

การประชุมวิชาการวิจัยร่ำโพพรรณี ระดับบัณฑิตศึกษา

เนื่องในโอกาสคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยราชภัฏประจำปี 2553

“วิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น”

14-15 มิถุนายน 2553

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คณะกรรมการจัดประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี**สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณภูมิ	นางสาวบุศรา สารเกษ
รองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์	นางสาวกรรณิกา สุขสมัย
อาจารย์ ดร.เอกชัย กิจเกษมเจริญ	นางสาวนิตยา ต้นสาย
นายชวนพบ เอี้ยวสานุรักษ์	นางสาวปิยาภรณ์ กระจ่างศรี
นายชัชวาลย์ มากสินธ์	นางสาวชุตีมา พิมลภาพ
นายสุวิทย์ คงสงค์	นางสาวอุไรวรรณ แสนเขียววงศ์
นางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล	นางสาวรัตนา เพ็ชสูงเนิน

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

รองศาสตราจารย์ ดร.ฤาเดช เกิดวิชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรวิทย์ ยอดฉิม
อาจารย์ ดร.โกมล ไพศาล
อาจารย์สำราญ ปิ่นทอง
นางสาวพรทิพย์ เรืองปราชญ์
นางสาวชนิษฐา พลับแก้ว

คณะกรรมการพิชญพิจารณ์ (Peer Review)**ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก**

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ ไชยอำพร	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ฤาเดช เกิดวิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสาขา ภูจินดา	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาณัติ ต๊ะปิ่นตา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ เทือกทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์ ดร.วัฒนา บันเทิงสุข	ผู้ประเมินอิสระ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร นิยมเลี้ยง	คณะเทคโนโลยีการเกษตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณภูมิ	คณะครุศาสตร์
อาจารย์ ดร.เอกชัย กิจเกษมเจริญ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
อาจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกสิ	คณะครุศาสตร์
อาจารย์ ดร.สวัสดีชัย ศรีพนมธนากร	คณะครุศาสตร์

สารจากผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

เนื่องในโอกาสคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยราชภัฏประจำปี 2553 ระหว่างวันที่ 14-15 มิถุนายน 2553 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ร่วมกันจัดงานการประชุมวิชาการ “วิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” เพื่อสร้างบรรยากาศทางวิชาการในมหาวิทยาลัยและความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ทั้งยังสร้างนักวิจัย กลุ่มนักวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำวิจัยร่วมกัน ระหว่างเครือข่ายการวิจัยและการวิจัยบูรณาการ ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณชน โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นประกอบด้วย การบรรยาย การนำเสนอผลงานวิชาการทั้งแบบการบรรยาย แบบโปสเตอร์ และนิทรรศการ จากบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยต่างๆ ตลอดจนนักวิจัยรุ่นใหม่และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

การจัดประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งนี้เป็นการประชุมวิชาการระดับชาติ มีหน่วยงานจากทั่วประเทศ ที่ร่วมนำเสนอผลงานวิจัยทั้งสิ้น 19 หน่วยงาน ผลงานที่ร่วมนำเสนอทั้งสิ้น 109 เรื่อง แบ่งเป็นภาคบรรยาย 72 เรื่อง และภาคโปสเตอร์ 37 เรื่อง

สถาบันวิจัยและพัฒนา ขอขอบคุณผู้เขียนบทความวิจัยทุกท่านที่ส่งบทความมาให้พิจารณาตีพิมพ์ ผู้ทรงคุณวุฒิพิชฌูพิจารณ์ (Peer reviewers) และผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะในการนำเสนอผลงานวิจัย (Commentators) ทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีความถูกต้อง และขอขอบคุณกองบรรณาธิการทุกท่าน ตลอดจนผู้บริหารของสถาบันวิจัยและพัฒนา และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่สนับสนุนการจัดทำ เอกสารประกอบการประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี เนื่องในโอกาสคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยราชภัฏประจำปี 2553 “วิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” ฉบับนี้ ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงานในการจัดงานครั้งต่อไปอีกเช่นเคย

(ว่าที่ร้อยตรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณกัญญา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มิถุนายน 2553

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยายสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา <i>นันทน์ภัส ตั้งภรณ์พรรณ, ประยูรช ไทยธานี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา</i>	13
การพัฒนาแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา <i>ญาณิศา ไสสระน้อย, ประยูรช ไทยธานี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา</i>	22
แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางการคิดกับจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 <i>สุภัค พรหมวงษ์, ประยูรช ไทยธานี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา</i>	32
ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีม การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานกับการบริหารคุณภาพของผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคตะวันออกเฉียง <i>ธัญญาภรณ์ ปิ่นแก้ว, สุทธิรัช คนกาญจน์, สหทัย รัตนจรรยา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา</i>	42
การอ่านออกเสียงภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสลัก อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด <i>เสาวลักษณ์ แสงวีเชียร, อรทัย ทองอยู่, พิชัย สราญรมย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	50
การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี <i>ชิตชนก รอดเงิน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์</i>	57
ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี <i>มณฑาทิพย์ ฤทธิมงคล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์</i>	66
แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา <i>พงศธร รอดถาวร, ประยูรช ไทยธานี, สมเกียรติ ทานอก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา</i>	74
ผลการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 <i>กนก ทศานนท์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	82
ผลการจัดการเรียนรู้บนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระเทคโนโลยี สารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 <i>สราวุฒิ วุฒิสาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	87
การศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราด <i>สิริกัญจน์ จิระสาคร, สุรีย์มาศ สุขกลี, มุทิตา แพทย์ประทุม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	94
การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง <i>อัฉรา ชูณะวงศ์, ถาวร นิยมเลี้ยง, พีระ รัตนวิจิตร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	102
การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 <i>สุภาณี กิมแก้ว, พิชัย สราญรมย์, พีระ รัตนวิจิตร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	113

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยายสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ต่อ)

การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง <i>นริศรา อุแย้ม, สุรีย์มาศ สุขกลี, พีระ รัตนวิจิตร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	123
การออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยว ของจังหวัดสมุทรสงคราม <i>ทิบูล ไวจิตรกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	136
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาการท่องเที่ยวชมชุมชนบ้านลมทวน จังหวัดสมุทรสงคราม <i>สิริพร ฤกษ์วีระวัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	144
การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลีในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลี อำเภอลำลูกขัน จังหวัดจันทบุรี <i>เสาวนีย์ วรรณประภา, กรรณิการ์ ไห้ยสิน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	151
ข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรีที่มีต่อสำนักพิมพ์ของนักศึกษาชาย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี <i>บวรลักษณ์ แดงจ้อย, สุกัญญา รวมฤทธิ์, ภิญญา ศรีเือก, เอกชีวา แซ่ตัน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	159
ปัญหา และแนวทางการแก้ไข ความรู้และทัศนคติ การจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ของ นักศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี <i>อภิญา อยู่คงดี, สุนิสา ทองคำเปลว, อภิชาติ เปรมาวิน, เอกชีวา แซ่ตัน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	171
การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการใช้งานเว็บไซต์ของนักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่กำลังศึกษา ในระดับอุดมศึกษา <i>วชิราพร ปัญญาพินิจนุกร, ชุณหพงศ์ ไทยอุปถัมป์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต</i>	180
ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ จากการสอนซ้ำ เรื่องการบวก ด้วยแบบฝึกหัดโจทย์การบวก สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเกาะเปริด (เจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 <i>วรรณา เพ็ญกวัฒน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	191
การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ด้านการอ่าน โดยวิธีการสอนอ่านตามแบบ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดปากน้ำ จังหวัดจันทบุรี <i>จินตนา เจริญกัลป์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	200
ผลของโปรแกรมการบริหารสมองที่มีต่อความตั้งใจในการเรียน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนปลูกปัญญา จังหวัดนครราชสีมา <i>เชิดศักดิ์ ดอดกระโทก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา</i>	207
การพัฒนาแบบฝึกทักษะเพื่อเพิ่มความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนที่มีปัญหา ทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเนินตะบะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวด <i>ราตรี อุปเทห์ สาขาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	214
ผลของโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิดที่มีต่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านโคกหนองแกว จังหวัดนครราชสีมา <i>สุพรรณณี ชัยสีดา, กาญจนา ท่อแก้ว, ประยูรช ไทยธานี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา</i>	221
การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี <i>พิชญ์สินี โฉมอัมฤทธิ์, ปวีรดา จรดล, มาโนช กล้องเจริญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	232

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยายสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ต่อ)

เครื่องหามน้อย (กรุงเขมา) : พิธีกรรมชาติในท้องถิ่นที่นำมาปรุงอาหารคาวประกอบการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษา <i>นวลละออ สราญรมย์, พิชัย สราญรมย์ โรงเรียนวัดพังงอน อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี</i>	241
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 <i>ฉันทนา บุญสูง โรงเรียนบ้านอ่างกะปอง ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด</i>	250
การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดจันทบุรี <i>นนท์นิตย์ อริยสังข์, สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร, วัฒนา บ้านเทิงสุข, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	259
การศึกษาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีตามความคิดเห็นของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน <i>ดนัย ชาตศิริ, หฤทัย อนุสรราชกิจ, นริศ สวัสดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	266
SRA Reading Laboratory กับการพัฒนาสมรรถภาพการอ่าน <i>ชัยวัฒน์ ดันตังษ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	274
การศึกษาความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครู จากการประเมินตนเองของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต <i>เฉลา ประเสริฐสังข์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	284
ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม <i>นิตยา ศรีจำนง, สุภาวดี สมจิตต์, อากาศ เป็รัมย์มี วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	292
การศึกษาบทพระนิพนธ์ที่ทรงบรรจู่ทำนองเพลงไทยของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีในวังสวนสุนันทา <i>ศักรินทร์ สุ่มบุญ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	300
การจัดองค์ประกอบและการจัดวางภาพคน กลุ่มคนในจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร <i>ไชยรงค์ บุปผากลิ่น คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	307
วิถีชีวิตชุมชนวัดประหาระมือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร <i>ภูสิทธิ์ ชันติกุล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	314
ความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรมตามมาตรา 34 แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ของบรรณารักษ์สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา <i>ธนากร อุทยานิชย์, มินตรา ชาติสุวรรณศรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	323
การประเมินผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อรายได้ภาคการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย <i>ชนาพร คำวงษ์, สุวรรณา ประณีตดวงกุล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์</i>	329
แนวโน้มของตลาดธุรกิจดนตรีในทศวรรษหน้า <i>ต้นสนีย์ จะสุวรรณ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	339
แนวเพลงร้องในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ของ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ <i>พันธ์ศักดิ์ วรรณดี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	345
การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ <i>วันวิสา วัลย์ดาว, จำลอง ไพร์บุญ, บุญจง ขาวสิทธิวงษ์, วิสาชา ภูจินดา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์</i>	356
ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทย <i>สุพิชชา ไซตักัจร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่</i>	365

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยายสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ต่อ)

“สุภาพบุรุษ” ยุค 2453-2500 : ภาพนำเสนอจากพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สู่วรรณกรรมศรีบูรพา สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	379
การคำนวณรายรับรายจ่ายแบบง่ายกับวิธีการพัฒนารูปแบบบัญชีสำหรับ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม ลัดดา หิรัญญา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	389
บทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กับวิถีชีวิตและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร เกศสิรี บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	397
การสื่อสารทางการตลาดของเอกลักษณ์อาหารไทยชาววังสวนสุนันทา เกศสิรี บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	406
การประเมินผลการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลในโครงการ Visiting Lecturer พวงทิพย์ ชัยพิบาลสฤกษ์, พรพรรณ รัตนอมร, เปรมวดี คฤหเดช, พิบูลพรรณ ชัยจันทร์, Betsy Frank วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	414
ความคาดหวังของชุมชนต่อการสร้างศูนย์การศึกษาและวิจัยวิทยาการด้านสุขภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พวงทิพย์ ชัยพิบาลสฤกษ์, วิริยา สุขวงศ์, เขียวลักษณ์ ฟุ้งสุข, สุชานันท์ บำรุงวงศ์ วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	425
การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม พวงทิพย์ ชัยพิบาลสฤกษ์, พรพรรณ รัตนอมร, เปรมวดี คฤหเดช, กาญจนา อาชีพ, พรกุล สุขสด วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	434
การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วรรณรัตน์ บรรจงเขียวน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	444
ความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ อรวิวัฒนา ชินพันธ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	454
พฤติกรรมการบริโภคอาหาร และระดับภาวะโภชนาการของนักเรียนระดับประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม วิภากร สอนสนาม, วิวัน ละมุนเกียรติพัญญา, กุฑริวงศ์ จิระประภา, ศรีสารคาม ไกรทอง, พาณี ยิ่งใจยุทธ วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	463
การจัดทำและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดที่มีผลต่อการบริหารธุรกิจของบริษัท จำกัด ในกรณีศึกษาในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร รุ่งลักษณ์ รอดขำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	470
แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ชุดิกายุจน์ ศรีวิบูลย์, ณพรรณ คุ่มทอง วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	475
การเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตกับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	483

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยายสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การเปรียบเทียบอำนาจการทดสอบของการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของประชากร <i>ศรวิภา ศรีสมบูรณ์, อำไพ ทองธีรภาพ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์</i>	493
การศึกษาความสัมพันธ์ของค่าเซลล์โซมาติกกับค่าต่าง ๆ ที่กำหนดคุณภาพน้ำนมดิบ จากตัวอย่างน้ำนมดิบของสหกรณ์โคนมแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี <i>รุ่งยศ ถาวรยศม์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจันทบุรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์</i>	500
การศึกษาแนวโน้มคุณภาพน้ำทิ้งของฟาร์มสุกรขนาดกลาง จากตัวอย่างที่เก็บในจังหวัดจันทบุรีระหว่างปี พ.ศ. 2548 ถึง 2552 <i>รุ่งยศ ถาวรยศม์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจันทบุรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์</i>	509
อิทธิพลของปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงที่มีผลต่อการเจริญเติบโต และผลผลิตของข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 1 ในพื้นที่ดินเปรี้ยว <i>จรัส บุญเพ็ง คณะเทคโนโลยีการจัดการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์</i>	519
การศึกษาการผลิตข้าวระบบอินทรีย์ในเขตพื้นที่ทุ่งวังเวียน ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดจันทบุรี <i>มงคล พวงบุญชู, พิชัย สราญรมย์, ทรงศักดิ์ มีมกระโทก คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	528
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร <i>ธงไชย สุรินทร์วรารุง คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	536
วงจรกำเนิดสัญญาณรูปคลื่นชานันแบบควอดเรเจอร์โหมดกระแสที่ควบคุมความถี่ ด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ CCCDTA <i>วิชัย ใจกล้า คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	546
การจัดการขยายพันธุ์แก้วกาญจนาโดยการตัดชำยอด <i>เกียรติกศักดิ์ เทศทอง คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์</i>	552
การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม "ระบบนิเวศป่าชายเลน" ชุมชนบ้านบางติบสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-6) โรงเรียนบ้านบางติบ <i>ณาดยา เที้ยวแสง มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต</i>	562
ผลของการไถกลบฟางและต่อซึ่งข้าวที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าว ในชุดดินบางเขน <i>วันชัย ศรีเมฆ คณะเทคโนโลยีการจัดการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์</i>	571
หญ้าแฝกกับความสามารถในการลดปริมาณตะกั่วในน้ำ <i>ธีรดา บุษผามาลา, ลักขณา เบ็ญจวรรณ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนดิรินทร์</i>	582
การคัดแยกและปัจจัยบางประการที่เหมาะสมต่อการผลิตชีวมวลของ <i>Schizochytrium</i> sp. SBT-01 <i>ศุรวลัย กลิ่นบำรุง, ธวัชชัย สุ่มประดิษฐ์, ดาวลัย ฉิมภู คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์</i>	589
ปลาบู่มหิดล : ปลาเกียร์ดิศในพื้นที่ชุมชนชาวประมงแหลมสิงห์ <i>ศุภกฤต โสภิกุล คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล</i>	594
ตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัด <i>รัตนทิพย์ รัตนชัย, พรพิชญ์ ทนคง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	599
การประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร <i>อัมพรศรี พรพิทักษ์ดำรง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	609
ความเสี่ยงต่อโรคอ้วนและพฤติกรรมการใช้ยาลดน้ำหนักของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา <i>พิมพ์พร ทองเมือง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	615
ความรู้และเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมต้น จังหวัดสมุทรสงคราม <i>อุดมพร ยิ่งไพบูลย์สุข, เปรมวดี คฤเทศ, สำหรี แดงทองดี, วรุณศิริ ปรานีธรรม วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	623

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

<p>การอ่านออกเสียงคำของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาาระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี</p> <p>สุพรรณิ สุทธิประภา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</p>	633
<p>ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี</p> <p>สุนหา ทองยิ้ม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</p>	640
<p>การศึกษาความสามารถในการเรียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี</p> <p>เพชรรา แป้นอ้อย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</p>	648
<p>การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี</p> <p>ขวัญใจ บ้านไร่, ธวัชชัย กาญจนะทวีกุล, อรทัย ทองอยู่ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</p>	656
<p>การพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้บัตรภาพประกอบคำสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาาระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดตะเคียนทองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2</p> <p>พอใจ อรรถเจติย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</p>	664
<p>การพัฒนาการอ่านคำภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดบูรพาพิทยารามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1</p> <p>นงเยาว์ เสนะวงศ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</p>	669
<p>การอ่านออกเสียงคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนบ้านจันทเขลมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2</p> <p>วิจิตร สุมิตร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</p>	675
<p>การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเรื่อง My school โดยใช้ทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านอ้ายลิ้ม(ลิ้มราษฎร์สามัคคี)สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 อำเภอลอง จังหวัดแพร่</p> <p>พุทธพร อินทรนันท์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์</p>	682
<p>การสร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทักษะการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสวรรค์)สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 1</p> <p>ทิกุล บุญรักษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์</p>	688
<p>ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง In The Gardent ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนระเบียบพิทยา อำเภอลอง จังหวัดแพร่</p> <p>กิ่งดาว ปิ่นไชย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์</p>	697
<p>การพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาาระดับเรียนได้ ชั้นที่ 1-2 โรงเรียนบ้านท่าเรือจำจาง (ประชาชนูปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด</p> <p>เพียงใจ เจริญกิจวนารักษ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</p>	703
<p>การศึกษาความพึงพอใจของครูและแนวที่มีต่อการบริหารงานและแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด</p> <p>รัตนา เมืองจินดา, สุริมาศย์ สุขกสิ, มุกิตา แพทย์ประทุม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</p>	710

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ต่อ)

การเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวน 1 – 9 ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดโป่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จังหวัดจันทบุรี <i>สุชาดา ระบุผล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	717
การอ่านคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังกามีตรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี <i>อัมใจ สีพญา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	724
การพัฒนาชุดการสอนเขียนเพื่อเพิ่มทักษะในการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรstadt <i>ยินดี อุปเทห์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	733
การศึกษาความเข้าใจในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาล บ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี <i>นิภา เขวงชุตริตน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	739
คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี และ ตราด <i>ชลธน วรรณศรีพงษ์, อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์, สายดา ประเสริฐภักดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	747
การประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรู้ร่วมระดับช่วงชั้นที่ 1-2 โรงเรียนอนุบาล ตาพระยา ปีการศึกษา 2550 <i>พรไพรินทร์ นัยนานนท์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	755
การศึกษาทฤษฎีโครงการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน : การศึกษาเฉพาะกรณีโครงการความร่วมมือคณะครุศาสตร์ กับโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี <i>สวัสดิชัย ศรีพนมธนากร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</i>	762
การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ <i>วุฒิสักดิ์ อยู่จำนงค์, อุษา คงทอง, กาญจนา สุจินะพงษ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์</i>	771
การเรียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพลี <i>สมพร แสงวงการ, สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์, ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	779
การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการ จัดประสบการณ์การเล่นเกม ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านคลองลาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 <i>พิศวาส รานอก, พูลทรัพย์ นาคานาคา, สายดา ประเสริฐภักดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	787
ผลของแบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสม โดยใช้บัตรร้อยกรองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีปัญหา ทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านช่องกะพัต <i>ธัญวรัตน์ เลิศพันธ์, สุริยะ เจียมประชนารากร, อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	794
การอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด <i>อนุ แพทย์พิทักษ์, อรทัย ทองอยู่, พิชัย สราญรมย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	800
การอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อัตตาเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง <i>อุรา ไชยมนตรี, สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์, ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	807
การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เรื่องการนับจำนวน 1-10 ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนวัดวันยาวล่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 <i>สุนันท์ รักไทย, สุริยะ เจียมประชนารากร, อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	813

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ต่อ)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและการลบเลขไม่เกินสี่หลัก ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี <i>สุวิจันทร์ ไวยศกุล, อรทัย ทองอยู่, พิชัย สราญรมย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	819
การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี <i>โสพรรณ สุขสถิต, ธวัชชัย กาญจนะทวีกุล, อรทัย ทองอยู่ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	827
การเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โรงเรียนวัดสลักเขตพื้นที่การศึกษาตราด จังหวัดตราด <i>ประยงค์ นุ่มหนู, เบญจวรรณ กี่สุขพันธ์, อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต</i>	835
แนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหน้าด่าน เกาะเสม็ด <i>ไพฑูล พิสุทธิ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง</i>	841
ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร <i>อัญชลี สุขเสถียรวัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์</i>	847
ประจายาม ไตร-องศา แห่งเกาะรัตนโกสินทร์ <i>ยศนันท์ แยมเมือง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา</i>	854
แนวทางการปรับปรุงย่านการค้าตลาด โรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว <i>กนกพร ไซดอน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง</i>	860

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับประรดแคลอรีต่ำ <i>ทวีพงษ์ เต็มแสนสุข, สิริมา ชินสาร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา</i>	869
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทอดมันปลาไขมันต่ำ <i>ปนัดดา สุทินพง, สิริมา ชินสาร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา</i>	876
การประยุกต์ใช้กัมเมล็ดสำรองเป็นสารให้ความคงตัวในซอสพริก <i>ฉัตรดาณีย์ เรืองบุรพ, สิริมา ชินสาร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา</i>	883
การผลิตพิวเวรผลไม้แช่แข็งและการนำมาใช้ในการผลิตผลไม้แผ่น <i>ณัฐภักดิ์ ปฐมดำรงสถิต, วิษณณิ ยืนยงพุทธกุล คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา</i>	890

ผลงานวิจัยภาคบรรยาย

Oral Presentation

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ระดับบัณฑิตศึกษา

เนื่องในโอกาสคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ประจำปี 2553

“วิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น”

14 -15 มิถุนายน 2553

ณ ห้องประชุม ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ

ฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

The Relationship Pattern between Personality and Adversity Intelligence of Nakhon Ratchasima Rajabhat University Students

นันทน์ภัส ตั้งภรณ์ไพรรณ¹, ประยูรช ไทยธานี²

¹ สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์คาโนนิกัลระหว่างบุคลิกภาพกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค และศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกัลของบุคลิกภาพกับการเผชิญปัญหาและ ฝ่าฟันอุปสรรคที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิกัลในแต่ละฟังก์ชัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาทุกชั้นปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 849 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดบุคลิกภาพ แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ คือ บุคลิกภาพแบบหวั่นไหว บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพแบบประนีประนอม และบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .805, .813, .644, .739 และ .623 ตามลำดับ และแบบวัดการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ การควบคุมสถานการณ์ การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค การเข้าถึงปัญหา และการอดทนต่ออุปสรรค มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .749, .800, .722 และ .817 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกัล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) สหสัมพันธ์คาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค มีฟังก์ชันคาโนนิกัล 4 ฟังก์ชัน โดยฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .463 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแปรปรวนร่วมกัน ร้อยละ 21.4 ส่วนฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 2, 3 และ 4 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .110, .047 และ .015 ตามลำดับ ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ฟังก์ชันคาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 โดยมีตัวแปรในชุดตัวแปรบุคลิกภาพ 2 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (U) คือ บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว โดยมีค่าเท่ากับ .756 และ -.389 ตามลำดับ และมีตัวแปรในชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค 2 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (V) คือ การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค และการเข้าถึงปัญหา โดยมีค่าเท่ากับ -.560 และ -.339 ตามลำดับ

คำสำคัญ : สหสัมพันธ์คาโนนิกัล, บุคลิกภาพ, การเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค

Abstract

The purposes of this study were to study the canonical relationship between personality and adversity intelligence, and to study canonical weights of personality and adversity intelligence. The samples consisted of 849 students of Nakhon Ratchasima Rajabhat University in second semester, 2009 academic year. The research instruments were the personality questionnaire, encompassing neuroticism, extraversion, openness to experience, agreeableness, and conscientiousness shown the reliabilities of .805, .813, .644, .739, and .623 respectively, as well as the adversity intelligence questionnaire for control, origin and

ownership, reach, and endurance with the reliabilities of .749, .800, .722, and .817 respectively. The data analyzed by canonical analysis.

The results of research were as follows:

1. The canonical correlation between personality and adversity intelligence had 4 canonical functions were .463, .110, .147, and .015 responsibility. The first canonical function was statistically significant at .01 level but the second to the fourth canonical functions were no statistically significance.

2. The canonical weights between personality and adversity intelligence was statistically significant at .01 level as; the first canonical function, with 2 variables of personality, had weights importance that contributed to canonical variables (U) in conscientiousness and extraversion at -.756 and -.389 respectively and had 2 variables of adversity intelligence that contributed to canonical variables (V) in origin and ownership, and reach at -.560 and -.339 respectively.

Keywords : canonical correlation, personality, adversity

บทนำ

ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปและเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามมาและความซับซ้อนนี้ทำให้มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไปจนทำให้มนุษย์มีบุคลิกภาพที่ขาดความเป็นตัวของตัวเองและไม่กล้าที่จะตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องหรือแม้แต่จะทำในสิ่งที่ตนถนัด การเปลี่ยนแปลงของบุคลิกภาพนั้นทำให้มนุษย์ไม่มีความสามารถที่จะเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคได้ด้วยตนเอง ทำให้มนุษย์มีความวิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้มนุษย์เสียสิทธิ์ต่อการดำรงชีวิต ซึ่งการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคในชีวิตเมื่อได้เปรียบเทียบต้นไม้อแห่งความสำเร็จ บุคคลที่มีการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคในระดับต่ำและขาดความพยายามในการต้านทานความยากลำบาก บุคคลนั้นจะหยุดความมีศักยภาพในตนเองเปรียบได้กับต้นไม้ที่แคระแกร็น ในทางกลับกันบุคคลที่มีการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคในระดับสูงก็จะมีศักยภาพและความสามารถสูงเหมือนกับต้นไม้ที่สามารถเติบโตบนภูเขาสูงได้และเมื่อบุคคลมีการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคได้ดี บุคคลนั้นก็จะมีบุคลิกภาพที่ดีด้วย

การศึกษาจัดเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ นักศึกษาทุกคนจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ เพราะการศึกษาของนักศึกษามีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม เกียรติยศ ชื่อเสียง เป็นต้น การศึกษาเป็นการตอบสนองทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม เป็นการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ตามทฤษฎีของ Maslow นั่นคือ การตอบสนองความต้องการทางด้านสรีระ ความปลอดภัยและการทำงานทำให้ได้พบปะผู้คน นักศึกษามีความรักใคร่ปรองดองกัน และการเรียนยังทำให้นักศึกษาเกิดความพึงพอใจตนเองมีความภาคภูมิใจ รู้สึกว่าตนเองมีค่าและสุดท้ายการเรียนยังทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ซึ่งความต้องการเหล่านี้ทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามมาที่ทำให้มนุษย์มีนิสัยใจคอหรือบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน (ศุภวดี บุญญวงค์. 2528 : 1)

บุคลิกภาพ (Personality) มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมเป็นอันมาก ความสำเร็จและความล้มเหลวในการประกอบอาชีพของบุคคลต่าง ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้นเป็นสำคัญ (อุบลรัตน์- หรั่งเจริญ. 2539 : 3) ในการศึกษาแต่ละแขนงมีลักษณะเฉพาะซึ่งไม่เหมือนกัน นักศึกษาที่เรียนแต่ละแขนงก็มีบุคลิกภาพแตกต่างกันไป ผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีจะเป็นที่นิยมชมชอบแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นบุคลิกภาพจึงมีอิทธิพลต่อกิจกรรมของมนุษย์อย่างยิ่ง Costa และ McCrae (1992) ได้สนับสนุนแนวคิดที่ว่า คุณลักษณะในการทำงานใดๆ ให้ประสบความสำเร็จนั้น บุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการคัดเลือกและก่อให้เกิดความสำเร็จในการเรียน

ปัจจุบันนี้ในการศึกษาบุคลิกภาพของบุคคล แนวคิดที่เป็นที่ยอมรับกันมาก คือ แนวคิดที่เรียกว่า รูปแบบบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ (The Big Five Model) ซึ่งประกอบด้วย คือ 1) บุคลิกภาพแบบหว่นไหว (Neuroticism) เป็นผู้ที่มีความวิตกกังวลโกรธง่าย 2) บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extraversion) เป็นบุคคลที่ชอบเข้าสังคม ชอบ

กิจกรรม 3) บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ (Openness to Experience) เป็นคนเปิดเผย ยอมรับคำนิยาม 4) บุคลิกภาพแบบประนีประนอม (Agreeableness) เป็นผู้มีจิตใจอ่อนโยน เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นและ 5) บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก (Conscientiousness) เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีวินัยในตนเอง (Costa and McCrae. 1992 : 14-18 ; Thomas , Moore and Scott. 1996 : 349-362) ด้วยเหตุที่ทฤษฎีสามารถประยุกต์ได้กับวัฒนธรรมต่างๆ จึงมีผู้ใช้กันอย่างแพร่หลาย (Jude and Cable. 1997 : 358)

อย่างไรก็ตาม ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันด้านเศรษฐกิจและสังคม มีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงมากเกือบทุกด้าน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นต้องมีการพัฒนาความสามารถในหลายๆ ด้าน ความสามารถด้านเชาวน์ปัญญา (Intelligence Quotient : IQ) หรือความสามารถด้านเชาวน์อารมณ์ (Emotional Intelligence : EI หรือ Emotional Quotient : EQ) เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งไม่สามารถทำให้บุคคลประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ทำให้บุคคลต้องเพิ่มพูนศักยภาพของตนในด้านอื่น ๆ อีก เช่น ต้องรู้จักเข้าใจและยอมรับกับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มีการวางแผนควบคุมและดำเนิน การแก้ไขปัญหา มีความรับผิดชอบ มองโลกในแง่ดี มีความอดทน และมีความพยายามเพื่อให้พร้อมรับมือกับปัญหาที่จะตามมาด้วยความเจริญของสังคมยุคใหม่ (มัทธรา ธรรมบุศย์. 2544 : 1-2) ซึ่งความสามารถดังกล่าวนี้คือ การเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Intelligence : AI หรือ Adversity Quotient : AQ)

บุคคลที่มีการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคนี้จะสามารถฝ่าวิกฤต ความทุกข์ยากลำบากได้โดยการคิดบวก มีเป้าหมายในชีวิต มีความรับผิดชอบ มองโลกในแง่ดี มีความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค และพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อความสำเร็จในชีวิตซึ่งผู้ที่ริเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ Stoltz (1997 : 6-19) โดยเน้นการให้บุคคลเปลี่ยนแปลงวิธีคิดจากด้านลบมาเป็นการมองโลกในด้านบวก เพื่อการเข้าใจและขยายแ่งมุมแห่งความสำเร็จของตนเองให้กว้างขึ้น ประกอบด้วย 1) การควบคุมสถานการณ์ (Control) สามารถจัดการกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งเรื่องดีและไม่ดี พร้อมทั้งจะเข้าใจและตัดสินใจแก้ไขปัญหานั้น เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายในชีวิต 2) การรับรู้สาเหตุและ ความรับผิดชอบต่ออุปสรรค (Origin and ownership) พยายามแก้ไข้ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นโดยยินดีรับผิดชอบต่อปัญหานั้นๆ โดยไม่ผลัดความรับผิดชอบให้ผู้อื่น 3) การเข้าถึงปัญหา (Reach) โดยการมองโลกในแง่ดี ซึ่งสามารถหาทางเลือกที่ดีในการแก้ปัญหาให้กับตนเองและ 4) การอดทนต่ออุปสรรค (Endurance) อดทนต่อวิกฤติปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ความพยายามอดทนในการแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จด้วยดี

ผลการวิจัยยังพบว่า การเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการทำงาน (Sharksnas. 2003 : 109-110) แสดงให้เห็นว่าคนที่มีการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคจะเป็นบุคคลที่เข้าใจและตระหนักรู้ในตนเอง แข็งแกร่งต่อภาวะวิกฤติ ความยาก ลำบาก หรือความโชคร้าย และนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดของชีวิต (ธีระศักดิ์ กำบรรณรักษ์, ผู้แปล. 2548 : 149-202)

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคนั้นมีการศึกษาพบว่า บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพแบบประนีประนอม บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค ส่วนบุคลิกภาพแบบหวั่นไหว มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (สุภาวดี นवलเนตร. 2549 : 1-2) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคได้คือ บุคลิกภาพแบบหวั่นไหว บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกและบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (อาทิตดา กลั้มเพิ่มพูน. 2549 : 1)

จากการที่ผู้วิจัยได้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพและการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษา 2552 โดยใช้คำถามปลายเปิดกับอาจารย์ที่สอนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาว่า นักศึกษาของมหาวิทยาลัยมีบุคลิกภาพกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคเป็นอย่างไร พบว่าโดยรวมแล้วนักศึกษามีบุคลิกภาพแบบหวั่นไหวอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันในจังหวัดนครราชสีมาและมีบุคลิกภาพ แบบแสดงตัวค่อนข้างดี ส่วนบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ค่อนข้างต่ำ ส่วนบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกและบุคลิกภาพแบบประนีประนอมจะอยู่ในระดับที่ต่ำมากเนื่องจากเด็กที่นี้ส่วนใหญ่เป็นคนภาคอีสานที่มีนิสัยใจคอที่ดีไม่

ก้าวร้าว ส่วนการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค นักศึกษาสามารถควบคุมสถานการณ์ในบางอย่างได้ และนักศึกษามีการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรคค่อนข้างต่ำไม่มีความรับผิดชอบ สำหรับการเข้าถึงปัญหาและการอดทนต่ออุปสรรคอยู่ในระดับปานกลางไม่ค่อยมีปัญหาเพราะส่วนใหญ่มีพื้นฐานที่เรียบง่ายจึงทำให้นักศึกษาไม่กังวลกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (ปรีชา คร้ามพัคตร์. สัมภาษณ์. 2 สิงหาคม 2552)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาซึ่งผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อทางมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเพื่อจะนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาบุคลิกภาพและการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค นักศึกษา และบุคคลที่สนใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการดำรงชีวิตของตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกัลของชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิกัลในแต่ละฟังก์ชัน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้กำหนดขอบเขตประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา และเนื้อหาในการศึกษาดังนี้

วิธีการดำเนินวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 มีนักศึกษาทั้งหมดจำนวน 12,711 คน จำแนกเป็น คณะครุศาสตร์ 3,847 คน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 2,303 คน คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 4,407 คน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 1,332 คน และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 822 คน (ข้อมูลจากสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ณ วันที่ 14 กรกฎาคม 2552) กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ (2547) ที่ระดับความเชื่อมั่น 99 % และยอมให้ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าสัดส่วนเกิดขึ้นได้ในระดับ $\pm 10\%$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 849 คน เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะและชั้นปี โดยการเทียบสัดส่วนกลับจากสัดส่วนประชากรของแต่ละคณะ ได้จำนวนนักศึกษา คณะครุศาสตร์ จำนวน 257 คน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 154 คน คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 294 คน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 89 คน และ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 55 คนได้จำนวนนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง แล้วทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 บุคลิกภาพ แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ บุคลิกภาพแบบห้วนไหว บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพแบบประนีประนอม และบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก

2.2 การเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค ได้แก่ การควบคุมสถานการณ์ การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค การเข้าถึงปัญหา และการอดทนต่ออุปสรรค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยแบ่งเป็น 2 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบวัดบุคลิกภาพ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด แยกเป็น 5 องค์ประกอบ องค์ประกอบละ 7 ข้อ รวม 35 ข้อ คือ บุคลิกภาพแบบหัวนโหนง บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพแบบประนีประนอมและบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .623 ถึง .813 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .805, .813, .644, .739 และ .623 ตามลำดับ

ฉบับที่ 2 เป็นแบบวัดการเผชิญปัญหากับการฝ่าฟันอุปสรรคมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด แยกเป็น 4 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ รวม 40 ข้อ คือ การควบคุมสถานการณ์ การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค การเข้าถึงปัญหา และการอดทนต่ออุปสรรค มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .722 ถึง .817 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .746, .800, .722 และ .817 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์บุคลิกภาพกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัล (Canonical Correlation)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ฟังก์ชันคาโนนิกัล	R_c	R_c^2	Λ	χ^2	df	p
1	.463**	.214	.775	215.324	20.000	.000
2	.110	.012	.985	12.341	12.000	.419
3	.047	.002	.998	2.087	6.000	.912
4	.015	.000	1.000	.191	2.000	.909

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า สหสัมพันธ์คาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคมีฟังก์ชันคาโนนิกัล 4 ฟังก์ชัน (จำนวนฟังก์ชันคาโนนิกัลจะเท่ากับจำนวนตัวแปรของชุดตัวแปรที่มีจำนวนตัวแปรน้อยกว่า) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .463 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ตัวแปรคาโนนิกัลของชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับตัวแปรคาโนนิกัลของชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค ในฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 มีความแปรปรวนรวมกัน ร้อยละ 21.4 ($R_c^2 = .214$)

สำหรับฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 2, 3 และ 4 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .110, .047 และ .015 ตามลำดับ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงไม่นำฟังก์ชันคาโนนิกัล 2, 3 และ 4 นี้มาพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญ

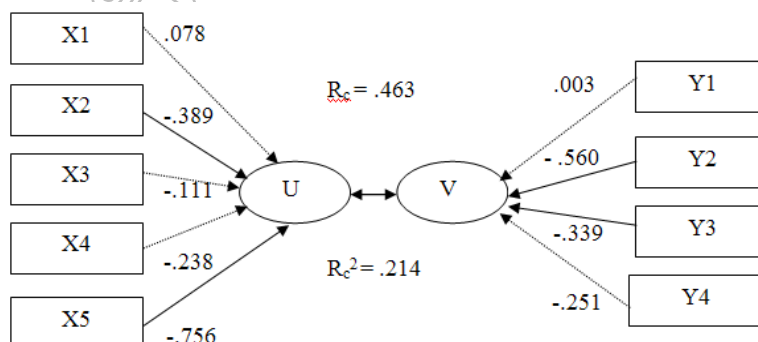
ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกส์ระหว่างชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกส์
	ฟังก์ชันคาโนนิกส์ที่ 1
บุคลิกภาพ (X)	
บุคลิกภาพแบบหวั่นไหว (X ₁)	.078
บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (X ₂)	-.389 ^a
บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ (X ₃)	-.111
บุคลิกภาพแบบประนีประนอม (X ₄)	-.238
บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก (X ₅)	-.756 ^a
การเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (Y)	
การควบคุมสถานการณ์ (Y ₁)	.003
การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค (Y ₂)	-.560 ^a
การเข้าถึงปัญหา (Y ₃)	-.339 ^a
การอดทนต่ออุปสรรค (Y ₄)	-.251

^aค่าที่มากกว่าหรือเท่ากับ .30 มากพอสำหรับการแปลความหมาย (ดูษฎี โยเหลา. 2541 : 81)

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกส์ระหว่างชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคในฟังก์ชันคาโนนิกส์ที่ 1 มีตัวแปรในชุดตัวแปรบุคลิกภาพ 2 ตัวแปร ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกส์ (U) คือ บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว โดยมีค่าเท่ากับ -.756 และ -.389 ตามลำดับ และมีตัวแปรในชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค 2 ตัวแปร ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกส์ (V) คือ การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค และการเข้าถึงปัญหา โดยมีค่าเท่ากับ -.560 และ -.339 ตามลำดับ ในลักษณะเช่นนี้หมายความว่า นักศึกษาที่มีบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกและบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมาก จะมีการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค และการเข้าถึงปัญหามาก ในทางกลับกันนักศึกษาที่มีการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค และก้าวเข้าถึงปัญหามาก ก็จะมีบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก และบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมากด้วย ซึ่งสามารถเขียนเป็นแบบแผนความสัมพันธ์ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สหสัมพันธ์คาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค มีฟังก์ชันคาโนนิกัล 4 ฟังก์ชัน โดยฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .463 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแปรปรวนร่วมกัน ร้อยละ 21.4 ส่วนฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 2, 3 และ 4 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .110, .047 และ .015 ตามลำดับ ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากความสัมพันธ์ของฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าชุดตัวแปรบุคลิกภาพมีสหสัมพันธ์คาโนนิกัลกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาแสดงว่า บุคลิกภาพทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ บุคลิกภาพแบบหวั่นไหว บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพแบบประนีประนอม และบุคลิกภาพแบบ มีจิตสำนึก มีความสัมพันธ์กับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การควบคุมสถานการณ์ การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต้ออุปสรรค การเข้าถึงปัญหา การอดทนต่ออุปสรรค

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาทิตา กลับเพิ่มพูล (2549) ที่ศึกษาการมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของหน่วยงานรัฐแห่งหนึ่ง พบว่า บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบมีอิทธิพลต่อการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิไล พัวรักษา (2451) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านการปฏิบัติงานกับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ พบว่า สัมพันธ์ภาพที่ดีจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหา และการเผชิญปัญหา รวมทั้งการปรับตัวในงานอาชีพได้ดีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวจึงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วินัส ภัคตินรา (2546) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพกับเชาวน์อารมณ์ และการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษามหาสารคาม พบว่า คุณลักษณะทางบุคลิกภาพที่สามารถพยากรณ์การเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค ได้ คือ คุณลักษณะทางบุคลิกภาพการกล้าแสดงออก ความกล้าหาญ การพึ่งตนเอง และสติปัญญา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาวดี นวลเนตร (2549) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคต่อการขาดงาน : กรณีศึกษารัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง พบว่า บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค และบุคลิกภาพแบบหวั่นไหวมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค

สำหรับฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 2, 3 และ 4 มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกัลนั้นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของฟังก์ชันแรกจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด

2. ฟังก์ชันคาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรคที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 โดยมีตัวแปรในชุดตัวแปรบุคลิกภาพ 2 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (U) คือ บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกและบุคลิกภาพแบบแสดงตัว โดยมีค่าเท่ากับ -.756 และ -.389 ตามลำดับ และมีตัวแปรในชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค 2 ตัวแปร ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (V) คือ การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต้ออุปสรรค และการเข้าถึงปัญหา โดยมีค่าเท่ากับ -.560 และ -.339 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่ามีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวในชุดตัวแปรบุคลิกภาพกับชุดตัวแปรการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิกัลในแต่ละฟังก์ชัน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาวดี นวลเนตร (2549) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคต่อการขาดงาน : กรณีศึกษารัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง พบว่า บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพแบบประนีประนอม และบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค โดยมีบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกมีความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = .422, p < .01$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Costa และ McCrae (1989) ที่ศึกษาแบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบตามแนวคิดของ Norman พบว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบหวั่นไหวต่ำ บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์สูง มีแนวโน้มที่จะมีวิธีการรับมือกับปัญหาหรือความเสี่งรอบๆ ตัวได้ดี โดยการดึงเอาจุดแข็งจากสถานการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Affleck และ Tennen (1996) ที่ศึกษา

ความสัมพันธ์ของการรู้ข้อดีในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา กับการปรับตัวต่อเหตุการณ์ที่เป็นปัญหา พบว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ซอบเข้าสังคม เป็นมิตร มีแนวโน้มที่จะมองเห็นข้อดีจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาได้จากการพบปะกันในสังคม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิวัฒน์ อมรรัตนพันธ์ (2547) ที่ศึกษาการศึกษาบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา : กรณีศึกษาพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทหลักทรัพย์แห่งหนึ่ง พบว่าบุคลิกภาพแสดงตัว บุคลิกภาพแบบประนีประนอม บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกและบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบมีประสิทธิภาพด้านมุ่งเน้นอารมณ์ที่สนับสนุนการแก้ปัญหา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาทิตา กลั้วเพิ่มพูล (2549) ที่ศึกษาการมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของหน่วยงานรัฐแห่งหนึ่ง พบว่า บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพแบบประนีประนอม และบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคโดยบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกมีระดับความสัมพันธ์สูงร้อยละ 80

จากผลการวิจัยนี้แสดงว่านักศึกษาที่มีบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกและบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมาก จะมีการเผชิญปัญหาและอุปสรรคด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค และการเข้าถึงปัญหามาก ในทางกลับกันนักศึกษาที่มีการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค และการเข้าถึงปัญหามาก ก็จะมีบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกและบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมากด้วยเช่นกัน

บทสรุป

โดยรวมแล้วบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษา และเมื่อพิจารณาในด้านต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ พบว่านักศึกษาที่มีบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกและบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมาก จะมีการเผชิญปัญหาและอุปสรรคด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค และการเข้าถึงปัญหามาก ในทางกลับกันนักศึกษาที่มีการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค และการเข้าถึงปัญหามาก ก็จะมีบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกและบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมากด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

ผลของการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางให้อาจารย์ผู้สอนหรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน จัดกิจกรรมส่งเสริมบุคลิกภาพและการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมบุคลิกภาพด้านบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว เพื่อให้ นักศึกษามีการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค และด้านการเข้าถึงปัญหา เช่น จัดแนวทางการสอนเพื่อช่วยปรับปรุงบุคลิกภาพของนักศึกษา โดยการใช้กิจกรรมเป็นสื่อเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษามีจิตสำนึกและความกล้าแสดงออก โดยการจัดค่ายอาสาเพื่อปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม เพื่อที่จะทำให้นักศึกษามีจิตสำนึกที่ดี และในขณะเดียวกันภายในกิจกรรมนั้น ๆ ต้องให้นักศึกษามีการแสดงออกต่าง ๆ ในระหว่างทำกิจกรรม เช่น การทำกิจกรรมบนเวที หรือกิจกรรมระหว่างการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ หรือให้นักศึกษาหาประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ต่างในชุมชนเช่น โรงพยาบาล โรงพัก ตลาด บ้านผู้ใหญบ้าน และกิจกรรมที่เขาทำอยู่ว่ามีอะไรบ้าง มีประโยชน์อย่างไร การจัดให้นักศึกษาไปทัศนศึกษา การเข้าค่าย จัดสัมมนาเพื่อให้นักศึกษาได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นหรือเปิดโอกาสให้นักศึกษาทดลองปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองจะเป็นการให้โอกาสที่สำคัญยิ่ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้รูปแบบของแบบวัดที่หลากหลายขึ้นให้เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาว่าการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว จะทำให้นักศึกษาเกิดการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคหรือไม่ หรือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคจะทำให้นักศึกษาเกิดบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก และบุคลิกภาพแบบแสดงตัวหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- เกสร ภูมิดี. (2546). การศึกษาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- นัยพินิช คชภักดี. (2544). พัฒนาบุคลิกภาพ เสริมสร้างเชาวน์ปัญญา. กรุงเทพฯ : นายมีนู้ดจำกัด
ปรีชา คร้ามพัทตร์. สัมภาษณ์. 2 สิงหาคม 2552.
- พรสุภา วสุนธรา. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคกับความรับผิดชอบในงานของนักเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วีเนส ภัคดีนรา. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางบุคลิกภาพกับเชาวน์อารมณ์(EQ) และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักศึกษามหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุภาวดี นวลเนตร. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคต่อการขาดงาน : กรณีศึกษารัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุบลรัตน์ หวายเจริญ. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับความสำเร็จในการฝึกบินตามที่ประเมินโดยแบบทดสอบ 16 PF ฟอร์ม B. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อาทิตตา กลัปเพิ่มพูน. (2549). การมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยงานของรัฐบาลแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Costa, P.T. Jr & McCrae, R. R. (1992). **Revised NEO Personality Inventory and NEO Five-Factor Inventory : Professional Manual**. Odessa, FL : Psychological Assessment Resources.
- Stoltz, P. G. (1997). **Adversity quotient**. New York : Harper Collins.
- _____. (2002). **Adversity quotient @ work**. New York : Harper Collins.

การพัฒนาแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา A Development of Multiple Intelligences Test for Upper Secondary Education Level Students of Nakhon Ratchasima Educational Service Area Office

ญาณิศา ไสสระน้อย¹ ประยูร ไทยธานี²

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และสร้างปกติวิสัย แบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner 8 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านดนตรี ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านธรรมชาติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำนวน 712 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. แบบทดสอบพหุปัญญาจำนวน 99 ข้อ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อ ความเชื่อมั่นแบบสอดคล้องภายในตามวิธีของ Kuder-Richardson ของแบบทดสอบพหุปัญญาทั้งหมดเท่ากับ .91 มีค่าความยากของข้อสอบระหว่าง .21-.79 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .20-.73
2. แบบทดสอบพหุปัญญาที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ องค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ และข้อสอบทั้ง 99 ข้อ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มีค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 7.79 ; $p = .56$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 9 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .99 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ .012 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .00
3. ปกติวิสัยของแบบทดสอบพหุปัญญาจำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาระดับสูง มีตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ตั้งแต่ 78 ขึ้นไป ผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาระดับปานกลาง มีตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์อยู่ระหว่าง 24-77.9 และผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาระดับต่ำ มีตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ต่ำกว่า 23.9

คำสำคัญ : พหุปัญญา / แบบทดสอบพหุปัญญา

Abstract

The purposes of this study were to construct the multiple intelligences test for upper secondary education level students to verify the constructional validity, and to construct the norms. The multiple intelligences test constructed was based on Gardner's theory of the multiple intelligences : linguistic intelligence, logical-mathematical intelligence, visual-spatial intelligence, bodily-kinesthetic intelligence, musical intelligence, interpersonal intelligence, intrapersonal intelligence and naturalist intelligence. The sample consisted of 712 students in the upper secondary education level students of Nakhon Ratchasima Educational Service Area Office. Data were analyzed in term of descriptive statistics and the confirmatory factor analysis.

The results of research were as follows.

1. Ninety nine items of the multiple intelligences test were found of having content validity. The internal consistency reliability analyzed by Kuder and Richardson was found of being .91. The difficulty index was found of being .21-.79 and the discrimination index was found of being .20-.73

2. The construct validity of the multiple intelligences test was found of being aligned with the criterion. Eight factors and all items of the test were found of being significant at the .01 and .05 and having the chi-square goodness of fit test at 7.79. with $p = .56$, $df = 9$, $GFI = 1.00$, $AGFI = .99$, $CFI = 1.00$, $RMR = .012$ and $RMSEA = .00$

3. The norms of the multiple intelligences test were divided into 3 levels : percentile rank from 78 above indicating high level intelligence ; percentile rank between 24-77.9 indicating average intelligence ; percentile rank lower than 23.9 indicating low intelligence.

Keywords : multiple intelligences / multiple intelligences test

บทนำ

เชาวน์ปัญญา (Intelligence) คือ ความฉลาด ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล คิดแบบนามธรรม ความสามารถในการตัดสินใจ การแก้ปัญหา สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ และใช้ความรู้ในการนำไปปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยาอักษร A-Z ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2548 : 136) ความสามารถทางเชาวน์ปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ได้รับอิทธิพลมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม (สุรางค์ โคว์ตระกูล. 2548 : 48)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 7) ในการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ครูและผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข โดยเฉพาะการพัฒนาความเก่งคือ การพัฒนาเชาวน์ปัญญา และก่อนที่จะพัฒนาผู้เรียน ครูต้องรู้จักและเข้าใจเชาวน์ปัญญาของผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้โดยการวัดเชาวน์ปัญญา แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนตามศักยภาพ ส่งผลถึงความสามารถในการเรียนและการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน

การวิจัยสร้างแบบทดสอบเชาวน์ปัญญาที่พบในประเทศไทยนับว่ามีจำนวนน้อย แต่การวิจัยสร้างแบบทดสอบความถนัดนับว่าเป็นการวิจัยที่ได้รับความนิยมมากกว่า และนิยมสร้างแนวตามทฤษฎีองค์ประกอบหลายตัวของ Thurstone และทฤษฎีโครงสร้างเชาวน์ปัญญาของ Guilford ซึ่งมีการวัดเพียงองค์ประกอบย่อยของเชาวน์ปัญญาด้านภาษา มิติสัมพันธ์ และคณิตศาสตร์เท่านั้น (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 47-48) เช่น แบบทดสอบเชาวน์ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (พนารัตน์ สมานไทย. 2547) และแบบทดสอบวัดความถนัดทางการเรียนด้านภาษา ด้านตัวเลข และด้านเหตุผล (ชาญวิทย์ อาจสม. 2548) ดังนั้น การที่จะบอกว่าเด็กคนหนึ่งฉลาด หรือมีความสามารถมากน้อยเพียงใด ก็อาจได้ผลเพียงเสี้ยวเดียว เพราะยังมีความฉลาดหรือเชาวน์ปัญญาอีกหลายด้านที่แบบทดสอบในปัจจุบันไม่สามารถวัดได้ เช่น ความสามารถด้านดนตรี ด้านกีฬา และด้านศิลปะ (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา.ออนไลน์. 2551) ดังนั้น ในการวัดเชาวน์ปัญญาให้ครบทุกด้านจึงต้องสร้างแบบทดสอบตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา

ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences : MI) ของ Gardner (1993) มีความเชื่อพื้นฐานว่ามนุษย์แต่ละคนมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน มีจุดเด่น จุดด้อยที่แตกต่างกัน เชาวน์ปัญญาของมนุษย์ตามทฤษฎีพหุปัญญานั้นแบ่งออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ 1) เชาวน์ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) คือ ความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างชัดเจน 2) เชาวน์ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-mathematical Intelligence) คือ

ความสามารถในการเข้าใจหลักการของเหตุผล และการคิดคำนวณ 3) เซวาร์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual-spatial Intelligence) คือ ความสามารถในการรับรู้ภาพได้อย่างถูกต้อง 4) เซวาร์ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily-kinesthetic Intelligence) คือ ความสามารถในการใช้อวัยวะของร่างกายให้สัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการแสดงออก เพื่อสร้างผลงานหรือแก้ปัญหา 5) เซวาร์ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) คือ ความสามารถทางด้านดนตรี มีความไวในเรื่องเสียง รู้จักซาบซึ้งในจังหวะ ระดับเสียง และทำนอง 6) เซวาร์ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) คือ ความสามารถในการเข้าใจและสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม 7) เซวาร์ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) คือ ความสามารถในการรู้จักตนเอง สามารถควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสม และ 8) เซวาร์ปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) คือ ความสามารถในการรู้จัก และเข้าใจธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง

การวัดพหุปัญญา มีเครื่องมือวัดหลายแบบ เช่น แบบสังเกตพฤติกรรม มาตราวัดแบบลิเคิร์ท และแบบทดสอบ (เนลลิวศรี พิบูลชล, ผู้แปล. 2544 : 25) แต่ที่นิยมคือ แบบทดสอบ เพราะเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวกในการทำ ความรู้จัก และเข้าใจถึงระดับเซวาร์ปัญญาของผู้เรียน เกิดความเข้าใจในความสามารถของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบทดสอบที่มีคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น มีความหมายชัดเจนกว่าข้อมูลที่ได้มาจากการใช้เครื่องมือที่ไม่ใช่แบบทดสอบ สามารถนำผลที่ได้ไปใช้ในการทำนายความสำเร็จของผู้เรียน ใช้วินิจฉัยปัญหา ใช้จำแนกผู้เรียน และช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจถูกต้องในเรื่องขีดความสามารถและความสำเร็จของผู้เรียน (ลักขณา สรวิวัฒน์. 2548 : 218-237)

จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยพบว่า มีงานวิจัยที่พัฒนาแบบทดสอบพหุปัญญาตามทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner ในระดับประถมศึกษา เช่น การพัฒนาเครื่องมือวัดความสามารถตามทฤษฎีพหุปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (หนึ่งฤทัย จินดาไทย. 2545) ในระดับมัธยมศึกษา เช่น การสร้างแบบวัดพหุปัญญาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (อัญชลี ศรีกลชาญ. 2546) และในระดับอุดมศึกษา เช่น การสำรวจศักยภาพพหุปัญญาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น (กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ และคณะ. 2545) จะเห็นว่ายังไม่มี การพัฒนาแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบทดสอบ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง รวมทั้งสร้างปกติวิสัยเพื่อใช้ในการตรวจสอบเซวาร์ปัญญาของนักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับครูในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับเซวาร์ปัญญาของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. สร้างแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง
3. สร้างปกติวิสัย (Norms)

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา จำนวน 7 เขต จาก 49 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 34,090 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำนวน 5 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 3,416 คน กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ (2547 : 132) ที่ระดับความเชื่อมั่น 99 % และยอมให้ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าสัดส่วนเกิดขึ้นได้ในระดับ $\pm 5\%$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับนักเรียน 712 คน จากนั้นคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเทียบสัดส่วนกลับจากประชากรของแต่ละระดับชั้นในแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างแยกเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 262 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 229 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 221 คน แล้วทำการ สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลักษณะข้อสอบเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก แบ่งเป็น 8 ตอน รวมจำนวน 99 ข้อ

การพัฒนาแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ

2. สร้างนิยามเชิงปฏิบัติการของแบบทดสอบพหุปัญญาทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านดนตรี ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านธรรมชาติ

3. สร้างแบบทดสอบพหุปัญญา 1 ฉบับ ลักษณะข้อสอบเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก โดยยึดแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner และนิยามเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสร้างข้อสอบขึ้นเองเป็นบางส่วน และปรับจากแบบทดสอบของผู้วิจัยท่านอื่น แยกเป็น ด้านภาษา 30 ข้อ ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ 40 ข้อ ด้านมิติสัมพันธ์ 37 ข้อ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว 20 ข้อ ด้านดนตรี 20 ข้อ ด้านมนุษยสัมพันธ์ 21 ข้อ ด้านการเข้าใจตนเอง 22 ข้อ และด้านธรรมชาติ 35 ข้อ

4. นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจิตวิทยา การวัดผล ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ศิลปะ พลศึกษา ดนตรี จิตวิทยาการแนะแนว และวิทยาศาสตร์ รวม 10 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา และ ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับนิยามเชิงปฏิบัติการ พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

5. คัดเลือกข้อสอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (ค่า IOC มากกว่า .50) และปรับแก้ภาษาของข้อสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เหลือข้อสอบจำนวน 190 ข้อ วัดเชาวน์ปัญญา 8 ด้าน แยกเป็น ด้านภาษา 23 ข้อ ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ 28 ข้อ ด้านมิติสัมพันธ์ 30 ข้อ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว 16 ข้อ ด้านดนตรี 20 ข้อ ด้านมนุษยสัมพันธ์ 18 ข้อ ด้านการเข้าใจตนเอง 21 ข้อ และด้านธรรมชาติ 34 ข้อ

6. นำข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 190 ข้อ ทดลองใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโนนสูงศรีธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำนวน 100 คน

7. วิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบรายข้อ หาค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r)

8. คัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพ 99 ข้อ วัดเชาวน์ปัญญา 8 ด้าน แยกเป็น ด้านภาษา 10 ข้อ ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ 15 ข้อ ด้านมิติสัมพันธ์ 15 ข้อ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว 10 ข้อ ด้านดนตรี 10 ข้อ ด้านมนุษยสัมพันธ์ 10 ข้อ ด้านการเข้าใจตนเอง 15 ข้อ และด้านธรรมชาติ 14 ข้อ

9. จัดพิมพ์แบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

10. นำแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 99 ข้อไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 712 คน

11. วิเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)
12. การหาปกติวิสัยของแบบทดสอบพหุปัญญาจากคะแนนดิบที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 712 คน แสดงในรูปคะแนนดิบเปรียบเทียบกับตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ นำเสนอในรูปแบบตาราง
13. จัดทำคู่มือแบบทดสอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบทดสอบพหุปัญญาไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง นำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และสร้างปกติวิสัยของแบบทดสอบพหุปัญญา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ซึ่งแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ตอนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปกติวิสัย (Norms) ของแบบทดสอบพหุปัญญา

ผลการวิจัย

1. การหาคุณภาพของแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 99 ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้
 - 1.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบพหุปัญญา มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .67-1.00
 - 1.2 ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบพหุปัญญา และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบพหุปัญญาแบบสอดคล้องภายในตามวิธีของ Kuder - Richardson มีผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบพหุปัญญา (99 ข้อ)

องค์ประกอบ	จำนวนข้อ	ค่าความยาก	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น
ภาษา	10	.23-.77	.22-.36	.62
ตรรกะและคณิตศาสตร์	15	.34-.79	.30-.69	.85
มิติสัมพันธ์	15	.29-.72	.29-.52	.79
ร่างกายและการเคลื่อนไหว	10	.38-.76	.24-.65	.73
ดนตรี	10	.42-.78	.20-.48	.72
มนุษย์สัมพันธ์	10	.21-.79	.20-.60	.72
การเข้าใจตนเอง	15	.30-.73	.32-.73	.86
ธรรมชาติ	14	.26-.66	.23-.62	.79
แบบทดสอบทั้งหมด	99	.21-.79	.20-.73	.91

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพของแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 99 ข้อ มีค่าความยากของข้อสอบระหว่าง .21-.79 มีค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบระหว่าง .20-.73 และ ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งหมด มีค่าเท่ากับ .91

2. ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบทดสอบพหุปัญญา จำแนกเป็น 8 องค์ประกอบ มีผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบทดสอบพหุปัญญา (99 ข้อ)

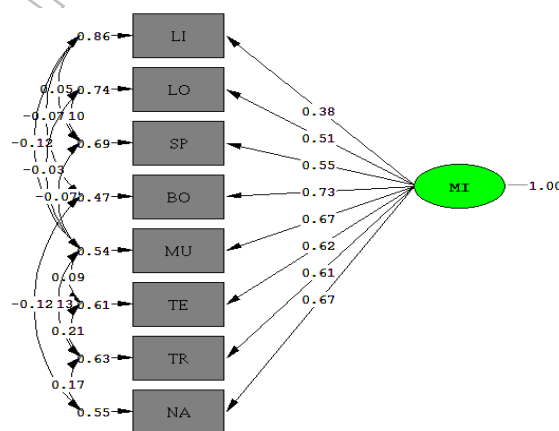
องค์ประกอบ	สปส.	ผลการทดสอบโมเดลองค์ประกอบ						
		χ^2	df (p)	GFI	AGFI	CFI	SRMR	RMSEA
ภาษา	.21-.46**	28.54	32 (p = .64)	.99	.99	1.00	.025	.00
ตรรกะฯ	.10-.76**	41.42	58 (p = .95)	.99	.98	1.00	.020	.00
มิติสัมพันธ์	.20-.61**	50.54	60 (p = .80)	.99	.98	1.00	.021	.00
ร่างกายฯ	.12-.65**	13.83	23 (p = .93)	1.00	.99	1.00	.016	.00
ดนตรี	.16-.57**	34.71	31 (p = .30)	.99	.98	1.00	.024	.01
มนุษย์สัมพันธ์	.19-.71**	20.79	28 (p = .83)	.99	.99	1.00	.021	.00
การเข้าใจตนเอง	.21-.73**	34.34	56 (p = .99)	.99	.99	1.00	.016	.00
ธรรมชาติ	.16-.58**	50.29	58 (p = .75)	.99	.98	1.00	.024	.00

**p < .01

จากตารางที่ 2 พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อสอบกับองค์ประกอบทุกองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการทดสอบโมเดล พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 13.83-50.54 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .99-1.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .98-.99 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ .016-.025 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .00-01

2.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบทดสอบพหุปัญญา 8 องค์ประกอบ ข้อสอบ 99 ข้อ ผลดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบทดสอบพหุปัญญา 8 องค์ประกอบ ข้อสอบ 99 ข้อ

Chi-Square=7.79, df=9, P-value=0.55505, RMSEA=0.000

จากภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบทดสอบพหุปัญญา 8 องค์ประกอบ ข้อสอบ 99 ข้อ พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวก มีค่าอยู่ระหว่าง .38-.73 แสดงว่า ข้อสอบทั้ง 99 ข้อ สามารถวัดพหุปัญญาได้ตรงตามองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ และจากการ

ทดสอบโมเดล พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 7.79 ; $p = .56$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 9 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .99 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ .012 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .00

3. ปกติวิสัยของแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาระดับเชาวน์ปัญญาไว้ 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง และต่ำ ดังตาราง

ตารางที่ 3 เกณฑ์สำหรับตัดสินระดับเชาวน์ปัญญา เมื่อเทียบกับช่วงตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์

ช่วงตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์	ระดับเชาวน์ปัญญา
78-100	สูง
24.0-77.9	ปานกลาง
0-23.9	ต่ำ

จากผลการเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบพหุปัญญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แตกต่างจากค่าเฉลี่ยคะแนนสอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนสอบของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงสร้างปกติวิสัยของแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายออกเป็น 2 เกณฑ์ แยกเป็น ปกติวิสัยของแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับปกติวิสัยของแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เกณฑ์สำหรับเทียบช่วงคะแนนดิบกับระดับเชาวน์ปัญญาขององค์ประกอบ 8 ด้าน แสดงดังตารางที่ 4 และจำแนกตามองค์ประกอบได้ดังตารางที่ 5 และ 6

ตารางที่ 4 เกณฑ์สำหรับเทียบช่วงคะแนนดิบกับระดับเชาวน์ปัญญาขององค์ประกอบ 8 ด้าน

ช่วงคะแนนดิบ		ระดับเชาวน์ปัญญา
มัธยมศึกษาปีที่ 4	มัธยมศึกษาปีที่ 5-6	
64-99	68-99	สูง
38-63	43-67	ปานกลาง
0-37	0-42	ต่ำ

ตารางที่ 5 เกณฑ์สำหรับเทียบช่วงคะแนนดิบกับระดับเชาวน์ปัญญาขององค์ประกอบด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ และด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว

ช่วงคะแนนดิบ								ระดับเชาวน์ปัญญา
ภาษา		ตรรกะฯ		มิติสัมพันธ์		ร่างกายฯ		
ม.4	ม.5-6	ม.4	ม.5-6	ม.4	ม.5-6	ม.4	ม.5-6	
9-10	8-10	11-15	12-15	11-15	8-15	9-10	8-10	สูง
7-8	5-7	6-10	7-11	6-10	7-11	5-8	5-7	ปานกลาง
0-6	0-4	0-5	0-6	0-5	0-6	0-4	0-4	ต่ำ

ตารางที่ 6 เกณฑ์สำหรับเทียบช่วงคะแนนดิบกับระดับเขาวรรณบัญญัติขององค์ประกอบด้านดนตรี ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านธรรมชาติ

ช่วงคะแนนดิบ								ระดับเขาวรรณบัญญัติ
ดนตรี		มนุษยสัมพันธ์		การเข้าใจตนเอง		ธรรมชาติ		
ม.4	ม.5-6	ม.4	ม.5-6	ม.4	ม.5-6	ม.4	ม.5-6	
9-10	9-10	9-10	9-10	12-15	13-15	10-14	11-14	สูง
4-8	5-8	5-8	6-8	5-11	6-12	6-9	7-10	ปานกลาง
0-3	0-4	0-4	0-5	0-4	0-5	0-5	0-6	ต่ำ

อภิปรายผลการวิจัย

แบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (99 ข้อ) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้มีการตรวจสอบคุณภาพอย่างละเอียดและหลายขั้นตอน เพื่อพัฒนาให้เป็นแบบทดสอบมาตรฐานและสามารถนำไปใช้ได้จริง มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. คุณภาพของแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบพหุปัญญา พบว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับนิยามเชิงปฏิบัติการ มีค่ามากกว่า .50 ทุกข้อ ค่าความยากรายข้อของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าระหว่าง .21-.79 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อทั้งฉบับมีค่าระหว่าง .20-.73 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ .91 และค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .38-.73 อภิปรายได้ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับนิยามเชิงปฏิบัติการ พบว่าข้อสอบทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า .50 แสดงว่า ผู้วิจัยสร้างข้อสอบได้ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการ ซึ่งหมายถึงแบบทดสอบพหุปัญญาฉบับนี้มีเนื้อหาตรงตามทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากรายข้อ พบว่า ค่าความยากรายข้อของข้อสอบทั้งฉบับอยู่ระหว่าง .21-.79 ซึ่งตามเกณฑ์แล้วข้อสอบที่ดีควรมีค่าความยากระหว่าง .20-.80 ซึ่งถือว่าเป็นข้อสอบที่มีความยากง่ายพอเหมาะ (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2551 : 88) ดังนั้น เมื่อพิจารณาค่าความยากของแบบทดสอบพหุปัญญาทุกข้อเป็นไปตามเกณฑ์ แสดงว่า ข้อสอบของแบบทดสอบพหุปัญญาเป็นข้อสอบที่มีคุณภาพ

1.3 ผลการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบพหุปัญญา พบว่า แบบทดสอบพหุปัญญาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบรายข้ออยู่ระหว่าง .20-.73 ซึ่งตามเกณฑ์โดยทั่วไปข้อสอบที่ดีควรมีค่าอำนาจจำแนกเป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ข้อสอบที่คัดเลือกมาใช้ควรเป็นข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2551 : 90) ดังนั้น เมื่อพิจารณาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบของแบบทดสอบพหุปัญญาทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อสอบทุกข้อสามารถจำแนกผู้ที่มี ระดับเขาวรรณบัญญัติที่แตกต่างกันได้

1.4 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบพหุปัญญาทั้งฉบับ พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 ถือว่าเป็นแบบทดสอบที่มีความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ดีมาก เพราะเกณฑ์โดยทั่วไปแบบทดสอบที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นตั้งแต่ .71 ขึ้นไป ถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง (สุชีรา ภัทรายุทธวรรธน์. 2545 : 75) ดังนั้น แบบทดสอบพหุปัญญาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบที่มีความเชื่อมั่นสูง เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพ ให้ผลการวัดที่สม่ำเสมอ แน่นนอน และคงที่

1.5 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบพหุปัญญาในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .62-.86 จึงถือว่ามีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่างปานกลางถึงสูง ซึ่งเกณฑ์โดยทั่วไปแบบทดสอบที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น .71 ขึ้นไป ถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง ถ้ามีค่า .41- .70 ถือว่ามีความเชื่อมั่นปานกลาง (สุชีรา ภัทรายุทธวรรธน์. 2545 : 75) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจำนวนข้อ ในบางองค์ประกอบมีจำนวนข้อน้อยเกินไป จึง

เป็นเหตุทำให้ค่าความเชื่อมั่นปานกลาง ได้แก่ ด้านภาษา ส่วนองค์ประกอบด้านอื่นถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง จึงถือได้ว่าแบบทดสอบพหุปัญญาทั้ง 8 องค์ประกอบมีคุณภาพ

2. ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบทดสอบพหุปัญญาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner 8 ด้าน มีข้อสอบทั้งสิ้น 225 ข้อ คัดเลือกข้อสอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ 190 ข้อ หลังจาทดลองสอบแล้วเหลือข้อสอบที่มีคุณภาพ 99 ข้อ แยกเป็น ด้านภาษา 10 ข้อ ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ 15 ข้อ ด้านมิติสัมพันธ์ 15 ข้อ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว 10 ข้อ ด้านดนตรี 10 ข้อ ด้านมนุษยสัมพันธ์ 10 ข้อ ด้านการเข้าใจตนเอง 15 ข้อ และด้านธรรมชาติ 14 ข้อ เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแล้ว พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบของข้อสอบทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติ และน้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบตามทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีดังนี้ ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 7.79 ; $p = .56$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 9 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .99 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ .012 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .00 เมื่อพิจารณาค่าสถิติที่ได้จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นั่นคือ แบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มุ่งวัดเชาวน์ปัญญา 8 ด้าน สามารถวัดได้ตรงตามทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner แสดงว่า แบบทดสอบพหุปัญหานี้มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง สามารถวัดพหุปัญญาทั้ง 8 ด้านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ถูกต้องและครบถ้วน ทำให้เกิดความเชื่อถือและความมั่นใจในการแปลความหมายของแบบทดสอบ

3. ปกติวิสัยของแบบทดสอบพหุปัญญา

แบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ เป็นแบบทดสอบแบบอิงกลุ่ม และผู้วิจัยได้กำหนดมาตรฐานคะแนน โดยการสร้างปกติวิสัยของแบบทดสอบพหุปัญญาจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 712 คน ปกติวิสัยนี้สามารถเปรียบเทียบระดับเชาวน์ปัญญาของนักเรียนได้ โดยพิจารณาจากคะแนนดิบเปรียบเทียบกับตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ ผู้วิจัยได้แบ่งเชาวน์ปัญญาเป็น 3 ระดับ คือ เชาวน์ปัญญาระดับสูง ปานกลาง และต่ำ เมื่อนำแบบทดสอบพหุปัญญาไปทดสอบกับนักเรียน และนำคะแนนดิบมาเปรียบเทียบกับปกติวิสัย ก็จะทำให้ทราบระดับเชาวน์ปัญญาของนักเรียน ปกติวิสัยของแบบทดสอบพหุปัญหานี้ถือว่า มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ เพราะมีความเป็นตัวแทนของกลุ่ม และมีความทันสมัย ความเป็นตัวแทนคือ กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการสร้างปกติวิสัย เป็นกลุ่มที่มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากประชากรเป้าหมาย จึงถือได้ว่าปกติวิสัยของแบบทดสอบพหุปัญญามีความเป็นตัวแทน ส่วนความทันสมัยนั้น เพราะแบบทดสอบนี้มุ่งวัดเชาวน์ปัญญาของนักเรียนหลายด้าน เมื่อทดสอบกับนักเรียนและเปรียบเทียบคะแนนกับระดับเชาวน์ปัญญา ก็จะทำให้ทราบระดับเชาวน์ปัญญานักเรียน ช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนมากขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี มีความสุขด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงถือว่าปกติวิสัยของแบบทดสอบพหุปัญญาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้มีความทันสมัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแบบทดสอบพหุปัญญาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย ให้มีคุณภาพนั้น ต้องสร้างข้อสอบให้ครอบคลุมความสามารถทางพหุปัญญาในแต่ละด้านให้ชัดเจน ตรงตามทฤษฎี

พหุปัญญา เพื่อให้คุณภาพของแบบทดสอบในแต่ละองค์ประกอบมีความเที่ยงตรง และเชื่อมั่นสูง สามารถใช้วัดเชาวน์ปัญญาของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

1.2 ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาสามารถนำแบบทดสอบพหุปัญญาไปใช้ตรวจสอบเชาวน์ปัญญาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วนำผลไปใช้ในวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนที่จะมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับเชาวน์ปัญญา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนในด้านที่ยังไม่เต็มศักยภาพ ตามทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner ให้กับนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สร้างเครื่องมือสำหรับวัดและประเมินพหุปัญญาแบบอื่น ๆ เช่น มาตรฐานแบบลิเคิร์ต

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบระดับเชาวน์ปัญญาของนักเรียนในแต่ละจังหวัด หรือภูมิภาค โดยเปรียบเทียบระหว่างเพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน

2.3 สร้างปกติวิสัยของแบบทดสอบจำแนกเป็นภูมิภาค ประเทศ

เอกสารอ้างอิง

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. 2551. **ไอคิว ...ความฉลาดที่เพิ่มพูนได้.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

[http:// www.babybestbuy.in.th/shop/articleprint.php?article id =2](http://www.babybestbuy.in.th/shop/articleprint.php?article id =2) [25 กรกฎาคม 2552].

บุญชม ศรีสะอาด. 2543. **การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล.** กรุงเทพฯ : สุวีริสาส์น.

เบลเรนกำ, เจมส์, คาโลราย แซปแมน และอลิซาเบธ สวาทซ์. 2544. **108 วิธีวัดและประเมินพหุปัญญา.**

แปลโดย เฉลียวศรี พิบูลชล. กรุงเทพฯ : เพียร์สันเอดดูเคชั่นอินโดไชนา.

พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยาอักษร A-Z ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2548). กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

ลักขณา สรีวัฒน์. 2548. **การศึกษารายกรณี.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุข. 2547. **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.

สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2551. **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545. **ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542.**

กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2548. **จิตวิทยาการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

**แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางการคิดกับจิตวิทยาาสตร์
ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3**

**The Relationship Pattern Between Thinking Abilities and Scientific Mind of
Lower Secondary School Students of
Nakhon Ratchasima Educational Service Area Office 3**

สุภัค พรหมวงษ์¹, ประยูทธ ไทยธานี²

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์คาโนนิกัลระหว่างความสามารถทางการคิดกับจิตวิทยาาสตร์ และศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกัลของความสามารถทางการคิดและจิตวิทยาาสตร์ที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิกัลในแต่ละฟังก์ชัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 750 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความสามารถทางการคิด ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดประยุกต์ใช้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .808, .711 และ .708 ตามลำดับ และแบบวัดจิตวิทยาาสตร์ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความรับผิดชอบและเพียรพยายาม ความมีเหตุผล ความมีระเบียบและรอบคอบ ความซื่อสัตย์ และความใจกว้าง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .602, .706, .756, .743, .712 และ .722 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกัล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) สหสัมพันธ์คาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับชุดตัวแปรจิตวิทยาาสตร์มีฟังก์ชันคาโนนิกัล 3 ฟังก์ชัน มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .565, .168 และ .093 ตามลำดับ โดยฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 และ 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 3 มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ 2) ฟังก์ชันคาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับชุดตัวแปรจิตวิทยาาสตร์ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ คือ ฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 โดยมีตัวแปรในชุดตัวแปรความสามารถทางการคิด 2 ตัวแปร ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (U) คือ การคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ โดยมีค่าเท่ากับ -.669 และ -.309 ตามลำดับ และมีตัวแปรในชุดตัวแปรจิตวิทยาาสตร์ 1 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (V) คือ ความใจกว้าง โดยมีค่าเท่ากับ -.443

คำสำคัญ: สหสัมพันธ์คาโนนิกัล ความสามารถทางการคิด จิตวิทยาาสตร์

Abstract

The purposes of this study were to study the canonical relationship between thinking abilities and scientific mind, and to study canonical weights of thinking abilities and scientific mind. The samples consisted of 750 Lower secondary school students of second semester of 2009 academic year in Nakhon ratchasima educational service area office 3. The research instruments were the thinking abilities test, encompassing analytic, creative, and practical abilities shown the reliabilities of .808, .711 and .708 respectively, as well as the questionnaires on scientific mind for with curiosity, responsibility and persistence, rationality, neat and

discreet, honesty, and open-mindedness with the reliabilities of .602, .706, .756, .743, .712 and .722 respectively. The data analyzed by canonical analysis.

The results of research were as follows : 1) The canonical correlation between thinking abilities and scientific mind had 3 canonical functions were .565, .168 and .093 respectively. The first and second canonical functions were statistically significant at .01 level but the third canonical function was no statistically significance. 2) The canonical weights between thinking abilities and scientific mind was statistically significant at .01 level and also had practical significance as; the first canonical function, with 2 variables of thinking abilities, had weights importance that contributed to canonical variables (U) in analytic and creative thinking at -.669 and -.309 respectively and had a variable of scientific mind that contributed to canonical variables (V) in open-mindedness at -.443

Keyworde: Canonical Correlation, Thinking Abilities, Scientific Mind,

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มศักยภาพมีพัฒนาการที่สมดุลทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมประเทศ กระบวนการศึกษาจึงมีผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอนและให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคนจึงต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนตั้งแต่การวางรากฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้ มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและในงานอาชีพต่าง ๆ เครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนผลผลิตต่าง ๆ ที่ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและในการทำงานล้วนเป็นผลของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่นๆ การจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งหมายพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คือการนำความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันพบปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นหลายปัญหา อาทิ นักเรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนไม่สามารถคิดวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ขาดทักษะด้านวิทยาศาสตร์ ขาดทักษะการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ ขาดความพยายามในการสืบเสาะหาความรู้ เคยชินกับการทำตามคำบอกของครูเป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องจากนักเรียนขาดจิตวิทยาศาสตร์ ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาหนึ่งของการจัดกิจกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ ในฐานะที่โรงเรียนเป็นองค์กรเล็ก ๆ แต่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถได้ร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีจิตวิทยาศาสตร์ตั้งแต่วัยเด็ก จะเป็นสิ่งที่ดีของการพัฒนาการศึกษาไทยที่จะมีเยาวชนของชาติที่เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้มาตรฐานการประเมิน 14 มาตรฐาน แบ่งผลการประเมินคุณภาพภายนอกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านครู และด้านผู้บริหาร ผลปรากฏว่า ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ต้อง

ปรับปรุงโดยเร็ว คือ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและวิสัยทัศน์ จากผลการประเมินสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางการคิดอย่างเหมาะสม เพราะผู้เรียนเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต และจากรายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 มีผลการจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จำนวน 13 มาตรฐาน มีผลการจัดการศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จำนวน 1 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และผลการประเมินด้านผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษา มาตรฐานที่ต้องได้รับการปรับปรุงคือ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและวิสัยทัศน์ มีผลประเมินระดับคุณภาพพอใช้ (กลุ่มศึกษานิเทศก์ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3) การศึกษาในปัจจุบันจึงได้มุ่งพัฒนาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิด ซึ่งเป็นความสามารถในการคิดที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้วิเคราะห์ เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์จริงใจชีวิตให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การที่นักเรียนจะสามารถคิดเป็นนั้นต้องมีพื้นฐานทางประสบการณ์ มีความรู้ และการเรียนรู้ เพราะการคิดเป็นกระบวนการทางสมองที่เกิดจากการเรียนรู้ (Shaffer, 1985 : 33)

“การคิด” และ “การสอนคิด” เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อให้คนมีคุณภาพสูงขึ้น ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ความสนใจต่อการศึกษามาก และมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพในทุกๆ ด้านทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม และการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศการพัฒนาด้านสติปัญญาเป็นด้านที่ได้รับความเอาใจใส่สูงสุด เนื่องจากเป็นด้านที่เห็นผลเด่นชัด (ทิตินา ขัมมณี, 2544 : 72) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจได้ หากเราต้องการจะสร้างคนไทยที่พึงประสงค์ สามารถคิดเป็น วิเคราะห์เป็น และประยุกต์ใช้เป็น ครูทำหน้าที่ผูกขาดการถ่ายทอดความรู้ต้องเปลี่ยนมาเป็นการคิด วิธีสอนที่ครูเคยเป็นศูนย์กลางต้องเปลี่ยนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูต้องหาทางให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รู้วิธีเรียนรู้ และรักที่จะเรียนรู้ ดังนั้นเมื่อนโยบายการปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้น การมุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนากันอย่างจริงจัง

ในปี ค.ศ.1985 Sternberg นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้เสนอทฤษฎีเชาวน์ปัญญา มองว่าเชาวน์ปัญญา เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตโดยแยกเป็นทฤษฎีย่อย 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีย่อยด้านส่วนประกอบความคิด เป็นการใช้กระบวนการประมวลผลข้อมูลที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมทางปัญญาแปลกใหม่ โดยที่องค์ประกอบด้านการคิดนี้จะก่อให้เกิดปัจจัยพื้นฐานทางสมอง เพื่อแก้ปัญหาแปลกใหม่ มีความคล่องในการประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติ ทฤษฎีย่อยด้านประสบการณ์ คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาแปลกใหม่ ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของบุคคล และความสามารถในการประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติ และทฤษฎีย่อยด้านบริบทสังคม เป็นกิจกรรมทางสมองที่กระทำโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การเลือกสิ่งแวดล้อม และการปรับแต่งสิ่งแวดล้อม ให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตของบุคคล Sternberg ได้ใช้ทฤษฎีดังกล่าวเป็นทฤษฎีพื้นฐาน และได้ศึกษาเพิ่มเติมถึงสิ่งที่จะทำให้มนุษย์ประสบผลสำเร็จ บรรลุถึงเป้าหมายสำคัญในชีวิตได้ ซึ่ง Sternberg เรียกว่า เชาวน์ปัญญา ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดประยุกต์ใช้ และในแต่ละด้านแบ่งเนื้อหา 4 ด้าน คือ ด้านภาษา ด้านปริมาณ ด้านรูปภาพ และด้านการแก้ปัญหา

วิทยาศาสตร์มีองค์ประกอบสำคัญสองส่วน คือ องค์ความรู้วิทยาศาสตร์ และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้สืบเสาะให้ได้มาซึ่งความรู้ ในอดีตการศึกษาวิทยาศาสตร์มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านเชาวน์ปัญญาเป็นหลัก ซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากองค์ความรู้วิทยาศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ของโลกอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การเรียนรู้จึงไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะการสะสมความรู้ที่มีอยู่เท่านั้น ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาด้านจิตพิสัย โดยมุ่งพัฒนาด้านคุณลักษณะ ต่างๆ ในด้านความรู้สึกและอารมณ์ เช่น ความสนใจ เจตคติที่ต้องการ ค่านิยมที่พึงปรารถนา ความซาบซึ้ง การอุทิศตนเพื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเหนียวแน่น ตลอดจนสร้างเป็นนิสัยที่ดีงาม ซึ่งนิสัยที่ดีงามในตัวผู้เรียนนี้เองเป็นสิ่งที่ผลักดันให้เกิดการแสวงหาให้ได้มาซึ่งความรู้ นิสัยของจิตใจ

ที่ทำให้บุคคลมีลักษณะของความเป็นนักวิทยาศาสตร์มีความเกี่ยวข้องทั้งส่วนของความรู้ ความคิด และความเชื่อ โดยความรู้สึกและค่านิยมนำไปสู่พลังแห่งการเรียนรู้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น นอกจากจะต้องให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของวิชาวิทยาศาสตร์แล้วยังต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในการศึกษาค้นคว้าและจิตวิทยาศาสตร์ มีความใฝ่รู้ ซื่อสัตย์และมีใจเป็นกลาง มีความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบก่อนตัดสินใจ (ปรีชาติ เบ็ญจวรรณ. 2551 : 2) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้กำหนดเป้าหมายข้อหนึ่งของการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์ไว้ว่าควรพัฒนาให้ผู้เรียนมีจิตวิทยาศาสตร์ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และระบุไว้ในสาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา ระบุว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้อุปกรณ์และเครื่องมือที่อยู่ในช่วงเวลานั้น ๆ เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสังคม และสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2546 : 4-6)

จิตวิทยาศาสตร์ (Scientific Mind) หมายถึง จิตสำนึกหรือลักษณะนิสัยของบุคคลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หรือจากการได้ศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นคุณลักษณะของจิตใจของบุคคลที่มีความคิด ความเชื่อความรู้สึกละเอียงและยึดมั่นในคุณค่าของวิธีการคิดที่อยู่บนพื้นฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์และทัศนคติการมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ในการวิพากษ์วิจารณ์ความรู้ของผู้หรือองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ที่มีความสมบูรณ์ คุณลักษณะจิตวิทยาศาสตร์ที่กำหนดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยยึดคุณลักษณะตามแนวคิดของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งได้จำแนกไว้เป็น 6 ด้าน คือ ความอยากรู้อยากเห็น ความรับผิดชอบและเพียรพยายาม ความมีเหตุผล ความมีระเบียบและรอบคอบ ความซื่อสัตย์ และความใจกว้าง ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะเอื้อต่อการแสวงหาความรู้ได้เป็นอย่างดีส่งผลให้มีการพัฒนาความสามารถทางการคิดต่อไป (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2546 : 134-149)

ความสามารถในการคิดที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ คือ ความสามารถในการขบคิดเพื่อหาคำตอบจากสถานการณ์หรือเหตุการณ์ หรือสิ่งที่มีสาระหรือประเด็นเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ที่ยังไม่สามารถใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งเพื่อหาคำตอบได้ในทันที ในการส่งเสริมความสามารถในการคิด นั้นครูต้องคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ ต้องการคิดหาคำตอบที่ถูกต้อง โดยการแสวงหาข้อมูลรวบรวมข้อเท็จจริง ตรวจสอบข้อมูล คิดวิเคราะห์ ตีความและหาข้อสรุปเพื่อใช้ในการตัดสินใจ (ตันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ. 2544: 31-51) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านคุณลักษณะจิตวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนแต่ละคนด้วย เพราะจิตวิทยาศาสตร์เป็นการแสดงออกทางด้านจิตใจที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความคิด ซึ่งแสดงออกให้เห็นถึงกระบวนการใช้สติปัญญา หรือความคิดของนักวิทยาศาสตร์ในขณะปฏิบัติงาน นั่นก็หมายความว่า นักเรียนที่มีจิตวิทยาศาสตร์สูงย่อมมีความสามารถในการคิดระดับสูง ดีกว่านักเรียนที่มีจิตวิทยาศาสตร์ต่ำ (Munby. 1983)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าความสามารถทางการคิดกับจิตวิทยาศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกันค่อนข้างสูงและมีความสำคัญมากกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นช่วงวัยที่มีความเหมาะสม ในการพัฒนาความสามารถทางการคิด ตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางเชาวันปัญญาของซึ่งกล่าวว่า พัฒนาการของความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ว่าเป็นผลเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้น โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้น คือ 1) ขั้นการรับรู้ที่อาศัยประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวในช่วงอายุ 0-2 ปี 2) ขั้นก่อนการคิดแบบเหตุผลในช่วงอายุ 2-7 ปี 3) ขั้นการคิดแบบเหตุผลเชิงรูปธรรมในช่วงอายุ 7-11 ปี และ 4) ขั้นการคิดแบบเหตุผลเชิงนามธรรมในช่วงอายุ 12-15 ปี ซึ่งตรงกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีอายุประมาณ 13-15 ปี ซึ่งตรงกับขั้นพัฒนาการที่ 4 ขั้นปฏิบัติการนามธรรม ที่ว่าเด็กในช่วงวัยนี้ มีความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม สามารถคิดตามหลักตรรกศาสตร์ มีการคิดแบบอุปนัย และ นิรนัย ซึ่ง Piaget เชื่อว่าความสามารถดังกล่าวมีผลต่อความสามารถในการคิดของเด็ก คือเด็กในวัยนี้จะเริ่มคิดเป็นผู้ใหญ่ ความคิดแบบเด็กจะสิ้นสุดลง เด็กสามารถที่จะคิดหาเหตุผลนอกเหนือไปจากข้อมูลที่มีอยู่และสามารถที่จะคิดอย่าง

นักวิทยาศาสตร์ สามารถตั้งสมมุติฐานและทฤษฎี ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกศึกษากับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีอายุระหว่าง 13-15 ปี อันเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมสำหรับทำการศึกษา เพราะเป็นช่วงอายุของวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตในการตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิตว่าจะศึกษาต่อในสาขาใด หรือจะเริ่มประกอบอาชีพได้ เมื่อสำเร็จการศึกษาในขั้นพื้นฐาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางการคิด 3 ด้าน กับจิตวิทยาศาสตร์ 6 ด้าน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต 3 เพื่อให้ทราบว่าความสามารถทางการคิดกับจิตวิทยาศาสตร์มีแบบแผนความสัมพันธ์คาโนนิกส์เป็นอย่างไร ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการนำมาปรับปรุงและส่งเสริมใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับนักเรียนมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาคำนำหนักความสำคัญคาโนนิกส์ของชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดและชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิกส์ในแต่ละฟังก์ชัน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางการคิดกับจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3

วิธีการดำเนินวิจัย

1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำนวน 5 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 4,047 คน กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ (2547) ที่ระดับความเชื่อมั่น 99 % และยอมให้ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าสัดส่วนเกิดขึ้นได้ในระดับ $\pm 5\%$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 750 คน เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเทียบสัดส่วนกลับจากสัดส่วนประชากรของแต่ละโรงเรียนและระดับชั้น ได้จำนวนนักเรียนแยกเป็น มัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 248 คน มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 250 คน และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 252 คน ได้จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

2 ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ความสามารถทางการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดประยุกต์ใช้

2.2 จิตวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ความอยาก رؤ้อยากเห็น ความรับผิดชอบและเพียรพยายาม ความมีเหตุผล ความมีระเบียบและรอบคอบ ความซื่อสัตย์ และความใจกว้าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบวัดความสามารถทางการคิด ประกอบด้วยข้อสอบที่มุ่งวัดความสามารถทางการคิด 3 ด้าน คือ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดประยุกต์ใช้ มีลักษณะข้อสอบเป็นแบบหลายตัวเลือก ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .808, .711 และ .708 ตามลำดับ

ฉบับที่ 2 แบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ ซึ่งมีทั้ง ข้อความเชิงบวกและเชิงลบ จำนวน 40 ข้อ วัดจิตวิทยาศาสตร์ในด้านต่าง ๆ 6 ด้าน คือ ความอยากรู้ อยากเห็น ความ รับผิดชอบและเพียรพยายาม ความมีเหตุผล ความมีระเบียบและรอบคอบ ความซื่อสัตย์ และความใจกว้าง โดยมีค่า ความเชื่อมั่นเท่ากับ .602, .706, .756, .743 และ .712 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางการคิดกับจิต วิทยาศาสตร์ของนักเรียน โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกัล

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถทางการคิดกับจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นสรุปสาระสำคัญของการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียน

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
ความสามารถทางการคิด (X)			
การคิดวิเคราะห์ (X ₁)	9.73	2.949	มาก
การคิดสร้างสรรค์ (X ₂)	7.56	3.629	มาก
การคิดประยุกต์ใช้ (X ₃)	5.31	2.245	มาก
จิตวิทยาศาสตร์ (Y)			
ความอยากรู้ อยากเห็น (Y ₁)	2.88	.479	มาก
ความรับผิดชอบและเพียรพยายาม (Y ₂)	2.93	.483	มาก
ความมีเหตุผล (Y ₃)	2.98	.502	มาก
ความมีระเบียบและรอบคอบ (Y ₄)	2.85	.562	มาก
ความซื่อสัตย์ (Y ₅)	2.99	.622	มาก
ความใจกว้าง (Y ₆)	3.03	.585	มาก

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับชุดตัวแปรจิต วิทยาศาสตร์ พบว่า ความสามารถทางการคิดแต่ละด้านของนักเรียน ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการ คิดประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.73, 7.56 และ 5.31 ตามลำดับ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.949, 3.629 และ 2.245 ตามลำดับ สำหรับจิตวิทยาศาสตร์แต่ละด้านของนักเรียน ได้แก่ ความอยากรู้ อยาก เห็น ความรับผิดชอบและเพียรพยายาม ความมีเหตุผล ความมีระเบียบและรอบคอบ ความซื่อสัตย์ และความใจกว้าง ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88, 2.93, 2.98, 2.85, 2.99 และ 3.03 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ของ นักเรียน

ฟังก์ชัน คาโนนิกัล	R _c	R _c ²	Λ	χ ²	df	p
1	.565**	.319	.656	313.695	18.000	.000
2	.168**	.028	.964	27.657	10.000	.002
3	.093	.008	.991	6.412	4.000	.170

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ มีฟังก์ชันคาโนนิกัล 3 ฟังก์ชัน (จำนวนฟังก์ชันคาโนนิกัลจะเท่ากับจำนวนตัวแปรของชุดตัวแปรที่มีจำนวนตัวแปรน้อยกว่า) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .565 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ตัวแปรคาโนนิกัลของชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับตัวแปรคาโนนิกัลของชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ ในฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 มีความแปรปรวนร่วมกัน ร้อยละ 31.9 ($R_c^2 = .319$)

ฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 2 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .168 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ตัวแปรคาโนนิกัลของชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับตัวแปรคาโนนิกัลของชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ในฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 2 มีความแปรปรวนร่วมกัน ร้อยละ 2.80 ($R_c^2 = .028$) แต่เนื่องจากค่าตัวแปรคาโนนิกัลในฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 2 นี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้น้อยกว่า ร้อยละ 10 ซึ่งถือว่าต่ำเกินไป (ดูขุฎี โยเหลา. 2541 : 77) อาจกล่าวได้ว่าฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 2 นี้เป็นฟังก์ชันคาโนนิกัลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ (Hair and others. 1995 : 450) ผู้วิจัยจึงไม่นำฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 2 นี้มาพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญ

ส่วนฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 3 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .093 และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงไม่นำฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 3 นี้มาพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญเช่นกัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์น้ำหนักความสำคัญคาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ในฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 ของนักเรียน

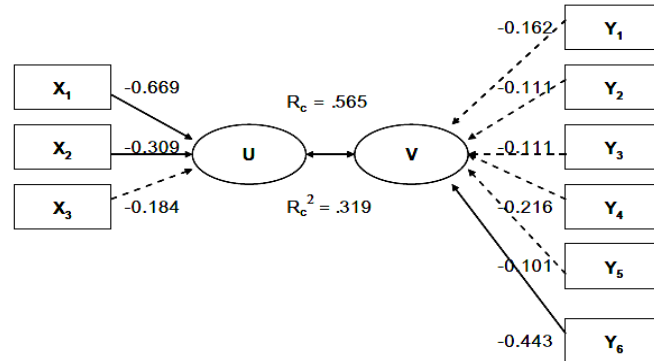
ตัวแปร	ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกัล ฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1
ความสามารถทางการคิด (X)	
การคิดวิเคราะห์ (X ₁)	-0.669 ^a
การคิดสร้างสรรค์ (X ₂)	-0.309 ^a
การคิดประยุกต์ใช้ (X ₃)	-0.184
จิตวิทยาศาสตร์ (Y)	
ความอยากรู้อยากเห็น (Y ₁)	-0.162
ความรับผิดชอบและเพียรพยายาม (Y ₂)	-0.111
ความมีเหตุผล (Y ₃)	-0.111
ความมีระเบียบและรอบคอบ (Y ₄)	-0.216
ความซื่อสัตย์ (Y ₅)	-0.101
ความใจกว้าง (Y ₆)	-0.443 ^a

^aค่าที่มากกว่าหรือเท่ากับ .30 มากพอสำหรับการแปลความหมาย (ดูขุฎี โยเหลา. 2541 : 81)

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ในฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 มีตัวแปรในชุดตัวแปรความสามารถทางการคิด 2 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (U) คือ การคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ โดยมีค่าเท่ากับ -.669 และ -.309 ตามลำดับ และมีตัวแปรในชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ 1 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (V) คือ ความใจกว้าง โดยมีค่าเท่ากับ -.443 ในลักษณะเช่นนี้หมายความว่า นักเรียนที่มีความสามารถทางการคิดด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์สูง จะมีจิตวิทยาศาสตร์ด้านความใจกว้างสูง ในทางกลับกันนักเรียนที่มี

จิตวิทยาศาสตร์ด้านความใจกว้างสูง จะมีความสามารถทางการคิดด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์สูงด้วยเช่นกันซึ่งสามารถเขียนเป็นแบบแผนความสัมพันธ์ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ ของนักเรียน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สหสัมพันธ์คาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์มีฟังก์ชันคาโนนิกัล 3 ฟังก์ชัน โดยฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 และ 2 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .565 และ .168 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแปรปรวนร่วมกัน ร้อยละ 31.9 และ 2.8 ตามลำดับ ส่วนฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 3 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .093 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากความสัมพันธ์ของฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 และ 2 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดมีสหสัมพันธ์คาโนนิกัลกับชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียน แสดงว่า ความสามารถทางการคิดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดประยุกต์ใช้ มีความสัมพันธ์กับจิตวิทยาศาสตร์ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความอยากรู้อยากเห็น ความรับผิดชอบ และเพียรพยายาม ความมีเหตุผล ความมีระเบียบและรอบคอบ ความซื่อสัตย์ และความใจกว้าง สอดคล้องกับแนวคิดของ Munby (1983 : 141-142) ที่กล่าวว่าจิตวิทยาศาสตร์เป็นการแสดงออกทางด้านจิตใจที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความคิด ซึ่งแสดงออกให้เห็นถึงกระบวนการใช้สติปัญญา หรือความคิดของนักวิทยาศาสตร์ในขณะที่ปฏิบัติงาน นั่นก็หมายความว่า นักเรียนที่มีจิตวิทยาศาสตร์สูงย่อมมีความสามารถในการคิดสูง สอดคล้องกับแนวคิดของ Visser (2000 : 3) กล่าวว่าจิตวิทยาศาสตร์ประกอบด้วยเจตคติ และทักษะทางการคิดเกี่ยวกับการย้อนคิดเกี่ยวกับความคิดของตน ที่มีลักษณะเป็นนิสัยของจิตใจในการวิพากษ์วิจารณ์ความรู้ของผู้รู้หรือความรู้เดิมที่มีอยู่ สอดคล้องกับ ทิศนา แขมมณี และคณะ (2540 : 58) ที่กล่าวว่าคุณสมบัติส่วนตัวของผู้คิดมีผลต่อการคิดและคุณภาพของการคิดอย่างมาก ได้แก่ ความเป็นผู้มีใจกว้าง เป็นธรรมชาติ ใฝ่รู้กระตือรือร้น ช่างวิเคราะห์ผสมผสาน ชยัน ต่อสู้ กล้าเสี่ยง อดทน มีความมั่นใจในตนเอง สอดคล้องกับ สมปราวรณา วงศ์บุญหนัก และคณะ (2543 : 16) ที่กล่าวว่าจิตวิทยาศาสตร์เป็นตัวกำกับความคิด การกระทำ การตัดสินใจในการปฏิบัติงานทางวิทยาศาสตร์ของนักวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับ และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัชฎา อัญญสิทธิ์ (2544) ที่ศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน และคุณลักษณะของผู้มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวนิดา คันธจันทร์ (2549) ที่ศึกษาพบว่าคุณลักษณะของผู้เรียนอันได้แก่ ความใฝ่รู้ จิตวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจในการเรียนวิทยาศาสตร์ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดระดับสูง

2. ฟังก์ชันคาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดกับชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ คือ ฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 โดยมีตัวแปรในชุดตัวแปรความสามารถทางการคิด 2 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (U) คือ การคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ โดยมีค่าเท่ากับ -.669 และ -.309 ตามลำดับ และมีตัวแปรในชุดตัวแปร จิตวิทยาศาสตร์ 1 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (V) คือ ความใจกว้าง โดยมีค่าเท่ากับ -.443 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ที่ตั้งใจไว้ว่ามีตัวแปรอย่างน้อยหนึ่งตัวในชุดตัวแปรความสามารถทางการคิดและชุดตัวแปรจิตวิทยาศาสตร์ที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ คาโนนิกัลในแต่ละฟังก์ชัน ซึ่งสอดคล้องกับ อุษณีย์ โพธิสุข (2537 : 98-99) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะของนักคิดวิเคราะห์ หรือบุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ว่ามีลักษณะด้านความใจกว้าง กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้รับรู้อาสาต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณา ตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราว หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาได้ถูกต้อง สอดคล้องกับ Krulik และ Rudnick (1993 : 28) ที่อธิบายลักษณะของนักเรียนที่มีการคิดวิเคราะห์ไว้ว่าจะมีสมาธิ ใฝ่รู้ สงเกต สงสัย คิด มีความเป็นประชาธิปไตย ความใจกว้าง และมีเหตุผล สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ของ Cagle (1985) ที่เสนอรูปแบบของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นกระบวนการทางการคิดที่เน้นองค์ประกอบด้านการคิดอเนกนัยและองค์ประกอบเจตคติทางสมอง คือ ความใจกว้าง และสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 22-23) ที่กล่าวว่าการคิดสร้างสรรค์เป็นกลไกความสามารถในการคิดมิใช่จะเกิดขึ้นมาลอย ๆ แต่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับคุณสมบัติพื้นฐานภายในบางประการของมนุษย์ที่เหนียวแน่นและเอื้ออำนวยให้เกิดการคิดสร้างสรรค์นั้นคือ ความใจกว้างและเป็นธรรมชาติรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ ยอมรับว่าความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจมีได้หลายแบบหลายอย่าง ความคิดของเราเป็นรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นได้

บทสรุป

สรุปได้ว่า โดยรวมแล้วความสามารถทางการคิดมีความสัมพันธ์กับจิตวิทยาศาสตร์ และเมื่อพิจารณาในด้านต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ พบว่านักเรียนที่มีความสามารถทางการคิดด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์สูง จะมีจิตวิทยาศาสตร์ด้านความใจกว้างสูงด้วย ในทางกลับกันนักเรียนที่มีจิตวิทยาศาสตร์ด้านความใจกว้างสูง จะมีความสามารถทางการคิดด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์สูงด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลของการวิจัยพบว่าสามารถใช้เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนหรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถทางการคิดด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดประยุกต์ใช้ เพื่อให้นักเรียนมีจิตวิทยาศาสตร์ด้านความอยากรู้อยากเห็น ความรับผิดชอบและเพียรพยายาม ความมีเหตุผล ความมีระเบียบและรอบคอบ และความใจกว้าง แนวทาง การสอนเพื่อช่วยปรับปรุงความคิดของนักเรียน การใช้กิจกรรมเป็นสื่อกระตุ้นการคิด เช่น ประสิทธิภาพตรง การให้เด็กศึกษาเรื่องชุมชนของเราจากหนังสือ อาจไม่ดีเท่าที่เด็กไปสถานที่ที่เป็นชุมชนของตนเอง เช่น โรงพยาบาล โรงพัก ตลาด บ้านผู้ใหญ่บ้าน และกิจกรรมที่เขาทำอยู่ว่ามีอะไรบ้าง มีประโยชน์อย่างไร การจัดให้เด็กไปทัศนศึกษา หรือเปิดโอกาสให้เด็กทดลองปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองจะเป็นการให้โอกาสที่สำคัญยิ่ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางการคิดและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 และในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด

2. ควรทำการศึกษาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางการคิดและจิตวิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบของแบบวัดที่หลากหลายขึ้น ให้เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียนเช่น ระดับชั้นประถมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือในระดับที่สูงขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- ชัชฎา อัญญสิทธิ์. 2544. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานและคุณลักษณะของผู้มีเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในจังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดุษฎี โยเหลา. 2541. เอกสารคำสอนวิชา วป 712 สถิติเพื่อการสื่อสารวิเคราะห์ข้อมูลทางพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิศนา แคมมณี และคณะ. 2544. วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.
- นวลจิตต์ เขาวีรดิพงษ์. 2544. ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ เรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- ปรีชาดี เบ็ญจวรรณ. 2551. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต 2. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วนิดา คันธจันทร์. 2549. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้เรียนกับความสามารถในการคิดระดับสูงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ต้นสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ. 2545. ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และติเรก ศรีสุข. (2547). การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2546. คู่มือวัดประเมินผลวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช สารานุกรมราชภัฏ.
- Cagle, Michael. 1985. "A general Abstract-Concrete Model of Creative Thinking". **The Journal of creative Behavior.** 19(2) : 104-109.
- Hair, Joseph F. and others. 1995. **Multivariate Data Analysis.** Englewood Cliffs, N. J. : Prentice Hall.
- Krulik, Stephen and Rudnick, J. A. 1993. **Reasoning and Problem Solving.** Massachusetts : Allyn and Bacon.
- Munby, H. (1983). "Thirty studies Involving the scientific attitude inventory : What confidence can we have in this instrument ?." **Journal of Research in Science Teaching.** 20(3) : 141-159.
- Piaget, J. (1977). **The origin of intelligence in children.** Translated by Margaret Cook. United States of America : Penguin Education.
- Sternberg, R. J. (1985). **Beyond I.Q. : A triarchic theory of human intelligence.** New York : Cambridge University Press.
- Shaffer, Devid R. (1985). **Developmental psychology thoery, research and applications.** Montacy : Wad Worth.
- Visser, Jan. (2000, August 25). **The scientific mind in context.** [Online]. Available : <http://www.learndev.org/dl/TSM-ConceptPaper.pdf> [2009, July 18].

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีม การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน กับการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไป

เขตภาคตะวันออก

Relationships between Team Working and Empowerment with Management of Ward as Perceived by Professional Nurses in General Hospitals Eastern Region, Thailand

ธัญญาภรณ์ ปิ่นแก้ว¹, สุทธิรัช คนกาญจน์², สหทัยา รัตนจรณะ²

¹ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ² อาจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การบริหารงานคุณภาพของหอผู้ป่วยจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นกับหลายปัจจัย โดยเฉพาะการกระจายอำนาจและการใช้ทีมงานที่ไม่เหมาะสม ทำให้การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีม การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน กับการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคตะวันออก เป็นวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการ โรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคตะวันออก 4 แห่ง จำนวน 358 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามการทำงานเป็นทีม การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน และการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ผ่านการหาคุณภาพด้านความตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านและหาค่าความเที่ยงโดยสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาได้ค่าเท่ากับ .82, .83 และ .89 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) พยาบาลวิชาชีพมีการรับรู้การทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานอยู่ในระดับสูง สำหรับการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วยอยู่ในระดับดี 2) การทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางและระดับสูง กับการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 3) การทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคตะวันออก ได้ร้อยละ 60.5 ($R^2 = .605$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y' \text{ การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย} = 10.793 + .532 \text{ การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน} + .362 \text{ การทำงานเป็นทีม}$$

$$Z' \text{ การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย} = .502 Z \text{ การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน} + .340 Z \text{ การทำงานเป็นทีม}$$

คำสำคัญ: การทำงานเป็นทีม, การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน, การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย, โรงพยาบาลทั่วไป

Abstract

The achievement of quality management dependent on many factors, decentralization and team working were promoted and inhibited. The purposes of this research were to the study the relationships among teamwork and empowerment with quality management of professional nurses. 358 professional nurses, selected to participate in this study by proportionate simple sampling randomly technique form four regional hospitals in the eastern region, Thailand. The instruments consisted of teamwork questionnaire and empowerment questionnaire with quality management questionnaire with .82, .83 and .89, Cronbach's alpha coefficients respectively. The data were analyzed by using mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficients, and stepwise multiple regression.

The results of the study were as follows: 1) Teamwork, empowerment and quality management of professional nurses were at a high level 2) The high and medium were positive significant relationships of empowerment, of teamwork to quality management respectively at the .01 level were found. 3) Variables that could predict quality management of professional nurses at the .01 level, were empowerment and teamwork, accounting for 60.5 percent of the variance of quality management of professional nurses ($R^2 = .605$). The regression equations were as follows:

$$Y' \text{ Quality management} = 10.793 + .532 \text{ Empowerment} + .362 \text{ Teamwork}$$

$$Z' \text{ Quality management} = .502 Z_{\text{Empowerment}} + .340 Z_{\text{Teamwork}}$$

Keyword: Teamwork, Empowerment, Quality Management, General Hospital

บทนำ

ปัจจุบันโครงการรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award – TQA) ของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ จากแนวคิดเกณฑ์การประเมินผลเชิงระบบของ The Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) ปรับใช้ให้สอดคล้อง กับบริบทในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานสู่ระดับมาตรฐานสากล และเป็นเลิศในระดับมาตรฐานโลก ระบบบริการสุขภาพไทยได้นำการรับรองคุณภาพมาตรฐาน HA (Hospital Accreditation) ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้รับบริการจะได้รับบริการด้านสุขภาพอย่างมีคุณภาพมาตรฐาน มีการป้องกันสิทธิผู้รับบริการ สร้างความปลอดภัย ความน่าเชื่อถือ สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการและสังคม ให้บริการอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานวิชาชีพ และมีการรับรองคุณภาพงานอย่างต่อเนื่องเป็นพื้นฐานในการดำเนินการพัฒนาไปสู่ TQA โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ที่สำคัญเกิดจากการประเมินและการพัฒนาตนเองในโรงพยาบาล โดยมีเป้าหมายส่งเสริมให้โรงพยาบาลเกิดคุณภาพอย่างต่อเนื่องและ มีความปลอดภัยในการดูแลผู้ป่วย จากการนำแนวคิดมาสู่การปฏิบัติเป็นลำดับขั้น ไปในทิศทางเดียวกัน (อนุวัฒน์ ศุภชุตินกุล, 2549) การยกระดับคุณภาพบริการขององค์กรต่างๆ ให้ได้มาตรฐานสากลตามแนวคิด การควบคุมคุณภาพขององค์กรต่างๆ ให้ได้มาตรฐานสากลตามแนวคิด การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) และการประกันคุณภาพ (Quality Assurance) โดยการนำระบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality management; TQM) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพบริการในโรงพยาบาลรัฐได้ (องอาจ วิบุรชศิริ และคณะ, 2539) มีระบบงานที่มุ่งเน้น 3 อย่าง (สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล, 2549) คือ การมุ่งเน้นที่ลูกค้า หรือผู้รับบริการ (a Focus on Customer) การร่วมมือของพนักงานหรือคนในองค์กร (Participation and Teamwork) และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) พบว่า อุปสรรคคือ การควบคุมสั่งการจากหัวหน้า ที่ไม่มีการเกื้อหนุนต่อการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และการทดลองความคิดใหม่ๆ (อนุวัฒน์ ศุภชุตินกุลและคณะ, 2544) มีเพียง 1 ใน 3 ขององค์กรที่นำระบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรนี้ไปใช้แล้วประสบความสำเร็จได้ผลตามที่คาดหวัง ปัญหา และอุปสรรคสำคัญ คือ การกระจายอำนาจ และการใช้ทีมงานที่ไม่เหมาะสม (จรัญญา ปานเจริญ, 2545) และผลการศึกษาของอนุวัฒน์ ศุภชุตินกุล และคณะ (2544) พบว่า โรงพยาบาลที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจ การสร้างเสริมพลังอำนาจในงาน และการทำงานเป็นทีมของคนในโรงพยาบาล จึงจะเกิดผลลัพธ์ของงานบริการที่มีคุณค่าทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ และประสิทธิภาพในการบริการสุขภาพ เป็นการตอบสนองความต้องการ และความคาดหวังของผู้ใช้บริการและสังคม สร้างความพึงพอใจร่วมกัน ระหว่างผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ ให้สามารถบรรลุถึงความต้องการของตนเองอย่างมีความสุข รวมทั้งให้บุคลากรในโรงพยาบาลเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานอย่างมีความสุข ไม่เกิดความเบื่อหน่ายต่องานทั้งในหน้าที่ และในงานประกันคุณภาพ (องอาจ วิบุรชศิริ และคณะ, 2539)

จากผลการศึกษา ทำให้โรงพยาบาลของรัฐมีการมุ่งเน้นที่สำคัญ คือ ความร่วมมือของบุคลากรทุกระดับ ทุกหน่วยงาน ให้เกิดความเข้าใจ และดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้เหมาะสมกับบริบท และพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ซึ่งองค์กรพยาบาล เป็นส่วนที่สำคัญของโรงพยาบาล โดยเป็นจุดเริ่มต้นในการให้บริการ และการพัฒนาคุณภาพบริการ ประกอบด้วยบุคลากรพยาบาลหลาย

ระดับ ดังนั้นสำนักการพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ได้มีการจัดทำมาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาล และ

- 1) กำหนดบทบาทของผู้บริหารการพยาบาล ในการจัดระบบบริการพยาบาลให้ได้คุณภาพตามเป้าหมาย มีมาตรฐานประชาชนทุกระดับเข้าถึงและเท่าเทียม มีส่วนร่วมในการจัดบริการ
- 2) ด้านส่งเสริมศักยภาพบุคลากร ให้แก่พยาบาลทุกระดับ ให้มีสมรรถนะเพียงพอที่จะสนับสนุนการบริการให้ได้มาตรฐาน
- 3) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้าง และพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรมทางการพยาบาล นำไปใช้การป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพที่สำคัญของประชาชนในพื้นที่ได้

ผู้บริหารทางการพยาบาลได้มีแผนกลยุทธ์ และนำสู่การปฏิบัติ (กรมการแพทย์.2550) การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วยเป็นการจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพบริการ ซึ่งได้ทำการครอบคลุมถึงกิจกรรม แนวทางปฏิบัติและเทคนิคอื่นๆ รวมทั้งกิจกรรมที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในหอผู้ป่วย จะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย จากผลการศึกษาของ ออรรณ วรณสวัสดิ์ (2551) พบว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลทั่วไป มีคะแนนเฉลี่ยสูงในทุกด้าน คือ 1) การนำ 2) การวางแผนกลยุทธ์ด้านคุณภาพ 3) การมุ่งเน้นความพึงพอใจของผู้รับบริการ 4) สารสนเทศและการวิเคราะห์ 5) การบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 6) การบริหารคุณภาพของกระบวนการ ซึ่งด้านการนำนั้น หัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นปัจจัยผลักดันแก่ผู้ปฏิบัติงาน และการให้การสนับสนุน การสื่อสารแก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความเข้าใจ จึงจะเกิดการพัฒนาคูณภาพ และส่งผลให้ประสบความสำเร็จ

การทำงานเป็นทีมของพยาบาล พบว่า ลักษณะการทำงานมีการผลัดเปลี่ยนเวร ต่อเนื่อง ตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งใช้บุคลากรทำงานร่วมกันหลายระดับ ต้องอาศัยความร่วมมือกัน ทั้งในด้าน ทักษะ ความรู้ ความ สามารถของแต่ละบุคคล การมีสัมพันธภาพที่ดีของผู้ปฏิบัติงานทุกคนในทีม ซึ่งประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งที่สำคัญ และมีลักษณะตรงกับ แนวคิดของ Romig (1996) คือ ทีมงานที่มีกระบวนการทำงานเป็นทีมที่ดี จะสามารถปฏิบัติงานได้ ประสพผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายขององค์กร ประกอบด้วย การติดต่อสื่อสาร การร่วมมือ การประสาน งาน การมีความคิดสร้างสรรค์ การปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องของบุคลากร จากการศึกษาการทำงานเป็นทีม ของ สุนันทา เลาหนันท์ (2544) พบว่า รูปแบบของทีมงานที่มุ่งสนใจงาน และผู้ปฏิบัติงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในการปรับปรุงการผลิต และบริการ

สำหรับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานทางการพยาบาล เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่ง ในการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เริ่มจากตนเองก่อน และเมื่อพยาบาลรู้สึกว่ามีพลังอำนาจในตนเองแล้ว จะเป็นผู้ที่ชอบเสาะ หาความรู้ จะใช้เวลาคิดในการไตร่ตรองกับงานที่ทำ และให้ความสำคัญต่อความสำเร็จ จะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น สนใจสภาพแวดล้อมที่มีประโยชน์ต่อพฤติกรรมในอนาคต เห็นคุณค่าของผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากความพยายาม (จินตนา รักเสรีจินดา.2544) ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Kanter (1977) ที่เชื่อว่า บุคคลที่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน เป็นรูปแบบของการได้รับอำนาจ และการได้รับโอกาส จะเพิ่มความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้น และสนใจที่จะปฏิบัติให้เกิดคุณภาพ สำหรับการปฏิบัติตามหน้าที่ ตำแหน่งที่รับผิดชอบ ที่สามารถเข้าถึงอำนาจ และโอกาส การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจจากผู้บริหาร จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความไว้วางใจองค์กร ยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร และสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพ (Kanter.1993)

จากข้อมูลโรงพยาบาลทั่วไป 4 แห่ง เขตภาคตะวันออก ปัจจุบันยังอยู่ในระหว่างดำเนินการเพื่อให้ผ่านการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล มีเพียง 2 แห่งที่ผ่านการรับรองแล้ว และจากข้อมูลเบื้องต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยในฐานะพยาบาลวิชาชีพ มีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การเสริม สร้างพลังอำนาจในงาน การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ทั่วไป เขตภาคตะวันออก ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ทำแผนพัฒนาบุคลากร เสริมสร้างพลังอำนาจในงาน และการทำงานเป็นทีมที่เหมาะสม ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคูณภาพบริการในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีม ระดับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน และระดับการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การทำงานเป็นทีม การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน กับการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ

3. เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์ การทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน สามารถร่วมกันพยากรณ์การรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ด้านการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยายหาความสัมพันธ์ (Descriptive Research)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 358 คน จากประชากรพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานประจำหอผู้ป่วยระยะเวลา 1 ปีขึ้นไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเขตภาคตะวันออก พื้นที่ 8 จังหวัด มีโรงพยาบาลประจำจังหวัดจตุละ 1 แห่ง ได้รับการยกเป็นโรงพยาบาลศูนย์ 4 แห่ง ส่วนที่เหลือเป็นโรงพยาบาลทั่วไป 4 แห่ง มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,207 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายแบบสัดส่วน (Proportionate Simple Random Sampling) คำนวณจากสูตรของ Taro Yamanae (1970: 580 - 581) และหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงพยาบาล ตามสัดส่วนประชากรในแต่ละ โรงพยาบาล

เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ของพยาบาลวิชาชีพประจำหอผู้ป่วย จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการทำงานเป็นทีม จำนวน 19 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน จำนวน 17 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย จำนวน 19 ข้อ

แบบสอบถามทั้งหมดได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ส่วนที่ 2 , 3 และ 4 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ คำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา คือ .86, .84 และ .85 ตามลำดับ เมื่อนำไปทดลองใช้และหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ .82, .83 และ .89 ตามลำดับ และจากการใช้จริงเท่ากับ .93, .93 และ .93

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาล และดำเนินการพินัยสิทธิ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่าง ผ่านคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา และโรงพยาบาลที่ทำการศึกษาพิจารณาและอนุมัติ ก่อนที่ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูล ผ่านหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล และผู้ประสานงานด้านวิจัยของแต่ละโรงพยาบาล แบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 358 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 358 ฉบับ ตรวจสอบความสมบูรณ์ และถูกต้อง สำหรับใช้ในการวิเคราะห์ได้จริง จำนวน 358 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละร้อย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพ ส่วนใหญ่เพศหญิงจำนวน ร้อยละ 99.2 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในแผนกศัลยกรรม ร้อยละ 31.3 ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ ระหว่าง 30 – 39 ปี จำนวน ร้อยละ 38.3 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 95.8 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานใน ช่วง 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 26.5

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ระดับการทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.95, SD = 0.50, \bar{x} = 3.68, SD = 0.55$ ตามลำดับ) และการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วยในระดับดี ($\bar{x} = 3.75, SD = 0.51$) จากความร่วมมือในหอผู้ป่วย และความพึงพอใจของผู้รับบริการ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในงานทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ และความสำเร็จในงาน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 การทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน มีความสัมพันธ์ทาง บวก ในระดับปานกลาง และระดับสูงกับการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.689$ และ $r=.738$ ตามลำดับ)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 การทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานสามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรง พยาบาลทั่วไป เขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ร้อยละ 60.5 ($R^2 = .605$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Y_{\text{การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย}} = 10.793 + .532 \text{ การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน} + .362 \text{ การทำงานเป็นทีม}$$

$$Z_{\text{การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย}} = .502 Z_{\text{การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน}} + .340 Z_{\text{การทำงานเป็นทีม}}$$

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน การทำงานเป็นทีม กับการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การทำงานเป็นทีมโดยรวมอยู่ในระดับสูง ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ อาจเป็นเพราะว่าพยาบาลวิชาชีพ มีการติดต่อสื่อสารในแนวนอน โดยการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร เพื่อการตัดสินใจของสมาชิกทีม งานพยาบาลเป็นงานที่ต้องปฏิบัติ หรือทำงานร่วมกันในลักษณะทีม (Teamwork) และต้องประสานงานกัน ทำให้ด้านการติดต่อสื่อสารมีการรับรู้สูงเป็นอันดับแรก สำหรับด้านการ ร่วมมือของทีมนสูงเป็นอันดับสอง อาจเป็นเพราะการร่วมมือของทีมนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ (ธงชัย สันติวงษ์.2535) ต้องมีความเชื่อมั่นฐานว่าตนเองมีส่วนร่วมในการสร้างความสำเร็จหรือความล้มเหลวของทีมนงาน มีเป้าหมายขอบเขตที่แน่นอนชัดเจน มีความเข้าใจตรงกัน และได้รับการยอมรับจากสมาชิก สมาชิกมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมมือกันหาวิธีการทำงานที่เหมาะสมอยู่เสมอ และนำไปปฏิบัติได้จริง แก้ปัญหา สร้างนวัตกรรม การทำงาน ปฏิบัติแตกต่างกันไปตามลักษณะงานที่ทำอยู่ และบริบท (เปรมวดี คฤหเดช.2540) ส่วนการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มีการรับรู้สูงเป็นอันดับสาม อาจเป็นเพราะการค้นหาวิธีการปฏิบัติงานที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย ลง วิธีการที่ทำให้ผู้รับบริการรับประโยชน์ที่สูงที่สุด จะทำให้มีการพัฒนาคุณภาพ ปรับปรุงกระบวนการทำงาน และการปรับปรุงคุณภาพ หรือลดระยะเวลาในการทำงาน และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นการช่วยให้บุคลากรมีการเรียนรู้ข้อผิดพลาด ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากการศึกษา เป็นรูปแบบใหม่ของการเรียนรู้ในการดูแลผู้ป่วย และมุ่งเน้นการปรับปรุงที่เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา เป็นกลไกที่จะบูรณาการให้ความสะดวกในการแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนข้อมูล ให้ความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีมนมากขึ้น ในกรณีดำเนินการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Bateman and Snell.2002) ตรงตามแนวคิดการทำงานเป็นทีมนของ โรมิก (Romig.1996) ที่มีองค์ ประกอบ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการร่วมมือ ด้านการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ด้านการประสานงาน ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และถ้าขาดข้อใดข้อหนึ่งก็ไม่ใช่ลักษณะของการทำงานเป็นทีมน และจะมีประสิทธิภาพเพียง ไตนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบเหล่านี้ ที่จะทำให้มีการพัฒนาการทำงานเป็นทีมน และส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพในการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย

2. การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพอาจเป็นเพราะหัวหน้าหอผู้ป่วย มีการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาองค์กร พัฒนาคุณภาพ การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาคุณภาพงาน และพัฒนาคุณภาพของบุคลากรในองค์กรทุกลักษณะ (จินตนา ยูนิพันธ์.2539) ทำให้มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ส่งเสริมการให้บริการที่มีคุณภาพสูงขึ้น และส่งเสริมให้บรรลุตามเป้าหมายของการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วยได้ และพบว่าการรับรู้ต่อการได้รับการยกย่องชมเชยจากหัวหน้าหอผู้ป่วยอยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับสุดท้าย อาจเป็นได้ว่าหัวหน้าหอผู้ป่วยให้การยกย่องชมเชย ในระดับที่ไม่เพียงพอ ต่อการสร้างแรงจูงใจให้มีความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมต่างๆ

3. การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วยโดยรวมอยู่ในระดับดี ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ที่ประกอบด้วย การนำ ระบบสารสนเทศและการวิเคราะห์ การบริหารคุณภาพของกระบวนการ การวางแผนกลยุทธ์ด้านคุณภาพ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ การบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อาจเป็นเพราะพยาบาลวิชาชีพพร้อมกันมุ่ง มุ่งปฏิบัติ ตามพันธกิจ และเป้าหมายที่ร่วมกันไว้ในทิศทางเดียวกัน มุ่งเน้นความพึงพอใจของผู้รับบริการ และการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ รับฟังปัญหา ข้อร้องเรียน และแก้ไข จึงทำให้การรับรู้ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการดี เป็นอันดับแรก สำหรับระบบสารสนเทศและการวิเคราะห์ดี เป็นอันดับสอง อาจเนื่องจากพยาบาลวิชาชีพให้ความสำคัญต่อการรวบรวมข้อมูล เก็บรักษา เข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ และนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง และส่งเสริมการให้บริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้เพิ่มขึ้น สำหรับด้านการบริหารคุณภาพของกระบวนการดี เป็นอันดับสาม อาจเนื่องจากพยาบาลวิชาชีพรับรู้ และร่วมดำ เนินการบริหารคุณภาพของกระบวนการ โดยจัดให้มีตัวชี้วัด คู่มือ เอกสาร ในการปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องเป็นแนวทางเดียวกัน ให้ความสำคัญ ทันทสมัย คล่องตัว ลดต้นทุน และเพิ่มคุณภาพบริการให้ผู้รับบริการได้รับบริการตามมาตรฐานวิชาชีพ ตามเป้าหมายของหอผู้ป่วย องค์การพยาบาล และของโรงพยาบาล และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระในการประเมินผลงานและการบริการ สำหรับการรับรู้ด้านการบริหาร และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อยู่ระดับปานกลางเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพยาบาลวิชาชีพรับรู้ต่อการส่งเสริมแรงจูงใจ การประเมินความพึงพอใจ ความผาสุกและความปลอดภัยในงาน ในรายช้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเกิดจากการให้บริการที่ได้มาตรฐานวิชาชีพ ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ภายใต้วงเวลาที่จำกัดของแต่ละเวรเช้า บ่าย ดึก เมื่อมีผู้รับบริการเพิ่มขึ้น หรือมีภาระงานเพิ่มขึ้น ทำให้อาจเกิดความผิดพลาด และถูกฟ้องร้องได้ ในขณะที่หัวหน้าหอผู้ป่วยไม่สามารถเพิ่มอัตรากำลังให้เหมาะสมกับภาระงานได้จากรายงานของสภากาชาด ปี 2551 มีพยาบาลลาออกจากระบบราชการ รวมทั้งเปลี่ยนสายงาน เฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี หรือประมาณ 3,000 คน สาเหตุจากค่าตอบแทนต่ำ แต่รับภาระงานหนัก ขาดสวัสดิการและแรงจูงใจให้ปฏิบัติงาน ที่สำคัญยังพบว่า พยาบาลที่จบใหม่จากวิทยาลัยพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข ปีละประมาณ 2,500 คนในจำนวนนี้ ครั้งหนึ่งหรือประมาณ 1,200 คนไม่ทำงานในโรงพยาบาลรัฐ เนื่องจากเป็นเพียงลูกจ้างไม่ได้เป็นข้าราชการ จึงไม่ได้รับสวัสดิการต่างๆ จึงมีจำนวนพยาบาลจบใหม่ที่จะทดแทนพยาบาลที่ลาออกไป อยู่ในสถานะติดลบปีละกว่า 2,000 คน สอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ปี2550 จำนวนความต้องการพยาบาลวิชาชีพยังขาดอีกประมาณ 24,000 คน จึงจะได้สัดส่วนพยาบาลต่อประชากรที่เหมาะสมตามมาตรฐานองค์การอนามัยโลก คือ 1 ต่อ 500 (มานิต นพอมรบดี.สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2552)

4. การทำงานเป็นทีม กับการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เพราะพยาบาลวิชาชีพรับรู้ และมีการทำงานเป็นทีม ใช้การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมาก ทำให้สามารถสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในทีม และระหว่างทีมพยาบาล โดยจัดให้มีผู้ประสานงานที่ชัดเจนในการกระตุ้นให้ทีมมีการสร้างเป้าหมาย และดำเนินการร่วมกันในการหาสาเหตุ วางแผน แก้ไขปัญหา การปรับปรุงผลงาน และการบริการอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย

5. การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง กับการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เพราะพยาบาลวิชาชีพรับรู้ การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานจากหัวหน้าหอผู้ป่วย ด้านการได้รับอำนาจให้ได้รับข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกองค์กรอย่างต่อเนื่อง มีแหล่งข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติ การตัดสินใจ และได้รับข้อมูลย้อนกลับในการพัฒนาปรับปรุงการบริการ มีการยอมรับ ส่งเสริม สนับสนุน และได้ใช้ศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ รวมทั้งได้รับวัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่ทำให้พยาบาลวิชาชีพให้การบริการในหอผู้ป่วย และสามารถสร้างคุณภาพตามมาตรฐานได้ ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ตรงกับแนวคิดของคานเตอร์ (Kanter.1977) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจจะทำให้บุคคลมีความสามารถแห่งตน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสูง เพิ่มความผูกพันต่อองค์กร เพิ่มความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

6. การทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคตะวันออก ได้ร้อยละ 60.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 เมื่อพิจารณาถึงน้ำหนักและทิศทาง พบว่า ตัวพยากรณ์ที่มีค่าการทำนายสูงสุดคือ การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน รองลงมาคือ การทำงานเป็นทีม แสดงให้เห็นว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน มีความสำคัญมากที่สุด ในการพยากรณ์การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย จากเหตุผลดังกล่าวจึงต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานจากหัวหน้าหอผู้ป่วยให้มากขึ้น เนื่องจากสามารถ เพิ่มผลการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วยให้มีระดับสูงขึ้นได้ เป็นผลดีต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพบริการอย่างต่อเนื่อง ส่วนตัวแปรการทำงานเป็นทีม นับเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลรองลงมาในการเข้าร่วมพยากรณ์ แสดงว่าการทำงานเป็นทีมของพยาบาลวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ช่วยส่งเสริมให้การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วยมีระดับ สูงเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของตัวพยากรณ์การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย คือ ร้อยละ 60.5 ได้รับอิทธิพลมาจากการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน และการทำงานเป็นทีมของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งถือว่าทั้ง สองปัจจัยมีความสำคัญเป็นอย่างมาก และยังสามารถพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ สำหรับการพัฒนาเพื่อให้พยาบาลวิชาชีพมีปัจจัยทั้งสองด้านสูงขึ้น จะต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากตัวพยาบาลเอง และหัวหน้าหอผู้ป่วยซึ่งเป็นผู้บริหารงานของหอผู้ป่วย ควรหาแนวทางสร้างเสริมปัจจัยเหล่านี้เพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ การให้บริการได้รับผลประโยชน์สูงสุด องค์กรเกิดคุณภาพสูงขึ้น และได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานต่อไป แต่อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาวิจัยยังพบอีกว่า กว่าร้อยละ 39.5 ของความผันแปรในเรื่องการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ซึ่งเป็นไปได้ว่าอาจมีปัจจัยอื่นๆ เกี่ยวข้องอีก และยังไม่ได้ศึกษา ไม่สามารถอธิบายได้จากการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้นจึงควรมีการนำไปใช้ศึกษาในลำดับต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

1.1 สำหรับพยาบาลวิชาชีพประจำหอผู้ป่วย โรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคตะวันออก ในการเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผน และพัฒนาศักยภาพตนเอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพบริการ การบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย การทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน โดยยึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง จะมีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วยในระดับที่ดีขึ้น

1.2 สำหรับหัวหน้าหอผู้ป่วย จากข้อมูลการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วย ยังมีส่วนที่สามารถนำไปปรับปรุง พัฒนา และต้องนำไปวางแผน จัดโครงการ ให้การสนับสนุนเพิ่มเติม สำหรับผลการวิจัยที่พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน มีรายข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การสนับสนุนเป็นตัวแทนร่วมประชุมระดับต่างๆ ของคณะกรรมการโรงพยาบาล การได้รับ กำลังใจ คำชม รางวัล หรือประกาศเกียรติคุณในผลงานดีเด่น และการได้รับการเปิดเผยผลงาน ที่ได้รับคำชมเชย หรือรางวัล ในการประชุมภายในหอผู้ป่วย สำหรับการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย ด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีรายข้อการส่งเสริมแรงจูงใจ การประเมินความพึงพอใจ ความผาสุก และความปลอดภัยในงานของทีมพยาบาลที่มีระดับปานกลาง รายข้อพยาบาลวิชาชีพมีอัตรากำลังใจเพียงพอกับภาระงานที่มีระดับไม่ดี เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การทำงานเป็นทีม การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานแก่พยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยต่อไป เพราะนอกจากจะส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างหัวหน้าหอผู้ป่วยกับพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยแล้ว ยังช่วยสร้างความพึงพอใจในงาน ให้เกิดความกระตือรือร้นต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาผลการปฏิบัติการ สร้างสรรค์ผลงานใหม่ในการลดต้นทุน เพิ่มคุณภาพบริการ ส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพบริการของหอผู้ป่วย องค์กรพยาบาล และของโรงพยาบาล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ความผันแปรในเรื่องการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย อาจเกิดจากปัจจัยด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง และยังไม่ได้ศึกษา เช่น การจัดองค์กรแบบมีส่วนร่วม การจัดอัตรากำลัง ภาระงาน ความสามารถในการตัดสินใจของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วย เป็นต้น ดังนั้นจึงควรมีการนำไปใช้ศึกษาในลำดับต่อไป

2.2 ควรเลือกศึกษาตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในรูปแบบเชิงทดลอง หรือเชิงลึก เช่น ผลของการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานที่มีต่อผลการบริหารคุณภาพของหอผู้ป่วย

2.3 ควรศึกษาตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ในกลุ่มตัวอย่างอื่นๆเช่น โรงพยาบาลชุมชน เป็นต้น เพื่อเป็นการขยายผลการวิจัยให้กว้างขวางขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. 2550. **มาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาล (ปรับปรุงครั้งที่2)**. พิมพ์ครั้งที่3.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

จรัญญา ปานเจริญ. 2545. ทำไมระบบการจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) ที่เราใช้อยู่จึงไม่ได้ผล.// เข้าถึงได้จาก:

http://www.dpu.ac.th/ises/news/viewarticles_02.asp?id=164. วันที่ค้นข้อมูล 10 กันยายน 2551.

จินตนา รักเสรีจินดา. 2544. **ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานของพยาบาลวิชาชีพ**

โรงพยาบาลชุมชน เขตภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธงชัย สันติวงษ์. 2535. **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ไทยพัฒนาพานิช.

เปรมวดี คฤหเดช. 2540. **การพัฒนาชุดฝึกอบรมเชิงประสบการณ์เพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีม**

สำหรับนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

มานิต นพอมรบดี. 2552. **สัมพันธรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข**. // เข้าถึงได้จาก

http://www.dpu.ac.th/ises/news/viewarticles_02.asp?id=164. วันที่ค้นข้อมูล 10 กันยายน 2551.

สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล. 2549 . **มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ**

ฉบับเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี. นนทบุรี : สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพ

โรงพยาบาล.

สุนันทา เลาพันธ์ 2541. **การพัฒนาองค์การ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ : ดี ดี บุ๊คส์โตร์.

องอาจ วิบุรชิต และคณะ. 2539. **การสถาปนา TQM ในโรงพยาบาลรัฐ** ตอนจุดเริ่มและภาพรวม.

วารสารการวิจัยระบบสาธารณสุข. 4:148-157.

อนุวัฒน์ ศุภชุตินกุล และคณะ. 2544. **เส้นทางสู่โรงพยาบาลคุณภาพ : คู่มือการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ**.

กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล.

อนุวัฒน์ ศุภชุตินกุล. 2549. **เอกสารTQA เปรียบเทียบข้อกำหนดเพื่อการประเมินคุณภาพ โรงพยาบาล** //

เข้าถึงได้จาก http://www.ftpi.or.th/kc/tqa/tqa_articles/tqa9.doc . วันที่ค้นข้อมูล 10 กันยายน 2551.

อรรวรรณ วรรณสวัสดิ์. 2551. **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการ**

ในโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยบูรพา.

Bateman, T. S. and Snell, S. A. 2002. **Management : Competing in the new era**. (5th ed.). Boston :

McGrawHill.

Kanter, R.M. 1977. **Men and women of the corporation**. New York : Basic Book.

Kanter, R.M. 1993. **Men and women of the corporation**. (2nd ed.). New York : Basic Book. Chicago,IL: Irwin.

การอ่านออกเสียงภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสลัก อำเภอลำเขาสมิง จังหวัดตราด

Thai Language Reading Aloud of Disabled Protom Suksa 2 Students of Wat Salak School, Khao Saming District, Trat Province

เสาวลักษณ์ แสงวิเชียร¹ อรทัย ทองอยู่² พิชัย สราญรมย์³

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

³ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การศึกษากการอ่านออกเสียงภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสลัก อำเภอลำเขาสมิง จังหวัดตราด เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงเป็นแบบทดสอบโดยการอ่านคำ จำนวน 50 ข้อ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสลัก อำเภอลำเขาสมิง จังหวัดตราด จำนวน 6 คน

ผลการศึกษามีดังนี้ 1) แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบฝึกทักษะที่มีคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันจำนวน 5 หมวด แต่ละหมวดมี 10 คำ และประกอบด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้ ชุดที่ 1 แบบฝึกทักษะการโยงคำให้ตรงกับภาพ ชุดที่ 2 แบบฝึกทักษะการเลือกภาพตามคำให้ตรงภาพ ชุดที่ 3 แบบฝึกทักษะการโยงคำที่เหมือนกันและอ่านออกเสียง ชุดที่ 4 แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การอ่านออกเสียงมีคะแนนอยู่ระหว่าง 16 - 26 คะแนน นักเรียนมีระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 1 คน มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 20.33 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.17 และมีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 15.59 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงมีคะแนนอยู่ระหว่าง 40 - 46 คะแนน นักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดีมากทั้ง 6 คน มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 43.00 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.91 มีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 4.44 3) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยหลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงแล้ว การอ่านออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย 43.00 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.91 และมีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงมีความแตกต่างกัน 4.44 และมีค่าผลต่างของคะแนนสูงขึ้นทุกคนตั้งแต่ 20 - 26 คะแนน ซึ่งหมายถึงการกระจายของคะแนนน้อยลงแต่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียง แสดงให้เห็นว่า เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำมาทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงสูงขึ้นมีความสามารถในการอ่านออกเสียงใกล้เคียงกันและมีผลต่างของคะแนนก่อนการและหลังการทดลองสูงขึ้นทุกคน

คำสำคัญ: เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ การอ่าน โรงเรียนวัดสลัก

Abstract

The study was an experimental research. The purposes of the study were to develop Thai language pronunciation reading exercises for learning disabled Prathom Suksa 2 students of Wat Salak School, Khao Saming District, Trat Province, to study learning achievement on Thai language pronunciation reading of learning disabled students, and to compare Thai language pronunciation reading learning achievement of learning disabled students before and after participating in the pronunciation reading learning activity.

The population comprised six learning disabled Prathom Suksa 2 students of Wat Salak School, Khao Saming District, Trat Province. The employed instrument to assess learning achievement on Thai language pronunciation reading was a 50 - item achievement test developed by the researcher. Research findings were as follows: 1) the developed exercises on Thai language pronunciation reading comprised five groups of words used in daily life and each group contained of 10 words. There were four sets of exercises for students to practice reading each group of words: the first set was the exercise of matching each word with a picture; the second set was the exercise of choosing the correct word that described a picture; the third set was the exercise of matching similar words and pronounce them; and the fourth set was the exercise of practicing word pronunciation reading. 2) regarding learning exercise on Thai language pronunciation Reading of learning disabled Prathom Suksa 2 students, it was found that before learning under the learning activities, the achievement scores were at the range of 16 -26. Learning achievement scores of five students were lower than the minimum passing level, and of only one student reached the passing level. The mean reading score of the group was 20.33, with the standard deviation of 3.17, and the coefficient variation of 15.59 percent. After participating the learning activities based on learning activity plans for practicing Thai language pronunciation, their learning achievement scores were at the range of 40 - 46. All students' scores passed the passing criterion at the very good level. The mean score of the group was 43.00, with standard deviation of 1.91, and coefficient of variation of 4.44. 3) learning disabled students' pre - experiment and post experiment scores on Thai language pronunciation reading were found to be statistically different at .05 level. After the experiment, the students' mean reading score was 43.00, with standard deviation of 1.91, coefficient of variation of 4.44 percent, and every student's score increased over his / her pre - experiment counterpart at the range of 20 - 26 scores. The comparison results indicated that after the experiment, learning disabled students' reading achievement scores increased over their pre - experiment counterpart, and their reading abilities became more similar as shown by the narrower standard deviation and coefficient of variation.

Keywords: Disabled students, Reading, Wat Salak School

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้ผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีทักษะและมีพัฒนาการด้าน การฟัง การพูด การอ่านและเขียน สามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่ง การที่จะให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ดังกล่าวนี้สิ่งสำคัญคือ ทักษะการอ่าน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปสู่การเรียนรู้สาระการเรียนรู้ต่างๆ ได้ แต่ในปัจจุบันพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการอ่านการเขียน กล่าวคือ นักเรียนอ่านไม่คล่องเขียนไม่ได้ ไม่มีนิสัยรักการอ่าน (กรมวิชาการ.2544:55) ซึ่งเป็นปัญหาและมีความสำคัญมากที่จะต้องแก้ไขการอ่านไม่คล่องเขียนไม่ได้ให้ลดน้อยลง การอ่านไม่คล่องเขียนไม่ได้นั้นอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ กระบวนการสอนของครู สื่อที่ใช้ในการสอน หรืออาจเป็นที่ตัวเด็กที่เรียนรู้ได้ช้า หรืออีกสาเหตุหนึ่ง คือ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้นั้น หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยา ทำให้เด็กมีปัญหาในการใช้ภาษา ทั้งในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการสะกดคำ หรือมีปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์ ปัญหาดังกล่าวมิได้มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางร่างกาย แขน ขา ลำตัว สายตา การได้ยิน ระดับสติปัญญา อารมณ์ สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก (สำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2541: 9) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่มีผลต่อการอ่าน คือ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน

ปัญหาทางการอ่าน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่ง คือ ดิสเล็กเซีย (Dyslexia) ซึ่งเป็นหนึ่งใน 4 ประเภท ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัญหาทางการอ่านที่พบมากที่สุดใ้เด็กวัยประถมศึกษา ซึ่งนักวิทยาศาสตร์พบว่าเด็กจำนวนมากที่มีอาการของ ดิสเล็กเซีย แล้วจะไม่สามารถแยกแยะเสียงในคำพูดได้ ในอาการที่เกิดกับเด็ก จะเริ่มแสดงให้เห็นได้เมื่อเด็กเริ่มอ่าน เด็กจะมีความลำบากในการรับรู้ การแยกแยะ การจำตัวอักษร ส่วนปัญหาการอ่านอย่างเช่น อ่านข้ามบรรทัด อ่านสลับคำ ออกเสียงผิด อ่านคำง่าย ๆ ไม่ได้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นปัญหาของเด็ก ที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือ (ศรียา นิยมธรรม.2546:153)

ความบกพร่อง และความต้องการการจำเป็นของนักเรียนกลุ่มนี้แต่ละบุคคล จะต้องได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของตนเอง ให้สามารถช่วยเหลือตนเองเพื่อที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ว่า การศึกษาคือการพัฒนาคนพัฒนาชาติให้คนมีความรู้ที่จะสามารถสร้างตนให้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น สร้างชาติให้อยู่อย่างมีความสุขและรุ่งเรืองได้จะต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ สิ่งที่น่าจะมีประการแรกคือ เรียนรู้ให้อ่านออกเขียนได้ (รัตนพินิจ นิพิศ.2542:86) เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์.2539:5) ความสำเร็จในชีวิตการเรียนการศึกษและการประกอบอาชีพหลายอย่างขึ้นอยู่กับ การอ่าน การอ่านเป็นองค์ประกอบสำคัญในชีวิตคนเราแทบทุกอาชีพทุกระดับชั้นไม่อาจหลีกเลี่ยงการอ่านได้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่จะต้องเกี่ยวข้องกับ การอ่านทั้งสิ้น

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าอาการของ ดิสเล็กเซีย คือความลำบากในการรับรู้ การแยกแยะ การจำตัวอักษร ส่วนปัญหาการอ่านอย่างเช่น อ่านข้ามบรรทัด อ่านสลับคำ ออกเสียงผิด อ่านคำง่าย ๆ ไม่ได้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นปัญหาของเด็กที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือ และจากการศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในปัจจุบัน พบว่า นักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่าน คือ อ่านไม่ออก อ่านตะกุกตะกัก อ่านช้า อ่านเพิ่มคำ อ่านลดคำ จำคำที่อ่านไม่ได้ ดังนั้นการแก้ปัญหาการอ่านของนักเรียนกลุ่มนี้ จะต้อง สร้างแรงจูงใจ และสิ่งเร้าในรูปแบบต่างๆ ตามทฤษฎีการเรียนรู้ ผลการวิจัยของ วิมลรัตน์ สุนทรวโรจน์ (2545:131) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของแบบฝึกไว้ว่าแบบฝึกเป็นเทคนิคการสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนทำแบบฝึกหลายๆ สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้นคือแบบฝึก เพราะนักเรียนนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยการเน้นการอ่านจากรูปภาพซึ่งจะทำให้เด็กสนใจ และเนื้อหาที่จะนำมาพัฒนาการอ่านนั้นเป็นคำที่นักเรียนคุ้นเคยที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งได้จัดเป็นหมวดต่างๆ โดยภายในแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงประกอบด้วย ยารโยงคำกับรูปภาพ การเลือกกาบาคำให้ตรงกับภาพ การโยงคำที่เหมือนกันและอ่านออกเสียง และการอ่านออกเสียงคำ ซึ่งเรียกว่า แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการอ่านออกเสียงภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียง ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการอ่านออกเสียง เพื่อให้ นักเรียนได้บรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียง สำหรับเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียง
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียง ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียง

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัย เรื่องการศึกษาการอ่านออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสลัก อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรต้นและตัวแปรตามไว้ดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียง
 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านออกเสียง ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ซึ่งเป็นเด็กที่มีความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยาที่มีปัญหาทางการอ่านออกเสียงภาษาไทย โดยไม่มีความพิการซ้อน กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนวัดสลัก อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เนื่องจากเด็กมีลักษณะเป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งวัดโดยใช้ แบบสำรวจปัญหาในการเรียนรู้ของเด็กใน 5 ด้านใหญ่ๆ คือ ภาษา คณิตศาสตร์ เวลาและทิศทาง การเคลื่อนไหว และพฤติกรรม (ผดุง อารยะวิญญู.2544:115-132) มาคัดกรองนักเรียนกลุ่มนี้ ผลปรากฏว่านักเรียนมีปัญหาทางการอ่าน (ดังในภาคผนวก) จึงทำการทดลองกับนักเรียนทุกคน ถือเป็นประชากรโดยมีรูปแบบการทดลองเป็นแบบ กลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนและหลังการทดลองจึงจัดเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 120)

ประชากร คือ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ซึ่งเป็นเด็กที่มีความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยาที่มีปัญหาทางการอ่านออกเสียงโดยไม่มีความพิการซ้อนกำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนวัดสลัก อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด จำนวน 6 คน

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียง ซึ่งประกอบด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียง เพลง บัตรคำ และบัตรภาพ แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียง หมายถึง แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ในหมวดเครื่องแต่งกาย หมวดเครื่องเขียน หมวดผัก หมวดผลไม้ และหมวดเครื่องใช้ในครัว เพลง หมายถึง เพลง ในหมวดคำ เครื่องแต่งกาย หมวดเครื่องเขียน หมวดผัก หมวดผลไม้ และหมวดเครื่องใช้ในครัว บัตรคำ หมายถึง บัตรคำที่คุ้นเคยที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ในหมวดเครื่องแต่งกาย หมวดเครื่องเขียน หมวดผัก หมวดผลไม้ และหมวดเครื่องใช้ในครัว บัตรภาพ หมายถึง บัตรภาพคำที่คุ้นเคยที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ในหมวดเครื่องแต่งกาย หมวดเครื่องเขียน หมวดผัก หมวดผลไม้ และหมวดเครื่องใช้ในครัว

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้คือ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.)

ผลการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียง คำคุ้นเคยที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคำที่ใช้ฝึกพัฒนาทั้งหมด 5 หมวด หมวดละ 10 คำ จำนวน 50 คำ ได้แก่หมวดเครื่องแต่งกาย หมวดเครื่องเขียน หมวดผัก หมวดผลไม้ และหมวดเครื่องใช้ในครัว ซึ่งในแต่ละหมวดคำประกอบด้วยกิจกรรมคือ การโยงคำกับภาพ 2 ชุด การเลือกภาพตามคำให้ตรงกับภาพ 2 ชุด การโยงคำที่เหมือนกันและอ่านออกเสียง 2 ชุด การอ่านออกเสียงคำ 3 ชุด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียง ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียง ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสลัก อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงมี คะแนนอยู่ระหว่าง 16 - 26 คะแนน นักเรียนมีระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 1 คน มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 20.33 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.17 มีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 15.59

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสลัก อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

โดยหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงแล้ว การอ่านออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 43 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.91 และมีสัมประสิทธิ์ความแปรผัน ร้อยละ 4.44 ซึ่งหมายถึงการกระจายของคะแนนน้อยลงแต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่า ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียง แสดงให้เห็นว่า เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำมาทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเสียงสูงขึ้นมีความสามารถในการอ่านออกเสียงใกล้เคียงกัน และมีผลต่างของคะแนนก่อนการทดลอง และหลังการทดลองสูงขึ้นทุกคน

สรุปผลการวิจัย และการอภิปรายผล

จากการศึกษาการอ่านออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสลัก อำเภอลำปาง จังหวัดตราด โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงปรากฏผลดังนี้

1. การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงประกอบด้วยกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอ่านออกเสียงคำคุณศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเลือกจากกิจกรรมที่กล่าวมาแล้วผสมผสานกันเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในการเรียนวิชาอื่นต่อไปซึ่งสอดคล้องกับการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียง (กระทรวงศึกษาธิการ.2540: 40) แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีจำนวน 5 หมวด แต่ละหมวดมี 10 คำ และประกอบด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้ ชุดที่ 1 แบบฝึกทักษะการโยงคำกับภาพ ชุดที่ 2 แบบฝึกทักษะการเลือกกาบาทคำให้ตรงภาพ ชุดที่ 3 แบบฝึกทักษะการโยงคำที่เหมือนกันและอ่านออกเสียง ชุดที่ 4 แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงคำ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้การอ่านออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสลัก อำเภอลำปาง จังหวัดตราด ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงมีคะแนนอยู่ระหว่าง 16 - 26 คะแนน นักเรียนมีระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 1 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 20.33 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.17 มีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 15.59 หลังจากได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงมีคะแนนอยู่ระหว่าง 40 - 46 คะแนน นักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดีมากทั้ง 6 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 43.00 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.91 มีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 4.44 จะเห็นว่าเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีคะแนนสูงขึ้นโดยเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ได้ฝึกทักษะในการอ่านออกเสียงหลายทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ผดุง ฮาญะวิญญู (2544:55-64) ที่กล่าวว่าให้เด็กฝึกทักษะ ที่แจจเป็นทักษะย่อยแล้วหลายๆ ครั้งจนเด็กมีความชำนาญ เน้นการฝึกซ้ำๆ จะทำให้เด็กมีความชำนาญมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ วิมลรัตน์ สุนทรวิโรจน์ (2545:131) ได้กล่าวไว้ว่าการให้นักเรียนทำแบบฝึกหลายๆ จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้นเพราะนักเรียนได้นำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้นและแบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2537:147) ซึ่งสอดคล้องกับ อเนกกุล กริแสง (2538:134 -135) ที่ได้กล่าวถึงกฎของ ฮอร์นไดต์ ในการจัดการเรียนการสอน การให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหลายๆ จะทำให้เกิดความคล่องและชำนาญ การให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนจะทำให้เกิดความพอใจในการเรียนและแบบฝึกต้องมีเนื้อเรื่องเป็นที่สนใจของผู้เรียน มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและสติปัญญา มีสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนพอใจในการเรียน การประเมินผลควรกระทำอย่างรวดเร็วหลังจากที่นักเรียนทำงานเสร็จแล้ว

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสลัก อำเภอลำปาง จังหวัดตราด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงแล้ว การอ่านออกเสียงของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากร 43.00 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.91 และมีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 4.44 และมีค่าผลต่างของคะแนนสูงขึ้นทุกคนตั้งแต่ 20 - 26 คะแนน ซึ่งหมายถึงการกระจายของคะแนนน้อยลงแต่มีคะแนนเฉลี่ย

เพิ่มขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียง แสดงให้เห็นว่า เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำมาทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว เด็กที่มีปัญหา มีผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองสูงขึ้นทุกคนจะเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงที่ฝึกทักษะโดยแยกเป็นทักษะย่อยๆ หลายทักษะนั้นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีพัฒนา การอ่านออกเสียงดีขึ้นมีความเข้าใจในการอ่านออกเสียงมากยิ่งขึ้นนอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเองหลากหลายรูปแบบ ทำให้เด็กรู้จักข้อบกพร่องของตน เมื่อครูชี้แนะข้อผิดพลาดให้ เด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน รักการทำงานเป็นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้วิจัยยังพบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้เรียงลำดับความรู้จากง่ายไปหายาก มีรูปภาพประกอบเพื่อสร้างความสนใจ จึงทำให้ง่ายแก่การเข้าใจมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของนักเรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ สมโต (2549:39) พรสวรรค์ บัวโสม (2549:52) พบว่าการสอนที่มีเกณฑ์ประสิทธิภาพสูง จะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนช่วยให้การจัดกรเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนมวัน วรรณดลย์ (2542:42) กล่าวว่าแบบฝึกทักษะที่ดีควรมีการสร้างแบบฝึกทักษะเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นเพื่อฝึกเด็กโดยเฉพาะ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้นและสนใจที่จะทำมากกว่า และควรใช้ภาษาที่สื่อความหมายและเหมาะสมกับวัย วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิหลังทางภาษาของเด็ก ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538:83-86) กล่าวว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีที่เด็กทำสำเร็จ ถ้าเด็กทำผิดบอกให้ทราบ อธิบายใหม่และให้เด็กแก้ไขทันที แต่ต้องใช้วิธีทางบวก ถ้าเด็กทำสำเร็จและถูกต้อง ครูควรรีบชมทันทีและบอกเหตุผลที่เด็กได้รับคำชมโดยเน้นความพยายามในการทำงานเป็นหลัก ไม่ชมเชยเฉพาะงานที่ครูพอใจ นอกจากนี้และสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538:83-86) ที่กล่าวว่ากรจัดกิจกรรมทักษะเดียวกันให้หลากหลายเพื่อให้เด็กเลือกงานที่ทำได้และให้เด็กทำงานตามแนวทางของเขาเองซึ่งแสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียง ช่วยให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านออกเสียงสูงขึ้นมีความสามารถในการอ่านออกเสียงใกล้เคียงกัน โดยนักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความชำนาญในการอ่านออกเสียงมีความเข้าใจ มีเทคนิคในการจดจำรู้จักข้อบกพร่องของตนเอง เมื่อครูชี้แนะข้อผิดพลาดให้ เด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนและเป็นการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1.1 ควรฝึกทักษะการอ่านออกเสียงให้แก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เป็นรายบุคคล
- 1.2 คำบางคำในรูปภาพมาแสดงให้นักเรียนเห็นไม่ชัดเจน เช่น คำว่า ร้อน หนาว ครูผู้สอนควรแนะนำเทคนิคในการจดจำเพื่อนำไปสู่การอ่านที่ถูกต้อง
- 1.3 ในกรณีที่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีความรู้ความสามารถมีพัฒนาการที่แตกต่างจากกลุ่มที่ใช้ทดลอง ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ควรมีการจัดทำเนื้อหา แบบฝึกทักษะ และสื่อการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ความสามารถและความต้องการของเด็กเพื่อให้เด็กได้มีการพัฒนาการที่เต็มตามศักยภาพเต็มความสามารถของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

นำแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ไปศึกษา เชิงลึกกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านเป็นรายบุคคล

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ สมโต. 2549. การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำกลุ่มสระการเรียรู้ ภาษาไทยของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายอักษร. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. (2538). คู่มือการดำเนินการสำรวจเด็กที่มีปัญหาทางการเรียรู้.
กรุงเทพฯ : ศึกษานิเทศก์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2537. เอกสารเสริมความรู้สำหรับครูการสอน
ภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ผดุง อารยะวิญญู. 2544. การเรียร่วระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พนมวัน วรดลย์. 2542. การสร้างแบบฝึกหัดการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.
ปริญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัยคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พรสวรรค์ บัวโฮม. 2549. การพัฒนาแบบฝึกทักษะการแจกลูกสะกดคำ กลุ่มการเรียรู้ สระภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลพรเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3.
ปริญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหนองคาย.
- รัตนพินิจ นิพิศ. 2542. รวมปฏิภฤถาด้านการศึกษาในสมเด็จพระเทพฯ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชซิง.
ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์.
- วิชาการ, กรม. 2544. การจัดสาระการเรียรู้ กลุ่มสระภาษาไทย ตามหลักสูตร ชั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2545. เอกสารประกอบการสอนวิชาสัมมนาหลักสูตรและการสอนภาษาไทย.
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- ศรียา นิยมธรรม. 2546. ปัญหายุ่งยากทางการเรียรู้. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2540). คู่มือการจัดการเรียรู้กลุ่มสระภาษาไทย. กรุงเทพฯ :
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. 2539. การจัดสาระการเรียรู้กลุ่มสระการเรียรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- . 2541. เอกสารเสริมความรู้สำหรับครูการสอน ภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2.
กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- อเนกกุล กรี่แสง. 2538. การพัฒนาทักษะการเรียรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง
เจ้าตบผู้มีความสุข สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4. รายงานการศึกษา
ค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ การบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

The Partticipation of Personnel Management Affecting Effectiveness of School Administrative Organization

ชิตชนก รอดเงิน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราชนครินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบ สอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการวางแผนกำลังและการกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาบรรจุแต่งตั้ง และด้านการออกจากราชการอยู่ในระดับปานกลาง 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพ ด้านการปรับเปลี่ยน ด้านความพึงพอใจ และด้านการพัฒนา 3)การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี สามารถพยากรณ์โดยภาพรวมได้ร้อยละ 54.70 นอกจากนี้ พบว่าด้านวินัยและการรักษาวินัย และด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาและสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $Z_{y_{tot}} = .357Z_{x_4} + .236Z_{x_1}$

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล, ประสิทธิภาพของสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to investigate the participation of personnel management affecting effectiveness of school administration in Chonburi provincial Administrative Organization. The samples was 140 school teachers under Chonburi Provincial Administration Organization. The instrument was a five-rating-scale questionnaire and statistical analysis included mean, standard deviation and stepwise multiple regression.

The findings were as followed : 1) Participation of personnel management under Chonburi Provincial Administrative Organization was at a high level ranked as efficient work promotion, discipline, manpower planning and job specification, recruitment and replacement and retirement respectively. 2) Effectiveness of school under Chonburi Provincial Administrative Organization was at a high level ranked as effectiveness, changing, job satisfaction and development respectively. 3) There was an affecting between participation of personnel management and effectiveness of school administration moreover, there were two aspect of discipline and manpower planning and job specification that affected effectiveness of

school administration significantly and were predicted 54.70 % and had shown the predictive equation as $Z_{y_{tot}} = .357Z x_4 + .236Z x_1$

Keywords : Participation of Personnel Management, School effectiveness

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างและพัฒนาคนในด้านต่างๆ ช่วยให้นักได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหา ตั้งแต่รากฐานของสังคมและพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อให้เกิดสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพคนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาก่อนการพัฒนาด้านอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2542, หน้า 1) ซึ่งก็หมายถึงความจำเป็นที่จะต้องการพัฒนาด้านการศึกษา ก่อนเพื่อพัฒนาคุณภาพคนในลำดับต่อไป

ในอดีตการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของไทยอยู่ในสถาบันการศึกษา 4 กลุ่ม คือบ้าน วัด วัง และชุมชนร่วมกันดูแลให้การศึกษาและรับผิดชอบการจัดการศึกษากันเอง ต่อมาในยุคของการขยายอิทธิพลของชาวตะวันตก สังคมไทยต้องปรับตัวเพื่อรับกับความรู้และวิชาการใหม่ๆ เกิดการเรียนรู้ แนวคิด วิธีการและอาชีพใหม่ๆ สถานศึกษาจึงเกิดขึ้นเพื่อรองรับการให้การศึกษาและอบรมความรู้ในด้านต่างๆ เป็นแหล่งวิชาการที่ทันสมัย รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การศึกษาในการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเพิ่มความสำคัญมากยิ่งขึ้น การศึกษาในรูปแบบบ้าน วัด วัง จึงลดความสำคัญลงเรื่อยๆ จนในที่สุดการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับสถานศึกษาเป็นต้นมา (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2543, หน้า 1)

ในปัจจุบันการจัดการศึกษามุ่งเน้นแนวทางในการจัดการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายในการปฏิรูประบบราชการ โดยให้ปรับปรุงการบริหาร และการจัดการศึกษาซึ่งการปฏิรูปการศึกษาจะมุ่งเน้นการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน ให้มีคุณภาพโดยแผนการพัฒนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ยึดแนวคิดในการให้ความสำคัญในการพัฒนาคนโดยใช้การศึกษาเป็นหลักสำคัญ ในการพัฒนาโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคน และสถานศึกษาจะประกอบด้วยคนหลายๆคนกระทำงานเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน สถานศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีประสิทธิภาพ และเมื่อคนมีประสิทธิภาพก็จะสามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งก็จะทำให้องค์กรมีคุณภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผลภายในองค์กร (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, หน้า 30)

องค์ประกอบสำคัญของการบริหารงานบุคคลคือ คนและงาน งานเป็นภารกิจที่จะต้อง ดำเนินการให้สำเร็จแต่ในการที่จะดำเนินการให้ภารกิจสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยคนที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติงานในหน้าที่ต่างๆ งานที่ดำเนินการจำเป็นต้องมีกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและจัดระบบงาน การวางแผนการควบคุมกำกับติดตามและประเมินผล ซึ่งรวมเรียกว่า การบริหารงาน สำหรับคน จำเป็นต้องดำเนินการสรรหา เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้เหมาะสมกับงาน เพื่อให้ภารกิจของหน่วยงานหรือองค์การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่วนนี้เรียกว่า “การบริหารงานบุคคล” ซึ่ง (พะยอม วงศ์สารศรี, 2534, หน้า 5) กล่าวว่าการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและเล่ห์เหลี่ยมดำเนินการสรรหาเลือกสรรและบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการปฏิบัติงานในองค์กรพร้อมทั้งสนใจการพัฒนาข้าราชการ ให้สมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์กรเพิ่มพูนความรู้ สามารถ มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีในการทำงานและยังรวมไปถึงการแสวงหาวิธีที่ทำให้สมาชิกในองค์กรต้องพ้นจากการทำงานด้วยเหตุทุพพลภาพ เกษียณอายุหรือเหตุอื่นใดในงานให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

การศึกษาในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้น เป็นเรื่องของการกระทำใดๆหรือความพยายามใดๆที่มีความมุ่งหมายจะได้รับผลอะไรสักอย่างให้เกิดขึ้น การกระทำหรือความพยายามจะมีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำเพียงใดขึ้นกับว่าผลที่

ได้รับนั้น ตรง ครบถ้วน ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ประสิทธิภาพนั้นแบ่งเป็น 2 ระดับคือประสิทธิผลของบุคคล และ ประสิทธิภาพขององค์กร ดังนั้น เมื่อคนในองค์กรหรือสถานศึกษามีคุณภาพ จะส่งผลให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิผล เกณฑ์ของความมีประสิทธิภาพขององค์กรจะมีตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ ความพึงพอใจของครู การปรับเปลี่ยน ประสิทธิภาพ การพัฒนา (สมใจ ลักษณะ, 2542, หน้า 6) ด้านความพึงพอใจนั้นหมายถึงความพึงพอใจของบุคลากรในสถานศึกษา นั้นๆ และด้านประสิทธิภาพ การปรับเปลี่ยน รวมทั้งการพัฒนานั้นหมายถึง ประสิทธิภาพของสถานศึกษา การปรับเปลี่ยนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งประสิทธิผลที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานศึกษานั้นจะมีระบบการตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักการศึกษ แนวการจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานศึกษาโดยให้มีระบบประกันคุณภาพ การศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 ฐานะเป็นนิติบุคคล มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 6 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ โรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์ โรงเรียนท่าข้ามพิทยาคม โรงเรียนวัดหนองค้อ โรงเรียนพลูตาหลวงวิทยา โรงเรียนบ้านเขาชก (เบญจศิริราษฎร์วิทยาคาร) กระจายอยู่ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีรับสถานศึกษาที่พร้อมและผ่านเกณฑ์การประเมินรับถ่ายโอนเข้าไปในสังกัดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีทำให้มีผู้ปกครองสนใจและนำนักเรียนเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมากขึ้นทำให้ต้องสรรหาบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการบริหารด้านการสอนมากขึ้นตามลำดับ การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรจึงมีความสำคัญและจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมปรับปรุงและพัฒนาให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกับองค์กรอื่น ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยพัฒนา เป็นแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลของการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีเป็นหลัก

วิธีการดำเนินวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 6 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2552 รวมทั้งสิ้น 212 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถามระดับของการมีส่วนร่วมและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา โดยจัดแบ่งแบบสอบถามรวม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมโดยสรุปเป็นการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ตามความคิดเห็นของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 5 ด้านคือ ด้านการวางแผนกำลังและการกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการ

เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการด้านวินัยและการรักษาวินัยและด้านการออกจากราชการแบบสอบถาม
เลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ตาม
ความคิดเห็นของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 4 ด้านคือ ความพึงพอใจของครู การปรับเปลี่ยน
ประสิทธิภาพ การพัฒนา ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ
Likert (Best & Kahn, 1993 p. 246)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. บันทึก เสนอให้บัณฑิตศึกษาวิทยาลัย ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึง
(ผอ.กองการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี) เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่กำหนดไว้
2. นำหนังสือเสนอต่อผู้อำนวยการกองการศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วนำหนังสือที่ผ่านการ
พิจารณาแล้วเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล
3. การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยด้วยตัวเอง
4. การรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมด้วยตนเอง หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์
5. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถาม กลับคืนมาจำนวน 140 ฉบับ เป็นฉบับสมบูรณ์ทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบจำนวน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาแต่ละฉบับ
2. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ตามความคิดเห็นของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี วิเคราะห์โดย
ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง พร้อมกับคำบรรยายประกอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
ตามความคิดเห็นของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง พร้อมกับคำบรรยายประกอบ

ตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มาวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมในการ
บริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีโดยใช้การ
วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบการนำตัวแปรตามมาสร้างเป็นสมการถดถอย

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหาร
สถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการ
เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยการรักษาวินัย และการวางแผนกำลังและการกำหนดตำแหน่ง
ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

② การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านการวางแผนกำลัง
และการกำหนดตำแหน่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3
ลำดับแรกได้แก่ คณะครูมีการพัฒนาตนเองเพื่อประเมินในการปรับปรุงกำหนดตำแหน่ง คณะครูมีส่วนร่วมในการ
ส่งเสริมการทำวิทยฐานะเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของตนเอง คณะครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ภารกิจของสถานศึกษา

ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ คณะครูมีส่วนร่วมในการนำแผนอัตรากำลังมากำหนดตำแหน่ง

3. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ คณะครูร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาในการเสนอความต้องการจำนวนอัตรากำลังของโรงเรียน คณะครูมีส่วนร่วมในการสรรหาบรรจุแต่งตั้งร่วมกับหน่วยงาน คณะครูมีส่วนร่วมในการเสนอข้าราชการที่มีความเหมาะสมเป็นผู้รักษาการในตำแหน่ง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ คณะครูมีส่วนร่วมเสนอคำร้องขอย้ายไปยังกองการศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

4. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ คณะครูร่วมรับการอบรมเพิ่มความรู้ เพิ่มทักษะเจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ คณะครูมีการติดตามผล และประเมินผลการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง คณะครูมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ คณะครูร่วมกับคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบ โดยยึดหลัก คุณธรรม จริยธรรม เปิดเผยโปร่งใส ยึดผลการปฏิบัติงาน

5. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านวินัยและการรักษาวินัยการเสริมสร้าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครูสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี คณะครูมีส่วนร่วมในการหมั่นตรวจสอบดูแลเอาใจใส่ ป้องกันและขจัดเหตุเพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย ผู้บริหารและคณะครูมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ วินัย ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ คณะครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการส่งเสริมในการฝึกอบรมสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ ฯลฯ ที่จะส่งเสริมพัฒนาเจตคติและความประพฤติที่ดีงาม

6. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านการออกจากราชการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ผู้ที่ไม่ผ่านการประเมิน การทดลองปฏิบัติราชการ ออกจากราชการ โดยเสนอไปยังผู้มีอำนาจ ผู้บริหารและคณะครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ออกจากราชการ ผู้บริหารและคณะครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ผู้ประพฤติไม่เหมาะสมเสนอออกจากราชการโดยเสนอไปยังผู้มีอำนาจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ผู้ที่มัลทินมัวหมองออกจากราชการ โดยเสนอไปยังผู้มีอำนาจ

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี สรุปผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา

1. ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพ ด้านการปรับเปลี่ยน ด้านความพึงพอใจของครู ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนา

2. ประสิทธิภาพในการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านความพึงพอใจของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ครูมีความพึงพอใจในความมั่นคงของอาชีพที่ปฏิบัติ ครูมีความพึงพอใจในงานที่อยู่อย่างมีคุณค่าและมีความสุข ครูมีความพึงพอใจในงานที่ทำ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ครูมีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน

3. ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านการปรับเปลี่ยน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารและครูมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ผู้บริหารและครูรอบรู้และทันเหตุการณ์ยุคปัจจุบัน ผู้บริหารและครูมีการปรับเปลี่ยน

สถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารและครูมีการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานเมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง

4. ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันให้การศึกษาอบรมแก่นักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารและครูส่งเสริมให้บุคลากรสอนตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัด การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์อย่างเพียงพอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การกำหนดบทบาทหน้าที่บุคลากรอย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

5. ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษามีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ ผู้บริหารและครู เข้าใจตรงกันเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล ที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุดในด้านวินัยและการรักษาวินัย รองลงไปได้แก่ การวางแผนกำลังและการกำหนดตำแหน่ง ค่าประสิทธิภาพพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .547 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลในด้านต่างๆ สามารถพยากรณ์การบริหารงานสถานศึกษา ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 54.70 แสดงว่า ด้านวินัยและการรักษาวินัย การวางแผนกำลังและการกำหนดตำแหน่ง ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ทำให้ทราบระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีโดยภาพรวม การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรินทร์ ทองเกลี้ยง (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมชายแดน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้วผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการวางแผนและการกำหนดตำแหน่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับผลการวิจัยของสว่าง เรืองอุไร (2530 , บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาการปฏิบัติงานในกระบวนการบริหารบุคลากรของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานด้านการวางแผนบุคลากร และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู ก่อนเข้าสู่ตำแหน่งได้รับการพัฒนา อบรมให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะการวางแผนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งผู้บริหารจะมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาการศึกษาและความก้าวหน้าในอาชีพอย่างต่อเนื่อง

ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมบุรณ์ คุปต์ภักตร์ (2530 , บทคัดย่อ) ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขตการศึกษา 2 ผลการวิจัยพบว่า บริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขตการศึกษา 2 อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน คือ การได้มาซึ่งบุคลากร การบำรุงรักษาบุคลากร การ

พัฒนาบุคลากร และการให้บุคลากรพ้นจากงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการวางแผนและสรรหาคณาจารย์ โดยคำนวณตามเกณฑ์คณะกรรมการข้าราชการครู ซึ่งส่วนใหญ่สถานศึกษายังขาดแคลนบุคลากรและในปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้สถานศึกษาวางแผนอัตรากำลังโดยยึดเกณฑ์จำนวนนักเรียนวันที่ 10 มิถุนายน ของทุกปีและให้แจ้งความต้องการครูในวิชาเอกที่ขาดแคลน เพื่อที่จะได้สรรหาตามความต้องการ ทั้งการบรรจุแต่งตั้งใหม่ และการรับย้าย โดยเฉพาะครูอัตราจ้างที่ใช้งบประมาณ สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการสรรหาเอง ให้เพียงพอกับปริมาณงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิกรม ศาสวัตวงศ์กร (2538,บทคัดย่อ)ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษา ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในด้านการพัฒนาบุคคลเป็นอันดับ 1 ด้านการชำระรักษาบุคคลเป็นอันดับ 2 กิตติมา ปรีดีติลล (2532, หน้า 117) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงานบุคคล เพราะเมื่อได้เลือกสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถก็จะลดลงประกอบกับวิชาต่างๆ เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งเทคนิควิธีการทำงานได้เปลี่ยนไป จึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากร เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับปัจจุบันและตำแหน่งหน้าที่

ด้านวินัยและการรักษาวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การดำเนินการเสริมสร้างและพัฒนาวินัยจริยธรรมข้าราชการครู ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูมีแนวความคิดที่สำคัญคือ 1. วินัยเป็นปัจจัยที่สร้างความสำเร็จความก้าวหน้าให้กับบุคคล สังคมประเทศชาติ 2. วินัยเป็นผลที่เกิดจากภาวะความเป็นผู้นำ หากผู้บริหารได้แสดงพฤติกรรมหรือบทบาทของตนเอง ในฐานะผู้นำอย่างถูกต้องเหมาะสมแล้ว เชื่อว่าข้าราชการครูจะมีวินัยที่ดี ปัญหาครูกระทำผิดวินัยจะลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาได้ประพฤติปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีและมีการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ วินัยของทางราชการรวมทั้งสถานศึกษาได้กำกับดูแลข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา ได้ปฏิบัติตามระเบียบวินัย ทำให้ไม่มีครูกระทำผิดวินัย

ด้านการออกจากราชการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับสนอง เครือมาก (2539,หน้า 198) กล่าวว่าโรงเรียนประถมศึกษาเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติ ซึ่งรับนโยบายมาจากหน่วยงานรับผิดชอบการประถมศึกษา ระดับสูงขึ้นไป ภารกิจงานบุคลากรบางอย่างได้ดำเนินการเสร็จสิ้นระดับอำเภอและจังหวัดแล้ว ดังนั้นงานบุคลากรในโรงเรียนประถมจึงเน้นหนักภารกิจดังต่อไปนี้ 1. การกำหนดความต้องการบุคลากร 2. การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน 3. การควบคุมกำกับติดตามและนิเทศบุคลากร 4. การพัฒนาและชำระรักษาบุคลากร 5. การประเมินการปฏิบัติราชการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีอำนาจที่เกี่ยวกับการออกจากราชการตามพระราชบัญญัติบริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ที่ประกาศใช้เมื่อ 24 ธันวาคม 2547 ในช่วงนี้เป็นระยะแรก การดำเนินงานบุคคล

2. ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชุมพล เปี่ยมศรี (2545,บทคัดย่อ)ที่ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งพบว่าประสิทธิภาพในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งส่วนใหญ่จะพบว่าผู้บริหารมีความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนมากซึ่งจำแนก ตามประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหาร

ด้านความพึงพอใจของครู ในสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ในด้านนี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับจรัส โพธิ์จันทร์ (2527, หน้า 96) กล่าวว่าความพึงพอใจในการทำงานความรู้สึกทางบวกเป็นกลางหรือทางลบ ความรู้สึกเหล่านี้มีผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน กล่าวคือ หากความรู้สึกโน้มเอียงไปในทางบวก การปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพสูง แต่หากความรู้สึกโน้มเอียงไปในทางลบการปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพต่ำ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนในสถานศึกษาเห็นความสำคัญและคุณค่าของการทำงานกับสมาชิกเพื่อนครูได้อย่างมีความสุข และได้รับการยอมรับนับถือในการทำงานจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหารและได้รับผลตอบแทนจากการทำงานที่คุ้มค่าจึงทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

ด้านการปรับเปลี่ยน ในสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ในด้านนี้อยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับเกษม วัฒนชัย (2546, หน้า 17) ที่กล่าวว่า การออกแบบและการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาและระบบบริหาร การบริหารการเปลี่ยนผ่านของระบบเป็นเรื่องที่สำคัญในการออกแบบระบบใหม่จะต้องคำนึงแนวคิด การออกแบบเพื่อสนับสนุนแนวคิด การทดสอบก่อนจึงนำมาใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่จะมีผู้บริหารและคณะครูที่มีความรู้สนใจข่าวสารและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลจึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงองค์กรตลอดเวลา อีกทั้งผู้บริหารและครูยังมีการวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน จึงทำให้มีการปรับเปลี่ยนแผนงานดำเนินการตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

ด้านประสิทธิภาพ ในสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ในด้านนี้อยู่ในระดับมาก (สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.) มีแนวคิดที่สำคัญว่า การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงนั้นมีการทดลองใช้หลายวิธีการ ทดลองในด้านวิธีการสอนการใช้อุปกรณ์ในการสอน การระดมใช้ทรัพยากร ทั้งทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี และคิดหาวิธีการในการให้ระบบการบริหารมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีมีบุคลากรอย่างเพียงพอและบุคลากรนั้นมีความรู้ตรงกับความสามารถและความถนัด อีกทั้งยัง มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องโดยการจัดอบรมในด้านต่างๆ และมีแนวทางร่วมกันในการพัฒนาหรือเพิ่มผลผลิตของสถานศึกษาและผลิตนักเรียนออกไปให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพเมื่อบุคลากรมีประสิทธิภาพ

ด้านการพัฒนา ในสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ในด้านนี้อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชิตติยา พันธุ์ทรัพย์สาร (2546 , บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาบุคลากร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือการพัฒนาบุคลากร โดยส่งบุคลากรโดยกระบวนการการบริหาร การพัฒนาบุคลากรโดยส่งบุคลากรไปศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีความชัดเจน มีการวางแผนพัฒนาและผู้บริหาร รวมถึงครูดำเนินงานตามแผนงานแล้วจึงทำการประเมินในแผนงานหรือโครงการนั้นๆเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

3.การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีพบว่า มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังนี้

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารบุคคลส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาพบว่าในด้านวินัยและการรักษาวินัย การวางแผนกำลังและการกำหนดตำแหน่ง ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภารดี อนันต์นาวิ (2545, บทคัดย่อ) บัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัย พบว่า บัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมการบริหารส่งผลแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมการบริหารส่งผลทางตรงต่อบรรยากาศของโรงเรียน และสถานการณ์โรงเรียน มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลในปัจจุบันได้เน้นการพัฒนาผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาล

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง สถานศึกษาควรส่งเสริมให้คณะครูมีส่วนร่วมในการวางแผน คัดเลือกบุคลากรที่มีความเหมาะสมตรงตามความถนัดและให้มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาสถานศึกษาและแบ่งเบาภาระงานของคณะครู

1.2 ด้านการออกจากราชการ สถานศึกษาคควรส่งเสริมให้คณะครูได้ร่วมกันประเมิน พิจารณาบุคลากรที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมในตำแหน่งหน้าที่ของตนเองพ้นจากตำแหน่ง เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพและเหมาะสม

1.3 ความพึงพอใจของครู สถานศึกษาคควรจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสม ร่มรื่น และเอื้อต่อการเรียนการสอนของคณะครูเพื่อเพิ่มความพึงพอใจและทัศนคติที่ดีของครูต่อสภาพแวดล้อม ผู้บริหารควรให้เกียรติและยกย่องชมเชยคณะครูที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและเชิดชูคุณธรรม ความดีงามของคณะครูให้สมเกียรติ

1.4 การพัฒนา ผู้บริหารควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้คณะครูได้ร่วมวางแผนงานในการบริหารสถานศึกษา จัดการกำกับติดตามประเมินผล การปรับปรุงและพัฒนาข้อบกพร่องของสถานศึกษา เพื่อเป้าหมายของการบริหารสถานศึกษาร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

2.2 ควรมีการศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาเอกชน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. แผนยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและส่งเสริม

การศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

กิตติมา ปรีดีดิถลก. (2543). การบริหารและนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ: อักษรพิพัฒน์.

เกษม วัฒนชัย. (2546). การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ. กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ขัตติยา พันธุ์ทรัพย์สาร. (2546). ความต้องการพัฒนาบุคลากรสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ก.ศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

จรัส โพธิ์จันทร์. (2527). ความพึงพอใจในการทำงานของอาจารย์วิทยาลัยพลศึกษาในภาคเหนือ.

ชุมพล เข้มศรี. (2545). ประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษาขนาดสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ก.ศ.ม. สาขาการบริหารศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

พยอม วงศ์สารศรี. (2534). การบริหารงานบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: พรานนกการพิมพ์.

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2548). กรุงเทพฯ : วิทยุชน.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2543). ปฏิรูปการศึกษาแนวคิดและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.

กรุงเทพฯ: วิทยุชน.

การดี อนันต์นาวี. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ก.ศ.ม.

(การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

สมบุญณ์ คุปตภากร. (2530). ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร

ของโรงเรียนเอกชนศาสนาอิสลาม ในเขตการศึกษา 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม.

(บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมใจ ลักษณ์ะ. (2542). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน คณะวิทยาการจัดการ

สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพฯ: สดใสการพิมพ์.

สว่าง เรืองจิระอุไร. (2530). การศึกษาการปฏิบัติงานในกระบวนการบริหารบุคลากรของ

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง.

**ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผล
ของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี**

**Correlation between Teachers' Job Satisfaction and School Effectiveness
under Chonburi Provincial Administrative Organization**

มณฑาทิพย์ ฤทธิมงคล

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบ สอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านการเลื่อนตำแหน่ง ด้านผู้ร่วมงาน ด้านการนิเทศ และด้านค่าจ้าง
2. ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย ด้านการปรับตัวของโรงเรียน ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการบูรณาการในการทำงาน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน, ประสิทธิภาพของโรงเรียน, องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

Abstract

This research aimed to investigate the Correlation between teachers' job satisfaction and school effectiveness under Chonburi Provincial Administrative Organization. The sample was 140 teachers under Chonburi Provincial Administration. The instrument was a five-rating-scales questionnaire and statistical analysis included mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation.

The findings were as followed :

1. Job satisfaction of teachers under Chonburi Provincial Administrative Organization was at a high level ranked as work itself, promotion, co-worker, supervision and wages.
2. Effectiveness of school under Chonburi Provincial Administrative Organization was at a high level ranked as goal attainment, adaptation, teamwork and integration.
3. There was a positive Correlation between teachers' job satisfaction and school effectiveness under Chonburi Provincial Administrative Organization at a statistical difference significant level of .01

Keywords : Job satisfaction, School effectiveness, Chonburi Provincial Administrative Organization

บทนำ

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศทั้งนี้ เพราะการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้านจะต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) มีแนวคิดที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวมและให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ ในทุกระดับอันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนซึ่งมีคนเป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2544, หน้า 8-10) ได้ให้ความเห็นว่า ยอดปรารถนาของสังคมหรือขององค์กรในปัจจุบันจะมุ่งไปสู่การแสวงหาและพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ปัจจัยที่จะทำให้คนมีคุณภาพได้ คือ การศึกษา ประเทศไทยก็ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษา มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เป็นเครื่องมือด้วยความมุ่งมั่นและมุ่งหวังว่าจะนำไปสู่การจัดการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพ

การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ องค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง ประการหนึ่ง คือ ครู ดังที่รุ่ง แก้วแดง (2542, หน้า 37-38) ได้กล่าวว่า “ครูมีบทบาทและความสำคัญยิ่งในฐานะผู้ให้การศึกษาของชาติ ครู คือ ผู้กำหนดอนาคตของคนในชาติชาติใดก็ตามที่ได้ครูเป็นคนมีความรู้ เป็นคนเก่ง คนเสียสละตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ของนักเรียนชาตินั้นก็จะได้พลเมืองที่เก่งและฉลาด มีศักยภาพมีความสามารถที่จะแข่งขันกับทุกประเทศในโลกได้ ในทางตรงกันข้าม ชาติใดที่ได้ครูมีปัญหา ไม่สามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันได้ ชาตินั้นก็อาจเสื่อมโทรมและถึงกับมีอันล่มสลายไปได้” ซึ่งสอดคล้องกับ ประชุม รอดประเสริฐ (2543, หน้า 284) ได้กล่าวว่า การพัฒนาองค์กรจะต้องเน้นในเรื่องของการพัฒนาบุคคล โดยอาศัยความเชื่อพื้นฐานว่าคนคือองค์ประกอบสำคัญขององค์กร องค์กรจะดีไม่ได้ถ้าองค์กรนั้นปราศจากบุคคลที่ดีมีคุณภาพ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือโครงสร้างขององค์กรจะไม่มี ความหมายแม้แต่น้อย หากบุคคลในองค์กรขาดคุณภาพหรือคุณค่าความเป็นคน ฉะนั้น บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรก็คือ ครู ซึ่งเป็นผู้วางรากฐานทางการศึกษาให้แก่เยาวชนของชาติ ให้เป็นคนดี คนเก่ง และแข็งแรง มีคุณภาพตามที่สังคมได้คาดหวังไว้ ครูจึงเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียนอย่างแท้จริง

ผู้ที่ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่แล้วก็จะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ และกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และในทางตรงกันข้ามหากผู้ปฏิบัติงานไม่มีความพึงพอใจที่จะปฏิบัติงาน ผลเสียก็จะเกิดแก่หน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ และจากสภาพการปฏิบัติงานของครูในปัจจุบัน พบว่าครูในสถานศึกษายังไม่มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร เพราะมีข้อจำกัดในด้านความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะต้องรับผิดชอบงานมากขึ้น แต่มีอัตรากำลังจำกัด มีทรัพยากรไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัย และยังคงต้องรับผิดชอบงานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายให้นอกเหนือจากงานในหน้าที่ประจำ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ครูขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความเบื่อหน่าย ท้อถอย เฉื่อยชา และรู้สึกว่าตนเองยังไม่เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ประกอบกับการเลื่อนระดับ ตำแหน่งในสายงานยังมีข้อจำกัด ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้ครูไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้นความรับผิดชอบต่องานจึงไม่มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 214)

การบริหารงานองค์กรใด ๆ เพื่อให้เกิดความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรย่อมต้องใช้ทรัพยากรการบริหารที่ประกอบด้วย คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเป็นสำคัญ (สมพงษ์ เกษมสิน, 2526 ก, หน้า 7) และทรัพยากรที่สำคัญที่สุด คือ คน เพราะคนเป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ในองค์กร การบริหารงานในโรงเรียน จำเป็นต้องให้ความสำคัญแก่ครู และต้องคำนึงถึงขวัญและกำลังใจด้วย (Mitchell, 1982, p.392) เพราะความที่มีขวัญและกำลังใจดี ย่อมนำไปสู่การเพิ่มผลผลิต ในขณะที่เดียวกันความพึงพอใจ ขวัญกำลังใจในการทำงานเป็นสิ่งกระตุ้นเสริมแรงสร้างกำลังใจแก่บุคคล เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ บุคคลที่มีความพึงพอใจในการทำงานจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ดังเช่น 1) มีความเอาใจใส่ต่องาน ขยันติดตามผลงานที่ได้รับมอบหมายอยู่เสมอ เมื่อพบข้อบกพร่องเสียหายก็พยายามแก้ไขหรือรีบชี้แจงให้ผู้บังคับบัญชาทราบ 2) เห็นประโยชน์ส่วนรวม

มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ยอมเสียสละเวลาและความสุขส่วนตัวเพื่องานโดยไม่ต้องชักชวนหรือขอร้อง 3) มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่แตกแยกเป็นพรรคเป็นพวก ไม่ขาดหรือหยุดงานโดยไม่จำเป็น สบายใจที่ได้มาทำงาน และได้อยู่กับเพื่อนร่วมงาน ๆ (กิตติมา ปรีดีติติก, 2529, หน้า 332-335) จะเห็นได้ว่าถ้าหน่วยงานใดบุคลากรมีความพึงพอใจในหน่วยงานมากขึ้น สิ่งดังกล่าวเหล่านี้ล้วนแต่จะนำมาซึ่งความสามัคคี ความมีประสิทธิภาพและความเจริญก้าวหน้า

การที่ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพนั้นเป็นการยาก ดังนั้นจึงต้องหาทางสร้างบรรยากาศให้เขารักตน โดยอาศัยวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยา เพื่อมุ่งศึกษาให้รู้แจ้งถึงพฤติกรรมของบุคคลที่ทำงานอยู่ในองค์กรนั้น ๆ เพื่อนำเอาผลแห่งการศึกษานั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการผูกมัดจิตใจคนงานให้ทำงานด้วยความพึงพอใจให้รักสำนักงาน หรือองค์กรที่เขาทำงานอยู่ให้รักผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานของเขา (อาคม วัตโรสง, 2547, หน้า 95) ในขณะที่เดียวกันจิตวิทยาก็จะช่วยให้ฝ่ายจัดการสามารถจัดการ และสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในงานได้ สร้างคุณลักษณะของผู้นำที่ดีได้ อันจะเป็นประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อการพัฒนาองค์กร (เสถียร เหลืองอ่วม, 2527, หน้า 94-95) ดังนั้นทุกสังคมจึงต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับหรือแนวทางในการปฏิบัติขึ้นมาใช้ร่วมกัน วิธีการที่จะสร้างความพึงพอใจให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติงาน จึงควรเกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของทั้งฝ่ายบริหารและบุคลากรในโรงเรียนที่จะสร้างแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นการสร้างกรอบในการทำงาน ในอันที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จของการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู เป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูผู้ปฏิบัติงานทุกคน ครูมีความพึงพอใจในการทำงานที่เป็นอิสระ และได้รับการสนับสนุนในการเลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่ง ได้รับรางวัลตอบแทน ได้เพิ่มเงินเดือน ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ และมีผู้ร่วมงานที่ให้ความร่วมมือ แนะนำ และคอยช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของสมิท เคนดัล และฮูลิน (Smith, Kendall, & Hulin, 1969 อ้างถึงใน สุจิตรา จจริต, 2532, หน้า 44) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจไว้ 5 ประการ ก็คือ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ เป็นงานที่ตรงกับความรู้ เป็นงานที่ถนัดและมีความน่าสนใจ โอกาสที่จะทำงานนั้นสำเร็จและเจริญก้าวหน้า ค่าจ้าง เป็นค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ตามความเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ มีความเป็นธรรม การเลื่อนตำแหน่ง คือ การได้รับการสนับสนุนเลื่อนระดับ หรือตำแหน่งที่สูงขึ้น การควบคุม หรือการบังคับบัญชา เช่น การมอบหมายงาน การควบคุมดูแล และผู้ร่วมงานเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กัน ให้การสนับสนุน จะเห็นได้ว่า ถ้าครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแล้ว ก็จะปฏิบัติงานให้องค์กรอย่างเต็มกำลังความรู้ความสามารถ และปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น มีความขยันหมั่นเพียร องค์กรนั้นก็จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และมีประสิทธิผลสูงขึ้นด้วย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เป็นองค์กรหนึ่งที่ทำหน้าที่ส่งเสริมดูแลและสนับสนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้มีความเจริญก้าวหน้า เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เจริญเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546, หน้า 2) การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มีกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบ มีโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 6 โรงเรียน ซึ่งมีการเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 4 โรงเรียน ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาจำนวน 1 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษาจำนวน 1 โรงเรียน เนื่องจากการจัดการศึกษาของกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีเพิ่งจัดตั้งได้ไม่นาน อีกทั้งครูเพิ่งถ่ายโอนมาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีย่อมเกิดความไม่มั่นใจในองค์การ ซึ่งส่งผลต่อการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ข้อจำกัดในการขอเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น บุคลากรผู้รับผิดชอบงานการศึกษายังไม่เพียงพอกับความต้องการ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษายังไม่ได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างเพียงพอ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี, 2551, หน้า 23) เหตุผลดังกล่าว อาจส่งผลให้ครูขาดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและอาจส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัด

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นประโยชน์ใน

การเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู อันจะส่งผลถึงประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 212 คน จากโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 6 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) หลังจากนั้นเทียบบัญชีไตรยางศ์แล้วสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่าง 140 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านค่าจ้าง ด้านการเลื่อนตำแหน่ง ด้านการนิเทศ และด้านผู้ร่วมงาน ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับของลิเคอร์ท (Best & Kahn, 1993, pp.246-250) รวม 40 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 4 ด้าน คือ ความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย การทำงานเป็นทีม การบูรณาการในการทำงาน การปรับตัวของโรงเรียน ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับของลิเคอร์ท (Best & Kahn, 1993, pp.246-250) รวม 28 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 140 ฉบับ ได้คืนมา 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผล โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู/ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย

1. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.91$) ด้านการเลื่อนตำแหน่ง ($\bar{X} = 3.84$) ด้านผู้ร่วมงาน ($\bar{X} = 3.84$) ด้านการนิเทศ ($\bar{X} = 3.83$) และด้านค่าจ้าง ($\bar{X} = 3.55$)

2. ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.93$) ด้านการปรับตัวของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.89$) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 3.86$) และด้านการบูรณาการในการทำงาน ($\bar{X} = 3.91$)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บังคับบัญชาให้การยอมรับในผลงานความสำเร็จของงาน และชี้แจงนโยบายวัตถุประสงค์และแนวทางในการปฏิบัติงานให้เกิดความชัดเจน สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน และส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองให้ครูได้ศึกษาต่อ ได้เข้ารับการอบรมประชุมสัมมนา และทัศนศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นการเพิ่มความพึงพอใจอันนำไปสู่แรงจูงใจในการทำงานของครู และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้นดังที่ กิติมา ปรีดีติลิก (2529 , หน้า 332) ที่กล่าวว่า การตอบสนองของบุคคลในหน่วยงานผู้บังคับบัญชาจะต้องรู้และเข้าใจความสามารถของบุคคลทุกคน สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงาน มอบหมายงานให้ชัดเจน มีเทคนิคการควบคุมงานให้ทุกคนทราบความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน จัดงานที่ท้าทายให้ปฏิบัติอยู่เสมอ บริหารงานให้มีความเที่ยงธรรม นอกจากนี้ครูยังรู้สึกภาคภูมิใจในการทำงานเพราะตนเองปฏิบัติงานในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคมกริช อันทรง (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลจังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ สุขถนอม (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา วงศ์ปัญญา (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดเมืองพัทยาจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดเมืองพัทยาจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ ศิริแพทย์ (2543, หน้า 110) ได้ศึกษา พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่มาตรฐานการศึกษาในระดับสากลมากขึ้น โรงเรียนประถมศึกษาได้รับการพัฒนาทั้งระบบ เช่น การปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการประกันคุณภาพทางการศึกษาดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนได้มีการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียน โดยปรับระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ มีธรรมนูญโรงเรียนที่เป็นข้อตกลงระหว่างโรงเรียน ชุมชน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน มีการนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผล การพัฒนาโรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้บริหารครู และชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ โรงเรียนมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียนให้สอดคล้องและทันต่อความเจริญก้าวหน้า โรงเรียนมีนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนใหม่ ๆ มีการค้นคว้าและพัฒนาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่เสมอ มีการปรับปรุงสถานที่สิ่งแวดล้อมให้มีความสะอาด ร่มรื่น เพื่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ ครูมีการสร้างกระบวนการและวิธีการเรียนรู้ เพราะวิธีการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนรู้จะเป็นวิธีการที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้ในการประกอบอาชีพและพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคล

ที่มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม เมื่อมีปัญหาผู้บริหารและครูสามารถแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ได้ ดังคำกล่าวที่ว่าโรงเรียนประกอบด้วยคนหลายกลุ่ม หลายฝ่าย ในการทำงานร่วมกัน ความขัดแย้งทางความคิดย่อมเกิดขึ้นได้ (Gilmer, 1975, p.213) ทำให้ทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (อุทัย หิรัญโต, 2526, หน้า 86) โรงเรียนสามารถปรับตัว เปลี่ยนแปลง พัฒนาให้เป็นไปตามสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ความสามารถในด้านความสัมพันธ์ของสมาชิกในการรวมพลังกันปฏิบัติงาน (Bennis, 1971, pp. 68-69) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแก้วตา เข้มแข็ง (2551, บทคัดย่อ) พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้นประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ความสำเร็จของโรงเรียนที่สามารถทำหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เกิดจากประสิทธิผลของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถใช้ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์การบริหารงานเพื่อโน้มน้าวให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ มีความสามารถในการปรับตัวเปลี่ยนแปลง และพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนอยู่เสมอ โดยมีความสามารถในการบูรณาการในการทำงาน เพื่อประสานสัมพันธ์สมาชิกในโรงเรียน ให้มีความอันหนึ่งอันเดียวกันในการปฏิบัติภารกิจของโรงเรียน แต่งตั้งคณะทำงานเป็นทีม คณะครูมีความพึงพอใจ และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอน โดยยึดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสูงขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของสง่า สู้ณรงค์ (2541, บทคัดย่อ) พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของข้าราชการสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ องปราบปราม (2545, บทคัดย่อ) พบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท ไทยแอโรไวร์ จำกัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการได้รับมอบหมายงานและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้บรรลุผลสำเร็จ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนตรี ตันติยานันท์ (2545, หน้า 56) พบว่า การได้รับความสำเร็จในงานนั้นทำให้คนที่ปฏิบัติงานทำงานนั้นให้สำเร็จตามเป้าหมายซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนได้ และงานที่ทำเป็นงานที่น่าสนใจตรงกับความรู้ความสามารถ รวมถึงความมีอิสระในการทำงานเป็นกลไกที่สำคัญในการเจริญเติบโตขององค์การ เพราะองค์การที่เติบโตนั้นคือบุคคลในองค์การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลรวมอยู่ด้วย และเชวง ชื่นประโคน (2528, หน้า 91) พบว่า ขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นตัวประกอบที่สำคัญที่สุดที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของการปฏิบัติงานของครู และเมื่อครูมีการได้รับการยกย่อง การชมเชย ก็จะมีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานดี ครูจะปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียร ตั้งใจทำงานและมีความพยายามมากขึ้น เนื่องจากความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์การ มีผลต่อความสำเร็จของงาน และองค์การรวมทั้งความสุขของผู้ทำงานด้วย หากบุคคลใดในองค์การไม่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานก็จะทำให้งานมีคุณภาพต่ำ ในทางตรงกันข้าม หากองค์กรมีบุคคลที่มีความพึงพอใจในการทำงานสูง มีผลทางบวกต่อการปฏิบัติงาน ดังนั้นความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจึงมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์การ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งครูเป็นคณะกรรมการในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน และค่าตอบแทนพิเศษของบุคลากรในสถานศึกษา
- 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็น ของครู
- 1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการปฐมนิเทศครูใหม่เพื่อชี้แจงเป้าหมาย และนโยบายของสถานศึกษา
- 1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งโดยให้ครูได้ร่วมกำหนดเกณฑ์ในการประเมินตนเอง ประเมินเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งกำหนดให้มีการประเมินโดยเปิดเผยและด้วยความยุติธรรม
- 1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมให้ครูทำงานเป็นทีม

1.6 ผู้บริหารสถานศึกษาควรปลูกจิตสำนึกให้ครูมีความเป็นเจ้าของงาน และมีส่วนร่วมในการทำงานของโรงเรียน

1.7 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษา เช่น การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

2.2 ควรศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับความขัดแย้งของครูในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). ระเบียบหนังสือสั่งการและกฎหมายสำหรับการศึกษาท้องถิ่น

ส่วนการบริหารงานบุคคลทางการศึกษาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. กิติมา ปรีดีดีลก. (2529). ทฤษฎีบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

แก้วตา เข้มแข็ง. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน

ประถมศึกษา อำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3.ปริญญาโท กศ.ม.

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

คมกริช อันทรง. (2546). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาล จังหวัดจันทบุรี.

ปริญญาโท กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

เชวง ชื่นประโคน. (2528). ตัวประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนโครงการโรงเรียนเพื่อพัฒนาชนบท ตามการรับรู้ของครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ในภาคตะวันออก.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาวิชาการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์ สุทธนอม. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับความ พึงพอใจ

ในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2.

ปริญญาโท กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประชุม รอดประเสริฐ. (2543). นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ :

เนติกุลการพิมพ์.

มนตรี ดันดีญาพันธ์. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกับ

ประสิทธิผลสถานีตำรวจภูธร สังกัดสำนักงานตำรวจภูธรภาค 2.ปริญญาโท กศ.ม.สาขาวิชา การบริหาร

การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

รุ่ง แก้วแดง. (2542). ครูกับการพัฒนาตนเอง. วารสารข้าราชการครู.19(3), 37-38.

ศิริวรรณ องปราบปราม. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกำลังใจกับประสิทธิผลการทำงานของพนักงาน.

วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สง่า สู้ณรงค์. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอตามอำนาจหน้าที่

ของสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอ และความพึงพอใจของข้าราชการสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอ

ในเขตการศึกษา 7.ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สมพงศ์ เกษมสิน. (2526). การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2544). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. วิทยาจารย์, 100(8), 8-10.

สุกัญญา วงศ์ปัญญา. (2551). ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดเมืองพัทยา. ปริญญาโท กศ.ม.

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุจิตรา จรจิตร. (2532). ปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาในมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). 20 ปี สปช. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

เสถียร เหลืองอร่าม. (2527). หลักการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: โปธิ์สามต้นการพิมพ์.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. 2551. ข้อมูลบุคลากร. ชลบุรี: องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี.

อาคม วัชโรสง. (2547). หน้าทีผู้นำในการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อุทัย หิรัญโต. (2526). สารานุกรมศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์ (การบริหารรัฐกิจ). กรุงเทพฯ: ทิพย์อักษร.

อำนาจ ศิริแพทย์. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12.

ปริญญาพันธ์ กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

Bennis, W.G. (1971). Toward a truly scientific management: The concept of organization health.

In Assessment of organization effectiveness: Analysis, reading (pp.116-143). California :

Goodyear Publishing Company, Inc.

Best, J. H., & Kahn, J. V. (1993). Research in education (7th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice – Hall.

Gilmer, B.V.H. (1975). Applied Psychology: Adjustment in Living and Work. (2nd ed.). New York: Mc Graw-Hill.

Krejcie, Robert V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities.

Journal of Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607-610.

Mitchell, T.R. (1982). People in organization: An introduction to organizational behavior (2nd ed.).

Tokyo: McGraw-Hill, Hagakusha.

Smith, P. C., Kendall, I. M. & Hulin , C. I. (1969). The measurement of satisfaction in work and

retirement. Chicago: Rand-Mc Nally.

**แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพัน
ต่อองค์กรของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**
**The Relationship Pattern between quality of Work Life and Organizational
Commitment of Nakhon Ratchasima Rajabhat University Employees**

พงศธร รอดถาวร,¹ ประยุทธ์ ไทยธานี² สมเกียรติ ทานอก²

¹ อดิศา ศาสตรา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ² อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์คาโนนัลระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร และศึกษาค่านำหนักความสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 326 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบวัดคุณภาพชีวิตในการทำงาน ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ ผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ สภาพที่ทำงานปลอดภัย การพัฒนาศักยภาพ ความก้าวหน้า สังคมสัมพันธ์ ลักษณะการบริหารงาน ภาวะอิสระจากงาน และความภูมิใจในองค์กร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .854, .672, .558, .893, .861, .814, .689 และ .856 ตามลำดับ และแบบวัดความผูกพันต่อองค์กร ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้สึก ความต่อเนื่อง และบรรทัดฐานทางสังคม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .871, .842 และ .876 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนัล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สหสัมพันธ์คาโนนัลระหว่างชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานกับชุดตัวแปร ความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งมีฟังก์ชันคาโนนัล 3 ฟังก์ชัน มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนัลเท่ากับ .713, .395 และ .152 ตามลำดับ โดยฟังก์ชันคาโนนัลที่ 1 และ 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแปรปรวนร่วมกัน ร้อยละ 50.8 และ 15.6 ตามลำดับ ส่วนฟังก์ชันคาโนนัลที่ 3 มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

2. ฟังก์ชันคาโนนัลระหว่างชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานกับชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือฟังก์ชันคาโนนัลที่ 1 โดยมี ตัวแปรในชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงาน 1 ตัวแปร ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนัล (U_1) คือ ความภูมิใจในองค์กร โดยมีค่าเท่ากับ -.959 และมีตัวแปรในชุด ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร 2 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนัล (V_1) คือ สภาพที่ทำงานปลอดภัย และลักษณะการบริหารงาน โดยมีค่าเท่ากับ -.604 และ -.527 ตามลำดับ ส่วนฟังก์ชันคาโนนัลที่ 2 มีตัวแปรในชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงาน 3 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนัล(U_2) คือ ผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ สภาพที่ทำงานปลอดภัย และลักษณะการบริหารงาน โดยมีค่าเท่ากับ -.308, -.373 และ -.522 ตามลำดับ และมีตัวแปรในชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร 2 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนัล (V_2) คือ ความรู้สึก และความต่อเนื่อง โดยมีค่าเท่ากับ .963 และ -1.114 ตามลำดับ

คำสำคัญ คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร พนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Abstract

The purposes of this research were to study the canonical relationship between quality of work life and organizational commitment, and to study canonical weights of quality of work life and organizational commitment. The population consisted of 326 employees of Nakhon Ratchasima Rajabhat University. The research instruments were the quality of work life questionnaire, adequate and fair compensation, safe and healthy environment, development of human capacities, growth, social integration, constitutionalism, total life space, and organizational pride shown the reliabilities of .854, .672, .558, .893, .861, .814, .689 and .856 respectively, as well as the organizational commitment questionnaire for with affective, continuance, and normative commitment with the reliabilities of .871, .842 and .876 respectively. The data analyzed by canonical analysis.

The results of research were as follows :

1. The canonical correlation between quality of work life and organizational commitment had 3 canonical functions were .713, .395 and .152 respectively. The first and second canonical function was statistically significant at .01 level but the third canonical function was no statistically significance.

2. The canonical weights between quality of work life and organizational commitment was statistically significant at .01 level as; the first canonical function, with a variable of quality of work life, had weights importance that contributed to canonical variables (U_1) in organizational pride at -.959 and had 2 variables of organizational commitment that contributed to canonical variables (V_1) in affective and normative commitment at -.604 and -.527 respectively. The second canonical function, with 3 variables of quality of work life, had weights importance that contributed to canonical variables (U_2) in adequate and fair compensation, safe and healthy environment, and constitutionalism at -.308, -.373 and -.522 respectively and had 2 variables of organizational commitment that contributed to canonical variables (V_2) in affective and continuance commitment at -.963 and -1.114 respectively.

Keywords : Quality of Work Life, Organizational Commitment, Employees, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

บทนำ

“คน” หรือ “บุคลากร” เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญและเป็นทรัพยากรที่ต้องดูแลทะนุถนอมมีคุณค่าต่อการบริหารองค์กร บุคลากรที่ดีจะอำนวยความสะดวกและสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องดูแลเอาใจใส่กระบวนการทำงานและสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ปฏิบัติงานไม่ใช่เพียงมองแต่เรื่องของค่าจ้างและเงินเดือน แต่ครอบคลุมถึงสิทธิความเป็นมนุษย์ หากผู้ปฏิบัติงานไม่มีความสุขในการทำงานถือเป็นสาเหตุใหญ่ของการทำงานที่ไร้ประสิทธิภาพ ทำให้คนงานขาดงาน ลาออกจากงานสูง ดังนั้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสุขในการทำงานฝ่ายบริหารต้องสนใจสิ่งแวดล้อม เจตคติ สุขภาพอนามัย อารมณ์ จิตใจ และปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการทำงานเพื่อลดปัญหาและเป็นการส่งเสริมให้บุคคลทำงานอย่างมีคุณภาพเกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารบุคคล ผู้บริหารต้องสามารถเข้าถึงความต้องการของบุคคลในองค์การผสมผสานความต้องการให้สอดคล้องกับเป้าหมายของในองค์กร องค์กรที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นจากบุคลากรทุกคนภายในองค์กรร่วมกันทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายและมีความสุขในการทำงาน มีความสุขที่เป็นสมาชิกขององค์กร และมีความภาคภูมิใจในชื่อเสียงขององค์กร (อิสราภรณ์ รัตนช. 2551 : 1)

ในปัจจุบันทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างหันมาให้ความสนใจทรัพยากรบุคคลมากขึ้นซึ่งถือว่าเป็นทุนมนุษย์ซึ่งมีความสำคัญดังนั้นเป็นการดูแลรักษาผู้ซึ่งทำงานเพื่อให้อยู่กับองค์กรนาน ๆ จึงได้หันมาให้ความสนใจกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ เพราะเชื่อว่าหากผู้ปฏิบัติงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้วผลการปฏิบัติงานย่อมมี

ประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย การพิจารณาถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรนั้นอาจสังเกตจากคำถามที่เกิดขึ้นเสมอในการทำงาน ซึ่งมักจะพบว่าเป็นคำถามเกี่ยวกับสถานที่ทำงานเป็นที่ที่ทำงานไม่ยากหรือไม่ต้องการตื่นขึ้นมาตอนเช้า หรือการทำงานเป็นความทุกข์ หรือไม่แม้แต่การที่แต่ละบุคคลคิดที่จะเปลี่ยนงาน โดยสาเหตุของคำถามเหล่านั้นส่วนใหญ่มาจากสภาพแวดล้อมในที่ทำงานหรือไม่ถ้าคำตอบเหล่านี้แสดงถึงเรื่องของคุณภาพชีวิตในการทำงานแทบทั้งสิ้นอาการที่แสดงให้เห็นคุณภาพชีวิตในการทำงานที่น่าเป็นห่วงสะท้อนให้เห็นได้จากพฤติกรรมบางอย่างที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกที่ไม่สามารถจัดการกับงานได้ อาทิ อาจจะมีบ่อยครั้งที่ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกว่าย่างพยายามที่จะสะสางงานก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งไว้ เนื่องจากว่ามีงานอื่นแทรกเข้ามาอยู่ตลอดจึงเกิดอาการผลัดวันประกันพรุ่งหรือกลายเป็นดินพอกหางหมู บ่อยครั้งที่ต้องมีการนำงานกลับไปทำที่บ้านจนถึงเช้าหรืออยู่ที่ทำงานเกินเวลาปกติ อาการเหล่านี้จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรที่กำลังปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานหรือวิธีทำงานอย่างต่อเนื่อง อาทิ มีการปรับโครงสร้างองค์กร มีการปรับอัตรากำลังคน ลดงบประมาณในการบริหารงาน มีการปรับฐานเงินเดือน การวัดประเมินผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ซึ่งมีผลกระทบต่อเลื่อนขั้นหรือตำแหน่ง หรือแม้แต่อยู่ในช่วงที่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาองค์กร ประกอบกับลักษณะงานที่ทำงานมีความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชาจากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากองค์กรแล้วแต่เป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน (จุฑามาศ แก้วพิจิตร. 2548 : 6)

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นหน่วยงานทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตออกไปรับใช้สังคม ประเทศชาติ มีพนักงานภายในองค์กรทำหน้าที่แตกต่างกันไป และต้องปฏิบัติงานวันหนึ่งประมาณ 8 ชั่วโมง ทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ซึ่งพนักงานเหล่านี้ควรได้รับการดูแลคุณภาพชีวิตที่ได้อยู่เสมอเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (จารุณี แสนล้ำ.2550 : 2) พนักงานมหาวิทยาลัยมี 2 ประเภทคือพนักงานสายสอนและพนักงานสายสนับสนุน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน ในด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งพนักงานสายสนับสนุนกลุ่มนี้ถือว่าเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนความก้าวหน้าและสร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุน คือการให้บริการในด้านสนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการเรียนการสอน ประชาสัมพันธ์ข่าวสารในองค์กร ให้บริการด้านสื่อการเรียนการสอน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อมหาวิทยาลัยต่อไป

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของพนักงานสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า พนักงานเห็นว่ามีความคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี 5 ด้าน คือ สถานที่ทำงานปลอดภัย การพัฒนาศักยภาพ ความก้าวหน้า ลักษณะการบริหารงาน และความภูมิใจในองค์กร ส่วนอีก 3 ด้าน คือ ผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ สังคมสัมพันธ์ และภาวะอิสระจากงาน เห็นว่าคุณภาพชีวิตยังไม่ค่อยดี สำหรับความผูกพันต่อองค์กรนั้น พบว่ามีความผูกพันด้านความรู้สึก เพราะพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่จบจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ส่วนความผูกพันด้านความต่อเนื่อง และความผูกพันด้านบรรทัดฐานทางสังคมอยู่ในระดับที่ต่ำ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยต่างๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร (วัศยากร สินพลู. 2551 ; ทัศนีย์ แก้วสมนึก. 2550 ; จารุวรรณ โหระ. 2541) โดยผู้วิจัยพิจารณาเลือกเฉพาะปัจจัยที่ผลงานวิจัยหลายเรื่องรองรับว่ามีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะนำไปสู่การหาแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข หรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสายสนับสนุนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

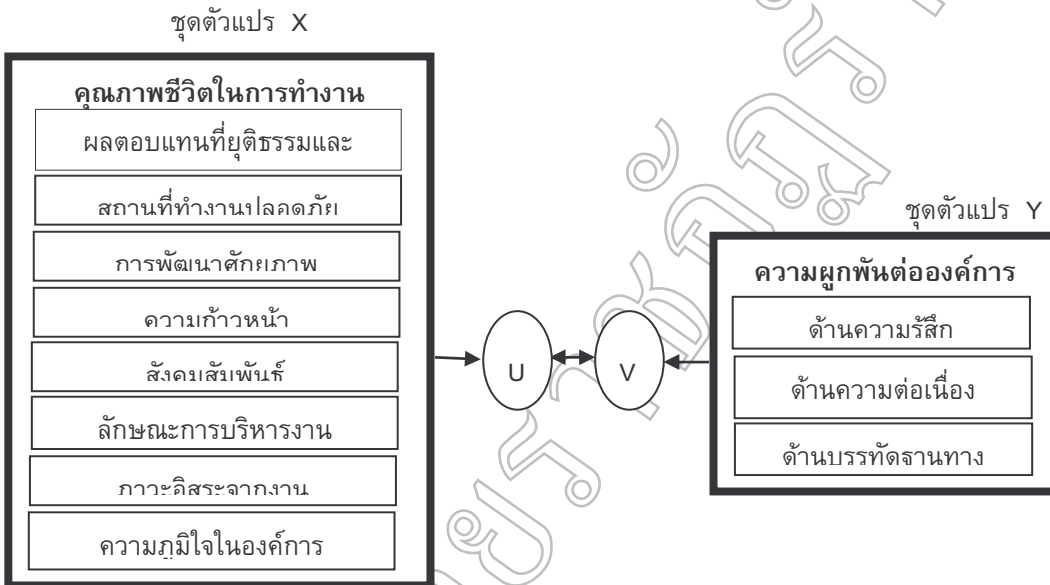
1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์คานานิทัศน์ระหว่างชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานกับชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาคำนำห้สหสัมพันธ์คาโนนัลของชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ส่งผลกระทบต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคาโนนัลในแต่ละฟังก์ชัน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 326 คน (ที่มา : กองนโยบายและแผน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ข้อมูล ณ วันที่ 18 กรกฎาคม 2552)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ชุดตัวแปร X คือ คุณภาพชีวิตในการทำงาน ประกอบด้วย 8 ด้าน (Huse and Cummings. 1985) คือ ผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ สถานที่ทำงานปลอดภัย การพัฒนาศักยภาพ ความก้าวหน้า สังคมสัมพันธ์ ลักษณะการบริหารงาน ภาวะอิสระจากงาน ความภูมิใจในองค์กร และชุดตัวแปร Y คือ ความผูกพันต่อองค์กร ประกอบด้วย 3 ด้าน (Allen and Mayer. 1990) คือ ความผูกพันด้านความรู้สึก ความผูกพันด้านความต่อเนื่อง ความผูกพันด้านบรรทัดฐานทางสังคม โดยผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2552 ถึง วันที่ 20 ธันวาคม 2552 จำนวน 326 ฉบับ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

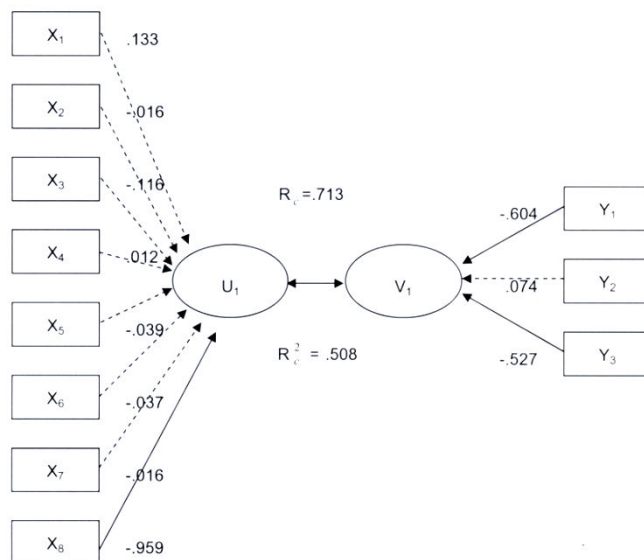
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสายสนับสนุน
2. วิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์คาโนนัลและคำนำห้ความสำคัญคาโนนัล ระหว่างชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานมี 8 ตัวแปร และชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรมี 3 ตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนัล

ผลการวิจัย

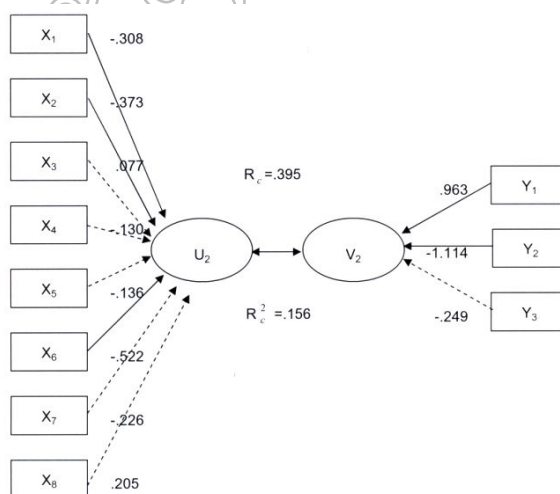
1. สหสัมพันธ์คาโนนัลระหว่างชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานกับชุดตัวแปร ความผูกพันต่อองค์กร มีฟังก์ชันคาโนนัล 3 ฟังก์ชัน โดยฟังก์ชันคาโนนัลที่ 1 และ 2 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนัลเท่ากับ .713 และ .395 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแปรปรวนร่วมกัน ร้อยละ 50.8 และ 15.6 ตามลำดับ ส่วนฟังก์ชัน คาโนนัลที่ 3 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนัลเท่ากับ .152 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ฟังก์ชันคาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานกับชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 และ 2 โดยฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 มีตัวแปรในชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงาน 1 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (U_1) คือ ความภูมิใจในองค์กรการ โดยมีค่าเท่ากับ -.959 และมีตัวแปรในชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร 2 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (V_1) คือ ความรู้สึก และบรรทัดฐานทางสังคม โดยมีค่าเท่ากับ -.604 และ -.527 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานกับชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร จากฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1

ส่วนฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 2 มีตัวแปรในชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงาน 3 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (U_2) คือ ผลตอบแทน ที่ยุติธรรมและเพียงพอ สภาพที่ทำงานปลอดภัย และลักษณะการบริหารงาน โดยมีค่าเท่ากับ -.308, -.373 และ -.522 ตามลำดับ และมีตัวแปรในชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร 2 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (V_2) คือ ความรู้สึก และความต่อเนื่อง โดยมีค่าเท่ากับ .963 และ -1.114 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานกับชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร จากฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 2

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สหสัมพันธ์คาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานกับชุดตัวแปร ความผูกพันต่อองค์กร มีฟังก์ชันคาโนนิกัล 3 ฟังก์ชัน โดยฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 และ 2 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .713 และ .395 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแปรปรวนร่วมกัน ร้อยละ 50.8 และ 15.6 ตามลำดับ ส่วนฟังก์ชัน คาโนนิกัลที่ 3 มีค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัลเท่ากับ .152 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากความสัมพันธ์ของฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 และ 2 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานมีสหสัมพันธ์คาโนนิกัลกับชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน แสดงว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ผลตอบแทน ที่ยุติธรรมและเพียงพอ สถานที่ทำงานปลอดภัย การพัฒนาศักยภาพ ความก้าวหน้า สังคมสัมพันธ์ ลักษณะการบริหารงาน ภาวะอิสระจากงาน และความภูมิใจในองค์กร มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้สึก ความต่อเนื่อง และบรรทัดฐานทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Hackman และ Suttle (1977 : 14) ที่กล่าวว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นสิ่งที่สนองความผาสุก และความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานทุก ๆ คนในองค์กรไม่ว่าจะเป็นระดับคนงาน หัวหน้างาน ผู้บริหารงาน หรือแม้แต่เจ้าของบริษัทหรือหน่วยงานการมีคุณภาพชีวิตงานที่ดี นอกจากมีส่วนทำให้บุคลากรพึงพอใจแล้ว ยังอาจส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองเรื่องด้านอื่นๆ เช่น สภาพสังคมแวดล้อม เศรษฐกิจ หรือผลผลิตต่าง ๆ และที่สำคัญคุณภาพชีวิตในการทำงานจะนำไปสู่ความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้อัตราการขาดงาน การลาออก และอุบัติเหตุตุน้อยลง ขณะที่ประสิทธิภาพขององค์กรในแง่ขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจในงาน ตลอดจนคุณภาพและปริมาณของผลผลิตสูงขึ้น

สำหรับฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 3 มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกัลนั้นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของฟังก์ชันแรกจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด และค่อยๆ ลดลงตามลำดับจนถึงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในฟังก์ชันสุดท้ายจะมีค่าน้อยที่สุด ด้วยเหตุผลดังกล่าวสหสัมพันธ์ชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานกับชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรในฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 3 ซึ่งเป็นฟังก์ชันสุดท้าย จึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ฟังก์ชันคาโนนิกัลระหว่างชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานกับชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 และ 2 โดยฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 1 มีตัวแปรในชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงาน 1 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (U_1) คือ ความภูมิใจในองค์กร โดยมีค่าเท่ากับ -.959 และมีตัวแปรในชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร 2 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (V_1) คือ ความรู้สึก และบรรทัดฐานทางสังคม โดยมีค่าเท่ากับ -.604 และ -.527 ตามลำดับ ส่วนฟังก์ชันคาโนนิกัลที่ 2 มีตัวแปรในชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงาน 3 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (U_2) คือ ผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ สภาพที่ทำงานปลอดภัย และลักษณะการบริหารงาน โดยมีค่าเท่ากับ .038, -.373 และ -.522 ตามลำดับ และมีตัวแปรในชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร 2 ตัวแปร ที่มีน้ำหนักความสำคัญส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกัล (V_2) คือ ความรู้สึก และความต่อเนื่อง โดยมีค่าเท่ากับ .963 และ -1.114 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่ามีตัวแปรอย่างน้อยหนึ่งตัวในชุดตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานและชุดตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิกัลในแต่ละฟังก์ชัน ทั้งนี้เพราะพนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีจะทำให้พนักงานมีความรัก และความผูกพันต่อองค์กรอันจะส่งผลให้พนักงานทุ่มเทให้กับการทำงานให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัศยากร สินพูล (2551) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการไฟฟ้านครหลวงแห่งประเทศไทย (เขตคลองเตย) พบว่าความภูมิใจในองค์กร มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรในด้านความรู้สึก และด้านบรรทัดฐานทางสังคม ผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร ด้านความรู้สึก และด้านความต่อเนื่อง สถานที่ทำงานปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร ด้าน

ความรู้สึก และด้านความต่อเนื่อง ลักษณะการบริหารงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร ด้านความรู้สึก และด้านความต่อเนื่อง

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงว่าพนักงานสายสนับสนุนที่มีความภูมิใจในองค์กรสูง จะมีความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึกและบรรทัดฐานทางสังคมสูง ในทางกลับกันพนักงานสายสนับสนุนที่มีความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึกและบรรทัดฐานทางสังคมสูง จะมีความภูมิใจในองค์กรสูงด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการวิจัย พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรสามารถใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นำไปเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการวางแผนนโยบายการพัฒนาและแก้ไขคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสายสนับสนุน ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความภูมิใจในองค์กรเพื่อให้พนักงานสายสนับสนุนมีความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึก และด้านบรรทัดฐานทางสังคม ดังนั้นควรจัดกิจกรรม เช่น Walk Rally หรือจัดแข่งขันกีฬาภายในเพื่อให้เกิดความรักและความสามัคคีภายในองค์กร

2. สร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและด้านลักษณะการบริหารงาน เพื่อให้พนักงานสายสนับสนุน มีความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึก และด้านความต่อเนื่อง ดังนั้นควรให้พนักงานมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองในช่วงการปรับค่าจ้างหรือโบนัส เพื่อให้พนักงานรู้สึกถึงความยุติธรรมในเรื่องของการบริหารงาน หรือควรจัดให้มีตู้รับฟังความคิดเห็น โดยติดไว้ตามจุดต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยเพื่อที่บุคลากรจะได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการทำงานหรือเรียกร้องสิทธิ ต่าง ๆ ที่ตนเองพึงจะได้รับต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาคูณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยอื่น โดยใช้รูปแบบของแบบวัดที่หลากหลายขึ้น ให้เหมาะสมกับพนักงานสายสนับสนุน

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรงานของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น พนักงานราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย เป็นต้น

3. ควรทำการวิจัยเชิงทดลอง โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้พนักงานสายสนับสนุนมีคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยกิจกรรมนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่เน้นด้านความภูมิใจในองค์กรส่งเสริมให้พนักงานสายสนับสนุนมีความผูกพันต่อองค์กร

เอกสารอ้างอิง

จารุณี แสนล่า. (2550). การวิเคราะห์องค์ประกอบสภาวะในองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จารุวรรณ ไทรา. (2541). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของอาจารย์สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีและวิทยาเขตเพาะช่าง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จุฑามาศ แก้วพิจิตร. (2548). ความเครียดกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน. ประชาชาติธุรกิจ. ปีที่ 28 (มกราคม) : 6.

ทัศนีย์ แก้วสมนึก. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิศยากร สิ้นพลู. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการไฟฟ้านครหลวงแห่งประเทศไทย (เขตคลองเตย). สารนิพนธ์บริหารธุรกิจ

มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อิสราภรณ์ รัตนคช. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

Allen, N.J. and J.P. Meyer. (1990). “The measurement and antecedents of affective, continuance and normative to the organization”. **Journal of Occupational Psychology**. 63 : 18.

Hackman, R.J. and L.J. Suttle. (1977). **Improving life at work : behavior science approach to organizational Change**. Santa Monica, California : Goodyear. Publishing.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ผลการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยี
สารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และความพึงพอใจ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Effect of Web-Based Intruction Toward to Learning Aciement Information
Technology in Occupational and Technological Learning and Satisfication of
Pratomsuksa 6 Students

กนก ทศานนท์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเว็บเพจสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ เรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหวตามเกณฑ์ที่ระดับ 75/75 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ เรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายมา 1 ห้อง เป็นนักเรียนโรงเรียนวัดน้ำขุ่น จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย บทเรียนผ่านเว็บสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ เรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหว แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ แบบสอบถามความพึงพอใจการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเว็บที่ใช้จัดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 75.04/75.13 มากกว่าเกณฑ์ที่ระดับ 75/75
 - 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 - 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บที่ค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 4.57) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 3.58) แสดงว่านักเรียนที่เรียนวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
- คำสำคัญ:** การจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the efficiency of the learning contents of creation of animation through the website that conformed to the criteria at the level of 75/75, 2) to compare the results of educational achievement on the information technology of student groups from Prathomsuksa 6 on the subject and the creation of the animation from both pre-test and post-test, 3) to study the satisfaction of using the website in learning of Pratomsuksa 6 students. The sample used in the research was a group of 38 students of Pratomsuksa 6 in the 1st semester of academic year of 2008 from Watnamkhun School Chanthaburi. The tools used in the research consisted of the web-based learning multiple choice test and user satisfaction questionnaire forms. The statistic values that used in data analysis were mean average, Standard deviation, and t-test.

The results showed that : 1) the efficiency of the website that used in management of learning equals to 75.10/75.1 which was greater than the standard value at the level of 75/75, 2) students achieved higher scores in the post-test than in the pre-test with the statistic significant value at the level of 0.05, 3) students satisfied with the web-based learning management method with the average value of 4.57 ($\bar{X}=4.57$) and the standard deviation (S.D.) value of 3.58 which illustrated that the level of students satisfaction with the Web-based learning method was at the highest.

Keywords : Web-based Instruction, Learning Achievement, Satisfaction, Pratomsuksa 6 Students

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาของสังคมเนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนเป็นคนที่มีความสามารถหรือจะกล่าวว่าการศึกษานี้เป็นรากฐานในการพัฒนาคน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้มีการจัดการศึกษาอยู่ 3 ลักษณะคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย มีเป้าหมายการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขมาตราที่ 8 ว่าการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน มีแนวทางการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในมาตราที่ 24 ว่านักเรียนต้องเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การที่จะจัดการศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาที่กล่าวมาแล้วเพื่อให้เด็กเรียนมีคุณลักษณะเป็นไปตามเป้าหมายการศึกษา วิธีหนึ่งคือการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งได้กำหนดไว้ในมาตราที่ 66 ว่าให้นักเรียนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5-37) นับได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้มีข้อบัญญัติที่เห็นถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างแท้จริง

การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของวิธีการจัดการศึกษาได้แก่การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารที่ได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ร่วมกันนั้นจะเกิดเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์ทุกเครื่องให้ติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้เรียกว่า เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็กเรียน ด้วยวิธีการออกแบบบทเรียนในลักษณะ เว็บ (Web) เพื่อการเรียนการสอนหรือเรียกว่า วิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ ซึ่งนับว่าเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมาก เพราะเว็บเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีข้อมูลต่าง ๆ มากมายมหาศาลและข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ของนักเรียนได้ เปรียบเสมือนกับนักเรียนมีห้องสมุดขนาดใหญ่เพื่อใช้สืบค้นข้อมูลที่มีคุณค่าต่อการเรียน การจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาพร้อมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเว็บสาระเทคโนโลยีสารสนเทศเรื่อง การสร้างภาพเคลื่อนไหวตามเกณฑ์ที่ระดับ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศเรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ ผ่านเว็บ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
- 2) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ

วิธีการดำเนินวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรีเขต 2 ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 2,708 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายมา 1 ห้อง เป็นนักเรียนโรงเรียนวัดน้ำขุ่น จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 38 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ

1. บทเรียนผ่านเว็บสาระเทคโนโลยีสารสนเทศเรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหว
2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ เรื่อง การสร้างภาพเคลื่อนไหวจำนวน 15 แผน
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ เรื่อง การสร้างภาพเคลื่อนไหว เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
4. แบบสอบถามความพึงพอใจการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ เป็นชนิดแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการจัดเตรียมสื่อในสาระเทคโนโลยีสารสนเทศเรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหวให้กับนักเรียนซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 38 คน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ
2. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้
3. เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองสอนครบทั้ง 15 ชั่วโมง ซึ่งทำการสอนในเวลาเรียนปกติโดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนทุกหน่วยการเรียนรู้และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนจำนวน 20 ข้อ
4. เก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บโดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจจำนวน 20 ข้อ เมื่อนักเรียนเรียนครบ 15 ชั่วโมง
5. วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลและนำเสนอที่ได้มาวิเคราะห์ โดยวิธีทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) หาค่าคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ก่อนเรียน และหลังเรียน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บสาระเทคโนโลยีสารสนเทศเรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหว ของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t - test dependent)

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเว็บสาระเทคโนโลยีสารสนเทศเรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหวที่สร้างขึ้นเพื่อใช้จัดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 75.04/75.13 มากกว่าเกณฑ์ที่ระดับ 75/75
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่ได้รับการเรียนผ่านเว็บ มีความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บที่ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.57$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 3.58) แสดงว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บมีความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อหาประสิทธิภาพของเว็บที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีเรียนผ่านเว็บและศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการเรียนผ่านเว็บ ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของเว็บที่ใช้จัดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 75.04/75.13 มากกว่าเกณฑ์ที่ระดับ 75/75 ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนผ่านเว็บเป็นการนำสื่อเทคโนโลยีหลายมิติและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ให้นักเรียนมีโอกาสสัมผัสสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เป็นการเพิ่มบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดีเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ช่วยสร้างความกระตือรือร้นด้านการเรียนให้กับนักเรียน ช่วยส่งเสริมความคิด ความเข้าใจ รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา พัฒนาความคิด ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้ดีขึ้นและนอกจากนี้ยังสนับสนุนให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง นักเรียนเป็นผู้ชวนขยายใฝ่รู้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุदारัตน์ ผึ้งสระ (2544 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้ทำการวิจัยพัฒนาบทเรียน WBI วิชาระบบฐานข้อมูลและหาประสิทธิภาพของบทเรียน ผลการวิจัยพบว่า การเรียนด้วย WBI ทำให้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยนจากการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน/แบบทดสอบ คิดเป็นร้อยละ 87.33/86.67 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ และบุรรัตน์ สุขโรทัย (2547 : 62) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลการสอนโดยใช้เว็บที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่าการสอนโดยใช้เว็บช่วยทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนได้มีโอกาสศึกษาและปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เว็บที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้เว็บ และมีกิจกรรมที่หลากหลายตามลักษณะระบบเครือข่าย ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในความสนใจของนักเรียนและเหมาะสมกับยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อนักเรียนเรียนจบบทเรียนแล้วสามารถศึกษาบทสรุปประเมินผลตนเองได้ทันที ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจที่จะศึกษาอย่างต่อเนื่อง นักเรียนจึงเข้าใจในบทเรียนได้มากขึ้นทำให้นักเรียนที่เรียนโดยใช้เว็บ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนผ่านเว็บมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ทั้งนี้เพราะการเรียนผ่านเว็บช่วยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน ผู้สอน นักเรียนคนอื่น และการเรียนผ่านเว็บยังตอบสนองความแตกต่างในการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างเต็มที่ นักเรียนสามารถเข้าไปศึกษาได้อย่างสะดวกและรวดเร็วโดยใช้การสื่อสารโต้ตอบทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น การส่งการบ้าน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การหาความรู้เพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัยของ หนงเยาว์ เอี่ยมภาคิณีวัฒน์ (2547 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้ทำการวิจัยพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนอินเทอร์เน็ตเรื่องฐานข้อมูลเบื้องต้น ผลการวิจัยพบว่า การเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนอินเทอร์เน็ต เรื่องฐานข้อมูลเบื้องต้นทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สมยศ กล้วยน้อย (สมยศ กล้วยน้อย. 2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเรื่องการสื่อสารข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเรื่องการสื่อสารข้อมูลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเรื่องการสื่อสารข้อมูลสูงกว่าคะแนนเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเรียนรู้ผ่านเว็บจึงเป็นวิธีการเรียนที่ช่วยให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งดูได้จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องหากผู้สอนมีความตั้งใจในการพัฒนาวิธีการเรียนผ่านเว็บโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญแล้ว เชื่อได้ว่านักเรียนจะมีความสุขและสนุกต่อการเรียนอันจะยังผลให้นักเรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

3. นักเรียนที่เรียนผ่านเว็บ มีความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บในระดับดีมากและระดับดี ทั้งนี้เป็นเพราะการเรียนผ่านเว็บเป็นการผสมผสานสื่อเทคโนโลยีหลายมิติเข้าด้วยกันโดยใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางในการสื่อสาร ทำให้นักเรียนมีโอกาสสัมผัสสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เป็นการเพิ่มบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดี เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ช่วยสร้างความกระตือรือร้นด้านการเรียนให้กับนักเรียน ส่งเสริมความคิด ความเข้าใจ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดเวลา ดังจะเห็นได้จากกรอภิปรายผลการวิจัยข้อที่หนึ่งซึ่งกล่าวว่าประสิทธิภาพของเว็บที่ใช้จัดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 75.04/75.13 มากกว่าเกณฑ์ที่ระดับ 75/75 และการอภิปรายผลข้อที่สองเพื่อตรวจสอบสมมุติฐานที่กล่าวว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นของนักเรียนเป็นผลมาจากการเรียนผ่านเว็บด้วยบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ อันจะยังผลให้เกิดความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนของนักเรียนซึ่งเป็นเหตุและผลที่สนับสนุนต่อกันและกัน

ดังนั้นกล่าวโดยสรุปคือ บทเรียนผ่านเว็บที่มีประสิทธิภาพช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นและมีความพึงพอใจในการเรียน คุณลักษณะอย่างหนึ่งที่เราต้องการให้เกิดแก่นักเรียนคือ การเป็นบุคคลที่มีความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5-37) สามารถกระทำได้ผ่านทางกรเรียนผ่านเว็บด้วยอาศัยข้อดีของการเรียนผ่านเว็บที่สามารถเรียนรู้ที่ใดก็ได้เพียงแต่มีเครื่องคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เท่านั้น เป็นกรเรียนที่ไม่จำกัดเวลา สถานที่ อายุ ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงกรเรียนเท่าเทียมกัน อีกทั้งการพัฒนาด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารกำลังเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องจึงเป็นที่คาดการณ์ได้ว่าในอนาคตกรเรียนผ่านเว็บจะมีเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลาย ด้วยเหตุนี้จึงนับได้ว่าการจัดการกรเรียนผ่านเว็บเป็นวิธีการจัดการกรเรียนรู้ที่ดีและมีประโยชน์ต่อการกรเรียนเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1. ในการเรียนผ่านเว็บ ควรมีการแนะนำกรเรียน วิธีการใช้เว็บเพื่อการกรเรียนรู้ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลในเว็บให้แก่กรเรียนก่อน เพื่อให้นักเรียนมีทักษะและประสบการณ์ในการใช้เว็บเพื่อการกรเรียนรู้ นักเรียนจึงจะสามารถกรเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ

1.2 ผู้สอนควรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้งานคอมพิวเตอร์ การใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ เพื่อให้การจัดการกรเรียนผ่านเว็บเป็นไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีกรวิจัยเปรียบเทียบกรเรียนผ่านเว็บกับกรเรียนด้านอื่นว่ามีข้อแตกต่างกันอย่างไร

2.2 ควรมีกรวิจัยเกี่ยวกับผลของการสอนโดยใช้เว็บ ที่มีต่อตัวแปรด้านอื่น ๆ เช่นเจตคติต่อการกรเรียน แรงจูงใจในการกรเรียน ความคงทนของความรู้ ความอดทนของกรเรียน พฤติกรรมกรเข้าสังคม ความซื่อสัตย์ในการกรเรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

ผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Effect of Web-Based Instruction Multimedia Toward to Learning Achievement and Careers and Technology Learning Group Attitude of Pratomuksa 6

สรารุณี วุฒิสาสตร์¹ ปวีริศา จรดล²

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณณี ²อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย กับเกณฑ์ ที่ระดับ 80 3) เพื่อศึกษาเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนบ้านปะตง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี จำนวนนักเรียน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ บทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย แผนการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้เวลาในการวิจัย 23 ชั่วโมง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบ ค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดียมีประสิทธิภาพ 82.37 / 81.25 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย เมื่อทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ที่ได้สูงกว่าเกณฑ์ ที่ระดับ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) เจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดียมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.71$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.88) แสดงว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย มีเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับ มาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, เจตคติ, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the efficiency of learning lessons of the Web-Based Instruction Multimedia, which must conform with the criteria at the level of 80/80, 2) to compare the learning achievement results of students of Pratomuksa 6 on the subject of information technology by using the Web-Based Instruction Multimedia with criteria level of 80, 3) to study the aptitude to wards the information technology subject of Pratomuksa 6 students regarding the learning by using the Web-Based Instruction Multimedia.

The sample used in the research was 32 students from Pratomuksa 6 who studied in the first semester of the academic year 2008 at BanPatong School, amphur soidao, Chanthaburi province. The statistical tools used in the research consisted of the lessons of Web-Based Instruction Multimedia Learning,

Multiple Choice Test, aptitude test forms for information technology study and took 23 hours to conduct and process the tests. The statistical methods used in data analysis were Average, standard deviation, and t-test.

The results of study are as follows : 1) Web-Based Instruction Multimedia has efficiency level of 82.37 / 81.25 which is according to the criteria, 2) The learning achievement of students of Pratomsuksa 6 studied by using the Web-based instruction multimedia and when compared the achievement results it showed that the results were grater than the criteria level of 80 with the statistical significant value of 0.5, 3) Aptitude test on students of Partomsuksa 6 towards the Web-based learning yielded the average value of 3.71 ($\bar{X}=3.71$) and standard deviation value of 0.88 (S.D.=0.88) which represented the students aptitude towards the subject of information technology by using the Web-based instruction multimedia was at a high level.

Keywords : Web-Based Instruction Multimedia, Learning Achievement, Attitude, Pratomsuksa 6 Students

บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ประกอบด้วยเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีทางการสื่อสาร โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการสื่อสาร มีความสะดวกรวดเร็วทำให้ในทุกมุมโลกสามารถสื่อสารถึงกันได้ทันที ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญและมีประโยชน์ในด้านต่างๆ มากมาย ทั้งทางการติดต่อสื่อสารทางด้านธุรกิจ การค้า การบริการ และทางการศึกษา โดยที่ทางการศึกษาได้อาศัยเทคโนโลยีทางการสื่อสารกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ มาผสมผสานกันจนกลายเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้บนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย กิดานันท์ มลิทอง (2543 : 344) กล่าวว่า ในการเรียนการสอนบนเว็บ เป็นการใช้เว็บเพื่อนำเสนอบทเรียนในลักษณะสื่อหลายมิติของวิชาทั้งหมดตามหลักสูตร หรือใช้เพียงการเสนอข้อมูลบางอย่างเพื่อประกอบการสอนก็ได้ รวมทั้งใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะต่างๆ ของการสื่อสารที่มีอยู่ในระบบอินเทอร์เน็ต เช่น การเขียนโต้ตอบกันทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์และการพูดคุยสดด้วยข้อความและเสียงมาใช้ประกอบด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ พรณี เกษกมล (2543 : 49-55) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ออนไลน์ (Web-Based Instruction : WBI) เป็นวิถีทางของนวัตกรรมในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อผู้เรียนทางไกลโดยการใช้เว็บเป็นสื่อกลาง การเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ทำให้ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมที่สะดวกต่อผู้เรียน ในการบรรลุถึงซึ่งความสำเร็จของเป้าหมายการเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆ เฉพาะด้าน เป็นสื่อกลางในการส่งสารในการเรียนการสอนให้ติดต่อถึงกันได้การเรียนรู้ออนไลน์เป็นโปรแกรมการเรียนการสอนบนฐานของสื่อที่เชื่อมโยงกันทางไกลซึ่งใช้ประโยชน์จากเหตุผลและทรัพยากรของ World Wide Web เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความหมายที่สนับสนุนและช่วยให้เกิดการเรียนรู้ออนไลน์ได้ และ ยังเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่ยืดความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และสนับสนุนแนวคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับการที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพราะเนื้อหาที่กำหนดจะเชื่อมโยงตามฐานความรู้และประสบการณ์แต่ละขั้นตอน และช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามกำลังความสามารถของแต่ละบุคคลและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พรณี เกษกมล (2546 : 48-52) นอกจากนี้ อิศระ ลลิตวณิชกุล (ออนไลน์. 2550) กล่าวว่า สื่อมัลติมีเดีย เป็นสื่อสมัยใหม่ที่สำคัญมากอย่างหนึ่งในจำนวนเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งหลายเป็นการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อนำเอาข้อความ ภาพ และเสียง ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งถูกบันทึกไว้ในรูปของข้อมูลมาแสดงผลแปลงกลับเป็นข้อความ ภาพ และเสียง ทางจอภาพ และลำโพง ผสมผสานกัน รวมทั้งควบคุมการแสดงผลของสื่อเหล่านั้นโดยโปรแกรม (Program) สั่งงานคอมพิวเตอร์ ทำให้สื่อเหล่านั้นมีลักษณะพิเศษขึ้นมีพลังในการสื่อสารอย่างมีชีวิตชีวา มากกว่าที่เกิดจากการใช้อุปกรณ์อื่นๆ ใดๆ ก็ตามมัลติมีเดียอาจมีความหมายง่าย ๆ เพียงแค่การแสดงออกของข้อความ ภาพ และเสียงพร้อมๆ กันในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง โดยใช้ อุปกรณ์อื่นๆ ก็ได้เช่น สื่อโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสไลด์ประกอบเสียง ส่วน สรรวิชาติ ห่อไพศาล (2550 : 93-104) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ เป็นการไปโปรแกรมสื่อหลายมิติที่อาศัยประโยชน์จากคุณลักษณะและทรัพยากรของอินเทอร์เน็ตและเว็บบอร์ดเว็บไซต์ มาออกแบบเป็นเว็บเพื่อการเรียนการสอนสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่สามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยมี

ลักษณะที่ผู้สอนผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดียจึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีข้อมูลต่างๆ มากมายมหาศาล และข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาของนักเรียนได้ดี ดังที่ เสกสรร สายสีสุด (2544 : 174) ได้วิจัยการพัฒนา รูปแบบระบบการเรียนการสอนโดยใช้อินเทอร์เน็ต สำหรับสถาบันราชภัฏ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และระดับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนผ่านเว็บเพจที่เรียนอยู่ในระดับดีมาก สมยศ กล้วยน้อย (2545 : 59) ได้วิจัย การเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสื่อสารข้อมูล พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการสื่อสารข้อมูล สูงกว่าเกณฑ์และระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด บุรีรัตน์ สุวโรทัย (2547 : 62-63) ได้วิจัย ผลการสอนโดยใช้เว็บที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนครสวรรค์ พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้เว็บมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็มในด้านความพึงพอใจต่อวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เว็บ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ในระดับมาก รุ่งทิวา บุรีรัตน์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขาคณิตสามมิติและปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มีความคงทนในการเรียนรู้ และมีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย อยู่ในระดับดีมาก

การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย สามารถแก้ปัญหาในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ โดยช่องทางการติดต่อสื่อสารดังกล่าวได้อาศัยช่องทางที่เรียกว่า การสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นสื่อที่มีบทบาท สำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถใช้เป็นส่วนเสริมในการเรียนในชั้นปกติได้ ซึ่งในปัจจุบันได้มีโรงเรียน สถาบันการศึกษาต่างๆ รวมทั้ง องค์กรต่างๆ ได้ทำการศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเพื่อช่วยในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียน และการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย จะแสดงภาพกราฟิก ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ตัวอักษร และเสียงประกอบในลักษณะของสื่อหลายมิติ ซึ่งทำให้สามารถนำเสนอเนื้อหาได้ลึกซึ้งกว่าการบรรยายแบบปกติ รวมทั้งตัวนักเรียนเกิดความสนใจและเกิดความสนุกไปกับการเรียน ทำให้ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน ซึ่งจะส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นของนักเรียนต่อไป จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่สอนในสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ โรงเรียนวัดน้ำขุ่น จังหวัดจันทบุรี (กนน ทศานนท์. สัมภาษณ์. 2550) เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของการจัดการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ปัญหาด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลรวมทั้งกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังขาดรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ และสื่อการสอนที่ทันสมัย รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในเรื่องของเอกสารประกอบการเรียนรู้และการสืบค้นข้อมูลที่มีประโยชน์ไม่เพียงพอสำหรับนักเรียน ทำให้การจัดการเรียนรู้ ไม่บรรลุผลสำเร็จซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เชื่อว่าการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้เรียนและแก้ปัญหาในด้านของ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ในยุคปัจจุบันรวมทั้งแก้ปัญหาในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล และเสริมสร้างเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำงานวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดียให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80 / 80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย กับเกณฑ์ ที่ระดับ 80

3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้นบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลการจัดการเรียนรู้นบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ 1) ประสิทธิภาพของบทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80 / 80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้นบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย กับเกณฑ์ ที่ระดับ 80 และ 3) เจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้การจัดการเรียนรู้นบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย

วิธีการดำเนินวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปะตง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี จำนวน 4 ห้อง จำนวนนักเรียน 126 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปะตง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลาก จาก 4 ห้อง ได้มา 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้นบนเว็บที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้นบนเว็บที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้นบนเว็บ ของปทีป เมธาคุณวุฒิ (2544 : 54-56) ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้นบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย สาระเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 23 แผน ผลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านแผนการจัดการเรียนรู้นบนเว็บ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.71$) ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.65-0.78 และมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.31-0.43 และมีค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของ กูเดอร์-ริตชาร์ดสัน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 123) เท่ากับ 0.77 ซึ่งแยกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกได้ดังนี้

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 5 ฉบับ ฉบับและ 10 ข้อ รวมเป็นจำนวน 50 ข้อ

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการใช้บทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 20 ข้อ

3. แบบวัดเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ทำการคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 125-126) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งฉบับ ที่ระดับ 0.89

4. บทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดียสาระเทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นบทเรียนที่สร้างตาม ขั้นตอนของปทีป เมธาคุณวุฒิ (2544 : 55-56) ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้นบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย และผลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อบทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.85$) ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย รวมเวลาในการสอน 23 ชั่วโมง
2. นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ และหลังเรียน
3. นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบวัดเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ
4. เก็บรวบรวมคะแนน ดังนี้
 - 4.1 คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างหน่วยการเรียนรู้
 - 4.2 คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน
5. ตรวจสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยให้คะแนน 1 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบถูก และ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบเกิน 1 ตัวเลือก
6. ตรวจสอบแบบวัดเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล โดยวิธีทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ และเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของกลุ่มตัวอย่าง
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ หลังเรียนกับเกณฑ์ ที่ระดับ 80 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย ของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติทดสอบค่าที ($t - test one sample group$)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของบทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดียมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80 / 80 โดยทำการเปรียบเทียบกับแบบทดสอบหลังหน่วยการเรียนรู้กับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยค่าที่ได้คือ $E_1=82.37$ และ $E_2=81.25$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่าที่ได้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย เมื่อทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ระดับ 80 ผลสัมฤทธิ์ที่ได้สูงกว่าเกณฑ์ที่ระดับ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.71$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.88) แสดงว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย มีเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับ มาก

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดีย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของบทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย สาระเทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่ามีประสิทธิภาพ 82.37/81.25 ซึ่งประสิทธิภาพของบทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย สาระเทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยระบบมัลติมีเดียมีรูปแบบที่แตกต่างจากการสอนแบบปกติ โดยที่ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบ

ในการเรียนและบทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย เป็นสื่อสมัยใหม่ที่น่าเอาข้อความ ภาพ และเสียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นบทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดียจึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนและช่วยในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะศึกษาแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ กล้วยน้อย (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย การเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการสื่อสารข้อมูลมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.57/80.82 เป็นประสิทธิภาพที่สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ รุ่งทิวา บุรีรัตน์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเรขาคณิตสามมิติและปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าประสิทธิภาพเท่ากับ 85.71/89.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้บนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดียมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 81.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้รวมถึงกระบวนการเรียนรู้เป็นขั้นตอน นักเรียนต้องทำการศึกษด้วยตนเอง นักเรียนสามารถที่จะเรียนรู้ตามความสามารถของตนเองเพื่อช่วยในเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ กล้วยน้อย (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย การเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการสื่อสารข้อมูล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พิจักษณา กุสุโมทย์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการสร้างบทเรียนบนเว็บเพจ เรื่อง ดาวเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนบทเรียนบนเว็บเพจ เรื่องดาวเคราะห์ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ บุรีรัตน์ สุขวโรทัย (2547 : บทคัดย่อ) นักเรียนที่ได้รับการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้เว็บมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้บนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย มีเจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศมีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 3.71) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.88) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า บทเรียนบนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย สามารถแก้ปัญหาในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่สนใจอยากจะได้หาความรู้ในวิชาที่นักเรียนศึกษาอยู่ ส่งผลให้เจตคติต่อสาระเทคโนโลยีสารสนเทศไปในทางบวกมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1.1 ควรจัดเตรียมอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้บนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย
- 1.2 การจัดการเรียนรู้บนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย นักเรียนควรมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันให้บ่อยขึ้นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา
- 1.3 การเรียนรู้บนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดีย นักเรียนต้องทำความเข้าใจวิธีการใช้งานตลอดถึงความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ต่อการเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้บนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดียในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ หรือระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้บนเว็บด้วยระบบมัลติมีเดียกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
- 2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้บนเว็บรูปแบบต่างๆ เพื่อหาความเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น
- 2.4 ควรมีการศึกษาถึงระบบการบีบอัดข้อมูลในส่วนที่น่าเสนอในลักษณะภาพวิดีโอเสียง ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้บนเว็บเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บนเว็บมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนน ทศนนท์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สราวุฒิ วุฒิสาสตร์ เป็นผู้สัมภาษณ์. (10 มีนาคม 2550). ที่โรงเรียนวัดน้ำขุ่น จังหวัดจันทบุรี.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 ปรับปรุงเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุรียรัตน์ สุวโรทัย. (2547). การศึกษาผลการสอนโดยใช้เว็บที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). นครสวรรค์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปทีป เมฆาคุณวุฒิ. (2544). การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณี เกษกมล. (พฤศจิกายน 2543). “การเรียนรู้ออนไลน์,” วิชาการ. 3 (11) : 49-55.
_____. (พฤษภาคม 2546). “การสอนบนเว็บ,” วิชาการ. 6 (5) : 48-52.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิจักษณา กุสุโมทย์. (2546). การสร้างบทเรียนบนเว็บเพจ เรื่อง ดาวเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รุ่งทิวา บุรียรัตน์. (2549). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขาคณิตสามมิติและปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมยศ กล้ายน้อย. (2545). การเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเรื่องการสื่อสารข้อมูล. ปรินธิญาณีพนธ์ คอ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษาทางการอาชีวและเทคนิคศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สรราชต์ ห่อไพศาล. (2550). “นวัตกรรมและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาในสหสวรรค์ใหม่กรณี การจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web-Based Instruction : WBI),” ศรีปทุมปริทัศน์. 1(2) : 93-104.
- เสกสรร สายสีเสด. (2544). การพัฒนารูปแบบระบบการเรียนการสอนโดยใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อิสสระ ลลิตวณิชกุล. (2550). บทบาทสื่อมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.bmaeducation.in.th/content_view.aspx?con=985. 22 มิถุนายน 2550.

การศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด

A Study on Learning Organization of Schools under the Office of Trat Educational Service Area.

สิริกาญจน์ จิระสาคร¹ สุรีย์มาศ สุขกลี² มุกิตา แพทย์ประทุม³

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ² อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
³ อาจารย์โรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราดจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหาร จำนวน 32 คนและครู จำนวน 278 คน รวมทั้งสิ้น 310 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบด้วยค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สูงกว่าครู 3) ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ การมีแบบแผนความคิดและการคิดอย่างเป็นระบบ แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ โดยสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางมีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่

คำสำคัญ: ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้, สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด

Abstract

The purposes of this research were to study the opinions of administrators and teachers of the learning organization under the Office of Trat Educational Service Area, related to their positions and the sizes of school.

The samples were 32 administrators, 278 teachers and a total of 310 samples. The research instrument was 5 rating scale questionnaire with 40 item and the reliability coefficients was at .96. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, One way ANOVA and Scheffe's.

The results of the study were as follows : 1) The opinions of administrators and teachers of learning organization of school for the overall aspects were at the high level 2) The opinions of administrators and teachers of the learning organization under the Office of Trat Educational Service Area for the overall and individual aspects

were at the high level with significant difference at .05 level. 3) The administrators and teachers' opinions in different sizes of school were significantly different at .05 level. For each aspect, building shared vision and team learning were significantly different at .05 level. The other aspects were not statistically significant different. The small and medium school size were more learning organization than the large school size.

Keywords : Learning Organization, the Office of Trat Educational Service Area

บทนำ

องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นแนวคิดในการพัฒนาองค์กรที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างสูงทั้งวงการวิชาการ วงการธุรกิจ และการบริหารจัดการที่มุ่งปรับเปลี่ยนและพัฒนาองค์กรให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจึงส่งผลให้ ทุกองค์กรจะต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ นับเป็นความท้าทายขององค์กร ที่ก่อให้เกิดทั้งโอกาสข้อจำกัดต่อการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งย่อมจะมีผลต่อความสามารถในการแข่งขัน และปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสามารถในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันใหม่ๆ จึงอยู่ที่ความสามารถในการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กร หากบุคลากรขององค์กรได้มีการเรียนรู้ ที่รวดเร็วกว่าและก้าวไปพร้อมๆ กันย่อมทำให้องค์กรก้าวไปสู่อำนาจความสามารถในการเสริมสร้าง การแข่งขันและพัฒนาองค์กรได้ดีเท่านั้น นอกจากนี้แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้เผยแพร่เข้าสู่องค์กรภาครัฐ ดังจะเห็นได้จากพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 มาตรา 11 กำหนดให้ ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ (พสุ เดชะรินทร์. 2541 : 23)

สถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งในสังคมไทยที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี สารสนเทศที่ทันสมัย รวมทั้งกฎระเบียบของการปฏิรูปการศึกษาในการบริหารจัดการสมัยใหม่ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่มีความคล่องตัว ปรับตัวได้ดี มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และเต็มไปด้วยการสร้างสรรค เพื่อสามารถตอบสนองทางเลือกของผู้รับบริการทางการศึกษา ที่มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น (กรมวิชาการ. 2544 : 6) ประกอบกับเป็นองค์กรให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องการเรียนการสอนและการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้ายของสถานศึกษาก็คือ การเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นในบรรดาองค์กรประเภทต่างๆ สถานศึกษาจึงควรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์กรใดๆ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีลักษณะเช่นนี้ได้ ผู้บริหารต้องมองสถานศึกษาเป็นระบบองค์กร ซึ่งส่วนต่างๆ ต้อง มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์และส่งผลซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องขนาดหรือความซับซ้อนขององค์กร เรื่องการตัดสินใจ เรื่องอำนาจในองค์กร เรื่องวัฒนธรรมในองค์กร เรื่องการติดต่อสื่อสาร และเรื่องการเมืองปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในองค์กร เป็นต้น (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2544 : 7-10)

องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นรูปแบบที่ใช้ทัศนะการมององค์กรแบบองค์รวม คือ ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรทุกระดับ ทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กรให้เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน และเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน เพราะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตการทำงานของบุคลากรซึ่งทรัพยากรบุคคลต้องมีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ และเป็นมืออาชีพมีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองเพิ่มพูนความรู้และใช้ทักษะประสบการณ์เป็นฐานความรู้ที่สำคัญประกอบกับการใช้กลยุทธ์ การแสวงหาความรู้การแบ่งปันความรู้ การสร้างองค์ความรู้และการใช้ความรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องทั้งในและนอกองค์กร (จำเรียง วิยวัฒน์ และ เบญจมาศ อ่ำพันธ์. 2540 : 12) ซึ่งแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้มีการศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2533 โดย ปีเตอร์ เอ็ม เซ็งกี (Peter M. Senge) นักวิชาการด้านการเรียนรู้ในองค์กรของโรงเรียนการจัดการสโลน (Sloan School Management) แห่ง Massachusetts Institute of Technology (MIT) ได้เผยแพร่ในหนังสือ The Fifth Discipline : The Art and Practice of Learning Organization แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ก็ได้รับการนิยม แพร่หลายไปทั่วโลก ปีเตอร์ เอ็ม เซ็งกี (Peter M. Senge) เชื่อว่าการทำงานในโลกปัจจุบัน จะเต็มไปด้วยการเรียนรู้มากขึ้น หากบุคลากรในองค์กรใดสามารถเรียนรู้ได้เร็วกว่าบุคลากรขององค์กรคู่แข่งจะส่งผลให้องค์กรนั้นมีความได้เปรียบในภาวะที่มีการแข่งขันสูง (Senge. 1990 : 51) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของจำเรียง วิยวัฒน์และเบญจมาศ อ่ำพันธ์ ที่กล่าวไว้ว่า ในอนาคตองค์กรจะได้เปรียบในเชิงการแข่งขันเมื่อบุคคลในองค์กร

สามารถเรียนรู้ได้เร็วกว่าคู่แข่ง การเรียนรู้ของบุคลากรจึงเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการอยู่รอดและ การเจริญเติบโตขององค์กร (จำเรียง วิวัฒน์และเบญจมาศ อ่ำพันธ์. 2540 : 7) ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในองค์กรจึงต้องเปลี่ยนรูปแบบ และวิธีการจากแบบดั้งเดิม เช่น จากการฝึกอบรมเพื่อแก้ปัญหาการทำงานเป็นครั้งคราวหรือการส่งบุคคลไปศึกษาเพิ่มเติมเป็นรายๆ กลายเป็นการเรียนรู้ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่องและเนื้อหาของการเรียนรู้ จะไม่เน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบเท่านั้นแต่ยังเรียนรู้ข้ามสายงาน เรียนรู้ภายในองค์กร เรียนรู้ภาวะที่แท้จริงขององค์กร เรียนรู้แนวโน้มและโอกาส เรียนรู้วิธีการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดผล ดังนั้นองค์กรแห่งการเรียนรู้จึงเป็นฐานความคิดที่สำคัญที่ทุกคนในองค์กรต้องยึดถือเป็นกลยุทธ์ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สืบไป (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. 2543 : 272)

องค์กรแห่งการเรียนรู้ถูกนำมาปรับใช้อย่างกว้างขวางและนำไปสู่การศึกษาวิจัยในบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิตได้ศึกษาวิจัยองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคมซึ่งได้ศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยผลการวิจัย พบว่าด้านที่เป็นปัญหาหลัก คือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ส่วนแนวทางพัฒนา คือ การลดภาระงานพิเศษให้น้อยลง (คมสัน ฅ รังสี. 2550 : บทคัดย่อ)

จากกรณีศึกษาของโรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต เมื่อเปรียบเทียบตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดสถานศึกษา ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะใช้เป็นข้อมูลในการเสริมสร้างและขยายองค์ความรู้ใหม่ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาที่มีความต้องการจะเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ในอนาคตและผู้ที่เกี่ยวข้องศึกษาแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ สามารถนำแนวทางและรูปแบบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในระดับองค์กร บุคคลในองค์กร และผู้เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิตจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดสถานศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ปีการศึกษา 2552 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาด้วยตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 32 คน ครู จำนวน 278 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 310 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่และขนาดสถานศึกษาลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check – Lists)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ตามแนวคิดวินัย 5 ประการ ฐานการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) จำแนกเป็น 5 ด้าน รวม 40 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาตราด เพื่อขอความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราดโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งแบบสอบถาม ที่ส่งไปจำนวน 310 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผล โดยแบ่งการ วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด โดยหาค่าที่ $t - test$
3. เปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการ ตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ (Scheffe's)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด สรุปสาระสำคัญของการศึกษา ดังนี้

ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87 - 4.13$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตาม ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราดทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ความเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราดโดยรวม จำแนกตามขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้าน การ เป็นบุคคลที่รอบรู้ การมีแบบแผนความคิดและการคิดอย่างเป็นระบบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดย สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางมีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาวะการณที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันสืบเนื่องจากความล้าหน้าทางเทคโนโลยีที่เติบโตอย่างรวดเร็ว อีกทั้งด้านสภาวะแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งเป็นไปแบบก้าวกระโดด ด้วยเหตุนี้กระแสทางเทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรมจึงแทรกซึมและส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงนี้นับเป็นความท้าทายกับสถานศึกษา ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและข้อจำกัดต่อการบริหารสถานศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันและปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสามารถในการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน จึงอยู่ที่ความสามารถในการเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา หากบุคลากรของสถานศึกษาได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพในการรับรู้และเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วกว่าย่อมนำสถานศึกษาไปสู่ความสามารถในการแข่งขันได้ดีเท่านั้น อีกทั้งในปัจจุบันผู้บริหารและครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างในการบริหารหลายด้าน รวมถึงต้องปฏิบัติตามนโยบายต่างๆ ผู้บริหารและครูทุกคนจะต้องสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดจนจัดการกับการเรียนรู้ของตนเองได้เป็นอย่างดี มีวิสัยทัศน์ มีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ อีกทั้งต้องมีทักษะที่จำเป็นอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้น ผู้บริหารและครูทุกคนจำเป็นต้องแสวงหาความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเป็นการเปิดมุมมองให้กว้างขึ้น สร้างทัศนคติในการมองอย่างเป็นระบบ มองอย่างเป็นองค์รวม เป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมและองค์กร อีกทั้งในการบริหารงานสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องผ่านการประเมินจากองค์กรภายนอก ทำให้ผู้บริหารและครูต้องกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการประเมินคุณภาพนักเรียนที่มีการทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ซึ่งชี้วัดถึงคุณภาพของผู้บริหารและครูได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารและครูจึงต้องพัฒนาตนเองและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ที่กำหนด (สุพรรณณี กุลภา. 2547 : 70)

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดของ ปีเตอร์ เอ็ม เซ็งเก้ (Peter M. Senge.1990:43) แล้ว พบว่า มีความสอดคล้องกันกล่าวคือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิตมุ่งปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ เช่น อ่านหนังสือ วารสาร บทความทางวิชาการ และศึกษาจากอินเทอร์เน็ตและมีความปรารถนาที่จะเรียนรู้ เมื่อพบสิ่งใหม่ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านการมีแบบแผนความคิดนั้น ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิตมีจิตสำนึกในการจำแนก แยกแยะ ความถูกต้องในการมองสถานการณ์ต่างๆ สามารถคิดทบทวนและพิจารณาไตร่ตรองก่อนการตัดสินใจอยู่เสมอตลอดจนพร้อมเปิดรับวัฒนธรรมใหม่ ๆ ขององค์กรอยู่เสมอ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน สถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วางแผน และแก้ไขปัญหา โดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน ปฏิบัติงานของสถานศึกษาและสถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารที่เปิดโอกาส ให้บุคลากรสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของสถานศึกษาร่วมกัน ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมปรึกษาก่อนการปฏิบัติงานและส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาทักษะ ความรู้และศักยภาพร่วมกันรวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาหารือกันและด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิตใช้ข้อมูลและเหตุผลในการตัดสินใจ ปัญหา พิจารณาแก้ปัญหาในปัจจุบันโดยใช้เหตุและผลในอดีตประกอบการตัดสินใจ อีกทั้งสามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างเป็นระบบ จึงทำให้ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต อยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณถ แสงจันทร์ (2539 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องแนวคิดและวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร : กรณีศึกษาราชธานีไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) พบว่าธนาคารไทยพาณิชย์ให้ความสำคัญการเรียนรู้ค่อนข้างมากในระยะแรกจะให้ความสำคัญกับพนักงานใน

ระดับผู้บริหารให้เรียนรู้แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ก่อน จากนั้นจึงขยายแนวคิดไปสู่พนักงานทุกระดับและให้เรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้ด้วยตัวเอง จัดแหล่งวิทยากรให้และนำเทคโนโลยีของ Intranet มาเสริมสร้างการเรียนรู้ให้มากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของเรา อรรถวิทย์ (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะครุศาสตร์เกิดจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรโปรแกรมวิชาต่างๆ 5 โปรแกรมวิชาจากสภาพการเรียนรู้ขององค์กรคณะครุศาสตร์ ประกอบด้วยสภาพการเรียนรู้ของอาจารย์และนักศึกษาซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการด้านโครงสร้างขององค์กรทำให้เกิดการเรียนรู้ของอาจารย์และนักศึกษาในระดับมาก

2. ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราดทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการเป็นบุคคล ที่รอบรู้ผู้บริหารมีความเป็นบุคคลที่รอบรู้สูงกว่าครู ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารต้องศึกษาพฤติกรรมองค์กรซึ่งจะทำให้ผู้บริหารเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้ใต้บังคับบัญชา เข้าใจเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนเข้าใจบุคคลอื่น และสภาวะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายโดยความเข้าใจเหล่านี้จะทำให้สามารถทำนายพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น และสามารถปรับปรุงพฤติกรรมตนเอง จูงใจ สนับสนุน และควบคุมพฤติกรรมของบุคคลอื่น อันเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารตนเองและบุคคลรอบข้างและทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ (พงกะพรรณ ตะกลมทอง. 2550: 10) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ลีอิชัย พันธุ์เจริญกิจ (2540 : 25) ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้ที่มีส่วนในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ มี 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำในทุกระดับขององค์กรและฝ่ายทรัพยากรบุคคล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ ผู้นำในทุกระดับองค์กรมีคุณลักษณะของความสามารถที่จะชี้แนะให้องค์กรมุ่งหน้าไปสู่ความสำเร็จ ภายใต้วิสัยทัศน์ได้อย่างเหมาะสมที่สุด ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ผู้บริหารมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมสูงกว่าครู โดยผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกันและส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาทักษะ ความรู้และศักยภาพร่วมกัน ตลอดจนผู้บริหารและครูผู้สอนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือก่อนการปฏิบัติงาน และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารมีการคิดอย่างเป็นระบบสูงกว่าครู ทั้งนี้ผู้บริหารใช้ข้อมูลและเหตุผลในการตัดสินใจปัญหา รวมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรระดมสมองเพื่อเลือกวิธีการที่ดีที่สุดในการพัฒนางานจนสามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างเป็นระบบ

3. ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราดโดยรวมจำแนกตามขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กมีความเป็นบุคคลที่รอบรู้สูงกว่าผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ ที่เป็นเช่นนี้เพราะสถานศึกษาขนาดเล็กมุ่งปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยมีความปรารถนาที่จะเรียนรู้เมื่อพบสิ่งใหม่ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องและสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้ก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายและความสำเร็จที่กำหนดไว้ ด้านการมีแบบแผนความคิด ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางมีแบบแผนความคิดสูงกว่าผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่โดยสถานศึกษาขนาดกลางมีจิตสำนึกในการจำแนก แยกแยะ ความถูกต้องในการมองสถานการณ์ต่างๆ คิดทบทวนและพิจารณาไตร่ตรองก่อนการตัดสินใจอยู่เสมอ ตลอดจนพร้อมเปิดรับวัฒนธรรมใหม่ๆ ขององค์กรอยู่เสมอ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กมีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันสูงกว่าผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งสถานศึกษาขนาดเล็กเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วางแผน และแก้ไขปัญหา อีกทั้งมีการจัดระบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของสถานศึกษาร่วมกัน รวมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมสูงกว่าผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยสถานศึกษาขนาดเล็กจัดให้มีการประชุมปรึกษาก่อนการปฏิบัติงานและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกันประกอบด้วยส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาทักษะ ความรู้และศักยภาพร่วมกัน และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารและครูที่

ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กมีการคิดอย่างเป็นระบบสูงกว่าผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ ที่เป็นเช่นนี้เพราะสถานศึกษาขนาดเล็กใช้ข้อมูลและเหตุผลในการตัดสินใจตลอดจนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยพิจารณาจากประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานและสนับสนุนให้บุคลากรระดมสมองเพื่อเลือกวิธีการที่ดีที่สุดในการพัฒนางาน (ชวินท์ ฐัมมพันธ์กุล, 2540 : 58) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิซิต เทพวรรณ (2548:58) ที่กล่าวถึงการพัฒนางานองค์กรให้ไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อที่จะทำให้องค์กรสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมขององค์กรได้ โดยผู้บริหารขององค์กรจะต้องให้ความสำคัญและบริหารจัดการให้องค์กรมีโครงสร้างที่เหมาะสม คือ จะต้องมีการบังคับบัญชาให้เหลือน้อยที่สุดเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดความอิสระในการทำงาน และเกิดความคล่องตัวในการประสานงานกับทีมข้ามสายงานหรือระหว่างแผนกอื่นๆ มีมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประหยัด เกื้อหมื่นไวย (2547 : 119) ที่พบว่าบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนไม่มาก มีมนุษยสัมพันธ์สูง ติดต่อกสื่อสารสร้างความเข้าใจ โดยตรงต่อถึงกันได้ง่ายและสะดวกรวมทั้งการปฏิรูประบบราชการปฏิรูปการศึกษา มีการปรับเปลี่ยนนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษา ครูผู้สอนได้รับการส่งเสริมพัฒนาอยู่เป็นประจำ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สามารถรับรู้บริบทต่างๆ ของโรงเรียนได้อย่างละเอียด มองภาพโรงเรียนได้ชัดเจน มองเห็นปัจจัยการบริหารได้ทั่วถึงอย่างครอบคลุม ว่ามีสิ่งใดที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาได้ บุคลากรภายในโรงเรียนสามารถที่จะร่วมมือกัน ดำเนินการนำปัจจัยที่มีอยู่มาช่วยกันดำเนินงานอย่างเป็นระบบเชื่อมต่อกันให้ปรากฏผลผลิต ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางควรศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

1.2 สถานศึกษาขนาดใหญ่ควรศึกษาวิจัยในประเด็นของกระบวนการบริหารจัดการที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต

2.2 การศึกษาวิจัยความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีกระบวนการไปสู่แนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

2.3 การศึกษาวิจัยพัฒนารูปแบบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของตนเองเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. 2544. การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลำดับที่ 3

: แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ศรุสภา.

คมสัน ฌ รังสี. 2550. ปัญหาและแนวทางการพัฒนางานองค์กรแห่งการเรียนรู้โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม

อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

จำเรียง วยวัฒน์ และเบญจมาศ อ่ำพันธ์. 2540. วินัย 5 ประการพื้นฐานองค์กรเรียนรู้. กรุงเทพฯ: คู่แข่ง.

ชวินท์ ฐัมมพันธ์กุล. 2540. **Learning Organization (Workshop)** : สำหรับฝ่ายสนับสนุนการเรียนรู้อาจารย์

ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน). กรุงเทพฯ: บิสิเนส อินเทลลิเจนซ์ แอนด์ ครีเอทีวิตี.

ประหยัด เกื้อหมื่นไวย. 2547. การศึกษาพฤติกรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.

- พสุ เดชะรินทร์. 2541. ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจภายใต้ความท้าทายใหม่ ๆ.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ 75.
- พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2543. ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต เทพวรรณ. 2548. องค์กรแห่งการเรียนรู้: แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับนวัตกรรม. เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยนอร์ท - เชียงใหม่.
- พงกะพรรณ ตะกมลทอง. 2550. องค์กรสมัยใหม่. อุดรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- เรขา อรัญวงศ์. 2541. การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
กำแพงเพชร: สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
- ลีอชัย พันธุ์เจริญกิจ. 2540. การพัฒนาองค์กรตามแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. 2544. การบริหารการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี ประเด็นและบทวิเคราะห์. กรุงเทพฯ:
ทิพย์วิสุทธิ์.
- สุพรรณณี กุลภา. 2547. ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามการรับรู้ของข้าราชการครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (April 1970). “Determining Sample size for Research
Activities,” **Educational and Psychological Measurement**. 3(30) : 607-610.
- Senge, Peter M. 1990. **The Fifth Discipline : The Art and Practice of Learning Organization**. New York:
Doubleday/Currency.

การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู
โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง
Study on Team Working of School Administrators According to The Opinions of
Teachers in Private Vocational School in Rayong Province

อัจฉรา ชุณหะวงศ์¹, ถาวร ฉิมเลี้ยง², พีระ รัตนวิจิตร³

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

² รองศาสตราจารย์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

³ ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยฯ เขียวชาญ โรงเรียนระยองวิทยาคมปากน้ำ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง จำนวน 179 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 69 ข้อ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขนาดของผลสำคัญ (Effect Size)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยองที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยองที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ที่จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ตามขนาดของโรงเรียน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

Abstract

The purposes of this research were to study and to compare the team working of school administrators according to the opinions of teachers in private vocational school in Rayong Province. The independent variables was classified by sex, working experience and school size. The study population were 179 teachers in private vocational school in Rayong Province. The instrument was a questionnaire with the reliability level 0.97. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and effect size.

The results of this study were as follows : 1) The opinions of teachers in private vocational school in Rayong Province for team working of school administrators different gender, working experience and school size in overall and each aspects were at high level. 2) The opinions of teachers in private vocational school in Rayong Province for team working of school administrators was not significantly different.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 20) ระบุไว้ในหมวดที่ 5 การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 39 ระบุว่าให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกระทรวง และมาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา หากพิจารณาทั้ง 2 มาตรฐานดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้เกิดการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชาติให้มากที่สุด

การบริหารจัดการของสถานศึกษาจึงเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการใช้อำนาจในรูปแบบของการทำงานร่วมกันหรือการทำงานเป็นทีม การดำเนินการตามภารกิจต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจะถูกนำมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผิดชอบและร่วมรับผล ซึ่งผลของการทำงานร่วมกันก็คือ ผลงานของทีมนั่นเอง จึงอาจกล่าวได้ว่า การทำงานเป็นทีมเป็นการสร้างความสำเร็จในการบริหารองค์กรในปัจจุบันและเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนการทำงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (สุวิมล ว่องวานิช และคนอื่น ๆ, 2546 : 169) โดยทั่วไปการทำงานเป็นทีมจะเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการบริหารและสังคมไทยในปัจจุบันจะให้ความสำคัญและให้ความสนใจกับการทำงานเป็นทีม เพราะเราต่างเห็นความสำคัญของการมีความรู้ ซึ่งจะช่วยให้ทีมมีความสมบูรณ์

ในด้านการศึกษา สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาองค์กรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว สิ่งหนึ่งที่สำคัญยิ่งนั้นก็ต้องเริ่มดำเนินการ คือ การปรับเปลี่ยนองค์การไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ การทำงานภายในสถานศึกษายุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งงานจะสำเร็จได้มิใช่เกิดจากใครคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และไม่ใช้การดำเนินงานแบบต่างคนต่างทำ แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และมีการเชื่อมโยงภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว ผู้บริหารและครูควรให้ครูมีความสนใจและให้ความสำคัญต่อการศึกษางานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นแนวทางหลักที่จะส่งเสริมการทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิผลของการทำงานสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2552 จำนวน 6 โรงเรียน รวม 179 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1. 2552 : 10) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาจากประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1993 : 247)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัยที่ได้รับการตอบกลับจากผู้ตอบแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาลงรหัส ให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อ
3. นำข้อมูลที่ได้รับมาบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ และหาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
4. การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยแปลความหมายของคะแนนโดยใช้ค่าเฉลี่ย ในการอธิบายความหมาย

ของระดับการปฏิบัติงานดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีการทำงานเป็นทีมในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	มีการทำงานเป็นทีมในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีการทำงานเป็นทีมในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	มีการทำงานเป็นทีมในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	มีการทำงานเป็นทีมในระดับน้อยที่สุด

5. ทดสอบขนาดของผลสำคัญ (Effect Size) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ค่า ES มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองค่านั้นมีความสำคัญ (Fraenkel and Wallen. 1993 : 211)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าความถี่ (Frequency)
2. ค่าร้อยละ (Percentage)
3. ค่าเฉลี่ย (μ)
4. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach. 1990 : 202-204) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .97

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ การปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน โดยการทดสอบขนาดของผลสำคัญ (Effect Size)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 70.40 และเป็นเพศชาย จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 29.60 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง มีประสบการณ์ การปฏิบัติงานตั้งแต่ 5-10 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 รองลงมา มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 36.30 เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยองส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 79.90 และอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 20.10
2. การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานเป็นทีมของผู้บริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.91$) และเมื่อพิจารณาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีความคิดเห็นเป็นอันดับสูงสุด คือ ด้านบทบาทที่สมดุลง ($\mu = 4.02$) รองลงมา คือ ด้านการ

พัฒนาตนเอง ($\mu = 3.96$) และด้านที่มีความคิดเห็นในระดับต่ำสุด คือ ด้านความร่วมมือและความขัดแย้ง ($\mu = 3.83$) ซึ่งปรากฏผลการศึกษาดังนี้

2.1 ด้านบทบาทที่สมดุล ในภาพรวม พบว่า ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.02$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านความชัดเจนของเป้าหมายในภาพรวม พบว่า ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.91$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการเปิดเผยและการเผชิญหน้าในภาพรวม พบว่า ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.85$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกันในภาพรวม พบว่า ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.91$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านความร่วมมือและความขัดแย้งในภาพรวม พบว่า ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.83$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.6 ด้านการปฏิบัติงานที่ชัดเจนในภาพรวม พบว่า ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงาน เป็นทีมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.95$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.7 ด้านภาวะผู้นำที่เหมาะสมในภาพรวม พบว่า ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.92$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.8 ด้านการทบทวนการทำงานอย่างสม่ำเสมอในภาพรวม พบว่า ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.90$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.9 ด้านการพัฒนาตนเองในภาพรวม พบว่า ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.96$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.10 ด้านสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มในภาพรวม พบว่า ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.94$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.11 ด้านการสื่อสารที่ดีในภาพรวม พบว่า ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.90$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.12 การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง โดยจำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า

ครูเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการทำงานเป็นทีมในภาพรวมรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.96$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ครูเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการทำงานเป็นทีมในภาพรวมรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.96$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2.13 การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง โดยจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งสามกลุ่ม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า

ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน ต่ำกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อการทำงานเป็นทีมในภาพรวมรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.96$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 5 - 10 ปี มีความคิดเห็นต่อการทำงานเป็นทีมในภาพรวมรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.93$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน มากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการทำงานเป็นทีมในภาพรวมรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.84$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2.14 การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน มีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า

ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อการทำงานเป็นทีมในภาพรวมรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.80$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อการทำงานเป็นทีมในภาพรวมรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.94$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ที่จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียน ปรากฏผลดังนี้

3.1 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยองที่จำแนกตามเพศ โดยรวมมีค่า ES เป็น .16 และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารระหว่างครูเพศหญิงกับเพศชายโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน คือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งสองกลุ่ม

3.2 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยองที่จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน ปรากฏดังนี้

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบ ค่า ES

ด้าน	ประสบการณ์การปฏิบัติงาน		
	ต่ำกว่า 5 ปี กับตั้งแต่ 5-10 ปี	ต่ำกว่า 5 ปี กับมากกว่า 10 ปี	ตั้งแต่ 5-10 ปี กับมากกว่า 10 ปีขึ้นไป
1. บทบาทที่สมดุล	.02	-.12	-.11
2. ความชัดเจนของเป้าหมาย	-.02	.02	.03
3. การเปิดเผยและการเผชิญหน้า	.06	-.21	-.17
4. การสนับสนุนและการไว้วางใจ ต่อกัน	.05	-.29	-.29
5. ความร่วมมือและความขัดแย้ง	-.09	-.26	-.11
6. การปฏิบัติงานที่ชัดเจน	-.09	-.46	-.28
7. ภาวะผู้นำที่เหมาะสม	.02	-.16	-.13
8. การทบทวนการทำงานอย่าง สม่ำเสมอ	-.14	-.30	-.12
9. การพัฒนาตนเอง	-.18	-.14	.03
10. สัมพันธภาพระหว่างกลุ่ม	-.16	-.22	-.05
11. การสื่อสารที่ดี	-.14	-.07	.05

จากตาราง 1 แสดงว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน คือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งสามกลุ่ม

3.3 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ที่จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมมีค่า ES เป็น -.23 และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน คือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งสองกลุ่ม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง มีประเด็นนำมาอภิปรายเกี่ยวกับการศึกษาและการเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนใน 11 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง เห็นความสำคัญและยอมรับในการนำหลักการการทำงานเป็นทีมมาใช้ในการบริหารงาน มีการสร้างทีมงานที่แข็งแกร่ง เพื่อยืนยันให้บุคลากรทุกคนเห็นความสำคัญของกระบวนการทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งส่งผลให้การทำงานนั้นๆ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล จึงให้ความสำคัญกับทุกลักษณะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรชัย คำรพ (2547 : 160) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาลักษณะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารัตถ ที่กล่าวว่า ผู้บริหารและครูให้ความสำคัญต่อการทำงานเป็นทีมเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจต้องการให้เกิดลักษณะของการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพขึ้นในหน่วยงานของตน โดยการทำงานส่วนใหญ่ของโรงเรียนในปัจจุบันจะได้ปฏิบัติในลักษณะการทำงานเป็นทีมอยู่แล้ว และต้องการให้เกิดลักษณะการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงให้ความสำคัญกับทุกลักษณะอยู่ระดับมาก สำหรับรายด้านมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบทบาทที่สมดุลเป็นด้านที่ครูมีความคิดเห็นต่อการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ การทำงานเป็นทีมต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยแต่ละคนย่อมมีความรู้ ความสามารถและความถนัดที่แตกต่างกัน ดังนั้นการมอบหมายงานแต่ละประเภทต้องมอบหมายให้ตรงกับความถนัดของแต่ละคนจึงจะทำให้งานประสบความสำเร็จ การเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความสามารถและพร้อมส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ ศรีนรินทร์ (2546 : 82-83) ได้ศึกษาการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทฤษฎีของ ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ด้านบทบาทที่สมดุล มีผลอยู่ระดับมาก

1.2 การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ด้านความชัดเจนของเป้าหมาย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนั้นน่าจะมาจากผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับความสำเร็จของงานที่ทำ ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มี การกำหนดกรอบหน้าที่ความรับผิดชอบที่เหมาะสม และในการทำงานแต่ละครั้งผู้บริหารจะแจ้งจุดมุ่งหมายเพื่อการปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

1.3 การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ด้านการเปิดเผยและการเผชิญหน้า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนั้นน่าจะเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูทำงานได้อย่างเต็มที่ ให้ครูสามารถวิจารณ์และแสดงความสามารถอย่างอิสระ ถ้อยทอดความคิด ความรู้สึกและข้อมูลต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา สามารถอภิปรายปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกัน ทำให้สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาจนเกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน และนำไปสู่การเปิดเผยและไว้วางใจต่อกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิชฌาย์ เจริญรักษ์ (2545 : 70) ได้ศึกษาการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ด้าน การเปิดเผยและการเผชิญหน้า อยู่ในระดับมาก

1.4 การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ด้านการสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียน สนับสนุนให้ครูมีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถ สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อสมาชิกด้วยกัน สนับสนุนให้ทุกคนต่างมีส่วนร่วมช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน สร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร และผู้บริหารต้องพร้อมที่จะสนับสนุนงบประมาณต่าง ๆ เพื่อการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับสมคิด บางโม (2545 : 248-249) ที่กล่าวถึงลักษณะของทีมงานที่มีประสิทธิภาพที่ว่าสมาชิกที่มงานต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ยอมรับความสามารถของเพื่อสมาชิก เปิดโอกาสให้สมาชิกทำงาน ที่เหมาะสมอย่างเต็มที่ มีความลับระหว่างกันน้อยที่สุด ไม่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นระหว่างสมาชิก ยินดีและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

1.5 การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ด้านความร่วมมือและความขัดแย้ง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนและลำดับขั้นตอนในการทำงาน เมื่อมีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้น ก็จะทำให้ความสนใจกับการหาข้อยุติของปัญหาด้วยเหตุผลและหาข้อยุติที่เกิดจากความคิดที่แตกต่างได้อย่างสร้างสรรค์และเป็นที่ยอมรับของทุกคนในทีมและนอกจากนี้ทุกคนในทีมยังมีช่วยกันกำลังใจในการทำงานเมื่อมีความร่วมมือสมานสามัคคีกัน งานก็สามารถบรรลุไปได้ด้วยดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีศักดิ์ ศูนย์โสทร (2550 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ที่พบว่า พฤติกรรมการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านความร่วมมือและความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

1.6 การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ด้านการปฏิบัติงานที่ชัดเจน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนการปฏิบัติงานและมีหลักเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็น เกิดความเข้าใจและการยอมรับในการตัดสินใจ สั่งการเพื่อ ความรวดเร็วและประสิทธิภาพของงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระ หมื่นศรี (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการสร้างทีมงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสามมุก – บางปลาสร้อย เขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 1 ที่พบว่า การสร้างทีมงาน อยู่ในระดับมาก และการศึกษาบุคลากรหลักกับครูผู้สอน ด้านการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ไม่แตกต่างกัน

1.7 การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ด้านภาวะผู้นำที่เหมาะสม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานเป็นทีม มีความรอบรู้เหมาะสมสามารถเป็นผู้นำตามสถานการณ์ สามารถรวมทักษะความสามารถของสมาชิกเพื่อนำไปใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ เปิดโอกาสให้ครูได้เป็นผู้นำตามลักษณะงานที่พิจารณาว่าเหมาะสม ทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานและเมื่อดำเนินเสร็จแล้วสามารถนำผลการประเมินมาแก้ไขและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น อันเป็นผลให้เกิดความสำเร็จของงานอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ ศรีธนรินทร์ (2546 : 83) ได้ศึกษาการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทฤษฎีของของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ด้านภาวะผู้นำที่เหมาะสม ผลอยู่ในระดับมาก

1.8 การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ด้านการทบทวนการทำงานอย่างสม่ำเสมอ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ ดังนั้น จึงเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผล มีการนำผลสรุปมาวิเคราะห์เพื่อระดมความคิดเห็นในการแก้ปัญหาและปรับปรุงงานเพื่อให้งานมีคุณภาพ ซึ่งเป็นการวัดความสำเร็จของงาน ซึ่งสอดคล้องกับกมล ฉายาวงษ์ (2549 : 181) ที่กล่าวว่า ในการบริหาร กำกับ ติดตามและทบทวน การปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะจะทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานแต่ละช่วงหรือเมื่อสิ้นสุดโครงการจะทราบปัญหาและ

อุปสรรคในการดำเนินงาน การปรับปรุงและพัฒนางาน ซึ่งจะทำให้ผลการปฏิบัติงาน ชั้นสุดท้ายบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.9 การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ด้านการพัฒนาตนเอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งวิธีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่ครูหรือเปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาดูงานในหน่วยงานอื่น มีการนำสื่อหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในโรงเรียนเพื่อให้ครูได้หาความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี วีรวิวัฒน์โสภณ (2547 : 91) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการเปิดเผยและการเผชิญหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง

1.10 การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ด้านสัมพันธภาพระหว่างกลุ่ม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนได้สร้างบรรยากาศในการทำงานเป็นกลุ่มให้ทุกคนได้ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ทุกคนทำงานอย่างมีความสุข ส่งเสริมการตัดสินใจโดยกลุ่ม ส่งเสริมให้มีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล สอดคล้องกับวิชัช โสสุวรรณจินดา (2549 : 90 – 92) ที่กล่าวว่า การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ทั้งสภาพแวดล้อมในที่ทำงานและสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มในการทำงานเป็นทีม ผู้นำกลุ่มต้องมีการปรึกษาหารือกับสมาชิกในกลุ่มเพื่อทำความเข้าใจและความเห็นชอบเกี่ยวกับเป้าหมาย วิธีการทำงานเพื่อให้การทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จ นับเป็นการสร้างบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ทีมงานอีกด้วย

1.11 การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ด้านการสื่อสารที่ดี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเนื่องมาจากผู้บริหารผู้บริหารมีการตัดสินใจ สั่งการ โดยผ่านหัวหน้างานตามลำดับขั้นตอน มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญเป็นการสื่อสารสองทาง ท่ามกลางบรรยากาศ การทำงานที่เปิดเผย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพัฒน์ สิงห์การ (2548 : 105 - 106) ที่ศึกษาการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความคิดเห็นต่อลักษณะการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการสื่อสารที่ดี อยู่ในระดับมาก

2. เมื่อเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง โดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน พบว่าการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ในยุคปัจจุบันเป็นผู้นำทางวิชาการและพัฒนาตนเองตลอดเวลาทำให้การปฏิบัติงานใด ๆ ต้องคำนึงถึงความสำเร็จและประสิทธิภาพของงานเป็นหลัก ดังนั้นการบริหารงานจึงให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมและผู้บริหารที่ดีต้องพัฒนาคน พัฒนาคนและพัฒนางาน เพื่อให้ภารกิจขององค์กรสำเร็จ บริหารแล้วลูกน้องพอใจ ได้งานผู้บริหารเป็นสุข หรือบรรลุผลคนเป็นสุขนั่นเอง

2.1 การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ระหว่างเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เพราะการบริหารงานหรือการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารจะสนับสนุนผู้มีความรู้ ความสามารถให้มีความก้าวหน้าหรือมอบหมายงาน โดยไม่คำนึงถึงเพศของครู เพราะถือว่า ทุกคนที่มีความสามารถสมควรจะได้รับการสนับสนุนและมอบหมายงานที่เหมาะสมเพื่อความสำเร็จของงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวลักษณ์ คำรอด (2549 : บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้การใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ที่พบว่า ครูปฏิบัติการสอนเพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้การใช้อำนาจของผู้บริหารโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ระหว่างครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียน ดำเนินการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการด้านวิชาการ การบริหารจัดการด้านบุคลากร การบริหารงานทั่วไป การบริหารจัดการด้านงบประมาณเพื่อให้จัดการศึกษา บริหารและการจัดการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งเมื่อผู้บริหารโรงเรียนจะต้องยึดถือเป็นแนวทางการปฏิบัติเหมือนกัน ในการบริหารงาน ผู้บริหารต้องรับผิดชอบบริหารงานทุกด้าน โดยมีครูภายในโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละงาน ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีการสร้างทีมงาน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชลลดา คำศิริ (2549 : 55-57) ที่ได้ศึกษาปัญหาการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของรองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปและประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า 10 ปี โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ระหว่างครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ให้ความสำคัญต่อการทำงานเป็นทีม อาจเป็นเหตุมาจากทุกคนในทีมมองเห็นประโยชน์และความสำคัญของการทำงานเป็นทีมที่ต้องการให้งานประสบความสำเร็จ ดังนั้นทุกคนจึงต้องร่วมมือร่วมใจ สามัคคีกันในการทำงานเป็นทีม หรืออาจเป็นเพราะ โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ จะมีลักษณะเหมือนกันทุกโรงเรียน และกรอบการประเมินคุณภาพโรงเรียนก็ใช้เกณฑ์เดียวกันทุกขนาดสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาติ ไตรธิเลน (2550 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารงานที่ทั่วไปในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียน ที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมและประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไปไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง นั้นควรนำผลการศึกษาไปใช้และศึกษาค้นคว้าวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1.1 ควรมีการส่งเสริมการใช้รูปแบบการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนให้มากขึ้น
- 1.2 ผู้บริหารควรตระหนักว่า การสร้างทีมงานเป็นภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนและควรสนับสนุนให้มีการประเมินประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมในหน่วยงานเป็นระยะ ๆ เพื่อนำไปสู่การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 2.2 ควรศึกษาวิจัยการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน
- 2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอุปสรรคของการทำงานเป็นทีม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.

กมล ฉายาวีณะ (2549). บริหารคนและงานตามหลักการของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพฯ : บริษัท ชบาพับลิชชิ่ง
เวิร์กส์ จำกัด

ชลลดา คำศิริ. (2549). ปัญหาการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทฤษฎี
ของรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชนพัฒน์ สิงห์คาร. (2548). การศึกษาการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
และครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

เทือน ทองแก้ว. (2545). การพัฒนาทีมงาน. (เอกสารประกอบคำสอน). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.

ธีระ หมิ่นศรี. (2546). การสร้างทีมงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สาขาวิทยาเขตสามमुख- บางปลาสร้อย
เขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประชา พรชัยกุล. (2547). การศึกษาส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตพื้นที่
การศึกษาระยอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

พรชัย คำรพ. (2547). การศึกษาลักษณะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ตามแนวความคิดเห็น
ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

เยาวลักษณ์ คำรอด. (2549). การรับรู้การใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู
ปฏิบัติการสอนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์
(การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ราตรี วีรวรรณโสภณ. (2547). การสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิชัย โถสุวรรณจินดา. (2549). หัวหน้างานพันธุ์แท้. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี
(ไทย-ญี่ปุ่น).

ศรีศักดิ์ ศูนย์ไทรก. (2550). การศึกษาพฤติกรรมกรรมการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (การบริหารการศึกษา).
ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมคิด บางโม. (2545). องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒน์.

สุพิชฌาย์ เจริญรักษ์. (2545). การสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของ
ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดจะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สุรศักดิ์ ศรีธนรินทร์. (2546). การสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทฤษฎีของ
ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดสระแก้ว.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวิมล ว่องวาณิช และคนอื่นๆ. (2546). “คุณลักษณะและทักษะของบุคลากรทางการศึกษาที่เอื้อ
ต่อการปฏิบัติการศึกษา” ใน การประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 10
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 (2552). รายงานข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาเอกชน
ประจำปีการศึกษา 2552 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 . (เอกสารอัดสำเนา)
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,บรรณารักษ์. หน้า 169. นนทบุรี : เจริญผล.
- อภิชาติ ไตรธิเลน. (2550). สภาพการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารทั่วไปในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ (การบริหารการศึกษา). สกลนคร: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of psychological testing**. 5th ed. New York : Harper Collins.

การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนตามความคิดเห็น
ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1
A Study of Private School Administrator's Managerial Skills According
to Teachers' Opinions under the Office of Rayong Educational Service Area 1

สุภาณี กิมแก้ว¹, พิชัย สราญรัมย์², พีระ รัตนวิจิตร³

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

² รองศาสตราจารย์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

³ ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยนานาชาติ โรงเรียนระยองวิทยาคมปากน้ำ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนจากสถานศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำนวน 271 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 52 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านความคิดรวบยอด และทักษะด้านเทคนิค ตามลำดับ 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the private school administrator's managerial skills according to teachers' opinions under the office of Rayong Educational Service Area 1 classified by sexes, working experience and educational levels. The samples consisted of 271 teachers in academic year 2009. The research instrument was a five - rating scale questionnaire With 52 items. The data were analyzed by using percentage, mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.) and t-test

The results of the study were as follows : 1) private school administrator's managerial skills according to teachers' opinions under the Office of Rayong Educational Service Area 1 over all and each aspects were in opinions. These aspects sets orderly from high to low Opinions ; human skills conceptual skills and technical skills. 2) private school administrator's managerial skills according to teachers' opinions classified by sex over all and each aspects had statistically significant different at .05 3) private school administrator's managerial skills according to teachers' opinions by working experience

were different with no statistical significance 4) private school administrator's managerial skills according to teachers' opinions by educational levels were different with no statistical significance.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 บัญญัติให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ รัฐสภาจึงได้ออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารการศึกษา และปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมสร้างเสริมความรู้ให้กับเยาวชนและปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพราะการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม และการสร้างองค์ความรู้ของบุคคลอันเกิดมาจากสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ ปัจจัยเกื้อหนุนศึกษาให้บุคคลเรียนรู้ด้วยตนเองและต่อเนื่องตลอดชีวิต (ราชกิจจานุเบกษา. 2550 : 24-27) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ในมาตราต่าง ๆ หมวด 5 ส่วนที่ 3 การบริหารและจัดการศึกษาของเอกชน มาตรา 43 กำหนดให้เอกชนมีอิสระในการบริหารจัดการโดยให้มีแนวปฏิบัติในการกำกับติดตามประเมินคุณภาพและมาตรฐานเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ มาตรา 45 ให้รัฐกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษา และการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของรัฐให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาเอกชน โดยรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณา และมาตรา 46 กำหนดให้รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษีและสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษาของเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้และพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา. 2550 : 29-30) ระบุไว้ในมาตรา 39 ให้ผู้บริหารหรือผู้อำนวยการสถานศึกษาเอกชนในระบบมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดหาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุตรงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนถือว่าเป็นภาระที่จะต้องระดมทรัพยากรบุคคล สถานที่ และการบริหารจัดการที่เหมาะสมจึงทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพมาตรฐานเท่าเทียมกับสถานศึกษาของรัฐและได้รับการยอมรับจากผู้ปกครอง ชุมชน เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 (2552: 1) ระบุว่า สถานศึกษาเอกชนในระบบที่อยู่ในความควบคุมดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 ปีการศึกษา 2552 ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ประกอบการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ทั้งหมด 31 แห่ง จำนวนครู 906 คน และ นักเรียน นักศึกษา 23,215 คน ซึ่งมีผู้อำนวยการสถานศึกษาทำหน้าที่บริหารจัดการและพัฒนารเรียนการสอนให้เป็นไป ความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ คือ ความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา ความสำเร็จของครูและนักเรียน บริหารจัดการให้ครูทุกคน ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความพอใจมีความสุขกับหมู่คณะและอาชีพของตน ต่อเนื่องยั่งยืนและอยู่รอดตามมาตรฐานของกิจการสถานศึกษาต่อไป และจากการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการของสถานศึกษาเอกชนทั้ง 31 แห่ง ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระยอง เขต 1 พบว่า คุณภาพการจัดการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดใน 5 สาระวิชาหลัก คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น บุคลากร ครูผู้สอนและหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญอันส่งผลในภาพรวมของการศึกษาคือ การบริหารจัดการที่เกิดจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนเองที่ยังขาดทักษะการบริหาร ขาดหลักการ แนวคิด การตัดสินใจ การมองภาพรวมขององค์กรหรือสถานศึกษา ขาดประสบการณ์ในการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีสู่การปฏิบัติ และขาดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ เพราะสถานศึกษาถึงแม้ว่าจะมีเงินลงทุนมากหรือมีปัจจัยด้านอื่นสนับสนุนพร้อม แต่ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนไม่มีความรู้ ความสามารถ ไม่มีอิสระ ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจหรือสั่งการ ก็ไม่สามารถที่จะบริหาร

จัดการให้ประสบความสำเร็จได้ การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาเป็น
 อย่างสูง ผู้บริหารจะบริหารให้ประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถและทักษะ
 ทางการบริหารที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์และคนอื่นๆ (2546 :1) ได้แสดงความเห็นว่าการ
 จะบริหารสิ่งใด ก็ตาม จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งนั้น และมีทักษะในการบริหารสิ่งนั้นด้วย และ
 นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2540 :68) มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสิ่งที่ทำให้เห็นความสามารถในการบริหารงานของ
 ผู้บริหารสถานศึกษา คือ ทักษะในการบริหารงาน เพราะทักษะการบริหารนั้นเป็นปัจจัยพื้นฐานของการบริหารงานให้
 ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารจำเป็นต้องสร้างทักษะต่าง ๆ ทางการบริหารให้เกิดขึ้น เป็นคุณสมบัติประจำตัวของ
 ผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี หรือแนวคิดของแคทซ์ Katz. 1983 : 90 -104 ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารที่ประสบ
 ความสำเร็จได้ต้องประกอบด้วย เก่งงาน เก่งคน เก่งคิด หรือผู้บริหารที่ดี ต้องมีทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะทางเทคนิค
 (Technical Skills) ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) และทักษะทางความคิดรวบยอด (Conceptual Skills)
 ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษาในการกำหนดทิศทางการบริหาร
 สถานศึกษาเอกชนในอนาคตให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาเอกชน ต้องการศึกษา ทักษะ
 การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ทั้ง 3 ทักษะ
 ตามแนวคิดของแคทซ์ (Katz.1983 : 90 -104) คือ ทักษะด้านเทคนิค(Technical Skills) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์
 (Human Skills) และทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) โดยศึกษาจากความคิดเห็นของครูผู้สอนซึ่ง
 ปฏิบัติงานในสถานศึกษาเอกชน และนำมาเปรียบเทียบ ตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา ซึ่ง
 ผลการวิจัยที่ได้จะนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการบริหารของสถานศึกษาเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการใช้ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ระยอง เขต 1 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 31 แห่ง รวมทั้งสิ้น จำนวน 906 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ระยอง เขต 1 .2552 : 10)

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากประชากรครูผู้สอนสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาระยอง เขต 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 31 แห่ง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size)
 ของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 608) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random
 Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 271 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2
 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ใน
 การทำงาน และวุฒิการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Check List)

ตอนที่ 2 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ตามแนวคิดของ แคทซ์ (Katz.1983 : 90 – 104) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับตามแนวทางของเบสท์และคานท์ (Best and Kahn. 1993 : 247) ครอบคลุมเนื้อหา 3 ทักษะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ถึงผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้ครูสถานศึกษาเอกชนเอกชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 271 คน ในสถานศึกษาเอกชนจำนวน 31 แห่ง และขอรับคืนด้วยตนเอง โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ใส่ซองและปิดผนึกส่งคืนเพื่อความเที่ยงตรงของการตอบคำถาม
3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งกลับมาทั้งหมด และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม นำไปใช้ในการวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว มาลงรหัส ให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อ และบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย
2. นำผลการคำนวณ มาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาต่อไป
3. การแปลความหมายของคะแนน กำหนดเกณฑ์การวัดผล การใช้ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนตามมาตราส่วนประมาณค่าเป็นตัวบ่งชี้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ใช้ทักษะการปฏิบัติด้านนั้นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ใช้ทักษะการปฏิบัติด้านนั้นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ใช้ทักษะการปฏิบัติด้านนั้นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ใช้ทักษะการปฏิบัติด้านนั้นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ใช้ทักษะการปฏิบัติด้านนั้นน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามเพศ ประสิทธิภาพในการทำงาน และวุฒิการศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. ทดสอบความแตกต่างของการใช้ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตาม เพศ ประสิทธิภาพในการทำงาน วุฒิการศึกษา วิเคราะห์โดยทดสอบค่าที (t – test) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (\bar{X})
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ค่าอำนาจการจำแนก โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 :75) วิเคราะห์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation)
2. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach.1990 : 202 - 204)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

สถิติเชิงอนุมานที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการใช้ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 โดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา เป็นรายด้าน ใช้ t-test

ผลการวิจัย

จากการศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 271 คนเป็นเพศชาย 56 คน เพศหญิง 215 คน มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี 120 คน ประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป 151 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 228 คน สูงกว่าปริญญาตรี 43 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.86$) รองลงมาได้แก่ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผล ดังนี้

2.1 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนด้านเทคนิค ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากทุกทักษะ โดยทักษะในเรื่องผู้บริหารมีหลักเกณฑ์และเทคนิคในการควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผลการเรียนการสอนได้ถูกต้อง ($\bar{X} = 3.97$) และการศึกษาหาความรู้และฝึกประสบการณ์อยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.97$) มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารจัดระบบโครงสร้างการบริหารโรงเรียน แผนงาน โครงการและกิจกรรมได้ดี ($\bar{X} = 3.86$)

2.2 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากทุกทักษะ โดยทักษะในเรื่อง การแสดงความยินดีกับผู้ร่วมงานที่ประสบความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.01$) มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.00$)

2.3 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนด้านความคิดรวบยอด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากทุกทักษะโดยทักษะการใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ ($\bar{X} = 3.94$) มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ผู้บริหารมีความเข้าใจบทบาทของตนเองและ ผู้ร่วมงานเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.91$)

2.4 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน ปรากฏว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยความคิดเห็นของครูผู้สอนเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูผู้สอนที่เป็นเพศชาย เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีต่อทักษะการบริหารงานแต่ละด้านเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ ทักษะการบริหารด้านการมีมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ทักษะด้านความคิดรวบยอด และทักษะการบริหารด้านเทคนิค แต่ค่าคะแนนเฉลี่ยของครูผู้สอนเพศหญิงสูงกว่าเพศชายทุกด้าน

2.5 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ปรากฏว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปโดยความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปีมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนทั้งที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ที่มีต่อทักษะการบริหารงานแต่ละด้านเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ ทักษะการบริหารด้านการมีมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ทักษะด้านความคิดรวบยอด และทักษะการบริหารด้านเทคนิค แต่ค่าคะแนนเฉลี่ยของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี สูงกว่า และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป เฉพาะด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านความคิดรวบยอด

2.6 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ปรากฏว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนทั้งที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ที่มีต่อทักษะการบริหารงานแต่ละด้านแตกต่างกัน เฉพาะทักษะการบริหารด้านความคิดรวบยอดและด้านเทคนิค โดยความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยทักษะการบริหารด้านความคิดรวบยอดสูงกว่าทักษะการบริหารด้านเทคนิค สำหรับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยทักษะด้านเทคนิคสูงกว่าทักษะการบริหารด้านความคิดรวบยอด

3. การเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตาม เพศ พบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยรวมและรายด้าน

3.1.1 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารด้านเทคนิคของผู้บริหารสถานศึกษา เอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตาม เพศ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมและทุกรายข้อ ยกเว้นทักษะในเรื่องการจัดระบบวิธีการที่จะบริการแก่ชุมชนได้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.2 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตาม เพศ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมและทุกรายข้อ ยกเว้นทักษะในเรื่องเสนอแนะวิธีการและแก้ปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ทักษะเกี่ยวกับบุคลิกภาพทางอารมณ์และสามารถควบคุม อารมณ์ได้ และทักษะในเรื่องการ มีบุคลิกภาพเรียบร้อย สง่างามและสุภาพอ่อนโยนและสร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.3 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารด้านความคิดรวบยอดของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตาม เพศ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมและทุกรายข้อ ยกเว้น ทักษะในเรื่อง วางแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนได้ครอบคลุมครบถ้วน และวิเคราะห์งานของตนเองและผู้ร่วมงานออกมาให้เห็นได้อย่างชัดเจน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยรวมและรายด้าน

3.2.1 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารด้านเทคนิคของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยรวมและรายข้อ

3.2.2 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารด้านมนุษยสัมพันธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยรวมและรายข้อ ยกเว้นทักษะในเรื่อง เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2.3 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารด้านความคิดรวบยอด ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยรวมและรายข้อ ยกเว้นทักษะในเรื่องการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนของตนเป็นอย่างดีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยรวมและรายด้าน

3.3.1 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารด้านเทคนิคของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยรวมและรายข้อ

3.3.2 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยรวมและรายข้อ

3.3.3 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารด้านความคิดรวบยอดของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมและรายข้อ ยกเว้นทักษะในเรื่องการใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ สูงสุด มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลวิจัยการศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ด้านเทคนิค ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านความคิดรวบยอด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 อยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนเป็นผู้มีทักษะการบริหารที่สามารถบริหารงานของสถานศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมายซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแคทซ์ (Katz, 1983 : 90-104) ที่กล่าวว่าผู้บริหารที่บรรลุความสำเร็จจะต้องมีระดับของความเชี่ยวชาญที่สูงทั้งสามทักษะ นอกจากนี้ผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของครูผู้สอนในภาพรวมยังแสดงให้เห็นว่าทักษะทางการบริหารด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ทักษะด้านความคิดรวบยอด และทักษะด้านเทคนิคมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสพรณิการ์ พลายน้อย (2550 : 37-38) ที่กล่าวว่าผู้บริหารระดับสูงมีทักษะเทคนิคน้อย แต่ทักษะด้านความคิดรวบยอดและทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์จะมีความสำคัญกว่านอกจากนี้ แคทซ์ (Katz, 2003 : 1 - 4) ได้กล่าวว่าผู้บริหารระดับสูงต้องใช้ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษย์ ส่วนทักษะด้านเทคนิคจะใช้น้อยกว่าและเมื่อพิจารณาจากความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ซึ่งจำแนกตามเพศ ตามประสบการณ์การทำงานและวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน ปรากฏว่า ลำดับของความสำคัญเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยทักษะด้านเทคนิคจะมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งโดยรวมและรายด้านซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน และสอดคล้องกับพิบูล ดิพิจารณ์ (2548 : 96) พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูที่มีต่อการใช้อำนาจของผู้บริหาร เมื่อจำแนกตามเพศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแต่ละทักษะ ปรากฏผลดังนี้

2.1 ทักษะด้านเทคนิคทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ยกเว้นทักษะในเรื่องการจัดระบบวิธีการที่จะบริการแก่ชุมชนได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้

สถานศึกษาต้องมีนโยบายหรือโครงการที่ให้บริการชุมชนและทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติสาระที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง องค์กรหน่วยงานต่างๆ ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและพัฒนาด้านการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการให้สังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชนทุกๆ ฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ซึ่งสาระและหลักการดังกล่าวล้วนแล้วมีภาระอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติทั้งสิ้นจึงทำให้ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความเห็นไม่แตกต่างกัน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษา (องค์การมหาชน) 2547 :16)

2.2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ รายข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ยกเว้นในเรื่องสร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี เรื่องของการเสนอแนะวิธีการและแก้ปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม เรื่องของการมีบุคลิกภาพเรียบร้อย สง่างาม และสุภาพ อ่อนโยนและ สร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากทักษะดังกล่าวเป็นทักษะที่เกี่ยวกับจิตวิทยาที่มีต่อผู้ได้รับซึ่งก็คือครูผู้สอนทั้งเพศชายและเพศหญิงสามารถเรียนรู้และรับรู้ได้เท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับธนสาร บังลังก์ปัทมา (ออนไลน์.2552)ที่กล่าวว่า **มนุษยสัมพันธ์** เป็นทักษะที่ผู้บริหารควรพัฒนาตนเอง โดยการเปิดใจกว้างและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน การเข้าร่วมอบรม ประชุมสัมมนา หรือการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกันกับผู้บริหาร ทำให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นกระบวนการสร้างความมีส่วนร่วม สร้างการรับรู้ร่วมกัน และมีการทำงานเป็นทีม ความเป็นกัลยาณมิตร จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถครองตน ครองคนและครองงาน เป็นการเพิ่มสมรรถนะทางการบริหารและสามารถบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ

2.3 ทักษะด้านความคิดรวบยอดรายข้อ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ยกเว้นทักษะเรื่องวางแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนได้ครอบคลุมครบถ้วนทักษะเรื่องวิเคราะห์งานของตนเองและผู้ร่วมงานออกมาให้เห็นได้อย่างชัดเจนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานทั้งโดยรวมและรายด้าน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากสภาพปัจจุบันของสถานศึกษาเอกชนบุคลากรหรือครูผู้สอนมีบทบาทในสถานศึกษาหลายหน้าที่ทั้งการสอน การทำหน้าที่งานธุรการ การทำกิจกรรมต่าง ๆ หรืองานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการทำงาน นอกจากนี้ ในสภาพปัจจุบันครูผู้สอนที่มีประสบการณ์น้อยอาจมีการศึกษาในระดับสูง สามารถปฏิบัติงานได้ตามที่ผู้บริหารมอบหมายให้ไม่แตกต่างจากครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุพรรณิการ์ พลายน้อย (2550 : 65 - 66) ที่ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว ตามการรับรู้ของครูในสังกัด พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานของครูทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.1 ทักษะด้านเทคนิค ทูกรายข้อมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไม่ไปตามสมมุติฐาน อาจเป็นเพราะว่าความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มองผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนนั้นการเข้าสู่ตำแหน่งจะต้องมีคุณสมบัติตามที่ระเบียบราชการกำหนด คือ ต้องมีประสบการณ์ในการเป็นครู มีวุฒิทางการศึกษา และที่สำคัญบุคคลที่จะมาเป็นผู้บริหารต้องมีใบประกอบ วิชาชีพทั้งของครูและผู้บริหารสถานศึกษาและต้องมีความรู้ระดับปริญญาตรีทางการศึกษา จึงจะเป็นผู้บริหาร และทักษะด้านเทคนิคจำเป็นต่อผู้บริหารน้อยกว่าทักษะด้านอื่น จึงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพบูลย์ สุขเจริญ(2548 : 50 - 51)ได้ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1ด้านเทคนิควิธี โดยภาพรวมและรายข้อ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทุกรายทักษะมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ยกเว้น เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจำลอง วารี (2550 : 48 - 49) ได้ศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอสนามชัยเขต สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ อนันตชาติ (2550: 54 - 56) ที่ได้ศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครู ในอำเภอเมืองชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ข้าราชการครูมีทัศนะต่อทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทุกรายทักษะมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ยกเว้นทักษะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยงาน ภายนอกที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนของตน เป็นอย่างดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพบุลย์ สุขเจริญ (2548 :50 - 51) ได้ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่ามีความคิดเห็นต่อทักษะความคิดรวบยอดของหน่วยงาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานทั้งโดยรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องจากในสภาวะปัจจุบันที่การเรียนรู้สามารถเข้าถึงในทุกระดับ สื่อต่าง ๆ ที่ให้ความรู้มีหลากหลาย ทำให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจำลอง วารี (2550 : 48 -49) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอสนามชัยเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ความคิดเห็นในการบริหารงานของผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาทักษะเป็นรายด้าน พบว่าทุกทักษะมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ยกเว้นทักษะในเรื่องใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

โดยสรุปจากการศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 พบว่าโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ทั้งที่มีเพศแตกต่างกัน ประสบการณ์ในการทำงานและวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน และมีความคิดเห็นที่ตรงกันในเรื่องของลำดับทักษะการบริหารแต่ละด้าน โดยมีความคิดเห็นที่ผู้บริหารมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ทักษะด้านความคิดรวบยอดและทักษะด้านเทคนิค ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการบริหารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการเปรียบเทียบความคิดเห็นในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนปรากฏว่า ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นที่ต่างกัน แต่ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานและระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนที่เป็นชายและหญิงอาจได้รับผลจากการบริหารที่แตกต่างกัน แต่ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานและวุฒิการศึกษาที่ต่างกันอาจได้รับผลที่เกิดจากการบริหารงานของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 นั้น ควรนำผลการศึกษาไปใช้และศึกษาค้นคว้าวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ควรกำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารโดยการกระตุ้นเพื่อผลักดันให้ผู้บริหารสถานศึกษาสนใจในข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยโดยนำปัญหาจากความคิดเห็นของครูผู้สอนที่แตกต่างกันและตัวบ่งชี้ที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำมาทบทวนและตั้งประเด็นรายละเอียดเพื่อค้นหาความชัดเจนในการพัฒนาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา
ระยอง เขต 1 โดยแบ่งตามระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทของการจัดการศึกษา
- 2.2 ควรศึกษาทักษะการบริหารงานที่มีผลต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จำลอง วารี. (2550). ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอสนามชัยเขต สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข็ทรา เขต 2. ปริญญาโท กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ธนสาร บังลังก์ปัทมา (2552). ทักษะการบริหารสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก (ออนไลน์) แหล่งที่มา :
<http://gotoknow.org/blog/cityedu/249641> 10 ตุลาคม 2552.
- นิพนธ์ อนันตชาติ. (2550). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาคตามทัศนะของข้าราชการครู
ในอำเภอเมืองชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. ปริญญาโท
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2540). หลักการบริหารการศึกษา การบริหารของผู้บริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
อนงค์ศิลป์การพิมพ์.
- พิกุล ดีพิจารณ์. (2548). การใช้อำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู
โรงเรียนเอกชน ในเขตภาคตะวันออก. ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพบุลย์ สุขเจริญ. (2548). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข็ทรา เขต 1. ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- “พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550” (11 มกราคม 2551). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 125 ตอนที่ 7 ก
หน้า 29-30 .
- สุพรรณิการ์ พลายน้อย. (2550). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาคตามทัศนะ
ของข้าราชการครูในอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว
ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคนอื่น ๆ (2546). การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 (2552). รายงานข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาเอกชน
ประจำปีการศึกษา 2552 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 . (เอกสารอัดสำเนา)
- สำนักนายกรัฐมนตรี “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540” (11 ตุลาคม 2540)
ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 114 ตอนที่ 55 ก หน้า 1-12
- สำนักนายกรัฐมนตรี “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” (24 สิงหาคม 2550)
ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 24-27, 67 - 90
- Best, J.W, and Kahn, J.V. (1993). **Research in Education**. 7 th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of Psychological Testing**. 5th ed. New York : Harper Collins.

การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของ
ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง
A Study of Supporting Students System Operation According to
Administrators and Teachers' Opinions of Vocational Private Schools
in Rayong Province.

นริศรา จูแยม¹, สุรีย์มาศ สุขกลี², พีระ รัตนวิจิตร³

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ² อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
³ ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา โรงเรียนระยองวิทยาคมปากน้ำ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งการทำงาน และขนาดโรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2552 จำนวน 185 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 44 ข้อ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และขนาดของผลสำคัญ (Effect Size)

ผลการวิจัย พบว่า 1) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งหมด 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ที่จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งการทำงาน และขนาดโรงเรียน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

Abstract

The purposes of this research were to study and to compare the supporting students system of operation according to Administrators and Teachers' Opinions of Vocational Private Schools in Rayong Province separated by sexes, working experiences, working position and school sizes. The population used in this research were 185 administrators and teachers in Vocational Private Schools in Rayong of academic year 2009. The instrument use in this research for collecting the data was the rating scale questionnaires of 5 level with 44 items and reliability of .95. The statistics used for analyzing the data were percentage, mean (μ), standard deviation (σ), and effect size.

The results of the study were as follows : 1) The supporting students system operation according to Administrators and Teachers' Opinions of Vocational Private Schools in Rayong Province separated by sexes, working experiences, working position and school size were at high level. 2) The analysis to compare the supporting students system operation according to administrators and teachers' opinions of vocational private schools in Rayong Province separated by sexes, working experiences, working position and school sizes had the same opinion.

บทนำ

สังคมไทยในยุคปัจจุบันได้พัฒนาจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมกึ่งอุตสาหกรรมและได้พัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้นจึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้จากสถานการณ์และปัญหาเด็กในสังคมไทยนั้นวันจะมีความซับซ้อน วิฤตและรุนแรงมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจ ทุนนิยม แข็งตลาด การแข่งขัน แบบเสรี การเร่งเร้า การกระตุ้นในลักษณะบริโภคนิยมผ่านสื่อต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้โครงสร้างทางสังคมอ่อนแอ ทุนทางสังคม ศาสนา วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นห่างเหิน และถูกปฏิเสธจากเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งจึงได้รับการหล่อหลอมจากบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมาย หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมอันดีงาม มีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : 1) และเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 462) ได้กล่าวว่า ความเจริญทางเทคโนโลยีด้านข้อมูล ข่าวสาร สภาพสังคมที่ซับซ้อน มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดสภาวะวิฤตเป็นปัญหามากมาย ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาอาชญากรรม ก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิตของคนทั่วไปรวมทั้งเยาวชนซึ่งเป็นนักเรียนต้องรับผลกระทบดังกล่าวด้วย ดังนั้นรัฐบาลจึงมี ความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการดูแลช่วยเหลือบุคคลทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัยให้สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้สำนักงาน

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพให้กับนักเรียนโดยมีครูทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนเพื่อพัฒนาค้นให้เป็นคนดี คนเก่งและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จากสภาพของสังคมไทยในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียน ขาดการสนใจในการเรียน มาโรงเรียนสายและการหนีเรียน ปัญหาด้านความประพฤติเกี่ยวกับการแต่งกาย พฤติกรรมก้าวร้าวไม่มีสัมมาคารวะ ปัญหาการขาดระเบียบวินัยโดยไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทางโรงเรียน ปัญหาด้านสารเสพติดทำให้พบว่า นักเรียนมีการทดลองใช้ยาเสพติดและแพร่ระบาดในโรงเรียนระดับอาชีวศึกษา ปัญหาการทะเลาะวิวาท เทียวเตร่ หรือปัญหาด้านอื่น ๆ จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โรงเรียนจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาให้นักเรียน ด้วยการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ มีเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนและประสานงานร่วมกันกับผู้ปกครอง โดยยึดองค์ประกอบหลักสำคัญ 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหา และด้านการส่งต่อ ดังนั้นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นระบบที่ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ในการสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีครูอาจารย์ที่จะคอยดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง นอกจากนี้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และยั่งยืน

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในด้านวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาและใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จะได้นำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนา การดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่ง การทำงาน และขนาดโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยองปีการศึกษา 2552 จำนวน 6 โรงเรียน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 185 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 30 คน และครูผู้สอน จำนวน 155 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. 2552 : 10)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง โดยจัดแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) เกี่ยวกับเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งการทำงาน และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert Scale) ตามแนวทางของเบสท์และคานท์ (Best and Kahn, 1993 : 246 – 248)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อขอความร่วมมือเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 185 ฉบับ พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง โดยกำหนดวันรับคืนจากเจ้าหน้าที่โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง
3. ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามจากโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดระยอง ทั้ง 6 โรงเรียนตามวันที่กำหนด และติดตามด้วยตนเองในกรณีที่ยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืน
4. รวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อการวิจัยที่ได้รับการตอบกลับจากผู้ตอบแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาลงรหัส ให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อ
3. นำข้อมูลที่ได้รับมาบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ และหาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
4. การแปลความหมายของคะแนนและจัดลำดับ ซึ่งผู้วิจัยแปลความหมายของคะแนน โดยใช้ค่าเฉลี่ยในการอธิบายความหมายของระดับการดำเนินงานดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	มีการดำเนินงานในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	มีการดำเนินงานในระดับน้อยที่สุด

5. ทดสอบขนาดของผลสำคัญ (Effect Size) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ค่า ES มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองค่านี้มีความสำคัญ (Fraenkel and Wallen, 1993 : 211)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (μ)
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

1. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-total Correlation) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 106-108)
2. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202-204)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งการทำงานและขนาดโรงเรียน โดยการทดสอบขนาดของผลสำคัญ (Effect Size)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.60 มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 43.20 โดยมีตำแหน่งการทำงานเป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 83.80 และปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 74.60

2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.95$) และเมื่อพิจารณาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\mu = 3.97, \sigma = .53$) รองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหา ($\mu = 3.97, \sigma = .54$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 3.87$) เมื่อพิจารณาตามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังนี้

2.1 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสูงสุด คือ มีการจัดให้บุคลากรออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ($\mu = 4.15$) รองลงมา คือ มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกันระหว่างบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน ($\mu = 4.10$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น แบบทดสอบ SDQ แบบทดสอบ EQ แบบทดสอบ IQ ศึกษาจากระเบียบสะสมการสังเกต การสัมภาษณ์ ฯลฯ ($\mu = 3.64$)

2.2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ด้านการคัดกรองนักเรียน มีการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

($\mu = 3.87$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสูงสุด คือ บุคลากรใช้เกณฑ์การคัดกรองนักเรียนตามที่ทางโรงเรียนกำหนดเป็นเครื่องมือในการคัดแยกนักเรียน เพื่อจัดกลุ่ม ($\mu = 3.93$) รองลงมา คือ มีการคัดแยกนักเรียนและรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ($\mu = 3.92$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 3.79$)

2.3 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสูงสุด คือ บุคลากรมีการศึกษาความต้องการของนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมและพัฒนาเด็กนักเรียน ($\mu = 4.02, \sigma = .63$) รองลงมา คือ โรงเรียนได้ดำเนินการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน ($\mu = 4.02, \sigma = .73$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียนโดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ($\mu = 3.91$)

2.4 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหา มีการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสูงสุด คือ บุคลากรมีการเก็บรักษาข้อมูลการให้คำปรึกษาของนักเรียนเป็นความลับ ($\mu = 4.09$) รองลงมา คือ มีการดำเนินการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ($\mu = 4.06$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการดำเนินการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหานักเรียนที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ($\mu = 3.85$)

2.5 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ด้านการส่งต่อ มีการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.88$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสูงสุด คือ มีการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะด้านเพื่อการส่งต่อภายนอก ($\mu = 3.96$) รองลงมา คือ มีระบบสารสนเทศและแผนการส่งต่อนักเรียนภายนอกโรงเรียน อย่างครอบคลุมและชัดเจนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 3.90$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการดำเนินการติดตามผล การให้ความช่วยเหลือนักเรียนของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ($\mu = 3.83$)

2.6 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามเพศ มีการดำเนินงานในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า

ผู้บริหารและครูผู้สอนเพศชาย มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.85$) และเมื่อพิจารณาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 3.97$) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน ($\mu = 3.95, \sigma = .51$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 3.90$)

ผู้บริหารและครูผู้สอนเพศหญิง มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.86$) และเมื่อพิจารณาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสูงสุด คือ ด้านการช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ปัญหา ($\mu = 3.99$) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน ($\mu = 3.98, \sigma = .54$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 3.86$)

2.7 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน มีการดำเนินงานในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งสามกลุ่ม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตาม ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ที่จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งการทำงาน และขนาดโรงเรียน ปรากฏผลดังนี้

3.1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ที่จำแนกตามเพศ โดยรวมมีค่า ES เป็น -.02 และเมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนเพศหญิงกับเพศชายโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน คือ มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากทั้งสองกลุ่ม

3.2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ที่จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่า ES เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ที่จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	ประสบการณ์ในการทำงาน		
	ต่ำกว่า 5 ปี กับ 5 - 10 ปี	ต่ำกว่า 5 ปี กับ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	5 - 10 ปี กับ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	.06	.35	.27
ด้านการคัดกรองนักเรียน	-.09	.19	.25
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	.02	.04	.02
ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหา	-.06	.06	.10
ด้านการส่งต่อ	-.20	-.05	.13

จากตาราง 1 แสดงว่า เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน ที่จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน คือ มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากทั้งสามกลุ่ม

3.3 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ที่จำแนกตามตำแหน่งการทำงานโดยรวม มีค่า ES เป็น .12 และเมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน คือ มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากทั้งสองกลุ่ม

3.4 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ที่จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมมีค่า ES เป็น -.24 และเมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน คือ มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากทั้งสองกลุ่ม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ได้มีการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะ ความรู้ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ โดยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและการบริหารงานเชิงระบบ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประกาศให้ปีการศึกษา 2551 เป็น “ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียน” โดยกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตการศึกษาทุกเขตการศึกษา มีบทบาทดำเนินงานส่งเสริมให้โรงเรียนนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปดำเนินงานให้เข้มแข็ง ต่อเนื่อง และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน อันจะทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้รับการแก้ไขให้ผ่านพ้นไปด้วยดี ด้วยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ พัฒนานักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัชต์ ขาตะรักษ์ (2550 : 132 - 133) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ที่กล่าวว่า การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 7 มาตรา 63 โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา ฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบ ต่อสังคมและความปลอดภัยแก่นักเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองยศ อุตระศาสตร์ (2546 : 82) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงทำให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับรายด้านมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสูงสุด คือ มีการจัดให้บุคลากรออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญและจำเป็น ซึ่งถือว่าครูที่ปรึกษาจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเพื่อนำไปปฏิบัติในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิต ที่แตกต่างกันสามารถหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้จักข้อมูล ที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษาที่มีความเข้าใจนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ออนไลน์. 2552) ได้กำหนดให้ปีการศึกษา 2552 เป็น “ปีแห่ง การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน” ด้วยการจัดกิจกรรมสัปดาห์เยี่ยมบ้านนักเรียน โดยให้สถานศึกษาจัดครูที่ปรึกษาออกเยี่ยมนักเรียนในความปกครองถึงบ้านพักทุกคนให้ครบร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงทำให้ประเด็นการจัดให้บุคลากรออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่เป็นอันดับสูงสุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น แบบทดสอบ SDQ แบบทดสอบ EQ แบบทดสอบ IQ ศึกษาจากระเบียบสะสม การสังเกต การสัมภาษณ์ ฯลฯ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน มีจำนวนรายการที่ต้องประเมินนักเรียนมากและต้องประมวลผลจากหลายส่วนทั้งในส่วนของนักเรียนประเมินตนเอง ผู้ปกครองประเมินนักเรียนและครูที่ปรึกษาประเมินนักเรียน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย จำนวนรายการที่ประเมิน มีมากและต้องประเมินนักเรียนทุกคนทำให้เกิดความล่าช้าในการประเมินผล ครูที่รับผิดชอบต้องเสียเวลามากในการจัดทำข้อมูลเลยทำให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินงานมากกว่าประเด็นอื่น ๆ จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย

1.2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่เป็นอันดับสูงสุด คือ บุคลากรใช้เกณฑ์การคัดกรองนักเรียนตามที่ทางโรงเรียนกำหนดเป็นเครื่องมือในการคัดแยกนักเรียนเพื่อจัดกลุ่ม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีการกำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของแต่ละโรงเรียนที่ชัดเจน

ไม่ยุ่งยาก จึงทำให้การตัดสินใจในการจัดกลุ่มนักเรียนทำได้ง่าย ซึ่งในการกำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนนั้นทางโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดเกณฑ์การคัดกรองของแต่ละโรงเรียนและทดลองใช้งาน ได้ผลการคัดกรองที่เป็นจริง สามารถวัดได้ จึงนำมาใช้ในการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพร้อมทั้งปรับปรุงพัฒนา ระบบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2547 : 47) ได้ระบุไว้ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้น สถานศึกษาควรมีการประชุมครู กำหนดเกณฑ์การคัดกรอง เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันให้เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงดังนั้นจึงทำให้ประเด็นบุคลากรใช้เกณฑ์การคัดกรองนักเรียนตามที่ทางโรงเรียนกำหนดเป็นเครื่องมือในการคัดแยกนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยอยู่เป็นอันดับสูงสุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือมีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียน อาจเนื่องมาจากผลที่ได้จากการคัดกรองนักเรียนนั้น ไม่มีการนำข้อมูลที่ได้จากการคัดกรองนักเรียนมาจัดเก็บอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจึงทำให้ไม่สะดวกต่อ การนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บหรือพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นการลงทุนค่อนข้างสูงทั้งในด้านบุคลากรและโปรแกรมระบบสารสนเทศ จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย

1.3 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่เป็นอันดับสูงสุด คือ บุคลากรมีการศึกษาความต้องการของนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมและพัฒนานักเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยองนั้นโดย ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านครอบครัวและเศรษฐกิจ จึงทำให้ประเด็นบุคลากรมีการศึกษาความต้องการของนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมและพัฒนา นักเรียนมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสูงสุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนโดยให้ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองนักเรียนไม่มีเวลามาพบปะพูดคุยกับโรงเรียนและ นักเรียนในความดูแลของครูที่ปรึกษาผู้ปกครองนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนซึ่ง สอดคล้องกับขมาภรณ์ สายวงศ์ปัญญา (2548 : 71 - 77) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนโดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าส่วนหนึ่งโรงเรียนไม่ได้จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองหรือมีการจัดกิจกรรมและ ผู้ปกครองไม่ได้มีส่วนร่วมหรือผู้ปกครองให้ความสนใจในเรื่องการส่งเสริมนักเรียนในความดูแลของตนเองน้อยที่เป็น เช่นนี้เพราะเวลาของผู้ปกครองส่วนใหญ่หมดไปกับการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ ณรงค์ ชื่อกำเนิด (2549 : 23) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สถานศึกษาควร ดำเนินการให้ครูที่ปรึกษาได้ปฏิบัติ คือ กิจกรรมโฮมรูมและจัดการประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน โดยกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองสามารถหาแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียนและส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนได้รับ ประโยชน์มากขึ้นซึ่งแนวทางในการจัดกิจกรรมดังกล่าวมีหลักการสำคัญ คือ ต้องให้นักเรียนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วม ให้มากที่สุด จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย

1.4 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหา โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่เป็นอันดับสูงสุด คือ บุคลากรมีการเก็บรักษาข้อมูลการให้คำปรึกษาของนักเรียนเป็นความลับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บรักษาข้อมูล และการให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ได้พิจารณาบุคลากรให้ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ของนักเรียนเป็น เรื่องของแต่ละบุคคลโดยไม่ต้องการเผยแพร่ให้ผู้อื่นทราบซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนใน ภาพรวม จึงทำให้ประเด็นบุคลากรมีการเก็บรักษาข้อมูลการให้คำปรึกษาของนักเรียนเป็นความลับมีค่าเฉลี่ยอยู่เป็น อันดับสูงสุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการดำเนินการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหานักเรียนที่มีปัญหาด้าน เศรษฐกิจ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยองนั้นมีสภาพทาง

เศรษฐกิจและฐานะทางครอบครัวค่อนข้างดี และประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายเรียนฟรี 15 ปีในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และนโยบายกองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาจึงทำให้นักเรียนไม่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเท่าที่ควร จึงทำให้มีคะแนนเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องยศ อุตศาสตร์ (2546 : 86) ได้กล่าวว่า ครูที่ปรึกษามีการให้คำปรึกษาเบื้องต้น ประสานงานกับผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องเพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียน ทั้งกิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรม เสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง และการจัดหาทุนสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ

1.5 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ด้านการส่งต่อ โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่เป็นอันดับสูงสุด คือ มีการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะด้าน เพื่อการส่งต่อภายนอก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยองได้ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง รวมถึงการวางแผน วิเคราะห์ความพร้อมของแต่ละส่วนในการแก้ปัญหาให้นักเรียนเฉพาะด้าน จึงทำให้ประเด็นมีการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะด้าน เพื่อการส่งต่อภายนอกมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสูงสุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการดำเนินการติดตามผล การให้ความช่วยเหลือนักเรียนของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในโรงเรียนมีการดำเนินการแก้ไขเบื้องต้นด้วยตนเองก่อนถ้าไม่สามารถแก้ปัญหาได้จึงดำเนินการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ฝ่ายกิจการนักเรียนนักศึกษา ครูแนะแนว ที่จะรับช่วงในการช่วยเหลือนักเรียนต่อไปล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระชัย รอดหลง (2549 : 70) ที่ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรีเขต 3 ในด้านการส่งต่อ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาครูที่ปรึกษาจะต้องดำเนินการแก้ปัญหาหรือช่วยเหลือนักเรียนก่อนโดยไม่ให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นตนเองแตกต่างจากเพื่อน และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย

2. เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งการทำงาน และขนาดโรงเรียน ที่แตกต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยองที่มีต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ได้นำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและยั่งยืน สร้างความตระหนักและให้ความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่ง มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ให้กับบุคลากรผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียน โดยเฉพาะครูที่ปรึกษา สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 (2552 : 1) ที่ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึง โดยผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

2.1 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรเพศชายและเพศหญิงได้เห็นความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยองจะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย จึงทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธนา เรื่อง ไพศาล (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี พบว่า ระหว่างความคิดเห็นของครูที่ปรึกษาชายและครูที่ปรึกษาหญิงไม่แตกต่างกัน

2.2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นมาใหม่ และนำมาใช้ในโรงเรียนทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนทุกคนต้องถือปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน ทุกคนจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใกล้เคียงกัน พฤติกรรมของนักเรียนโดยรวมของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกันสามารถแก้ปัญหาได้ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับพัชราภรณ์ เดชสุภา (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาการดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี และครูที่มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป มีปัญหาไม่ต่างกัน

2.3 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการในทุกขั้นตอน จึงทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนเกิดการรับรู้และความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ วรณศิริ (2550 : 88 - 94) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า โดยรวม ผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เพราะ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนนั้นมีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการวางแผนและกำหนดนโยบาย การปฏิบัติงานร่วมกัน และมีความตระหนักถึงความสำคัญที่จะดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งมีวิธีการกิจกรรมเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่สามารถดำเนินการเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษา

2.4 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนทุกแห่งมีหลักการและแนวทางการดำเนินงานเหมือนกันหมด นั่นคือ มีการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานและสามารถตรวจสอบได้สอดคล้องกับจรรยา รัตนัญญา (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็กมีการประกันคุณภาพโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง นั้นควรนำผลการศึกษาไปใช้และศึกษาค้นคว้าวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ควรตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนานักเรียน ด้วยการนำระบบดูแลช่วยเหลือมาดำเนินงานในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยกำหนดอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2 ควรมีการพัฒนาครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ เจตคติที่ดีและมีทักษะในการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

1.3 ควรมีการกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผล โดยให้การช่วยเหลือแก่ครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเมื่อพบปัญหาในการดำเนินงาน

1.4 ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาศึกษาวิจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง

2.2 ควรมีการศึกษาศึกษาปัญหาของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนจังหวัดระยอง ให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

2.3 ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อหารูปแบบและวิธีการในการแก้ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง

เอกสารอ้างอิง

จรรโลง ธนัญญา. (2549). การศึกษาการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม.

(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ณรงค์ ชื่อกำเนิด. (2549). การศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พัชราภรณ์ เดชสุภา. (2551). ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ยุทธนา เรืองไพศาล. (2547). ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

เรื่องยศ อุตสาสตร์. (2546). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วีระชัย รอดหลง. (2549). สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). ลพบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ษมาภรณ์ สายวงศ์ปัญญา. (2548). การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลำปาง : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

สมศักดิ์ วรณศิริ. (2550). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). **แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

_____. (2552). **ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : Obec.go.th/file_e-
office/2009731091425. 10 ตุลาคม 2552.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 (2552). **รายงานข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาเอกชน
ประจำปีการศึกษา 2552 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1** . (เอกสารอัดสำเนา)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). **มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

สุรัชต์ ชาดะรักษ์. (2550). **การดำเนินงานตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา**

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).

มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Best, John W. and James V. Kahn. (1993). **Research in Education**. 7th ed. Boston : Allyn and Bacon.

Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of Psychological Testing**. 5th ed. New York : Harper Collins.

Faenkel, Jack R. and Norman E. Wallen. (1993). “Experimental Research”, **How to Design and
Evaluate Research in Education**. 2nd ed. New York. : McGraw-Hill.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยว ของจังหวัดสมุทรสงคราม The Design of Tourism Singage System for Samut Songkhram Provcne

พิบูล ไฉตกรกรม

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัญหาของป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยว 2) วิเคราะห์อัตลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสงคราม 3) สร้างระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม ให้มีเอกลักษณ์แบบสมุทรสงครามและมีมาตรฐานเดียวกันทั้งจังหวัด เครื่องมือวิจัยและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ 19 คน และแบบสำรวจป้ายสัญลักษณ์ในสถานที่ท่องเที่ยว ในอำเภอเมือง อำเภออัมพวาและอำเภอบางคนที วิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาที่เกิดขึ้นกับป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยว คือ ไม่มีหน่วยงานกลางที่ดูแลรับผิดชอบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยว ปัญหาทางกายภาพของป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยว คือ ความไม่เป็นระเบียบ ไม่มีมาตรฐาน รูปแบบไม่แน่นอน อยู่ในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม ป้ายมีขนาดไม่เหมาะสม ไม่แสดงอัตลักษณ์ของสมุทรสงคราม ไม่เป็นเอกภาพ 2) ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ ที่มีต่ออัตลักษณ์ของจังหวัดคือ เอกลักษณ์ในด้านประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญ เอกลักษณ์ในด้านธรรมชาติ ทิวทัศน์ แหล่งท่องเที่ยว เอกลักษณ์ในด้านศาสนา ศาสนสถาน วัด โบสถ์ เอกลักษณ์ในด้านศิลปะและผู้สร้างชื่อเสียงให้จังหวัด เอกลักษณ์ในด้านกาเกษตร พืช ผลไม้ เอกลักษณ์ในด้านอาหารท้องถิ่น หอยหลอด ปลาทุ กุ้งแม่น้ำ เอกลักษณ์ในด้านวัฒนธรรมพื้นเมือง ดนตรี นาฏศิลป์ 3) รูปแบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด คือ ควรสื่อสารแบบสากล มีความเป็นไทย มีภาพลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสงคราม ควรใช้ข้อความภาษาไทยและอังกฤษ ควรมีป้ายสัญลักษณ์สำหรับบอกทิศทาง ป้ายสัญลักษณ์สำหรับระบุสถานที่และป้ายสัญลักษณ์สำหรับให้ข้อมูลข่าวสาร องค์ประกอบที่ใช้ในการออกแบบ ควรใช้ภาพถ่าย ภาพวาด กราฟิก ภาพลายเส้น ภาพการ์ตูน

คำสำคัญ: การออกแบบป้ายสัญลักษณ์, ป้ายสำหรับการท่องเที่ยว, สมุทรสงคราม

Abstract

The purposes of this research are 1) to analysis tourism signage problem 2) to analysis Samut Songkhram identity and 3) to establish tourism signage system for Samut Songkhram Province. The research methodologies employed in this study are the structured interviews and survey. Nineteen experts were the respondents.

Overall, the findings of this research reveal were as following: 1) Samut Songkhram Province tourism signage system problem is: there are no tourism signage hub to control tourism signage system for standard and unity 2) experts opinion for Samut Songkhram Province tourism signage system are should be international standard format with Thai style in Samut Songkhram identities, should be bilingual text in Thai and English and Samut Songkhram sign consist of image of history, image of nature, image of temple, image of artist and celebrity, image of agriculture and fruit, image of Thai folk music and dance.

In addition, it is found that the suitable tourism signage systems are Direction Sign, Information Sign and Identifying Sign. The design elements for tourism signage systems consist of text, picture, sign and color.

Keywords: Signage Design, Tourism Signage, Samut Songkhram Province

บทนำ

จังหวัดสมุทรสงคราม เดิมชื่อแม่กลอง เป็นจังหวัดที่มีเนื้อที่น้อยที่สุดของประเทศไทย คือประมาณ 416 ตารางกิโลเมตร หรือ 260,441 ไร่ ตั้งอยู่ทางภาคกลางตอนล่าง ห่างจากกรุงเทพฯ ไปทางตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 65 กิโลเมตร คำขวัญประจำจังหวัด คือ เมืองหอยหลอด ยอดลิ้นจี่ มีอุทยาน รัชกาลที่ 2 แม่กลองไหลผ่าน นมัสการหลวงพ่อบ้านแหลม สีประจำกลุ่มจังหวัด คือ สีเหลือง ต้นไม้ประจำจังหวัด คือ สนทะเล ดอกไม้ประจำจังหวัด คือ จิกทะเล มีประชากรทั้งสิ้น 194,054 คน (พ.ศ. 2551) เป็นอันดับที่ 75 ของประเทศ (มีประชากรน้อยเป็นอันดับ 2 ของประเทศด้วย) ความหนาแน่น 465.69 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร (อันดับที่ 7) จังหวัดสมุทรสงครามมี 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภออัมพวาและอำเภอบางคนที องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 5 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 33 แห่ง

สมุทรสงคราม เป็นจังหวัดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นที่โดดเด่น มีการพึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืน เป็นจังหวัดที่มีความมั่นคงของมนุษย์สูงที่สุดในประเทศไทย โดยประกาศของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เผยผลสำรวจดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในปี พ.ศ. 2550 เอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของสมุทรสงครามมีหลายด้าน เช่น ด้านอาชีพ มีการทำสวนมะพร้าว ลิ้นจี่ ส้มโอ ทำนาเกลือ ประมง เลี้ยงสัตว์น้ำ กุ้ง หอย ปู ปลา ปศุสัตว์ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและแช่แข็ง น้ำปลา น้ำตาลสด ด้านชุมชน มีชุมชนที่เก็บรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้หลายแห่ง เช่น ชุมชนแม่น้ำอ้อม ชุมชนแม่น้ำแม่กลอง ชุมชนเขายี่สารและชุมชนบ้านแหลม การมีชุมชนมากมายและอาชีพที่หลากหลาย ไม่ทำให้จังหวัดสมุทรสงครามต้องสูญเสียเอกลักษณ์ทางธรรมชาติเลย เพราะมีทั้งป่าชายเลน ดอนหอยหลอด แม่น้ำแม่กลอง การมีวิถีชีวิตที่หลากหลายบนภูมิประเทศที่แตกต่าง ทำให้มองเห็นเอกลักษณ์ทางด้านสถานที่ท่องเที่ยว เช่น อุทยาน รัชกาลที่ 2 ค่ายบางกุ้ง ดอนหอยหลอด ตลาดน้ำท่าคา วัดบางกะพ้อม ตลาดน้ำอัมพวา และที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์

เอกลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ เนื่องจากจังหวัดสมุทรสงครามมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ทำให้เกิดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ อนุสรณ์สถานศิลปกรรม หัตถกรรม งานช่าง คนตรี นาฏศิลป์และการละเล่นพื้นบ้าน ตำนาน นิทานพื้นบ้าน พิธีกรรม ความเชื่อ ไปจนถึงอาหาร เอกลักษณ์ของชาวสมุทรสงครามอีกอย่างหนึ่ง คือ เป็นสถานที่สำคัญของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ เช่น พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ 1 สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ 2 เป็นภูมิสำเนาบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น หลวงประดิษฐไพเราะ นักดนตรีไทย จอมพลผิน ชุณหะวัณ บิดาของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ครูเอื้อ สุนทรสนาน นักแต่งเพลง นักร้อง ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ ศิษย์เอกของหลวงประดิษฐไพเราะ บุญยัง เกตุคง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ลิเก) ช่าง มุลพินิจ ศิลปินอิสระ ศรคีรี ศรีประจวบ นักร้องเพลงลูกทุ่ง แผลดสยาม อิน-จัน ผาแผลงตัวติดกันที่มีชื่อเสียง อภิเดช ศิษย์หิรัญ นักมวยไทย และเปลว สีเงิน นักหนังสือพิมพ์

เสน่ห์ที่น่าหลงใหลของสมุทรสงคราม ทำให้เกิดกิจกรรมขึ้นมากมาย ในด้านการท่องเที่ยว ด้านศิลปะ ด้านวัฒนธรรม ด้านสินค้าอุตสาหกรรม ด้านการเกษตรและกิจกรรมความบันเทิง ช่วงเวลา 20 ปีที่ผ่านมา มีบทความ วารสาร งานวิจัยและโครงการอนุรักษ์ ที่เกี่ยวกับจังหวัดสมุทรสงครามนับร้อยเรื่อง เช่น ในปี พ.ศ. 2535 นางลักษณะ บริการหัตถกิจ ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบจากการพัฒนาต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านเขายี่สาร หมู่ที่ 1 ตำบลยี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีการวิจัยในแนวอนุรักษ์ฟื้นฟู เช่น นิธิ ลิศนันท์ ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมน้ำคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามในปี 2544 ส่วนเพียร กานต์ วงศ์วานิชย์ศิลป์ เลือกศึกษาชุมชนคลองบางน้อย ในปี พ.ศ. 2550 ต่อมา กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และแผนที่แหล่งสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสงคราม ในปี พ.ศ. 2548 การวิจัยเกี่ยวกับโฮมสเตย์เป็นหัวข้อยอดนิยมมาหลายปีแล้ว เช่น การปรับที่อยู่อาศัยเดิมเป็น "โฮมสเตย์" ของชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยนราธิป ผลบุญรักษ์ ในปี พ.ศ. 2547 ต่อมา สุรเชษฐ์ บุญพงษ์มณี ศึกษาการจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในปี พ.ศ. 2549

การท่องเที่ยวก็เป็นประเด็นเด่นที่ถูกยกขึ้นมาศึกษากันมากมาย เช่น นำเที่ยวชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยทางเดินเท้าและจักรยาน โดยภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2548 ก่อนหน้านั้น มีการศึกษาทางนิเวศวิทยาในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ Home stay: กรณีศึกษา หมู่บ้านทรงไทย ตำบลปลายโพรงพาง อำเภอมัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยบุญชู ไตรทิพย์พาณิชย์ ในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งก่อนหน้านั้น ในปี พ.ศ. 2545 ยาใจ ศรีวิโรจน์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเพื่อสร้างระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยว ตำบลปลายโพรงพาง อำเภอมัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ปัญหาของการวิจัย

การขยายตัวของเมืองและการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ทำให้สภาพชุมชนหลายแห่งเปลี่ยนแปลง การเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยว เช่น ตลาดน้ำ โสมสเดย์ แหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ ที่ไม่มีการวางแผนล่วงหน้า ต่างคนต่างทำ ทำให้อัตลักษณ์ท้องถิ่นผิดเพี้ยนไป ป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวที่ใช้ในจังหวัดก็ไม่มีมาตรฐานกลาง ไม่สอดคล้องกัน ก่อให้เกิดการสื่อความหมายที่คลาดเคลื่อน ไม่เป็นเอกภาพ ผู้วิจัยตั้งข้อสงสัยว่า สาเหตุ น่าจะเกิดจากความไม่ชัดเจนของแนวคิด (Concept) และองค์ประกอบทางการออกแบบ (Graphic Design Elements) ทั้งสองส่วนนี้เป็นปัจจัยหลักสำหรับการออกแบบป้ายสัญลักษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะแก้ปัญหาระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีรูปแบบหลากหลายเกินไป ดูไม่เป็นชุดเดียวกัน ผลการวิจัยจะถูกใช้ในการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมทางสายตา การสร้างสุนทรียภาพและแก้ปัญหาการสื่อสาร

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์ปัญหาของป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม
2. วิเคราะห์อัตลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสงคราม
3. สร้างระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงครามให้มีเอกลักษณ์แบบ

สมุทรสงครามและมีมาตรฐานเดียวกันทั้งจังหวัด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้จะศึกษาปัญหาของป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวและอัตลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ซึ่งมีหน้าที่ใช้สอยตามมาตรฐานของระบบป้ายสัญลักษณ์ คือ ป้ายสัญลักษณ์เพื่อบอกทิศทาง (Direction Sign) ป้ายสัญลักษณ์เพื่อให้อ่านข้อมูลข่าวสาร (Information Sign) และป้ายสัญลักษณ์เพื่อระบุสถานที่ (Identifying Sign)

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) มีการเก็บข้อมูล 2 แบบ เริ่มต้นโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ (Key-informant) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Interview Sheet) หลังจากนั้น จึงเก็บข้อมูลโดยการสำรวจป้ายสัญลักษณ์ในสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัด เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสำรวจ (Survey Sheet)

การเก็บข้อมูล

1. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ รวม 19 คน ดังนี้ ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด, นายกเทศมนตรี 5 คน ได้แก่ เทศบาลอำเภอมือง เทศบาลตำบลอัมพวา เทศบาลตำบลกระดังงา เทศบาลตำบลบางนกแขวก และเทศบาลตำบลเหมืองใหม่, รองผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรม สำนักงานบำรุงทางสมุทรสงคราม, ประธานวัฒนธรรมอำเภอมือง 3 คน ได้แก่ อำเภอมือง อำเภอมัมพวาและอำเภอบางคนที, ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกชุมชน และประธานชุมชนตลาดน้ำบางนกแขวก ชุมชนตลาดน้ำบางน้อย ชุมชนตลาดน้ำอัมพวา, ประธานที่ปรึกษาชุมชนตลาดน้ำอัมพวา,

เจ้าหน้าที่โครงการอัมพวา ชัยพัฒนานุรักษ์ มูลนิธิชัยพัฒนา และผู้ช่วยผู้อำนวยการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสมุทรสงคราม

2. สํารวจป้ายสัญลักษณ์ที่ใช้ในสถานที่ท่องเที่ยว รวม 200 ป้าย ในอำเภอเมือง อำเภออัมพวาและอำเภอบางคนที

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้สถิติบรรยายเข้ามาช่วยในการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ได้ผลการวิจัย 2 เรื่อง คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด และอัตลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสงคราม ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด

1.1 ปัญหาเรื่องหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ 10 ใน 19 คน เห็นว่า มีปัญหาเกิดขึ้นจริง แต่ก็มีหน่วยงานมาดูแลรับผิดชอบและหน่วยงานที่ถูกอ้างถึง คือ การท่องเที่ยวประจำจังหวัด (ถูกอ้างอิง 7 ครั้ง) เทศบาล (ถูกอ้างอิง 6 ครั้ง) กรมทวงหลวง (ถูกอ้างอิง 5 ครั้ง) หน่วยงานของจังหวัด (ถูกอ้างอิง 5 ครั้ง) องค์การบริหารการปกครองระดับท้องถิ่น (ถูกอ้างอิง 3 ครั้ง) และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด (ถูกอ้างอิง 2 ครั้ง) ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ 9 ใน 19 คน เห็นว่า สาเหตุเป็นเพราะไม่มีหน่วยงานใดเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

1.2 ปัญหาทางกายภาพที่เกิดขึ้นกับป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด เป็นสาเหตุที่สร้างปัญหาอย่างแท้จริง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ เห็นว่า ความไม่เป็นระเบียบของป้าย สร้างความสับสนมากที่สุด(ถูกอ้างอิง 13 ครั้ง) รองลงมา คือ การไม่มีมาตรฐาน รูปแบบไม่แน่นอน (ถูกอ้างอิง 10 ครั้ง) อยู่ในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม (ถูกอ้างอิง 7 ครั้ง) ป้ายบอกทางมีน้อยเกินไป (ถูกอ้างอิง 5 ครั้ง) ขนาดของป้ายไม่เหมาะสม (ถูกอ้างอิง 5 ครั้ง) ไม่มีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ (ถูกอ้างอิง 4 ครั้ง) แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่มีป้ายบอกทาง (ถูกอ้างอิง 3 ครั้ง) ป้ายอยู่ในสภาพทรุดโทรม (ถูกอ้างอิง 2 ครั้ง) ตัวอักษรที่ใช้ไม่เหมาะสม (ถูกอ้างอิง 2 ครั้ง) ป้ายไม่มีข้อความภาษาอังกฤษ (ถูกอ้างอิง 1 ครั้ง) และไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ (ถูกอ้างอิง 1 ครั้ง)

1.3 ปัญหาเรื่องภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นกับป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ 18 ใน 19 คน เห็นว่า ป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดไม่แสดงเอกลักษณ์ใดๆ ที่สามารถสะท้อนความเป็นสมุทรสงครามและป้ายทั้งหมดไม่มีความเป็นเอกภาพ ไม่มีรูปแบบที่ไปในทิศทางเดียวกัน ส่วน 1 คนที่เหลือ เห็นว่า มีเอกลักษณ์ของจังหวัดและมีความเป็นเอกภาพ

1.4 การวิเคราะห์ป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด ใน 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภออัมพวาและอำเภอบางคนที พบว่า ป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวอยู่ในการดูแลรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน เช่น กรมทวงหลวง เทศบาล การท่องเที่ยวและองค์กรปกครองระดับท้องถิ่น ซึ่งแบ่งพื้นที่รับผิดชอบตามเขตปกครอง ป้ายที่อยู่ในการดูแลของหน่วยงานราชการ มักจะมีรูปแบบเรียบง่าย มีมาตรฐาน มีความเป็นเอกภาพ ส่วนภาคเอกชนมักจะเป็นผู้ประกอบการที่ต้องการป้ายสัญลักษณ์เพื่อการพาณิชย์ จะไม่มีรูปแบบแน่นอน ไม่มีมาตรฐานกลาง ไม่มีเอกภาพและเป็นปัญหาในหลายๆด้าน

จำแนกป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดตามประเภทของป้าย พบว่า ป้ายบอกทางมีมากที่สุด รองลงมา คือ ป้ายระบุสถานที่ ส่วนป้ายข้อมูลข่าวสารมีน้อยที่สุด

จำแนกป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดตามองค์ประกอบ พบว่า มีการใช้ตัวอักษรมากที่สุด รองลงมา คือ ใช้สีสันทันและใช้ภาพถ่าย ส่วนภาพวาด ภาพลายเส้น แผนที่และสัญลักษณ์ มีการใช้ค่อนข้างน้อย

2. อัตลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีความสำคัญกับรูปแบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด

2.1 รูปแบบของป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ 12 ใน 19 คน เห็นว่า ป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ควรมีความเป็นไทย ส่วน 7 คนที่เหลือ เห็นว่า ไม่มีข้อจำกัดใดๆ อาจเป็นแบบผสมผสาน ตามแต่ความเหมาะสม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ 17 ใน 19 คน เห็นว่า ป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ควรสะท้อนภาพลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสงคราม ไม่ควรเหมือนกับจังหวัดอื่น ส่วน 2 คนที่เหลือ คนแรกเห็นว่า ควรเหมือนกับจังหวัดอื่นๆ คนที่สองเห็นว่า ไม่มีข้อจำกัดใดๆ อาจเป็นแบบผสมผสาน ตามแต่ความเหมาะสม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ 12 ใน 19 คน เห็นว่า ป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ควรใช้ข้อความภาษาไทยและอังกฤษ ส่วน 7 คนที่เหลือ เห็นว่า ควรใช้ข้อความภาษาไทยเท่านั้น

2.2 เอกลักษณ์ของจังหวัดที่น่าจะนำไปใช้ประกอบในป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ เห็นว่า เอกลักษณ์ในด้านประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญ มีความเหมาะสมมากที่สุด (ถูกอ้างอิง 16 ครั้ง) รองลงมา คือ เอกลักษณ์ในด้านธรรมชาติ ทิวทัศน์ แหล่งท่องเที่ยว (ถูกอ้างอิง 15 ครั้ง) ถัดไป คือ เอกลักษณ์ในด้านศาสนา ศาสนสถาน วัด โบสถ์ เอกลักษณ์ในด้านศิลปและผู้ที่สร้างชื่อเสียงให้จังหวัด และเอกลักษณ์ในด้านการเกษตร พืช ผลไม้ (ถูกอ้างอิง 13 ครั้ง) เอกลักษณ์ในด้านอาหารท้องถิ่น หอยหลอด ปลาทุ กุ้งแม่น้ำ (ถูกอ้างอิง 11 ครั้ง) เอกลักษณ์ในด้านวัฒนธรรมพื้นเมือง ดนตรี นาฏศิลป์ (ถูกอ้างอิง 9 ครั้ง) เอกลักษณ์ในด้านประเพณีท้องถิ่น เทศกาลประจำปี (ถูกอ้างอิง 6 ครั้ง) เอกลักษณ์ในด้านสถาปัตยกรรม บ้านริมน้ำ เรือไทย (ถูกอ้างอิง 5 ครั้ง) เอกลักษณ์ในด้านสังคม ความเป็นมิตรของชุมชน ความปลอดภัยและ เอกลักษณ์ในด้านอาหารท้องถิ่น อาหารไทย อาหารพื้นเมือง (ถูกอ้างอิง 3 ครั้ง) เอกลักษณ์ในด้านเศรษฐกิจ การค้าที่มั่นคง ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น OTOP และเอกลักษณ์ในด้านอาหารท้องถิ่น ขนมไทย ของหวาน (ถูกอ้างอิง 2 ครั้ง)

2.3 องค์ประกอบที่น่าจะนำไปใช้ในการออกแบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ เห็นว่า การใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ของจังหวัดในป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยว มีความเหมาะสมมากที่สุด (ถูกอ้างอิง 16 ครั้ง) รองลงมา คือ ป้ายสัญลักษณ์สำหรับบอกทิศทาง (Direction Sign) สำหรับการท่องเที่ยวและการใช้ตัวอักษร ข้อความหรือคำบรรยาย (ถูกอ้างอิง 15 ครั้ง) ถัดไป คือ การใช้ภาพถ่าย ในป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยว (ถูกอ้างอิง 13 ครั้ง) การใช้สีสັນ ในป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยว (ถูกอ้างอิง 12 ครั้ง) ป้ายสัญลักษณ์สำหรับระบุสถานที่ (Identifying Sign) สำหรับการท่องเที่ยว (ถูกอ้างอิง 11 ครั้ง) ป้ายสัญลักษณ์สำหรับให้ข้อมูลข่าวสาร (Information Sign) สำหรับการท่องเที่ยว (ถูกอ้างอิง 10 ครั้ง) การใช้ภาพวาด เช่น ภาพสีน้ำ สีน้ำมัน สีโปสเตอร์ สีชอล์ก ในป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยว (ถูกอ้างอิง 9 ครั้ง) การใช้กราฟิกหรือภาพลายเส้น ภาพการ์ตูน ในป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยว (ถูกอ้างอิง 5 ครั้ง)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ได้ข้อสรุปของงานวิจัยเรื่อง การออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในเรื่องปัญหาของป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม เรื่องอัตลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสงคราม และเรื่องการสร้างระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม ให้มีเอกลักษณ์แบบสมุทรสงครามและมีมาตรฐานเดียวกันทั้งจังหวัด โดยจะอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด คือ ไม่มีหน่วยงานกลางที่จะดูแลรับผิดชอบงานป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ให้มีมาตรฐานกลางหรือมีรูปแบบที่ชัดเจนและมีเอกลักษณ์ของจังหวัด งานป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดอยู่ในสภาวะแบบต่างคนต่างทำ ทั้งภาครัฐและผู้ประกอบการเอกชนจำนวนมาก หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบงานป้ายของจังหวัด จะแยกงานรับผิดชอบเป็นส่วนๆ ไม่มีการเชื่อมโยงกัน เช่น สำนักงานบำรุงทาง กรมทางหลวง จะผลิตป้ายบอกทางหรือสถานที่หลักๆ ของจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้ผลิตป้ายระบุสถานที่ท่องเที่ยวหรือป้ายให้ข้อมูลข่าวสาร ทำให้คนทั่วไปไม่ทราบว่า มีหน่วยงานที่ดูแล

รับผิดชอบงานป้ายท่องเที่ยวของจังหวัด ไม่ทราบถึงมาตรฐานป้าย ไม่ทราบกฎระเบียบและข้อพึงปฏิบัติ หน่วยงานเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะผลิตป้ายในเขตท้องถิ่น ในชุมชน หน่วยงานการท่องเที่ยวในจังหวัด จะสนับสนุนการผลิตป้ายในสถานที่ท่องเที่ยวเท่านั้น ส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนซึ่งมีจำนวนมากที่สุด ซึ่งไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ ก็จะผลิตป้ายทุกอย่างเองตามที่ต้องการ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายสถานที่ท่องเที่ยว ป้ายชุมชน ป้ายร้านค้า ป้ายที่พักแรม และป้ายบอกข้อมูลข่าวสารอีกมากมายมหาศาล

ป้ายที่ปรากฏจึงสร้างปัญหาทางการสื่อสาร ทำให้สับสน ความไม่ปลอดภัยของผู้ใช้รถใช้ถนน เกิดมลภาวะทางสายตา บางสถานที่ที่มีป้ายมากเกินไป ซ้ำซ้อนกัน ทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากร แรงงานและงบประมาณ ป้ายส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานของกรมทางหลวง ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือขออนุญาตแบบหนึ่ง แต่ทำอีกอย่างหนึ่ง ความไม่เป็นระเบียบ ไม่มีมาตรฐาน รูปแบบไม่แน่นอน อยู่ในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม บางสถานที่ไม่มีป้ายบอกทางหรือมีป้ายบอกทางมีน้อยเกินไป ขนาดของป้ายไม่เหมาะสม ไม่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ป้ายในบางสถานที่ไม่มีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ ป้ายอยู่ในสภาพทรุดโทรม ขนาดของตัวอักษรที่ใช้ ไม่เหมาะสม ไม่มีข้อความภาษาอังกฤษ

2. อัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่เหมาะสม ที่จะนำไปใช้ในการออกแบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ควรใช้เอกลักษณ์ของจังหวัดเสริมเข้าไปในป้ายสำหรับการท่องเที่ยว เช่น เอกลักษณ์ในด้านประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญ เอกลักษณ์ในด้านธรรมชาติ ทิวทัศน์ แหล่งท่องเที่ยว เอกลักษณ์ในด้านศาสนา ศาสนสถาน วัด โบสถ์ เอกลักษณ์ในด้านศิลปและผู้ที่สร้างชื่อเสียงให้จังหวัด เอกลักษณ์ในการเกษตร พืช ผลไม้ เอกลักษณ์ในด้านอาหารท้องถิ่น หอยหลอด ปลาทุ กุ้งแม่น้ำ เอกลักษณ์ในด้านวัฒนธรรมพื้นเมือง ดนตรี นาฏศิลป์ เอกลักษณ์ในด้านประเพณีท้องถิ่น เทศกาลประจำปี เอกลักษณ์ในด้านสถาปัตยกรรม บ้านริมน้ำ เรือไทย เอกลักษณ์ในด้านสังคม ความเป็นมิตรของชุมชน ความปลอดภัย เอกลักษณ์ในด้านอาหารท้องถิ่น อาหารไทย อาหารพื้นเมือง เอกลักษณ์ในด้านเศรษฐกิจ การค้าที่มั่นคง ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น OTOP และเอกลักษณ์ในด้านอาหารท้องถิ่น ขนมไทย ของหวาน เอกลักษณ์เหล่านี้เป็นที่รู้จักดีสำหรับนักท่องเที่ยวและเป็นสิ่งที่ชาวสมุทรสงครามภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง จะต้องใช้ให้เหมาะสมตามประเภทของป้าย ไม่ใช้มากเกินไปจนรบกวนจุดประสงค์ในการสื่อสารที่เป็นหลักใหญ่

3. รูปแบบของป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดที่ควรจะเป็น คือ ควรมีมาตรฐานในด้านการสื่อสารที่เป็นสากล ควรใช้ข้อความภาษาไทยเป็นหลักและมีภาษาอังกฤษเสริมเข้ามาสำหรับชาวต่างชาติ เพื่ออำนวยความสะดวกทำความเข้าใจ เช่น ป้ายบอกทาง ส่วนป้ายระบุสถานที่ท่องเที่ยว อาจใส่ความเป็นไทยหรือให้มีภาพลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสงคราม โดยไม่ควรเหมือนกับจังหวัดอื่น ป้ายบอกทิศทาง (Direction Sign) มีความสำคัญมากต่อการเดินทาง ควรให้ความสำคัญกับตัวอักษรที่มีขนาดได้มาตรฐาน อ่านง่าย สั้นกระชับได้ใจความ ป้ายระบุสถานที่สำหรับการท่องเที่ยว (Identifying Sign) และป้ายให้ข้อมูลข่าวสารสำหรับการท่องเที่ยว (Information Sign) มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว อาจใช้ภาพถ่าย ภาพวาด เช่น ภาพสีน้ำ สีน้ำมัน สีโปสเตอร์ สีชอล์ก กราฟิกรหรือภาพถ่ายเส้น ภาพการ์ตูน ใช้แผนที่และสัญลักษณ์ต่างๆ ของจังหวัด เพื่อสร้างเอกลักษณ์เฉพาะ ง่ายต่อการจดจำ ใช้สีสันสดใสแต่ต้องไม่รบกวนองค์ประกอบหลักของป้าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัญหาเรื่องป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดมีมานานแล้ว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ ตอบตรงกันทุกคน เป็นเรื่องใหญ่ที่ไม่สามารถแก้ได้ด้วยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ต้องปรับตัวกันทั้งหมด ตั้งแต่ระดับจังหวัดลงไปถึงผู้ประกอบการ เพื่อสร้างมาตรฐานกลาง มีหน่วยงานดูแลรับผิดชอบเป็นหลัก มีรูปแบบที่เหมาะสมกับทุกวัตถุประสงค์ทุกสถานที่ ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการผลิตป้ายหรือเป็นผู้ผลิตป้ายให้กับทุกภาคส่วนที่ต้องการ เพื่อลดการผลิตป้ายขึ้นมาใช้กันเอง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ควรสร้างความเข้าใจกับผู้ประกอบการทุกระดับ ให้เห็นถึงข้อดีของการมีระบบมาตรฐานป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ให้เห็นถึงผลเสียของการไม่มีมาตรฐานป้าย เช่น มลภาวะทางสายตา อุบัติเหตุจากป้ายที่อยู่ในตำแหน่งไม่เหมาะสม ความสับสนเปลืองด้านต่างๆ ที่ต้องลงทุน

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ควรสร้างระบบมาตรฐานป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด ให้มีมาตรฐานตามแบบสากล แต่ให้มีความเป็นไทยและมีภาพลักษณ์เฉพาะของจังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้สัญลักษณ์ที่แสดงอัตลักษณ์ของจังหวัดในป้ายบอกทาง ใช้สัญลักษณ์ที่แสดงอัตลักษณ์ของแต่ละอำเภอหรือชุมชนในป้ายระบุสถานที่และป้ายให้ข้อมูลข่าวสาร อาจสร้างเอกลักษณ์เฉพาะจากการใช้องค์ประกอบต่างๆ ในการออกแบบ เช่น ภาพวาด ภาพลายเส้น กราฟิกและการใช้สีที่สดใส

การประยุกต์ใช้ผลการวิจัย

1. แนวคิดที่ใช้ในการออกแบบ คือ แสดงความเป็นไทย โดยใช้อัตลักษณ์ของสมุทรสงคราม เช่น ประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญ ธรรมชาติ ทิวทัศน์ แหล่งท่องเที่ยว วัด โบสถ์ ใช้หลักการสื่อสารแบบสากลให้ชาวต่างชาติสามารถเข้าใจได้

2. ใช้องค์ประกอบในการออกแบบที่แสดงอัตลักษณ์ของสมุทรสงคราม คือ ใช้ลายดอกจิกทะเล ใช้สีโทนเหลือง ส้มและน้ำตาล แทนสีประจำจังหวัด ใช้สัญลักษณ์ของจังหวัด เช่น กลองแทนจังหวัด ผลมะม่วงแทนอำเภออัมพวา ใช้ภาพถ่ายสถานที่ท่องเที่ยว ใช้ตัวอักษรไทยและอังกฤษ เพื่อระบุสถานที่ท่องเที่ยวและให้ข้อมูลข่าวสาร

ภาพที่ 1 องค์ประกอบที่ใช้ในการออกแบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการออกแบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2544. **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์**

เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

จุฑาพรรธน์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. 2550. **วัฒนธรรม การสื่อสารและอัตลักษณ์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2540. **วัฒนธรรมคือทุน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ พี เพรส.

ประเวศ วะสี. 2551. **จุดเปลี่ยนประเทศไทย หัวใจคือชุมชน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ กรีน ปัญญาญาณ.

ประเวศ วะสี. 2547. **ปัญญาเพื่อการพัฒนาประเทศ.** กรุงเทพฯ : สถาบันคลังสมองของชาติ.

ประเวศ วะสี. 2547. **การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ

วัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

ยาใจ ศรีวิโรจน์และคณะ. 2545. **ระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยว ตำบลปลายโพรง**

อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วรรณศิลป์ พีรพันธุ์และคณะ. 2548. **แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.**

กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2548. **แผนที่สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม**

จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ.

เอื้อเอ็นดู ดิศกุล ณ อยุธยา. 2543. **ระบบป้ายสัญลักษณ์.** กรุงเทพฯ : บริษัท พลัสเพลส จำกัด.

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาการดูหิ่งห้อย ชุมชนบ้านลมหวน จังหวัดสมุทรสงคราม

Sustainable Tourism Development : Conserving nature's base a case study from firefly watching at Baan Lom Thuan

สิริพร ฤกษ์วีระวัฒนา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวทางเลือกที่ตั้งอยู่บนหลักการอนุรักษ์และตัวอย่างการท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่บนหลักการอนุรักษ์ที่ชุมชนร่วมกันดำเนินการ ซึ่งก็คือการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นั่นเอง

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาคือการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย รวมทั้งใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากแหล่งต่างๆเข้าประกอบ

ผลการวิจัยพบว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านลมหวน จังหวัดสมุทรสงคราม ก่อกำเนิดขึ้นจากแกนนำชุมชนและชาวบ้านชุมชนบ้านลมหวนสะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวและธรรมชาติที่เป็นแหล่งที่อาศัยและแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของชาวบ้านและนำธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชนเองเป็นตัวดึงดูดให้คนมาท่องเที่ยว ชาวบ้านจึงใช้เรือพายในการพาเที่ยวชมหิ่งห้อยเพื่อลดผลกระทบต่อผู้คนริมคลองต่อหิ่งห้อยและระบบนิเวศ นอกจากนี้ชาวบ้านยังจัดให้มีช่วงเวลาปิดฤดูกาลเพื่อให้หิ่งห้อยได้พักตัววางไข่และเพื่อให้ธรรมชาติได้พักฟื้นตัวเอง การจัดการการท่องเที่ยวที่ชาวบ้านบ้านลมหวนร่วมกันทำนี้แสดงให้เห็นถึงจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของชาวบ้านและนับเป็นตัวอย่างที่ดีในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและนับเป็นตัวอย่างที่ดีของการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนกับธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะสามารถพัฒนาไปสู่ความสำเร็จและนำไปสู่ความยั่งยืนได้ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือหนึ่ง เป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยวคือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ เพราะธรรมชาติที่สมบูรณ์เป็นหัวใจในการเดินทางมาเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว องค์ประกอบที่สอง นักท่องเที่ยวควรมีจิตสำนึกของการอนุรักษ์มากกว่าเห็นแก่ความพึงพอใจของตนและนักท่องเที่ยวต้องยอมรับกฎระเบียบที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวสร้างขึ้นมาเพื่อปกป้องอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม องค์ประกอบที่สาม การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวทุกระดับจะต้องได้มีส่วนร่วมในด้านใดด้านหนึ่งไม่ว่าจะเป็นด้านการตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยว มีส่วนในการได้รับรายได้จากการท่องเที่ยว

Abstract

This research aims to present key attributes of alternative tourism which bases on conserving principles. Also this research unveils a good sample of conservation tourism operated by local community. Such a manner is sustainable tourism development.

Research method is qualitative research which applies interviewing as a research tool. Moreover, desk research is undertaken especially finding out secondary data.

Baan Lom Thuan conservation tourism was originated by the leader and the members in Lom Thuan Village, Samutsongkhram province. This form of tourism reflects that the villagers realize the significance of natural and tourism resource which is their dwelling and relaxing place. They promote natural environment and way of life of people in the community to attract the visitors. They try to reduce impacts from

tourism by using rowboat to serve the visitors in watching firefly. Furthermore, they also arrange firefly watching closed time to recover natural environment. The collaboration of Lom Thuan villagers to manage conservation tourism shows that the villagers have conservation awareness. This is a good way in developing sustainable tourism and it is a good way for the villagers to live in the nature.

General recommendation is as following, conservation tourism need three key components in developing to sustainability and success. The first component is the goal in managing tourism must base on natural environment conservation because the completeness of natural environment itself attracts the visitors to visit. The second one is conservation awareness of the visitors. The visitors should be more concerned about conservation natural resources than fulfill their need. They have to respect the rules that the tourism manager has set to protect the environment. The last component is the cooperation of stakeholder. All level of stakeholder must be a participant in some parts either doing decision making or receiving economic benefit.

Key word : sustainable tourism development , alternative tourism, collaboration, conservation awareness

บทนำ

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นจะเน้นที่ลักษณะทางชีวภาพและทางกายภาพ การอนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติและจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผน พัฒนา และจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การรักษาสสมดุลระหว่างการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กับสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องมีหลักที่ต้องคำนึงถึง คือ ต้องเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติและ ความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยวธรรมชาติ ฉะนั้นจึงต้องผสมผสานทั้ง สองมิตินี้เข้าด้วยกัน กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เน้นที่ธรรมชาติ โดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวจูงใจเริ่มแรกให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวและมีกิจกรรมต่าง ๆ รองรับ และตัวนักท่องเที่ยวเองก็ควรมีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมยังเกี่ยวข้องกับความคิดหรือหลักการที่ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้องให้การสนับสนุนเชิงบวกต่อแก่การอนุรักษ์พื้นที่และ ชุมชนของเจ้าของพื้นที่นั้น การวางแผนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยวด้วย เพราะโอกาสของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะสูญเสียไปหากการฟื้นฟูพื้นที่ท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อพื้นที่และเกินความสามารถของชุมชนเจ้าของพื้นที่ที่จะจัดการได้ หรือถ้าความหลากหลายทางชีวภาพและลักษณะทางกายภาพได้ถูกทำให้เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด การจะทำให้เกิดความสมดุลนี้ได้เป็นความท้าทาย ทำได้ยาก ต้องมีการควบคุมแหล่งท่องเที่ยวและประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับให้มีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โครงการดังกล่าวประสบผลสำเร็จ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ถือเป็นการท่องเที่ยวทางเลือก นอกจากการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยมที่มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเดียวโดยขาดการคำนึงถึงการรักษาคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวทางเลือกใหม่นี้สามารถเรียกได้หลายชื่อ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวสีเขียว การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวทางเลือกนี้มีชื่อเรียกอย่างหลากหลายเช่น Green Tourism, Bio Tourism, Sustainable Tourism, Conservation Tourism, Responsible Tourism และการจัดการท่องเที่ยวที่นิยมและแพร่หลายที่สุดในเวลานี้ และมีนัยยะเชิงความหมายที่เข้าใกล้กับการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) และบางครั้งอาจเรียกว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน (Community-based Ecotourism) ซึ่งโดยภาพรวมแล้วการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นคำที่ใช้เรียกการท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลัก บางครั้งก็เรียกว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (นาตยา, 2547)

จากข้อความข้างบนจะเห็นว่าทางเลือกมีชื่อเรียกที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความกระจ่างให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน ดังนั้นในบทความนี้จะนำเสนอลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวทางเลือกที่ตั้งอยู่บนหลักการอนุรักษ์และ

ตัวอย่างการท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่บนหลักการอนุรักษ์ที่ชุมชนร่วมกันดำเนินการ ซึ่งก็คือการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั่นเอง

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ชุมชนร่วมกันดำเนินการ คือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านลมทวน จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความทางวิชาการนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยรวมทั้งใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากแหล่งต่างๆเข้าประกอบเช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หนังสือ บทความทางวิชาการ

ผลการวิจัย

ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือความยั่งยืนและจะพัฒนาให้ยั่งยืนได้ด้วยการปฏิบัติ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่ช่วยพัฒนาและทำให้พื้นที่ (ชุมชน และ สิ่งแวดล้อม) สามารถดำรงอยู่ได้ โดยที่วิธีการนั้นจะต้องไม่เป็นการลดคุณค่าหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม (มนุษย์และสภาพทางกายภาพ) ของพื้นที่ดังกล่าวเกินกว่าระดับที่กำหนดห้ามไว้ อันจะทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จและยังสามารถดำเนินกิจกรรมและกระบวนการต่างๆต่อไปได้ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งโดยธรรมชาติที่แท้จริงของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นเรื่องที่ต้องมองแบบองค์รวม มันมีองค์ประกอบที่หลากหลาย จากธนาคารข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กล่าวว่าการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนนั้นต้องมองใน 3 ประเด็นหลักคือ องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และระบบรวมทางการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบทความนี้จึงขอเสนอลักษณะของการท่องเที่ยวทางเลือกอีกประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์การการท่องเที่ยวโลก (The World Tourism Organization - WTO) ได้กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไว้ดังนี้

1. ใช้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยคำนึงถึงความสำคัญของกระบวนการทางนิเวศวิทยาและช่วยอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพด้วย
2. เคารพต่อสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของชุมชน ด้วยการอนุรักษ์อาคารบ้านเรือน มรดกทางวัฒนธรรม และจารีตประเพณีของชุมชน นอกจากนี้ควรเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม
3. ส่งเสริมให้ดำรงอยู่ได้ ด้วยการดำเนินการทางเศรษฐกิจในระยะยาว จัดสรรปันส่วนประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเท่าเทียมกัน รวมถึงจัดให้มีการจ้างงานและโอกาสในการหารายได้อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ควรให้บริการทางสังคมแก่เจ้าของชุมชน และช่วยทำให้ผู้คนมีรายได้มากขึ้น

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องมีการให้ข้อมูลแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด และต้องมีความเป็นผู้นำทางการเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนร่วมมีความมั่นใจและสร้างความสมานฉันท์ การที่จะบรรลุผลสำเร็จเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องทำเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการตรวจสอบ มีการควบคุมผลกระทบที่จะเกิดตามมา มีการนำเสนอมมาตรการการป้องกันและการแก้ไขที่จำเป็น เมื่อถึงคราวจำเป็น การท่องเที่ยวนี้ควรที่จะรักษาระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับสูง และทำให้นักท่องเที่ยวมั่นใจว่าจะได้ประสบการณ์ที่น่าจดจำ และทำให้นักท่องเที่ยวตระหนักเกี่ยวกับเรื่องความยั่งยืนให้มากขึ้น และส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้กับบรรดานักท่องเที่ยวทั้งหลาย

การท่องเที่ยวควรจะทำให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ยิ่งถ้าเขตพื้นที่ท่องเที่ยวมีขนาดเล็ก ก็จะใช้สาธารณูปโภค น้อย และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม(และ การท่องเที่ยวแบบอื่น ๆทั้งหมด)ล้วนแต่ต้อง พึ่งพิงสิ่งแวดล้อม หากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำลายแหล่งธรรมชาติก็ไม่ใช้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แล้ว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรจะทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เพราะสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแบบดั้งเดิม เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบนี้ โขดหินที่หลังจากมีการถกเถียงกันมามากในที่ประชุมระดับนานาชาติ ปัจจุบัน นักอนุรักษ์นิยมและผู้ดำเนินการการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบเชื่อว่าการอนุรักษ์เป็นส่วนสำคัญของการ นิยามการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้คำคำว่า “eco” ที่อยู่หน้าคำว่า “ecotourism” นั้น ย่อมาจากคำ ว่า “ecology” ฉะนั้นการจะพิจารณาว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือไม่ต้องพิจารณาจากกิจกรรมหรือการไปเที่ยว ครั้งนั้นๆว่าเป็นการส่งเสริมการดำรงอยู่ของสิ่งแวดล้อมนั้นหรือไม่ การที่นักท่องเที่ยวที่เน้นการไปเที่ยว แหล่งธรรมชาติเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม สิ่งแวดล้อมที่กล่าวถึงนี้ ไม่ได้หมายถึงเพียงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น พืชพันธุ์ พันธุ์สัตว์ท้องถิ่น สภาพทางธรณีวิทยา และบรรยากาศ เท่านั้น แต่รวมถึงองค์ประกอบทางสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และการเมืองอีกด้วย

The International Ecotourism Society (2007) เห็นด้วยกับหลักการที่ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมต้องทำให้เจ้าของชุมชนเกิดจิตสำนึกในการรักษา อนุรักษ์ ในเรื่องทางการเมือง สิ่งแวดล้อม และสังคม ยิ่งไปกว่านั้นบรรดานักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ก็ต้องช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวที่ตนไปเยี่ยมชมมีความยั่งยืนดำรงอยู่ต่อไปใน อนาคตได้ด้วย

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้องอาศัยธรรมชาติและธรรมชาติเองก็เป็นตัวดึงดูดให้คนมาเที่ยว กล่าวคือ นักท่องเที่ยวมีความพอใจที่จะมาสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ดังนั้น ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ต้องเตรียม เครื่องมือหรือกิจกรรมเพื่อสื่อความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยอาจจ้างไกด์ที่มี คุณภาพคอยให้ข้อมูล(ความรู้)เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งก่อนและระหว่างการเดินทาง

ตัวอย่างที่ดีของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านลมทวน จังหวัดสมุทรสงคราม ก่อกำเนิดขึ้นจากแกนนำชุมชนและชาวบ้านชุมชนบ้านลมทวนสะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากร การท่องเที่ยวและธรรมชาติที่เป็นแหล่งที่อาศัยและแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของชาวบ้านและนำธรรมชาติและวิถีชีวิตของ ชุมชนเองก็เป็นตัวดึงดูดให้คนมาเที่ยว แกนนำของชุมชนต่างตระหนักว่าวิถีชีวิตและระบบนิเวศได้ถูกทำลายมากขึ้น จากการท่องเที่ยวที่เกินความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ชาวบ้านจึงใช้เรือพายในการพาเที่ยวชมหึ่งห้อยเพื่อลด ผลกระทบต่อผู้คนริมคลองและต่อหึ่งห้อย

คุณปรีชา เจ็บบุญ แกนนำชุมชนบ้านลมทวนกล่าวว่า ชุมชนบ้านลมทวนยังคงสู้ทุกวิถีทางเพื่ออนุรักษ์ ทรัพยากรในพื้นที่เอาไว้ ด้วยการเสนอแนวคิดทัวร์ชมหึ่งห้อยอัมพวาด้วย “เรือพาย” ไม่ใช่เรือติดเครื่องยนต์ เพื่อลด ผลกระทบต่อผู้คนริมคลองและต่อหึ่งห้อย ใช้เรือพายนานักท่องเที่ยวดูหึ่งห้อยพร้อมกับให้ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวใน ชุมชน ให้เป็นการท่องเที่ยวทางเลือก เพราะชาวบ้านไม่สามารถไปออกกฎเกณฑ์อะไรมาบังคับใครได้ เคยเสนอในที่ ประชุมจังหวัด กับผู้ว่าราชการจังหวัดไปว่าต้องทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว สมุทรสงครามมีเอกลักษณ์โดดเด่นเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คนที่มาเที่ยวที่นี่ต้องเคารพคนในชุมชน แต่ไม่มีผู้เกี่ยวข้องเข้ามาสนใจแก้ปัญหาอย่าง จริงจัง ทุกวันนี้มีการจัดเรือเจราม คอยตรวจดูแลหึ่งห้อยที่กันเขตไว้ และขอรับรองไม่ให้เรือยนต์เข้ามาเกินกว่าที่กำหนด “ทำเท่าที่ทำได้ ดีกว่าไม่ได้ทำอะไรเลย” เป็นเสียงสะท้อนของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่เกินพอดี ของคนที่ไม่มีคามเพียงพอ

จากปัญหาของการท่องเที่ยวที่ขาดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพของพื้นที่ใกล้เคียงคือตลาดน้ำอัมพวาและ การทัวร์ชมหึ่งห้อยของอัมพวาที่ผู้ประกอบการทัวร์ชมหึ่งห้อยใช้เรือหางยาวติดเครื่องยนต์ก่อให้เกิดมลภาวะทางเสียง รบกวนชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองและแม่แต่หึ่งห้อยเอง คลื่นที่มาจากเรือยนต์ก่อให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่ง เกิดความเสียหายต่อต้นไม้ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองเช่นต้นลำพูที่เป็นที่อาศัยของหึ่งห้อย แสงแฟลชจากกล้องของ นักท่องเที่ยวที่ถ่ายรูปหึ่งห้อยที่กระทบต่อหึ่งห้อย จากจำนวนเรือที่มากเกินไป (170 ลำ) จำนวนนักท่องเที่ยวที่มากเกินไป จากการแออัดนักท่องเที่ยวและการจราจรซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อกิจกรรมชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่และธรรมชาติของแหล่ง

ท่องเที่ยวในพื้นที่ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านลมหวนจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ควรส่งเสริมและเป็นแบบอย่างของท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพราะตรงกับหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีองค์ประกอบ 4 ประการดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ซึ่งการท่องเที่ยวนี้ต้องมี การ “จำกัดเขต” โดยแบ่ง พื้นที่ธรรมชาติ ออกเป็นส่วนที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าชมได้ กับ ส่วนที่ห้ามเข้าชม ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันว่าธรรมชาติส่วนหนึ่งได้รับการอนุรักษ์ไว้ให้ดำรงอยู่

ชาวบ้านบ้านลมหวนได้วางแผนเขตในการเที่ยวชมหิ้งห้อยโดยการวางแผนจากฝั่งประมาณ 15 เมตร ยาวประมาณ 6 – 7 กิโลเมตร เพื่อกั้นเขตระหว่างการเดินทางเรือพายและเรือยนต์ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านลมหวนใช้เรือพายเพื่อลดเสียงที่จะเกิดผลกระทบต่อหิ้งห้อย โดยใช้เส้นทางเริ่มต้นจากวัดช่องลมล่องไปตามคลองละคร ผ่านร้านอาหารครัวหอยหอม ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง นอกจากนี้ทางกลุ่มจะทำการเดินเรือพายในช่วงเดือน พ.ค. – ก.ย. เท่านั้น ช่วงเดือนที่เหลือเป็นช่วงปิดฤดูกาลเพื่อให้หิ้งห้อยได้พักตัววางไข่ และอีกเหตุผลหนึ่งที่ต้องปิดการเดินทางเรือช่วงนี้เพราะน้ำในคลองแห้ง เดินเรือลำบากและหิ้งห้อยมีจำนวนน้อย ถือว่าชาวบ้านที่นี่ทำการท่องเที่ยวโดยไม่เห็นแก่ได้ฝ่ายเดียวแต่ยังเปิดโอกาสให้ธรรมชาติได้ฟื้นฟูตัวเองถือเป็นตัวอย่างที่ดีของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ

2. อิงอยู่กับธรรมชาติ (nature-based) กิจกรรมต่างๆ เช่น ธุรกิจการท่องเที่ยว การเที่ยวไปตามเมืองต่างๆ การไปเที่ยวทะเลในวันหยุด และการเล่นกีฬาในวันหยุดไม่ถือว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ได้เน้นการให้ความรู้ ข้อมูลในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของสถานที่ที่ไปเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่บ้านลมหวนเป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปสัมผัสกับธรรมชาติ เพื่อศึกษา เพื่อความเพลิดเพลิน ฟิชชิ่ง พันธ์สัตว์ ธรณีวิทยา และระบบนิเวศของพื้นที่นั้นๆ ราวกับว่าเป็นคนท้องถิ่นที่นั่น จะเห็นได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่อิงกับธรรมชาติที่แวดล้อมชุมชนและธรรมชาตินี้เองที่เป็นตัวกำหนดว่าวิถีชีวิตของคนในชุมชนจะเป็นอย่างไร

3. เน้นที่การอนุรักษ์ (conservation-led) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นมาจากการที่คนเราได้ตระหนักว่าวัฒนธรรมและระบบนิเวศได้ถูกทำลายมากขึ้น ประกอบกับเห็นถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไม่เหมาะสม อันส่งผลต่อพื้นที่ธรรมชาติที่ได้รับการปกป้อง และส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงกินความถึงความตระหนักถึงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการช่วยให้คนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นมีความเข้มแข็ง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีเป้าหมายที่จะรองรับคนกลุ่มเล็กๆที่มาเที่ยวชมธรรมชาติ หรือ พื้นที่ที่เป็นเขตคุ้มครอง โดยทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สังคม และวัฒนธรรมให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นตัวสนับสนุนให้มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต ส่วนกลยุทธ์ที่จะนำมาใช้ได้แก่ การให้ผลตอบแทนเป็นเงิน จัดให้มีอาสาสมัครมาทำงาน จะเห็นได้ว่าตามแนวทางนี้ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีศักยภาพในการให้การสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นมีความตระหนักในความสำคัญของธรรมชาติ และด้วยเหตุนี้ความคิดเรื่องการอนุรักษ์จึงต้องรวมอยู่ในคำจำกัดความของ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย ตามหลักการทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีส่วนในการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจ และเคารพต่อวัฒนธรรมมรดก และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมากขึ้น และโดยธรรมชาติแล้ว คนจะปกป้องสิ่งที่พวกเขาเคารพ

จากปัญหาของเรือยนต์ที่นำนักท่องเที่ยวชมหิ้งห้อย ก่อให้มลภาวะทางเสียง การกัดเซาะชายฝั่ง หิ้งห้อยลดน้อยลง จึงเป็นเหตุให้ชาวบ้านบางส่วนเดือนร้อนและชาวบ้านบางกลุ่มก็เห็นว่าอนาคตของหิ้งห้อยในบริเวณนี้คงมีโอกาสมดไปภายใน 2 ปี จึงเป็นประเด็นให้ชาวบ้านที่มีจิตสำนึกรักบ้านเกิดและต้องการอนุรักษ์หิ้งห้อยให้คงอยู่เพื่อคนรุ่นต่อไปนั้น จึงได้จัดตั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านลมหวนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการอนุรักษ์หิ้งห้อยและธรรมชาติที่เกี่ยวข้องเนื่องกับวงจรชีวิตหิ้งห้อย นอกจากนี้ในช่วงที่ปิดฤดูกาลดูหิ้งห้อยนั้นทางกลุ่มยังมีกิจกรรมอื่นที่สามารถให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชมได้คือ การทำน้ำตาลมะพร้าวแบบดั้งเดิมที่บ้านคุณชาติรี วาจีสัตย์ และการทำประมงพื้นบ้านของชาวบ้าน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการสานต่อและอนุรักษ์อาชีพดั้งเดิมที่อยู่คู่กับชุมชนมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ

นอกจากนี้ชาวบ้านยังได้ช่วยเหลือเศรษฐกิจชุมชนโดยการแจกทุนการศึกษาให้ลูกหลานในชุมชน โดยเริ่มจากการที่กลุ่มเรือพายนำเงินกองทุนของชุมชนมาซื้อเรือพายประมาณ 20 – 30 ลำเพื่อพายเรือให้นักท่องเที่ยวชมหิ่งห้อย คนพายเรือจะเป็นชาวบ้านในชุมชนที่ได้รายได้เสริมจากค่าตอบแทนในการพายเรือประมาณคนละ 200 บาท และถ้ามีนักท่องเที่ยวมากทางกลุ่มเรือพายจะนำเงินรายได้หลังจากหักค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายต่างๆแล้วมาเป็นทุนการศึกษาให้เด็ก ๆ ในชุมชน

อีกประการหนึ่งการที่ผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านลมทวน คุณปรีชา เจียบหยู ได้ดำเนินกิจการโฮมสเตย์บ้านแสงจันทร์ ก็ได้รับซื้อ พืช ผัก ผลไม้ ดอกไม้ที่ชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้ปลูก นำมาปรุงอาหารให้กับนักท่องเที่ยวที่มาพักถือว่าเป็นการกระจายรายได้ให้แก่ชาวบ้านและช่วยให้เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งและยังเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านเห็นประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4. ให้ความรู้ (educative role) โดยทั่วไป นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะมีความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญของธรรมชาติและปรารถนาที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้นอยู่แล้ว และนักท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชาวบ้านลมทวน จังหวัดสมุทรสงครามผู้นำกลุ่มจะจัดให้มีการประชุมและให้ความรู้เรื่อง หิ่งห้อย วงจรชีวิตหิ่งห้อย ระบบนิเวศของน้ำแก่ชาวบ้านกลุ่มเรือพาย เสมอๆ เพื่อให้คนเหล่านี้นำความรู้ที่ได้มาอธิบายให้นักท่องเที่ยวฟังได้ และนักท่องเที่ยวยังต้องรู้จักกฎเกณฑ์ และหลักปฏิบัติในการชมหิ่งห้อยด้วย บางครั้งผู้นำกลุ่มยังได้เชิญ คุณสุรจิต ชีรเวทย์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดสมุทรสงครามมาให้ความรู้เรื่องระบบน้ำแก่ชาวบ้านในชุมชนด้วย จึงถือว่าเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้พร้อมทั้งความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว

สรุปและข้อเสนอแนะ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะสามารถพัฒนาไปสู่ความสำเร็จและนำไปสู่ความยั่งยืนได้ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือหนึ่ง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ เพราะธรรมชาติที่สมบูรณ์เป็นหัวใจในการเดินทางมาเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว ผู้จัดการการท่องเที่ยวนั้นควรจะต้องเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมด้วย ทุกกิจกรรมในการจัดการท่องเที่ยว นั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานการอนุรักษ์และเป็นไปเพื่อการสร้างความสมบูรณ์ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นถ้าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดนทำลายหรือเสียหายแหล่งท่องเที่ยวนั้นก็ขาดสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนเพื่อสืบทอดไปสู่คนรุ่นหลัง ดังเช่นชาวบ้านบ้านลมทวนที่ใช้เรือพายเพราะต้องการลดผลกระทบต่อต่างๆและเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ละโมภซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนได้ และองค์ประกอบที่สองคือนักท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวนี้จะประสบผลสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ถ้าสามารถสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวได้การจัดการท่องเที่ยวนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะอยู่ได้นานแต่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นยังมีปัจจัยของธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยจึงทำให้ไม่สามารถสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ทุกอย่าง ดังนั้นตัวนักท่องเที่ยวเองจึงต้องยอมรับกฎระเบียบที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวสร้างขึ้นมาเพื่อปกป้องอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวควรเข้าใจเหตุผลในข้อห้ามบางอย่างที่อาจขัดใจนักท่องเที่ยวแต่ถ้าข้อห้ามนั้นทำให้เกิดความสมบูรณ์ของธรรมชาติก็ควรปฏิบัติตาม นักท่องเที่ยวควรมีจิตสำนึกของการอนุรักษ์มากกว่าเห็นแก่ความพึงพอใจของตน ยกตัวอย่าง ในช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยวชาวบ้านบ้านลมทวนจะไม่พายเรือชมหิ่งห้อยเพื่อให้หิ่งห้อยและธรรมชาติพักตัว เมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงแล้วทราบบว่าชาวบ้านไม่พายเรือก็หันไปลงเรือยนต์เพื่อชมหิ่งห้อยแทน องค์ประกอบสุดท้ายคือการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวทุกระดับจะต้องได้มีส่วนร่วมในด้านใดด้านหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นด้านการตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยว มีส่วนในการได้รับรายได้จากการท่องเที่ยว มีส่วนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นถิ่นที่อาศัยของชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการรับรู้หรือด้านอื่นๆเพื่อให้ตระหนักว่าการกระทำใดใดนั้นไม่ว่าวันใดวันหนึ่งก็ต้องส่งผลกระทบต่อตนเองเพราะทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงไม่ควรอยู่เฉยแล้วคิดว่าไม่ใช่เรื่องของตน

เอกสารอ้างอิง

นาคยา ธนพลเกียรติ. 2547. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในอำเภอวังน้ำเขียว
จังหวัดนครราชสีมา. วิทยาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Stephen Wearing and John Neil. 2009. **Ecotourism: Impacts, Potentials and Possibilities**, Hungary
Butterworth-Heinemann publications.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. หนาครข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน. สำนักปรสานงาน
การพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน

เสียงสะท้อนจากชาวบ้านลมหวน. (Online). www.oknation.net/blog/print.php?id=293261. 25/5/2553

ข่าวด้านสิ่งแวดล้อม. หิ่งห้อย (อัมพวา) สไตรก์ไม่ยอมส่องแสง. (Online). www.en.mahidol.ac.th. 31/5/2553
สัมภาษณ์

คุณชุมพล สมุทรวิจิพันธ์ ชาวบ้านบ้านลมหวน 29 พฤษภาคม 2553

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลีวในการบริหารจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีว อำเภอแหลมสิงห์
จังหวัดจันทบุรี

The Participation of Pliew Subdistrict Municipality Community Leaders
on Ecotourism Administration in Pliew National Park Laem Singha
District ,Chanthaburi Province

เสาวนีย์ วรรณประภา , กรรณิการ์ โห้ยสิน

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัย “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลีวในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลีวในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีว รวมถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการดังกล่าว

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 59 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยคณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกประชากรด้วยตัวเอง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอ้างอิง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้นำชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อาชีพ และรายได้ล้วนไม่มีความสัมพันธ์แต่อย่างใดกับความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปัจจัยสำคัญอาจเนื่องจากกลุ่มผู้นำชุมชนดังกล่าว ล้วนดำรงตำแหน่งเปลี่ยนแปลงตามวาระการเลือกตั้ง ดังนั้นการกระตุ้นส่งเสริมกลุ่มผู้นำจึงเกิดขึ้นอย่างไม่ต่อเนื่อง

2. ด้านความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 78.0 รองลงมาคือมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 20.3

3. ผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลีว ต่างตระหนักและเห็นความจำเป็นในการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพียงแต่ยังขาดความรู้ในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบางด้าน เช่น ขาดความรู้ด้านการใช้สื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ชุมชนรับรู้ การได้รับความสนับสนุนงบประมาณ รวมถึงด้านการจัดสัมมนา เวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนเพื่อ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Abstract

The objectives of this survey research are to study the participation of Pliew Subdistrict Municipality community leaders on ecotourism administration in Pliew National Park, Laem Singha District ,Chanthaburi Province , and to study the factors influencing the participation of the community leaders . The samples are consisted of 59 community leaders of Pliew Subdistrict Municipality. Questionnaire was used as instruments for data collection. Data analysis is measured by statistical program consists of summary of frequency distribution, percentile system, standard deviation and single variable analysis.

The conclusion of this study indicates that

1. Personal characteristics (: gender, age, level of education, position, occupation and

income) are indifference levels of the participation of Pliew Subdistrict Municipality community leaders on ecotourism administration in Pliew National Park, cause a short period of holding the position in the community leaders is not continue and change all the time from the election is important factor.

2. The knowledge and understanding on ecotourism administration of community leaders is the highest level at an amount of 78.0 percent and the moderate level at an amount of 20.30 percent.

3. The community leaders were awareness ecotourism administration and necessity in with regard to the participation of people in that area ,but lacking the knowledge in the sense of the some sides of ecotourism administration such as, how to use the public relations media about ecotourism administration 's activity , the support the budget, including the arrangement seminar for exchanging and learning in the community for ecotourism administration.

คำสำคัญ :การบริหารจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วม ผู้นำชุมชน

บทนำ

ภายหลังวิกฤตการณ์การเมืองช่วงปลายปี 2551 ด้วยสถานการณ์ทางการเมืองบานปลายและขยายวงกว้างไปถึงการประกาศหยุดงานของกลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจทั่วประเทศ การปิดท่าอากาศยานภูเก็ต กระบี่ และหาดใหญ่ ในระหว่าง วันที่ 29-31 สิงหาคม 2551 แม้จะเพียงช่วงไม่กี่วันก็ตาม แต่ก็กระทบต่อความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ และยิ่งเหตุการณ์การปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล และฝ่ายค้านรัฐบาล ทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต จนทำให้รัฐบาลประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2551 ก็ยิ่งทำให้เสียงตอบรับเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยพุ่งสูงขึ้น และขยายวงออกไปในพื้นที่ต่างจังหวัด โดยเฉพาะเมืองท่องเที่ยว อย่างภูเก็ต กระบี่ และหาดใหญ่ จนมีผลให้รัฐบาลหลายประเทศออกประกาศเตือนประชาชนของตนที่พำนักอยู่ในประเทศไทย และที่จะเดินทางมายังประเทศไทยให้ระมัดระวังด้านความปลอดภัย โดยหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มีการชุมนุมของทั้ง 2 กลุ่ม นักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนไม่น้อยจึงได้เลื่อนการเดินทางมายังประเทศไทย

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเมินว่า ประเทศไทยน่าจะสูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยว สูงถึง 70,000 ล้านบาท เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาลดลงมากถึงร้อยละ 30 จากตัวเลขประมาณการนักท่องเที่ยว 8.0 ล้านคน และจะส่งผลกระทบต่อเงินไปจนถึงไตรมาสแรกปี พ.ศ. 2552 กว่าจะเรียกความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยในหมู่นักท่องเที่ยวต่างชาติให้กลับคืนมาได้ต้องใช้เวลาพอสมควร

ในด้านสถานการณ์การท่องเที่ยวภาคตะวันออก สมาคมนักธุรกิจและการท่องเที่ยวเมืองพัทยา ประเมินสถานการณ์ภาพรวมการท่องเที่ยว 4 จังหวัด ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ในไตรมาสสุดท้ายปี พ.ศ. 2551 ว่าจะมีรายได้ลดลงร้อยละ 30 หรือประมาณ 7,500 ล้านบาท และคาดว่าในไตรมาสแรกปี พ.ศ. 2552 จะมีรายได้ลดลงอีกร้อยละ 20 หรือประมาณ 5,000 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ 25,000 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2551 ที่ผ่านมา

ในขณะที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังคงเป็นอุตสาหกรรมที่จำเป็นอย่างมาก ซึ่งต้องคงอยู่คู่กับชุมชน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ก่อให้เกิดรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก สนับสนุนการสร้างงานสร้างอาชีพ ลดอัตราการว่างงาน มีเม็ดเงินหมุนเวียนในท้องถิ่นชุมชนได้เป็นอย่างดี

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมสูง เพราะเป็นกิจกรรมที่ผนวกการท่องเที่ยวเข้ากับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้ความรู้ และเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการช่วยเหลือชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน และสามารถนำรายได้จากผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นมาใช้ในการบริหารจัดการ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จังหวัดจันทบุรี อัญมณีแห่งภาคตะวันออกที่พร้อมด้วยความอุดมสมบูรณ์ ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจ รวมถึงความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมที่ผสมกลมกลืนอย่างลงตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำขวัญของจังหวัดจันทบุรีเสมือนเป็นการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในจังหวัด คือ “น้ำตกเกลือ เมืองผลไม้ พริกไทยพันธุ์ดี อัญมณีมากเหลือ เสื่อจันทบูร สมบูรณ์ธรรมชาติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช รวมญาติกู้ชาติที่จันทบุรี”

ความน่าสนใจของจันทบุรีนั้น ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ โบราณสถานและโบราณวัตถุมากมาย รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและการละเล่นพื้นเมืองที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษตกทอดให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษามากมาย จันทบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งที่เป็นชายทะเล น้ำตก ภูเขา การคมนาคมสะดวกสบาย เป็นเมืองแห่งเดียวของภาคตะวันออกที่ประสบความสำเร็จด้านอัญมณี ขณะเดียวกันจันทบุรียังคงมีสภาพบ้านเมืองที่เก่าแก่อันเป็นเอกลักษณ์ จันทบุรีจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ครบเครื่องด้วยเสน่ห์มนต์ขลังใน 4 มิติ กล่าวคือสภาพความเป็นมาด้านประวัติศาสตร์ ความสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิตทางการเกษตร และศิลปวัฒนธรรม

จากปัจจัยดังกล่าว ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดจันทบุรี จึงได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดจันทบุรี ในด้านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเกษตรท่องเที่ยวทางทะเล ประวัติศาสตร์ และผจญภัย รวมถึงยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว บุคลากรที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ที่สำคัญต้องพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเดิม และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพใหม่ๆ สร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ตลอดจนส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับจุดขายของจังหวัด จัดให้มีการดำเนินกิจกรรมการตลาดเชิงรุก เพื่อเจาะกลุ่มตลาดเป้าหมายที่มีศักยภาพทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในระดับกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก และสู่ภูมิภาคอื่น ทั้งต้องส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรีให้เป็น LAND OF AGRO & ECO TOURISM และสร้างความเด่นชัดด้านอาหารนำไปสู่ครัวโลก

จากสาระสำคัญของแผนยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี ในด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพใหม่ๆ สร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี รวมถึงการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเดิม เมื่อก้าวถึงจังหวัดจันทบุรี คงมีอาชีพสุกเสกได้ในด้านความสวยงาม ความมีชื่อเสียงของ“น้ำตกพลิ้ว” สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว ซึ่งถือเป็นจุดขายสำคัญด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี

เทศบาลตำบลพลิ้ว คือ หนึ่งในพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การดูแลของอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วยจำนวน 18 หมู่บ้าน ประชากร 6,785 คน มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากร ธรรมชาติ โบราณสถาน จนได้รับการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่มุ่งพัฒนาและอนุรักษ์ไปพร้อมๆ กัน อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้วเป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศ จากการสรุปรายงานสถิตินักท่องเที่ยวที่ เข้าใช้บริการในอุทยาน แบบรายเดือน ปีงบประมาณ 2551รวมทั้งสิ้น 369,178 คน

อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว มีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอเมือง อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอขลุงและอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วยป่าที่สมบูรณ์ เทือกเขาสูงสลับซับซ้อนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสายมีเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ คือ น้ำตกพลิ้วที่สวยงาม มีน้ำไหลตลอดปี เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดจันทบุรีประมาณ 14 กิโลเมตร ถนนลาดยางตลอดสายทำให้สะดวกสบายในการไปเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ มีเนื้อที่ประมาณ 134.50 ตารางกิโลเมตร หรือ 84,062.50 ไร่

ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2502 ให้กำหนดป่าเขาสะพาน จังหวัดจันทบุรี และป่าอื่นๆ ในท้องที่จังหวัดต่างๆ รวม 14 ป่า เป็นอุทยานแห่งชาติ ในขั้นแรกกรมป่าไม้ได้กำหนดพื้นที่ที่ดินป่าน้ำตกพลิ้ว-เขาสะพาน ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติในปี พ.ศ. 2505 ออกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช 2481 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2504 และในปี พ.ศ. 2515 ได้ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงบริเวณน้ำตกพลิ้ว จัดตั้งเป็นวนอุทยานน้ำตกพลิ้ว อยู่ในความควบคุมดูแลของสำนักงานป่าไม้จังหวัดจันทบุรี เนื่องจากน้ำตกพลิ้วเป็นน้ำตกที่มีความสวยงามตาม

ธรรมชาติเป็นจุดเด่นของอุทยานแห่งชาติ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและประชาชนโดยทั่วไป ต่อมาคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติได้มีมติใน

คราวประชุมครั้งที่ 3/2525 เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2525 เห็นชอบให้เปลี่ยนชื่อเป็น “อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว”

จากข้อมูลดังกล่าว “อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว” จึงถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งรายได้ที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดจันทบุรี และมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดีที่สุดในระดับภูมิภาคตะวันออกของประเทศ ด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงต้องการทราบระดับและตัวแปร ตลอดจนความรู้ความเข้าใจ ทศนคติ ปัญหาอุปสรรค ที่ส่งผลต่อผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลิวในการมีส่วนร่วมเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การศึกษานี้มีความมุ่งหวังที่จะนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถตามอำนาจหน้าที่ของกลุ่มผู้นำชุมชน และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพลิว เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างรายได้ให้กับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลิวในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลิวในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และความต้องการของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลิวในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลิวในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยสอบถามกลุ่มเป้าหมายแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาหาข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ กลุ่มผู้นำชุมชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว ซึ่งประกอบด้วย คณะผู้บริหารสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล กำนันผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ 18 หมู่บ้าน 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลคลองน้ำเค็ม และตำบลพลิว รวมทั้งสิ้น 59 คน

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษานี้ อยู่ในช่วงเดือนมิถุนายน - กันยายน 2552

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษานี้ แบ่งลักษณะเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้นำชุมชนที่มีต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

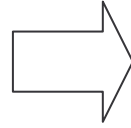
กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษามีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลิวการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

1. สถานภาพส่วนบุคคล
 - เพศ
 - อายุ
 - ระดับการศึกษา
 - ตำแหน่งในองค์กร
 - อาชีพ
 - รายได้
2. ความรู้ ความเข้าใจของกลุ่มผู้นำชุมชน
 ในเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. ทักษะคติของกลุ่มผู้นำชุมชนที่มีต่อ
 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการ
 บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 เขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว
- ด้านการวางแผน
 - ด้านการดำเนินงาน
 - ด้านการประเมินผล

ภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลิว ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำกลุ่มดังกล่าว ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบข้อมูลที่น่าสนใจ 3 ด้าน ดังนี้

ข้อมูลด้านสถานภาพส่วนบุคคลของผู้นำชุมชน

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ จำนวน 59 คน ประกอบด้วยคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลพลิว สมาชิกสภาเทศบาลตำบลพลิว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนที่มีส่วนร่วมสำคัญในการบริหารจัดการดูแลเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว จากการศึกษาพบว่ากลุ่มประชากรทั้งหมด 59 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 79.66 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 20.34 ตามลำดับ

ในด้านช่วงอายุของกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 46-55 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 47.45 อายุ 36-45 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 28.81 และมีอายุอยู่ในช่วง 26-35 ปี และอายุ 56 ปีขึ้นไป มีจำนวน 7 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 11.86 ตามลำดับ

ด้านการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 42.37 รองลงมามัธยมศึกษา จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 37.29 ปริญญาตรี หรือสูงกว่า จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 11.86 และปวช./ปวส. จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.47 ตามลำดับ

ด้านตำแหน่งหน้าที่การงานของกลุ่มผู้นำชุมชนทั้ง 59 คน พบว่าเป็นคณะผู้บริหารสภาเทศบาล จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.47 รองลงมาเป็นสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 20.34 กำนัน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.39 ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 30.51 ส่วนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 37.29 ตามลำดับ

ด้านการประกอบอาชีพของกลุ่มผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 81.36 รองลงมาค้าขาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.17 และรับจ้าง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.47 ตามลำดับ

ด้านรายได้ของกลุ่มผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท จำนวน 45 คน

คิดเป็นร้อยละ 76.27 ถัดมาที่มีรายได้ 10,001-15,000 บาทมีจำนวน 5 คนซึ่งมีจำนวนเท่ากับผู้ที่มียาได้ 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.47 และ ผู้ที่มีรายได้ 25,001-30,000 บาท มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.08 และสุดท้ายมีรายได้ 30,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.69 ตามลำดับ

ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มผู้นำชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลี๊ว มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติการน้อย มีค่าเฉลี่ย 4.02 (S.D. = 0.76) โดยเรียง 3 ลำดับแรก ดังนี้ ลำดับที่ 1 มีความตระหนักและเห็นความจำเป็นในการที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 4.61 (S.D. = 0.93) ลำดับที่ 2 ความตระหนักและเห็นความจำเป็นในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีค่าเฉลี่ย 4.58 (S.D. = 0.93) และลำดับสุดท้ายความตระหนักในหน้าที่ จิตสำนึกความรับผิดชอบ และการเสียสละเพื่อส่วนรวมและก่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย 4.49 (S.D. = 0.88) ตามลำดับ

ด้านความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในระดับสูง 46 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0 รองลงมาคือมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 และมีความรู้ความเข้าใจระดับต่ำ มีจำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.7 มีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจ 2.76 มีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 ตามลำดับ

ข้อมูลด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลี๊ว ต่างตระหนักและเห็นความจำเป็นในการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพียงแต่ยังขาดความรู้ในด้านการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศบางด้าน เช่น ขาดความรู้ด้านการใช้สื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ชุมชนรับรู้ รวมถึงด้านการจัดเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลี๊วในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลี๊ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ” พบว่า

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในด้านการวางแผนงาน การดำเนินงาน และการประเมินผล

ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลของผู้นำชุมชนที่ต่างกันทั้งในด้านเพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่การงาน อาชีพ ส่วนตัว และระดับรายได้ ซึ่งทั้ง 5 สถานภาพนี้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแต่อย่างใด

ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่ผู้นำชุมชนในส่วนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน (ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ในการศึกษาครั้งนี้) ใช้ประสบการณ์ในการบริหารงาน รวมถึงระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงระยะเวลาไม่นาน ดังนั้นจึงส่งผลให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงต้องดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป รวมถึงช่วงระยะเวลาในการเข้ามาบริหารงานของกลุ่มผู้นำชุมชนที่ไม่จำกัดช่วงวัยอายุ แต่มีระยะเวลาในการบริหารงานเท่ากัน ดังนั้นจึงส่งผลให้สถานภาพส่วนบุคคลของผู้นำชุมชนที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนหนึ่งต้องยอมรับว่าแนวคิดด้านการบริหารจัดการนั้น ขึ้นกับสามัญสำนึกและความร่วมมือของประชาชน สถานภาพส่วนบุคคลจึงมีอิทธิพลเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยส่วนใหญ่แล้วเกี่ยวข้องกับความร่วมมือร่วมใจของประชากรในพื้นที่ในการบริหารจัดการร่วมกัน

นอกจากนี้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยังมีได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยผู้นำชุมชนหรือประชากรในชุมชนเท่านั้น แต่ขึ้นกับปัจจัยภายนอกด้วย อาทิ งบประมาณ การได้รับความสนับสนุนจากภาครัฐบาลหรือองค์กรภาคเอกชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ควบคุมได้ยาก รวมถึงในด้านการบริหารจัดการระบบ ซึ่งต้องดำเนินการต่อเนื่องระยะยาว แต่เนื่องจากกลุ่มผู้นำชุมชนไม่ว่าจะเป็นคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพลี๊ว กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เหล่านี้ ล้วนดำรง

ตำแหน่งเปลี่ยนแปลงตามวาระการเลือกตั้ง ดังนั้น การกระตุ้นผู้นำจึงเกิดขึ้นอย่างไม่ต่อเนื่อง และอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้สถานภาพส่วนบุคคลของผู้นำชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์แต่อย่างใดกับความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาครั้งนี้ ยังพบว่าในภาพรวมกลุ่มผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลี๊ว มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปฏิบัติการน้อย ทั้งๆที่กลุ่มผู้นำชุมชนต่างมีความตระหนักและเห็นความจำเป็นในการที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และบริหารจัดการ เพียงแต่ยังขาดความรู้ในการบริหารจัดการ บางด้าน เช่น ขาดความรู้ด้านการใช้สื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ชุมชนรับรู้ รวมถึงการจัดเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งถือว่ามีน้อย

เพื่อความสะดวกในการดำเนินงานอาจจัดตั้งเป็นองค์กรย่อยเพิ่มเติม เรียกว่า “องค์กรเพื่อช่วยเหลือตนเองของชาวบ้าน” (อชช. : Self Help Organization) องค์กรลักษณะนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะการเป็นสถาบันที่ประสาน เพื่อปรับปรุงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มประชาชนเป้าหมายที่จะดำเนินการให้ประชาชนใน ส่วนนี้ได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง ในการกำหนดวัตถุประสงค์และในกระบวนการตัดสินใจตามแต่ความต้องการ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและสภาพการณ์ในแต่ละท้องที่แตกต่างกันออกไป

ในด้านแนวคิดการบริหารจัดการนั้น กลุ่มผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลี๊ว ยังขาดการสำรวจข้อมูลกลุ่มองค์กร เครือข่าย ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งต้องใช้ องค์กรประกอบทางการบริหาร 4 ประการให้ครบถ้วน นั่นคือ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ และวิธีการจัดการ เป็นองค์ประกอบ สำคัญ ดังนั้นถ้ากลุ่มผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลี๊ว สามารถเพิ่มศักยภาพในการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มองค์กรภายนอก ที่พร้อมให้การสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงนิเวศได้ ย่อมจะส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหาร จัดการการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ให้ประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องจากการมีรายได้ สำหรับการดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานให้ชนบทหรือท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกของคนในด้านสิ่งแวดล้อม แต่จาก การศึกษาพบว่ากลุ่มผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลพลี๊ว ยังขาดโอกาสในการเข้าร่วมสัมมนาเรื่องการบริหารจัดการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ซึ่งทางภาคราชการหรือเอกชนจัดขึ้น

แม้ว่าในส่วนของคุณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพลี๊วนั้น จะได้รับการอบรมด้านนี้มาบ้างในระดับ หนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาในส่วนของท่านั้น ผู้ใหญ่บ้านนั้น ยังถือว่าขาดโอกาสในส่วนนี้ ดังนั้น ถ้าทางสภาเทศบาลตำบล พลี๊วสามารถบริหารจัดการประสานกับเครือข่ายภายนอก อาทิ สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี หรือหลักสูตรอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ให้เข้ามาช่วย ประสานงานจัดการอบรมหลักสูตรระยะสั้นให้กับกลุ่มของท่านั้น ผู้ใหญ่บ้านได้ ก็จะช่วยขยายฐานความรู้ด้านการ บริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าว ให้เป็นที่กว้างขวางขึ้น เมื่อประชากรในชุมชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิด ทัศนคติเชิงบวกด้านการท่องเที่ยว เชิงนิเวศเพิ่มมากขึ้น จะยิ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อสร้างให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้ความรู้เสริมทัศนคติเชิงบวกในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้แก่กลุ่มผู้นำชุมชน ท่านั้น ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านในเขตพื้นที่ จัดการอบรมหลักสูตรระยะสั้น ให้ความรู้ด้านการใช้สื่อ เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสาร รวมถึงจัดให้มีการประเมินผลสำหรับการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงการ ดำเนินงานครั้งต่อไป
2. ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน
3. เร่งสร้างกลุ่มองค์กร เครือข่ายเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการ บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ อ่องเอี่ยม. บทบาทผู้นำท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษากรณี ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- เจริญ ศรีอาริยะจันทร์ . การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2550.
- งานวิจัยและวิทยานิพนธ์. (18 กันยายน 2551) Available URL: <http://dcms.thailis.or.th>.
- บุญอยู่ เฉลิมกุล. “ผู้นำชุมชนกับการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ” . ปลอดภัยโสเทศบาล ตำบลแหลมสิงห์ สำนักงานเทศบาลตำบลแหลมสิงห์. สัมภาษณ์ วันที่ 24 มิถุนายน 2551.
- ทิวกาล เขาวนะ. บทบาทผู้นำท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณี อุทยานแห่งชาติเขาลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.) : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- นันทภัทร บุรชจรกุล. การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนใน จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.
- แมน พัฒนาอิสรานุกูล. “การดำเนินงานบริหารจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น” ปลอดภัยโสเทศบาลตำบลพลี. สำนักงานเทศบาลตำบลพลี. สัมภาษณ์ วันที่ 24 มิถุนายน 2551.
- ห้องสมุดวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (22 กรกฎาคม 2552) Available URL: www.riclib.nrct.go.th.
- สุจิตราภา พันธุ์วิลและธีรเทพ ชนไมตรี . ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและการจัดการ การท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย แม่ฟ้าหลวง. 2550.
- สุชาดา กรเพชรปาณี. การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวชม หิ่งห้อย : กรณีศึกษาคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ ภาคศึกษานิพนธ์และวัดผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.
- สุชาดา งวงชัยภูมิ. การจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านประสาธ อำเภอนอนสูง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ . กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.
- อุทัยวรร ลิมปชยาพร. การบริหารจัดการท่องเที่ยว ศึกษาเฉพาะกรณี บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.
- อมรา อินทจักร . ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว โดยชุมชน บ้านศรีดงเย็น ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2550.

ข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรีที่มีต่อสำนึกความรับผิดชอบของนักศึกษา

ชาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

The Information of Children and Women Rights Campaign on Male Students'

Sense of Responsibility Rambhai Barni Rajabhat University

บวรลักษณ์ แดงจ้อย¹, สุกัญญา รวมฤทธิ์¹, ภิญญา ศรีเผือก¹, เอกชีวา แซ่ตัน²

¹คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ² อาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรีที่มีต่อสำนึกความรับผิดชอบของนักศึกษาชาย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาลักษณะประชากรของนักศึกษาเพศชาย (2) ศึกษาข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรีที่นักศึกษาเพศชายเปิดรับ (3) ศึกษาสำนึกความรับผิดชอบด้านสิทธิเด็กและสตรีของนักศึกษาเพศชาย และ (4) เปรียบเทียบสำนึกรับผิดชอบด้านสิทธิเด็กและสตรีของนักศึกษาชายจำแนกตามลักษณะประชากรและข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างประชากรนักศึกษาเพศชายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี จำนวน 341 คน และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test, One - way ANOVA และ LSD

ผลการวิจัยทั่วไปพบว่า นักศึกษาเพศชายส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาภาคปกติ อายุระหว่าง 21 - 25 ปี สังกัดคณะวิทยาการจัดการ ชั้นปี 3 มีรายได้มากกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ด้านของข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรีพบว่า นักศึกษาชายส่วนใหญ่เปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ ประเภทของข่าวอาชญากรรมต่อเด็กและสตรี โดยมีรายการผู้หญิงถึงผู้หญิงที่นำเสนอข่าวสารด้านเด็กและสตรีได้ชัดเจนที่สุด และมีมูลนิธิ ปวีณา หงสกุล เป็นองค์กรที่นำเสนอข่าวสารการรณรงค์ผ่านการดำเนินงานด้านเด็กและสตรีต่อสาธารณะชนบ่อยที่สุด แต่ข่าวสารที่นักศึกษาเพศชายส่วนใหญ่ต้องการให้สื่อนำเสนอเป็นข่าวประเภทการคุ้มครองสิทธิเด็กและสตรี ทั้งนี้ภาพรวมด้านสำนึกความรับผิดชอบของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีสำนึกความรับผิดชอบมาก (ค่าเฉลี่ย 4.1338) โดยการไม่ล่วงละเมิดทางเพศหรือทำอนาจารต่อเด็กและสตรี เป็นข้อที่มีสำนึกความรับผิดชอบมากที่สุด รองมาคือ เด็กและสตรีมีสิทธิ์ในการตัดสินใจเรื่องส่วนตัว และไม่ใช้กำลังทำร้ายร่างกายหรือใช้คำพูดรุนแรงทำร้ายจิตใจเด็กและสตรีตามลำดับ ส่วนการมีความเสียสละให้แก่เด็กและสตรีเป็นข้อที่มีสำนึกความรับผิดชอบน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.6891) หากเปรียบเทียบกับข้ออื่น ๆ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า (1) ลักษณะประชากรของนักศึกษาชายแตกต่างกันมีสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยเฉพาะตัวแปรด้านการศึกษา อายุ คณะ ชั้นปีของการศึกษา และรายได้ (2) ลักษณะข้อมูลข่าวสารการรณรงค์สิทธิเด็กและสตรีแตกต่างกันนักศึกษาที่มีสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยเฉพาะตัวแปรด้าน ข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอผ่านสื่อ การนำเสนอข่าวสารการรณรงค์ผ่านการดำเนินงานขององค์กรเพื่อเด็กและสตรี ประเภทข่าวสารการรณรงค์ที่ผู้เปิดรับต้องการให้สื่อนำเสนอ และข้อมูลข่าวสารการรณรงค์การปฏิบัติเมื่อพบเด็กและสตรีถูกทำร้าย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ คือ ทางมหาวิทยาลัย ควรมีการจัดกิจกรรมหรือการรณรงค์ในเรื่องของสิทธิเด็กและสตรี โดยให้นักศึกษาทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น และร่วมกันปลูกจิตสำนึก

ความรับผิดชอบด้านสิทธิเด็กและสตรีให้เกิดขึ้นแล้วช่วยกันขยายเครือข่ายไปยังชุมชน เพื่อให้ทุกคนมีสำนึกความ
รับผิดชอบที่ดีต่อเด็กและสตรี

คำสำคัญ: สื่อมวลชน, สิทธิเด็ก และสตรี

Abstract

The research title was "The Information of Children and Women Rights Campaign on Male Students' Sense of Responsibility Rambhai Barni Rajabhat University-- RBRU" aimed to (1) study RBRU male students' characteristic population (2) study the students' media exposure about the information of children and women rights campaign (3) study the students' sense of responsibility on children and women rights (4) Compare the students' sense of responsibility on children and women rights according to the characteristic population and the media exposure of children and women rights campaign. There are 341 students were carefully sampling, and a questionnaire was used as a tool to collected the data, and analyzed by the statistics i.e. frequency, percent, mean, standard deviation—S.D., and the hypothesis testing by using t - test, One - Way ANOVA and LSD.

The general results of this research can be summarized: most of the RBRU male students are mainly regular status, the age is around 21 - 25, and live in faculty of Management Science (third year academic), and they received the income 5,000 baht per month. Most of RBRU male students exposed news about children and women rights campaign from television, such as Puying tung Puying (a television program), nevertheless, the human right organization supporting found that Pravena Hongsakul's fundamental was an impact role for children and women rights' protection. In contrast, the male students prefer news about the protection of children and women rights rather than the news about violation on children and women.

The RBRU male students perceived that sense of responsibility concerned the children and women violation in the highest level (mean 4.13). Neither stop the children and women violation nor the sacrificing actions toward children and women are in the lowest level (mean 3.68)

The hypothesis can be summarized as following:

(1) The difference of RBRU male students' characteristic population affected the sense of responsibility significantly different are in .05, especially the variable such as the education, age, faculty, year attendance and income.

(2) The difference of media exposure Information affected the RBRU male students' sense of responsibility significantly different .05, especially the variable such as the news and information perceived of the media, campaign realized the children and women rights, and the information, which informed of what to do in case of witnessing a violation towards children and women rights.

The suggestion of this study recommended that the University should create an activity about children and women rights campaign, in doing so, allowed the student to group participation working on human right. Exchange point of views about the concerned subject and cultivate a conscious mind about children and women rights. And to spread the sense of responsibility to the community so that everyone would share the idea of caring and respecting the children and women rights for the better day.

Keyword: Mass media, Children and Women Rights

บทนำ

โลกปัจจุบันนี้เป็นโลกแห่งการสื่อสาร ที่มีความรวดเร็ว ฉับไว และจะต้องสามารถเข้าถึงทุกข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก ซึ่งข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล แต่การที่บุคคลต่าง ๆ บนโลกจะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจำนวนมากได้นั้นต้องอาศัยสื่อมวลชนเป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่ สื่อมวลชนจึงเป็นตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นสื่อกลางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยเรื่องที่น่าเสนอผ่านสื่อมวลชนไปสู่สาธารณชนนั้นต้องเป็นเรื่องที่ควรรู้ เป็นสิ่งมีประโยชน์ และมีผลกระทบต่อคนส่วนมาก ซึ่งในปัจจุบันมีข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในกระแสความสนใจของประชาชนมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเด็กและสตรี

โดยทุกวันนี้เด็กและสตรีถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ควรให้ความสำคัญและน่าสนใจยิ่ง เพราะทั้งเด็กและสตรีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้นไม่แพ้เพศชายในหลาย ๆ ด้าน แต่เนื่องจากสภาพที่ด้อยกว่าของเด็ก และสตรีซึ่งมีอยู่ในสังคมมาอย่างยาวนาน ได้สร้างระบบความคิด ความเชื่อ และกล่อมเกล่าให้คนมองว่าสภาพที่ด้อยกว่านั้นเป็นเรื่องธรรมชาติ ซึ่งสามารถสะท้อนออกมาสู่สังคมได้ในประเด็นต่าง ๆ

สภาพภาพของผู้หญิงในทางศาสนา นับได้ว่าผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่มีความศรัทธาและเลื่อมใสในศาสนาพุทธ รวมถึงมีความต้องการที่จะถือสมณะเพศ แต่พระราชบัญญัติสงฆ์ ตลอดจนค่านิยมของสังคมยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงบวชเป็นภิกษุณีได้ (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ รัชฎเสนา, 2539) ส่วนสภาพภาพของผู้หญิงในครอบครัว อย่างที่ทราบกันดีว่าสถาบันครอบครัวมีความสำคัญเพราะเป็นสถาบันพื้นฐานหลักของสังคม สถาบันดังกล่าวรับภาระหน้าที่ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการให้กำเนิด การอบรมเลี้ยงดู การบ่มเพาะทางวัฒนธรรมประเพณี การให้การศึกษา รวมทั้งการกล่อมเกล่าบทบาททางเพศให้กับสมาชิกในครอบครัว รวมถึงการจัดความสัมพันธ์ระหว่างเพศอีกด้วยว่าจะมีการประพฤติเช่นไร สังคมไทยส่วนหนึ่งมีความเชื่อว่าบทบาทของผู้หญิง เป็นบทบาทของช้างเท้าหลัง แต่สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลง พื้นฐานความเชื่อดั้งเดิมได้ทำให้เกิดความเชื่อว่าผู้หญิงมีความสามารถด้อยกว่าผู้ชาย ส่งผลให้พ่อแม่เลือกลงทุนในด้านการเรียนให้กับลูกผู้ชายมากกว่า ถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้ผู้หญิงมีโอกาสด้านการศึกษามากขึ้น ส่วนทางด้านของการวางพื้นฐานความเชื่อผ่านระบบครอบครัว ได้ส่งผลให้การเลือกปฏิบัติและการกีดกันผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะกลายเป็นเรื่องปกติ ในขณะที่พื้นที่ส่วนตัวของผู้หญิงรูปแบบครอบครัวก็ได้สร้างสภาพที่หนัก ไม่ว่าจะเป็นการงานบ้านต่าง ๆ โดยสำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้เสนอว่า หากบทบาทของผู้หญิงชายยังไม่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจ สังคมจะต้องเผชิญกับปัญหาคนรุ่นใหม่ที่อ่อนแอทั้งสุขภาพกายและใจ รัฐจะต้องเสียงบประมาณในการดูแลสุขภาพกายและใจของประชาชนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสังคม อันสืบเนื่องมาจากการติดยาเสพติด การประกอบอาชญากรรม ความเจ็บป่วย อันเนื่องมาจากเพศสัมพันธ์ก่อนวัยและการทำแท้ง (สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548)

นอกจากนี้ บทบาทของผู้หญิงกับการทำงานนอกบ้าน อุดมการณ์หลักในสังคมพยายามเสนอว่า ผู้หญิงมีบทบาทเป็นผู้ตาม บทบาทหลักของผู้หญิงนั้นอยู่ที่บ้าน เช่น การดูแลคนในครอบครัว แต่จากการสำรวจพบว่า ชั่วโมงการทำงานของหญิงในสังคมคิดเป็น 2 ใน 3 ของการทำงานทั้งหมด นั้นหมายความว่า หากผู้ชายทำงาน 8 ชั่วโมง ผู้หญิงจะทำงาน 16 ชั่วโมง (สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548) ประเทศไทยมีแรงงานอยู่ประมาณ 34 ล้านคน ซึ่งเป็นแรงงานหญิงร้อยละ 48 ของแรงงานทั้งหมด ในจำนวนนี้ผู้หญิงอยู่ในแรงงานนอกระบบเกือบร้อยละ 80 บางคนรับงานไปทำที่บ้าน เนื่องจากจะได้มีเวลาทำงานบ้านและเลี้ยงดูบุตรไปด้วย โดยแรงงานนอกระบบเหล่านี้จะไม่มีสิทธิและไม่มีโอกาสในการเข้าถึงการฝึกอบรมทักษะฝีมือ ซึ่งเป็นผลทำให้ได้รับค่าตอบแทนต่ำ และในภาคอุตสาหกรรมหลักแรงงานหญิงส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่าแรงงานชาย (สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2547)

แรงงานหญิงที่อยู่ในระบบและนอกระบบต้องประสบปัญหาตั้งแต่ในขั้นตอนการจ้างงาน เพราะสถานที่ทำงานบางแห่งมีการตรวจปัสสาวะ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้หญิงตั้งครรภ์เข้ามาทำงาน ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายใดที่จะคุ้มครองผู้ตั้งครรภ์ในระหว่างการสมัครเข้าทำงาน ซึ่งเป็นผลให้นายจ้างมีสิทธิตัดสินใจเลือกผู้ที่ตนเห็นว่าเหมาะสมที่สุดในตำแหน่งงานนั้นเข้าทำงาน และบางครั้งผู้หญิงก็ถูกกีดกันหากใช้คำหน้านามว่า “นางสาว” หากมี

การตั้งครุภัณฑ์ในระหว่างทำงานก็อาจจะเป็นที่ครหาในโรงงานและอาจไม่ได้รับสิทธิเกี่ยวกับการช่วยเหลือบุตร (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548)

ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย จากสถิติพบว่า เพศสภาพ (gender) เป็นตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งสัดส่วนจำนวนของผู้หญิงและผู้ชายในตำแหน่งงานระดับสูงนั้นจะเป็นส่วนประกอบการตัดสินใจในการรับคนเข้าทำงาน เช่น อาชีพวิศวกร ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้พิพากษา (สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2547) ซึ่งสาเหตุหลักของปรากฏการณ์ดังกล่าว คือ ความเชื่อของสังคมที่มองว่า ความสามารถของผู้หญิงเป็นรองกว่าผู้ชาย ปัจจุบันแนวโน้มการเข้ามามีส่วนร่วมโดยการดำรงตำแหน่งทางการเมืองของผู้หญิงดีขึ้น โดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่นมีสัดส่วนของผู้หญิงขยับจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ขณะเดียวกันนั้น การดำรงตำแหน่งในระดับสูง ๆ ของผู้หญิงก็ยังคงมีสัดส่วนจำนวนน้อย เงื่อนไขสำคัญที่สุดอันหนึ่ง คือ เจตคติและค่านิยมของทั้งหญิงและชายที่มองว่าบทบาทของผู้หญิงนั้นควรจะทำหน้าที่ดูแลครอบครัว ทั้ง ๆ ที่ถ้ามีผู้หญิงและผู้ชายนั่งอยู่ในรัฐสภาจะทำให้เกิดความคิดในนโยบายเชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลายและสอดคล้องกับผลประโยชน์ของสมาชิกสังคมทุกด้าน (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548)

นอกจากสตรีแล้ว ในส่วนของเด็กเองก็เช่นกัน เด็กมักถูกเอารัดเอาเปรียบสารพัดจากผู้ใหญ่ เพราะเข้าใจว่าเด็กเป็นผู้อ่อนแอเกินกว่าจะกระทำการสิ่งใด หรือให้เด็กกระทำการอย่างไรก็ได้ โดยไม่คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพที่เด็กพึงได้รับ ไม่เพียงเท่านั้นสื่อต่าง ๆ ทุกวันนี้ที่มีการนำเสนออย่างได้เสนอให้เห็นถึงข่าวสารเกี่ยวกับเด็กและสตรีถูกล่วงละเมิดทำอนาจาร ล่วงละเมิดทางเพศ หรือแม้แต่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ถูกกดขี่ข่มเหง รวมถึงได้รับความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาในระดับโครงสร้างของสังคม ดังที่ได้สะท้อนไปข้างต้น โดยกลไกสำคัญอันหนึ่งที่คอยหนุนเสริมให้สภาพการณ์เหล่านี้ดำรงอยู่ได้ คือ พื้นฐานความคิดและความเชื่อทางวัฒนธรรมแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เป็นเรื่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้เพียงจุดหนึ่งจุดใดเท่านั้น แต่จะต้องแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาโครงสร้างทั้งสังคมอย่างที่มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบจากความร่วมมือของหลาย ๆ ฝ่าย โดยผ่านทางสื่อ

ดังนั้นการสร้างตระหนักรู้ให้เกิดความสำนึกรับผิดชอบเกี่ยวกับสิทธิเด็กและสตรี รวมถึงการส่งเสริมสิทธิต่าง ๆ ถือเป็นความท้าทายของสื่อ ซึ่งหน้าที่ของสื่อมิใช่เพียงแค่รายงานข่าว อย่างยุติธรรม ซื่อสัตย์ และแม่นยำจากประสบการณ์ของสื่อเท่านั้น แต่ยังถือเป็นหน้าที่ รับผิดชอบในการยอมรับสิทธิต่าง ๆ ของเด็กและสตรี แล้วสะท้อนสิทธินั้นออกไปในงาน เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ในสิทธิที่เด็กและสตรีควรจะได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากเพศตรงข้ามหรือเพศชาย ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง ข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรีที่มีต่อสำนึกความรับผิดชอบของนักศึกษา เพศชาย ในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ดังจะได้นำการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะประชากรของนักศึกษาเพศชาย ในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรี ที่นักศึกษาเพศชายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาสำนึกความรับผิดชอบของนักศึกษาเพศชาย ในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี
4. เพื่อเปรียบเทียบสำนึกความรับผิดชอบของนักศึกษาเพศชาย ในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามลักษณะประชากรและข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรี

สมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะประชากรของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีแตกต่างกันมีสำนึกความรับผิดชอบด้านสิทธิเด็กและสตรีต่างกัน
2. ข้อมูลข่าวสารการรณรงค์แตกต่างกัน นักศึกษามีสำนึกความรับผิดชอบด้านสิทธิเด็กและสตรีแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางในการพัฒนาข้อมูลข่าวสารในการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรี เพื่อให้ผู้รับสารเกิดสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีมากยิ่งขึ้น
2. ได้แนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรี เพื่อให้ตอบสนองการรับสารของผู้รับสาร

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่เป็นนักศึกษาเพศชายของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ทั้งสิ้น 2,313 คน ซึ่งเป็นภาคปกติ 1,486 คนภาคพิเศษ 827 คน (ข้อมูลจากงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี)

กลุ่มตัวอย่าง จะทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรจำนวน 2,313 คน ซึ่งเป็นนักศึกษา เพศชายของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามหลักการของทาร์ ยามาเน่ (Taro Yamane) (อุทุมพร จามรمان, 2530, หน้า 42) ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 341 คน แบ่งได้ดังนี้

นักศึกษาชาย	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ภาคปกติ	1,486	219
ภาคพิเศษ	827	122
รวม	2,313	341

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 คำถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรี
ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรี
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ทั้งนี้ได้กำหนดค่าน้ำหนักสำนึกความรับผิดชอบตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

ระดับสำนึกความรับผิดชอบ	ค่าน้ำหนักของตัวเลือก
มากที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5
มาก	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 4
ปานกลาง	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 3
น้อย	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 2
น้อยที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1

ในการแปลค่าความหมายของสำนึกความรับผิดชอบ ใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	สำนึกรับผิดชอบมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	สำนึกรับผิดชอบมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	สำนึกรับผิดชอบปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	สำนึกรับผิดชอบน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	สำนึกรับผิดชอบน้อยที่สุด

การทดสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นขึ้นไปทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) ดังนี้

การหาความเที่ยงตรง (Validity) หาโดยการนำแบบสอบถามที่เรียบเรียงแล้วเสนอให้กับคณะกรรมการที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นผู้พิจารณา โดยเน้นความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องเหมาะสมของภาษา เพื่อขอคำแนะนำ และนำมาปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นจึงนำไปเก็บข้อมูล โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (IOC) เป็นตัววัด ซึ่งได้ค่าความเที่ยงตรงที่ระดับ 0.68

การหาความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาแล้ว นำมาแก้ไขเรียบเรียงแล้วไปทดลองใช้ (Pre - Test) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด (แบบสอบถาม) เพื่อศึกษาความเข้าใจในคำถามว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการตั้งคำถามหรือไม่เพียงใด โดยใช้วิธีคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบัท (Crombach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 121 - 122) เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขในเรื่องของความเข้าใจ หรือเรื่องของการสื่อความหมายให้ตรงตามที่คณะผู้วิจัยต้องการก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง ซึ่งผลการทดสอบค่าความน่าเชื่อถือได้ของแบบสอบถามอยู่ที่ระดับ .8582

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูล (data processing) ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยจะใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วย (1) สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency), ค่าร้อยละ (percent), ค่าเฉลี่ย (mean), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviations) (S.D.) และ (2) สถิติอ้างอิง t - test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way ANOVA) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญ (significant หรือ Sig.) 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยทั่วไป

1. ลักษณะประชากรของนักศึกษาเพศชายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรีตาราง 1 จำนวนและร้อยละของลักษณะประชากรนักศึกษาเพศชายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
ภาคการศึกษา	341	100
ภาคปกติ	219	64.2
ภาคพิเศษ (กศปช.)	122	35.8
อายุ	341	100
18-20 ปี	110	32.3
21-25 ปี	163	47.8
26-30 ปี	28	8.2
30 ปีขึ้นไป	40	11.7
คณะ	341	100
วิทยาการจัดการ	83	24.3
ครุศาสตร์	55	16.1
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	61	17.9
นิเทศศาสตร์	38	11.1
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	21	6.2
เทคโนโลยีการเกษตร	14	4.1
วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี	34	10.0
นิติศาสตร์	21	6.2
วิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ	14	4.1

ชั้นปีการศึกษา	341	100
ปี 1	83	24.3
ปี 2	102	29.9
ปี 3	122	35.8
ปี 4	27	7.9
ปี 5	7	2.1
รายได้	341	100
ต่ำกว่า 3,000	12	3.5
3,001 – 4,000	35	10.3
4,001 – 5,000	124	36.4
มากกว่า 5,000	170	49.9
รวม	341	100

จากตาราง 1 แสดงร้อยละของประชากรนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาภาคปกติมากกว่าภาคพิเศษ (กศปช.) คิดเป็นร้อยละ 64.2 มีอายุระหว่าง 21 -25 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.8 โดยอยู่คณะวิทยาการจัดการ คิดเป็นร้อยละ 24.3 ศึกษาอยู่ชั้นปี 3 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 35.8 และส่วนมากมีรายได้ มากกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.9

2. ข้อมูลสำนึกความรับผิดชอบด้านสิทธิเด็กและสตรี

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำนึกความรับผิดชอบของนักศึกษาเพศชายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ด้านสิทธิเด็กและสตรี

สำนึกความรับผิดชอบด้านสิทธิเด็กและสตรี	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. ความรุนแรง			
1.1 ไม่ล่วงละเมิดทางเพศ หรือทำอนาจารต่อ เด็กและสตรี	4.6628	.47346	สำนึกมากที่สุด
1.2 ไม่พุดจาและใช้สายตาข่มขู่ เหยียดหยามเพื่อให้เด็กและสตรีเกิดความกลัว	4.2698	.67992	สำนึกมาก
1.3 ไม่ใช้กำลังทำร้ายร่างกายต่อเด็กและสตรี	4.2991	.45855	สำนึกมาก
1.4 ไม่ใช้คำพูดรุนแรงและทำร้ายจิตใจต่อเด็ก และสตรี	4.2991	.64052	สำนึกมาก
2. ด้านสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค			
2.1 เคารพสิทธิ หน้าที่ ของเด็กและสตรีตามกฎหมายรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิมนุษยชน	4.1173	.64468	สำนึกมาก
2.2 เด็กและสตรีมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	4.0880	.70160	สำนึกมาก
2.3 เด็กและสตรีควรได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันกับผู้ชาย	4.1349	.80402	สำนึกมาก
2.4 เด็กและสตรีมีสิทธิในการตัดสินใจเรื่องส่วนตัว	4.6132	.60123	สำนึกมากที่สุด
2.5 เด็กและสตรีมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันเท่าเทียมกับผู้ชาย	3.7155	.84263	สำนึกมาก

3. ด้านความเสียสละ มีน้ำใจ			
3.1 ให้เกียรติแก่เด็กและสุภาพสตรีเป็นประจำ	4.1554	.64343	สำนึกมาก
3.2 มีความเสียสละให้แก่เด็กและสตรี	3.6891	.66210	สำนึกมาก
3.3 ให้ความช่วยเหลือเด็กและสตรีเมื่อมีโอกาส	3.8065	.70549	สำนึกมาก
3.4 มีน้ำใจให้กับเด็กและสตรี	3.8886	.63655	สำนึกมาก
รวม	4.1338	.33772	สำนึกมาก

จากตาราง 2 แสดงผลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำนึกความรับผิดชอบของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ด้านสิทธิเด็กและสตรีภาพรวมมีค่าเฉลี่ยที่ 4.1338 หากพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ไม่ล่วงละเมิดทางเพศหรือทำอนาจารเด็กและสตรี ระดับค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.6628 รองลงมาคือเด็กและสตรีมีสิทธิในการตัดสินใจเรื่องส่วนตัว ซึ่งมีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.6132 ไม่ใช่กำลังทำร้ายร่างกายต่อเด็กและสตรีและไม่ใช้คำพูดรุนแรงและทำร้ายจิตใจต่อเด็กและสตรี ค่าเฉลี่ยที่ 4.2991 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมีความเสียสละให้แก่เด็กและสตรี โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.6891

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อ 1 ลักษณะประชากรต่างกันสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีต่างกัน

ตาราง 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีตามสถานภาพการศึกษา

สถานภาพการศึกษา	N	Mean	S.D.	t	Sig
(1) ภาคปกติ	219	4.1584	.38967	1.811	.000*
(2) ภาคพิเศษ (กศปช.)	122	4.0895	.20941	2.123	

* ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตาราง 3 ทำการทดสอบสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่า สถานภาพนักศึกษาชายแตกต่างกันมีสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อยู่ที่ระดับ .05

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีจำแนกตามลักษณะประชากร

ลักษณะประชากร	N	Mean	S.D.	F	Sig	คู่ที่แตกต่าง
อายุ						
(1) 18 - 20 ปี	110	3.9266	.33834	37.840	.000*	(2) > (1)
(2) 21 - 25 ปี	163	4.3006	.28614			(4) > (3)
(3) 26 - 30 ปี	28	4.0000	.26065			
(4) 30 ปีขึ้นไป	40	4.1173	.19161			

คณะ						
(1) วิทยาการจัดการ	83	4.0306	.28579	5.810	.000*	(3) > (1)
(2) ครุศาสตร์	55	4.0825	.34650			(6) > (7)
(3) มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	61	4.1702	.34289			(3) > (7)
(4) นิเทศศาสตร์	38	4.3644	.35259			(4) > (6)
(5) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	21	3.9011	.54019			
(6) เทคโนโลยีการเกษตร	14	4.2912	.25095			
(7) วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี	34	4.1719	.18268			
(8) นิติศาสตร์	21	4.1712	.25847			
(9) วิทยาการคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีสารสนเทศ	14	4.2033	.08322			
ชั้นปี						
(1) ปี 1	83	4.0111	.22607	14.787	.000*	(3) > (2)
(2) ปี 2	102	4.0181	.39016			(5) > (3)
(3) ปี 3	122	4.2623	.31889			(4) > (5)
(4) ปี 4	27	4.3276	.19967			
(5) ปี 5	7	4.2857	.10161			
รายได้/เดือน						
(1) ต่ำกว่า 3,000	12	4.7821	.13457	20.538	.000*	(1) > (2)
(2) 3,001 - 4,000	35	3.9736	.38640			(3) > (4)
(3) 4,001 - 5,000	124	4.1396	.35764			(1) > (3)
(4) มากกว่า 5,000	170	4.1167	.26399			

*ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตาราง 4 ทำการทดสอบสำนึกความรับผิดชอบด้านสิทธิเด็กและสตรี ด้วยสถิติ One-way ANOVA พบว่า ลักษณะประชากรของนักศึกษาชายแตกต่างกันมีสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ได้แก่ ตัวแปรด้านอายุ คณะ ชั้นปี และรายได้/เดือน

สมมติฐานข้อ 2 ข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรีต่างกัน นักศึกษาชายมีสำนึกความรับผิดชอบต่อแตกต่างกัน

ตาราง 5 การเปรียบเทียบสำนึกความรับผิดชอบต่อด้านสิทธิเด็กและสตรีจำแนกตามข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรี

ลักษณะข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิ	N	Mean	S.D.	F	Sig	คู่ที่แตกต่าง
ประเภทสื่อ						
(1) สื่อสิ่งพิมพ์	74	4.2370	.27655	17.802	.000*	(1) > (2)
(2) สื่อบุคคล	49	3.8163	.37151			(4) > (5)
(3) สื่อวิทยุกระจายเสียง	28	4.0797	.29938			(1) > (4)
(4) สื่อวิทยุโทรทัศน์	100	4.2323	.32727			
(5) สื่อออนไลน์	90	4.1291	.27575			

องค์กรเพื่อเด็กและสตรี						
(1) มูลนิธิ ปวีณา หงสกุล	204	4.2002	.32487	19.145	.000*	(1) > (2)
(2) UNICEF	41	4.1351	.29128			(3) > (4)
(3) เครือข่ายคุ้มครองเด็กและสตรี (CWRP)	55	4.1399	.15176			(1) > (3)
(4) มูลนิธิเพื่อนหญิง	41	3.7936	.42042			
ข่าวสารที่ต้องการให้สื่อนำเสนอ						
(1) อาชญากรรมต่อเด็กและสตรี	41	4.3002	.46180	8.759	.000*	(1) > (2)
(2) การมีส่วนร่วมในสังคม	100	4.0869	.33408			(3) > (4)
(3) การคุ้มครองสิทธิเด็กและสตรี	116	4.1950	.24355			(1) > (3)
(4) การชมเชยตำรวจ	84	4.0238	.33963			
แนวทางปฏิบัติ						
(1) เข้าช่วยเหลือเด็กและสตรีโดยทันทีด้วยวิธีต่าง ๆ	149	4.1791	.29051	9.936	.000	(1) > (2) (3) > (5)
(2) ยืนดูอยู่ห่าง ๆ แล้วตะโกนขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น	27	4.0057	.38811			(1) > (3)
(3) โทรศัพท์แจ้งเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเด็ก และสตรี	144	4.1592	.33741			
(4) ไม่ยุ่งเกี่ยว เพราะไม่ใช่เรื่องของตนเอง	21	3.8022	.38351			

* ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตาราง 5 ทำการทดสอบสำนักความรับผิดชอบด้านสิทธิเด็กและสตรีด้วยสถิติทดสอบ One-way ANOVA พบว่า ลักษณะข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรีแตกต่างกันนักศึกษาชายมีสำนักความรับผิดชอบแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยเฉพาะตัวแปรด้านประเภทสื่อ และองค์กรเพื่อเด็กและสตรี

สรุปและอภิปรายผล

(1) ด้านลักษณะประชากร

จากการศึกษาวิจัยทางด้านลักษณะประชากรพบว่า ลักษณะประชากรต่างกัน สำนักความรับผิดชอบต่างกัน ในส่วนของสถานภาพ อายุ คณะการศึกษา ชั้นปีการศึกษา และรายได้ ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลมาจากระดับวัยวุฒิ และคุณวุฒิ ที่เป็นตัวผลักดันระดับสำนักความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรี เพราะทั้งสองอย่างนี้ทำให้บุคคลผ่านประสบการณ์ในชีวิตและการเรียนรู้ต่าง ๆ มากมาย เป็นตัวพัฒนาระดับความคิดของบุคคลให้เลือกปฏิบัติในทิศทางที่เหมาะสมมากขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่ว่า การที่คนเราจะมีพฤติกรรมความรับผิดชอบนั้น ต้องผ่านตัวแบบเงื่อนไขการฝึก การเรียนรู้ การแยกแยะ ที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาระดับความคิด (เป็นวัยวุฒิ) และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในการเพิ่มพูนความคิด (เป็นคุณวุฒิ) โดยต้องมีการปลูกฝังสะสมมาตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ กมลรัตน์ ทวีชชาชาติวิทยากุล (2531)

(2) ด้านข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรี

จากผลการวิจัยในด้านของข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรี พบว่า ข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ด้านสิทธิเด็กและสตรี มีผลต่อระดับสำนักความรับผิดชอบของผู้เปิดรับ คือ ข้อมูลข่าวสารการรณรงค์ที่นำเสนอผ่านสื่อต่างกัน ผู้เปิดรับมีสำนักความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีต่างกัน โดยสอดคล้องกับแนวคิดการรณรงค์ในส่วนของการออกแบบกิจกรรมการสื่อสารการรณรงค์ที่นักรณรงค์ต้องเลือกใช้สื่อในการรณรงค์ให้เหมาะสม ครอบคลุม และ

ดึงดูดใจกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการ โนมิน่าวทัศนคติหรือพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายให้คล้อยตาม โดยการเลือกใช้สื่อแต่ละประเภทนั้นต้องเลือกจากคุณสมบัติของสื่อในการนำเสนอและงบประมาณของผู้รณรงค์เป็นหลัก (Roger และ Storey, 1987)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานการวิจัยเรื่อง การสื่อสารของมูลนิธิผู้หญิงในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด นีรมล บางพระ (2547) ที่ว่า การใช้สื่อในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมีการจัดทำขึ้นและมีความหลากหลายของสื่อในการใช้งานในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย แต่สิ่งที่ดีที่สุดในการสื่อสารระหว่างมูลนิธิผู้หญิงกับสตรีที่เข้ารับบริการคือ สื่อบุคคล เพราะสื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ที่จะเข้าถึงผู้ที่ประสบปัญหาได้ เนื่องจากผู้ที่ประสบปัญหาจะมีความเข้าใจและสามารถปรึกษา แก้ไขปัญหาร่วมกันได้ ซึ่งจากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การเลือกใช้สื่อในการรณรงค์ที่เหมาะสมก็จะส่งผลให้การรณรงค์ประสบผลสำเร็จ สามารถโนมน้าวใจหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายให้คล้อยตามได้

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยที่ว่าข้อมูลข่าวสารการรณรงค์การปฏิบัติ เมื่อพบเด็กและสตรีถูกทำร้ายต่างกัน ผู้เปิดรับมีสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีต่างกัน ยังสอดคล้องกับแนวคิดด้านสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีที่ Freud ได้เสนอไว้เกี่ยวกับการพัฒนาความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีว่า การที่บุคคลจะมีสำนึกความรับผิดชอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาของแรงกระตุ้นทางสังคม และแรงขับของซูเปอร์อีโก้ (Freud,) ซึ่งในที่นี้แรงกระตุ้นทางสังคม ได้แก่ ประเภทของสื่อที่นำเสนอข่าวสารด้านสิทธิเด็กและสตรี ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ ประเภทของข่าวสารที่มีการนำเสนอผ่านสื่อ ผ่านรายการโทรทัศน์ การดำเนินงานขององค์กรเพื่อเด็กและสตรีในด้านต่าง ๆ โดยสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวผลักดันแรงกระตุ้นระดับสำนึกความรับผิดชอบด้านสิทธิเด็กและสตรีของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ในส่วนของการพัฒนาความรับผิดชอบที่ว่า พฤติกรรมความรับผิดชอบของบุคคลเป็นผลผลิตของตัวแบบเงื่อนไขในการฝึกการเรียนรู้ การแยกแยะ และรางวัลสำหรับการเสียสละของตนเองตั้งที่มีให้เห็นในสังคม โดยประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาก็มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบ ของแต่ละบุคคล นอกเหนือจากการเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งในการพัฒนาจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรีนั้นจะต้องมีการพัฒนาการมาตั้งแต่ในวัยเด็กกระทั่งวัยรุ่น (กมลรัตน์ ทวีชชาชาติวิทยากุล, 2531) เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้บุคคลมีสำนึกความรับผิดชอบต่อเด็กและสตรี

ข้อเสนอแนะทั่วไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีควรมีการจัดกิจกรรมหรือการรณรงค์ในเรื่องของสิทธิเด็กและสตรี โดยให้นักศึกษาทุกคนของมหาวิทยาลัยมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น และร่วมกันปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบด้านสิทธิเด็กและสตรีช่วยกันขยายเครือข่ายไปยังชุมชนเพื่อให้ทุกคนมีสำนึกความรับผิดชอบที่ดีต่อเด็กและสตรี

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. 2537. “สตรีกับกฎหมาย” ในแผน

พัฒนาสตรีระยะยาว พ.ศ.2533 - พ.ศ.2554. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.

..... 2535. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุก

รูปแบบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.

คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชน องค์การสหประชาชาติ. 2550. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก. กรุงเทพฯ :

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย.

คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนและสันติภาพ องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งชาติ

(UNESCO). 2540. สิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน (กปส.).

จักรสุมาลย์ กบิลสิงห์รัฐเสน. 2539. การพัฒนาสตรีในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : บริษัทส่องสยาม จำกัด.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิรมล บางพระ. 2547. การสื่อสารของมูลนิธิผู้หญิงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสตรี. วิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Freud, Sigmund. 2010. **The Ego and Id**. USA.: Pacific Publishing Studio.

Rogers, E. M. & Storey, J. D. 1987. **Communication campaigns**. In C. Berger and S. Chaffee (Eds.)
Handbook of communication science. Newbury Park, CA: Sage.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปัญหา และแนวทางการแก้ไข ความรู้และทัศนคติ การจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ รำไพโพสต์ของนักศึกษวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

The Problems and Road Map Knowledge and Attitude of Apprentice Rambhai

Post Newspaper: In The Case study of

Journalism Students Rambhai Barni Rajabhat University

อภิญญา อยู่คงดี¹, สุนิสา ทองคำเปลว¹, อภิชาติ เปรมานิน¹, เอกชีวา แซ่ตัน²

¹ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ² อาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง “ปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไข ความรู้และทัศนคติการจัดทำหนังสือพิมพ์ ฝึกปฏิบัติ รำไพโพสต์ของนักศึกษวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ (2) หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการจัดทำ หนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ (3) ศึกษาความรู้และทัศนคติในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ (4) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ของนักศึกษวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ รำไพพรรณี จำแนกตามเพศของนักศึกษา และ (5) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพ โพสต์ของนักศึกษวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามเพศของนักศึกษา โดยใช้การสัมภาษณ์ เชิงลึกและการทดสอบความรู้และสำรวจทัศนคติของนักศึกษวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำนวน 21 คน และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน-มาตรฐาน และ t - test

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษวารสารศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.2

ด้านปัญหาและอุปสรรคทั้งในเรื่องของ บุคลากร งบประมาณ และเวลา เป็นตัวหลักในการที่ต้องเร่งแก้ไข ปัญหาโดยเร็วทั้งเรื่องบุคลากรไม่เพียงพอ งบประมาณและเวลา โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค จึงสรุป หาแนวทางการแก้ไข คือ ทางคณะนิเทศศาสตร์ควรดำเนินการจัดสรรงบประมาณในการทำข่าวและจัดพิมพ์ หนังสือพิมพ์ปฏิบัติรำไพโพสต์และนักศึกษควรช่วยกันดำเนินการขอความร่วมมือด้านงบประมาณจากหน่วยงาน ร้านค้าต่างๆเพื่อสนับสนุนในการทำงาน ส่วนในเรื่องของบุคลากรควรจัดให้มีการอบรมในเรื่องการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึก ปฏิบัติให้นักศึกษาที่สนใจ เพื่อร่วมกันจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ให้เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก และ สุดท้ายเรื่องของเวลาควรมีการกำหนดวันและเวลาในการประชุมโต๊ะข่าวอย่างเป็นทางการและทำการแจ้งล่วงหน้า เพื่อให้ทุกคนได้ทราบร่วมกัน

ด้านความรู้และทัศนคติที่มีต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ พบว่า เพศของนักศึกษวารสารศาสตร์ แตกต่างกันมีความรู้ในการจัดทำหนังสือพิมพ์ที่ไม่แตกต่างกัน และมีทัศนคติต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งความรู้ของนักศึกษวารสารศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ อยู่ในส่วนที่มีความรู้มากและทัศนคติ ที่มีต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติก็อยู่ในระดับมีทัศนคติที่ดี

Abstract

The purpose of this study is aimed to: (1) study the problem of how the Rambhai post can be published (2) find the road map to solve the problem of Rambhai Post producing (3) study the knowledge and students' attitude of apprentice news paper (4) compare the students' knowledge according to the students' gender and (5) compare the students' attitude of apprentice newspaper according to the students' gender. The research methodology designed between qualitative and quantitative approach by using focus group to in-depth interview about the problem of how to produce the Rambhai post, and the questionnaire to collected the data of knowledge testing and attitude level. The data was interpreted and analyzed by the statistics such as percent, mean, standard deviation—S.D., and t-test.

The finding of this research can be summarized as following:

Most of Journalism-- JR Students 76.2 percent is the female. Most of JR students offered the problem of Rambhai Post Newspaper in accordance with the factors of staff, budget, and timing, so that why they concluded the road map of how to adjust the newspaper producing shown that the budget from Faculty of Communication Arts should be stand by for producing process, meanwhile the students could be show the authority by asking the sponsorship from the corporate, company, shop and etc. However, the students should be trained before the real situation, and promote Rambhai Post well-known. The news meeting can be solved the timing factor, the editor should inform the member to know the agenda.

Though, the knowledge and JR students' attitude according to the students' gender found that the difference of JR students' gender have no affected with the knowledge and attitude of how to produce the Rambhai post And the mean of knowledge and attitude shown that are in a high level.

บทนำ

หนังสือพิมพ์ถือได้ว่าเป็นสื่อมวลชนที่เก่าแก่มากที่สุดหนึ่ง โดยทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบการนำเสนอข่าวด้วยตัวหนังสือและยังมีการใช้ภาพประกอบเพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นในการให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาข่าวได้เป็นอย่างดี อีกทั้งหนังสือพิมพ์ยังมีระยะเวลาที่ออกวางจำหน่ายที่แน่นอน บรรจุนโยบายข่าวมากมาย มีความคงทนถาวร ด้วยเหตุนี้หนังสือพิมพ์จึงมีอายุของข่าวนานกว่าสื่ออื่นๆ และยังสามารถเก็บเอาไว้ได้นาน สามารถค้นหาข่าวย้อนหลังได้ ข่าวที่ปรากฏอยู่บนหน้าหนังสือพิมพ์จึงเป็นข่าวที่สร้างผลกระทบต่อผู้ที่ตกเป็นข่าวได้แม้ว่าข่าวนั้นจะเป็นข่าวที่เคยเกิดขึ้นมานานแล้วก็ตาม

หน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ (สมควร กวียะและ มาลี บุญศิริพันธ์, 2531, หน้า 2-3) คือ การรายงานข่าว ดังนั้นกิจการของหนังสือพิมพ์จึงเป็นธุรกิจที่ผูกพันกับความเคลื่อนไหวต่อสังคมอย่างแยกไม่ออก ภาระผูกพันของผู้ดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์จึงหนีไม่พ้นที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคมทั้งทางความรู้และภูมิปัญญา ถึงแม้ว่ากิจการของหนังสือพิมพ์จะเป็นกิจการอิสระโดยเอกชนเป็นเจ้าของ แต่ก็ไม่พ้นภาระความรับผิดชอบต่อประชาชน ซึ่งต้องนำเสนอข่าวให้แก่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นข่าวประเภทใดก็ตาม ทำให้มีการจัดประเภทของหนังสือพิมพ์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่หนังสือพิมพ์ประเภทเฟื่องปรมาณและหนังสือพิมพ์ประเภทเฟื่องคุณภาพ แต่ยังมีหนังสือพิมพ์อีกรูปแบบหนึ่งที่มีกระบวนการจัดพิมพ์เหมือนหนังสือพิมพ์ทั่วไป แต่แตกต่างกันที่เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีกระบวนการจัดทำโดยนักศึกษา โดยเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่มีการให้จัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการเรียนและทำงานต่อไป

หนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติของนักศึกษาตามสถานศึกษาต่างๆ แต่เดิมนิยมจัดทำในลักษณะของหนังสือพิมพ์กำแพง (Wall newspapers) หรือหนังสือพิมพ์ฝาผนัง หมายถึง หนังสือพิมพ์ในลักษณะคล้ายโปสเตอร์หรือใบประกาศที่ติดไว้ตามกำแพงให้ประชาชนอ่าน เนื้อหาทั้งข่าว การพาดหัวข่าว รูปภาพ และคอลัมน์ประจำ มีการเขียนหรือจัดหน้า

ในลักษณะคล้าย ๆ กับ หนังสือพิมพ์ มีลักษณะเป็นกระดาษแผ่นใหญ่เขียนด้วยหนังสือตัวโต หรือตัวพิมพ์ที่ติดติดไว้ในสถานที่ที่ประชาชนอ่านได้ง่ายและไม่มีรูปแบบการจัดหน้าที่แน่นอน

การฝึกปฏิบัติทำหนังสือกำแพงของนักศึกษาในอดีตประสบปัญหาในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัย จึงจัดทำในลักษณะของลายมือเขียน หรืออย่างดึกแต่ตัวพิมพ์ดีด และมีการจัดทำหมุนเวียนกันไปแต่ละกลุ่ม ซึ่งเป็นที่นิยมและได้รับความสนใจพอสมควรในสมัยนั้น

จอห์น (John, 1986, p. 1) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติในสถานศึกษาอาจจะออกเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือนก็ได้ มันเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ยิ่งใหญ่ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ให้นักศึกษาได้แสดงออกทางความคิด เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติทางด้านวารสารศาสตร์ และสามารถบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ในสถาบัน ซึ่งมีคุณค่าต่อนักศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะครูอาจารย์ คณะผู้บริหารสถาบัน และนักศึกษา

สำหรับหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ เป็นหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติของนักศึกษาเอกวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ โดยเริ่มจัดทำครั้งแรกในปี 2536 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาเอกวารสารศาสตร์ชั้นปีที่ 4 เป็นการเผยแพร่ผลงานของนักศึกษาและงานเขียนทางวิชาการของคณะอาจารย์ รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานร้านค้าต่าง ๆ และที่สำคัญคือทำให้ความช่วยเหลือสังคมเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งในช่วงแรกยังไม่จริงจังในการจัดทำเท่าใดนัก งานทุกอย่างต้องลงมือทำด้วยมือทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบ การทำดัมมี่ การทำอาร์ตเวิร์ค มีการใช้กระดาษที่ไม่ค่อยได้คุณภาพและภาพทั้งหมดเป็นภาพขาวดำ ไม่ใช่ภาพสีอย่างในปัจจุบันนี้ หลังจากนั้น 1-2 ปีมีการพัฒนาให้ดีขึ้นเป็นหนังสือพิมพ์ที่ทยอยลดที่มีสีสันสวยงาม ใช้กระดาษที่ดีมีคุณภาพมากขึ้นและมีการใช้โปรแกรม MC-เข้ามามีส่วนช่วยในการจัดหน้า ต่อมาได้เปลี่ยนมาใช้ Page Maker โดยคอมพิวเตอร์ธรรมดา ซึ่งเนื้อหาต่าง ๆ ที่เสนอในหนังสือพิมพ์ก็จะเป็นเนื้อหาประจำ เช่น บทความ การศึกษา การเมือง บทบรรณาธิการ ข่าวและสัมภาษณ์เหมือนกับในปัจจุบัน ในส่วนของตรงของหนังสือพิมพ์ได้มีการออกแบบมาเป็นพิเศษเป็นตราประจำและมีการใช้สีชมพูเป็นสีประจำทั้งนี้ทางคณะนิเทศศาสตร์หวังว่าจะได้รับการตอบรับที่ดีในอนาคตเพราะนักศึกษามีความเป็นมืออาชีพมากขึ้นสามารถเป็นที่ยอมรับ เน้นข่าวคุณภาพเชิงวิชาการมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้รับเงินสนับสนุนมากขึ้น โดยต่อไปนักศึกษาวารสารศาสตร์จะการทำงานร่วมกับนักศึกษาแขนงวิชา วิทยุ-โทรทัศน์ และนักศึกษาแขนงวิชาประชาสัมพันธ์เพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพของหนังสือพิมพ์ให้ดีขึ้นเป็นหน้าตาของคณะนิเทศศาสตร์และเป็นกระบอกเสียงให้ประชาชนต่อไป(ผศ.จำเริญ คังคะศรี)

สำหรับหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึงหนังสือพิมพ์ที่นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ เอกวารสารศาสตร์ จัดทำขึ้นเพื่อฝึกปฏิบัติในการเรียนด้านวิชาการหนังสือพิมพ์หรือในรายวิชาต่าง ๆ เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ เช่น การผลิตสิ่งพิมพ์ การบรรณาธิการหนังสือพิมพ์และนิตยสาร การผลิตสิ่งพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ด้วย ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไข ความรู้และทัศนคติในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ของนักศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ดังจะได้นำการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ของนักศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ของนักศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3. เพื่อศึกษาความรู้และทัศนคติในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ของนักศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
4. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ของนักศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามเพศของนักศึกษา
5. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ของนักศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามเพศของนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข ความรู้ในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโปสต์ของนักศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยคณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโปสต์ เพื่อหาถึงแนวทางการแก้ไขและความรู้ในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโปสต์เป็นหลัก

วิธีการดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ร่วมด้วย กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยแบบเจาะจงโดยเลือกนักศึกษาเอกวารสารศาสตร์ ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 21 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ
ตอนที่ 2 แบบสำรวจทัศนคติที่มีต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโปสต์
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ใช้การสนทนากลุ่ม (focus group) ของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโปสต์ โดยการใช้การสอบถามถึงปัญหาและอุปสรรคโดยรวมของการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโปสต์ หลังจากนั้นก็สัมภาษณ์ (interview) รายบุคคลเพื่อให้เจาะจงถึงปัญหาและอุปสรรคที่ชัดเจน เมื่อได้ทั้งปัญหาและอุปสรรคแล้ว ก็จัดการประชุมขึ้นอีกครั้งเพื่อปรึกษาหาแนวทางการแก้ไขในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโปสต์ ต่อมาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบทดสอบความรู้และทัศนคติที่สร้างไว้ โดยนำแบบทดสอบไปขอความร่วมมือจากกลุ่มประชากรที่เป็นนักศึกษาวารสารศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำนวน 21 คน ทำแบบทดสอบความรู้และทัศนคติ เพื่อนำไปประมวลผลข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูล (data processing) ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยจะใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วย

- (1) สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency), ค่าร้อยละ (percent), ค่าเฉลี่ย (mean), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviations) (S.D.) และ
- (2) สถิติอ้างอิง สมมติฐานด้วยเทคนิค (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way ANOVA) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญ (significant หรือ Sig.) ด้วยค่าแอลฟา (alpha หรือ α) ไม่เกิน 0.05

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

จากการศึกษาปัญหา อุปสรรคการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโปสต์ของนักศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ได้พบ ปัญหาและอุปสรรคการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคลจะเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโปสต์แบ่งออกเป็นปัญหาและอุปสรรค 8 ข้อดังนี้

1. งบประมาณ ในการจัดสรรงบประมาณในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโปสต์ยังน้อย ทั้งนี้ นักศึกษาช่วยกันออกเสนอขายพื้นที่ในการลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ แต่บางครั้งก็ไม่สามารถเสนอขายพื้นที่โฆษณาได้

จึงเป็นปัญหาในเรื่องของงบประมาณในการผลิตหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ และหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีไม่ได้จัดพิมพ์เพื่อออกจำหน่ายจึงเกิดปัญหาเรื่องงบประมาณ

2. อุปสรรค การออกไปทำข่าวนอกพื้นที่ของนักศึกษา จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ในการทำข่าว ทั้งอุปกรณ์ในการบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูปที่มีไม่เพียงพอต่อการใช้งานของนักศึกษาในการออกไปทำข่าวนอกพื้นที่

3. บุคลากร นักศึกษาที่จัดทำหนังสือพิมพ์ ยังขาดความรู้ในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ และ นักศึกษาที่จัดทำหนังสือพิมพ์มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการออกไปทำข่าว ก็จะมีผลกระทบต่อ การส่งต้นฉบับและการปิดต้นฉบับของหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ

4. เวลา นักศึกษาวารสารศาสตร์ที่จัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ มีชั่วโมงเรียนไม่ตรงกัน จึงทำให้การนัดประชุมกองบรรณาธิการมีเวลาไม่ตรงกัน การออกทำข่าวนักศึกษาต้องสละเวลาหลังจากเลิกเรียนเพื่อออกไปทำข่าว บางครั้งจึงมีการส่งข่าวช้ากว่ากำหนดและส่งผลกระทบต่อ การปิดต้นฉบับ

5. เนื้อหาข่าว ประเด็นข่าวและเนื้อหาของข่าวยังไม่เป็นที่น่าสนใจของผู้อ่านได้มากเพียงพอ ข่าวบางข่าวก็มีเนื้อหาสาระที่ไม่ค่อยให้ความละเอียดแก่ผู้อ่าน จึงไม่ค่อยได้รับความสนใจ ในเรื่องของความผิดพลาดของเนื้อหาข่าวก็มีความผิดพลาดสูง การตรวจสอบของนักศึกษายังไม่ค่อยรอบคอบเท่าที่ควร

6. ความร่วมมือจากแหล่งข่าว แหล่งข่าวไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เพราะไม่ค่อยเชื่อถือนักศึกษาที่ออกมาทำข่าว และไม่ค่อยรู้จักหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีด้วย

7. โรงพิมพ์ ส่งต้นฉบับไปยังโรงพิมพ์แล้วแต่โรงพิมพ์จัดพิมพ์ให้ช้า และสีของหนังสือพิมพ์บางฉบับก็มีสีไม่ตรงด้วย

8. การประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ การประชาสัมพันธ์น้อยไป คนทั่วไปหรือแม้แต่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ไม่ค่อยรู้จักหนังสือพิมพ์รำไพพรรณี

จากการศึกษาปัญหา อุปสรรคการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีของนักศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ได้พบถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติดังนี้

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณ

1. มหาวิทยาลัยดำเนินการจัดสรรงบประมาณในการทำข่าวนอกสถานที่แก่นักศึกษา
2. ดำเนินการขอความร่วมมือด้านงบประมาณจากหน่วยงาน ร้านค้าต่างๆ เพื่อสนับสนุนในการทำงาน
3. มีการมอบสวัสดิการแก่นักศึกษาที่จุ่มทำงาน
4. มีการมอบเบี้ยเลี้ยงแก่นักศึกษาทุกครั้งที่ได้ออกทำข่าว

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านอุปกรณ์

1. แบ่งหน้าที่ จัดสรรบุคลากรให้พอเพียงกับอุปกรณ์ที่มีอยู่อย่างจำกัด
2. นักศึกษามีการหมุนเวียนกันในการออกทำข่าว
3. ใช้การจดบันทึกแทนการบันทึกเสียงในกรณีที่แหล่งข่าวให้ข่าวที่สั้นๆ

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านบุคลากร

1. สร้างแรงจูงใจในการทำงาน เช่น มีการจัดเลี้ยงหลังจากที่มีการปิดต้นฉบับ มีค่าตอบแทนในการทำงาน ให้กำลังใจ ชื่นชมในผลงาน เป็นต้น
2. จัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจโดยผู้เชี่ยวชาญโดยตรง

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเวลา

1. กำหนดวันและเวลาในการประชุมโต๊ะข่าวอย่างเป็นทางการและทำการแจ้งล่วงหน้า
2. กำหนดระยะเวลาเป็นที่แน่นอนในการส่งต้นฉบับหากผู้ใดส่งต้นฉบับล่าช้าควรมีการว่ากล่าวตักเตือน
3. แจ้งหัวข้อข่าวแก่นักศึกษาล่วงหน้า

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเนื้อหา

1. มีการเจาะลึกประเด็นข่าว
2. เสาะหาประเด็นข่าวที่กำลังได้รับความสนใจ
3. เพิ่มบุคลากรในการพิสูจน์อักษรและควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษา
4. เพิ่มความชัดเจน ครอบคลุมในการเขียนข่าวทำได้โดยการหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือตำราต่างๆ เป็นต้น

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านความร่วมมือ

1. สร้างความคุ้นเคย สนิทสนมกับแหล่งข่าว เช่น การมอบของขวัญของที่ระลึกในเทศกาลต่างๆ การเยี่ยมเยียนแหล่งข่าว

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านโรงพิมพ์

1. กำหนด นัดหมายกับทางโรงพิมพ์ให้ชัดเจน
2. ติดตาม ประสานงานกับทางโรงพิมพ์อย่างสม่ำเสมอ

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์

1. จัดทำโฆษณาตามสื่อมวลชนท้องถิ่นต่างๆ เช่น ทางเคเบิลทีวี ทางคลื่นสถานีวิทยุท้องถิ่น เป็นต้น
2. มีการกระจายการมอบหนังสือพิมพ์ตามสถานที่ต่างๆ มากขึ้น

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 ผลการวิจัยทั่วไป

นักศึกษาวารสารศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.2

2. ความรู้เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์

การวิจัยพบว่า นักศึกษาวารสารศาสตร์ ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ หนังสือพิมพ์มีเนื้อหารวมทุกอย่างที่ประชาชนสนใจมากที่สุด (ร้อยละ 52.4) ในด้านหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ ว่าหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์มีหน้าที่เสนอข่าวสารเชิงบทความ (ร้อยละ 95.2) ถัดมา ในเรื่องบทบาทของหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ต่อสังคม นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ ว่า หนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์มีบทบาทพัฒนาชุมชนและสังคม (ร้อยละ 100) ถัดมาใน เรื่องลักษณะเฉพาะของหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ ว่า หนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ มีลักษณะเฉพาะเน้นบทความ (ร้อยละ 95.2) ถัดมาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตีพิมพ์หนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ ว่าหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติมีการตีพิมพ์ 4 สี (ร้อยละ 95.2) ถัดมาในเรื่องของวัตถุประสงค์ในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ ว่า หนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพแก่นักศึกษาวารสารศาสตร์ (ร้อยละ 95.2) ถัดมาในเรื่องของที่มาของแหล่งข่าวที่จะนำมาลงในหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ ว่าที่มาของแหล่งข่าวได้มาจากจุดเกิดเหตุและผู้ที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 57.1) ถัดมาในเรื่องปัญหาของการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ ว่าความรับผิดชอบเป็นปัญหาสำคัญของการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพโพสต์ (ร้อยละ 71.4) ถัดมาในเรื่องของคุณลักษณะของนักหนังสือพิมพ์ นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ว่าคนช่างสังเกตเป็นคุณลักษณะของนักหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 76.2) ถัดมาในเรื่องของคุณสมบัติในการเรียบเรียงข้อมูลให้ใกล้เคียงความจริง นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ว่า คุณสมบัติด้านจินตนาการเป็นคุณสมบัติในการเรียบเรียงข้อมูลให้ใกล้เคียงความจริง (ร้อยละ 42.9) ถัดมาในเรื่องของความสำคัญของการกระบวนการผลิตข่าว นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ว่า การเสนอข่าวมีความสำคัญต่อกระบวนการผลิตข่าว (ร้อยละ 81.0) ถัดมาในเรื่องของการจัดทำหน้าหนังสือพิมพ์ที่สำคัญที่สุด นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ว่า หน้าแรกสุดของหนังสือพิมพ์เป็นการจัดทำหน้าหนังสือพิมพ์ที่สำคัญที่สุด (ร้อยละ 95.2) ถัดมาในเรื่องของเป้าหมายของการจัดทำหน้า นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ว่า เป้าหมายของการจัดทำหน้าคือการดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน

(ร้อยละ 61.9) ถัดมาในเรื่องขององค์ประกอบหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ว่า ชื่อหนังสือพิมพ์เป็นองค์ประกอบหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 76.2) ถัดมาในเรื่องของรูปแบบของการจัดหน้าแรก นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ว่า การจัดหน้าตามแนวดิ่งเป็นรูปแบบของการจัดหน้าแรก (ร้อยละ 95.2) ถัดมาในเรื่องของความหมายของการพาดหัวข่าว นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ว่า ส่วนที่อยู่บนสุดของข่าวเป็นตัวอักษรขนาดใหญ่เป็นการพาดหัวข่าว (ร้อยละ 90.2) ถัดมาในเรื่องของบทบาทภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ว่า บทบาทภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ทำให้ทราบถึงเหตุการณ์ต่างๆ จากภาพแทนตัวหนังสือได้ (ร้อยละ 47.6) ถัดมาในเรื่องคุณสมบัติของภาพข่าว นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ว่า คุณสมบัติของภาพข่าวต้องสอดคล้องกับเหตุการณ์หรือข่าว (ร้อยละ 52.4) ถัดมาในเรื่องจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่สำคัญ นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ว่า จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่สำคัญเป็นความรับผิดชอบ (ร้อยละ 81.0) ถัดมาในเรื่องการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณี นักศึกษาวารสารศาสตร์ มีความรู้ส่วนใหญ่ว่า การเสนอข่าว ภาพ หรือการแสดงความคิดเห็นต้องเป็นไปด้วยความสุภาพ สุจริต ปราศจากความมุ่งหวังในประโยชน์ส่วนตน หรืออามิสสินจ้างใดๆ (ร้อยละ 61.9)

3. ทศนคติที่มีต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณี

ผลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทศนคติของนักศึกษาวารสารศาสตร์ที่มีต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณี ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยที่ 3.7286 ซึ่งตามเกณฑ์อยู่ในระดับ ทศนคติมาก หากพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สามารถนำข้อมูลในหนังสือฝึกปฏิบัติไปใช้ในการอ้างอิงได้ ซึ่งมีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.9524 อยู่ในระดับทศนคติมาก รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติมีระดับการวิเคราะห์ที่แบ่งแยกเป็นส่วนๆ เป็นประเภทอย่างชัดเจน และท่านสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ต้องการได้จากหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ ซึ่งมีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.8571 อยู่ในระดับมีทศนคติมาก รองลงมาอีกคือ ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ ซึ่งมีระดับค่าเฉลี่ยที่ 3.8095 อยู่ในระดับทศนคติมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านอ่านหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติเป็นประจำ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.4286 ซึ่งตามเกณฑ์แล้วอยู่ในระดับมีทศนคติมาก

การทดสอบสมมติฐานข้อ 1

เพศของนักศึกษาวารสารศาสตร์ต่างกัน ความรู้การจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีต่างกัน

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ความรู้การจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณี จำแนกตามเพศของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาวารสารศาสตร์เพศชายและนักศึกษาวารสารศาสตร์เพศหญิง มีความรู้ในการจัดทำหนังสือพิมพ์ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.05

การทดสอบสมมติฐานข้อ 2

เพศของนักศึกษาวารสารศาสตร์ต่างกัน ทศนคติที่มีต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีต่างกัน

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ทศนคติที่มีต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณี จำแนกตามเพศของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาวารสารศาสตร์เพศชายและนักศึกษาวารสารศาสตร์เพศหญิง มีทศนคติต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอภิปราย

จากการศึกษาเรื่อง “ปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไข ความรู้และทศนคติการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีของนักศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี” คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาวารสารศาสตร์ จำนวน 21 คน ซึ่งได้ประเด็นในการอภิปรายดังนี้

(1) ด้านปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณี

จากการศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีของนักศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี พบว่าปัญหา อุปสรรคในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ ส่วน

ใหญ่อยู่ในเรื่องของ การขาดแคลนบุคลากร นักศึกษาที่จัดทำหนังสือพิมพ์มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการออกไปหาข่าว ก็จะมีผลกระทบต่อ การส่งต้นฉบับ และการปิดต้นฉบับของหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ

ในด้านของงบประมาณก็ถือเป็นปัญหาที่คณะผู้จัดทำได้พบในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติอีกเรื่องที่สำคัญด้วย งบประมาณในการจัดสรรงบประมาณในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณียังมีน้อย ทั้งที่นักศึกษาช่วยกันออกเสนอขายพื้นที่ในการลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ แต่บางครั้งก็ไม่สามารถเสนอขายพื้นที่โฆษณาได้ จึงเป็นปัญหาในเรื่องของงบประมาณในการผลิตหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ และหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีไม่ได้จัดพิมพ์เพื่อออกจำหน่ายจึงเกิดปัญหาเรื่องงบประมาณ และเวลาที่เป็นปัญหาในการจัดทำ นักศึกษายังคงต้องเรียนในวิชาต่าง ๆ อยู่ มีทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาในการจัดทำข่าว

ทั้ง 3 ปัญหาและอุปสรรคที่ได้กล่าวมาเป็นตัวหลักในการที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหาโดยเร็วทั้งเรื่องบุคลากรไม่เพียงพอ งบประมาณและเวลา โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค จึงสรุปหาแนวทางการแก้ไข คือ ทางคณะนิเทศศาสตร์ควรดำเนินการจัดสรรงบประมาณในการทำข่าวและจัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีและนักศึกษาควรช่วยกันดำเนินการขอความร่วมมือด้านงบประมาณจากหน่วยงาน ร้านค้าต่างๆ เพื่อสนับสนุนในการทำงาน ส่วนในเรื่องของบุคลากรควรจัดให้มีการอบรมในเรื่องการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติให้นักศึกษาที่สนใจ เพื่อร่วมกันจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีให้เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก และสุดท้ายเรื่องของเวลาควรมีการกำหนดวันและเวลาในการประชุมโต๊ะข่าวอย่างเป็นทางการและทำการแจ้งล่วงหน้าเพื่อให้ทุกคนได้ทราบร่วมกัน

(2) ด้านความรู้และทัศนคติที่มีต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณี

จากผลการวิจัยในด้านความรู้และทัศนคติที่มีต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณี พบว่า นักศึกษาวารสารศาสตร์เพศชายและนักศึกษาวารสารศาสตร์เพศหญิง มีความรู้ในการจัดทำหนังสือพิมพ์ที่ไม่แตกต่างกัน และนักศึกษาวารสารศาสตร์เพศชายและนักศึกษาวารสารศาสตร์เพศหญิง มีทัศนคติต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานที่คณะผู้วิจัยได้ตั้งไว้ว่า เพศของนักศึกษาวารสารศาสตร์แตกต่างกัน ความรู้ในการจัดทำหนังสือพิมพ์ต่างกัน และ เพศของนักศึกษาวารสารศาสตร์แตกต่างกัน ทัศนคติที่มีต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนั้นเพศของนักศึกษาจึงไม่มีผลต่อการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณี ซึ่งความรู้ของนักศึกษาวารสารศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติ อยู่ในส่วนที่มีความรู้มากและทัศนคติที่มีต่อหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติก็อยู่ในระดับมีทัศนคติที่ดี

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ทางมหาวิทยาลัยและคณะนิเทศศาสตร์ควรมีการส่งเสริมทั้งในเรื่องของงบประมาณให้แก่หนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติมากกว่านี้ เพื่อช่วยให้การทำงานของนักศึกษาสำเร็จลุล่วงได้ภายในเวลา และกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณี ควรมีการกำหนดเวลานัดหมายอย่างเป็นทางการ และมีการใช้มาตรการที่เด็ดขาด แก่ นักศึกษาที่ส่งข่าวช้ากว่ากำหนด เพื่อเป็นการสร้างระเบียบวินัยให้แก่นักศึกษาไปในตัวด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในเรื่องปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไข ความรู้และทัศนคติในการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรีเป็นการวิจัยในเชิงกว้างเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไขเท่านั้น ยังไม่ได้มีการติดตามผลและเจาะลึกถึงปัญหาแต่ละตัว เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงแต่ละตัวและติดตามประเมินผลการแก้ไขแล้ว ควรมีการศึกษาเชิงลึกสืบต่อไป
2. ควรมีการศึกษาประเด็นที่หนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีขาดการประชาสัมพันธ์ จึงทำให้ใหม่ไม่เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปและนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ทั้งที่หนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีมีการจัดทำมาเป็นเวลานานแล้ว จึงควรที่จะทำการศึกษาต่อเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขให้หนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติรำไพพรรณีเป็นที่รู้จักของคนในวงกว้างและเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพของมหาวิทยาลัยพะเยาจังหวัดจันทบุรี

เอกสารอ้างอิง

จำเริญ คังคะศรี. (2549). การวิจัยนิเทศศาสตร์. คณะวิทยาการจัดการ. จันทบุรี :

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

_____ . การสื่อสารเบื้องต้น. คณะวิทยาการจัดการ. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ฉอาน วุฒิกรรมรักษา.(2536). หลักการรายงานข่าว. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริก,

ชวรัตน์ เชิดชัย. (2520). การบรรณาธิกรณหนังสือพิมพ์และนิตยสาร. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

ณัฐชา น่อทอง. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดทำหนังสือพิมพ์ฝึกปฏิบัติในสถาบันราชภัฏ.

วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต(สื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2541 .

ณรงค์ศักดิ์ จันทน์นวล. จิตวิทยาทั่วไป. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527.

บุญชุม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีรยาสน์, 2535.

ประชัน วัลลิโก . 2519 . หลักการเขียนข่าว . พิมพ์ครั้งที่3.กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประมะ สตะเวทิน. (2541). การสื่อสารมวลชนกระบวนการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :

ห้างหุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์.

พิศิษฐ์ ชาลารวัช และคณะ. การรายงานข่าวขั้นสูง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า,2539.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2535). เอกสารการสอนชุดวิชา 15202

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ หน่วยที่ 1 – 7: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มาลี บุญศิริพันธ์. หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริก

,2537.

วันดี เงินอก. การรายงานข่าวสำหรับสื่อมวลชน. เชียงใหม่,คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.

สิริทิพย์ ชันสุวรรณ. การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,2537.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐพันธ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

,2532.

สุภา ศิริมานนท์. นกหนังสือพิมพ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ที.พี.พรีน.จำกัด ,2536.

สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาการข่าวและบรรณาธิกรณ. หน่วยที่ 1-10. นนทบุรี :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,2530.

อนันต์ ศรีโสภา. (2521). หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.

การศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการใช้งานเว็บไซต์ของนักศึกษาพิการ ทางการมองเห็นที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา

A Study on Problems and Needs of Visually Impaired Students on Using Web Sites in Post-Secondary Educational Institutes

วชิราพร ปัญญาพินิจนุกร¹ ชุณหพงศ์ ไทยอุปถัมภ์, Ph.D.²

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต¹ อาจารย์คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 105 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้งานเว็บไซต์อยู่ในระดับบ่อยประมาณ 7 ครั้งต่อสัปดาห์ สถานที่ใช้งานจากที่หอพักและที่บ้านมากที่สุด วัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นข้อมูลผ่านเว็บไซต์กูเกิ้ลดอทคอม (www.google.com) และส่วนใหญ่เคยเข้าไปใช้งานเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยเพื่อดูข้อมูลการลงทะเบียน/ การสอบ และมีกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 40 ที่พึงพอใจกับการใช้เว็บไซต์ต่างประเทศเนื่องจากสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายกว่าเว็บไซต์ไทยที่ยังมีปัญหาเรื่องการใช้ภาพและกราฟิกมากเกินไป ส่วนการใช้งานโปรแกรม/ อุปกรณ์เพื่อคนพิการของกลุ่มตัวอย่างมีหลากหลายรูปแบบด้วยกันขึ้นอยู่กับความต้องการและระดับการมองเห็นเป็นสำคัญ 2) ยังพบปัญหาขาดโปรแกรม/ อุปกรณ์เพื่อคนพิการตามศูนย์บริการของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาด้านการออกแบบเว็บไซต์พบว่า กลุ่มที่ใช้โปรแกรมอ่านจอภาพพบปัญหาในระดับมากที่สุดจากไฟล์เอกสารที่เป็น PDF ส่วนคนสายตาเลือนรางพบปัญหาในระดับมากที่สุดจากตัวหนังสือและพื้นหลังมีสีใกล้เคียงกัน 3) มีความต้องการระดับมากที่สุดคือ ผู้พัฒนาเว็บไซต์และผู้เกี่ยวข้องคำนึงถึงเรื่องการมีเว็บไซต์ที่เข้าถึงและใช้บริการได้ ส่วนในระดับมากที่สุดคือ การติดตั้งโปรแกรม/ อุปกรณ์เพื่อคนพิการตามสถานที่สำคัญ 4) กลุ่มตัวอย่างที่มีประเภทความพิการและประเภทสถาบันอุดมศึกษาต่างกัน จะมีสภาพปัญหา และความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10

คำสำคัญ: เว็บไซต์, คนตาบอด, คนสายตาเลือนราง, เว็บไซต์ที่ทุกคนเข้าถึง

Abstract

The objective of this research was to study Status Problems and Needs on using web sites. The participants in this research were 105 visually impaired students in post-secondary educational institutes. The questionnaires were used as mean for collecting data, which was analyzed by frequency, percentage, mean and t-test/ F-test. The results of research were as follows: 1) The most of samples use web sites with frequency of 7 times per week. Most of them used the internet at home and dormitory. The main purpose of using web sites was to find information from a search engine site by Google (www.google.com). The research showed that the most of samples used their university site for searching about registration and examination information. About 40% of samples satisfied to use an international site (English site) because they can quickly and easily access the information while, they had problems when access Thai sites that overused images/ graphics. Samples used various technologies for disabled people depend on individual needs and levels of visual capability. 2) The major problems was lack of disabled technology at the internet service center of university in a high level. The problems involving web design by web developers was accessing a PDF file for blind or low vision samples used screen reader software at the highest level, including low vision

had problems in using font and background at a high level. 3) Realizing an accessible web site and services for all was the main needs at the highest level including the disabled technology needs at a high level. 4) Samples from different kind of disability and educational institute acquire unequal the Status Problems and Needs of using web site by statistical level at 0.10

Keywords : Web Site, Blind, Low Vision, Web Accessibility

บทนำ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นที่ทราบกันดีว่า อินเทอร์เน็ตมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและกลายมาเป็นแหล่งรวมข้อมูลความรู้ที่มีประโยชน์มหาศาลที่สามารถสืบค้นได้ทั่วทุกมุมโลก รวมถึงการเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวเชื่อมโยงให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดความสะดวกสบายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันบริการผ่านอินเทอร์เน็ตนั้นมีการพัฒนาออกมาในหลากหลายรูปแบบด้วยกัน สำหรับรูปแบบบริการที่กำลังได้รับความนิยมมากที่สุดและเป็นที่ยอมรับกันดีก็คือ บริการเว็ลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) ซึ่งบริการดังกล่าวนอกจากจะเป็นที่นิยมในการสืบค้นข้อมูลความรู้และข่าวสารทั่วไปแล้ว ยังเป็นแหล่งรวมบริการอื่นๆ อีกมากมายหลายประเภทให้ผู้ใช้สามารถเลือกใช้บริการต่างๆ ได้หลากหลายผ่านช่องทางเดียว (ตัน ตันท์สุทธิวงศ์ และคณะ. 2539 : 190) ด้วยเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ความนิยมในการใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากการเติบโตของเว็บไซต์ต่างๆ ที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ทั้งเว็บไซต์ที่สร้างขึ้นใหม่หรือเว็บไซต์เดิมที่ได้มีการพัฒนารูปแบบให้มีความทันสมัยและมีรูปแบบการใช้งานที่ง่าย สะดวกมากขึ้น รวมถึงการผสมผสานเทคโนโลยีต่างๆ เข้าไปเพื่อการนำเสนอที่ดึงดูดใจผู้ชมให้เข้าไปใช้บริการเว็บไซต์ดังกล่าว ในด้านการศึกษา ก็เช่นเดียวกัน ปัจจุบันได้มีการนำเว็บไซต์มาประยุกต์ใช้งานด้านการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนและผู้สอน ไม่ว่าจะเป็นด้านการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นระหว่างกัน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารทางวิชาการต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้เอง หลายหน่วยงานโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้มีการกำหนดนโยบายและวางแผนทางพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่ขึ้น ดังจะเห็นได้จากความพยายามที่จะพัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่การเป็น e-University หรือบางมหาวิทยาลัยมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยไซเบอร์หรือมหาวิทยาลัยเสมือนขึ้น โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในหลักสูตรต่างๆ ให้แก่ผู้เรียนที่สนใจเข้าเรียนผ่านเว็บไซต์ได้ด้วยตนเอง

การนำอินเทอร์เน็ตมาใช้งานในที่นี้หมายถึงรวมถึงการใช้งานเว็บไซต์สำหรับสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาในหลายประเทศ จะพบความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้มีและไม่มี (the haves and the have-nots) ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ไม่เอื้ออำนวย หรือแม้แต่การขาดทักษะความรู้ในการนำเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ปัจจุบันยังคงมีความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศเกิดขึ้น (Digital Divide) ดังจะเห็นจากมีคนในสังคมอีกหลายกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มคนด้อยโอกาสที่ส่วนใหญ่ยังคงไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเว็บไซต์ได้มากนัก ซึ่งกลุ่มคนพิการทางการมองเห็น จัดเป็นกลุ่มคนพิการกลุ่มหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาดังกล่าวเช่นกัน ด้วยข้อจำกัดด้านความพิการทำให้คนพิการทางการมองเห็นจำเป็นต้องอาศัยโปรแกรมและอุปกรณ์เสริมเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้สามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้เหมือนกับบุคคลทั่วไป สำหรับการใช้งานคอมพิวเตอร์สำหรับกลุ่มคนตาบอดสนิทนั้นจะใช้โปรแกรมอ่านจอภาพ (Screen Reader) ทำหน้าที่ในการอ่านข้อมูลที่แสดงผลบนหน้าจอขณะนั้นโดยแสดงผลออกมาในรูปของเสียงหรือเป็นอักษรเบรลล์ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใช้แต่ละคน ส่วนคนสายตาเลือนรางจะใช้โปรแกรมช่วยขยายหน้าจอ เพื่อช่วยขยายให้ตัวอักษรหรือรูปภาพมีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าเดิมจนมองเห็นได้ชัดเจนขึ้น (น้ำหนึ่ง มิตรสมาน. 2551 : 30) นับได้ว่า คอมพิวเตอร์มีบทบาทสำคัญสำหรับคนพิการทางการมองเห็น เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีทางเลือกที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้

แม้ว่าปัจจุบันจะมีการพัฒนาโปรแกรมและอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มคนพิการทางการมองเห็นกันอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่สำหรับการใช้งานเว็บไซต์ของคนพิการทางการมองเห็นส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาในการใช้

งานหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านความรู้ทักษะของผู้ใช้งานเอง ปัญหาเกี่ยวกับซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ต่างๆ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงปัญหาที่เกิดจากการออกแบบเว็บไซต์ที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นเว็บไซต์ที่คนพิการสามารถเข้าถึง (Web Accessibility) หรือใช้งานได้ ส่งผลให้โปรแกรมอ่านจอภาพไม่สามารถอ่านได้ หรืออ่านแล้วทำให้คนตาบอดเกิดความสับสน เช่น ไม่มีคำอธิบายภาพและกราฟิก การใช้ลิงค์ที่ไม่สื่อความหมาย เป็นต้น ส่วนคนสายตาเลือนรางเองก็ประสบปัญหาเรื่องการปรับขนาดตัวอักษรหรือความแตกต่างของสีพื้นหลังกับสีตัวอักษร รวมถึงการกระพริบของข้อความ ซึ่งแต่ละปัญหาล้วนสร้างความลำบากในการใช้งานให้กับคนพิการกลุ่มนี้เป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน องค์กร World Wide Web Consortium (W3C) ได้มีการกำหนดมาตรฐานกลางในการออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ที่เรียกว่า Web Content Accessibility Guideline (WCAG) ขึ้นมาเพื่อให้ผู้พัฒนาเว็บไซต์นำแนวทางดังกล่าวไปใช้ปรับปรุงให้คนพิการทางการมองเห็นสามารถเข้าใช้งานได้ง่ายขึ้น รวมถึงการได้รับรู้เนื้อหาสาระที่น่าสนใจต่างๆ ที่มีในเว็บไซต์ได้เท่าเทียมเหมือนกับคนทั่วไป ด้วยเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลกเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวมากขึ้น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการทุกคนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (Universal Service) มากยิ่งขึ้น สำหรับประเทศไทยเองก็ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในการให้สิทธิและโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีประเด็นที่สอดคล้องกันกล่าวคือ มีจุดมุ่งหมายที่จะมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) นอกจากนี้ ในการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ก็เช่นเดียวกัน ปัจจุบันได้มีนโยบายที่จะรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น ดังเช่นในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ที่ได้รับbudgetเงินให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัด มีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้เองส่งผลให้จำนวนนักศึกษาพิการที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษามีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสถาบันอุดมศึกษาที่มีนักศึกษาพิการเข้าศึกษาได้มีการพัฒนาระบบสนับสนุนคนพิการ DSS/AuSS (Disability Support Service/Autism Support Service) เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลและให้บริการด้านคนพิการของสถาบัน ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 16 แห่ง กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการจะมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการทางการมองเห็นได้มีโอกาสทางการศึกษาทัดเทียมกับคนทั่วไปมากขึ้น ประกอบกับหลายฝ่ายมองว่า การศึกษาหาความรู้ผ่านเว็บไซต์เพื่อประโยชน์ทางการศึกษายังเป็นส่วนหนึ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนในยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยสื่อเพื่อการเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์มากมาย โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาพิการทางการมองเห็น ซึ่งสภาพร่างกายไม่เอื้อต่อการเดินทางไปอยู่ที่ต่างๆ ส่งผลให้คนกลุ่มนี้เลือกที่จะใช้บริการสืบค้นข้อมูลเพื่อหาความรู้จากแหล่งข้อมูลดังกล่าวมากกว่า แต่ปัจจุบันหลายคนยังประสบปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อศึกษาสภาพการใช้งานและสำรวจความต้องการของกลุ่มคนพิการทางการมองเห็น รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่พบในการใช้งานเว็บไซต์ในด้านต่างๆ จะเน้นเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา และเคยใช้งานอินเทอร์เน็ต รวมถึงโปรแกรม/ อุปกรณ์ช่วยอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์เท่านั้น เพื่อเปิดมุมมองในฐานของผู้ใช้บริการให้แก่ผู้พัฒนาเว็บไซต์ได้ตระหนักถึงการออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ให้สามารถเข้าถึงได้มากขึ้น รวมถึงข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาดังกล่าวศึกษาอยู่ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

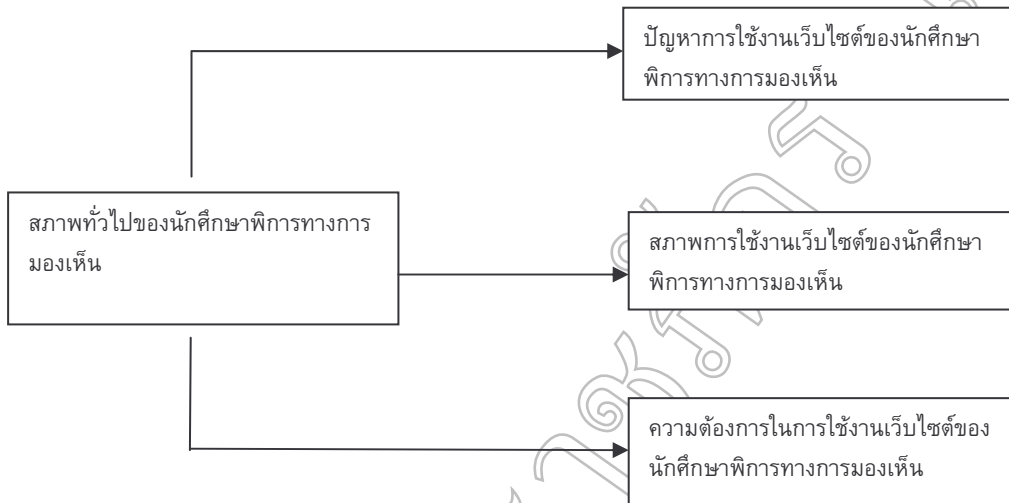
- 1) เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาในการใช้งานเว็บไซต์ของนักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา

2. เพื่อศึกษาความต้องการใช้งานเว็บไซต์ของนักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพ ปัญหา และความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์ของนักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สาขาวิชาที่เรียน ประเภทสถาบันอุดมศึกษา และประเภทความพิการ

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จะศึกษาเฉพาะนักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตและเคยใช้โปรแกรม/ อุปกรณ์ช่วยอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์เท่านั้น รวมถึงเป็นผู้ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2551 ในระดับอุดมศึกษาของรัฐเท่านั้น โดยอ้างอิงข้อมูลจากศูนย์บริการนักศึกษาพิการ Disability Support Center หรือ DSS Center และข้อมูลจากสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย สำหรับกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้จะมุ่งเน้นศึกษาเนื้อหาด้านสภาพ ปัญหา และความต้องการใช้งานเว็บไซต์ ดังแสดงรายละเอียดตามแผนภาพ

วิธีการดำเนินวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาพิการทางการมองเห็น (คนตาบอดและคนสายตาลี้น) ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวนทั้งหมด 327 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ในปีการศึกษา 2551 จำนวนทั้งสิ้น 105 คน จากมหาวิทยาลัยของรัฐ 15 แห่ง โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ 1) เป็นนักศึกษาที่มีเบอร์โทรศัพท์และสามารถติดต่อได้ 2) เป็นนักศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และ 3) เป็นนักศึกษาที่เคยใช้งานอินเทอร์เน็ต และเคยใช้โปรแกรม/ อุปกรณ์ช่วยอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในการเข้าถึงข้อมูลผ่านเว็บไซต์เท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์ของนักศึกษาพิการทางการมองเห็น จำนวนทั้งสิ้น 33 ข้อ โดยแบ่งโครงสร้างของคำถามออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ประเภทความพิการ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบเติมข้อความ (Fill in the Blank)

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพการใช้งานเว็บไซต์ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบเติมข้อความ (Fill in the Blank) และแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่อการใช้งานเว็บไซต์ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบเติมข้อความ (Fill in the Blank)

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความต้องการใช้งานเว็บไซต์ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบเติมข้อความ (Fill in the Blank)

ส่วนที่ 5 คำถามเพื่อขอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความจำเป็นในการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาพิจารณาการมองเห็นสามารถเข้าถึงข้อมูลและการให้บริการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา เป็นแบบเติมข้อความ (Fill in the Blank)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มีการนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มนักศึกษาพิจารณาการมองเห็นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 30 คน (กลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยเขตภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง พะเยา และน่าน) หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยนำมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนที่ 3 คือ ปัญหาและอุปสรรคต่อการใช้งานเว็บไซต์ ประกอบด้วย ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคโดยทั่วไป ได้ผลลัพธ์เท่ากับ 0.810 และประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการออกแบบเว็บไซต์ ที่แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ 1) กลุ่มคนตาบอดและคนสายตาสั้นที่ใช้อินเทอร์เน็ตได้ผลลัพธ์เท่ากับ 0.863 และ 2) กลุ่มคนตาบอดและคนสายตาสั้นที่ได้ผลลัพธ์เท่ากับ 0.882 นอกจากนี้ในส่วนที่ 4 คือความต้องการใช้งานเว็บไซต์ ได้ผลลัพธ์เท่ากับ 0.854 ดังนั้น จากผลการทดสอบที่ได้ทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า โดยภาพรวมแล้ว แบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับที่ยอมรับได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทดลองใช้มาปรับปรุงแบบสอบถามเพิ่มเติมบางส่วน เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยประสานงานไปยังสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยและศูนย์บริการนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยต่างๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนักศึกษาพิจารณาการมองเห็นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยขอหนังสือหนังสือราชการที่ออกโดยมหาวิทยาลัยรังสิตเพื่อส่งถึงมหาวิทยาลัยต่างๆ และประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งเพื่อติดต่อขอข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อและเบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อนักศึกษาพิจารณาการมองเห็นของแต่ละมหาวิทยาลัย
3. ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเองผ่านทางโทรศัพท์ ซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่อ่านข้อคำถามของแบบสอบถามและเป็นผู้บันทึกคำตอบที่ได้ลงในแบบสอบถาม โดยทำการติดต่อกลุ่มตัวอย่างที่ได้จนครบตามจำนวนที่กำหนด รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 2 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยแบ่งได้ดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพการใช้งานเว็บไซต์ ปัญหาและอุปสรรคต่อการใช้งานเว็บไซต์ ความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์ วิเคราะห์โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. เปรียบเทียบสภาพ ปัญหา และความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์ของนักศึกษาพิจารณาการมองเห็นที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สาขาวิชาที่เรียน ประเภทสถาบันอุดมศึกษา และประเภทความพิการ โดยหาค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ สามารถสรุปสาระสำคัญของการศึกษา ดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไป ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายและเพศหญิงมีสัดส่วนค่อนข้างใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 50.5 และ 49.5 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 21-25 ปี ร้อยละ 58.1 กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 89.5 และเป็นกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐประเภทจำกัดรับ ร้อยละ 69.5 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจากคณะมนุษยศาสตร์ ร้อยละ 27.6 คณะศึกษาศาสตร์/ คณะครุศาสตร์ ร้อยละ 17.1 มีนักศึกษาที่เป็นคนตาบอดสนิท ร้อยละ 67.6 ที่เหลือเป็นคนสายตาเลือนรางอีกร้อยละ 32.4

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้งานเว็บไซต์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้งานเฉลี่ยประมาณ 7.41 ครั้งต่อสัปดาห์ และมีระยะเวลาที่ใช้งานเฉลี่ยประมาณ 3.40 ชั่วโมงต่อครั้ง มีการใช้งานมานาน 5-6 ปี ร้อยละ 29.5 ช่วงเวลาคือ ช่วงเย็นถึงหัวค่ำ (เวลา 16.01-20.00 น.) ร้อยละ 40.0 สถานที่คือ ที่หอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ร้อยละ 44.8 และที่บ้านร้อยละ 41.9 ประเภทเว็บไซต์ที่ใช้งานมากที่สุด คือ เว็บไซต์ประเภท Search Engine ร้อยละ 78.1 โดยเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับหนึ่งคือ เว็บไซต์ กูเกิลดอทคอม (www.google.com) ร้อยละ 90.5 เนื่องจากสามารถค้นหาข้อมูลได้หลากหลายและเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข้อมูลที่ดี สำหรับวัตถุประสงค์ในการใช้งานโดยทั่วไปจะใช้เพื่อสืบค้นข้อมูลเป็นหลัก ร้อยละ 58.1 และส่วนใหญ่มองว่า เว็บไซต์มีความจำเป็นต่อการศึกษานี้เนื่องจากช่วยให้ค้นหาข้อมูลได้ง่าย รวดเร็ว โดยเฉพาะการค้นหาข้อมูลเพื่อประกอบการเรียนเพิ่มเติม ร้อยละ 58.1 นอกจากนี้ ส่วนใหญ่เคยเข้าไปใช้งานเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยที่ศึกษาอยู่ ร้อยละ 94.3 โดยใช้เพื่อการลงทะเบียนเรียนและดูผลการเรียน ตารางเรียน ตารางสอบ และยังมีกลุ่มที่เคยใช้เว็บไซต์ต่างประเทศที่เป็นภาษาอังกฤษอีก ร้อยละ 36.2 โดยใช้เพื่อการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการเรียน ซึ่งส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเว็บไซต์ต่างประเทศมากกว่า เนื่องจากสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายเนื่องจากมีการออกแบบที่เอื้อต่อการใช้งานของคนพิการทางการมองเห็น ส่วนเว็บไซต์ไทยนั้น ยังมีการใช้ภาพ กราฟิก ข้อมูลมัลติมีเดีย เช่น Flash มากเกินไป ทำให้ใช้เวลานานในการเข้าถึงข้อมูล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมความรู้ในการใช้งานโปรแกรม/ อุปกรณ์เพื่อคนพิการ ร้อยละ 74.3 โดยมาจากโรงเรียนที่เคยศึกษามากที่สุด และเคยใช้มานาน 5-6 ปี ส่วนโปรแกรม Internet Explorer เป็นโปรแกรมเบราว์เซอร์ทั่วไปที่เลือกใช้งานเพื่อเปิดเว็บไซต์ ร้อยละ 91.4 โดยใช้งานร่วมกับโปรแกรมอ่านจอภาพพร้อมชื่อโปรแกรม JAWS For Windows และโปรแกรมสังเคราะห์เสียงภาษาไทยชื่อโปรแกรมตาทิพย์ (PPA Tatips) มากที่สุด นอกจากนี้ ในกลุ่มคนสายตาเลือนรางที่พอมองเห็นข้อมูลบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ยังมีการใช้โปรแกรมเสริมเพื่อช่วยขยายจอภาพชื่อโปรแกรม ZoomText มากที่สุด รองลงมาคือ การปรับขยายหน้าจอหรือตัวอักษรจากระบบปฏิบัติการวินโดวส์

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานเว็บไซต์ จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานเว็บไซต์โดยทั่วไปที่พบในระดับมาก คือ การขาดโปรแกรม/ อุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทางการมองเห็นในการเข้าถึงข้อมูลในเว็บไซต์ตามศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตต่างๆ ของมหาวิทยาลัย (\bar{X} = 3.86) ในระดับปานกลาง คือ การขาดทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสารและค้นหาข้อมูลข่าวสาร (\bar{X} = 2.72) การขาดบุคลากรในการให้คำแนะนำในการใช้งานเว็บไซต์และโปรแกรมต่างๆ (\bar{X} = 2.66) และการขัดข้องจากอุปกรณ์/ระบบเครือข่ายทำให้เกิดความล่าช้าของการเชื่อมต่อเว็บไซต์ (\bar{X} = 2.62) สำหรับปัญหาด้านการออกแบบเว็บไซต์ของนักศึกษาที่เป็นคนตาบอดสนิทและคนสายตาเลือนรางที่ใช้โปรแกรมอ่านจอภาพที่พบในระดับมากที่สุด คือ ปัญหาจากไฟล์เอกสารที่เป็น PDF (\bar{X} = 4.22) รองลงมาเป็นปัญหาที่พบในระดับมาก คือ ไม่มีข้อความกำกับรูปภาพ/ ข้อมูลที่เป็นกราฟิก (\bar{X} = 3.54) ไม่มีคำอธิบายข้อมูลมัลติมีเดียที่น่าเสนอ (\bar{X} = 3.46) และใช้ระบบลิงค์ไม่สื่อความหมาย/ ลิงค์มากเกินไป (\bar{X} = 3.44) นอกจากนี้ ในกลุ่มคนสายตาเลือนรางส่วนใหญ่ยังพบปัญหาในระดับมากคือ ตัวหนังสือกับพื้นหลังมีสีใกล้เคียงกันทำให้อ่านลำบาก/ ไม่สามารถปรับให้เกิดความแตกต่างได้ (\bar{X} = 3.67) และเว็บเพจมีการจัดหน้าเอกสารไม่เป็นระเบียบทำให้ยากต่อการค้นหาเมื่อขยายหน้าเว็บให้ใหญ่ขึ้น (\bar{X} = 3.42)

ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์ จากผลการศึกษาพบว่า ความต้องการใช้งานเว็บไซต์ในระดับมากที่สุด คือ ผู้พัฒนาเว็บไซต์คำนึงถึงการออกแบบเว็บไซต์ที่อำนวยความสะดวกให้คนพิการทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้บริการได้ (\bar{X} = 4.44) บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ข้อมูลด้านการศึกษาโดย

ค่านึงถึงการเข้าถึงของคนพิการผ่านเว็บไซต์มากขึ้น ($\bar{X} = 4.40$) และมีการพัฒนาเว็บไซต์ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาให้คนพิการเข้าถึงข้อมูลได้มากขึ้น ($\bar{X} = 4.39$) ในระดับมาก คือ มีการติดตั้งโปรแกรม/ อุปกรณ์ช่วยอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการตามศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.20$) มีเอกสารหรือข้อมูลที่รวบรวมเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับหลักสูตรที่เรียนหรือเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ($\bar{X} = 3.88$) และเพิ่มประสิทธิภาพของอุปกรณ์และระบบเครือข่ายตามศูนย์บริการของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.45$)

การเปรียบเทียบสภาพ ปัญหา และความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สาขาวิชาที่เรียน ประเภทสถาบันอุดมศึกษา และประเภทความพิการ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ปรากฏผลดังนี้

1. นักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่มีประเภทความพิการต่างกัน มีสภาพการใช้งานเว็บไซต์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ส่วนนักศึกษาพิการทางการมองเห็นมีเพศ อายุ สาขาวิชาที่เรียน และประเภทความพิการต่างกัน มีสภาพการใช้งานเว็บไซต์ไม่แตกต่างกัน
2. นักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่มีประเภทสถาบันอุดมศึกษาและประเภทความพิการต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานเว็บไซต์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ส่วนนักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่มีเพศ อายุ และสาขาวิชาที่เรียนแตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานเว็บไซต์ไม่แตกต่างกัน
3. นักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่มีประเภทสถาบันอุดมศึกษาต่างกัน มีความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ส่วนนักศึกษาพิการทางการมองเห็นมีเพศ อายุ สาขาวิชาที่เรียน และประเภทความพิการต่างกัน มีความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการใช้งานเว็บไซต์ของกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น สามารถอภิปรายผลการวิจัยเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายและเพศหญิงในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีสัดส่วนที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันเพศหญิงมีความสนใจที่จะใช้งานอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ด้านอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 18-30 ปี เป็นกลุ่มที่นิยมใช้งานเว็บไซต์ เหตุที่เป็นเช่นนี้นักศึกษาที่มีอายุในช่วงวัยดังกล่าวเป็นวัยที่กำลังต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม อยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จึงกระตือรือร้นที่แสวงหาข้อมูลและบริโภคข่าวสารโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นสื่อกลางไปยังสิ่งที่ต้องการ สำหรับเรื่องระดับการศึกษาส่วนใหญ่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาของ อัจฉรา สุวรรณาคินทร์ (2550) เช่นเดียวกับข้อมูลด้านประเภทความพิการที่พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคนตาบอดสนิทมากกว่าคนสายตาเลือนราง โดยคนตาบอดสนิทมีจำนวนมากเป็นสองเท่าของจำนวนคนสายตาเลือนราง

2. สภาพการใช้งานเว็บไซต์ของนักศึกษาพิการทางการมองเห็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสภาพการใช้งานเว็บไซต์ที่ค่อนข้างสูงและเป็นประจำทุกวันเช่นเดียวกันกับการวิจัยของ Pernice and Neilson (2001) ที่เป็นเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของการใช้งานเว็บไซต์มากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา รวมถึงความเจริญก้าวหน้าและเทคโนโลยีที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการใช้งานเว็บไซต์จากหน่วยงานต่างๆ อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปริมาณการใช้งานเว็บไซต์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ด้านประสบการณ์การใช้งานเว็บไซต์ ยังพบว่า เกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเคยใช้งานเว็บไซต์มาแล้วเป็นระยะเวลา 5-8 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Pernice and Neilson (2001) และ อัจฉรา สุวรรณาคินทร์ (2550) แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทักษะและความรู้ความสามารถในการใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะเว็บไซต์อยู่ระดับดีพอสมควร เนื่องจากมีประสบการณ์การใช้งานมาเป็นระยะเวลานาน ด้วยเหตุนี้เองอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่สนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมใช้งานเว็บไซต์เป็นประจำด้วย ส่วนช่วงเวลาที่มีการใช้งานเว็บไซต์บ่อยที่สุด พบว่า เป็นช่วงเวลาเย็นถึงดึก ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังเลิกเรียนหรือเลิกทำงานและน่าจะเป็นเวลาที่กลุ่มตัวอย่างกลับมามีบ้านหรือหอพักเพื่อทำการบ้าน/ รายงาน หรือพักผ่อนหาความบันเทิงต่างๆ โดยสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานที่ที่นิยมใช้งานมากที่สุด คือ ที่หอพักและที่บ้าน สำหรับเว็บไซต์ที่นิยมใช้งานเป็นอันดับหนึ่งมากที่สุดคือ เว็บไซต์ Search Engine ชื่อกูเกิลดอทคอม (www.google.com) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การใช้งานเว็บไซต์ที่ส่วนใหญ่นิยมใช้เพื่อการสืบค้นข้อมูลเป็นหลัก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่อยู่ในวัยเรียนที่ต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ประกอบกับการเป็นคนพิการทางการมองเห็นอาจทำให้มีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมอื่นๆ ผ่านบริการหน้าเว็บไซต์ได้น้อยกว่าคนปกติทั่วไป นอกจากนี้ยังพบกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะเข้าไปใช้บริการต่างๆ และติดตามข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย เหตุผลหนึ่งอาจเนื่องมาจากการติดตามข่าวสาร ตลอดจนการใช้บริการในรูปแบบต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดให้บริการผ่านเว็บไซต์นั้นเป็นสิ่งที่ทำได้สะดวก และลดปัญหาข้อจำกัดในเรื่องการเดินทางไปยังที่ต่างๆ ก่อนข้างลำบากสำหรับคนพิการ และเมื่อให้เปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้งานเว็บไซต์ต่างประเทศกับเว็บไซต์ไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการใช้งานเว็บไซต์ต่างประเทศมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กชนันท์ อินสมพันธ์ (2550) ที่พบว่า เว็บไซต์ที่เข้าถึงได้ส่วนมากจะเป็นเว็บไซต์ที่ออกแบบโดยต่างประเทศ ส่วนเว็บไซต์ไทยนั้นยังนิยมเรื่องความสวยงามของหน้าเว็บไซต์เป็นหลัก จึงมีการเลือกภาพและกราฟิกต่างๆ มาใช้ประกอบเพื่อให้เกิดความสวยงาม แต่ผู้พัฒนาเว็บไซต์บางส่วนอาจยังไม่เข้าใจหรือขาดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาเว็บไซต์ให้คนพิการเข้าถึง โดยเฉพาะการสังเกตเห็นความจำเป็นในการใส่คำอธิบายภาพและกราฟิกเพื่อให้โปรแกรมอ่านจอภาพสามารถอ่านให้คนพิการทางการมองเห็นเข้าใจและเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้งานโปรแกรม/ อุปกรณ์ที่แตกต่างกันไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทความพิการและความต้องการใช้งานของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญด้วย

3. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานเว็บไซต์โดยทั่วไปที่พบในระดับมาก คือ การขาดโปรแกรม/ อุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทางการมองเห็นในการเข้าถึงข้อมูลในเว็บไซต์ตามศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตต่างๆ ของมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กชนันท์ อินสมพันธ์ (2550) ที่พบว่า ปัจจุบันแหล่งบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะในทุกพื้นที่ยังมีโปรแกรมการใช้งานสำหรับคนพิการทางการมองเห็นไม่เพียงพอกับความต้องการ ด้วยเหตุนี้เองจึงนับเป็นปัญหาหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญเพื่อให้คนพิการโดยเฉพาะผู้ที่กำลังอยู่ในวัยที่ต้องศึกษาหาความรู้ได้มีโอกาสเข้าถึงบริการผ่านเว็บไซต์ที่เป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้มากขึ้นทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป สำหรับปัญหาด้านการออกแบบเว็บไซต์นั้น ปัญหาที่พบมากที่สุดในกลุ่มที่ใช้โปรแกรมอ่านจอภาพคือ ปัญหาจากไฟล์เอกสารที่เป็น PDF ที่เกิดจากไฟล์ที่สแกน (Scan) ออกมาในลักษณะไฟล์รูปภาพ หรือมีการใช้รูปแบบตัวอักษร (Font) โดยเฉพาะตัวอักษรภาษาไทยสมัยใหม่ที่บางชนิดเมื่อแปลงไฟล์กลับมาแล้วจะทำให้ไม่สามารถอ่านผ่านโปรแกรมอ่านจอภาพได้หรืออ่านแล้วทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจ ส่วนในกลุ่มคนสายตาเลือนรางพบปัญหาในระดับมาก คือ ตัวหนังสือกับพื้นหลังมีสีใกล้เคียงกัน ทำให้อ่านลำบากและไม่สามารถปรับให้เกิดความแตกต่างได้ รวมถึงเว็บเพจมีการจัดหน้าเอกสารไม่เป็นระเบียบทำให้ยากต่อการค้นหาเมื่อมีการขยายหน้าเว็บให้ใหญ่ขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดในการใช้สายตาของคนสายตาเลือนรางแต่ละคน ทำให้การใช้สีที่ใกล้เคียงกันมากทำให้อ่านได้ยาก และจะใช้เวลาค่อนข้างนานในการอ่านหรือค้นหาข้อมูลเมื่อมีการขยายขนาดหน้าจอให้ใหญ่ขึ้น หากเว็บไซต์มีการออกแบบไม่เป็นระเบียบก็จะยากต่อการค้นหาข้อมูลที่ต้องการเช่นกัน (Polling, et al. 2004) ดังนั้นจึงสิ่งหนึ่งที่ผู้พัฒนาเว็บไซต์ควรให้ความสำคัญ

4. ความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์ของกลุ่มตัวอย่างต้องการในระดับมากที่สุดนั้น จะเน้นไปในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลของคนพิการเป็นสำคัญ ทั้งในด้านการออกแบบเว็บไซต์ของผู้พัฒนาเว็บไซต์ การเผยแพร่ข้อมูลด้านการศึกษาของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงการเพิ่มขึ้นของเว็บไซต์ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา แสดงให้เห็นว่า เรื่องดังกล่าวนับเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องในทุกฝ่ายควรตระหนักและเข้าใจถึงความจำเป็นของการมีเว็บไซต์เพื่อให้นักพิการเข้าถึงและใช้งานได้เป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการพัฒนาเว็บไซต์ตามมาตรฐานของ W3C โดยผู้ผลิต ผู้ออกแบบ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารควรคำนึงถึงผู้ใช้วิโภคที่เป็นคนพิการทางการมองเห็นให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ปราศจากข้อจำกัด (กชนันท์ อินสมพันธ์ 2550) ส่วนการติดตั้งโปรแกรม/ อุปกรณ์สำหรับคนพิการตามที่ตั้งใจของมหาวิทยาลัยเป็นความต้องการในระดับมาก นับเป็นประเด็นสำคัญที่ควรให้ความสนใจ เพื่อให้ นักศึกษาพิการทางการมองเห็นมีโอกาสได้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตเช่นเดียวกับนักศึกษาทั่วไป โดยอาจจะเปิดให้บริการเฉพาะบางที่ที่

มีนักศึกษานิยมเข้าไปใช้บริการ เช่น สำนักหอสมุด ศูนย์คอมพิวเตอร์/ ศูนย์วิทยบริการ คณะที่นักศึกษาเรียน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม การนำโปรแกรมเพื่อคนพิการมาใช้ก็ยังติดปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์ที่อาจทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรให้การช่วยเหลือด้านงบประมาณ รวมถึงการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อลดปัญหาในการนำเอาเทคโนโลยีจากต่างประเทศซึ่งมีราคาสูงลงไป

5. นักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่มีประเภทความพิการต่างกัน จะมีสภาพการใช้งานเว็บไซต์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดเรื่องความสามารถในการมองเห็นโดยเฉพาะกลุ่มคนสายตาเลือนรางที่แม้ว่าบางคนจะพอมองเห็นวัตถุบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ได้บ้าง แต่ปัญหาด้านการมองเห็นของแต่ละบุคคลจะมากน้อยแตกต่างกันไป เนื่องจากบางคนเวลาใช้สายตาอ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์นานเกินไปจะมีอาการแสบตาปวดหัว ทำให้ไม่สามารถใช้งานได้บ่อยและนานนัก ซึ่งต่างจากคนตาบอดสนิทและคนสายตาเลือนรางที่ตาเกือบบอดสนิทที่อาศัยการฟังเสียงอ่านจากโปรแกรมอ่านจอภาพเป็นหลักทำให้สามารถใช้งานได้เป็นเวลานานกว่า โดยไม่ต้องมีปัญหาข้อจำกัดจากการใช้สายตา

6. นักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่มีประเภทสถาบันอุดมศึกษา และประเภทความพิการต่างกัน จะมีปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานเว็บไซต์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะอธิบายได้ว่า รูปแบบการศึกษาที่ต่างกันของแต่ละสถาบันการศึกษามีผลทำให้กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานเว็บไซต์โดยทั่วไปแตกต่างกันไปด้วย เนื่องจากสภาพการเรียนการสอนที่ต่างกัน อาทิ กลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงจะเรียนแบบศึกษาด้วยตนเองและจะใช้เวลาศึกษาจากที่บ้านเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ทำให้ไม่ค่อยได้เข้าไปใช้บริการที่มหาวิทยาลัย หรือหากเคยใช้ก็อาจจะเป็นช่วงการลงทะเบียน การสอบ หรือการใช้งานห้องสมุด ดังนั้นอาจเป็นส่วนหนึ่งที่คนกลุ่มนี้จะพบปัญหาและอุปสรรคโดยทั่วไปน้อยกว่า ส่วนด้านประเภทความพิการ พบว่า ทั้งคนตาบอดสนิทและคนสายตาเลือนรางมีปัญหาด้านการออกแบบเว็บไซต์แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างของลักษณะความพิการแต่ละประเภท รวมถึงระดับความสามารถในการมองเห็นที่ทำให้มีการเลือกวิธีเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ในรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามความต้องการและความพอใจของแต่ละคน เช่น เช่น คนตาบอดสนิทจะเลือกใช้โปรแกรมอ่านจอภาพช่วยในการอ่านข้อมูลผ่านเว็บไซต์ ดังนั้นการใช้งานส่วนใหญ่ต้องอาศัยการรอฟังจากโปรแกรมอ่านให้ฟังเป็นหลักทำให้คนกลุ่มนี้อาจพบปัญหาจากโปรแกรมไม่สามารถอ่านข้อมูลได้หรืออ่านแล้วผู้ฟังไม่เข้าใจ ส่วนคนสายตาเลือนราง คนสายตาเลือนรางที่พอมองเห็นได้บ้างก็จะอาศัยโปรแกรมหรือวิธีการช่วยเพื่อขยายจอภาพให้สามารถมองภาพได้ชัดเจนขึ้น คนกลุ่มนี้จะพบปัญหาจากการใช้สายตาที่มากเกินไปดังเช่นในเรื่องการใช้วิธีการจัดหน้าเอกสาร เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าจะแตกต่างกันไปตามความต้องการใช้งานของคนพิการแต่ละคน

7. นักศึกษาพิการทางการมองเห็นที่มีประเภทสถาบันอุดมศึกษาต่างกัน จะมีความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะอธิบายได้ว่า รูปแบบการศึกษาที่ต่างกันในการจัดการศึกษาของสถาบันศึกษาแต่ละประเภทมีผลทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์แตกต่างกันไปด้วย เช่นเดียวกับกับเหตุผลที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นที่ว่า เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนที่ต่างกันระหว่างการศึกษานในห้องเรียนปกติกับการศึกษาด้วยตนเองที่บ้านนั้น เป็นส่วนสำคัญที่มีผลทำให้ความต้องการในการใช้เว็บไซต์ในด้านต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันไปด้วย

ส่วนตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ เพศ อายุ และสาขาวิชาที่เรียน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีสภาพ ปัญหา และความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์ในระดับไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากการใช้งานเว็บไซต์กำลังได้รับความนิยมในกลุ่มตัวอย่างในทุกเพศ ทุกวัย ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่กำลังอยู่ในวัยเรียนที่ต้องการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม รวมถึงปัจจุบันมหาวิทยาลัยต่างๆ มีการสนับสนุนให้มีการนำเว็บไซต์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น จึงอาจมีส่วนทำให้ความนิยมในการใช้งานเว็บไซต์เพิ่มขึ้นในคนทุกกลุ่ม นอกจากนี้ ยังพบข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะกระจุกตัวมากเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การใช้งานไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยโดยจำแนกตามประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้
นโยบายรัฐบาลและงบประมาณของรัฐ

1.1 ภาครัฐควรกำหนดนโยบาย/ กฎระเบียบเพื่อเป็นแนวทางที่ชัดเจนให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการมีเว็บไซต์เข้าถึงได้สำหรับคนพิการ

1.2 กำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมเพื่อคนพิการให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาโปรแกรม/ อุปกรณ์เพื่อคนพิการที่สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการทางการมองเห็นและรองรับกระแสการเติบโตของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

1.3 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้พัฒนาเว็บไซต์ของไทยมีการออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ให้คนพิการทางการมองเห็นเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้น ผ่านการประชาสัมพันธ์และการจัดสัมมนา ฝึกอบรมในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการจัดการประกวด การมอบรางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ปฏิบัติ

1.4 ควรสนับสนุนงบประมาณในด้านต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะด้านการศึกษาให้กับคนพิการทางการมองเห็นในสังคมมากขึ้น

มหาวิทยาลัย/ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1 จัดทำแนวทางเหมาะสมในการพัฒนาเว็บไซต์และเผยแพร่ข้อมูลให้นักศึกษาพิการทางการมองเห็นสามารถเข้าถึงได้เพื่อเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นให้กับหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานสำคัญที่มีนักศึกษาพิการทางการมองเห็นเข้าไปใช้บริการเป็นประจำควรมีการออกแบบและปรับปรุงเว็บไซต์ให้สามารถเข้าถึงได้ เช่น เว็บไซต์สำนักหอสมุด เว็บไซต์สำนักทะเบียน เว็บไซต์คณะที่นักศึกษาเรียน เป็นต้น โดยควรพิจารณาปรับปรุงส่วนสำคัญก่อนเป็นลำดับแรก

1.3 ควรส่งเสริมและสนับสนุนเรื่องการเผยแพร่ไฟล์เอกสารข้อมูลสำคัญของหน่วยงานต่างๆ ผ่านเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ เอกสารประกอบการสอน ตารางสอน ตารางสอบ เป็นต้น ให้มีทางเลือกกับผู้ใช้งานที่เป็นนักศึกษาพิการทางการมองเห็น เช่น หากมีการนำเสนอในรูปแบบไฟล์ PDF ควรมีไฟล์เอกสารในรูปแบบ html หรือ Microsoft Word เป็นต้น

1.4 มหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาพิการทางการมองเห็นศึกษาอยู่ควรมีจัดหาโปรแกรม/ อุปกรณ์สำหรับคนพิการเพื่อติดตั้งตามเครื่องคอมพิวเตอร์ของศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตที่สำคัญในมหาวิทยาลัย เช่น สำนักหอสมุด ศูนย์คอมพิวเตอร์/ ศูนย์วิทยบริการ คณะที่นักศึกษาเรียน เป็นต้น โดยทั้งนี้ให้พิจารณาตามความเหมาะสมและความต้องการของแต่ละมหาวิทยาลัยเป็นสำคัญ

1.5 มหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาพิการทางการมองเห็นศึกษาอยู่ควรมีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งศูนย์กลางในการประสานงานด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสำหรับนักศึกษาพิการทางการมองเห็น (Access Center) ขึ้นระหว่างมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นศูนย์กลางด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา รวมถึงการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อเป็นงบประมาณกลางในการจัดซื้อเทคโนโลยีสำหรับคนพิการมาใช้ร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการจัดอบรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ คำแนะนำปรึกษาให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

1.6 ควรสนับสนุนการจัดอบรมเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อคนพิการให้กับบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของมหาวิทยาลัยได้ตระหนักและเข้าใจถึงความจำเป็นของคนพิการที่ต้องใช้งานเทคโนโลยีดังกล่าว

1.7 มหาวิทยาลัยที่มีศูนย์บริการนักศึกษาพิการ (DSS Center) ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านการซ่อมบำรุงเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สำหรับคนพิการให้สามารถใช้งานได้ใช้งานให้มีความทันสมัยและรองรับกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน รวมถึงการดูแล ซ่อมแซมอุปกรณ์ต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ใช้งานอยู่เสมอเพื่อให้นักศึกษาพิการทางการมองเห็นได้มีโอกาสใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้พัฒนาเว็บไซต์

1.1 คำนี้ถึงถึงการออกแบบเว็บไซต์ให้คนพิการเข้าถึงได้ตามมาตรฐานของ W3C โดยศึกษามาตรฐานดังกล่าวให้เข้าใจก่อนเริ่มจัดทำเว็บไซต์ หรือมีการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานด้านคนพิการ เช่น วิทยาลัยราชสุดา เป็นต้น รวมถึงภายหลังจากการพัฒนาเว็บไซต์ควรมีการตรวจสอบเรื่องการเข้าถึงข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เช่น ใช้เครื่องมือตรวจสอบเรื่องการเข้าถึงผ่านเว็บไซต์ ทดลองใช้กับโปรแกรมอ่านจอภาพหรือให้คนพิการทางการมองเห็นช่วยให้อ่านแนะนำ เป็นต้น ก่อนการนำเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ต่อไป

1.2 ผู้พัฒนาเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการบริการข้อมูลข่าวสาร เช่น เว็บไซต์หน่วยงานทางการศึกษา เว็บไซต์ข่าว เว็บไซต์หน่วยงานราชการ เป็นต้น ควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงเว็บไซต์ให้คนพิการเข้าถึงและควรมีเว็บไซต์ทางเลือกให้สามารถใช้ได้ทั้งคนพิการทางการมองเห็นและคนปกติได้ใช้งานร่วมกัน

1.3 เลือกปรับปรุงเว็บไซต์เฉพาะบางส่วนที่สำคัญก่อน สำหรับคนพิการที่ใช้โปรแกรมอ่านจอภาพ ควรคำนึงถึงเรื่องรูปภาพ/กราฟิกที่สำคัญ การใช้ไฟล์มัลติมีเดียควรมีคำอธิบายข้อความสำคัญ การใช้ไฟล์ PDF ควรมีทางเลือกให้กับผู้ใช้งานให้สามารถเลือกไฟล์ประเภทอื่นๆ ได้หลากหลาย ส่วนคนพิการที่สามารถอ่านข้อมูลบนจอภาพได้เมื่อมีการขยายหน้าจอ ควรคำนึงถึงความแตกต่างของการใช้สีและรูปแบบตัวอักษรให้เหมาะสมได้มาตรฐานและอ่านง่าย การจัดหน้าเอกสารให้เป็นระเบียบเพื่อให้สามารถใช้งานได้เมื่อมีการปรับขยายจอภาพให้ใหญ่ขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการในการใช้งานเว็บไซต์ของคนพิการทางการมองเห็นในสาขาอาชีพหรืองานกิจกรรมด้านต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงสภาพและปัญหาการใช้งานในวงกว้างมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเพื่อเปรียบเทียบเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้คนพิการทางการมองเห็นสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ได้ในคนพิการแต่ละประเภท เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรม/ อุปกรณ์เพื่อคนพิการที่เหมาะสมต่อไป

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการใช้งานเว็บไซต์ของคนพิการทางการมองเห็นในการใช้งานเว็บไซต์ไทยกับเว็บไซต์ต่างประเทศเพื่อให้ทราบสภาพและปัญหาการใช้งานที่แท้จริงในปัจจุบัน

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทางการมองเห็น เช่น การพัฒนาโปรแกรมอ่านจอภาพสำหรับรองรับการใช้งานภาษาไทย การพัฒนาต่อยอดโปรแกรมสังเคราะห์เสียงภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนาโปรแกรมเบรจเซอร์พิเศษสำหรับคนพิการทางการมองเห็น เป็นต้น

5. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการใช้งานทั่วไปให้โปรแกรมอ่านจอภาพสามารถอ่านได้ เช่น โปรแกรมพจนานุกรม โปรแกรมเพื่อนำเสนอผลงาน โปรแกรมแผนที่ เป็นต้น เพื่อให้คนพิการทางการมองเห็นสามารถใช้งานโปรแกรมดังกล่าวได้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กชนันท์ อินสมพันธ์.2550. การศึกษาความต้องการรูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึง

ข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการมองเห็น. วิทยานิพนธ์ ศ.ม.(สาขาพัฒนาสังคม), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ตัน ดันท์สุทธิวงศ์ และคณะ.2539. ครอบรู้เรื่อง Internet และ World Wide Web. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โปรวิชั่น.

น้ำหนึ่ง มิตรสมาน. เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทางการมองเห็น. (ออนไลน์)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). (ออนไลน์)

Pernice, K. and Nielsen, J, 2001 Beyond ALT Text: Making the Web Easy to Use for Users with Disabilities.

(on-line).

Rolling, D., Barrett, P. and Floyd, M.2004. Disabled people and the internet: experiences, barriers and opportunities. (on-line).

ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ จากการสอนซ้ำ เรื่องการบวก ด้วยแบบฝึกหัดโจทย์ การบวก สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนบ้านเกาะเปริด (เจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2

A Study of the effects of the Repeated Teaching Strategy Using Addition Word Problem Exercises on Mathematics Learning Achievement in the Topic of Addition of Learning Disabled Prathom Suksa 1 Students in Ban Ko-Proet (Charoenrat Ratnukul) School under the Office of Chantaburi Educational Service Area 2

วรรณภา เพือกัววัฒนะ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง ผลของการสอนซ้ำ เรื่องการบวกด้วยแบบฝึกหัดโจทย์การบวก ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแบบฝึกหัดโจทย์การบวกที่ใช้ประกอบการสอนซ้ำตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการบวก ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ใช้แบบฝึกหัดโจทย์การบวกที่ใช้ประกอบในการสอนซ้ำตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการบวก และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนและหลังที่ใช้แบบฝึกหัดโจทย์การบวกในการสอนซ้ำตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การบวกสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการศึกษาทดลองจากประชากร คือ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านเกาะเปริด (เจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล) อำเภอแหลมสิงห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 คน ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ เป็นเวลา 30 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (c.v.)

ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) แบบฝึกหัดโจทย์การบวกที่ใช้ประกอบในการสอนซ้ำตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการบวก สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งสามารถนำไปใช้สอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังการใช้แบบฝึกหัดโจทย์การบวกในการสอนซ้ำ อยู่ในระดับดี 3) นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน คือ หลังการทดลองมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นทุกคน

คำสำคัญ : การสอนซ้ำ, แบบฝึกหัดโจทย์การบวก, เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

Abstract

The purposes of this research were to develop addition word problem exercises based on learning management plans on the topic of addition to be used in repeated teaching; to study mathematics learning achievement on the topic of addition as a result of using the word problem exercises in repeated teaching; and to compare mathematics learning achievements on the topic of addition, before and after using the addition word problem exercises in repeated teaching based on learning management plans, of learning disabled Prathom Suksa 1 students.

This study was an experimental study conducted with the population of five learning disabled Prathom Suksa 1 students studying in the second semester of the 2007 academic year at Ban Ko Proet (Charoenrat Ratnukul) School in Laem Sing District, under the Office of Chanthaburi Educational Service Area 2. The employed research instruments were addition word problem exercises and a learning achievement on addition of one digit numbers with results not exceeding 20 for pre – testing and post – testing. Research data were analyzed with the use of the mean, standard deviation, and coefficient of variation.

Research findings were as follows:

1. Addition word problem exercises to be used in repeated teaching based on learning management plans on the topic of addition for learning disabled Prathom Suksa 1 students could be used to efficiently teach students.
2. After using addition word problem exercise in repeated teaching, mathematics learning achievement on the topic of addition of learning disabled Prathom Suksa 1 students was at the good level.
3. Every learning disabled Prathom Suksa 1 students had post – learning mathematics learning achievement higher than their pre – learning counterpart.

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญในการเรียนเป็นอย่างมากวิชาหนึ่งและมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบระเบียบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผนตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นคณิตศาสตร์จึงเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังช่วยพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544:1) การวางรากฐานทางคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องคิดค้นวิธีการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) โดยมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการคิดคำนวณ สามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และในการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533 : 18) ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิชาการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กล่าวว่าเป็นการศึกษาเพื่อวางชนเปิดโอกาสให้เยาวชนทุกคนได้เรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิตตามศักยภาพ สามารถนำความรู้ ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 1) ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ทั้งนี้จะต้องจัดหาเนื้อหา สาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 1) ดังนั้นการสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในปีการศึกษา 2545 กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่ง ให้โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางที่มีลักษณะเป็นกรอบและแนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนหลังจากจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี สำหรับวิชาคณิตศาสตร์ การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างมีคุณภาพนั้น จะต้องมีความสมดุลระหว่างสาระทางด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม คือ

1. มีความรู้ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐานเกี่ยวกับจำนวนและการดำเนินการ การวัด เรขาคณิต พีชคณิต การวิเคราะห์ข้อมูลความน่าจะเป็น พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ได้
2. มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การให้เหตุผล การสื่อสาร สื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ
3. มีความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบ มีระเบียบวินัย มีความรอบคอบ มีความรับผิดชอบ มีวิจารณญาณ มีความเชื่อมั่นในตนเอง พร้อมทั้งตระหนักในคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 2)

วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีปัญหาอย่างมากต่อนักเรียนทั้งนี้ มีนักเรียนบางส่วนไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ กล่าวคือ นักเรียนส่วนนี้เรียนคณิตศาสตร์ด้วยความไม่เข้าใจ ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากหลายสาเหตุ และสาเหตุหนึ่งก็อาจมาจากการสอนที่ไร้ประสิทธิภาพ เช่น การที่ครูไม่เตรียมการเรียนการสอน ไม่อ่านคู่มือครู การย่ำหรือเน้นความสำคัญของหลักสูตรในบางเรื่องที่ไม่ดี การสอนที่ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (สุนทรพิชัย บุญสมบัติ. 2543:63) การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพนั้น ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างการพัฒนาความสามารถด้านทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก เนื่องจากเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้กลุ่มนี้มีปัญหาทางด้านความคิด การใช้เหตุผลและความจำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นอย่างมาก การสังเกตพฤติกรรมทั่วไปของปัญหาคณิตศาสตร์ คือ เด็กไม่สามารถแยกความแตกต่างของขนาด และรูปทรงจำตัวเลขไม่ได้และนับเลขไม่ได้ ไม่เข้าใจเครื่องหมายและความหมายของการบวก ลบ คูณ และหาร และความคิดคำนวณ (ศรียา นิยมธรรม. 2540 : 144) ดังนั้นในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกครูผู้สอนจะต้องคิดหาวิธีการสอนทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการสอนแต่ละครั้งครูควรจัดให้มีสื่อ รูปแบบการสอนและวิธีการสอนที่หลากหลาย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวดเร็ว มีความสามารถทางการเรียนสูงขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนบ้านเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้เพราะนักเรียนขาดทักษะพื้นฐานเรื่องการบวก โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาที่ 1 มีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 5 คน จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งครูผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของโรงเรียน จึงคิดหาวิธีช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ถ้าเด็กเหล่านั้นไม่ได้รับการช่วยเหลือ แก้ไข จะทำให้เกิดปัญหาการเรียนในระดับสูงต่อไป เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ครูต้องคอยช่วยเหลือและต้องสอนซ้ำๆ ในเรื่องที่เรียนไปแล้วเสมอๆ เพราะเด็กจำเรื่องที่เรียนไปแล้วไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู ที่กล่าวว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ การพัฒนาความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้มีความบกพร่องทางด้านความคิด การใช้เหตุผล และความจำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการเรียนรู้ คณิตศาสตร์เป็นอย่างมาก แต่จะเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ระดับสติปัญญา เนื้อหาของหลักสูตร ตลอดจนวิธีการสอน จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มที่ จึงส่งผลให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน (ผดุง อารยะวิญญู. 2541 : 41- 45) ดังนั้นในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกครูผู้สอนจะต้องคิดหาวิธีการสอนทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการสอนแต่ละครั้งครูควรจัดให้มีสื่อ รูปแบบการสอนและวิธีการสอนที่หลากหลาย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวดเร็ว มีความสามารถทางการเรียนสูงขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แบบฝึก เป็นสื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนทำให้เด็กได้ศึกษาทำความเข้าใจ ฝึกฝน และ ฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะในเรื่องที่เรียนและช่วยให้ครูทราบว่าคุณผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ ในบทเรียนและสามารถนำไปใช้ได้มากน้อย

เพียงใด ผู้เรียนมีจุดเด่นควรส่งเสริมหรือจุดด้อยที่ต้องปรับปรุง แก้ไข อย่างไร แบบฝึกจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาทักษะของนักเรียนในวิชาต่างๆ การนำแบบฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์มาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน เรื่องการบวก สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เพื่อจะช่วยเหลือแก้ปัญหาที่ตั้งกล่าวข้างต้นและส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถทางการเรียนดีขึ้นแบบฝึกที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเป็นแบบฝึกที่มีภาพประกอบสวยงาม ได้รับความสนใจ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น แบบฝึกเป็นแบบฝึกที่เริ่มจากง่ายไปหายาก จากรูปธรรมไปหานามธรรม และสามารถทำแบบฝึกซ้ำๆ ได้ ซึ่งตรงกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่เรียนรู้ช้ากว่าเด็กปกติและเป็นการทบทวนบทเรียนที่เรียนไปแล้วเนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มักจะลืมง่าย (ผดุง อารยะวิญญู. 2533 : 52)

การสอนซ้ำเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เกิดความรู้สึกว่าตนเองยังมีความหวังในด้านการเรียน การได้มีโอกาสเรียนซ้ำหรือการสอบซ้ำ 2, 3 หรือ 4 ครั้ง ไม่ทำให้ความรู้สึกในการควบคุมตนเองและปรับปรุงตนเอง เพื่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนลดลงแต่กลับมีความเชื่อมั่นและปรารถนาที่จะเรียนเพิ่มขึ้น (ประนม เสือรอด. 2530 : 21) และ (อเนกกุล กริแสง. 2526 : 134 -135) ที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีของธอร์นไคค์ (Thordike) ที่ว่าการให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหลายๆ หรือกระทำซ้ำๆ จะทำให้เกิดความคล่องและ การให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนจะทำให้เกิดความพอใจในการเรียนและแบบฝึกต้องมีเนื้อเรื่องเป็นที่สนใจของผู้เรียนมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและสติปัญญา มีสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนพอใจในการเรียน การประเมินผลควรทำอย่างรวดเร็วหลังจากที่นักเรียนทำงานเสร็จแล้ว

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้แนวคิดที่ใช้วิธีการสอนจากการสอนซ้ำ เรื่องการบวก ด้วยแบบฝึกหัดโจทย์การบวก มาใช้กับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ และความสำคัญของแบบฝึกหัดผู้วิจัยได้พัฒนาแบบฝึกหัดโจทย์การบวก สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเกาะเปริดฯ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกหัดโจทย์การบวกที่ใช้ประกอบในการสอนซ้ำตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการบวก
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ที่ใช้แบบฝึกหัดโจทย์การบวกในการสอนซ้ำตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการบวก สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังที่ใช้แบบฝึกหัดโจทย์การบวกในการสอนซ้ำตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการบวก สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลของการสอนซ้ำ เรื่องการบวกด้วยแบบฝึกหัดโจทย์การบวก ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเกาะเปริด (เจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One group Pretest – Posttest Design เกี่ยวกับความสามารถในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเกาะเปริด (เจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 2
2. ประชากร
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่มีปัญหาการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องการบวก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเกาะเปริด (เจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล) เขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา

2550 จำนวน 5 คน โดยผ่านการคัดกรองเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์โดยใช้แบบสำรวจของศาสตราจารย์ ดร. ผดุง อารยะวิญญู ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. แบบฝึกหัดโจทย์การบวกจำนวน 5 ชุด ประกอบด้วยแบบฝึกหัดการบวกโดยใช้ของจริง แบบฝึกหัดโจทย์การบวกโดยการเขียนประโยคสัญลักษณ์จากภาพ แบบฝึกหัดโจทย์การบวกตามแนวนอน แบบฝึกหัดโจทย์การบวกตามแนวตั้ง และแบบฝึกหัดการบวกโดยการเปลี่ยนโจทย์ปัญหาเป็นประโยคสัญลักษณ์ แบบฝึกหัดละ 5 ข้อ
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การบวกเลขหลักเดียว ซึ่งมีผลลัพธ์ไม่เกิน 20

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบฝึกหัดโจทย์การบวกและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างและหาคุณภาพของแบบฝึกหัดโจทย์การบวก มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ ความสนใจสื่อประเภทต่างๆของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ จากหนังสือ เอกสาร และตำราต่างๆ
3. ออกแบบและสร้างแบบฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์
4. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข
5. นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ
6. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้

การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่องการบวก
2. ออกแบบและสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการบวก ที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 20
3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข
4. นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ
5. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนนำไปทดลองใช้

การดำเนินการทดลอง

1. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการบวกที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 20 ก่อนใช้แบบฝึกหัดโจทย์การบวก
2. ดำเนินการสอนโดยใช้วิธีการสอนซ้ำ ด้วยแบบฝึกหัดโจทย์การบวก ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามแผนการจัดการเรียนรู้ วันละ 50 นาที จำนวน 10 แผน
3. เมื่อสอนครบทั้ง 10 แผน ซ้ำ 3 ครั้ง จะทำการทดสอบหลังเรียน (Post – test) วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการบวก ของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดิม
4. นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการบวก ก่อนและหลังเรียนโดยการสอนซ้ำด้วยแบบฝึกหัดโจทย์การบวก ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. เกณฑ์การประเมินแปลความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการบวก

คะแนน 15 – 20	หมายถึง	มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี
คะแนน 8 - 14	หมายถึง	มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง
คะแนน 0 – 7	หมายถึง	มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต้องปรับปรุง(ชุดิมา จัดการ. 2547 : 42)
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ค่าเฉลี่ย (μ) 2) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) 3) และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการบวกโดยใช้แบบฝึกหัดโจทย์การบวกของเด็กนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อัตระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

คนที่	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการบวก			
	ก่อนทดลอง	หลังทดลองครั้งที่ 1	หลังทดลองครั้งที่ 2	หลังทดลองครั้งที่ 3
1	3	6	11	16
2	2	8	14	17
3	4	9	15	18
4	3	8	17	19
5	4	7	14	18
$\sum X$	16	38	71	88
μ	3.2	7.6	14.2	17.6
σ	0.75	1.02	1.84	1.02
C.V.	23.44	13.42	12.95	5.79

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อัตระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนที่ได้รับการสอนเรื่องการบวกโดยใช้แบบฝึกหัดโจทย์การบวก นักเรียนมีคะแนนระหว่าง 2-4 คะแนน และมีระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 3.2 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันอยู่ที่ร้อยละ 23.44 และเมื่อหลังได้รับการสอนบวกจากการสอนครั้งที่ 1 นักเรียนมีคะแนนระหว่าง 6-9 คะแนน ซึ่งมีระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.6 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.02 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันอยู่ที่ร้อยละ 13.42 และเมื่อหลังได้รับการสอนบวกซ้ำครั้งที่ 2 มีคะแนนระหว่าง 11-17 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 14.2 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.84 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันอยู่ที่ร้อยละ 12.95 และหลังได้รับการสอนบวกซ้ำครั้งที่ 3 มีคะแนนระหว่าง 16 - 19 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 17.6 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.02 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันอยู่ที่ร้อยละ 5.79

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกโดยใช้แบบฝึกหัดโจทย์การบวกของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อัตระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ผลต่างของคะแนนที่เพิ่มขึ้น	ระดับความสามารถ
1	3	16	13	ดี
2	2	17	15	ดี
3	4	18	14	ดี
4	3	19	16	ดี
5	4	18	12	ดี
$\sum X$	16	89	70	-
μ	3.2	17.6	14.0	ดี
σ	0.75	1.02	-	-
C.V.	23.44%	5.79%	-	-

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยการสอนซ้ำด้วยแบบฝึกหัด โจทย์การบวก ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนซ้ำด้วยแบบฝึกหัด โจทย์การบวก แตกต่างกันโดยก่อนทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 3.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 และสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 23.44 หลังการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย 17.6 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.02 และมีประสิทธิภาพความแปรผันร้อยละ 5.79 และมีค่าผลต่างของคะแนนสูงขึ้นทุกคน ตั้งแต่ 12-16 ซึ่งหมายถึงการกระจายของคะแนนน้อยลงแต่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการสอนซ้ำด้วยแบบฝึกหัด

สรุป

1. แบบฝึกหัด โจทย์การบวกที่ใช้ประกอบในการสอนซ้ำตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการบวก สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งสามารถนำไปใช้สอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังการใช้แบบฝึกหัด โจทย์การบวกในการสอนซ้ำ อยู่ในระดับดี
3. นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน คือ หลังการทดลองมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นทุกคน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบฝึกหัด โจทย์การบวกประกอบในการสอนซ้ำตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการบวก สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเกาะเปริดข อำเภอลำลูกขัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ได้สร้างแบบฝึกหัด โจทย์การบวก ดังต่อไปนี้

1. การสร้างแบบฝึกหัด โจทย์การบวกสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบฝึกหัด โจทย์การบวกจำนวน 5 ชุด ประกอบด้วยแบบฝึกหัดการบวกโดยใช้ของจริง แบบฝึกหัด โจทย์การบวกโดยการเขียนประโยคสัญลักษณ์จากภาพ แบบฝึกหัด โจทย์การบวกตามแนวอน แบบฝึกหัด โจทย์การบวกตามแนวตั้ง และแบบฝึกหัดการบวกโดยการเปลี่ยนโจทย์ปัญหาเป็นประโยคสัญลักษณ์ แบบฝึกหัดละ 5 ข้อ แบบฝึกหัดที่สร้างขึ้นมีภาพประกอบเพื่อเป็นการสร้างความสนใจให้เด็ก ทำให้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย ทำให้เกิดผลดีต่อการเรียน และแบบฝึกหัดนั้นต้องมีประสิทธิภาพสูงเหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด ดังคำกล่าวของ Lado (อ้างใน ณรงค์ มั่นเศรษฐวิทย์. 2532 : 78) ได้กล่าวถึง แบบฝึกระดับประถมศึกษาไว้ว่า แบบฝึกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาควรจะมีรูปภาพประกอบจะทำให้เด็กมีความสนใจและฝึกทักษะได้ยาวนานขึ้น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการบวกของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยแบบฝึกหัด โจทย์การบวก ผลจากการวิจัยพบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ก่อนที่ได้รับการสอนเรื่องการบวกโดยใช้แบบฝึกหัด โจทย์การบวกจากการสอนซ้ำ นักเรียนมีคะแนนระหว่าง 2-4 คะแนน นักเรียนมีระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 3.2 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันอยู่ที่ร้อยละ 23.44 และเมื่อหลังได้รับการสอนบวกจากการสอนครั้งที่ 1 นักเรียนมีคะแนนระหว่าง 6 - 9 คะแนน นักเรียนมีระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.6 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.02 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันอยู่ที่ร้อยละ 13.42 และเมื่อหลังได้รับการสอนบวกจากการสอนซ้ำครั้งที่ 2 มีคะแนนระหว่าง 11-17 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 14.2 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.84 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันอยู่ที่ร้อยละ 12.95 และหลังได้รับการสอนบวกจากการสอนซ้ำครั้งที่ 3 มีคะแนนระหว่าง 16 - 19 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 17.6 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.02 และมีค่าสัมประสิทธิ์ ความแปรผันอยู่ที่ร้อยละ 5.79 แสดงว่านักเรียนมีความสามารถบวกเลขด้วยวิธีการซ้ำๆ บ่อยๆ โดยใช้แบบฝึกหัด โจทย์การบวกของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นกล่าวคือ มีความสามารถเรียนรู้คณิตศาสตร์การบวกอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ

(สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2526 : 39) ได้กล่าวไว้ว่าการฝึกหมายถึงการแสดงพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้มาแล้วซ้ำๆ อีก เพื่อให้เกิดทักษะหรือความชำนาญหรือเป็นนิสัยติดตัวไป เช่น เมื่อเรียนรู้หลักการหรือทฤษฎีทางคณิตศาสตร์แล้ว ก็ต้องมี การฝึกโดยการทำแบบฝึกหัด และยังสอดคล้องกับ (วิมลรัตน์ สุนทรวิโรจน์. 2544 : 55-64) ได้กล่าวไว้ว่าการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดมากๆ จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาได้ดีขึ้นเพราะนักเรียนได้นำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น และแบบฝึกหัดทักษะเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเพิ่มขึ้น และยังสอดคล้องกับความเห็นของ (ผดุง อารยะวิญญู. 2544 : 55-64) ที่กล่าวว่าให้เด็กฝึกทักษะ ที่แจ่มแจ้งเป็นทักษะย่อยแล้วหลายๆ ครั้งจนเด็กมีความชำนาญ เน้นการฝึกซ้ำๆ จะทำให้เด็กมีความชำนาญยิ่งขึ้น

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยการสอนซ้ำด้วยแบบฝึกหัดโจทย์การบวกตามแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่าก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสอนซ้ำด้วยแบบฝึกหัดโจทย์การบวก แตกต่างกัน โดยหลังการจัดกิจกรรมการสอนซ้ำด้วยแบบฝึกหัดโจทย์การบวก มีคะแนนเฉลี่ย 17.6 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.02 และมีประสิทธิภาพแปรผันร้อยละ 5.79 และมีค่าผลต่างของคะแนนสูงขึ้นทุกคน ตั้งแต่ 12-16 คะแนน ซึ่งหมายถึงการกระจายของคะแนนน้อยลงแต่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการสอนซ้ำด้วยแบบฝึกหัดโจทย์การบวก แสดงให้เห็นว่าเมื่อจัดกิจกรรมการสอนซ้ำด้วยแบบฝึกหัดโจทย์การบวก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำมาทดลองใช้กับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ในการบวกเลขสูงขึ้นมีความสามารถและทักษะในการบวกเลขใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นผลจากการสอนซ้ำโดยใช้แบบฝึกหัดโจทย์การบวกจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์หลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชุตินา จัดการ (2547) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการบวก ด้วยวิธีการสอนซ้ำก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับวิชัย พานิชย์สวย (2532) ศิริลักษณ์ รังสินนท์ (2539) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้แบบฝึกหัดเสริมการแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์ในชั้นเรียน พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองที่ใช้แบบฝึกหัดมีความสามารถในการแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งไม่ใช้แบบฝึกหัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวคิดที่ได้จากประสบการณ์ในการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการวิจัย ดังนี้

1. จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบฝึกหัดโจทย์การบวกที่ใช้ประกอบในการสอนซ้ำตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการบวก สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าหลังการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดโจทย์การบวกมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนทดลอง ซึ่งสามารถเป็นแนวทางหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จะนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะของเด็ก ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม เพื่อให้เด็กมีทักษะพื้นฐานทางการบวกในวิชาคณิตศาสตร์ดีขึ้น
2. แบบฝึกหัดที่ดี ควรมีรูปภาพประกอบในแบบฝึกหัด เพื่อเร้าให้เด็กเกิดความสนใจและไม่เบื่อหน่ายในการทำ
3. การนำไปใช้กับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในระดับชั้นที่ต่ำกว่าหรือสูงกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครูผู้สอนควรศึกษาเกี่ยวกับความยากง่ายให้สอดคล้องกับเนื้อหาในระดับชั้นของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้
4. ในการสอนคณิตศาสตร์แบบฝึกหัดควรมีกิจกรรมหลายรูปแบบ เพื่อฝึกทักษะใดทักษะหนึ่งจนเกิดความชำนาญ
5. ในกรณีเด็กนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ มีความแตกต่างจากกลุ่มที่ใช้ทดลอง ครูผู้สอนควรจะมีการจัดทำเนื้อหา สื่อการสอนและเทคนิคการสอนอื่นๆ ให้มีความเหมาะสม น่าสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำวิธีการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เทคนิคต่างๆ ที่ครูควรจะนำมาใช้ในการสร้างแบบฝึกหัดให้นักเรียน ไปใช้ในการเรียนการสอนในประเด็นอื่นๆ เช่น การลบ การคูณ การหาร
2. ควรมีการทำการศึกษาวิจัยการใช้แบบฝึกทักษะกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้กับวิชาอื่นๆ เช่น วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. 2534. **แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนชั้นเด็กเล็กเล่ม 1 ฉบับปรับปรุง.** กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- ชุตินา จัดการ. 2547. **ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณรงค์ มั่นเศรษฐวิทย์. 2532. **การสร้างแบบฝึกการเขียนอักษรนำสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประนม เสือรอด. 2530. **ผลของวิธีการทดสอบย่อยแบบมีการสอบซ้ำ ที่มีต่อความสนใจในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผดุง อารยะวิญญู. 2533. **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.** กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- _____. 2541. **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.อาร์ท.
- _____. 2544. **เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทไทยร่าเพรส จำกัด.
- พนอม แก้วกำเนิด. 2533. **หลักการของหลักสูตรการประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง.** พ.ศ. 2533. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2545. **เอกสารประกอบการสอนวิชาสัมมนาหลักสูตรและการสอนภาษาไทย. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- วิชัย พาณิชย์สวຍ. 2532. **รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ใช้แบบฝึกหัดเสริมการแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์ในชั้นเรียน.** ภาควิชาการศึกษา (หน่วยงานโรงเรียนสาธิต) คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรียา นิยมธรรม. 2540. **ปัญหาที่ยู่ยากในการเรียนรู้.** กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศิริลักษณ์ รังสินันท์. 2539. **การสร้างแบบฝึกเสริมทักษะที่มีประสิทธิภาพ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาการคูณ การหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศึกษาธิการ. กระทรวง. 2533. **คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).** กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.
- _____. 2544. **การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2526. **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต.
- สุนนทิพย์ บุญสมบัติ. 2543. **ลักษณะและความต้องการของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา เอกสารชุดพฤติกรรมกรรมการสอนของมัธยมศึกษา หน่วยที่ 1 - 5.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อเนกกุล กริแสง. 2526. **จิตวิทยาการศึกษา. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก**

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
ด้านการอ่าน โดยวิธีการสอนอ่านตามแบบ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนวัดปากน้ำ จังหวัดจันทบุรี

The development of ability in reading skill in Thai language for Students with
learning disabilities, the primary school level 4 Paknam primary school, Area
Education Chanthaburi 2.

จินตนา เจริญกุลป์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยวิธีการสอนอ่านตามแบบ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนวัดปากน้ำ จำนวน 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวม 32 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้สอนอ่านตามแบบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 32 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลการวิจัยพบว่าเด็กมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยหลังจากได้รับการสอนอ่านตามแบบอยู่ในระดับดี และแตกต่างจากก่อนได้รับการสอนอ่านตามแบบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Abstract

The education for develop reading skill in Thai Language for students with learning disabilities applying Modelled Reaing. The subjects for this study were 6 fourth grade students with learning disabilities of Paknam Primary school, Chanthaburi, who were in the second semester of the 2007 a cademic year by using purposive sampling. The duration of the study was 8 weeks (4 days a week, 1 hour a day total 32 hours.) The instrument for data collection were.

1. Lesson plan of Modelled Reading for the primary school level 4 , amount 32 lesson plans, 1 hour per unit.
2. Assessment Test from develop reading skill for students with learning disabilities of primary school level 4 .

The result indicated that the children can develop reading skill in Thai Language by using Modelled Reading was significantly in creased at the level of .05 outside a classroom.

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วย การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม(กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 หน้า 3) การเรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่นักเรียนต้องเรียนรู้ตามมาตรฐานช่วงชั้น คือ หลักการอ่าน คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ทักษะการอ่านออกเสียงได้แก่ การอ่านร้อยแก้วและร้อยกรอง การอ่านทำนองเสนาะ การท่องอาขยานและนำไปใช้อ้างอิง เป็นต้น การอ่านในใจ ได้แก่ การอ่านโวหารการบรรยาย การพรรณนา การเปรียบเทียบ และจับใจความ แยกข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ สรุปความ การใช้บริบทในการอ่านและเข้าใจความหมายของคำ ประโยค ข้อความ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 หน้า 9)

สำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ นั้น ไม่ได้มีความบกพร่องของอวัยวะสื่อความหมาย เป็นเด็กที่มีสายตาและการได้ยินปกติ แต่อาจมีปัญหายุ่งยากของการรับรู้ข้อมูลสำคัญๆ ที่ได้เห็นได้ยิน โดยไม่อาจรวมเป็นสาระสำคัญได้ หรือจำไม่ได้หรือจำผิดๆ ถูกๆ ในเรื่องที่ได้อ่านมา โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านมีพฤติกรรม การอ่าน คือ หลงตัวอักษร อ่านคำไม่ถูกต้อง ไม่เข้าใจสิ่งที่อ่าน จำรายละเอียดไม่ได้ ไม่เข้าใจความสำคัญ และไม่สามารถตอบโต้ได้ว่าเรื่องที่อ่านเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 69-70) ในการสอนอ่านนั้น จะเห็นทักษะเบื้องต้นที่จำเป็น 3 ด้าน คือ การจำคำ การเข้าใจความหมายของคำศัพท์ และความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่อ่าน (ผดุง อารยะวิญญู, 2533, หน้า 123-130) ซึ่งการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีวิธีการสอนหลายรูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2538, หน้า 96) เพื่อมุ่งขจัดความบกพร่องให้เด็กมีพัฒนาการอย่างเต็มที่ คือ การพัฒนาการรับรู้ การประสานสัมพันธ์กันระหว่างกล้ามเนื้อกับสายตารับรู้ทางสายตา รับรู้ทาง การฟัง (ผดุง อารยะวิญญู, 2533, หน้า 119-120) เพราะการอ่านมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการรับรู้ การรับรู้เป็นกระบวนการที่อยู่กึ่งกลางระหว่างการเร้ากับการตอบสนอง สิ่งเร้าได้แก่ ตัวอักษร ผู้อ่านต้องเข้าใจคำที่อ่านจนถึงขั้นความเข้าใจความหมายของคำ กระบวนการของการรับรู้ในการอ่านเป็นกระบวนการที่มีการสะสม ยังมีการอ่านมากยิ่งมีความพร้อมมาก สามารถจดจำตัวอักษรและคำได้มากแต่การรับรู้เป็นเรื่องของบุคคลที่มีความสามารถในการรับรู้แตกต่างกัน (ประเทิน มหาพันธ์, 2530, หน้า 18)

ในการสอนระยะแรกๆ นั้น การจดจำคำมีความสำคัญจึงต้องเริ่มด้วยการสร้างทักษะการเรียนรู้คำ จำนวนคำศัพท์ที่เด็กรู้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความพร้อมในการเรียนอ่าน และการเรียนรู้คำศัพท์นั้นไม่ใช่การเปล่งเสียง คำศัพท์ หรืออ่านสะกดคำศัพท์ สิ่งสำคัญเด็กจะต้องรู้ความหมายของคำศัพท์ การสร้างความเข้าใจความหมายนั้น ครูควรใช้การสัมผัส หรือการใช้วิธีการต่างๆ ในการเรียนรู้ความหมาย (ประเทิน มหาพันธ์, 2530, หน้า 54-93) ครูผู้สอนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทในการจัดหา หรือเลือกใช้สื่อการสอนที่สนองความต้องการ และความสนใจของเด็ก ใช้วิธีฝึกอ่านให้สอดคล้องกับความหมายของการอ่าน ตรวจสอบผล ช่วยเหลือ แก้ไข ให้กำลังใจ ให้ผู้เรียนสามารถใช้การผสมผสานของตัวอักษรเพื่อให้ได้รับความรู้จากสิ่งที่อ่านได้ถูกต้อง การสอนอ่านต้องให้อ่านได้ อ่านออกและอ่านเป็น

วิธีการสอนอ่านที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านการอ่านดีขึ้นมีหลายวิธี เช่น การสอนอ่านตามแบบเพื่อนสอนเพื่อน การสอนอ่านแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา หรือการสอนอ่านโดยใช้เด็กโตช่วยเด็กเล็ก โดยการฝึกอ่านเป็นรายบุคคลจะได้ผลดีมาก ซึ่งที่กล่าวมาต่างก็มีผู้วิจัยหลายท่าน ได้ทำการทดลองในด้านวิธีการสอน ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการอ่านที่ดีขึ้นและวิธีการสอนอ่านอีกวิธีหนึ่งที่เป็นนวัตกรรมในการสอนอ่านสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการอ่านและได้ผลดี คือ การสอนอ่านตามแบบซึ่งเต็บเลอร์ ได้ทำการวิจัยและได้ผลดีที่ประเทศออสเตรเลีย กล่าวคือการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านตามแบบ(Modelled Reading) ทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่านอย่างรวดเร็ว มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบจากเพื่อนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านมีพัฒนาการดีขึ้นอย่างเห็นชัดเจน

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษา 2549 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดปากน้ำ จังหวัดจันทบุรี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านร้อยละ 39 การเขียนร้อยละ 54 การฟัง การดูและการพูดร้อยละ 62 หลักการใช้ภาษาร้อยละ 55 วรรณคดีและวรรณกรรมร้อยละ 65 คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 57.20 (พ.พ.5,2549,โรงเรียนวัดปากน้ำ) จากข้อมูลข้างต้น แสดงว่ายังมีเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านอยู่สูง

ด้วยสาเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทย ด้านการอ่านของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยทำการทดลองการสอนอ่านภาษาไทยสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาการอ่านให้ดียิ่งขึ้น และมีประสิทธิภาพสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารหรือสื่อความหมาย โดยวิธีการสอนอ่านตามแบบ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการสอนอ่านให้กับครู ผู้ปกครอง หรือ บุคคลทั่วไปที่มีปัญหาในการสอนอ่านให้กับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ด้านการอ่าน สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยใช้วิธีการสอนอ่านตามแบบ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านก่อนและหลังใช้วิธีการสอนอ่านตามแบบ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านตามแบบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 32 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 แบบทดสอบความสามารถในการอ่านออกเสียง
 - ตอนที่ 2 แบบทดสอบความเข้าใจความหมายของคำ

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนวัดปากน้ำ จำนวน 6 คน ระหว่างวันที่ 7 มกราคม 2551 – 28 ก.พ.2551

ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยทำการทดสอบความสามารถด้านการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเรื่อง”ครอบครัวของฉัน” ให้นักเรียนอ่านคำที่เลือกจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน จำนวน 40 คำ และทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจความหมายของคำ จำนวน 40 ข้อ เป็นการประเมินก่อน การทดลอง และบันทึกผลลงในแบบบันทึก

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามขั้นตอนการสอนอ่านตามแบบดังนี้

ขั้นที่ 1 อ่านตามแบบ (Modeling) ผู้ช่วยสอนต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการสอนอ่านให้กับคู่อ่าน และอ่านตามที่ คู่อ่านชี้คำนั้น ๆ และจะต้องไม่อ่านเร็วกว่าที่คู่อ่านชี้ ซึ่งการอ่านจะเรียงจากซ้ายไปขวา

ขั้นที่ 2 ค้นหาคำ (Word Search) ให้คู่อ่านปิดเนื้อเรื่องด้วยมือทั้งสองข้าง หลังจากนั้นผู้ช่วยสอนจะอ่านออกเสียงคำในเนื้อเรื่องนั้นดัง ๆ 1 คำ และให้คู่อ่านค้นหาคำที่อ่านออกเสียงในเรื่องนั้น ๆ เมื่อคู่อ่านหาพบก็สามารถเพิ่มจำนวนคำให้คู่อ่านหาอีกได้

ขั้นที่ 3 ฝึกอ่านคำ (Word Practice) ผู้ช่วยสอนเลือกและชี้คำ โดยให้คู่อ่าน อ่านออกเสียงคำนั้น ดัง ๆ และอ่านซ้ำ ๆ และเปลี่ยนคำไปเรื่อย ๆ (ตามขั้นตอนที่ 2)

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำอย่างรวดเร็ว (Quick Word Check) ผู้ช่วยสอนชี้คำในเนื้อเรื่องที่เลือกไว้และให้คู่อ่าน อ่านคำนั้นจนครบ เพื่อตรวจสอบความคล่องและอ่านได้ถูกต้อง

ขั้นที่ 5 อ่านคู่กัน (Paired Reading) ผู้ช่วยสอนจะอ่านเนื้อเรื่องไปพร้อม ๆ กับคู่อ่าน โดยที่ผู้ช่วยสอนจะต้องพยายามอ่านล่วงหน้าคู่อ่านเล็กน้อย ขณะที่อ่านให้คู่อ่านเป็นคนชี้เนื้อเรื่องไปด้วย

ขั้นที่ 6 อ่านตามลำพัง (Reading Alone) เมื่อได้รับการฝึกมาทั้ง 5 ขั้น แล้ว ในขั้นนี้จะให้ผู้อ่าน อ่านเนื้อเรื่องเองตามลำพัง พร้อมกับชี้ตัวหนังสือไปด้วย หากผู้อ่านเกิดความล้งเล ผู้ช่วยสอนสามารถอ่านนำได้เช่นกัน

ในการทดลองจะทำการสอน 4 วัน ต่อสัปดาห์ โดยสอนวันละ 1 ชั่วโมง ส่วนในวันที่ 5 ผู้วิจัยจะพบกับผู้ช่วย สอนอ่านเพื่อปรึกษาหารือกันหากพบว่ามีปัญหา จะได้แก้ไขได้อย่างเหมาะสม

ขั้นหลังการทดลอง

1. ผู้วิจัยทำการทดสอบโดยให้กลุ่มทดลองอ่านคำที่เลือกจากหนังสือแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจความหมายของคำอีกครั้งหลังการทดลอง ซึ่งแบบทดสอบทั้ง 2 ชุดเป็นชุดเดียวกันกับก่อนการทดลอง

2. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยมาทำการวิเคราะห์ต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาความสามารถในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านระหว่างก่อนและหลังการสอนอ่านตามแบบ โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วประเมินระดับความสามารถในการอ่านคำภาษาไทย

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านคำ ของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ระหว่างก่อนและหลังการใช้วิธีการสอนอ่านตามแบบ โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน (The Wilcoxon Matched Pairs Sings – Ranks Test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน มีดังนี้

1.1 ค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 หน้า 59)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{x} แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากร

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนของประชากร

1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตรดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียน

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุนภาพของเครื่องมือ

ค่าเที่ยงตรงตามเนื้อหาและโครงสร้างจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์
 $\frac{\sum R}{N}$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
 หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

หาค่าดัชนี IOC ถ้าค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.6 แบบทดสอบนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรมนั้น ถ้าดัชนี ICO ข้อทดสอบได้น้อยกว่า 0.6 แบบทดสอบนั้นก็ถูกตัดออกไป หรือนำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้ดีขึ้น

ผลการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตาราง 4 ตารางเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่4 ที่ได้รับการสอนอ่านตามแบบ ก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	คะแนนก่อน การทดลอง	แปลผลการทดสอบ ความสามารถในการอ่าน	คะแนนหลัง การทดลอง	แปลผลการทดสอบ ความสามารถในการอ่าน
1.	12	ปรับปรุง	52	พอใช้
2.	15	ปรับปรุง	51	พอใช้
3.	17	ปรับปรุง	66	ดี
4.	26	ปรับปรุง	58	ดี
5.	4	ปรับปรุง	46	พอใช้
6.	31	พอใช้	73	ดี
\bar{x}	17.5	ปรับปรุง	57.67	ดี
S.D	10.17		9.73	

จากตาราง 4 ผลการทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ก่อนใช้วิธีการสอนอ่านตามแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปรับปรุง ($\bar{x} = 17.5$ คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลการทดสอบพบว่าอยู่ในระดับปรับปรุง 5 คน (คะแนนระหว่าง 4 – 26 คะแนน) และระดับพอใช้ 1 คน (31 คะแนน) และหลังใช้วิธีการสอนอ่านตามแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 57.67$ คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลจากผลการทดสอบพบว่าอยู่ในระดับพอใช้ 3 คน (คะแนนระหว่าง 46 – 51 คะแนน) และระดับดี 3 คน (คะแนนระหว่าง 58 - 73 คะแนน)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การสอนอ่านให้กับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยใช้วิธีการสอนอ่านตามแบบ ทำให้เด็กนักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการอ่านดังนี้

1. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีความสามารถด้านการอ่านภาษาไทย หลังจากได้รับการสอนอ่านตามแบบอยู่ในระดับดี
2. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีความสามารถในด้านการอ่านภาษาไทยหลังจากใช้วิธีการสอนอ่านตามแบบสูงกว่าก่อนใช้วิธีการสอนอ่านตามแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาความสามารถด้านการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยวิธีการสอนอ่านตามแบบ ปรากฏว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาด้านการอ่านภาษาไทยมีความสามารถในการอ่านก่อนการทดลองอยู่ในระดับปรับปรุงเนื่องจากนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองครั้งนี้ส่วนมากเป็นเด็กที่มีปัญหาในการอ่านภาษาไทยอย่างรุนแรง การได้รับวิธีการสอนอ่านตามแบบโดยการจับคู่อ่านเกิดการเรียนรู้เลียนแบบจากคู่อ่านและการได้อ่านซ้ำๆ ได้รับการเสริมแรง ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วสามารถอ่านคำภาษาไทยได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจนตั้งแต่หลังการทดลองโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี มีความสามารถในการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยวิธีการสอนอ่านตามแบบ ผู้วิจัยพบว่า การที่จะช่วยให้เด็กที่มีพัฒนาการด้านการอ่านที่ดีและประสบความสำเร็จมากที่สุด ควรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1.1 การเลือกตัวแบบ

สิ่งสำคัญในการที่จะช่วยให้คู่อ่านประสบความสำเร็จได้ คือ การเลือกตัวแบบที่ดี เป็นผู้ที่มีความสามารถในด้านการอ่านอย่างดีเยี่ยม ซึ่งในขั้นนี้ผู้ที่ทำการคัดเลือกตัวแบบจะต้องมีการทดสอบก่อนและสังเกตพฤติกรรมการอ่านของตัวแบบว่าถูกต้องหรือไม่ เพราะถ้าหากเราเลือกตัวแบบไม่ดี ผลที่ตามมาจะทำให้การสอนอ่านนั้นล้มเหลวได้เช่นกัน

1.2 การเลือกคู่อ่านที่เหมาะสม

ในการจับคู่อ่านระหว่างผู้ช่วยสอนอ่านและคู่อ่าน ควรมึระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกันทั้งนี้ในการคัดเลือกผู้วิจัยจะต้องคัดเลือกเองประกอบกับพิจารณาพร้อมกับครูผู้สอนวิชาภาษาไทยซึ่งใกล้ชิดกับตัวแบบด้วยการพิจารณาคัดเลือกตามหลักการเลือกคู่อ่านของเดปเลอร์และซิกมอน ซึ่งกล่าวไว้ในเรื่องการสอนอ่านโดยวิธี Modelled Reading

1.3 การเลือกหนังสือ

ในการเลือกหนังสือที่ใช้สอน ควรยึดหลักวิธีการเลือกของเดปเลอร์และซิกมอน ซึ่งกล่าวไว้ในเรื่องการสอนอ่านโดยวิธี Modelled Reading กล่าวคือควรเป็นหนังสือที่มีคำซ้ำๆ หลายๆ ที่เป็นหนังสือใหม่ เด็กไม่เคยเห็น เป็นหนังสือที่เด็กสนใจ ตลอดจนรูปเล่มหนังสือควรมีสีสันที่สวยงาม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยดึงดูดความสนใจของคู่อ่านได้เป็นอย่างดี

1.4 การเลือกสถานที่

สถานที่ที่ใช้ในการสอนนักเรียน ควรเป็นสัดส่วน เป็นห้องที่ไม่พลุกพล่าน เงียบและไม่มีสิ่งรบกวนอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนไปสนใจในสิ่งแวดล้อมบริเวณรอบ ๆ ตัวมากกว่าหนังสือที่ใช้สอนอ่าน ตลอดจนผู้ช่วยสอนอ่านด้วย

1.5 การใช้แรงเสริม

นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน จะเกิดอาการล้า และไม่มีมันใจในการที่จะอ่านออกเสียง ดังนั้นเมื่อผู้ช่วยสอนอ่านฝึกคู่อ่านในแต่ละกิจกรรมสิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้คู่อ่านเกิดความมั่นใจและมีกำลังใจคือการให้การเสริมแรง เช่น เก่งจังเลย อ่านดีขึ้นมากจ้ะ เก่งที่สุดเลย ฯลฯ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทดลองใช้วิธีสอนอ่านตามแบบกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในกลุ่มอื่นๆ ด้วย

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนอ่านตามแบบกับการสอนด้วยวิธีอื่นเพื่อดูประสิทธิภาพของการสอนอ่านในวิธีที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ:

คุรุสภา ลาดพร้าว.

_____. 2544. ผังมโนทัศน์และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ:

คุรุสภา ลาดพร้าว.

_____. 2538. การเรียนการสอนภาษาไทย ปัญหาและแนวทางแก้ไข. กรุงเทพฯ: คุรุสภา ลาดพร้าว.

ประเทิน มหาจันทร์. 2530. การสอนอ่านเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ผดุง อารยะวิญญู. 2533. การศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ: บรรณกิจเทรดดิ้ง.

_____. 2542. เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ PA Art & Printing Co.,LTD.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศึกษาพรจำกัด.

วัดปากน้ำ.โรงเรียน. 2549. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.

ผลของโปรแกรมการบริหารสมองที่มีต่อความตั้งใจในการเรียน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนปlookpanya จังหวัดนครราชสีมา

The Effect of Brain Gym Program on Learning Attention of the First Level Students at Plookpanya School in Nakhon Ratchasima Provincee

เชิดศักดิ์ ดอดกระโทก

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการบริหารสมองที่มีต่อความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนปlookpanya จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 50 คน ซึ่งได้จากการจับคู่คะแนนความตั้งใจในการเรียนที่มีคะแนนใกล้เคียงกันเป็นคู่ ๆ แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 25 คน กลุ่มทดลองได้รับการบริหารสมอง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการบริหารสมอง แบบแผนการทดลองเป็นแบบกลุ่มตัวอย่างได้จากการจับคู่และมีการประเมินก่อน-หลัง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ โปรแกรมการบริหารสมอง และแบบประเมินความตั้งใจในการเรียนที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .963 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการบริหารสมองมีคะแนนความตั้งใจในการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ไม่ได้รับการบริหารสมองมีคะแนนความตั้งใจในการเรียนหลังการทดลองต่ำกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. หลังการทดลอง นักเรียนที่ได้รับการบริหารสมองมีคะแนนความตั้งใจในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการบริหารสมอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การบริหารสมอง ความตั้งใจในการเรียน นักเรียนช่วงชั้นที่ 1

Abstract

The purpose of this experimental research was to study the effect of brain gym program on learning attention of the first level students at Plookpanya School in Nakhon Ratchasima province. The samples were 50 students; they were matched pairs by scores and simple randomly assigned into experimental group and control group, each of which consisted of 25 students. The experimental design was matched pairs pretest-posttest design. The experimental group was exposed to brain gym program while the control group was not. The research instruments were the brain gym program and learning attention scale (R = .963). The t-test was utilized for data analysis.

The results were as follows.

1. The posttest score on the learning attention scale of the experimental group was significantly higher than the pretest at .01 level.
2. The posttest score on the learning attention scale of the control group was significantly lower than the pretest at .01 level.
3. The posttest score on the learning attention scale of the experimental group was significantly higher than the control group at .01 level.

Keywords : Brian Gym, Learning Attention, The First Level Students

บทนำ

การจัดการศึกษาของไทยโดยเฉพาะเกี่ยวกับด้านการเรียนการสอน มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และความคาดหวังอย่างชัดเจนในด้านคุณภาพของการศึกษา การเรียนของผู้เรียน โดยเน้นการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนและสถาบันการศึกษา โดยพยายามจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียน มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ. 2546 : 12)

การจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาแก่ผู้เรียนนั้น ยังมีปัจจัยที่จำเป็นในการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนประสบผลสำเร็จด้านการเรียนได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด มีพัฒนาการทางร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีพัฒนาการทักษะด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะทางด้านภาษา (พูด ฟัง อ่าน เขียน) ด้านคำนวณ มีความคิดรวบยอด ความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี มีแรงจูงใจในการเรียน มีความสามารถด้านการจำ มีสมาธิในการเรียน และปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ นักเรียนต้องมีความตั้งใจในการเรียน (ผดุง อารยะวิญญู. 2544 : 14-18)

ความตั้งใจในการเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนและจำเป็นต่อตัวนักเรียนมาก เพราะนักเรียนที่แสดงความใส่ใจในการเรียน ตั้งใจฟังครู มีความจดจ่อสนใจเกี่ยวกับการเรียน และมีความสุขในการเรียนด้วยความเต็มใจอยู่เสมอ จะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำองค์ความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม (เยวภา เดชะคุปต์. 2549 : 33) สภาพการณ์การจัดการด้านการเรียนการสอนในปัจจุบันพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีความตั้งใจในการเรียน มีพฤติกรรมรบกวนชั้นเรียน ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมไม่ตั้งใจฟังครูสอน ไม่ตั้งใจทำงานที่ครูมอบหมาย ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีสมาธิในการเรียน ขาดความกระตือรือร้น และรบกวนผู้อื่นซึ่งพฤติกรรมที่กล่าวมาจะเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ และเป็นปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทุกระดับ ความไม่ตั้งใจในการเรียนที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งหนึ่งยวรั้งศักยภาพของผู้เรียนให้อยู่กับที่ หรือสลดถอยลง เช่นการขาดแรงจูงใจในการเรียน ผู้เรียนไม่กระตือรือร้นที่จะเรียน ไม่ตั้งใจเรียน ขาดสมาธิ มีทัศนคติต่อการเรียนการสอนที่ไม่ดี สิ่งดังกล่าวนี้ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่ประสบผลสำเร็จทางการเรียน ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการเรียนที่กำหนดไว้ เป็นปัญหาของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่เรื้อรัง สะสม และเพิ่มพูนเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลาในสภาพปัจจุบันนี้ การพัฒนาความตั้งใจในการเรียนจึงมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ทั้งการเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งการพัฒนาความตั้งใจในการเรียนมีหลายวิธี เช่น การสร้างข้อตกลงระหว่างครูกับนักเรียนให้เข้าใจกติกาการเรียนร่วมกัน การเสริมแรงเชิงบวก การสร้างแรงจูงใจด้านการเรียนต่าง ๆ เช่น การชื่นชม การให้รางวัล การให้แต้มให้คะแนน การใช้เกมแข่งขัน การใช้การเรียนที่หลากหลายให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม การใช้สื่อที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้อยูตลอดเวลาและสามารถร่วมใช้สื่อได้จริง การเรียนแบบบูรณาการ การทำสมาธิก่อนและหลังเรียน และการพัฒนาความตั้งใจในการเรียนอีกวิธีหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจคือ การบริหารสมอง (Brain gym) เพราะการบริหารสมองเป็นวิธีการพัฒนาความตั้งใจในการเรียนที่ดี ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ง่าย ใช้เวลาไม่มาก ไม่ยุ่งยากไม่ซับซ้อน และสามารถปฏิบัติเองได้ ซึ่งผู้ได้รับการฝึกปฏิบัติการบริหารสมองบ่อย ๆ และสม่ำเสมอจะเกิดประโยชน์ต่อตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความผ่อนคลาย ลดความตึงเครียด และส่งผลให้การเรียนหรือทำกิจกรรมมีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. 2533 : 10) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวี จันหนู (2547) ที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 หลังได้รับการบริหารสมองอย่างต่อเนื่อง นักเรียนเกิดความผ่อนคลาย ลดความตึงเครียด ทำให้อารมณ์ดี มีความสนุก มีความสุข เกิดการกระตุ้นให้มีแรงจูงใจและพร้อมที่จะเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถด้านการจำและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Freeman (2000) ทำการศึกษาการบริหารสมองโดยให้นักเรียนบริหารสมองในเวลาแตกต่างกันคือ บริหารสมอง 1 ชั่วโมงก่อนเรียนทุก ๆ วันจันทร์ ตลอดปีการศึกษา และบริหารสมองเล็กน้อยวันละ 15 นาทีต่อวันในห้องเรียน พบว่าการบริหารสมองช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเพิ่มขึ้นและมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้เพิ่ม การบริหารสมอง เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของร่างกายโดยการเคลื่อนไหวเฉพาะส่วน สมองจะส่งสัญญาณไปยังการทำงานประสานสัมพันธ์ของร่างกาย ซึ่งจะเป็นการทำงานร่วมกันของสมองทั้ง 2 ซีก คือ ซีกซ้าย และซีกขวา ได้อย่างสอดคล้อง สมดุล ส่งผลให้เกิดสมาธิต่อผู้ที่ได้ทำการบริหารสมองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การบริหารสมองประกอบด้วย 4 ท่าหลัก คือ 1) การเคลื่อนไหวสลับข้าง 2) การเคลื่อนไหวเพื่อยึดกล้ามเนื้อ 3) การเคลื่อนไหวเพื่อเพิ่มพลัง และ 4) การบริหารร่างกาย

ง่าย ๆ ซึ่งการบริหารสมองจะมีประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด คือการบริหารสมองทั้ง 2 ซีก ให้มีการทำงานไปพร้อม ๆ กัน จะทำให้เกิดความผ่อนคลาย เป็นสภาวะที่สมองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด นั่นคือประโยชน์ของการบริหารสมองทั้ง 4 ท้า ที่มีความสอดคล้องและสมดุลกันอย่างเหมาะสม (พัชรวิวัลย์ เกตุแก่นจันทร์. 2544 : 43-45)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลของโปรแกรมการบริหารสมองที่มีต่อความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนปลูกปัญญา จังหวัดนครราชสีมา หากการวิจัยได้ผลตามที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนที่เข้าร่วมการบริหารสมองในครั้งนี้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างแนวทางให้ครู หรือผู้สนใจนำเอาการบริหารสมองไปใช้เพื่อศึกษาหรือพัฒนาความตั้งใจในการเรียนให้กับนักเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการบริหารสมองก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนที่ไม่ได้รับการบริหารสมองก่อนและหลังการทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการเรียนหลังการทดลองระหว่างนักเรียนที่ได้รับการบริหารสมองและนักเรียนที่ไม่ได้รับการบริหารสมอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) โรงเรียนปลูกปัญญา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนปลูกปัญญา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 50 คน โดยจัดนักเรียนที่มีคะแนนความตั้งใจในการเรียนแต่ละชั้นที่ใกล้เคียงกันเป็นคู่ๆ (Matched-paires random sampling) จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) แบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 25 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ โปรแกรมการบริหารสมอง

ตัวแปรตาม คือ ความตั้งใจในการเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยโปรแกรมการบริหารสมอง และแบบประเมินความตั้งใจในการเรียน จำนวน 20 ข้อ แบบประเมินมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .474 ถึง .861 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .963

ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

สำหรับขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนการทดลอง

1.1 ติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลนักเรียน ประเมินความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนก่อนการทดลอง จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ในการบริหารสมอง

2. ระยะดำเนินการทดลอง

เริ่มดำเนินการทดลองวันที่ 21 ธันวาคม 2552 และสิ้นสุดการทดลองวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2553 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง คือ กลุ่มทดลองดำเนินการบริหารสมองตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสัปดาห์ละ 5 วัน คือ วันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 08.10-08.30 น. รวมทั้งสิ้น 30 ครั้ง

3. ระยะหลังการทดลอง

ประเมินความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนหลังการทดลอง ในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2553 และรวบรวมคะแนนความตั้งใจในการเรียนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent sample)
3. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเรียนหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน (t-test for independent sample)

ผลการทดลอง

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง (n = 25)	X	SD	D	SD \bar{D}	t	p
หลังการทดลอง	87.32	10.111	9.760	7.090	6.883	.000
ก่อนการทดลอง	77.56	12.356				

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า ความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 77.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.356 ภายหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 87.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.111 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง (n = 25)	\bar{X}	SD	\bar{D}	SD \bar{D}	t	p
หลังการทดลอง	73.08	10.062	-4.360	5.751	-3.791	.001
ก่อนการทดลอง	77.44	12.285				

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่า ความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 77.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.285 ภายหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 73.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.062 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าก่อนการทดลองอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความตั้งใจในการเรียนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	n	\bar{X}	SD	t	p
กลุ่มทดลอง	25	87.32	10.111	4.991	.000
กลุ่มควบคุม	25	73.08	10.062		

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่า ความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 87.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.111 สำหรับนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 73.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.062 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของโปรแกรมการบริหารสมองที่มีต่อความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนปลูกปัญญา จังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการบริหารสมองมีคะแนนความตั้งใจในการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 แสดงว่าโปรแกรมการบริหารสมองสามารถพัฒนาความตั้งใจในการเรียนให้เพิ่มขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะโปรแกรมการบริหารสมอง เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความผ่อนคลาย ลดความตึงเครียด และสร้างสมาธิ ก่อให้เกิดความตั้งใจ จดจ่อ กระตือรือร้น มุ่งมั่นในการเรียน และสิ่งที่ทำหรือได้รับมอบหมายให้ทำ สอดคล้องกับ พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์ (2544 : 33) ที่กล่าวว่า การฝึกการบริหารสมอง เป็นการช่วยให้สมองแข็งแรงและทำงานอย่างสมดุลกันทั้ง 2 ซีก รวมทั้งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้มากขึ้น และยังช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด สอดคล้องกับ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2548 : 29) ที่กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญที่ไม่ควรมองข้ามในการสอนเพื่อพัฒนาความคิดก็คือ ครูจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดสมาธิและความพร้อมที่จะเรียน ครูจะต้องสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และต้องการที่จะเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรภรณ์ บุญมั่น (2550) ที่พัฒนาโปรแกรมการบริหารสมองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ใช้โปรแกรมการบริหารสมองมีการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจแตกต่างกับนักเรียนที่ไม่ได้ใช้โปรแกรมการบริหารสมอง คือกลุ่มที่ใช้โปรแกรมการบริหารสมองจะมีการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจได้ดีกว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ McClelland (2004) ที่ศึกษาผลการใช้การบริหารสมองที่มีต่อการอ่านและความเร็วของกระบวนการมองเห็นของนักเรียนประถมศึกษา พบว่าหลังจากมีการบริหารสมอง ผู้อ่านมีคะแนนสูงขึ้น ความสามารถในการอ่านดีขึ้นอีกด้วย โดยให้นักเรียนบริหารสมองก่อนการอ่าน เมื่อนำการบริหารสมองมาใช้ 3 ภาคการศึกษา พบว่าระดับคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 73 จึงสรุปได้ว่าเมื่อมีการทำการบริหารสมองจะทำให้ความสามารถในการควบคุมกระบวนการเคลื่อนไหวของสายตาดีขึ้น ลื่นไหล สามารถอ่านคำต่อคำได้เร็วขึ้น ช่วยแก้ปัญหาในการอ่านได้ดี ดังนั้นนักเรียนที่ใช้การบริหารสมองใน 1 ภาคการศึกษา น่าจะมีพัฒนาการด้านความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจดีขึ้นร้อยละ 25 ขึ้นไป

นอกจากนี้จากการสังเกตในขณะทดลอง พบว่า หลังจากที่ผู้วิจัยได้ชี้แจงถึงวิธีการบริหารสมองให้นักเรียนเข้าใจ นักเรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่ปฏิบัติการบริหารสมองและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกๆ ครั้ง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้จากการบริหารสมองทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับความรู้สึก ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง วิธีการเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ ได้เรียนรู้แนวทางที่จะพัฒนาความตั้งใจในการเรียนของตนเองให้สูงขึ้น หลังจากการทดลองผ่านไปประมาณ 20-25 ครั้ง สังเกตได้ว่าพฤติกรรมของกลุ่มทดลองบางคนเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัด เช่น จากที่เคยซน พูดไม่หยุด ไม่ค่อยฟังผู้อื่น เฉื่อยชา พฤติกรรมเปลี่ยนเป็นนั่งขึ้น ตั้งใจฟังครูมากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ จดจ่อกับสิ่งที่ทำได้นานขึ้น และรับฟังความเห็นของเพื่อนๆ ได้อย่างเข้าใจ จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้การบริหารสมองสามารถพัฒนาความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองให้เพิ่มสูงขึ้นได้

สำหรับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการบริหารสมอง โดยปล่อยให้เด็กเล่นอิสระ เช่น วิ่งเล่น เล่นเกม กีฬา หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่นักเรียนต้องการ โดยไม่ได้มีการกำหนดเป็นแบบแผนการทำกิจกรรมในแต่ละวัน มีผลทำให้นักเรียน มีความตั้งใจในการเรียนลดลง อีกในระยะเวลาหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. หลังการทดลอง นักเรียนที่ได้รับการบริหารสมองมีคะแนนความตั้งใจในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการบริหารสมอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 แสดงให้เห็นว่าการบริหารสมองเป็น

วิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้น 1 ได้ ผู้วิจัยประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมขณะปฏิบัติการบริหารสมอง ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการบริหารสมอง ซึ่งเหตุผลที่ทำให้นักเรียนที่ได้รับการบริหารสมองมีความตั้งใจในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการบริหารสมองมีปัจจัยสำคัญอยู่หลายปัจจัย ดังนี้ นักเรียนกลุ่มทดลองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกคน และเข้าร่วมการบริหารสมองครบทุกครั้ง จึงสะดวกต่อการทำกิจกรรมและส่งผลในการพัฒนาความตั้งใจในการเรียน และโปรแกรมการบริหารสมองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้จัดชุดทำการบริหารสมองขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นที่สนใจของเด็กวัยนี้จึงทำกิจกรรมกับเพื่อนอย่างสนุกสนาน มีความต้องการที่จะทำ มีความกระตือรือร้นการบริหารสมองครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลอง และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนทำกิจกรรม คอยอำนวยความสะดวกให้กลุ่มดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ควบคุมการบริหารสมองให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ บรรยายภาคและสถานที่ในการบริหารสมองเอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรม กล่าวคือ สถานที่ทำกิจกรรมเป็นห้องกิจกรรมโรงเรียน มีสภาพโล่งโปร่งและสงบทำให้บรรยากาศการทำกิจกรรมเป็นไปได้อย่างดี ช่วงเวลาและระยะเวลาที่ใช้ในการบริหารสมองมีความเหมาะสม กล่าวคือ เวลา 8.10-08.-30 น. รวมเวลา 20 นาที ซึ่งเป็นช่วงกำลังพอดี ทำให้นักเรียนไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย เครียด หรืออ่อนล้า และเป็นช่วงเวลาเช้าก่อนที่นักเรียนจะเรียนในเวลาปกติทำให้ไม่รบกวนเวลาเรียน ซึ่งนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มทดลอง มีความกระตือรือร้นมาเรียนเข้าชั้นเนื่องจากมีความรู้สึกอยากมาให้ทันทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรภรณ์ บุญมั่น (2550) ที่ศึกษาผลการพัฒนาโปรแกรมการบริหารสมองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ใช้โปรแกรมการบริหารสมองมีพัฒนาการความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจแตกต่างกับนักเรียนที่ไม่ใช้โปรแกรมการบริหารสมองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากที่ผู้วิจัยกล่าวมาทั้งหมดข้างต้นเป็นเหตุให้การบริหารสมองสามารถพัฒนาความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการบริหารสมองเพิ่มสูงขึ้นกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการบริหารสมอง

สรุป

จากที่ผู้วิจัยกล่าวมาทั้งหมดข้างต้น การบริหารสมองสามารถพัฒนาความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนได้ เห็นได้จากนักเรียนที่ได้รับการบริหารสมองมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักเรียนที่ไม่ได้รับการบริหารสมอง หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าก่อนการทดลอง และหลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการบริหารสมองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการบริหารสมอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่ได้รับการบริหารสมองและนักเรียนที่ไม่ได้รับการบริหารสมองมีความตั้งใจในการเรียนแตกต่างกัน ดังนั้น ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำโปรแกรมการบริหารสมองไปเป็นแนวทางพัฒนาความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนได้

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการนำการบริหารสมองไปใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความตั้งใจในการเรียนให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการเรียนสูงยิ่งขึ้นไป

1.3 ผู้ที่จะนำวิธีการบริหารสมองไปใช้ควรศึกษา จุดมุ่งหมาย และวิธีลำดับขั้นตอนต่างๆ ให้เข้าใจ พร้อมทั้งควรมีประสบการณ์และทักษะก่อนที่จะนำวิธีการดังกล่าวไปใช้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการบริหารสมองกับเทคนิคอื่นๆ ว่าแบบใดส่งผลต่อความตั้งใจในการเรียนสูงกว่ากัน

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการบริหารสมองที่มีต่อความตั้งใจในการเรียนระหว่างนักเรียนหญิงกับนักเรียนชาย

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการบริหารสมองที่มีต่อความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนหรือบุคคลที่มีระดับอายุต่างๆ

2.4 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการบริหารสมองที่มีต่อตัวแปรในด้านอื่น ๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

2.5 ควรศึกษาความคงทนของผลของการบริหารสมองที่มีต่อความตั้งใจในการเรียนของนักเรียนเป็นระยะๆ เช่น 1 เดือน 2 เดือน หรือ 3 เดือน เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงของผลการบริหารสมอง

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2546). **แบบเรียนรู้เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ : สถาบันการแปลหนังสือ.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2542). **สอนอย่างไรให้คิดเป็น**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

พัชรภรณ์ บุญมั่น. (2550). **การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการบริหารสมองเพื่อส่งเสริม**

ความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชรวิวัลย์ เกตุแก่นจันทร์. (2544). **การบริหารสมอง**. กรุงเทพฯ : เดอะ มาสเตอร์ กรุ๊ป แมนเนจเม้นท์.

ผดุง อารยะวิญญู. (2544). **เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แวนแก้ว.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2549). **เอกสารประกอบการอบรมเชิงวิชาการ เรื่อง พหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้กับการ**

พัฒนาสมอง สำหรับเด็กไทยในบริบทของสังคมไทย. คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Freeman, K. C. (2000). **A Summary of Brain Gym Research Project on Reading**. Brian Gym Jornal.

McClelland, B. (2004). **Preliminary research results of study on Effects of BrainGym on visual processing speed and reading**. Brain Gym Journal.

การพัฒนาแบบฝึกทักษะเพื่อเพิ่มความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์
สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนบ้านเนินตะบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารัตต

**Development of Skill Exercise to Increase the Capable of Learning Students'
Ability of Mathematical Problem-Solving,
Prathomsuksa 5, Bhan Nurntabok, Office of Trat Educational Service Area**

ราตรี อุปเทห์

สาขาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะเพื่อเพิ่มความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเนินตะบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารัตต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่เกิดจากการใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาการบวก การลบ และการคูณทศนิยมที่สร้างขึ้น เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ซึ่งผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำเทคนิคการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เชิงทดลอง ระดับสติปัญญา 90 ขึ้นไป ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ดำเนินการสอน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน จำนวน 25 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการจัดการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาและแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน และเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะโดยวิธีการ Wilcoxon Matched-Pairs Signed Ranks Test

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่องการบวก การลบ และการคูณทศนิยมหลังการสอนโดยวิธีใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับดี
2. ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังได้รับการพัฒนาการใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สูงขึ้นกว่าก่อนได้รับความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ใช้เทคนิคการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: การพัฒนา โจทย์ปัญหา นักเรียนที่มีปัญหา

Abstract

The research, “Development of Skill Exercise to Increase the Learning-Impaired Students’ Ability of Mathematical Problem-Solving, Prathomsuksa 5, Bhan Nurntabok, Office of Trat Educational Service Area”, aimed to study the achievement of mathematical learning from using the skill exercise of mathematical problem-solving, involving addition, deletion, and decimal multiplication. The exercise was developed for comparing the ability of mathematical problem-solving, before and after the utilization of the skill exercise of mathematical problem-solving. The teachers, administrators, parents, and people involved could apply the technique of mathematical problem-solving, by using the skill exercise of experimental problem-solving. It was done by doing a study on 6 students with mathematical learning impairments of mathematical problem-

solving, who had over 90 points of intellectual level, and no duplicate impairments. Those students were selected by using purposive sampling method. The study was carried out for 6 weeks, 5 days per week, 25 times, and 50 minutes each time. The instrument used in the study was a learning management plan of mathematical problem-solving, using the skill exercise of problem-solving along with the mathematical problem-solving ability test for students with learning impairments. The statistics used for data analysis were mean standard deviation, and coefficient of variation. The research found that.

1. The achievement of mathematical learning from using the skill exercise of mathematical problem-solving, involving addition, deletion, and decimal multiplication after teaching by using the skill exercise of mathematical problem-solving was at good level.

2. Among the students with learning impairments, the comparison of mathematical problem-solving ability, after being developed by using the skill exercise of mathematical problem-solving, designed by the researcher, was higher than before being given the ability of mathematical problem-solving by using the skill exercise of mathematical problem-solving at statistical significance of .05

Keywords: Development of Skill Exercise, Capable, Mathematical Problem-Solving

บทนำ

โดยปกติวิสัยของมนุษย์ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ หลากหลายรูปแบบ ทำให้จำเป็นต้องพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานเพื่อการปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จะเห็นได้จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศข่าวสารที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายและรวดเร็ว นักเรียนยุคนี้และยุคต่อไปจึงควรตระหนักคิดเตรียมการเรียนรู้เรื่องราวเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อตนเองและส่วนรวม

นักคณิตศาสตร์เชื่อว่า กระบวนการแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนรู้เข้าใจ สามารถคิดเป็นและแก้ปัญหาได้เพื่อจะนำกระบวนการนี้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันต่อไป เพราะการที่ได้ฝึกการแก้ปัญหาจะช่วยให้นักเรียนรู้จักคิด มีระเบียบขั้นตอนในการคิด รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และรู้จักตัดสินใจอย่างชาญฉลาด (สิริพร ทิพย์คง, 2536, หน้า 157) เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าว กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงกำหนดความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นมาตรฐานการเรียนรู้หนึ่งในหัวข้อภายใต้สาระที่ 6 ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จะต้องเกิดกับผู้เรียนทุกช่วงชั้น (วราณัน ขุนศรี, 2546, หน้า 9) สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติของสถาบันการสอนคณิตศาสตร์หลายสถาบัน การสอนคณิตศาสตร์หลายสถาบันที่กล่าวมานั้นถึงประเด็นการสอนคณิตศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปัจจุบันมีแนวคิดที่มุ่งเน้นประการหนึ่งคือ แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหา รวมถึงการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ปัจจุบัน (Babbitt and Miller, 1996, p. 391)

จากการปรับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในหลายสถาบันการศึกษายังไม่เพียงพอต่อการเรียนเรียนรู้ในเรื่องความคิดรวบยอด ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จำนวนมากยังไม่สามารถพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ได้ รวมถึงการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนามากขึ้น ด้วยเหตุว่านักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ถือเป็นนักเรียนประเภทหนึ่งในกลุ่มของนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ ที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มหนึ่งที่พบอยู่ในชั้นเรียนปกติทั่วไป ในลักษณะของนักเรียนที่มีความยุ่งยาก ในการเรียนวิชาต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียนเลขคณิต เป็นต้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เพราะขาดความเข้าใจนักเรียนและขาดเทคนิควิธีที่จะช่วยเหลือได้ นักเรียนหลายคนต้องออกจากโรงเรียนกลางคันหรือถูกกล่าวหาว่าเป็นนักเรียนเหลวไหล (ศรียา นิยมธรรม และดารณี ศักดิ์ศิริผล, 2544, หน้า 1)

การเรียนการสอนสำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิตตามศักยภาพ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์ที่เพียงพอ สามารถนำความรู้ ทักษะ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น

ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสาระคณิตศาสตร์ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนไว้ว่า เมื่อนักเรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี นักเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ตระหนักในคุณค่าของคณิตศาสตร์ การที่นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างมีคุณภาพนั้น จะต้องมีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะกระบวนการควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยมีความรู้ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐานเกี่ยวกับจำนวนและการดำเนินการ การวัด เรขาคณิต พีชคณิต การวิเคราะห์ข้อมูล และความน่าจะเป็น พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การใช้เหตุผล การสื่อสาร สื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ การนำเสนอข้อมูลมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ มีความสามารถในการทำงานอย่างมีระบบ มีระเบียบวินัยมีความรอบคอบ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง พร้อมทั้งตระหนักในคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 2-3) นอกจากนี้กองการวิจัยทางการศึกษา (2538, หน้า 70) ได้รายงานว่าในการเรียน โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา นักเรียนมีปัญหาในเรื่องการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ไม่สามารถตีความและแปลความโจทย์ได้ ดังนั้น ขยายหม้อใหญ่ของนักเรียนในการเรียนคณิตศาสตร์ก็คือ การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ (ดวงเดือน อ่อนนวม, 2536, หน้า 10)

การสอนการแก้โจทย์ปัญหา การวิเคราะห์ความหมายของโจทย์ปัญหา และมีความเข้าใจโจทย์ปัญหาเป็นทักษะที่ยาก ครูผู้สอนต้องช่วยชี้แนะให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาได้ด้วยตนเองส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบรูปแบบหรือวิธีการแก้โจทย์ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ดังที่ผดุง อารยะวิญญู (2544, หน้า 107) ได้เสนอขั้นตอนในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยทั่วไปไว้ 7 ขั้นตอน คือขั้นที่ 1 อ่านคำถามโดยละเอียด ศึกษาคำศัพท์ที่สำคัญ ขั้นที่ 2 ตอบคำถามว่าโจทย์ต้องการอะไร ขั้นที่ 3 คิดพิจารณาว่าทำอย่างไรจึงจะได้คำตอบ ขั้นที่ 4 จำนวนตัวเลขที่นำมาคำนวณมีกี่ตัว ขั้นที่ 5 การวาดภาพประกอบ นักเรียนวาดภาพตามโจทย์ปัญหา ขั้นที่ 6 เขียนประโยคสัญลักษณ์ ขั้นที่ 7 ลงมือคำนวณ นักเรียนต้องรวบรวมความรู้และพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเข้าด้วยกันเพื่อทำความเข้าใจและปรับปรุงคำตอบ

ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ โดยพิจารณาจาก ผลการเรียนของนักเรียนที่มีปัญหา ด้านการเรียนรู้ เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ในเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเนินตะบะก อำเภอบางบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ ที่มีผลการเรียนในเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ต่ำ สาเหตุสำคัญ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจาก นักเรียนขาดความสามารถในการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ จำเป็นต้องพัฒนาการแก้โจทย์ปัญหาให้ดีขึ้น ครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ และแก้โจทย์ปัญหาด้วยตนเอง ตามเงื่อนไขต่างๆ ที่โจทย์กำหนด โดยมีครูผู้สอนชี้แนะ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ โจทย์ปัญหาเป็นเรื่องของทักษะ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เพื่อเพิ่มความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาสถานการณ์ที่ใช้ทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบฝึกทักษะที่มีขั้นตอนในการแก้โจทย์ปัญหา ดังนี้ อ่านคำถามโดยละเอียด ศึกษาคำศัพท์ที่สำคัญ ตอบคำถามให้ว่าโจทย์ต้องการอะไร ทำอย่างไรจึงจะได้คำตอบ มีจำนวนตัวเลขกี่จำนวนที่ใช้ในการคำนวณ วาดภาพประกอบ เขียนประโยคสัญลักษณ์ ลงมือคำนวณ การแก้โจทย์ปัญหาสถานการณ์ที่ใช้ทศนิยม เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ในเรื่องการบวก การลบ การคูณ ทศนิยม
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่เกิดจากการใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาที่สร้างขึ้น
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการใช้เทคนิคการสอนโจทย์ปัญหา โดยใช้แบบฝึกทักษะในการเรียนการสอน

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดี่ยว วัดผลการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design)

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ที่มีระดับสติปัญญา 90 ขึ้นไป ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน และกำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านเนินตะบก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด จำนวน 6 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ใช้เนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – ป.6) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก การลบ การคูณทศนิยม

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา

3. ขอบเขตเวลา การวิจัยการทดลองวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ ๑ละ 5 แผน ๑ละ 50 นาที ตั้งแต่เดือนวันที่ 1 กุมภาพันธ์-วันที่ 10 มีนาคม 2551

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อศึกษาหาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดี่ยว วัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ 2538 หน้า 249)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ เกี่ยวกับการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเนินตะบก อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือแบบทดสอบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเนินตะบก โดยจัดแบ่งแบบทดสอบออกเป็น 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบทดสอบความสามารถในการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิด หรือไม่ตอบ ให้ 0 คะแนน

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิด หรือไม่ตอบ ให้ 0 คะแนน

ฉบับที่ 3 แบบทดสอบแสดงวิธีทำในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เป็นแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ เกณฑ์ให้คะแนน คะแนนเต็มข้อละ 6 คะแนน ชั้นที่ 1 ตอบคำถามว่าโจทย์ต้องการอะไร แล้วขีดเส้นใต้ได้ถูกต้อง 1 คะแนน ชั้นที่ 2 คิดพิจารณาว่าทำอย่างไรจึงจะได้คำตอบ การบวก การลบ หรือการคูณได้ 1 คะแนน ชั้นที่ 3 จำนวนตัวเลขที่นำมาคำนวณมีกี่ตัวที่นำมาคิดคำนวณได้ 1 คะแนน ชั้นที่ 4 เขียนประโยคสัญลักษณ์ ได้ 1 คะแนน ชั้นที่ 5 แสดงวิธีทำถูกต้องได้ 1 คะแนน ชั้นที่ 6 หากคำตอบได้ถูกต้องได้ 1 คะแนน ไม่ทำให้ 0 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตเพื่อขอความร่วมมือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินตะบก อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ขออนุญาตให้ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

2. ผู้วิจัยทำการทดสอบนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้คณิตศาสตร์เกี่ยวกับโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เป็นเวลา 5 สัปดาห์

3. รวบรวมข้อทดสอบ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติที่ใช้ ผู้วิจัยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean)
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. สัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์แบบทดสอบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเนินตะบะก สรุปลักษณะสำคัญได้ดังนี้

ฉบับที่ 1 ผลการใช้แบบทดสอบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า คะแนนของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ มีความแตกต่างกันโดยคะแนนก่อนการทดลอง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 3 – 10 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มอยู่ที่ 5.83 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลประชากร (Standard Deviation) อยู่ที่ 2.26 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation) อยู่ที่ 38.76 % และเมื่อทำการทดลองใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 10 - 15 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มอยู่ที่ 12.50 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลประชากร (Standard Deviation) อยู่ที่ 1.50 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation) อยู่ที่ 12.00 % ซึ่งหมายถึงหลังการทดลองการกระจายของคะแนนน้อยลง แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนทำการทดลองแสดงให้เห็นว่า เมื่อใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำมาทดลองกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์สูงขึ้นทุกคน และมีความสามารถใกล้เคียงกัน

ฉบับที่ 2 ผลการใช้แบบทดสอบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า คะแนนของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์มีความแตกต่างกันโดยคะแนนก่อนการทดลอง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 4 – 12 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มอยู่ที่ 6.66 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลประชากร ((Standard Deviation) อยู่ที่ 2.61 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation) อยู่ที่ 39.20 % และเมื่อทำการทดลองใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 11 - 15 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มอยู่ที่ 12.66 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลประชากร (Standard Deviation) อยู่ที่ 1.34 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation) อยู่ที่ 10.58 % ซึ่งหมายถึงหลังการทดลองการกระจายของคะแนนน้อยลง แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนทำการทดลองแสดงให้เห็นว่า เมื่อใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำมาทดลองกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์สูงขึ้นทุกคน และมีความสามารถใกล้เคียงกัน

ฉบับที่ 3 ผลการใช้แบบทดสอบแสดงวิธีทำในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า คะแนนของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ มีความแตกต่างกันโดยคะแนนก่อนการทดลอง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 13 – 22 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มอยู่ที่ 16.50 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลประชากร ((Standard Deviation) อยู่ที่ 2.98 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation) อยู่ที่ 18.06 % และเมื่อทำการทดลองใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 22 - 29 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มอยู่ที่ 25.50 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลประชากร (Standard Deviation) อยู่ที่ 2.75 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation) อยู่ที่ 10.78 % ซึ่งหมายถึงหลังการทดลองการกระจายของคะแนนน้อยลง แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนทำการทดลองแสดงให้เห็นว่า เมื่อใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำมาทดลอง

กับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์สูงขึ้นทุกคน และมีความสามารถใกล้เคียงกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการวิจัย การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเนินตะบอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต โดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังจากทดลองสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยใช้ เทคนิควิธีการจัดกระบวนการเรียนการสอนแก้โจทย์ปัญหา แล้วมีผลสัมฤทธิ์ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับดีและสูงขึ้นทุกคน

2. ผลการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณิ วรธนวติน (2542) การสร้างแบบทดสอบที่ใช้ในการฝึกความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ราชัน นิลบรรพต (2546) การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ วิไลวรรณ อันทะลย์ (2548 หน้า 61) ผลการใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาสถานการณ์ที่ใช้ทัศนียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิณา อาสุยา (2548) ผลการใช้เทคนิคการสอนโจทย์ปัญหาเชิงกราฟพิศต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ พบว่าการสอนที่มีเกณฑ์ประสิทธิภาพสูง จะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี และนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนเขียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสูงขึ้น

การวิจัยสรุปได้ว่า คะแนนหลังการใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่าคะแนนก่อนการใช้แบบฝึกทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะนักเรียนแต่ละคนมีคะแนนหลังการใช้แบบฝึกทักษะเพิ่มขึ้นทุกคน

สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนถึงผลการเรียนของนักเรียนที่ดีขึ้น หลังการใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ผู้ปกครองพอใจผลการเรียนของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูผู้สอนต้องศึกษาการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ไปทดลองใช้ในการพัฒนาศักยภาพ ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องได้

1.2 ครูผู้สอนนำเทคนิคการวาดภาพในการสอนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ไปใช้กับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จำกัดเวลา ให้นักเรียนที่มีความแตกต่างกัน เพื่อให้นักเรียนได้มีการพัฒนาการที่เต็มตามศักยภาพเต็มความสามารถของตนเอง

1.3 ครูผู้สอนควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลากหลายลักษณะ ซึ่งจะทำให้นักเรียนสนุกสนานกับการเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีวิจัยใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องอื่นๆในระดับชั้นที่สูงขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเรื่องความคงทนทางการเรียนรู้ของที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

2.3 ควรมีการวิจัยแบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ใช้กับสาระอื่น

เอกสารอ้างอิง

- ดวงเดือน อ่อนนวม. (2536, พฤศจิกายน, ธันวาคม). "โจทย์ปัญหา- ปัญหาโจทย์".
วารสารคณิตศาสตร์, 37 (422-423), หน้า 10-17.
- ธนวรรณ ลิ้มสมุทราชัยพร. (2545). การสร้างชุดฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์
ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2544). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : แวนแก้ว.
----- (2544). เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ไร่ไทยเพลส.
- ราชัน นิลบรรพต. (2546). การศึกษาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
จากการสอนโดยวีเอสคิวอาร์คิวคิว. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาการศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณ ขุนศรี. (2546, พฤษภาคม, กรกฎาคม). ตัวการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำไปสู่
การแก้ปัญหา. วารสารคณิตศาสตร์, 47 (536-538) หน้า 9-15.
- วรรณ วีรชนวสิน. (2542). การสร้างแบบทดสอบที่ใช้ในการฝึกความสามารถในการแก้โจทย์
ปัญหาคณิตศาสตร์เรื่องวงกลม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณิพนธ์การศึกษ
มหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชาการ, กรม. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.
กรุงเทพฯ : องค์การกำรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- วิไลวรรณ อันทะลย์. (2548) ผลการใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา
ถานการณ์ที่ใช้ศนิยมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรียา นิยมธรรม และดารณี ศักดิ์ศิริผล. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องสำรวจเด็กที่มีปัญหา
ทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร. ภาควิชาการศึกษาพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ผลของโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิดที่มีต่อการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านโคกหนองแวง จังหวัดนครราชสีมา

The Effect of Mind Mapping Practice Program on Analytical Thinking of the Second Level Students at Wat Ban Kok Nongwang School in Nakhon Ratchasima Province

สุพรรณณี ชัยสีดา¹, กาญจนา ท่อแก้ว², ประยุทธ์ ไทยธานี³

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

² อาจารย์ สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิดที่มีต่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านโคกหนองแวง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 62 คน ซึ่งได้จากการจับคู่คะแนนการคิดวิเคราะห์ที่มีคะแนนใกล้เคียงกันเป็นคู่ ๆ แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 31 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิด ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกแบบแผนการทดลองเป็น แบบกลุ่มตัวอย่างได้จากการจับคู่และมีการสอบก่อน-หลัง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ โปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิด และแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .826 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังการทดลอง นักเรียนที่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิดมีคะแนนการคิดวิเคราะห์ทั้งรายด้านและโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. หลังการทดลอง นักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิดมีคะแนนการคิดวิเคราะห์ทั้งรายด้านและโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. หลังการทดลอง นักเรียนที่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิดมีคะแนนการคิดวิเคราะห์ทั้งรายด้านและโดยรวมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : โปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิด, การคิดวิเคราะห์

Abstract

The purpose of this true experimental research was to study of the effects of mind mapping practice program on analytical thinking of the second level students at Wat Ban Kok Nongwang School in Nakhon Ratchasima Province. The samples were 62 students that has, they were matched pairs by scores and simple randomly assigned into experimental group and control group, each of which consisted of 31 students. The experimental group practiced the mind mapping while the control group was not. The experimental design was matched pairs pretest-posttest design. The research instrument were the mind mapping practice program and the analytical thinking test (R = .826). The t-test was utilized for data analysis.

The results were as follows :

- (1) The posttest scores on the analytical thinking test of the experimental group was higher than its pretest scores at .05 level significance.

(2) The posttest scores on the analytical thinking test of the control group was higher than its pretest scores at .05 level significance.

(3) The posttest scores on the analytical thinking test of the experimental group was higher than the posttest scores on the analytical thinking test of the control group at .05 level significance.

Keywords : Mind Mapping Practice Program, Analytical Thinking

บทนำ

การศึกษาของประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของการศึกษาในการส่งเสริมความคิดให้แก่เด็กและเยาวชน โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ที่เน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม ได้กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามมาตรา 24(2) ให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยการฝึกทักษะการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 24-26) การคิดจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตเป็นแกนแท้ของศักยภาพของสมองและสติปัญญาของมนุษย์ มีหลายประเภท เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การคิดวิจารณ์ญาณ และการคิดแก้ปัญหา (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2551 : 48)

การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เป็นการคิดในระดับพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคน และเป็นพื้นฐานสำหรับการคิดในลักษณะอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการคิดเชิงเปรียบเทียบการคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงอนาคต การคิดเชิงบูรณาการ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546 : 1) การคิดวิเคราะห์จะช่วยให้เรารู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องต้นของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้เรารู้ข้อเท็จจริงที่เป็นพื้นฐานความรู้ที่จะนำไปใช้ประเมินในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง บุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จะมีความสามารถในด้านอื่น ๆ เหนือกว่าบุคคลอื่น ทั้งทางด้านสติปัญญาและการดำเนินชีวิต

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2551 : ก-จ) พบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านโคกหนองแวง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยทำการสอนอยู่นั้น ควรได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตได้อย่างเข้มแข็ง ด้วยหลักเหตุผล เนื่องจากมาตรฐานที่ควรได้รับการปรับปรุง คือมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มีผลการประเมินคุณภาพพอใช้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนของครูยังมุ่งเน้นสอนเนื้อหาเพื่อให้ครบตามหลักสูตร ทำให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์น้อยและยังขาดเทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีความสุขเกิดกระบวนการคิดและการจำโดยไม่ต้องท่องจำซึ่งขึ้นอยู่กับสื่อการสอน และวิธีสอนที่ยังไม่เหมาะสมกับเนื้อหา ส่วนผู้เรียน ยังขาดทักษะกระบวนการคิด และความละเอียดรอบคอบ เป็นผู้ฟังการบรรยาย และจดบันทึกตามการสอนของครู ขาดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และไม่มีวิธีจดบันทึกในการช่วยจำของนักเรียน

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นอย่างมาก ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี วิธีการหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับสำหรับการพัฒนา คือ การใช้แผนที่ความคิด (Mind mapping) เป็นเครื่องมือในการสร้างเสริมการเรียนรู้ รวบรวม บันทึก และสรุปความรู้ความคิด โดยเริ่มจากความคิดหลักหรือหัวข้อแล้วแยกออกไป เป็นความคิดรองและความคิดย่อย ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการคิดที่ชัดเจน จนนักเรียนสามารถอธิบายขยายความและเขียนออกมาด้วยความคิดของตนเองได้ จากการศึกษางาน วิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้แผนที่ความคิด มีข้อค้นพบที่สนับสนุน เช่น นิสากร รั้งษ์โกโนดร (2550) ที่ศึกษาผลของการใช้แผนที่ความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกใช้เทคนิคแผนที่ความคิด มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่

ไม่ได้รับการฝึก หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการฝึกใช้เทคนิคแผนที่ความคิด มีคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

ผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการใช้แผนที่ความคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดสูงขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้เพราะแผนที่ความคิดเป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเอาความสามารถของสมองไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ด้วยการใช้ทักษะทั้งหมดของสมองทั้ง 2 ซีกทำงานร่วมกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการของแผนที่ความคิด เชื่อมโยงเรื่องราวหรือแนวคิดด้วยการใช้แผนภูมิ ใช้สี ใช้ภาพ ใช้คำหลักหรือการบันทึกย่อ ให้สมองได้เห็นภาพความเชื่อมโยงของสิ่งที่เรียนรู้อันเชื่อมโยงกับความเป็นจริงในชีวิต จะช่วยในการจำด้วยความเข้าใจและสนุกที่จะได้เรียนรู้มากขึ้นหรือถ้าจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนโดยใช้แผนที่ความคิดจะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและเกิด ความรักในสิ่งที่กำลังเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความสุข (ชัยญา ผลอนันต์. 2552 : 74-75)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิดที่มีต่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านโคกหนองแวง จังหวัดนครราชสีมา หากการวิจัยได้ผลตามที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนที่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิดในครั้งนี้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างแนวทางให้ครูหรือผู้สนใจ นำเอาโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิดไปใช้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์รายด้านและโดยรวมของนักเรียนที่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิดก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์รายด้านและโดยรวมของนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิดก่อนและหลังการทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์รายด้านและโดยรวมหลังการทดลองระหว่างนักเรียนที่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิดกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) โรงเรียนวัดบ้านโคกหนองแวง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวัดบ้านโคกหนองแวง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 62 คน โดยเรียงลำดับคะแนนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ใกล้เคียงกันเป็นคู่ ๆ (Matched-pairs random sampling) จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) แบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 31 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิด
เป็นโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิดที่สร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามขั้นตอน กระบวนการของการเรียนรู้ทำให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวนรวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแผนที่ความคิดเพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม
 - 1.2 เข้าอบรมการสร้างแผนที่ความคิดกับ Tony Buzan ในหลักสูตรการอบรม เรื่องการเรียนการสอนในโลกใหม่ยุคแห่งสมอง ในวันที่ 19-20 กันยายน 2552 ณ โรงแรมเอเชีย ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและกฎเกณฑ์ของการเขียนแผนที่ความคิดเพิ่มมากขึ้น

1.3 ศึกษาเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

1.4 สร้างโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิด ประกอบด้วย ชื่อ เวลาที่ใช้ สื่อและอุปกรณ์ จุดประสงค์ การเรียนรู้ กิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ 3 ชั้น คือ ชั้นนำ ชั้นฝึกปฏิบัติ ชั้นสรุปและประเมินผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.4.1 ชั้นนำ อธิบายเกี่ยวกับแผนที่ความคิด ประโยชน์ หลักการ วิธีการ และกฎของการเขียนแผนที่ความคิดให้นักเรียนเข้าใจ ให้นักเรียนดูตัวอย่างการเขียนแผนที่ความคิดในลักษณะต่าง ๆ พร้อมทั้งอธิบายเพิ่มเติม กำหนดหัวข้อเกี่ยวกับการเขียนแผนที่ความคิดในแต่ละครั้ง และแนะนำวิธีการเขียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ สามารถเขียนได้ถูกต้อง

1.4.2 ชั้นปฏิบัติ นักเรียนทำการฝึกสร้างแผนที่ความคิด ในแต่ละเรื่อง โดยให้เขียนในลักษณะเริ่มจากแกนหลักของแผนที่ความคิด โดยผู้วิจัยช่วยแตกหัวข้อย่อย ๆ ออกจากแกนหลักเพื่อเป็นแนวทางในการฝึกสร้าง นักเรียนตกแต่งแผนที่ความคิด โดยใช้สีต่าง ๆ ให้สวยงาม

1.4.3 ชั้นสรุปและประเมินผล นักเรียนอธิบายเกี่ยวกับแผนที่ความคิดที่นักเรียนแต่ละคนเขียนขึ้น พร้อมทั้งประเมินผล และผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเขียนแผนที่ความคิดของนักเรียน และร่วมกันสรุปผลจากการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง

1.5 นำเสนอโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิดต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ในด้านของเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

1.6 ปรับปรุงโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิดตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.7 นำโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิดที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองม่วง จำนวน 20 คน เพื่อพิจารณาความยากง่าย ลำดับขั้นตอนของกิจกรรม การใช้ภาษา เวลา แล้วนำผลที่ได้รับมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุง

1.8 นำโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิดที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มทดลองตามที่กำหนดไว้

2. แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์

2.1 แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบเลือกตอบ (Multiple choice) ชนิด 4 ตัวเลือก แบ่งเป็น 3 สถานการณ์ละ 10 ข้อ แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ ในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ การคิดวิเคราะห์ ความสำคัญ การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการคิดวิเคราะห์หลักการ รวม 30 ข้อ

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีของ Bloom จำนวน 1 ฉบับ มีรายละเอียดการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ ดังนี้

2.2.1 การเตรียมการ

ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบทดสอบจาก ตำรา ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างนิยามปฏิบัติการของแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ทั้ง 3 ด้าน คือ การคิดวิเคราะห์ความสำคัญ การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการคิดวิเคราะห์หลักการ

2.2.2 การดำเนินการสร้างข้อสอบ

2.2.2.1 สร้างแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบทดสอบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก ให้ครอบคลุมเนื้อหา จำนวน 60 ข้อ นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม แล้วนำข้อบกพร่องไปปรับปรุง

2.2.2.2 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการและตรวจภาษาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ของแบบทดสอบ ข้อสอบที่ใช้ได้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป จำนวน 55 ข้อ

2.2.3 การตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบ

2.2.3.1 นำแบบทดสอบทั้ง 55 ข้อ ที่ได้รับการปรับปรุงแล้วโดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียน

บ้านลำพะเนียง จำนวน 73 คน เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษา คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ คำนวณเวลาที่ใช้การทำแบบทดสอบ เพื่อใช้เป็นเวลาในการทดสอบจริง และหาคุณภาพของข้อสอบรายข้อ

2.2.3.2 นำผลการทดสอบมาตรวจสอบให้คะแนนถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน

ตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 คำตอบ ได้ 0 คะแนน

2.2.3.3 ตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบรายข้อ พบว่าดัชนีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง

.411-.753 และดัชนีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .243-.737 จำนวน 30 ข้อ วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยคำนวณจากสูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson ได้เท่ากับ .826 นำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ที่พัฒนาแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ผู้วิจัยทดสอบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนการทดลอง แล้วสุ่มเข้ารับการทดลอง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 31 คน

ระยะทดลอง เริ่มดำเนินการทดลองที่ห้องสมุดโรงเรียนวัดบ้านโคกหนองแขว ตั้งแต่วันที่ 18 มกราคม 2553 ถึงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2553 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง คือ กลุ่มทดลองดำเนินการฝึกสร้างแผนที่มีความคิด รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง สัปดาห์ละ 3 วัน เวลา 14.30-15.30 น. ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก แต่จะอยู่ในช่วงรายวิชาซ่อมเสริม จึงอยู่ในความดูแลของครูในรายวิชาซ่อมเสริมของแต่ละชั้น

ระยะหลังการทดลอง ทดสอบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการทดลอง ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2553 เวลา 08.30-09.30 น. รวบรวมคะแนนการทดสอบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์รายด้านและโดยรวมของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent sample)
3. เปรียบเทียบคะแนนการคิดวิเคราะห์รายด้านและโดยรวมหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระจากกัน (t-test for independent sample)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนการคิดวิเคราะห์รายด้านและโดยรวมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง (n = 31) มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การคิดวิเคราะห์ความสำคัญ ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 4.806 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.869 ภายหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 6.096 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.491 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 5.032 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.906 ภายหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 7.161 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.573 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 การคิดวิเคราะห์หลักการ ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 5.548 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.877 ภายหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 7.161 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.828 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ยของทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง สรุปได้ดังนี้

1. หลังการทดลอง นักเรียนที่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิดมีคะแนนการคิด วิเคราะห์ทั้งรายด้านและโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ แสดงว่าการฝึกสร้างแผนที่ความคิดสามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้เพิ่มสูงขึ้นได้ ทั้งนี้แผนที่ความคิดเป็นวิธีที่เปิด โอกาสให้ผู้เรียนนำเอาความสามารถของสมองไปใช้ให้เกิด ประโยชน์อย่างสูงสุด ด้วยการใช้ทักษะทั้งหมดของสมองทั้ง 2 ซีกทำงานร่วมกัน โดยสมองซีกซ้ายทำหน้าที่วิเคราะห์ความเป็นเหตุผล สมองซีกขวาทำหน้าที่สังเคราะห์คิดสร้างสรรค์จินตนาการ ความงาม ศิลปะ จังหวะต่าง ๆ แผนที่ความคิดช่วยประหยัดเวลาในการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดกลุ่มแยกแยะองค์ประกอบเนื้อหา การปรับปรุง การระลึก การสร้างสมมุติฐานความคิดสร้างสรรค์ และการคิดไตร่ตรอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับผู้เรียน สามารถใช้แผนที่ความคิดในการควบคุมกับการระดมสมองเรื่องใหม่ ๆ การวางแผน การสรุป การทบทวน การจดบันทึก (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2542 : 1) นอกจากนี้วิธีการของแผนที่ความคิดยังเชื่อมโยงเรื่องราวหรือแนวคิดด้วยการใช้แผนภูมิ ไซส์ ไซภาพ ใช้คำหลักหรือการบันทึกย่อ ให้สมองได้เห็นภาพความเชื่อมโยงของสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับความเป็นจริงในชีวิต ช่วยในการจำด้วยความเข้าใจ และสนุกที่ได้เรียนรู้มากขึ้นสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและเกิดความรักในสิ่งที่กำลังเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความสุข (ธัญญา ผลอนันต์, 2552 : 74-75) สอดคล้องกับ Buzan (1997 : 59) ที่กล่าวว่าแผนที่ความคิดเป็นการแสดงออกของความคิดรอบทิศทาง ซึ่งเป็นลักษณะการทำงานตามธรรมชาติของสมองมนุษย์ และเป็นเทคนิคการแสดงออกด้วยภาพที่มีพลังนำไปสู่กุญแจสากลที่จะไขไขประตูไปสู่ศักยภาพของสมอง และเป็นความคิดนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกแง่มุมของชีวิต ซึ่งการเรียนที่ได้รับการพัฒนาและการคิดที่ชัดเจนขึ้นจะนำไปสู่การพัฒนาการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิสากร รังษิกโนตร (2550) ที่ศึกษาผลของการใช้แผนที่ความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการฝึกใช้เทคนิคแผนที่ความคิด มีคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการทดลอง ผลการวิจัยของ สุพรรณิ สุวรรณจรัส (2543) ที่ศึกษาผลของการฝึกโดยใช้แผนที่ความคิดที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง ผลการวิจัยของ นวลเพ็ญ พุมรินทร์ (2546) ที่ศึกษาผลของการใช้แผนที่ความคิดที่มีต่อการพัฒนาการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองนครราชสีมา พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการของการเขียนแผนที่ความคิดดีขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรียงความของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนที่ความคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่าแผนที่ความคิดสามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์ทั้งรายด้านและโดยรวมของนักเรียนกลุ่มทดลองให้เพิ่มสูงขึ้นได้

2. หลังการทดลอง นักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิดมีคะแนนการคิดวิเคราะห์ทั้งรายด้านและโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เพราะเมื่อนักเรียนกลุ่มนี้จะไม่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิด แต่นักเรียนก็ยังได้รับการเรียนรู้ในห้องเรียนทุกวัน โดยจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่สอนนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่าในการเรียนการสอนนักเรียนนั้นครูมีการสอนแบบกิจกรรมโครงการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการสอนโดยใช้แผนผังโน้ตส์ (สมพร สงนอก, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2553) ซึ่งวิธีการสอนเหล่านี้อาจสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ได้ ดังผลการวิจัยของอรัญญา โชคสวัสดิ์ (2550) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยอ้างอิงกิจกรรมโครงการ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านป่าวน ระดับช่วงชั้นที่ 2 พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีจำนวน

นักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 82.77 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 83.88 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ผลการวิจัยของ จุฬารัตน์ ต่อหิรัญพฤษ (2551) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยของ อาร์ม โพรพัณน์ (2550) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเขียนแผนผังมโนคติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเขียนแผนผังมโนคติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิด การคิดวิเคราะห์ทั้งรายด้านและโดยรวมของนักเรียนก็เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการได้รับการเรียนการสอนที่โรงเรียนตามปกติ ซึ่งครูผู้สอนมีวิธีการสอนที่สนับสนุนให้เกิดการคิดวิเคราะห์

3. หลังการทดลอง นักเรียนที่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิดมีคะแนนการคิดวิเคราะห์ทั้งรายด้านและโดยรวมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 3 แสดงให้เห็นว่าแผนที่ความคิดเป็นวิธีที่สามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิดให้เพิ่มสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก ทั้งนี้เป็นเพราะโปรแกรมการฝึกสร้างแผนที่ความคิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้คือ 1) ขั้นนำ คืออธิบายเกี่ยวกับแผนที่ความคิด ประโยชน์ หลักการ วิธีการ และกฎของการเขียนแผนที่ความคิดให้นักเรียนเข้าใจ และให้นักเรียนดูตัวอย่างการเขียนแผนที่ความคิดในลักษณะต่าง ๆ พร้อมทั้งอธิบายเพิ่มเติม 2) ขั้นฝึกปฏิบัติ นักเรียนทำการฝึกสร้างแผนที่ความคิดตามโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำ และนักเรียนตกแต่งแผนที่ความคิด โดยใช้สีต่าง ๆ ให้สวยงาม 3) ขั้นสรุปและประเมินผล นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับแผนที่ความคิดที่นักเรียนแต่ละคนเขียนขึ้นพร้อมทั้งประเมินผล และผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเขียนแผนที่ความคิดของนักเรียน และร่วมกันสรุปผลจากการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการฝึกสร้างแผนที่ความคิดสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก และมีปัจจัยสำคัญอยู่หลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เข้ารับการฝึกสร้างแผนที่ความคิด ดังนี้

3.1 นักเรียนกลุ่มทดลองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกคน จึงสะดวกต่อการฝึก เนื่องจากโปรแกรมฝึกสร้างแผนที่ความคิด ซึ่งผู้วิจัยใช้เนื้อหาที่เรียนในแต่ละครั้งจะมีรูปแบบที่แตกต่างออกไป มีการวาดรูปเพื่อประกอบเพิ่มเติมให้สวยงาม ในการสร้างแผนที่ความคิดนั้นมีความยืดหยุ่น สามารถทำได้หลายรูปแบบ แม้ในเนื้อหาเดียวกัน ไม่ถือว่าแบบใดถูกต้องที่สุด นักเรียนจึงไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการทำกิจกรรม มีการระบายสีที่สวยงาม ทำให้เร้าความสนใจได้ดี ดังที่ Osborn (1963 : 84) กล่าวว่า สีช่วยให้การจดจำและจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ และวัสดุการสอนที่เร้าความสนใจได้ดี ต้องแปลกใหม่ หรือเปลี่ยนสี เปลี่ยนขนาดและรูปร่างตัวอักษร ประกอบกับการนำเสนอแผนที่ความคิด

3.2 การฝึกสร้างแผนที่ความคิดครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลอง และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนทำการฝึก คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการทำฝึกแต่ละครั้ง ในครั้งที่ 1-3 ผู้วิจัยได้นำให้นักเรียนทำตามทั้งหมดเพื่อให้นักเรียนฝึกทำและสังเกตหลักการและวิธีการทำด้วยการปฏิบัติ จากนั้นในครั้งที่ 4-6 ผู้วิจัยช่วยนักเรียนสร้างแก่นแกน (แกนหลัก) และกิ่งแก้ว (แกนรอง) แล้วให้นักเรียนแตกหัวข้อย่อยๆ ในกิ่งก้อยต่อไปเรื่อยๆ พบว่านักเรียนสามารถแตกหัวข้อย่อยออกไปได้ถูกต้อง ครั้งที่ 7-12 ให้นักเรียนฝึกสร้างแผนที่ความคิดด้วยตัวเอง โดยผู้วิจัยคอยสังเกตและให้คำปรึกษา พบว่านักเรียนประมาณร้อยละ 70 ทำได้ด้วยความเข้าใจสามารถแตกหัวข้อออกไปได้ถูกต้องตามกฎและหลักการ ส่วนนักเรียนที่เหลือยังไม่ค่อยเข้าใจ ผู้วิจัยต้องให้คำปรึกษาและเพื่อนที่ทำได้ช่วยอธิบายในบางครั้ง

3.3 บรรยายภาพและสถานที่ในการทดลองเอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรม กล่าวคือ สถานที่ทำกิจกรรมกลุ่มแต่ละครั้งผู้วิจัยใช้ห้องสมุดของโรงเรียน ซึ่งมีขนาดกว้างขวาง เย็นสบาย และเงียบสงบ เพราะอยู่ห่างจากอาคารเรียนประมาณ 200 เมตร และอยู่ใกล้สระน้ำ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Alverman (1982) ที่ศึกษาผลของการใช้แผนที่ความคิด เป็นแบบฝึกหัดชนิดเติมคำกับนักเรียนระดับ 10 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนที่ความคิดสามารถจำใจความของเรื่องได้อ่านได้ถึงร้อยละ 73 ในขณะที่กลุ่มที่เรียนด้วยการอ่านแบบธรรมดาสามารถจำได้เพียงร้อยละ 57 ผลการวิจัยสรุปว่าแผนที่ความคิดช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำใจความสำคัญของเรื่องได้อ่านได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ซูลิพร ฤทธิเดช (2547) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องชนิดของคำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้และไม่ใช้แผนที่ความคิด พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิดสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้โดยไม่ใช้แผนที่ความคิด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ระวีวรรณ ขวัญศรี (2550) ที่ศึกษาผลของการสอนโดยใช้แผนที่ความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่างกัน พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนที่ความคิดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันท์เจ้า เกียรติวี (2547) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยวิธีการใช้แผนที่ความคิดกับการเรียนแบบร่วมมือ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการใช้แผนที่ความคิดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบการเรียนแบบร่วมมือ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเหตุให้การฝึกสร้างแผนที่ความคิดสามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์ทั้งรายด้านและโดยรวมของนักเรียนกลุ่มทดลองให้เพิ่มสูงขึ้นกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ควรนำการฝึกสร้างแผนที่ความคิดไปใช้ในระยะเวลาตลอดปีการศึกษา เพราะการคิดวิเคราะห์เป็นสิ่งที่จะต้องให้นักเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงจะเห็นผลได้อย่างชัดเจน และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

1.2 ครูผู้สอนควรพิจารณาเลือกเนื้อหาหรือปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน และการเรียงลำดับของเรื่องที่น่ามาฝึกสร้างแผนที่ความคิดควรเริ่มจากเรื่องที่ไม่ซับซ้อน จากนั้นก็เป็นเรื่องที่ยากขึ้นไปเรื่อย ๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียน

1.3 ควรมีการฝึกสร้างแผนที่ความคิดเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มละ 3-5 คน เพราะนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา นักเรียนบางคนอาจมีปัญหาในด้านการอ่าน จึงควรจัดเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนช่วยกันภายในกลุ่ม หรือครูผู้สอนควรนำนักเรียนอ่านเนื้อเรื่องก่อนการฝึกสร้าง

1.4 หากนักเรียนมีปัญหาในการอ่าน อาจขยายเวลาในการฝึกสร้างแผนที่ความคิดเป็นครั้งละประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง เนื่องจากนักเรียนต้องใช้เวลาในการอ่านเพื่อทำความเข้าใจ แต่หากไม่มีเวลาอาจให้นักเรียนนำกลับไปทำเป็นการบ้านหรือทำในชั่วโมงว่าง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลของการฝึกสร้างแผนที่ความคิดควบคู่กับวิธีการสอนอื่นๆ เช่น วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ วิธีสอนแบบบูรณาการ เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกสร้างแผนที่ความคิดที่มีต่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหรือบุคคลที่มีระดับอายุต่าง ๆ เช่น นักเรียนในแต่ละระดับชั้น

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกสร้างแผนที่ความคิดที่มีต่อตัวแปร ในด้านอื่นๆ เช่น การคิดแก้ปัญหา ความคงทนในการเรียน ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). การคิดเชิงมโนทัศน์. กรุงเทพฯ : ชัดเชลมีเดีย.
- จุฬารัตน์ ต่อหิรัญพฤกษ์. (2551). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูลีพร ฤทธิเดช. (2547). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้และไม่ใช้แผนที่ความคิด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธัญญา ผลอนันต์. (2552). คัมภีร์ Mind Map. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ขวัญข้าว.
- นวลเพ็ญ พุมรินทร์. (2546). ผลของการใช้แผนที่ความคิดที่มีต่อการพัฒนาการเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิสากร รังษิโกนดร. (2550). ผลของการใช้แผนที่ความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ประคองแก้ว ภูวงษ์. (2550). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ. ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 พรันตัง.
- ระวีวรรณ ขวัญศรี. (2550). ผลของการสอนโดยใช้แผนผังทางปัญญาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่างกัน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ลาววรรณ โสมแพน. (2550). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพร สงนอก. ครูโรงเรียนวัดบ้านโคกหนองแขง. สัมภาษณ์. 23 กุมภาพันธ์ 2553.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542). การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน. กรุงเทพฯ : บริษัท ซี.ดี.เน็ต แอนด์ มีลิตมีเดีย จำกัด.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2550).มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ.2549-2553). กรุงเทพฯ : จุฬาทอง.
- สุพรรณิ สุวรรณจรัส. (2543). ผลของการใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรัญญา โชคสวัสดิ์. (2550). การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยอ้างอิงกิจกรรมโครงงาน เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านป่าน ระดับช่วงชั้นที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.
- อาร์ม โพธิ์พัฒน์. (2550). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเขียนแผนผังมโนคติ. ปรินญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Alverman, Donna E. (1982, July). “The effect of graphic organizer instruction on fourth grader 's comprehension on social studies text.” *Journal of Social Studies Research*. 37 : 183-A.
- Bloom , Benjamin S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives Book 1 : cognitive Domain*. London : Longman Group Limited.
- Buzan, Tony. (1997). *The mind map book : Radiant*. London : BBC Book.
- Osborn , Alex F . (1963). *Greative Imagination* . 3rd ed. New York : Charles Scribners a sons.

การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร
และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี
**The Problems of Budget Management within Administrative Decentralization and
Education Management in Basic Educational Institution under
The office of Chantaburi Educational Service Area**

พิชญ์ษิณี โฉมอัมฤทธิ์¹ ปวีศา จรตล² มาโนช กล้องเจริญ³

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ² อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
³ ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดจันทบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา และเปรียบเทียบสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีจำแนกตามข้อมูลด้านการปฏิบัติงาน โดยการเก็บข้อมูล จากผู้บริหารสถานศึกษาวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งตามชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 145 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระโดยใช้สถิติ (t-test) และ F-test (oneway ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิต ด้านการจัดระบบการจัดหาพัสดุ/ทุน ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการรายงานการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ และด้านการตรวจสอบภายใน 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี

ผลการศึกษา พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา กลุ่มระดับการสอนของสถานศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการบริหารงบประมาณและระยะเวลาที่ทำงานดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามีสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณของผู้บริหาร, การบริหารงบประมาณ, การกระจายอำนาจ

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the problems of budget management within administrative decentralization and education management in basic educational institutions under the office of Chantaburi educational service area. The sample used in this research consisted of 145 administrators by stratified random sampling. The data collection was accomplished by a rating scale questionnaire. The statistic procedures used for descriptive analysis were average mean, standard deviation and percentage, while the t-test and the F-test (oneway ANOVA) were used in hypothesis testing.

The results of the study were as follow 1) The problems of budget management within administrative decentralization and education management in Basic Educational Institutions under The office of Chantaburi Educational Service Area were at the medium level towards 6 aspects: budget planning, calculating product cost, inventory management, financial management and budget control, financial report, asset management and internal audit. 2) Result of the comparison the problems of budget management within administrative decentralization and education management in Basic Educational Institution under The office of Chantaburi Educational Service Area classified by gender, age, marital status, educational level, teaching level, the experience working of budget management and time of positions were not difference statistic significant.

Keywords : The status and problems of administrators's budget management, Budget Management, Decentralization

บทนำ

รัฐบาลได้มีนโยบายการศึกษา โดยการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาที่ยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง และคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และเพื่อให้การปฏิรูประบบบริหาร และการจัดการศึกษาดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งมีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ที่ว่า

“มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 6)

ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีนโยบายมุ่งเน้นให้มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาไปสู่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษา และจัดระบบการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 21)

จากการกระจายอำนาจดังกล่าวทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการ ตรวจสอบได้ ตลอดจนบริหารงานมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และมีการจัดการผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management)ซึ่งจะเป็นรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ตลอดจนสามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 39) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะดำเนินการต่างๆได้ต้องอยู่ในกรอบของอำนาจ และหน้าที่ตามกฎหมายและวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานศึกษาเท่านั้น ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้นๆ โดยได้กำหนดให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ที่ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

นอกจากสถานศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปดังกล่าวข้างต้นแล้ว ต้องปฏิบัติตามภารกิจตามกรอบงานที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะด้านการบริหารงบประมาณของ

โรงเรียน ที่ประกอบด้วยงานการเงินและพัสดุ การบริหารงานด้านการเงินและพัสดุเป็นการบริหารอยู่ในกรอบมากกว่าด้านอื่น เพราะว่าต้องอิงกฎระเบียบและข้อบังคับ การบริหารงานการเงิน ที่อยู่นอกกรอบซึ่งเสียอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสำหรับการตีความในระเบียบข้อบังคับที่ต่างกัน ในบางครั้งทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อน ลำช้า เสียเวลา อาจถึงกับต้องเสียอนาคตไปด้วย หากปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเงินและพัสดุ จงใจละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับและมติคณะรัฐมนตรีให้ผู้บังคับบัญชาาระดับสูงขึ้นไปได้พิจารณาโทษอย่างจริงจัง(บุญชู แก้วขมภู. 2539 : 91-92)

จากการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พบว่า การดำเนินงานในด้านนี้มีปัญหาและข้อบกพร่องหลายประการ เช่น รั้งเงินเป็นที่เรียบร้อยแล้วไม่นำส่งหรือลงบัญชีการเงิน เก็บรักษาเงินไว้เกินอำนาจการเก็บรักษา จ่ายเงินผิดประเภท ผิดวัตถุประสงค์โดยไม่ได้รับอนุญาต การรับจ่ายเงินโดยไม่ออกใบเสร็จ หรือไม่มีใบสำคัญการจ่ายเงิน การเรียกเก็บเงินนอกเหนือจากที่ระเบียบกำหนด การจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ไม่เป็นไปตามระเบียบ ค่าเช่าบ้าน ค่ารักษาพยาบาลหรือเงินอื่น จากทางราชการโดยทำหลักฐานเป็นเท็จ ส่วนงานด้านสารบรรณจะพบปัญหา และสาเหตุการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานประจำ(วิไล ศรีธนาภกุล. 2541 : 31-32) และจากผลการประเมินติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลการบริหารการเงิน ตลอดจนการรายงานผลการใช้เงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี โดยหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีนั้นพบว่าโดยส่วนใหญ่สถานศึกษามักแก้ปัญหาโดยมอบหมายงานด้านนี้ให้ครูอาจารย์ปฏิบัติหน้าที่แทน ทำให้ขาดทักษะเฉพาะอย่าง ส่วนงานด้านการเงินบัญชี พบว่า สถานศึกษาจัดทำบัญชีไม่ครบถ้วน เช่น การลงบัญชีผิดพลาด ส่วนงานด้านพัสดุ พบว่า สถานศึกษาจัดทำบัญชีวัสดุและทะเบียนครุภัณฑ์ไม่เป็นปัจจุบัน งานด้านข้อมูลทะเบียนสถิติ รายงาน ทางสถานศึกษาไม่วางแผนงานประจำปี ไม่รายงานข้อมูลที่เป็นจริงให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบตรงตามกำหนดระยะเวลา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1 และเขต 2. 2549 : 21-22)

ในปัจจุบันข้อมูลทางบัญชี หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ข้อมูลทางการเงิน เป็นงานข้อมูลที่มีความสำคัญสำหรับสถานศึกษาอย่างมาก ข้อมูลทางบัญชีที่ถูกต้องครบถ้วน และเชื่อถือได้ ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบสถานะทางการเงิน ผลในการดำเนินงานที่ผ่านมาของสถานศึกษา และประเมินผลการบริหารงานที่ผ่านมา รวมถึงนำไปสู่การวางแผนปรับปรุงการบริหารงานของสถานศึกษาในอนาคตด้วย (มูลนิธิส่งเสริมนโยบายการศึกษา. 2544 : 1) ดังนั้นจากการกระจายอำนาจดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญ การนิเทศ ควบคุมดูแล ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ การพัฒนาการบริหารงานการเงินและพัสดุของสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้การบริหารงานการเงินและงานพัสดุให้มีประสิทธิภาพสูงสุด หากสถานศึกษาสามารถดำเนินการบริหารงานถูกต้อง ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ย่อมส่งผลให้การบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นงานหลัก บรรลุจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะนักวิเคราะห์นโยบายและแผนมีความสนใจในการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เพื่อที่จะได้ทราบถึงสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานการเงินและพัสดุของสถานศึกษา ซึ่งผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานด้านงบประมาณ รวมถึงข้าราชการครูผู้ปฏิบัติงานการเงิน และข้าราชการครูผู้ปฏิบัติงานพัสดุ สามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานด้านงบประมาณให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณ ภายใต้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำแนกตามข้อมูลด้านการปฏิบัติงาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 ในปีงบประมาณ 2551 จำนวนทั้งหมด 221 คน ซึ่งหาขนาดตัวอย่างโดยการใช้อนุกรมวิชา (Yamane, 1973 : 1088) ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 145 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลด้านการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ(Check Lists)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 7 ด้าน รวม 36 ข้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) เท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1 และเขต 2 โดยกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งให้โรงเรียนเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1 และเขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผล โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคลและข้อมูลด้านการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D)
3. เปรียบเทียบสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประเภทกลุ่มของสถานศึกษา ประสบการณ์ด้านการบริหารงบประมาณ และ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน โดยหาค่าที่ (t - test) และค่า F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี สรุปสาระสำคัญของการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 50 ปี อายุระหว่าง 50 – 54 ปีร้อยละ 42.76 มีสถานภาพสมรสคู่ร้อยละ 84.83 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโทและปริญญาตรี ร้อยละ 51.03 และ 48.28 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ปฏิบัติงานอยู่ในกลุ่มระดับการสอนอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 68.97 รองลงมาอยู่ในกลุ่มระดับการสอนอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 20.69 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการบริหารงบประมาณในระยะเวลา 11 – 20 ปีร้อยละ 35.86 รองลงมา มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ร้อยละ 33.10 และมีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา 1 – 10 ปีร้อยละ 41.38 รองลงมาดำรงตำแหน่งในระยะเวลา 11 – 20 ปีร้อยละ 31.03

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณ ภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.14-3.41$)

ด้านการวางแผนงบประมาณ สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณ ภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ด้านการวางแผนงบประมาณ โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.34- 3.46$)

ด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิต สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณ ภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิต โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.14- 3.33$) และมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.39$)

ด้านการจัดระบบการจัดหาพัสดุ/ทุน สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณ ภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ด้านการจัดระบบการจัดหาพัสดุ/ทุนโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33- 3.42$)

ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณ ภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.86- 3.47$)

ด้านการรายงานการเงินและผลการดำเนินงาน สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณ ภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ด้านการรายงานการเงินและผลการดำเนินงานโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.16- 3.43$)

ด้านการบริหารสินทรัพย์ สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณ ภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ด้านการบริหารสินทรัพย์โดยรวมมี

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.01- 3.48$)

ด้านการตรวจสอบภายใน สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณ ภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ด้านการตรวจสอบภายใน โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.23- 3.39$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณ ภายใต้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำแนกตามข้อมูลด้านการปฏิบัติงาน พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา กลุ่มระดับการสอนของสถานศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการบริหารงบประมาณ และระยะเวลาที่ทำงานดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามีสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงบประมาณ ภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิต ด้านการจัดระบบการจัดหาพัสดุ/ทุน ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการรายงานการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ และด้านการตรวจสอบภายใน ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่า หลักการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้กำหนดรูปแบบ โครงสร้างการแบ่งส่วนงานที่เอื้อต่อการบริหารและการจัดการศึกษา และสถานศึกษามีศักยภาพเพียงพอที่จะบริหารงบประมาณได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณทั้ง 7 ด้าน ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมพงษ์ ยุบลนิติย์(2548 :100 - 104) ศึกษาปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และสอดคล้องกับการศึกษาของว่าที่ร้อยตรี มณฑิเตอร์ น้อยบุตดี (2549 : 80 – 81) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุรธานี พบว่า ปัญหาการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมทั้งโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวมามีปัญหาในเรื่องของการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้สถานศึกษายังมีปัญหาในเรื่องการบริหารงบประมาณอยู่ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารงบประมาณขาดความรู้ ความเข้าใจ จนนำไปสู่การปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบทั้งทางด้านการเงิน บัญชี และด้านพัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นต้น ตลอดจนการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จะต้องมีความเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และนโยบายด้านสังคมของรัฐบาลและด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบและเปิดเผยต่อสาธารณะและเป็นที่ยอมรับของสังคม สอดคล้องกับหลักของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 21-23)

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา กลุ่มระดับการสอนของสถานศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการบริหารงบประมาณ และระยะเวลาที่ทำงานดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามีสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจ

บริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาไม่ว่าจะมีสถานภาพ หรือเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ กัน หรือแม้แต่ประสบการณ์การทำงานหรือการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันก็ตาม ปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีความไม่แตกต่างกันนั้น ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารหรือแม้แต่ครูผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ส่วนใหญ่จะได้รับทราบข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากทั้งการผ่านการประชุม อบรม สัมมนา ตลอดจนการสืบค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เป็นผลมาจากการพัฒนาในด้านของเครือข่ายทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และการพัฒนาทางสังคมแห่งการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งจากแนวคิดของการกระจายอำนาจทางการศึกษาทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งเป็นกรสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 6-7) ซึ่งประเด็นสำคัญในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษานั้น ส่วนหนึ่งผู้บริหารต้องตัดสินใจบนฐานของข้อมูลสารสนเทศด้านการเงินที่สัมพันธ์กับเป้าหมาย หรือผลผลิตของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบมีความถูกต้องน่าเชื่อถือและได้มาตรฐาน และมีระบบบัญชีตามเกณฑ์พึงรับ-พึงจ่าย ซึ่งเป็นการบันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายในสถานศึกษา ตลอดจนต้องจัดทำมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ประการได้แก่ ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิตด้านการจัดระบบการจัดหาพัสดุ/ทุน ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการรายงานการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ และด้านการตรวจสอบภายใน เพื่อให้เกิดกระบวนการครบวงจร การบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และจากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางในการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดจันทบุรีว่ามีผลการวิจัยพบว่า วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและการศึกษา สภาพและปัญหา การบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและ ขนาดใหญ่ มีปัญหาการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการบริหารการเงินและด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงิน ผลการดำเนินงานที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ พบว่า การศึกษาในครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ วาที่ร้อยตรีมณฑิเร น้อยบุตดี(2549 : 80 – 81) สภาพและปัญหา การบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ขนาดของโรงเรียนต่างกันมีสภาพการบริหารงบประมาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ และผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนทั้งสามขนาดพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการบริหารบัญชีและด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงิน ผลการดำเนินงาน และด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการศึกษาบางส่วนของสมหวัง ขอเอื่อนกลาง (2546 : 70 - 72) และสมพงษ์ ยุบลนิตย์ (2548 :100 - 104) ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งในด้านตำแหน่ง ด้านประสบการณ์การปฏิบัติงาน ด้านวุฒิการศึกษาสูงสุดและขนาดโรงเรียนที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ ตลอดจนด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารงานบัญชี และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่า การศึกษาวิจัยที่ผ่านมาเป็นการศึกษาวิจัยในช่วงระยะเปลี่ยนผ่าน หรือภายหลังจากการกระจายอำนาจทางการศึกษาใหม่ๆ ส่งผลให้ผู้บริหารและครูในสถานศึกษายังขาดความพร้อมทั้งกับระบบการกระจายอำนาจการ

บริหารและการจัดการศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ประกอบกับสภาวะปัจจุบันสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางด้านต่างๆมากมาย ที่มีผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอิทธิพลของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม นโยบายของการเมืองและรัฐบาล เป็นต้น และจากแนวคิดการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ที่มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียนรวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ซึ่งส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 39 - 50) ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนัก เรียนรู้ และรับรู้อยอมรับการเปลี่ยนแปลงโดยการปรับที่ตัวผู้บริหารเองมากขึ้น เพื่อรองรับการนำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานโดยสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนามาตรฐานการจัดการทางการเงินให้มีมาตรฐานทั้ง 7 ด้าน ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี มีสภาพปัญหาการบริหารงบประมาณภายใต้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา พบว่า มีหลายประเด็นที่สถานศึกษาควรนำผลการศึกษามาปรับใช้ในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ดังนี้

1. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ตลอดจนแนะนำด้านการเงินและการบัญชี การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ
2. ผู้บริหารควรจัดหาคู่มือการปฏิบัติงานให้แก่ครูผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเงินและบัญชีให้ครบองค์ประกอบของหลักการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ตรงตามระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือการจัดการอบรมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการเงินและบัญชีประจำปี เพื่อเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารงบประมาณอยู่เสมอ
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาในเรื่องของระเบียบการดำเนินงานเกี่ยวกับงบประมาณของสถานศึกษาในเรื่อง การคำนวณต้นทุนการผลิต การขอโอนและเปลี่ยนแปลงงบประมาณเพื่อให้ตรงตามความต้องการของการดำเนินงาน ตลอดจนการจำหน่าย บริจาค หรือขายทอดตลาดให้เป็นไปตามระเบียบในกรณีที่เหมาะสมหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ภายใต้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือนักวิชาการที่สนใจศึกษาในประเด็นดังนี้

1. การศึกษาการบริหารงบประมาณหลังจากการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยเน้นด้านกฎ ระเบียบทางด้านการเงิน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณ ตลอดจนความโปร่งใสตรวจสอบได้ของผู้บริหาร เป็นต้น
2. การศึกษาความรู้ ความเข้าใจของผู้บริหารเกี่ยวกับระเบียบการดำเนินงานเกี่ยวกับงบประมาณของสถานศึกษาในเรื่อง การคำนวณต้นทุนการผลิต การขอโอนและเปลี่ยนแปลงงบประมาณ การจำหน่าย บริจาค หรือขายทอดตลาด ภายใต้การบริหารงบประมาณหลังจากการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีและพื้นที่อื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- บุญชู แก้วชมภู. 2539. การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ. สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
พระนครศรีอยุธยา.
- มณฑิยา น้อยบุตดี. 2549. สภาพและปัญหา การบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วิไล ศรีธนาภกุล. 2541. การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการเงินและบัญชีในสหวิทยาลัย
รัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ ยุบลนิตย์. 2548. การศึกษาปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. โปรแกรมวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สมหวัง ขอเอื่อนกลาง. 2546. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางในการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้น
ผลงานตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานสามัญ
ศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1 และเขต 2 จันทบุรี. 2549. รายงานการประเมินติดตาม ตรวจสอบ และ
การประเมินผลการบริหารการเงินและการใช้เงินของสถานศึกษา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี
เขต 1 และเขต 2 จังหวัดจันทบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2550. แนวทางการกระจายอำนาจการบริหาร
และการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศาสนาตามกฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพมหานคร.
- Yamane. Taro. 1973. **Statistics : An Introductory. Analysis.** 3rd ed. New York : Itaper & Row. Publisher.

เครือหมาน้อย (กรูงเขมา) : พืชธรรมชาติในท้องถิ่น ที่นำมาปรุงอาหารคาว
ประกอบการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษา
Using of Local Natural Plant (*Cyclea barbata* Miers) as Classroom-Cooking-
Material for Teaching in Late Primary School

นวลละออ สราญรมย์¹, พิชัย สราญรมย์²

¹โรงเรียนวัดพังงอน อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี ²อาจารย์คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจพืชธรรมชาติในท้องถิ่นที่สามารถนำมาประกอบเป็นอาหารได้ตามภูมิปัญญาของผู้ปกครองและชาวบ้านในเขตบริการของโรงเรียนวัดพังงอน แล้วนำมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอนกลุ่มงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยีแขนงวิชาการทำอาหารคาว ในชั้นประถมศึกษา(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6) ประจำปีการศึกษา 2552 พร้อมทั้งสำรวจความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อพืชธรรมชาติในท้องถิ่นและสูตรอาหารตามภูมิปัญญาของผู้ปกครอง/ชาวบ้านและครูผู้สอน

ผลการสำรวจพืชธรรมชาติในเขตบริการโรงเรียนวัดพังงอนพบพืช ธรรมชาติ 15 ชนิดที่นำมาทำอาหารคาวได้ โดยนักเรียนได้พึงพอใจและให้ความสนใจมากที่สุด 3 ชนิดแรกเรียงตามลำดับคือ เครือหมาน้อย (กรูงเขมา) กระวาน และหน่อไม้ ตามลำดับซึ่งเครือหมาน้อย(*Cyclea barbata* Miers) คือพืชเถาอายุหลายปี(Perennial Crop)เมื่อนำไปสดมาขยี้ หรือปั่นคั้นน้ำตั้งพักไว้จะมีคุณลักษณะแข็งตัวเป็นวุ้นได้ เมื่อนำมาประกอบอาหาร ในชั้นเรียนตามภูมิปัญญาของผู้ปกครอง/ชาวบ้าน และครูผู้สอนแล้วได้ทั้งสิ้น 4 สูตร ผู้วิจัยได้สรุปวิธีการทำวุ้น การปรุงอาหารดังกล่าว โดยเน้นการปรุงที่สะอาดและถูกสุขอนามัยเพราะไม่ได้ใช้ความร้อนในการทำวุ้น แล้วให้นักเรียนฝึกหัดทำซ้ำตามสูตรที่ต้องการนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจนำไปปฏิบัติจริงได้ด้วยเชื่อมั่น โดยการนำเครือหมาน้อยมาปรุงอาหารคาวในชั้นประถมศึกษาสอดคล้องกับการดำเนินงานตามโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนวัดพังงอน สมควรเผยแพร่ให้เครือหมาน้อยเป็นพืชเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นของตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อีกชนิดหนึ่งต่อไป

Abstract

Using of local natural plant (*Cyclea barbata* Miers) as classroom-cooking-material for teaching in late primary school had set objective for survey and collecting the food processing from local natural plant in the school zone by the late primary school student (prathom 4,5 and 6).Student vote for first ranking of local natural plant in the school zone.Teaching them on the said matter in the classroom and enhance them to understand and confident themselves.

The result conveyed that *Cyclea barbata* Miers taken the first ranking among 13 local natural plants. The researcher collected the preparation processing from the student parents with herself developing.The said students had learn how to cook the *Cyclea barbata* Miers in the classroom.The researcher enhance them to understand and confident themselves to talk with their parents and some of the student can performed in the local contest as first winning of Pongnamronn district level.The researcher would like to promote the *Cyclea barbata* Miers to be one of the local natural plant for the future.

บทนำ

โรงเรียนวัดพังงอนตั้งอยู่หมู่ 3 ถนนจันทบุรี-สระแก้ว หมู่บ้านพังงอน ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ห่างจากตัวเมืองจังหวัดจันทบุรี 50 กิโลเมตรเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยม 3 นักเรียนในโรงเรียนวัดพังงอนส่วนใหญ่อยู่ในสภาพยากจน เนื่องด้วยผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป กับอาชีพเกษตรกรรม ผู้วิจัยได้รับผิดชอบการเรียนการสอนในโรงเรียนในกลุ่มสาระการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยีแขนงการทำอาหารคาว ที่หลักสูตรเน้นความเป็นท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี การทำอาหารคาวที่ครูต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการเรียนการสอนให้ได้ครบตามหลักสูตรกำหนด จึงได้มีการสำรวจพืชธรรมชาติในท้องถิ่น ต่างๆที่มีอยู่ในเขตบริการของโรงเรียนวัดพังงอน เพื่อนำมาประกอบอาหารตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้ปกครองและชาวบ้านสำหรับการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 เพื่อให้ได้เป็นความรู้ตรงตามหลักสูตรท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจพืชธรรมชาติในท้องถิ่น ที่สามารถนำมาประกอบเป็นอาหารได้ตามภูมิปัญญาของนักเรียนของผู้ปกครองและชาวบ้านในเขตบริการของโรงเรียนวัดพังงอน
2. รวบรวมประเภทของอาหารที่ปรุงจากพืชธรรมชาติในท้องถิ่นตามภูมิปัญญาของนักเรียน ผู้ปกครองและชาวบ้านในเขตบริการของโรงเรียนวัดพังงอน
3. สำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อพืชธรรมชาติในท้องถิ่นและสูตรอาหารตามภูมิปัญญาของผู้ปกครองและชาวบ้าน
4. รวบรวมสูตรอาหารที่ปรุงด้วยเครื่องหมาน้อยจากแหล่งต่างๆ วิธีการทำจากเครื่องหมาน้อย และกรรมวิธีในการปรุงอาหารสูตรต่างๆ
5. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำสู่ภาคปฏิบัติได้

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 โรงเรียนวัดพังงอน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 รวม 44 คน
2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 โรงเรียนวัดพังงอน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 รวม 30 คน

ผลการวิจัย

1. เก็บข้อมูลพืชท้องถิ่นที่ใช้ทำอาหารคาว

1.1 ครูมอบหมายงานให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 โรงเรียนวัดพังงอน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 รวม 44 คนนำแบบสอบถามกลับไปสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ญาติ และเพื่อนบ้านในเขตบริการของโรงเรียนวัดพังงอน ถึงพืชตามธรรมชาติ ที่สามารถนำมาปรุงเป็นอาหารได้แล้วนำผลจากการสำรวจพืชธรรมชาติในท้องถิ่นที่พบและภูมิปัญญาที่นำมาประกอบอาหารคาวได้ของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 โรงเรียนวัดพังงอน ได้ 15 ชนิดโดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปการสำรวจพืชธรรมชาติในท้องถิ่นที่พบและภูมิปัญญาที่นำมาประกอบ อาหารควาได้ ของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 โรงเรียนวัดพังงอน

ที่	ชื่อพืชที่พบ	สถานที่พบ	ใช้ทำอาหาร/ ประเภท	นักเรียนรู้จักพืช/ชั้นประถม/คน		
				ชั้น ป.4	ชั้น ป.5	ชั้น ป.6
1	กระเจต	สระน้ำที่บ้าน ที่สวน	แกง, ผัด	20	10	13
2	กระถิน	ริมถนนหน้าอาคารเรียน ในสวน	ผักน้ำพริก	21	10	13
3	กระวาน	ที่บ้าน, สวนกระวานของโรงเรียน	แกง, ผัด	21	10	13
4	กรูงเขมา	ในป่า ในสวน ทิศใต้ของโรงเรียน	ทำวุ้น	3	9	13
5	ตำลึง	ในสวน ในป่า บริเวณโรงเรียน	ต้มจืด	17	8	7
6	ผักกูด	ริมคลอง ริมสระน้ำ เขิงเขา	น้ำพริก	16	5	5
7	ผักบุ้ง	ในสระน้ำ ในร่อง ในสวน	แกง, ผัด	21	10	13
8	เถา	ในสวน ในป่า บริเวณโรงเรียน	ต้มกับ หน่อไม้	20	9	13
9	ย่านาง	ในสวน ข้างบ้าน ข้างอาคาร	แกงส้ม	21	10	13
10	มะขาม	เรียน	น้ำพริก	21	10	13
11	สายบัว	สระน้ำที่บ้าน ที่โรงเรียน	ต้ม, แกง	4	9	5
12	ยอด	ในป่าข้างบ้าน บนเขา	ต้มจืด, ผัด	16	8	11
13	เต่าร้าง	ในฤดูฝน ใต้โคนต้นไม้ใหญ่	แกง, ผัด	21	9	13
14	เห็ดโคน	ป่าทั่วไป ข้างอาคารเรียน	ผักน้ำพริก	17	5	8
15	หน่อไม้ ป่า หวายป่า ดอกดิน	ข้างบ้าน ในสวน บริเวณโรงเรียน บริเวณโรงเรียน, สวนผลไม้, ในป่า, เขา ในฤดูฝน		6	5	7

1.2 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อพืชธรรมชาติในท้องถิ่นและสูตรอาหารตามภูมิปัญญาของผู้ปกครองและชาวบ้าน โดยครูได้นำรายชื่อพืชทั้ง 15 ชนิดหลังจากนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชทั้งหมดแล้วให้นักเรียนโหวตเสียงตามความชอบการทำอาหารควาของแต่ละคน ในชั้นประถมปีที่ 4 จำนวน 21 คน ชั้นประถมปีที่ 5 จำนวน 9 คน และชั้นประถมปีที่ 6 จำนวน 13 คน ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลคะแนนความพึงพอใจ 3 อันดับแรกของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ที่มีต่อพืชธรรมชาติ 15 ชนิด

ที่	พืชที่นักเรียนพึงพอใจในการนำมาประกอบอาหารในชั้นเรียน	คะแนนความพึงพอใจ			รวมคะแนน	อันดับ
		ชั้น ป.4	ชั้น ป.5	ชั้น ป.6		
1	กระวาน	7	3	4	14	2
2	เครือหมาน้อย(กรูงเขมา)	11	4	6	22	1
3	หน่อไม้ป่า	3	2	3	8	3

2.1.3 หลังจากสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ที่มีต่อต้นเครื่องหมาน้อย(กรุงเขมา)แล้ว ครูได้มอบหมายให้นักเรียนสำรวจในบริเวณโรงเรียนพบต้นเครื่องหมาน้อย ที่สวนกระถินเทพา บริเวณโรงเรียนวัดพังงอน

2.1.4 ครูและนักเรียนรวบรวมสูตรอาหารจากเครื่องหมาน้อย จากแหล่งต่างๆ วิธีการนำเครื่องหมาน้อย (กรุงเขมา)มาประกอบอาหารตามภูมิปัญญาของชุมชนในเขตรับผิดชอบโรงเรียนวัดพังงอน โดยผู้ปกครอง นักเรียน และครูนวลละออ สราญรัมย์ วิธีการทำวัน และกรรมวิธีการปรุงอาหารคาว ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิธีการนำเครื่องหมาน้อย(กรุงเขมา)มาประกอบอาหารแบบต่างๆตามภูมิปัญญาของชุมชนในเขตรับผิดชอบโรงเรียนวัดพังงอนโดยผู้ปกครอง นักเรียน และครูนวลละออ สราญรัมย์

ที่	สูตรอาหารจากใบเครื่องหมาน้อยที่พบ	วิธีการทำวันจากใบเครื่องหมาน้อย	เครื่องปรุงของอาหารคาว	วิธีการปรุงอาหารคาว
1	สูตรอาหารจากกลุ่มผู้ปกครองแรงงานชาวกัมพูชา(วันเค็ม)	ใช้มือขยี้ใบแล้วผสมน้ำสะอาดเล็กน้อยคั้นน้ำกรองด้วยผ้าสะอาด	เกลือป่น,ผงชูรส	ใช้เกลือป่นผสมกับน้ำคั้นตั้งพักไว้ เมื่อแข็งเป็นวันนำมารับประทานร่วมกับข้าวสวย
2	สูตรอาหารจากผู้ปกครองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(วันแซบ)	ใช้มือขยี้ใบแล้วผสมน้ำสะอาดเล็กน้อยคั้นน้ำกรองด้วยผ้า	น้ำปลาร้า, พริกแห้งป่น, ปลาแห้งป่น, เกลือป่น,ผงชูรส	ปลาแห้งและพริกแห้งป่น, เกลือป่น ปลาร้าผสมกับน้ำคั้นตั้งพักไว้เมื่อแข็งเป็นวันนำมารับประทานร่วมกับข้าว
3	สูตรอาหารจากผู้ปกครองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(วันหมาน้อยเค็ม)	นำใบลงโขกในครกผสมน้ำสะอาดเล็กน้อยคั้นน้ำกรองด้วยผ้าสะอาด	เกลือป่น,พริกแห้งป่น, ปลาแห้งป่น หรือเนื้อปลาสุก,ถั่วลิสงคั่วป่น, ผงชูรส,เครื่องชูรสอื่นๆ	ปลาแห้งป่น หรือเนื้อปลาสุกผสมกับน้ำคั้นผสมด้วยเกลือป่น,พริกแห้งป่น,ถั่วลิสงคั่วป่นตั้งพักไว้ เมื่อแข็งเป็นวันนำมารับประทานร่วมกับข้าว
4	สูตรอาหารที่พัฒนาโดยครูนวลละออ สราญรัมย์โรงเรียนวัดพังงอน (เครื่องหมาน้อยทรงเครื่อง)	นำใบลงโขกในครกหรือใช้เครื่องปั่นแล้วผสมน้ำสะอาดเล็กน้อยคั้นน้ำกรองด้วยผ้ากรอง หรือกระชอนตาถี่	โปรตีนสูงเช่นเนื้อหมูไก่ ปลา กุ้ง ต้มหนึ่ง,ย่าง ให้สุกหรือกึ่งแห้งป่นบดหรือสับละเอียดพร้อมเครื่องปรุงเช่นข้าวคั่วและถั่วลิสงคั่วป่น,พริกแห้งป่นหรือพริกชี้หนูสด,ต้นหอมซอย, ผักชี, เกลือป่น, งาขาวคั่วป่น	เลือกโปรตีนสูงตามต้องการ ผสมกับน้ำคั้นเครื่องหมาน้อยแล้วปรุงรสด้วยเครื่องปรุงเช่นเกลือป่น ข้าวคั่วและถั่วลิสงคั่วป่น, พริกแห้งป่น, ต้นหอมซอย, โรยผักชี ตั้งพักไว้เมื่อแข็งเป็นวันนำมารับประทานร่วมกับข้าว

ภาพที่ 1 ครูนวลละออง สราญรัมย์ได้สอนต.ญ.วิภาพร สามัคคีและเพื่อนๆ ให้รู้จักใบ ต้น ผลเครือหมาน้อยและการปลูก

1.3 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำสู่ภาคปฏิบัติได้โดยครูนำ นักเรียนไปดูเถาเครือหมาน้อยที่พบข้างโรงเรียนวัดพังงอนเลื้อยพันอยู่บนต้นกระถินเทพารวมกับไม้เถาชนิดอื่นตามธรรมชาติแล้วให้นักเรียนช่วยกันค้นหาต้นเครือหมาน้อยที่ขึ้นเองตามธรรมชาติพร้อมทั้งแบ่งกันดูแลบำรุงรักษา

1.4 นักเรียนเก็บใบเครือหมาน้อยมาปรุงอาหารคาวตามสูตรต่างๆและได้มีมติสรุปสูตรที่ต้องการส่งการทำอาหารคาวเครือหมาน้อย(ทรงเครื่อง)ได้ชนะเลิศในการประกวดอาหารคาวระดับอำเภอโป่งน้ำร้อน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบถึงพืชธรรมชาติในท้องถิ่น ที่สามารถนำมาประกอบเป็นอาหารได้ตามภูมิปัญญา ของ นักเรียน/ผู้ปกครอง และชาวบ้านในเขตบริการของโรงเรียนวัดพังงอน
2. ได้ทราบถึงสูตรอาหารชนิดต่างๆของพืชธรรมชาติตามภูมิปัญญาของผู้ปกครองและข้อดีของนักเรียนและครู
3. ได้ทราบถึงความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อพืชธรรมชาติในท้องถิ่นและสูตรอาหารตามภูมิปัญญาของผู้ปกครองและชาวบ้าน
4. ได้ทราบถึงสูตรอาหารที่ปรุงด้วยเครือหมาน้อยจากแหล่งต่างๆ วิธีการทำจากเครือหมาน้อย และกรรมวิธีในการปรุงอาหารสูตรต่างๆ
5. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำสู่ภาคปฏิบัติได้
6. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจนำไปปฏิบัติจริงได้ด้วยความเชื่อมั่น จากสูตรอาหาร การพัฒนาและนักเรียนส่งอาหารคาวเครือหมาน้อยทรงเครื่องเข้าประกวดได้ผลประกวดชนะเลิศระดับอำเภอผ่านไปประกวดระดับเขตพื้นที่การศึกษา

ภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการทำกับข้าวจากใบเครือหมาน้อย(กรุงเขมา)ของกลุ่ม ด.ญ.วิภาพร สามัคคี ซึ่งแบ่งได้ 6 ขั้นตอนคือนำใบเครือหมาน้อยใส่ครกตำให้แหลกผสมน้ำนิดหน่อย กรองด้วยกระชอน ใช้น้ำที่คั้นจากใบเครือหมาน้อย 1 จาน เติมเกลือ พริกป่น ผสมถั่วลิสงคั่วป่น 3 ชต. ใช้ช้อนคนคลุกให้เข้ากัน ชิมรส โรยผักชี ตั้งพักไว้ 10-30 นาที จะแข็งตัวคล้ายวุ้น นำมารับประทานกับข้าวสวย

ภาพที่ 3 อาหารคาวเครือหมาน้อย (กรุงเขมา) ทรงเครื่องของ เด็กหญิงวิภาพร สามัคคี ,เด็กหญิงณัฐริกา นาวิน และเด็กหญิงแพรว เพิ่มพูนและเพื่อนนักเรียนชั้น ป.4-5 รวม 6 คนของโรงเรียนวัดพังงอน ที่เข้าประกวดการทำอาหาร คาวจนได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดอาหารคาวระดับอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ประจำปี 2552

ภาพที่ 4 เด็กหญิงแพรว เพิ่มพูนนักเรียนชั้น ป.5 โรงเรียนวัดพังงอน เข้าประกวดการทำอาหารคาวเค็หรือหมาน้อยทรงเครื่องระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยมี หัวหน้าศึกษานิเทศก์จังหวัดจันทบุรีนางประภาศิลป์ ญาตเจริญมาชมผลงานด้วย

ภาพที่ 5 เด็กหญิงวิภากร สามัคคี ,เด็กหญิงณัฐริกา นววันและเด็กหญิงแพรว เพิ่มพูนนักเรียนชั้น ป. 4-5 รวม 6 คน ของโรงเรียนวัดพังงอน ได้เข้าประกวดการทำอาหารคาวเค็หรือหมาน้อยทรงเครื่องระดับเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2 ประจำปี 2552 ซึ่งไม่ได้รับรางวัลในระดับเขต เนื่องจากการจัดองค์ประกอบของชุดอาหารไม่ได้มีรูปแบบของสารอาหารชุดชั้นใดกตั้งในภาพถัดไป ซึ่งได้รับรางวัลระดับเขต โรงเรียนวัดพังงอนจำเป็นต้องมีการพัฒนาต่อไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เค็หรือหมาน้อย(กรุงเขมา) เป็นพืชธรรมชาติที่ขึ้นได้ดีในเขตบริการของโรงเรียนวัดพังงอน ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อนโดยเฉพาะเขตที่ไม่มีการไถพรวน ไม่ใช้ยาฆ่าหญ้าหรือสารเคมีกำจัดวัชพืช การนำเค็หรือหมาน้อยมาใช้ประโยชน์ ทำได้โดยใช้ใบที่สมบูรณ์และค่อนข้างแก่ขยี้ โขลก บดหรือปั่นให้แหลก ผสมน้ำสะอาดเล็กน้อยคั้นน้ำแล้วผสมกับเครื่องปรุงเมื่อตั้งพักไว้จะแข็งตัวเป็นวุ้นหากต้องการทำเป็นกับข้าวเพื่อเป็นอาหารคาวสามารถเพิ่มเติมวัตถุดิบที่สุกแล้ว ที่ค่อนทำให้เป็นชิ้นเล็กๆ เช่นประเภทคาร์โบไฮเดรตสูง โปรตีนสูงแล้วปรุงแต่งรสชาติด้วยเครื่องปรุงชนิดต่างๆตามต้องการโดยนำมาใช้กับการเรียนการสอนกลุ่มสาระการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยีมีในแขนงวิชาการทำอาหารในชั้นประถมปีที่ 4 ปีที่ 5 ได้ดีทั้งในนักเรียนปกติ และนักเรียนไม่ปกติ

การวิจัยเรื่องเค็หรือหมาน้อย (กรุงเขมา)พืชธรรมชาติในท้องถิ่น ที่นำมาปรุงอาหารคาวประกอบการเรียนการสอนชั้นประถมปีที่ 4 และ 5 โรงเรียนวัดพังงอน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการดำเนินงานครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ จากการพูดคุย การสังเกตวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน และแบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนทำอาหารคาวเค็หรือหมาน้อย พบว่านักเรียนมีความตั้งใจเรียน และทำคะแนนได้ดีทั้งในนักเรียนปกติ และนักเรียนไม่ปกติ

2. เครื่องหามาถอย(กรุงเขมา) มีใบที่ใช้ทำอาหารควาได้ดีมีลักษณะที่แปลกไม่เหมือนใครเพียงนำใบมาป่นให้แหลกคั้นน้ำผสมเครื่องปรุงร่ง ที่ค่อนข้างแห้งทำให้เป็นชั้นเล็กๆ เช่นประเภทโปรตีนสูง คาร์โบไฮเดรตสูง แล้วป่นร่งแต่งรสชาติด้วยเครื่องปรุงร่งชนิดต่างๆตามต้องการ ตั้งพักไว้ให้จับตัวเป็นวุ้นนำมารับประทานกับข้าวสวยได้

3. เครื่องหามาถอย(กรุงเขมา) มีใบที่เป็นประโยชน์ทางยาและทางอาหารอย่างมาก เป็นพืชธรรมชาติที่ขึ้นได้ดีในเขตบริการของโรงเรียนวัดพิงงอน ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อนโดยเฉพาะเขตที่ไม่มีกรไถพรวน ไม่ใช้ยาฆ่าหญ้าหรือสารเคมีกำจัดวัชพืช

4. เป็นพืชที่หาได้ง่ายจากธรรมชาติในท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือแถบชายแดนประเทศกัมพูชา ที่ไม่มีกรไถพรวน หรือใช้ยากำจัดวัชพืชเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์

5. ทำเป็นอาหารควาโดย โดยนำมาประกอบการเรียนในแขนงวิชาการทำอาหาร

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. การทำอาหารให้ได้รับรสชาติดี เครื่องปรุงร่งต่างๆต้องใหม่ และประเภทใบพืชต้องสด โดยเฉพาะใบกรุงเขมาเมื่อเก็บมาจากต้นแล้วควรใช้ภายใน 4 ชั่วโมง

2. การเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนได้ร่วมคิดร่วมทำและร่วมกันแก้ปัญหา ทำให้มีความสุข ความเพลิดเพลิน ความภูมิใจและผลสำเร็จด้วยดีทั้ง 2 ฝ่าย

3. ต้นเครื่องหามาถอย(กรุงเขมา) มีใบสวยงามน่ารักเป็นรูปหัวใจ มีขนนุ่มเต็มใบ มีขึ้นเองตามธรรมชาติข้างโรงเรียนจำนวนมาก สะดวกและสนุกสำหรับนักเรียนที่ได้ไปเก็บมาทำอาหารในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยีมีในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 วิชางานบ้านแขนงการทำอาหาร

4. ได้ประโยชน์ทางอาหารและทางยามาก และไม่ต้งเสียเงินซื้อ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษา/วิจัย

1. ควรรณรงค์ให้ท้องถิ่นรู้คุณค่าและช่วยกันอนุรักษ์ต้นเครื่องหามาถอยให้มีอยู่ต่อไป

2. ควรจัดทำเป็นตำรา หนังสือ หรือบทเรียนเพื่อให้นักเรียนรุ่นต่อไปได้เรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

กองกานดา ชยามฤต และลีนา ผู้พัฒนาพงศ์, 2545. **สมุนไพรไทย ตอนที่ 7. โรงพิมพ์ประชาชนจำกัด. กรุงเทพฯ. 258 น.**

กัญจนนา ตีวีเศษ และ อร่าม คู่กลาง, 2542. **ผักพื้นบ้านภาคอีสาน. โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. กรุงเทพฯ. 302 น.**

จุไรรัตน์ เกิดดอนแฝก, 2548. **สมุนไพรบำบัดเบาหวาน. โรงพิมพ์ เซเว่น พรินติ้งกรุ๊ป จำกัด. กรุงเทพมหานคร. 230 น.**
พิชัย สราญรมย์ 2549 **การจัดการทรัพยากรการเกษตร. เอกสารประกอบการสอนนักศึกษาปริญญาโท.**

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

พิเชษฐ เทบารุง. 2546. **การสกัดเพคตินจากใบกรุงเขมา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม. 134 น.**

เพ็ญนภา ทรัพย์เจริญ และ กัญจนนา ตีวีเศษ, มปป. **ตำราโรคניתาน. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) กรุงเทพฯ. 518 น.**

ราตรี พระนคร คณะทรัพยากรธรรมชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

ชยันต์ พิเชียรสุนทร แม่นมาส ชาวลิต และ วิเชียร จีรวงศ์, 2548. **คำอธิบายตำราพระโอสถนารายณ์. สำนักพิมพ์อมรินทร์. กรุงเทพฯ. 777 น.**

ร.ร. แพทย์แผนโบราณ วัดพระเชตุพนฯ วัดโพธิ์ ท่าเตียน กรุงเทพฯ. 2537. **ประมวลสรรพคุณยาไทย (ภาคที่ 1) ว่าด้วย พืชชาติ วัตถุประสงค์ และสัตววัตถุนานาชาติ**. บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด กรุงเทพฯ. 222 น.

วิทย์ เทียงบูรณธรรม, 2539. **พจนานุกรมพืชสมุนไพร**. โรงพิมพ์อักษรพิทยา. กรุงเทพฯ. 407 น.

Apasara Arkarapanthu, Visith Chavasit, Pongtorn Sungpaug and Leena Phuphathanapong (2005) “Gel Extraced from Khrueta-Ma-Noi (*Cyclea barbata* Miers) Leaves: Chemical Composition and Gelation Properties.” *Journal of the Science of Food and Agriculture* 85, Iss.10, 1741-1749.

L. L. Forman, “MENISPERMACEAE” *Flora of Thailand* 5, 3:300-365. *PROSEA Handbook* Vol.12 ‘Medicinal and poisonous plants’, 205-222.

Jittra Singthong, Suwayd Ningsanond, Steve W, Cui and H. Douglas Goff (2005). “Extraction and Physicochemical Characterization of Krueo Ma Noy Pectin.” *Food Hydrocolloids* 19, 793-801.

Jittra Singthong, Steve W, Cui, Suwayd Ningsanond and H. Douglas Goff (2004). “Structural Characterization, Degree of Esterification and Some Gelling Properties of Krueo Ma Noy (*Cissampelos pareira*) Pectin.” *Carbohydrate Polymers* 58, 391-400.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณ

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Development of Project – Based Instruction Model in Learning Area of Thai Language for Pratomuksa Six Students

ฉันทนา บุญส่ง

โรงเรียนบ้านอ่างกะปอง ตำบลท่าโสม อำเภอลำสมิง จังหวัดตราด

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ การสร้างรูปแบบการเรียนรู้อะไรและการประเมินรูปแบบการเรียนรู้อะไร การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดำเนินการโดย วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม จิตวิทยาการเรียนรู้ การเรียนการสอนแบบโครงงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดเป็นแนวคิดพื้นฐาน หลักการจัดการเรียนการสอน และกำหนดขั้นตอนการเรียนการสอน ในการเรียนการสอนนักเรียนใช้ปฏิทินปฏิบัติงานเป็นเครื่องมือกำหนดเป้าหมาย แนวทางการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง การประเมินรูปแบบการเรียนรู้อะไร ประกอบด้วย การประเมินผลเพื่อปรับปรุงและการประเมินผลลัพธ์ การประเมินผลเพื่อปรับปรุงเป็นการประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญและการทดลองสอนขั้นต้น จากนั้นประเมินผลลัพธ์ของรูปแบบโดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านอ่างกะปอง อำเภอลำสมิง จังหวัดตราด จำนวน 19 คน การทดลองเป็นแบบกลุ่มเดี่ยวสอบก่อนและสอบหลัง โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการทำโครงงาน โดยการทดสอบก่อนและหลังการเรียนแล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วย $t - test$

ผลการวิจัยได้รูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ ขั้นตอนเตรียมการ (Prepare) ขั้นตอนการวางแผน (Plan) ขั้นตอนลงมือปฏิบัติ (Do) และขั้นตอนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share) ผลการประเมินผลลัพธ์ของรูปแบบการเรียนการสอนจากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนในสภาพจริง พบว่าหลังการเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังการเรียนนักเรียนมีความสามารถในการทำโครงงานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเพียงพอที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุผลในเชิงเนื้อหาและพัฒนาความสามารถในการทำโครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำสำคัญ : การเรียนการสอนแบบโครงงาน, กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Abstract

The purposes of this research was to develop project – based instruction model in Learning Area of Thai Language for Pratomuksa six students. The research consisted of two stages, the development of the model and the evaluation of the model. In developing the learning model, the researcher analyzed the concepts, theory of humanistic psychology and literatures on project – based instruction development process to construct the model prototype. The model was composed of four stages of teaching and learning activities, these were using the calendar works to set goals,

defining activities and evaluating learning outcomes. The model was verified by experts and tryout process. The experimental pretest – posttest design was used for this study. The subjects comprised of 19 Pratomsuksa 6 students of Banangkapong School, Ampur Khaosaming, Trat Province registered in the first semester of academic year 2009. At the end of the experiment, all subjects were measured for their achievement using Achievement Tests and their project – based learning competencies using project – based learning competencies tests developed by the researcher. The test scores were then analyzed by using t – test.

As the result it was found that project – based instruction model in Learning Area of Thai Language for Platomsuksa six students came up with four stages process which comprised of : 1) prepare, 2) plan, 3) do, 4) share. The effects of using project – based instruction model in Learning Area of Thai Language for Platomsuksa six students were ; the posttest achievement scores were found of being significantly higher than the pretest scores ($p < .01$) and the posttest project – based learning competencies scores were found of being significantly higher than the pretest scores ($p < .01$). Consequently, the project – based instruction model in Learning Area of Thai Language for Platomsuksa six students was effective enough for the students to gain success in terms of content and to develop the capability in project – based learning.

Keywords : project – base instruction model, Area of Thai Language, Pratomsuksa six students

บทนำ

ด้วยเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไปว่าการทำโครงการของผู้เรียนนั้น เป็นผลผลิตทางการเรียนรู้ที่ก่อประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การวางแผนการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดจากข้อสงสัยของผู้เรียนด้วยตนเอง การพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งนี้ด้วยกระบวนการทำโครงการนั้น เปรียบเสมือนหนึ่งการทำวิจัยเล็กๆ ของผู้เรียนนั่นเอง ซึ่งความสำคัญของการทำวิจัย หรือการทำโครงการของนักเรียนนั้นปรากฏอยู่ในกฎหมายหลักในการจัดการศึกษาของไทย คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นอกจากนี้จากการศึกษางานวิจัยทั้งการวิจัยชั้นเรียนและการวิจัยของนักศึกษา ระดับปริญญาโทเกี่ยวกับ พบว่า การเรียนการสอนแบบโครงการส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนดังนี้

1. ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เช่น งานวิจัยของ อุบลนุช อินทรสมพันธ์ (2550 : บทคัดย่อ) เกรือวัลย์ วงศ์นากลาง (2549 : บทคัดย่อ) รักรุ่ง พัฒนวิวัฒน์พร (2548 : บทคัดย่อ) พรทิพย์ พุจารย์ (2547 : บทคัดย่อ) จิราพร ม่วงสุข (2547 : บทคัดย่อ) นงลักษณ์ ภูมิศรีแก้ว (2547 : บทคัดย่อ) รัศมี อุทประโคน (2547 : บทคัดย่อ) เฉลิม อุทกั (2545 : บทคัดย่อ) หรือในบางงานวิจัยกล่าวว่าการเรียนการสอนแบบโครงการส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เช่น งานวิจัยของเพ็ญจันทร์ สินธุเขต (2547 : บทคัดย่อ) รจนา จันทร์ทอง (2546 : บทคัดย่อ) และในบางงานวิจัยกล่าวว่าการเรียนการสอนแบบโครงการทำให้ผู้เรียนเกิดความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ เช่น งานวิจัยของศักดา ศรีผางค์ (2547 : บทคัดย่อ)
2. พัฒนาความสามารถในการทำโครงการ เช่น งานวิจัยของอุบลนุช อินทรสมพันธ์ (2550 : บทคัดย่อ)
3. ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดี หรือมีความพึงพอใจ มีความสุข ในระดับมากขึ้นไปต่อการเรียนด้วยวิธีสอนแบบโครงการ เช่น งานวิจัยของอุบลนุช อินทรสมพันธ์ (2550 : บทคัดย่อ) เกรือวัลย์ วงศ์นากลาง (2549 : บทคัดย่อ) รักรุ่ง พัฒนวิวัฒน์พร (2548 : บทคัดย่อ) พรทิพย์ พุจารย์ (2547 : บทคัดย่อ) และงานวิจัยของเฉลิม อุทกั (2545 : บทคัดย่อ)
4. พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาการทำงาน เช่น งานวิจัยของจิราพร ม่วงสุข (2547 : บทคัดย่อ) และรจนา จันทร์ทอง (2546 : บทคัดย่อ)

5. พัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เช่น ทักษะกระบวนการแก้โจทย์ปัญหา ตามผลการวิจัยของ เพ็ญจันทร์ สินธุเขต (2547 : บทคัดย่อ) ทักษะการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การเชื่อมโยง และ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตามผลงานวิจัยของศักดา ศรีผางค์ (2547 : บทคัดย่อ)

จากข้อมูลดังกล่าวเป็นบทพิสูจน์เบื้องต้นว่าการเรียนการสอนแบบโครงงานนั้น สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาชาติได้เป็นอย่างดี แต่ด้วยประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงงาน เช่น นักเรียนไม่สามารถอธิบายได้ว่าโครงงานคืออะไร ไม่รู้ว่าการทำโครงงานจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง การเขียน รายงานโครงงานแต่ละหัวข้อต้องเขียนบรรยายเกี่ยวกับอะไรบ้าง ทำให้ผู้สอนต้องใช้เวลาในการให้นักเรียนทำ โครงงานค่อนข้างมาก ในขณะที่ผลงานซึ่งเป็นโครงงานของนักเรียนมีปริมาณน้อย ขาดความสมบูรณ์และยังไม่มี ประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน นักเรียนแสดงอาการเบื่อหน่าย ไม่ มีความสุขในการเรียน และจากผลการทดสอบ O-net ปีการศึกษา 2551 พบว่า นักเรียนทำคะแนนในมาตรฐาน 4.1 ซึ่งเป็นมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้หลักภาษาได้เพียงร้อยละ 39.23 (โรงเรียนบ้านอ่างกะป่อง : 2552) ผู้ศึกษา จึงมีแนวคิดในการนำการเรียนการสอนแบบโครงงานมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งเป็นระดับชั้นและกลุ่มสาระที่ผู้ศึกษาทำการสอนอยู่ แต่ด้วยบริบทด้านผู้เรียน สิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่อาจจะแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยที่ได้ศึกษา ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ เรียนโครงงาน ตามผลการวิจัยของสีลา มะเค็ง (2547 : บทคัดย่อ) ผู้ศึกษาจึงคิดพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ โครงงานที่เหมาะสมกับนักเรียนโรงเรียนบ้านอ่างกะป่อง ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการทำโครงงาน ทักษะการ คิด การเขียน ค่อนข้างต่ำ แต่มีศักยภาพในการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารโดยผ่านการเรียนโปรแกรมไมโครซอฟท์ ออฟฟิศ เบื้องต้น และเคยได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันด้านคอมพิวเตอร์ทั้งในระดับจังหวัดและภาค ใน ส่วนบริบทด้านแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมีห้องคอมพิวเตอร์ซึ่งเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง การใช้ คอมพิวเตอร์เป็นแบบ 1 คนต่อ 1 เครื่อง นอกจากนี้ยังมีห้องสมุดซึ่งมีหนังสือครบทุกหมวดและมีปริมาณเพียงพอกับ การใช้บริการของนักเรียน ผู้ศึกษาจึงมีแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทย ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านอ่างกะป่อง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาตราด ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โดย
 - 2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนตามรูปแบบการเรียน การสอนที่พัฒนาขึ้น
 - 2.2 เปรียบเทียบความรู้ความสามารถในการทำโครงงานก่อนและหลังการเรียนตามรูปแบบการเรียน การสอนที่พัฒนาขึ้น

วิธีการดำเนินวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ศึกษา ได้ดำเนินการออกแบบเพื่อการพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย

1. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน แบบโครงงาน และลักษณะของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. สร้างรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการ โดยกำหนดเป้าหมายของรูปแบบการเรียนรู้ กำหนดหลักการเรียนการสอน และกำหนดขั้นตอนการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนประเมินรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการ ดำเนินการดังนี้

1. การประเมินผลเพื่อการปรับปรุง

1.1 ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

1.2 ประเมินผลโดยการทดลองสอนภาคสนามขั้นต้น

2. การประเมินผลลัพท์ โดยการทดลองสอนในสภาพจริง โดยผู้ศึกษาได้ทดลอง

สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านอ่างกะป่อง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาตราด จำนวน 19 คน ตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ (Prepare) ขั้นการวางแผน (Plan) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Do) และขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share) ก่อนการทดลองสอนให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความรู้ ความสามารถในการทำโครงการ หลังการเรียนตามรูปแบบที่พัฒนาแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ การเรียนและแบบทดสอบวัดความรู้ความสามารถในการทำโครงการซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบ ก่อนเรียน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติด้วย t - test

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แผนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง คำและชนิดของคำ เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความ ยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.24 – 0.79 อำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.21 – 0.47 ความเที่ยงของข้อสอบมีค่า 0.84

3. แบบวัดความรู้ความสามารถในการทำโครงการ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.26 – 0.79 อำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.21 – 0.53 ความเที่ยงของข้อสอบมีค่า 0.78

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการเรียน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลก่อนการเรียน โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความรู้ ความสามารถในการทำโครงการ

2. จัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 สาระที่ 4 หลักภาษา เรื่อง คำและชนิดของคำ ใช้เวลาในการสอนทั้งหมด 18 ชั่วโมง

3. รวบรวมข้อมูลหลังการเรียน โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบ วัดความรู้ ความสามารถในการทำโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรู้ความสามารถในการทำโครงการก่อนและหลัง การเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ เกี่ยวข้องกัน (correlated samples or dependent samples)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ (Prepare) ขั้นการวางแผน (Plan) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Do) และขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share)

ขั้นเตรียมการ: Prepare (เป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องโครงการ) ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

1. เรียนรู้เรื่องโครงการ กิจกรรมประกอบด้วย
 - 1.1 ครูกำหนดสถานการณ์ซึ่งนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ (ที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ)
 - 1.2 นักเรียนตอบคำถามจากสถานการณ์ที่ครูกำหนด
2. การเขียนเค้าโครงโครงการ กิจกรรมประกอบด้วย
 - 2.1 นักเรียนนำคำตอบจากสถานการณ์มาเขียนเป็นหัวข้อ โดยไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับหัวข้อของโครงการ
 - 2.2 ครูสรุปความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการโดยเชื่อมโยงกับหัวข้อที่นักเรียนเขียนสรุปเท่านั้นยังไม่ครอบคลุมทุกหัวข้อของโครงการที่สมบูรณ์

ขั้นการวางแผน : Plan (เป้าหมายเพื่อให้นักเรียนสามารถวางแผนการทำโครงการ) ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

1. สร้างขอบข่ายเนื้อหาสาระที่ต้องการศึกษา กิจกรรมประกอบด้วย
 - 1.1 แบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถ ขนาดของกลุ่ม 3-5 คน
 - 1.2 นักเรียนร่วมกันกำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโดยจัดทำ mind map
2. วางแผนการดำเนินงาน กิจกรรมประกอบด้วย
 - 2.1 นักเรียนร่วมกันกำหนดภาระงานทั้งหมดที่จะต้องทำ
 - 2.2 นักเรียนร่วมกันเรียงลำดับภาระงาน ก่อน- หลัง
 - 2.3 นักเรียนร่วมกันกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทำภาระงานนั้น ๆ ให้แล้วเสร็จ
 - 2.4 นักเรียนร่วมกันจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน

ขั้นลงมือปฏิบัติ : Do (เป้าหมายเพื่อให้นักเรียนลงมือปฏิบัติตามที่วางแผนไว้) ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

1. ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด กิจกรรมประกอบด้วย
 - 1.1 นักเรียนลงมือปฏิบัติงานตามที่วางแผนไว้
 - 1.2 ครูอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อ วัสดุ-อุปกรณ์ แหล่งศึกษาค้นคว้า ฯลฯ ให้กับนักเรียน
2. ตรวจสอบการปฏิบัติเป็นระยะตามที่กำหนด กิจกรรมประกอบด้วย
 - 2.1 นักเรียนรวบรวมชิ้นงานที่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดในปฏิทินการปฏิบัติงาน
 - 2.2 ครูตรวจผลงานของนักเรียนตามระยะเวลาที่กำหนด พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและการเสริมแรงเป็นข้อมูลย้อนกลับให้นักเรียนปฏิบัติงานต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ : Share (เป้าหมายเพื่อให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน) ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

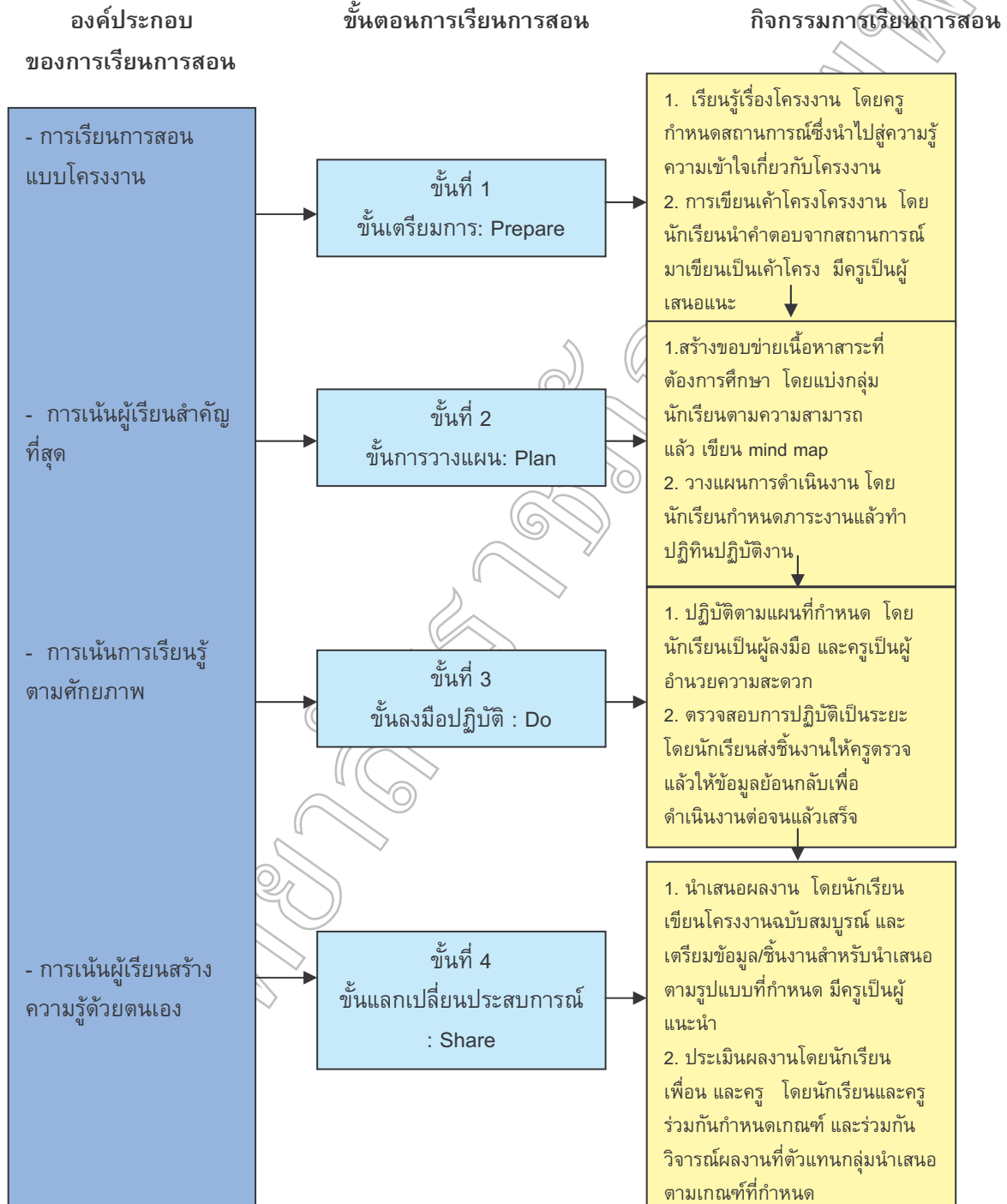
1. นำเสนอผลงาน กิจกรรมประกอบด้วย
 - 1.1 ครูแนะนำเรื่องการเขียนรายงานโครงการตามหัวข้อต่าง ๆ
 - 1.2 นักเรียนเขียนรายงานโครงการฉบับสมบูรณ์ โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1-3 (ขั้นเตรียมการ ขั้นการวางแผน และขั้นลงมือปฏิบัติ) มาจัดเรียงและเรียบเรียงให้สมบูรณ์ตามที่ครูเสนอแนะ
 - 1.3 ครูแนะนำวิธีการนำเสนอผลงานรูปแบบต่าง ๆ
 - 1.4 นักเรียนร่วมกันกำหนด และเตรียมข้อมูลในการนำเสนอผลงานตามรูปแบบที่เลือก
2. ประเมินผลงานโดยนักเรียน เพื่อน และครู กิจกรรมประกอบด้วย
 - 2.2 นักเรียนร่วมกันจัดทำแบบประเมินผลงาน
 - 2.3 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงาน

2.4 สมาชิกในกลุ่ม เพื่อน ครู ร่วมกันประเมินผลงานพร้อมทั้งวิจารณ์ (ให้เหตุผลประกอบการประเมิน)

2. ผลการทดลองใช้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ผลดังนี้

2.1 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 คะแนนเฉลี่ยความรู้ความสามารถในการทำโครงงานของนักเรียนหลังการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมและการเรียนการสอนแบบโครงงาน โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งได้มีการประเมินผลลัพท์ของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยนำไปทดลองใช้สอนในสภาพจริงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านอ่างกะป่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ผลการทดลองพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น สามารถทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรู้ความสามารถในการทำโครงงานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงกล่าวได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพอีกแบบหนึ่ง สามารถช่วยให้นักเรียนมีความรู้ในเชิงเนื้อหาและยังช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำโครงงานด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลนุช อินทรสมพันธ์ (2550 : บทคัดย่อ) เกรือวัลย์ วงศ์นากลาง (2549 : บทคัดย่อ) รักรุ่ง พัฒนวิวัฒน์พร (2548 : บทคัดย่อ) พรทิพย์ พุจารย์ (2547 : บทคัดย่อ) จิราพร ม่วงสุข (2547 : บทคัดย่อ) นงลักษณ์ ภูมิศรีแก้ว(2547 : บทคัดย่อ) รัตมี อุทประโคน (2547 : บทคัดย่อ) เฉลิม อุทกัง (2545 : บทคัดย่อ) ที่สรุปว่าการเรียนการสอนแบบโครงงานช่วยทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และงานวิจัยของอุบลนุช อินทรสมพันธ์ (2550 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่านอกจากการเรียนการสอนแบบโครงงานจะช่วยทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นแล้วยังทำให้ความสามารถในการทำโครงงานสูงขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีจุดเด่น ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ใช้วิธีเชิงระบบ มีการพัฒนาตามขั้นตอน/กระบวนการของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีการตรวจสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นระยะ ตามปฏิทินปฏิบัติงานที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเองโดยครูเป็นผู้ตรวจสอบ และให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนางานของตนเองจนบรรลุผลสุดท้าย
2. เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นบทบาทของผู้เรียนในการกำหนดวิธีการเรียนรู้ การนำเสนอผลการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ โดยคำนึงศักยภาพของตนเอง ทำให้นักเรียนมีโอกาสคิดและสร้างความเข้าใจในเนื้อหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง จึงเกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นเพียงผู้เสนอแนะ มุ่งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจ บุญมาศิต (2533 : 85) ที่กล่าวว่า กิจกรรมที่ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงนั้น ต้องให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน ได้ศึกษาค้นคว้า มีโอกาสร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เข้าร่วมกิจกรรมและทำด้วยความสนใจเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับธรรมชาติของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพราะเด็กวัยนี้ชอบเคลื่อนไหว ชอบสัมผัสสิ่งต่างๆ อยากรู้ อยากเห็นและอยากแสดงออก
3. ส่งเสริมให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายและเรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของตนเอง เพราะบุคคลที่ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ ทำให้มีแรงจูงใจหรือมีแรงขับ ซึ่งทำให้งานบรรลุผลสำเร็จได้ ดังที่สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541) กล่าวว่า บุคคลทั้งหลายที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะทำงานโดยไม่หวังรางวัลแต่จะทำทุกอย่างเพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้
4. เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมลงมือกระทำ มีความรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้ และมีโอกาสประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น ดังที่จรรยา ภู่อุดม (2544) กล่าวว่า การประเมินตนเองของนักเรียนช่วยให้นักเรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้มากขึ้น และสอดคล้องกับอำนาจ บุญมาศิต (2533 : 86) ที่กล่าวว่า การที่นักเรียนเป็นผู้ประเมินผลงานที่ตนเองเป็นผู้ปฏิบัติ โดยได้ตรวจสอบกระบวนการทำงานของตนเอง จะทำให้นักเรียนทราบข้อบกพร่องต่างๆ ของตนเองโดยไม่ต้องรอคนอื่น
5. เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำเสนอผลงาน และมีกรวิพากษ์วิจารณ์ตรวจสอบในชั้นเรียน ทำให้นักเรียนเห็นมุมมองที่แตกต่างและหลากหลายจากเพื่อนคนอื่น ๆ ช่วยให้นักเรียนมีมุมมอง

ที่กว้างขึ้น นักเรียนมีโอกาสเปรียบเทียบแนวคิดของตนเองกับเพื่อน ๆ และเลือกใช้ยุทธวิธีที่เหมาะสมกว่าในการศึกษาค้นคว้า นอกจากนี้การซักถามและตอบคำถามของเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เป็นสิ่งที่นักเรียนทำได้โดยไม่รู้สึกลังเลหรือกลัวผิดเหมือนกับการตอบคำถามของครูดังที่จรรยา ภูอุดม (2544) กล่าวว่า การตรวจสอบซักถามทำความเข้าใจเพื่อสื่อสารให้ตรงกัน สามารถช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่ชัดเจนและลึกซึ้งมากขึ้น การซักถามและสร้างความกระจำระหว่างนักเรียนด้วยกันเองเป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้สอนที่สนใจนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรศึกษาคู่่มืออย่างละเอียดเพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และที่สำคัญเพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและครูเพื่อปฏิบัติตามแผนการเรียนการสอนได้อย่างเคร่งครัด และคอยควบคุมเส้นทางการเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดในแต่ละแผนเพื่อส่งผลถึงผลลัพธ์สุดท้ายตามที่กำหนด

1.2 เนื่องด้วยการแบ่งกลุ่มนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการแบ่งกลุ่มตามระดับความสามารถ ดังนั้นผลงานของนักเรียนแต่ละกลุ่มอาจจะมีระดับคุณภาพที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการวัดผลประเมินผลควรคำนึงถึงศักยภาพของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และควรนำผลของพัฒนาเป็นเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาด้วย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 อาจมีการเปลี่ยนปัจจัยหรือตัวแปรซึ่งคาดว่าจะมีผลต่อผลการทดลอง เช่น การแบ่งกลุ่มนักเรียน อาจจะเปลี่ยนจากตามระดับความสามารถในการวิจัยครั้งนี้เป็นตามความสมัครใจ บริบทโรงเรียนจากโรงเรียนขยายโอกาสเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา หรือโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นต้น

2.2 ทดลองนำรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- กลั่นแก้ว ประชุมแดง. 2544. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ปาติหน้าอุดม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดย
โครงงาน. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เครือวัลย์ วงศ์นากลาง. 2549. การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานภาษาไทย เรื่อง
รามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองหล่ม. ปรินญาณิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จรรยา ภูอุดม. 2544. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้.
ปรินญาณการศึกษาดุสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิราพร ม่วงสุข. 2547. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาการทำงานสาระ
การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำน้ำผักและผลไม้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วย
วิธีสอนแบบโครงงาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- เฉลิม อุทกัง. 2545. การสร้างแผนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง คำและชนิดของคำ
โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงาน. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นงลักษณ์ ภูมิศรีแก้ว. 2547. การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยแบบโครงงาน เรื่องสังข์ทอง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรทิพย์ พุจารย์. 2547. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยโครงงาน เรื่อง คำราชาศัพท์ ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พรรณณี ช. เจนจิต. 2538. จิตวิทยาการเรียนการสอน พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ ฯ : คอมแพคท์พริ้นท์.
- เพ็ญจันทร์ สินธุเขต. 2547. การพัฒนาทักษะกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาโดยกิจกรรมโครงงานวิชาคณิตศาสตร์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสีสุก อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์. 2537. การพัฒนารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครู
(ปีการศึกษา 2532 – 2535) สาขาจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รจนา จันทร์ทอง. 2546. การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยใช้กิจกรรมโครงงานของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏอุดรธานี.
- รกรุ่ง พัฒนสันต์พร. 2548. การพัฒนาทักษะการเขียนโครงงานภาษาไทยตามสาระการเรียนรู้ เรื่องสวนส้ม
ของลุงบุญ และเรื่องรวมพลังร่วมพัฒนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลยโสธร.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตมี อุประโคน. 2547. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานภาษาไทย เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน
กุมภกรรณทนต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โรงเรียนบ้านอ่างกะปอง. 2552. รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2551. ตราด :
โรงเรียนบ้านอ่างกะปอง.
- วัฒนา มัคคสมมัน. 2544. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงงานเพื่อเสริมสร้าง
การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารินทร์ รัตมีพรหม. 2542. การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. 2541. จิตวิทยาการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สีลา มะเค็ง. 2547. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาโครงงาน ของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อุบลนุช อินทรสมพันธ์. 2550. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยวิธีสอนแบบ
โครงงาน. ชัยภูมิ. โรงเรียนบำเหน็จณรงค์วิทยาคม.
- อำนาจ บุญมาทิต. 2533. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่ม
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ได้รับการสอนแบบโครงงานกับการ
สอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดจันทบุรี

A Study of State and Problems of the Early childhood School Curriculum of the private schools in chantaburi

न्हันหนิตย์ อริยสัจ¹ ดร.สวัสดิชัย ศรีพนมธนากร² ดร.วัฒนา บันเทิงสุข³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ²อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
³สภากาชาดจังหวัดจันทบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนเอกชน ในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 17 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนปฐมวัย รวม 51 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณ ค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .81 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษารายกรณีโรงเรียน ที่มีปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสรุปเนื้อหา

ผลการวิจัยที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

1) สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรีโดยภาพรวมมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33 - 3.53$)

2) ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.94$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีปัญหา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.04 - 1.78$)

3) แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดจันทบุรี สรุปได้ดังนี้ ควรทำการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการศึกษาและแก้ไขการขาดงบประมาณ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารหลักสูตร การสร้างเครือข่ายครูเพื่อเรียนรู้การบริหารหลักสูตรซึ่งกันและกัน การจัดครูทำงานเป็นทีมแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ พัฒนาระบบบริหารงานที่มีผู้บริหารรับผิดชอบหรือมอบหมายครูวิชาการเพื่อทำหน้าที่แทนกันอย่างต่อเนื่อง พัฒนาบุคลากรในการจัดทำแผนจัดประสบการณ์ให้เป็นไปตามหลักสูตรและความต้องการของท้องถิ่น การวางแผนการตรวจ และใช้แผนจัดประสบการณ์ทุกสัปดาห์ สร้างความตระหนักแก่ครูในการจัดประสบการณ์ให้เป็นไปตามหลักสูตร จัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตร การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับติดตาม ตามช่วงชั้นหรือชั้นเรียน เพื่อเป็นไปอย่างต่อเนื่อง การสรุปผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา การศึกษาผลการใช้หลักสูตรจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ครู ผู้ปกครอง การวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และชุมชน

คำสำคัญ : การบริหารหลักสูตร, โรงเรียนเอกชน, ปฐมวัย

Abstract

The purposes of this research were to study the state problems and problem solving methods of the early childhood school curriculum management of the private schools in Chantaburi. The research is mixed between quantitative research and qualitative research. Regarding quantitative research, the samples of this study were consisted of 17 private schools in Chantaburi. The data was obtained from 51 the principals, the head of academic affair and kindergarteners. The instruments for data collection were a rating scale with a reliability of 0.81 was also used with the analysis in percentage, mean, and standard deviation. Regarding qualitative research, 3 schools which had problem of the early childhood school curriculum management were investigated by a non structured interview. The data was analyzed by content summary method.

The results of this research were as follows 1) The level of the status in the early childhood school curriculum management of the private schools in Chantaburi, as a whole, was found of being at a high level ($\bar{X} = 3.89$) and when considerably particular aspects, it was found of being at a high level in all aspects ($\bar{X} = 4.33-3.53$) 2) The level of the problems in the early childhood school curriculum management of the private schools in Chantaburi, as a whole, was found of being at a low level ($\bar{X} = 1.94$) and when considerably particular aspects, it was found of being at a low level in all aspects ($\bar{X} = 2.04-1.78$) 3) For the problem solving methods of the early childhood school curriculum management of the private schools in Chantaburi can be concluded as resource mobilization for the educational promoting, lacked of budgeting's problem solving, the personnel development of curriculum management, teacher network building for cooperative learning, teamwork, the development of administrative system for working continuously, the personnel development of experience plan preparation to follow the curriculum and local needs, evaluation planning, realization building for teachers, setting up academic center in the school, The selection of evaluation committee for supervision continuously, summary reports, the studying of measurement and evaluation using curriculum through parents and teachers, the planning of improvement and development curriculum participatory amount administrators, teachers, and community.

Keywords: curriculum management, private school, early childhood

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : คำนำ) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยคือ การอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติ เด็กมีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ การศึกษาปฐมวัยต้องครอบคลุมการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างสมดุล และเพื่อให้การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยทั่วประเทศ ได้มาตรฐานที่ใกล้เคียงกันจึงจำเป็นต้องมีหลักสูตรเป็นกรอบกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ก : 7)

หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เริ่มใช้ทั่วประเทศในปี การศึกษา 2547 ซึ่งจำเป็นที่ครูอาจารย์ ที่ปฏิบัติการสอนและบุคลากรทางการศึกษา จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อที่จะสามารถนำหลักสูตรไปสู่อการปฏิบัติในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ข : บทนำ)

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนจังหวัดจันทบุรี (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจันทบุรี เขต1. 2546 : 14) ในปีการศึกษา 2547 เป็นต้นมา ได้ดำเนินการจัดอบรมให้ผู้บริหารและครูมีความรู้

ความเข้าใจเนื้อหาของหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยตลอดจนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อให้ผู้บริหารและครูสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน แต่จากการนิเทศติดตามการบริหารและการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พบว่าการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรียังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1. 2546 : 16)

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาของโรงเรียนเอกชนในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ในจังหวัดจันทบุรี ตามกรอบงานการบริหารหลักสูตร ในภารกิจ 7 ด้านคือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงานด้านการปรับปรุงพัฒนา (กรมวิชาการ. 2546 ข :15) เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตามมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของ โรงเรียน เอกชนในจังหวัดจันทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ไว้ ดังภาพประกอบ 1

ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชน จำนวนเป็น 7 ภารกิจ

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย
4. ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ
5. ด้าน การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
6. ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน
7. ด้านการปรับปรุงพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

แบ่งการดำเนินการวิจัย เป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการดังนี้

การดำเนินการวิจัยในขั้นนี้ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี มีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 17 โรงเรียน โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการระดับปฐมวัย จำนวน 1 คน และครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 1 คน รวมประชากรทั้งหมด 51 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ความชัดเจนและความเหมาะสมในการใช้ภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยการใช้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .73 - .80 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนเอกชน ที่เปิดสอนระดับปฐมวัยในจังหวัดจันทบุรี
2. ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นประชากรในการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการดังนี้

การดำเนินการวิจัยในขั้นนี้ เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี โดยเลือกศึกษาเชิงลึกเฉพาะกรณีกับโรงเรียนเอกชนที่มีปัญหามากที่สุดในกลุ่มโรงเรียนเอกชนจังหวัดจันทบุรี มีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

สนามวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

โรงเรียนที่ใช้เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ คือ โรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี ที่มีปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 โรงเรียน โดยเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 17 โรงเรียน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียน คือ เป็นโรงเรียนที่มีปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับสูงสุดในห้าอันดับแรก โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย จากการวิจัยขั้นที่ 1 ของการวิจัยครั้งนี้ และยินดีให้ความร่วมมือ โดยในแต่ละโรงเรียนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการระดับปฐมวัย และครูผู้สอนระดับปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดจันทบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลภาคสนาม ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เข้าพบผู้บริหารเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล โดยเปิดเผยตัวตนของผู้วิจัยในฐานะของนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา
2. เข้าสนามโรงเรียนสร้างความสัมพันธ์โดยวิธีการพูดคุยเรื่องทั่วไปกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนชั้นปฐมวัย
3. เตรียมการสัมภาษณ์โดยการเตรียมประเด็นสัมภาษณ์ ฝึกสัมภาษณ์ เตรียมเครื่องบันทึกข้อมูล และกล้องบันทึกภาพ ก่อนลงสนามวิจัย
4. เข้าสนามวิจัยนัดแนะช่วงเวลาการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสรุปเนื้อหา มีขั้นตอนดังนี้

1. การลดทอนข้อมูล (data reduction) เป็นวิธีการปรับข้อมูลดิบจากสนาม เพื่อสรุปย่อข้อมูล

2. การแสดงข้อมูล (data display) เป็นการเลือกตัวอย่างข้อมูลที่เป็นจุดสำคัญในการวิจัย ที่ได้จากการสรุปจากคำพูดจากการสัมภาษณ์ของกรณีศึกษา

3. การสร้างข้อสรุปและการยืนยันผลสรุป (conclusion and verification) เป็นการสังเคราะห์ข้อสรุปย่อยๆ ให้เป็นบทสรุป และตรวจสอบยืนยันเป็นบทสรุปของการวิจัย

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี สามารถวิเคราะห์และสรุปผลประเด็นสำคัญดังนี้

1. สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี พบว่า ภาพรวมของการบริหารหลักสูตรมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการปฏิบัติในทุกด้านมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ อันดับแรกคือด้านการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการปรับปรุงพัฒนา อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน ($\bar{X} = 3.82$) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการสรุปผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$)

2. ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี พบว่าภาพรวมสภาพของปัญหาการบริหารหลักสูตรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.94$) และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ระดับปัญหาในทุกด้านอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ อันดับแรกที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.04$) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการสรุปผลการดำเนินงานมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.99$) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.98$) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการปรับปรุงพัฒนา มีปัญหาอยู่ในน้อยทั้งสองด้าน ($\bar{X} = 1.90$) และอันดับสุดท้ายคือด้านการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.78$) และจากการสัมภาษณ์จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน พบว่าปัญหาที่มีความเห็นตรงกันส่วนใหญ่คือ การขาดประสบการณ์ทั้งผู้บริหาร และครูผู้สอนในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ รองลงมาคือการขาดงบประมาณสนับสนุนด้านสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การที่ผู้บริหารและครูมีภาระงานมาก ทำให้การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลไม่ต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน การขาดการสรุป รายงาน และนำข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนา

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดจันทบุรี พบว่าข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาทั้ง 7 ภารกิจสรุปได้ดังนี้ การระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการศึกษาและแก้ไขการขาดงบประมาณ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารหลักสูตร การสร้างเครือข่ายครูเพื่อเรียนรู้การบริหารหลักสูตรซึ่งกันและกัน การจัดครูทำงานเป็นทีมแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ พัฒนาระบบบริหารงานที่มีผู้บริหารรับผิดชอบหรือมอบหมายครูวิชาการเพื่อทำหน้าที่แทนกันอย่างต่อเนื่อง พัฒนาบุคลากรในการจัดทำแผนจัดประสบการณ์ให้เป็นไปตามหลักสูตรและความต้องการของท้องถิ่น การวางแผนการตรวจ และใช้แผนจัดประสบการณ์ทุกสัปดาห์ สร้างความตระหนักแก่ครูในการจัดประสบการณ์ให้เป็นไปตามหลักสูตร จัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตร การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับติดตาม ตามช่วงชั้นหรือชั้นเรียน เพื่อเป็นไปอย่างต่อเนื่อง การสรุปผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา การศึกษาผลการใช้หลักสูตรจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ครู ผู้ปกครอง การวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และชุมชน

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรีครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี พบว่าภาพรวมของการบริหารหลักสูตรมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายสิน เจริญรัตน์ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ประเมินหลักสูตรประถมศึกษาพบว่าด้านการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. สภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน พบว่าปัญหาที่มีความเห็นตรงกันส่วนใหญ่คือ การขาดประสบการณ์ทั้งผู้บริหาร และครูผู้สอนในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศัพท์ สุขศรี (2544 : 74-76) ที่ได้ดำเนินการศึกษาปัญหาการจัดการจัดอนุบาลศึกษาในโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม พบว่าด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านบุคลากรเพราะบุคลากรเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักสูตรเมื่อบุคลากรไม่มีความรู้ ขาดประสบการณ์ ขาดความตระหนักในการนำหลักสูตรไปใช้ ทำให้ไม่สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับสุธีรักษ์ ทรงมุสิก (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน พบว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่ใช้ในโรงเรียน และการนำหลักสูตรปฐมวัยในสถานศึกษามาสู่การปฏิบัติที่แตกต่างกัน

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดจันทบุรี พบว่าข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาทั้ง 7 ภารกิจ ผู้ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาตรงกันในประเด็นต่างๆ ดังนี้ การระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการศึกษาและแก้ไข การขาดงบประมาณ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารหลักสูตร การสร้างเครือข่ายครูเพื่อเรียนรู้การบริหารหลักสูตรระหว่างกันภายในโรงเรียน การจัดครูทำงานเป็นทีม แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อแก้ปัญหาครุมีภาระงานมาก พัฒนาระบบบริหารงานที่มีผู้บริหารรับผิดชอบหรือมอบหมายครูวิชาการเพื่อทำหน้าที่แทนกันอย่างต่อเนื่อง พัฒนาบุคลากรในการจัดทำแผนจัดประสบการณ์ให้เป็นไปตามหลักสูตรและความต้องการของท้องถิ่นและสังคม การวางแผนการตรวจ และใช้แผนจัดประสบการณ์ทุกสัปดาห์ สร้างความตระหนักแก่ครูในการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับหลักสูตร จัดตั้งศูนย์วิชาการในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตร แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับติดตาม ตามช่วงชั้นหรือชั้นเรียนเพื่อเป็นไปอย่างต่อเนื่อง การสรุปผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา การศึกษาผลการใช้หลักสูตรจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ครู ผู้ปกครอง การวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับสุภาพร แพรพพนิต (2550 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ที่กล่าวว่าการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพนั้น องค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรนั้นบรรลุเจตนารมณ์ของหลักสูตรคือ การเตรียมครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ และต้องอาศัยบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกัน การประเมินหลักสูตรก็มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการจัดการศึกษา เป็นเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการควบคุมคุณภาพ การประกันคุณภาพของการศึกษาหลายๆ ระดับ และผู้บริหารและครูควรจะให้ความสนใจในประเด็นการประเมินหลักสูตรที่ชัดเจนและตรงกัน นอกจากนี้ในการบริหารหลักสูตรจะต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องนอกสถานศึกษา เพื่อระดมความคิด ประสานกันมาใช้ในการบริหารหลักสูตร เช่นเดียวกับบุรีรัตน์ พินิจมนตรี(2548 : 121-122) ที่สรุปข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาในการใช้หลักสูตรไว้คือ 1) จัดอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรให้กับครู และผู้บริหาร ปีละ 1 ครั้ง 2) ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับหลักสูตร และเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดี และ 3) นำผลที่ได้จากการวิจัยไปแก้ปัญหาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับหลักสูตรเป็นอันดับแรก เพราะถือว่างานวิชาการเป็นหัวใจหลักในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ

1.2 การพัฒนาบุคลากรให้ความรู้ในด้านการบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร การใช้สื่อ การวัดผลการเรียนรู้ที่เน้นสภาพจริง เพื่อให้การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติให้ได้ผลและจริงจัง

1.3 การพัฒนาระบบบุคลากรให้มีขวัญ กำลังใจ เพื่อไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านตัวครูผู้สอนบ่อย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริหารหลักสูตร

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเรื่องสภาพความสำเร็จของการบริหารหลักสูตร ของโรงเรียนที่มีการบริหารหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสรุปรูปแบบและแนวทางในการบริหารหลักสูตร

2.2 ควรทำการศึกษาเรื่องสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยศึกษาตัวแปรอื่น เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน ความต้องการของชุมชน

2.3 ควรทำการศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ต่อการบริหารจัดการหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2546 ข). รายงานการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช

2546. กรุงเทพฯ : กรมฯ

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546 ก). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข

เพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ

_____ . (2546 ข). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ

กิตติศัพท์ สุขศรี. (2544). ปัญหาการจัดอนุบาลศึกษาโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม. รายงาน

การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จूरินทร์ พินิจมนตรี. 2548. การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา

สายสิน เจริญรัตน์. (2543) การประเมินผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับ

ปรับปรุง พ.ศ.2533) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์

กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1. (2546). สรุปผลการติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา. มปป.

สุธีรักษ์ ทรงมุสิก. (2547). สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัยสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่ม

กรุงธนเหนือ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุภาพร แพรวพินิต. 2550. “ปัญหาและแนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตร” เอกสารประกอบการ

การสอน. ชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียนในเขตสำนักงานพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1.

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. กศ.ม. สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การศึกษาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพของครูผู้สอน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

**A Study of the performance profession ethics of teachers in
schools uner the office of Chanthaburil Educational Service Area
According to the opinions of the Basic Educational Commitee.**

ดนัยชาติศรี¹ หฤทัย อนุสรราชกิจ² นริศ สวัสดิ์³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ²อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
³รองผู้อำนวยการโรงเรียนสอยดาววิทยา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1และเขต 2 จำนวน 333 คนเป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard deviation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนโดยภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ จรรยาบรรณต่อสังคม จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อตนเอง และจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: จรรยาบรรณวิชาชีพครู, คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purpose of this research was to study and compare the performance the profession ethics of teachers in the office area of chanthaburi according to the opinions of basic education committee. The sample used in this study is basic education institution committee in the office of Chanthaburi area zone 1,2 of 333. A stratified random sampling used in this study was a questionnaire about .The research equipment, is a 5 rating scales questionnaires. The statistics for data analysis are percentage, Mean, standard deviation and One way ANOVA.

The results of the study were as follows : 1) The Committee of the basic Education for Educational Organization has opinions on the performance of teachers regarding to the overall and specific ethical aspects. In general all were good. The high level sort descending scores were shown as following, Social ethics, Code of Professional, Ethics client, Ethics of and Ethics Professional, respectively. 2) The Committee

of the basic Education for Educational Organization which comprised of different position had no significant different of their opinions on the performance of teacher regarding to the ethical aspects.

Key word : The performance profession ethics of teachers, The Basic education committee

บทนำ

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 บัญญัติว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ คุณธรรมจริยธรรมสามารถดำรงชีวิตอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและรักษาวัฒนธรรม อันตั้งมาไว้ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับบุคลากรที่ร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีศักยภาพทางสังคมคือครูซึ่งวิชาชีพครูเป็นการให้บริการทางการศึกษาโดยการอบรมสั่งสอนบุคคลให้มีความรู้ความสามารถและเป็นแหล่งกำหนดวิชาชีพอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นบริการแก่ผู้อื่นมากกว่าหาประโยชน์และอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีจรรยาบรรณในการควบคุมความประพฤติที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นครู เพื่อให้เกิดเอกลักษณ์อุดมการณ์ วินัย คุณธรรมแห่งชีวิต นอกจากนี้ยังได้กำหนดข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ. 2548 เพื่อให้ครูถือปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ เนื่องจากมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งจะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้รับบริการ อันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพ จะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้สามารถนำไปใช้ในประกอบวิชาชีพขั้นสูงและได้รับการยอมรับยกย่องจากสังคม ถือเป็น การสร้างศรัทธาและความเชื่อถือให้เกิดแก่วิชาชีพครูมีผลทำให้ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ก็ต้องเป็นแบบอย่างอันดี ทำงานอย่างมีวิญญาน อย่าดูถูกอาชีพว่าด้อยต่ำและอย่าทำให้ใครมาดูถูกได้ ต้องรักในเกียรติยศและศักดิ์ศรีของครู การพัฒนาจิต วิญญานควรคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ถูกต้อง ปฏิบัติตามความเชื่อประเพณีวัฒนธรรมไทย เป็นแบบอย่างที่ดีและตระหนักถึงคุณค่าของไทย นิยมไทย รักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย ถ้าทุกหน่วยงานทุกคน ร่วมมือกันสร้างสรรค์ นักเรียน เยาวชน โดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับเขาเหล่านั้น และร่วมมือกันจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความคิดจินตนาการ สร้างสรรค์ การปฏิรูปจิตและวิญญานของคนไทย โดยเน้นความรับผิดชอบหน้าที่ ความซื่อสัตย์สุจริต พัฒนาจิตตามหลักไตรสิกขา มีปณิธานและอุดมการณ์อย่างแรงกล้า ปัญญาที่จะเกิดตามมา นำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญ (กรมวิชาการ. 2544 : 16)

ปัจจุบันท่ามกลางความเจริญในด้านวัตถุและเทคโนโลยีก็มีความเสื่อมโทรมอยู่ในความเจริญนั้นมากมาย การประกอบอาชีพครูทุกระดับก็มีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน อาคม สุขสม (2542 : 3) กล่าวว่าสถานภาพของครูได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ เพราะความเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปจากจรรยาบรรณและขาดจริยธรรมอันเนื่องมาจากเศรษฐกิจหรือค่านิยมอย่างนำวิตกจนเกิดความเสื่อมศรัทธา สภาพจริยธรรมของข้าราชการครูปัจจุบันจากข่าวสารและความคิดเห็นต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าบุคคลต่าง ๆ รับรู้ถึงการประพฤติปฏิบัติในทางที่ไม่ดีของครู ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนไม่มากนัก อาจเนื่องจากสาเหตุที่ในปัจจุบันการสื่อสารทั่วถึงและรวดเร็ว ข่าวสารจะนำเสนอทั้งทางหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่ออื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ซึ่งครูเป็นผู้ที่สังคมคาดหวังและถือว่าเป็นบุคคลที่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี เมื่อประพฤติปฏิบัติในทางที่ไม่ดี ย่อมเป็นที่สนใจและถูกประณามจากสังคมว่าไม่มีคุณธรรม จริยธรรม ไม่มีจรรยาบรรณ ทำให้ครูถูกวิพากษ์วิจารณ์ไปในทางที่เสื่อมเสียจากสังคม บทบาทความเป็นครูที่ไม่เหมาะสมนำไปสู่ปัญหาจริยธรรมของครู ซึ่งได้ชื่อว่าเป็น แม่พิมพ์ ของชาติ เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว อันเกิดจากการประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพครูให้ลุล่วงไปด้วยดี เพราะจรรยาบรรณวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อคนในสังคม ฉะนั้นครูควรยึดจรรยาบรรณวิชาชีพครูเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของครู เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์ จากสภาพปัญหาข้างต้นเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู พ.ศ. 2548 ของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจรรยาบรรณครูของข้าราชการครูและจะเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรให้ปฏิบัติตนได้ตามแบบแผน

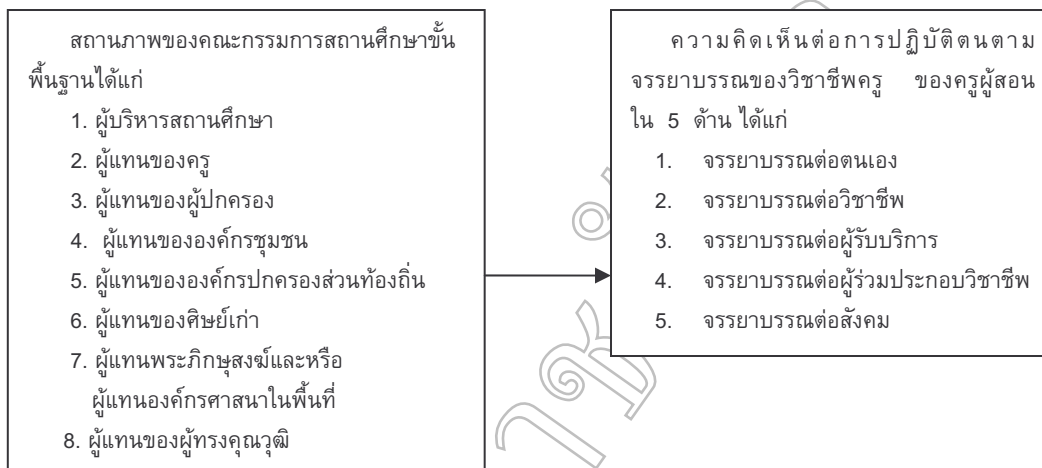
พฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูอย่างแท้จริงและสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาครูตามเจตจำนงของสังคมที่คาดหวังต่อตัวครูและผู้ที่ทำหน้าที่ทางการศึกษาอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามสถานภาพของการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากรและเพื่อความเหมาะสมในเรื่องการกระจายของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการเทียบสัดส่วนเพื่อกำหนดจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละขนาดของสถานศึกษาขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดเล็กแล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1 และเขต 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 2,331 คน โดยนำรายชื่อสถานศึกษาแยกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1 และ เขต 2 และตามจำนวนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ได้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดใหญ่ จำนวน 135 คน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จำนวน 198 คน รวมทั้งหมด 333 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอน ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 1 ชุด แบ่งออก เป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ สถานภาพการเป็นคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแบบเลือกตอบ (Check – list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอน ที่แสดงพฤติกรรมในการสอนหรือการปฏิบัติงานในโรงเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (พวงรัตน์ ธีรรัตน์. 2543 : 107) โดยเรียงการปฏิบัติจากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ(Discrimination)ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ตั้งแต่ 0.36 - 0.74 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาคได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ และสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงได้ทั้งหมด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ไปถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยไปปรับแบบสอบถามด้วยตนเองและบางส่วนรับทางไปรษณีย์
3. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ได้รับกลับคืนมา จำนวน 333 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประมวลผล โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพของการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบด้วยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เป็น ผู้อำนวยการสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 9.31 ผู้แทนครูคิดเป็นร้อยละ 9.31 ผู้แทนองค์กรชุมชน คิดเป็นร้อยละ 9.31 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 9.31 ผู้แทนศิษย์เก่า คิดเป็นร้อยละ 9.31 ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 12.01 ผู้ทรงคุณวุฒิคิดเป็นร้อยละ 32.13 ผู้แทนผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 9.31 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ จรรยาบรรณต่อสังคม ($\bar{X} = 4.28$) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.27$) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.24$) จรรยาบรรณต่อตนเอง ($\bar{X} = 4.21$) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ

เมื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามรายด้านปรากฏผลดังนี้

1. จรรยาบรรณต่อตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูศึกษาหาความรู้ เข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนา ศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ เมื่อมีโอกาสเสมอ ($\bar{X} = 4.30$) ครูประพฤติปฏิบัติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ($\bar{X} = 4.30$) ครูมีความสุขภาพ ไม่โอ้อวดว่ามีความสามารถเหนือผู้อื่น ($\bar{X} = 4.26$)

2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูมีความรัก แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพและภูมิใจที่ได้เป็นครู ($\bar{X} = 4.45$) ครูให้การอบรม สั่งสอนนักเรียน ด้านทักษะการเรียนรู้การทำงาน ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ($\bar{X} = 4.44$) ครูมีความเสียสละ ทุมเทและเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครู ($\bar{X} = 4.34$)

3. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ อยู่ในระดับมาก เรียงและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูให้ความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือแก่นักเรียนทุกคน ($\bar{X} = 4.43$) ครูให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลัง ความสามารถและเสมอภาค ($\bar{X} = 4.32$) ครูไม่ทำโทษนักเรียนด้วยวิธีการที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ ($\bar{X} = 4.30$)

4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าครูให้การยกย่อง ชื่นชม ยินดี ในเกียรติหรือรางวัลของเพื่อนครูที่ประสบผลสำเร็จในการสอนอย่างจริงจัง ($\bar{X} = 4.32$) ครูให้คำปรึกษาแก่เพื่อนครูในด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มความรู้ความสามารถ ($\bar{X} = 4.25$) ครูมีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา ($\bar{X} = 4.23$)

5. จรรยาบรรณต่อสังคม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูยึดมั่น สันับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ($\bar{X} = 4.53$) ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ในการอนุรักษ์หรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.34$) ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ($\bar{X} = 4.30$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามสถานภาพของการดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นสำคัญที่สมควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อ ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม ทั้งนี้เพราะว่าการตราพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ซึ่งกำหนดให้ ครูสภา มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและ จรรยาบรรณวิชาชีพ ควบคุมการประกอบวิชาชีพให้เป็นมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ออกให้ และเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ทำให้ครูส่วนมาก ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของความเป็นครู ประพฤติ ปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กฎกติกาของอาชีพประกอบกับในปัจจุบันมีการตรวจสอบจากสังคมอย่างจริงจังและองค์กรต่าง ๆ ให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพครูที่ต้องอาศัยจรรยาบรรณเป็นเครื่องมือควบคุม ทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งสื่อมวลชนทุกแขนงจึงทำให้การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของครูผู้สอนได้รับการปฏิบัติมากขึ้น

เมื่อพิจารณาจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รายงานพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้

1.1 ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ครูต้องพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ พบว่า ครูมีจรรยาบรรณอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะครูมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนา ผู้เรียนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ศึกษาหาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นระบบมากขึ้น ครูมีคุณวุฒิและความรู้ตรงกับ งานที่รับผิดชอบ ช่วยให้ครูมีความรู้ความสามารถพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ดี

1.2 ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ครูต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพ พบว่า ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการต่อใบอนุญาต ใบประกอบวิชาชีพทุก 5 ปีและการประเมินวิทยฐานะของครู จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูผู้สอนมีความสนใจ ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้ตนเองทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ และมีการพัฒนาบุคลิกภาพของตน ตลอดจนนำความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้มีความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู

1.3 ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ครู ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้อง ดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ต้องประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ พบว่า ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ ครูผู้สอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ได้เอาใจใส่ช่วยเหลือเกื้อกูลนักเรียนทุกด้าน ซึ่งเป็นลักษณะของครูที่ดี ครูสนใจศึกษาหาความรู้จากเทคโนโลยี มีการวัดผลประเมินผลและนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาแผนการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกันมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการดำเนินการแก้ไขและส่งเสริมผู้เรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.4 ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ครูพึงช่วยเหลือ เกื้อกูล ซึ่งกันและกัน อย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยการให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางปฏิบัติตนปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนพบว่าครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากครูมีวิถีชีวิตที่ต้องทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและชุมชนจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างครูด้วยกัน รวมถึงชุมชนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมกันพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับ พจนี เทียมศักดิ์ (2543 : 57) ที่กล่าวว่าครูคือผู้ที่มิบทบาทเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด สัมพันธภาพของครูที่มีต่อนักเรียนจะเป็นสายใยที่ เชื่อมสัมพันธ์ภาพของครูที่มีต่อชุมชนอีกด้วย ความสำคัญของสัมพันธภาพอาจติดต่อกันได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เป็นความถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน

1.5 ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำ ในการอนุรักษ์ และพัฒนา ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พบว่าครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพต่อสังคมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านที่ครูยึดมั่น สนับสนุนและส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้โรงเรียนเป็นจุดศูนย์กลางของการประกอบพิธีและกิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถซึ่งเกิดจากความร่วมมือ ของทุกส่วนในชุมชน อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับนักเรียนและชุมชนในการรณรงค์ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้นครูมีส่วนเข้าไปร่วมกับชุมชนในการจัดการเลือกตั้งและเป็นคณะกรรมการในหน่วยเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งเกิดขึ้น รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนให้ศิษย์เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นยินดีที่จะนำมาบูรณาการในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ยินดีเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็น ผู้ที่ใกล้ชิดกับสังคมหรือชุมชนในท้องถิ่นอีกทั้งมีความเข้าใจ เป็นตัวกลางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการตราพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 ให้คุรุสภา มีอำนาจหน้าที่กำหนด มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ ออกเป็นกฎข้อบังคับในการที่บุคคลจะประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีใบประกอบวิชาชีพ และประพฤติตนตามเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งมาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตน มีการประเมินผลงาน ในด้านการประเมินวิทยฐานะและการประเมินผลงานก่อนการต่อใบอนุญาต จึงมีการออกคู่มือการประเมินผลงานและการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้กับบุคคลที่ขอใบประกอบวิชาชีพทางการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติทำให้การรับรู้การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น ทำให้การรับรู้การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาค้นคว้า กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องควรจะได้นำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทาง ในการปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ดังนี้

1. ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ควรจะนำผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ไปใช้พิจารณาและปรับปรุง การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของตน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม หรือเป็นไปตามที่สังคมคาดหวังไว้ เพื่อจะได้เป็นแนวทางหรือรูปแบบที่ดีให้แก่ศิษย์ ได้ประพฤติปฏิบัติตน โดยอาจมีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี

2. ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ควรจะให้ความสำคัญ ในเรื่องของการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี โดยเน้นการพัฒนาและส่งเสริมให้ครูผู้สอนในสังกัดให้ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ได้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่คาดหวังไว้ ซึ่งอาจจะเป็นในแง่ของการสร้างขวัญกำลังใจ ประกาศเกียรติคุณและความดีความชอบรวมถึงการลงโทษ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของคนในกลุ่มบุคคลอื่นๆ อีกเช่น ผู้บริหารการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และ สื่อมวลชน
2. ควรศึกษาถึงปัจจัยองค์ประกอบและ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. 2544. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- “ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548,” (5 กันยายน 2548).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 122 ตอนพิเศษ 76ง. หน้า 39 – 46.
- “ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2550,” (27 เมษายน 2550).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนพิเศษ 51ง. หน้า 37 – 42. พัสดุกัญท์ (ร.ส.พ.).
- พจนีย์ เทียมศักดิ์. 2543. การศึกษา:ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน. **วารสารวิชาการ**. 3(12): 57
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ:
สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2549. **คู่มือประกอบวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- อาคม สุขสม. 2542. **การศึกษาการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู
ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี**.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริการการศึกษา). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

SRA Reading Laboratory กับการพัฒนาสมรรถภาพการอ่าน The Impact of SRA Reading Laboratory on Reading Proficiency Development

ชัยวัฒน์ ตัณฑรังษี

สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแห่งอำนาจในทางการเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจน เป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารของประชาคมโลก ดังนั้นการเรียนภาษาอังกฤษโดยเฉพาะการพัฒนา ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและต้องค้นคว้าวิธีพัฒนาสมรรถภาพในการอ่านของผู้เรียนให้สูงขึ้น การพัฒนาสมรรถภาพในการอ่านด้วยตนเองโดยใช้ SRA Reading Laboratory มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ พัฒนาคู่มือ SRA Reading Laboratory Management ศึกษาสมรรถภาพทางการอ่านเพื่อความเข้าใจ ของนักศึกษาที่ใช้ SRA Reading Laboratory และศึกษาปัญหาอุปสรรค และกลวิธีการอ่าน รวมทั้งความพึงพอใจของนักศึกษาต่อ SRA Reading Laboratory

ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1 จำนวน 40 คน สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 1 จำนวน 36 คน และสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 50 คน รวมทั้งหมด 126 คน นักศึกษาเหล่านี้ลงทะเบียนเรียนรายวิชา การเชื่อมโยงองค์ประกอบในการอ่าน ภาคเรียนที่ 2/2551 ผู้วิจัยออกแบบคู่มือ SRA Reading Laboratory Management และจัดกิจกรรมการอ่านด้วยตนเองนอกชั้นเรียน โดยใช้ SRA Reading Laboratory เพื่อพัฒนาสมรรถภาพ ในการอ่านด้วยตนเอง รวมทั้งเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน ภายใต้โครงการพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน Reading Clinic เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน เป็นข้อสอบมาตรฐานของ SRA Reading Laboratory Starting Level Guide และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน Reading Clinic เป็นแบบประเมินความพึงพอใจ 5 ระดับ

ผลการศึกษาพบว่า คู่มือ SRA Reading Laboratory Management ได้ผ่านการทดลองใช้โดยผู้สอนรายวิชา การเชื่อมโยงองค์ประกอบในการอ่าน ที่นำนักศึกษาเข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน Reading Clinic และแสดงความคิดเห็นว่า คู่มือมีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางการอ่านด้วยตนเอง โดยใช้ SRA Reading Laboratory ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ ผลการสอบก่อนและหลังเรียนของประชากรทั้งหมดพบว่า ค่า T-test มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 แสดงว่า สมรรถภาพทางการอ่านของนักศึกษาเพิ่มขึ้นจากเดิม

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อ SRA Reading Laboratory จำแนกตามประเด็นการประเมิน 4 ด้าน เป็นดังนี้ 1) ความพึงพอใจต่อการอ่าน SRA Power Builder อยู่ในระดับมาก ได้แก่ นักศึกษาเห็นว่า กิจกรรมนี้มีประโยชน์ รวมทั้งกิจกรรม World Study และ Learn about Words ช่วยให้เรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น 2) การศึกษาระดับการใช้กลวิธี การอ่านแบบต่างๆ พบว่า ในการใช้กลวิธีการอ่าน SQR Survey, Question and Read, นักศึกษาใช้กลวิธี Survey ในระดับมาก แต่ใช้กลวิธี Question and Read ในระดับปานกลาง 3) ปัญหาในการอ่านที่พบในระดับมาก คือ ไม่รู้คำศัพท์มากพอ และไม่ได้อ่านจนจบเป็นต้น 4) พัฒนาการด้านการอ่านของนักศึกษายู่ในระดับมาก ได้แก่ เรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น และสามารถเดาคำศัพท์จากบริบทได้

ข้อเสนอแนะคือ ควรให้นักศึกษาทำ Vocabulary Bank เพื่อบันทึกคำศัพท์ที่ได้อ่านจาก Power Builder นอกจากนี้ควรซ่อมเสริมนักศึกษาที่ได้คะแนน Reading Comprehension ต่ำ โดยให้ทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมจาก Skill Builder และ Speed Builder และควรให้นักศึกษาเข้าร่วมโครงการ Reading Clinic อย่างต่อเนื่อง

Abstract

Due to Globalization, English is a tool not only for world communication but also for politics as well as economy of world communities. English language learning especially reading comprehension skill development is, therefore, required by those living in the changing world. New and effective teaching methods to develop learners' reading proficiency should, also, be designed. The research concerning the development of reading proficiency via independent reading with SRA Reading Laboratory is conducted with the purposes of creating SRA Reading Laboratory Management Handbook, studying the development of learners' reading proficiency via independent reading with SRA Reading Laboratory, and studying learners' satisfaction of the SRA Reading Laboratory.

The population is Suan Sunandha Rajabhat University full time students, faculty of Humanities and Social Sciences, including 40 first year students of English Program, 36 second year students of Japanese Program, and 50 second year students of Chinese Program, all of whom registered to study the course; Processes in Reading Continuous Texts in the academic year 2/2008. First, SRA Reading Laboratory Handbook is designed. Then the population is assigned to join the independent reading program via SRA Reading Laboratory under the Reading Clinic Project. The research tools consist of Pre and Post test taken from SRA Reading Laboratory; Starting Level Guide, and a 5-scale questionnaire aiming at finding the students' satisfaction of the SRA Reading Laboratory.

The research results reveal that SRA Reading Laboratory Management Handbook, which is tried out by the instructors of the course; Processes in Reading Continuous Texts, who assigned their students to join the Reading Laboratory, can be of benefit to those responsible for SRA Reading Laboratory Management. Moreover, the t-test analysis result of the population's Pre and Post test is 0.01, which indicates that the students' reading proficiency is higher.

The analysis results of the questionnaire divided into 4 parts based on its evaluation content are as follows; 1) the students' satisfaction of SRA Power Builders is at high level, in terms of the benefit of the Reading Clinic Project, including Word Study and Learn about Words exercises, 2) in case of reading strategies, SQR (Survey, Question and Read) reading technique is employed by the students. 'Survey' is employed in high level, while 'Question and Read' is employed in middle level. 3) Reading problems found in high level consist of learners' poor vocabulary and the prohibition of using dictionary. 4) The improved reading proficiency in high level includes learner's ability to gain more vocabulary and to guess the meaning of unknown words by using context clues.

It is suggested that such additional activities as Vocabulary Bank and Vocabulary Mapping should be assigned to enrich learners' reading proficiency. Remedial exercises, namely Skill Builder and Speed Builder, should also be assigned to students with poor Reading Comprehension results. Finally, the students should be encouraged to read independently via SRA Reading Laboratory regularly.

คำสำคัญ

การอ่านด้วยตนเองตามอรรถาัย (Independent Reading), สมรรถภาพทางการอ่านด้วยตนเองเพื่อความเข้าใจ (Reading Proficiency), ชุดฝึกการอ่าน SRA Reading Laboratory (Sciences Research Association [SRA] Reading Laboratory Kit), กลวิธีการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach), ภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษาต่างประเทศ (English as a Foreign Language)

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์กระแสการใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกันอย่างกว้างขวางในโลกไร้พรมแดน ทำให้มีผู้ใช้ภาษาอังกฤษทั่วโลกเป็นจำนวนมาก เดวิด แกรดดอล (Graddol, 1997) ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยหลายประการ เช่น การใช้ภาษาอังกฤษในวงการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และวงการเพลงของฮอลลีวูด ช่วยให้ภาษาอังกฤษเผยแพร่ไปนานาประเทศได้อย่างง่ายดาย นอกจากนี้ บริษัทไมโครซอฟท์ เครื่องดื่ม โคคาโคล่า รวมทั้งวัฒนธรรมอเมริกัน ทำให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาของวัฒนธรรมวัยรุ่น การท่องเที่ยว และเป็นภาษาหลัก บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ด้วย ในด้านธุรกิจ การค้า และการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโฆษณาทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์ สื่อภาพยนตร์ รวมทั้งโทรทัศน์ หากผลิตสื่อดังกล่าวโดยใช้ภาษาอังกฤษย่อมสามารถเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มลูกค้าได้ทั่วโลก อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อผลิตภัณฑ์ หรือบริการอย่างมาก ส่งผลให้มีความต้องการบุคลากรที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ แต่มีสมรรถภาพในการใช้ภาษาอังกฤษได้ดี เป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างก้าวกระโดด เจน เมลลิซ (Meltiz, 2009) ในวงการวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษไม่ได้เป็นเพียงภาษาหลักที่ใช้ในการสื่อสารโดยตรงระหว่างนักวิทยาศาสตร์ทั่วโลกเท่านั้น แต่ยังเป็นภาษาที่ใช้ในการตีพิมพ์ในวารสาร เอกสารงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ด้วย ทำให้บทความวิทยาศาสตร์ที่ใช้ภาษาอังกฤษ และพิมพ์เผยแพร่บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์จะได้รับการอ้างอิง และมีผู้อ่านเป็นจำนวนมาก ผลกระทบอีกประการหนึ่ง เนื่องจากความนิยมใช้ภาษาอังกฤษในยุคโลกไร้พรมแดน คือ มีคำศัพท์ใหม่ๆ หลายคำในภาษาไทยที่ยืมภาษาอังกฤษมาใช้ เช่น คำว่า software, hardware รวมทั้งคำว่า windows และ mouse สำหรับเยาวชนใน ทุกวันนี้ อาจจะไม่นึกถึงหน้าตา และหนู แต่อาจหมายถึง โปรแกรม windows และ mouse อุปกรณ์อย่างหนึ่งประกอบการใช้คอมพิวเตอร์นั่นเอง

เมื่อภาษาอังกฤษมีความสำคัญมากในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นวงการบันเทิง การท่องเที่ยว ภาคธุรกิจ การค้า ภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งการถ่ายทอดวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่เยาวชน นักศึกษา บุคลากรในประเทศที่กำลังพัฒนาต่างพยายามฝึกฝน เรียนรู้ เพื่อให้สามารถใช้เพื่อการสื่อสาร ตลอดจนเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคต ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการติดต่อสื่อสารของประชาคมโลก เดวิด คริสตอล (Crystal, 1997) เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “English as a Global Language” ผู้ใช้ภาษาอังกฤษจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มคือ ผู้ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษา (Native Speakers of English) หรือเป็นภาษาแม่ เช่น ชาวอังกฤษ และอเมริกา เป็นต้น ผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 (English as the Second Language) ในประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมของสหราชอาณาจักรอังกฤษ และผู้ใช้ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาต่างประเทศ (English as a Foreign Language) ในประเทศที่มีภาษาประจำชาติ และใช้เป็นภาษาราชการ แต่ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ดำเนินธุรกิจกับชาวต่างชาติ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยเป็นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 3 กลุ่มพบว่า มีจำนวนผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ฮิว ฮัชเนอร์ (Hushner, 2003) และผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศต้องสื่อสารกันโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง หรือเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ด้วยเหตุนี้ภาษาอังกฤษในปัจจุบันจึงไม่ใช่ภาษาของผู้ใช้ภาษาอังกฤษที่เป็นเจ้าของภาษาแต่เป็นภาษาของประชาคมโลก

ผลจากการที่ภาษาอังกฤษไม่ได้เป็นภาษาของผู้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแต่เป็นภาษาโลก ทำให้เกิดความสนใจศึกษาวิจัยผลกระทบดังกล่าวทั้งด้านภาษาศาสตร์ และการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เอนริค เลอตา (Llurda, 2004) ซึ่งให้เห็นว่า นักการศึกษาให้คำนิยามภาษาอังกฤษในยุคโลกาภิวัตน์ไว้ดังนี้ ภาษาโลก (World English) ภาษานานาชาติ (English as an International Language) และภาษาของผู้ไม่ใช่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ (English as a Lingua Franca) นอกจากนี้เนื่องจากผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศมีจำนวนมากกว่า ทำให้เกิดการสื่อสาร และรับสารระหว่างกลุ่มผู้พูดที่ไม่ใช่เจ้าของภาษามากกว่า ผลของการเปลี่ยนแปลงนี้ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน การปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ อรุณี วิริยะจิตรรา (Wiriyaichitra, 2002) ดังนั้น กลวิธีการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ซึ่งเน้นองค์ประกอบของการใช้ภาษาสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและรับสารตามสมรรถภาพของผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ใช้บริบททางวัฒนธรรม และเนื้อหาของเจ้าของภาษาเป็นหลัก จึงต้องปรับเปลี่ยนให้ผู้เรียน เรียนรู้เนื้อหา บริบททางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้นด้วย เอนริค เลอตา (Llurda, 2004)

เซม แอลปทีคิน (Alptekin, 2002) ซึ่งให้เห็นว่าสมรรถภาพทางการสื่อสารตามเกณฑ์มาตรฐาน และบริบททางสังคมวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่ถ้ามีการนำเสนอเนื้อหาภาษาอังกฤษเกี่ยวกับบริบททางสังคม และวัฒนธรรม ที่ผู้เรียนคุ้นเคยแล้วในภาษาแม่ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ และเรียนรู้คำศัพท์ สำนวน รูปแบบภาษา ตลอดจนการเชื่อมโยงความคิดได้ดีกว่า นั่นคือ ความสมจริงของภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษานานาชาติ ที่ไม่ควรนำเสนอเนื้อหาของภาษาในบริบทของเจ้าของภาษาเท่านั้น แต่ควรผนวกบริบททางสังคม และวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาอังกฤษที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาด้วย ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงกระบวนการสื่อสารจะพบว่ากระบวนการสื่อสารเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่าง ผู้ส่งสารและผู้รับสาร การส่งสารอาจเป็นการส่งสารด้วยการพูด และเขียน การรับสารผู้รับสารต้องมีความสามารถในการฟัง และอ่าน สำหรับการสื่อสารที่เกิดขึ้นได้สะดวก รวดเร็ว และมีราคาไม่แพงในยุคโลกไร้พรมแดน คือการสื่อสารในระบบไร้สายบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ สาระ ความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ มักใช้ภาษาอังกฤษ ดังนั้นทักษะการอ่าน และเขียน จึงเป็นทักษะสำคัญของผู้คนในยุคนี้ เจน เมลลิซ (Meltiz, 2009) ผู้ที่ต้องการส่งสารบนเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ ต้องมีความรู้ มีทักษะ ในการเขียนภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบ โครงสร้างภาษา คำศัพท์ สำนวน รวมทั้งกลวิธีการเขียน การเรียบเรียงข้อความถูกต้องตามมาตรฐานระบบของภาษาอังกฤษ สำหรับผู้รับสารหากต้องการค้นหาข้อมูล ความรู้ และข่าวสารบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ นอกจากต้องมีความรู้ด้านการสืบค้นข้อมูลแล้ว ยังต้องมีสมรรถภาพทางการอ่าน เพื่อหาข้อมูล จับใจความสำคัญ มีความรู้ด้านคำศัพท์ สามารถใช้กลวิธีการอ่านต่างๆ ได้เหมาะสมจึงสามารถเข้าใจ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้

ในด้านการพัฒนาทักษะการอ่านของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ เมื่อศึกษาหลักสูตรพบว่า ทักษะการอ่านของนักศึกษาได้รับการพัฒนาในรายวิชาการศึกษาทั่วไป (2 รายวิชา) เป็นการสอนแบบบูรณาการ 4 ทักษะ และในรายวิชาบังคับของสาขาวิชา 2 รายวิชา เป็นการเรียนทักษะการอ่านโดยตรง สหภาพการเรียนการสอนทักษะการอ่านในหลักสูตรดังกล่าว เป็นการสอนบรรยายตามเอกสารประกอบการเรียน มีเนื้อหาและกิจกรรมฝึกทักษะการอ่าน ซึ่งเป็นกิจกรรมในชั้นเรียน นักศึกษาจะได้อ่านเนื้อหาตามเอกสารประกอบการเรียนที่ครูเตรียมมา และมีกิจกรรมให้นักศึกษาไปค้นหาเนื้อเรื่อง บทความ ข่าวที่นักศึกษาสนใจ แล้วมานำเสนอทั้งในรูปแบบของ การนำเสนอด้วยวาจา และในรูปแบบของรายงาน กิจกรรมการสอนส่วนใหญ่ครูจะจูงใจให้นักศึกษาสนใจเรื่องที่ จะอ่าน แล้วให้นักศึกษาอ่านด้วยตนเอง หรือบางครั้งครูอาจอ่าน แปลไปพร้อมๆ กับนักศึกษา แล้วเฉลยคำตอบเพื่อตรวจสอบว่านักศึกษาเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านหรือไม่ นอกจากนี้ครูนำเสนอกลวิธีการอ่านแบบต่างๆ เช่น การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ การเดาคำศัพท์จากบริบท แล้วให้นักศึกษาลองฝึกอ่านแล้วครูก็เฉลยคำตอบ ส่วนการประเมินผลมีการทดสอบกลางภาค และปลายภาค

กลวิธีการสอนอ่านดังกล่าวนี้ เป็นกลวิธีการสอนที่ใช้ทั่วไปในประเทศแถบเอเชีย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮาน จิ่ง-เหมย (Jing-Mei, 2004) ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบนี้ว่า มีลักษณะการเรียน การสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลาง เป็นชั้นเรียนที่เน้นความรู้ความเข้าใจ มีกลวิธีการสอนแบบดั้งเดิมคือ เน้นกฎเกณฑ์และการแปลเป็นภาษาแม่ ทำให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางการอ่านต่ำเกินกว่าจะอ่านเพื่อความเข้าใจได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจึงต้องการความช่วยเหลือด้านการแปลเป็นภาษาแม่จากครูเป็นส่วนใหญ่ ขาดโอกาสการฝึกฝนเพิ่มเติม ด้วยตนเองนอกชั้นเรียน

สำหรับปัญหาการสอนอ่านในรายวิชาการเชื่อมโยงองค์ประกอบในการอ่าน ซึ่งเป็นวิชาบังคับ ของสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คือ ความรู้พื้นฐานของนักศึกษาแตกต่างกัน ขาดทักษะการเรียนรู้ ไม่สามารถประยุกต์ใช้กลวิธีการอ่าน เช่น ไม่สามารถเดาคำศัพท์จากบริบทได้ ขาดความรู้ด้านคำศัพท์ สำนวน ใช้กลวิธี การอ่านไม่เหมาะสม เช่น มักใช้พจนานุกรมภาษาไทย-และภาษาอังกฤษเพื่อค้นหาคำศัพท์เกือบทุกคำ แต่ยังไม่สามารถเข้าใจเนื้อเรื่องได้ เพราะจะไม่สามารถจำแนกโครงสร้างประโยคพื้นฐาน กล่าวคือ ไม่สามารถจับใจความว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม และอย่างไร นอกจากนี้เนื่องจากเนื้อหาในรายวิชานี้เป็นการพัฒนาความสามารถในการอ่านข้อความต่อเนื่อง และแยกแยะเค้าโครงเรื่อง ทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจที่จะเรียน โดยเฉพาะการอ่านด้วยตนเอง ทำให้ผลการเรียนโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ต่ำกว่าค่า ผู้วิจัยจึงต้องการส่งเสริมพัฒนาทักษะการอ่านด้วยตนเองของผู้เรียนนอกชั้นเรียน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางการอ่านให้สูงขึ้น และเพื่อเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน ตลอดจนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ปัญหาด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอีกประการหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนทักษะการอ่านพบว่า เนื้อเรื่อง (texts) ที่ใช้ในเอกสารประกอบการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ มีคำศัพท์ยากเกินไป เอนก ลานไทย (Lanthai, 2009) นอกจากนี้จาก วิเคราะห์ความยากง่ายของเนื้อเรื่อง (Text Readability) โดย เอ็ดวาร์ด ฟราย (Fry, 1977) ซึ่งให้เห็นว่า การอ่านข้อความที่มีความยาว 1 ย่อหน้า หากมีประโยคยาว โครงสร้างซับซ้อน และมีคำศัพท์ยากมากกว่า 10 คำ จะเป็นอุปสรรคต่อการอ่านของผู้เรียนอย่างมาก บทอ่านนั้นไม่เหมาะสมกับผู้เรียน ไม่ส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนรักการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกลวิธีการสอนของครูเป็นแบบการแปล แล้วเฉลยคำตอบ ผู้เรียนจะไม่สามารถเรียนรู้กลวิธีการอ่าน อีกทั้งหากผู้เรียนใช้กลวิธีการอ่านที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้พจนานุกรมค้นหาคำศัพท์เกือบทุกคำที่ไม่รู้ แล้วเขียนความหมายภาษาไทยไว้ในบทอ่าน กลวิธีการอ่านเช่นนี้ นอกจากทำให้ผู้เรียนไม่ใช้เทคนิคการเดาคำศัพท์จากบริบทแล้ว ผู้เรียนยังไม่สามารถพัฒนาศักยภาพทางการอ่านได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้เรียนต้องอ่านข้อความต่างๆ นอกชั้นเรียน ในเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ ผู้เรียนจะขาดความคล่องตัวในการอ่าน ความเร็วในการอ่านจะช้า เพราะต้องหยุดเพื่อค้นหาความหมายของคำศัพท์จากพจนานุกรม ทำให้ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพทางการอ่านได้ จิม สควิเวนเนอร์ (Scrivener, 1998) ซึ่งให้เห็นว่า กลวิธีการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพควรยึดแนวคิดที่ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง มากกว่าการเรียนรู้จาก การอธิบาย การสอน การบรรยายของครู นอกจากนี้ในด้านการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนในแง่ที่ว่า ผู้เรียนไม่เป็นเพียงผู้รับฟัง ผู้รับความรู้ ผู้รับการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ต่างๆ จากครูเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่มีความรู้สึก ความคิด ความชอบ ความสนใจ มีภูมิหลังทางสังคม ที่แตกต่างกัน จากปัญหาด้านการเรียนการสอน ทักษะการอ่าน รวมทั้งแนวคิดที่เน้นการพัฒนาทักษะการอ่าน ด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงค้นหาวิธีที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนรายวิชาการเชื่อมโยงองค์ประกอบในการอ่าน ในภาคเรียน ที่ 2/2551 ให้เกิดความกระตือรือร้นในการอ่านทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน โดยใช้กลวิธีการอ่านต่างๆ ที่เรียนในชั้นเรียนไปแล้ว อีกทั้งการอ่านด้วยตนเองตามอริยาศัย (Independent Reading) จะช่วยเติมเต็มให้ผู้เรียนได้อ่านเนื้อเรื่องที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน อ่านในระดับความเร็วที่ไม่มีแรงกดดัน จากเพื่อนและครู รวมทั้งอ่านในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ในช่วงเวลาต่างๆ ที่ผู้เรียนเลือกเอง และเป็นการอ่านที่เน้นกระบวนการ หรือกลวิธีการอ่านอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน ใช้สื่อที่มีรูปแบบ ภาพประกอบน่าสนใจ ผู้วิจัย จึงต้องการพัฒนาสมรรถภาพในการอ่านด้วยตนเองของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการเชื่อมโยงองค์ประกอบในการอ่าน ภาคเรียนที่ 2/2551 โดยใช้ SRA Reading Laboratory

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อคือ

- 1 เพื่อพัฒนาคู่มือการจัดการ SRA Reading Laboratory
- 2 เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนที่ใช้ SRA Reading Laboratory
- 3 ศึกษาปัญหา อุปสรรค และกลวิธีการอ่าน รวมทั้งความพึงพอใจของนักศึกษาต่อ SRA Reading Laboratory

ขอบเขตของงานวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสมรรถภาพทางการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนที่ใช้ SRA Reading Laboratory ซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาด้วยตนเองนอกชั้นเรียน ตามเวลาที่นักศึกษาว่างจากการเรียนในรายวิชาปกติ การวิจัยครั้งนี้จึงมีขอบเขต 2 ประการคือ

1.4.1 ระยะเวลาที่ผู้เรียนใช้ในการศึกษาออกชั้นเรียนคือ 7 สัปดาห์และจะต้องอ่านบทอ่าน 6 เรื่อง

1.4.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา การเชื่อมโยงองค์ประกอบในการอ่านภาคเรียนที่ 2/2551 จำนวน 126 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ สรุปขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1 ศึกษาคู่มือการใช้ SRA Reading Laboratory และเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง SRA Reading Laboratory: A New Dimension of Independent Reading

2 ประชากรที่ใช้ คือ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 40 คน สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 2 จำนวน 36 คน และสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 50 คน รวมทั้งสิ้น 126 คน นักศึกษาเหล่านี้ลงทะเบียนรายวิชาการเชื่อมโยงองค์ประกอบในการอ่านภาคเรียนที่ 2/2551

3 จัดกิจกรรมการอ่านด้วยตนเองนอกชั้นเรียนให้กับประชากรทั้งหมดโดยใช้ SRA Reading Laboratory 2b เพื่อพัฒนาสมรรถภาพในการอ่านด้วยตนเอง รวมทั้งเสริมสร้างนิสัย รักการอ่าน ภายใต้โครงการพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน Reading Clinic

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสมรรถภาพทางการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยตนเองโดยใช้ SRA Reading Laboratory และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อ SRA Reading Laboratory ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ 2 ชนิดดังนี้

1) แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนเป็นข้อสอบมาตรฐานของ SRA Reading Laboratory: Starting Level Guide

2) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน Reading Clinic แบบสอบถามเป็นแบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษา แยกระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด รายการประเมินจำแนกเป็น 4 ด้านคือ ระดับความพึงพอใจในการทำแบบฝึกหัด Power Builders ระดับการปฏิบัติในการอ่าน ระดับปัญหาในการอ่าน และระดับพัฒนาการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยให้อาจารย์ผู้สอนรายวิชา การเชื่อมโยงองค์ประกอบในการอ่านภาคเรียนที่ 2/2551 และเข้าร่วมโครงการ Reading Clinic ทดลองใช้คู่มือ SRA Reading Laboratory Management เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือ

2. การวิเคราะห์สมรรถภาพทางการอ่านเพื่อความเข้าใจ ผู้วิจัยเปรียบเทียบผลการสอบก่อนและหลังเรียนของนักศึกษารายบุคคลทั้งหมด 126 คน เป็นคู่ เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย S.D. ก่อนเรียนและหลังเรียน รวมทั้ง ทาค่า t-test

3. การวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ Reading Clinic ผู้วิจัย ใช้โปรแกรมวิเคราะห์แบบสอบถามสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรายข้อ

ผลการวิจัย

ในการพัฒนาสมรรถภาพการอ่านด้วยตนเองโดยใช้ SRA Reading Laboratory ผู้วิจัยได้พัฒนาคู่มือ SRA Reading Laboratory Management ซึ่งได้ผ่านการทดลองใช้ โดยผู้สอนรายวิชาการเชื่อมโยงองค์ประกอบในการอ่านภาคเรียนที่ 2/2551 และแสดงความคิดเห็นว่าคู่มือมีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแนวทาง ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านด้วยตนเอง โดยใช้ SRA Reading Laboratory ได้ ในการศึกษาสมรรถภาพทางการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยการศึกษาด้วยตนเองโดยใช้ SRA Reading Laboratory ผู้วิจัยเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนของนักศึกษารายบุคคลทั้งหมด 126 คน โดยเปรียบเทียบเป็นคู่ เพื่อเปรียบเทียบค่า S.D. ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่มพบว่า มีค่า T-test ในระดับที่มีนัยสำคัญ ที่ 0.01 จึงอาจกล่าวได้ว่า หลังจากนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสมรรถภาพทางการอ่านด้วยตนเองโดยใช้ SRA Reading Laboratory เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม แสดงว่ากิจกรรมนี้สามารถเพิ่มสมรรถภาพทางการอ่านด้วย

ตนเองของนักศึกษา ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อ SRA Reading Laboratory ภายใต้โครงการพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน Reading Clinic จากแบบสอบถามจำนวน 26 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็นประเด็นคำถามเป็น 4 ด้าน ความพึงพอใจของประชากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับความพึงพอใจจากมากไปน้อย จำแนกตามประเด็นคำถาม 4 ด้านดังนี้

1) ระดับความพึงพอใจต่อการอ่าน

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาพึงพอใจต่อการอ่านด้วยตนเองโดยใช้ SRA Reading Laboratory ส่วนองค์ประกอบที่มีปัจจัยต่อความพึงพอใจของนักศึกษา คือ กิจกรรม Word Study และ Learn about Words เพิ่มพูนความรู้ด้านคำศัพท์ที่ให้แก่ักศึกษาได้ ทั้งนี้เพราะนักศึกษามีโอกาสใช้คำศัพท์ที่เรียนมาแล้วจากเรื่องที้อ่านในบริบทอื่นๆ อีกทั้งยังเรียนรู้องค์ประกอบของคำเช่น prefixes และ suffixes คำศัพท์ที่มีความหมายหลายอย่าง คำตรงกันข้าม และ part of speech อีกด้วย การได้ทำกิจกรรม Word Study หลังจาก อ่านเรื่องเพื่อความเข้าใจ ยังช่วยให้นักศึกษาจดจำความหมาย และบริบทที่จะสามารถนำคำเหล่านี้ไปใช้ได้ด้วย

2) ระดับการใช้กลวิธีการอ่านแบบต่างๆ

ผลการวิจัยด้านระดับการใช้กลวิธีการอ่านแบบต่างๆ ชี้ให้เห็นว่า กลวิธีการอ่านแบบ SQR (Survey, Question and Read) ซึ่งเป็นกลวิธีการอ่านสำคัญที่จะช่วยพัฒนาสมรรถภาพการอ่านด้วยตนเองโดยใช้ SRA Reading Laboratory รวมทั้งเป็นกลวิธีการอ่านที่สามารถประยุกต์ใช้กับการอ่านทั่วไปด้วย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาใช้กลวิธีการอ่านแบบ Survey ในระดับมาก แต่กลวิธีการตั้งคำถามถามตนเองเพื่อค้นหาคำตอบจากเนื้อเรื่อง หรือ Question and Read ยังเป็นกลวิธีที่นักศึกษาใช้ในระดัปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่า กลวิธีการจดโน้ตย่อเพื่อจำแนกใจความสำคัญและรายละเอียด เป็นกลวิธีที่นักศึกษปฏิบัติในระดับปานกลาง จากผลความพึงพอใจต่อการอ่านด้วยตนเองของนักศึกษาชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาสมรรถภาพในการอ่านของนักศึกษา นอกจากจะต้องมีการเรียนการสอนในชั้นเรียนแล้ว การจัดกิจกรรมเสริมนอกชั้นเรียนให้นักศึกษาฝึกหัดอ่านเนื้อเรื่องที่เหมาะสมกับระดับความสามารถ และความสนใจของนักศึกษา จะกระตุ้นให้นักศึกษาฝึกหัดอ่านด้วยตนเอง และช่วยซ่อมเสริมข้อบกพร่องในการใช้กลวิธีการอ่านของนักศึกษาที่เรียนอ่อนด้วย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ โรซา มาเรีย และมิรา ริวาส (Maria and Rivas, 1999) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า เนื้อหาในแบบเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ต่างๆ และจำหน่ายทั่วโลกนั้น ยังไม่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกันทั่วโลก แต่การจัดกิจกรรมให้นักศึกษาฝึกหัดอ่านด้วยตนเองนอกชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ เลือกใช้เนื้อหาที่มีระดับความยากง่ายเหมาะสม กับระดับความสามารถของผู้เรียน จะช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางการอ่านของนักศึกษาตลอดจนสนใจให้นักศึกษาสนใจพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วย

3) ระดับปัญหาในการอ่าน

ผลการวิจัยด้านปัญหาในการอ่านชี้ให้เห็นว่า นักศึกษามีความพร้อมในการฝึกหัดอ่านด้วยตนเองนอกชั้นเรียน โดยไม่ต้องพึ่งการแปลจากครู อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านด้วยตนเองที่จะช่วยเสริมสมรรถภาพทางการอ่านได้ สำหรับปัญหาที่อยู่ในระดับมาก ชี้ให้เห็นว่าปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสมรรถภาพในการอ่านคือ การไม่รู้คำศัพท์มากพอ ซึ่งสัมพันธ์กับปัญหาประเด็นต่อไปคือ นักศึกษาต้องการใช้พจนานุกรม แต่ในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน Reading Clinic นักศึกษาจะไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้พจนานุกรม เนื่องจากแนวคิดที่ว่า นักศึกษาสามารถใช้กลวิธีการเดาคำศัพท์จากบริบทได้ หากนักศึกษาใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ-ภาษาไทย ก็จะไม่มีโอกาสฝึกหัดเดาคำศัพท์จากบริบทได้เลย นอกจากนี้กลวิธีการอ่านอื่นๆ ที่สามารถช่วยให้นักศึกษาจับใจความสำคัญของเรื่องที้อ่าน การรู้จักประเภทของคำ (Part of speech) และโครงสร้างประโยคพื้นฐาน เป็นสิ่งที่นักศึกษายังเป็นปัญหาในระดับมาก สะท้อนให้เห็นปัญหาในการอ่านอย่างแท้จริง และผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมโดยการฝึกให้ผู้เรียน ใช้กลวิธีการอ่านที่เป็นปัญหาเหล่านี้ในชั้นเรียนอยู่เสมอ จึงจะสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางการอ่านด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ระดับพัฒนาการด้านการอ่าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า การอ่านด้วยตนเองโดยใช้ SRA Reading Laboratory ช่วยแก้ปัญหาด้านการอ่าน ซึ่งเป็นปัญหาในระดับมากที่สุดของผู้เรียน คือ การไม่รู้คำศัพท์มากพอ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมนี้ช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น ตลอดจนเมื่อพบคำศัพท์ยากที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน นักศึกษา ยังสามารถเลือกใช้กลวิธีการอ่านต่างๆ ได้เหมาะสม โดยสังเกตจากข้อผิดพลาดของตนเอง และปรับใช้ในการอ่านครั้งต่อไป ยิ่งไปกว่านั้นกิจกรรมการอ่านด้วยตนเองยังสามารถส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้ด้วย แต่สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ ความเร็วในการอ่าน เนื่องจากนักศึกษามีเวลาอ่าน Power Builder ได้ตามความพอใจ ไม่มีการกำหนดเวลาโดยใช้บริการยืม-คืนหนังสืออ้างอิงในสำนักวิทยบริการ นักศึกษาจึงอาจเสียเวลาพูดคุยกับเพื่อน ทำให้ไม่ตั้งใจอ่านเพื่อจับใจความสำคัญด้วยเวลาที่เหมาะสม

ผลการวิจัยด้านปัญหาในการอ่านที่ชี้ให้เห็นว่า การไม่รู้คำศัพท์มากพอเป็นปัจจัยสำคัญต่อ การพัฒนาสมรรถภาพในการอ่าน สอดคล้องกับแนวคิดของ อรณัฐ เอกพงษ์เภา (Aegpongpaow,2008) ที่ชี้ให้เห็นปัญหาด้านการเรียนภาษาอังกฤษอย่างหนึ่ง คือ ปัญหาด้านระดับพื้นความรู้คำศัพท์ ของนักศึกษาที่แตกต่างกัน การแก้ไขปัญหาหนึ่งคือการจูงใจให้นักศึกษาฝึกหัดอ่านด้วยตนเอง โดยใช้กลวิธีการอ่านแบบต่างๆ ที่เรียนแล้วไปใช้นอกชั้นเรียน เช่น เมื่อพบคำศัพท์ยาก นักศึกษาคควรวิธีเดาความหมายของคำศัพท์จากบริบท หรือการรู้จักประเภทของคำ (part of speech) จะช่วยให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัดใช้คำศัพท์ที่เรียน ไปแล้วในบริบทใหม่ ทำให้นักศึกษาจดจำความหมาย รวมทั้งรูปแบบการใช้คำศัพท์เหล่านั้นได้ดีขึ้น ผลการศึกษาการจัดกิจกรรม Extensive Reading VS Skills Buildings in an EFL Contexts โดย โทมัส เอ็น ร็อบ และเบอร์นาร์ด ซัสเซอร์ (Rob and Susser, 1989) พบว่า สมรรถภาพทางการเขียนก็สูงขึ้นด้วย เพราะผู้เรียนได้ฝึกทำแบบฝึกหัดใช้คำศัพท์ ทั้งด้านความหมาย และรูปแบบการใช้คำศัพท์ในประโยคต่างๆ ที่เป็นบริบทใหม่ ทำให้เรียนรู้โครงสร้างภาษาไปพร้อมๆ กับการเรียนรู้คำศัพท์ และกลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางการอ่านด้วยตนเอง โดยใช้ SRA Reading Laboratory ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักศึกษาใน 2 ด้านคือ ด้านระดับปัญหาในการอ่าน และระดับพัฒนาการด้านการอ่าน มีรายละเอียดของข้อเสนอแนะดังนี้

1 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาในการอ่าน จำแนกตามประเด็นปัญหา 4 ด้านดังนี้

ก. ปัญหาการไม่รู้คำศัพท์มากพอ เป็นปัญหาที่นักศึกษาระบุว่าเป็นปัญหามากที่สุด และในขณะเดียวกัน ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการอ่าน SRA Power Builder พบว่านักศึกษาพอใจในกิจกรรม Word Study และ Learn about Words ในระดับมาก ดังนั้นเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ รวมทั้งจดจำคำศัพท์ที่เรียนไปแล้วให้มากขึ้น จนสามารถนำไปใช้ในบริบทอื่นได้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอกิจกรรม Vocabulary Bank ซึ่งเป็นกิจกรรม ที่ให้นักศึกษาจดคำศัพท์ที่น่าสนใจจากการอ่าน Power Builder ตามแนวที่กำหนด เช่น จด Compound Words พร้อมแปลความหมาย และการทำ Vocabulary Map โดยจดคำศัพท์ในกลุ่มเดียวกันตาม Topic เช่น Parts of Body, Animal Habitat etc.

ข. ปัญหาการไม่ได้ใช้พจนานุกรม ผู้วิจัยเสนอแนะให้อนุญาตให้นักศึกษาใช้พจนานุกรมได้บ้างหากจำเป็น และผู้สอนควรฝึกให้นักศึกษาเดาคำศัพท์จากบริบทให้มากขึ้น รวมทั้งฝึกกลวิธีการอ่านแบบ skimming เป็นการอ่านเนื้อเรื่องอย่างรวดเร็ว เพื่อจับใจความสำคัญของเนื้อเรื่อง ดังนั้นหากนักศึกษาสามารถใช้กลวิธีการอ่านแบบ skimming ได้แล้ว การใช้พจนานุกรมก็จะลดลง

ค. ปัญหาการไม่รู้โครงสร้างประโยคพื้นฐาน และไม่รู้จักประเภทของคำ (Part of speech) การแก้ปัญหาดังนี้ ผู้สอนควรให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงสร้างประโยคพื้นฐาน และประเภทของคำ นอกจากนี้ผู้สอนควรให้นักศึกษาตัดลอกตัวอย่างประโยคจาก Power Builder แล้วนำประโยคเหล่านั้นมาจำแนกให้เห็นโครงสร้างประโยค ตลอดจน part of speech ด้วย

ง. ปัญหาการขาดประสบการณ์เดิม หรือความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน การแก้ปัญหาดังนี้ผู้สอนควรทบทวนกลวิธีการคาดเดาเนื้อเรื่องโดยการสำรวจชื่อเรื่อง และภาพประกอบ โดยการทบทวนนี้ควรทำในชั้นเรียน ผู้สอน

ควรจูงใจให้นักศึกษาคิด และพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องทีอ่านทุกครั้งทีอ่านเนื้อเรื่องในชั้นเรียน ต่อจากนั้นให้นักศึกษาถามตัวเองว่า เรื่องทีอ่านต่อไปเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร แล้วให้นักศึกษาอ่านในใจเพื่อค้นหาคำตอบต่อไป เมื่ออ่านจบแล้วให้นักศึกษาตรวจสอบว่าสิ่งที่คาดเดาถูกต้องหรือไม่

2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระดับพัฒนาการด้านการอ่านให้สูงขึ้น จากผลการวิจัยทีแสดงว่า ระดับพัฒนาการด้านการอ่านทีอยู่ในระดับปานกลางคือ ความสามารถในการอ่านได้เร็วขึ้น ในกรณีนี้ผู้วิจัยเสนอให้ผู้สอนสังเกตแบบบันทึกความก้าวหน้าในการอ่าน SRA Power Builder ซึ่งนักศึกษาจะต้องบันทึกเวลาเริ่มทำ และเวลาทำ Power Builder เสร็จ หากพบว่านักศึกษาใช้เวลาทำ Power Builder นานมากเกินไป ผู้สอนควรให้นักศึกษาฝึกทำ Speed Builder ซึ่งเป็นแบบฝึกอ่านสั้นๆ ให้ผู้อ่านฝึกอ่านภายใน 3-5 นาที โดยใช้กลวิธีการอ่านแบบ Skimming เพื่อจับใจความสำคัญ นักศึกษาจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการอ่านอย่างรวดเร็ว และสามารถจับใจความสำคัญได้

นอกจากนี้หากนักศึกษาทำแบบฝึกหัด Reading Comprehension และทำผิดในข้อทีมีเครื่องหมาย * ใน Key Card ผู้สอนควรแจ้งข้อบกพร่องให้นักศึกษาทราบถึงวิธีแก้ไข และให้ทำ Skill Builder Cards ซึ่งเป็นเนื้อเรื่องสั้นๆ นักศึกษาจะใช้เวลาอ่าน 3-5 นาที โดยใช้กลวิธี การอ่าน เช่น การเดาคำศัพท์จากบริบท การจับใจความสำคัญจากประโยคแรก ประโยคตรงกลาง หรือประโยคสุดท้ายของเรื่อง กิจกรรมนี้จะช่วยแก้ไขข้อผิดพลาดในการใช้กลวิธีการอ่านได้เป็นอย่างดี

เพื่อเป็นการจูงใจให้นักศึกษาเห็นพัฒนาการด้านการอ่านของตนเอง ผู้สอนควรให้นักศึกษบันทึกผล การอ่านของตัวเองไว้ เช่น ชื่อเรื่อง วันที่ทีอ่าน เวลาเริ่ม เวลาทำเสร็จ คะแนน Reading Comprehension, Word Study และ Learn about Words นอกจากนี้ผู้สอนควรให้เวลาพูดคุยกับนักศึกษาเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับผลการอ่านด้วย ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ การพัฒนาสมรรถภาพทางการอ่านของนักศึกษา และควรให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม Reading Clinic อย่างต่อเนื่อง

3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยในอนาคตควรให้ความสำคัญต่อกลวิธีการอ่าน การเรียนรู้ของผู้เรียน ควรสำรวจกลวิธีการเรียนทั้งในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน นอกจากนี้ ควรวิจัยเพื่อค้นหาปัจจัยทีส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการจัดกิจกรรมทีส่งเสริมการรักการอ่าน และศึกษาผลการใช้ศูนย์ภาษา หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางภาษา

เอกสารอ้างอิง

- Aegpongpaow, O. 2008. A qualitative investigation of metacognitive strategies in Thai students' English academic reading. **Dissertation Abstract**. Srinakharinwirot University.
- Alptekin, C. 2002. Towards intercultural communicative competence in ELT. **ELT journal**, 56/1, 57 – 64.
- Crystal, D. 1997. **English as a Global Language**. Cambridge; Cambridge University Press.
- Fry, E. 1997. Fry's readability graph: Clarifications, validity, and extension to level 17. **Journal of Reading**, 21, 242-252.
- Graddol, D. 1997. **The Future of English?** London; British Council.
- Hushner, E. 2003. English as Global Language: Problems, Dangers, Opportunities. **Diogenes**, 50 (2).
- Jing-Mei, H. (2004). A reading problem in secondary schools. **Dissertation Abstracts**. (International Associations of Teachers of English as a Foreign Language). (online) available : <http://www.iatefl.org./content/newsletter/176.php> 2008
- Lanthai, A. 2009. Why Thai Students fails when studying English? **TOEIC-TOEFL-IELTS Rangsit Language Center Blog**. May 22, 2009. (online) available : <http://ajton.webs.com/>
- Llurda, E. (2004). Non-native-speaker teachers, and English as an International Language. **International Journal of Applied Linguistics**, 14/3, 314 – 322.

- Maria, R. and Rivas M. 1999. Reading in recent ELT coursebooks. **ELT Journal**, 53 (1): 12-21
- Melitz, J. 2009. English as the Global Language: Good for Business, Bas for Literature. Center for Economic Policy Research Discussion, Paper No. 2055. Available: file://F:\English ad the global Language.himl.
- Rob, N.T. and Susser, B. 1989. Extensive Reading VS Skills Building in an EFL Context. **Reading in a Foreign Language**, 5 (2).
- Scrivener, Jim. (1998). **Learning Teaching**. Oxford: Macmillan Heinemann.
- Wiryachitra, A. 2002. English Language Teaching and Learning in Thailand in this Decade: **Thai TEASOL**, 14 (1), 4-7

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**การศึกษาความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครู
จากการประเมินตนเองของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
A Study of the Teacher Professional Standards Knowledge from
Self Evaluation of Education Students.**

เจลา ประเสริฐสังข์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครู จากการประเมินตนเองของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 และเปรียบเทียบความแตกต่างระดับความรู้ความสามารถระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และปีที่ 5 ประชากรในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 664 คน และกลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 จำนวน 171 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ โดยแบ่งความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนด 9 ด้าน และผู้วิจัยกำหนดประเมินความรู้ความสามารถในสาขาวิชาเอกอีก 1 ด้าน รวมเป็น 10 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านจิตวิทยาสำหรับครู 5) ด้านการวัดผลประเมินผล 6) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน 7) ด้านการวิจัยทางการศึกษา 8) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 9) ด้านความเป็นครู และ 10) ด้านความรู้ความสามารถในสาขาวิชาเอก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t – test) ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความเป็นครู ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร
2. ค่าระดับความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 เฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าคะแนนมากที่สุดคือ ด้านความเป็นครู ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร
3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 พบว่า ในภาพรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 7 ด้าน และแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ด้าน

Abstract

The purposes of this research were to study the teacher professional standards knowledge of the 4th year and 5th year education students in Rambhai Barni Rajabhat University and to compare their knowledge. The population of this research were 664 education students and the sample include 78 of 4th year students and 93 of 5th year students. The research instrument was a 50 item with 5 scale questionnaire cover 10 aspects of teacher professional standards knowledge.

The results of the research were as follow;

1. the teacher professional standards knowledge of 4th years students were at high level for overall and individual aspects, the characteristic of teacher aspect was the most level and the curriculum development aspect was the least level.

2. The teacher professional standards knowledge of 5th year students were at high level for overall and individual aspects, the characteristic of teacher aspect was the most level and the curriculum development aspect was the least level.

3. The comparison of the teacher professional standards knowledge between the 4th and the 5th year students for the overall aspects showed significant difference, and individual aspects showed significant difference 7 aspects and 3 aspects did not show significant difference.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเจตนารมณ์อันแรงกล้าที่จะปฏิรูปการศึกษาของชาติ โดยมุ่งปฏิรูปในห้าด้าน เรียกว่า “ปัญจปฏิรูป” ประกอบด้วย ปฏิรูปโครงสร้างการบริหาร ปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูปการบริหารจัดการ ปฏิรูปทรัพยากร และปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 3) ซึ่งแนวทางการปฏิรูปทั้ง 5 ด้านนั้น การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาถือว่ามีความสำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการปฏิรูปการศึกษา แนวทางพัฒนาครูตามนโยบายมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติสรุปได้ว่า ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมระบบการพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมในการเตรียมบุคลากรและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และมาตรา 53 ยังได้กำหนดให้องค์กรวิชาชีพครูและผู้เกี่ยวข้องมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 5 – 15) ในด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษามีเป้าหมายที่จะพัฒนาครูให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนด ซึ่งสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2551 : 44 – 48) ได้กำหนดมาตรฐานความรู้ของครูเป็น 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านจิตวิทยาสำหรับครู 5) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 6) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน 7) ด้านการวิจัยทางการศึกษา 8) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 9) ด้านความเป็นครู

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีบทบาทในการผลิตบัณฑิตครู จึงต้องมุ่งผลิตบัณฑิตครูให้ได้มาตรฐานและคุณภาพตามที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนด ดังนั้น นักศึกษาสาขาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 ซึ่งได้เรียนรู้วิชาชีพครูครบถ้วนตามหลักสูตรและได้ออกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามาแล้ว จึงน่าจะมี ความรู้ ความสามารถสอดคล้องกับมาตรฐานความรู้ที่คุรุสภากำหนด ผู้วิจัยจึงได้ศึกษามาตรฐานความรู้ความสามารถจากการประเมินตนเองของนักศึกษาว่ามีความรู้ความสามารถในแต่ละด้านอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูจากการประเมินตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต จำนวน 664 คน และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิตชั้นปีที่ 4 จำนวน 78 คน และชั้นปีที่ 5 จำนวน 93 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรต้น ได้แก่ สาขาวิชาและระดับชั้นปีของนักศึกษา ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนด 9 ด้าน และความรู้ความสามารถในวิชาเอกอีก 1 ด้าน รวมเป็น 10 ด้าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประเมินความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครู 10 ด้าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครู 9 ด้าน และความรู้ความสามารถในวิชาเอกอีก 1 ด้าน โดยกำหนดข้อคำถามด้านละ 5 ข้อ รวมเป็น 50 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 ใช้ค่า t (t -test)

ผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 และผลการเปรียบเทียบดังแสดงในตาราง

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำแนกเป็นรายด้าน

ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพ	n = 78		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู	3.66	.559	มาก
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.51	.547	มาก
3. ด้านการจัดการเรียนรู้	3.68	.556	มาก
4. ด้านจิตวิทยาสำหรับครู	3.76	.603	มาก
5. ด้านการวัดผลการประเมินผล	3.67	.596	มาก
6. ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน	3.70	.536	มาก
7. ด้านการวิจัยทางการศึกษา	3.54	.637	มาก
8. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.65	.511	มาก
9. ด้านความเป็นครู	3.98	.559	มาก
10. ด้านความรู้ความสามารถในวิชาเอก	3.83	.617	มาก
รวม	3.70	.464	มาก

จากตาราง 1 แสดงว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 9 ด้าน และมาตรฐานความรู้วิชาเอก ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านมาตรฐานความเป็นครู ($\bar{X} = 3.98$) ด้านที่ค่าคะแนนเฉลี่ยรองลงมาคือ ด้านความรู้ความสามารถในวิชาเอก ($\bar{X} = 3.83$) ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.51$)

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 จำแนกเป็นรายด้าน

ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพ	n = 93		ระดับ
	\bar{X}	SD.	
1. ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู	3.92	.542	มาก
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.52	.636	มาก
3. ด้านการจัดการเรียนรู้	3.77	.578	มาก
4. ด้านจิตวิทยาสำหรับครู	3.97	.488	มาก
5. ด้านการวัดผลการประเมินผล	3.86	.594	มาก
6. ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน	3.78	.550	มาก
7. ด้านการวิจัยทางการศึกษา	3.82	.644	มาก
8. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.93	.586	มาก
9. ด้านความเป็นครู	4.33	.543	มาก
10. ด้านความรู้ความสามารถในวิชาเอก	4.05	.578	มาก
รวม	3.90	.470	มาก

จากตาราง 2 แสดงว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 5 มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 9 ด้าน และมาตรฐานความรู้วิชาเอก ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านมาตรฐานความเป็นครู ($\bar{X} = 4.33$) ด้านที่รองลงมาคือ มาตรฐานความรู้วิชาเอก ($\bar{X} = 4.05$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.52$)

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความรู้ความสามารถในวิชาเอกของนักศึกษา จำแนกตามสาขาวิชาเอก

สาขาวิชา	n	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การศึกษาปฐมวัย	20	3.98	.617	มาก
2. คณิตศาสตร์	37	3.89	.431	มาก
3. วิทยาศาสตร์ทั่วไป	16	3.83	.521	มาก
4. พลศึกษา	20	3.68	.806	มาก
5. สังคมศึกษา	32	4.23	.609	มาก
6. ภาษาไทย	18	4.02	.319	มาก
7. ภาษาอังกฤษ	28	3.93	.699	มาก
รวม	171	3.95	.476	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความสามารถในวิชาเอกของนักศึกษาทุกสาขาวิชาเอกมีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก สาขาวิชาสังคมศึกษามีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$) สาขาที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยรองลงมาคือ สาขาวิชาภาษาไทย ($\bar{X} = 4.02$) ส่วนสาขาวิชาที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สาขาวิชาพลศึกษา ($\bar{X} = 3.68$)

ตาราง 4 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 ในภาพรวมและรายด้าน

ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครู	ชั้นปีที่ 4		ชั้นปีที่ 5		t
	n = 78		n = 78		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู	3.66	.559	3.92	.542	2.987 *
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.51	.547	3.52	.636	.125
3. ด้านการจัดการเรียนรู้	3.68	.556	3.77	.578	1.075
4. ด้านจิตวิทยาสำหรับครู	3.76	.603	3.97	.488	2.521 *
5. ด้านการวัดผลการประเมินผล	3.67	.596	3.86	.594	2.128 *
6. ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน	3.70	.536	3.78	.550	.956
7. ด้านการวิจัยทางการศึกษา	3.54	.637	3.82	.644	2.804 *
8. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสำหรับครู	3.65	.511	3.93	.586	3.320 *
9. ด้านมาตรฐานความเป็นครู	3.98	.559	4.33	.543	4.129 *
10. ด้านความรู้ความสามารถในวิชาเอก	3.83	.617	4.05	.578	2.426 *
รวม	3.70	.464	3.90	.470	2.749 *

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 แสดงว่าความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 7 ด้าน ส่วนอีก 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านบริหารจัดการชั้นเรียน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตระดับชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 พบว่า มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานและความรู้ความสามารถของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 ทั้งในภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับสมมติฐานเช่นเดียวกัน ซึ่งคงเป็นเพราะว่าในการจัดเตรียมการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์กำหนดให้นักศึกษาออกฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปแบบในภาคเรียนที่ 1 ของชั้นปีที่ 4 และภาคเรียนที่ 2 ในระดับชั้นปีที่ 5 ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้ออกฝึกปฏิบัติการสอน 1 ภาคเรียน ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 5 ได้ออกฝึกปฏิบัติการสอนครบ 1 ปี แล้วจึงได้รับการเรียนรู้ทุกรายวิชาในกลุ่มวิชาชีพครูที่กำหนดเป็นมาตรฐานในหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนด นักศึกษาทุกคนได้ไปฝึกประสบการณ์ ได้นำความรู้จากการเรียนไปทดลองสอน จริง ๆ มาแล้ว การได้รับประสบการณ์ตรงจากการฝึกสอนจึงทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะในการปฏิบัติ ทำให้เกิดการพัฒนาคำสั่งความรู้ความสามารถของตนเองจนทำให้มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของความรู้ความสามารถก็พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

1.1 เมื่อพิจารณาความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูเป็นรายด้านจะพบว่า ทั้งนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ในชั้นปีที่ 4 ระดับความรู้ความสามารถด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ด้านที่ 9 มาตรฐานความเป็นครู ด้านที่ 10 ความรู้ความสามารถตามวิชาเอก และด้านที่ 4 จิตวิทยาสำหรับครู ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเป็น 3.98, 3.83 และ 3.76 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.51$) และระดับความรู้ความสามารถของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 ซึ่งก็พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ด้านที่ 9 มาตรฐานความเป็นครู ($\bar{X} = 4.33$) ด้านที่ 10 ความรู้ความสามารถวิชาเอก ($\bar{X} = 4.05$) และด้านที่ 4 ด้านจิตวิทยาสำหรับครู ($\bar{X} = 3.97$) ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.52$) เช่นเดียวกัน

1.2 จากการวิเคราะห์รายละเอียดข้อย่อยในความรู้ความสามารถแต่ละด้านพบว่า มีหลายข้อที่นักศึกษาประเมินว่าตนเองมีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านที่ 1 ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู ข้อ 2 ความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษกับผู้เรียนทั้งการพูด ฟัง อ่าน และเขียน ($\bar{X} = 3.19$) ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับกลาง 2 ข้อ คือ ข้อ 7 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการศึกษาและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.43$) และข้อ 8 มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.47$) ด้านที่ 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ ข้อ 11 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ($\bar{X} = 3.50$) ซึ่ง แต่ละข้อมีนักศึกษาประเมินตนเองว่ามีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับปานกลางดังกล่าว ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเนื้อหาแต่ละด้านก็จะต้องนำไปทบทวนและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูต่อไป

2. ความรู้ความสามารถสาขาวิชาเอก ผลจากการวิเคราะห์ความรู้ความสามารถในแต่ละสาขาวิชาเอก พบว่านักศึกษาทั้ง 7 สาขาวิชาเอก มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับมากทุกสาขาวิชาเอก แสดงให้เห็นว่าการจัดการการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์ และกิจกรรมต่างๆ ที่มหาวิทยาลัย คณะ และหลักสูตรต่าง ๆ จัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะความเป็นครู สามารถพัฒนาจนนักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถในระดับมาก เชื่อมั่นในการที่จะไปปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา

แต่ถ้าจะจัดเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความรู้ความสามารถของนักศึกษาทั้ง 7 สาขาวิชาเอก ก็สามารถจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ สาขาวิชาสังคมศึกษา ($\bar{X} = 4.23$) สาขาวิชาภาษาไทย ($\bar{X} = 4.02$) การศึกษาปฐมวัย ($\bar{X} = 3.98$) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 3.93$) สาขาวิชาคณิตศาสตร์ ($\bar{X} = 3.89$) สาขาวิทยาศาสตร์ ($\bar{X} = 3.83$) และสาขาพลศึกษาซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.68$)

3. ผลการเปรียบเทียบความรู้ความสามารถระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 5 และชั้นปีที่ 4 พบว่า ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูในภาพรวมของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 และชั้นปีที่ 4 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่านักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 5 นั้น ได้เรียนรู้ รายวิชาวิชาชีพครูทุกวิชา และในรายวิชาเอกก็ได้เรียนรู้ครบถ้วนตามหลักสูตรแล้วและที่สำคัญที่สุดคือนักศึกษาชั้นปีที่ 5 ได้ไปทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาครบ 1 ปี ตามหลักเกณฑ์คุรุสภากำหนดการได้ไปปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษาครบ 1 ปี การศึกษาย่อมทำให้ได้มีโอกาสนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ได้เรียนรู้จากผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาและได้รับการชี้แนะจากอาจารย์นิเทศจนเกิดความรู้ความสามารถมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ครู เกิดความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ครู ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 4 นั้น เรียนรู้รายวิชายังไม่ครบถ้วน ได้ออกฝึกปฏิบัติการสอนในภาคเรียนที่ 2/2552 เพียงภาคเรียนเดียว ความรู้ความสามารถทักษะการปฏิบัติหน้าที่ครูยังต้องพัฒนาเรียนรู้ต่อไป จึงมีผลทำให้ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูต่ำกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 5 เมื่อเปรียบเทียบ จึงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความสามารถในแต่ละด้านระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 5 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู ด้านจิตวิทยาสำหรับครู ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านมาตรฐานการวิจัยทางการศึกษา ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านมาตรฐานความเป็นครู และด้านความรู้ความสามารถสาขาวิชาเอก ส่วนอีก 3 ด้านที่แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน

ผลจากการศึกษาความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตในระดับชั้นปีที่ 5 และระดับชั้นปีที่ 4 ในครั้งนี้สรุปเป็นองค์ความรู้ 3 ประการ คือ

1. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ทุกสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเปิดสอน สามารถพัฒนาให้นักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ครูได้ตามมาตรฐานความรู้และความสมรรถนะที่คุรุสภากำหนดได้ในระดับมาก เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้ครูว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นสถาบันที่มีศักยภาพสามารถผลิตบัณฑิตครูได้อย่างมีคุณภาพ

2. สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในกระบวนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูของคณาจารย์คณะครุศาสตร์ และคณาจารย์คณะอื่นๆ ที่มีส่วนร่วมใน การพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาวิชาชีพครู

3. การพัฒนาความรู้ความสามารถและสมรรถนะในวิชาชีพครูนั้น การได้มีโอกาสปฏิบัติงานสอนหรือ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครบถ้วน 1 ปี ตามลำดับขั้นตอน สามารถพัฒนาทักษะและสมรรถนะในวิชาชีพครูได้ดีกว่าฝึกประสบการณ์เพียง 1 ภาคเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรนำผลการวิจัยเผยแพร่ให้กับคณาจารย์คณะครุศาสตร์ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่พัฒนาความรู้ความสามารถในวิชาชีพครูได้รับทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบางประเด็นของคำถามวิจัยที่ผู้เรียนประเมินว่าตนมีความรู้ความสามารถในระดับ “ปานกลาง” เพื่อที่จะได้นำไปพัฒนาปรับปรุงต่อไป

2. ควรมีการเผยแพร่ผลการวิจัยให้กับสังคมทั่วไปได้รับทราบ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้ครูและสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาชีพครูที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. ขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตในมิติอื่น ๆ เช่น เจตคติและความพึงพอใจต่อวิชาชีพครู ค่านิยม และอุดมการณ์ในวิชาชีพครู หรือบุคลิกลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาครู เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2539, 19 กุมภาพันธ์). เรื่อง **เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของกระทรวงศึกษาธิการ**. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ.
- กิตติพันธ์ รุจิรกุล. (2540). คุณธรรม จรรยาบรรณ และจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพครู. **สีมาจารย์**, 11(21), 65.
- ดิเรก พรสีมา. (2542) การพัฒนาวิชาชีพครู : สภาพปัจจุบันและปัญหาวิชาชีพครูในประเทศไทย. **วารสารวิชาการ**, 2(4), 9 – 14.
- นัยนา ทองศรีเกตุ. (2540) **ครูดีมีคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ประสงค์ ภูมิพัทธ์. (2542). การศึกษาพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของข้าราชการครู **โครงการ คุรุทายาท ในเขตการศึกษา 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2539). แนวคิดการพัฒนาอาชีพครู. **วิทยาจารย์**, 94(12), 67 – 70.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2541). **ความเป็นครู (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- รัชณี งามมัน. (2533). การศึกษาลักษณะที่พึงประสงค์ของครูตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจังหวัด **สตูล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพงษ์ มะใบ. (2546). การศึกษาพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของข้าราชการครู **โรงเรียนสิงห์สมุทร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี**. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. (2537). **มาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครู**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). **ปฏิรูปปฏิรูปการศึกษา แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิมพ์ดี.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2539). **เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา 2537**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2544). **เกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2545). **คู่มือการปรับระดับคุณภาพของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- อัมพร ดีมา. (2542). **ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุไร เหล่าธรรมยิ่งยง. (2536). **พฤติกรรมของครูโครงการคุรุทายาทตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในทัศนะของครูและบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 12**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). ปัตตานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.

ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม Emotional Quotient of Preschool children in Samut Songkhram province

นิตยา ศรีจำนง¹, อภากร เป็รียานิม¹, สุภาวดี สมจิตต์²

¹ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช วิทยาลัยเซนต์หลุยส์

³ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม และหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานของครอบครัว กับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม โดยศึกษาในเด็กวัยก่อนเรียน อายุ 3-5 ปี จำนวน 552 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) แบบสอบถามปัจจัยพื้นฐานของครอบครัว และ 2) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน เป็นเครื่องมือมาตรฐานของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ สถิติไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงครามต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X}=35.71$) (เกณฑ์มาตรฐาน = 40)
2. รายได้ของครอบครัว และอาชีพของบิดา มารดา/ผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001
3. อายุ และระดับการศึกษา ของบิดา มารดา/ผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. เพศ สถานภาพสมรส จำนวนบุตรในครอบครัว ลำดับของบุตร และบุตรที่รับการประเมินเป็นบุตรที่เกิดจากคู่สมรสคนปัจจุบัน มารดา/ผู้ปกครองของเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์

Abstract

The purposes of this study were to examine the emotional quotient of preschool children, Samut Songkhram province and to study relationship between basic family's factors with emotional quotient of preschool child, Samut Songkhram province. Samples of 552 preschool children were the age 3-5 years. The instruments were; 1) basic family's factor questions and 2) the emotional quotient of preschool children evaluation. The evaluation questionnaires were standard instrument of mental health Ministry, MOPH. The data were analyzed by frequency, mean, percentage and chi-square.

The major were as follow:

1. The emotional quotient of preschool child, Samut Songkhram province was below than the standard criteria ($\bar{X} = 35.71$) (standard criteria = 40).
2. Income in family and occupied of parents were significantly correlated with emotional quotient of Pre school child, Samut Songkhram province at the level of $p = 0.001$.

3. Age and educational level of parent in Pre school child, Samut Songkhram province were significantly correlated with emotional quotient of Pre school child, Samut Songkhram province at the level of $p = 0.05$.
4. Gender, married status, number of child, an order child in family and the samples were real child of parent were not significantly correlated with emotional quotient of preschool children, Samut Songkhram province

Recommendations

1. Implications for Policy

Thai government should formulate policy and strategy on healthy Thais for healthy Thailand. The development of children's EQ ought to be weighty matter in the policy to ensure that there will be a significant improvement on children's emotional intelligence level above the standard criteria.

2. Implications for practice

Every child should get the sufficient opportunities to develop their EQ and has a good childhood. This needs lots of people to help in putting together the ongoing process, parents, civil servant, public and private organizations. It should have activities program to improve children's EQ rigorously as follows : Department of Mental Health , Ministry of Public Health should be center to improve children's EQ This is also cooperating with other public and private organizations. The improvement of children's EQ program would train their teachers and parents in the Early Childhood Developmental Center and the school that is under Samutsongkram educational area to know how to improve themselves and have to be good model in EQ This is also continually improvement of children EQ

Additionally, there should manage in some activities for improving EQ in pre-school and youth. This is also including adults and Elders for happiness of their life.

3. Future research

3.1 The results of this study indicate several potential variables for future research. Bringing up children styles will influence adulthood. Also, psychological/ emotional development and personality development in childhood would be deserved meticulous attention.

3.2 This research found that to improve children's EQ rigorously is the important issue, therefore, future research should examine the activities program to improve children's EQ in community by coordinating the Healthy Care Center.

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศ ทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่องโดยยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ จึงมุ่งพัฒนาคนและสังคมไทยครอบคลุม 3 เรื่องหลัก คือ การพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรมนำความรู้ โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต ตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต เกิดภูมิคุ้มกัน โดยมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนทั้งด้านจิตใจ ทักษะชีวิตและความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต โดยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับพ่อแม่ในการดูแลสุขภาพและพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดทั้งทางจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ฝึกให้เด็กคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เป็นระบบ รู้จัก เข้าใจและสามารถควบคุมตนเองได้อย่างเหมาะสม รู้ถึงความสามารที่ตนมีอยู่และร่วมมือกับผู้อื่น¹

รัฐบาลไทยมีนโยบายและเป้าหมายยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรง คนไทยแข็งแรง (Healthy Thailand) เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 รัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายให้เด็กไทยมีความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เพิ่มขึ้นในระดับที่ต้องไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เด็กทุกคนสามารถพัฒนาให้เขาเป็นคนดี ควบคู่กับการเป็นคนเก่งและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้ตามศักยภาพของเขา ผู้ที่ใกล้ชิดเด็กไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู หรือผู้ดูแลเด็กควรมีส่วนในการพัฒนาเด็กตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง เด็กเติบโตท่ามกลางบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในการเป็นเด็กดี เก่ง และมีความสุข²

เด็กวัยก่อนเรียนเป็นเด็กอายุประมาณ 3-5 ปี เป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดช่วงหนึ่งของชีวิต เพราะเป็นระยะที่เกิดการเรียนรู้มากที่สุดในชีวิต อันเป็นการวางรากฐานของบุคลิกภาพของมนุษย์ พัฒนาการของเด็กส่วนมากเป็นการปรับตัวให้คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมและเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับอยู่ในสังคม³ การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมแก่เด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีประสบการณ์ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น จะมีส่วนช่วยในการสร้างบุคลิกภาพของเขาเองในภายหลัง ดังนั้นการช่วยให้เด็กมีชีวิตเริ่มต้นที่ดี ย่อมจะมีคุณค่ายิ่งสำหรับเด็กซึ่งจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นทรัพยากรของชาติในวันข้างหน้า⁴ ตามทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน ลักษณะพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนจะมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรงและเปิดเผย เรียกได้ว่าเป็นวัยเจ้าอารมณ์ หงุดหงิดและโกรธง่าย โมโหร้ายโดยปราศจากเหตุผล เด็กจะแสดงพฤติกรรมต่อต้านพ่อแม่เสมอ อาการดังกล่าวจะสงบลงเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนและมีเพื่อนเล่นด้วย พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กจะมั่นคงเพียงใด ขึ้นอยู่กับสุขภาพ สิ่งแวดล้อม อบรมเลี้ยงดูเด็ก³

ลักษณะทางความคิดของเด็กวัยนี้ที่เด่นชัดคือ เด็กวัยนี้จะมีจินตนาการสูง มีความร่าเริงหรือดีใจเด็กที่ได้รับคำตอบสนองความต้องการอย่างเหมาะสมจะมีอารมณ์แจ่มใส ร่าเริง เป็นสุข หัวเราะและยิ้มง่าย เด็กจะมีความอยากรู้อยากเห็นมาก ดังนั้นเด็กจะช่างซักถาม เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองสงสัยและอยากรู้ จึงอาจเรียกได้ว่าเป็น “วัยช่างซักช่างถาม” พ่อแม่จะมีส่วนช่วยพัฒนาทางภาษาได้อย่างมาก การตอบคำถามเด็ก การซักถาม การชักจูงให้พูดและการใช้คำพูดที่ถูกต้อง การที่ผู้ใหญ่ยอมรับฟังการพูดคุยของเด็กจะช่วยให้เด็กมีความสามารถในการพูดในสิ่งที่เป็นสาระยิ่งขึ้น³ ผู้ใหญ่ยังช่วยให้เด็กสามารถขึ้นาคำความคิดและการแสดงออกทางอารมณ์ของตน และมีความสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักและเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง และสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดี ในปัจจุบันนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และนักจิตวิทยาการศึกษา ได้เน้นการพัฒนาทางด้านเชาวน์อารมณ์ ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้ ผึกฝนได้ และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ แต่ต้องใช้ความอดทน เอาจริงเอาจัง และให้ความเกี่ยวข้องโดยตรงกับระดับประสบการณ์ของบุคคล⁵

จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กวัยก่อนเรียนเพื่อนำมาสู่การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในอนาคต ผู้วิจัยเลือกกลุ่มประชากรในจังหวัดสมุทรสงคราม เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์การศึกษาและวิจัยปัญหาด้านสุขภาพ และขยายการผลิตบัณฑิตสาขาต่าง ๆ ในด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ออกรับใช้สังคม และพัฒนาศักยภาพของประชาชนทางด้านสุขภาพ เพื่อสนองตอบยุทธศาสตร์ของชุมชน ประชาชน และสังคมในจังหวัดสมุทรสงครามและพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะศึกษาวิจัยความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กวัยก่อนเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กวัยก่อนเรียนในจังหวัดสมุทรสงครามไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน ในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กวัยก่อนเรียนอายุ 3-5 ปี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำนวน 557 คน ได้แก่โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 70 และอนุบาลสมุทรสงคราม อำเภอเมือง โรงเรียนวัดแก่นจันทร์ และโรงเรียนอนุบาลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ โรงเรียนวัดตรีจินตาวัดนาราม และโรงเรียนวัดปราโมทย์ อำเภออัมพวา โดยมีระยะเวลาวิจัยเป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2552

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีการวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)
2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และสถานที่ทำการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง 3 - 5 ปี ในจังหวัดสมุทรสงคราม

กลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี ในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 348 คน (คำนวณจากตาราง) การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มเลือกโรงเรียนอำเภอละ 2 โรงเรียน หลังจากนั้น เก็บข้อมูลจากนักเรียนทุกคนในโรงเรียนนั้นได้กลุ่มตัวอย่าง 557 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามโดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 9 ข้อเป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของครอบครัว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดามารดา จำนวนบุตรที่ต้องดูแล ลำดับของบุตร สถานะภาพของบุตร

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

1. ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งมีข้อคำถาม 24 ข้อ

2. ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีข้อคำถาม 18 ข้อ

3. ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ซึ่งมีข้อคำถาม 13 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ คณะผู้วิจัยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต ซึ่งเป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน อายุ 3-5 ปี ซึ่งเป็นแบบประเมินที่ได้มาตรฐาน ที่ใช้ในการประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กไทย จึงไม่มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การพิทักษ์สิทธิ์

การดำเนินการวิจัยได้เริ่มหลังจากผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และการใช้สัตว์ทดลอง ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยการทำหนังสือขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าร่วมในการวิจัย ชี้แจงการดำเนินการทดลองและการตอบแบบสอบถามอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร กลุ่มตัวอย่างต้องยินยอมเข้าร่วมในการวิจัยและตอบแบบสอบถาม และสามารถยุติการเข้าร่วมการวิจัยได้ มีการรักษาความลับของข้อมูลเมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลดิบที่ได้จากแบบสอบถามไว้ในที่ปลอดภัย วิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะภาพรวมเชิงวิชาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยทำจดหมายขออนุญาตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม
 2. คณะผู้วิจัยทำจดหมายขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม
 3. คณะผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับอาจารย์ประจำชั้นของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม 6 แห่ง ได้แก่โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 70 อนุบาลสมุทรสงคราม อำเภอเมือง โรงเรียนวัดแก่นจันทร์ โรงเรียนอนุบาลบางคนที อำเภอบางคนที โรงเรียนวัดตรีจันทน์พัฒนาราม โรงเรียนวัดปราโมทย์ อำเภออัมพวาให้ครูและบิดามารดาตอบแบบประเมินระหว่างเดือนโดยผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีการตอบแบบประเมินและข้อความพิทักษ์สิทธิ์บิดามารดาของเด็กวัยก่อนเรียนในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ด้วยการรวบรวมและขอความร่วมมือส่งแบบสอบถามและแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์คืนแก่คณะผู้วิจัย ภายใน 4 สัปดาห์ หลังจากครูและบิดามารดาตอบแบบสอบถามและแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์แล้ว

4. คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์มาลงรหัส ตามเกณฑ์ของแบบประเมิน ตรวจสอบความถูกต้องของการลงรหัส และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีรายละเอียดตามขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าความถี่และร้อยละของปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดา มารดา จำนวนบุตรที่ต้องดูแล ลำดับของบุตร สถานะภาพของบุตร

2. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดทางอารมณ์

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้

Chi – square

ตารางที่ 1 แสดงผลคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน อายุ 3 - 5 ปี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม

ตัวแปร	\bar{X}	SD
ความฉลาดทางอารมณ์	35.71	5.82

ตารางที่ 2 แสดงผลคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้าน คือ ดี เก่ง สุข

ความฉลาดทางอารมณ์	\bar{X}	SD
ด้านดี	43.08	6.50
ด้านเก่ง	36.23	7.86
ด้านสุข	27.85	6.42

ตารางที่ 3 แสดงผลคะแนนองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ 9 ด้าน

องค์ประกอบของ ความฉลาดทางอารมณ์	\bar{X}	SD
1. รู้จักอารมณ์	59.20	6.13
2. มีน้ำใจ	46.63	9.36
3. รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด	23.39	8.97
4. กระตือรือร้น / สนใจใฝ่รู้	40.04	13.09
5. ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง	32.93	5.72
6. กล้าพูดกล้าบอก	35.72	12.42
7. มีความพอใจ	23.39	8.97
8. อบอุนใจ	11.30	7.75
9. สนุกสนานรำเริง	48.86	10.86

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน ในจังหวัดสมุทรสงครามและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบางคนที อำเภออัมพวา ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มเลือกโรงเรียนอำเภอละ 2 โรงเรียน หลังจากนั้น เก็บข้อมูลจากนักเรียนทุกคนในโรงเรียนนั้นได้กลุ่มตัวอย่าง 557 คน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละของปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดทางอารมณ์ความสัมพันธ์ของปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้ Chi - square

ผลการวิจัย

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงครามต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (\bar{X} = 35.71) (เกณฑ์มาตรฐาน = 40)
2. รายได้ของครอบครัว และอาชีพของบิดา มารดา/ผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001
3. อายุ และระดับการศึกษา ของบิดา มารดา/ผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. เพศ สถานภาพสมรส จำนวนบุตรในครอบครัว ลำดับของบุตร และบุตรที่รับการประเมินเป็นบุตรที่เกิดจากคู่สมรสคนปัจจุบัน มารดา/ผู้ปกครองของเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้พบว่าค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนอายุ 3-5 ปี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรสงครามต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน สาเหตุน่าจะเป็นเพราะลักษณะพัฒนาการ

ทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนจะมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรงและเปิดเผย เรียกได้ว่าเป็นวัยเจ้าอารมณ์ หงุดหงิดและโกรธง่าย โมโหง่ายโดยปราศจากเหตุผล เด็กจะแสดงพฤติกรรมต่อต้านพ่อแม่เสมอ อาการดังกล่าวจะสงบลงเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนและมีเพื่อนเล่นด้วย พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กจะมั่นคงเพียงใด ขึ้นอยู่กับสุขภาพ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมเลี้ยงดูเด็ก สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสัน³ และมีความสอดคล้องกับข้อมูลจากการทำวิจัยเชิงสำรวจของกรมสุขภาพจิตปี พ.ศ. 2550 พบว่าค่าคะแนนในส่วนของความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีแนวโน้มลดลง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2545 กับปี พ.ศ. 2550² เด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆให้ดียิ่งขึ้น ผู้ใหญ่จำเป็นต้องช่วยกันเอาใจใส่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูเด็กเล็กในการสอน การประเมินนักเรียน และการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก เพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการ ดำเนินงาน^{2,6,7,8,9,10,11}

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ เป็นรายด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์ในด้านดีของเด็กวัยก่อนเรียน อายุ 3 - 5 ปี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรสงครามอยู่ในเกณฑ์ดี สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน สาเหตุน่าจะเป็นเพราะเด็กอายุ 3 - 5 ปี จะแสดงออกซึ่งความรักมากกว่าความก้าวร้าว จากรายงานการวิจัยของ Dr. Jacob L. Gewirtz จากมหาวิทยาลัยชิคาโก¹² ควรส่งเสริมและรักษาคุณลักษณะนี้ให้คงไว้¹³ และค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์ในด้านเก่งและสุขต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน สาเหตุน่าจะเป็นเพราะเด็กวัยก่อนเรียนยังมีความสามารถและความพร้อมในการทางอารมณ์และความคิดเชิงเหตุผลในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นไม่มากนัก¹⁴ ค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ 9 ด้าน ในด้านรู้จักอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ควรส่งเสริมและรักษาคุณลักษณะนี้ให้คงไว้

ค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ในด้านน้ำใจ ด้านกระตือรือร้น / สนใจ ใฝ่รู้สนุกสนานร่าเริงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆให้ดียิ่งขึ้น ผู้ใหญ่จำเป็นต้องช่วยกันเอาใจใส่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ² ควรได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ผู้ใหญ่ควร ร่วมกันส่งเสริมให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนี้อย่างต่อเนื่อง

ค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ ในด้านรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด ด้านปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านกล้าพูดกล้าบอก ด้านมีความพอใจ และด้านอบอุ่นใจต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน สาเหตุน่าจะเป็นเพราะปัจจุบันเด็กไทยมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ลดลง สอดคล้องกับผลการสำรวจพบว่าครอบครัวไทยมีความอบอุ่นลดลง และยังมีพ่อแม่ ผู้ปกครอง หลายครอบครัวประสบปัญหาขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทห่างไกล และในครอบครัวที่บุตรหลานมีปัญหาด้านพัฒนาการ เด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆให้ดียิ่งขึ้น ผู้ใหญ่จำเป็นต้องช่วยกันเอาใจใส่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ²

นอกจากนี้ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของครอบครัว ด้านอายุ และด้านระดับการศึกษา ของบิดามารดา/ผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียน อายุ 3 - 5 ปี ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาความแตกต่างของระดับความฉลาดทางอารมณ์ของครูที่สอนนักเรียนก่อนวัยเรียน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และการเข้าร่วมอบรม กิจกรรมทางสังคมพบว่า ครูของนักเรียนก่อนวัยเรียนมีทักษะความฉลาดทางอารมณ์ ความพึงพอใจในงาน และระดับความเหนื่อยล้า มีความแตกต่างกันตามปัจจัยบางประการดังกล่าว¹⁵

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลไทยควรมีนโยบายและเป้าหมายยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรง คนไทยแข็งแรง (Healthy Thailand) อย่างต่อเนื่อง โดยตั้งเป้าหมายให้เด็กไทยมีความฉลาดทางอารมณ์ เพิ่มมากขึ้นในระดับที่ต้องไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า เด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้ดียิ่งขึ้น และผู้ใหญ่จำเป็นต้องช่วยกันเอาใจใส่ มีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ ดังนี้ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ควรเป็นศูนย์กลาง โดยมีหน่วยงานต่างๆ ขององค์กรภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ ในการจัดฝึกอบรม จัดสัมมนา จัดโปรแกรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้ครูและบิดา มารดา/ผู้ปกครอง ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามที่มีนักเรียนก่อนประถมศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาตนเองและเป็นแบบอย่างที่ดีในการมีความฉลาดทางอารมณ์ ร่วมกันส่งเสริมให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ นอกจากนี้ควรมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กและวัยรุ่นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุเพื่อให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรเพิ่มการศึกษาตัวแปรอื่นๆ ในข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยพื้นฐานของครอบครัว เช่น รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางด้านอารมณ์ของเด็ก บุคลิกภาพของเด็ก เป็นต้น

3.2 จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กอย่างจริงจังและสม่ำเสมอเป็นสิ่งสำคัญ จึงควรดำเนินการจัดโครงการวิจัยเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมกิจกรรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนโดยประสานงานกับศูนย์สุขภาพชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. 2543. คู่มือความฉลาดทางอารมณ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ชุมนุมเกษตรแห่งชาติไทยจำกัด.p17

สุชา จันทรเอม. 2547. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช.

Goleman D. 1998. **Working with Emotional Intelligence**. New York : Bantam Books.

Kremenitzer,Janey Pickard. 2005. **Early Childhood Education Journal**; Aug,Vol.33 Issue1, p3-9.

Figuroa-Sanchez Magari. 2008. **Childhood Education Journal**; Annual theme,Vol.84 Issue5, p301-304.

Walter,Ofra,Hen,Meirav. 2009. **International Journal of Learning**; Vol16, Issue 8,p101-115.

Novick, Rebecca. 2002. **Young Children**; May ,Vol.57 Issue 3,p84-89.

Vernadakis and Nicholus. 2005. **Early Childhood Education Journal**;Oct ,Vol.33 Issue 2, p99-104.

Ashiabi Godwin. 2007. **Early Childhood Education Journal**;Oct ,Vol.35 Issue 2,p199-207

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2547. จิตวิทยาพัฒนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Mitchell, Anne. 2006. **Young Children**;Jul ,Vol.61 Issue 4, p6-7

เทิดศักดิ์ เดชคง. 2544. จากความฉลาดทางอารมณ์สู่สติและปัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.

Ozturk, Aayse & Denis, M. Engin. 2008. **Ilkogretim Online**,Vol.7, Issue3,p578-599.

Hoffman, and others. 2009. **International Journal of Whole Schooling**: Vol, Issue 5, p1-12.

Lam LT. 1998. **Emotional Intelligence : Implications for Individual Performance**. Thesis (Ph.D.)

Teras Tech University.

Mayer JD. And Salovey P. 1997. “What is Emotional Intelligence?” In P. Salovey & DJ. Sluyter (Eds.)

Emotional Development and Emotional Intelligence. New York : Basic Books.

**การศึกษาบทพระนิพนธ์ที่ทรงบรรจุกำนองเพลงไทยของ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี ในวังสวนสุนันทา
The study of poetry collection containing Thai classical melody of
H.R.H. Princess Prajao barom mawongtur Praongchao Chudharattana
Rajakumaree at Suansunandha Palace**

ศักรินทร์ สุ่มบุญ

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ ศึกษาประวัติของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี และบทพระนิพนธ์ที่ทรงบรรจุกำนองเพลงไทยไว้ในขณะที่ทรงประทับอยู่ในวังสวนสุนันทาและจัดทำสื่อรวบรวมผลงานบทพระนิพนธ์ที่ทรงบรรจุกำนองเพลงไทยไว้จัดทำเป็นแผ่นซีดีเพลง โดยอาศัยการวิจัยในเชิงประวัติศาสตร์ อาศัยข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางประวัติศาสตร์ สัมภาษณ์ครูดนตรีไทย และสัมภาษณ์ผู้ที่เคยอาศัยอยู่ในวังสวนสุนันทาในสมัยนั้น

ผลจากการศึกษาพบว่า พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีทรงเป็นพระราชธิดาองค์ที่ 7 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 กับเจ้าจอมมารดาสมรภูมิ ประสูติ เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ.2415 พระองค์ทรงมีเชื้อสายพระโลหิตสืบมาจากทางพระอัยกาฝ่ายพระมารดา คือเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง ทรงสนพระทัยในการประพันธ์มากและเริ่มทรงประพันธ์บทพระนิพนธ์ที่ทรงบรรจุกำนองเพลงไทยในปี พ.ศ.2463 อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ.2467 ได้ทรงเสด็จมาประทับเป็นการถาวรอยู่ ณ วังสวนสุนันทา และยังได้ทรงปลูกพระตำหนักขึ้นที่หัวหินและเสด็จประพาสเพื่อพักผ่อนคลายพระโรคอยู่เป็นประจำ และที่หัวหินนี้ได้ทรงประพันธ์บทพระนิพนธ์ที่ทรงบรรจุกำนองเพลงไทยต่อมาทุกคราวที่เสด็จไป พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น ด้วยการทำนุบำรุงพระศาสนา ตลอดจนช่วยเหลืออุปถัมภ์พระนัดดาทั้งสองพระองค์และข้าราชการบริพารอย่างทั่วถึง และเสด็จสิ้นพระชนม์ ณ พระตำหนักในวังสวนสุนันทา เมื่อพระชนมายุได้ 58 ปี ในวันเสาร์ที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2473

บทพระนิพนธ์ที่ทรงบรรจุกำนองเพลงไทยมี 25 ชุดด้วยกัน ประกอบด้วยกลอนจำนวน 64 บท และโคลงจำนวน 4 บท โดยทรงบรรจุกำนองเพลงกำกับบทไว้ 24 เพลง และไม่ได้ทรงบรรจุกำนองไว้ 1 เพลง สำหรับเพลงละห้อยหวล , เพลงมอญอะฮอน และเพลงแขกเปอร์เซีย ไม่ทราบทำนองเพลงว่าเป็นเช่นไร ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มทำนองเพลงที่ขาดไปทั้งหมดให้มีความหมายใกล้เคียงกับบทพระนิพนธ์ที่ทรงบรรจุกำนองเพลงไทย จัดทำเป็นซีดีเพลงครบทั้ง 25 ชุดเต็ม

Abstract

This research is aimed to study the history of H.R.H. Princess Prajao barom mawongtur Praongchao Chudharattana Rajakumaree and her poetry collection containing Thai classical melody while she lived in Suansunandha Palace. Her poetry collection containing Thai classical melody was recorded in CD Music. This historical approach was involved with various types of primary evidences such as historical records, the interviews of her royal relatives, musicians as well as habitates of that era.

The findings of the reseach revealed that H.R.H. Princess Prajao barom mawongtur Praongchao Chudharattana Rajakumaree was the 7th daughter of His Majesty King Chulalongkorn (Rama V) and Chao Chom Marnda Morakot. She was born on 17th December 1872. She was greatly interested

in Thai poem because of Chaopraya Mahintara Saktamrong, her grand father. In 1920 she started writing poems. However, she moved to Suansunandha

Palace for her permanent residence in 1924 and built the nursery home at Hua-Hin. Over here, she continued her melody writing including nursery – rhyme . She devoted herself to Buddhism and took care of her nephews as well as her people. She passed away at the age of 58 on the 31st May 1930.

The poetry collection of H.R.H. Princess Prajao barom mawongtur Praongchao Chudharattana Rajakumaree was 25 items containing 64 klong - rhymes and 4 klong – rhymes. The 24 items were discovered with their names but only 1 wasn't. Pleng - La -Hoi -Houn , Pleng - Monn - Cha - On and Pleng - Kaeg - Per -sia weren't found their melodies. So, the researcher had selected the other songs which were similar to the missing ones to replace them in the CD Music.

บทนำ

กวีหญิงในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯ นั้นมักมีเอกลักษณ์โดดเด่น ดังที่ พรณทิภา ชื่นชาติ (2550) กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์ที่เด่นชัดของกวีหญิงในสมัยรัตนโกสินทร์ส่วนใหญ่เป็นชาววังที่มีชีวิตผูกพันกับราชสำนักฝ่ายในพระมหากษัตริย์และเจ้านาย ซึ่งก็มีพื้นฐานจากความเป็นจริง เนื่องด้วยการศึกษาและอบรมมารยาทของสตรีในสมัยนั้น ทั้งสตรีที่เป็นพระบรมวงศานุวงศ์ตลอดจนสตรีที่ถวายตัวเป็นชาววังโดยพื้นฐานเบื้องต้นจะฝึกมารยาททั้งกิริยาวาจาและให้รู้จักมีสัมมาคารวะก่อนแล้วให้เรียนหนังสือและการเรือนอย่างที่ได้จักจำได้ ลาวัญย์ โชติมาตร (2529) อ้างถึงกรมพระยาดำรงราชานุภาพว่า ทรงมีพระอธิบายถึงการเรียนวิชาประเภทที่ 1 เช่น หัดเขียนหนังสือและเรียนอักษรศาสตร์ถึงขั้นแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน วิชาหนังสือ นั้น มักจะเรียนกับครูผู้หญิง ซึ่งเก่งทางอักษรศาสตร์ และในระยะหลังได้ทรงตั้งโรงเรียนราชกุมารีขึ้นในพระบรมมหาราชวัง เจ้านายพระองค์หญิงต่าง ๆ จึงได้เข้าไปเรียนหนังสือ ณ ที่นั้น ซึ่งสอดคล้องกับอัตลักษณ์ที่เด่นชัดของกวีหญิงในสมัยรัตนโกสินทร์ที่พรณทิภา ชื่นชาติ กล่าวไว้เป็นอย่างดี และในบรรดาพระราชธิดาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯ ที่ทรงเป็นกวีนั้น จะมีเพียงไม่กี่พระองค์ ถ้านับพระชันษาที่ประสูติก็จะพบว่าพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี ทรงเป็นกวีหญิงที่เป็นพระราชกุมารีพระองค์ในลำดับต้น ๆ คือประสูติเป็นพระองค์เจ้าในลำดับที่ 7 ซึ่งตลอดพระชนม์ชีพ ยังทรงพระนิพนธ์บทโคลงและกลอนอยู่ แม้ว่าส่วนใหญ่จะทรงพระนิพนธ์เป็นงานอดิเรกมากกว่าที่จะทรงพระนิพนธ์อย่างจริงจัง แต่พระนิพนธ์ที่ทรงไว้กลับมีคุณค่า และบันทึกเหตุการณ์ในอดีตไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังแสดงพระปรีชาสามารถในเชิงดนตรีได้อีกด้วย โดยได้ทรงบรรจบทเพลงไทยกำกับบทพระนิพนธ์ไว้เกือบทั้งหมด และบทกวีที่ทรงพระนิพนธ์ไว้ทั้งหมดของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีนี้จะอยู่ในช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2463 จนถึง พ.ศ. 2473 เป็นต้นมา ซึ่งนับถึงปัจจุบันก็ประมาณร่วม 90 ปี บทพระนิพนธ์นี้กลับกลายเป็นหนังสือหายาก และทรงคุณค่ายิ่ง นำที่จะรวบรวมและศึกษาวิจัยบทพระนิพนธ์ไว้ในเชิงให้ความรู้และความงามด้านสุนทรีย์ ทั้งในตัวของพระนิพนธ์เองและความสัมพันธ์ของบทเพลงที่ทรงบรรจไว้คู่กันกับบทพระนิพนธ์บทนั้น ๆ พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี ทรงเคยประทับอยู่ ณ พระตำหนักในวังสวนสุนันทา ซึ่งอยู่ติดกับพระตำหนักของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทรทิพนิภา ด้านถนนช่างฮีและทรงได้เคยร่วมทรงดนตรีและจัดตั้งวงอังกะลุงหญิงวงใหญ่ร่วมกับพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทรทิพนิภา นำไปขับร้องและบรรเลงถวายพระวิมาดาเธอกรมพระสุทธาสินีนาถ ณ พระตำหนักใหญ่ในวังสวนสุนันทาอีกด้วย (สัมภาษณ์คุณยายเนื่อง นิลรัตน์, 10 มิถุนายน พ.ศ. 2552) พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีทรงประทับอยู่ ณ ตำหนักในสวนสุนันทาแห่งนี้จนตลอดพระชนม์ชีพ และทรงสิ้นพระชนม์ ณ พระตำหนักในสวนสุนันทาแห่งนี้ด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี ทรงเป็นพระราชธิดาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯ กับเจ้าจอมมารดาอมรกุล สายสกุล เพ็ญกุล และเป็นพระเชษฐภคินีของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม ผู้ทรงพระนิพนธ์เพลงลาวดวงเดือน อีกทั้งเจ้าจอมมารดาอมรกุล พระมารดา ก็เป็นผู้มี

ความสามารถในเชิงนาฏกรรม เป็นทั้งตัวเอกและเป็นทั้งธิดาของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงเจ้าของโรงละครปรีณท์เทียเตอร์ (Prince Theatre) พระราชโอรสบุญธรรมของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯ อีกด้วย และการที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีทรงพระนิพนธ์บทกวีตลอดจนทรงบรรจุกำหนดเพลงไทยไว้ควบคู่กันได้อย่างสนิทสนมนั้นก็ด้วยน่าจะทรงมีเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดแรงบันดาลใจให้เกิดการสร้างสรรคผลงานด้านการประพันธ์ขึ้น ซึ่งทั้งนี้ น่าจะเกิดจากสาเหตุใหญ่ ๆ สองประการ คือ ประการแรก เป็นเพราะการที่ทรงมีสายพระโลหิตเป็นศิลาป็นทั้งจากพระมารดา จากพระอัยกาฝ่ายพระมารดา ก็คือเจ้าจอมมารดากรม และเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง และจากพระราชบิดา ก็คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ และประการที่ ๒ ก็คือ การที่ทรงเสด็จไปประทับพักผ่อนและรักษาพระองค์ที่ตำหนักที่หัวหิน ซึ่งทรงโปรดมาก ย่อมจะเห็นได้จากการที่มีแรงบันดาลใจพระนิพนธ์บทกลอนไว้ได้อย่างเห็นภาพเสมือนจริง เป็นสิ่งสะท้อนได้ว่าทรงได้รับความสบายพระทัย และสบายพระกาย คลายพระโรค อย่างมาก ซึ่งสังเกตได้ก็สิ่งหนึ่งจากพระรูปที่ทรงฉายก่อนเสด็จไปหัวหินและพระรูปที่ทรงฉายเมื่อเสด็จกลับมาจากหัวหินแล้ว (พิทยาลงกรณ์ ,กรมหมื่น ,2473) และจากที่วีรยุทธ ศรีสุวรรณกิจ (2550) กล่าวถึงการพักผ่อนหย่อนใจแบบตะวันตกของชนชั้นนำสยาม พ.ศ. 2445– 2475 ซึ่งตรงกับในช่วงที่ทรงเสด็จไปประทับพักผ่อนที่หัวหินเช่นกัน ระหว่าง พ.ศ. 2463 – 2472 เนื่องด้วยความเจริญของเส้นทางคมนาคมทางรถไฟสายใต้เปิดเดินทางถึงหัวหิน เมื่อ พ.ศ.2454 ลักษณะภูมิประเทศอันงดงามของชายหาดบริเวณนี้ จึงเป็นเหตุจูงใจให้เหล่า พระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนาง และคหบดีจากกรุงเทพฯ เริ่มมาสร้างบ้านพักชายทะเลในบริเวณนี้ โดยปรากฏการสร้างพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน พระราชวังไกลกังวล และบรรดาบ้านพักตากอากาศของชนชั้นสูง อาทิ กรมพระนเรศวรวรฤทธิ์(ตำหนักแสนสำราญสุขเวศน์), กรมพระยาดำรงราชานุภาพ(ตำหนักของสมเด็จพระยาดำรง และเรือนพระราชธรรมนิเทศ), สมเด็จพระหลวงพิชณุโลกประชานาถ (บ้านจักรพงษ์), กรมหมื่นเทววงศ์วโรปการ (บ้านบ่อจืด), สมเด็จพระยาเทววงศ์วโรปการ (บ้านพลับป่า ก.), กรมพระจันทบุรีนฤนาถ (บ้านพลับป่าข.), สมเด็จพระยาชัยนาทนเรนทร, สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์, กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ (ตำหนักแสน), พระยาภิรมย์ภักดี (บ้านมะขามโทน สนล่อม), กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์, เจ้าพระยามหิธร(บ้านคอกหมู), หม่อมเจ้าหญิงประสงค์สมบริพัตร(บ้านสมประสงค์), และพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี ทั้งการเดินทางไปหัวหินที่สะดวกที่สุดคือ การโดยสารรถไฟ ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่สูง ขบวนรถไฟแบ่งเป็นสามชั้น ตามที่นั่น คือ ขบวนชั้น 1 มีเบาะนุ่มหนังนิ่มสีดำหรือสีน้ำเงินเข้ม ราคาตัวที่นั่งจากกรุงเทพฯถึงหัวหิน ราคา 13.80 บาท ขบวนชั้น 2 ใช้เบาะนุ่มหุ้มด้วยหวายถักละเอียด ราคาตัวที่นั่งจากกรุงเทพฯถึงหัวหิน ราคา 8.30 บาท และขบวนชั้น 3 เป็นเก้าอี้ไม้ลงเซลแล็ค ราคาตัวที่นั่งจากกรุงเทพฯถึงหัวหิน ราคา 5.50 บาท การเดินทางไปพักตากอากาศที่หัวหินจึงเป็นการเดินทางที่เสียค่าใช้จ่ายสูง ผู้ที่สามารถไปเที่ยวได้จึงต้องเป็นผู้มีฐานะเท่านั้น หัวหินจึงเสมือนเป็นสถานที่ ๆ สงวนไว้เฉพาะคนชั้นสูงและผู้มีฐานะที่ชื่นชอบการพักตากอากาศจริง ๆ เท่านั้น ดังเช่นพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี ซึ่งทรงโปรดหัวหิน ถึงกับทรงปลูกตำหนักประทับไว้ถึง 3 หลังด้วยกัน คือ ตำหนักสุขสมหมาย ตำหนักสบายลม และตำหนักชมทะเล และทรงตั้งชื่อไว้อย่างคล้องจองกัน ตามวิสัยของกวี ถึงแม้ว่าปัจจุบันตำหนักทั้งสามจะทรุดโทรมพังทลายไปตามกาลเวลาแล้ว แต่บทกวีที่ทรงพระนิพนธ์ไว้ ก็ยังคงแสดงพระอัจฉริยภาพและให้ความมอปลั่งการในเชิงภาษาอยู่อย่างมั่นคง

ภาพที่ 1 เป็นพระรูปของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีที่ทรงฉายเมื่อเสด็จกลับมาจาก
ประพาสหัวหิน

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

จากความสำคัญนี้จึงเห็นสมควรที่จะเสนอรายงานวิจัยเรื่องการศึกษาบทพระนิพนธ์ที่ทรงบรรจู่ทำนองเพลงไทยของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีในวังสวนสุนันทา ที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สวนสุนันทามี โดยอาศัยการวิจัยในเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (Historical research) อาศัยข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ ทั้งเอกสารร่วมในสมัยนั้นจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ โดยแสดงภาพพระฉายาลักษณ์และพระประวัติของพระองค์ท่านในช่วงต่าง ๆ ในขณะที่ยังทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่ โดยผ่านสายราชสกุล และสายสกุลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งบริบทแวดล้อมของสังคมในพระบรมมหาราชวัง ในพระราชวังสวนดุสิต ไปจนถึงสวนสุนันทาที่รุ่งเรืองที่สุดในพระชนม์ชีพของพระองค์ท่าน และศึกษาวิเคราะห์ผลงานบทพระนิพนธ์ของพระองค์ท่าน รวมถึงความสัมพันธ์ในบทเพลงที่ทรงบรรจู่ไว้ในช่วงยุคสมัยนั้น ตลอดจนรวบรวมบทพระนิพนธ์บันทึกเป็นซีดีเพลงไว้ประกอบ ทั้งยังจะได้เห็นพระจริยวัตรอันงดงามของพระองค์ท่านในการกระทำคุณละประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองทั้งการทำหน้าที่ในฐานะพระบรมราชวงศ์ชั้นสูง การบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น ด้วยการทำนุบำรุงพระศาสนา การศึกษา ตลอดจนช่วยเหลืออุปถัมภ์ในกิจการต่าง ๆ จนตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ท่าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพระประวัติของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี
2. เพื่อศึกษาบทพระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีที่ทรงบรรจู่ทำนองเพลงไทยไว้ในขณะที่ทรงประทับอยู่ในวังสวนสุนันทา
3. เพื่อผลิตสื่อรวบรวมผลงานบทพระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีที่ทรงบรรจู่ทำนองเพลงไทยไว้จัดทำเป็นแผ่นซีดีบทเพลงทั้งหมด

ขอบเขตของการทำวิจัย

ศึกษาสภาพโดยทั่วไปอันได้แก่ พระประวัติของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี บทพระพันธ์ของพระองค์ท่านในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ.2463 – 2472 บทเพลงที่ทรงบรรจู่ประกอบบทพระพันธ์นั้น ๆ และพระจริยวัตรของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีที่ทำหน้าที่ในฐานะพระบรมราชวงศ์ชั้นสูง การบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น การทำนุบำรุงพระศาสนา การศึกษา ตลอดจนช่วยเหลืออุปถัมภ์ในกิจการต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะได้ศึกษาเกี่ยวกับบทพระนิพนธ์ที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีทรงบรรจู่ทำนองเพลงไทยไว้ในช่วงเวลาที่ทรงมีตำแหน่งประทับอยู่ในวังสวนสุนันทาเชื่อมต่อบริบทแวดล้อมของราชวงศ์ ราชสกุล และสายสกุลที่เกี่ยวข้องกับสังคมตั้งแต่พระบรมมหาราชวังสู่ พระราชวังสวนดุสิต และวังสวนสุนันทา ในที่สุด โดยมีกระบวนการวิจัยจะเป็นการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยวิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูลประวัติที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี ข้อมูลเกี่ยวกับบทพระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีที่เกี่ยวข้องกับการดนตรี และข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลงที่เกี่ยวข้องกับบทพระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและจัดรวบรวมบทพระนิพนธ์เป็นซีดีเพลง จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องที่เคยอยู่ในวังสุนันทาเพื่อหาข้อมูลพระจริยวัตรของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีที่เกี่ยวข้องกับการประพันธ์และการดนตรีเมื่อครั้งประทับอยู่ในวังสวนสุนันทา และจากการสัมภาษณ์ครูดนตรีไทยที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำนองเพลงตามบทพระนิพนธ์ทั้งหมดและเข้าใจอารมณ์เพลงในการเลือกใส่บทพระพันธ์บทพระนิพนธ์ทั้งหมดนั้น จากนั้นจึง ฝึกซ้อมเพลงให้นักดนตรีและอัดเสียงเพลงจากบทพระนิพนธ์ทั้งหมดของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยตรวจสอบข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและจากบันทึกผู้ให้สัมภาษณ์และทำการแยกประเภทข้อมูลที่ได้ให้เป็นหมวดหมู่จัดลำดับเหตุการณ์ของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลและนำเสนอในรูปของรายงานการวิจัยและสื่อซีดีเพลง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีทรงเป็นพระราชธิดาลำดับที่ 7 ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ และเจ้าจอมมารตามรกฎ สกุล “เพ็ญกุล” ทรงมีพระชนม์ชีพยืนผ่านมาถึง 3 แผ่นดิน ทรงสนพระทัยเกี่ยวกับการประพันธ์เนื้อด้วยมีเชื้อสายทางศิลปินและบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวกับการแสดงมาจากทางสายของพระมารดา คือเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง (เพ็ง เพ็ญกุล) ซึ่งเป็นพระอัยกา และเกี่ยวข้องกับราชสกุลและสกุลใหญ่ ๆ อยู่ 4 สกุล คือ ราชสกุลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ สายสกุลเพ็ญกุล ราชสกุลเพ็ญพัฒน์ และราชสกุลกฤดากร ทั้งพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีทรงพระนิพนธ์บทร้องที่ทรงบรรจุกำหนดเพลงไทย ซึ่งส่วนหนึ่งทรงพระนิพนธ์ในช่วงก่อนที่จะแปรพระราชฐานมาอยู่ในวังสวนสุนันทา อีกส่วนหนึ่งทรงพระนิพนธ์เมื่อเสด็จมาประทับอยู่ ณ วังสวนสุนันทาเป็นการถาวรแล้ว และทรงพระนิพนธ์เมื่อเสด็จประพาสหัวหินทุกคราวเพื่อรักษาพระโรค ลักษณะบทพระนิพนธ์เป็นกลอนและโคลงที่ใช้สำหรับการขับร้อง ไม่ใช่ในรวด บทพระนิพนธ์ที่ทรงบรรจุกำหนดเพลงไทยของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีมี 25 ชุดด้วยกัน ประกอบด้วยกลอนจำนวน 64 บท และโคลงจำนวน 4 บท โดยทรงบรรจุกำหนดเพลงกำกับบทไว้ 24 ชุดเพลง และไม่ได้ทรงบรรจุกำหนดไว้ 1 ชุด เพลงที่ทรงบรรจุกำหนดเพลงที่ไม่ทราบกำหนดอยู่ 3 เพลง ได้จัดทำซีดีเพลงทั้งหมดไว้ครบทั้ง 25 ชุด เลือกเติมเพลงที่ขาดไปและเพลงที่ไม่ได้ทรงบรรจุกำหนดไว้ โดยเลือกเพลงที่มีอยู่ในสมัยนั้นและมีความหมายใกล้เคียงกับบทพระนิพนธ์เดิมให้มากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีทรงเป็นพระราชธิดา องค์ที่ 7 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 5 กับเจ้าจอมมารตามรกฎ สายสกุลเพ็ญกุล ประสูติ เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2415 พระองค์ทรงมีความสนพระทัยในการประพันธ์มาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ เนื่องจากมีสายพระโลหิตศิลปินจากพระอัยกา และทรงศึกษาอักษรสมัยจนถึงขั้นสูง ทรงศึกษาศีลธรรมและพระศาสนาเป็นพื้น และวิชาวรรณคดีขั้นสูง ทรงมีความรู้สำคัญที่แสดงถึงความรอบรู้ในวรรณคดี ก็คือ การแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ได้เป็นอย่างดี ในช่วงทรงพระเยาว์ทรงมีพระเชษฐา พระเชษฐภคินี พระอนุชา และพระขนิษฐา อยู่บ่อยพระองค์ เนื่องจากทรงประสูติอยู่ในลำดับต้นๆ ทั้งพระมารดา คือเจ้าจอมมารตามรกฎก็เป็นเจ้าจอมมารคนแรกของรัชกาลที่ 5 และเป็นธิดาของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง พระโอรสบุญธรรมของรัชกาลที่ 4 ทั้งเจ้าพระยามหินทรฯก็รับราชการมาในราชสำนักมาแต่รัชกาลที่ 4 จนถึงรัชกาลที่ 5 ทั้งยังเป็นศิลปินและเจ้าของโรงละครปรีชียเตอร์ที่มีชื่อเสียงมาก พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีทรงได้รับพระราชทานตำแหน่งอยู่กับเจ้าจอมมารตามรกฎเป็นการส่วนตัวในพระบรมมหาราชวังฝ่ายในบริเวณหลังพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ชีวิตในวัยเยาว์ของพระองค์จึงมีความสุขแวดล้อมไปด้วย พระมเหสี เจ้าจอมและพระองค์เจ้าเล็ก ๆ ไม่มากมายนัก ทรงมีพระอนุชาสายพระโลหิตเดียวกัน 1 พระองค์คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นพิไชยมหินทโรดมซึ่งเมื่อเจริญพระชันษาแล้ว รัชกาลที่ 5 ทรงส่งไปศึกษาต่อต่างประเทศ และพระราชทานทรัพย์สร้างวังให้ประทับอยู่ ณ วังท่าเตียน ซึ่งเป็นบ้านเก่าของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง พระอัยกาของพระองค์เอง และเมื่อรัชกาลที่ 5 เสด็จไปประทับอยู่ ณ พระราชวังสวนดุสิต ก็ทรงพระราชทานที่สวนเป็นแปลง ๆ ไว้ให้พร้อมสร้างตำหนักให้เป็นที่พักส่วนตัว สำหรับพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีและเจ้าจอมมารตามรกฎนั้น ทรงพระราชทานพระตำหนัก สวนเขาไม้ ให้ ซึ่งอยู่ระหว่างตำหนักสวนหนังสือเล็กของพระองค์เจ้าปิยะตศภัทราวดี และตำหนักสวนไม้สามอย่าง ของพระองค์เจ้าจักรพรรดิรัชกัญญา ปัจจุบันแปลงตำแหน่งพระตำหนักต่าง ๆ ไม่เหมือนเดิม เคลื่อนไปจากเดิม แต่อนุโลมเรียกชื่อไปตามเก่าบ้าง และมีการสร้างอาคารใหม่บ้าง หรือชลอพระตำหนักจากที่อื่นมาปลูกสร้างไว้แทนที่เดิมในพระราชวังสวนดุสิตบ้าง และที่ตำหนักสวนเขาไม้นี้ พระองค์เจ้าจุฑารัตนราช

กุมารีได้ทรงประทับอยู่กับเจ้าจอมมารตามรกฎ จนเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2452 พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม พระอนุชา ทรงสิ้นพระชนม์ ทั้งในปีถัดมา เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ.2453 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ก็ทรงเสด็จสวรรคต พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี จึงต้องย้ายกลับเข้าไปประทับในพระบรมมหาราชวังเพื่อจัดงานพระบรมศพ เป็นเวลาเกือบ 1 ปี และเมื่อเสร็จจากถวายพระเพลิงพระบรมศพรัชกาลที่ 5 ในปี พ.ศ.2454 แล้ว ก็ได้ย้ายกลับมาประทับที่ตำหนักสวนเขาไม้ไผ่ และขณะที่ทรงประทับอยู่ในพระบรมมหาราชวังเวลานั้นก็ทรงรับเลี้ยงพระนัดดาพระองค์เล็กของพระอนุชา คือ หม่อมเจ้าเฝ้าเพ็ญพัฒน์ เพ็ญพัฒน์ มาจนกระทั่งวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ.2458 เจ้าจอมมารตามรกฎพระมารดาถึงแก่อนิจกรรม ทำให้พระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีทรงโทมัสเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยขาดพระราชวงศ์อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่พระอนุชา พระราชบิดา และพระราชมารดา ทรงมีพระโรคเรื้อรัง ทำให้ทรงเริ่มแปรพระราชฐานไปประทับรักษาพระโรค ณ ที่อากาศถ่ายเทดี กรมพระนเรศวรวรฤทธิ์จึงทูลเชิญให้เสด็จยังหัวหิน ณ ตำหนักแสนสำราญ จึงทรงเสด็จประพาสไปรักษาพระวรกาย และได้ผลดี จึงทรงให้ปลูกตำหนักสวนพระองค์ขึ้นถึง 3 หลัง คือ ตำหนักสุขสมหมาย ตำหนักสบายสม และตำหนักชมทะเลขึ้น ณ หัวหิน และในปี พ.ศ. 2467 ก็เสด็จย้ายมาประทับถาวร ณ วังสวนสุนันทา เมื่อมีพระชันษาได้ 52 ปี ทรงมีตำหนักอยู่ติดกับตำหนักของพระองค์เจ้าอาทิตยนิภา ซึ่งทรงโปรดการดนตรี และร่วมกันจัดวงอังกะลุงหญิงวงใหญ่ แสดงถวายให้พระวิมาดาเธอกรมพระสุทธาสินีนาฏทอตนตร ในช่วงปลายของพระชนม์ชีพนี้ยังทรงแปรพระราชฐานไปประทับที่หัวหินอยู่บ่อยครั้ง และได้ทรงพระนิพนธ์รับรองเสด็จประพาสหัวหินทุกคราวไปที่เสด็จไป ทั้งยังทรงพระศรัทธาเลื่อมใสในศาสนาธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทรงมีพระกมลเมตตาอยู่ใน

ศีลาจารวัตร ทรงปฏิบัติพิธีกรรมเทศนาและธรรมกถาอื่น ๆ ทรงทำบุญสร้างพระกุศลพระกรุณาประทานอุปสมบทให้พระภิกษุ และทรงอนุเคราะห์ประทานเงินเดือนสำหรับเลี้ยงชีพให้ก่อนอุปสมบทศึกษา ทรงมีพระปัญญาสามารถในการปกครองและทำนุบำรุงเหล่าบริวารและชนอื่นให้มีความสุขสบาย มีอภัยด้วยพระเมตตาและพระกรุณา และเมื่อมีพระชันษาได้ 58 ปี ก็เสด็จสิ้นพระชนม์อย่างสงบ ณ พระตำหนักในวังสวนสุนันทา ในวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2473

พระนิพนธ์ที่ทรงบรรจุกานอเพลงไทยของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี ส่วนหนึ่งทรงพระนิพนธ์ในช่วงก่อนที่จะแปรพระราชฐานมาประทับอยู่ถาวรในวังสวนสุนันทา อีกส่วนหนึ่งทรงพระนิพนธ์เมื่อเสด็จมาประทับอยู่ ณ วังสวนสุนันทาเป็นการถาวรแล้ว คือเริ่มทรงพระนิพนธ์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2463 ถึง พ.ศ.2472 และทรงพระนิพนธ์เมื่อเสด็จประพาสหัวหินทุกคราวเพื่อรักษาพระโรค ลักษณะบทพระนิพนธ์เป็นร้อยกรองประเภทกลอนและโคลงที่ใช้สำหรับการขับร้อง ไม่ใช่นิราศ มี 25 ชุดด้วยกัน ประกอบด้วยกลอนจำนวน 64 บท และโคลงจำนวน 4 บท โดยทรงบรรจุกานอเพลงกำกับบทไว้ 24 เพลง และไม่ได้ทรงบรรจุกานอ 1 เพลง เพลงที่ทรงบรรจุกานอเพลงที่ไม่ทราบทำนองอยู่ 3 เพลง คือเพลงระห้อยหวล เพลงมอญฉ้ออัน และเพลงแขกเปอร์เซีย ผู้วิจัยได้เติม เพลงลมหวาน เพลงมอญแปลง และเพลงแขกขาว แทนทำนองทั้ง 3 เพลงนั้น และเพิ่มเพลงกล่อมพญา ในชุดที่ไม่ได้ทรงบรรจุกานอไว้ เนื่องด้วยชื่อเพลงพ้องกับบทพระนิพนธ์ที่ทรงแต่งถวายพระยศสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ พระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีที่ทรงไว้แล้วล้วนแต่เป็นเพชรน้ำหนึ่งในเชิงวรรณกรรม ทรงพระนิพนธ์ด้วยพระปรีชาสามารถอย่างยอด สมบูรณ์ด้วยรสกวี ผู้ใดได้อ่านย่อมหลงไหลในความไพเราะทุกคนไป ทรงปฏิญวิธีวิธีการประพันธ์ให้มีข้อความที่อ่านเข้าใจง่ายและสั้นแต่สมบูรณ์ด้วยรสกวีทุกบทไป ทรงใช้กลอนแปดเป็นพื้น แต่ถ้าเป็นบทที่ทรงประทับใจมากทรงใช้ฉันทลักษณ์ที่เป็นโคลงสี่สุภาพเช่นในบทชมพระตำหนักในชุดที่ 10 ถึงชุดที่ 13 หรือแสดงความอลังการทางเสียงในบทชุดที่ 7 ปลาทอง เป็นต้น ทั้งทำนองเพลงที่ทรงกำกับไว้ในแต่ละชุด ก็ยังแสดงพระปรีชาสามารถให้เห็นว่าทรงคุ้นเคยและเข้าใจในทำนองเพลงอย่างลึกซึ้งเป็นอย่างดี ทำให้ทรงสามารถพระนิพนธ์บทประพันธ์ให้สอดคล้องลงตัวได้อย่างสนิทสนมกับเสียงที่บังคับอยู่ในทำนองดนตรีเพลงนั้น ๆ และจัดทำซีดีเพลงจากบทพระนิพนธ์ที่ทรงบรรจุกานอเพลงไทยของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารีที่เสด็จประพาสหัวหินนี้ ได้ทำครบทั้ง 25 ชุดด้วยกัน ขับร้องและบรรเลงด้วยวงมโหรีเครื่องเล็กซึ่งประกอบไปด้วยนักร้อง 3 คน ผู้บรรเลงซอสามสาย 1 คน ผู้บรรเลงซอด้วง 1 คน ผู้บรรเลงซออู้ 1 คน ผู้บรรเลงจะเข้ 1 คน ผู้บรรเลงขลุ่ยเพียงออ 1 คน ผู้บรรเลงระนาดเอกมโหรี 1 คน ผู้บรรเลงระนาดทุ้มมโหรี 1 คน ผู้บรรเลงฆ้องวงกลาง 1 คน ผู้บรรเลงฉิ่ง 1 คน ผู้บรรเลงโทน-รำมะนา 1 คน และผู้บรรเลงกรับพวง 1 คน ความยาวของบทเพลงทั้งสิ้น 2 ชั่วโมง 10 นาที

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยในเรื่อง การศึกษาบทพระนิพนธ์ที่ทรงบรรจุกำหนดเพลงไทยของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้า จุฑารัตนราชกุมารีในวังสวนสุนันทาเป็นเรื่องที่ดูเหมือนอยู่ในวงจำกัด แต่หลักฐานต่างๆ ที่ได้ค้นพบทำให้เห็น พระอัจฉริยภาพทางการประพันธ์ของพระองค์ท่านมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเห็นปัญหาที่สะสมมาในการอ้างอิงข้อมูลต่อกัน มาอย่างคลาดเคลื่อน ถ้าไม่เริ่มทำการศึกษาเมื่อเวลาผ่านไปก็คงจะยิ่งมีความลำบากมากกว่านี้ ผู้วิจัยพยายามใช้ ภาพถ่ายมากที่สุดเท่าที่ค้นพบ ทั้งจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และภาพถ่ายส่วนตัว นำมาเชื่อมโยงบริบทแวดล้อม ในช่วงสมัยนั้นๆ ให้เข้าใจได้มากกว่าที่จะเขียนเล่าเรื่องเพียงอย่างเดียวดังเช่นสายสกุลต่างๆ สถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิด เหตุและผลของการที่จะทำให้ทรงพระนิพนธ์บทที่บรรจุกำหนดเพลงไทยนี้ และเนื่องด้วยผู้วิจัยได้เคย ศึกษาและคลุกคลีอยู่กับครุฑดนตรีหลายๆ ท่านหลักฐานบางอย่างก็อ้างอิงจากท่านที่เคยสัมภาษณ์ไว้ก่อนท่านเสียชีวิต ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่ายังมีแง่มุมอื่น ๆ อีกที่น่าศึกษาเกี่ยวกับบทที่ทรงพระนิพนธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องในราชสกุลเดียวกันด้วย ซึ่งยังไม่ได้มีใครเคยค้นคว้าทำความเข้าใจ และทำการวิจัยอย่างจริงจังมาก่อน เช่น บทประพันธ์พระนิพนธ์ของพระเจ้า บรมวงศ์เธอกรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กัลยาณีวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์, สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ
ราชสันตติวงศ์ พระนามพระราชโอรส พระราชธิดาและพระราชนัดดา พิมพ์ครั้งที่

4. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์บรรณกิจ ๑๙๙๑, 2549.

..... มหามกุฏราชสันตติวงศ์ พระนามพระราชโอรสธิดา พระราชนัดดา

กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2547.

เนื่อง นิลรัตน์, ม.ล. ชีวิตในวัง เล่ม 1 และเล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ กรุงเทพฯ, 2545.

พรรณทิภา ชื่นชาติ. (2550). วรรณกรรมของกวีหญิงสมัยรัตนโกสินทร์:ศึกษาด้านมโนทัศน์กลวิธี

การนำเสนอและอัตลักษณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วรรณคดีไทย)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิทยาลงกรณ์,กรมหมื่น. บทร้องพระนิพนธ์ของพระเจ้าพี่นางเธอ พระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี.

พระนคร : พระจันทร์,2473.(พิมพ์เป็นหนังสือแจกในงานพระราชกุศลครบ 7 วัน (ครบสัตตม

วาร)ตั้งแต่วันสิ้นพระชนม์พระเจ้าพี่นางเธอ จุฑารัตนราชกุมารี เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2473)

ลาวัณย์ โชตตามระ.ในรั้วในวัง.กรุงเทพฯ :โอเดียนสโตร์, 2539.

วีรยุทธ ศรีสุวรรณกิจ. การพักผ่อนหย่อนใจแบบตะวันตกของชนชั้นนำสยาม พ.ศ. 2445-

2475. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬ

าลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๐.

การสัมภาษณ์

เนื่อง นิลรัตน์, ม.ล. ข้าหลวงพระวิมาดาเธอกรมพระสุทธาสินีนาฏ. สัมภาษณ์ 10 มิถุนายน
2552.

การจัดองค์ประกอบและการจัดวางภาพคน กลุ่มคนในจิตรกรรมฝาผนัง ในพระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร Composition and People Positioning on Mural Paintings in The Ubosot of Wat Suthat Dhepwararam

ไชยยงค์ บุปผากลิ่น

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดองค์ประกอบและการจัดวางภาพคน กลุ่มคนในจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร เพื่อเป็นการค้นคว้าหาวิธีการ ระบบรวมทั้งการสร้างสรรคและระเบียบในการใช้วิธีการ นำเสนอแบบตะวันตกที่นำมาใช้สร้างสรรค การผสมผสานในงานจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ วัดสุทัศนฯ นั้นคือ การใช้วิธีการเขียนภาพแบบวงตาเป็นลักษณะแสดงภาพแบบไม่มีเส้นรวมทั้งการเกลี่ยสีไล่สีหน้าหนัก เป็นการบ่งชี้ด้วย ภาพภาพทางการเห็น ทำให้ภาพเกิดมิติในทางกว้างและทางลึกทำให้การนำเสนอภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังเกิดความงามทางด้านสุนทรียศาสตร์ทางการมองเห็น การมองเห็นดังกล่าวทำให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ อย่างเดียวมันยังคงไม่เกิด มิติในการลวงตาได้มากนัก ดังนั้นการลวงตาจึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบอื่นๆ มาช่วยล่องรับในการสร้างสรรคอีกด้วย องค์ประกอบนั้นๆ ที่จะกล่าว ก็คือ สี สี เข้มมีบทบาทเกี่ยวกับการลวงตา สีจึงสร้างการมองเห็นให้เกิดมีความลึก ภายใน ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ วัดสุทัศนฯ ได้เป็นอย่างดีการลวงตาด้วยสีนั้นคือ การเกลี่ยสีที่ทำให้ภาพมีมิติ สัมพันธ์ การจัดองค์ประกอบตำแหน่งกลุ่มภาพคน การลดหลั่น การย้ายภาพ การเคลื่อนไหว การประสานด้วยสีที่จะมี การประสานกับรวมไปทั้งการเขียนภาพแบบตะวันตก ที่เรียกว่าแบบเปอร์สเปคตีฟ เชิงบรรยากาศไรเส้นบ่งชี้ทำให้ ภาพมีความลึก ความกว้างตามที่กล่าวมาในขั้นตอนแรกจึงเป็นวิธีการดังกล่าวมา ที่ผู้วิจัยค้นคว้าในเรื่อง ทศนคติ จิตรกรรมฝาผนัง จึงเป็นการค้นคว้าหาวิธี การจัดองค์ประกอบตำแหน่งกลุ่มภาพคน การลดหลั่น การย้ายภาพ การ เคลื่อนไหว ในเบื้องต้น เพื่อจะได้นำวิธีการดังกล่าวมาพัฒนาใช้ รวมไปถึงการค้นหาคำอธิบายในรูปแบบอื่นที่มีการ ผสมผสานภาพ การเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ วัดสุทัศนฯ ที่เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาและการ พัฒนาเป็นผลงานของผู้วิจัย จากการศึกษาวิจัยค้นคว้าทำให้ผู้วิจัยรู้ถึงการใช้วิธี การจัดองค์ประกอบ ตำแหน่งกลุ่มภาพ คนการลดหลั่น การย้ายภาพ การเคลื่อนไหว ทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนในด้านการสร้างสรรคของช่างเขียนหรืออาจกล่าว ได้ อีกลักษณะหนึ่งนั้น คือ การเรียงตัวของศิลปินมีระบบในการสร้างสรรคในตัวเอง ศิลปินจำเป็นสำคัญต่อการ สร้างสรรคผลงานจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ วัดสุทัศนฯ ตามที่กล่าวมาในข้างต้นและเนื่องๆ ของการสร้างสรรค และจินตนาการ จากการศึกษาวิจัย ทำให้ผู้วิจัยค้นคว้า ทำให้ทราบได้ว่าการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระ อุโบสถ วัดสุทัศนฯ มีการนำเสนอ ทางการเขียนภาพแบบตะวันตก วิธีการตั้ง มี เกลี่ยสี เพื่อสร้างระยะ ห่างของภาพ หรือสร้างระยะใกล้-ไกล ให้เกิดบรรยากาศ เรื่องราวบางตอนที่มีการแสดงในเรื่องของกลุ่มพระราชวัง กลุ่มคน กลุ่ม ต้นไม้ และการสร้างธรรมชาติรอบรอบ กลุ่มภาพทั้งหมด พื้นที่ของทิวทัศน์ก็ดี รวมไปถึงการสร้างภาพทิวทัศน์ใน ระยะไกลออกไป ซึ่งอยู่ด้านหลังออกสุดทำให้เกิดมิติได้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นกลุ่มพื้นที่ส่วนรวม มีการใช้วิธีการเขียน ภาพที่มีความหลากหลายออกไปหรืออาจเรียกว่า การใช้ภาพลวงตา ดังกล่าวนั้นการจัดวางตำแหน่งภาพก็ดี จึงต้องมี การคำนวณการใช้พื้นที่ให้มีความเหมาะสมต่อการเขียนภาพ ที่แบ่งเป็น กลุ่ม กลุ่ม ที่ดี ที่สุดก็คือการนำเสนอการเขียน ภาพแบบตะวันตกเข้ามาผสมผสานกับแบบศิลปะไทย นั้นก่อให้เกิดผลดีต่อการสร้างสรรคของศิลปินไทย ด้วยการ นำเสนอวิธีเขียนภาพเชิงเส้น แต่ในการใช้การเขียนในภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ วัดสุทัศนฯ ยังมีการ เขียนภาพแบบเปอร์สเปคตีฟแบบเชิงบรรยากาศ (Aerial Perspective) เนื้อหาและขนาดของพื้นผนังที่จะใช้เขียนภาพ ศิลปินจึงสามารถกำหนดการใช้พื้นที่ได้อย่างเหมาะสมต่อการนำเสนอรวมทั้งความเหมาะสม ของวัสดุที่จะแสดงบนพื้น

ภาพด้วยการเขียน อาทิ เช่น ภาพกลุ่มอาคาร กลุ่มภาพบุคคล กลุ่มภาพทิวทัศน์ ฯลฯ ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบที่ประสานกันทำให้ภาพเกิดความลึก รวมไปถึงความกว้างของภาพรวม ซึ่งที่กล่าวมา เป็นการสร้างมิติในทางลึก หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างภาพลวงตาตนเอง ผลของการศึกษาวิจัยค้นคว้าในเรื่องการจัดองค์ประกอบและการจัดวางภาพคนกลุ่มคนในจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ วัดสุทัศน์ เทพวรากรมราชวรวิหาร พอที่จะสรุปได้ว่า

การนำเสนอภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ วัดสุทัศน์ มีการแก้ปัญหาในเรื่องของพื้นที่เป็นประเด็นที่หนึ่งรวมไปทั้งในประเด็นของการสร้างภาพลวงตา คือ การลวงตาด้วยเส้น ลวงตาด้วยการใช้สีผสมผสานกันทำให้ผลของภาพมีการนำเสนอภาพจิตรกรรมดังกล่าวนี้มีความลึกความกว้างผลของความกว้างและความลึกนั้นทำให้งานที่ปรากฏนั้น แสดงคุณค่าทางด้านภูมิปัญญา ทางความคิดสร้างสรรค์เฉพาะตัวของศิลปินที่แสวงหาแนวทางที่แปลกใหม่ที่จะทำให้ผู้ชมเกิดความตื่นตาตื่นใจที่ได้พบเห็น เมื่อได้ศึกษาเนื้อหาเรื่องราวและการค้นคว้าวิธีการที่ศิลปินนำเสนอ แต่อย่างไรก็ดีถ้าผลงานดังกล่าวไม่มีผู้นำไปพัฒนาแล้ว งานทางด้านจิตรกรรมไทยก็จะไม่ก้าวหน้าไปอีกรวมไปก็ไม่สามารถพัฒนาได้ ถ้ามีการพัฒนาศิลปะไทยจะไม่อยู่เพียงในวัดเท่านั้นเอง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่เกิดขึ้นเท่าไร ผลงานทางด้านจิตรกรรมฝาผนังไทยก็ต้องมีความก้าวหน้าด้วยแรงบันดาลใจจากสังคมปัจจุบันเป็นตัวพื้นฐานกำหนดและเป็นแนวคิดเสริมยอดให้ผู้ปฏิบัติงานทางด้านทัศนศิลป์ได้สร้างสรรค์ต่อไป รวมไปถึงผู้ศึกษาวิจัยด้วย

Abstract

This is a research of composition and people positioning on mural paintings in the Ubosot of Wat Suthat Dhepwararam lesson for students, learning about how to create their work by using western styles combine with The Thai's mural paintings technique. This Thai painting style called "illusion technique", there is no any line drawing in this kind of paintings technique but the artist will make it look more dimensions by use blending color's volume technique, in order to make their work beautifully in Aesthetic way. Thus the most important element of this technique is the color, color can create deep in picture by using technique; blending color's volume technique, people positioning, gradation, emphasis, movement of color. Any how the artist will combine this painting style with the western one called "Aerial Perspective" to make the painting looks deeper. This research is aim to be the knowledge for the learners who interested and to develop the skill of them. After this lesson the students are more skillful by all appearance, can understand blending color's volume technique, people positioning, gradation, emphasis, movement of color perfectly, and they also know how to draw like the mural paintings in Wat Suthat by using Thai's illusion technique along with western's Aerial perspective technique excellently in every detail.

In conclusion, by picking the mural painting in Wat Suthat to student as a lesson, can fix the student's problem about area in drawing and also make them completely understand in everything about Thai's illusion mural painting styles. After looking to the finished work of student, it can really show that they have many improved; price of knowledge and artist self-imaginary. Therefore this research is going to be the improvements of students or people who interested in and also lead to be many developments of Thailand's fine arts and visual arts in the nearly future. Not only in Wat Suthat Dhepwararam or just in any church for sure.

บทนำ

วัดสุทัศน์เทพวรากรม เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2350 วัดสุทัศน์ฯ มีเอกสารที่บันทึกไว้ว่า เป็นวัดที่สร้างขึ้นไว้ตั้งแต่ สมัยอยุธยาแล้ว และมาทำนุบำรุงเพิ่มเติมใน สมัยรัชการที่ 1 หลังจากการย้ายกรุงธนบุรีมาฝั่งพระนคร เพื่อให้เป็นวัดกลางใจกรุงมหานครภายใน วัดสุทัศน์ฯ มีส่วนประกอบที่สำคัญ อยู่สอง

อย่างด้วยกันนั้นคือภายในพระวิหาร เป็นที่ประดิษฐานพระศรีศากยมุณี ส่วนในของพระอุโบสถ เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปโลกเชษฐ ลักษณะของพระพุทธรูป เป็นลักษณะ ปางมารวิชัย พระพุทธรูปโลกเชษฐ สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ภายในภาพจิตรกรรมฝาผนังภายใน พระอุโบสถ วัดสุทัศน์ได้เป็นอย่างดีการลงดาด้วยสีนั้นคือ การเกลี่ยสีที่ทำให้ภาพมีมิติสัมพันธ์ การจัดองค์ประกอบตำแหน่งกลุ่มภาพคน การลดหลั่น การย่ำภาพ การเคลื่อนไหว การประสานด้วยสีที่จะมีการประสานกับรวมไปทั้งการเขียนภาพแบบตะวันตก ที่เรียกว่าแบบเปอร์สเปคตีฟ เชิงบรรยากาศไรเส้นแบ่งซึ่งทำให้ภาพมีความลึก ความกว้างตามที่กล่าวมาในขั้นตอนแรกจึงเป็นวิธีการดังกล่าวมา ที่ผู้วิจัยค้นคว้าในเรื่อง ทศนคติจิตรกรรมฝาผนัง จึงเป็นการค้นคว้าหาวิธี การจัดองค์ประกอบตำแหน่งกลุ่มภาพคน การลดหลั่น การย่ำภาพการเคลื่อนไหวในเมืองต้น เพื่อจะได้นำวิธีการดังกล่าวมาพัฒนาใช้รวมไปทั้งการค้นหาคำเขียนในรูปแบบอื่นที่มีการผสมผสานภาพ การเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดสุทัศน์ การเขียนมีการนำเสนอ ทางกรเขียนภาพแบบตะวันตกวิธีการดั่งมี เกลี่ยสี เพื่อสร้างระยะ ห่างของภาพ หรือสร้างระยะใกล้-ไกล ให้เกิดบรรยากาศ เรื่องราว บางตอนที่มีการแสดงในเรื่องของกลุ่มพระราชวัง กลุ่มคน กลุ่มต้นไม้ และการสร้างธรรมชาติล้อมรอบ กลุ่มภาพทั้งหมดพื้นที่ของทิวทัศน์ก็ดี รวมไปถึงการสร้างภาพทิวทัศน์ในระยะไกลออกไป ซึ่งอยู่ด้านหลังออกสุดทำให้เกิดมิติได้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นกลุ่มพื้นที่ที่ส่วนรวม มีการใช้วิธีการเขียนภาพที่มีความหลากหลายออกไปหรืออาจเรียกว่าการใช้ภาพลงดา ดังกล่าวนั้นการจัดวางตำแหน่งภาพก็ดี จึงต้องมีการคำนวณการใช้พื้นที่ให้มีความเหมาะสมต่อการเขียนภาพ ที่แบ่งเป็น กลุ่ม กลุ่ม ที่ดี ที่สุดก็คือการนำเสนอการเขียนภาพแบบตะวันตกเข้ามาผสมผสานกับแบบศิลปะไทย

จากการแสดงของภาพจะเห็นได้ว่า มีการกำหนดตำแหน่งของการจัดวางภาพต่างๆ ไว้อย่างสมบูรณ์ อาทิภาพปราสาท ภาพต้นไม้ ภาพบุคคลต่างๆ ที่ศิลปินกำหนดการวางภาพให้ซ้อนกัน ความเป็นกลุ่มที่ความเชื่อมโยงกันในทิศทางต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและความสัมพันธ์แบบต่อเนื่องกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามการสร้างสัมพันธ์ต่อเนื่องนั้น ทำให้ภาพทั้งหมดเกิดความเคลื่อนไหวเป็นไปแบบซ้ำๆ การเคลื่อนไหวทำให้เกิดระบบ รูปแบบ เนื้อหาขององค์ประกอบทางการซ้อนภาพ จะเห็นว่าภาพที่แสดงจะมีหลักขององค์ประกอบศิลปะไทย คือ การใช้หลักการแบบตะวันตกบางประการ อาทิ การสร้างการลดหลั่น การเคลื่อนไหว การย่ำ มีความสมดุล แม้กระทั่งมีลักษณะการเขียนลงดาแบบสร้างระยะใกล้ -ไกล ที่เรียกว่า เปอร์สเปคตีฟ (Perspective) และการเสริมด้วยการเขียนภาพแบบไอโซเมตริก (45 องศา)จากที่กล่าวมาในลักษณะการวางที่ลดหลั่น อาจเป็นการแสดงภาพบุคคล ที่แสดงวิถีชีวิตภายในพระราชวังโดยทั่วๆ ไป จะแสดงลักษณะเต็มตัวด้วยเครื่องทรงต่างๆ ที่มีความสวยงาม เพื่อให้เห็นความชัดเจนว่าเป็นเจ้านาย ทั้งนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงการลำดับทางยศ บันดาศักดิ์ ของภาพด้วยแสดงทางวัฒนธรรมการแสดงการเขียนที่มีการลดหลั่น ศิลปินยังแสดงถึงการแสดงทางวัฒนธรรมที่สนใจอีกด้วย ด้วยลักษณะท่าทางของการนั่ง คือ บุคคลทั่วไปที่เป็นผู้หญิง เช่น นั่งพับเพียบ การนั่งชันเข่า หรือ การเดินที่มีท่าอ่อนช้อยภาพลักษณะของผู้หญิงไทยที่มีคางกล่าวชมผู้หญิงไทย ดังนั้นแล้วศิลปินจึงมีองค์ประกอบรวมถึงลักษณะต่างๆ ของความเป็นจริงที่ได้สัมพันธ์ สารการนำเสนอที่ลักษณะต่างๆ ในเชิงวัฒนธรรมของไทยได้บันทึกไว้ โดยเหล่าช่างในเชิงอุดมคติไทยแต่ศิลปิน ทว่าช่างยังมีการค้นคิดแบบต่อเนื่อง ในด้านศิลปะไทย ได้บันทึกความงามทางด้านวัฒนธรรมไว้ด้วยภูมิปัญญาที่ว่าด้วยความมักและแสวงหาความรู้ ไปพร้อมกันนั้นแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ช่างหรือศิลปินไทย มีความวิจิตรบรรจงต่อความงามรอบข้าง เป็นคนช่างสังเกตลักษณะท่าทางต่างๆ จึงบันทึกลักษณะต่างๆ และแยกแยะออกมาเป็นระบบระเบียบของท่าทาง การจัดภาพแบบ การลดหลั่น จากด้านล่างขึ้นบนและจากซ้ายไปขวา ทำให้ภาพมีขนาดที่ เล็ก ใหญ่ตามลำดับที่เกิดความเหมาะสม ทั้งสอดคล้องกับเรื่องราว ที่ศาสนาได้ดำเนินการเขียนเป็นภาษาอักษรและแปลเป็นภาพ การที่ภาพมีการลดหลั่น ขึ้นอยู่กับพื้นที่แนวตั้ง ดังนั้นแล้วพื้นที่จึงเข้ามามีบทบาทที่สำคัญ เพราะเป็นการส่งเนื้อของการจัดให้มีแนวตั้งมากกว่าแนวนอนเพราะแนวอนทั้งสองข้างจะเป็นหน้าต่าง องค์ประกอบแบบการจัดภาพให้มีการลดหลั่นจึงเข้ามาช่วยมากในการจัดภาพในจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ การแสดงแนวคิดของศิลปินได้เป็นอย่างดีการที่ศิลปินเขียนภาพให้มีลักษณะการย่ำภาพนั้น จะเกิดลีลาท่าทางต่างๆ ศิลปินไม่ได้จะเขียนย่ำภาพบุคคลแต่อย่างเดียว ยังมีกรเขียนภาพทัศนียภาพของสถาปัตยกรรม ต้นไม้ก็ดี ทำให้เกิดมุมมองที่เรียกว่าการเขียนภาพทัศนียภาพเชิงเส้น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความงดงามเป็นอย่างมาก ถือว่าการนำวิธีการแบบนี้มาใช้ในภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดสุทัศน์ ๙ เป็นการสร้างสรรค์ของศิลปินได้เป็นอย่างดี

องค์ประกอบของภาพจะแสดงลักษณะตามแนวคิดของศิลปินโดยการสร้างความเชื่อมโยงกันไปตามแนวระนาบด้านตั้งและสูงขึ้นไปตลอดอย่างสวยงาม ตลอดจนสุดเส้นสีเทา ด้วยเส้นที่แบ่งโยงกันไปเป็นแนวตั้ง การจัดองค์ประกอบนั้น ถ้ามีการพิจารณาดูจะเห็นได้เลยว่ามีการทำวิธีการแบบตะวันตกเข้ามาผสมผสานแต่ก็มีได้นำแบบตะวันตกมาแต่อย่างเดียว ศิลปินยังมีความตระหนักต่อศิลปะไทยด้วยจึง จัดองค์ประกอบแบบไทยผสมกับตะวันตก กล่าวคือมีการจัดแบบ ภาพนก หรือภาพมองจากที่สูง (Bird eye view) และขั้นบันได (Step by Step) ซึ่งสร้างความผสมผสานกัน ทั้งยังมีการแสดงองค์ประกอบทางด้านทัศนียภาพ การสร้างภาพที่มีการโยงภาพไปมาด้วยลักษณะของเส้น ถ้าสังเกตจะมีการจัดการของเส้นเชิงในที่แฝงอยู่ภายใต้พื้นภาพขององค์ประกอบด้วยความหลากหลายของการจัดวางองค์ประกอบของภาพที่มีการกำหนด กลุ่มของคน กลุ่มต้นไม้ กลุ่มสิ่งก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรม องค์ประกอบต่างๆ ที่กล่าวมาถือเป็นข้อมูลทางภาพ จากภาพลายเส้น จะเห็นได้เป็นอย่างดีว่าในด้านการจัดองค์ประกอบของภาพที่มีการเชื่อมโยงกันจากสูงไปต่ำจากต่ำไปสูง ตามที่กล่าวมาที่จากการจัดองค์ประกอบที่มองจากสูงและแบบขั้นบันไดได้ภายในภาพแสดงการแบ่งน้ำหนัก เพื่อแสดงให้เห็นว่าการจัดองค์ประกอบแบบไทย จิตรกรรมฝาผนังวัดสุทัศน์ มีลักษณะเรียบง่ายนั่นคือ การทับกันมาเป็นระยะและไม่แสดงระยะของสี หรือทัศนียภาพของสีมากนัก (Perspective of Colour)

พอกกล่าวได้ว่าผลของจิตรกรรมฝาผนังไทย นั้นประกอบด้วยมูลฐานเบื้องต้น อาทิเช่นสี เส้น และนำเสนอเป็นมวลรวมด้วยการใช้วิธีการหรือบริบทเบื้องต้นด้วยการนำเสนอรูปแบบวิธีการของตะวันตกมาใช้ นั่นก็คือการใช้การเขียนในรูปแบบของเปอร์สเปคตีฟ ซึ่ง เปอร์สเปคตีฟนั้นจะสร้างจังหวะพร้อมการสร้างการลดหลั่นไปพร้อมๆกันในเบื้องต้นนั้นรูปแบบ เนื้อหาจะถูกแบ่งออกเป็นส่วนๆ เมื่อภาพแสดงออกมาพร้อมกันแล้วจะได้ชัดเจน ดังนั้นอิทธิพลของการใช้การเขียนภาพแบบไอโซเมตริก จึงส่งผลให้การนำเสนอของภาพจิตรกรรมฝาผนังไทยได้มีการพัฒนาได้อย่างน่าสนใจทางด้านเนื้อหา รูปแบบ ไปพร้อมกันโดยตลอดเรื่อง ทำให้ผู้ชมเกิดความประทับใจด้วยความสามารถในการดำเนินเรื่องการใช้วิธีการเขียนภาพแบบตะวันตกนั้นจึงเปลี่ยนเสมือนการใช้วิธีการรวมทั้งการพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าของงานจิตรกรรมฝาผนังไทยในยุคปัจจุบันตามที่กล่าวมาเป็นเนื่องๆ จากเหตุที่กล่าวมา จิตรกรรมฝาผนังไทยมิได้อยู่บนฝาผนังอีกต่อไปแล้ว มีการพัฒนาไปสู่ 3 มิติ นั้นเป็นเนื้อหาที่มีได้รับใช้ศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลง ปัจจุบันก้าวเข้ามาสู่ระบบของเนื้อหา มีความก้าวหน้าของโลกปัจจุบันและเทคโนโลยีมาถึง โลกแห่งอินเทอร์เน็ตรูปแบบได้รับการถ่ายทอดออกมาสู่โลกกว้าง จึงเป็นผลดีต่อความสำคัญทางแนวคิดของศิลปินยุคใหม่ ได้พัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์และการสร้างระบบของตัวศิลปินเองในการสร้างสรรค์จากประเด็นที่กล่าวมานั้นก็จะพบได้ว่า จิตรกรรมฝาผนังไทยได้มีการวิวัฒนาการมาตามลำดับและมาโดยตลอด ด้วยรุ่นต่อรุ่นและแต่ละรุ่นนั้นมีการสร้างสรรค์ผลงานมาอย่างต่อเนื่องด้วยภูมิปัญญาของศิลปินที่ยังส่งผลนั้นไปสู่วิถีชีวิตของชุมชน ทำให้ชุมชนนั้นเกิดการเรียนรู้ การเรียนนั้นยังสร้างไปพร้อมๆกันทั้งวิถีชีวิตของชุมชน อาจกล่าวได้ว่า จิตรกรรมฝาผนังไทยเป็นแม่บทหรืออาจเป็นหนังสือเล่มใหญ่ที่ทำให้วิถีชีวิตของชุมชนได้ก้าวไปสู่ความเป็นวิถีชีวิตใหม่ จิตรกรรมฝาผนังไทยก็ยังมีบทบาทที่สำคัญต่อไป ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องและมีความสำคัญต่อภูมิปัญญาของชนชาติไทยมาโดย ดังนั้นพอที่สรุปการแสดงผลของภาพจิตรกรรมไทยฝาผนังภายในพระอุโบสถ วัดสุทัศน์ มีการใช้วิธีการจัดวางและการใช้มูลฐานทางด้านศิลปะและการใช้วิธีการทางด้านหลักการทางศิลปะมาใช้ อาทิ เช่น การจัดองค์ประกอบ ตำแหน่งกลุ่มภาพคน การลดหลั่น การย้าภาพ การเคลื่อนไหว และมีการใช้การเขียนภาพแบบตะวันตกเข้ามา ผสมผสานด้วยลักษณะทัศนียภาพแบบเชิงบรรยากาศและการเกลี่ยสี ด้วยการสร้างบรรยากาศ มีการเขียนภาพแบบไอโซเมตริก การจัดองค์ประกอบภาพจะมีการจัดกลุ่มของภาพ เป็นพระราชนิพนธ์แสดงเป็นประธานของภาพ ด้านบนแสดง ทัศนียภาพ ในทางลึก ดังนั้น การแสดงผลของภาพจึงมีการจัด 3 ลักษณะ การเขียนเปอร์สเปคตีฟ การแบบไอโซเมตริก การเขียนแบบไทย แบบदानมมอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการวิจัยในประเด็นโครงสร้างของการจัดภาพเป็นกลุ่มและแนวคิดของช่างเขียน (ศิลปิน) ที่นำเสนอภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดสุทัศน์
2. การวิจัยในประเด็นการจัดองค์ประกอบบนผนังจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดสุทัศน์ภาพกลุ่มคนและองค์ประกอบรองรับต่างๆ

3. การวิจัยในประเด็นการสร้างจังหวะของกลุ่มภาพคน
4. การวิจัยจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ ผู้วิจัยเลือกวิจัยเฉพาะ ผนังด้านล่างจนถึงด้านบนสิ้นสุดเส้น
สินเทา ภายในกรอบเส้นสินเทาเท่านั้น
5. การวิจัย ผู้วิจัยเลือกศึกษาและวิจัยช่วงภาพจิตรกรรมฝาผนังระหว่างหน้าต่าง ที่ 2-6

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

- เข้าใจถึงลักษณะของการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง ในด้านการจัดองค์ประกอบแบบกลุ่มภาพคน ภายในพระอุโบสถ วัดสุทัศน์
- เข้าใจถึงรูปลักษณะของแนวความคิดในการสร้างงานทั้งการสร้างแนวทางการจัดองค์ประกอบไทย โดยการลำดับการจัดวางตำแหน่งเพื่อให้เกิดการลัดหล่นทั้งการย่อ ของการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ วัดสุทัศน์
- การใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง รวมถึงการพัฒนารูปแบบ เนื้อหาและลักษณะการผสมผสานความเป็นไทย ไปสู่ลักษณะรูปแบบไทยร่วมสมัยและแบบสากลในเชิงทัศนศิลป์
- การวิจัยจะส่งผลและประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในมุมกว้าง ทั้งการสร้างความเข้าใจ รวมถึงการ

ผลการวิจัย

- 6.1 จากศิลปะไทยยัง จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ วัดสุทัศน์เป็นรูปแบบลวดลายเส้นแบบ แบน แบน มีการจัดองค์ประกอบต่างๆ และมีการพัฒนามาอย่างไร
- 6.2 ลักษณะการจัดองค์ประกอบ ด้วยการใช่มูลฐานทางศิลปะและหลักการศิลปะมีการพัฒนาทั้งยังได้ รับอิทธิพลจากจากตะวันตกในบางส่วนมาผสมผสาน
- 6.3 การใช้อิทธิพลของตะวันตกมาใช้ในเชิงทัศนียภาพและการผสมผสานกับการเขียนนาจิตรกรรมไทย ส่งผลอย่างไรต่อการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทยในปัจจุบัน
- 6.4 ลักษณะการเขียนภาพแบบการจัดองค์ประกอบทำให้ศิลปินหรือช่างเขียนได้เรียนรู้และเข้าใจในเรื่องของการใช้การสร้างจังหวะ การสร้างการเคลื่อนไหว การใช้พื้นที่มากยิ่งขึ้นมากขึ้นเท่าไร
- 6.5 การเขียนภาพแบบดั้งเดิม ก้าวไปสู่การนำวิธีการแบบผสมผสานแบบตะวันตกมาใช้ดีกว่าเดิม ในด้านความงามแห่งสุนทรียศาสตร์
- 6.6 การเขียนภาพแบบผสมผสานทำให้มีระยะของการสร้างภาพโดยรวมทั้งเป็นการสร้างแนวคิดใหม่ให้กับ การเขียนภาพเพื่อการพัฒนาไปสู่การเขียนภาพศิลปะไทยร่วมสมัย
- 6.7 การใช้วิธีการจัดภาพองค์ประกอบส่งผลต่อศิลปะไทยร่วมสมัยอย่างไรและมากขึ้นเท่าไร
- 6.8 ศิลปะไทยร่วมสมัย นำวิธีการแบบตะวันตกมาใช้คือทัศนียภาพ ทัศนียภาพของสี ผสมผสานส่งผลดี หรือผลเสีย
- 6.9 อิทธิพลของตะวันตกเข้ามามีบทบาทใหม่จะมีการพัฒนาในรูปแบบและเนื้อหาอีกหรือไม่
- 6.10 เป็นผลดีหรือผลเสียต่อการเรียนรู้ในศิลปะไทย รวมไปถึงการปฏิบัติต่อไป

สรุปและอภิปราย

จากการแสดงของภาพจะเห็นได้ว่า มีการกำหนดตำแหน่งของการจัดวางภาพต่างๆ ไว้อย่างสมบูรณ์ อาทิภาพปราสาท ภาพต้นไม้ ภาพบุคคลต่างๆ ที่ศิลปินกำหนดการวางภาพให้ซ้อนกัน ความเป็นกลุ่มที่ความเชื่อมโยงกัน ในทิศทางต่างๆ ที่มีความมิติสัมพันธ์กันและความสัมพันธ์แบบต่อเนื่องกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามการที่สร้างความสัมพันธ์ ต่อเนื่องนั้น ทำให้ภาพทั้งหมดเกิดความเคลื่อนไหวเป็นไปแบบซ้ำๆ การเคลื่อนไหวทำให้เกิดระบบ รูปแบบ เนื้อหาของ องค์ประกอบทางการซ้อนภาพ จะเห็นว่าภาพที่แสดงจะมีหลักขององค์ประกอบศิลปะไทย คือ การใช้หลักการแบบตะวันตกบางประการ อาทิ การสร้างการลัดหล่น การเคลื่อนไหว การย่อ มีความสมดุล แม้กระทั่งมีลักษณะการเขียน

ลวดลายในรูปแบบต่างๆ การสร้างระยะใกล้ -ไกล ที่เรียกว่าการเขียนแบบไอโซเมตริกจากที่กล่าวมาในลักษณะการวางที่ลดหลั่น อาจเป็นการแสดงภาพบุคคล ที่เป็นภาพชาวบ้านต่างๆ ที่แสดงวิถีชีวิตภายในพระราชวัง โดยทั่วไป แต่ทว่า จะแสดงลักษณะเต็มตัวบางและแสดงแบบครึ่งตัวบาง ที่มีความสวยงาม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่เห็นความชัดเจนว่าเป็นเจ้าหน้าที่ด้วยเครื่องทรง ทั้งนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงการลำดับทางยศ บันดาศักดิ์ ของภาพด้วยแสดงทางวัฒนธรรม การแสดงการเขียนที่มีการลดหลั่นนั้น ช่างยังแสดงถึงการแสดงทางวัฒนธรรมที่สนใจอีกด้วย ด้วยลักษณะท่าทางของการนั่งของภาพภาค คือ บุคคลทั่วไปที่เป็นผู้หญิง เช่น นั่งพับเพียบ การนั่งชันเข่า หรือ การเกยที่ทั้งทำอ่อนช้อยภาพลักษณะของผู้หญิงไทยที่มีค่ากล่าวชมผู้หญิงไทย ดังนั้นแล้วศิลปินจึงมีองค์ประกอบรวมถึงลักษณะต่างๆ ของความเป็นจริงที่ได้สัมผัส สาระการนำเสนอที่ลักษณะต่างๆ ในเชิงวัฒนธรรมของไทย

ความงดงามของภาพ รวมทั้งมี การใช้เส้นของตัวภาพเองด้วย ตัวภาพที่ประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบเช่น สถาปัตยกรรม ภาพคน ภาพทิวทัศน์ ภาพน้ำภาพพื้นดิน ลักษณะต่างๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบในการเดินเรื่องของงานจิตรกรรมไทยเลยก็ว่าได้ ดังนั้นในการแสดงลักษณะทัศนียภาพเชิงอากาศจะปรากฏทัศนียภาพในทางลึก ความสำคัญของการแสดงออกนั้น ที่ปรากฏจะเห็นว่าความงามที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น แต่ทว่า การแสดงทัศนียภาพ อาจไม่ได้บ่งชี้แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้นยังคงต้องมีส่วนประกอบอื่นๆ ที่มีบทบาทเสริมของการเขียนภาพแบบทัศนียภาพอีกนั่นก็คือ สี สีจึงเข้ามาสร้างผลต่อเนื่อง ให้กับพื้นภาพได้เป็นอย่างดี การที่มีสีมาอยู่ผสมต่อการเขียน จึงเป็นการสร้างระยะของพื้นภาพได้เป็นอย่างดี

สี เป็นตัวหนึ่งที่เป็นเครื่องมือที่ศิลปินขาดไม่ได้ เพราะสีจะทำหน้าที่การลวดลายได้เป็นอย่างดี นั่นคือการเกลี่ยและสร้างคุณค่าน้ำหนักด้วยสี สีจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเขียนภาพจิตรกรรมไทยเป็นอย่างดี ดังนั้น การแสดงภาพแบบทัศนียภาพในเชิงลึกนั้น สีจึงสามารถแสดงมิติสัมพันธ์ให้เห็นได้อย่างชัดเจน

ดังนั้นอิทธิพลของการใช้การเขียนภาพแบบไอโซเมตริก จึงส่งผลให้การนำเสนอของภาพจิตรกรรมฝาผนังไทยได้มีการพัฒนาได้อย่างน่าสนใจทางด้านเนื้อหา รูปแบบ ไปพร้อมกันโดยตลอดเรื่อง ทำให้ผู้ชมเกิดความประทับใจด้วยความสามารถในการดำเนินเรื่องการใช้วิธีการเขียนภาพแบบตะวันตกนั้นจึงเปลี่ยนเสมือนการใช้วิธีการรวมทั้งการพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าของงานจิตรกรรมฝาผนังไทยในยุคปัจจุบันตามที่กล่าวมาเป็นเนื่องๆ จากเหตุที่กล่าวมาจิตรกรรมฝาผนังไทยมีได้ยวบยบนฝาผนังอีกต่อไปแล้ว มีการพัฒนาไปสู่ 3 มิติ นั่นเป็นเนื้อหาที่มีได้รับใช้ศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลง ปัจจุบันก้าวเข้าสู่ระบบของเนื้อ มีความก้าวหน้าของโลกปัจจุบันและเทคโนโลยีมาถึง โลกแห่งอินเทอร์เน็ตรูปแบบได้รับการถ่ายทอดออกสู่โลกกว้าง จึงเป็นผลดีต่อความสำคัญทางแนวคิดของศิลปินยุคใหม่ ได้พัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์และการสร้างระบบของตัวศิลปินเองในการสร้างสรรค์จากประเด็นที่กล่าวมานั้นก็จะพบได้ว่า จิตรกรรมฝาผนังไทยได้มีการวิวัฒนาการมาตามลำดับและมาโดยตลอด ด้วยรุ่นต่อรุ่นและแต่ละรุ่นนั้นมีการสร้างสรรค์ผลงานมาอย่างต่อเนื่องด้วยภูมิปัญญาของศิลปิน ทั้งยังส่งผลนั้นไปสู่วิถีชีวิตของชุมชน ทำให้ชุมชนนั้นเกิดการเรียนรู้ การเรียนนั้นยังสร้างไปพร้อมๆ กันทั้งวิถีชีวิตของชุมชน อาจกล่าวได้ว่าจิตรกรรมฝาผนังไทยเป็นแม่บทหรืออาจเป็นหนังสือเล่มใหญ่ที่ทำให้วิถีชีวิตของชุมชนได้ก้าวไปสู่ความเป็นวิถีชีวิตใหม่จิตรกรรมฝาผนังไทยก็ยังมีบทบาทที่สำคัญต่อไป ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย.(2540).**ช่างสิบหมู่**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
กรมศิลปากร. กองโบราณคดี. (2535). **จิตรกรรมสมัยอยุธยา**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป. กองโบราณคดี.
(ม.ป.ป.). การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังและการอนุรักษ์พระพุทธรูป. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์.
กองโบราณคดี. (2535). **จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
กฤตย์ เรียงอำพล.(2540). **การออกแบบเขียนแบบ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ, (2525). **ชีวิตไทย**. ลายเส้นจิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่สุวรรณาราม.
กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.

- จักรพันธ์ สัปประสงค์. (2523). **ประวัติศิลปะ**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- จุฑาทศน์ พยาฆรานนท์, (2542). **ข้อสังเกตวรรณของสี่ส่วนรวมที่เปลี่ยนแปลงในงานจิตรกรรมไทย ประเพณีแต่ละสมัย**. กรุงเทพฯ : คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (นิทรรศการศิลป์ไทย).
- เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ และคนอื่นๆ. (ม.ป.ป.) **ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดพุทธปทีป**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- ชลุต นิ่มเสมอ. (2534) **องค์ประกอบของศิลปะ**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐนันท์ สอนพรินทร์ . (2004) . **ถอดปริศนาดาวิชนี 2** . กรุงเทพฯ : โซเฟีย บุ๊คส์ .
- น.ณ ปากน้ำ .(2542). **ความงามในศิลปะไทย**. กรุงเทพฯ : อรุณสภา.
- นิทรรศการทัศนศิลป์ 76 ปี อารี สุทธิพันธุ์ “ วันครูศิลป์ “ (2550). ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ. กรมวิชาการ .(2536). **เพชรในเพชรบุรี**. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2531). **มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ**. กรุงเทพฯ : ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, (ตำราเอกสารวิชาการ ฉบับที่ 19).
- พีระพงษ์ กุลพิศาล, นิพนธ์ ทวีกาญจน์และทวีเกียรติ ไชยยังยศ.(2533). **3 มิติ ทัศนะทางศิลปะและศิลปะศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, (ตำรา เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 33)
- มาณฑิ อิศรเดช. (2527). **การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา สกุลช่างเพชรบุรีที่วัดใหญ่สุวรรณาราม** . วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (โบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- มานอช กงกะนันท์.(2548). **ศิลปะการออกแบบ**. ไทยวัฒนาพานิช : กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์ อจท.
- รอล์ฟ ไมเยอร์. (2540). **พจนานุกรมศัพท์และเทคนิคทางศิลปะ**. A Dictionary of Art terms and techniques. มะลิฉัตร เอื้ออาพันธ์ แปล. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ.(2527). **ศิลปะร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ : วิมลอาร์ต.
- สมชาติ มณีโชติ. (2529). **จิตรกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สวนศรี ศรีแพงพงษ์. (2538). **สุนทรีย์ทางทัศนศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พริ้นติ้งเฮาส์.
- เสมอชัย พูลสุวรรณ. (2539). **สัญลักษณ์ในงานจิตรกรรมไทยระหว่างพุทธศตวรรษที่ 19 ถึง 24**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สันติ เล็กสุขุม . (2548). **ข้อมูลกับมุมมอง : ศิลปะรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ .
- สน สีมาตริง. **ความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนัง วัดช่องนนทรีในประวัติศาสตร์จิตรกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ .
- สุชาติ สุทธิ. (ม.ป.ป.). **การมองวัตถุออกวัฒนธรรมทางการเห็นของมนุษย์**. กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. (อัดสำเนา).
- _____. (2535). **เรียนรู้การเห็นพื้นฐานการวิจารณ์ทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อารี สุทธิพันธุ์. (2528) **ศิลปะนิยม**. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : กระดาษสา
- _____ (เอกสารการแสดงผลงาน) กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (อัดสำเนา)
- อมรรตฤณวิทย์ (อุทุมพร สุนทรเวช).(2526). **วังหลวง** .กรุงเทพฯ : อรุณสภา .

วิถีชีวิตชุมชนวัดประหาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

The ways of life in Wat Pracharabuedham Community of Dusit District, Bangkok.

ภูสิทธิ์ ชันติกุล

สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

สภาพทั่วไปและลักษณะของชุมชน พบว่า ชุมชนวัดประหาระบือธรรม แบ่งออก 4 ชุมชน ซึ่งในอดีตชุมชนวัดประหาระบือธรรม เป็นชุมชนเดียวกันโดยมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ทุ่งหญ้า และสวนผลไม้ มีลำคลองสายสำคัญในการดำรงชีวิต ชื่อว่า “คลองบางกระบือ” เป็นสายน้ำที่ประชาชนใช้ทั้งอุปโภคและบริโภค ซึ่งในขณะนั้นประชาชนประกอบอาชีพทำนา และทำการเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งรวมถึงการทำสวนผลไม้ ประเภททุเรียน มะพร้าว กระท้อน เป็นต้น และยังมีเลี้ยงสัตว์ จำพวกวัว และกระบือมากมาย จนทำให้ชุมชนนี้มีความเสี่ยงในเรื่องการเลี้ยงกระบือที่มีพันธุ์ดีและแข็งแรง ประชาชนทั่วไปจึงเรียกกันว่า “หมู่บ้านบางกระบือ” ครั้นต่อมาชาวบ้านได้ร่วมกันสร้าง “วัดประหาระบือธรรม” ขึ้น และมีโรงเรียนวัดประหาระบือธรรมตามมา จนในที่สุดประชาชนได้ประสานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ให้มีการดำเนินการจัดตั้งเป็นชุมชนขึ้น โดยใช้ชื่อว่า “ชุมชนวัดประหาระบือธรรม” ตามชื่อของวัด และโรงเรียนที่มีอยู่เดิม เมื่อประชากรมากขึ้นพื้นที่ขยายเพิ่มขึ้นจนก่อให้เกิดการแบ่งชุมชนย่อยเพื่อสะดวกในการบริหารจัดการและสามารถดูแลกันได้อย่างทั่วถึง เป็น 4 ชุมชน โดยครั้งแรกแบ่งเป็น ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1-3 และต่อมาจึงเกิดชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 ตามมา

ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1 ตั้งอยู่บนพื้นที่ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นชุมชนที่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความเจริญในด้านต่าง ๆ จากภายนอกไหลเข้าสู่ชุมชนอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นชุมชนเมือง ส่วนชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2 และ 3 ทั้ง 2 ชุมชนตั้งอยู่บนพื้นที่อันเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน และพื้นที่ส่วนบุคคล มีสภาพทั่วไปของชุมชนเป็นลักษณะของชุมชนเมืองแต่มีบางพื้นที่ที่ประชาชนอยู่กันหนาแน่นมากจนกลายเป็นชุมชนแออัดด้วย และชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 เป็นพื้นที่ในกรรมสิทธิ์ของเอกชนมีบริษัทเอกชนเป็นเจ้าของและได้มีการปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ 120 คูหาขึ้น เพื่อขายให้กับประชาชน จึงทำให้มีการซื้อขายกันจากหลากหลายพื้นที่ คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้จึงเป็นทั้งคนในพื้นที่ชุมชนใกล้เคียงในเขตดุสิต และคนต่างจังหวัดเข้ามาซื้อเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพในชุมชนด้วย

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพจากสภาพเดิมไป นั่นก็คือปัจจัยการสร้างถนนหนทางสายสำคัญ คือ ถนนพระราม 5 ตัดผ่าน และการเป็นพื้นที่เปิดที่สามารถเข้าถึงชุมชนได้อย่างหลากหลายรูปแบบ ทั้งทางบกและทางน้ำ ปัจจุบันไม่มีการเดินทางด้วยเส้นทางน้ำแล้ว จะมีเฉพาะเส้นทางบกเท่านั้น ซึ่งสามารถเดินทางเข้าสู่ชุมชนได้ทั้งทางด้านถนนพระราม 5 และถนนสามเสน

บริบททางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า จากชุมชนขนาดเล็กในอดีตกลายเป็นชุมชนมีขนาดใหญ่ขึ้นอย่างรวดเร็ว ประชากรในชุมชนเพิ่มมากขึ้นทิศทางการประกอบอาชีพมีความหลากหลายมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งมีทั้งอาชีพเกิดขึ้นอยู่กับบ้าน เช่นอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัวเล็ก ๆ และอาชีพที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านนอกชุมชน เช่นอาชีพรับราชการ พนักงานบริษัทเอกชน และหน่วยงานรัฐ ทั้งนี้การดูแลทุกข์สุขของประชาชนยังมีคณะกรรมการชุมชนเป็นตัวแทนของคนในชุมชน ดูแลบริหารจัดการภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี

บริบททางวัฒนธรรม พบว่า วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อของประชาชนในชุมชน เป็นความเชื่อ ความศรัทธาที่ถือตามคติของพุทธศาสนาเป็นหลัก เป็นเพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา เหตุผลสำคัญคือประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้มาพร้อม ๆ กับการตั้งวัดประหาระบือธรรม ทุกคนจึงนับว่ามีวัดเป็นศูนย์กลางในการยึดเหนี่ยวจิตใจมาโดยตลอด ภายหลังได้มีประชาชนบางส่วนย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ที่มักจะนำวัฒนธรรม

ประเพณี ความเชื่อของตัวเองติดมาด้วย แต่ก็มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ไม่มีการขัดแย้งใดๆ ในเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อส่วนบุคคล ส่วนวัฒนธรรมประเพณีที่ประชาชนในชุมชนยึดปฏิบัติกันมาตั้งแต่ตั้งชุมชน คือ การทำบุญในวันขึ้นปีใหม่ และประเพณีวันสงกรานต์

คำสำคัญ: วิถีชีวิต, การศึกษาชุมชน, ชุมชนวัดประหาระบือธรรม, เขตดุสิต

Abstract

The research result is that: in former time, Wat Pracharabuedham community is a unity community. The location was a flat with grassland and fruit garden. “*Klong Bangkrabue*” was the main canal of the community life style. The people consumed water from this canal for rice farming which was their principal occupation at that time; for gardening, such as durian, coconut, santol etc; for animal farming, such as cow and buffalo. One of their reputation was they had good quality buffalo farming, so the community was named “*krabue Village*”. Afterward, Wat Pracharabuedham was established and shortly they opened a school named “Wat Pracharabuedham School”.

Furthermore, the community was approved to be an public community “Wat Pracharabuedham Community”, by the authority organization concerned. When the number of the people in the community was increased, the area was also increased. To make it simple for community management and supervision, they decided to break the community into 4 groups. First, there were only Wat Pracharabuedham Community 1-3, and then followed by Wat Pracharabuedham Community 4.

Wat Pracharabuedham Community 1 was situated on the land of Religion Department, Ministry of Education. It was a constant developed and city community as various outside progresses rapidly penetrated into.

Wat Pracharabuedham Community 2 and 3 were situated on the private land. The general community feature was city communities. Certain areas were very crowded so they became crowded community.

Wat Pracharabuedham Community 4 was situated on the land belonging to a private company. The commercial construction buildings with 120 units were sold to people in the community, some from Dusit District, a nearby community, and some from other provinces. They used the building as a living and working place.

The obvious factors which changed the old community were: the main road, Rama V Road, which was constructed through the community. It was an open and easily access by car or boat. But nowadays, the latter is not available, only car or other road transports are. They can access to the community by Rama V Road or Samsen Road.

The economic and social conception of the community is that the small community in the past became rapidly larger. As the number of the population in the community went up, various occupation path directions were also increased: working at home, such as services, commercial, small business, and also working in the office, such as government services, company employee in a private or public organizations. The community committees, as the representatives of the community, took responsibilities on the members' living, and internal management.

The culture and traditional conception is that the people have a belief in accordance with their Buddhist faith, since most of the people are Buddhists and they involved in Wat Pracharabuedham establishment. The temple is always as everybody's mind center.

Afterward, there were some people moving in and brought in their own culture, tradition, and belief, however, it was similar to the old people. There was no conflict between them. The culture and tradition that the people respect since the establishment are New Year Celebration and Songkran Festival.

Keywords: Ways of life, Study to the Community, Wat Pracharabuedham Community, Dusit District

บทนำ

ราวพุทธศักราช 2441 พื้นที่ทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานครในครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ ใช้เงินพระคลังข้างที่อันเป็นพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ตัดสินพระทัยซื้อพื้นที่สวนต่อท้องนาสามแสนจากราชฎาราคาอันสมควร มีเนื้อที่ตั้งแต่คลองผดุงกรุงเกษมทางทิศใต้ไปจดคลองสามแสนทางทิศเหนือของพระนครด้านตะวันออกจดทางรถไฟ และพระราชทานตำบลนี้ว่า “สวนดุสิต” หลังจากนั้นพระองค์ทรงเริ่มให้มีการขุดคลอง ทำสะพานสร้างพระอุทยาน ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ผล ไม้ดอก และสร้างพลับพลาไว้เป็นที่เสด็จประทับแรม โปรดเกล้าฯ ให้เรียกที่ประทับว่า “สวนดุสิต” (กนกวรรณ ชัยทัต, 2548 : 55-59) ครั้นถึงช่วงปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2447 ได้มีการแบ่งการปกครองมณฑลกรุงเทพมหานครออกเป็นอำเภอต่าง ๆ อำเภอดุสิต จึงเป็น 1 ใน 8 อำเภอชั้นใน ของการปกครองมณฑลกรุงเทพมหานคร (พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร เขตดุสิต, 2546 : 6) ซึ่งใน 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพระนคร อำเภอสามเพ็ง อำเภอบางรัก อำเภอประทุมวัน อำเภอดุสิต อำเภอบางกอกน้อย อำเภอบางลำภู อำเภอบางกอกใหญ่ ครั้นต่อมายุบเหลือ 7 อำเภอ โดยยกอำเภอประทุมวันไปขึ้นกับอำเภอดุสิต สำหรับอำเภอชั้นนอกมี 8 อำเภอ คือ อำเภอบางซื่อ อำเภอบางขุนเทียน อำเภอรามบุรี อำเภอคลองจั่น อำเภอภาษีเจริญ อำเภอหนองแขม อำเภอบางเขน อำเภอบางกะปิ ซึ่งอำเภอดุสิตนั้นมีอาณาเขต คือทิศเหนือต่ออำเภอบางซื่อ แต่ปากคลองรางเงินฝั่งตะวันตก ไปตามลำคลองสามแสนฝั่งใต้ถึงทางรถไฟสายเหนือด้านตะวันตก ทิศตะวันออกต่ออำเภอพญาไทและอำเภอประแจจีน แต่คลองสามแสนไปตามทางรถไฟสายเหนือด้านตะวันตกถึงคลองบางกะปิ (คลองมหานาค) ทิศใต้ต่ออำเภอปทุมวันและอำเภอนางเลิ้ง แต่ทางรถไฟสายเหนือไปตามลำคลองบางกะปิ (คลองมหานาค) ฝั่งใต้ถึงสี่แยกมหานาค เลี้ยวขึ้นตามลำคลองผดุงกรุงเกษมฝั่งตะวันตกไปถึงปากคลองเม่งเส็ง ทิศตะวันตกต่ออำเภอสามเสน แต่คลองผดุงกรุงเกษมเข้าไปตามลำคลองเม่งเส็งฝั่งตะวันตกถึงถนนใบพร เลี้ยวไปตามถนน ใบพร ด้านเหนือถึงมุมกำแพงพระราชวังสวนดุสิตริมถนนสามเสน เลี้ยวขึ้นริมกำแพงพระราชวังสวนดุสิตริมถนนสามเสน เลี้ยวขึ้นริมกำแพงพระราชวังสวนดุสิตด้านตะวันตกถึงถนนช่างฮั่นนอก เลี้ยวตามถนนช่างฮั่นนอกด้านใต้ไปถึงลำคลองรางเงิน เลี้ยวตามลำคลองรางเงินฝั่งตะวันตกถึงคลองสามแสน ในเขตพื้นที่เหล่านี้จึงเป็นอำเภอดุสิต ต่อมาเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ให้จัดรูปการปกครองของ "นครหลวงกรุงเทพธนบุรี" เป็น "กรุงเทพมหานคร" มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ได้บัญญัติให้กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นทบวงการเมือง เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง แบ่งพื้นที่บริหารออกเป็นเขตและแขวงหลังจากนั้นได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน และได้บัญญัติให้กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น แบ่งพื้นที่บริหารออกเป็นเขตและแขวง ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวนี้ อำเภอดุสิตจึงเป็นเขตดุสิต ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และในขณะนั้นเขตดุสิตมีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 22.21 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย แขวงดุสิต แขวงสวนจิตรลดา แขวงวชิรพยาบาล แขวงสี่แยกมหานาค แขวงถนนนครไชยศรี และแขวงบางซื่อ รวมทั้งสิ้น 7 แขวง และสุดท้ายในปี พ.ศ. 2532 ทางกระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศกระทรวง ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2532 แยกพื้นที่แขวงบางซื่อออกจากเขตดุสิต ตั้งเป็นเขตบางซื่ออีกเขตหนึ่ง เขตดุสิตในปัจจุบันจึงมีอาณาเขต ได้แก่ ทิศเหนือ ติดกับคลองบางซื่อและคลองเปรมประชา ทิศใต้ ติดต่อกับเขตพระนครและเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ทิศตะวันออก ติดกับทางรถไฟสายเหนือติดต่อกับเขตพญาไทกับเขตราชเทวี ทิศตะวันตก ติดต่อกับแม่น้ำ

เจ้าพระยา ซึ่งฝั่งตรงข้ามเป็นพื้นที่ของเขตบางพลัด โดยมีพื้นที่การปกครองครอบคลุม 5 แขวง ได้แก่ แขวงดุสิต แขวงวชิรพยาบาล แขวงสวนจิตรลดา แขวงสี่แยกมหานาค และแขวงถนนนครไชยศรี (ข้อมูลเขตดุสิต, 2552 : ออนไลน์) ภายใต้การบริหารของเขตดุสิต 5 แขวง กับชุมชน 44 ชุมชนในปัจจุบันนี้ได้สะท้อนเรื่องราววิถีชีวิตของชุมชนที่แตกต่างกันในหลากหลายด้าน ทั้งมิติด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่อย่างไรก็ตามชุมชนก็มีความสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกัน มีข้อตกลงร่วมกัน อยู่กันอย่างเป็นชุมชนที่พึ่งพากันได้เป็นอย่างดี แนวคิดนี้สอดคล้องกับ ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ ที่ได้ให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน หมายถึง การที่คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกันในระยะเวลาที่ยาวนาน ระยะเวลาหนึ่ง จนเกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีอาณาเขตที่แน่นอน มีความสนใจและปฏิบัติตนในวิถีชีวิตประจำวันที่คล้ายคลึงกัน และมีความสัมพันธ์กันภายในข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน” (ชุมชนและการพัฒนาชุมชน, 2552 : ออนไลน์) จากความหมายเหล่านี้ทำให้ยืนยันได้ว่าการก่อกำเนิดชุมชนทุกชุมชนจะมีระยะเวลาที่ยาวนานพอที่จะสามารถสร้างแบบแผนหรือวิถีชีวิตที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนขึ้นมาให้เห็นได้อย่างเด่นชัด จนทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์โดยสังเขปได้นั่นเอง รวมทั้งสามารถสะท้อนภาพลักษณ์ให้กับสังคมในด้านครอบครัว การประกอบอาชีพ ความร่วมมือร่วมใจ ความกลมเกลียวเหนียวแน่น และความเข้มแข็งของชุมชนได้เช่นเดียวกัน ถึงอย่างไรก็ตามในชุมชนอีกจำนวนมากที่เป็นชุมชนเกิดใหม่โดยการอพยพเข้ามาอยู่ร่วมกันของประชาชน จนเกิดการสร้างลักษณะของชุมชนที่แตกต่างไปจากชุมชนอื่น ๆ ทำให้เกิดตัวบ่งชี้ของการเปลี่ยนแปลงชุมชนร่วมกันและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันที่แตกต่างกันออกไป

ดังนั้นเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายจึงต้องทำการศึกษาวถีชีวิตชุมชนโดยอาศัยหลักการที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีหรืองานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาแล้วเป็นแนวทางหรือกรอบแนวคิดในการศึกษาอย่างถูกต้อง ดังนั้นมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิด ความหมายไว้มากมาย เช่น สุพัตรา สุภาพ (2541: 103) กล่าวว่า วิถีชีวิตของคนถูกกำหนดให้แตกต่างกันด้วยวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ เช่นชาวเขาก็แตกต่างจากชาวเมือง คนไทยอิสลามก็แตกต่างจากคนไทยพุทธ ดังนั้นวิถีชีวิตของชาวไทยหรือต่างชาติก็ดี จะมีวิถีชีวิตที่เป็นลักษณะของตนเอง จึงไม่ถือว่าวัฒนธรรมของใครสูงหรือต่ำ ล้าหลัง ป่าเถื่อน กว่าอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ดังนั้นเมื่อเข้าไปศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิตของแต่ละชุมชนให้เข้าใจก่อนเพื่อการปรับตัวให้สอดคล้องกับชุมชนเหล่านั้นได้ นอกจากนี้การศึกษาควรรอาศัยทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ที่อธิบายสังคมในฐานะที่เป็นระบบ มีอาณาเขตแน่นอนเป็นสังคมที่วางระเบียบตนเอง ควบคุมตนเอง (Self-regulating) โดยมีแนวโน้มที่ส่วนประกอบต่างๆ พึ่งพาอาศัยกันและรักษาดุลยภาพไว้ได้ ทั้งนี้สังคมมีความต้องการจำเป็นจำนวนหนึ่ง (needs or requisites) ซึ่งเมื่อสนองได้แล้ว จะทำให้สังคมดำรงชีวิตอยู่ส่วนต่างๆสามารถพึ่งพากันได้ (homeostasis) และสามารถรักษาสมดุลยภาพไว้ได้ มีการวิเคราะห์ระบบที่บำรุงรักษาตนเอง (สังคม) และมองว่าในระบบที่มีความต้องการ จำเป็นสังคมจึงต้องมีโครงสร้างแบบใดแบบหนึ่งขึ้นมาเป็นหลักประการให้มีการพึ่งพา (homeostasis) ดุลยภาพ (equilibrium) และการมีชีวิต (survival) อาจกล่าวได้ว่า โครงสร้างหลายโครงสร้างสามารถสนองความต้องการจำเป็นอันเดียวกันได้ แต่โครงสร้างจำนวนจำกัดเท่านั้น ที่สามารถสนองความต้องการจำเป็นใด ๆ หรือความต้องการจำเป็นหลายอย่างในขณะเดียวกัน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2543 : 25-51) รวมถึงแนวคิดของฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ ได้อธิบายไว้ดังนี้ การเก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน สภาพภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาและสาธารณสุขของชุมชน และประวัติและความเป็นมาของชุมชน ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ และการใช้ทรัพยากร ข้อมูลเกี่ยวกับระบบสังคม และการเมืองในชุมชน ได้แก่ครอบครัวและเครือญาติ รวมถึงกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มอุปถัมภ์ กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มการเมือง กลุ่มอื่นๆ ที่ทางการเข้ามามีการจัดตั้ง เป็นต้น(เทคนิควิธีการศึกษาชุมชน, 2552 : ออนไลน์) นอกจากนี้ยังอาศัยผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ไว้ด้วย ดังเช่น เสาวภา ไพทยวัฒน์ (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องวิวัฒนาการและรูปแบบสังคมเมือง: กรณีศึกษาย่านเทเวศร์ ชนินทร์ วิเศษสิทธิกุล (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงชีวิตสังคมเมืองในเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น ด้วยแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวถีชีวิตชุมชนวัดประชาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานครเป็นหลักสำคัญ ซึ่งชุมชนวัดประชาระบือธรรมได้แบ่งออกเป็น 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดประชาระบือธรรม 1 เป็นชุมชนประเภทชุมชนเมือง มีเนื้อที่ชุมชนประมาณ 25

ไร่ 1 งาน 22 ตารางวา ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2 เป็นชุมชนประเภทชุมชนเมือง ตั้งอยู่ในกรรมสิทธิ์ที่ดินของเอกชน และที่ส่วนบุคคล มีเนื้อที่ชุมชนประมาณ 22 ไร่ ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3 เป็นชุมชนประเภทชุมชนเมือง ตั้งอยู่ในกรรมสิทธิ์ที่ดินของเอกชน และที่ส่วนบุคคล มีเนื้อที่ชุมชนประมาณ 25 ไร่ และชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 เป็นชุมชนประเภทชุมชนเมือง ตั้งอยู่ในกรรมสิทธิ์ที่ดินของเอกชน มีเนื้อที่ชุมชนประมาณ 8 ไร่ (สำนักงานเขตดุสิต, 2551 : 88-98) เห็นได้ว่าชุมชนทั้งหมดเกิดมาจากฐานชุมชนเดียวกันนั่นเอง

ด้วยเหตุผล และข้อมูลต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจในวิถีชีวิตชุมชนวัดประหาระบือธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ให้ได้ข้อมูลที่สำคัญในมิติต่าง ๆ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดวิถีชีวิตอันเป็นองค์ความรู้ของคนรุ่นก่อนให้กับคนรุ่นหลังจะได้ตระหนักต่อศึกษา รักษาอนุรักษ์ร่องรอยในอดีตของชุมชนที่เป็นสิ่งดีงามของชุมชน และสืบทอดสิ่งดีงามเหล่านี้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชุมชนในบริบททางสังคมเศรษฐกิจ และบริบททางวัฒนธรรม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี ด้านการละเล่นดนตรีการพักผ่อนหย่อนใจ ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (ภูมิปัญญา) และด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรม

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลที่ทำการสัมภาษณ์ประกอบด้วยประธานชุมชน เลขานุการ คณะกรรมการ ผู้นำทางภูมิปัญญาและผู้สูงอายุภายในชุมชน รวมถึงผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนที่อยู่ในชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1-4 เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และใช้วิธีการวิจัยแบบ Snowball ด้วย ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจ สภาพข้อมูลทั่วไปของชุมชน แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่แบ่งคำถามออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ชื่อ นามสกุล เพศ อายุ สถานภาพ ศาสนา อาชีพ การศึกษา และรายได้ต่อเดือน และตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ(ภูมิปัญญา) การท่องเที่ยวและธุรกิจการจัดพิธีกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์เชิงตรรกะเหตุผลเป็นหลัก และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (inductive) ซึ่งได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ที่ได้จัดบันทึกไว้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็นในเชิงคุณภาพและในเชิงปริมาณจากเอกสาร และภาคสนามที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร (Document Research) ในการวิเคราะห์เอกสารผู้วิจัยต้องคำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมของข้อมูลเอกสาร และการเขียนรายงานเป็นการเขียนเชิงเล่าเรื่อง (Narrative) โดยนำเสนอผลการศึกษาในลักษณะการบรรยายในเชิงพรรณนา ที่เน้นเนื้อหาบริบทของสังคมและบริบทของวัฒนธรรม เมื่อสรุปผลการวิจัยแล้วมีการยืนยัน(Data Verify)ผลการวิจัยให้กับชุมชนรับรองด้วย

ผลการวิจัย

เล่าอดีต(ในภาพรวม) ในอดีตชุมชนวัดประหาระบือธรรม เป็นที่ราบลุ่มและเป็นทุ่งหญ้า มีลำคลอง 1 ลำคลองเรียกว่า “คลองบางกระบือ” และมีหมู่บ้านเล็ก ๆ อีก 1 หมู่บ้าน มีอาชีพทำการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน มะพร้าว และเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว และกระบือ สัตว์เลี้ยงประเภทวัวและกระบือมีพันธุ์ดีและแข็งแรง มีชื่อเสียงมาก จึงได้ชื่อว่า “หมู่บ้านบางกระบือ” ต่อมาชาวบ้านได้ร่วมกันสร้างวัดขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2440 โดยมีชื่อว่า “วัดบางกระบือ” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดประหาระบือธรรม” วัดแห่งนี้เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนใน 4 ชุมชน มาร่วมกว่า 112 ปี ต่อมาเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2475 โดยขุนสำราญราษฎรบริรักษ์ นายอำเภอเขตดุสิต และนายบรรณกิจ ท้าวสัน ได้ขออนุญาตต่อเจ้าอาวาสวัดประหาระบือธรรม เพื่อจัดตั้งโรงเรียนในเนื้อที่ 4 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวา ใช้ชื่อโรงเรียนประชาบาล ถนนนครไชยศรี ปี พ.ศ. 2480 ได้โอนให้แก่เทศบาลนครกรุงเทพ ได้ชื่อว่า โรงเรียนเทศบาล ปี

พ.ศ. 2496 เทศบาลนครกรุงเทพได้ออนโรงเรียนให้กับกรมสามัญศึกษา มีสภาพเป็นโรงเรียนประจำตำบล และได้เปลี่ยนชื่อว่า โรงเรียนวัดประหาระบือธรรม และชื่อชุมชนจึงเรียกตามชื่อของวัดและโรงเรียนนับแต่นั้นเป็นต้นมา

การเกิดชุมชนอย่างเป็นทางการ เมื่อ พ.ศ. 2538 จึงเกิดเป็นชุมชนอย่างเป็นทางการขึ้น โดยเริ่มแรกแบ่งออกเป็น 3 ชุมชนก่อน ได้แก่ ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1-3 และต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ก็เกิดขึ้นอีก 1 ชุมชน คือ ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 4 ซึ่งชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1 เป็นชุมชนฐานเดิมของทุกชุมชน เหตุผลที่สำคัญในการแบ่งเป็นชุมชนย่อย เนื่องจากชุมชนวัดประหาระบือธรรม เป็นชุมชนที่มีประชาชนเริ่มทยอยเข้ามาเพื่อปลูกบ้านพักอาศัย พื้นที่จึงมีการขยายเพิ่มมากตามจำนวนประชาชนที่เข้ามา ทำให้ชุมชนใหญ่ขึ้นและเริ่มมีปัญหาด้านการบริหาร การปกครอง การพัฒนาไม่ทั่วถึง และกรรมกรก็มีมากขึ้นกว่าระเบียบกรุงเทพมหานครกำหนด โดยอาศัยระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมกรชุมชน พ.ศ.2534 จึงทำให้เกิดการแบ่งชุมชนให้มีความเหมาะสมและมีกรรมกรที่ดูแลได้อย่างทั่วถึงนั่นเอง จนกระทั่งปัจจุบันจากชุมชนเล็ก ๆ ไม่ค่อยได้รับการดูแลจากทางราชการนัก ปัจจุบันกลายเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาให้มีความเจริญหลากหลายด้าน ทั้งการคมนาคม การสาธารณสุข การสาธารณูปโภค โดยเฉพาะคนภายนอกหรือหน่วยงานภายนอกสามารถเข้าถึงชุมชนวัดประหาระบือธรรม ได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วกว่าในอดีตมากสาเหตุหนึ่งก็เพราะตั้งอยู่ติดกับถนนพระราม 5 อันเป็นถนนสายสำคัญของเขตดุสิตตัดผ่านนั่นเอง

วิถีชีวิตของชุมชนวัดประหาระบือธรรมทั้ง 4 ชุมชน ดังนี้ **ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1** ตั้งอยู่ในพื้นที่ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ มีซอยหลักทั้งหมด 6 ซอย อาณาเขตติดกับกรมทหารและที่พักทหารเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนนับถือพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เมื่อเข้าสู่ชุมชนจะพบว่าบ้านเรือนของประชาชนจะสร้างติดกันซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งอาคารพาณิชย์ (พักและค้าขาย) และเป็นบ้านเรือนไม้ 2 ชั้น (ที่พักอย่างเดียว) รวมถึงเป็นที่พักอาศัยชั่วคราว (ที่พักอย่างเดียว) มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายนับเป็นชุมชนที่มีความเจริญมากอีกชุมชนหนึ่งในเขตดุสิต เช่น โทรศัพท์สาธารณะ ตู้ไปรษณีย์ในชุมชน ระบบไฟฟ้าในชุมชน ระบบน้ำประปาที่ใช้ในชุมชน ร้านอาหาร ร้านอาหารตามสั่ง, ร้านซ่อมและร้านซักรีด มีศูนย์สุขภาพประจำชุมชนและศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ รวมถึงตลาดนัดตั้งอยู่ในวัดประหาระบือธรรมอีกด้วย การประกอบอาชีพหลัก ๆ ของชาวชุมชนได้แก่ รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ ลูกจ้าง หน่วยงานของกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานรัฐ ส่วนการปกครองมีคณะกรรมการคอยดูแลทำหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนในชุมชนมีกินดีอยู่ดีมีความสุขอย่างทั่วถึง เมื่อถึงคราวเจ็บป่วยของประชาชนในชุมชนก็มีศูนย์สุขภาพชุมชน เปิดบริการตั้งแต่เวลา 08.00-18.00 น. ไม่เว้นวันหยุดราชการ ส่วนประเพณีและวัฒนธรรมที่ชุมชนได้ดำรงมั่นคงไว้เป็นหลักให้กับประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกันทำบุญกันอย่างยิ่งใหญ่อีกยังคงยึดถือตราบจนทุกวันนี้ ได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์ และประเพณีทำบุญตักบาตรวันปีใหม่ และที่สำคัญสิ่งที่สามารถสะท้อนภาพในอดีตของชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1 ได้ก็คือวัดประหาระบือธรรม เนื่องจากตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่า 100 ปี และเป็นวัดที่มีมาก่อนการตั้งชุมชนประหาระบือธรรม 1 หลายทศวรรษนัก ส่วนงานศิลป์ งานปั้นหรืองานแกะสลักในชุมชนที่สืบทอดกันมาแต่อดีต มีอยู่ 2 ประการ ได้แก่ การทำดอกไม้ประดิษฐ์จากสบู่นั้นเอง ส่วน**ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 2** เป็นชุมชนที่ปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่บนพื้นที่อันเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน และเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล ในอดีตบริเวณนี้เป็นสวนผลไม้ จำพวกสวนทุเรียน มะพร้าว หนาก และสวนผักต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีน้ำท่วมบ่อยครั้ง จึงทำให้บ้านเรือนมีลักษณะใต้ถุนสูง ซึ่งปัจจุบันยังคงเห็นร่องรอยในอดีตอยู่เพียงหลังเดียวเท่านั้น คือบ้านของคุณเป้าพาณิชย์ กุลสูตร อายุ 71 ปี ซึ่งบ้านหลังนี้มีอายุมากกว่า 80 ปีหรือร่วม 100 ปีก็เป็นได้ เนื่องจากได้มีการสืบทอดมาตั้งแต่ทวดของคุณเป้าแล้วประมาณ 3 รุ่น คือ รุ่นทวด ปู่ย่า พ่อแม่ และปัจจุบันนี้เป็นรุ่นลูก ๆ นอกจากตัวบ้านแล้วยังคงเห็นร่องน้ำในสวนที่สามารถนึกภาพของความเป็นสวนในอดีตได้อย่างชัดเจน ในส่วนสภาพทั่วไปของชุมชนปัจจุบันชุมชนเป็นวิถีคนเมืองเกือบทั้งหมดจนแทบจะกลายเป็นชุมชนแออัดไปด้วยซ้ำ ส่วนด้านอาชีพ การสาธารณสุข การศึกษาการปกครองและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของประชาชนไม่แตกต่างกันกับชุมชนวัดประหาระบือธรรม 1 เลย ส่วนด้านศิลปกรรมประเภทประติมากรรม งานปั้นหรืองานแกะสลักภายในชุมชนยังคงสืบทอดกันมาแต่อดีต อยู่ 2 ประการ ได้แก่ การตีทอง และการแกะสลักสบู่นั้นเอง ส่วน**ชุมชนวัดประหาระบือธรรม 3** เป็นชุมชนที่อยู่บนพื้นที่ของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และพื้นที่เอกชนบางส่วน ลักษณะบ้านเรือนมี 3 ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่ ลักษณะเป็น

บ้านเรือนไม้ 2 ชั้น ลักษณะเป็นบ้านเดี่ยว 2 ชั้นทันสมัยและอพาร์ทเมนท์ และลักษณะที่เป็นพักอาศัยทั่วไป ส่วนอาชีพ การสาธารณสุข การศึกษาการปกครองและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชนไม่แตกต่างกันกับ ชุมชนวัดพระชะเอือธรรม 1 นัก อื่นสิ่งทีชุมชนยังคงหลงเหลือให้เห็นร่องรอยในอดีตคือ บ้านคุณลุงโกเมนทร์ อิม สุวรรณ และบ้านป่าสอน พลยง ซึ่งมีอายุไม่น้อยกว่า 50 ปี ลักษณะของบ้านเรือนทั้งสองไม่แตกต่างจากบ้านคุณป่า พันธ์นีย์ กุลสูตร ในชุมชนวัดพระชะเอือธรรม 2 นั้นเองและมีการซ่อมแซมบางส่วนที่ชำรุดไปด้วย สุดท้ายคือ **ชุมชน วัดพระชะเอือธรรม 4** ซึ่งในอดีตเป็นพื้นที่กว้างสำหรับการเลี้ยงโค ที่ถูกต้อนมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาค ตะวันออก และภาคตะวันตกบ้าง ส่วนใหญ่เป็นกระบือพันธุ์ดี แข็งแรง มีชื่อเสียงมากสมัยนั้น และภายในพื้นที่แห่งนี้ หลายครั้งได้มีคนเข้ามาลักลอบปลูกเป็นเพิงอาศัยอยู่เป็นประจำ จนกลายเป็นสลัม มีน้ำสกปรก ในคูคลองฝักตบขนาขึ้น เต็มพื้นที่ไปหมด แลยังมีป่าหญ้าคาจำนวนมากอีกด้วย ไม่มีน้ำประปา และไฟฟ้า จนกระทั่งบริษัทอาคารพัฒนาจำกัด ได้ปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ในเนื้อที่ 8 ไร่ จำนวน 120 คูหา ทำให้ประชาชนจากหลายพื้นที่ต่างเข้ามาจับจองเป็นที่อยู่ อาศัยกันอย่างมากมาย กระทั่ง พ.ศ. 2540 ได้ตั้งเป็นชุมชนวัดพระชะเอือธรรม 4 ขึ้นอย่างเป็นทางการมี คณะกรรมการบริหารจัดการชุมชนเช่นเดียวกับชุมชนอื่น ๆ ด้วยความเป็นชุมชนภายใต้อาคารบ้านพักของบริษัทที่ กำหนดไว้แล้วอย่างชัดเจนจึงทำให้ไม่มีการสะท้อนให้เห็นความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมเลย แต่มักจะพบว่าประชาชนใน ชุมชนได้ถูกความเป็น วิถีชีวิตคนเมือง กลืนหายไปกับกระแสโลกาภิวัตน์ยากที่หลีกเลี่ยง จนสามารถยืนยันได้ว่าการ ดำรงชีวิตของชุมชนวัดพระชะเอือธรรมเป็นไปตามวิถีชีวิตคนเมืองอย่างชัดเจน

อนึ่งผู้วิจัยสรุปผลงวิธีชีวิตตามบริบททางวัฒนธรรม 6 ด้านที่แสดงร่องรอยในอดีตของ 4 ชุมชน ดังตาราง ต่อไปนี้

ชุมชน	ขนบธรรมเนียม ประเพณี	ภาษา/ วรรณกรรม	ศิลปกรรม/ โบราณคดี	การละเล่น ดนตรีการ พักผ่อนหย่อน ใจ	ชีวิตความเป็นอยู่/ วิทยาการ (ภูมิปัญญา)	การท่องเที่ยว และธุรกิจการ จัดพิธีกรรม
วัดพระชะเอือธรรม 1			- กัดและโรงเรียน พระชะเอือธรรม		-	วัดพระชะเอือ ธรรม
วัดพระชะเอือธรรม 2	ทำบุญ วันขึ้นปีใหม่ และเทศกาล วันสงกรานต์	ภาษาไทย ภาคกลาง เป็นหลัก	- กวรทำดอกไม้สบู บ้านของคุณพันธ์ กุลสูตร (อายุ 71 ปี)	- การละเล่น งูกินหาง - การละเล่น มอญซ่อนผ้า	- หม้อดินเล็ก และใหญ่ - ครกบด	ศูนย์บริการ ครอบครัว ชุมชนวัด พระชะเอือ ธรรม 2
วัดพระชะเอือธรรม 3			บ้านคุณโกเมนทร์ อิมสุวรรณ (อายุ 63 ปี) บ้านคุณสอน พลยง (อายุ 67 ปี)		-	-
วัดพระชะเอือธรรม 4			-		-	-

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนวัดพระชะเอือธรรม ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยตั้งเป็นข้อสังเกตไว้ว่า สภาพของชุมชน มีลักษณะคับแคบ บางพื้นที่ถูกกำหนดโดยแบบของ ผู้สร้างอาคารพาณิชย์อยู่ก่อนแล้วซึ่งเป็นรูปแบบเดียวกัน มีชอยจำนวนมากที่สามารถทะลุถึงกันได้ จึงจัดเป็นชุมชนเปิด การพัฒนาพื้นที่ของชุมชนได้พัฒนาเต็มศักยภาพแล้วจึงไม่สามารถที่จะขยายฐานความเจริญทางพื้นที่ในอนาคตได้อีก ต่อไป ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของชุมชน ที่สามารถสังเกตเห็นพบว่า ที่มาของประชาชนเอง บทบาทการมี

ส่วนร่วมของประชาชน ถนนหนทาง สาธารณสุข การประกอบอาชีพ เนื่องจากว่า ที่มาของคนในชุมชนเป็นคนพื้นเพเดิมมาจากต่างจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ โดยมีเป้าหมายเพื่อประกอบอาชีพหารายได้ของตัวเองและครอบครัว ทั้งอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว ราชการ ดังนั้นบทบาทที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เป็นการพัฒนาชุมชนจึงมีน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะ ประทีปภักดิ์ (2546 : 98) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ สถานภาพทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการคาดหวังผลประโยชน์ อีกประเด็นหนึ่งคือ การสร้างถนนหนทางเข้าสู่ชุมชนแทนการใช้การคมนาคมทางน้ำในอดีตทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และสภาพสังคมอย่างเห็นได้ชัด โดยถนนทางเข้าสู่ชุมชนช่วงแรกเป็นทาง 2 เลน แต่พอเข้ามาภายในชุมชน เป็นถนน 1 เลน เนื่องจากประชาชนบางคนได้มีการปลูกสร้างบ้านเรือนรुकล้ำเข้ามาชิดติดถนนมากจนทำให้ไม่สามารถก่อสร้างทางเดินได้ การขยายถนนก็เป็นเรื่องที่ยาก หรืออาจเป็นไปได้เลย รวมถึงมีการปลูกสร้างบ้านเรือนลักษณะติด ๆ กันจนกลายเป็นชุมชนแออัดไปโดยปริยาย จึงสามารถสรุปได้ว่าการเข้ามาของถนนหนทางจึงส่งผลทางตรงต่อการเปลี่ยนแปลงไปทั้งทางกายภาพและสังคมวัฒนธรรมสอดคล้องกับแนวคิดของ สุกัญญา สุจฉายา และนันทิยา สว่างวุฒิธรรม (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ของชาวคลองภูมิ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร พบว่า พื้นที่คลองภูมิเป็นพื้นที่สวนผลไม้ที่มีความร่มรื่นและชาวสวนยังคงรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างโดยการตัดถนนย่านพระราม 3 ก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงจากสภาพภายนอกได้ส่งผลในด้านการดำรงชีวิต ราคาที่ดินที่สูงขึ้น และงานวิจัยของวิภา เี่ยมประไพ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนคลองบางกอกน้อย ผลการวิจัยพบว่า รัฐได้พัฒนาบ้านเมืองด้วยการสร้างเส้นทางถนนเข้าสู่ชุมชนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ทางสังคม ซึ่งถนนเป็นปัจจัยหนึ่งของสาเหตุที่ทำให้พื้นที่แตกต่างไปจากเดิมเช่นกัน ในประเด็นด้านวัฒนธรรมนั้นประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนนับถือพุทธศาสนา เป็นคนไทยที่มาจากต่างจังหวัด มีคติความเชื่อตามแนวทางพุทธศาสนาโดยทั่วไป ซึ่งวัดประหาระบือธรรมเป็นศูนย์กลาง พิธีกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนมักจะเป็นพิธีกรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อตามแนวพุทธ เช่น การทำบุญวันธรรมสวนะ ทำบุญวันเกิด ทำบุญตักบาตรไหว้พระตามประเพณีสำคัญ ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ มาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา และลอยกระทง ซึ่งประเพณีต่าง ๆ เป็นการทำบุญตามฤดูกาล การถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมมีลักษณะการให้ลูกหลานได้เข้าไปมีส่วนร่วมปฏิบัติด้วยกัน โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนได้ให้ความสำคัญกับการทำบุญในวันปีใหม่และวันสงกรานต์มาก ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ชัย บุญญานุพงศ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนในกิจกรรมการทำบุญในวันสงกรานต์เป็นประจำสูงกว่ากิจกรรมอื่น ๆ เพราะเป็นประเพณีที่แสดงออกได้ถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และขอพรผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นงานบุญใหญ่ประจำปีของชาวมอญเกาะเกร็ด

อย่างไรก็ตามแม้จะมีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต แต่สิ่งที่สังเกตกลับพบว่า ประชาชน พ่อแม่ผู้ปกครองในชุมชนไม่มีใครสนใจที่จะนำหลักคำสอนพุทธศาสนาไปสั่งสอนบุตรหลานในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องเท่าไรนัก แต่มีการสั่งสอนเป็นเพียงบางครั้งบางคราวเท่านั้นที่จะสั่งสอน เนื่องจากว่ามักจะให้ความสำคัญกับเรื่องปากท้อง การกินดีอยู่ดีของตนเองและครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งสภาวะปัจจุบันที่ต้องดิ้นรนทำมาหากินกันมากขึ้นเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ทำให้พ่อแม่ก็ไม่มีเวลาที่จะสั่งสอนบุตรหลานจึงทำให้วันธรรมดา (วันจันทร์-วันศุกร์) เวลาส่วนใหญ่บุตรหลานมักจะอยู่ที่โรงเรียน ส่วนวันหยุด(วันเสาร์-วันอาทิตย์) มักจะไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าหรือร้านเกมส์ เป็นต้น จึงทำให้วัฒนธรรมประเพณีที่ดี ๆ แต่ปู่ตายายเริ่มจืดจางหายไปจากวิถีชีวิตของคนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง ถ้าหากชุมชนไม่ได้ตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งที่ดี ๆ เหล่านี้ไว้ อาจเกิดการสูญสิ้นวัฒนธรรมจากชุมชนโดย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผู้นำชุมชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองในทุก ๆ ด้าน และคณะกรรมการชุมชนต้องเข้าถึงประชาชนในชุมชนของตนเองทุกหลังคาเรือน รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมภายในชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความสามัคคี นอกจากนี้ต้องกระตุ้นคนในชุมชนให้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ร่องรอยในอดีตไว้เป็นคณูชนหลังได้ศึกษาความเป็นตัวตนวิถีชีวิตของปู่ย่า ตายายให้ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ชัยทัต. 2548. การสร้างความเป็นสมัยใหม่ด้วยมิติวัฒนธรรม : มุมมองเรื่องพื้นที่ ศึกษาจากพระราชวังดุสิต-วัดเบญจมบพิตร-ถนนราชดำเนิน ในสมัยรัชกาลที่ 5. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (มานุษยวิทยา) คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เทคนิควิธีการศึกษาชุมชน [Online]. Available:
http://computer.pcu.ac.th/emoodledata/23/lesson_doc/lesson_4.doc. 2552.
- ชนินทร์ วิเศษสิทธิกุล. 2547. การเปลี่ยนแปลงชีวิตสังคมเมืองในเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การวางแผนและเมืองมหาดิน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. ชุมชนและการพัฒนาชุมชน [Online]. Available:
<http://cddweb.cdd.go.th/cdregion04/cdworker/comcd.pdf>. 2552.
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร เขตดุสิต. 2546. คู่มือท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร เขตดุสิต. กรุงเทพมหานคร: กองการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว.
- ปิยะ ประทีปภักดิ์. 2546. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์ ภาควิชาสังคมและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิวัฒน์ชัย บุญญาอนุพงศ์. 2544. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีณา เอี่ยมประไพ. 2550. วิถีชีวิตชุมชนคลองบางกอกน้อย. งานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2543. ทฤษฎีสังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัตรา สุภาพ. 2541. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม : ศาสนา : ประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุกัญญา สุฉฉายา และนันทิยา สว่างจตุธรรม. 2546. อัตลักษณ์ของชาวสวนคลองภูมิ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. ทุนวิจัยจากคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตดุสิต. 2551. ชุมชนวัดพระขรรค์บ่อธรรม 1-4. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตดุสิต, หน้า 88-98. (อัดสำเนา)
- สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. ข้อมูลเขตดุสิต [Online]. Available:
http://www.dusit.ac.th/department/president_old/homenew/dusit.htm. 2552.
- เสาวภา ไททวิวัฒน์. 2551. วิวัฒนาการและรูปแบบสังคมเมือง: กรณีศึกษาย่านเทเวศร์. งานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรมตามมาตรา ๓๔ แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์
พ.ศ. 2537 ของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Perception of Fair in Copright Act B.E. 2537 to Librarians in Academic
Resources and Information Technology Suan Sunandha Rajabhat University

ธนากร อูยพานิชย์ , มินตรา โชติสุวรรณศร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

กฎหมายลิขสิทธิ์ ภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ กล่าวถึงความหมายของลิขสิทธิ์ งานอันมีลิขสิทธิ์ การละเมิดลิขสิทธิ์ และการใช้งานโดยธรรม ของบรรณารักษ์และนักสารนิเทศ

หลักการใช้งานโดยธรรมของบรรณารักษ์และนักสารนิเทศ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ มาตรา ๓๔ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการทำงานอันมีลิขสิทธิ์โดยบรรณารักษ์ของห้องสมุด เป็นการกระทำอันชอบด้วยกฎหมายเป็นข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า บรรณารักษ์ ที่มีอายุการทำงาน ระหว่าง 1 – 7 ปี ,ช่วงอายุ 8 – 14 ปี และมากกว่า 14 ปี พบว่า บรรณารักษ์ที่มีช่วงอายุการทำงาน ระหว่าง 1 – 7 ปี มีความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรมมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ

คำสำคัญ : การใช้งานโดยธรรม, บรรณารักษ์,นักสารนิเทศ,ลิขสิทธิ์

Abstract

Copyright Law of Thailand which issued under the National Act in B.E. 2537 mentions its definition and scope as the work having legal copyright, copyright violation, and fair use of librarians and informationists.

The regulated fair use on the 34th section prescribes that the standard of duplicating copyright work by librarians and /or informationists is a legitimate act. This performance is treated as the copyright exemption.

The result of this study revealed the following : In the case of the different work experiences , the librarians with 1-7 years and 8-14 years of work experiences perceived the fair use more than those with above 14 years of work experiences

Keyword : Fair use, Librarian, Informationists, Copyright

บทนำ

ห้องสมุดเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อสังคมประชาธิปไตยอย่างมากและเป็นชุมทรัพย์ของสังคมในด้านการศึกษา วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ (อัมพร บันศรี, นนทนา เผือกผ่องและสุภัทรา จิตรเงิน. 2517 : 3) นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งให้บริการด้านความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเพื่อการพัฒนาประเทศในทุกๆด้าน ห้องสมุดจึงมีความสำคัญสำหรับการศึกษา เพราะห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิทยาการต่างๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์และอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุต่างๆ สำหรับตอบสนองความต้องการในการศึกษาค้นคว้า การวิจัย การพักผ่อนหย่อนใจ และความบันเทิงใจ(สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์. 2515 : 1 ; จารุวรรณ สินธุโสภณ. 2521 : 77 ; นนทนา เผือกผ่อง. 2522 : 19) อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าห้องสมุดเป็นสถาบันสำคัญที่ช่วยสร้างสม สืบทอด และเผยแพร่มรดกทางการศึกษา วัฒนธรรม

กิจกรรมการค้นคว้าตลอดจนวิทยาการใหม่ๆ ให้แก่สังคม ดังที่ เยาว์รล นนธ์รัฐ ได้กล่าวว่า “ห้องสมุดเป็นกุญแจไขความรู้ทั้งมวลในโลก”(กรองจิตต์ พรหมรักษ์. 2529 : บทนำ) ไม่ว่าห้องสมุดจะมีหนังสือ วัสดุ พร้อมสมบุรณ์เช่นไร ถ้าปราศจากบรรณารักษ์ที่เหมาะสมปฏิบัติงานในห้องสมุดการบริหารงานและการให้บริการจะมีประสิทธิภาพไม่ได้ ดังพระบรม-ราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระราชทานให้แก่คณะสมาชิกห้องสมุดทั่วประเทศในโอกาสที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2514 ณ ศาลาดุสิตาลัย ว่า “การที่ส่งเสริมให้มีห้องสมุดในโรงเรียนต่างๆ ทั่วราชอาณาจักรเป็นความดีที่ดียิ่ง มีปัญหาสุดท้ายและสำคัญที่สุดคือ หนังสืออยู่ในห้องสมุดหรือในตู้ในสถานที่แห่งหนึ่งเป็นจำนวนมากมหาศาลจะไม่เกิดประโยชน์ใดๆ ถ้าไม่มีใครอ่านหรือแม้มีใครมาอ่านแต่ไม่ทราบว่าจะเลือกหนังสือใด สำหรับฐานะของตน สำหรับความต้องการของตน สำหรับอายุของตน จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่ได้ศึกษาและค้นคว้าในเรื่องนี้โดยเฉพาะคือบรรณารักษ์” (แม้นมาส ชวลิต. 2529 : 3-4) จะเห็นได้ว่าหน้าที่ห้องสมุดจะอำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้ใช้ได้ดีที่สุดจำเป็นต้องมีบรรณารักษ์ที่มีความรู้ ความสามารถต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานของห้องสมุดให้ดำเนินไปตามนโยบายและแผนงานของแต่ละสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

ดังนั้นบรรณารักษ์ในฐานะผู้ให้บริการสารสนเทศ ซึ่งจะต้องมีความชำนาญ รู้จักแหล่งของสารสนเทศ การใช้เครื่องมือต่างๆ ในการสืบค้นและค้นคืนสารสนเทศ เข้าใจความต้องการใช้สารสนเทศของผู้ใช้บริการ และตอบสนองความต้องการได้อย่างทันเวลา ความถูกต้องและความทันสมัยในเนื้อหาของสารสนเทศ นอกจากนี้บรรณารักษ์ต้องทราบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริการสารสนเทศ เพราะว่าการบริการสารสนเทศของบรรณารักษ์อาจจะไปกระทบต่อสิทธิเด็ดขาดของเจ้าของผลงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยเฉพาะในเรื่องของการทำซ้ำและการทำสำเนางานเพื่อให้บริการกฎหมายลักษณะทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สามประการ คือ เพื่อสำรวจความเข้าใจในการใช้หลักการใช้งานโดยธรรมชาติตามมาตรา 34 แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ ศูนย์วิทยบริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรมชาติตามมาตรา 34 แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ของบรรณารักษ์ ศูนย์วิทยบริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือแบบทดสอบความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรมชาติตามมาตรา 34 แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์ โดยจัดแบ่งแบบทดสอบออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ

ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และกลุ่มภาค ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check – Lists)

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรมชาติตามมาตรา 34 แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ มีทั้งหมด 30 ข้อ โดยมีค่าร้อยละความผิดพลาดที่ยอมรับได้ เท่ากับ .05

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบทดสอบไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 ฉบับ โดยไปด้วยตนเอง

เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 ได้รับแบบทดสอบคืนมา จำนวน 15 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบทดสอบที่ได้ส่งไป

2. จัดการกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบทดสอบที่ได้คืนมาวิเคราะห์เพื่อหาร้อยละความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรมตามมาตรา 34 แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ของบรรณารักษ์ที่มีอายุการทำงานต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผล โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรมตามมาตรา 34 แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

อภิปรายผล

1. จากการสำรวจความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรมตามมาตรา 34 แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์ ศูนย์วิทยบริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

จากผลการศึกษาพบว่า ความเข้าใจโดยรวมของบรรณารักษ์เมื่อนำผลการสำรวจมาวิเคราะห์แล้ว พบว่าบรรณารักษ์ มีความเข้าใจในกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์และงานห้องสมุด มีความเข้าใจและความเข้าใจใน มาตรา 31 มากที่สุด โดยบัญญัติว่า “ผู้ใดรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้งานใดได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานนั้นเพื่อหากำไร ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้

- (1) ขยาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือเสนอให้เช่าซื้อ
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) แจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์
- (4) นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร”

คิดเป็นจำนวนแบบทดสอบที่มีผู้ที่ตอบถูกมากที่สุด คือ 4 คนจากทั้งหมด 15 คน คิดเป็นร้อยละ 22.96 และจากแบบทดสอบที่ทำการสำรวจจะพบว่าบรรณารักษ์สามารถตอบแบบทดสอบในข้อที่ 4 ได้มากที่สุด คือ 4 คนจากทั้งหมด 15 คนคิดเป็นร้อยละ 23.81 ซึ่งในคำถามข้อที่ 4 ถามว่า ข้อใดไม่เป็น “การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ ที่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์” ซึ่งเป็นคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ในกฎหมายลิขสิทธิ์และบรรณารักษ์มีความจำเป็นที่จะต้องทราบเป็นอย่างมาก เพราะมีความเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของบรรณารักษ์

การที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าบรรณารักษ์ที่สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายลิขสิทธิ์ แต่ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องสิทธิในการทำซ้ำของบรรณารักษ์ตามมาตรา 34 จึงทำได้อบบแบบทดสอบในส่วนของกฎหมายลิขสิทธิ์ได้ถูกมากกว่าหลักการใช้งานโดยธรรม ตามมาตรา 34

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า บรรณารักษ์ ที่มีอายุการทำงาน ระหว่าง 1 – 7 ปี , ช่วงอายุ 8 – 14 ปี และ มากกว่า 14 ปี พบว่า บรรณารักษ์ที่มีช่วงอายุการทำงาน ระหว่าง 1 – 7 ปี มีความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรม มากกว่าช่วงอายุอื่นๆ

บทสรุป

1. ความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรมตามมาตรา 34 แห่ง พรบ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์และงานห้องสมุดของบรรณารักษ์จำแนกตามอายุการทำงานของบรรณารักษ์ มีดังนี้
 - 1.1 ความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรมตามมาตรา 34 แห่ง พรบ.ลิขสิทธิ์

พ.ศ.2537 ที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์ที่มีอายุการทำงานต่างกัน พบว่าบรรณารักษ์ที่มีอายุการทำงานในช่วง 1 – 7 มากที่สุดคือ ร้อยละ 62.26

2. ความเข้าใจของบรรณารักษ์ในการเข้ารับการอบรมในหลักกฎหมาย เช่น ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย, กฎหมายที่ประชาชนควรรู้จักและการอบรมด้านทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

2.1 บรรณารักษ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีการลงทะเบียนเรียนวิชากฎหมายเบื้องต้นและเข้ารับการอบรมความรู้ทางด้านกฎหมายซึ่งหน่วยงานอื่น ๆ นอกจากทางมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มากที่สุดและเคยเข้ารับการอบรมด้านทรัพย์สินทางปัญญาสูงถึง ร้อยละ 58.33

3. ผลการสำรวจการใช้งานโดยธรรมตามมาตรา 34 แห่ง พรบ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์และงานห้องสมุดของบรรณารักษ์จำแนกตามแบบทดสอบที่ของบรรณารักษ์ของทุกสังกัดตอบถูกมากที่สุดดังนี้

3.1 แบบทดสอบในข้อ 4 ถามว่า ข้อใดไม่เป็น "การกระทำแกงานอันมีลิขสิทธิ์" ที่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์" โดยเฉลี่ยบรรณารักษ์ทุกสังกัดที่มีความรู้และความเข้าใจในคำถามข้อนี้ ซึ่งตอบถูกมากที่สุดโดยเฉลี่ย ร้อยละ 23.81 คือ 4 คนจากทั้งหมด 15 คน

3.2 กฎหมายลิขสิทธิ์ที่บรรณารักษ์เข้าใจมากที่สุด คือ มาตรา 31 ผู้ได้รู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้งานานใดได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแกงานนั้นเพื่อหาทำไร ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้

- (1) ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือเสนอให้เช่าซื้อ
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) แจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์
- (4) นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

คิดเป็นจำนวนผู้ที่ตอบถูกมากปอยที่สุด คือ 4 คนจากทั้งหมด 15 คน คิดเป็นร้อยละ 22.96

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความเข้าใจหลักการใช้งานโดยธรรมมาตรา34 แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ถึงแม้ว่า ความเข้าใจของบรรณารักษ์ที่สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จะสามารถตอบแบบทดสอบได้ถูกต้องและอยู่ในระดับสูงก็ตามแต่ความเข้าใจในหลักการใช้งานโดยธรรมมาตรา34 แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 บางประเภทยังไม่เป็นที่น่าพอใจ จึงควรมีการกำหนด วิชากฎหมายลิขสิทธิ์ หรือ หลักการใช้งานโดยธรรมมาตรา34 แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์และงานห้องสมุดไว้ในหลักสูตรเพื่อมีการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาที่เรียนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และนักสารสนเทศศาสตร์ เพราะว่าหลักสูตรวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และหรือสารสนเทศศาสตร์ในปัจจุบันไม่มีวิชาเกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์ หรือ หลักการใช้งานโดยธรรมมาตรา34 แห่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ดังกล่าวสอนโดยเฉพาะ และควรเสนออาจารย์ผู้บรรยายวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้สอนกฎหมาย คำสั่ง หรือระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์ โดยเฉพาะเรื่องพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ยังมีความเข้าใจอยู่น้อย โดยการสอดแทรก ในวิชาที่สอนยังมีเนื้อหาสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทางด้านกฎหมายลิขสิทธิ์ให้แก่นักศึกษา ผู้ซึ่งจะออกไปประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ในวันข้างหน้า และประการสำคัญที่สุด บทบาทและงานในหน้าที่ของบรรณารักษ์ในอนาคตจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับยุคกับเหตุการณ์อย่างแน่นอนบทบาทและงานในหน้าที่ต้องเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ความรับผิดชอบสูงขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้กฎหมายลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นหลักกติกาสำหรับยึดในการปฏิบัติงานก็ต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. ข้อเสนอแนะต่อบรรณารักษ์

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้งานโดยธรรมอยู่น้อย ทั้งที่หลักการใช้งานโดยธรรมนี้มีความสำคัญมาก ถึงแม้ว่าคนที่ไม่ได้เป็นบรรณารักษ์ก็ต้องยึดถือและปฏิบัติตามเมื่อเกิดปัญหาทางด้านกฎหมายที่จะใช้สิทธิ์เรียกร้องในบางอย่างขึ้นมา ด้วยเหตุดังกล่าวบรรณารักษ์ถ้ามีโอกาสควรศึกษาวิชา กฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับงานเพิ่มเติม หรืออาจเข้ารับการอบรมเป็นครั้งคราวเมื่อบางหน่วยงานหรือทาง มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้จัดให้มีการอบรมขึ้น หรือ มีการส่งเสริมให้เรียนในหลักสูตรความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา DL 101 ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ร่วมกับ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและผลประโยชน์กับตัวของบรรณารักษ์ และหน่วยงานเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามในวิชากฎหมาย ลิขสิทธิ์ยิ่ง ๆ ขึ้นไปอันเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติตามหน้าที่ได้ถูกต้องตามกฎหมาย ที่ต้องยึดใ้ใช้อยู่

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรให้มีการวิจัยเชิงเอกสารในเรื่องกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์อย่างละเอียด โดยศึกษา วิเคราะห์กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ ที่บรรณารักษ์ควรรู้ และรวบรวมไว้ที่เดียวกัน เพื่อเป็นคู่มือสำหรับบรรณารักษ์ ได้ยึดถือและใช้ในการปฏิบัติ หากประสบปัญหาในเรื่องกฎหมายลิขสิทธิ์ในขณะที่ปฏิบัติงานขึ้นมาจะได้นำมาตรวจ พิจารณาได้โดยรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

กฎหมายลิขสิทธิ์ ประเด็นทางดิจิทัลที่บรรณารักษ์ควรทราบ, สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2552. จาก

<http://www.stks.or.th/blog/?p=3906>

กฎหมายลิขสิทธิ์ไทย, สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2552. จาก

<http://www.2poto.com/cfwebboard/00609.html>

กรมทรัพย์สินทางปัญญากระทรวงพาณิชย์. ม.ป.ป.. คู่มือการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม. กรุงเทพฯ: ปูชีดา พัลลิจซึ่ง.

การกระทำของห้องสมุดเกี่ยวกับงานลิขสิทธิ์, สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2552. จาก

<http://www.stks.or.th/blog/?p=223>

การกระทำของห้องสมุดเกี่ยวกับงานลิขสิทธิ์ : ในฐานะเจ้าของลิขสิทธิ์, สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม

2552. จาก <http://www.stks.or.th/blog/?p=226>.

การกระทำของห้องสมุดเกี่ยวกับงานลิขสิทธิ์ : ในฐานะผู้ครอบครองทรัพย์สิน, สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2552.

จาก <http://www.stks.or.th/blog/?p=225>.

การใช้งานโดยธรรมของบรรณารักษ์และนักสารนิเทศ, สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2552. จาก

<http://www.stks.or.th/blog/?p=214>

จันทิมา ธนาสว่างกุล. 2530. การใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรม = Fair use in copyright law . กรุงเทพฯ : ภาควิชา

นิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายลิขสิทธิ์กับหลักการใช้งานโดยธรรม ในงานของบรรณารักษ์และนักสารนิเทศ.

จุฬาลงกรณ์วารสาร 11, 42 (ม.ค.-มี.ค.2542) 84-95

เบญจจา รุ่งเรืองศิลป์. 2543. การสัมมนาเรื่อง ลิขสิทธิ์ในงานห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ:

นิติธรรม.

ประภาศน์ อัมพวันวงศ์. 2514. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2552. จาก

<http://www.crim.ago.go.th/min/Laws/g/g46.html>.

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์กับงานบรรณารักษ์และนักสารนิเทศ. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2552. จาก

<http://stang.sc.mahidol.ac.th/text/right.htm>.

ธนากร อัญพานิชย์. “หลักการใช้งานโดยธรรมของบรรณารักษ์ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.๒๕๓๗

: กรณีดาวน์โหลดข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตโดยศึกษาเทียบเคียงกับการทำซ้ำในงานสิ่งพิมพ์” วารสาร
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข. 25,1-3 (มกราคม – ธันวาคม 2550),76-86

มนัส หลีสกุล.2537. ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์และงานห้องสมุดของ

บรรณารักษ์ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาใน
เขตกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วนิดา ศรีทองคำ และอัมพร น้อยแสง. 2545. สรุปการบรรยายวิชาการเรื่อง กฎหมายลิขสิทธิ์และ

การใช้งานโดยธรรมสำหรับการสอน การวิจัย และการให้บริการทางการศึกษา. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์. 2515. บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: กรมศิลป์.

เสนีย์ ปราโมช,ม.ร.ว. 2511. ลิขสิทธิ์ของผู้แต่งหนังสือ. กรุงเทพฯ: ไทยพัฒนาพานิช

Anonymous. Fair use: A right or a privilege. Information Outlook; November 2000; 4, 11; **ProQuest Education**

Journals, 39-40

Dames, K Matthew. Copyright clearances: Library copying in the digital age. Online; July/August 2005; 29, 4;

ABI/INFORM Global, 32-36

การประเมินผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อรายได้ ภาคการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย Impact Assessment of Climate Change on Agricultural Revenue in Northeastern Thailand

ชนาพร คำวงษ์¹ สุวรรณ ประณีตวาทกุล²

¹สาขาการจัดการทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอันเนื่องมาจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจสังคม บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลกระทบที่มีต่อรายได้ภาคการเกษตร รวมทั้งแนวทางการปรับตัวของเกษตรกรเพื่อลดผลกระทบดังกล่าว ผลการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแสดงให้เห็นว่าอุณหภูมิ ทั้งรายเดือน รายฤดูกาล และรายปี มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ส่วนปริมาณฝนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในฤดูหนาวและฤดูร้อนแต่ลดลงในช่วงฤดูฝนสอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจำนวนวันฝนตก การประเมินผลกระทบที่มีต่อรายได้ภาคการเกษตรโดยอาศัยการวิเคราะห์แบบจำลองริคาร์เดียน (Ricardian model) พบว่าอุณหภูมิเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นในฤดูร้อนและต้นฤดูฝนส่งผลให้รายได้สุทธิภาคการเกษตรลดลง ในขณะที่ปริมาณฝนที่เพิ่มขึ้นในฤดูดังกล่าวส่งผลให้รายได้สุทธิภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น ยกเว้นในช่วงปลายฤดูฝนที่รายได้สุทธิภาคการเกษตรจะลดลง ด้านการปรับตัวของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรทั้งในและนอกเขตชลประทานมีการปรับตัวภายใต้แนวทางการจัดการแรงงานของครัวเรือน และการจัดการทรัพยากรการเกษตร ผลจากการศึกษาได้ข้อเสนอแนะว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านทรัพยากรธรรมชาติควรดำเนินงานอย่างบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคการเกษตรเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสร้างแนวทางการปรับตัวโดยการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการทรัพยากรทางการเกษตรอย่างเหมาะสม

Abstract

Northeastern Thailand is vulnerable to climate change due to resource degradation as well as geographic and socioeconomic factors. This article aims to analyze the trend of climate change and to assess its impact on farm net revenue as well as, farmer's perceptions and adaptation strategies in the region. The results show that in the Northeast the temperature is likely to increase during all season, while the rainfall increases in winter and summer, but decreases during rainy season with the number of rainy days. Using the Ricardian model to analyze the impacts of climate change, estimated marginal impacts suggest that due to temperature rise in summer and early rainy season decline farm net revenue. Increased rainfall in summer and early rainy season on the other hand would lead growing farm net revenue, an increase in rainfall at the end of the rainy season will affect farm net revenue negatively. Farmers in both, where irrigation and rainfed areas have strategies for adapting to climate change by labor and agricultural resources management included water, soils and land management. This study suggests that agencies related to the natural resources and agricultural sectors should support farmers on adequate cropping techniques and agricultural resource management while at the same to the encouraging farmers to plan adaptation to climate change.

Keywords : impact assessment, climate change, agricultural revenue, northeastern

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์ที่มีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกเข้าสู่ชั้นบรรยากาศเป็นจำนวนมาก และมีผลทำให้อุณหภูมิอากาศผิวพื้นโลกในภูมิภาคต่างๆ เปลี่ยนไป ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการผลิตพืช เช่น การเพิ่มขึ้นของสภาวะความรุนแรงของลมฟ้าอากาศ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง และการระบาดของโรคพืชและแมลงศัตรูพืช (Kurukulasuriya and Rosenthal, 2003) โดยเฉพาะประเทศที่อยู่ในเขตภูมิอากาศแบบเขตร้อน ดังเช่นประเทศไทย ซึ่ง IPCC (2007) ได้คาดการณ์ว่าประเทศที่มีภูมิอากาศแบบเขตร้อนนี้จะได้รับผลกระทบในเชิงลบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และข้าวโพด ส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูกในเขตอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีการจัดสรรทรัพยากรน้ำไม่เพียงพอในภาคการเกษตร ประกอบกับปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาความแห้งแล้งซ้ำซาก ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน ดินขาดธาตุอาหารพืชและการแพร่กระจายของดินเค็มพื้นที่ ดินที่ขาดพืชชั้นปกคลุมหน้าดินทำให้น้ำในดินระเหยไปอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดความแห้งแล้งตามมา รวมทั้งการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ จากรายงานสถิติในรอบ 45 ปี (พ.ศ. 2504-2549) พบว่าพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 41.99 ของพื้นที่ภาคใน พ.ศ. 2504 เหลือเพียงร้อยละ 14.54 ของพื้นที่ทั้งหมดของภาค ใน พ.ศ. 2549 (กรมป่าไม้, 2552) การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ดังกล่าวส่งผลให้หน้าดินขาดการปกคลุมสกัดกั้นและดูดซับน้ำฝนยิ่งเป็นการทวีความรุนแรงของปัญหาความแห้งแล้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวทำให้ภาคการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตและศักยภาพในการผลิตและรายได้จากภาคการเกษตรของเกษตรกร การวิจัยด้านผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เพื่อสร้างแนวทางในปรับตัวของเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดความเสียหายเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

คำสำคัญ: การประเมินผลกระทบ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รายได้ภาคการเกษตร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผ่านตัวแปรภูมิอากาศที่สำคัญ ได้แก่ อุณหภูมิ และปริมาณฝน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
2. เพื่อประเมินผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้สุทธิภาคการเกษตรของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อประมวลความคิดเห็นและแนวทางในการปรับตัวของเกษตรกรเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดชัยภูมิ

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาประมวลแนวทางการปรับตัวของเกษตรกรทำการวิเคราะห์โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในโครงการวิจัยเรื่อง “Vulnerability to Climate Change: Adaptation Strategies and Layers of Resilience” ใน พ.ศ. 2552 ซึ่งดำเนินการโดยกรมวิชาการเกษตรร่วมกับ International Crops Research Institute for Semi Arid Tropics (ICRISAT) พื้นที่ที่ทำการศึกษาได้แก่ ตำบลสัมปอ และตำบลกุดน้ำใส อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ตำบลท่าเยี่ยมและตำบลพลับพลา ในอำเภोजตุรัส จังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดการวิจัย

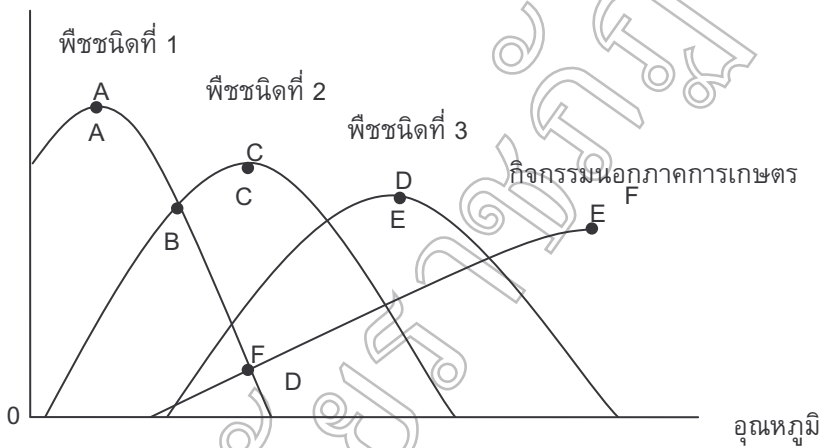
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หมายถึง “ความแปรปรวนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติของสภาวะภูมิอากาศหรือความแปรปรวนที่เกิดขึ้นอย่างถาวรเป็นเวลานาน การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศเกิดขึ้นเนื่องจากระบวนการภายในหรือแรงกดดันภายนอก หรือเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศหรือพื้นดินที่เกิดจากกิจกรรมต่อเนื่องของมนุษย์” (กึนทรีย์, 2548) ซึ่ง Hulme (1996) ได้กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตและผลผลิตพืชในภาคการเกษตรอันเนื่องมาจากปัจจัยด้านภูมิอากาศดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและปริมาณฝน

2) การเพิ่มขึ้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศ 3) การขาดแคลนน้ำในภาคการเกษตร 4) การเพิ่มขึ้นของสภาวะความรุนแรงของลมฟ้าอากาศ

แบบจำลองริคาร์เดียน (Ricardian model)

แนวคิดเรื่องค่าเช่าหรือผลตอบแทนในที่ดินการเกษตรของเดวิด ริคาร์โด เป็นกรอบแนวคิดที่การศึกษานี้นำมาเป็นแนวทางในการหามูลค่าของผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่มีต่อภาคการเกษตรผ่านการเปลี่ยนแปลงรายได้จากฟาร์มของเกษตรกรซึ่งเป็นตัวสะท้อนถึงมูลค่าที่ดินการเกษตร โดยเสนอว่าเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะมีการปรับตัวภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยการนำที่ดินไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นที่ได้ค่าเช่าหรือผลตอบแทนในที่ดินที่สูงกว่า (Mendelsohn, Nordhaus, and Shaw, 1994) อธิบายได้ดังภาพที่ 1 ภายใต้สภาพภูมิอากาศปัจจุบัน เกษตรกรใช้ที่ดินในการเพาะปลูกพืชชนิดที่ 1 ที่ก่อให้เกิดรายได้สูงสุดที่จุด A ต่อมาเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้อุณหภูมิเพิ่มขึ้นไปถึงระดับที่ทำให้รายได้จากการปลูกพืชชนิดที่ 1 ลดลงจากจุด A มาอยู่ที่จุด B ทำให้รายได้จากการปลูกพืชชนิดที่ 1 ต่ำกว่าการนำที่ดินไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ตอบสนองต่อการเพิ่มของอุณหภูมิได้ดีกว่า เกษตรกรจะปรับตัวโดยการนำที่ดินไปปลูกพืชชนิดที่ 2 ที่ทำให้เกิดรายได้สูงสุดที่จุด C จนกระทั่งเมื่ออุณหภูมิเพิ่มไปถึงจุดที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกพืชดังกล่าวทำให้รายได้ลดลงเกษตรกรจะเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดใหม่ และเกษตรกรจะเลือกใช้ประโยชน์ที่ดินในกิจกรรมอื่นนอกภาคการเกษตรที่ก่อให้เกิดรายได้ที่สูงกว่าทดแทนเมื่ออุณหภูมิเพิ่มขึ้นในระดับที่ไม่เหมาะสมกับการทำการเกษตร

รายได้สุทธิภาคการเกษตร

ภาพที่ 1 การปรับตัวของเกษตรกร

ที่มา: Mendelsohn, Nordhaus, and Shaw (1994)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่ทำการเก็บรวบรวมประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อมูลอุตุนิยมหาวิทยาลัยจากกรมอุตุนิยมหาวิทยาลัย เก็บรวบรวมข้อมูลอุณหภูมิและปริมาณฝนเฉลี่ยรายเดือน พ.ศ. 2503-2552 (50 ปี) จากสถานีอุตุนิยมหาวิทยาลัยทั้งสิ้น 26 สถานี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และข้อมูลเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกร จากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เก็บข้อมูลในช่วง พ.ศ. 2544-2550 (7 ปี) จำนวน 19 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมเป็นตัวอย่างในการศึกษารวมทั้งสิ้นจำนวน 133 ตัวอย่าง

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิที่รวบรวมจากโครงการวิจัย“Vulnerability to Climate Change: Adaptation Strategies and Layers of Resilience” ใน พ.ศ. 2552 เก็บข้อมูลจากเกษตรกรใน 4 หมู่บ้านๆละ 40 ครัวเรือน รวมเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์ความคิดเห็นและแนวทางการปรับตัวของเกษตรกรทั้งสิ้น 160 ตัวอย่าง พื้นที่ที่ทำการศึกษได้แก่ บ้านท่าแดงในตำบลส้มป่อย บ้านหนองม่วงในตำบลกุดน้ำใส อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ (นอกเขตชลประทาน) บ้านดอนไพล

ในตำบลท่าเยี่ยมและบ้านกุดสวายในตำบลพลับพลา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา (นอกเขตชลประทาน) เก็บข้อมูลจากเกษตรกรจำนวนหมู่บ้านละ 40 ครัวเรือน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อบรรลุมิติวัตถุประสงค์ข้อแรก โดยทำการวิเคราะห์ค่าของข้อมูลปริมาณฝนและอุณหภูมิทั้งรายเดือน รายฤดูกาล และรายปีที่เปลี่ยนแปลงไปจากค่าปกติ (standard normal) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยข้อมูลในช่วงเวลา 30 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2504-2533 (ค.ศ. 1961-1990) เพื่อหาค่าผิดปกติ (anomaly) มีสูตรการคำนวณคือ (จิราภรณ์, พิศ, และชุตินา, 2545)

$$\text{anomaly} = \frac{\bar{x} - \bar{X}}{SD} \quad (1)$$

โดยที่ \bar{x} คือ ค่าเฉลี่ยของข้อมูลในช่วงเวลาหนึ่ง

\bar{X} คือ ค่าปกติ (ค่าเฉลี่ย 30 ปี ค.ศ. 1961-1990)

SD คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล

เพื่อบรรลุมิติวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในการวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้สุทธิภาคการเกษตรของเกษตรกร โดยทำการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน (multiple regression analysis) จากแบบจำลองตามแนวคิดของ Mendelsohn, Nordhaus, and Shaw (1994) ดังสมการ

$$NR = \beta_0 + \beta_1K + \beta_2F + \beta_3F^2 + \beta_4Z + \beta_5H + \beta_6G + u \quad (2)$$

จากสมการ (2) ใส่ปัจจัยภูมิอากาศ ได้แก่ ตัวแปรอุณหภูมิเฉลี่ยรายฤดูกาล ตัวแปรปริมาณฝนเฉลี่ยรายฤดูกาล ปัจจัยด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนเกษตรกร ได้แก่ ตัวแปรขนาดครัวเรือนเฉลี่ย และตัวแปรขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย สัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ได้สมการดังนี้

$$NR = \beta_0 + \beta_1K + \beta_2T_s + \beta_3T_s^2 + \beta_4R_s + \beta_5R_s^2 + \beta_6HS + \beta_7FS + \beta_8IRRI + u \quad (3)$$

โดย กำหนดให้ NR คือ รายได้สุทธิภาคการเกษตร (บาท/ไร่/ปี); K คือ เวคเตอร์ค่าใช้จ่ายสำหรับปัจจัยการผลิต (บาท/ไร่/ปี); T คือ อุณหภูมิเฉลี่ยรายฤดูกาล (องศาเซลเซียส); T^2 คือ อุณหภูมิเฉลี่ยรายฤดูกาลกำลังสอง (องศาเซลเซียส); R คือ ปริมาณฝนเฉลี่ยรายฤดูกาล (มิลลิเมตร); R^2 คือ ปริมาณฝนเฉลี่ยรายฤดูกาลกำลังสอง (มิลลิเมตร); s คือ ฤดูกาลที่ 1-4 ได้แก่ 1 คือ หนาว (ธ.ค.-ก.พ.) 2 คือ ร้อน (มี.ค.-พ.ค.) 3 คือ ดันฝน (มิ.ย.-ส.ค.) 4 คือ ปลายฝน (ก.ย.-พ.ย.); HS คือ ขนาดครัวเรือนเกษตรกร (คน/ครัวเรือน); FS คือ ตัวแปร proxy ด้านขีดความสามารถในการปรับตัว; IRRI คือ สัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่ถือครองทางการเกษตร (%); u คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

เนื่องจากปัจจัยภูมิอากาศมีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้สุทธิภาคการเกษตรในรูปแบบสมการกำลังสอง การวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่ม (marginal impact) จึงจะพิจารณาจากสมการ (Kaufmann, 1998)

$$NR = \beta_1F + \beta_2F^2 \quad (4)$$

เพื่อที่จะให้ทราบผลกระทบของปัจจัยภูมิอากาศ (F) ที่มีต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตร (NR) จึงทำการหาอนุพันธ์บางส่วน (partial derivatives) ของ F ต่อ NR สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\frac{\partial NR}{\partial F} = \beta_1 + 2\beta_2F \quad (5)$$

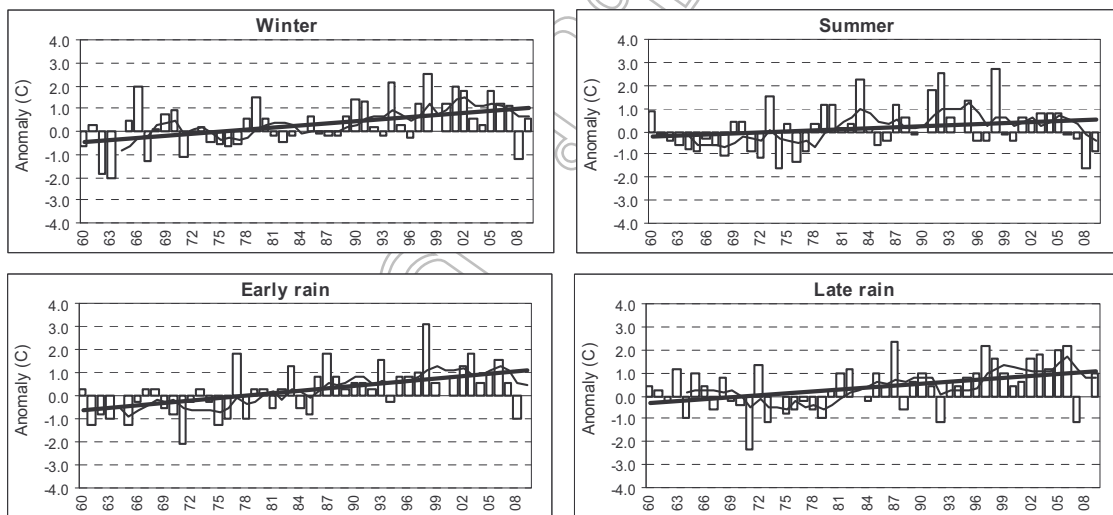
และเพื่อบรรลุมิติวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากแบบสอบถามภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง “Vulnerability to Climate Change: Adaptation Strategies and Layers of Resilience” เกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาและนำเสนอข้อมูลค่าสถิติอย่างง่ายเพื่ออธิบายถึงความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กรณีศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดชัยภูมิ

ผลการศึกษา

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

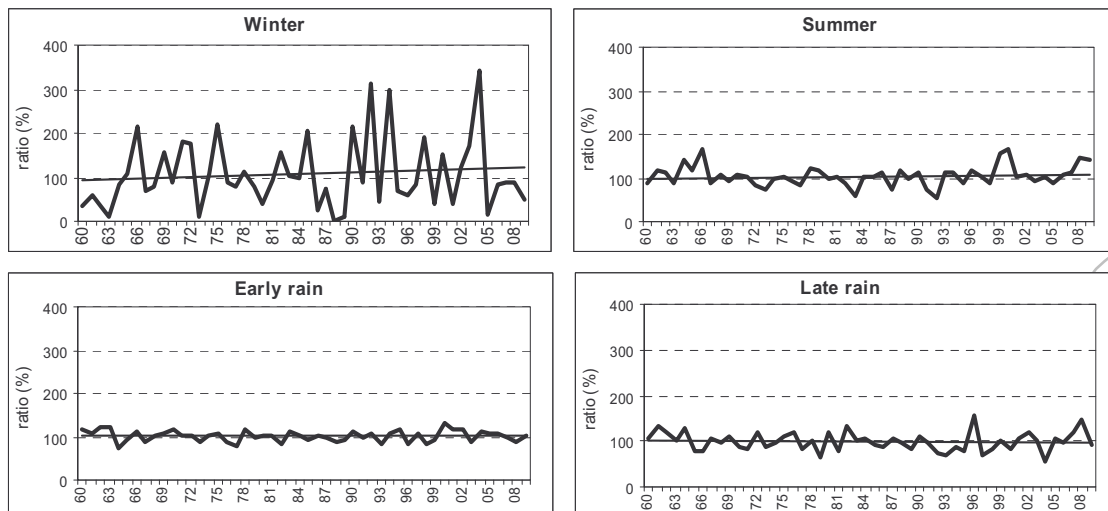
อุณหภูมิในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในคาบ 50 ปี (พ.ศ. 2503-2552) เมื่อเปรียบเทียบกับค่าปกติ 30 ปี (พ.ศ. 2503-2532) พบว่าอุณหภูมิเฉลี่ย อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ทั้งรายเดือน รายฤดูกาล และรายปี มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นกว่าค่าปกติ เมื่อพิจารณาปีที่อุณหภูมิมีค่าผิดปกติที่ต่างจากค่าปกติมากที่สุด ได้แก่ พ.ศ. 2541 ซึ่งสอดคล้องกับการที่ในปีดังกล่าวเกิดปรากฏการณ์เอลนีโญครั้งรุนแรงขึ้น การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมिरายเดือนมีความแตกต่างกันในแต่ละเดือนแต่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมिरายฤดูกาล โดยในฤดูหนาว (ธ.ค.-ก.พ.) อุณหภูมิมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นกว่าค่าปกติอย่างชัดเจน แต่ในฤดูร้อน (มี.ค.-พ.ค.) แม้อุณหภูมิจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นแต่อัตราการเปลี่ยนแปลงต่ำกว่าและช้ากว่าฤดูอื่นๆ แต่สำหรับช่วงต้นฤดูฝน (มิ.ย.-ส.ค.) กลับเป็นฤดูที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้นมากที่สุด เช่นเดียวกับช่วงปลายฤดูฝน (ก.ย.-พ.ย.) ซึ่งเป็นฤดูกาลที่อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นกว่าฤดูกาลอื่น

ปริมาณฝนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความผันแปรในแต่ละเดือน อย่างไรก็ตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงยังคงไม่ต่างไปจากค่าปกติมากนัก โดยเดือนที่มีปริมาณฝนเพิ่มสูงขึ้นได้แก่ กุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน พฤษภาคม และธันวาคม ส่วนเดือนที่มีปริมาณฝนลดลง ได้แก่ เดือนกันยายน และตุลาคม เมื่อพิจารณาปริมาณฝนเป็นรายฤดูกาล พบว่าในฤดูหนาวปริมาณฝนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจนและเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในฤดูร้อนและต้นฤดูฝนแต่กลับลดลงในช่วงปลายฤดูฝน ในขณะที่ปริมาณฝนรวมรายปีไม่เปลี่ยนแปลงไปจากค่าปกติ เช่นเดียวกับจำนวนวันฝนตกรายฤดูกาลที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในฤดูหนาวและฤดูร้อนแต่ลดลงในช่วงต้นและปลายฤดูฝน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ควรพิจารณาเป็นสำคัญคือแม้ปริมาณฝนรายฤดูกาลจะไม่ต่างจากค่าปกติมากนักแต่จำนวนวันฝนตกที่ลดลงทั้งในช่วงต้นฝนและปลายฝน อาจแสดงให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการกระจายตัวของฝนที่ทิ้งช่วงและตกแบบกระจุกตัวมากขึ้น (ภาพที่ 2)

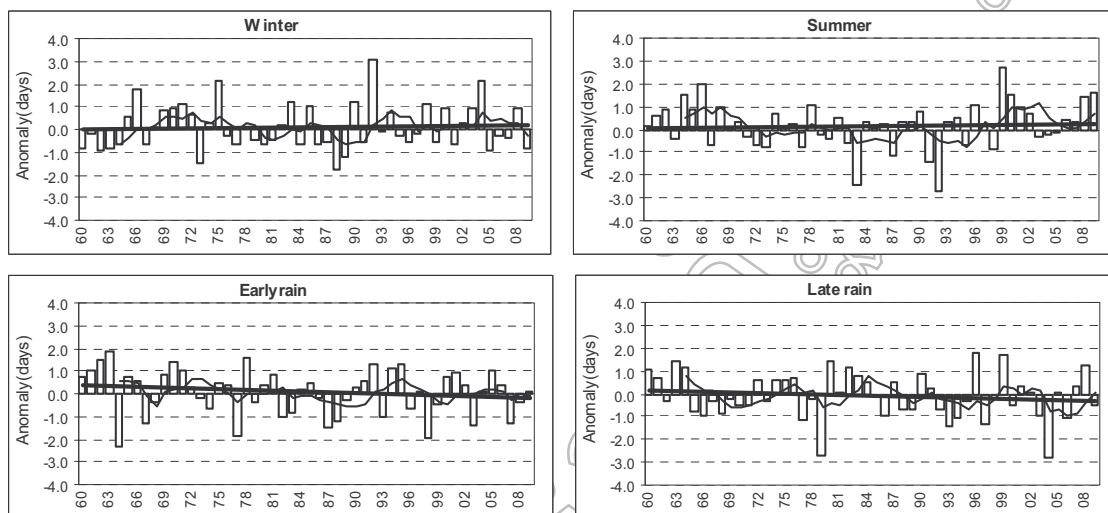

Seasonal mean temperature

ภาพที่ 2 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและปริมาณฝนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2503-2552

Seasonal rainfall

Seasonal rainy days

ภาพที่ 2 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและปริมาณฝนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2503-2552 (ต่อ)

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตร

การวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อรายได้ภาคการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อนเพื่ออธิบายปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร โดยแบ่งการวิเคราะห์สมการตามแหล่งรายได้ภาคการเกษตร ดังนี้

สมการที่ 1 ผลกระทบต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตรที่ได้จากการเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ (NR_1)

สมการที่ 2 ผลกระทบต่อรายได้สุทธิที่ได้จากการเพาะปลูกพืช (NR_2)

สมการที่ 3 ผลกระทบต่อรายได้สุทธิที่ได้จากการเพาะปลูกเฉพาะข้าวและพืชไร่ (NR_3)

โดยมีข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์จำนวน 133 ตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยดังแสดงใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตรของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2544-2550

ตัวแปรอิสระ	พืช+เลี้ยงสัตว์ (NR_1)	พืชรวม (NR_2)	ข้าว+พืชไร่ (NR_3)
ค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิต (K)	-1.728 (-5.991)***	-1.524 (-10.299)***	-1.174 (-11.674)***
อุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูร้อน (T ₂)	-403.023 (-2.229)*	-531.358 (-2.002)*	-484.966 (-2.585)**
อุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูร้อนกำลังสอง (T ₂ ²)	6.394 (0.204)	8.046 (0.003)	6.369 (1.562)
อุณหภูมิเฉลี่ยต้นฤดูฝน (T ₃)	-516.565 (-2.919)*	-583.992 (-3.343)***	-629.673 (-4.511)***
อุณหภูมิเฉลี่ยต้นฤดูฝนกำลังสอง (T ₃ ²)	6.490 (6.497)	7.627 (1.965)**	7.654 (2.999)***
ปริมาณฝนเฉลี่ยในฤดูหนาว (R ₁)	12.083 (1.110)	13.828 (1.033)	15.542 (1.289)
ปริมาณฝนเฉลี่ยในฤดูหนาวกำลังสอง (R ₁ ²)	-0.003 (-1.161)	-0.009 (-1.006)	-0.009 (-1.087)
ปริมาณฝนเฉลี่ยในฤดูร้อน (R ₂)	33.641 (0.960)	44.285 (2.178)**	45.719 (2.516)**
ปริมาณฝนเฉลี่ยในฤดูร้อนกำลังสอง (R ₂ ²)	-0.004 (-0.757)	-0.006 (-1.833)*	-0.007 (-2.088)**
ปริมาณฝนเฉลี่ยต้นฤดูฝน (R ₃)	61.135 (2.165)**	61.418 (2.986)**	81.773 (3.745)***
ปริมาณฝนเฉลี่ยต้นฤดูฝนกำลังสอง (R ₃ ²)	-0.001 (-0.299)	-0.002 (-1.039)	-0.004 (-2.738)**
ปริมาณฝนเฉลี่ยปลายฤดูฝน (R ₄)	-21.398 (-1.734)*	-21.597 (-1.187)*	-31.432 (-1.268)*
ปริมาณฝนเฉลี่ยปลายฤดูฝนกำลังสอง (R ₄ ²)	0.001 (0.588)	0.002 (1.641)	0.004 (1.836)*
ขนาดครัวเรือนเฉลี่ย (HS)	125.671 (2.776)**	99.330 (2.239)**	166.704 (3.171)**
ขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย (FS)	23.818 (2.025)**	19.546 (2.127)**	33.053 (3.076)**
สัดส่วนของพื้นที่ชลประทาน (IRRI)	29.994 (1.811)*	15.460 (1.801)*	17.793 (1.977)*
ค่าคงที่	13392.1 (2.777)**	26894.8 (2.609)**	18672.9 (2.446)**
Adjusted-R squared	0.431	0.601	0.637
F-statistic	8.491	11.862	12.689
จำนวนตัวอย่าง	133	133	133

*** มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

** มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

* มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

1. ผลกระทบต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตรที่ได้จากการเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตรที่ได้จากการเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบในทางบวกต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปริมาณฝนเฉลี่ยในต้นฤดูฝน ขนาดครัวเรือนเฉลี่ย ขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย และสัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่การเกษตร ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตรในเชิงลบ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิต อุณหภูมิเฉลี่ยฤดูร้อนและต้นฤดูฝน กล่าวคือ อุณหภูมิเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในฤดูร้อนและต้นฤดูฝนส่งผลให้รายได้ลดลงเนื่องจากในฤดูร้อนอุณหภูมิค่อนข้างสูงอยู่แล้วหากอุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้นอีกทำให้อัตราการคายระเหยความชื้นในดินสูงเกิดปัญหาความแห้งแล้งที่รุนแรงยิ่งขึ้นส่งผลกระทบต่อรายได้สุทธิทั้งจากการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ กรณีที่อุณหภูมิเพิ่มขึ้นในช่วงต้นฤดูฝนจะสร้างความเสียหายต่อพืชที่เกษตรกรเริ่มเพาะปลูก เช่น เกษตรกรที่ใช้วิธีทำนาแบบหว่านข้าวแห้ง อุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นทำให้ความชื้นในดินลดลงยากต่อการเจริญเติบโตของเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรหว่านไว้ และพบว่าปริมาณฝนที่เพิ่มขึ้นในปลายฤดูฝนส่งผลกระทบต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตรลดลง ทั้งนี้อาจเนื่องจากช่วงดังกล่าวเป็นช่วงเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ปริมาณฝนที่

เพิ่มขึ้นอาจสร้างความเสียหายต่อผลผลิตพืชในขณะการเก็บเกี่ยว ส่วนปริมาณฝนเฉลี่ยในฤดูหนาวและฤดูร้อนไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้สุทธิภาคการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญ

2. ผลกระทบต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตรที่ได้จากการเพาะปลูกพืชของเกษตรกร

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตรที่ได้จากการเพาะปลูกพืชรวมทุกชนิดของเกษตรกรโดยไม่รวมรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ เมื่อพิจารณาผลกระทบของปัจจัยด้านภูมิอากาศที่มีต่อรายได้สุทธิจากการปลูกพืชของเกษตรกร พบว่า อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งในฤดูร้อนและต้นฤดูฝน มีลักษณะ u-shaped คือ เมื่ออุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้นรายได้สุทธิภาคการเกษตรจะลดลงจนถึงจุดหนึ่งการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิจะส่งผลให้รายได้ภาคการเกษตรค่อยๆเพิ่มขึ้น ด้านปริมาณฝนเฉลี่ยในฤดูร้อนพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรกำลังหนึ่งเป็นค่าบวกส่วนค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรกำลังสองเป็นค่าลบแสดงความสัมพันธ์ในลักษณะ hill-shaped คือ เมื่อปริมาณฝนเพิ่มขึ้นในฤดูร้อนจะส่งผลให้รายได้สุทธิจากการปลูกพืชจะเพิ่มสูงขึ้น จนเมื่อปริมาณฝนเฉลี่ยเพิ่มไปจนถึงจุดหนึ่งจะส่งผลให้รายได้สุทธิลดลง สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ในฤดูร้อนภาคนี้ต้องประสบปัญหาความแห้งแล้งเสมอ การเพิ่มขึ้นของปริมาณฝนย่อมช่วยบรรเทาปัญหาความแห้งแล้งและเกษตรกรอาจปลูกพืชฤดูแล้งเพิ่มได้จากเดิมที่ต้องปล่อยพื้นที่การเกษตรว่างเปล่าเพราะขาดแคลนน้ำ ส่งผลให้เกษตรกรได้รับรายได้เพิ่มขึ้น แต่หากปริมาณฝนมากเกินไปอาจทำให้เกิดอุทกภัยสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินทางการเกษตรของเกษตรกร

3. ผลกระทบต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตรที่ได้จากการเพาะปลูกข้าวและพืชไร่ของเกษตรกร

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตรที่ได้จากการเพาะปลูกเฉพาะข้าวและพืชไร่ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะเห็นได้ว่าในสมการนี้ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของรายได้สุทธิจากการปลูกเฉพาะข้าวและพืชไร่ ได้ดีกว่าสองสมการที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาเฉพาะผลกระทบที่มีต่อรายได้สุทธิจากการปลูกพืชเฉพาะข้าวและพืชไร่ของเกษตรกรที่เกิดจากปัจจัยด้านภูมิอากาศ ปรากฏว่า อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งในฤดูร้อนและต้นฤดูฝนมีความสัมพันธ์กับรายได้สุทธิภาคการเกษตรเป็นไปในลักษณะ u-shaped และรูปแบบ hill-shaped ในฤดูร้อน เช่นเดียวกับสองสมการข้างต้น แต่ตัวแปรปริมาณฝนเฉลี่ยในช่วงปลายฤดูฝนมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรกำลังหนึ่งเป็นลบและค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรกำลังสองมีค่าเป็นบวก แสดงความสัมพันธ์ของปริมาณฝนเฉลี่ยปลายฤดูฝนต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้สุทธิจากการปลูกข้าวและพืชไร่เป็นไปในลักษณะ u-shaped

4. ผลกระทบส่วนเพิ่มของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตร

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่มของอุณหภูมิและปริมาณฝนรายฤดูกาลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้สุทธิภาคการเกษตร โดยพบว่า การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูร้อน 1 องศาเซลเซียส ส่งผลให้รายได้สุทธิภาคการเกษตรลดลง 28.21-111.62 บาท/ไร่/ปี และหากเพิ่มขึ้นในต้นฤดูฝนจะส่งผลกระทบทำให้รายได้สุทธิลดลงเท่ากับ 145.6-181 บาท/ไร่/ปี เห็นได้ว่าการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในฤดูร้อนส่งผลกระทบต่อารลดลงของรายได้ไม่น้อยกว่าต้นฤดูฝน สอดคล้องกับช่วงเวลาเพาะปลูกพืชของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มักไม่ได้ทำการเพาะปลูกพืชหลักในฤดูร้อนเนื่องจากมีพื้นที่การเกษตรอยู่นอกเขตชลประทาน อุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นจึงส่งผลกระทบทำให้รายได้ลดลงไม่มากนัก แต่ในช่วงต้นฤดูฝนซึ่งเป็นช่วงที่เกษตรกรทำการเพาะปลูกพืชหลัก เช่น ข้าวนาปี หรือมันสำปะหลังต้นฤดู อุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้พืชที่เกษตรกรเริ่มปลูกได้รับความเสียหาย จึงทำให้รายได้ลดลงมาก ผลกระทบโดยรวมที่เกิดจากอุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้รายได้ลดลง 183.80-292.61 บาท/ไร่/ปี

ปริมาณฝนที่เพิ่มขึ้นในฤดูหนาวทุก ๆ 1 มิลลิเมตร ส่งผลให้รายได้สุทธิเพิ่มขึ้น 11.93-15.01 บาท/ไร่/ปี และ 31.21-45.31 บาท/ไร่/ปี ในฤดูร้อน และหากเพิ่มขึ้นในช่วงต้นฤดูฝนจะเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร 59.69-81.54 บาท/ไร่/ปี แต่หากปริมาณฝนเพิ่มขึ้นในช่วงปลายฤดูฝนจะส่งผลให้รายได้ลดลง 20.03-31.2 บาท/ไร่/ปี อย่างไรก็ตามผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณฝนโดยรวมยังคงเป็นบวก เท่ากับ 82.21-110.66 บาท/ไร่/ปี เมื่อพิจารณาผลกระทบของภูมิอากาศต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตรในภาพรวม พบว่า ปัจจัยด้านภูมิอากาศ ได้แก่ อุณหภูมิและปริมาณฝน มีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้สุทธิภาคการเกษตรแตกต่างกันไปในแต่ละฤดูกาล โดยเฉพาะในช่วงต้นฤดู

ฝน ที่หากมีการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยในช่วงนี้จะส่งผลให้รายได้สุทธิภาคการเกษตรลดลงมากที่สุด แต่หากปริมาณฝนเพิ่มรายได้สุทธิจะเพิ่มสูงขึ้นที่สุดเมื่อเทียบกับฤดูกาลอื่น

แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ในการวิเคราะห์แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สรุปได้ดังนี้ เกษตรกรในเขตชลประทาน จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีการปรับตัวโดยเลือกวิธีเพิ่มการปลูกพืชคลุมดินเพื่อรักษาความชื้นในดินมากที่สุด ร้อยละ 86.3 รองลงมาได้แก่ การเปลี่ยนชนิดพืช ร้อยละ 83.8 โดยเกษตรกรเปลี่ยนมาปลูกมันสำปะหลังแทนปอแก้วที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้เลือกวิธีเพิ่มการกักเก็บน้ำฝนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 35

สำหรับเกษตรกรนอกเขตชลประทาน จังหวัดชัยภูมิ มีวิธีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศภายใต้แนวทางการจัดการทรัพยากรดินและที่ดินที่เกษตรกรเลือกปฏิบัติมากที่สุดคือ การขยับเลื่อนเวลาเพาะปลูก ร้อยละ 93.8 เนื่องมาจากการที่พื้นที่การเกษตรอยู่นอกเขตชลประทาน ดังนั้นวิธีการปรับตัวที่ดีที่สุดคือปรับระบบการเพาะปลูกตามลมฟ้าอากาศ คือเมื่อฝนต้นฤดูมาเกษตรกรจึงค่อยปลูกพืชและปรับวิธีการปลูกจากปักดำกล้าเปลี่ยนเป็นนาหว่านข้าวแห้งแทน และร้อยละ 52.5 มีการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรโดยเพิ่มการขุดสระหรือบ่อกักเก็บน้ำฝนเนื่องจากต้องอาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวเท่านั้น รองลงมาคือ การปรับปรุงระบบให้น้ำพืชและการจัดการน้ำใต้ดิน

สรุปผลการศึกษา

อุณหภูมิในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในคาบ 50 ปี (พ.ศ. 2503-2552) เมื่อเปรียบเทียบกับค่าปกติ 30 ปี (พ.ศ. 2503-2532) พบว่าอุณหภูมิมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นกว่าค่าปกติ ส่วนปริมาณฝนรายฤดูกาลพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในฤดูหนาว เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในฤดูร้อนและต้นฤดูฝน แต่มีแนวโน้มลดลงในช่วงปลายฤดูฝน ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อรายได้สุทธิภาคการเกษตร พบว่าอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งในฤดูร้อนและต้นฤดูฝนที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้รายได้สุทธิภาคการเกษตรลดลง ส่วนปริมาณฝนทั้งในฤดูร้อนและต้นฤดูฝนส่งผลให้รายได้สุทธิภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น แต่ฝนที่เพิ่มขึ้นในช่วงปลายฤดูส่งผลให้รายได้สุทธิภาคการเกษตรลดลง ซึ่งขนาดของผลกระทบที่เกิดขึ้นจะแตกต่างกัน

แนวทางการปรับตัวเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกษตรกรทั้งที่อยู่ในและนอกเขตชลประทานเลือกปฏิบัติมากที่สุดเรียงตามลำดับ 1) การย้ายแรงงานสู่นอกภาคการเกษตร 2) การเปลี่ยนชนิดพืช 3) ใส่เศษซากพืชและปุ๋ยพืชสด 4) ขยับเลื่อนเวลาเพาะปลูก 5) รักษาความชื้นในดินและปลูกพืชคลุมดิน 6) เพิ่มการกักเก็บน้ำฝน 7) ปลูกพืชที่หลากหลายมากขึ้น 8) ปลูกไม้ยืนต้นเป็นแนวกันลมพายุ 9) ปรับปรุงหรือเปลี่ยนพันธุ์พืช 10) การทำวนเกษตร และ 12) ปรับปรุงระบบการให้น้ำพืช

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินนโยบายเพื่อฟื้นฟูคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพร้อมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดการทรัพยากรทางการเกษตรอย่างเหมาะสม เพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2. หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตร ควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรในการปรับเปลี่ยนระบบการเพาะปลูกและเทคโนโลยีการผลิตให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป

เอกสารอ้างอิง

- กัณฑ์รีย์ บุญประกอบ. 2548. ความเชื่อมโยงของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับ อนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้และสัตว์ป่า: ความก้าวหน้าของผลงานวิจัยและกิจกรรม ปี 2548. ณ ไร่เจนท์ ชะอำ, 22 สิงหาคม 2548.
- กรมป่าไม้. 2552. สถิติป่าไม้ของประเทศไทย. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- จิราภรณ์ จุฑาภรณ์, พิศ คงบริรักษ์, และ ชุตินา คตสุข. 2545. สถิติวิเคราะห์อุณหภูมิและปริมาณฝนของประเทศไทยในคาบ 50 ปี (ค.ศ. 1951-2000). กรมอุตุนิยมวิทยา.
- สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2543. รายงานหลัก การศึกษาประเมินผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามสาขาต่าง ๆ. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- วิเชียร เกิดสุข, สหัชชัย คงทน, และ อรรถชัย จินตะเวช. 2547. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศต่อการผลิตข้าวในทุ่งกุลาร้องไห้. (Online). www.seastart.or.th, 15 มิถุนายน 2551.
- สหัชชัย คงทน, วินัย สรวัด, และ สุกิจ รัตนศรีวงษ์. 2547. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกต่อการผลิตข้าวโพด อ้อยและมันสำปะหลัง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย: พื้นที่ศึกษาจังหวัดขอนแก่น. (Online). www.seastart.or.th, 15 มิถุนายน 2551.
- Hulme, M., ed. 1996. **Climate Change and Southern Africa**. Norwich, United Kingdom: Climatic Research Unit, University of East Anglia.
- IPCC. 2007. **Climate Change 2007: Synthesis Report IPCC Fourth Assessment (AR4)**. (Online). www.ipcc.ch, 20 March 2009.
- Kaufmann, K. R. 1998. “Commentary the impact of climate change on US agriculture: a response to Mendelsohn et al. (1994).” **Ecological Economics**. 26: 113-119.
- Kumar, K. S., and J. Parikh. 1998. “Climate Change Impacts on Indian Agriculture: The Ricardian Approach.” In Dinar, A., (eds). **Measuring the Impact of Climate Change on Indian Agriculture**. World Bank Technical Paper 402. Washington, D.C.
- Kurukulasuriya, P. and S. Rosenthal. 2003. **Climate Change and Agriculture**. Agriculture and Rural Development Department. The World Bank Environmental Department. 106 pp.
- Mendelsohn, R., W. D. Nordhaus, and D. Shaw. 1994. “The impact of global warming on agriculture: A Ricardian analysis.” **American Economic Review**. 84: 753-771.
- Sene, I. M., M. Diop, and A. Dieng. 2006. Impacts of Climate Change on The Revenues and Adaptation of Farmers in Senegal. **CEEPA Discussion Paper No. 20**, Centre for Environmental Economics and Policy in Africa (CEEPA). University of Pretoria.

แนวโน้มของตลาดธุรกิจดนตรีในทศวรรษหน้า Trend of Music Business Marketing in the Next Decade

ศันสนีย์ จะสุวรรณณ์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง แนวโน้มของตลาดธุรกิจดนตรีในทศวรรษหน้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประเภทของธุรกิจดนตรีที่มีอยู่ในปัจจุบัน สํารวจแนวโน้มของธุรกิจดนตรีที่จะเกิดขึ้นในทศวรรษหน้า และศึกษาความเปลี่ยนแปลงของธุรกิจดนตรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงอนาคตโดยใช้กระบวนการ EDR ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจดนตรีจำนวน 21 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบของธุรกิจดนตรีในปัจจุบันเป็นลักษณะของธุรกิจบริการ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ ธุรกิจที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ธุรกิจที่เกี่ยวกับบันเทิง และธุรกิจที่เกี่ยวกับการค้า
2. อาชีพทางดนตรีในปัจจุบันเรียงลำดับตามความนิยมในการประกอบอาชีพ ได้แก่ Organizer, ภัณฑารักษ์ CD, VCD, การสอนดนตรี, นักดนตรี, ค่ายเพลง, ธุรกิจบริการ download เพลง, ภัณฑารักษ์เครื่องดนตรีและอุปกรณ์ดนตรี, นักดนตรีอิสระ, ธุรกิจเช่าเครื่องเสียงและแสง, ธุรกิจห้องซ้อมและห้องบันทึกเสียง, Marketing, Music Designer, Producer, ธุรกิจนำเข้าเครื่องดนตรี, สถาปนิกออกแบบสถานที่จัดแสดง ห้องบันทึกเสียง, การทำเพลงประกอบภาพยนตร์ ประกอบละคร ประกอบการโฆษณา, ซ่อมเครื่องดนตรี, กํากับเวทีการแสดง, ถ่ายภาพการแสดง จัดทำ music video, ผู้ออกแบบปก CD และ Poster, โฆษณาประชาสัมพันธ์, Back stage, DJ, ธุรกิจทำเว็บไซต์ดนตรี, Sound engineer, ผู้อำนวยการเพลง, นักประพันธ์เพลง, ผู้เรียบเรียงเสียงประสาน, ธุรกิจขายออนไลน์, ขายหนังสือดนตรี โน้ตดนตรีและของที่ระลึกเกี่ยวกับดนตรี และผู้จัดรายการดนตรีทางโทรทัศน์
3. แนวโน้มของธุรกิจดนตรีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รูปแบบยังคงมี 3 ลักษณะเหมือนเดิม แต่จะเป็นอาชีพที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการดนตรี และดนตรีที่ใช้เทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบมากขึ้น อาชีพจะเจริญเติบโตได้ในอนาคตคือ Organizer, ค่ายเพลง, Producer, ธุรกิจเช่าเครื่องเสียงและแสง, ธุรกิจห้องซ้อมและห้องบันทึกเสียง, ธุรกิจรับทำเพลงโดยใช้ดนตรีอิเล็กทรอนิกส์, ธุรกิจ ring tone, การสอนดนตรี, และการแสดงดนตรี
4. ความเปลี่ยนแปลงของธุรกิจดนตรีที่เกิดขึ้นคือ การใช้ระบบ internet ในการประชาสัมพันธ์ธุรกิจดนตรี, การใช้อิเล็กทรอนิกส์ในการสร้างเสียงดนตรี การแสดงดนตรีมีการบริหารจัดการที่ดีและมีคุณภาพ, นักดนตรีมีความสามารถสูง มีความรู้เกี่ยวกับ PA System, ระบบคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทในธุรกิจดนตรี, การค้าจะเป็นแบบ Technology online, ระบบการตลาดเข้ามามีบทบาทมากขึ้น การแพร่กระจายของดนตรีเป็นแบบ electronic download

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการเตรียมตัวบุคลากรในการเข้าสู่อาชีพทางด้านดนตรี เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงรายละเอียดของการทำงานในแต่ละอาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง
3. ควรนำข้อค้นพบที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรทางด้านดนตรี เพื่อผลิตบุคลากรด้านดนตรีที่ตรงกับความ

ต้องการของตลาด

4. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรทางด้านดนตรีให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของธุรกิจดนตรี

คำสำคัญ : ตลาดธุรกิจดนตรี, แนวโน้มในทศวรรษหน้า

Abstract

Trend of Music Business Marketing in the Next Decade was conducted to examine the current types of music industry, the trends of music industry in the next decade, and the transformation of music industry. This study used ethnographic Delphi future research (EDFR) to correct and analyze data. The respondents were 21 people involving in the music industry.

The findings were as follow:

1. The current music industry was service business which can be divided into 3 groups: instructional business, entertainment business, and music trade.

2. The music professions in the present are organizer, CD and VCD retailers, music instructor, musician, music company, download service provider, music instruments shop, freelance musician, musical instruments and lighting rental, recording studio, music composer for movies, plays, and advertisements, music instrument repairer, stage director, photographer, music video producer, CD cover and poster designer, advertising and public relations, backstage staff, DJ, website business, sound engineer, conductor, composer, harmonizer, online business, music publishing, music related souvenir, and music related TV-shows producer.

3. Future trends of music industry are categorized into 3 groups, but the professions are more involved with music management and music and sound technology. The growing music professions in the future are organizer, music company, producer, musical instrument and lighting rental, rehearsal and recording studio, sound electronic business, ringtone business, instruction, and performance.

4. The changes in music industry are utilization of the internet to publicize the music industry, utilization of the electronic sounds, the music performance with more complicated and higher quality management and administration, highly competent musicians with knowledge in PA system, more involved computer technology in the industry, technology online business, marketing becoming more important, and electronic download becoming a mean to distribute music.

Recommendations:

1. Personnel should prepare themselves and keep pace with the changes
2. Each music related professions should be examined individually to keep up with the changes
3. The research findings should be considered when develop the music curriculum to produce music personnel suitable for the needs of the market

4. The development of the music curriculum should be conducted to improve music personnel to keep pace with the changes in music industry.

Keywords : Music Business Marketing, Trend in the Next Decade

บทนำ

ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการแข่งขันกันอย่างมาในแทบทุกด้าน โดยเฉพาะทางธุรกิจ ผู้ที่มีความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ จะต้องมีความสามารถในการบริหารต้นทุน การใช้สินทรัพย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การสร้างนวัตกรรมใหม่ การรักษารฐานลูกค้าเดิม และการสร้างลูกค้ารายใหม่ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ ธุรกิจที่มีความมั่นคงจะสามารถดำเนินการต่อไปได้ตามกระแสความเปลี่ยนแปลง หรือมีการสร้างธุรกิจใหม่ๆที่มีความหลากหลายและมีจุดเด่นเฉพาะตัว

ธุรกิจดนตรี เป็นธุรกิจหนึ่งในรูปแบบของธุรกิจบันเทิง เป็นธุรกิจที่มีความเปลี่ยนแปลงสูง เพราะเป็นลักษณะของธุรกิจที่มุ่งสร้างความสุข ความบันเทิงให้เกิดขึ้นในสังคม ธุรกิจดนตรีที่พบในปัจจุบันมีมากมายหลายรูปแบบ เช่น ธุรกิจการแสดงดนตรี ธุรกิจการจำหน่ายสินค้า ธุรกิจการผลิต เป็นต้น

นอกเหนือจากความเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ ความเปลี่ยนแปลงทางดนตรีก็เกิดขึ้นมากมายเช่นกัน แต่เดิมนดนตรีจะใช้เพื่อพิธีกรรม เพื่อการฟัง เกิดเป็นธุรกิจดนตรีขึ้น ซึ่งลักษณะของดนตรีที่เป็นธุรกิจดนตรีก็มีลักษณะเฉพาะและก่อให้เกิดรูปแบบของธุรกิจดนตรีลักษณะอื่นๆเพิ่มขึ้นอีกด้วย เช่น ธุรกิจการผลิตแผ่นเสียงและเทปเพลง (รวมถึงสื่ออื่นๆ เช่น CD VCD DVD) เป็นลักษณะของอุตสาหกรรมดนตรี มีการจัดตั้งบริษัทเทป ต่อมาเป็นค่ายเพลง นอกจากนั้น ยังมีธุรกิจเกี่ยวกับโรงเรียนดนตรี ที่เป็นกลุ่มใหญ่มีเครือข่ายไปทั่วประเทศ ในขณะเดียวกันก็ยังมีโรงเรียนดนตรีที่ก่อตั้งขึ้นเป็นเอกเทศ นอกเหนือจาก 2 ค่ายใหญ่ที่เปิดสอนทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล ธุรกิจการผลิตและจำหน่ายเครื่องดนตรี เป็นธุรกิจที่มีพัฒนาการร่วมกับธุรกิจประเภทอื่นๆ เช่น ถ้ามีผู้เรียนดนตรีมากขึ้น ก็ย่อมต้องมีการจัดหาเครื่องดนตรีเพิ่มขึ้น ถ้าธุรกิจการแสดงดนตรีเป็นที่นิยม ความต้องการเครื่องดนตรี เครื่องเสียงก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน เป็นต้น

กล่าวได้ว่า ในวงการธุรกิจดนตรี มีรูปแบบของธุรกิจมากมาย อาทิ การบรรเลงดนตรีในห้องอาหาร การแสดงดนตรีในงานต่างๆ การผลิตและจำหน่ายอุปกรณ์และเครื่องดนตรี ธุรกิจการเรียนการสอนดนตรี ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับบันเทิงรูปแบบต่างๆ เช่น การทำดนตรีประกอบภาพยนตร์ ดนตรีประกอบสื่อ ธุรกิจในค่ายเพลงต่างๆ ธุรกิจรับทำเพลงให้ศิลปิน บริการเช่าเครื่องเสียงและแสง เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงประเภทของธุรกิจดนตรีที่มีอยู่ในปัจจุบัน
2. เพื่อหาแนวโน้มของธุรกิจดนตรีในทศวรรษหน้า
3. เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของธุรกิจดนตรีที่เกิดขึ้นในทศวรรษหน้า

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวโน้มของธุรกิจดนตรีในทศวรรษหน้า ตามทัศนะของผู้ที่อยู่ในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับดนตรีที่ประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง แนวโน้มของตลาดธุรกิจดนตรีในทศวรรษหน้า เป็นการวิจัยเชิงอนาคต ใช้การวิจัยเอกสาร การสำรวจ การสัมภาษณ์ และการสอบถามแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคการวิจัย EDFR ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประเภทของธุรกิจ ลักษณะของธุรกิจดนตรี เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การสำรวจประเภทของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับดนตรีในตลาดปัจจุบันในประเทศไทย เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของธุรกิจดนตรีในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้ที่ประกอบธุรกิจด้านดนตรี และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 21 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ถึงแนวโน้มของธุรกิจดนตรีในทศวรรษหน้า

ตอนที่ 3 การสอบถามผู้ที่ประกอบธุรกิจด้านดนตรีและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคการวิจัย EDFR

ขั้นที่ 4 สรุปผลและนำเสนอผลการศึกษา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ธุรกิจดนตรีแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนดนตรี ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับบันเทิง ทั้งในรูปของการแสดงและธุรกิจที่อยู่เบื้องหลังการแสดง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้า ทั้งการผลิตและจำหน่ายผลงานเพลง เครื่องดนตรี อุปกรณ์ดนตรี หนังสือตำรา และที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

ธุรกิจที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน หมายถึง ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนดนตรี ทั้งในโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนดนตรีทั่วไป โรงเรียนในระบบและการสอนอิสระตามบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการสอนในรูปแบบใด ทั้งการสอนเป็นหลักสูตร การสอบแบบฝึกอบรมระยะสั้น ทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล เป็นอาชีพที่พบเห็นทั่วไป โรงเรียนสอนดนตรีที่เป็นค่ายใหญ่คือ สยามดนตรียามาฮา และ เคพีเอ็นมิวสิค ที่มีระบบเฟรนช์ชายส์ มีสาขากระจายไปทั่วประเทศ มีหลักสูตรที่ชัดเจน มีการสอบเลื่อนระดับ นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนสอนดนตรีขนาดเล็กอีกมากมาย มีทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากลที่เปิดสอนในโรงเรียนเดี่ยว และเปิดสอนเฉพาะดนตรีไทย หรือเฉพาะดนตรีสากล ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้ก็จะมีแนวทางในการจัดสอบมาตรฐานโดยเลือกสมัครสอบกับสถาบันที่เป็นสากลหรือมาตรฐาน เป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียน แต่ส่วนใหญ่โรงเรียนดนตรีจะเป็นการสอนดนตรีสากลมากกว่าดนตรีไทย ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยมักจะเรียนกับครูเป็นรายบุคคลมากกว่าการเรียนในโรงเรียนดนตรีโดยเฉพาะ การสอนดนตรีตามบ้าน ทั้งนักเรียนไปเรียนกับครูที่บ้าน หรือครูไปสอนนักเรียนตามบ้าน ยังเป็นที่สนใจของผู้ปกครองที่สนับสนุนให้เด็กได้เรียนดนตรี

การเรียนการสอนในระบบโรงเรียน นอกเหนือจากการเรียนการสอนรายวิชาตามหลักสูตรแล้ว ยังมี การสนับสนุนให้มีชมรมดนตรี การจัดตั้งวงดนตรีของโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงออก ส่งเสริมการประกวด ทำให้มีการจ้างครูดนตรีไปสอนพิเศษในโรงเรียนด้วย

ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับบันเทิง หมายถึง ธุรกิจที่เกี่ยวกับการบันเทิง ทั้งในรูปของการแสดงรูปแบบต่างๆ การเล่นดนตรีในห้องอาหาร การแสดงดนตรีในงานต่างๆ การแสดงคอนเสิร์ต การทำดนตรีประกอบภาพยนตร์ ดนตรีประกอบโฆษณา ดนตรีประกอบสื่อในการเรียนการสอน ธุรกิจห้องซ้อมดนตรี ธุรกิจบันทึกเสียงดนตรี เป็นกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการแสดงเป็นหลัก ทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังการแสดง รูปแบบของการแสดงมีทั้งการแสดงดนตรีเพื่อความบันเทิง หรือเพื่อการฟัง การแสดงดนตรีในห้องอาหารหรือสถานที่บันเทิงต่างๆ เช่นในโรงแรม การแสดงดนตรีประกอบพิธีกรรม การแสดงดนตรีประกอบการแสดงนาฏศิลป์ ซึ่งมีทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล ซึ่งนักดนตรีจะต้องมีความสามารถ มีทักษะในการบรรเลงเครื่องดนตรีอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีธุรกิจห้องซ้อมดนตรี ห้องบันทึกเสียง ซึ่งธุรกิจ 2 ประเภทนี้เกี่ยวข้องกับงานบันเทิง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้าด้วย นอกจากนี้ยังมีธุรกิจบริหารจัดการ (Organize) ในการเตรียมจัดการแสดงอย่างครบวงจร

การเผยแพร่ผลงานในรูปของซีดี หรือ วีซีดี (CD, VCD) นับเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการแสดง ในกระบวนการของการบันทึกเสียง ก็จะมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกเสียงด้วย รวมทั้งผู้ที่ออกแบบปกซีดี หรือ วีซีดี การทำแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ด้วย

ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้า เป็นธุรกิจที่แสวงหากำไรจากดนตรี ทั้งในเรื่องของผลผลิตและวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ อาชีพด้านนี้จะเกี่ยวข้องกับทั้งธุรกิจการค้าและธุรกิจบันเทิง ได้แก่ ธุรกิจห้องซ้อมดนตรี ธุรกิจบันทึกเสียง ดนตรี ธุรกิจค่ายเพลงต่างๆ ธุรกิจจำหน่ายซีดี และเครื่องเสียง ธุรกิจแผ่นเสียง

นอกเหนือจากธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายแล้ว ธุรกิจการผลิตก็มีบทบาทโดยเฉพาะเครื่องดนตรีไทย และการผลิตชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบของเครื่องดนตรี ธุรกิจนำเข้าเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ดนตรีจากต่างประเทศ และการขายหนังสือดนตรี โน้ตเพลง ของที่ระลึกเกี่ยวกับดนตรี ก็มีการดำเนินการด้วยเช่นกัน

สรุปว่าอาชีพทางดนตรีที่ปรากฏในปัจจุบันประกอบด้วย การให้บริการจัดการ ร้านขายซีดีและวีซีดี การสอนดนตรี นักดนตรี ธุรกิจค่ายเพลง ธุรกิจบริการดาวน์โหลดเพลง (download) ร้านขายเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ดนตรี นักดนตรีอิสระ ธุรกิจเช่าเครื่องเสียงและแสง ธุรกิจห้องซ้อมและห้องบันทึกเสียง ธุรกิจการตลาด (Marketing) ผู้ออกแบบการแสดงดนตรี (Music Designer) โปรดิวเซอร์ (Producer) ธุรกิจนำเข้าเครื่องดนตรี สถาปนิกออกแบบสถานที่จัดแสดง ห้องบันทึกเสียง การทำเพลงประกอบภาพยนตร์ ประกอบละคร ประกอบการโฆษณา ซ่อมเครื่องดนตรี กำกับเวทีการแสดง ถ่ายภาพการแสดง จัดทำมิวสิกวิดีโอ (music video) ผู้ออกแบบปกซีดี และแผ่นป้ายโฆษณา การประชาสัมพันธ์ แบ็คสแตจ (Back stage) ดีเจ (DJ) ธุรกิจทาวเป็ไซต์ดนตรี ผู้ควบคุมระบบเสียงในห้องบันทึกเสียง (Sound engineer) ผู้อำนวยการเพลง นักประพันธ์เพลง ผู้เรียบเรียงเสียงประสาน ธุรกิจขายออนไลน์ ขายหนังสือดนตรี โน้ตดนตรีและของที่ระลึกเกี่ยวกับดนตรี และผู้จัดรายการดนตรีทางโทรทัศน์

การศึกษาแนวโน้มของประเภทธุรกิจดนตรีที่จะเกิดขึ้นในทศวรรษหน้านั้น รูปแบบธุรกิจดนตรี ยังคงรูปแบบเดิมคือแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนดนตรี ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับบันเทิง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้า

ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้อาชีพทางดนตรีรับอิทธิพลของเทคโนโลยี อาชีพทางดนตรีต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับแทบทุกอาชีพ

แนวโน้มของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนดนตรีลดลงเล็กน้อย อาชีพครูสอนดนตรีทั้งในโรงเรียนดนตรีและสอนตามบ้าน ลดระดับความต้องการลงจากปัจจุบัน ส่งผลให้การเปิดโรงเรียนสอนดนตรีก็ลดระดับความต้องการไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างเสียงดนตรี สามารถใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการสร้างเสียงได้เหมือนกับเครื่องดนตรีที่เป็นเสียงอะคูสติค และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการสร้างแนวท่วงนองได้ ดังนั้นบทเพลงบางประเภท เช่น เพลงโฆษณา เพลงประกอบต่างๆ ริงโทน (ring tone) ไม่จำเป็นต้องใช้นักดนตรีในการบรรเลง ทำให้ความสนใจในการเรียนดนตรีลดลง ยกเว้นผู้ที่ต้องการเป็นนักดนตรี ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถจริงๆจึงจะประกอบอาชีพนี้ได้ ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ต้องสามารถปรับปรุงและพัฒนาทักษะการเล่นอยู่เสมอ

นอกจากนี้ การเรียนการสอนปฏิบัติเครื่องดนตรีจะต้องมีการสอดแทรกความรู้เรื่องอื่นๆ เช่น คอมพิวเตอร์ ดนตรี ทฤษฎีดนตรี เข้าไปประกอบในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเทคนิคการเล่นของตน อิเล็กทรอนิกส์ดนตรีจะเจริญเติบโตมาก และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วย

แนวโน้มของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับบันเทิง พบว่าธุรกิจด้านนี้ยังคงเติบโต โดยในเรื่องของการแสดงดนตรีนั้น จะมีผู้จัดการกระบวนกรทั้งหมดให้ ทำให้อาชีพเกี่ยวกับการจัดการต่างๆมีบทบาทมากขึ้น มีความเป็นระบบและคล่องตัวสูง การดำเนินงานจะเป็นกระบวนกร ในแต่ละธุรกิจ จะมีบริการครบวงจรทั้งการจัดเวที แสง เสียง มีผู้กำกับเวที ผู้ควบคุมระบบเสียง แสง บันทึกภาพ จำหน่ายบัตร ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

การแสดงดนตรีตามห้องอาหารและโรงแรมยังคงดำเนินการอยู่ แต่จะเป็นลักษณะของธุรกิจบริการมากกว่า ธุรกิจบันเทิง การแสดงดนตรีเป็นการให้บริการเสริมในธุรกิจหลัก จึงไม่พิถีพิถันในคุณภาพการบรรเลงดนตรี ยกเว้นในธุรกิจที่มั่นคงแล้วนักดนตรีจะต้องมีบุคลิกภาพดี มีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่จะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น

คาราโอเกะ เข้ามามีบทบาทในสถานบันเทิง เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี คาราโอเกะ จึงเป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่ทำให้ให้นักดนตรีอาชีพลดบทบาทและความสำคัญลง ในสถานบันเทิงจะมีคาราโอเกะไว้บริการลูกค้า แทนวงดนตรี หรือการบรรเลงดนตรีจริง เพราะต้นทุนต่ำกว่ามาก ในอนาคต จะมีคาราโอเกะ แบบ 3D หรือ 4D ไว้บริการด้วยระบบเสียงรอบทิศทาง เหมือนร้องกับวงดนตรีที่กำหนดได้ว่าต้องการวงดนตรีประเภทใด ขนาดใด

แนวโน้มของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้า พบว่า แม้เศรษฐกิจจะมีความผันผวน แต่ธุรกิจดนตรีบางธุรกิจยังเติบโตได้ในอนาคต โดยเฉพาะธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ และมีการดำเนินการในลักษณะธุรกิจร่วม คือมีหลายกิจการร่วมในธุรกิจเดียว เป็นลักษณะของการบริการครบวงจร มีการดำเนินธุรกิจแบบเครือข่าย มีการตั้งบริษัทในเครือเพื่อรับช่วงงาน มีการส่งต่อสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น ผู้รับบริการติดต่อเพียงที่เดียว จะได้รับบริการอย่างครบถ้วน

การบริการทางอินเทอร์เน็ต การสั่งซื้อบนอินเทอร์เน็ตจะเป็นที่นิยมมากขึ้น ธุรกิจการค้าจะต้องมีการประชาสัมพันธ์และให้บริการทางอินเทอร์เน็ต มีการบริการรับส่งสินค้าที่รวดเร็วและปลอดภัย คอมพิวเตอร์เกี่ยวกับดนตรีมีความสำคัญมากขึ้น การให้บริการโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ดนตรีเป็นที่สนใจของผู้รับบริการ เพราะสะดวก รวดเร็วและประหยัด

อาชีพทางดนตรีที่เกิดขึ้นในอนาคตเรียงลำดับตามความสำคัญคือ ธุรกิจเกี่ยวกับระบบอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับดนตรี ธุรกิจเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ดนตรี ร้านขายเครื่องดนตรี ธุรกิจทำเพลงโฆษณา / เพลงประกอบภาพยนตร์ บริษัทรับจัดงานบันเทิง (organizer) บริษัท / ร้านให้บริการเช่าเครื่องเสียง / แสง ครูสอนดนตรีในโรงเรียนดนตรี บริษัทธุรกิจดนตรีขนาดใหญ่ (เช่น สยามกลการ) ธุรกิจร่วม (เช่น โรงเรียนดนตรีและขายเครื่องดนตรี) ร้านขายเทป/ซีดี/มิวสิค วีดีโอ ธุรกิจทำเพลงเพื่อบริการในโทรศัพท์เคลื่อนที่ ธุรกิจรับจัดเวทีการแสดง ผู้ควบคุมระบบเสียงบนเวทีการแสดง ห้องซ้อมดนตรี บริษัทค่ายเพลง บริษัทค่ายเพลง (เครือข่าย) การแสดงดนตรีในห้องอาหาร / โรงแรม เจ้าของวง

ดนตรี / คณะดนตรีที่รับงานอิสระ ธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรี ผู้ควบคุมระบบเสียงในห้องบันทึกเสียง (Sound Engineer) ห้องบันทึกเสียง ธุรกิจผลิตเครื่องดนตรี ธุรกิจซ่อมเครื่องดนตรี ธุรกิจรับทำวงให้ศิลปิน (วง back up) ธุรกิจรับแต่งเพลงให้ศิลปิน

สรุปได้ว่าความเปลี่ยนแปลงของธุรกิจดนตรีที่เกิดขึ้นในทศวรรษหน้านั้น แม้ว่าแนวโน้มของธุรกิจดนตรีเปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญไปจากปัจจุบัน และลักษณะของธุรกิจเล็กๆหรืองานเป็นงานๆ จะเปลี่ยนเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ และมีการดำเนินงานหลายๆงานในแต่ละธุรกิจ ธุรกิจดนตรีที่เกี่ยวข้องกับอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์จะเกิดขึ้น การสร้างเสียงใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น นักดนตรีอาชีพลดความสำคัญลง ธุรกิจขายเครื่องดนตรีเพิ่มความสำคัญมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการขายอุปกรณ์ดนตรี ธุรกิจการผลิตเครื่องดนตรียังคงมีการดำเนินการแต่ไม่มีบทบาทมากนัก บริษัทรับจัดงานบันเทิง (Organizer) ลดความสำคัญลง ในขณะที่ธุรกิจเข้าเครื่องเสียงได้รับความสนใจมากขึ้น ธุรกิจทำเพลงประกอบภาพยนตร์ ประกอบละครเวที ประกอบโฆษณา ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างมาก ร้านขาย CD, VCD ลดความสำคัญลง การสอนดนตรีก็ลดความสำคัญลงเช่นกัน Sound engineer, ผู้กำกับการแสดงบนเวที มีความสำคัญมากขึ้น ห้องบันทึกเสียง ห้องซ้อมดนตรี ยังได้รับความสนใจเช่นเดิม ธุรกิจที่เป็นองค์กรขนาดใหญ่จะดำเนินการต่อไปได้ และมีการขยายเป็นธุรกิจร่วมหลายอย่าง ธุรกิจเกี่ยวกับการออกแบบ การประชาสัมพันธ์ จะถูกรวมกับอาชีพที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้นั้น สามารถนำไปใช้ได้หลายด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีเพื่อเตรียมบุคลากรเข้าสู่อาชีพดนตรี ใช้ในการวางแผนในการเตรียมการเปิดธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีการบริการครบวงจร เช่น การจัดการแสดง ก็จะรวมครบถ้วนทั้งการเตรียมการ การเตรียมเวที แสงเสียง รวมถึงจัดนักดนตรี นักร้อง การจัดตั้งธุรกิจที่เป็นเครือข่าย การให้บริการออนไลน์ (online) การค้าขายบนเว็บไซต์ (e-commerce)

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปนั้น ได้แก่ การมีการศึกษาวิจัยถึงรายละเอียดของการทำงานในแต่ละอาชีพ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบอาชีพนั้นได้เตรียมตัว การศึกษาวิจัยถึงรูปแบบธุรกิจดนตรีแต่ละประเภท เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรทางด้านดนตรี เพื่อผลิตบุคลากรด้านดนตรีที่ตรงกับความต้องการของตลาด การวิจัยถึงความต้องการบุคลากรของแต่ละอาชีพ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้มีแนวทางในการพัฒนาตนเอง และเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้วย การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยี และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางด้านดนตรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาซอฟต์แวร์และนำมาสู่การสร้างอาชีพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, **ความรู้พื้นฐานทางธุรกิจ**. กระทรวงศึกษาธิการ, 2550.
 “ดนตรีในสื่อสารมวลชน” รายงานการวิจัยเรื่อง การสำรวจองค์ความรู้และพัฒนาการดนตรีในประเทศไทย
 ช่วงเวลา 50 ปี [Online available] <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=126050>.
 นภดล ทิพย์รัตน์, **อิทธิพลของเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อธุรกิจดนตรี**. [Online available]
<http://share.psu.ac.th/blog/music-content/4598>.
 บงกช ประทีปช่วง, **ดนตรีไทยในธุรกิจโรงแรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.
 บุรินทร์ รุจจนพันธ์, **ความหมายของธุรกิจ** [Online available] <http://www.thaiall.com/business/syllabus.htm>.
ประเภทของการประกอบธุรกิจและรูปแบบทางธุรกิจ[Online available]
http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/pechburi/lamom_m/profile.html.
 พรนพ พุกกะพันธ์, **จริยธรรมทางธุรกิจ** กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ ดร.พรนพ, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2545.
 สุธรรม รัตนโชติ **หลักการประกอบธุรกิจสมัยใหม่** คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี, 2548.

**แนวเพลงร้องในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ของ
เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์
The royal literary play “Ngo Pa” ’s singing style
by the royal concubine Mom Rajawong Sadub ladawan**

พันธ์ศักดิ์ วรรณดี

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องแนวเพลงร้องในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ของ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความเป็นมาด้านการดนตรีที่เกี่ยวข้องกับพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า การบรรจุเพลงร้องในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และแนวเพลงร้องในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ในแบบฉบับของเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ อันเป็นแนวเพลงที่ขับร้องกันในสมัยรัชกาลที่ 5 การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรี ในเรื่องความเป็นมาของพระราชนิพนธ์การดนตรีที่เกี่ยวข้อง การบรรจุเพลงร้อง ประวัติการบันทึกเสียงบทพระราชนิพนธ์ และวิเคราะห์วิธีการบรรจุเพลงในพระราชนิพนธ์ด้วยการเปรียบเทียบกับบทละครที่มีมาก่อน และบทละครที่เกิดร่วมสมัยกับพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า วิเคราะห์แนวเพลงร้องของเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ที่บันทึกเสียงในปี พ.ศ. 2518 กับแนวเพลงร้องที่บันทึกออกเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2544 โดยสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่าความเป็นมาด้านการดนตรีที่เกี่ยวข้องกับพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า เกิดขึ้นจากพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้พระวิมาดาเธอพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธสาสนีนาถ จัดการฝึกสอนดนตรีให้ข้าหลวงในพระองค์ จนกระทั่งเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่าขึ้น พระราชนิพนธ์บทนี้จึงเป็นบทขับร้องสำคัญในการฝึกหัดดนตรีในตำหนักของพระองค์ นอกจากนี้ยังทรงเป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับกิจกรรมทางดนตรีอันเกี่ยวเนื่องด้วยพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่าโดยตลอด จนบทพระราชนิพนธ์ฉบับนี้เป็นกรรมสิทธิ์ในพระองค์และสายราชสกุลต่อมา ในเรื่องการบรรจุเพลงร้องในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า พบพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงบรรจุเพลงเป็นพระองค์แรก และถึงแม้จะมอบสิทธิ์ขาดให้พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน) เป็นผู้บรรจุเพลงแล้วก็ยังอยู่ในพระราชวินิจฉัยโดยตลอด ส่วนแนวเพลงร้องในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ได้รับการสืบทอดแบบฉบับขับร้องจากในสมัยรัชกาลที่ 5 มาโดยเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ซึ่งก่อนจะเป็นเจ้าจอมในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ได้เคยเป็นข้าหลวงในพระวิมาดาเธอกรมพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธสาสนีนาถ และเป็นข้าหลวงผู้ที่ได้ฝึกหัดและถวายงานขับร้องบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่าในสมัยรัชกาลที่ 5 แนวเพลงร้องที่สืบทอด มานั้นถ่ายให้กับศิลปินกรมศิลปากร และบันทึกเสียงไว้ตลอดทั้งเรื่องในปี พ.ศ. 2518 เมื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวเพลงร้องที่สืบทอดโดยพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน) ที่ฟื้นฟูขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7 และบันทึกเสียงเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2545 ในการอำนวยการฝึกสอนโดยศิลปินที่เป็นทายาทสายสกุลสุนทรวาทีน พบว่าแนวเพลงร้องในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ของ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ มีความแตกต่างกันในเรื่อง วิธีการขับร้อง แนวทำนอง และบทเพลงที่ใช้ขับร้อง ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าแนวเพลงร้องในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ของ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ เป็นแบบแผนการขับร้องที่ร้องกันในสมัยรัชกาลที่ 5

คำสำคัญ: แนวเพลงร้อง, พระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า, เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์

Abstract

The research of the royal literary play “Ngo Pa” 's singing style by the royal concubine Mom Rajawong Sadub ladawan aims to study how the music relates to the play. This research contains the study of how to combine the music melody and lyrics that popular in the reign of King Rama 5. This research was done by analyzing critical papers on the play, from interviewing expert musicians about music melody and lyrics, from the comparison of play that had been written before and in the same period and from comparing records from 1975 with records from 2002 by Thai Khadi Research Institute Thammasat University.

In the reign of King Rama 5, Princess Saisawareephirom was advised by His Majesty King Rama 5 to teach music to ladies-in-waiting. Therefore “Ngo Pa” which was composed by King Rama 5 had an important place in the plays in her palace and the Princess descendants received the copyright. In the beginning, the play was composed by King Rama 5 and gave the right to Praya Sanoduriyang to rewrite under the control of His Majesty. Mom Rajawong Sadub ladawan was the lady-in-waiting in Princess Saisawareephirom's palace who had been training to sing in “Ngo Pa”. Later, in 1975 Mom Rajawong Sadub ladawan ladawan trained The Fine Art Department artists to perform and record the play. “Ngo Pa” was adapted in style of Praya Sanoduriyang in the reign of King Rama 7, and was handed down to his descendants and recorded again in 2002. This research shows how “Ngo Pa” in the style of Mom Rajawong Sadub ladawan differs from that of Praya Sanoduriyang in its melodic line and song content. The research also confirms that the Mom Rajawong Sadub ladawan style has continued to exist since the period of King Rama 5.

Keywords : singing style, the royal literary play “Ngo Pa”, concubine Mom Rajawong Sadub ladawan

บทนำ

พระราชนิพนธ์บทละคร “เงาะป่า” ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการสอบชำระครั้งสุดท้าย โดยกองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ร่วมกับสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2540 ซึ่งให้ความรู้และการสอบชำระว่า เหตุที่เกิดพระราชนิพนธ์บทละครเงาะป่าขึ้น เนื่องจากเมื่อต้นปี พ.ศ. 2448 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประชวรไข้ แพทย์หลวงถวายคำแนะนำให้ทรงงดพระราชการกิจ 8 วัน จึงเสด็จไปประทับที่วังวิมานเมฆตามคำทูลเชิญของพระอัครชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ ซึ่งทรงรับหน้าที่ถวายพระราชอุปฐากตลอดเวลาที่ทรงพักฟื้น เพื่อให้ทรงเพลิดเพลินไม่หงอยเหงาในยามที่ไม่ใคร่ทรงพระสำราญพระอนามัย พระอัครชายาเธอฯ จึงทรงเอาบทละครเรื่องอิเหนาให้ข้าหลวงร้องถวายในเวลาเสวยค่ำเรื่อยไป ตั้งแต่ประมาณยามหนึ่งจนถึงเวลาเสด็จขึ้นที่บรรทม

ในขณะนั้นเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ เป็นข้าหลวงถวายการขับร้องก็อยู่เหตุการณ์ครั้งนั้นด้วย ได้เขียนเล่าในเรื่อง “บ่อเกิดของพระราชนิพนธ์เงาะป่า” สรุปได้ว่าไม่ได้ทรงขึ้นเป็นบทกลอนเพื่ออ่านเพียงอย่างเดียว แต่ให้บรรจุทำนองเพลงเพื่อขับร้องถวายด้วย โดยมีพระราชดำรัสว่าให้อิเหนาเป็นหลัก เมื่อพระราชทานบทแรกลงมาว่า “มาจะกล่าวบทไป ถึงเด็กน้อยคนึง คนขยัน” มีพระราชดำรัสสั่งให้ร้องซ้ำปีนอก เมื่อพระราชทานทยอยลงมามาก บท พระอัครชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ จึงกราบบังคลทูลให้ทรงจัดคณะครูมาสอน จึงมีพระบรมราชโองการแก่เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์ทูลาน กุณชร) ซึ่งกับกำกรมมหรสพอยู่ขณะนั้น จัดส่งครูดนตรีครูขับร้องถวายการบรรจุบทเพลง และสอน บรรดาข้าหลวงให้ขับร้อง ซึ่งรวมทั้งเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ด้วย เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ จึงเป็นนักร้องที่ร้องเพลงจากบทพระราชนิพนธ์บทละคร “เงาะป่า” เป็นรุ่นแรก ในการครั้งนั้นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้านิภาภคกุล ได้ทรงเป็นผู้คัดลอกจากบทที่ทรงเขียนใส่สมุดฉีกลงในสมุดเล่มใหญ่อยู่ด้วย พระราชนิพนธ์บทละคร “เงาะป่า” จึงถือเป็นวรรณคดีสำคัญ ที่เกี่ยวพันกับเจ้านายซึ่งต่อมาทรง

พำนัก ณ พระตำหนักในสวนสุนันทา ซึ่งปัจจุบันอยู่ในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงควรมีศึกษาในเรื่องราวเหล่านั้นเพื่อเป็นเกียรติประวัติของมหาวิทยาลัยสืบไป

เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ นั้น มีประวัติว่าเป็นนักร้องเสียงดี ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรด และเป็นนักร้องรุ่นแรกที่เรียนเพลงร้องทั้งหมดของพระราชนิพนธ์บทละคร “เงาะป่า” นี้ไว้ เมื่อปี พ.ศ. 2518 เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ได้ดำริว่าควรทำการบันทึกเสียงบทร้องจากพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่านี้ไว้ตลอดทั้งเรื่อง โดยได้ถ่ายทอดทางร้องกับข้าราชการของกรมศิลปากร และควบคุมการบันทึกเสียงให้เป็นไปตามแบบมีเคยขับร้องบรรเลงมาเมื่อครั้งสมัยรัชกาลที่ 5 แถบบันทึกเสียงดังกล่าวยังคงตกทอดมาถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยได้รับต่อมาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวร ลิกขโกศล และเห็นว่าเป็นหลักฐานสำคัญเกี่ยวกับดนตรีไทยที่ควรมีการศึกษาวิจัยอย่างยิ่งรวมทั้งเป็นเรื่องราวที่มีประวัติเกี่ยวพันกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาจึงเห็นว่าการได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลทางดนตรีที่สำคัญที่สืบทอดมาแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และถือเป็นเกียรติประวัติของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวเพลงในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ของ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาวิจัย 4 เรื่อง คือ

1. พระราชประวัติ พระประวัติ และประวัติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ประกอบด้วย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระวิมาดาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ สุทธาสินี-นาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้านิมิตร์ดิศลลิตา กรมขุนอุทงเขตต์ตติยนาารี เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์

2. บทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า และเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย บ่อเกิดของพระราชนิพนธ์ “เงาะป่า” ข้อมูลเกี่ยวกับการขับร้องและบันทึกเสียงพระราชนิพนธ์เงาะป่า เนื้อเรื่องย่อของพระราชนิพนธ์เงาะป่า การสอบชำระพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า

3. การสอบชำระพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่าและประวัติการพิมพ์บทละครเรื่อง “เงาะป่า”

4. ความรู้เรื่องเพลงและดนตรีที่ใช้ในละคร ประกอบด้วย เรื่องเค้าเงื่อนของเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ในละครชนิดต่างไว้ว่าและกระบวนการร้องเพลงละคร ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และเรื่องวรรณคดีดนตรีการละคร ของอาจารย์มนตรี ตราโมท ที่กล่าวถึงวิธีการเรียบเรียงและบรรจเพลงประกอบการแสดง

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง แนวเพลงร้องในบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ของ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ เป็นการศึกษาวินิจฉัยเชิงคุณภาพมุ่งหาคำตอบทางการวิจัย เพื่อให้ทราบถึง ความเป็นมาด้านการดนตรีในกรณีการบรรจเพลง และแนวเพลงในบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่าที่เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ถ่ายทอดให้ศิลปินกรมศิลปากรบันทึกเสียงไว้ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเลือก ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อหาข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ซึ่งได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรีไทย และศิลปินกรมศิลปากรที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงร้องตามแนวของเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ และเกี่ยวข้องกับการบันทึกเสียงเพลงจากบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรีไทย เพื่อค้นหาคำตอบในประเด็นในหัวเรื่อง

- ประวัติพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า
- ความเป็นมาของการบันทึกเสียงบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า
- วิธีการบรรจเพลงในบทละคร
- แนวการบรรจเพลงในบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า

แบบสอบถามแบบปลายเปิดสำหรับสัมภาษณ์ ศิลปินกรมศิลปากรที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงร้องตามแนวของ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ และเกี่ยวข้องกับการบันทึกเสียงเพลงจากบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ประเด็นในหัวเรื่อง

- แนวการบรรจุเพลงร้องในบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า
- แนวเพลงร้องในบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ของเจ้าจอมหม่อม

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีกระบวนการในการเก็บข้อมูล ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารเพื่อนำมาเป็นแนวในการกำหนดกรอบในการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวการบรรจุเพลงร้องในบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรีไทยในเกี่ยวกับข้อมูลวิธีการบรรจุเพลงในบทละคร แนวการบรรจุเพลงร้องในบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า แนวเพลงในบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ของเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ถอดโน้ตจากแถบบันทึกเสียงเป็นโน้ตอักษรไทยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ แนวเพลงร้องของเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ กับแนวเพลงของอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทิน ที่มีการบันทึกเสียงไว้ตลอดทั้งเรื่องเช่นเดียวกัน มีการจัดกระทำข้อมูลทั้งที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์ และแถบบันทึกเสียง โดยแบ่งประเภทของข้อมูล ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย และการตรวจสอบข้อมูล แบ่งการตรวจสอบข้อมูลออกเป็น 2 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ประเด็นเกี่ยวกับ

- ประวัติพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า
- ความเป็นมาของการบันทึกเสียงบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า
- วิธีการบรรจุเพลงในบทละคร
- แนวการบรรจุเพลงในบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า

โดยผู้วิจัยได้ทำการยืนยันข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยคำถามในประเด็นเดียวกัน และตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับข้อมูลจากเอกสาร

ประเด็นที่ 2 นำแถบบันทึกเสียงที่ใช้เป็นข้อมูลหลักในการวิจัย ให้ครูจิรัส อาจนรงค์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ปี 2545 ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย กลุ่มดนตรีไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร และครูมณฑนา อยู่ยงยืน คีตศิลป์ ระดับ 7 ว. สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ตรวจสอบว่าเป็นแถบบันทึกเสียงที่บันทึกที่กรมศิลปากร เมื่อ พ.ศ. 2518 จริ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสาร โดยแบ่งข้อมูลเป็นหัวข้อที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และจัดกลุ่มเนื้อหาเป็นแต่ละประเด็น โดยนำเสนอข้อค้นพบในรูปของการพรรณนาความเป็นหลัก

ส่วนที่ 2 การสรุปผลและวิเคราะห์ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์ตามกรอบคำถามที่ใช้การสัมภาษณ์

การวิเคราะห์กระทำเป็น 2 ประเด็น

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลแยกส่วน ระหว่างเอกสาร และการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาข้อค้นพบ
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร พร้อมกับการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันข้อมูล

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์การบรรจุเพลงในบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า โดยมีขั้นตอนและวิธีการวิเคราะห์ ดังนี้

(1) วิเคราะห์โดยใช้หลักการบรรจุเพลงร้องในบทละครของ ครูมนตรี

ตราโมท ที่แบ่งบทเพลงที่บรรจุในบทละครออกเป็น 2 ตำแหน่ง คือ ตำแหน่งหน้าบทร้อง ที่หมายถึง บทละครนั้นต้องขับร้องตามชื่อเพลงที่ปรากฏหน้าบทร้อง และ ตำแหน่งหลังบทร้อง หมายถึง เพลงบรรเลงประเภทเพลงหน้าพาทย์ เพลงเร็ว เพลงฉิ่ง ที่ตัวละครต้องร้องตามเพลงบรรเลงนั้น โดยวิเคราะห์เฉพาะบทเพลงสำหรับขับร้อง

(2) วิเคราะห์แนวเพลงร้องในบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ของ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ โดยการศึกษาเปรียบเทียบกับบทละครพระราชนิพนธ์ที่มีมาก่อนรัชกาลที่ 5 โดยเฉพาะบทละครในเรื่องอิเหนาพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 ซึ่งในประวัติกล่าวว่าใช้เป็นแบบอย่างในการบรรจุเพลง และบทละครพระราชนิพนธ์ละครนอกในรัชกาลที่ 2 ทั้ง 5 เรื่อง ได้แก่เรื่อง สังข์ทอง ไชยเชษฐา ไกรทอง มณีพิชัย คาวิ และเรื่องสังข์ศิลป์ชัย พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 3 รวมทั้งเปรียบเทียบกับบทละครดึกดำบรรพ์ ซึ่งเป็นบทละครที่เกิดร่วมสมัยกับบทละครเรื่องเงาะป่า ประกอบด้วยบทละครดึกดำบรรพ์ 9 เรื่อง บทคอนเสิร์ตเรื่องรามเกียรติ์ 3 ตอน และบทคอนเสิร์ตเรื่องอิเหนา 1 ตอน

(3) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างแนวเพลงร้องในบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ที่บันทึกตามแนวเพลงของ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ที่ได้เคยต่อเพลงและขับร้องเพลงชุดนี้เมื่อครั้งสมัยรัชกาลที่ 5 ถ่ายทอดให้ข้าราชการกรมศิลปากรบันทึกแถบบันทึกเสียงไว้ในปี พ.ศ. 2518 กับซีดี เพลงดับเรื่องเงาะป่า (ต๊อบคนึง) บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขับร้องบรรเลงสมบูรณทั้งเรื่อง โดยการปรับปรุงของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) เพื่อขับร้องถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ. 2472 ดำเนินการบันทึกเสียง โดย สถาบันโชนคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และทำเป็นซีดีเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2545 ซึ่งทั้งแถบเสียงและซีดีทั้ง 2 ชุดนี้ได้บันทึกเสียงบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่าไว้ตลอดทั้งเรื่องเช่นกัน เพื่อให้ได้แนวเพลงของเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง แนวเพลงในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่าของเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ได้ดังหัวข้อต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. พระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่ากับการดนตรีไทย

1.1 พระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพทางการดนตรี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เป็นอย่างดี ดูได้จากที่ทรงมีรับสั่งบรรจุเพลงด้วยพระองค์เอง การพระราชนิพนธ์ฉันทลักษณ์ของกลอนที่ใช้เฉพาะบทเพลง เช่น เพลงฉ่อย เพลงซำเต่าเห่ เป็นต้น ถึงแม้จะพระราชหน้าที่ชี้ขาดในการบรรจุเพลงให้พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) โดยยังทรงมีพระราชวินิจฉัยในการบรรจุเพลงทุกเพลงตั้งแต่ต้นจนจบ จากการบรรจุเพลงไว้มากถึง 123 เพลง แสดงให้เห็นว่าทรงมีพระราชประสงค์ให้พระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่านี้เป็น “คีตวรรณกรรม” เป็นพระราชประสงค์หลัก เพื่อให้บรรดาข้าหลวงขับร้องถวาย ส่วนการนำไปแสดงละครนั้นน่าจะเป็นเรื่องรอง

1.1.1 พระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อยู่ในโอกาสที่เสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 1 พระวิมาดาเธอพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธาสินีนาฏ รวมทั้งยังทรงส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมอันเกี่ยวข้องกับพระราชนิพนธ์ เห็นได้จากการที่ทรงจัดการให้ข้าหลวงในพระองค์ฝึกหัดขับร้องและบรรเลงบทเพลง นับตั้งทรงพระราชนิพนธ์จนสิ้นรัชกาล จนทำให้พระตำหนักของพระองค์เป็นแหล่งในการศึกษาการขับร้องและการดนตรีของกุลธิดาในยุคนั้น ผู้ที่ได้มีความรู้เรื่องนี้และนำมาถ่ายทอดไว้ในยุคปัจจุบันนี้ก็คือ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ส่วนทางด้านการคัดลอกและจัดพิมพ์นั้น ทรงเป็นพระธุระในสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าปิณฑา กรมขุนธำรงเขตต์ดิศยนารี พระราชธิดาที่ทรงคัดลอกบทพระราชนิพนธ์จัดทำต้นฉบับตีพิมพ์ บทพระราชนิพนธ์เงาะจึงเป็นกรรมสิทธิ์ในพระองค์และพระราชนิพนธ์ต่อมา

1.2 กิจกรรมการขับร้องและบรรเลงบทละครเรื่องเงาะป่า พระราชนิพนธ์ใน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระราชนิพนธ์สำคัญที่แสดงในราชสำนักสมัยรัชกาลที่ 5 จนสิ้นรัชกาลในปี พ.ศ. 2453 มีการบรรเลงขับร้องฟื้นฟูขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7 โดยการบรรเลงขับร้องเป็นลักษณะเพลงดับเรียกชื่อว่า “ต๊อบคนึง” ในปี พ.ศ. 2471 ห่างจากปีที่ทรงเริ่มพระราชนิพนธ์เกือบ 23 ปี

1.3 พระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการบันทึกเสียง 3 ครั้ง

ครั้งที่ 1 บันทึกลงเป็นแผ่นเสียง จำหน่ายโดยห้าง ด. เจ็กชวน ในปี พ.ศ. 2481 ห่างจากปีที่ทรงพระราชนิพนธ์ถึง 33 ปี ขับร้องโดย คุณหญิงรามบัณฑิตสิทธิเศรษฐี (เยี่ยม สว่างค์) บรรเลงด้วยวงพิณพาทย์วังบูรพาภิรมย์ การบันทึกครั้งนั้นบันทึกไว้เป็นเพลงดับ ใช้ชื่อว่าเพลงดับเรื่องเงาะป่า ตอนนางมือซัง – วังคอน ซึ่งตัดตอนมาจากบทพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีเพลงร้องบางเพลงแตกต่างจากบทพระราชนิพนธ์

ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2518 เป็นการบันทึกเสียงบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่าตลอดทั้งเรื่องครั้งแรก ในการควบคุมและแนะนำการขับร้องตามแนวเพลงของ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ขับร้องและบรรเลงโดยคณะนักร้องและนักดนตรี จากกองการสังคีต กรมศิลปากร

ครั้งที่ 3 เกิดขึ้นจากความคิดริเริ่มของครูเลื่อน สุนทราทิน ให้สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินการจัดการบันทึกเสียงบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่าตลอดทั้งเรื่องในการอำนวยการสอนและฝึกซ้อมการขับร้อง โดยอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน บุตรีของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แหม่ม สุนทรวาทีน) เสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2545

สรุปได้ไว้ว่ามีการบันทึกเสียงตลอดทั้งเรื่อง 2 ครั้ง คือ การบันทึกเสียงในปี พ.ศ. 2518 และปี พ.ศ. 2545

2. วิเคราะห์การบรรจุเพลงร้องในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า จากการศึกษา

วิเคราะห์เปรียบเทียบการบรรจุเพลงในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ตามแนวการร้องของเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ซึ่งมีเพลงร้องรวมไม่รวมทำนอง ร่ายนอก และร่ายใน ทั้งหมด 123 เพลง มีเพียง 4 เพลงที่ร้องซ้ำ คือ เพลงชาติ ร้องซ้ำ 3 ครั้ง เพลงช้า-เพลงเร็ว ร้องซ้ำ เพลงละ 2 ครั้ง เพลงโอบีใน ร้องซ้ำ 2 ครั้ง สามารถสรุปผลตามประเด็นในการวิเคราะห์ได้ดังหัวข้อต่อไปนี้

2.1 มีการบรรจุเพลงตรงกับบทพระราชนิพนธ์ละครในเรื่องอิเหนา ในรัชกาลที่ 2 ทั้งหมด 37 เพลง ดังต่อไปนี้ 1. เขนง 2. แยกมอญ 3. จะเข้หางยาว 4. จำปาทองเทศ 5. ชมโฉม 6. ชมดงใน 7. ชมตลาด 8. ช้า 9. ช้างประสานงา 10. ชาติรี 11. ช้าปี 12. ช้าหวน 13. เชิดฉิ่ง 14. ทอยย 15. ทะแย 16. โทน 17. นางนาค 18. น้ำค้าง 19. เบ้าหลุด 20. บหลิม 21. พระยาโศก 22. พม่าเห่ 23. พัดชา 24. มอญร้องไห้ 25. ม่ายอง 26. ยานี 27. ลงสรทมมอญ 28. ลีลากระทุ่ม 29. สมิงทอง 30. สระบหรงใน 31. สามไม้ 32. หุ่ม 33. เอกบท 34. ไ้อู้บูชาคุณท์ 35. ไ้อู้ปี่ใน 36. ไ้อู้ร่าย 37. ไ้อู้โลม

2.2 มีการบรรจุบทเพลงตรงกับบทพระราชนิพนธ์ละครนอกในรัชกาลที่ 2 และในรัชกาลที่ 3 ทั้ง 5 เรื่อง ทั้งหมด 35 เพลง ดังต่อไปนี้ 1. กระบอก 2. จะเข้หางยาว 3. ชมโฉม 4. ชมดงนอก 5. ชมตลาด 6. ช้า 7. ชาติรี 8. ช้าปีนอก 9. เชิดฉิ่ง 10. เชื้อ 11. ตะนาว 12. ทอยย 13. ทองย่อน 14. โทน 15. ธรณีร้องไห้ 16. ปีนดลิ่ง 17. พญาโศก 18. ยานี 19. ลงสรทมมอญ 20. ลมพัดชายเขา 21. ล่องเรือ 22. ลาวป็นดลิ่ง 23. ลีลากระทุ่ม 24. สมิงทอง 25. สร้อยสนดัด 26. สระบหรงนอก 27. สามไม้ 28. สิงโตเล่นหาง 29. ไ้อู้ช้า 30. ไ้อู้ปี่นอก 31. ไ้อู้ร่าย 32. ไ้อู้ลาว 33. ไ้อู้โลม 34. ไ้อู้โลมนอก 35. ไ้อู้โลมใน

2.3 มีการบรรจุเพลงตรงกับบทละครตีกดาบรรพ์ 9 เรื่อง ทั้งหมด 59 เพลง ดังต่อไปนี้ 1. กบเดิน 2. กราวรำ 3. กาเรียนทอง* 4. เขมรไล่ควาย 5. แยกบรเทศ (แยกประเทศ) 6. แยกลพบุรี 7. คำ – หวาน (ลีลากระทุ่มใน) 8. จะเข้หางยาว 9. จำปาทองเทศ 10. จีนขวัญอ่อน 11. จีนต่อยมะพร้าว 12. จีนรำ – พัด 13. ฉุยฉาย 14. ชมโฉม 15. ชมตลาด 16. ช้างประสานงา 17. ช้าปี 18. ช้าหวน 19. เชื้อ 20. ต้น – เพลงฉิ่ง 21. ตลุ่มโปง 22. ดวงพระธาตุ 23. ตะเข้ 24. ตะนาว 25. ตะนาวแปลง* 26. ตู้กดาแก้วฉลาก* 27. ทอยย 28. ทองย่อน 29. เทพทอง (โศกโขทัย) 30. ธรณีร้องไห้ 31. นกจาก 32. นางนาค 33. ปีนดลิ่ง 34. ฝรั่งควง 35. พราหมณ์ติดน้ำเต้า (แยกพราหมณ์) 36. มหาฤกษ์ 37. มอญโยนดาบ 38. มอญร้องไห้ 39. แมลงวันทอง 40. ยานี 41. ลมพัดชายเขา 42. ล่องเรือ 43. ลีลากระทุ่ม 44. โลมนอก 45. วิลันดาโอด 46. เวสสุกรรม 47. สมิงทองมอญ 48. สร้อยเพลง 49. สร้อยมยุรา (ในเรื่องเงาะป่าเป็น "สร้อยมยุราตัด") 50. สระบหรงนอก 51. สารถิษกรธ 52. สิงโตเล่นหาง 53. หอมหวาน 54. เหาะ 55. เอกบท 56. ไ้อู้ปี่นอก 57. ไ้อู้ร่าย 58. ไ้อู้ลาว 59. ไ้อู้โลม

2.4 มีการบรรจุเพลงตรงกับบทคอนเสิร์ตเรื่องรามเกียรติ์ 3 ตอน และเรื่องอิเหนา 1 ตอน ทั้งหมด 47 เพลง ดังต่อไปนี้ 1. กบตัน 2. กระบอ ก 3. กราวนอก 4. กรางรำ 5. แยกต้อยหม้อ 6. แยกไทร 7. แยกบรเทศ 8. แยกลพบุรี 9. คลื่นกระทบฝั่ง* 10. จำปาทองเทศ 11. ฉุยฉาย 12. ชมดงนอก 13. ชมดงใน 14. ชมตลาด 15. ช้างประสานงา 16. ช้างปี 17. ช้างหวน 18. เชิดจิ้ง 19. เชิดนอก* 20. เชื้อ 21. ดวงพระธาตุ 22. ตะนาว 23. ตลุ่มโป่ง 24. ทองย่อน 25. ทะแย 26. ทะเลบัว 27. โทน 28. นกจาก 29. ปีนตลิง 30. ฝรั่งควง 31. พราหมณ์ตีตหน้าเต้า(แขกพราหมณ์) 32. เพลงช้า (ในดับพรหมมาศใช้ชื่อ “กินนรีร่อน”) 33. มอญโยนดาบ 34. มอญรำดาบ 35. แมลงวันทอง 36. แม่ศรี 37. ยานี 38. ลงสรทมอญ 39. ลมพัดชายเขา 40. สมิงทองมอญ 41. สร้อยเพลง 42. สร้อยสน 43. สิงโตเล่นหาง 44. หุุ่ม 45. เอกบท 46. ไร่ปี่ใน 47. ไร่โลม

2.5 มีเพลงที่ไม่พบว่าบรรจุในบทละครที่นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งหมด 24 เพลง ดังต่อไปนี้ 1. ขอมกล่อมลูก 2. เขมรขอกาน 3. เขมรเป่าใบไม้ 4. แยกมอญบางช้าง 5. แยกยามตึก 6. แยก-สุหรัศ 7. จีนมุล่ง 8. จีนแส 9. ชกมวย 10. เซ่นเหล้า 11. ตามกวาง 12. ทอยยเขมร 13. ทอยยลาว 14. นางครวญ 15. ปราสาททอง 16. ฝรั่งคู่ 17. ฝรั่งต้น 18. ฝรั่งตัด 19. พันธุ์ฝรั่ง 20. เพลงยาวแหบ 21. เพลงเร็ว 22. มอญแปลง 23. ลำเพชร 24. หกบท

* เป็นเพลงในพระราชนิพนธ์เงาะป่าฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2566

3. แนวเพลงร้องในพระราชนิพนธ์ในเรื่องเงาะป่าของ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ แนวเพลงใน พระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่าของเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ถือว่าเป็นแนวเพลงร้องและวิธีการที่ซับซ้อนกันในสมัยรัชกาลที่ 5 ดูได้จากประวัติการศึกษาด้านกรขับร้องของท่านที่ศึกษาเฉพาะในช่วงตั้งแต่เริ่มถวายงาน ในพระวิมาดาเธอพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธาสินีนาถ จนถึงสิ้นรัชกาลเท่านั้น รวมทั้งได้ศึกษาการขับร้องกับครูรุ่นเก่า เช่น การขับร้องเพลงละครกับคุณเผ่าแก้ว ก๊กจ๊ก หม่อมศิลา หม่อมสุด บุญนาค หม่อมคล้า กุญชร ณ อยุธยา และขับร้องเพลงสามชั้นกับครูหม่อมส่มจีน เป็นต้น ในถ้อยทอดแนวทางการขับร้องให้กับคณะนักร้องของ กองการสังคีต กรมศิลปากร ซึ่งถือเป็นแนวเพลงที่จดจำมาตั้งแต่ครั้งสมัยรัชกาลที่ 5

เมื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับแนวเพลงของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในอำนวยการสอนและฝึกซ้อมโดยอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน ผู้ได้รับการถ่ายทอดบทเพลงในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า จากพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน) และขับร้องถวายหน้าพระที่นั่งในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้พบว่ามีแนวเพลงในการขับร้องต่างกันอย่างชัดเจน 17 เพลง คือ เพลงเซ่นเหล้า จีนแส กระบอ ก จีนต้อยมะพร้าว เปะเล่ซุน เพลงเร็ว ทองย่อน นกจาก เวสสุกรรม ทะแย เพลงยาวแหบ ทอยยเขมร น้ำค้าง ทอยย แยกลพบุรี แยกสุหรัศ และชมดงใน

จากการศึกษามีผลการวิจัยที่สามารถอภิปรายผลได้ในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1. การบรรจุเพลงในบทพระราชนิพนธ์ ได้พบว่าในระยะแรกพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงบรรจุเพลงด้วยพระอัจฉริยภาพของพระองค์ เป็นเครื่องแสดงความสนพระทัยและเอาพระทัยใส่ในการดนตรีและการละคร ทรงถึงลักษณะรูปแบบของการละครเป็นอย่างดี อย่างเป็นที่ทรงพระราชดำริสให้บรรจุเพลงในบทแรกๆ ให้บรรจุเพลง “ช้าปี่นอก” เหตุผลเพราะเป็นเรื่องชาวป่าต้องเหมาะสมกับเพลงละครนอก และเห็นได้จากการที่พระราชนิพนธ์ทรงพระราชนิพนธ์บทร้องที่มีฉันทลักษณ์เฉพาะสำหรับขับร้องเพลงนั้น ๆ เพราะเมื่อดูฉันทลักษณ์แล้วจะทราบว่าใช้เฉพาะเพลงนั้น คือ เพลงฉุยฉาย และเพลงช้าเต่าเห่ ดังบทที่แสดงให้เห็นต่อไปนี้

ฉุยฉาย (บทร้องจากพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า)

● ฉุยฉาย

ฟ้าห้อยปล้อยกระจาย

แต่ใจชายยังรั้วรั้ว

นุ่งโมรีสีแดงฉูดฉาด

ขวาม้าเขี้ยวคาดเข้าไว้ออกดีว

ลมพัดสะบัดต้องฟองปลิว

หญิงหรือจะไม่ลัวติดคิ้วพู่ ๗

เพลงช้า (บทร้องจากพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า)

● ยามชาย

พระพายพัดมารวยรวย

สาวน้อยน้อยพลอยแต่งสวย

จะไปช่วยการวิวาห์

กำดอกไม้เต็มฟายมือ
กลั่นของใครหอมฟุ้งขจร
ตกออกกลาดตาชดา
เจ้าของดอกไม้ว่าอย่างนะ
มาลัคมชมดอกไม้
นางเงาะแกจิ้งร้องไป
ขอเสียเถิดอย่าว่านวย

บ้างทัดบ้างถือแยงเยื่อไปมา
ขอดมเสียก่อนเถิดหล่อนจำ
นำเสียตายนี้สุดใจ
ฉันไม่ละว่าใครใคร
จะว่าให้ได้อัปอาย
ว่าอย่าให้มันมากมาย
งามจะหายเหงื่อโคลย้อยเอย

๑ ไอ้เฮเฮเห่เฮเฮ เห่เฮเฮเห่เห่

ประเด็นที่ 2. ในกรณีที่พบว่าทรงให้ใช้แบบอย่างจากพระราชนิพนธ์เรื่องอิเหนา น่าจะมาจากพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่านี้เป็นเรื่องราวของความรักระหว่างชาย – หญิง เช่นเดียวกับเรื่องอิเหนา การพระราชนิพนธ์โดยใช้ภาษาก็อพยพสมกับภาษาไทยในบทประพันธ์ พระราชนิพนธ์บทแรกที่ลงท้ายบทด้วยคำว่า “เอ๋ย” โดยไม่ร้อยสัมผัสและบรรจุเพลงที่เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า มีเฉพาะในพระราชนิพนธ์ละครในเรื่อง อิเหนา เท่านั้น เช่น เพลงเขมร และเพลงน้ำค้าง ที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในตอนนางมือซัง – ว่างคอน ขับกรเพลง ดังบทต่อไปนี้

เขมร (บทร้องจากพระราชนิพนธ์ละครในเรื่อง อิเหนา)

๑	เจ้าดวงยิวหาเอ๋ย	ไม่ควรเลยจะอ้างขนางหนี
	ชะรอยกรรมจึงนำจาลี	ปานนี้จะเป็นประการใด
	จะเที่ยวมวงมวงมาหาเรา	จะรู้แห่งตามหาหนไหน
	ตั้งแต่จะโศกอาลัย	ด้วยแรมร้างห่างไกลมาเอ๋ย

๒ ๔ คำ ๒

เขมร (บทร้องจากพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า)

๑	หน้าร้อน	เราเคยสุขสมโสมรสเกษมสันต์
	ประหลาดแท้แปรไปเป็นเหมันต์	ให้หนาวครันสิ้นสะทกหัวอกเรา
	ไอ้หงส์ทองล่องฟ้าเที่ยวหาคู่	นำอดสูเสียวงศ์หลงกระเหว่า
	พาไผ่ผินบินพรากจากลำเนา	ไปจับเจ้าจิกขนอนอยู่หนใด
	ละพีนางเหมรราชของข้าเจ้า	ให้หงอยเหงาทุกซทนมหม่นไหม้
	ดอกไม้ซ้อชอถวายเป็นเทพไท	ช่วยคลายใจหงส์ทองอย่าล่องลอย
	แม่นหวนกกลับมารับนางปักขี	จะพลีพลับทองของเสวย
	น้องจะนั่งนิยมผ้าขมเขย	พลอยเสบยวายเปื้อนเหลือกวนเอ๋ย

๒ ๘ คำ ๒

น้ำค้าง (บทร้องจากพระราชนิพนธ์ละครในเรื่อง อิเหนา)

๑	หรือหนึ่งจะมาตามเรา	หรือเจ้าจะคืนยังเคหา
	จะพะว้าพะวังวิงวิญญาณ์	ห้วงหน้าห้วงหลังกังวลใจ
	แต่เราต้องเที่ยวมาเดียวดาย	ไม่วายเศร้าสร้อยละห้อยให้
	หรือเจ้าจะสำราญบานใจ	พร้อมกันอยู่ในบ้านเอ๋ย

๒ ๔ คำ ๒

น้ำค้าง (บทร้องจากพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า)

๑	หน้าร้อน	ตาปางก่อนเช่นนี้เคยมีหรือ
	ฝนตกพริ้วคร่ำหน้าจนตาปรือ	เสียงฮือฮือพวยหวนป่วนอารมณ์
	ไอ้กว้างทองปองกระจงเฝ้าหลงไหล	เจ้าจึงได้ทุกซจิตคิดไม่สม
	นางทรายทองนั้นไม่ปองใจนิยม	จะนำขมเขยอยู่เป็นคู่เคียง
	ช่อบุปผาซ้อถวายเป็นเทพไท	คลายหงอยเถิดให้มาอย่าหลีกเสียด

เห็นไวไวใครหนอมามองเมียง
เสียงกรากแกรกแหวกกลตามาข้างซ้าย
พระไตรศกดีสิทธิ์ยิ่งจริงหนาน้อง

พัวพัวเพียงขอให้กลายเป็นทรายทอง
และม้ายเหมือนอนหาหน้าเศร้าหมอง
มิเชื่อข้างมามองลงดูเอย

๒ ๘ คำ ๒

ประเด็นที่ 3. การบรรจุเพลงตามแบบแผนละครนอก นอกจาก ซ้ำปี่นอก และร้ายนอก แล้ว ยังพบว่าในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า มีการบรรจุเพลงอื่นที่เป็นแบบแผนเพลงละครนอก ดังเช่น การบรรจุเพลงปี่นดลิ่งนอก ต่อจากเพลงซ้ำปี่ ที่พบจากการวิเคราะห์ว่ามีการบรรจุเช่นเดียวกันนี้ในพระราชนิพนธ์ละครนอกเรื่อง ไชยเชษฐี และไกรทอง ดังบทต่อไปนี้

ปี่นดลิ่ง (บทร้องจากพระราชนิพนธ์ละครนอกเรื่องไชยเชษฐี)

๐ เมื่อพระมเหสีจะมีเหตุ
พระทอดถอนเหตุหายไป
สงสารสุวินชาโฉมศรี
จะประสูตรลูกแก้วแล้วหรือยัง

ให้เขม่นัยน์เนตรทั้งซ้ายขวา
หวนรำลึกตริกตราถึงเวียงวัง
เทวีมีครุภักอยู่ข้างหลัง
ไม่มีที่หวังที่ไว้ใจ ๒

ปี่นดลิ่ง (บทร้องจากพระราชนิพนธ์ละครนอกเรื่องไกรทอง)

๐ วันหนึ่ง
แต่กุมมาอยู่ที่ชานาน
ด้วยคูลาสว่างอยู่อย่างนั้น
แต่คิดคะเนนึกตริกไตร

ให้คิดคำนึงถึงบ้าน
สักก็วันวารไม่แจจใจ
จะสำคัญวันคืนก็ไม่ได้
เห็นจะได้สักเจ็ดวันมา ๒

ปี่นดลิ่ง (บทร้องจากพระราชนิพนธ์ละครนอกเรื่องเงาะป่า)

๐ วันหนึ่ง
จะเจ็บป่วยเป็นไรไม่สบาย
จำกูจะไปให้ถึงทับ
ชวนมันตันดัดพันวา

ให้คิดรำพึงถึงสหาย
จึงมิได้พบหลายวันมา
ที่อยู่ใกล้กันกลับปากคูลา
เที่ยวเป่าปากษาให้สำราญ ๒

เมื่อพิจารณาจากบทร้องจะพบว่า ใจความของบทร้องเป็นเรื่องการคิดคำนึง การคิดถึงเหตุการณ์หรือบุคคล เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบที่มีการบรรจุเพลงที่มีเฉพาะละครอีกจำนวนหนึ่ง เช่น ลาวปี่นดลิ่ง สร้อยสนดัด เป็นต้น

ประเด็นที่ 4 มีแบบแผนละครตีกดาบรพ มีหลายกรณีที่เป็นแบบแผนละครตีกดาบรพดังนี้

1. จากบรรจุเพลงแบบผสมผสานกัน เช่นการบรรจุเพลงละครในละครนอกผสมกัน ดูได้จากการบรรจุ ร้ายนอก ร้ายใน และเพลงที่ชื่อลงท้ายว่า “นอก – ใน” เช่น สระบุหรงนอก สระบุหรงใน ชมดงนอก ชมดงใน เป็นต้น การบรรจุเพลงเช่นนี้พบในบทละครตีกดาบรพ เรื่องพระมณีพิชัย ซึ่งเป็นเรื่องละครนอก ในบทที่พราหมณ์แปลงชักชวนพระมณีพิชัยเข้าในบรรณศาลาที่พัก

ร้ายใน

๐ ครั้นถึงซึ่งบรรณศาลา
จึงชวนพระมณีพิชัย

ที่เคยอยู่นทรอาศัย
เข้าไปในบรรณศาลา ๒

2. แบบแผนอีกอย่างจากละครตีกดาบรพนั้นพิจารณาได้จาก มีการแบ่งบทให้ตัวละครแต่ละตัวร้องอย่างชัดเจน ดังที่ปรากฏชื่อของตัวละครอยู่หน้าบทร้อง ดังตัวอย่างบทต่อไปนี้

ทองย่อน (บทร้องจากพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า)

(เงาะยอ) ๐ ลูกรัก
ถึงร้ายกาจอาจหาญปานใด

จงดูเยี่ยงพยัคฆ์โคร่งใหญ่
ก็มีได้ทำร้ายแก่ลูกเมีย

๒ ๒ คำ ๒

(ตองยิบ) ● บุญเหลือ รักตัวผู้ดูถูกเฝ้ากเกลียว	จงดุเยียงแม่เสื่อย่าอ่อนเอี้ย มีศัตร์สู้เสียวชีวิตแทน
๗ ๒ คำ ๗	
(มานะ,ฮอยเงาะ) ● สองเจ้า ฝั่วอย่าดูเมียอย่าตื้อตื้อเคียดแค้น	จงจำคำผู้เฒ่าให้มันแม่น รักกันมันแม่นพยัคฆา
๗ ๒ คำ ๗	
(ทั้งหมด) ● นำฟังเนาะนำฟังข้างสั่งสอน บอแอ็ดบอแอ็ดไว้ให้หุยฮา	ขออวยพรอยู่ด้วยกันให้हरรรษา จงแก้ลัวล้าแคล้วคล่องทั้งสองคน
๗ ๒ คำ ๗	

3. มีแบบแผนแบบแผนในการบรรจุเพลงอัตรา 3 ชั้น ได้แก่ เพลงนางกรวญ 3 ชั้น เพลงแขกลพบุรี 3 ชั้น เพลงสร้อยมยุราตต์ 3 ชั้น ซึ่งพบเฉพาะในละครดึกดำบรรพ์ เช่น เพลงเทพบรรทม 3 ชั้น ในบทละครดึกดำบรรพ์เรื่อง กรุงพานชมทวีป เพลงสร้อยมยุรา 3 ชั้น ในเรื่องพระมณีพิชัย เป็นต้น

4. มีการค้นคิดทำทางร้องเพลงใหม่ๆ เพื่อบรรจุเฉพาะในบทพระราชนิพนธ์เรื่องนี้อีกด้วย เช่น เพลงเช่นเหล่า แยกไพร เพลงยาวแหบ เป็นต้น และที่พิเศษแตกต่าง ๆ ไปจากบทที่เพลงบรรจุในบทละครอื่น คือ

5. มีการบรรจุ 2 ลีลาในบทร้องบทเดียวกัน ซึ่งเกิดจากพระราชวินิจฉัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้แก่ การบรรจุเพลงโลมนอก สลับกับร้อยนอกตั้งที่ทราบรายละเอียดมาแล้วชุดหนึ่ง อีกชุดหนึ่งคือ บรรจุเพลงแขกลพบุรี 3 ชั้น สลับกับแขกลพบุรี 2 ชั้น ซึ่งแสดงให้เห็นระดับของความโศกเศร้าที่ต่างกันระหว่างผู้เป็นแม่ กับบุคคลทั่วไปอันเป็นแบบอย่างการบรรจุเพลงที่ไม่เหมือนใคร

ประเด็นที่ 5 แนวการขับร้องเพลงในพระราชนิพนธ์เงาะป่า พบว่ามี 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 ของเจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ซึ่งถือเป็นแนวเพลงที่จดจำมาตั้งแต่ครั้งสมัยรัชกาลที่ 5 นักร้องที่มีแนวการร้องร่วมสมัยกับท่านได้แก่ นางรัชชวัลการ (จร โคนบุตร) คุณหญิงรามบัณฑิต สิทธิเศรณี (เยี่ยม สุวงศ์) และครูท้วม ประสิทธิ์กุล ต่อมาถ่ายทอดแนวทางการขับร้องนี้ให้กับคณะนักร้องของกองการสังคีต กรมศิลปากร

แนวทางที่ 2 พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน) ได้ปรับปรุงทางขึ้นเพื่อขับร้องถวายหน้าพระที่นั่งในสมัยรัชกาลที่ 7 นักร้องที่มีแนวร้องร่วมสมัยในยุคนี้นี้ ได้แก่ ครูเลื่อน สุนทรวาทีน อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน ธิดาทัง 2 ของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน) ครูบรรเลง (ศิลป์บรรเลง) สาคริก เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องแนวเพลงร้องในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ของ เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีได้การศึกษาวิเคราะห์ในรายละเอียดของแนวทำนองทางร้องบทเพลงแต่ละเพลงในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่าในแง่มุมต่าง ๆ ให้มากขึ้น และทำการศึกษาเปรียบเทียบแบบแผนการบรรจุเพลงกับบทละคร ที่เกิดหลังพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่าต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กชภรณ์ ตราโมท. (2545) “อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีนกับเพลงดับเรื่องเงาะป่า สมัยรัชกาลที่ 7” ใน เงาะป่า :

ทิพดนตรีแห่งรัก ณ บ้านเจ้าพระยาวรพงศ์พิพัฒน์. ม.ป.ท. (พิมพ์เผยแพร่ในโครงการเฉลิมพระ

เกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว : พระอัจฉริยะด้านภาษาและวรรณกรรม เนื่องในโอกาสครบรอบ 31 ปี สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันศุกร์ที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2545).

ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย กลุ่มดนตรีไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2540). **เงาะป่า พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, และสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2514). **บทละครเรื่องเงาะป่า พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**.

พระนคร : โรงพิมพ์กรมสรรพสามิต. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นางรักรัษย์การ (จร โคตรบุตร).

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2546). **ละครพ็อนรำ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มติชน.

ถาวร สิขโกศล. (2540). “ประวัติการจัดพิมพ์บทละครเรื่อง “เงาะป่า” ” ใน **เงาะป่า พระราช**

นิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ :

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, และสถาบันไทยคดีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. (2546). **อิเหนา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปบรรณาการ.

พัฒน์ พร้อมสมบัติ. (2535). “ครูท้วม ประสิทธิ์กุล ศิลปิน ๕ แผ่นดิน” ใน **ท้วม ประสิทธิ์กุล**. กรุงเทพฯ :

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง จำกัด. (พิมพ์เนื่องในการพระราชทานเพลิงศพนางท้วม ประสิทธิ์กุล ณ

เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร วันพุธที่ 22 มกราคม พุทธศักราช 2535)

พูนพิศ อมาตยกุล. (2539). “พระวิมาดาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธาสินีนาฏ.”

ใน **สยามสังคีต**. กรุงเทพฯ : บริษัท ดันอ้อ แกรมมี่ จำกัด.

_____. (2541). “พระราชนิพนธ์ในรัชการที่ 5 เรื่องเก่าที่ท่านผู้ใหญ่ได้เห็นได้เสามา” ใน

สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการระดับชาติ เรื่องเงาะป่า. กรุงเทพฯ :

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

_____. (2541). “เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับในรัชกาลที่ 5 กับดนตรีไทย” ใน **สรุปผลการ**

สัมมนาทางวิชาการระดับชาติ เรื่องเงาะป่า. กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

กรมศิลปากร.

พูนพิศมัย ดิสกุล. (2514). “แม่จอน” ใน **บทละครเรื่องเงาะป่า พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระ**

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. พระนคร : โรงพิมพ์กรมสรรพสามิต.

(พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นางรักรัษย์การ (จร โคตรบุตร).

มนตรี ตราโมท. (2523). **เอกสารประกอบการสอนนิสิตวารณคดีดนตรีการละคร**. (อัดสำเนา)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ยุพร แสงทักษิณ. (2540). “บทวิเคราะห์พระราชนิพนธ์บทละครเรื่องเงาะป่า” ใน **สรุปผลการสัมมนาทาง**

วิชาการระดับชาติ เรื่องเงาะป่า. กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

_____. (2547). **เงาะป่า : วรรณคดีสัญลักษณ์แห่งสมัย**. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของสกสค.

สดับ ลดาวัลย์, เจ้าจอม ม.ร.ว. (2526). “บ่อเกิดของเรื่องเงาะป่า.” ใน **เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับในรัชกาลที่**

5. ม.ป.ท. (ม.ล.พูนแสง (ลดาวัลย์) สุตะบุตร พิมพ์ฉลองพระคุณเนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพเจ้า

จอมหม่อมราชวงศ์สดับ ในรัชกาลที่ 5 ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

วันเสาร์ที่ 24 ธันวาคม พุทธศักราช 2526).

สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการระดับชาติ เรื่องเงาะป่า. (2541). กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

กรมศิลปากร.

ศิลปากร, กรม. (2506). **ชุมนุมบทละครและบทคอนเสิต พระราชนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรม**

พระยานริศรานุวัดติวงศ์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร.

_____. (2530). **บทละครนอก พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 2 (พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)**.

กรุงเทพฯ : บริษัท ประชาชน จำกัด.

การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ Environmental Management of Hotels in Krabi

วันวิสา วัลย์ดาว¹ จำลอง โพธิ์บุญ² บุญจง ขาวสิทธิวงษ์² วิสาขา ภูจินดา²

คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์¹

อาจารย์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่และปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมรวมถึงปัญหา/อุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมเพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาปรับปรุงการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าของ/ผู้บริหาร/พนักงานโรงแรมในจังหวัดกระบี่จำนวน 207 แห่ง และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานใช้ t-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ปัจจัยภายในของโรงแรมที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ความใส่ใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมจากเจ้าของโรงแรม การบริหารงานของโรงแรมในเครือ ความต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดีของพนักงานโรงแรม ความร่วมมือของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม และผลประโยชน์ที่โรงแรมจะได้รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ปัจจัยภายนอกของโรงแรมที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ผลกระทบจากการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมต่อชุมชน การเรียกร้องของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม ความต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดีของผู้ใช้บริการโรงแรม การบังคับใช้กฎหมาย/ข้อบังคับของหน่วยงานภาครัฐ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ กระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ปัญหา/อุปสรรคของการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังไม่เพียงพอ การขาดความรู้/อุปกรณ์ บุคลากร ขาดความร่วมมือของพนักงานและผู้ใช้บริการโรงแรม ขาดการสนับสนุนจากเจ้าของ/ผู้บริหารโรงแรม ขาดความร่วมมือจากซัพพลายเออร์ และการคมนาคมขนส่งที่ไม่สะดวก

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาปรับปรุงการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ คือ โรงแรมควรให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง รวมถึงหน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาให้การช่วยเหลือ สนับสนุนและกำกับดูแลให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการสิ่งแวดล้อม โรงแรม จังหวัดกระบี่

Abstract

The objectives of this study were to study environmental management of hotels in Krabi Province and to examine factors influencing environmental management of these hotels, including problems/barriers in the environmental management, and to suggest the way to improve the environmental management. Data were collected by using questionnaires with owners/managers/ relevant staffs in 207 hotels and interviewing relevant persons. General data were analyzed statistically by using frequency, percentage and means. Hypotheses were tested by t-test and F-test.

It was found that the hotels practiced the environmental management at medium level. Internal factors influencing environmental management of the hotels at significant level 0.05 were: the owners' attention on environmental management; management of hotel as chains; hotel staff's needs for good environment; the hotel staff's participations in environmental management; and the benefit from good environmental management of hotel. External factors influencing environmental management of hotels at significant level 0.05 were: impact on communities from environmental management of the hotels; requirements from communities affected by the environmental management of hotels; customers' needs for good environment in hotels; laws and regulations enforcement by government agencies; supports from government agencies; current trend about environment conservation; and certification by related environmental agencies.

The problems/ barriers in environmental management of hotels in Krabi Province were: insufficient support from relevant government agencies; lacking of knowledge, equipment, and personnel, inadequate participation from hotel staff's and customers; insufficient supports from the owners/ managers; inadequate participation from suppliers and transport inconvenience.

Suggestions from this study are: the hotels should seriously and diligently practice the environmental management; relevant government agencies should provide more supports and more supervision in regulating the environmental management of the hotels.

Keywords: Environmental Management, Hotels, Krabi Province

บทนำ

เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายและมีกิจกรรมมากมายสำหรับนักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากปีพ.ศ. 2549 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 13,821,802 คน ปีพ.ศ. 2550 มีนักท่องเที่ยว 14,464,228 คน ปีพ.ศ. 2551 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 14,584,220 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2552) เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากทำให้มีธุรกิจโรงแรมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน การประกอบธุรกิจโรงแรมนั้นเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของท้องถิ่นและประเทศเป็นอย่างมากแต่ก็ก่อให้เกิดของเสียเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหากับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะจังหวัดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

จังหวัดกระบี่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเห็นได้จากปีพ.ศ. 2549 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 1,524,775 คน ปีพ.ศ. 2550 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 1,896,326 คน และปีพ.ศ. 2551 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 2,565,966 คน (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2552) ทำให้มีขยะในปีพ.ศ. 2549 ปริมาณ 25,613.55 ตัน ปีพ.ศ. 2550 มีปริมาณขยะ 29,486.09 ตัน ปีพ.ศ. 2551 มีปริมาณขยะ 34,371.39 ตัน (เทศบาลเมืองกระบี่, 2552: 25) ซึ่งจะเห็นได้ว่าจังหวัดกระบี่มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นค่อนข้างมากในทุกๆปี

เมื่อมีปริมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในทุกๆปีทำให้มีโรงแรมเกิดขึ้นทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กเป็นจำนวนมากเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจนอาจเรียกได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมโรงแรมในจังหวัดกระบี่ ซึ่งในปีพ.ศ. 2552 มีโรงแรมทั้งหมดถึง 429 แห่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกระบี่, 2552) ซึ่งการที่มีโรงแรมเป็นจำนวนมากนั้น หากเจ้าของโรงแรมและพนักงานไม่มีการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ และการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี รวมถึงผู้ใช้บริการโรงแรมไม่มีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าย่อมทำให้เกิดเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา เช่น เกาะพีพี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมแห่งหนึ่งของจังหวัดกระบี่ที่ปัจจุบันต้องประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในการขาดพื้นที่ในการฝังกลบขยะ เนื่องจากเกาะพีพีมีขนาดเล็กและเป็นที่ตั้งของโรงแรมและบ้านเรือนทำให้ไม่มีพื้นที่ในการฝังกลบขยะจึงเกิดปัญหาขยะล้นเกาะส่งกลิ่นเหม็นรบกวนชาวบ้านและนักท่องเที่ยวทำให้มีความจำเป็นต้องขนขยะ

เหล่านั้นกลับมากำกับบนฝั่งจึงเป็นการเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการขนย้ายขยะ และยังประสบกับปัญหาการขาดพื้นที่สร้างบ่อบำบัดน้ำเสียทำให้มีการแอบปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเลทำให้น้ำทะเลบริเวณเกาะพีพีไม่ใสสะอาดดังเช่นในอดีตอีกต่อไป

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีการศึกษาถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาการบริหารด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ การจัดการน้ำ การจัดการคุณภาพอากาศ การจัดการเสียง การจัดการพลังงาน การจัดการภูมิทัศน์และการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของโรงแรม รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมซึ่งจะส่งผลให้จังหวัดกระบี่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามมีคุณค่าและเป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่
3. เพื่อศึกษาปัญหา/อุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ หมายถึง การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ใน 8 ด้าน คือ การบริหารด้านสิ่งแวดล้อมของโรงแรม การจัดการขยะ การจัดการน้ำ การจัดการคุณภาพอากาศ การจัดการเสียง การจัดการพลังงาน การจัดการภูมิทัศน์และการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของโรงแรม

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นเจ้าของ/ผู้บริหาร/พนักงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 429 แห่ง ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเท่ากับ 207 ตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane ในการคำนวณ การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบเป็นระบบจากนั้นจึงโทรศัพท์ติดต่อไปยังโรงแรมเพื่อสอบถามความสมัครใจในการให้ข้อมูล กรณีที่โรงแรมใดที่ได้รับ การสุ่มเลือกไม่สมัครใจในการให้ข้อมูลก็จะเลือกโรงแรมในลำดับถัดไป การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามถามเจ้าของผู้บริหาร/พนักงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม และเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเพิ่มเติมจึงได้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโรงแรมในจังหวัดกระบี่ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ นายกสมาคมโรงแรมจังหวัดกระบี่ นิติกรองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวนาง และ นายกองค้การ-บริหารส่วนตำบลศาลาด่าน

การวิเคราะห์ข้อมูลมีการดำเนินการดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของโรงแรมและระดับการบริหารด้านสิ่งแวดล้อมของโรงแรมการจัดการขยะ การจัดการน้ำ การจัดการเสียง การจัดการพลังงาน การจัดการคุณภาพอากาศ การจัดการภูมิทัศน์ และการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม
- 2) การทดสอบสมมติฐานใช้ค่าสถิติ t-test และ F-test
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปัญหา/อุปสรรคของการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมนั้นใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละเพื่ออธิบายปัญหา/อุปสรรคของโรงแรมในจังหวัดกระบี่
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิดนำเสนอโดยการบรรยาย

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลจากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นเจ้าของ/ผู้บริหาร/พนักงานของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ จำนวน 207 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.9 อายุระหว่าง 25-34 ปี ร้อยละ 57.5 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 65.7 โดยทำงานในตำแหน่ง/หน้าที่พนักงานปฏิบัติงานมากที่สุด ร้อยละ 44.4 และมีระยะเวลาการทำงานในโรงแรม 1 ปี – 3 ปี เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 37.2

2. ข้อมูลทั่วไปของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผลจากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 207 แห่ง พบว่าโรงแรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนห้องพักต่ำกว่า 30 ห้อง ร้อยละ 43.0 โดยกลุ่มตัวอย่างไม่ทราบว่าโรงแรมของตนได้รับมาตรฐานระดับดาวมากที่สุด ร้อยละ 69.1 และโรงแรมส่วนใหญ่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 81.2 นอกจากนี้ยังโรงแรมมีปัญหาเสียงรบกวนถึง ร้อยละ 37.2

3. ระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่

การศึกษาระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ได้ศึกษาประเด็นการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม 8 ด้านของโรงแรม 207 แห่ง ผลการศึกษาแสดงไว้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่

การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม	ระดับการจัดการสิ่งแวดล้อม ของโรงแรม					ค่า เฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
1.การบริหารด้านสิ่งแวดล้อมของโรงแรม	18 (8.7)	105 (50.7)	68 (32.9)	10 (4.8)	6 (2.9)	3.50	0.71	ปานกลาง
2.การจัดการขยะของโรงแรม	24 (11.6)	73 (35.3)	85 (41.1)	22 (10.6)	3 (1.4)	3.39	0.68	ปานกลาง
3.การจัดการน้ำของโรงแรม	49 (23.7)	83 (40.1)	61 (29.5)	13 (6.3)	1 (0.5)	3.66	0.67	ปานกลาง
4.การจัดการเสียงของโรงแรม	34 (16.4)	83 (40.1)	69 (33.3)	18 (8.7)	3 (1.4)	3.50	0.68	ปานกลาง
5.การจัดการพลังงานของโรงแรม	44 (21.3)	88 (42.5)	62 (30.0)	12 (5.8)	1 (0.5)	3.62	0.63	ปานกลาง
6.การจัดการคุณภาพอากาศของโรงแรม	32 (15.5)	80 (38.6)	79 (38.2)	14 (6.8)	2 (1.0)	3.49	0.70	ปานกลาง
7.การจัดการภูมิทัศน์ของโรงแรม	120 (58.0)	60 (29.0)	24 (11.6)	2 (1.0)	1 (0.5)	4.23	0.66	มาก
8.การใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมของโรงแรม	42 (20.3)	77 (37.2)	71 (34.3)	16 (7.7)	1 (0.5)	3.58	0.74	ปานกลาง
รวม	28 (13.5)	105 (50.7)	67 (32.4)	6 (2.9)	1 (0.5)	3.62	0.52	ปานกลาง

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่

ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่

ตัวแปร	สถิติที่ใช้	ค่า t,F	P-Value	มีนัยสำคัญทางสถิติ
ปัจจัยภายในของโรงแรม				
1.ขนาดของโรงแรม	F-test	0.37	0.69	
2.ระดับปัญหาสิ่งแวดล้อมของโรงแรม	F-test	2.07	0.13	
3.ความใส่ใจการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมจากเจ้าของโรงแรม	t-test	4.09	0.000	*
4.การบริหารงานของโรงแรมในเครือ	F-test	30.25	0.000	*
5.ความต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดีของพนักงานโรงแรม	t-test	6.50	0.000	*
6.ความร่วมมือของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม	t-test	6.74	0.000	*
7.ผลประโยชน์ที่โรงแรมจะได้ รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี	t-test	4.55	0.000	*

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ (ต่อ)

ตัวแปร	สถิติที่ใช้	ค่า t,F	P-Value	มีนัยสำคัญทางสถิติ
ปัจจัยภายนอกของโรงแรม				
1.ผลกระทบจากการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมต่อชุมชน	F-test	25.35	0.000	*
2.การเรียกร้องของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ	F-test	9.10	0.000	*
3.ความต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดีของผู้ใช้บริการโรงแรม	F-test	13.65	0.000	*
4.การบังคับใช้กฎหมาย/ข้อบังคับของหน่วยงานภาครัฐ	t-test	7.59	0.000	*
5.การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	t-test	6.90	0.000	*
6.กระแสจรรยาบรรณสิ่งแวดล้อม	t-test	4.74	0.000	*
7.การรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	F-test	35.65	0.000	*

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยภายในที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ความใส่ใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมจากเจ้าของโรงแรม การบริหารงานของโรงแรมในเครือ ความต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดีของพนักงานโรงแรม ความร่วมมือของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม และผลประโยชน์ที่โรงแรมจะได้รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ผลกระทบจากการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมต่อชุมชน การเรียกร้องของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม ความต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดีของผู้ใช้บริการโรงแรม การบังคับใช้กฎหมาย/ข้อบังคับของหน่วยงานภาครัฐ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ กระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

5. ผลการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดกระบี่

ปัจจุบันผู้ประกอบการโรงแรมร่วมมือกันจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงแรมของตนเพื่อให้โรงแรมมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวน้อยที่สุด และยังได้ตระหนักถึงผลประโยชน์จากการมีสิ่งแวดล้อมของโรงแรมที่ดี เช่น จำนวนผู้เข้ามาใช้บริการของโรงแรมมากขึ้น การลดค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นต้น โดยขอความร่วมมือจากพนักงานภายในโรงแรม ผู้ใช้บริการโรงแรมและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเท่าที่จะสามารถทำได้ เนื่องจากโรงแรมในจังหวัดกระบี่เริ่มจะเข้าสู่ภาวะวิกฤตทั้งปัญหาการขาดแคลนน้ำและน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากโรงแรม โดยเฉพาะช่วงฤดูการท่องเที่ยว เมื่อมีปริมาณโรงแรมที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้น้ำที่นำมาใช้ในการอุปโภคและบริโภคภายในโรงแรมไม่เพียงพอกับความต้องการทำให้โรงแรมต้องซื้อน้ำที่มีราคาสูงกว่าราคาปกติเพื่อมาใช้ในโรงแรม ประกอบกับทางโรงแรมไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียภายในโรงแรมก่อนปล่อยออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะทำให้แหล่งน้ำสาธารณะบริเวณโรงแรมกลายเป็นน้ำเสียไหลลงสู่ทะเล และที่เกาะลันตาซึ่งพบ “ปัญหาขยะ” เป็นปัญหาที่สำคัญของโรงแรม เนื่องจากเกาะลันตามีพื้นที่ที่จำกัดประกอบกับการอุปโภคและบริโภคของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทำให้เกิดขยะเป็นจำนวนมากและทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถจัดเก็บขยะเหล่านั้นในเวลาที่กำหนดทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้างในโรงแรมส่งกลิ่นรบกวนผู้ใช้บริการโรงแรมและชาวบ้านที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณโรงแรม

โรงแรมที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี คือ โรงแรมรายวดีและโรงแรมลันตา ซีแฮส ซึ่งทั้งสองโรงแรมนั้นล้วนตั้งอยู่บนเกาะที่มีพื้นที่ที่จำกัด จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพมากที่สุดเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมที่ตั้งอยู่รอบบริเวณโรงแรม เช่น การคัดแยกขยะก่อนนำมาทิ้งบนฝั่งโดยนำขยะที่สามารถขายได้ไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับโรงแรม การใช้ผ้าเช็ดที่ผ่านการบำบัดมาใช้เลี้ยงปลาและรดน้ำต้นไม้ การลดการใช้สารเคมีโดยการใช้น้ำหมักชีวภาพ (EM) ที่ทำจากเศษอาหารและเปลือกผลไม้ของโรงแรมมาล้างพื้นห้องครัว ล้างห้องน้ำ รดน้ำต้นไม้ และนำกากไปเป็นปุ๋ยใส่ต้นไม้ และภายในโรงแรมมีต้นไม้ใหญ่มีความร่มรื่นน่าอยู่ส่วนที่พักอาศัยมีการออกแบบสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติริมทะเล

6. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ พบว่าโรงแรมในจังหวัดกระบี่มีปัญหา/อุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอมากที่สุด (ร้อยละ 44.4) รองลงมาคือ พนักงานขาดความรู้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 33.8) การขาดบุคลากรในการจัดการสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 31.4) การขาดความร่วมมือจากผู้เข้าใช้บริการ (ร้อยละ 30.9) การขาดเงินทุน/งบประมาณในการจัดการสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 29.0) การขาดอุปกรณ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ถังขยะ เป็นต้น (ร้อยละ 21.3) การขาดความร่วมมือจากพนักงานภายในโรงแรม (ร้อยละ 18.4) การขาดการสนับสนุนจากเจ้าของ/ผู้บริหารโรงแรม (ร้อยละ 11.1) การขาดความร่วมมือจากซัพพลายเออร์ (ร้อยละ 0.5) และการคมนาคมขนส่งไม่สะดวก (ร้อยละ 0.5)

ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่ซึ่งแบ่งเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของโรงแรม สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่

ความใส่ใจการจัดการสิ่งแวดล้อมของเจ้าของโรงแรมและการบริหารงานของโรงแรมในเครือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม เนื่องจากทางโรงแรมมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนอีกทั้งมีการเอาใจใส่ติดตาม ปรับปรุงการดำเนินการ ฯลฯ สอดคล้องกับผลการศึกษาของนารีกันต์ พรหมนง (2544: 141) ที่พบว่าความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงแรม และผลการศึกษาของ Mensah (2006: 428) ที่พบว่าโรงแรมที่มีการบริหารงานโดยเครือเซนต์มีการให้ความสนใจประเด็นทางสิ่งแวดล้อมมากกว่าโรงแรมที่มีการบริหารโดยเจ้าของ

ความต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดีของพนักงานโรงแรมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม เมื่อโรงแรมมีสิ่งแวดล้อมที่ดีทำให้พนักงานมีสถานที่ทำงานที่ดี มีบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติงานและการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการของโรงแรมซึ่งเป็นแรงจูงใจที่สำคัญประการหนึ่งในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg (1959 อ้างถึงในนิจวดี เจริญเกียรติบวร. 2538: 9) ที่กล่าวว่าสภาพแวดล้อมของการทำงานมีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ดีจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือของพนักงานโรงแรม ความร่วมมือของพนักงานโรงแรมจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม สอดคล้องแนวคิดของราตรี ภาธา (2543: 205) ที่ว่าทุกคน ทุกระดับทุกห้องที่มีหน้าที่ที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมบรรลุเป้าหมาย

ผลประโยชน์ที่โรงแรมจะได้รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีมีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม ผลประโยชน์ที่โรงแรมได้รับไม่ว่าจะเป็นตัวเงิน ภาพลักษณ์ที่ดีของโรงแรม ฯลฯ ล้วนเป็นผลประโยชน์จากการจัดการสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gilac et al. (2001: 467) พบว่าโรงแรมที่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมีผลประโยชน์ทางการเงินดีกว่าโรงแรมที่ไม่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

2. ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมในจังหวัดกระบี่

ปัจจัยด้านผลกระทบของโรงแรมที่มีต่อชุมชนและการเรียกร้องของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมมีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม เนื่องจากโรงแรมมีการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสมทำให้ชุมชนได้รับความเดือดร้อนเกิดความไม่พอใจโรงแรม จึงมีการร้องเรียนหรือไม่ให้ความร่วมมือกับโรงแรม ดังนั้นโรงแรมที่มีผลกระทบต่อชุมชนจึงจำเป็นต้องมีการดูแลแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของเจษฎา โชติกิจวิฑูรย์ (2542: 14) ที่กล่าวว่าชุมชนมีสิทธิที่จะเรียกร้องเพื่อคัดค้านโครงการหรืออะไรก็ตามที่พวกเขาเห็นว่า จะสร้างความเดือดร้อนให้กับพวกเขา และสอดคล้องกับผลการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษ (2552) พบว่าความสำเร็จส่วนหนึ่งของการจัดการสิ่งแวดล้อมมาจากการเรียกร้องและการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

ความต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดีของผู้ใช้บริการโรงแรมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม เนื่องจากผู้ใช้บริการโรงแรมที่มีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมสูงจะมีความต้องการโรงแรมที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของจำลอง โพธิ์บุญ (2551: 26) ที่กล่าวว่าความต้องการของลูกค้า/ผู้บริโภคเป็นแรงกดดันที่สำคัญให้เกิดการจัดการสิ่งแวดล้อม และการบังคับใช้กฎหมาย/ข้อบังคับของหน่วยงานภาครัฐก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม เนื่องจากกฎหมายข้อบังคับของหน่วยงานภาครัฐเป็นสิ่งที่โรงแรมต้องปฏิบัติตามเพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมของโรงแรม สอดคล้องกับแนวคิดของราตรี ภาธา (2543: 205) และจำลอง โพธิ์บุญ (2551: 22) ที่กล่าวว่ากฎหมายและระเบียบเป็นองค์ประกอบที่ทำให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐยังมีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงาน

ภาครัฐสามารถช่วยเหลือจัดให้มีหรือสนับสนุนด้านวิชาการและด้านการใช้ทรัพยากรต่างๆ หรือช่วยแนะนำแนวทางการปรับปรุงแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมให้มีประสิทธิภาพ

กระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม เนื่องจากกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ภาวะโลกร้อนทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความสนใจและตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่ใช้กระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นแรงผลักดันให้โรงแรมมีการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการจัดทำโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม เช่น 7 Greens เพื่อให้ผู้ประกอบการลดการทำลายสิ่งแวดล้อมและลดภาวะโลกร้อนจากการประกอบกิจการ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2552) นอกจากนี้การรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม เนื่องจากโรงแรมที่จะได้รับการรับรองนั้นต้องมีการจัดการที่ได้ตามมาตรฐานที่หน่วยงานเหล่านั้นกำหนดเพื่อแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมของโรงแรม (มูลนิธิไปไม่เที่ยว, 2552)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) โรงแรมควรมีนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนสอดคล้องกับลักษณะการบริหารงานและช่วยลดภาวะโลกร้อนเพื่อเป็นจุดขายให้นักท่องเที่ยวหันมาเลือกใช้บริการโรงแรมของตน เนื่องจากนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่เลือกเข้าพักในโรงแรมที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี สอดคล้องกับปัจจัยความต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดีของผู้ใช้บริการโรงแรมและกระแสการอนุรักษ์ที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม

2) ผู้ประกอบการโรงแรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมควรมีการกำหนดเกณฑ์และแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม

3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม เนื่องจากการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมที่จะทำให้การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมดีขึ้น

4) หน่วยงานภาครัฐควรมีแรงจูงใจให้เจ้าของ/ผู้บริหาร/พนักงานของโรงแรมมีการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม เช่น การประกวดการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม โดยมีรางวัลหรือเกียรติบัตรเป็นแรงจูงใจ เนื่องจากปัจจัยผลประโยชน์ที่โรงแรมจะได้รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีมีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม

5) หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติให้กับผู้ประกอบการหรือพนักงานโรงแรมเพื่อให้บุคลากรของโรงแรมมีความรู้ ความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อม เนื่องจากโรงแรมขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) เนื่องจากความร่วมมือของพนักงานโรงแรม ผลกระทบต่อชุมชนและการเรียกร้องของชุมชนจากการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมล้วนมีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม ดังนั้นโรงแรมควรจัดทำคู่มือในการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับพนักงานและผู้ให้บริการโรงแรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมและการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดผลกระทบและการเรียกร้องของชุมชนจากการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม

2) เนื่องจากโรงแรมมีงบประมาณและขนาดพื้นที่ที่แตกต่างกันไป จึงควรนำวิธีการที่เหมาะสมมาใช้กับโรงแรม เช่น การใช้น้ำสกัดชีวภาพ ระบบหมักกรอง เป็นต้น มาใช้ในบำบัดน้ำเสีย การใช้ระบบปรับอากาศหรือระบบทำน้ำอุ่นที่ช่วยในการประหยัดพลังงาน การใช้ใบเตยแทนสเปรย์ปรับอากาศในการลดกลิ่นอับในห้องพัก เป็นต้น ซึ่ง

วิธีการที่เหมาะสมจะช่วยลดต้นทุนและพื้นที่ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมทำให้การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) โรงแรมควรมีคณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมเพื่อติดตาม ปรับปรุงดูแลการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมให้มีประสิทธิภาพ

4) หน่วยงานภาครัฐควรมีความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย/ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมาย/ข้อบังคับของหน่วยงานภาครัฐมีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม

5) ผู้ประกอบการแต่ละโรงแรมควรให้ความสำคัญการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงแรมของตนรวมถึงการปฏิบัติตามกิจกรรมการทำงานต่างๆ ฯลฯ เพื่อลดผลกระทบจากโรงแรมของตนที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากทุกโรงแรมทำได้เช่นนี้ก็จะไม่มีปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าความใส่ใจการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมจากเจ้าข้อมีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรม

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. ความสำเร็จในการจัดการมลพิษของประเทศไทย. [online]. เข้าถึงได้จาก :

http://www.pcd.go.th/info_serv/pol_suc_dankhuntod.html. 2552.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. โครงการ"ปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อม"กระตุ้นผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวร่วมลดโลกร้อน. [online]. เข้าถึงได้จาก :http://www.greenleafthai.org/th/green_news/news/detail.php?ID=11. 2552.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกระบี่. รายชื่อที่พักจังหวัดกระบี่. [online]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.tat.or.th/uploaddept/36/Accom-Krabi.xls>. 2552.

จำลอง โพธิ์บุญ. 2551. **ISO 14001 ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร: ทิพนธ์การพิมพ์.

เจษฎา โชติกิจวิฑูรย์. 2542. **การจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาการจัดการไร่มุมนวนเวียนของชาวปกาสัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เทศบาลเมืองกระบี่. 2552. ปัญหาขยะของจังหวัดกระบี่. **เอกสารเพื่อประชาสัมพันธ์เทศบาลเมืองกระบี่**. 5 (ตุลาคม-ธันวาคม): 8-10.

นารีگانต์ พราหมนิก. 2544. **การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนักของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิจวดี เจริญเกียรติบรร. 2538. **การสร้างมาตรฐานวัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มูลนิธิใบไม้เขียว. โครงการใบไม้เขียว. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.greenleafthai.org>. 2552.

ราตรี ภารา. 2543. **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: อักษรภาพพัฒนา.

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. สถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่. [online]. เข้าถึงได้จาก :

[http://www.tourism.go.th/2009/upload/filecenter/file/stat_domestic_south50/Total_50\(Krabi\).xls](http://www.tourism.go.th/2009/upload/filecenter/file/stat_domestic_south50/Total_50(Krabi).xls). 2552.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถิติการท่องเที่ยว. [online]. เข้าถึงได้จาก :

http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/download/keystat_52/Key%2052_T.pdf. 2552.

Gilac, Alvarez M. J., et al. 2001. An Analysis of Environmental Management, Organizational Context and Performance of Spanish Hotels. **Omega**. 29 (December): 457-471.

Mensah, Ishmael. 2006. Environmental Management Practices Among Hotels in the Greater Accra Region. **Tourism Management**. 25 (September): 414-

ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทย

Factors Affecting Velocity of Money in Thailand

สุพิชชา โชติกำจร

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทยทั้งอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ (V1) และอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง (V2) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อ V1 ได้แก่ จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน นวัตกรรมทางการเงิน สิ่งที่ใช้แทนเงิน อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ อัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำตามลำดับ และปัจจัยที่มีผลต่อ V2 ได้แก่ นวัตกรรมทางการเงิน จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ อัตราเงินเฟ้อ และสิ่งที่ใช้แทนเงินตามลำดับ ซึ่งแบบจำลองทั้ง 2 มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพในระยะยาว จากการปรับตัวในระยะสั้นพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การปรับตัวในระยะสั้นของตัวแปรต่างๆ มีค่าอยู่ในช่วง 0 ถึง -2 และจากการวิเคราะห์ Impulse Response พบว่า V1 และ V2 มีการตอบสนองต่อนวัตกรรมทางการเงิน สิ่งที่ใช้แทนเงิน อัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ในทิศทางเดียวกัน และมีการตอบสนองต่อจำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์สถาบันรับฝากเงิน และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำในทิศทางตรงกันข้าม

คำสำคัญ : อัตราการหมุนเวียนของเงิน

Abstract

The objectives of this study are to study the factors affecting the velocity of money in Thailand; both the velocity of money in its narrow sense, meaning (V1), and in its broader sense (V2). The results indicate that the velocity of narrow money (V1) depends on the number of branches of commercial banks and deposit-taking institutions, on financial innovation, the existence of 'near-money', debenture rates, the inflation rate and time-deposit rates. The velocity of broad money (V2) depends on financial innovation, the number of branches of commercial banks and deposit-taking institutions, debenture rates, time-deposit rates, the inflation rate and the existence of adjustments in the short term, it was found that the speed of adjustment coefficient of the variables adjusted in the range 0 to -2. An analysis of the impulse response of the velocity of money to certain variables, found that the velocity of money responds to financial innovation, the existence of 'near-money', debenture rates and the inflation rate, in the same direction, and to the number of branches of commercial banks and deposit-taking institutions, as well as the time-deposit rates, in an opposing direction.

Key words : Velocity of Money

บทนำและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

นโยบายการเงินเป็นนโยบายที่สำคัญของธนาคารกลางที่ใช้สำหรับควบคุมปริมาณเงินและต้นทุนของเงิน (ดอกเบี้ย) ที่หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของนโยบายเศรษฐกิจมหภาคคือ การมีเสถียรภาพของระดับราคา การมีการจ้างงานเต็มที่ การมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่เพียงพอ และการมีความสมดุลในดุลการชำระเงิน อย่างไรก็ตามการที่นโยบายการเงินจะบรรลุเป้าหมายขั้นสูงสุดได้นั้น รัฐบาลจะต้องควบคุมปริมาณเงินให้เป็นไปตามแผนที่วางเอาไว้ เช่น นโยบายที่เศรษฐกิจซบเซาทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน อีกทั้งการลงทุน การผลิตและการใช้จ่ายของประชาชนอยู่ในระดับที่ต่ำ ธนาคารกลางจึงต้องมีหน้าที่ทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัวโดยจะต้องทำให้มีปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าเศรษฐกิจอยู่ในช่วงขยายตัว

ธนาคารกลางมีหน้าที่จะต้องลดความร่อนแรงของระบบเศรษฐกิจเพื่อไม่ให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัวมากเกินไปโดยการลดปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจลงเพื่อที่จะควบคุมให้ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่เหมาะสม

อัตราการหมุนเวียนของเงิน (Velocity of money) หมายถึง จำนวนครั้งที่เงินแต่ละหน่วยโดยเฉลี่ยแล้วถูกใช้ไปในรายการแลกเปลี่ยนทุกชนิดในระยะเวลาหนึ่ง เช่น 1 ปี หรืออัตราการเปลี่ยนมือของเงินต่อปี หรือการหมุนเวียนเปลี่ยนมือไปของเงินจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งในแต่ละปี ซึ่งอัตราการหมุนเวียนของเงินมีส่วนสำคัญในการดำเนินนโยบายการเงินของประเทศ แต่ปัญหาก็คือว่ารัฐบาลไม่สามารถที่จะกำหนดอัตราการหมุนเวียนของเงินได้เพราะปัจจัยที่กำหนดอัตราการหมุนเวียนของเงินนั้นอาจจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรม เช่น ลักษณะนิสัยของประชาชนในการใช้จ่าย นิสัยในการออมและการกักตุนเงิน นิสัยในการใช้สิ่งที่ใช้แทนเงิน อาทิเช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรเงินสด (Cash Card) และบัตรกดเงินสด (บัตร ATM) เป็นต้น ซึ่งถ้าประชาชนมีพฤติกรรมในการใช้สิ่งที่ใช้แทนเงินหรือว่าสิ่งที่คล้ายเงินในการใช้จ่ายใช้สอยแทนการใช้เงินสดมากขึ้นก็จะทำให้คนไม่จำเป็นต้องถือเงินสดไว้ในมือเป็นจำนวนมากในการซื้อสินค้าและบริการจึงทำให้มีความสะดวกและมีความคล่องตัวในการใช้จ่าย มีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันถ้าร้านค้ามีบริการรับชำระค่าสินค้าและบริการด้วยบัตรเครดิตและบัตรเดบิตผ่านระบบออนไลน์ (Electronic Data Capture - EDC) หรือมีเครื่องรูดบัตรอัตโนมัติที่รับชำระค่าสินค้าและบริการด้วยบัตรเครดิตและบัตรเดบิต ก็จะเป็นการเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายสินค้ามากขึ้น เพราะผู้ถือบัตรมีการตัดสินใจซื้อได้ง่ายกว่าการชำระด้วยเงินสด ดังนั้นจึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้อัตราการหมุนเวียนของเงินยังอาจจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านสถาบัน เช่น ในสังคมที่มีการพัฒนาแล้ว การมีระบบธนาคารพาณิชย์ซึ่งรับฝากเงินประเภทเงินฝากเพื่อเรียกเงินฝากกระแสรายวัน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการชำระหนี้ของหน่วยธุรกิจหรือประชาชน และการมีระบบธนาคารพาณิชย์จะเอื้ออำนวยให้คนสามารถใช้สิ่งที่ใช้แทนเงินมากขึ้น ดังนั้นจึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้นด้วย

เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อธนาคารกลางหรือรัฐบาลในการใช้นโยบายการเงินในการควบคุมปริมาณเงินให้ เป็นไปตามทิศทางที่กำหนดและตรงตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ ดังนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องทราบถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงิน ทั้งนี้หากรัฐบาลสามารถทราบได้ว่ามีตัวแปรทางเศรษฐกิจตัวใดบ้างที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงิน รัฐบาลก็สามารถที่จะดำเนินนโยบายจัดการกับตัวแปรเหล่านั้นให้มีความเหมาะสม และในที่สุดก็จะทำให้การดำเนินนโยบายการเงินของรัฐบาลในการควบคุมปริมาณเงินบรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับอัตราการหมุนเวียนของเงินตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีการศึกษาและงานวิจัยออกมาอย่างต่อเนื่อง ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงรูปแบบวิธีการศึกษา โดยจะนำเสนอ ดังนี้

ตามแนวคิดของ Fisher (1911) ที่ว่า ปัจจัยที่กำหนดอัตราการหมุนเวียนของเงินในระยะสั้นจะประกอบไปด้วย 3 ปัจจัยด้วยกันคือ อัตราดอกเบี้ย การคาดคะเนระดับราคา และระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสถานการณ์ในอนาคต โดยถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นในขณะที่สิ่งอื่นๆ คงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ความต้องการถือเงินของคนก็จะน้อย แต่จะถูกเปลี่ยนเป็นพันธบัตรและสินค้าประเภททุน ซึ่งจะทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้น และถ้าเกิดภาวะเงินเฟ้อหรือมีการคาดว่าระดับราคาจะสูงขึ้น จะทำให้เงินมีค่าลดลง ทำให้คนจะรีบใช้เงินซื้อสินค้าโดยเร็วก่อนที่ราคาจะสูงขึ้น ส่งผลให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้น ส่วนปัจจัยในระยะยาว Fisher เห็นว่า จะประกอบไปด้วย ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและปัจจัยทางด้านสถาบันซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ นิสัยของประชาชน ระบบการชำระเงินในสังคม และปัจจัยอื่นๆ ซึ่งนิสัยของประชาชนจะมีผลกระทบต่ออัตราการหมุนเวียนของเงิน ที่สำคัญคือนิสัยในการมัธยัสถ์ และการกักตุนเงิน (thrift and hoarding) นิสัยในการใช้สิ่งที่ใช้แทนเงิน และนิสัยในการใช้เช็ค (บัญชีเงินฝากเพื่อเรียก) ดังนั้นในสังคมที่มีระบบการเงินที่พัฒนาแล้วจำนวนเงินที่ต้องการถือไว้โดยเฉลี่ยจะลดลงและทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้น

จากแนวคิดของ Fisher ได้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Friedman (1956) ในเรื่องของตัวแปรอัตราดอกเบี้ยและอัตราเงินเฟ้อ โดย Friedman เห็นว่า มีการทดแทนการถือเงินด้วยการถือหลักทรัพย์และสินทรัพย์ที่แท้จริง และถ้ามีการคาดการณ์ว่าอัตราเงินเฟ้อจะสูงขึ้นคนจะเลือกถือสินทรัพย์มากกว่าที่นำเงินไปฝากไว้ในธนาคารพาณิชย์ และจากแนวคิดดังกล่าว ได้สอดคล้องกับงานของ D. Laidler (1966) ซึ่งเห็นว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของเงินจะมีอยู่ 4 ตัวแปร ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อที่คาดการณ์ การเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนและการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางการเงิน และจากงานศึกษาของ Wong (1977) และ Park (1973) เห็นว่า อัตราเงินดอกเบี้ยและอัตราเงินเฟ้อเป็นตัวแปรที่มีความเหมาะสมในการใช้วัดค่าเสียโอกาสของการถือเงิน อีกทั้งยังมีงานของ James J. Puplava (2002) ที่บอกถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการหมุนเวียนของเงิน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เองจะมีผลทำให้ความต้องการถือเงินของคนน้อยลง ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ปัจจัยด้วยกันคือ การเปลี่ยนแปลงในระดับราคา สิ่งที่ทดแทนเงิน ปริมาณสินเชื่อและอัตราดอกเบี้ย

เมื่อพิจารณาตัวแปรการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางการเงิน หรือการพัฒนากระบวนการเงิน (Financial Development) ได้มีงานศึกษาหลายงานที่ใช้ตัวแปรเหล่านี้ในการวิเคราะห์อัตราการหมุนเวียนของเงิน ซึ่งจากงานของ Short (1973), Khan (1973) และ Valerio (2006) ได้เลือกใช้ตัวแปรการเพิ่มจำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์เป็นตัวแทนการพัฒนากระบวนการเงิน และจากงานของ Ramsaran (1991) ได้ใช้อัตราส่วนของเงินฝากเพื่อเรียกต่อเงินสดที่อยู่ในมือประชาชน (demand deposit/currency) อีกทั้งยังมีงานของ Akhtaruzzaman (2008) ที่ใช้สัดส่วนของปริมาณเงินฝากเพื่อเรียกต่อปริมาณเงินฝากประจำ เป็นตัวแทนการพัฒนากระบวนการเงิน

นอกจากนี้ยังมีการเลือกใช้ตัวแปรนวัตกรรมทางการเงิน (Financial Innovation) ในการวิเคราะห์อัตราการหมุนเวียนของเงินอีกด้วย ซึ่งจากงานของ Arrau (1991) ได้ใช้สัดส่วนของปริมาณเงินในความหมายกว้างต่อปริมาณเงินในความหมายแคบ (M2/M1) เป็นตัวแทนนวัตกรรมทางการเงิน และงานของ Zacharia Irungu (2003) ได้ใช้อัตราส่วนของสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ต่อ GDP (Bank asset /GDP) และจากงานของ Bordo and Jonung (1981) ได้ใช้สัดส่วนของเงินฝากเพื่อเรียกต่อเงินสดที่อยู่ในมือประชาชน (demand deposit-currency) อีกทั้งยังได้ใช้สัดส่วนของเงินฝากประจำต่อเงินสดที่อยู่ในมือประชาชน (time deposit-currency) เป็นตัวแทนนวัตกรรมทางการเงิน และยังมีงานของ Agheveli (1980) ที่เลือกใช้สัดส่วนของเงินฝากเพื่อเรียกต่อเงินฝากประจำ (demand deposit-time deposit) และสัดส่วนของเงินฝากทั้งหมดต่อปริมาณเงินสดที่อยู่ในมือประชาชน (total deposit-currency) เป็นตัวแทนนวัตกรรมทางการเงิน

ตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราการหมุนเวียนของเงินนั่นก็คือ ระดับรายได้ ซึ่งอาจจะวัดจาก Per capita income หรือ Total national income ซึ่ง Friedman (1969) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้กับอัตราการหมุนเวียนของเงินไว้ว่า เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งแล้วถ้ารายได้เพิ่มขึ้นจะทำให้ความต้องการถือเงินเพิ่มขึ้นในอัตราที่มากกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ จะมีผลให้อัตราการหมุนเวียนของเงินลดลง นั่นคือ การที่ความยืดหยุ่นของความต้องการถือเงินต่อรายได้มีค่ามากกว่า 1 ซึ่ง Friedman เรียกเหตุการณ์ลักษณะนี้ว่า “Luxury good effect” ส่วน Gurley and Shaw (1971) ได้เสนอแนวคิดที่เป็นการขยายความจากแนวคิดของ Friedman โดยกล่าวว่า ในช่วงที่เศรษฐกิจกำลังเจริญเติบโต ในช่วงแรกนั้นระดับรายได้ที่แท้จริงจะเพิ่มสูงขึ้นแต่อัตราการหมุนเวียนของเงินจะลดลง แต่ในที่สุดแล้ว เมื่อระยะเวลาผ่านไปอัตราการหมุนเวียนของเงินก็เพิ่มสูงขึ้น นั่นก็เป็นเพราะว่าระบบเศรษฐกิจอาจจะเกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่า “Economy of scale” คือการที่คนจะลดการถือเงินลง นั่นก็คือ การที่ความยืดหยุ่นของความต้องการถือเงินต่อรายได้มีค่าน้อยกว่า 1 ซึ่งจะมีผลให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้น

ดังนั้น จะได้ว่าตัวแปรอิสระที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแปรรายได้เฉลี่ยต่อหัว นวัตกรรมทางการเงิน จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน สิ่งที่ใช้แทนเงิน อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน และจำนวนเครื่องรูดบัตรเครดิตและบัตรเดบิต และเนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยได้แบ่งปริมาณเงินออกเป็น 2 ประเภท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2550) ได้แก่ ปริมาณเงินในความหมายแคบและปริมาณเงินตามความหมายกว้าง ดังนั้นตัวแปรตามที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ อัตรา

การหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบและอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง ซึ่งเขียนในรูปฟังก์ชันได้ดังนี้

ฟังก์ชันอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ

$$V1_t = f(RY_t, FI_t, NB_t, NEAR_t, INF_t, SD_t, TD_t, MLR_t, B_t, BS_t, EDC_t) \quad (2.1)$$

ฟังก์ชันอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง

$$V2_t = f(RY_t, FI1_t, NB_t, NEAR_t, INF_t, SD_t, TD_t, MLR_t, B_t, BS_t, EDC_t) \quad (2.2)$$

โดยที่ V1 คือ อัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ V2 คือ อัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง RY คือ รายได้เฉลี่ยต่อหัว FI คือ นวัตกรรมทางการเงิน ที่แสดงได้จากสัดส่วนของปริมาณเงินฝากเพื่อเรียกต่อเงินสดที่อยู่ในมือประชาชน (Bordo and Jonung, 1981) FI1 คือ นวัตกรรมทางการเงิน ที่แสดงได้จากสัดส่วนของปริมาณเงินฝากเพื่อเรียกและเงินฝากออมทรัพย์ต่อเงินสดที่อยู่ในมือประชาชน (Aghevi, 1980) NB คือ จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน NEAR คือ สิ่งที่ใช้แทนเงิน INF คือ อัตราเงินเพื่อ SD คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ TD คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ MLR คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ B คือ อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล BS คือ อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน และ EDC คือ จำนวนเครื่องรูดบัตรเครดิตและบัตรเดบิต

จากงานศึกษาหลายๆ งาน ได้มีการสร้างแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินขึ้นมารวมทั้งมีวิธีการวิเคราะห์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น Zacharia Irungu (2003) ได้สร้างแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินซึ่งแสดงได้ดังสมการ (2.3) โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยวิธี Cointegration และ Error Correction Model และจากงานของ Nunes and Valerio (2006) ได้สร้างแบบจำลองดังสมการ (2.4) โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยวิธี Cointegration ในรูปแบบของ Johansen และจากงานของ Akhtaruzzaman (2008) แบบจำลองแสดงได้ดังสมการ (2.5) และใช้การวิเคราะห์ด้วยวิธี Vector Auto-Regression (VAR Model) และ Cointegration ในรูปแบบของ Johansen

$$\log V0_t = \beta_0 + \beta_1 \log Y_t + \beta_2 \log r_t + \beta_3 \log e_t + \beta_4 \log \pi_t^e + \beta_5 \theta_t + \mu^* \quad (2.3)$$

$$\ln V_t = \alpha_0 + \beta_1 \ln PY_t + \beta_2 \ln R_t + \beta_3 \ln N_t + u_t \quad (2.4)$$

$$\ln VM_t = \alpha_0 + \beta_1 \ln FDEV_t + \beta_2 \ln i_t + \beta_3 \ln INF_t + \beta_4 \ln Y_t + u_t \quad (2.5)$$

ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จะสามารถกำหนดรูปแบบของแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงิน ได้ดังนี้

แบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ (V1)

$$\begin{aligned} \ln(V1_t) = & \alpha_0 + \alpha_1 \ln(RY_t) + \alpha_2 \ln(FI_t) + \alpha_3 \ln(NB_t) + \alpha_4 \ln(NEAR_t) + \alpha_5 \ln(INF_t) \\ & + \alpha_6 \ln(SD_t) + \alpha_7 \ln(TD_t) + \alpha_8 \ln(MLR_t) + \alpha_9 \ln(B_t) + \alpha_{10} \ln(BS_t) \\ & + \alpha_{11} \ln(EDC_t) + \varepsilon_t \end{aligned} \quad (2.6)$$

แบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง (V2)

$$\begin{aligned} \ln(V2_t) = & \beta_0 + \beta_1 \ln(RY_t) + \beta_2 \ln(FI_t) + \beta_3 \ln(NB_t) + \beta_4 \ln(NEAR_t) + \beta_5 \ln(INF_t) \\ & + \beta_6 \ln(SD_t) + \beta_7 \ln(TD_t) + \beta_8 \ln(MLR_t) + \beta_9 \ln(B_t) + \beta_{10} \ln(BS_t) \\ & + \beta_{11} \ln(EDC_t) + \varepsilon_t \end{aligned} \quad (2.7)$$

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2540 ถึง ไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2552 รวมทั้งสิ้นเป็น 51 ไตรมาส โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของแบบจำลองด้วยวิธี Cointegration ในรูปแบบของ Johansen (1990) และทำการศึกษาการปรับตัวในระยะสั้นของแบบจำลองด้วยวิธี Error Correction Model โดยวิเคราะห์จาก Vector Error Correction (VEC) รวมทั้งทำการศึกษาการตอบสนองของอัตราการหมุนเวียนของเงินต่อตัวแปรต่างๆ ด้วยวิธี Impulse Response Function

สมมติฐานของแบบจำลอง

1) รายได้เฉลี่ยต่อหัว (RY)

$$\frac{\partial V1}{\partial RY} < 0 \quad , \quad \frac{\partial V2}{\partial RY} < 0 \quad \text{“Luxury good effect” (Friedman, 1969)}$$

$$\frac{\partial V1}{\partial RY} > 0 \quad , \quad \frac{\partial V2}{\partial RY} > 0 \quad \text{“Economy of scale” (Gurley and shaw, 1971)}$$

2) นวัตกรรมทางการเงิน (FI, FI1)

$$\frac{\partial V1}{\partial FI} > 0 \quad (FI = \text{Demand Deposit/Currency}) \quad (\text{Bordo and Jonung, 1981})$$

$$\frac{\partial V2}{\partial FI1} > 0 \quad (FI1 = \text{Demand Deposit and Saving Deposit/Currency}) \quad (\text{Agheveli, 1980})$$

3) จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน (NB)

$$\frac{\partial V1}{\partial NB} > 0 \quad , \quad \frac{\partial V2}{\partial NB} > 0$$

$$\frac{\partial V1}{\partial NB} < 0 \quad , \quad \frac{\partial V2}{\partial NB} < 0$$

4) สิ่งที่ใช้แทนเงิน (NEAR)

$$\frac{\partial V1}{\partial NEAR} > 0 \quad , \quad \frac{\partial V2}{\partial NEAR} > 0$$

5) อัตราเงินเฟ้อ (INF)

$$\frac{\partial V1}{\partial INF} > 0 \quad , \quad \frac{\partial V2}{\partial INF} > 0 \quad (\text{Fisher, 1911})$$

6) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ (SD)

$$\frac{\partial V1}{\partial SD} < 0 \quad , \quad \frac{\partial V2}{\partial SD} < 0$$

7) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 1 ปีของธนาคารพาณิชย์ (TD)

$$\frac{\partial V1}{\partial TD} < 0 \quad , \quad \frac{\partial V2}{\partial TD} < 0$$

8) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ (MLR)

$$\frac{\partial V1}{\partial MLR} < 0 \quad , \quad \frac{\partial V2}{\partial MLR} < 0$$

9) อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล (B)

$$\frac{\partial V1}{\partial B} > 0 \quad , \quad \frac{\partial V2}{\partial B} > 0$$

10) อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน (BS)

$$\frac{\partial V1}{\partial BS} > 0 \quad , \quad \frac{\partial V2}{\partial BS} > 0$$

11) จำนวนเครื่องรูดบัตรเครดิตและบัตรเดบิต (EDC)

$$\frac{\partial V1}{\partial EDC} > 0 \quad , \quad \frac{\partial V2}{\partial EDC} > 0$$

ผลการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้ จะเริ่มทำการทดสอบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงหลายตัวแปร (Multicollinearity) ก่อน กล่าวคือ จะต้องทำการทดสอบว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูงหรือไม่ ซึ่งการทดสอบจะใช้วิธี Simple Correlation Coefficients ในการทดสอบทั้งแบบจำลอง V1 และ V2 ผลการทดสอบพบว่า ตัวแปร SD, TD และ MLR มีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูง ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปร B และ BS มีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูงอีกด้วย ดังนั้นจะต้องทำการแก้ไขปัญหาโดยจะต้องตัดตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูงออกไปให้เหลือเพียงตัวเดียว เพราะฉะนั้นจะตัดตัวแปร SD และ MLR ออก ให้เหลือเพียง TD (จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน) และได้ตัดตัวแปร B ออก ให้เหลือเพียง BS (อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน)

ดังนั้น ตัวแปรที่จะนำไปวิเคราะห์ในแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงิน จะประกอบไปด้วย ตัวแปร V1, V2, RY, FI, FI1, NB, NEAR, INF, TD, BS และ EDC

ต่อมาได้ทำการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationary) ด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) Unit Root Test และ วิธี Phillips-Perron (P-P) Unit Root Test ซึ่งผลการทดสอบของทั้ง 2 วิธี พบว่า ตัวแปรทั้งหมดมีลักษณะหนึ่งที่ระดับ First Difference หรือ I(1) ยกเว้นตัวแปร EDC เพียงตัวเดียวที่มีลักษณะไม่นิ่ง (Non-stationary) ที่ระดับ First Difference หรือไม่นิ่งที่ I(1)

จากแนวคิดของ Johansen (1990) ที่ว่า ตัวแปรต่างๆ ในแบบจำลองจะต้องมีอันดับความสัมพันธ์ของข้อมูล อยู่ในอันดับเดียวกัน จึงจะสามารถนำไปวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างตัวแปรเหล่านั้นได้ ดังนั้นตัวแปรที่จะใช้ในการศึกษาแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงิน จะประกอบไปด้วย ตัวแปร V1, V2, RY, FI, FI1, NB, NEAR, INF, TD และ BS เนื่องจากตัวแปรเหล่านี้มีอันดับความสัมพันธ์ของข้อมูลอยู่ในอันดับเดียวกันที่ I(1)

3.1 ผลการประมาณค่าแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ

รูปแบบสมการที่ใช้ทดสอบคือ

$$\ln(V1_t) = \alpha_0 + \alpha_1 \ln(RY_t) + \alpha_2 \ln(FI_t) + \alpha_3 \ln(NB_t) + \alpha_4 \ln(NEAR_t) + \alpha_5 \ln(INF_t) + \alpha_6 \ln(TD_t) + \alpha_7 \ln(BS_t) + \varepsilon_t \quad (3.1)$$

1) ผลการทดสอบ Cointegration

การทดสอบ Cointegration ตามวิธีของ Johansen (1990) จะเริ่มการทดสอบด้วยการหาความยาว Lag ที่เหมาะสมที่จะใช้ใน VAR Model โดยจะพิจารณาจากค่า Schwartz Bayesian Criterion (SBC) ที่มีค่าต่ำสุด จากนั้นจะทำการทดสอบหารูปแบบของ VAR Model และจำนวน Cointegrating Vector ใน VAR Model ตามวิธี Maximal Eigenvalue Statistic และ Trace Statistic สำหรับการเลือกรูปแบบของ VAR Model และจำนวน Cointegrating Vector นั้น จะทำไปพร้อมกันโดยการสร้างแบบจำลองทั้ง 5 รูปแบบ และเลือกจำนวนของ Cointegrating Vector ที่เหมาะสมในแต่ละแบบจำลอง โดยพิจารณาจากค่า Maximal Eigenvalue Statistic และ Trace Statistic พร้อมทั้งเปรียบเทียบค่า SBC ของแต่ละแบบจำลอง โดยจะเลือกแบบจำลองที่ให้ค่า SBC ที่ต่ำที่สุด ซึ่งจะได้จำนวน Cointegrating Vector ที่เหมาะสมในแบบจำลอง (Hall and Others, 1994)

จากผลการหาความยาว Lag ที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากค่า Schwartz Bayesian Criterion (SBC) ที่มีค่าต่ำสุด ผลการทดสอบพบว่า ความยาว Lag ที่เหมาะสมคือ 1 ซึ่งหมายความว่า ข้อมูลในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ 1 คาบเวลา จะถูกปรับให้เข้ากับช่วงเวลาในปัจจุบัน และจากผลการทดสอบหารูปแบบของ VAR Model พบว่า ผลการทดสอบได้เลือกแบบจำลองที่มีค่าคงที่และจำกัดแนวโน้มเวลาใน Cointegrating Vector (Intercept and trend in CE – no trend in VAR)

จากนั้นทำการพิจารณาจำนวน Cointegrating Vector ใน VAR Model ที่ได้เลือกรูปแบบไว้ โดยวิธี Likelihood ratio test ซึ่งจะต้องทำการเปรียบเทียบค่าสถิติที่คำนวณได้กับค่าวิกฤต ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด การทดสอบสมมติฐานของ Maximal Eigenvalue Statistic และ Trace Statistic จะทำการทดสอบไปเรื่อยๆ

จนกว่าจะไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และจากผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 2 วิธีแสดงผลการทดสอบออกมาสอดคล้องกันคือ มีจำนวน Cointegrating Vector เท่ากับ 3 นั้นแสดงว่า ใน VAR Model ที่มีค่าคงที่และจำกัดแนวโน้มเวลาใน Cointegrating Vector มีจำนวน Cointegrating Vector เท่ากับ 3 หรือมีรูปแบบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวอยู่ 3 รูปแบบ

จากตาราง 3.1 แสดงให้เห็นถึงค่าพารามิเตอร์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Normalized Cointegrating Coefficients) ซึ่งพบว่า Cointegrating Vector ที่ 2 นั้น เครื่องหมายของสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรเป็นไปตามสมมติฐานของแบบจำลอง กล่าวคือ ตัวแปร FI, NEAR, INF และ BS มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ V1 สำหรับตัวแปร NB และ TD มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับ V1

ตาราง 3.1 ผลการประมาณค่าของ Cointegration Vector ของสมการอัตราดอกเบี้ยเงินตามความหมายแคบ

Variables	Vector 1	Vector 2*	Vector 3
V1	1.0000	1.0000	1.0000
RY	-0.0601	0.0000	0.0000
FI	-0.1423	0.1456	0.0000
NB	-1.6453	-1.6267	-1.1771
NEAR	-0.5658	0.5707	-0.3606
INF	0.0102	0.0092	-0.0048
TD	-0.0077	-0.0092	-0.0263
BS	0.2048	0.2023	0.1332
Trend	0.0457	0.0450	0.0305

ที่มา : จากการคำนวณ

- หมายเหตุ : 1. เครื่องหมาย * แสดงถึงเครื่องหมายของ Normalized Cointegrating Vector ที่เป็นไปตามสมมติฐาน
2. ตัวแปรอยู่ในรูป Natural Logarithm

จากการทำ Normalized Cointegrating Vector นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาว่า ถ้าหากตัวแปรอิสระแต่ละตัวเปลี่ยนแปลงไปแล้ว จะมีผลทำให้ตัวแปรตามเปลี่ยนแปลงไปเท่าใด ในที่นี้ตัวแปรตามก็คือ อัตราดอกเบี้ยเงินในความหมายแคบ (V1) จากค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ทำการ Normalized Cointegrating Vector นั้น จะแสดงถึงความยืดหยุ่นในระยะยาว (Long-run elasticity) ของตัวแปรตามต่อตัวแปรอิสระในแบบจำลองอัตราดอกเบี้ยเงินตามความหมายแคบ

ผลการประมาณค่าแบบจำลองอัตราดอกเบี้ยเงินตามความหมายแคบ (V1)

$$\ln(V1_t) = 0.0450Trend + 0.1456 \ln(FI_t) - 1.6267 \ln(NB_t) + 0.5705 \ln(NEAR_t) + 0.0092 \ln(INF_t) - 0.0092 \ln(TD_t) + 0.2023 \ln(BS_t) \quad (3.2)$$

2) ผลการทดสอบ Error Correction Model (ECM)

Cointegration และ Error Correction Model เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวแล้ว (cointegration relationship) ในระยะสั้นอาจมีการเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพ (disequilibrium) ดังนั้น สามารถที่จะสร้างแบบจำลองที่เรียกว่า Error Correction Model เพื่ออธิบายการปรับตัวในระยะสั้นของตัวแปรต่างๆ เพื่อให้เข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว พจน์ค่าความคลาดเคลื่อน (error term) ในสมการที่ได้แสดงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวนั้น (Cointegration Equation) จะเป็นค่าความคลาดเคลื่อนดุลยภาพ (equilibrium error) และสามารถที่จะนำพจน์ค่าความคลาดเคลื่อนดังกล่าวนี้ไปผูกพฤติกรรมระยะสั้นกับระยะยาว

ได้ โดยการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ระยะเวลาจะต้องวิเคราะห์จาก Vector Error Correction (VEC) ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่เป็นตัวแปรภายใน (Endogeneous variable) ต่างๆ ในแบบจำลองว่ามี การปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาวอย่างไร หรือขึ้นอยู่กับเปลี่ยนแปลงของตัวแปรใดบ้างโดยจะทำการถดถอย (Regression) ผลต่างลำดับที่ 1 (First difference) ของตัวแปรภายใน (Endogeneous variables) แต่ละตัวใน แบบจำลองกับ Lag ที่ 1 ของ Cointegrating Equation ที่ได้จากขั้นตอนก่อนหน้ากับผลต่างลำดับที่ 1 ใน Lag ต่างๆ ของตัวแปรที่อยู่ในระบบ

ตาราง 3.2 ผลการปรับตัวระยะสั้น (Error Correction) ของแบบจำลอง V1

Error Correction:	$\Delta V1$	ΔRY	ΔFI	ΔNB
$ecm(1)_{t-1}$	-0.01847 [-0.07412]	0.13081 [0.53200]	-0.24950 [-0.41417]	0.27194 [2.42726]***
$ecm(2)_{t-1}$	-0.25743 [-1.49098]*	-0.96394 [-5.65689]***	0.88022 [2.10829]*	0.09393 [1.20968]
$ecm(3)_{t-1}$	0.06809 [1.01102]	0.21000 [3.15954]***	-0.30106 [-1.84870]**	-0.05019 [-1.65706]*

Error Correction:	$\Delta NEAR$	ΔINF	ΔTD	ΔBS
$ecm(1)_{t-1}$	0.44967 [1.02974]	21.10203 [5.36861]***	0.54168 [0.23742]	0.96373 [1.08921]
$ecm(2)_{t-1}$	-0.00925 [-0.03055]	2.21080 [0.81158]	2.16348 [1.36827]	-0.89211 [-1.45485]*
$ecm(3)_{t-1}$	0.06633 [0.56191]	5.12592 [4.82415]***	-0.19547 [-0.31693]	0.43392 [1.81416]**

ที่มา: จากการคำนวณ

- *หมายเหตุ : 1. ตัวแปรอยู่ในรูป Natural Logarithm
2. ตัวเลขในวงเล็บ [] คือ ค่า t - statistics
3. เครื่องหมาย * มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10
4. เครื่องหมาย ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05
5. เครื่องหมาย *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

เมื่อพิจารณาเครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์การปรับตัวในระยะสั้น (Speed of Adjustment Coefficient) หรือ สัดส่วนการเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพ (Disequilibrium) ของตัวแปรต่างๆ ในแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงิน ตามความหมายแคบ (V1) พบว่า มีค่าการปรับตัวอยู่ในช่วง 0 ถึง -2 และมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสอดคล้องกับหลัก ทฤษฎีที่ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว จะต้องลดลงเรื่อยๆ ดังแสดงใน ตาราง 3.2

3.2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง

รูปแบบสมการที่ใช้ทดสอบคือ

$$\ln(V2_t) = \beta_0 + \beta_1 \ln(RY_t) + \beta_2 \ln(FI_t) + \beta_3 \ln(NB_t) + \beta_4 \ln(NEAR_t) + \beta_5 \ln(INF_t) + \beta_6 \ln(TD_t) + \beta_7 \ln(BS_t) + \varepsilon_t$$

(3.3)

1) ผลการทดสอบ Cointegration

จากผลการทดสอบการหาความยาว Lag ที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากค่า Schwartz Bayesian Criterion (SBC) ที่มีค่าต่ำสุด ผลการทดสอบพบว่า ความยาว Lag ที่เหมาะสม คือ 1 ซึ่งหมายความว่า ข้อมูลในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ 1 คาบเวลา จะถูกปรับให้เข้ากับช่วงเวลาในปัจจุบัน และจากผลการทดสอบหารูปแบบของ VAR Model พบว่า ผลการทดสอบได้เลือกแบบจำลองที่ไม่มีแนวโน้มเวลา แต่จำกัดค่าคงที่ใน Cointegrating Vector (Intercept (no trend) in CE – no intercept in VAR)

จากนั้นทำการพิจารณาจำนวน Cointegrating Vector ใน VAR Model ที่ได้เลือกรูปแบบไว้ โดยวิธี Likelihood ratio test ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 2 วิธีแสดงผลการทดสอบออกมาสอดคล้องกันคือ มีจำนวน Cointegrating Vector เท่ากับ 4 นั้นแสดงว่า ใน VAR Model ที่ไม่มีแนวโน้มเวลา แต่จำกัดค่าคงที่ใน Cointegrating Vector มีจำนวน Cointegrating Vector เท่ากับ 4 หรือมีรูปแบบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวอยู่ 4 รูปแบบ

จากตาราง 3.3 แสดงให้เห็นถึงค่าพารามิเตอร์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Normalized Cointegrating Coefficients) ซึ่งพบว่า Cointegrating Vector ที่ 2 นั้น เครื่องหมายของสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรเป็นไปตามสมมติฐานของแบบจำลอง กล่าวคือ ตัวแปร FI1, NEAR, INF และ BS มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ V2 สำหรับตัวแปร NB และ TD มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับ V2

ตาราง 3.3 ผลการประมาณค่าของ Cointegration Vector ของสมการอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง

Variables	Vector 1	Vector 2*	Vector 3	Vector 4
V2	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000
RY	3.1879	0.0000	0.0000	0.0000
FI1	1.4149	0.6042	0.0000	0.0000
NB	-0.5203	-0.1530	0.0016	0.0000
NEAR	-0.6286	0.0224	-0.1204	-0.1190
INF	-0.0478	0.0231	-0.0127	-0.0128
TD	-0.0727	-0.0471	-0.0390	-0.0391
BS	-0.1978	0.0534	-0.3197	-0.3229
Intercept	-15.0282	2.3279	5.2847	5.2822

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : 1. เครื่องหมาย * แสดงถึงเครื่องหมายของ Normalized Cointegrating Vector ที่เป็นไปตามสมมติฐาน

2. ตัวแปรอยู่ในรูป Natural Logarithm

ผลการประมาณค่าแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง (V2)

$$\ln(V2_t) = 2.3279 + 0.6042 \ln(FI1_t) - 0.1530 \ln(NB_t) + 0.0224 \ln(NEAR_t) + 0.0231 \ln(INF_t) - 0.0471 \ln(TD_t) + 0.0534 \ln(BS_t) \quad (3.4)$$

2) ผลการทดสอบ Error Correction Model (ECM)

เมื่อพิจารณาเครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์การปรับตัวในระยะสั้น (Speed of Adjustment Coefficient) หรือสัดส่วนการเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพ (Disequilibrium) ของตัวแปรต่างๆ ในแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง (V2) พบว่า มีค่าการปรับตัวอยู่ในช่วง 0 ถึง -2 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับหลัก

ทฤษฎีที่ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว จะต้องลดลงเรื่อยๆ ดังแสดงในตาราง 3.4

ตาราง 3.4 ผลการปรับตัวระยะสั้น (Error Correction) ของแบบจำลอง V2

Error Correction:	$\Delta V2$	ΔRY	$\Delta FI1$	ΔNB
$ecm(1)_{t-1}$	0.12760 [0.44413]	0.39928 [1.66743]*	-0.75337 [-2.98619]***	-0.51200 [-2.44437]***
$ecm(2)_{t-1}$	0.15258 [0.53869]	-1.13680 [-4.81545]***	0.68179 [2.74121]***	-0.39824 [-1.92853]**
$ecm(3)_{t-1}$	0.57878 [2.76577]***	0.06218 [0.35650]	-0.47834 [-2.60316]***	-0.29209 [-1.91456]**

Error Correction:	$\Delta NEAR$	ΔINF	ΔTD	ΔBS
$ecm(1)_{t-1}$	0.30963 [0.84656]	15.35111 [3.57622]***	0.97294 [0.42251]	1.31134 [1.53650]*
$ecm(2)_{t-1}$	-0.00973 [-0.02699]	4.54331 [1.07359]	0.41710 [0.18373]	-0.56102 [-0.66677]
$ecm(3)_{t-1}$	-0.40530 [-1.52141]*	15.30173 [4.89414]***	-0.10983 [-0.06548]	0.51484 [0.82821]

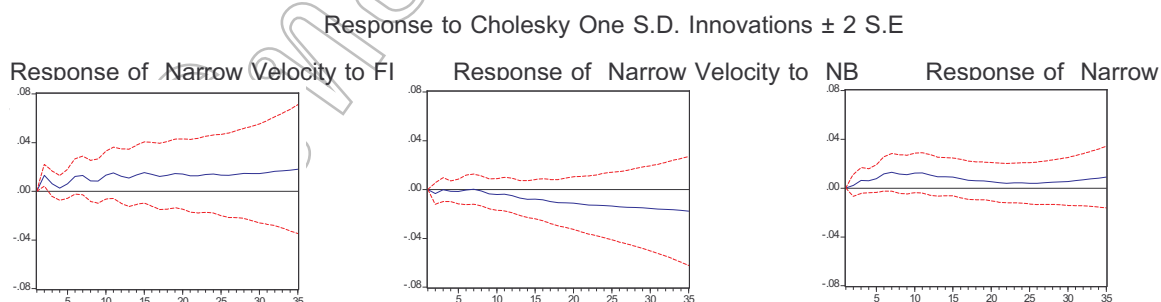
ที่มา: จากการคำนวณ

- *หมายเหตุ : 1. ตัวแปรอยู่ในรูป Natural Logarithm 4. เครื่องหมาย ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05
2. ตัวเลขในวงเล็บ [] คือ ค่า t - statistics 5. เครื่องหมาย *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01
3. เครื่องหมาย * มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10

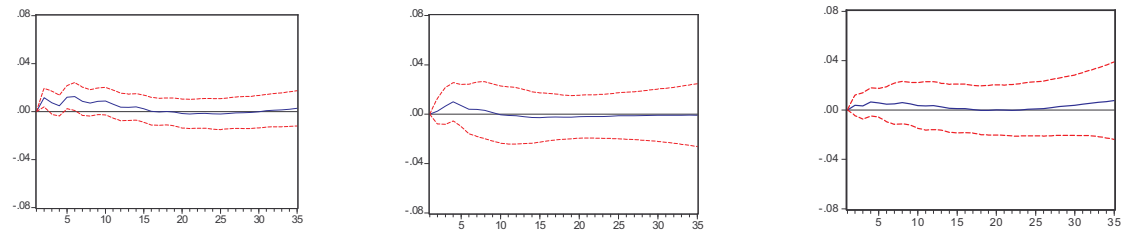
3.3 ผลการวิเคราะห์ Impulse Response Function

การวิเคราะห์ Impulse Response Function (IRF) เป็นอีกหนึ่งวิธีการ ที่อาศัยแนวคิด Moving Average เพื่อพิจารณาการเคลื่อนไหวของตัวแปรที่เป็นอนุกรมเวลา โดยแบบจำลอง VAR จะอาศัยคุณสมบัติ Stability ของแบบจำลอง และแบบจำลอง IRF ที่ได้ จะสามารถวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรหนึ่งต่ออีกตัวแปรหนึ่งในแต่ละช่วงเวลา อีกทั้งยังสามารถบอกทิศทาง แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและขนาดของผลกระทบในแต่ละช่วงเวลาได้

ภาพ 3.1 การตอบสนองของอัตราการหมุนเวียนของ V1 ต่อตัวแปร ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา

Response of Narrow Velocity to INF Response of Narrow Velocity to TD Response of Narrow Velocity to BS

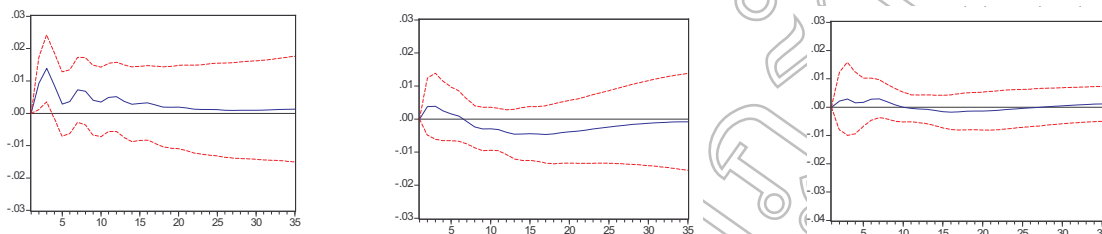

ที่มา : จากการคำนวณ

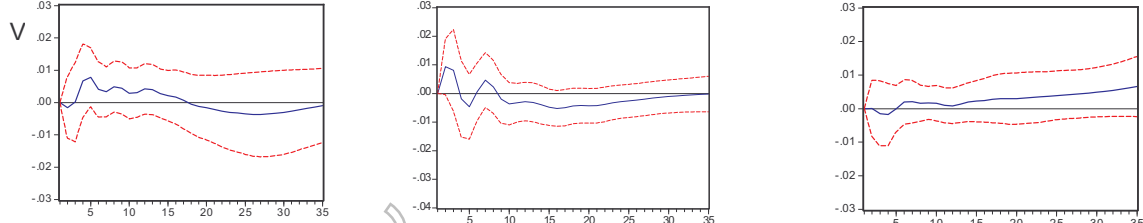
ภาพ 3.2 การตอบสนองของ V2 ต่อตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา

Response to Cholesky One S.D. Innovations ± 2 S.E

Response of Broad Velocity to FI1 Response of Broad Velocity to NB Response of Broad Velocity to NEAR

Response of Broad Velocity to NF Response of Broad Velocity to TD Response of Broad Velocity to BS

ที่มา : จากการคำนวณ

ในการศึกษารั้งนี้จะพิจารณาการตอบสนองของตัวแปรอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ (V1) และตัวแปรอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง (V2) ที่มีต่อตัวแปรรายได้เฉลี่ยต่อหัว (RY) นวัตกรรมทางการเงิน (FI, FI1) จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน (NB) สิ่งที่ใช้แทนเงิน (NEAR) อัตราเงินเฟ้อ (INF) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ (TD) และอัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน (BS) ตามลำดับ จากภาพ 3.1 และ 3.2 แสดงให้เห็นถึงการตอบสนองของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบและกว้างต่อตัวแปรต่างๆ ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าทั้งอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบและกว้างได้มีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมทางการเงิน สิ่งที่ใช้แทนเงิน อัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ในทิศทางเดียวกัน และได้มีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของจำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำในทิศทางตรงกันข้าม

จากผลการประมาณค่าของแบบจำลองอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบและกว้างตั้งสมการ (3.2) และ (3.4) จะแสดงถึงความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวต่อตัวแปรอัตราการหมุนเวียนของเงินทั้ง V1 และ V2 ดังนี้

นวัตกรรมทางการเงิน (FI) ที่แสดงโดยสัดส่วนของปริมาณเงินฝากเพื่อเรียกต่อเงินสดที่อยู่ในมือประชาชน (Demand Deposit/Currency) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ V1 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก

การที่มีปริมาณเงินฝากเผื่อเรียกหรือเงินฝากกระแสรายวันเพิ่มขึ้นนั้น ก็หมายความว่าคนจะมีการถือเงินสดน้อยลงหรือมีการใช้จ่ายโดยใช้เงินสดน้อยลง แต่จะมีการใช้จ่ายโดยการใช้จ่ายเงินฝากกระแสรายวันหรือเช็ค รวมถึงการใช้บัตรเครดิตแทนการใช้จ่ายเงินสดมากขึ้น ทำให้การใช้จ่ายทำได้ง่ายขึ้น มีความคล่องตัว จึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินเพิ่มสูงขึ้น ทางด้านของอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง (V2) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับนวัตกรรมทางการเงิน (FI1) ที่แสดงจากสัดส่วนของปริมาณเงินฝากเผื่อเรียกและเงินฝากออมทรัพย์ต่อเงินสดที่อยู่ในมือประชาชน (Demand Deposit and Saving Deposit/Currency) เนื่องจากการที่มีปริมาณเงินฝากเผื่อเรียกและเงินฝากออมทรัพย์ในธนาคารพาณิชย์เพิ่มสูงขึ้น ก็จะเป็นการส่งเสริมทำให้คนมีการใช้จ่ายเงินในการซื้อสินค้าและบริการโดยใช้ บัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรเงินสดและบัตรกดเงินสดโดยผ่านทางบัญชีธนาคาร รวมทั้งมีการใช้จ่ายโดยใช้เช็ค (เงินฝากกระแสรายวัน) ในการทำธุรกรรมต่างๆ ทำให้การใช้จ่ายมีความสะดวก ดังนั้น จึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินเพิ่มสูงขึ้น

จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน (NB) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับ V1 และ V2 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการที่ระบบธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงินมีหน้าที่รับฝากเงิน ไม่ว่าจะเป็นเงินฝากออมทรัพย์หรือเงินฝากประจำ จึงเหมือนกับเป็นการลดปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจลง ดังนั้น จึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินลดลง

สิ่งที่ใช้แทนเงิน (NEAR) หรือสิ่งที่คล้ายเงินซึ่งก็คือ การใช้บัตรเครดิต บัตรเดบิตและบัตรกดเงินสด (บัตร ATM) โดยได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ V1 และ V2 เพราะว่าถ้าประชาชนมีพฤติกรรมในการใช้สิ่งที่ใช้แทนเงินในการจับจ่ายใช้สอยแทนการใช้จ่ายเงินสดมากขึ้นก็จะทำให้คนไม่จำเป็นต้องถือเงินสดไว้ในมือเป็นจำนวนมากในการซื้อสินค้าและบริการ จึงทำให้มีความสะดวกและมีความคล่องตัวในการใช้จ่าย อีกทั้งผู้ถือบัตรจะมีการตัดสินใจในการซื้อสินค้าได้ง่ายกว่าการชำระด้วยเงินสด ดังนั้น จึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินเพิ่มสูงขึ้น

อัตราเงินเพื่อ (INF) หรือการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสินค้า จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ V1 และ V2 เนื่องจากถ้าเกิดภาวะเงินเฟ้อหรือมีการคาดการณ์ว่าระดับราคาสินค้าจะสูงขึ้น จะส่งผลทำให้ค่าของเงินลดลงหรืออำนาจซื้อของเงินลดลงนั่นเอง จึงทำให้คนจะไม่ถือเงินไว้กับตัวแต่จะรีบใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าและบริการโดยเร็วก่อนที่ราคาจะสูงขึ้น ดังนั้น จึงส่งผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินเพิ่มสูงขึ้น

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 1 ปีของธนาคารพาณิชย์ (TD) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับ V1 และ V2 เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ถือว่าเป็นต้นทุนค่าเสียโอกาสของประชาชนในการที่จะนำเงินไปลงทุนหรืออาจจะถือเงินไว้ในมือ ดังนั้นถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำอยู่ในระดับที่สูง ก็จะเป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้ประชาชนเลือกที่จะนำเงินไปฝากธนาคารพาณิชย์เพื่อได้รับผลตอบแทนในรูปของอัตราดอกเบี้ย แทนที่จะนำเงินไปลงทุนหรือถือเงินไว้ในมือเฉยๆ ดังนั้น จึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินลดลง

อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชนอายุ 3 ปี (BS) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ V1 และ V2 ทั้งนี้เนื่องจากหุ้นกู้เป็นหลักทรัพย์ชนิดหนึ่งที่ออกโดยบริษัทมหาชน เพื่อขอกู้ยืมเงินจากประชาชนเพื่อนำเงินมาใช้ในการดำเนินกิจการ ผู้ถือหุ้นกู้หรือผู้ลงทุนจะได้รับผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย ถ้าอัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ที่อยู่ในระดับสูง ประชาชนก็จะเลือกลงทุนในหุ้นกู้มากขึ้น ทำให้บริษัทมีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการมากขึ้น สามารถนำเงินไปลงทุนเพื่อขยายกิจการหรือขยายการผลิตต่อไปได้ ดังนั้นจึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทยทั้งอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายแคบ และอัตราการหมุนเวียนของเงินตามความหมายกว้าง คือ นวัตกรรมทางการเงิน จำนวนรวมสาขาของธนาคารพาณิชย์และสถาบันรับฝากเงิน สิ่งที่ใช้แทนเงิน อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ของบริษัทมหาชน อัตราเงินเพื่อ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ และมีความสัมพันธ์เชิงคุณภาพในระยะยาวจากผลการศึกษาเห็นได้ว่าตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่ออัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศไทยทั้งสิ้น ดังนั้น ธนาคารกลางหรือรัฐบาลหรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการวางแผนนโยบายทางการเงิน หรือนโยบาย

ในการกระตุ้นเศรษฐกิจต่างๆ ควรให้ความสนใจกับตัวแปรเหล่านี้ โดยที่รัฐบาลจะต้องดำเนินนโยบายจัดการกับตัวแปรเหล่านี้ให้มีความเหมาะสม รัฐบาลจะต้องให้ความสนใจกับพฤติกรรมและลักษณะนิสัยในการใช้จ่ายของประชาชน รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการนำนวัตกรรมทางการเงินใหม่ๆ เข้ามาใช้ รวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมในการใช้สิ่งที่ใช้แทนเงิน หรือสิ่งที่คล้ายเงินในการจับจ่ายใช้สอยแทนการใช้เงินสดมากขึ้น ซึ่งจะทำให้คนไม่จำเป็นต้องถือเงินสดไว้ในมือเป็นจำนวนมากในการซื้อสินค้าและบริการ อีกทั้งผู้ถือบัตร (บัตรเครดิต บัตรเดบิต) จะมีการตัดสินใจในการซื้อสินค้าได้ง่ายกว่าการชำระด้วยเงินสด จึงทำให้มีความสะดวกและมีความคล่องตัวในการใช้จ่าย ดังนั้น จึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินสูงขึ้น อีกทั้งรัฐบาลหรือธนาคารกลางควรที่จะจัดการกับตัวแปรอัตราดอกเบี้ย โดยจะต้องทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากลดลง เพื่อที่จะลดแรงจูงใจในการออมของประชาชน กระตุ้นให้เกิดการลงทุนภายในประเทศ หรือการทำให้ประชาชนลดการถือเงินไว้ในมือ รวมทั้งลดการฝากเงินไว้กับสถาบันรับฝากเงิน และส่งเสริมให้ประชาชนนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนในรูปของรายได้ เช่น หุ้นกู้ของบริษัทมหาชนต่างๆ ที่มีความมั่นคงทางการเงินสูง ซึ่งจะสามารถทำให้บริษัทมีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการมากขึ้น สามารถนำเงินไปลงทุนเพื่อขยายกิจการหรือขยายการผลิตต่อไปได้ จึงมีผลทำให้อัตราการหมุนเวียนของเงินในประเทศสูงขึ้น ในที่สุดแล้วก็จะทำให้การดำเนินนโยบายการเงินหรือนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลบรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้วางเอาไว้

เอกสารอ้างอิง

กัญญชล วัฒนากุล. 2551. **ทฤษฎีการเงิน**. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชมเพลิน จันทร์เรืองเพ็ญ. 2546.

ทฤษฎีและนโยบายการเงิน. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทรงศักดิ์ บุญศรีจิตต์. (2549).

เอกสารประกอบการเรียนเศรษฐมิติ. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พรทิพย์ เขียรชรีวิทย์. (2544). **ตลาดการเงินและสถาบันการเงิน**. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รังสรรค์ หทัยเสวี. (2538). “Cointegration and Error Correction Approach : ทางเลือกใหม่ในการ

ประยุกต์ใช้กับแบบจำลองทางเศรษฐกิจมหภาคของประเทศไทย. **วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์** 13(3). 20-55.

Adenkule, J. O. 1968. The demand for money: Evidence from developed and less developed economies.. IMF Staff Papers, Vol.15. Washington, D.C.

Ahmed, M. 1998. The demand for money in Bangladesh: An econometric investigation into some basic issues. The Indian Economic Journal, Volume 48 No. 1.

Akhtaruzzaman, 2008. Financial Development and Velocity of Money in Bangladesh: A Vector AutoRegression Analysis. Policy Analysis Unit (PAU) Bangladesh Bank.

Arrau P. et al. 1991 .The demand for money in developing countries: Assessing the role of Financial innovation.. IMF Working Papers, Vol. 721. Washington, D.C.

Bordo, M. and L. Jonung. (1985) .The global velocity curve.. Seminar Paper. Department of Economics, University of Lund, mimeo.

Bordo, M. and L. Jonung. 1981 .The long-run behaviour of the income velocity of money in five advanced countries, 1870-1975: An institutional approach.. Economic Inquiry, XIX: 96-116.

Ender, W. 1995. Applied Econometric Time Series. New York : John Wiley & Sangs.

Engle, Robert F. and Granger. C.W.J.1987. Cointegration and Error Correction : integration and Error Correction : Representation, Estimation, and Testing” *Econometrica* 55 (March) ; 251 – 276

- Ezekiel, H., and J.O. Adenkule. (1969). The secular behaviour of income velocity:
An international cross-section study.. IMF Staff Papers, XVI
- Fisher, I. 1911. The Purchasing Power of Money. New York: Macmillan.
- Friedman, M. 1959. The demand for money: some theoretical and empirical results. Journal of Political Economy, vol. 67, no. 4, pp. 327-51.
- Friedman, M. 1956. The quantity theory of money: a restatement. In M. Friedman, ed., Studies in the Quantity Theory of Money. Chicago: University of Chicago Press.
- Gujarati. D.N. 1995. Basic Econometrics. 3rd ed. Singapore : McGraw-Hill.
- James J. Puplava, 2002. Changing Preferences -- The Velocity of Money & The Short Seller's Nightmare.
- Johansen, S. 1988 “Statistical Analysis of Co-integrating Vector”, Journal of Economic Dynamics and Control, 12, 231-54
- Johansen, S. 1991. Estimation and hypothesis Testing of Cointegration vectors in Gaussian Vector Autoregressive Models. Econometrica 59 (November). 1551-1580.
- Khan, M.Z. 1973. Income velocity of money: A case study of Pakistan. Pakistan Development Review, Vol. 13.
- Laidler, David, The rate of Interest and the Demand for Money – Some Empirical Evidence, Journal of Political Economy, Vol. 74, Dec. 1996.
- Laidler, David E.W. 1993. The Demand for Money: Theories, Evidence and Problems. New York: Harper Collins College Publishers, 4th edition.
- Ndele, S. M. 1991. The effects of non-bank financial intermediaries on demand for money in Kenya. Research Paper No. 5, African Economic Research Consortium.
- Nunes and Valerio, 2006. The determinants of the behaviour of the income velocity of money in Portugal A long-run perspective: 1854-1998. Paper to be presented to the Seminar of the Department of Economics, ISEG-UTL, 21st March 2006.
- Park, Y.C. 1973. The role of money in stabilization policy in developing countries. IMF Staff papers, 19.
- Ramesh Ramsaran, 1991. Factors affecting the income velocity of money in The Commonwealth Caribbean. Paper Presented at the 23rd Annual Conference of the Regional Programme of Monetary Studies held in Belize, November 25 to 28 1991.
- Short, B.K. 1973. The velocity of money and per capita income in developing economies: Malaysia and Singapore.. Journal of Development Studies, Vol. 9.
- Sriram, S.S. 1999. Survey of literature on demand for money: Theoretical and empirical work with special reference to error correction models.. IMF Working Paper, WP/99/64.
- Wong, C. 1977. Demand for money in developing countries: Some theoretical and empirical results Journal of Monetary Economics, Vol 3.

“สุภาพบุรุษ” ยุค 2453-2500 : ภาพนำเสนอจากพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สู่วรรณกรรมศรีบูรพา

“Gentleman” in the periods of 1910-1957 :

Representation from Literary works of King Rama VI to Sriburapha

สละโรจน์ กิตติมหาเจริญ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการประกอบสร้างความเป็นชายแบบ “สุภาพบุรุษ” จากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงยุค “สุภาพบุรุษ” ของศรีบูรพาและศึกษาความเป็นชายแบบ “สุภาพบุรุษ” ที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพา

ผลจากการศึกษาพบว่า “สุภาพบุรุษ” ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวคือการแสดงลักษณะความเป็นชายของชนชั้นสูงสอดคล้องกับค่านิยมในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ว่า “สุภาพบุรุษ” คือ ผู้มีชาติกำเนิดดี อีกทั้ง “สุภาพบุรุษ” ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังมุ่งแสดงภาพผู้เสียสละตลอดจนมีความสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตนเองต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ การมีความกล้าหาญ การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น การรู้จักควบคุมอารมณ์ การเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่น นอกจากนี้ “สุภาพบุรุษ” ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังผูกโยงกับความเป็นชาติที่หมายถึงประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำไปสู่ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่วน “สุภาพบุรุษ” ของศรีบูรพาหมายถึงการแสดงออกถึงความเป็นชายที่ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องอยู่ในชนชั้นสูง สามัญชนก็สามารถเป็น “สุภาพบุรุษ” ได้ ถ้าเป็นผู้มีความประพฤติดีหรือเป็นคนดี สอดรับกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่สามัญชนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ขณะเดียวกัน “สุภาพบุรุษ” ของศรีบูรพายังแสดงภาพของผู้ชายที่เสียสละ มีความกล้าหาญ มีการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น มีความยุติธรรม ตลอดจนเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่น ซึ่งคำว่าผู้อื่นของศรีบูรพาหมายถึงประชาชน สอดรับกับอุดมการณ์ที่ศรีบูรพาต้องการให้ “สุภาพบุรุษ” ประพฤติตนเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือประชาชนมากกว่าตนเอง ทั้งนี้แนวความคิดเรื่อง “สุภาพบุรุษ” ที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพาได้ชี้ให้เห็นว่าการประกอบสร้างความเป็น “สุภาพบุรุษ” ในแต่ละยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้ง “สุภาพบุรุษ” ยังเปลี่ยนแปลงไปตามอุดมการณ์ที่ประกอบสร้างมาจากแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับทัศนะของศรีบูรพา

คำสำคัญ : สุภาพบุรุษ, ความเป็นชาย, พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, วรรณกรรมศรีบูรพา

Abstract

The objective of this paper research is to study the social and cultural contexts and the construction of manhood in the literary works of King Rama VI and Sriburapha and the concept of “gentleman” in the literary works of King Rama VI and Sriburapha.

It is found that the term “gentleman” in the age of King Rama VI is the representation of manliness of male aristocrats which corresponds to the values in social and cultural contexts that “gentleman” is determined by the refined birth. Moreover, the quality of “gentleman” in King Rama VI’s literary works aims to signify a gentleman as a person who devotes himself and possesses awareness of his duties toward himself, family and nation, bravery, conferring upon ladies, self-control, and paying respect to the other’s honor and rights. In addition, the concept of “gentleman” by King Rama VI is tightly connected to the concept of nation

contributing to the royalty toward the King. On the other hand, Sriburapha wants to present the image of “gentleman” as a man who may not be born from the noble class. A common man can turn to be a “gentleman” if he behaves well corresponding to the social and cultural contexts after the change from the Absolute Monarchy to Democracy in 1932 when all men were presumed to be equal. Sriburabha’s qualification of “gentleman” represents a man who embraces devotion, bravery, conferring upon ladies, respect and benevolence for people. Here, “people” means civilians. It accounts for Sriburabha’s ideal that a true gentleman should behave for the sake of people not himself. In conclusion, the concept of “gentleman” in the literary works of King Rama VI and Sriburapha indicates that the construction of “gentlemanliness” in each period of time evolves according to the social and cultural contexts. The concept of “gentleman” is also revolutionized following the ideal acquiring from the idea of King Rama VI and Sriburapha.

Keywords : Gentleman, Masculinity, Literary works of King Rama VI, Literary works of Sriburapha

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงคำว่าสุภาพบุรุษหมายถึงความเป็นชาย (Masculinity) รูปแบบหนึ่งซึ่งแสดงออกถึงพฤติกรรมของผู้ชายที่มีความสุภาพ นุ่มนวล อ่อนโยน รวมไปถึงการให้เกียรติต่อผู้อื่นความเป็นชายคือการแสดงพฤติกรรมของผู้ชายที่นำเสนอผ่านทางกาย อารมณ์ ความรู้สึก บุคลิก เรือนร่าง ความคิด และหลักในการดำเนินชีวิต เดิมเชื่อกันว่าความเป็นชายและความเป็นหญิง เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางร่างกายของชายและหญิง แต่ในความจริงแล้วเกิดจากการประกอบสร้างของสังคมหรือมาจากการปฏิบัติตามค่านิยมที่สังคมพึงปรารถนา ไม่ใช่ความแตกต่างทางร่างกายของชายและหญิงตามที่เคยเชื่อกันมา ความเป็นชายจึงถูกสร้างขึ้นจากสังคม โดยมาจากวัฒนธรรมและการเลี้ยงดู รวมไปถึงค่านิยมทางสังคมที่หลากหลายและแตกต่างกันในแต่ละสังคม (Jane Pilcher and Imelda Whelehan, 2005 : pp.82-84) คำว่าสุภาพบุรุษก็ถูกประกอบสร้างขึ้นความคิดชุดหนึ่งทางสังคมที่นำเสนอให้เห็นว่าเป็นการแสดงภาพลักษณ์ใหม่ของผู้ชายที่มีการเปลี่ยนแปลงจากภาพความเป็นชายแบบเก่าที่มุ่งแสดงถึงการแสดงอำนาจต่อผู้หญิงมาสู่ความเป็นชายแบบสมัยใหม่ที่มุ่งยกย่องผู้หญิงแทน

จากความหมายและนิยามคำว่าความเป็นชายข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าเมื่อเราโยงความหมายของ สุภาพบุรุษว่าเป็นการแสดงความเป็นชายลักษณะหนึ่งกับความหมายของความเป็นชายที่ผู้วิจัยได้เคยกล่าวไว้ว่าเป็นการแสดงพฤติกรรมของผู้ชายที่มาจากประกอบสร้างขึ้นของสังคม โดยผ่านปฏิบัติการชุดต่างๆ ของสังคม เช่น ค่านิยม อุดมคติ บรรทัดฐาน ตลอดจนความคิดและความเชื่อที่ไหลเวียนอยู่ในสังคม รวมทั้งอาจจะมาจากความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมทางสังคมด้วยที่จะสร้างความเป็นชายให้ไม่เหมือนกันในแต่ละสังคม และในอีกด้านหนึ่งสุภาพบุรุษคือเครื่องมือที่รับใช้ชนชั้นบางกลุ่มที่ไม่มีโอกาสได้เป็นสุภาพบุรุษ เพราะผู้ที่จะเป็นสุภาพบุรุษได้นั้นจะต้องมีสถานะผู้ดีซึ่งนั้นก็หมายถึงชนชั้นสูง ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามีมิติความหมายและนิยามของ สุภาพบุรุษที่ปรากฏอยู่ ๒ ความหมายคือความหมายของสุภาพบุรุษที่หมายถึงความเป็นชายและความหมายที่สัมพันธ์กับความคิดเรื่องชนชั้นอีกประการหนึ่งด้วยนั่นเอง

เมื่อความหมายและนิยามของสุภาพบุรุษเข้ามามีอิทธิพลในสังคมไทยอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ความคิดเรื่องสุภาพบุรุษในสังคมไทยก็ไม่แตกต่างจากสังคมตะวันตกมากนัก กล่าวคือเมื่อค่านิยมสุภาพบุรุษในความคิดทางตะวันตกมีอิทธิพลต่อปฏิกิริยาชนชั้นสูงของไทย สอดรับกับความคิดของสังคมไทยประการหนึ่งคือการเป็นสุภาพบุรุษ จำกัได้อยู่ในกลุ่มชนชั้นสูง คติการเป็นสุภาพบุรุษยังได้สร้างความชอบธรรมให้กับผู้ชายชนชั้นสูงของไทยในอีกนัยหนึ่งด้วย นั่นก็คือในความคิดทางตะวันตกผู้ที่จะเป็นสุภาพบุรุษได้ จะต้องมีการบวชเป็นสุภาพบุรุษมาแล้วถึง ๓ชั่วอายุคนหรือภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Three generations make a gentleman” (สุชาติ สวัสดิ์ศรี, ๒๕๔๘ : ๙๒) ซึ่งนัยยะดังกล่าวนี้มีความหมายใกล้เคียงกับการเป็น “ผู้ดี” ที่สืบผ่านทางชาติกำเนิดซึ่งเป็นค่านิยมที่มีการนับถืออย่างมากในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ดังนั้นเมื่อการรับคิดความคิดเกี่ยวกับสภาพบุรุษถูกให้ความหมายว่าเป็น “ผู้ดี” หรือเป็นผู้ที่ต้องสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่เป็นสภาพบุรุษมาก่อน ความหมายของสภาพบุรุษในบริบททางสังคมไทยจึงได้ผูกโยงเข้ากับความหมายทางชนชั้นอย่างเห็นได้ชัดจน กล่าวคือคำว่า “ผู้ดี” ในสังคมไทยซึ่งเป็นคำเรียกขานกลุ่มชนชั้นสูงหรือ “ผู้มีชาติกำเนิดดี” นั้น โดยตามรูปคำก็หมายถึงการสืบทอดลักษณะของความเป็น “ผู้ดี” มาจากบรรพบุรุษอยู่แล้วหรือการมีชาติกำเนิดดีก็ย่อมหมายถึงการมีบรรพบุรุษต้นตระกูลที่ดี ตลอดจนบุคคลนั้นยังได้รับการอบรมสั่งสอนมาดีจากบรรพบุรุษ โดยนัยยะดังกล่าวนี้ถ้าเปรียบเทียบกับความหมายของการสืบทอดความเป็นสภาพบุรุษโดยผ่านบรรพบุรุษ ความหมายของ “ผู้ดี” หรือ “ผู้มีชาติกำเนิดดี” ก็มีความสัมพันธ์กับความหมายของคำว่าสภาพบุรุษ เพราะมีการอ้างถึงการสืบทอดตำแหน่งสภาพบุรุษผ่านทางชาติกำเนิดซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการสืบทอดความเป็น “ผู้ดี” ผ่านทางชาติกำเนิด คิดดังกล่าวจึงเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับชนชั้นสูงในการที่จะเป็นสภาพบุรุษได้ถ้าเป็น “ผู้ดี” มีชาติกำเนิดดีมาแล้วนั่นเอง หรือกล่าวอย่างสั้นก็คือการเป็นสภาพบุรุษก็คือ การเป็น “ผู้ดี” ที่มาจากการมีชาติกำเนิดดี

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวว่าสภาพบุรุษ จึงอาจจะใช้เป็นคำแทนความหมายของ “ผู้ดี” โดยเฉพาะ “ผู้ดี” ที่มาจากชาติกำเนิดอันเป็นคำนิยมที่นับถือกันอย่างมากในสมัยนั้นจนมาถึงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.๒๔๗๕ ภายหลังจากที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการปกครองนั้น คณะราษฎรได้ประกาศถึงอุดมการณ์ที่ต้องการมุ่งให้ประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกับชนชั้นสูง ซึ่งนับว่าเป็นการส่งเสริมให้สามัญชนมีโอกาสทางสังคมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้วรรณกรรมในขณะนั้นก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงสามัญชนต้องการที่มีความเท่าเทียมกับชนชั้นสูง โดยให้สามัญชนสามารถแสดงออกด้วยความสามารถที่พอๆกับชนชั้นสูง (ตรีศิลป์ บุญขจร, ๒๕๒๓ : ๕๒) ดังที่ศรีบูรพาได้เขียนเรื่องลูกผู้ชายเพื่อให้ตัวละครเอกซึ่งเป็นลูกช่างไม้ธรรมดาแต่ใช้ความสามารถและการศึกษาเพื่อสร้างตนเองให้ขึ้นมาสู้ผู้พิพากษาและขุนนางได้จนสำเร็จ ทั้งนี้ศรีบูรพาให้ความเห็นต่อกลุ่มขุนนางว่ามักจะวางตัวไว้สูงกว่าสามัญชน อีกทั้งการใช้ตำแหน่งขุนนางมาจำแนกความดีความเลวก็ไม่ใช่วิธีการที่ถูกต้อง (ตรีศิลป์ บุญขจร, ๒๕๒๓ : ๕๒-๕๓) วิธีการที่ถูกต้องคือต้องวัดกันที่ความประพฤติมากกว่าจากชาติตระกูลหรือยศศักดิ์ อาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมในขณะนั้นมักจะนำเสนอภาพของสามัญชนคือ “ผู้ดี” ส่วนชนชั้นสูงรวมทั้งขุนนางเป็น “ผู้ร้าย” ซึ่งเป็นการให้ภาพตรงข้ามกันอย่างเห็นได้ชัดจน

นอกจากนี้สภาพบรรยากาศทางวรรณกรรมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตามบริบททางสังคมด้วย นั่นก็คือเกิดแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงวรรณกรรมมาสู่สารวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น นอกจากจะเก็บไว้ “อ่านเล่น” หรือมีจุดมุ่งหมายเพื่อ “ถวายบำเรอท้าวให้ริราชผู้มีบุญ” เหมือนในอดีตก็กลับกลายเป็นวรรณกรรมกลายเป็นเครื่องมือที่สามารถหาเลี้ยงชีพหรือส่งเสริมความเป็นอยู่ของผู้สร้างสรรคร์วรรณกรรม ทำให้การสร้างวรรณกรรมไม่ได้จำกัดจะต้องอยู่ในราชสำนักอีกต่อไป หากแพร่หลายลงมาสู่ชนชั้นกลางที่มีการศึกษา โดยระบบทุนนิยมได้เข้ามาจัดการก่อให้เกิดการตั้งสำนักพิมพ์เพื่อรับซื้อวรรณกรรม ทำให้เกิดการจ้างนักเขียนประจำสำนักพิมพ์ วรรณกรรมในระยะนี้จึงเป็นแนวโน้มของการเกิดเนื้อหาวรรณกรรมที่มาจากสำนักทางชนชั้นสามัญชนอย่างเห็นได้ชัดจน เพราะนักเขียนที่สร้างวรรณกรรมนั้นส่วนหนึ่งมาจากพื้นฐานของสามัญชน ดังนั้นสามารถมองเห็นถึงปัญหาเรื่องความไม่ยุติธรรมในสังคม ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่ถูกเอารัดเอาเปรียบได้ใกล้ชิดมากกว่าผู้ที่ไม่เคยได้สัมผัสและสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างเด่นชัด กระแสวรรณกรรมในระยะนี้จึงเรียกว่าเป็นยุคเริ่มต้นของนวนิยายที่แสดงความสำนึกทางมนุษยธรรม (ตรีศิลป์ บุญขจร, ๒๕๒๓ : ๕๘)

นักเขียนวรรณกรรมในช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.๒๔๗๕ นอกจากศรีบูรพาแล้ว ยังมีดอกไม้สดหอมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ที่มุ่งเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างทางชนชั้นอันมาจากความคิดเรื่องชาติกำเนิดกับความประพฤติกี่กำหนดความหมายของการเป็น “ผู้ดี” เมื่อกระแสสำนักของนักเขียนวรรณกรรมในช่วงระยะเวลานั้นมองว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการกำหนดความดีความเลวคือความประพฤติ ดังนั้นแนวคิดที่ว่าความเป็นคนดีที่มาจากความประพฤติดีจึงเป็นแนวคิดหลักในการนำเสนอเป็นเนื้อหาทางวรรณกรรม สอดรับกับการเกิดขึ้นของชนชั้นกลางระดับสูงที่พยายามเลียนแบบชีวิตชนชั้นสูงมีการเรียกชนชั้นกลุ่มนี้ว่า “ผู้ดีใหม่” เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่าง “ผู้ดี” ที่มาจากชาติกำเนิดและ “ผู้ดี” ที่มาจากความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ดังนั้นเมื่อความหมายของผู้ดีเกิดความลึกลับขึ้น จึงต้องมีการให้ความหมายของ “ผู้ดี” ใหม่โดยให้การกระทำของบุคคลเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าใครเป็นผู้ดี

เมื่อความหมายของ “ผู้ดี” เกี่ยวโยงมากับสุภาพบุรุษที่หมายถึงว่าการเป็นสุภาพบุรุษจะต้องสืบจากชาติกำเนิดมาเหมือนดังที่ “ผู้ดี” จะเป็น “ผู้ดี” ได้ต้องมีชาติกำเนิดดีนั้น ภายหลังจากที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก่อให้เกิดความเท่าเทียมเสมอภาคของประชาชน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมบางประการ ดังเช่น การใช้ความประพฤติเป็นเครื่องตัดสินความเป็น “ผู้ดี” แทนการนับถือชาติกำเนิด นิยามของสุภาพบุรุษจึงได้นำมาพิจารณาใหม่อีกครั้ง เมื่อศรีบูรพาได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับสุภาพบุรุษไว้ในเรื่องสั้นเรื่อง *เล่นกับไฟ* ในหนังสือ *เสนาศึกษาและแฉวีวิทยาศาสตร์* เมื่อพ.ศ. ๒๔๗๑ ว่าสุภาพบุรุษคือ “ผู้ใดเกิดมาเป็นสุภาพบุรุษ ผู้นั้นเกิดมาสำหรับคนอื่น” ทั้งนี้นิยามสุภาพบุรุษของศรีบูรพาอาจจะได้รับมาจากความคิดเรื่องอัศวินในด้านที่ต้องช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอ รวมไปถึงผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมประการหนึ่ง (สุชาติ สวัสดิ์ศรี, ๒๕๔๙ : ๔๓) ขณะเดียวกันศรีบูรพามองว่าการจะเป็น “สุภาพบุรุษ” ได้นั้นไม่ได้จำกัดไว้เฉพาะกลุ่มชนชั้นสูงหรือที่เรียกกันว่าผู้ดี สามัญชนก็สามารถสร้างความเป็นสุภาพบุรุษขึ้นได้ กระแสความคิดเรื่อง “สุภาพบุรุษ” ที่มาจากความคิดเรื่องผู้ดีโดยวัดมาจากชาติกำเนิดนั้น ศรีบูรพามีความคิดที่ต่างออกไปว่าสุภาพบุรุษที่มาจากผู้ดี น่าจะหมายถึงผู้ดีที่ประพฤติดีทั้งกาย วาจา ใจมากกว่าผู้ดีที่มาจากชาติกำเนิด ซึ่งนับว่าเป็นการช่วงชิงความหมายของสุภาพบุรุษออกจากความเป็นผู้ดีของกลุ่มชนชั้นศักดินาได้อย่างแยบคาย นอกจากนี้ศรีบูรพายังมีความเห็นเกี่ยวกับสุภาพบุรุษที่สืบเนื่องมาจากคำว่า “ผู้ดี” ว่าในสมัยก่อนงานประพันธ์ที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี มักจะมาจากเจ้านายและกลุ่มชนชั้นสูงนั้น สามัญชนก็สามารถผลิตงานที่ได้รับยกย่องได้เช่นกันไม่แตกต่างจากชนชั้นศักดินา (สุชาติ สวัสดิ์ศรี, ๒๕๔๙ : ๔๕)

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์ ได้วิเคราะห์สุภาพบุรุษในทัศนะของศรีบูรพาว่าเป็นแนวคิดชนชั้นกระฎุมพีที่นับตั้งแต่การก่อตั้งคณะสุภาพบุรุษ โดยมุ่งสื่อความหมายถึงผู้ที่มีความประพฤติดีและประพฤติชอบ สอดคล้องกับคตินิยมของกลุ่มกระฎุมพีที่มีความเชื่อว่าสุภาพบุรุษวัดจากความคิดของการกระทำและความสามารถ ไม่ใช่จากชาติกำเนิด (ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์, ๒๕๔๖ : ๘๖) ดังนั้นจึงน่าศึกษาว่าความแตกต่างระหว่างความเป็นสุภาพบุรุษที่ถูกนิยามจากชนชั้นสูงว่าคือ “ผู้ดี” กับความเป็นสุภาพบุรุษของสามัญชนที่นิยามว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถมากกว่าการถือชาติกำเนิด การโต้ตอบของศรีบูรพาจึงเป็นการสร้างนิยามสุภาพบุรุษแบบใหม่ ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ชี้ให้เห็นว่าชนชั้นผู้นำในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์เริ่มลดบทบาทและให้โอกาสกับกลุ่มปัญญาชน เช่น ศรีบูรพาได้ออกมาสร้างกระแสแนวคิดใหม่ๆ ในสังคมไทย (โสภา ชานะมูล, ๒๕๔๖ : ๓๖)

จากการสำรวจงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตลอดจนบทความวิจัย ผู้วิจัยพบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาแนวคิดความเป็นชายในเชิงสังคมอย่างน่าสนใจ เช่น งานวิจัยของประภาพร ชินวงศ์ (๒๕๔๖) ใน “Pretty Boy : ปรากฏการณ์ความเป็นชายอีกรูปแบบหนึ่งในสังคมไทย” งานวิจัยนี้ให้ภูมิหลังเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นชายของชายไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน โดยในงานวิจัยได้กล่าวถึงความคิดเรื่องสุภาพบุรุษในบริบทสังคมไทยว่าเป็นความเป็นชายแบบสมัยใหม่ (Thai Modernity) แบบไทย รวมทั้งยังกล่าวด้วยอีกว่าความเป็นชายแบบสุภาพบุรุษในสังคมไทยที่รับมาจากแนวความคิดทางตะวันตกนั้นมีการปรับเปลี่ยนบางส่วนให้เข้ากับบริบทและวัฒนธรรมของไทยมากกว่าจะเป็นอิทธิพลตะวันตกทั้งสิ้น

หลังจากที่ผู้วิจัยได้จำกัดขอบเขตการศึกษาอยู่ที่สุภาพบุรุษที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและวรรณกรรมศรีบูรพา ผู้วิจัยได้ไปสำรวจงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ พบว่ายังไม่มียงานวิจัยที่ศึกษาและเปรียบเทียบสุภาพบุรุษในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและวรรณกรรมศรีบูรพามาก่อน แม้แต่วิทยานิพนธ์เรื่อง “อิทธิพลของการละครตะวันตกในบทละครพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว” ของนันทกา พลอยแก้ว (๒๕๒๑) จะศึกษาอิทธิพลของตะวันตกที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ก็ศึกษาเพียงรูปแบบและแนวคิดทางด้านบทละครตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเท่านั้น ขณะที่งานวิจัยของทิพย์สุนทร นาคชน (๒๕๑๖) ใน “บทละครพูดร้อยแก้วพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว” ก็เป็นการรวบรวมและศึกษาพระราชนิพนธ์ด้านบทละครพูดร้อยแก้วเท่านั้น ส่วนงานวิจัยเรื่อง “แนวความคิดทางการเมืองในบทละครพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว” ของธิดา วัฒนกุล (๒๕๑๙) ก็เป็นการศึกษาในเชิงการเมือง

งานวรรณกรรมของศรีบูรพามีผู้ที่ได้ศึกษาวิจัยไว้อยู่หลายเล่ม เช่น ตริศลิป บุญขจร (๒๕๒๑) ศึกษา “พัฒนาการนวนิยายไทยระหว่างพุทธศักราช ๒๔๗๕-๒๕๐๐ : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม” ได้วิเคราะห์ถึงกระแสสังคมที่มีอิทธิพลต่อนักเขียนไทยในช่วงเวลานั้นอย่างน่าสนใจ เอมอร นิรัญราช (๒๕๒๑) กับ “ทัศนะทางสังคมในนวนิยายไทยสมัยรัชกาลที่ ๗” ได้ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้นักเขียนในยุคหนึ่ง เช่น ดอกไม้สด หม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ศรีบูรพา และนักเขียนท่านอื่นได้ออกมาตอบโต้การเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยผ่านวรรณกรรม งานวิจัยทั้งสองเล่มนี้ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปทำให้วรรณกรรมก็มีการนำเสนอภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย กล่าวคือในวิทยานิพนธ์ของ ตริศลิป บุญขจร (๒๕๒๑ : ๒๓๕) ชี้ให้เห็นว่า

สภาพการณ์ของสังคมและการเมืองมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางและพัฒนาการของนวนิยายไทยอย่างเด่นชัด การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดพัฒนาการของนวนิยาย ภาวะปั่นป่วนยุ่งเหยิงไร้ระเบียบของสังคม ทำให้นักเขียนหันไปมองสภาพสังคมและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น นักเขียนบางส่วนจึงมีจุดมุ่งหมายแน่วแน่ในการเขียนนวนิยายเพื่อสร้างสรรค์อิทธิพลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปสู่สภาพที่ดีกว่า

ส่วนวิทยานิพนธ์ของเอมอร นิรัญราชชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมหลังจากที่สังคมไทยได้รับอิทธิพลทางตะวันตกตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมานั้นได้ก่อให้เกิดการปรับปรุงรูปแบบการปกครอง การบริหาร การเติบโตของชนชั้นกลางที่นำไปสู่การเปิดโอกาสให้แสดงข้อคิดเห็น มีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงค่านิยมต่างๆ ที่มีมาก่อนหน้านั้น เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ค่านิยมในฐานะตระกูล ความมั่งคั่ง ความนิยมนักเรียนนอก ความนิยมรับราชการความขัดแย้งระหว่างการให้ความสำคัญต่อฐานะการเงินกับฐานะทางศักดิ์ตระกูลในการวัดสถานะทางสังคมของบุคคล โดยผ่านวรรณกรรมนักเขียนรุ่นใหม่อย่างศรีบูรพา ดอกไม้สด

ในขณะที่สุทิน กัลยพฤกษ์ (๒๕๒๔) ได้ศึกษาศรีบูรพาในฐานะที่เป็นนักเขียนที่มีความสำนึกทางมนุษยธรรม โดยมองว่าศรีบูรพาเป็นนักมนุษยธรรม ๒ ความหมาย คือ ในฐานะผู้ปฏิบัติจริยธรรมและในฐานะผู้ที่เคารพในสิทธิมนุษยชน ใน “ศรีบูรพาในฐานะนักมนุษยธรรม” ทั้งนี้ศึกษาจากนวนิยายเรื่องสำคัญๆ จำนวน ๑๑ เรื่อง ส่วนสมชัย ศรีเจริญเวช (๒๕๓๒) ศึกษา “ความคิดทางการเมืองของกุหลาบ สายประดิษฐ์” ไว้อย่างน่าสนใจ และชูศักดิ์ ภักทรกุล วณิชย์ (๒๕๔๔ : ๑๖๖-๑๗๑) กับข้อเขียนเรื่อง “ปริศนาข้างหลังภาพคณะสุภาพบุรุษ” เป็นความพยายามที่จะอธิบายสัญลักษณ์ที่ซ่อนอยู่กับคำว่า “สุภาพบุรุษ” โดยตอนหนึ่งของบทความกล่าวไว้ว่า “...ฝ่ายศักดิ์นิยามตนเองว่าประกอบด้วย ‘ความเป็นผู้ดี+ความสามารถและพฤติกรรม’ ส่วนฝ่ายกระฎุมพีนิยามตนเองว่าประกอบด้วย ‘ความเป็นสุภาพบุรุษ+ความสามารถและพฤติกรรม’ บทความนี้มีความน่าสนใจตรงที่เป็นประเด็นชี้ให้เห็นการศึกษาต่อไปว่า “สุภาพบุรุษ” ในนิยามของชนชั้นสูงกับ “สุภาพบุรุษ” ในนิยามของสามัญชนมีลักษณะการโต้กลับ การคลี่คลายหรือการสร้างวาทกรรมต่อรองกันอย่างไรในพื้นที่ทางวรรณกรรม นอกเหนือจากปฏิบัติการทางสังคมซึ่งฉายออกมาจากสังคมในช่วงเวลานั้น

นอกจากนี้งานวิจัยทางประวัติศาสตร์ก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่างานวิจัยทางวรรณคดีศึกษาแต่ทั้งนี้แม้จะมีงานวิจัยสาขาประวัติศาสตร์หลายเล่มที่ศึกษาถึงพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หากงานวิจัยเหล่านั้นมุ่งศึกษาแนวพระราชดำริทางการเมืองการปกครองมากกว่า มีเพียงเพชรสุภา ทศนพันธ์ (๒๕๔๒) ที่วิเคราะห์ “แนวความคิดเรื่องการเข้าสมาคมและผลกระทบต่อสตรีไทย พ.ศ. ๒๔๖๑-๒๔๗๕” โดยกล่าวถึงการเข้าสมาคมของสุภาพบุรุษและสุภาพสตรีในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว งานวิจัยเล่มนี้ให้ความสำคัญกับสุภาพสตรีมากกว่าสุภาพบุรุษ ขณะที่สรวง เลิศโชคชัย (๒๕๓๘) ศึกษาวิเคราะห์การจัดตั้งโรงเรียนแบบบับลิสคูลในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวใน “ความสำคัญของการจัดตั้งโรงเรียนแบบบับลิสคูลต่อการศึกษาไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๔๗๘)” โดยวิเคราะห์ถึงภูมิหลังของการจัดตั้งโรงเรียนแบบบับลิสคูลในสังคมไทยและกล่าวว่าการจัดตั้งโรงเรียนแบบบับลิสคูลนี้เป็นพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การเปิดรับนักเรียนเปิดรับเฉพาะบุตรหลานชนชั้นสูง ขุนนางและข้าราชการเพื่อผลิตนักเรียนเหล่านี้ออกมาให้เป็นสุภาพบุรุษ โดยในงานวิจัยดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นถึงการจัดตั้งโรงเรียนดังกล่าวนี้ได้สร้างให้บุตรหลานชนชั้นสูง ขุนนางและข้าราชการมีความ

เป็นสภาพบุรุษโดยผ่านการอบรมศึกษาแบบ “ผู้ดี” ที่หมายถึงการเป็นผู้มีน้ำใจเป็นนักกีฬาไม่เอาเปรียบผู้อื่น ชื่อสัตย์ กตัญญู อีกทั้งยังฝึกให้นักเรียนเหล่านี้มีจิตใจที่สะอาด รู้จักหน้าที่และสามารถกระทำตนให้เหมาะสมในสถานที่และ โอกาส ความหมายของการฝึกนักเรียนเหล่านี้ให้เป็นสภาพบุรุษนั้นก็เพื่อให้เป็นพื้นฐานของการเป็นเยาวชนที่ดีนำไปสู่ การเป็นพลเมืองที่ดีเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเรื่อง “ชาติ” ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เมื่อสำรวจงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความแล้ว ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษาสภาพบุรุษในพระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพา รวมไปถึงบริบททางสังคมที่สัมพันธ์กับการสร้าง ความเป็นชายแบบสภาพบุรุษในวรรณกรรมยุคดังกล่าว ทั้งนี้สภาพบุรุษย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยและบริบททาง สังคม ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบสภาพบุรุษในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพาว่ามีการสร้างและการนำเสนอในลักษณะ ใด อย่างไร รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของไทยอย่างไรด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์

1. บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างความเป็นชายในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพา
2. ความเป็นชายแบบ “สภาพบุรุษ” ในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรม ศรีบูรพา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สำรวจ รวบรวม และคัดสรรบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและ วรรณกรรมของศรีบูรพาที่นำเสนอความเป็นชายแบบ “สภาพบุรุษ”
2. สำรวจและศึกษากระบวนการสร้างความเป็นชายแบบสภาพบุรุษเป็นแนวทางในการวิเคราะห์
3. ศึกษาและวิเคราะห์
4. เรียบเรียงผลการวิจัยและเขียนบทความวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าสภาพบุรุษคือความเป็นชายรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนในสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยความเป็นชายแบบสภาพบุรุษที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้รับอิทธิพลมาจาก สภาพบุรุษแบบวิกตอเรียน มีหลักฐานจากข้อเขียนของ Walter F.Vella กล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งที่เสด็จไปทรงศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ พระองค์ทรงได้รับพระสมัญญานามว่าทรงเป็นเจ้าของ วิกตอเรียนแห่งสยามเพราะทรงโปรดวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตแบบแบบวิกตอเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระองค์ทรง โปรดที่จะปฏิบัติตามแบบอย่างสภาพบุรุษวิกตอเรียน เช่น การมีระเบียบวินัย การปฏิบัติพระองค์ต่อสภาพสตรี

ภาพความเป็นชายแบบสภาพบุรุษวิกตอเรียนได้นำเสนอให้เห็นถึงภาพของผู้ชายที่มีความกล้าหาญพร้อมที่ จะต่อสู้อย่างองอาจ มีความจงรักภักดีพร้อมที่จะเสียสละชีวิตปกป้องชาติ อีกทั้งสภาพบุรุษแบบวิกตอเรียนยังแสดงออก ถึงการมีท่าทางที่นิ่งเฉย เกร็งขมึน การวางท่าทางลักษณะดังกล่าวนี้มาจากการที่ต้องอดทนต่อการที่ต้องข่มอารมณ์ ไม่ให้กระทำ ความชั่ว การผิดศีลธรรมและคุณธรรม ในเวลาเดียวกันก็ต้องมีความสุภาพอ่อนน้อมและอ่อนโยน ซึ่งภาพ สภาพบุรุษแบบวิกตอเรียนนี้มาจากการผสมผสานของความเป็นชายในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมตะวันตก 3 ยุค ด้วยกันคือยุคกลางหรือยุคอัศวิน ยุคความเป็นชายที่เน้นการเป็นผู้ที่มีอารมณ์เย็นชา นิ่งขมึนเพื่อให้ตนเองบริสุทธิ์ที่ไม่ผิด ศีลธรรมและยุคความเป็นชายที่แสดงออกถึงความรู้สึกที่นุ่มนวลอ่อนโยน มีเหตุผล สภาพบุรุษแบบวิกตอเรียนยัง นำเสนอถึงภาพของผู้ชายที่มีความรักเดียวใจเดียว ชื่อสัตย์ต่อหญิงที่รัก เอาใจใส่ดูแลรวมทั้งยินดีที่จะเสียสละเพื่อ สุขของหญิงที่รัก การที่ผู้ชายจะต้องปฏิบัติตามแบบอย่างสภาพบุรุษแบบวิกตอเรียนนี้เพื่อนำไปสู่การมี ครอบครัวที่อบอุ่นสอดคล้องพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรียที่มุ่งให้ความเป็นชายแบบสภาพบุรุษวิกตอเรียน

เป็นแบบอย่างการแสดงพฤติกรรมของชนชั้นสูงในสังคมอังกฤษ รวมทั้งเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในสมัยสังคมอังกฤษยุควิคตอเรียนด้วย

“สุภาพบุรุษ” ในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : การให้ความสำคัญต่อสุภาพบุรุษชนชั้นสูง สุภาพบุรุษนักรบและสุภาพบุรุษกับความเป็นชาย

จากการศึกษา “สุภาพบุรุษ” ในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พบว่าแนวคิดเรื่องความเป็นชายแบบ “สุภาพบุรุษ” ที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์นำเสนอถึงความคิดเกี่ยวกับการเป็นสุภาพบุรุษจะต้องเป็นผู้มีชาติกำเนิดดีหรือชนชั้นสูงตามคติความเชื่อทางตะวันตกที่ว่าสุภาพบุรุษสามารถสืบผ่านทางชาติกำเนิดได้ ในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมุ่งเสนอถึงสุภาพบุรุษที่มาจากการเป็นผู้มีชาติกำเนิดดีหรือชนชั้นสูงนั้นจำกัดอยู่ในสถานะของขุนนางและข้าทาส เนื่องจากชนชั้นทั้งสองมีนัยยะเกี่ยวข้องกับการเป็น “ผู้มีชาติกำเนิดดี” เพราะขุนนางและข้าทาสสามารถสืบทอดตำแหน่งลงมาสู่ลูกหลานในตระกูลได้

แนวคิดสำคัญในการเป็นสุภาพบุรุษอีกประการหนึ่งที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็คือภาพของสุภาพบุรุษตามคติของอศวินหรือภาพของการเป็นนักรบที่มุ่งแสดงความกล้าหาญ การมีความซื่อสัตย์และจงรักภักดีตามลักษณะของนักรบ ดังจะเห็นได้จากพระราชนิพนธ์ประเภทโคลงกาพย์ เช่น โคลงกาพย์นักรบโบราณที่กล่าวถึงการแสดงความเป็นสุภาพบุรุษแบบชายชาติทหารหรือแม้แต่ในบทละครพูดพระองค์กัทรังนำเสนอถึงภาพสุภาพบุรุษของชนชั้นขุนนางที่มีหน้าที่และบทบาทเป็นทหาร เช่น หัวใจนักรบ เสียสละ ซึ่งบทละครพูดทั้งสองเรื่องนี้เป็นตัวอย่างที่ดีที่ชี้ให้เห็นถึงการแสดงภาพความเป็นสุภาพบุรุษแบบนักรบจะต้องมีการปฏิบัติตนเพื่อผู้อื่นอย่างไร เช่น รู้จักการเสียสละ มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ กษัตริย์ การเป็นสุภาพบุรุษแบบนักรบนี้ต่อมาจึงมีอิทธิพลต่อการเพาะยุวชนให้รู้จักการฝึกเป็นสุภาพบุรุษด้วยเช่นกัน จะเห็นได้จากการตั้งกองลูกเสือเน้นคุณธรรมการเสียสละเพื่อผู้อื่น การบำเพ็ญตนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยมีคุณสมบัติของสุภาพบุรุษนักรบเป็นแนวทางในการปฏิบัติคือ “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” คือคุณธรรมในการปฏิบัติตนของยุวชนสุภาพบุรุษนอกจากนี้ “สุภาพบุรุษ” ในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังผูกโยงกับความเป็นชาติที่หมายถึงประเทศมีจุดมุ่งหมายนำไปสู่ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อมาการสร้างชาตินั้นรวมไปถึงสุภาพบุรุษต้องผลิตสร้างพลเมืองที่เกิดมาจากรักและความเอาใจใส่เข้าไปสู่การสร้างชาติที่มั่นคงเข้มแข็งในอีกทางหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตามความหมายของชาติที่เกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้มุ่งหมายแต่การสร้างชาติหรือประเทศให้มีความเข้มแข็งมั่นคงเพียงเท่านั้น หากยังเชื่อมโยงไปสู่การสร้างให้สถาบันกษัตริย์มีความมั่นคงอยู่ได้ด้วย เพราะชาติจะดำเนินขับเคลื่อนไปได้ย่อมต้องมีผู้นำชาติซึ่งก็คือพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำชาติให้ดำเนินไปได้อย่างดี ความหมายของสุภาพบุรุษที่ผูกโยงกับความเป็นชาติจึงออกมาในรูปแบบของการปลูกฝังให้ข้าราชการสำนัก ซึ่งในที่นี้ได้แก่ขุนนางและข้าทาสประพฤติตนเยี่ยงสุภาพบุรุษอศวินที่มีความจงรักภักดีและยอมสละชีวิตเพื่อปกป้องชาติให้ดำรงอยู่ได้

“สุภาพบุรุษ” ในวรรณกรรมศรีบูรพา : การเป็นสุภาพบุรุษมาจากการกระทำไม่ได้วัดจากชนชั้น

ส่วนการนำเสนอภาพสุภาพบุรุษในวรรณกรรมศรีบูรพา กล่าวได้ว่าศรีบูรพามุ่งเสนอภาพของผู้ชายที่เสียสละ มีความกล้าหาญ มีการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น เช่น การให้เกียรติ การดูแลผู้อื่น มีความยุติธรรม อีกทั้งสุภาพบุรุษในทัศนะศรีบูรพาจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและศีลธรรม ตลอดจนเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่น ศรีบูรพาได้นำเสนอภาพสุภาพบุรุษการแสดงออกถึงความเป็นชายที่ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องอยู่ในชนชั้นสูง สามัญชนก็สามารถเป็น “สุภาพบุรุษ” ได้ ถ้าเป็นผู้มีความประพฤติดีหรือเป็นคนดี สอดรับกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. ๒๔๗๕ ที่สามัญชนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งศรีบูรพามุ่งเสนอให้เห็นว่าความเป็นสุภาพบุรุษมาจากการกระทำไม่ได้วัดจากการเป็นผู้ดีหรือชนชั้นสูง แม้แต่มาจากการกระทำของตนเองมากกว่า แม้ศรีบูรพาจะไม่เห็นด้วยกับสุภาพบุรุษคือผู้มีชาติกำเนิดดีซึ่งรวมไปถึงชนชั้นขุนนาง แต่ก็ไม่ได้หมายถึงว่าศรีบูรพานำเสนอภาพของสุภาพบุรุษในสถานะของชนชั้นผู้ดีรวมทั้งขุนนางเป็นภาพผู้ร้ายเสียทั้งหมด เพราะศรีบูรพาก็สร้างตัวละครบางตัวที่มีความเป็นผู้มีชาติกำเนิดดีหรือมีตำแหน่งเป็นขุนนางก็เป็นคนดีหรือตรงตามความหมายสุภาพบุรุษในทัศนะศรีบูรพา เช่น ครูใหญ่ใน แลไปข้างหน้า ทำนองในลูกผู้ชาย โดยตัวละครดังกล่าวนี้มักจะแสดงให้เห็นถึงการกระทำที่แสดงถึง

การเป็นคนดีขอช่วยเหลือผู้อื่น ดังนั้นแนวคิดสำคัญของการเป็นสุภาพบุรุษในทัศนะศรีบูรพาจึงมุ่งให้ความสำคัญต่อการกระทำที่บ่งบอกว่าเป็นคนดีเป็นความหมายที่แท้จริงของการเป็นสุภาพบุรุษ ต่อมาการนำเสนอเรื่อง “สุภาพบุรุษ” ศรีบูรพาได้ให้ความสำคัญต่อชนชั้นล่างมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากเรื่องสั้นขอแรงหน่อยเถอะ ที่กล่าวถึงตัวละครชนชั้นล่างได้แสดงให้เห็นถึงการเสียสละและการมีน้ำใจกับชนชั้นผู้ดี กล่าวได้ว่าในวรรณกรรมระยะหลังของศรีบูรพา ศรีบูรพาให้ความสำคัญต่อชนชั้นกลางและชนชั้นระดับล่างมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่พัฒนาการความคิดทางชนชั้นของศรีบูรพาที่มุ่งสู่มนุษยชาติที่หมายถึงชนทั่ว ๆ ไป

การเสียสละเพื่อผู้อื่น : จากคุณธรรมการเป็นสุภาพบุรุษในคณะสุภาพบุรุษสู่คุณธรรมการเป็นสุภาพบุรุษในวรรณกรรม

สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือศรีบูรพามีคุณธรรมการเป็นสุภาพบุรุษข้อหนึ่งของท่านที่ว่า “ผู้ใดเกิดมาเป็นสุภาพบุรุษผู้นั้นเกิดมาเพื่อผู้อื่น” ซึ่งคุณธรรมในการเห็นอกเห็นใจและการเสียสละเพื่อผู้อื่นนั้นเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการเป็นสุภาพบุรุษตลอดชีวิตของท่าน จะเห็นได้จากการก่อตั้งคณะสุภาพบุรุษและการจัดหนังสือพิมพ์สุภาพบุรุษที่ศรีบูรพามีจุดมุ่งหมายที่จะให้อาชีพนักเขียนที่จากเดิมเป็นของชนชั้นศักดินา กลายมาเป็นอาชีพที่สามัญชนก็ปฏิบัติได้ สิ่งที่สำคัญคือการออกหนังสือพิมพ์นี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นสุภาพบุรุษของศรีบูรพาว่าศรีบูรพาทำเพื่อผู้อื่นมากกว่าตนเอง คือการให้ราคาต่อเรื่องตลอดจนรับซื้อบทประพันธ์จากนักเขียนท่านอื่นๆ รวมทั้งยังเพื่อเปิดโอกาสให้กับนักเขียนหน้าใหม่ จึงทำให้นักเขียนจำนวนมากเกิดขึ้นเป็นปริมาณมาก กลายเป็นอาชีพที่สามารถหาเลี้ยงตนและครอบครัวได้อย่างมั่นคง ซึ่งการแสดงให้เห็นถึงคุณธรรมการเสียสละเพื่อผู้อื่นของศรีบูรพานั้นจึงกลายเป็นแนวคิดหลักในการนำเสนอภาพสุภาพบุรุษในวรรณกรรมของท่าน นอกจากศรีบูรพาจะแสดงให้เห็นถึงปรัชญาอันแน่วแน่ในการเป็นสุภาพบุรุษเพื่อผู้อื่นแล้วในความหมายของสุภาพบุรุษที่ปรากฏเป็นหัวข้อของหนังสือรวมทั้งหน้าปกฉบับแรกนั้นก็ยิ่งสื่อถึงความหมายใหม่ของสุภาพบุรุษที่สอดรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทย กล่าวคือการทำหน้าปกของหนังสือสุภาพบุรุษฉบับแรก ในครั้งแรกนั้นที่ประชุมได้ลงความเห็นว่าคุณภาพปกควรจะเป็นภาพที่สื่อความหมายทางเพศแต่เห็นว่ามันไม่ใช่เป็นการแสดงออกถึงความสุภาพบุรุษ ทั้งนี้ภาพหน้าปกฉบับแรกของสุภาพบุรุษนั้นมิใช่กำหนดไว้ว่าจะต้องมีความหมายไปในทางที่สามารถอธิบายถึงคำว่าสุภาพบุรุษว่าเป็นประกอบสร้างอะไรหรือด้วยเหตุผลอย่างไรจึงได้ชื่อว่าสุภาพบุรุษ

การให้ “ผู้ดี” เป็น “ผู้ร้าย” กับการให้ “สามัญชน” เป็น “คนดี”

การนำเสนอภาพสุภาพบุรุษที่น่าสนใจอีกลักษณะหนึ่งคือ นอกเหนือจากศรีบูรพาได้นำเสนอทัศนะใหม่เกี่ยวกับความหมายของสุภาพบุรุษขึ้นมาใหม่ว่าผู้ชายที่สามารถเป็นสุภาพบุรุษได้มาจากการกระทำหรือพฤติกรรมหรือการเป็นคนดีมากกว่าจะมาจากชนชั้นสูง ศรีบูรพาไม่เห็นด้วยกับความหมายของสุภาพบุรุษคือผู้ดีที่มาจากชาติกำเนิด รวมทั้งความหมายของสุภาพบุรุษที่หมายถึงกลุ่มผู้ดีใหม่หรือชนชั้นกลางระดับสูงที่พยายามเลียนสถานะตนเองมาเทียบเท่าชนชั้นสูง ศรีบูรพาจึงนำเสนอภาพสุภาพบุรุษในความหมายของชนชั้นผู้ดีเป็นภาพของ “ผู้ร้าย” ขณะที่ภาพสามัญชนที่เป็นผู้มีความประพฤติดี คอยช่วยเหลือผู้อื่นรวมทั้งสละเพื่อผู้อื่นได้กลายเป็น “ผู้ดี”

สุภาพบุรุษกับความเป็นชาติ : พัฒนาการความคิดเรื่องคุณธรรมสุภาพบุรุษสู่ชาติที่หมายถึงประชาชนและมนุษยชาติ

นอกจากความหมายสุภาพบุรุษในวรรณกรรมศรีบูรพาจะนำเสนอถึงความคิดเกี่ยวกับความเป็นชายและชนชั้นแล้ว ในอีกด้านหนึ่งสุภาพบุรุษในวรรณกรรมศรีบูรพายังนำเสนอถึงมิติของสุภาพบุรุษกับความเป็นชาติด้วย โดยความเป็นชาติที่ศรีบูรพานำเสนอนั้นเป็นความหมายของชาติที่หมายถึงประชาชนมากกว่าความหมายอื่น กล่าวคือแนวคิดสำคัญการเป็นสุภาพบุรุษของศรีบูรพาที่ผู้วิจัยกล่าวสรุปข้างต้นว่าศรีบูรพามีหลักการของการเป็นสุภาพบุรุษที่ว่า “ผู้ใดเกิดมาเป็นสุภาพบุรุษ ผู้นั้นเกิดมาสำหรับคนอื่น” คำว่าคนอื่นหรือผู้อื่นนี้ศรีบูรพาหมายถึงประชาชนมากกว่าสิ่งอื่นใด เพราะในที่สุดแล้วการเสียสละที่แท้จริงนั้นคือการเสียสละทั้งความสุขส่วนตัวรวมทั้งเสียสละในด้านอื่นๆ เพื่อให้ผู้อื่นมีความสุข อย่างไรก็ตามคิดว่าคนอื่นหรือผู้อื่นนี้ในวรรณกรรมศรีบูรพาปรากฏความหมาย ๒ ลักษณะคือคนอื่นหรือผู้อื่นที่หมายถึงสามัญชน เป็นการแสดงความเป็นสุภาพบุรุษกับผู้อื่นที่เป็นเพื่อน คนรัก ครอบครัว ต่อมาความหมายของคำว่า

คนอื่นหรือผู้อื่นในวรรณกรรมศรีบูรพาจะยะหลังก็ได้ขยายไปสู่คำว่าชาติที่หมายถึงประชาชนซึ่งมีความหมายที่กว้างกว่าคนอื่นหรือผู้อื่นที่หมายถึงสามัญชน และในวรรณกรรมยุคหลังของศรีบูรพาก็ได้ไปให้ความสำคัญต่อคำว่าชาติที่หมายถึงมนุษยชาติ ทั้งนี้การนำเสนอความคิดเรื่องชาติของศรีบูรพาได้นำเสนอให้เห็นถึงมิติของชาติที่มีความหมายกว้างกว่าคำว่าประชาชน นั่นก็คือมนุษยชาติที่หมายถึงคนทั่วโลก

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบความเป็นชายแบบ “สุภาพบุรุษ” ในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพา เมื่อนำภาพ “สุภาพบุรุษ” ที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพามาวิเคราะห์เปรียบเทียบนั้น จะพบลักษณะร่วมและลักษณะที่แตกต่างกันดังนี้

ลักษณะร่วมของแนวความคิดเรื่องความเป็นชายแบบ “สุภาพบุรุษ” ที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพาคือการแสดงลักษณะพฤติกรรมความเป็นชาย โดยในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพานำเสนอถึงการแสดงพฤติกรรมความเป็นชายแบบสุภาพบุรุษที่สอดคล้องกันคือการมีความกล้าหาญ การเสียสละ การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น การรู้จักควบคุมอารมณ์ การเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่น

ในด้านลักษณะความแตกต่างพบว่า “สุภาพบุรุษ” ในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพาได้นำเสนอความแตกต่างในเรื่องชนชั้นอย่างชัดเจน กล่าวคือการนำเสนอภาพของ “สุภาพบุรุษ” ในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนใหญ่จะเป็นชนชั้นขุนนางและข้าทาส การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์โคลงกาพย์ที่มีสาระเกี่ยวกับความเป็นสุภาพบุรุษแบบชายชาติทหารก็ดี การสร้างตัวละครชายในบทละครพูดอย่างหัวใจนกรบ เสียสละ หนึ่งเสื่อ ความดีมีชัย มีสถานะและบทบาทเป็นทั้งขุนนางและเป็นทั้งนกรบก็ดี มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอภาพของ “สุภาพบุรุษ” เป็นลักษณะพฤติกรรมของชนชั้นผู้ดี ซึ่งขุนนางและข้าทาสก็จัดว่าเป็นผู้ดีเพราะมีการสืบทอดตำแหน่งภายในตระกูล นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายที่ฝากแฝงมาพร้อมกับแนวคิดสำคัญของการเป็นสุภาพบุรุษด้วยนั่นก็คือความหมายที่เกี่ยวกับชาติ กล่าวคือในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวความคิดเกี่ยวกับการสร้างชาติรวมทั้งการปลูกให้พลเมืองตระหนักถึงชาตินิยมเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการที่ส่งเสริมให้ชาติหรือประเทศมีความเข้มแข็งและตั้งมั่นอยู่ได้ อย่างไรก็ตามความหมายของชาติที่เกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้มุ่งหมายแต่การสร้างชาติหรือประเทศให้มีความเข้มแข็งมั่นคงเพียงเท่านั้น หากยังเชื่อมโยงไปสู่การสร้างให้สถาบันกษัตริย์มีความมั่นคงอยู่ได้ด้วย เพราะชาติจะดำเนินขับเคลื่อนไปได้ย่อมต้องมีผู้นำชาติซึ่งก็คือพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำชาติให้ดำเนินไปได้อย่างดี ความหมายของสุภาพบุรุษที่ผูกโยงกับความเป็นชาติจึงออกมาในรูปแบบของการปลูกฝังให้ข้าราชการสำนักซึ่งในนี้ได้แก่ขุนนางและข้าทาสประพฤติตนเยี่ยงสุภาพบุรุษหรือคือนที่มีความจงรักภักดีและยอมสละชีวิตเพื่อปกป้องชาติให้ดำรงอยู่ได้

ส่วนความหมายสุภาพบุรุษในวรรณกรรมศรีบูรพานอกจากจะนำเสนอถึงความคิดเกี่ยวกับชนชั้น ความเป็นชายแล้ว ในอีกด้านหนึ่งสุภาพบุรุษในวรรณกรรมศรีบูรพายังนำเสนอถึงมิติของสุภาพบุรุษกับความเป็นชาติด้วย โดยความเป็นชาติที่ศรีบูรพานำเสนอนั้นเป็นความหมายของชาติที่หมายถึงประชาชนมากกว่าความหมายอื่น กล่าวคือแนวคิดสำคัญการเป็นสุภาพบุรุษของศรีบูรพาที่ผู้วิจัยกล่าวสรุปข้างต้นว่าศรีบูรพามีหลักการของการเป็นสุภาพบุรุษที่ว่า “ผู้ใดเกิดมาเป็นสุภาพบุรุษ ผู้นั้นเกิดมาสำหรับคนอื่น” คำว่าคนอื่นหรือผู้อื่นนี้ศรีบูรพามีหมายถึงประชาชนมากกว่าสิ่งอื่นใด เพราะในที่สุดแล้วการเสียสละที่แท้จริงนั้นคือการเสียสละทั้งความสุขส่วนตัวรวมทั้งเสียสละในด้านอื่น ๆ เพื่อให้ผู้อื่นมีความสุข อย่างไรก็ตามคำว่าคนอื่นหรือผู้อื่นนี้ในวรรณกรรมศรีบูรพาปรากฏความหมาย ๒ ลักษณะคือคนอื่นหรือผู้อื่นที่หมายถึงสามัญชน เป็นการแสดงความเป็นสุภาพบุรุษกับผู้อื่นที่เป็นเพื่อน คนรัก ครอบครัว ต่อมาความหมายของคำว่าคนอื่นหรือผู้อื่นในวรรณกรรมศรีบูรพาจะยะหลังก็ได้ขยายไปสู่คำว่าชาติที่หมายถึงประชาชนซึ่งมีความหมายที่กว้างกว่าคนอื่นหรือผู้อื่นที่หมายถึงสามัญชน และในวรรณกรรมยุคหลังของศรีบูรพาได้ไปให้ความสำคัญต่อคำว่าชาติที่หมายถึงมนุษยชาติ นับว่าเป็นพัฒนาการทางความคิดของศรีบูรพาที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากการนำเสนอแนวความคิดเรื่องความเป็นชายแบบ “สุภาพบุรุษ” กับ “ชาติ” ที่หมายถึงประชาชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่อาจจะก่อให้เกิดงานวิจัยเล่มอื่นตามมาก็คือนอกจากจะศึกษาเพียงตัวบทพระราชบัญญัติในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพา ผู้วิจัยยังพบว่าตัวบทบางเรื่องสามารถนำไปวิเคราะห์ในเชิงวัฒนธรรมศึกษา ดังเช่น ความคิดเกี่ยวกับร่างกายที่มีการกล่าวถึงมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ความคิดเกี่ยวกับบริบทของผู้ตีกับการสร้างภาพความเป็นผู้ตีในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว วัฒนธรรมการบริโภคในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือสามารถวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นตะวันตกที่ปรากฏในวรรณกรรมศรีบูรพา รวมทั้งอิทธิพลงานเขียนตะวันตกที่มีต่อวรรณกรรมศรีบูรพาได้

เอกสารอ้างอิง

- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์. ๒๕๔๔. ปรศนาข้างหลังภาพ “คณะสุภาพบุรุษ”. สารคดี ๑๗, ๑๙๖ (มิถุนายน ๒๕๔๔ : ๑๖๖-๑๗๑).
- ตรีศิลป์ บุญขจร. ๒๕๒๑. พัฒนาการนวนิยายไทยระหว่างพุทธศักราช ๒๔๗๕-๒๕๐๐ : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. ๒๕๒๓. นวนิยายกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์.
- ทิพย์สุนทร นาคชน. ๒๕๑๖. บทละครพูดร้อยแก้วพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดา วัฒนกุล. ๒๕๑๙. แนวความคิดทางการเมืองในบทละครพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นันทกา พลอยแก้ว. ๒๕๒๑. อิทธิพลของการละครตะวันตกในบทละครพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพชรสุภา ทศนพันธ์. ๒๕๕๒. แนวความคิดเรื่องการเข้าสู่สมาคมและผลกระทบต่อสตรีไทยพ.ศ.๒๔๖๑-๒๔๗๕. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงวน เลิศโชคชัย. ๒๕๓๙. ความสำคัญของโรงเรียนแบบบับลิสคูลต่อการศึกษาไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๔๕๓-๒๔๗๘). วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมชัย ศรีเจริญเวช. ๒๕๓๒. ความคิดทางการเมืองของกุหลาบ สายประดิษฐ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. ๒๕๔๙. กุหลาบ สายประดิษฐ์-ต้นแบบวิถีชีวิตและวิถีอุดมการณ์ของสังคมไทย ในวิถีกุหลาบ สายประดิษฐ์ สืบชีวิต “ศรีบูรพา”. ไพลิน รุ่งรัตน์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. ๒๕๔๙. สุภาพบุรุษ...มนุษย์ภาพ “ศรีบูรพา” กุหลาบ สายประดิษฐ์. ในคืออิสสรชน คือคนดี คือศรีบูรพา. ตรีศิลป์ บุญขจร, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- สุทิน กัลยพุกษ์ ๒๕๒๔. ศรีบูรพาในฐานะนักมนุษยธรรม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- โสภา ชานะมูล. ๒๕๔๖. วาทกรรมเรื่อง “ชาติไทย” ของปัญญาชนหัวก้าวหน้าระหว่างพ.ศ.๒๔๙๐-๒๕๐๕. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอมอร นิธิวราช. ๒๕๒๑. ทศนะทางสังคมในนวนิยายไทยสมัยรัชกาลที่ ๗. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การคำนวณรายรับรายจ่ายแบบง่ายกับวิธีการพัฒนารูปแบบบัญชีสำหรับ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม

Simple Calculation of Revenue and Expenditure for the Accounting Forms Development for Micro Enterprises Entrepreneurs

ลัดดา หิรัญยวา

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การคำนวณรายรับรายจ่ายแบบง่ายกับวิธีการพัฒนารูปแบบบัญชีสำหรับ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในพื้นที่สาละยา สภาพการจัดทำบัญชี ปัญหาและอุปสรรคการทำบัญชี ผู้ประกอบการและการสร้างรูปแบบบัญชีผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม จำนวน 35 ราย และผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชี 6 คน และผู้เกี่ยวข้องกับงานบัญชี 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามการสัมภาษณ์เชิงลึกและสมุดบันทึกบัญชีเบื้องต้นใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมธุรกิจระดับฐานรากของประเทศที่เน้นการค้าขายรายย่อยในการค้นหาแนวทางเพื่อการสร้างสมุดบัญชีแบบพกพาสำหรับผู้ประกอบการรายย่อยโดยใช้วิธีการคำนวณรายรับและรายจ่ายแบบง่ายแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพ่อค้าและแม่ค้ารายย่อยในชุมชนสาละยาสามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องซึ่งสมุดบัญชีแบบง่ายในลักษณะของการพกพาที่พัฒนาขึ้นมีคุณค่าสามารถรวบรวมรายรับและรายจ่ายได้เหมาะสมเป็นที่ยอมรับพร้อมกันได้เสนอแนวทางสำหรับการพัฒนาต่อยอดที่มีคุณค่ายิ่งและสำหรับกลุ่มที่ไม่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่องประเด็นที่น่าสนใจคือความเคยชินในวิธีการดั้งเดิม ที่คุ้นเคยมาตลอดชีวิต เรื่องเวลา ความจำ และความสามารถในการเขียน หากได้รับการแก้ปัญหาในประเด็นดังกล่าวเชื่อว่าสมุดบัญชีแบบง่ายที่พัฒนานี้จะได้รับความนิยมในอนาคตมากขึ้น

คำสำคัญ: การทำบัญชีแบบง่าย, รูปแบบบัญชี, ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม

Abstract

Objectives of this study on Simple Calculation of Revenue and Expense for the Accounting Forms Development Micro for Enterprises Entrepreneurs were about to study general accounting, book keeping, problem and obstacle in accounting in Salaya area and to develop new accounting format for micro enterprise entrepreneurs. Sample group to this study comprised 35 entrepreneurs of small business, 6 accounting professionals and 2 personnel associated with accounting. Devices applied for the study consisted of questionnaire, deep interviewing and elementary accounting books. Methodology applied for was quantitative analytical system by using statistic frequency in percentage, mean and standard deviation.

The research found that an innovation created on benefit of the most fundamental business society of the country, emphasizing on retail trading, led its way to create a kind of portable account book for micro enterprises entrepreneurs by using simple calculation on revenue and expense. Such the account book was brought into trial by small business traders within Salaya community. Through monitoring and seeking addition knowledge from these trial users who practiced it regularly, it was found that this kind of portable account book was so worthy as it could gather properly both revenue and expense, and was accepted in its principle.

Many valuable ideas for further development were given as well. However, those who were unable to practice it regularly still gave us some interesting points of view e.g.: their life-long familiarity to traditional way of practice, the matter of time, memory and ability in reading and writing, were all defective factors. It was so believed that if those defective factors had been resolved, this developed simple-portable account book would become even more popular in future.

Key word: Simple Accounting, Accounting Forms, Micro Enterprise Entrepreneur

บทนำ

การทำบัญชีรายรับและรายจ่ายของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมเป็นการจดบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับการเงินหรืออย่างน้อยที่สุดบางส่วนเกี่ยวข้องกับการเงิน โดยผ่านการวิเคราะห์ จัดประเภทและบันทึกไว้ในแบบฟอร์มที่กำหนดขึ้นเองเพื่อแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการในช่วงระยะเวลาหนึ่งและในการ ทำบัญชีรายรับและรายจ่ายมีประโยชน์ในการใช้เป็นหลักฐานประกอบการดำเนินกิจการ เพื่อให้ทราบว่ามีทรัพย์สิน หนี้สิน และเงินทุนเป็นจำนวนเท่าใดเป็นหลักฐานในการตรวจสอบ ตัวเงินสดกับยอดบัญชี ว่าถูกต้อง หรือมีข้อผิดพลาดอย่างไรเป็นสถิติช่วยในการบริหาร การควบคุม การทำงานประมาณ เพื่อให้ผลงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นและช่วยเป็นหลักฐานในการบริหารงาน เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่เกิดขึ้นอีกช่วยในการคำนวณผลการดำเนินงานว่ามีกำไรหรือขาดทุนอย่างไร ช่วยให้ทราบฐานะทางการเงินของกิจการว่าทรัพย์สิน หนี้สิน และเงินทุนในขณะใดขณะหนึ่ง เป็นจำนวนเท่าใดอาจสรุปได้ว่าการทำบัญชีรายรับรายจ่าย เป็นการช่วยความทรงจำ และถ้ามีการจดบันทึกกิจการต่าง ๆ อย่างมีระบบ การลงบัญชีที่ดีมีความเข้าใจในการจดบันทึก และสรุปข้อมูลให้เหมาะสมแล้ว สามารถนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจขยายธุรกิจ และวิธีการ อย่างหนึ่งที่จะแสดงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานว่ามีราย รับ-รายจ่ายอย่างไรช่วยในการประเมินผล การดำเนินงานว่ามีกำไร หรือขาดทุนอย่างไรอีกด้วย และจากการได้ลงพื้นที่ค้นหาปรากฏการณ์ด้วยวิธีการศึกษาแบบนำร่อง (Pilot study) ในพื้นที่รวม 13.5 ตารางกิโลเมตร ณ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมที่เป็นพ่อค้าและแม่ค้าส่วนใหญ่ยังไม่มีการบันทึกบัญชีแบบรายรับและรายจ่ายแบบที่เป็นระบบจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษารูปแบบบัญชีของเขาเหล่านั้นเพราะศาลายามีจุดโดดเด่นคือเป็นชุมชนชายเมืองที่กำลังเจริญเติบโต เช่นมีมหาวิทยาลัยมหิดลตั้งอยู่ เป็นตำบลที่ตั้งของเทศบาลตำบลศาลายาเป็นที่ตั้งส่วนราชการต่างๆ ได้แก่ทั้งว่าการอำเภอ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)ที่ทำการเทศบาลตำบล มีตลาดศูนย์กลางของพื้นที่ ที่น่าสนใจคือมีผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมจำนวนมาก เช่น แผงผลไม้ แผงขายอาหาร หาบเร่ การผลิตเครื่องดื่มน้ำลูกยอ การผลิตน้ำเสาวรส การผลิตเรือ โรงน้ำแข็ง โรงศพ การหล่อพระ ร้านถ่ายเอกสาร ร้านขายของชำ ร้านอาหาร และธุรกิจบริการให้เช่ารถยนต์ ที่เอื้อให้เกิดความสนใจว่าผู้ประกอบการเหล่านี้จะมีวิธีการคำนวณรายรับและรายจ่ายอย่างไรบ้าง เป็นวิธีการที่ครอบคลุมทางบัญชีที่สามารถชี้ได้ว่าผลประโยชน์จากการที่ได้ ก่อผลกำไรที่ชัดเจนหรือไม่อย่างไร ดังนั้นจึงต้องการเน้นไปที่วิเคราะห์ถึงวิธีการคำนวณรายรับและรายจ่ายของผู้ประกอบการเหล่านี้ว่าเป็นอย่างไรพร้อมกับต้องการพิจารณาว่าจะสามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากการสำรวจนำร่องมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบบัญชีรายรับและรายจ่ายแบบง่ายสำหรับบุคคลที่เป็นพ่อค้าและแม่ค้าเหล่านี้ได้หรือไม่อย่างไรเพราะหากสามารถปฏิบัติได้จริงจะก่อผลในทางบวกอย่างยิ่งว่าระบบการบัญชีที่ง่ายแต่ให้ความถูกต้องสูงและที่สำคัญคือ จะสามารถพกติดตัวได้ตลอดเวลา สามารถใช้ได้จริงโดยได้รับการยอมรับในระดับที่สูงก็จะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบบัญชีขึ้นมาเพื่อส่งเสริมให้มีการใช้อย่างแพร่หลายในกลุ่มพ่อค้าและแม่ค้าที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยเหล่านี้ต่อไป ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงวิธีการคำนวณรายรับรายจ่ายแบบง่ายของผู้ประกอบการธุรกิจเหล่านี้ว่าจะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาแบบบัญชีสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมได้หรือไม่อย่างไรโดยรายละเอียดสำหรับกระบวนการวิจัยมีดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาการวางรากฐานของกิจกรรมการส่งเสริมธุรกิจระดับฐานรากของประเทศที่เน้นการค้าขายรายย่อย การวิจัยนี้จึงกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ที่ การค้นหาแนวทางเพื่อการสร้างสมุดบัญชีแบบพกพาสำหรับผู้ประกอบการรายย่อยโดยใช้วิธีการคำนวณรายรับและรายจ่ายแบบง่าย หลังจากนั้นจึงทำการสร้างสมุดบัญชีและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพ่อค้าและแม่ค้ารายย่อยในชุมชน รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการ ตลอดจนขั้นตอนทั้งหมดได้ระบุไว้ตามนี้

ระเบียบวิธีการวิจัยและกระบวนการทดลอง

เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการวิจัยเพื่อพัฒนาฐานเศรษฐกิจของกลุ่มรากหญ้าให้เข้มแข็งงานวิจัยนี้จึงได้ออกแบบการวิจัยในลักษณะของการวิจัยแบบทดลอง ซึ่งได้แบ่งขั้นตอนของการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. ขั้นตอนสำรวจประเด็นปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

ในขั้นตอนนี้ได้เริ่มต้นการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลทางกายภาพ อาทิเช่น ที่ตั้ง

ชุมชน ภูมิศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ที่มีค่าต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน การทำบัญชี ของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน อุตสาหกรรมในครัวเรือนและวิถีชีวิตของคนในชุมชน จากปรากฏการณ์ที่ได้ด้วยวิธีการลงพื้นที่เพื่อศึกษาในการเดินและสำรวจปรากฏการณ์โดยรอบทั้ง การพูดคุยสัมภาษณ์ การสอบถามกับผู้บริหารตลาด ผู้จัดตั้ง พ่อค้าแม่ค้า และคนในชุมชน เพื่อนำความรู้ที่ได้มารวบรวม วิเคราะห์ และพิจารณาในด้านรูปแบบบัญชีที่ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมเหล่านี้กำลังใช้อยู่โดยใช้ความรู้จากที่เป็นขั้นตอนการค้นหาความรู้เชิงประจักษ์ ในรอบแรกก่อนการทดลองจากผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมจำนวน 35 คน ภายหลังจากที่ได้ข้อมูลเบื้องต้น เช่น จากผลการวิเคราะห์การวิจัย การพัฒนารูปแบบบัญชีสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมในพื้นที่ตำบลสาขลา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษได้ว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มีปัญหาและอุปสรรคการทำบัญชี คือ ขาดความรู้และความเข้าใจในการบันทึกบัญชี มีการบันทึกรายการค้าทางบัญชีไม่เป็นปัจจุบันไม่ต่อเนื่อง และไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการบันทึกบัญชี ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนในการให้ความรู้ หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงได้สร้างคู่มือการบันทึกบัญชีซึ่งประกอบด้วยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญชีโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญของการบัญชี ความหมายของการบัญชี ประโยชน์ของข้อมูลทางการบัญชี รอบระยะเวลาบัญชีหรืองวดบัญชี และประเภทของธุรกิจตามรูปแบบขององค์กรธุรกิจ ซึ่งลักษณะคล้ายกับประเภทของธุรกิจและจัดตั้งตามลักษณะของการประกอบการคือธุรกิจเกี่ยวกับการบริการและมีรูปแบบการจัดตั้งในรูปแบบพ่อค้าคนเดียว นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง หลักฐานที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชี อันประกอบไปด้วย ใบสั่งซื้อ ใบส่งของ ใบรับสินค้า ใบส่งคืน ใบรับคืนสินค้า ใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญจ่าย ใบนำฝากเงินและใบถอนเงิน สำหรับบัญชีย่อย ประกอบด้วย บัญชีลูกค้ารายตัว บัญชีเจ้าหนี้ รายตัว และทะเบียนคุม ที่ประกอบด้วย ทะเบียนคุมสินทรัพย์ ทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงิน ทะเบียนคุมเช็คและทะเบียนจ่ายเช็ค เป็นต้น และได้อธิบายถึง การบันทึกบัญชีตามหลักบัญชีคู่ วงจรการบัญชีธุรกิจขนาดย่อม สมการ วิธีการบันทึกบัญชีรายการค้าเกี่ยวกับสินทรัพย์หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย ในสมุดรายวัน บัญชีแยกประเภท การจัดทำทดลองจากการประกอบธุรกิจโดยได้จากรายการบัญชีและการสรุปผลของจำนวนเงินจากบัญชีแยกประเภทของแต่ละงวดบัญชีที่มียอดคงเหลือ และนำรายการดังกล่าวมาปรากฏในงบทดลองและในงบทดลอง ด้านเดบิตและด้านเครดิตจะต้องมีจำนวนเงินเท่ากันซึ่งลักษณะคล้ายกับประเภทของธุรกิจจัดตั้งตามลักษณะของการประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการบริการและมีรูปแบบการจัดตั้งในรูปแบบพ่อค้าคนเดียว และได้กล่าวถึง การจัดทำงบกำไรขาดทุนจากการประกอบธุรกิจ และการจัดทำงบดุลจากการประกอบธุรกิจโดยได้จากรายการบัญชีที่ปรากฏใน งบทดลองเพื่อนำมาทำ งบกำไรขาดทุนจากการประกอบธุรกิจซึ่งจะต้องประกอบด้วยหมวดรายได้และหมวดค่าใช้จ่าย สำหรับการทดลองใช้กับธุรกิจบริการรถรับจ้างจึงได้พัฒนารูปแบบบัญชีแบบง่ายขึ้นมาที่สามารถใช้พกพาได้ตามปรากฏในขั้นตอนต่อไป

2. ขั้นตอนการสร้างแบบบัญชีและสมุดบัญชีแบบพกพา

หลังจากที่ได้ประมวลความรู้จากผลการศึกษาข้างต้นที่ผ่านการสำรวจข้อมูลภาคสนาม

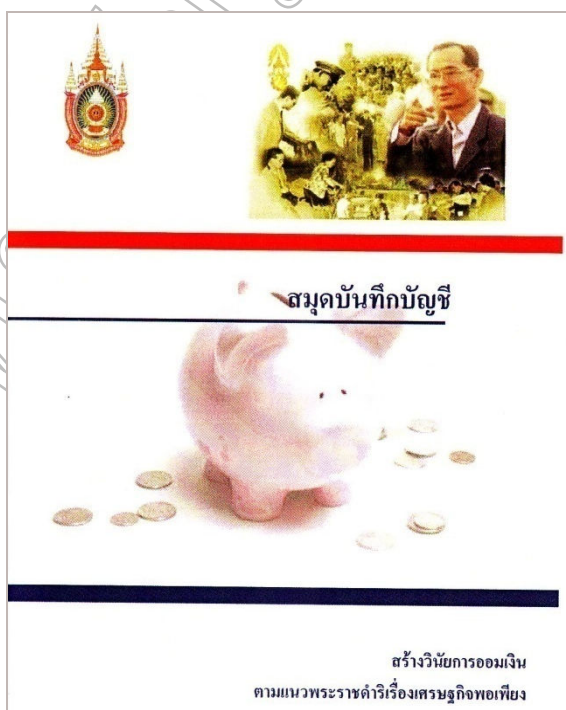
ทั้งในกระบวนการแบบในเชิงคุณภาพและในเชิงปริมาณ จากผู้รู้ที่เป็นพ่อค้าและแม่ค้ารายย่อยทั้ง 35 คน จึงได้สร้างรูปแบบบัญชีสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมภายใต้ฐานคิดที่ง่าย มุ่งเน้นเพื่อการพกพาสะดวก และมีความง่ายในการใช้สอย จากนั้น จึงนำรูปแบบสมุดบัญชีที่สร้างขึ้นไประดมสมองกับนักบัญชีต่าง ๆ โดยการวิพากษ์รูปแบบที่สร้างขึ้นแล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชี 6 คน และผู้เกี่ยวข้องกับงานบัญชี 2 คน เมื่อได้ข้อมูล อย่างเป็นระบบ จึงได้สร้างคู่มือการบันทึกบัญชีแบบง่ายขึ้นมาซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 ได้กล่าวถึง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญชีโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับ ความสำคัญของการบัญชี ความหมายของการบัญชี ประโยชน์ของข้อมูลทางการบัญชี รอบระยะเวลาบัญชีหรืองวดบัญชีและประเภทของธุรกิจตามรูปแบบขององค์การธุรกิจ

ขั้นตอนที่ 2 ได้เน้นในด้านหลักฐานที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชี อันประกอบไปด้วย ใบสั่งซื้อ ใบส่งของ ใบรับสินค้า ใบส่งคืน ใบรับคืนสินค้า ใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญจ่าย ใบนำฝากเงินและใบถอนเงิน สำหรับบัญชีย่อยประกอบด้วย บัญชีลูกค้ารายตัว บัญชีเจ้าหนี้ รายตัว และทะเบียนคุม ประกอบด้วย ทะเบียนคุมสินทรัพย์ ทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงิน ทะเบียนคุมเช็คและทะเบียนจ่ายเช็ค

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการอธิบายเกี่ยวกับ การบันทึกบัญชีตามหลักบัญชีคู่ วงจรการบัญชี ธุรกิจขนาดย่อม สมการ วิธีการบันทึกบัญชีรายการค้าเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่ายในสมุดรายวัน บัญชีแยกประเภท การจัดทำงบทดลองจากการประกอบธุรกิจ และ

ขั้นตอนที่ 4 แสดงในด้านการจัดทำงบกำไรขาดทุนจากการประกอบธุรกิจ และการจัดทำ งบดุล โดยเนื้อหาในสมุดบัญชีแบบพกพามีส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้ ส่วนปกจะมีคำว่าสมุดบันทึกบัญชี สำหรับส่วนถัดไปประกอบด้วยคำนำ ข้อมูลส่วนตัว โดยได้อธิบายขั้นตอนการบันทึกบัญชีในสมุดบันทึกบัญชี เช่น วิธีลงวันเดือนปี ในช่องที่ 1 เขียนวันเดือนปี โดยให้เขียนวันที่ เดือน ปี พ.ศ.ที่มีการรับเงินและการจ่ายเงิน วิธีลงรายการในช่องที่ 2 ช่องรายการให้เขียนรายละเอียดของการรับเงินและการจ่ายเงิน วิธีลงรายการรับเงินในช่องที่ 3 ช่องรายการรับให้เขียนรายรับในการประกอบธุรกิจและรายรับอื่น ๆ วิธีลงรายการจ่ายเงินในช่องที่ 4 ช่องรายการจ่ายให้เขียนรายจ่ายในการประกอบธุรกิจและรายจ่ายอื่น ๆ และวิธีลงรายการคงเหลือในช่องที่ 5 ช่องคงเหลือให้เขียนจำนวนเงินยอดคงเหลือและขั้นตอนสุดท้ายสรุปผลการดำเนินงานโดยการเอารายรับหักด้วยรายจ่ายผลต่างเป็นกำไรสุทธิ(ขาดทุน)ซึ่งรูปเล่มของสมุดบันทึกบัญชีที่พัฒนาขึ้นได้ปรากฏดังภาพต่อไปนี้

รูปที่ 1 ตัวอย่างสมุดบันทึกบัญชีที่พัฒนาขึ้นมา

ข้อมูลส่วนตัว

บันทึกส่วนตัว

ชื่อ นามสกุล

ที่อยู่

โทรศัพท์บ้าน มือถือ

ที่อยู่ทำงาน

โทรศัพท์ทำงาน

ตำแหน่ง รหัสได้เดือน บาท

คำอธิบาย สมุดบันทึกบัญชี

เงินที่ได้มา	ได้แก่ เงินที่ได้มาจากทุกประเภท เช่น จากการทำธุรกิจ จากคุณพ่อ คุณแม่ ที่น้อง ผู้ปกครองญาติ จากการทำงาน และจากบุคคลอื่น เป็นต้น
เงินที่จ่ายออกไป	ได้แก่ การซื้อสินทรัพย์ ค่าวัสดุ ค่าแรงงาน ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าเช่า ค่าอาหาร ค่ารถ ค่าสมุด คินสอ ปากกา ค่าวัสดุ ค่าเครื่องแต่งกาย ค่ารับรองลูกค้า เป็นต้น
อื่น ๆ	ได้แก่ ค่าของขวญให้ลูกค้า
กำไรสุทธิ / เหลือออม	ได้แก่ เงินที่ได้มา หักเงินที่จ่ายออกไป ผลต่าง คือกำไรสุทธิ หรือเงินที่เหลือไว้ออม

2
 ส่งเสริมการเก็บออม ตามแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

รูปที่ 2 ตัวอย่างข้อมูลส่วนตัว

สมุดบันทึกบัญชี

ใช้บันทึกรายการรับและรายการจ่ายที่เกิดขึ้นทั้งในครัวเรือนและการประกอบธุรกิจ

วิธีลงวัน เดือน ปี

ช่องที่ 1 เขียนวันเดือน ปี
 ให้เขียนวันที่ เดือน ปีพ.ศ. ที่มีการรับเงินและการจ่ายเงิน

วิธีลงรายการ

ช่องที่ 2 ช่องรายการ
 ให้เขียนรายละเอียดของการรับเงินและการจ่ายเงิน

วิธีลงรายการรับเงิน

ช่องที่ 3 ช่องรายรับ
 ให้เขียนรายรับในการประกอบธุรกิจและรายรับอื่น ๆ

วิธีลงรายการจ่ายเงิน

ช่องที่ 4 ช่องรายจ่าย
 ให้เขียนรายจ่ายในการประกอบธุรกิจและรายจ่ายอื่น ๆ

วิธีลงรายการคงเหลือ

ช่องที่ 5 ช่องคงเหลือ
 ให้เขียนจำนวนเงินยอดคงเหลือ

3
 ส่งเสริมการเก็บออม ตามแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

รูปที่ 3 ตัวอย่างสมุดบันทึกบัญชี

แบบฟอร์ม

วัน เดือน ปี	รายการ	รายรับ		รายจ่าย		คงเหลือ	
		บาท	สต.	บาท	สต.	บาท	สต.
①	②	③		④		⑤	
↑	↑	↑		↑		↑	
ลง วัน เดือน ปี	ลงรายการ	ลงรายรับ		ลงรายจ่าย		ลงยอดคงเหลือ	

รูปที่ 4 ตัวอย่างแบบฟอร์ม

3. ขั้นตอนการฝึกอบรมและการจัดทำบัญชีแบบง่าย

เมื่อได้รูปเล่มสมุดบันทึกบัญชีตามที่พัฒนาแล้ว จึงนำไปจัดอบรมให้กับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมในพื้นที่ตำบลศาลายา จำนวน 35 คน ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ได้เข้าร่วมโครงการ โดยได้ใช้เวลา ในการอบรม 1 วัน วิธีการที่เริ่มต้นในการอบรมคือ การสมมติตัวอย่างของรายการทางบัญชีที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนนำเสนอสมุดบันทึกบัญชีไปบันทึกบัญชีของตนเองอย่างเป็นระบบตามที่กำหนดไว้ในรายการเป็นระยะเวลา 1 เดือนแล้วทำการประมวลผล ด้วยการติดตามว่ามีการใช้จริงหรือไม่อย่างไร

4. ขั้นตอนการวัดและประเมินผล

หลังจากที่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการทั้ง 35 คน นำสมุดบันทึกบัญชีนี้ไปปฏิบัติจริง และได้ทำการติดตาม พบว่ามีเพียงจำนวน 6 เท่านั้น ที่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและถูกต้อง ขณะที่อีก 29 คน ไม่สามารถทำได้สมบูรณ์ทั้งหมดเพราะมีข้อจำกัดในด้านเวลา นอกจากนี้ก็เป็นประเด็นในด้านความสามารถในการเขียนหนังสือได้ถูกต้อง อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือความสามารถในด้านความจำ อย่างไรก็ตามเมื่อติดตามค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากผู้ที่สามารถปฏิบัติได้ต่อเนื่อง พบว่า สมุดบัญชีแบบง่ายในลักษณะของการพกพาที่พัฒนาขึ้นมีคุณค่าสามารถรวบรวมรายรับและรายจ่ายได้เหมาะสม แต่ให้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจเพื่อการพัฒนาการจัดทำบัญชีนี้ให้ดีขึ้นและเป็นการต่อยอดของนวัตกรรมนี้คือ ต้องเน้นในด้านจำนวนหน้าบัญชีในเล่มให้มากขึ้นเช่น สามารถให้บันทึกประเด็นของรายการที่ครอบคลุมรายปี

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าในการสร้างนวัตกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อ สังคม สิ่งสำคัญที่นักวิจัยต้องตระหนักคือ การใช้กระบวนการเข้าสู่ชุมชนเพื่อการค้นหาประเด็นปัญหาที่เป็น ความต้องการของชุมชน และบุคคลอย่างแท้จริงที่ถือได้ว่าเป็นการทำงานวิจัยเพื่อประโยชน์ใช้สอย หลังจากนั้นจึงพัฒนานวัตกรรมตามที่คาดว่า จะเป็นการต้องการของกลุ่มเป้าหมายนั้น แล้วทำการทดลองว่าสิ่งประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นได้ก่อประโยชน์ต่อสังคมหรือไม่ อย่างไร ซึ่งข้อค้นพบจากงานวิจัยเชิงทดลองในลักษณะของการนำร่องที่ใช้กระบวนการทางบัญชีมาประยุกต์ในครั้งนี้สามารถระบุได้ว่าก่อประโยชน์ได้อย่างแท้จริง แม้จะมีจำนวนของผู้ที่สามารถทำได้ถูกต้องไม่มากนัก แต่ได้แสดง

ให้เห็นว่า ได้รับการยอมรับในหลักการ พร้อมกับได้เสนอแนวทางสำหรับการพัฒนาต่อ ยอดที่มีคุณค่ายิ่ง อย่างไรก็ตาม สำหรับกลุ่มที่ไม่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่องประเด็นที่น่าสนใจคือ ความเคยชินในวิธีการดั้งเดิมที่คุ้นเคยมาตลอดชีวิต เรื่องเวลา ความจำ และความสามารถในการเขียน หากได้รับการแก้ปัญหาในประเด็นดังกล่าวเชื่อว่าสมมุติฐานที่ง่ายที่พัฒนานี้จะได้รับความนิยมในอนาคตมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2539. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544)**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. 2544. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549)**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. 2549. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554)**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ชฎารัตน์ แก้วเวียงเดช. 2552. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด โรงพยาบาลต่างอย อำเภอด่างาย จังหวัดสกลนคร, รายงานการศึกษาอิสระปริญญาพยาบาล ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการผดุงครรภ์ขั้นสูง, บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ทิตยา สุวรรณชฎ. 2517. “สังคมวิทยา” ใน **วิทยาศาสตร์สังคม**. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เทศบาลสาลาया. 2551. **รายงานกิจการประจำปี 2551**. นครปฐม : เทศบาลตำบลสาลาया.
- ธนชัย ยมจินดา, สุชาดา สดาวรงค์. 2550. **เอกสารการสอนชุดวิชา หลักการบัญชี_ หน่วยที่ 1-8**. (พิมพ์ครั้งที่ 12) นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, สมาคม. 2538. **ศัพท์บัญชี**. (พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพฯ : พี. เอ. ลีฟวิง.
- _____. 2542. **แม่บทการบัญชี**. กรุงเทพฯ : พี. เอ. ลีฟวิง.
- _____. 2546. **มาตรฐานการบัญชีรวมเล่ม ฉบับที่ 1 – 50**. กรุงเทพฯ : พี. เอ. ลีฟวิง.
- ปริญญา แสงรัตนา. 2545. **การพัฒนารูปแบบการนิเทศของพยาบาลตรวจการนอกเวลาราชการอุดรดิติต์** : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิติต์.
- ประกอบ บุญเกลี้ยง. 2549. **รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์ปชั่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, วิทยานิพนธ์ กศ.ด.** (การบริหารการศึกษา).มหาวิทยาลัยนเรศวร
- พัทยา สายหู. ม.ป.ป. **การพัฒนาสังคม**. กรุงเทพฯ : Ibid.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : ส.ส.น.ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- เยาวลักษณ์ สงวนพานิช. 2552. **การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาด้านบริการพยาบาลในโรงพยาบาลนครปฐม**. มหาวิทยาลัยคริสเตียน
- รวิชาติ ขุนสวัสดิ์. 2551. **การพัฒนารูปแบบการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยมะเร็งเต้านมที่ได้รับการผ่าตัดแบบถอนรากชนิดตัดแปลงโดยทีมสหสาขาวิชาชีพ หอผู้ป่วยศัลยกรรมหญิง โรงพยาบาลขอนแก่น, รายงานการศึกษาอิสระปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- วรรณวิภา คูสกุล. 2548. **การบัญชีทั่วไป**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิทยากร เขียงกุล. 2527. **การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฉบับแรก.
- วิฑูรย์ ลิ้มชะโชคดี. **SMEs เสาหลักของอุตสาหกรรมภูษชาติ**. กรุงเทพฯ : ดวงกลมสมัย, 2542.

- ศิริเอมอร วิชาชาติ. 2552. การพัฒนารูปแบบการจัดการความปวดหลังผ่าตัดทางออร์โธปิดิกส์ในหอพิเศษพระ
ปทุมวราชสุริยวงศ์ 1 โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการศึกษาศิษษาอิสระ
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2526. การพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- อมร รักษาสัตย์และชัตติยาภรณ์สุด. 2515. ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ กรุงเทพฯ : ชุมชน
สหกรณ์การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย.
- อำนาจ วีระวานิช. 2544. สถานการณ์ตลาดธุรกิจในประเทศ. กรุงเทพฯ : เนชั่น.
- อรทัย รัตนานนท์. 2552. การบัญชี 1. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สามลดา
- อรุษา คงรุ่งโชคและจันทร์นิภา สุวรรณพิทักษ์. (2551). หลักการบัญชีขั้นต้น. กรุงเทพฯ : ท้อป.
- อำนาจ ศรีสุโข. 2536. การบัญชี 1. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- อำพรพรรณ ภิรมย์สิทธิ์. 2551. การพัฒนารูปแบบการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยอายุรกรรมในโรงพยาบาลหัว
เจ็ลียง. มหาวิทยาลัยหัวเจ็ลียงเฉลิมพระเกียรติ
- T.R. Batten. 1959. **Community and Their Development.** London : Oxford University
Press.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(สสว). 2553. ธุรกิจครอบครัว
[http://cms.sme.go.th/cms/c/journal_articles/view_article_content?article_id=02-ARITICLE-
280308&article_version=1.0](http://cms.sme.go.th/cms/c/journal_articles/view_article_content?article_id=02-ARITICLE-280308&article_version=1.0) สืบค้นเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2553
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. 2553. ธุรกิจชุมชน. [http://www.dbd.go.th/mainsite/
index.php?id=703](http://www.dbd.go.th/mainsite/index.php?id=703)
สืบค้นเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2553

บทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กับวิถีชีวิตและสุขภาวะของประชาชน ในพื้นที่เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

Roles of Suan Sunandha Rajabhat University in Way of life and Health Condition of Population in Din Daeng District, Bangkok Thailand.

เกศสิริ ปันธุระ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามุ่งเน้นการจัดบริการการศึกษาให้เข้าถึงท้องถิ่น การวิจัยของคณาจารย์จึงควรเชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่ตั้ง จึงให้ความสำคัญศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กับวิถีชีวิตและสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ที่เน้นสี่ด้านได้แก่ ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคม และสุขภาพปัญญาที่จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางเพื่อการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนดินแดง

การดำเนินงานวิจัยในช่วงมกราคม 2552 ถึงกุมภาพันธ์ 2553 เริ่มจากการวิจัยเอกสาร จากนั้นสัมภาษณ์เชิงลึกจากประธานผู้นำชุมชน สังเกตอย่างมีส่วนร่วมในงานประเพณีสารทเดือนสิบ แล้วจัดสนทนากลุ่ม จากนั้นทำการสำรวจชาวดินแดงทั้ง 22 ชุมชนใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิจาก 4 ประเภทชุมชนได้แก่ ชุมชนเมือง ชุมชนจัดสรร ชุมชนแออัด และชุมชนเคหะ กำหนดโควตาชุมชนละ 400 คน รวม 1,600 คน แล้วจึงใช้กระบวนการจัดสนทนากลุ่มเพื่อจัดทำแผนงานโครงการบริการชุมชน

ผลวิจัยชี้ได้ว่าชุมชนดินแดงมีขนาดใหญ่ อยู่ในกลุ่มเขตวิภาวดี เป็นย่านการค้า การบริการและแหล่งที่อยู่อาศัยแนวตั้ง คนในพื้นที่เป็นชนชั้นกลางถึงยากจน ส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุ 30-39 ปี จบระดับปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส โสด เป็นครอบครัวเดี่ยว นับถือศาสนาหลากหลาย ประกอบธุรกิจค้าขายและรับจ้าง และดัชนีมวลกายต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งถือว่าผอมกว่าปกติ โดยเป็นผู้ย้ายถิ่นมาพักอาศัยในห้องชุด เกือบทั้งหมดนิยมปรุงอาหารรับประทานเอง นอกจากนี้จะไม่ได้ออกกำลังกายในแต่ละสัปดาห์แต่ไม่มีโรคประจำตัว การเปรียบเทียบการรวมกิจกรรมตามประเภทชุมชนพบว่า เคหะชุมชนมีส่วนร่วมกิจกรรมชุมชนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ชุมชนจัดสรร ชุมชนเมืองและชุมชนแออัด การวิเคราะห์ภาวะสุขภาพพบว่า ชาวดินแดงมีสุขภาพรวมอยู่ระดับดีทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพทางสังคมและสุขภาพทางปัญญา การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสุขภาพรวมพบว่า ชาวเคหะชุมชนและชุมชนจัดสรรมีสุขภาพรวมและรายด้านระดับดีกว่าสุขภาพรวมของประชาชนเขตดินแดง ในขณะที่ชาวชุมชนแออัดและชุมชนเมืองมีค่าเฉลี่ยสุขภาพรวมและรายด้านระดับดีน้อยกว่าสุขภาพรวมของประชาชนดินแดง

จากผลวิจัยนำไปประชุมบูรณาการวิจัยเพื่อท้องถิ่นพัฒนาโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนดินแดง เน้นการมีส่วนร่วมกับชุมชนจึงเสนอ 12 โครงการสำคัญเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะแบบองค์รวมและสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภาคีในชุมชนดินแดง

คำสำคัญ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิถีชีวิต สุขภาวะ แผนบริการชุมชน เขตดินแดง กรุงเทพ

Absrtact

As Suan Sunandha Rajabhat University (SSRU) had been emphasizing on giving local-approached education services, researches should then relate to the context of such locality. Therefore importance should be placed on studying the SSRU's roles in the way of life and health condition of population in Din Daeng district, Bangkok, accentuated on four categories e.g.: physical, mental, social and intellectual health that would develop its way to set out activities corresponding to their need.

The study had been conducted from January 2009 to February 2010, firstly by gathering secondary source data, making deep interviews with community leaders, then, making associated-observation by participating the tenth lunar month festival. Subsequently some group discussions had been held. A survey was conducted over population in all 22 communities in Din Daeng, with stratified sampling into four types e.g.: urban, allocated, slum and the National Housing Authority (NHA)'s community, at quota 400 persons each type, thus 1,600 persons in total. Then using a process of group discussion for setting community service plan.

The research indicated that Din Daeng community was a large one in Vibhavadi group area, a place of trading, services and vertical residents. They were among middle class to poverty, mostly were women of age between 30-39, bachelor degree educated, single by civil status, single family, of various religions and earned their living by trading and being employed. Their body mass indices were mostly lower than standard value. Most of them moved in from other places and lived in apartments, self-cooking, had no exercise but yet had no personal disease. In comparing of activity participation, it was found that NHA's community participated at most, secondly was allocated, urban and slum community respectively. Found in health analysis that people there had good physical, mental, social and intellectual health in general. In comparing of mean value of health condition it was found that those of NHA's and allocated communities were higher than average value of people in Din Daeng district while those of slum and urban communities were lower than such average.

Findings from the study were brought into integrated research meeting for local development as to provide academic service to Din Daeng community, hence proposed 12 essential projects for health promotion in whole and cooperation with associated networks in Din Daeng community.

Key word : Suan Sunandha Rajabhat University, way of life, health condition, community service plan, Din Daeng district, Bangkok.

บทนำ

ในปัจจุบันนี้บทบาทของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่สำคัญยิ่งคือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีของประชากรในพื้นที่ที่มีการจัดการบริการการศึกษา ยกตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ก็เป็นมหาวิทยาลัยหนึ่งที่ตั้งอยู่ในชุมชนและมีภารกิจที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการบริการการศึกษาให้เข้าถึงท้องถิ่น ดังนั้นไม่เพียงแต่ที่จะพัฒนาการเรียนการสอน แต่ต้องเน้นไปที่การเสริมสร้างให้สังคมมีสถานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสุขกายและสุขใจ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่ทรงให้ความสำคัญกับงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ภายในบริบทของมหาวิทยาลัย ปรากฏเป็นหลักฐานในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหนังสือและโฮมเพจ ชุดพัฒนาสังคมตามแนวพระราชดำริที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อปีพ.ศ. 2542 โดยนำพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2522 มาเป็นฐานรากในการเริ่มต้นพัฒนา ความว่า (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542)

“... การรักษาความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย เป็นปัจจัยของเศรษฐกิจที่ดี และสังคมที่มั่นคง เพราะร่างกายที่แข็งแรงนั้น โดยปรกติจะอำนวยผลให้ สุขภาพจิตใจสมบูรณ์ดี และเมื่อมีสุขภาพสมบูรณ์ดีพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจแล้วย่อมมีกำลังทำประโยชน์สร้างสรรค์เศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมือง ได้เต็มที่ ทั้งไม่เป็นภาระแก่สังคมด้วยคือเป็นแต่ผู้สร้างมิใช่ผู้ถ่วงความเจริญ...”

เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการพัฒนาจะพบว่า มีหลักการที่สำคัญและต้องตระหนัก คือ การพัฒนาที่ดีจะต้องไม่เอาเงินเป็นตัวตั้ง เพราะจะทำให้เกิดความทุกข์ การมีสุขภาพที่ดีเป็นสิ่งที่ดีเพื่อตัวเอง ครอบครัว สังคม ชุมชน เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและความยุติธรรม (ประเวศ วะสี, 2550) ทั้งนี้เพราะการมีสุขภาพดีสมบูรณ์ทั้ง

ร่างกายและจิตใจ จะทำให้มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการจำเป็นพื้นฐานของชีวิตของทุกคน (เทเวศร์ พิริยะพูนท์, 2542) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าหากมีสุขภาพที่ดีย่อมทำให้ประชาชนทั่วไปมีความสุขที่จะนำไปสู่ความพยายามในการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะการเห็นความสำคัญกับการศึกษา เพราะหากประชาชนหรือคนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่เต็มไปด้วยความวิตกกังวล มีความตึงเครียด สุขภาพชีวิตไม่มีความสุขเนื่องจากเห็นความสำคัญกับปัญหาปากท้องย่อมไม่มีเวลามาให้ความสำคัญกับการศึกษา ทำให้กระบวนการในการพัฒนาตนเองมีข้อจำกัดอยู่ยิ่ง

เมื่อกล่าวถึงการศึกษาจะพบว่า กระบวนการเรียนรู้ทำให้เกิดสุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาพทางปัญญา รวมกันเป็นสุขภาวะที่สมบูรณ์ขึ้น สุขภาวะที่สมบูรณ์นี้จะเกิดจากการเรียนรู้ที่ดี ดังนั้นการเรียนรู้ที่ดีจึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุดของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะแสวงหาและช่วยให้เพื่อนมนุษย์ได้พบกับการเรียนรู้ที่ดีที่สุดนั่นเอง (ประเวศ วะสี, 2551) ดังนั้นในฐานะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเป็นสถาบันการศึกษา ทุกคนจึงเห็นว่าการจัดบริการให้การศึกษาควรมีการใส่ใจวิถีชีวิตของประชาชน ทั้งในแง่ของการจัดหลักสูตรที่ควรสอดคล้องกับชุมชนหรือท้องถิ่น (ศูนย์การศึกษาตรุณพิทยา, 2544) การวิจัยของคณาจารย์ควรมีความเชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่ตั้งของสถาบันการศึกษา เพื่อให้ประชาชนเห็นว่ามหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการควรเป็นแนวทางบริการวิชาการเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน เช่นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันทั้งมหาวิทยาลัยและชุมชน

ปัจจุบันนี้การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ดำเนินงานภายใต้เป้าหมายวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่ว่า “มหาวิทยาลัยคุณภาพชั้นนำเพื่อปวงชน หรือ “A leading quality city university for all” โดยมีพันธกิจ 7 ประการได้แก่ ผลิตบัณฑิตทุกสาขาตามความต้องการของสังคมผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพสร้างองค์ความรู้เพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษยชาติ พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับสากล บริการความรู้และวิทยาการเพื่อความสันติและยั่งยืนของสังคม อนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมไทยให้เอื้อต่อสังคมโลกและพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตของทุกคน (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2551) จึงถือได้ว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีความผูกพันกับท้องถิ่นมีแนวคิดการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการศึกษาและสร้างความสุขให้กับชุมชนด้วยทั้งนี้เพราะ เป้าหมายและแผนการพัฒนามหาวิทยาลัยด้วย 8 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ 1 การปฏิบัติการบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์ 2 ยกมาตรฐานคุณภาพการเรียนการสอน ยุทธศาสตร์ 3 ยกมาตรฐานงานวิจัยสร้างนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ 4 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมไอที (IT) และทรัพยากรการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ 5 ยกคุณภาพการบริการวิชาการชุมชน ยุทธศาสตร์ 6 เร่งรัดศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเกาะรัตนโกสินทร์ ยุทธศาสตร์ 7 ยกมาตรฐานจัดการศึกษาสู่ความอิสระ/นานาชาติ สุดท้ายยุทธศาสตร์ 8 ยกมาตรฐานการจัดการ ระดมทุนและรายได้ (ช่วงโชติ พันธุเวช, 2551)

ศูนย์การศึกษาตรุณพิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จัดตั้งเป็นศูนย์ให้การศึกษาออกสถาบันแบบเต็มเวลาแห่งแรก มีการตั้งเป็นสถานศึกษาเสมือนวิทยาเขต อยู่เลขที่ 1424 ถนนประชาสงเคราะห์ เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400 เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้เสนอโครงการการจัดตั้งศูนย์การศึกษาตรุณพิทยาต่อคณะกรรมการสภาประจำสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2543 และได้อนุมัติให้ดำเนินการเช่าโรงเรียนตรุณพิทยาพาณิชย์การ มีระยะเวลา 8 ปี มีเนื้อที่ 4 ไร่ 97 ตารางวา มีอาคารเรียนขนาด 5 ชั้น จำนวน 3 หลัง โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ฯ (1) เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา และประชาชนของชาติให้มีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น (2) เพื่อลดความแออัดของนักศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทาให้เบาบางลง และเร่งพัฒนาผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (3) เพื่อเป็นศูนย์ให้การศึกษาในการจัดการเรียนการสอนและให้บริการวิชาการแก่ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้วยการจัดอบรมหลักสูตรวิชาชีพทั้งระยะสั้นและระยะยาว (4) เพื่อเป็นสถานฝึกทดลองการบริหารจัดการ การเตรียมความพร้อมในการเป็นวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยราชภัฏในอนาคต และ (5) เพื่อสนองภารกิจหลักตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏในการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน และเป็นสถาบันอุดมศึกษาการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง การบริหารงานเป็นไปตามวิสัยทัศน์ของศูนย์ฯ ที่ว่า “เป็นวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา คุณภาพชั้นนำ

เพื่อปวงชน” (ศูนย์การศึกษาตราดรุณพิทยา, 2544) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยฐานะอาจารย์ประจำแขนงการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาพิจารณาเห็นว่า การศึกษาวิถีชีวิตที่มีผลต่อการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน เขตดินแดงครั้งนี้ ยังไม่มีผู้ใดทำวิจัยในประเด็นที่น่าเสนอ และการวิจัยเกิดคุณค่า ทำให้ทราบวิถีชีวิตการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน เขตดินแดง สามารถนำข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ไปกำหนด แนวทางการพัฒนาโครงการบริการวิชาการให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน ตามสภาพบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนดินแดง เพื่อพัฒนาประชาชนในเขตดินแดง ให้ได้มีสุขภาวะดี ทั้ง 4 ด้านคือ ในด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคมและสุขภาพปัญญา ก่อให้เกิดโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา บทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กับวิถีชีวิตและสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ที่ได้เน้นในสี่ด้านได้แก่ (1) ด้านสุขภาพกาย (2) สุขภาพจิต (3) สุขภาพสังคมและ (4) สุขภาพปัญญา ที่จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางเพื่อการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนดินแดง ที่จะดำเนินการโดยศูนย์การศึกษาตราดรุณพิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัยและวิธีดำเนินการ

การนำไปสู่การค้นคว้าวิถีชีวิตของคนในชุมชนมีผลต่อการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนเป็นอย่างไรบ้าง งานวิจัยนี้จึงได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม 2552 ถึงกุมภาพันธ์ 2553 โดยมีวิธีการรวบรวมข้อมูลที่เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิที่เผยแพร่ในลักษณะเอกสารและการเผยแพร่ในลักษณะเอกสารจากสื่อดิจิทัล อาทิ เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์ ข้อมูลจาก web site จากนั้นสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากผู้รู้ (key informant) อาทิ เช่น ประธานชุมชน ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการหรือตัวแทนชุมชน จำนวน 8-10 คน พร้อมทั้งสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในประเพณีสารทเดือนสิบ แล้วจัดสนทนากลุ่ม (focus group discussion) โดยเชิญตัวแทนชุมชน ตัวแทนหน่วยงานราชการ ตัวแทนหน่วยงานเอกชน ตลอดจนผู้นำชุมชนสัมพันธ์มาประชุมกลุ่มย่อยทุกประเภทชุมชน เพื่อสอบถามแนวทางการบริหารจัดการชุมชน วิถีชีวิต การเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชน โดยจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 ณ ห้องประชุมบอร์ด ศูนย์การศึกษาตราดรุณพิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จากนั้นดำเนินการด้วยการวิจัยเชิงปริมาณที่ทำการสำรวจ (field survey) จากประชาชนเขตดินแดงทั้ง 22 ชุมชน คำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรทาร์โยมานเน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากจำนวนประชากร 141,765 คน (สำนักงานเขตดินแดง, 2548) แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนประชากรอย่างถูกต้องที่สุด (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2538) ด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified sampling) ที่เริ่มต้นจากการจัดแบ่งประเภทชุมชน (stratum) ตามสำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานครที่กำหนดเป็น 4 ประเภทชุมชน ได้แก่ ชุมชนเมือง ชุมชนจัดสรร ชุมชนแออัด และชุมชนเคหะ หนึ่ง เนื่องจากผู้วิจัยมีความประสงค์ต้องการเปรียบเทียบในแต่ละลักษณะของชุมชน จึงได้กำหนดโควตา (quota sampling) ของตัวอย่างเป็นจำนวน 400 ราย จากชุมชนทั้งหมด 4 ประเภท รวมเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 1,600 ตัวอย่าง หลังจากนั้นได้กำหนดพื้นที่เก็บข้อมูลที่เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน เช่น ตลาด จุดต่อรถที่สำคัญ ไปรษณีย์ เป็นต้น นอกจากนี้เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการพัฒนากิจกรรมเพื่อชุมชน ผลจากข้อมูลการสำรวจข้างต้นได้นำมาพัฒนาเป็นแผนงานการจัดกิจกรรมเพื่อชุมชนที่ใช้กระบวนการจัดสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ในลักษณะวิชิบูรณาการการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาพูดคุยและวิพากษ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หลังจากนั้นจึงจัดทำแผนงานโครงการเพื่อบริการวิชาการแก่ชุมชนที่มีลักษณะของการเชิญผู้บริหารองค์กรต่าง ๆ คณาจารย์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มาประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัยเพื่อชุมชนชาวดินแดงที่เป็นพื้นที่เป้าหมาย ณ ห้องประชุมบอร์ด อาคาร 1 ศูนย์การศึกษาตราดรุณพิทยา ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553

ข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ **แนวทางในการสัมภาษณ์** เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) กับประชาชนชุมชนและผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ โดยมีประเด็นที่สัมภาษณ์ คือ ข้อมูลพื้นฐาน สถานภาพหรือบทบาทของผู้ตอบสัมภาษณ์ต่อชุมชน วิถีชีวิต การเสริมสร้างสุขภาวะ นโยบายส่งเสริมสุขภาวะ/สุขภาพของชุมชน และการมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาตรุณพิทยา กับ การมีส่วนร่วมในการจัดฝึกอบรม/กิจกรรม/โครงการบริการวิชาการ/อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอย่างไร นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ช่วยเก็บข้อมูล คือ เครื่องบันทึกข้อมูลดิจิทัล สมุดบันทึกภาคสนาม (field note) กล้องดิจิทัล อุปกรณ์เก็บข้อมูลทั้งคำ ข้อความ ภาพและสารสนเทศอื่น ๆ ที่รวบรวมได้ อนึ่งสำหรับการวิจัยในเชิงปริมาณที่เน้นในด้านของข้อมูลคุณภาพชีวิตได้ใช้ **แบบสอบถาม (questionnaire)** ที่พัฒนาปรับปรุงข้อคำถามจากแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย ที่ผ่านการทบทวนและปรับปรุงภาษาในเครื่องมือ WHOQOL-BREF และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8406 โดยค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.6515 เนื้อหาสาระในแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็นสองส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลและวิถีชีวิตของประชาชนในเขตดินแดง ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส และอาชีพ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ที่เป็นแบบสอบถามปลายปิด และตัวแปรส่วนสูง น้ำหนักตัว มีลักษณะเป็นข้อคำถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุ สำหรับคำถามเกี่ยวกับวิถีชีวิต ได้แก่ ข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะที่อยู่อาศัย ลักษณะครอบครัว ความเป็นคนพื้นถิ่น ลักษณะชุมชน การบริโภค การออกกำลังกายและการมีโรคประจำตัว มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ที่เป็นแบบสอบถามปลายปิด 7 ข้อ และตัวแปรการร่วมกิจกรรมชุมชน 9 ข้อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนโดยข้อคำถามมีลักษณะแบบคำถามปลายปิด (close-end) แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ขณะที่ใน

ส่วนที่ 2 การเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน 36 ข้อให้ผู้ตอบแบบ สอบถามแสดงระดับสุขภาวะของประชาชนต่อข้อคำถาม โดยมีข้อคำถามเชิงบวกและข้อคำถามเชิงลบ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (close-end) แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด เป็นต้น

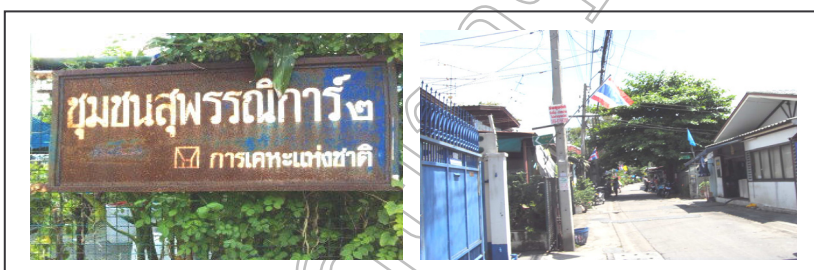
ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ข้อมูลพื้นฐาน : ประชากรและภาวะสุขภาพ

จากการศึกษาเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาตรุณพิทยา กับวิถีชีวิตและสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ฐานข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสำรวจพบว่า ข้อมูลที่สำคัญในด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้ว่าลักษณะของชุมชนดินแดง โดยทั่วไปเป็นชุมชนขนาดใหญ่ อยู่ในกลุ่มเขตวิภาวดี เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งการค้า การบริการ และแหล่งที่อยู่อาศัย จัดเป็นพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นมากเป็นอันดับสามของกรุงเทพมหานคร มีประชากรจำนวน 141,765 คน (สำนักเขตดินแดง, 2548) ส่วนใหญ่จะประกอบธุรกิจค้าขายและรับจ้าง ประชากรมีหลายศาสนาอยู่ร่วมกันมีทั้งนับถือศาสนาพุทธ คริสต์ และมุสลิม ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางถึงยากจน บางส่วนเป็นแต่ผู้พักอาศัยโดยการเช่าต่อจากผู้ถือสิทธิ และพื้นที่บางส่วนเป็นแหล่งชุมชนบุกรุกที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ประชาชนเขตดินแดงส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 30-39 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพสมรสโสด ประกอบอาชีพค้าขาย/รับจ้าง/ธุรกิจส่วนตัว และมีดัชนีมวลกายต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งถือว่าผอมกว่าปกติ ส่วนใหญ่เป็นผู้ย้ายถิ่น ลักษณะการอยู่อาศัยจะพักอาศัยในห้องชุด ส่วนมากจะเป็นครอบครัวเดี่ยว เกือบทั้งหมดจะนิยมปรุงอาหารรับประทานเอง นอกจากนี้จะไม่ได้ออกกำลังกายในแต่ละสัปดาห์แต่ไม่มีโรคประจำตัว สำหรับการร่วมกิจกรรมชุมชน เช่น งานรื่นเริงบันเทิง งานประเพณี กิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมทางศาสนาพบว่ามีอยู่ในระดับที่มาก อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบตามประเภทของชุมชนแล้วพบว่า เคหะชุมชน มีส่วนร่วมกับกิจกรรมชุมชนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ชุมชนจัดสรร ชุมชนเมือง และชุมชนแออัดตามลำดับ สำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนที่โดดเด่นสามอันดับแรกได้แก่ (1) กิจกรรมการเมือง (2)งานรื่นเริงบันเทิงและ (3) งานประเพณี

เมื่อเน้นการวิเคราะห์ถึงระดับสุขภาวะประชาชนเขตดินแดง ซึ่งเป็นที่ตั้งของ ศูนย์การศึกษาตฤณพิทยามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตดินแดงมีสุขภาวะรวมอยู่ระดับดี ทั้งในด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพทางสังคมและสุขภาพทางปัญญา อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสุขภาวะรวมตามประเภทของชุมชนแล้วจะพบว่า ประชาชนที่พักอาศัยในเคหะชุมชนและชุมชนจัดสรร จะมีสุขภาวะรวมและรายด้านระดับดีกว่าสุขภาวะรวมของประชาชนเขตดินแดง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภายในชุมชนมีระบบการบริหารจัดการจากคณะกรรมการชุมชน ชาวชุมชนเป็นวัยทำงานและเป็นคนย้ายถิ่น ในขณะที่ชุมชนแออัดและชุมชนเมืองมีค่าเฉลี่ยสุขภาวะรวมและรายด้านระดับดีน้อยกว่าสุขภาวะรวมของประชาชนดินแดง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีความหนาแน่นสูง ชาวชุมชนนั้นอยู่ในวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ที่อาจมีปัญหาด้านภาระการหาเลี้ยงชีพ สอดคล้องกับผลวิจัยที่พบว่าประชาชนในเขตเมืองมีปัญหาจากโรคเครียด วิตกกังวลและมีสาเหตุจากพฤติกรรมและวิถีการดำรงชีวิตที่ต้องอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม (สุนทร เจียสกุลและเพลินดา อธิธาณต์, 2543) โดยผลการศึกษาแบ่งตามประเภทชุมชนอย่างละเอียด ดังนี้

1.1 ชุมชนแออัด ลักษณะของชุมชนส่วนใหญ่มีอาคารหนาแน่น ไร้ระเบียบและขาดทรูทโตรม ประชาชนอยู่อย่างแออัด ในเขตดินแดงมีชุมชนแออัด จำนวน 5 ชุมชน ประชาชนในชุมชนแออัดส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุ 40-49 ปี จบปริญญาตรี มีสถานภาพสมรสโสด ประกอบอาชีพค้าขาย/รับจ้าง/ธุรกิจส่วนตัว และมีดัชนีมวลกายต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งถือว่าผอมกว่าปกติ ส่วนใหญ่เป็นผู้ย้ายถิ่น ลักษณะการอยู่อาศัยจะพักอาศัยในตึกแถว/ห้องแถว ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว เกือบทั้งหมดจะไม่ได้ออกกำลังกายในแต่ละสัปดาห์แต่ไม่มีโรคประจำตัว สำหรับการบริโภคอาหารนั้นมีการปรุงอาหารรับประทานเองและการบริโภคตามร้านและซื้ออาหารปรุงสำเร็จใกล้เคียงกัน นิยมมีส่วนร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทงานรื่นเริงบันเทิง งานประเพณีและกิจกรรมทางศาสนา สำหรับการจัดงานประเพณีในชุมชนแออัดนั้นก็ยังคงมีการจัดแบบประเพณีแบบดั้งเดิม คือมีการจัดงานวันปีใหม่ งานวันสงกรานต์ ทำบุญตักบาตร รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ งานวันเด็ก งานวันพ่อและงานวันแม่เป็นประจำทุกปี และช่วยกันทำความสะอาดภายในชุมชนให้น่าอยู่อาศัยยิ่งขึ้นดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 สภาพบ้านเรือนในชุมชนแออัด

1.2 ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร เป็นชุมชนที่มีบ้านจัดสรรที่เป็นที่อยู่อาศัย และดำเนินการในภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะบ้านเป็นบ้านเดี่ยวที่มีบริเวณ ทาวเฮาส์ ตึกแถว หรือบ้านแฝด สภาพทั่วไป ในเขตดินแดงมีชุมชนหมู่บ้านจัดสรร จำนวน 3 ชุมชน ประชาชนในชุมชนจัดสรรส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 21-40 ปี จบปริญญาตรี มีสถานภาพสมรสโสด มีอาชีพนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา และมีดัชนีมวลกายต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งถือว่าผอมกว่าปกติ ส่วนใหญ่เป็นผู้ย้ายถิ่นจะพักอาศัยในบ้านเดี่ยว ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว มักจะปรุงอาหารรับประทานเอง เกือบทั้งหมดจะไม่ได้ออกกำลังกายในแต่ละสัปดาห์แต่ไม่มีโรคประจำตัว นิยมมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทงานรื่นเริงบันเทิง กิจกรรมรถรณรงค์ และกิจกรรมประเพณี ในชุมชนจะเน้นไปที่วัฒนธรรมแบบดั้งเดิม เช่น การจัดงานในวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ ก็จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ งานวันเด็ก มีการจัดกิจกรรมงานวันแม่ และวันพ่อทุกปี (นายวัชรศักดิ์ ทองขาว ประธานชุมชนซอยนาทอง, 2551, สัมภาษณ์) สภาพชุมชนหมู่บ้านจัดสรรมีลักษณะดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 2 สภาพชุมชนหมู่บ้านจัดสรร

1.3 เคหะชุมชน เป็นชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งดำเนินการและดูแลโครงการโดยการเคหะแห่งชาติ มีสภาพเป็นแฟลตและกรุงเทพมหานครเข้าไปดำเนินการในด้านทางระบายน้ำ ขยะ ทางเท้า เศรษฐกิจ สังคม อนามัยและอื่นๆ ประชาชนในเคหะชุมชน ส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุ 21-29 ปี จบมัธยมศึกษา มีสถานภาพสมรสโสด มีอาชีพค้าขายหรือรับจ้าง ดัชนีมวลกายต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งถือว่าผอมกว่าปกติ ส่วนใหญ่เป็นผู้ย้ายถิ่น ลักษณะการอยู่อาศัยจะพักอาศัยในห้องชุด ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว มีพฤติกรรมปรุงอาหารรับประทานเอง นอกจากนี้จะไม่ได้ออกกำลังกายในแต่ละสัปดาห์และไม่มีโรคประจำตัว นิยมมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทกิจกรรมเสริมความรู้ กิจกรรมการเมือง และงานรื่นเริงบันเทิง ในส่วนของกิจกรรมประเพณีที่ทางชุมชนได้จัดขึ้นนั้นก็เห็นไปที่ประเพณีแบบดั้งเดิมจะมีงานวันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเด็ก วันผู้สูงอายุ วันพ่อและวันแม่ประจำปี (สุธี จำรงราษฎร์ อาสาสมัครสาธารณสุข, 2551, สัมภาษณ์) ในเขตดินแดงมีเคหะชุมชน 2 ชุมชน ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 3 บริเวณด้านหน้าเคหะชุมชนดินแดง

1.4 ชุมชนเมือง เป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นของบ้านน้อยกว่าชุมชนแออัด กล่าวคือน้อยกว่า 15 หลังต่อไร่ แต่มีความหนาแน่นของจำนวนบ้านมากกว่าชุมชนชานเมือง ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อาศัยเป็นครอบครัวเดี่ยว ในเขตดินแดงมีชุมชนเมืองจำนวน 12 ชุมชน ประชาชนในชุมชนเมือง ส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุ 30-49 ปี จบมัธยมศึกษา มีสถานภาพสมรสโสด มีอาชีพค้าขาย/รับจ้าง/ธุรกิจส่วนตัว และมีดัชนีมวลกายต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งถือว่าผอมกว่าปกติ ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นที่ดินแดงโดยกำเนิดพักอาศัยในบ้านเดี่ยว ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว มีพฤติกรรมปรุงอาหารรับประทานเอง นอกจากนี้จะไม่ได้ออกกำลังกายในแต่ละสัปดาห์แต่ก็ไม่มีโรคประจำตัว นิยมมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภท กิจกรรมการเมือง งานรื่นเริงบันเทิง และงานประเพณี อีกทั้งยังเป็นที่ตั้งชุมชนนาร่องของกรุงเทพมหานครตามนโยบายของรัฐบาลอีกด้วยคือ ชุมชนอาคารสงเคราะห์ ดินแดง สำหรับการจัดกิจกรรมประเพณีภายในชุมชนเป็นการจัดแบบประเพณีดั้งเดิมได้แก่ งานบุญประเพณีสารทเดือนสิบ งานบุญสงกรานต์ วันผู้สูงอายุ มีการแจกของเล็ก ๆ น้อย ๆ แก่ผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะงานสารทเดือนสิบนั้นจัดเป็นประจำทุกปีที่ วัดพรหมวงศาราม หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "วัดหลวงพ่อดำ" ซึ่งวัดพัฒนาตัวอย่างของกรมการศาสนาและเป็นแหล่งศูนย์กลางการเรียนการสอนทางด้านพุทธศาสนาในพื้นที่เขตดินแดงและเขตใกล้เคียง สภาพบ้านเรือนในชุมชนเมืองมีลักษณะดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 4 สภาพบ้านเรือนในชุมชนเมือง

2. บทบาทของมหาวิทยาลัยกับวิถีชีวิตและการพัฒนาสุขภาพ

จากประเด็นวิถีชีวิตและภาวะสุขภาพข้างต้นที่เป็นการสะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวดินแดงว่าเป็นไปในลักษณะที่หลากหลาย ทั้งนี้เพราะเขตดินแดงนั้นมีคนส่วนใหญ่อยู่อาศัยที่ไม่ใช่เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด มีวิถีชีวิตในลักษณะชุมชนเมืองแบบแนวตั้ง กล่าวคือ มีการพักอาศัยอยู่ในตึกสูง เพื่อเกิดประโยชน์ใช้สอยด้านพื้นที่ได้อย่างคุ้มค่า ประกอบกับต้องให้ความสนใจในการหาเลี้ยงปากท้องจึงให้ความสนใจด้านการออกกำลังกายน้อย สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนซึ่งจะพบว่าในภาพรวมมีส่วนร่วมมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา สโรบล (2551) ที่อธิบายถึงชุมชนความสัมพันธ์ทางสังคม ของคนที่มีอะไร ๆ ร่วมกันโดยส่วนใหญ่แล้วคือก็ผลประโยชน์ร่วมกันโดยเน้นความสัมพันธ์ทางสังคมหรือ Sociology ไม่ได้เน้นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ โดยที่เคหะชุมชนมีส่วนร่วมกิจกรรมมากที่สุดอาจสืบเนื่องมาจาก เป็นชุมชนที่มีระบบการบริหารจัดการระดับหนึ่ง ส่งผลให้สามารถดึงดูดคนในชุมชนให้ร่วมกิจกรรมเพราะจะได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จากประเด็นที่สำคัญนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาตรุณพิทยา จึงทำการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อชุมชนดินแดง ผ่านการประชุมกลุ่ม (focus group) ได้แผนงานการจัดกิจกรรมเพื่อชุมชนดินแดง ปี พ.ศ. 2553 ที่มีวิธีการคือ การเชิญผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ จำนวน 9 คน มาประชุม ณ ห้องประชุมบอร์ด อาคาร 1 เพื่อกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับสภาพบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนดินแดง

นั่นคือหลังจากได้รับทราบผลการวิจัยตามที่ได้บรรยายในหัวข้อที่ผ่านมาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนข้างต้นจึงจัดกลุ่มสนทนาเพื่อระดมสมองที่เป็นการร่วมกันวิพากษ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลประชุมบูรณาการวิจัยเพื่อท้องถิ่น พบว่าโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาตรุณพิทยา ควรมีความสอดคล้องกับสภาพบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนดินแดง อันจะเป็นการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม จึงได้เสนอ 12 โครงการสำคัญที่เน้นความเข้มแข็งของการเป็นฐานรากของสังคมร่วมมือกับเครือข่ายภาคีในชุมชน (ดังภาพ 5) เช่น ลานออกกำลังกาย ตลาดนัดสุขภาพ สืบสานวัฒนธรรมประเพณี ให้ความรู้ด้านประชาธิปไตยและสร้างจิตสำนึกรักษ์ชุมชน ฯลฯ

กิจกรรม	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ค.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	ชุมชนเป้าหมาย
1. การเสริมความรู้ การสร้างสุขภาพกาย													ชุมชนทั้ง 4 ประเภท
2. ลานออกกำลังกายทุกวัน													ชุมชนทั้ง 4 ประเภท
3. ความรู้เรื่องอาหารเพื่อสุขภาพ													ชุมชนเมือง/แออัด
4. ให้ความรู้ เสริมสร้างผู้ประกอบการให้คำนึงถึงสังคม													ชุมชนเมือง/แออัด
5. การให้รางวัลเกียรติบัตรร่วมกับ กทม.													ชุมชนทั้ง 4 ประเภท
6. ตลาดนัดสุขภาพที่ศูนย์ฯตรุณ													ชุมชนทั้ง 4 ประเภท
7. สันทนาการพระครูปลัดวราธนี													ชุมชนทั้ง 4 ประเภท
8. บรรยายพิเศษงานได้ผลคนเป็นสุข													ชุมชนเมือง/แออัด
9. เทคนิคป้องกันภัยใกล้ตัว													ชุมชนทั้ง 4 ประเภท
10. สืบสานงาน 5 วัฒนธรรมประเพณี													ชุมชนทั้ง 4 ประเภท
10.1 งานสงกรานต์และรางวัลผู้ใหญ่													ชมรมผู้สูงอายุ
10.2 งานแห่เทียน													ชุมชนทั้ง 4 ประเภท
10.3 งานสารทเดือนสิบ													ชุมชนจัดสรร/เคหะ
10.4 งานลอยกระทง													ชุมชนทั้ง 4 ประเภท
11. ให้ความรู้ด้านประชาธิปไตย													ชุมชนทั้ง 4 ประเภท
12. สร้างจิตสำนึกรักษ์ชุมชน (ยะเยกไป)													ชุมชนเมือง 12 ชุมชน

ภาพ 5 แผนงานการจัดกิจกรรมเพื่อชุมชนดินแดง

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาตรุณพิทยา ได้ตระหนักถึงบทบาทของชุมชน และได้เข้าดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนในลักษณะการเข้าถึง ที่เริ่มต้นจากการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ งานวิจัยนี้จึงเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน ควรหามาตรการต่างๆ ในการจัดกิจกรรมอย่างสอดคล้องวิถีชีวิตของชุมชนเช่น สถานีตำรวจ การพัฒนาชุมชน กรมอนามัย ชมรมผู้สูงอายุ ทั้งนี้ควรต้องคำนึงถึงสภาวะแวดล้อมต่างๆ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ เช่น บริบทของชุมชน ความทันสมัยของสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ กิจกรรมชุมชนซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน การสนับสนุนกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนวิสัยทัศน์ของผู้บริหารหรือแนวนโยบายของมหาวิทยาลัยด้วย อนึ่งแม้ว่าแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อชุมชน ผลจากการประชุมกลุ่มนี้ยังไม่ได้นำไปปฏิบัติจริงเนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีนโยบายในการโอนย้ายคณาจารย์ บุคลากรและนักศึกษา ศูนย์การศึกษาตรุณพิทยาทั้งหมด เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่เป็นศูนย์กลางหลัก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จึงไม่ได้จัดสรรงบประมาณการจัดกิจกรรมตามโครงการที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงขอเสนอแนะว่าในอนาคตควรจะทำเนิการวิจัยถึงวิถีชีวิตของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการวิจัยเชิงเปรียบเทียบเขตอื่นๆ รวมถึงควรทำวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง เพื่อสะท้อนภูมิปัญญาคนไทยในอดีตไว้อย่างครบถ้วน

เอกสารอ้างอิง

- ช่วงโชติ พันธุเวช. (2548, พฤษภาคม). กรณีศึกษา: Road Map to TQM ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. **Management Best Practice. 5** (25), 10-15.
- ช่วงโชติ พันธุเวช. (2551). อธิกรณบดีเผยวิสัยทัศน์ ... ตลาดอุตสาหกรรมบริการ. **แก้วเจ้าจอม ฉบับที่ 340** (21 พฤศจิกายน 2551) : 1-2.
- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. (2538). **สถิติเพื่อผู้บริหาร** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธนพร เทเวศร์ พีริเยพจนท์. (พฤศจิกายน 2542). **การส่งเสริมสุขภาพ**. สืบค้น 6 มกราคม 2552 จาก <http://www.swu.ac.th/royal/book6/b6c3t1.html>
- ประเวศ วะสี. (2550). **สุขภาวะ ดัชนีชี้วัดการพัฒนา**. สืบค้น 15 มกราคม 2552 จาก http://www.thaico.net/b_pnews/47082402.htm.
- ประเวศ วะสี. (2551). **สุขภาวะทางปัญญา**. สืบค้น 26 ธันวาคม 2551 จาก <http://www.nationalhealth.or.th/blog/archives/19>.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2551). **เป้าหมายวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย**. สืบค้น 30 ธันวาคม 2551 จาก http://ssru.ac.th/app/front/about/vision_univer.php.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (พฤศจิกายน 2542). **โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหนังสือและโฮมเพจ ชุดพัฒนาสังคมตามแนวพระราชดำริ**. สืบค้น 26 ธันวาคม 2551 จาก <http://www.swu.ac.th/royal/book6/b6c3.html>.
- ศูนย์การศึกษาตรุณพิทยา สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. (2544). **แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549)**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ ผู้แต่ง
- สุคนธ์ เจียสกุล และเพ็ญดา อิทธิศานต์. (2543). **วิถีชีวิตคนเมือง : ความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย**. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้น 9 มกราคม 2552 จาก <http://www.rh.anamai.moph.go.th/res/research>.
- สำนักเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร. (ตุลาคม 2548). **ข้อมูลทั่วไปของเขตดินแดง**. สืบค้น 25 ธันวาคม 2551 จาก <http://203.155.220.239/subsite/index.php?strOrgID=001008&strSection=aboutus&intContentID=110>
- อัจฉรา สโรบล. (2551). **ชุมชนกับการพัฒนา**. สืบค้น 15 กันยายน 2552 จาก <http://www.human.cmu.ac.th/~hc/ebook/006103/pdf/006103-10.pdf>

การสื่อสารทางการตลาดของเอกลักษณ์อาหารไทยชาววังสวนสุนันทา

Marketing Communication on Identity of Authentic Thai Cuisine at Suan Sunundha

เกศสิรี ปันธุระ

อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเปิดให้บริการด้านการจัดการศึกษามานานกว่า 70 ปี อดีตเป็นที่ตั้งของ “วังใน” ซึ่งเป็นแหล่งศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมด้านอาหารคนไทยในอดีต จึงเห็นความสำคัญของการค้นหาเอกลักษณ์ของอาหารไทยชาววัง “สวนสุนันทา” ที่ยังมีการคงอยู่ และพัฒนาการสื่อสารตลาดด้วยบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนเอกลักษณ์อาหารไทยชาววัง อันจะนำไปสู่การตลาดเชิงพาณิชย์และวิธีการสื่อสารสู่คนรุ่นใหม่ในพื้นที่ โดยการบูรณาการการเรียนการสอน สร้างองค์ความรู้และเผยแพร่อย่างกว้างขวาง

การดำเนินงานวิจัยในช่วงเดือน พฤษภาคม ถึงตุลาคม พ.ศ. 2550 เริ่มจากรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในงานลูกพระนางคืนวัง ณ สวนอัมพรและการเข้าร่วมงานลานวัฒนธรรม ณ อาคารสายสุทธานภดล จัดสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้รู้หลากหลายอาชีพ ณ วังสวนสุนันทา ที่ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาในปัจจุบัน จากนั้นให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 65 คน ที่เป็นเพศหญิงและชายใกล้เคียงกันให้ร่วมวิพากษ์รูปแบบบรรจุภัณฑ์

พบมุมมองสามมิติอาหารไทยชาววังเพื่อสื่อสารทางการตลาดที่ยังคงอยู่ ได้แก่ มิติด้านคุณลักษณะ (attribute) มิติด้านคุณประโยชน์ (benefit) และมิติด้านคุณค่า (value) แล้วนำมาออกแบบบรรจุภัณฑ์ “ข้าวสำเร็จรูป” และ บรรจุภัณฑ์ “ข้าวผัดน้ำพริกถนอม” สำหรับอาหารไทยชาววังที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้บริโภคสมัยใหม่ โดยมีลายไทย ชื่อตรา สัญลักษณ์ดอกแก้วเจ้าจอมสีม่วง ปรากฏอยู่

จากผลดังกล่าวได้นำไปบูรณาการในการสอน เรื่องการสื่อสารทางการตลาด ในกลุ่มนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ในพื้นที่ได้เรียนรู้เรื่องมือการสื่อสารทางการตลาด ทำให้ตระหนักเห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์อาหารไทยชาววัง ผ่านการออกแบบบรรจุภัณฑ์

คำสำคัญ : เอกลักษณ์อาหารไทยชาววัง สวนสุนันทา บรรจุภัณฑ์ การสื่อสารทางการตลาด

Abstract

Suan Sunandha Rajabhat University had been providing educational services for over 70 years. As this place formerly located the “Wang Nai” (the Inner Palace) which was the exchange center for ancient Thai food cultures, so it recognized the importance of discovering identity of “Suan Sunandha” Authentic Thai Cuisine, conserving their existence and making promotion by using some packaging styles on which reflected identity of Authentic Thai Cuisine. These recognitions brought about development of commercial marketing and communication method to new generations in this area that led towards integrated learning, creating insights and widely distribution of knowledge.

The research was carried out during May to October 2007 (B.E.2550) by compiling information, participating-observing in the Alumni Home Coming Day at Suan Amporn, joining the Culture Exhibition at Saisutha Nopadol Building, group seminar and interviewing-in-depth with various professionals at Suan Sunandha palace, on which located at present the Suan Sunandha Rajaphat University, and subsequently, allowing 65 students in bachelor program, males and females equally, to share discussing and criticizing on packaging aspects.

It was found that there were three perspectives of marketing communication for Authentic Thai Cuisine i.e., attribute, benefit and value. These perspectives were then brought into packaging design for “Ready-cooked Rice” and “Fried Rice with Nam Prik Long Rua” in the way to meet life style of new generation consumers by using Thai design art, logo and brand mark “the Lady’s Violet Orange-Jasmine” printed thereupon.

These results led forward to integrated marketing communication teaching for students in bachelor program, enabling new generations in this area to learn about marketing communication tools, and gave them awareness of the art and culture value, and identity of Authentic Thai Cuisine via packaging designs.

KEYWORDS: Identity of Authentic Thai Cuisine, Suan Sunandha, Packaging, Marketing Communication.

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เปิดให้บริการด้านการจัดการศึกษามานานกว่า 70 ปี อดีตเป็นที่ตั้ง “วังใน” ที่พำนักของมเหสี พระราชธิดา เจ้าจอมมารดาและเจ้าจอม ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เขตวังสวนสุนันทาจัดเป็นชุมชนส่วนรวมของพระราชวงศ์ฝ่ายในที่เป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมไทยสองแผ่นดินในรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7

“วังใน” เป็นแหล่งศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมด้านอาหารคนไทยในอดีตจะส่งลูกหลาน ที่เป็นหญิงเข้าไปถวายตัวเพื่อเรียนรู้ด้านการบ้านการเรือน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน ดังเช่น มล.เนื่อง นิลรัตน์ ผู้ซึ่งถวายตัวเข้าอยู่ในสวนสุนันทาที่ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาตั้งแต่เยาว์วัย(เนื่อง นิลรัตน์, 2542) มีผลให้ได้ทำงานในตำหนักพระวิมาดาเธอฯ โดยมีพระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา ผู้ทรงเป็นเอกอัครราชกุมารีเป็นผู้ดูแล (ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม , 2536) นำไปสู่การได้รับความไว้วางพระราชหฤทัย ให้ทรงดูแลกำกับราชการห้องพระเครื่องต้น(พินิตา สงวนเสวีวานิช,2541) หรือที่ทราบดีในภาษาปัจจุบันว่า “ห้องครัว” ทั้งในวังหลวงและในวังสวนดุสิต ตลอดรัชกาล มีผลให้เกิดการซึมซับความรู้ด้านอาหารและส่งผลต่อ “ครัวสวนสุนันทา” ในปัจจุบัน

หลักฐานที่ปรากฏเกี่ยวกับตำรับกับข้าวไทย จากสำนักพระวิมาดาเธอฯ มีเก็บไว้เป็นตำรับอาหาร อาทิ **ตำรับกับข้าวไทยโดยเจ้าจอม ม.ร.ว.สดับ ในรัชกาลที่ 5** พบในอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพเจ้าจอม ม.ร.ว.สดับ (2522) ตำรับนี้เสนอสูตรวิธีปรุงอาหาร 3 ประเภทหลัก ได้แก่ น้ำพริกเครื่องจิ้ม มี 35 รายการเช่น น้ำพริกปลาร้า น้ำพริกกะปิพริก-จิ้มผักสด น้ำพริกลูกหน่าเลียบ น้ำพริกมะม่วง ข้าวสำเร็จในภาชนะธรรมชาติมี 5 รายการ ได้แก่ ข้าวในผลสับประด ข้าวยายศรีปากชาม ข้าวในปลีกล้วย ข้าวในกะหล่ำปลี และข้าวทอด ข้าวบั้งข้าวบต่าง ๆ มี 9 รายการ เช่นข้าวบั้ง ข้าวบักขี้ ข้าวบปลา ข้าวบขมและข้าวกรอบ ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีตำรับอาหารชาววังที่เขียนโดยหม่อมหลวงเนื่อง นิลรัตน์ (2545) มีเครื่องปรุง วิธีทำเครื่องแกง และอธิบายเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยเกี่ยวกับอาหารชาววังแต่ละชนิดไว้ชื่อหนังสือ “ชีวิตในบ้านกับตำราอาหารชาววัง” ตำรับนี้เสนอสูตรวิธีการปรุงอาหารแบ่งเป็น 4 ประเภทได้แก่ น้ำพริกเครื่องจิ้ม 12 รายการ เช่น น้ำพริกมะดัน (ผัด) พริกขิงเครื่องทอด น้ำพริกปลาร้า พริกขิงตามเสด็จ ฯลฯ กับข้าวมี 12 รายการ เช่น แกงไตปลา แกงเหลือง ปลาร้าสำเร็จ ฯลฯ อาหารยังมี 5 รายการ ได้แก่ ยำไก่อย่างเต่า ยำถั่วพู ยำทะวาย และยำปลาหูช้างไข่ดาว และของว่างมี 7 รายการเช่น สะเต๊ะลือ หมู่ม เมีงลาว สาคุไต้ปลา ฯลฯ

เอกลักษณ์ในด้านการทำอาหารเป็นลักษณะเด่นเฉพาะที่ครอบครัวสอนลูกให้ทำอาหารไทย เช่น ตำน้ำพริกแกงเผ็ด เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นการสอนให้คนรุ่นหลังรู้จักระบบสัญลักษณ์ของสังคม (จิต บุญยศ, 2550) บริบททางสังคมที่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากกลุ่มหนึ่งย่อมสืบทอด ไม่เพียงแต่จากระบบครอบครัว ระบบทางเศรษฐกิจการตลาดที่มีการสื่อสารจะนำผลสู่คนรุ่นหลังด้วยเช่นกันก่อให้เกิดการธุรกิจร้านอาหารตำรับชาววัง เช่น มีการเปิดโรงเรียนสอนทำอาหารไทยกันอย่างแพร่หลาย ดังนั้นเอกลักษณ์อาหารไทยที่เป็นวัฒนธรรมเฉพาะเช่นที่ได้จากตำรับครัวสวนสุนันทา จะสามารถเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างความแตกต่างในตลาดและเป็นสิ่งที่มีผลต่อการยอมรับ การซื้อผลิตภัณฑ์ ตลอดจนความเชื่อถือของกลุ่มสาระณะชนที่ชื่นชอบอาหารไทย เช่นผู้บริโภคที่นิยมซื้อสินค้าที่มี

เอกลักษณ์ เพราะเกิดความภาคภูมิใจ ดังนั้นจึงจัดทำงานวิจัยนี้ขึ้นมาเพื่อเน้นการส่งเสริมให้ชุมชนเชิงพื้นที่ให้ความสำคัญกับอาหารไทยชาวจังหวัด “สวนสุนันทา” ที่เป็นมรดกทางภูมิปัญญาไทยว่าควรพัฒนาเป็นเอกลักษณ์สืบต่อไป

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ได้แถลงข่าวกับสื่อมวลชน “ก้าวใหม่...สวนสุนันทาปี 50” เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมว่ามหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทามุ่งมั่นเน้นการเป็นศูนย์กลาง (hub) สารสนเทศศิลปวัฒนธรรมของกรุงรัตนโกสินทร์ (ช่วงโชติ พันธุเวช, 2550) ประกอบกับผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนทางบริหารธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องการสื่อสารทางการตลาด มีการนำกรณีศึกษาต่างประเทศมาสอนเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วม ไม่สามารถรับรู้สัมผัสบริบทจริง

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อค้นหาเอกลักษณ์ของอาหารไทยชาวจังหวัดสวนสุนันทาที่ยังมีการคงอยู่
2. เพื่อพัฒนาการสื่อสารตลาดด้วยบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนเอกลักษณ์อาหารไทยชาวจังหวัด อันจะนำไปสู่การตลาด

เชิงพาณิชย์และวิธีการสื่อสารสู่คนรุ่นใหม่ในพื้นที่ โดยการบูรณาการการเรียนการสอน สร้างองค์ความรู้และเผยแพร่อย่างกว้างขวาง

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยในเดือน พฤษภาคม ถึงตุลาคม พ.ศ. 2550 เครื่องมือสำคัญคือ เครื่องมือมนุษย์ (human instruments) หรือผู้วิจัยนั่นเอง ที่ต้องทำหน้าที่เป็นพาหนะในการจัดเก็บและตีความข้อมูล ดังภาพ 1 นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ช่วยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เครื่องบันทึกข้อมูลดิจิทัล (mp3 voice recorder) สมุดบันทึกภาคสนาม (field note) กล้องถ่ายรูปดิจิทัล (digital camera) อุปกรณ์เก็บข้อมูล (flash drive) นอกจากนี้ยังมีแผนที่กรุงเทพมหานคร เพื่อค้นหาสถานที่นัดหมาย

กับผู้ตอบสัมภาษณ์

ภาพ 1 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้รู้

การรวบรวมข้อมูล จากหลากหลายวิธีเพื่อทดสอบข้อมูลระบบสามเส้า (triangular check) เริ่มการศึกษารวบรวมเอกสารหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานชั้นรองตามที่ปรากฏหลักฐาน (ดังภาพ 2) จากนั้นสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในงานลูกพระนางคืนวัง ณ สวนอัมพรและการเข้าร่วมงานลานวัฒนธรรม ณ อาคารสายสุทธานภดล ต่อมาจัดสนทนากลุ่มกับนักวิจัยโครงการวิจัยเกี่ยวกับด้านอาหารซึ่งได้รับทุนจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) เพื่ออภิปรายกลุ่มร่วมกันในบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้รู้หลากหลายอาชีพ ณ วังสวนสุนันทา ที่ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาในปัจจุบัน โดยเลือกผู้รู้ด้านอาหารไทยชาวจังหวัดด้วยเทคนิคบอลล์หิมะ

(snowball selective) เพื่อเข้าถึงข้อมูลอย่างแท้จริง จำนวน 10 คน จากนั้นให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 65 คน ที่เป็นเพศหญิงและชายใกล้เคียงกันให้ร่วมวิพากษ์รูปแบบบรรจุภัณฑ์

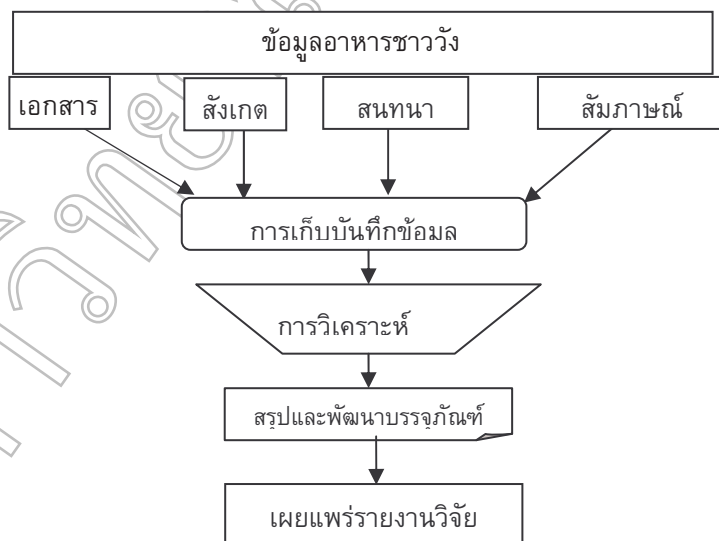

ภาพ 2 เอกสารที่ปรากฏเป็นหลักฐาน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นได้นำมาพัฒนาบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ ใส่อาหารขึ้นมาใหม่ เช่น บรรจุภัณฑ์ข้าวปรุงสำเร็จและบรรจุภัณฑ์ข้าวผัดน้ำพริกกลงเรือ ที่ให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 65 คน ที่เป็นเพศหญิงและชายใกล้เคียงกัน เพื่อให้มีส่วนร่วมวิพากษ์ บูรณาการกับการเรียนการสอน เรื่องการสื่อสารทางการตลาด และสนทนากลุ่มย่อยสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณประโยชน์และคุณค่าด้านสุนทรียภาพ และคุณค่าวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยทำเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม, 2547) ซึ่งเป็นกระบวนการเชิงวัฏจักร (cyclical process) กระทำซ้ำ ๆ จนกว่าสรุปข้อค้นพบการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่รวบรวมมาจากหลายวิธี ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เป็นกระบวนการดังภาพ 3 ให้นำเสนอข้อมูลหลังจากสรุปข้อมูลข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาด้วยการพรรณนา (descriptive report)

ภาพ 3 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงวัฏจักร

ผลการวิจัย

1. มุมมองสามมิติอาหารไทยชาววังเพื่อสื่อสารทางการตลาด

จากการศึกษากับผู้รู้เมื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีแนวคิดการสื่อสารทางการตลาด สามารถสรุปเอกลักษณ์ของอาหารไทยชาววังที่ยังมีการคงอยู่ เป็น 3 มิติ ดังนี้

1.1 มิติด้านคุณลักษณะ(attribute) ชื่ออาหารยังคงมีอยู่ มีทั้งน้ำพริกเครื่องจิ้ม ได้แก่ น้ำพริกกะปิ น้ำพริกปลาร้า สวนสุนันทาเป็นแหล่งกำเนิดน้ำพริกปลาร้า จากฝีมือการปรุงของเจ้าจอม ม.ร.ว.สดับในรัชกาลที่ 5 ประเภทแกงได้แก่ แกงเขียวหวาน แกงมัสมั่น แกงเผ็ดและประเภทของว่างได้แก่ หมี่กรอบ ข้าวตังเมี่ยงลาวและสะเต๊ะ รสชาติ (flavor) ควรมีรสกลมกล่อม เค็มเปรี้ยว เค็ม หวาน เผ็ด และขมหรือฝาด การปรุง (cooking) พิถีพิถัน เลือกรสชาติ วัตถุดิบอย่างประณีต เน้นความสดใหม่ ผู้ปรุงต้องมีศาสตร์และศิลป์ดัดแปลง การตกแต่ง (decoration) อยู่คู่กับทุกจานนิยมตกแต่งด้วยสมุนไพรสด แต่งเพิ่มความสวยงามด้วยการหั่น การซอยทำให้รับประทานสะดวก โอกาสพิเศษมักตกแต่งด้วยการแกะสลัก

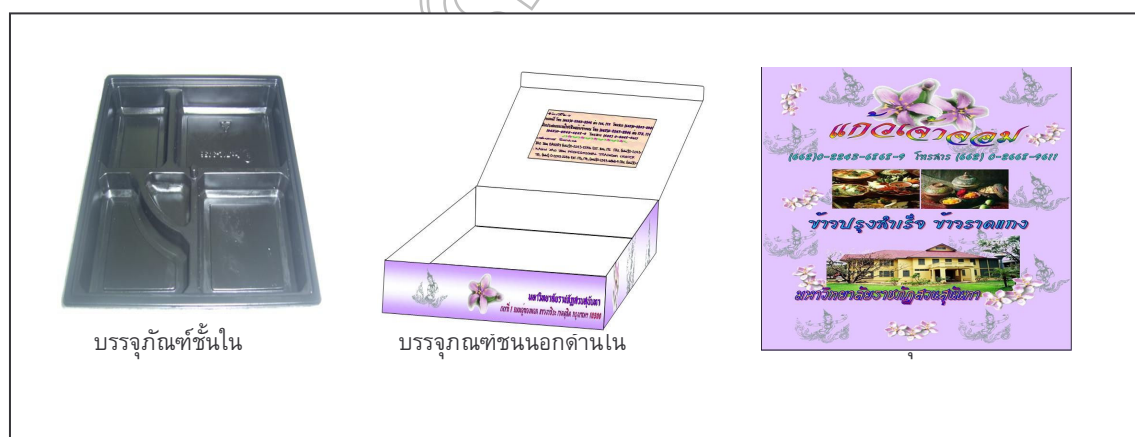
1.2 มิติด้านคุณประโยชน์ (benefit) พบว่าอาหารไทยชาววัง มีคุณประโยชน์ด้านสมุนไพรเครื่องเทศ สร้างกลิ่นฉุน และรสชาติที่เผ็ดร้อน เพิ่มเสน่ห์ มีการจัดสำรับเป็นชุดให้รับประทานหลายอย่างร่วมกันตามวิถีไทย ผู้บริโภคจึงได้รับสารอาหารครบถ้วนห้าหมู่อย่างอร่อย จึงนิยมกันแพร่หลาย

1.3 มิติด้านคุณค่า (value) พบว่าอาหารไทยชาววังมีคุณค่าด้านสุนทรียภาพ (athletic value) ทางสายตา และทางจิตใจก่อนได้ลิ้มรส สอดคล้องกับผลการวิจัย พบว่าด้านการบริโภค อาหารไทยประกอบขึ้นด้วยความประณีต บรรจง เป็นชั้นพอค่า มีการตกแต่งสวยงาม สำหรับคุณค่าด้านวัฒนธรรม (culture value) อาหารไทยชาววังนั้น สอดแทรกอยู่กับวิถีชีวิตด้วย คือ ทำให้การถ่ายทอดความรู้จากบรรพบุรุษ รูปแบบกินตามวิถีไทย วิถีการกินสะดวก มีความสำเร็จรูป อาหารไทยชาววังยังสะท้อนวัฒนธรรมไทยด้วยการกินตามฤดูกาลและใช้ภาชนะเบญจรงค์

2. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหารไทยชาววัง

ได้ออกแบบลักษณะบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหารไทยชาววังที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้บริโภคสมัยใหม่ โดยมีลายไทย ชื่อตรา สัญลักษณ์ดอกแก้วเจ้าจอมสีม่วง มีรูปแบบดังนี้

2.1 บรรจุภัณฑ์ “ข้าวสำเร็จรูป” ให้มีบรรจุภัณฑ์ชั้นในคงเอกลักษณ์การจัดสำรับเป็นชุด มีทั้งข้าวแกง ปลาทอด ไข่เค็ม และผักดอง มีฝาพลาสติกใสปิดเพื่อป้องกันคุณภาพอาหารไม่ให้เกิดการปนเปื้อน จากนั้นนำ “สำรับข้าวปรุงสำเร็จ” ที่ปิดฝาเรียบร้อยมาวางบนกล่อง กระดาษบรรจุภัณฑ์ชั้นนอก (secondary packaging) ที่มีการสื่อสารให้ความรู้กับผู้บริโภคบริเวณฝากล่องด้านใน สำหรับกล่องด้านนอก มีการระบุชื่อตราสินค้า รายการอาหาร ดอกแก้วเจ้าจอมสีม่วง ลวดลายนางในวรรณคดีสื่อถึงความเป็นไทยดังภาพ 4

ภาพ 4 บรรจุภัณฑ์ข้าวปรุงสำเร็จ

2.2 บรรจุกฎณ์ “ข้าวผัดน้ำพริกเงี้ยว” โดยการนำสูตรการปรุงน้ำพริกเงี้ยวที่มีต้นกำเนิดจาก ว่างสวน
 สุนันทามาประยุกต์เป็นอาหารจานเดียวแต่คงเอกลักษณ์ต่าง ๆ ตามต้นตำรับแล้วใส่บรรจุกฎณ์ชั้นใน จึงสอดด้านข้างลง
 กล่องกระดาษที่มีข้อความสื่อสารตราแก้วเจ้าจอมชื่ออาหาร ขนาด 23.5x18x4 เซนติเมตร ดังภาพ 5

ภาพ 5 บรรจุกฎณ์ชั้นนอก ข้าวผัดน้ำพริกเงี้ยว

สรุปและอภิปรายผลวิจัย

แนวทางการสื่อสารทางการตลาดของเอกลักษณ์อาหารไทยชาวจังหวัดบุรีรัมย์ ควรมีการสื่อสารแบบบูรณาการ วิธีการ
 สื่อสารเอกลักษณ์อาหารไทยชาวจังหวัดบุรีรัมย์ให้รู้จักแพร่หลายควรใช้ทั้ง 5 วิธี (Kotler, 2000) การโฆษณาผ่านสื่อ การใช้
 พนักงานขาย การส่งเสริมการขายเร่งรัดให้ตัดสินใจซื้อ การประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์อาจสร้างตำนานเรื่อง
 เล่า และการตลาดทางตรงจูงใจลูกค้าเฉพาะกลุ่ม กล่าวอีกนัยหนึ่งควรใช้ above-the-line ซึ่งเป็นช่องทางสื่อสาร
 การตลาดกับมวลชนควบคู่กับ below-the-line ซึ่งเป็นช่องทางสื่อสารกับผู้บริโภคโดยตรง (สุรางคนา ณ นคร, 2546)

จากการศึกษาด้วยการปรับเปลี่ยนบรรจุกฎณ์ให้มีภาพลักษณ์ทันสมัย พร้อมกับจัดให้มีการสื่อสารทาง
 การตลาดเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์อาหารไทยชาวจังหวัดบุรีรัมย์ ผ่านวิธีการสื่อสารแบบบูรณาการ หรือที่เรียกว่า IMC (Kotler,
 2000; เสรี วงษ์มณฑา, 2540) คือการสื่อสารผสมผสานสร้างการรับรู้ของผู้บริโภคอย่างโดดเด่น มีภาพลักษณ์และ
 ลักษณะเด่นเฉพาะที่แสดงความเป็นตัวตน พบว่า อาหารไทยชาวจังหวัดบุรีรัมย์มีศักยภาพสูงในการเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ หากมี
 การรณรงค์ให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องด้านวิธีการปรุงแต่งกับคนไทย เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของอาหาร
 ไทยที่มีผลดีต่อสุขภาพ (สมศรี เจริญเกียรติกุลและคณะ, 2545) จึงได้พัฒนาแนวทางการสื่อสารคุณค่าเอกลักษณ์ของ
 อาหารไทยชาวจังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยวิธีการสื่อสารทางการตลาด ดังนี้

1. การสื่อสารโดยใช้บุคคลเป็นสื่อ (personal media) ต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เช่น การ
 แลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีผู้บริหารให้สัมภาษณ์ เน้นสื่อสารในรายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ขยาย ลักษณะและรูปแบบ
 เฉพาะตัวของส่วนประกอบ (Aaker, 1996) เช่น โลโก้ ตราผลิตภัณฑ์ คำขวัญ สัญลักษณ์ ความมีชื่อเสียงสะท้อน
 เอกลักษณ์หรือมรดกสืบต่อกันมารวมทั้งต้องสร้างเกณฑ์มาตรฐานและเผยแพร่ภูมิปัญญาไทยอันทรงคุณค่าให้
 แพร่หลาย เช่นส่งเสริมให้เพิ่มปริมาณใช้ผลผลิตสมุนไพรสดของเกษตรกรไทย ทั้งตะไคร้ ใบมะกรูด

2. การสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ (non-personal media) เน้นเข้าถึงคนรุ่นใหม่ เช่น การสร้างแหล่งเรียนรู้บนเว็บ
 ไซต์ การโฆษณา หนังสือ วิทยุ ทัศนศาสตร์การทำอาหาร และบรรจุกฎณ์ สื่อถึงเอกลักษณ์ไทยและความทันสมัย
 เผยแพร่ในรูปแบบหลากหลาย ได้แก่ การบูรณาการในการสอน การจัดจำหน่ายตำราอาหารและผลิตภัณฑ์อาหาร
 ไทยชาวจังหวัดบุรีรัมย์ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต การสร้างเครือข่ายอาหารไทย การสาธิตการปรุงตามตำรับดั้งเดิม และ
 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนตามแต่วาระและโอกาสที่เหมาะสม ฯลฯ

3. การสื่อสารด้วยเหตุการณ์พิเศษ (event marketing) เช่น ประกวดตำรับน้ำพริก การจัดห้องแสดงสินค้า และ
 ออกแบบเว็บไซต์ให้เป็นแหล่งสืบค้นทางประวัติศาสตร์ เพื่อทำตลาดเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย (heritage marketing)
 เพราะเอกลักษณ์ของอาหารไทยดึงดูดผู้บริโภคให้อยากกินอาหารที่เป็นไทยแท้ไม่ใช่อาหารไทยประยุกต์ใหม่

ร้านอาหารควรสร้างจุดขายในเรื่องรสชาติ โดยการใช้คำว่า “อาหารไทยดั้งเดิม” หรือ “อาหารไทยตำรับไทยแท้” หรือ “อาหารไทยชาววัง” เป็นการเชิดชูคุณภาพและเรียกลูกค้า เปรียบได้กับ ประกาศนียบัตรรับรองคุณภาพอาหาร (กรรณิการ์ พรหมเสาร์ และนันทา เบญจศิริรักษ์, 2542) เน้นการตลาดเชิงอนุรักษ์ผ่านวิธีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของโลกยุคปัจจุบัน

การนำผลงานไปใช้ประโยชน์

บูรณาการในการสอนเรื่องการสื่อสารทางการตลาด ในกลุ่มนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาด ทำให้ตระหนักเห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์อาหารไทยชาววัง ผ่านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ซึ่งเป็นการบูรณาการ การเรียนการสอนกับสื่อประชาสัมพันธ์ โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในอนาคตควรจะไปส่งเสริมในรูปแบบการตลาดเพื่อการแข่งขันในเชิงพาณิชย์ ด้วยการจำหน่ายผ่านฝ่ายจัดเลี้ยงหรือหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผู้เป็นสถาบันที่มีต้นตำรับ “ครัวสวนสุนันทา” ควรฟื้นฟูและพัฒนาอาหารไทยชาววังให้กลับมา เป็นที่รู้จักของคนรุ่นใหม่ เช่น ควรมีจัดตั้งหน่วยงานเพื่ออนุรักษ์ พัฒนา และสื่อสารตลาดส่งเสริมเอกลักษณ์อาหารไทยชาววังที่บูรณาการทั้งคุณลักษณะ คุณประโยชน์และคุณค่า พร้อมทั้งควรมีการสร้างตราเครื่องหมายการค้าให้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาให้คงอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อสังคม ในฐานะที่เป็นสถาบันสำคัญทางสังคม มหาวิทยาลัยควรมีการเผยแพร่เอกลักษณ์อาหารไทยชาววังที่ยังคงอยู่ให้แพร่หลายแก่เยาวชนทั้งกลุ่มวัยเด็ก วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ได้ซึมซับเอกลักษณ์อันดีงาม อันเป็นวิธีหนึ่งในการส่งต่อองค์ความรู้มายังปวงชน ทั้งนี้อาจใช้การจัดเหตุการณ์พิเศษ (event marketing) จำลองวิถีชีวิตชุมชนในอดีต ด้วยการสร้างบรรยากาศ การกินอยู่ การซื้อขาย และการแต่งกายที่สะท้อนชุมชนวังในสวนสุนันทาเพื่อให้บุคคลทั่วไปที่อยู่บริเวณโดยรอบกรุงรัตนโกสินทร์ได้เข้ามารับรู้ถึงประวัติศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำนานต้นกำเนิดของน้ำพริกปลาร้า

สำหรับการวิจัยในอนาคตนั้นควรวิจัยต่อเนื่องเกี่ยวกับเอกลักษณ์อาหารไทยชาววัง โดยควรสร้างเป็นเครือข่ายการวิจัยด้านอาหารไทยที่ให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการคิดค้น ร่วมวิจัยค้นคว้า เพื่อปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้สังคมไทยอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านอาหารให้คงอยู่ และส่งต่อภูมิปัญญาคนไทยด้านอาหารในอดีตจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ให้สามารถใช้วิถีชีวิตปัจจุบันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ได้

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ พรหมเสาร์ และนันทา เบญจศิริรักษ์. (2542). *แกะรอยสำรับไทย*. เชียงใหม่ : วรรณรักษ์.
- “เจ้าจอมหม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์ เจ้าจอมคนสุดท้ายในรัชกาลที่ 5”. (2522, 30 ตุลาคม). *สกุลไทย*. 26 (1307). มปท.
- ช่วงโชติ พันธุเวช. (2550, 9 มีนาคม). *อภินิหารบตีพบสื่อเผยแพร่ศาสตร์พัฒนาสวนสุนันทา. แก้วเจ้าจอม* (177). 1-2.
- จิตติ บุญยศ. (2550, เมษายน). *การถ่ายทอดวัฒนธรรมในครอบครัว*. ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2550, จาก <http://dnfe5.nfe.go.th/ilp/42005/main.html>.
- เนื่อง นิลรัตน์. ม.ล. (2542). *ชีวิตในวังเล่ม 2* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ศรีสารา.
- เนื่อง นิลรัตน์. ม.ล. (2545). *ชีวิตในบ้านกับตำรับอาหารชาววัง*. กรุงเทพฯ: อัลฟ่า พับลิชชิ่ง.
- พินิตา สงวนเสวีวานิช. (2541, สิงหาคม). *อาหารชาววังเบื้องหลังโต๊ะเสวย ศิลปวัฒนธรรม* 19 (20). 79-81.

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. (2536). **ที่ระลึกงานเฉลิมพระเกียรติ 130 พรรษา**

พระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.
สมศรี เจริญเกียรติกุล วงสวาท โกศลวัฒน์ วิสิฐ จະวะลิต สมเกียรติ โกศลวัฒน์ นิภา ไรจน์รุ่งวดีนกุล
อติตดา บุญประเดิม แก้ว กังสดาลอำไพ นงเยาว์ ประทีปะจิตติ ปริมาภรณ์ ดันติวงษ์. (2545, มีนาคม). **คุณค่า
อาหารไทยเพื่อสุขภาพ.** รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม
2550, จากhttp://www.nu.mahidol.ac.th/th/t_news/Pdf/5.pdf

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม. (2547). **วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพฯ : สามเสลา.
สุรางคณา ณ นคร. (2546). **การสื่อสารตราสินค้าในแนวทางการตลาดสมัยใหม่.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

เสรี วงษ์มณฑา. (2540). **ครบเครื่องเรื่องการสื่อสารการตลาด.** กรุงเทพฯ : วิสิทธ์พัฒนา.

Aaker, D.A. (1996) .**Building Strong Brand.** New York: The Free Press.

Kotler, P. (2000). **Marketing Management.** New York : Prentice-Hall.

การประเมินผลการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลในโครงการ

Visiting Lecturer

Evaluation of Teaching and Learning of Nursing Student in

The Visiting Lecturer Program

พวงทิพย์ ชัยพิบาลสฤษดิ์¹ พรพรรณ รัตนอมร¹ เปรมวดี คฤหเดช¹ พิบูลพรรณ ชัยจันทร์¹ Betsy Frank²

¹วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² Indiana State University College of Nursing, USA

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงกึ่งทดลองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในโครงการ Visiting Lecturer เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบภาษาอังกฤษก่อนและหลังโครงการฯ และศึกษาความพึงพอใจต่อการสอนในโครงการฯ กลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง คือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 จำนวน 76 คน ของวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหาและมีความเที่ยงของเครื่องมือเท่ากับ 0.95 เครื่องมือประกอบด้วย 8 ส่วน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็น เพศหญิงร้อยละ 92.50 มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 50.00 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการเรียนในรายวิชาในโครงการฯ อยู่ในระดับมาก มีความตั้งใจเรียนรู้ด้วยตนเองโดยเข้าเรียนตรงเวลาและตั้งใจเรียน มีความต้องการความช่วยเหลือในการเรียนในระดับมาก คือ มีเอกสารอ่านล่วงหน้า มีบทความ / หนังสือในห้องสมุดอย่างเพียงพอ และมีอาจารย์ไทยช่วยแปล มีความต้องการเนื้อหาสาระในรายวิชา Professional Nursing อยู่ในระดับมากที่สุด คือ หน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพ และการควบคุมตนเองของพยาบาลวิชาชีพ ส่วนความต้องการเนื้อหาสาระในรายวิชา Nursing Ethics and Laws อยู่ในระดับมาก คือ เรื่องจริยธรรมแห่งวิชาชีพพยาบาล และบทบาทพยาบาลวิชาชีพในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพ แต่มีความต้องการเนื้อหาสาระในรายวิชาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2550 น้อยที่สุด ส่วนการประเมินตนเองในการเรียนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

2. ภายหลังจากการสอนในโครงการ Visiting Lecturer กลุ่มตัวอย่างทำคะแนนทดสอบภาษาอังกฤษสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการประเมินผลการสอนในโครงการ Visiting Lecturer อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

คำสำคัญ : ประเมินผล การเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาล ผู้สอนต่างประเทศ

Abstract

This quasi-experimental research was aimed at; 1) to explore the needs of the students in the Visiting Lecturer Program, 2) to compare the English scores before and after the visiting lecturer and 3) to describe the satisfaction of teachers in the visiting lecturer program. Samples were 76 second-year nursing students, College of Nursing and Health, Suan Sunandha Rajabhat University. The instrument was consisting of 8 parts and the content had been validated by 3 experts. The reliability of the 8 instruments were at 0.95. Research findings were as follows:

1. Of the 92.50 percent, the majority of the samples were female and 50.00 percent of them had been resided in the Northeast of Thailand. The samples had high opinions towards the learning subjects. The

intention of samples towards self-learning had shown that they were punctual for class and had paid good attention. Samples had high opinions on the needs for assistance in learning of the subjects. Samples preferred teaching materials be translated and had them handed out in advance, and that adequate articles and books in library. In regard to the content of professional nursing subject, samples preferred most was to have topics of responsibility for professional nurse and self-governance in nursing profession. Whereas the content in the nursing ethics and laws subject, students had preferred to have topics of ethics for nursing profession and the role of nursing profession in practice. Samples preferred to have topic of National Institution in 2007 least. For self-evaluation in learning of the samples were at a high level.

2. After the Visiting Lecturer Program, samples had gained English scores significantly at 0.05 level.

3. Results of the evaluation for the teaching by the Visiting Lecturer Program were at a high level.

Keywords : Evaluation, Teaching and Learning, Nursing Students, Visiting Lecturer

บทนำ

ในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 ที่ได้รับนักศึกษาพยาบาล 80 คน มีความมุ่งหวังเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในระดับสากล จึงได้มีโครงการ Visiting Lecturer ซึ่งเป็นความร่วมมือทางวิชาการกับ Indiana State University College of Nursing, USA โดยมี Dr. Betsy Frank เป็น Visiting Lecturer ณ วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ระหว่างวันที่ 3 มกราคม - 13 กุมภาพันธ์ 2552 เพื่อสอน 2 รายวิชา คือ Professional Nursing (2 หน่วยกิต) และ Nursing Ethics and Laws (2 หน่วยกิต)

การจัดการเรียนการสอนมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ จุดประสงค์ (Objective = O) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience = L) และการประเมินผล (Evaluation = E) การประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่ 3 ซึ่ง ศิริชัย กาญจนวาสี (2547: 40-154) ได้สรุปว่าได้มีการพัฒนาการด้านประเมินผลทั้งทางด้านปรัชญา ความหมาย แนวคิด รูปแบบที่หลากหลาย นอกจากนี้ ศิริชัย กาญจนวาสี (2547: 154) ยังได้เสนอว่าการประเมินเป็นกระบวนการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน และมีขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ การวางแผนและเจรจาเพื่อกำหนดคำถามการประเมินและวิธีการประเมิน การดำเนินงานประเมินด้วยการสร้างเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงาน เพื่อเผยแพร่ผลการประเมิน และการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์

แม้ว่าคำว่า “การทดสอบ (Testing)” “การวัดผล (Measurement)” และ “การประเมินผล (Evaluation)” จะมีการใช้แทนกันอยู่ โดยปกติ การทดสอบ จะใช้ในความหมายที่แคบ คือการนำชุดคำถามที่มีมาตรฐานให้ผู้สอบตอบสนอง คำถามแต่ละข้อในชุดคำถาม เรียกว่า “ข้อสอบ” หรือ “ข้อกระทง (Test Item)” และข้อสอบหลาย ๆ ข้อ รวมกันทั้งฉบับเรียกว่า “แบบสอบ” หรือ “แบบทดสอบ (Test)” ส่วนการวัดผลนั้นหมายถึงการวัดลักษณะ (Attribute) ของบุคคลจากการตอบคำถามในแบบสอบตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด แล้วแสดงคุณค่าด้วยปริมาณของจำนวนที่วัดได้ อย่างไรก็ตาม การวัดผลมิได้หมายถึงการใช้แบบสอบเท่านั้น แต่รวมการใช้เครื่องมืออื่น ๆ ด้วย ฉะนั้นการวัดผลจึงมีความหมายกว้างกว่า สำหรับการประเมินผลนั้น เป็นกระบวนการอย่างมีระบบที่นำมาใช้อย่างต่อเนื่องจากการทดสอบและการวัดผล (เยาเวตี วิบูลย์ศรี, 2540: 2) องค์ประกอบของแบบทดสอบประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินผล (Bloom, Engelhart, Furst, Hill and Krathwohl, 1972) อย่างไรก็ตาม Billings และ Halstead (1998) เสนอว่าการประเมินผลควรเป็นแบบต่อเนื่องและแบบขั้นสุดท้าย (Formative and Summative Evaluation) อันเป็นภารกิจหนึ่งของครูที่ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (ศิริเดช สุขิวะ, 2550)

ในการวิจัยเรื่องความรู้และเจตคติของนักศึกษาพยาบาลนั้น วัฒนา พันธุ์ศักดิ์ และ นิตยา ภาสุนันท์ (2545: 155-165) พบว่านักศึกษาพยาบาลมีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุในระดับดี แต่เจตคติต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ปราณี เทียมใจ และดลนภา หงส์ทอง (2545: 145-154) ทำการวิจัยประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับ

การอบรมตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา และของผู้เข้ารับการอบรม กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยเพื่อทำการสร้างและประเมินผลหลักสูตรการพยาบาลครอบครัว สำหรับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน พบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรในด้านความรู้ มีคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อนึ่งความพึงพอใจของนักศึกษาจะเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการชี้แจงการบรรยายในอันที่จะเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอน (Ansari, 2002: 171) ทั้งนี้ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศ (Ansari, 2002: 168) อย่างไรก็ตามต้องคำนึงถึงบทบาทของครู นักเรียนเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Wharrad, Clifford, Horsburgh, Ketefian, and Lee, 2002: 21)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความต้องการของนักศึกษาในการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในโครงการ Visiting Lecturer
2. เปรียบเทียบคะแนนทดสอบภาษาอังกฤษก่อนและหลังโครงการ Visiting Lecturer
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสอนของผู้สอนในโครงการ Visiting Lecturer

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสำรวจแบบการศึกษากลุ่มเดียววัด 2 ครั้ง (One) group pretest-posttest design) มีกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาพยาบาลปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ จำนวน 76 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้สร้างเครื่องมือ ซึ่งประกอบด้วย 8 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล จำนวน 7 ข้อ
2. คะแนนทดสอบภาษาอังกฤษ มี 4 ส่วน คือไวยากรณ์ คำศัพท์ การอ่านและการฟัง
3. ความคิดเห็นต่อการเรียนในรายวิชา จำนวน 8 ข้อ
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 11 ข้อ
5. ความต้องการความช่วยเหลือในการเรียน จำนวน 5 ข้อ
6. ความต้องการเนื้อหาสาระในรายวิชา
 - 6.1 รายวิชา Professional Nursing จำนวน 10 ข้อ
 - 6.2 รายวิชา Nursing Ethics and Laws จำนวน 13 ข้อ
7. แบบประเมินตนเองในการเรียนของนักศึกษา จำนวน 9 ข้อ และคำถามปลายเปิด 1 ข้อ
8. แบบประเมินผลการสอนของอาจารย์ จำนวน 20 ข้อ และคำถามปลายเปิด 1 ข้อ

เครื่องมือในส่วนที่ 3-8 เป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ เครื่องมือทั้ง 8 ส่วนได้ผ่านการตรวจสอบความตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และทดสอบความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม = 0.95

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการวิจัยเริ่มหลังจากผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และการใช้สัตว์ทดลอง ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มตั้งแต่วันที่ 7 มกราคม ถึง 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จะนำเสนอในส่วนที่พบในจำนวนมากและเป็นข้อมูลรายเดือน ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิง ร้อยละ 92.10 มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 50.00 รายได้ครอบครัว 4,000-10,000 บาท ร้อยละ 50.00 บิดามีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 34.20 มารดามีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 40.80 มีค่าใช้จ่าย 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 59.20 เป็นค่าเช่าหอพัก 1,000-2,000 บาท ร้อยละ 38.20 เป็นค่าอาหาร 2,001-3,000 บาท ร้อยละ 40.80 ค่าอุปกรณ์การเรียน 200-500 บาท ร้อยละ 51.31 ค่าพาหนะอยู่ระหว่าง 100-1,000 บาท ร้อยละ 64.50 และเป็นค่าเครื่องแต่งกาย 100-1,000 บาท ร้อยละ 53.90

ส่วนที่ 2 คะแนนทดสอบภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนภาษาอังกฤษก่อนและหลังโครงการ Visiting Lecturer

คะแนนภาษาอังกฤษ	Pre – test		Post – test		t-test
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	
1. ไวยากรณ์ (Grammar)	36.15	10.35	33.79	13.01	1.37
2. คำศัพท์ (Vocabulary)	31.00	3.83	29.70	9.80	1.15
3. การอ่าน (Reading)	40.25	17.32	53.33	19.44	- 5.03*
4. การฟัง (Listening)	37.09	20.52	50.92	21.85	- 4.26*
รวม	143.33	38.37	167.04	43.74	- 4.26*

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยรวมค่าคะแนนเฉลี่ยในการทดสอบภาษาอังกฤษหลังโครงการ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ จาก 143.33 เป็น 167.05

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการเรียนในรายวิชา

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการเรียนในรายวิชา

ระดับความคิดเห็น	\bar{X}	SD
การเรียนในรายวิชา		
1. รับทราบวัตถุประสงค์ของรายวิชา	4.15	0.63
2. คาดหวังความรู้จากผู้สอนต่างประเทศ	4.33	0.62
3. พอใจกับการเรียนในชั้นเรียน	4.18	0.62
4. พอใจกับการจัดตารางการเรียนการสอน	3.91	0.61
5. พอใจกับการใช้อุปกรณ์และสื่อการสอน	3.88	0.66
6. พอใจกับวิธีการสอนของผู้สอนชาวไทย	4.36	0.60
7. พอใจกับการประสานงานของผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนทางวิชาการ	4.12	0.58
8. คาดว่าจะสื่อสารกับผู้สอนต่างประเทศ	3.94	0.78
รวม	4.10	0.18

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการเรียนในรายวิชา ในโครงการฯ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 4 ความตั้งใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตารางที่ 3 ความตั้งใจของกลุ่มตัวอย่างในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้	ระดับความตั้งใจ / คาดหวัง	\bar{X}	SD
1. ทำความเข้าใจกับลักษณะรายวิชา		3.85	0.54
2. สอบถามเพื่อน ๆ		3.69	0.61
3. ทบทวนบทเรียนกับเพื่อน ๆ		3.55	0.70
4. ให้เพื่อนช่วยสอนหรือแนะนำ		3.58	0.66
5. ช่วยสอนให้เพื่อน ๆ		3.24	0.71
6. ศึกษาค้นคว้าจากบทความ/ตำราในห้องสมุด		3.68	0.80
7. ศึกษาค้นคว้าทาง Internet		3.99	0.73
8. ศึกษาค้นคว้าจาก Dictionary		3.53	0.79
9. นัดขอคำแนะนำจากผู้สอน		3.40	0.71
10. เข้าเรียนตรงเวลา		4.33	0.64
11. ตั้งใจเรียน		4.19	0.53
รวม		3.73	0.33

จากตารางที่ 3 พบว่าความตั้งใจของกลุ่มตัวอย่างในการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม ต่อโครงการฯ อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 5 ความต้องการการช่วยเหลือในการเรียน

พบว่าโดยรวม กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการช่วยเหลือในการเรียนในระดับมาก

ส่วนที่ 6 ความต้องการเนื้อหาสาระในรายวิชา

พบว่าโดยรวมและรายด้าน นักศึกษามีความต้องการเนื้อหาสาระในรายวิชา **Professional Nursing** และรายวิชา **Nursing Ethics and Laws** อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 7 การประเมินตนเองในการเรียนของนักศึกษาในโครงการ Visiting Lecturer

พบว่า โดยรวม นักศึกษาพยาบาลมีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 7) เรื่อง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อน มีค่าเฉลี่ย สูงสุด 4.18 รองลงมา ข้อ 6) เรื่อง ตรงต่อเวลา มีค่าเฉลี่ย 3.92 และข้อ 8) เรื่อง ช่วยงานอาจารย์ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.82

ส่วนที่ 8 การประเมินผลการสอนในโครงการ Visiting Lecturer

ตารางที่ 4 การประเมินผลการสอน ของผู้สอนต่างประเทศในโครงการ Visiting Lecturer

รายการประเมินความสามารถของอาจารย์	\bar{X}	SD	แปลผลระดับความพึงพอใจ
1. แจกประมวลรายวิชา/โครงการสอนแก่นักศึกษาในสัปดาห์แรกที่เข้าสอน	4.14	0.63	มาก
2. อธิบายเค้าโครงรายวิชา บอกจุดประสงค์และขอบเขตการประเมินผลรายวิชาให้นักศึกษาเข้าใจอย่างชัดเจน	4.22	0.65	มาก
3. สอนครอบคลุมเนื้อหาตามเค้าโครงรายวิชาที่กำหนด	4.35	0.67	มาก
4. สอนเนื้อหาวิชาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน	4.39	0.64	มาก
5. ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจ	4.01	0.75	มาก
6. มีความสามารถในการยกตัวอย่างประกอบการสอนให้นักศึกษาเข้าใจ	4.19	0.72	มาก
7. เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน	4.53	0.60	มากที่สุด
8. กระตุ้น/ ส่งเสริมให้นักศึกษาคิดและถามปัญหาในชั้นเรียน	4.65	0.61	มากที่สุด
9. สื่อการสอนและอุปกรณ์ประกอบการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา	4.35	0.63	มาก
10. กระตุ้น/ส่งเสริม/ให้การสนับสนุนนักศึกษาให้มีการศึกษานอกชั้นเรียน และสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.23	0.73	มาก
11. มอบหมายงานให้นักศึกษาในปริมาณงานที่เหมาะสมและสัมพันธ์กับคะแนนที่ให้	4.31	0.57	มาก
12. ส่งเสริม/กระตุ้นให้นักศึกษามีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	4.32	0.58	มาก
13. ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาให้นักศึกษาได้รับประโยชน์จาก ตำรา/วารสารใหม่ ๆ	4.31	0.62	มาก
14. มีการสอดแทรกการสอนที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม	4.32	0.62	มาก
15. ใช้วาจาถ้อยคำที่สุภาพเหมาะสม	4.64	0.56	มากที่สุด
16. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา	4.58	0.79	มากที่สุด
17. เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าพบเพื่อให้คำแนะนำนอกเวลาเรียน	4.39	0.66	มาก
18. เข้าสอนและเลิกสอนตรงเวลาและสอนครบจำนวนชั่วโมงตามที่วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพกำหนด	4.68	0.55	มากที่สุด
19. ใช้วิธีการวัดและประเมินผลด้วยเกณฑ์ที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา	4.45	0.64	มาก
20. ใช้วิธีการตัดเกรดที่เหมาะสม	4.28	0.82	มาก
รวม	4.17	0.65	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าโดยรวมการประเมินผลการสอนของผู้สอนต่างประเทศอยู่ในระดับพึงพอใจมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.17)

อภิปรายผล

1. นักศึกษาต้องการให้มีการแปล จากข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบิดามารดา มีอาชีพเป็นเกษตรกร แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างต้องมีการปรับตัวอย่างมาก ที่มาศึกษาในกรุงเทพมหานคร และมีพื้นฐานความรู้ด้านภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย จากผลวิจัยที่ว่า “ภายหลังโครงการ

Visiting Lecturer นักศึกษามีคะแนนทดสอบภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05” โดยเพิ่มขึ้นจาก 143.33 เป็น 167.05 ซึ่งเท่ากับเฉลี่ยร้อยละ 41.76 ส่วนค่าคะแนนที่เพิ่มขึ้นสูงกว่าร้อยละ 50.00 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ การอ่านและการฟังเท่านั้น โดยค่าเฉลี่ยของไวยากรณ์และคำศัพท์กลับลดน้อยลง คือเฉลี่ยร้อยละ 33.79 และ 29.70 ตามลำดับโดยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า บางครั้งผู้สอนต่างประเทศพูดเร็ว โดยเฉพาะคำศัพท์บางคำที่ไม่เคยได้ยินได้เห็นมาก่อน ฟังไม่ค่อยทัน ฟังไม่ออก ฟังคำศัพท์และคำถามไม่ค่อยรู้เรื่อง ไม่รู้คำศัพท์ แปลไม่ค่อยได้ แปลได้บางคำเท่านั้น เมื่อไม่เข้าใจ จึงใช้ Talking Dictionary ช่วย กลุ่มตัวอย่างต้องการให้ผู้สอนชาวไทยช่วยแปลสรุปให้ฟังทุกครั้งหลังผู้สอนต่างประเทศพูดจบประโยค หรือ ทุก 5-15 นาที โดยให้แปลและสรุปประเด็นสำคัญ ๆ แปลบางคำในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจคำศัพท์ ที่ยากเป็นภาษาไทย หลังสิ้นสุดการสอนแต่ละครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงตามเนื้อหาที่สอนมากยิ่งขึ้น ต้องการให้ผู้สอนชาวไทยพูดเป็นภาษาอังกฤษให้ด้วย

เมื่อผู้สอนต่างประเทศตั้งคำถามแล้ว ควรมีผู้สอนชาวไทยช่วยแปลคำถาม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจคำถามแล้วจึงจะตอบได้เป็นภาษาอังกฤษโดยให้ผู้สอนชาวไทยช่วยชี้แนะ แนะนำการอธิบายของผู้สอนต่างประเทศ และช่วยแปลความหมายที่ผู้สอนต่างประเทศสอน เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่สอนมากขึ้น

จากข้อสังเกตประเด็นนี้เห็นว่า ผู้สอนต่างประเทศน่าจะใช้คำศัพท์ที่ง่าย ๆ ในช่วงแรก การที่จะให้ผู้สอนชาวไทยแปลให้มากกว่านี้ ก็อาจจะเกิดผลดีและประโยชน์ในช่วงแรก ๆ แต่ต่อไปน่าจะอธิบายและขยายความเป็นภาษาอังกฤษแต่อาจช้า ๆ ก็น่าจะเป็นเพราะเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการด้านการฟังและสร้างความคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษให้มากขึ้น

2. คุณลักษณะที่ดีของผู้สอน การเชิญผู้สอนต่างประเทศมาสอน ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้มากขึ้น ผลจากการเรียนการสอนทำให้กลุ่มตัวอย่างพอเข้าใจเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอน ไม่ถึงกับไม่เข้าใจเลย ควรจะสอนการออกสำเนียงพร้อม ๆ กับสอนวัฒนธรรมจะดีมาก ผู้สอนต่างประเทศมีความตั้งใจสอนมาก สอนละเอียด ทุ่มเทมาก สอนเข้าใจ อธิบายให้รู้และเข้าใจดี แต่พูดเร็วไป พยายามอธิบาย แต่กลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจ อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างได้รู้วัฒนธรรมของชาวอเมริกันมากขึ้น ได้ฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทำให้กลุ่มตัวอย่างกล้าแสดงออกและกล้าพูดมากขึ้น ผู้สอนต่างประเทศสามารถปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มตัวอย่าง มีความเข้าใจกลุ่มตัวอย่าง ใจเย็นมาก เสียสละมากที่มาสอน มีอัธยาศัยดี ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ ต้องการรู้เมืองไทยทุกอย่างและกระตือรือร้น น่ารักมาก มีบุคลิกภาพเป็นผู้รับฟังที่ดี กลุ่มตัวอย่างตอบไม่ได้ก็อธิบายใหม่ ดีใจที่ผู้สอนต่างประเทศเต็มใจ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะสื่อสารได้ไม่ดี แต่ผู้สอนต่างประเทศก็ยังตั้งใจฟัง ยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลา ทักทายกลุ่มตัวอย่างดี บางครั้งกลุ่มตัวอย่างคุยกัน มาเรียนสาย ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ แต่ผู้สอนต่างประเทศได้พยายามให้การสอนแก่ลูกศิษย์ และพยายามที่จะให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจในสำเนียง เวลาพูดพยายามพูดช้า ๆ อธิบายช้า ๆ ใช้คำศัพท์ง่าย ๆ

แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังได้รับความรู้จากผู้สอนต่างประเทศอย่างมากซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบ ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอันดับที่ 2 ในข้อ 2 “คาดหวังความรู้จากผู้สอนต่างประเทศ” (ตารางที่ 2) ซึ่งน้อยกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยในข้อ 6) พอใจกับวิธีการสอนของผู้สอนชาวไทย จึงอาจแปลความได้ว่า วิธีการสอนของผู้สอนชาวไทยของวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ ได้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

3. บทบาทนักศึกษา การมี Visiting Lecturer เป็นสิ่งที่ดีมากเพราะหลังจากกลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้จากผู้สอนต่างประเทศ ประมาณร้อยละ 50 กลุ่มตัวอย่างต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มเติมด้วยตนเอง ต้องไปค้นคว้าด้วยตนเอง แปล และอ่านอีกร้อยละ 50 การที่กลุ่มตัวอย่างค้นคว้าด้วยตนเอง บางครั้งเข้าใจในภาษา แต่ไม่เข้าใจในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่สามารถแยกความแตกต่างของข้อกำหนดระหว่างประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาการตรงต่อเวลา ขยัน เพิ่มการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จากการค้นคว้าภาษาอังกฤษด้วยตนเอง อ่านหนังสือไวยากรณ์ มี Dictionary ไว้แปล นอกจากนี้มีญาติช่วยสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ไม่เคยรู้มาก่อน ทำให้เข้าใจเพิ่มขึ้น จากข้อค้นพบเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ตารางที่ 3) กลุ่มตัวอย่างเข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียนศึกษาค้นคว้าทาง Internet และจาก Dictionary อย่างมาก

การที่ผู้สอนต่างประเทศ สอนเป็นภาษาอังกฤษทำให้กลุ่มตัวอย่างได้ยืมสำเนียงภาษาอังกฤษจากเจ้าของภาษาโดยตรง ทำให้เพิ่มทักษะทางการฟังและเรียนรู้ศัพท์ภาษาอังกฤษ มากขึ้น ได้รับความรู้เต็มที่ได้จากเจ้าของภาษา เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และภาษา ทำให้เข้าใจการเรียนในต่างประเทศมากขึ้นว่าเรียนอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่มีทักษะด้านภาษาอังกฤษ ยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้มีความพร้อม เนื่องจากมีพื้นฐานภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน ระดับการเรียนรู้จึงไม่เท่ากัน มีความเข้าใจในระดับหนึ่งในคำศัพท์ และ ภาษาคำพูดใหม่ ๆ แต่มีปัญหาการเรียงประโยคในการตั้งคำถาม และรู้สึกหุดหู่ใจ ไม่สบายใจเมื่อไม่เข้าใจคำถามของผู้สอนต่างประเทศ จึงไม่ได้ตอบคำถาม และการที่ตั้งคำถามให้แก่ผู้สอนในระดับปานกลาง เพราะไม่สามารถเรียบเรียงคำให้เป็นประโยคคำถามได้อย่างถูกต้อง

กลุ่มตัวอย่างหลายคนแสดงความคิดเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างควรเตรียมการฟังภาษาอังกฤษและเขียนภาษาอังกฤษมากขึ้น ควรตั้งใจเรียน และได้ตอบมากกว่านี้ ไม่ใช่หนึ่งเฉย ทั้งที่ฟังออกแต่ไม่กล้าพูด และกลุ่มตัวอย่างบางคนไม่ค่อยกระตือรือร้น

4. วิธีการสอน ผู้สอนต่างประเทศมีวิธีการผลิตเอกสารการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ดีมาก เริ่มด้วยหัวข้อใหญ่แล้วตามด้วยหัวข้อย่อย ๆ มีความตั้งใจสอนเป็นอย่างดี ตรงต่อเวลา สอนสนุก สอนอย่างเต็มที่ ให้ความร่วมมือดีในการสอน แต่ควรพูดช้า ๆ พร้อมสะกดคำศัพท์ด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างตั้งคำถาม ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้และได้รับความรู้ด้านภาษาได้มีการฝึกภาษาอังกฤษด้านการฟัง และฝึกการพูด ได้ความรู้จากการสอนของอาจารย์ ในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องการให้ ผู้สอนต่างประเทศ นำความรู้มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา มาสอนนักศึกษาไทยให้รู้เท่าทันกับพยาบาลในประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะทำให้เข้าใจความเป็นวิชาชีพพยาบาลมากขึ้น นอกจากนี้ยังต้องการคำแนะนำในการดำรงชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกา การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และให้อาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ สรุประเบิดสำคัญ ๆ หลังสิ้นสุด การสอนแต่ละครั้ง ให้แจกเอกสารประกอบการสอนทั้งภาษาอังกฤษและแปลเป็นภาษาไทยควบคู่กันก่อนการสอน เพื่อจะได้ศึกษาล่วงหน้า

จากการศึกษาความต้องการการช่วยเหลือของกลุ่มตัวอย่างในการเรียน มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ มีเอกสารอ่านล่วงหน้า มีบทความ / หนังสือในห้องสมุดอย่างเพียงพอ และมีอาจารย์ไทยช่วยแปล

5. การสอน/รายวิชา Professional Nursing และ Nursing Ethics and Laws ในการสอน รายวิชา Professional Nursing และ Nursing Ethics and Laws ได้เริ่มวางแผนการสอนระหว่างผู้สอนชาวไทยกับ Visiting Lecturer ทาง E-mail เพื่อให้เป็นไปตามประมวลรายวิชาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยให้เริ่มจัดการเรียนการสอนปกติตามตารางสอนโดยอาจารย์ชาวไทย ตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2551 พร้อมได้มีการเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คำศัพท์ที่จำเป็น การฟัง การสนทนา การโต้ตอบเป็นภาษาอังกฤษ และการรายงานกลุ่มเป็นภาษาอังกฤษโดยให้มีการแนะนำบทพูด ฝึกพูดและรายงานด้วยวาจาเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้กลุ่มตัวอย่างต้องศึกษาค้นคว้าอย่างหลากหลาย ด้วยระบบสารสนเทศในห้องสมุดทั้งในมหาวิทยาลัยและนอกมหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา

กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเนื้อหาสาระในรายวิชา Professional Nursing ในระดับมาก และมีความต้องการเนื้อหาในระดับมากที่สุด 2 ข้อ คือข้อ 8) หน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลต่อวิชาชีพ และข้อ 9) การควบคุมตนเองของวิชาชีพพยาบาลนั้น เป็นการยืนยันว่านักศึกษาที่ผ่านพิธีการรับหมวกและเข็ม มีความชื่นชมในวิชาชีพอย่างมาก อย่างไรก็ตามนักศึกษาที่มีความต้องการโดยแสดงค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุด คือข้อ 1) วิวัฒนาการ ประวัติ ความเป็นมาของการพยาบาลด้านการปฏิบัติ ข้อ 2) วิวัฒนาการ ประวัติ ความเป็นมาของการศึกษาพยาบาล และข้อ 7) องค์กรวิชาชีพพยาบาลในต่างประเทศ อาจแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างคิดว่าการวิวัฒนาการ ประวัติและการเป็นมาของการพยาบาล อาจเป็นสิ่งไม่น่ารื่นรมย์และเป็นเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วจึงให้ความสำคัญน้อยกว่า ส่วนในรายวิชา Nursing Ethics and Laws พบว่าโดยรวมและรายด้าน กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเนื้อหาสาระในระดับมาก มีความคิดเห็นที่ว่าด้านกฎหมายมีความแตกต่างกันระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติ จึงยังไม่สามารถแยกได้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ได้เรียนรู้การวิเคราะห์กรณีศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมและกฎหมายในวัฒนธรรมอเมริกัน

จากการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ในข้อ 7) เรื่องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อน และ ข้อ 6) เรื่องตรงต่อเวลา ส่วนรายชื่อที่พึงพอใจในระดับปานกลาง มี 3 ข้อที่จะต้องพัฒนาต่อคือ ข้อ 2) ร่วมอภิปราย ข้อ 3) แสดงความคิดเห็นในประเด็นการเรียน และข้อ 4) ตั้งคำถามให้แก่ผู้สอน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นมีการพัฒนาในการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อน และมีความตรงต่อเวลาทั้งนี้อาจเกิดจากการแสดงบทบาทตัวอย่างของผู้สอน

ข้อค้นพบจากการประเมินผลการสอนของผู้สอน (ตารางที่ 4) พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

6. ได้เรียนรู้ทางไกล โครงการ Visiting Lecture เป็นโครงการที่ดีมาก เป็นเกียรติแก่กลุ่มตัวอย่างแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่มีศาสตราจารย์จากประเทศสหรัฐอเมริกา มาสอน เป็นแรงผลักดันให้กลุ่มตัวอย่างเรียนรู้มากขึ้น รวมทั้งการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ผู้สอนต่างประเทศ ให้เกียรติกลุ่มตัวอย่าง พูดคุยสอบถามว่า เข้าใจหรือไม่ ดูแลกลุ่มตัวอย่างดีมาก กลุ่มตัวอย่างได้เพิ่มพูนความรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้นโดยประมาณร้อยละ 50 การที่ผู้สอนต่างประเทศ ช่วยลงทะเบียนรายวิชาพิเศษกับ Indiana State University College of Nursing ให้กลุ่มตัวอย่างได้มีโอกาสเรียน Webboard มีเพื่อนต่างชาติ ชาวอเมริกันและชาวฟินแลนด์ รวมประมาณ 10 คน โดยมีนักศึกษาพยาบาลไทยทั้งหญิงและชาย อยู่ใน Webboard เดียวกัน ประมาณ 2-3 ครั้ง ซึ่งผู้สอนต่างประเทศได้ตอบกลับมาประมาณ 4-5 ครั้ง ทำให้ตื่นเต้น และรู้สึกพอใจที่ผู้สอนต่างประเทศ แนะนำให้ความรู้เรื่องการพยาบาล แสดงให้เห็นว่าโครงการ Visiting Lecturer ที่มีผู้สอนต่างประเทศมาสอนรายวิชาการพยาบาลเป็นภาษาอังกฤษ นับว่าได้ผลดีมาก ผู้สอนต่างประเทศสอนให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในระดับต่างประเทศ มีเพื่อนกลุ่มตัวอย่างมาเล่าให้ฟังว่า นักศึกษาต่างประเทศตอบได้ดี เคยร่วมส่ง E-mail กับเพื่อนในเรื่องทั่วไปและเรื่องการเรียน รู้สึกตื่นเต้นและพอใจมาก

7. การทำงานร่วมกับคณาจารย์ จากการมีวิสัยทัศน์และการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น และการที่ ผู้สอนต่างประเทศได้มีโอกาสทำงานและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับคณาจารย์และผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานวิชาการทำให้เกิดผลดีดังนี้

7.1 คณาจารย์รู้สึกพอใจมากต่อโครงการ Visiting Lecturer เพราะนับเป็นก้าวใหม่ที่สำคัญของการเรียนการสอนวิชาการพยาบาล เป็นการเปิดไปสู่โลกกว้างทำให้นักศึกษาได้สัมผัสในสิ่งที่กว้างไกลมากกว่าที่เคยมี เป็นสิ่งที่น่าภูมิใจของวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ซึ่งผู้สอนต่างประเทศนอกจากจะเป็นครูที่สอนดีมาก พูดภาษาอังกฤษได้ชัดเจน มีเอกสารและบททวนให้ฟังเป็นระยะ ๆ มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเป็นธรรมชาติ มีอารมณ์ขัน อธิบายดี มีความเป็นกันเอง ตรงต่อเวลา เข้ากับสังคมไทยได้ดี ผู้สอนต่างประเทศมีความพอใจมากเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมและเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ สมุทรสงคราม อยุธยา สระแก้ว เชียงใหม่ และเชียงราย ได้เข้าใจลักษณะการทำงานของพยาบาลไทย เข้าใจชุมชนไทย วิถีชีวิตไทย การดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชนชาวไทย การประกอบอาชีพ การทำมาหากิน การโภชนาการและอุปนิสัยในการบริโภค การต้อนรับแขก การมีอัยาศัยอันดี ตลอดจนการได้เยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ทำให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน

7.2 คณาจารย์ นักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานวิชาการ นอกจากจะได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้นแล้ว ยังได้เข้าใจในวัฒนธรรมตะวันตกชาวอเมริกันเพิ่มขึ้น ซึ่งที่มีความแตกต่างและความเหมือนกันอยู่บ้าง (Universal and Uniqueness) ระหว่างประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา นับเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาสามารถไปศึกษาต่อหรือปฏิบัติงานในต่างประเทศได้

7.3 ในการเตรียมการสอน ผู้สอนต่างประเทศได้ค้นคว้าทาง Internet อย่างมาก ใช้สื่อการสอน มีเอกสารประกอบการสอนอย่างเหมาะสม มีเทคนิคในการสอนที่ดี เริ่มจากให้กลุ่มตัวอย่างคุ้นเคยกันและเริ่มหัดใช้ภาษาที่ง่าย ๆ ในการทักทายกัน ให้มีส่วนร่วมเสนอแนะและตั้งคำถาม พยายามกระตุ้นกลุ่มตัวอย่างให้ต้องการการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กลุ่มตัวอย่างแสดงออก ช่วยให้กลุ่มตัวอย่างได้ลงทะเบียนรายวิชาแก่นักศึกษาชาวต่างชาติ และให้เห็นพัฒนาการของกลุ่มตัวอย่างที่กล้าแสดงออกมากขึ้น

อย่างไรก็ตามอาจารย์พยาบาลไทยต้องรักษาความเป็นครูพยาบาล ต้องสามารถเชื่อมโยงความเป็นครูและวิชาชีพพยาบาลเข้าด้วยกัน มีความเชี่ยวชาญและชำนาญการในเรื่องของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน บทบาทความเป็นครูพัฒนาเทคนิคและนวัตกรรมการสอนเพื่อนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการสอนทางการพยาบาลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถค้นคว้าอย่างกว้างขวาง มีความเป็นสากลและมีประสิทธิภาพต่อไป

7.4 การที่วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพเปิดโอกาสให้ผู้สอนต่างประเทศ ได้เข้าร่วมกิจกรรมของวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ ในระดับการประชุมวางแผนร่วมกับผู้บริหารของมหาวิทยาลัย และหน่วยงานอื่นของมหาวิทยาลัยทำให้เกิดสัมพันธภาพและมีมิตรภาพอันดีต่อมา

7.5 คณาจารย์ไทยได้รับรู้การเคลื่อนไหวของการพยาบาลในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเห็นควรให้มีโครงการแลกเปลี่ยนให้อาจารย์ไทยไปศึกษาดูงานเพื่อได้สัมผัสในสภาพที่เป็นจริง หรือไปร่วมสอนที่ Indiana State University College of Nursing หรือร่วมกันสอนในรูปแบบ E-Learning ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. นักศึกษาพยาบาลส่วนมากต้องการให้มีโครงการ Visiting Lecturer ต่อไป เพราะจะเพิ่มทักษะด้านภาษาอังกฤษ ในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอเมริกัน และมีความเข้าใจวิชาชีพพยาบาลในประเทศสหรัฐอเมริกามากขึ้น และต้องการให้มีผู้สอนต่างประเทศ มาสอนเป็นประจำทุก ปี

2. ควรมี Visiting Lecturer ที่มาสอนรายวิชาอื่น เช่น English for Nursing
3. นักศึกษาต้องการอาจารย์ไทยที่สามารถสื่อสารได้ดีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นผู้นำในโครงการ Summer Camp
4. เสนอให้มีเอกสารการสอนเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
5. ควรมี Visiting Lecturer ที่มาจากทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ ด้วย
6. ควรมีการพัฒนาคณาจารย์ไทยให้มีสมรรถนะภาษาอังกฤษมากขึ้น เพื่อช่วยชี้แนะให้แก่นักศึกษา
7. ควรส่งเสริมบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ความเข้าใจและส่งเสริมการเรียนของนักศึกษา
8. ควรมีระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการค้นคว้าหาความรู้ที่หลากหลาย
9. คณาจารย์ควรมอบหมายงานให้นักศึกษาค้นคว้าวิชาการอย่างกว้างขวาง

เอกสารอ้างอิง

- ปราณี เทียมใจ และดลนภา หงส์ทอง. 2545. การพัฒนาหลักสูตรการพยาบาลครอบครัว สำหรับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน. *วารสารพยาบาล*. 51 (3):145-154.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. 2540. *การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา พันธุ์ศักดิ์ และนิตยา ภาสุนันท์. 2545. ความรู้และเจตคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อ ผู้สูงอายุ. *วารสารพยาบาล*. 51 (3): 155-165.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ศิริเดช สุชีวะ. 2550. หลักการประเมินการเรียนรู้อันใหม่. ใน *การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่*. สุวิมล วิจารณ์ิส (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 52.
- Ansari, W. E. 2002. Student nurse satisfaction levels with their courses: Part I – effects of demographic variables. *Nurse Education Today*. 22: 159-170.
- Ansari, W. E. 2002. Student nurse satisfaction levels with their courses: Part II – effects of academic variables. *Nurse Education Today*. 22: 171-180.

Billings, D. M. and Halstead, J. A. 1998. **Teaching in nursing: A guide for faculty.**

Philadelphia: W. B. Saunders.

Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., and Krathwohl, D. R. 1972.

Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals.

Seventeenth Printing. New York: David McKay.

Wharrad, Clifford, Horsburgh, Ketefian, and Lee. 2002. Global network explores diversity and opportunity in nurse education. **Nurse Education Today.** 22: 21.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ความคาดหวังของชุมชนต่อการสร้างศูนย์การศึกษาและ
วิจัยวิทยาการด้านสุขภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Expectation of Community towards the “Educational and Research Center
in Health and Technology, Suan Sunandha Rajabhat University”

พวงทิพย์ ชัยพิบาลสฤษดิ์, วิริยา สุขวงศ์, เยาวลักษณ์ ฟุ้งสุข, สุชานันท์ บำรุงวงศ์

วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่มครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) บรรยายความหมายของสุขภาพและวิธีการส่งเสริมการมีสุขภาพดี 2) เพื่อค้นหาและวิเคราะห์ความคาดหวัง และ 3) เปรียบเทียบความคาดหวังของกลุ่มสนทนาทั้ง 3 กลุ่ม

ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) ความหมายของการมีสุขภาพดี คือความสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและดูแลตนเอง ในเรื่องอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อนและการปฏิบัติธรรมเพื่อให้จิตใจสงบ การสร้างความสมดุลของจิตใจกับร่างกายเพื่อไม่ให้เกิดความเจ็บป่วย การมีสุขภาพดีร่างกายต้องสมบูรณ์แข็งแรง ไม่พิการ สามารถประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้ การเป็นอยู่และสุขภาพดี สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้ มีการส่งเสริมสุขภาพตั้งแต่วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่และวัยผู้สูงอายุ 2) ความคาดหวังต่อการสร้างศูนย์ ฯ เพื่อให้เปิดหลักสูตรและสาขาวิชาที่ส่งเสริมสุขภาพ เกษตรศาสตร์ การศึกษา คอมพิวเตอร์ นิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม ลูกหลานได้เรียนในสถาบันอุดมศึกษา ที่ใกล้หู ใกล้ตา และใกล้ใจผู้ปกครอง ทำให้มีอาชีพ รักและภูมิใจบ้านเกิด หวังว่าจะมีส่วนร่วม มีความผูกพันกับศูนย์ ฯ และ 3) การเปรียบเทียบความคาดหวังของกลุ่ม พบว่า สิ่งที่คล้ายคลึงกันคือ ดีใจมากและคาดหวังศูนย์ ฯ จะเกิดขึ้นโดยเร็ว แต่ต่อต้านโรงงานอุตสาหกรรม เพราะจะทำให้เกิดอากาศเสียและน้ำเสีย ส่วนที่แตกต่างกัน คือ กลุ่มผู้สูงอายุ จะคาดหวังในการบริการสุขภาพที่มีความสะดวกและมีความสุขมากขึ้น พร้อมเสนอแนะการบริการด้านสปา การจัดทัวร์สุขภาพและติดตามการบริการสุขภาพด้วย ในกลุ่มผู้ปกครองมีความตระหนักถึงสุขภาพครอบครัว ชุมชน วัยรุ่นและยาเสพติด ส่วนในกลุ่มครูสามารถวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจและร่างกายได้อย่างลึกซึ้ง และคาดหวังว่าจะให้บริการการรักษาพยาบาลแก่ประชาชนในจังหวัดสมุทรสงครามเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ความคาดหวัง, ศูนย์การศึกษาและวิจัยวิทยาการด้านสุขภาพและเทคโนโลยี

Abstract

This qualitative research with 3 focus groups was aimed at; 1) defining the meaning of health and method of good health promotion, 2) exploring and analyzing the expectations, and 3) comparing the expectations of the 3 focus groups. The findings were as follows:

1. The meaning of good health is the ability to perform daily life and self care in food, exercise, rest, and religion rite for the peace of mind. The balance of mental and physical aspects will prevent the illness. Good health provides the strength, no disability, but being to perform occupation and earn income for better living and health, including self and family care. There were health promotions for children, adult and elderly.

2. The expectations from the Educational and Research Center in Health and Technology, Suan Sunandha Rajabhat University were; the offering of the programs of health sciences, agriculture, education, computer, laws, political science, and environment for the youth of the community to enroll. The programs

will allow the closeness of the family, in terms of in of sight, in of mind. Then, creation of the professions, home town appreciation, participation of local development, and commitment to the Center will be developed.

3. In comparing expectations among the 3 focus groups, the similarities were found that they were very glad that the center will be launched. They hope that the center will be launched soon. However, the groups will protest any big factory, due to the existing of air and water pollutions. For the differences, the elderly group expected to have the convenience and happier health services, as well as the spa service, health tour and follow up. Whereas the parent group put highly concern on the family and community health, youth and drug addiction. For the teacher group, they had the ability to analyze the relationship between mind and body comprehensively. They also expected the expansion of curative and nursing care to the Samut SongKham people.

Keywords : Expectation, Educational and Research Center in Health and Technology, Suan Sunandha Rajabhat University

บทนำ

ด้วยยุทธศาสตร์การสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม, 2551 : 9) มีวิสัยทัศน์ว่า

“ประชาชนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ได้รับบริการที่มีคุณภาพ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม นำไปสู่สมุทรสงครามแข็งแรง”

พร้อมมีพันธกิจ หลัก 4 ประการ ดังนี้

1. สร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ดีแก่ประชาชน
2. จัดระบบบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ
3. เสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดการสุขภาพ
4. พัฒนาการให้สอดคล้องกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตาม พรฎ. ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

จังหวัดสมุทรสงคราม (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. 2551: 11-12) เป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ในภาคกลางตอนล่าง อยู่ตรงชายฝั่งทะเลอ่าวไทยด้านตะวันตกบริเวณปากน้ำแม่กลอง ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 65 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดิน ถนนพระราม 2 (หมายเลข 35 ถนนธนบุรี-ปากท่อ) มีเนื้อที่ประมาณ 416.76 ตารางกิโลเมตร หรือ 206,440.87 ไร่ แบ่งเป็น 3 อำเภอ (อำเภอเมือง อำเภอบางคนที และอำเภออัมพวา) 36 ตำบล 270 หมู่บ้าน และ 38 ชุมชน จังหวัดสมุทรสงครามมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสาคร มีคลองดอนมะโนราและคลองรางห้า ตำบล
ทิศใต้	ติดต่อกับทะเลอ่าวไทย ตรงปากอ่าวแม่น้ำแม่กลอง และจังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาคร ที่คลองพรมแดน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดราชบุรี มีคลองวัดประตู่เป็นแนวแบ่งเขต

ด้วยโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดสมุทรสงคราม (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. 2551: 13) ประกอบด้วยผู้มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทยเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นชาวจีน มีอุปนิสัยขยันหมั่นเพียร มัธยัสถ์ มีฐานะค่อนข้างดี รักความยุติธรรม ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการประมง ส่วนอุตสาหกรรมนั้นส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก อุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตน้ำตาล อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีโรงงานทั้งสิ้น 270 โรงงาน สภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดสมุทรสงครามขยายตัวเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย และการ

ประมงเป็นสาขาการผลิตในภาคเกษตรที่ทำรายได้สูงสุดของจังหวัด รองลงมาคือ กสิกรรม และการแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย

ในด้านประชากรจังหวัดสมุทรสงคราม (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. 2551: 14-15) ตามทะเบียนราษฎร ในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2540-2550) มีประชากรประมาณ 2 แสนคน เมื่อพิจารณาถึงจำนวนประชากรในช่วง 10 ปี พบว่า มีแนวโน้มของจำนวนประชากรลดลง แต่มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้น มีจำนวนบ้าน 53,083 หลัง ทั้งนี้ น่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะของครอบครัวจากครอบครัวขยาย (Extended Family) เป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) และพบว่า มีประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ในอัตราส่วน 100 : 92.90 ประชากรส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงาน ประชากรผู้สูงอายุมีสัดส่วนมากกว่าระดับประเทศ (อายุยืนกว่า) ในอำเภอเมืองมีประชากรมากที่สุด ร้อยละ 53.30 รองลงมาเป็นอำเภอบางคนที ร้อยละ 29.50 และ 17.20 ตามลำดับ จำนวนประชากรในปี พ.ศ. 2550 มีดังนี้

เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี = 10,641 คน เด็กอายุ 5-9 ปี = 11,003 คน อายุ 10-19 ปี = 15,559 คน
 อายุ 20-59 ปี = 116,181 คน และอายุ 60 ปีขึ้นไป = 28,949 คน

สาเหตุการป่วยของผู้ป่วยนอก 10 อันดับแรก ปี พ.ศ.2549-2551 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. 2551: 30) คือ 1) โรคระบบหัวใจ 2) กลุ่มอาการ อากาศแสดง และสิ่งผิดปกติที่ได้จากการตรวจทางคลินิกและทางห้องปฏิบัติการ 3) โรคระบบไหลเวียนโลหิต 4) โรค ระบบย่อยอาหาร 5) โรคระบบกล้ามเนื้อ 6) สาเหตุจากภายนอกอื่น ๆ ที่ทำให้ป่วยหรือตาย 7) โรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ โภชนาการและเมตาบอลิซึม 8) โรคติดเชื้อและปรสิต 9) โรคผิวหนังและเนื้อเยื่อใต้ผิวหนัง 10) โรคตา

ด้านสถิติชีพ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ถึง ธันวาคม 2550 มีการเกิด การตาย สาเหตุการป่วยและสาเหตุการตาย (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. 2551: 27-59) ดังนี้ 1) การเกิดมีชีพในปี พ.ศ.2539-2551 พบว่ามีอัตราการเกิดอยู่ในอัตราที่มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย โดยในปี พ.ศ.2551 มีอัตราการเกิด 5.8 ต่อประชากร 1,000 คน ลดลงจากปี พ.ศ.2539 ในอัตราเกิด 10.30 2) การตายระหว่างวันที่ 1 มกราคม-31 ธันวาคม 2551 พบว่ามีอัตราการตาย 1.062 คน ซึ่งเท่ากับ 5.4 ต่อประชากร 1,000 คน โดยมีจำนวนผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ส่วนสาเหตุการตายและอัตราตายต่อประชากรแสนคน 10 อันดับแรก ในปี พ.ศ.2549-2551 มีดังนี้ 1) โรคระบบไหลเวียนโลหิต 2) โรคติดเชื้อและปรสิต 3) เนื้องอก 4) โรคทางเดินหายใจ 5) โรคระบบสืบพันธุ์และทางเดินปัสสาวะ 6) สาเหตุภายนอกของการป่วยและการตาย 7) อุบัติเหตุจากการขนส่ง 8) โรคระบบย่อยอาหาร 9) โรคระบบประสาท และ 10) โรคของต่อมไร้ท่อ โภชนาการและเมตาบอลิซึม

สถานการณ์ทางระบาดวิทยาพบว่าในปี พ.ศ. 2551 โรคที่มีอัตราป่วยสูงสุด 10 อันดับแรก คือ อุจจาระร่วง ปอดบวม สุกใส วัณโรคปอด ตาแดง ไข้เลือดออก ไข้หวัดใหญ่ ภูมิแพ้ อาหารเป็นพิษ และงูสวัด ซึ่งกลุ่มโรคเหล่านี้ เป็นกลุ่มโรคที่สามารถป้องกันหรือลดความรุนแรงได้ การดูแลสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพในประชากรกลุ่มดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลจากบุคลากรสุขภาพที่เหมาะสม

สถานบริการสุขภาพในจังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วยโรงพยาบาลทั่วไป 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 2 แห่ง สถานีอนามัย/ศูนย์สุขภาพชุมชน 54 แห่ง สัดส่วนสถานีอนามัย/ศูนย์สุขภาพชุมชน (แห่ง) : ประชากรที่รับผิดชอบ คือ 1 : 3,596 มีจำนวนพยาบาลวิชาชีพจำนวน 44 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน 72 คน นักวิชาการสาธารณสุข 49 คน บุคลากรดังกล่าวให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนทั้งจังหวัด เป็นการให้บริการก่อนที่จะมีการส่งต่อสู่โรงพยาบาลทั่วไป ประชากรในจังหวัดสมุทรสงครามส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน และพบว่าประชากรผู้สูงอายุมีสัดส่วนที่มากกว่าระดับประเทศ

ด้านทรัพยากรสาธารณสุข ประกอบด้วย 36 ตำบล 270 หมู่บ้าน มี 1 เทศบาลเมือง คือ เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม 4 เทศบาลตำบล คือ เทศบาลตำบลอัมพวา เทศบาลตำบลเหมืองใหม่ เทศบาลตำบลบางนกแขวก เทศบาลตำบลกระดังงา และ 30 องค์การบริหารส่วนตำบล

จากสถานการณ์สาธารณสุขและภาพรวมของจังหวัดสมุทรสงครามดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับระบบสุขภาพของประเทศมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนมุ่งสู่เป้าหมายให้ประชาชนมีสุขภาพดี ในฐานะที่

ระบบสุขภาพภาคประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบสุขภาพของประเทศที่มีความเชื่อมต่อกับระบบสุขภาพภาครัฐ จึงมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การมีสุขภาพที่ดีของประชาชน ทั้งนี้ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคม ในการคิดริเริ่ม และตัดสินใจในการจัดการระบบสุขภาพตามความคิด ความต้องการของชุมชนและสังคม ภายใต้แนวทางการพึ่งตนเอง คือการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน ขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้รับการอนุมัติให้ขยายวิทยาเขตไปที่ จังหวัดสมุทรสงครามโดยจัดตั้งศูนย์ ฯ ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการระยะ 1 ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพเป็นหนึ่งในหน่วยงานที่จะต้องย้ายไปอยู่ที่วิทยาเขตนี้ เพื่อให้การดำเนินการจัดตั้งศูนย์ ฯ สอดคล้องกับแผนงานวิจัยกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) แผนงานวิจัยกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2554) แผนงานวิจัยกับกลุ่ม เรื่องที่ควรวิจัยเร่งด่วนตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2554) และแผนงานวิจัยกับนโยบาย รัฐบาล

จังหวัดสมุทรสงครามยังไม่เคยมีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษามาก่อน ขณะเดียวกันได้มีผู้บริจาคที่ดิน 80 ไร่ ณ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ในปี พ.ศ.2550 และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้เสนอโครงการ จัดตั้งศูนย์ ฯ ขึ้น จากนั้นได้มีการออกแบบทางสถาปัตยกรรมเชิงโครงสร้างอาคารตามงบประมาณแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2552-2554 เพื่อให้ศูนย์ ฯ มีโครงสร้างในการบริหารงาน วิทยุทัศน์ พันธกิจและกิจกรรม มีความสอดคล้องกับความต้องการและความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งสอดคล้องกับแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554 โดยเน้นยุทธศาสตร์สุขภาพพอเพียงที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางให้ มีการพัฒนาเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาและยึดหลักภูมิสังคมตามความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตามสภาพ แวดล้อมของพื้นที่ และวิถีชีวิตชุมชนและสังคมนั้นๆ เพื่อความอยู่ดีมีสุขและความเจริญก้าวหน้าในลำดับต่อไป

วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 โดยมีสำนักงานอยู่ ณ อาคาร 22 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เลขที่ 1 ถนนอุทงนอก แขวง วชิระ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แนวโน้มการเรียนการสอนในระดับชั้นปีที่ 2 และ ปีที่ 3 อาจดำเนินการ ณ ที่ อำเภอ บางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ในพื้นที่ที่ได้มีผู้บริจาคที่ดิน 80 ไร่ดังกล่าวข้างต้น วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพมี วิทยุทัศน์ว่าการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ที่มีคุณภาพจำเป็น ต้องได้พัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยและ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงแล้วมีพันธกิจในการส่งเสริมสุขภาพประชาชนทุกเพศทุกวัยในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งจำเป็นต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ว่าได้รับรู้ข้อมูลการก่อตั้งศูนย์ ฯ มากน้อยเพียงใด มีความ ต้องการสนับสนุนหรือคัดค้านการก่อตั้งศูนย์ ฯ หรือไม่ จึงมีการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ความคาดหวังของชุมชนขึ้น เพื่อ นำองค์ความรู้ที่ได้มาประกอบในการจัดตั้งศูนย์ ฯ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อบรรยายความหมายของสุขภาพ และวิธีการส่งเสริมการมีสุขภาพดีตามการรับรู้ของผู้แทน/ แกนนำ ประชาชน จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อการสร้างและการดำเนินงานของศูนย์ ฯ
2. เพื่อค้นหาและวิเคราะห์ความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลต่อการสร้างศูนย์ ฯ
3. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของกลุ่มสนทนาที่มีความแตกต่างระหว่างวัยและประสบการณ์ชีวิต

ปัญหาการวิจัย

1. ความหมายของสุขภาพและวิธีการส่งเสริมการมีสุขภาพดีตามการรับรู้ของผู้แทน/ แกนนำ ประชาชน จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อการสร้างและการดำเนินงานศูนย์ ฯ เป็นอย่างไร
2. อะไรคือความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลต่อการสร้างศูนย์ ฯ
3. ความคาดหวังของกลุ่มสนทนาที่มีความแตกต่างระหว่างวัยและประสบการณ์ชีวิตมีความต่างกันอย่างไร

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุที่มีต่อความคาดหวังของชุมชน ต่อการสร้างศูนย์ ฯ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีการบันทึกเสียงพร้อมมีผู้จัดบันทึกประจำกลุ่ม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงของการเก็บรวบรวมข้อมูลกับรายงานการบันทึกเทปเสียง รวมทั้งวิธีการสังเกต ฝ้าดู ศึกษาเหตุการณ์โดยละเอียดร่วมด้วย เพื่อวิเคราะห์ความหมายและอธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ในปรากฏการณ์ที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง 3 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุ 10 คน ผู้ปกครองนักเรียน 12 คน และครู 6 คน รวม 28 คน มีอายุระหว่าง 41-84 ปี เป็นชาย 15 คนและหญิง 13 คน จากนั้นนำข้อมูลจากการถอดเทปเสียงการสนทนากลุ่มและการบันทึกในภาคสนามมาวิเคราะห์เนื้อหา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม มีคำถามหลัก 20 ข้อ และคำถามเสริม 21 ข้อ โดยได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยการทดลองใช้ 1 ครั้ง

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการวิจัยเริ่มหลังจากผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และการใช้สัตว์ทดลอง ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้เวลาดำเนินงาน 4 เดือน ตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม ถึง กันยายน พ.ศ.2552

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลการถอดเทปบันทึกเสียงจากการสนทนากลุ่ม การบันทึกในภาคสนามและข้อสังเกตต่าง ๆ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนักวิจัย ทั้ง 4 คน ต่อมาที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษาและผู้ที่มีความรู้ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นผู้ตรวจสอบผลการวิจัย จากนั้นได้ปรับปรุงผลการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอแนะในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความหมายของสุขภาพและวิธีการส่งเสริมการมีสุขภาพดี พบว่า จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วยผู้มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย รองลงมาเป็นชาวจีน และเชื้อชาติอื่นมีเล็กน้อย แนวโน้มของจำนวนประชากรลดลงแต่จำนวนบ้านเพิ่มขึ้น ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการประมง ส่วนอุตสาหกรรมมีขนาดเล็ก ซึ่งไม่ก่อความเดือดร้อนทางมลพิษ ด้านสาธารณสุขมีโรงพยาบาลรัฐ 3 แห่ง ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้รับบริการ เนื่องจากการเข้ารับบริการในโรงพยาบาลต้องเสียเวลาในการรอคอยนานถึงครึ่งวัน สุขภาพของประชากร พบว่า โรคระบาดที่มีอัตราติดเชื้อสูงสุด 10 อันดับแรก คือ อูจจาระร่วง ปอดบวม สุกใส วัณโรคปอด ตาแดง ไข้เลือดออก ไข้หวัดใหญ่ ภูเก็ต อาหารเป็นพิษและงูสวัด และพบว่าโรคอูจจาระร่วง และไข้เลือดออกมีเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของคนในชุมชน อาจทำให้ชุมชนมีความอ่อนแอได้

ประเด็นความหมายของการมีสุขภาพดี คือความสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและดูแลตนเอง ในเรื่องของการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การพักผ่อนที่เพียงพอ รวมทั้งการปฏิบัติธรรมเพื่อทำให้จิตใจสงบ การมีสุขภาพดีนั้นจะต้องสร้างความสมดุลของจิตใจควบคู่กับความสมดุลของร่างกายเพื่อไม่ให้เกิดความเจ็บป่วย การมีสุขภาพดีร่างกายต้องสมบูรณ์แข็งแรงไม่พิการ ทำให้สามารถประกอบอาชีพโดยเฉพาะผู้ที่ใช้แรงงาน เพื่อให้มีรายได้ ทำให้การเป็นอยู่และสุขภาพดี สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้ ดังคำกล่าวของสมาชิกในการสนทนากลุ่มว่า

“การมีสุขภาพดีขึ้นอยู่กับดูแลตนเองในเรื่อง อาหารที่รับประทาน มีการออกกำลังกาย มีกรพักผ่อนที่เหมาะสม มีจิตใจที่ปล่อยวาง ไม่เครียด มีสุขภาพจิตดี สุขภาพกายก็จะดีตามไปด้วย มันเอื้อกันทั้งสุขภาพจิตและสุขภาพกาย” FG1: 5-9

ในการส่งเสริมสุขภาพมีการรณรงค์ส่งเสริมตั้งแต่วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่และวัยผู้สูงอายุ ในวัยเด็กโรงพยาบาล โรงเรียน และผู้ปกครองจะร่วมมือกันดูแล เช่น ชั่งน้ำหนักร่างกาย วัดส่วนสูง ทดสอบพัฒนาการของสมอง ตรวจสอบสุขภาพฟัน และอวัยวะต่างๆในร่างกาย รวมถึงการดูแลสุขภาพจิต ในวัยผู้ใหญ่เน้นการ รักษาความสมดุลของจิตใจและร่างกายเพื่อไม่ให้เจ็บป่วย เนื่องจากประชากรในสมุทรสงครามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนาเกลือต้องใช้เวลาที่มีพลังกำลังและร่างกายแข็งแรง ส่วนการส่งเสริมสุขภาพในวัยผู้สูงอายุเน้นการปฏิบัติธรรม และการออกกำลังกายที่ไม่ต้องใช้แรงกระแทกมาก เช่น ออกกำลังกายโดยการเดินโยคะ โดยมีชมรมผู้สูงอายุในชุมชนเป็นผู้นำ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคาดหวังของคนในชุมชนสมุทรสงครามต่อการสร้างศูนย์ฯ พบว่าประชาชนบางคนเท่านั้นที่รับทราบ เพราะขาดการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลการจัดตั้งศูนย์ฯ อย่างกว้างขวาง เพียงรับรู้ข้อมูลจากผู้นำหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ในด้านความรู้สึก คนในชุมชนสมุทรสงครามรู้สึกพอใจและคาดว่าจะมีการจัดตั้งศูนย์ฯ โดยเร็ว เพื่อลูกหลานจะได้เรียนใกล้บ้าน ใกล้ใจ ไม่ไกลหูไกลตา ไม่เสียค่าใช้จ่ายสูง และคาดหวังว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วทำให้มีอาชีพมีงานทำ ประชาชนในท้องถิ่นหวังว่าจะมีส่วนร่วม มีความผูกพันกับสถาบัน สรุปได้ว่า

“จังหวัดสมุทรสงครามไม่มีสถาบันอุดมศึกษา ไม่มีที่รับรองให้นักเรียนที่จบการศึกษา ก็มีแต่อาชีพวะและเทคนิคที่เดียว อีกหน้อยลูกไม่ต้องไปเรียนไกล ค่าใช้จ่ายจะได้ไม่สูงจะได้ใกล้หูใกล้ตา” FG2: 193-195

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคาดหวังของกลุ่มสนทนากลุ่มที่มีความแตกต่างระหว่างวัย และประสบการณ์ชีวิต พบว่า แม้ว่าการสนทนากลุ่มทั้ง 3 จะมีความคาดหวังที่คล้ายคลึงอยู่หลายประเด็นในเรื่องของการบริการและการส่งเสริมสุขภาพ และสาขาวิชาที่น่าจะเปิดสอนนั้นจะสร้างอนาคตด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพและรายได้ให้แก่เยาวชน และสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ท้องถิ่น ในด้านการสนับสนุนและความร่วมมือของชุมชนนั้น รวมถึงการร่วมคิด ร่วมสนับสนุนการเงินตามกำลังที่มีเพื่อให้มีอุปกรณ์การแพทย์ที่เหมาะสม และการร่วมแรงกายด้วย

แต่มีความแตกต่างในรายละเอียดของความคาดหวังจากแต่ละกลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มผู้สูงอายุ จะคาดหวังในการบริการสุขภาพที่มีความสะดวก และให้ผู้ป่วยมีความสุขมากขึ้น พร้อมเสนอแนะการบริการด้านสปา การจัดทัวร์สุขภาพ และติดตามการบริการสุขภาพด้วย

ในกลุ่มผู้ปกครองมีความตระหนักถึงสุขภาพครอบครัว ชุมชน วัยรุ่นและยาเสพติดอย่างมาก เพราะมีข้อมูลว่าเด็กวัย 9 ปี ก็เริ่มติดยาบ้าแล้ว นักเรียนมีการมั่วสุม ทดลองยา บ้างก็ขายยา ในราคาเม็ดละ ประมาณ 300 บาท พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ส่วนผู้ใหญ่ก็ดื่มกระเทียมแดง วันละ 2- ขวด ดังนั้นหากมีสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ นิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ น่าจะแก้ปัญหา ยาเสพติดได้ นอกจากนี้การที่กลุ่มผู้ปกครองไม่ประสงค์ให้มีโรงงานอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ในจังหวัดเพราะ สภาพแวดล้อมจะเสีย คือ อากาศเสีย และน้ำเสีย ทั้งนี้ชาวบ้านยังบริโภคน้ำฝนอยู่ (FG2: 213-216)

ในกลุ่มครูจะมีองค์ความรู้มากในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยสามารถวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจและร่างกายได้อย่างลึกซึ้ง รวมทั้งตระหนักถึงความต้องการของประชาชนในการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น จึงคาดหวังว่าศูนย์ฯ ควรเกิดขึ้นโดยเร็ว ดังคำสะท้อนที่ว่า

“เพราะว่าสุขภาพร่างกายเราแย่มาก ตอนนั้นผมสังเกตสมัยก่อนตอนที่ผมเป็นเด็ก ๆ

โรงพยาบาลก็ไม่แน่นคนก็ไม่เยอะ แต่เดี๋ยวนี้ดี 4 แน่นแล้ว” FG3: 215-216

สรุปและอภิปรายผล

ความหมายของสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ

วัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญการมีสุขภาพดี คือการมีสุขภาพกายที่ดี ไม่พิการ มีร่างกายที่แข็งแรงในการประกอบอาชีพและมีรายได้ สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ตามปรารถนา จิตใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่การมีร่างกายที่แข็งแรง ความสมดุลของจิตใจและร่างกายทำให้สุขภาพดีไม่เจ็บป่วย ซึ่งสอดคล้องกับคติไทยที่ว่า “ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ”

การมีสุขภาพดี กลุ่มผู้สูงอายุมีแนวคิด 5 ข้อ คือ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ คือประมาณสัปดาห์ละ 3-5 ครั้ง ส่วนมากจะเป็นการเล่นโยคะ การปฏิบัติธรรมเพื่อให้อารมณ์สงบรับประทานอาหารประเภทปลาและผักผลไม้ ปลอดสารพิษผักผ่อนและอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีจิตใจที่ปล่อยวาง ไม่เครียด การมีสุขภาพจิตดี ทำให้สุขภาพกายดีตามไปด้วย ส่วนโรคที่พบบ่อย คือ อูจาระร่วง และโรคไขข้ออักเสบ สอดคล้องกับรายงานประจำปีของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงครามปี พ.ศ.2551 เกี่ยวกับอัตราป่วยสูงสุด 10 อันดับแรก

การส่งเสริมสุขภาพ มีบริการตั้งแต่เด็กในโรงเรียน มีการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของร่างกาย สอนเด็กโดยเน้นพัฒนาการและส่งเสริมให้รับประทานอาหารที่บำรุงสมอง มีการออกกำลังกายและเปิดเพลงให้เด็กฟังเพื่อไม่ให้เครียด การส่งเสริมให้บุคคลมีความสุขนั้น สอดคล้องกับการแนวทางการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุภะดี. 2551: 41)

ปัญหาของวัยรุ่นคือ การติดยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า มีการปราบปรามโดยเฉพาะเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จะมีการบำบัดโดยการบวชที่วัด เป็นเวลา 45 วัน และมีหน่วยงานมาฝึกอบรม จากนั้นก็จะให้เป็นอิสระ ในกรณีที่มีอายุเกิน 18 ปีก็จะถูกเข้าเรือนจำ ส่วนปัญหาสุขภาพของวัยผู้ใหญ่เพศชาย คือ การดื่มสุรา และในสตรีคือการมี การแสดงออกด้านอารมณ์ที่ไม่สม่ำเสมอ เกี่ยวข้องกับความกังวลในเพศชายที่ดื่มสุราและบุตรหลานที่ติดยาเสพติด พบว่าปัญหาด้านครอบครัวเป็นสาเหตุที่สำคัญในการเลี้ยงดูบุตรหลานในวัยรุ่น ผู้ปกครองขาดทักษะในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการตามใจลูก และการจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านที่ไม่เหมาะสม ในด้านชุมชนพบว่า แต่ละบ้านจะมีวีรรอบขอบชิด ต่างคนต่างอยู่ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับกัน การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรมีการสร้างครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นเกราะป้องกันบุคคลในครอบครัวให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปอย่างถูกต้องและราบรื่น

ความคาดหวังของคนในชุมชนสมุทรสงครามต่อการสร้างศูนย์ฯ

การที่พบว่าชุมชนสมุทรสงคราม ดีใจและยินดีต้อนรับศูนย์ฯ เป็นอย่างยิ่ง เพื่อการบริการสุขภาพ อนามัยที่มีคุณภาพมากขึ้น อีกทั้งคาดหวังว่าทำให้ลูกหลานได้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาที่ใกล้หู ใกล้ตาและใกล้ใจผู้ปกครอง ทวีศักดิ์ สุททาทิน (2551: 51-52) เสนอว่า คนมีความสามารถในการประมวลผลข้อมูลและตัดสินใจได้อย่างมีหลักเหตุ และผล การกระทำต่าง ๆ ของคนจึงเป็นการกระทำที่มีเป้าหมาย ซึ่งตัวเขารับรู้และคาดหวังว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของตัวเองได้ ถึงแม้ว่าในความเป็นจริงอาจจะไม่เป็นไปตามที่เขารับรู้หรือคาดหวังไว้ก็ได้ อาจกล่าวได้ว่าการแสดงความคิดเห็นและรู้สึกของการสนทนา ทั้ง 3 กลุ่มต่อการสร้างศูนย์การศึกษาและวิจัยวิทยาการด้านสุขภาพ และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทานั้น จะเป็นสิ่งท้าทายสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่จะทำอย่างไรเพื่อตอบสนองความคาดหวังของกลุ่มสนทนาทั้ง 3 กลุ่มได้อย่างเหมาะสมครบถ้วน

การเปรียบเทียบความคาดหวังของกลุ่มสนทนาที่มีความแตกต่างระหว่างวัยและ ประสบการณ์ชีวิต

การที่พบว่า กลุ่มสนทนาทั้ง 3 กลุ่ม คาดหวังว่าการสร้างศูนย์ฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนและชุมชน เป็นความคาดหวังเชิงบวก หรือการมองโลกในแง่ดี (Optimism) ซึ่ง Scheier and Carver (1985. Cited in Chang. 2001: 104-5) ได้ให้ความหมายของ “ความหวัง- Hope” ว่าได้พัฒนาจากกรอบแนวคิด ความคาดหวัง- คุณค่า (Expectancy – value framework) เพื่อเป็นแรงจูงใจ ซึ่งการมองโลกในแง่ดี และความหวังเป็นแนวคิดที่สะท้อนถึงความคาดหวังโดยทั่วไปเกี่ยวกับอนาคต แม้ว่าทั้ง 2 แนวคิดของการมองโลกในแง่ดีและความหวัง จะมีมุมมองที่แตกต่างกัน แต่เสนอถึงผลลัพธ์ที่คาดหวัง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ การจัดตั้งศูนย์ฯ อย่างกว้างขวาง และใช้สื่อในหลายรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนและชุมชนได้ทราบอย่างทั่วถึง
2. ศูนย์ฯ ควรจัดบริการสุขภาพเชิงรุกที่เป็นนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมสุขภาพแก่ประชาชนจังหวัดสมุทรสงครามแบบองค์รวมให้แก่ทุกเพศ ทุกวัยสภาพแวดล้อม
3. ควรมีการจัดบริการสุขภาพสำหรับเด็กแรกเกิด จนถึงวัยผู้สูงอายุ ครอบคลุมด้านร่างกาย จิตใจ สอดคล้องกับศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

4. ควรมีโครงการ หรือนวัตกรรมการดูแลวัยรุ่น ครอบครัว และชุมชนอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การเข้าใจพัฒนาการของวัยรุ่น เพื่อป้องกันปัญหาเสพติด และปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร
5. ควรพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความเหมาะสมแก่ท้องถิ่น เช่น วิทยาศาสตร์สุขภาพ เกษตรศาสตร์และการประมง สิ่งแวดล้อม การสอนวิทยาศาสตร์ การปฐมวัย คอมพิวเตอร์ นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ เป็นต้น
6. เห็นควรให้ศึกษาวิจัยในการสนทนากลุ่ม โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการให้บริการสุขภาพ เช่น ผู้ให้บริการสุขภาพ และกลุ่มผู้รับบริการ ได้แก่ พ่อค้า แม่ค้า และชาวสวน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. 2552. คู่มือการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กิจสิลักษณ์ วิไลวรรณ. 2546. การศึกษาตัวประกอบคุณภาพการบริการพยาบาลตามความคาดหวังของผู้ใช้บริการ แผนกสูติกรรม โรงพยาบาลทั่วไป. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เกตสิณี กลิ่นบุศย์. 2540. ความคาดหวังของผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลต่อการบริการของโรงพยาบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เชาวริย์ สโตน. 2546. ความคาดหวังและการได้รับบริการของลูกค้า บริษัท อีวีว่า ประกันภัย (ไทย) จำกัด ด้านประกันรถยนต์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตน์ศิริ ทาโต. 2551. การวิจัยทางพยาบาลศาสตร์: แนวคิดสู่การประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภดล พรหมศรี. 2548. ความคาดหวังการรับรู้จริงในการรับบริการและความพึงพอใจของลูกค้าในการเลือกซื้อเฟอร์นิเจอร์ กรณีศึกษา: บริษัท โจเซฟ จำกัด. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- นิภา ยิ้มเฟื่อง. 2546. การวิเคราะห์ตัวประกอบคุณภาพการบริการพยาบาลตามความคาดหวังของญาติผู้ป่วยในโรงพยาบาลจิตเวช. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ สุททกวาทิน. 2551. การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพีเอ็น เพรส.
- พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุฤษดี. 2551. คุณภาพการบริการการพยาบาล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. 2543. ฝ่าวิกฤตสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร: อู่การพิมพ์.
- สมคิด พรหมจ้อย. 2544. เทคนิคการประเมินโครงการ. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมนึก หงส์ยิ้ม และสมภพ เจริญนพ. 2549. แผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชนของหมู่บ้าน/ชุมชนในตำบลทัพทัน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุทัยธานี. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. หน้า 1-12.
- สุพักตร์ พิบูลย์. 2544. กลยุทธ์การวิจัยเพื่อพัฒนางาน วิจัยเพื่อพัฒนาองค์กร. นนทบุรี: จตุพร ดีไซน์.
- สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดสมุทรสงคราม. 2551. รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี 2551. ราชบุรี: ธรรมรักษ์การพิมพ์.
- คณะกรรมการพัฒนาระบบงานตำรวจ. 2550. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง ตำรวจกับความคาดหวังของสังคมไทย. 18 มกราคม. ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล.

- ศรภมล ภูบโคกกรวด. 2548. ความคาดหวังและการรับรู้ของผู้โดยสารชาวไทยต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัทไทยแอร์เอเชีย จำกัด. ปรึญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศรีเพ็ญ ตันติเวสส และวิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร. 2548. การตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน. วารสารสาธารณสุข. 12: 16-17.
- Allender, J. A., Rector, C. and Warner, K. D. 2010. **Community Health Nursing: Promoting and Protecting the Public's Health.** 7th Ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Bohlander, G. 2007. **Human Resource Management.** Australia: Thomson.
- Burns, N. and Grove, S. K. 2009. **The Practice of Nursing Research: Appraisal, Synthesis, and Generation of Evidence.** 6th Ed. St. Louis: Saunders Elsevier.
- Chang, E. C. (Ed.). 2001. **Optimism & Pessimism: Implications for Theory, Research, and Practice.** Washington: American Psychological Association.
- Coles, L. and Porter, E. 2008. **Public Health Skills: A Practical Guide for Nurses and Public Health Practitioners.** Maryland: Blackwell Publishing.
- Noe, A. R., Hollenbeck, R. J., Gerhart, B. & Wright, P. N. 2007. **Fundamentals of Human Resource Management.** 2nd Ed. Boston: McGraw-Hill.
- Polit, D. F. and Hungler, B. P. 2006. **Essentials of Nursing Research: Methods, Appraisal, and Utilization.** 7th Ed. Philadelphia: J. B. Lippincott Company.
- Reinhardt, L. and Wahba, M. A. 1975. Expectancy Theory as a Predictor of Work Motivation, Effort Expenditure, and Job Performance. **The Academy of Management Journal.** 18(3): 520-537.
- Robbins, S. P. and Judge. T. A. 2008. **Essentials of Organizational Behavior.** 9th Ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Snyder, C. R., Simpson, S. C., Michael, S. T. and Cheavens, J. 2001. Optimism and Hope Constructs: Variants on a Positive Expectancy Theme. In **Optimism & Pessimism: Implications for theory, Research, and Practice.** E. C. Chang, ed. Washington: American Psychological Association. Pp. 101-123.
- Stufflebeam, D.L., et al. 1971. **Educational Evaluation and Decision – Making,** Illinois: Peacock Publishers.
- Vroom, V. H. 1964. **Work and Motivation.** New York: John Wiley & Son.

การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม Promotion and Development of Health for Community, Samut Songkhram Province

พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุษัตร์, พรพรรณ รัตนอมร, เปรมวดี คฤหเดช, กาญจนา อาชีพ, พรกุล สุขสด

วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) บูรณาการองค์ความรู้ในการศึกษาภาวะสุขภาพของชุมชน ในจังหวัดสมุทรสงคราม จากโครงการวิจัยย่อย 5 เรื่อง 2) ติดตามการดำเนินการวิจัย 5 โครงการย่อย 3) ประเมินผลการดำเนินการวิจัย 5 โครงการย่อย และ 4) ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยแก่ 5 โครงการย่อย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัย 5 เรื่อง และมีนักวิจัยจำนวน 24 คนจากอาจารย์ประจำของวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพทั้งหมด 26 คน คิดเป็นร้อยละ 90.23 เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 5 ส่วน ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน พร้อมแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับสภาพจริง 1 ครั้ง ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้าโครงการวิจัย ทั้ง 5 เรื่อง พบว่าโครงการวิจัยย่อยทั้ง 5 เรื่องได้ตอบสนองวัตถุประสงค์ทุกประการ คณะผู้วิจัยมีความพึงพอใจในการทำวิจัยในระดับมาก ข้อค้นพบในการดำเนินการวิจัยทั้ง 5 เรื่องโยงไปสู่การวิจัยในอนาคตของวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ องค์ความรู้ที่ค้นพบจากงานวิจัยมีความสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ
2. ผู้วิจัยมีความคิดเห็นในเรื่องความสนใจงานวิจัย เข้าใจประเด็นเนื้อหาของการวิจัย การสนับสนุนของสถาบันวิจัยและพัฒนา ความต้องการผู้ตรวจสอบข้อค้นพบ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณภาพ ผู้วิเคราะห์ข้อมูล และผู้ช่วยสรุปบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับมาก

Abstract

This survey research aimed; 1) to integrate the findings in studying the health status of the community from the 5 researches, 2) to follow up the 5 research activities, 3) to evaluate the 5 researches protocol, and 4) to provide consultation and facilitation in conducting the 5 researches.

Samples of the 5 researches were 24 researchers from the 26 nursing faculty, It was 90.23 percent of the nursing faculty, College of Nursing and Health, Suan Sunandha Rajabhat University who participated in the researches. The instrument were 5 parts and the content had been validated by 3 experts, and being tryout once. The findings include:

1. The in-depth interviews of the 5 principal investigators reported all studies meet all the research objectives of the researches. They were most appreciated in conducting the researches. The findings would link to the future research and congruent to the policy of the government
2. The researchers had the opinions towards the research concerns, understood the content issues of the research, the supports of the research institute and development, the evaluation of the findings, experts, analyst and development the manuscript for publication at a high level.

Keywords : Promotion, Development of Health for Community, Samut Songkhram Province

บทนำ

ด้วยยุทธศาสตร์การสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. 2551 : 9) มีวิสัยทัศน์ว่า

“ประชาชนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ได้รับการที่มีคุณภาพ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม นำไปสู่สมุทรสงครามแข็งแรง”

พร้อมมีพันธกิจ หลัก 4 ประการ ดังนี้

1. สร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ดีแก่ประชาชน
2. จัดระบบบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ
3. เสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดการสุขภาพ
4. พัฒนาองค์ให้สอดคล้องกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตาม พรฎ. ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

จังหวัดสมุทรสงคราม (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. 2551 : 11-12) เป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ในภาคกลางตอนล่าง อยู่ตรงชายฝั่งทะเลอ่าวไทยด้านตะวันตกบริเวณปากน้ำแม่กลอง ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 65 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดิน ถนนพระราม 2 (หมายเลข 35 ถนนธนบุรี-ปากท่อ) มีเนื้อที่ประมาณ 416.76 ตารางกิโลเมตร หรือ 206,440.87 ไร่ แบ่งเป็น 3 อำเภอ (อำเภอเมือง อำเภอบางคนที และอำเภออัมพวา) 36 ตำบล 270 หมู่บ้าน และ 38 ชุมชน จังหวัดสมุทรสงครามมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสาคร มีคลองดอนมะโนราและคลองรางห้า ตำบล
ทิศใต้	ติดต่อกับทะเลอ่าวไทย ตรงปากอ่าวแม่น้ำแม่กลอง และจังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาคร ที่คลองพรมแดน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดราชบุรี มีคลองวัดประดู่เป็นแนวแบ่งเขต

ด้วยโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดสมุทรสงคราม (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. 2551: 13) ประกอบด้วยผู้มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทยเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นชาวจีน มีอุปนิสัยขยันหมั่นเพียร มีธรรมาภิบาล มีฐานะค่อนข้างดี รักความยุติธรรม ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการประมง ส่วนอุตสาหกรรมนั้นส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก อุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตน้ำตาล อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีโรงงานทั้งสิ้น 270 โรงงาน สภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดสมุทรสงครามขยายตัวเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย และการประมงเป็นสาขาการผลิตในภาคเกษตรที่ทำรายได้สูงสุดของจังหวัด รองลงมาคือ กสิกรรม และการแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย

ในด้านประชากรจังหวัดสมุทรสงคราม (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. 2551: 14-15) ตามทะเบียนราษฎร ในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2540-2550) มีประชากรประมาณ 2 แสนคน เมื่อพิจารณาถึงจำนวนประชากรในช่วง 10 ปี พบว่า มีแนวโน้มของจำนวนประชากรลดลง แต่มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้น มีจำนวนบ้าน 53,083 หลัง ทั้งนี้ น่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะของครอบครัวจากครอบครัวขยาย (Extended Family) เป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) และพบว่า มีประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ในอัตราส่วน 100 : 92.90 ประชากรส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงาน ประชากรผู้สูงอายุมีสัดส่วนมากกว่าระดับประเทศ (อายุยืนกว่า) ในอำเภอเมืองมีประชากรมากที่สุด ร้อยละ 53.30 รองลงมาเป็นอำเภออัมพวาและอำเภอบางคนที ร้อยละ 29.50 และ 17.20 ตามลำดับ จำนวนประชากรในปี พ.ศ. 2550 มีดังนี้

เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	= 10, 641 คน	เด็กอายุ 5-9 ปี	= 11, 003 คน
อายุ 10-19 ปี	= 15, 559 คน	อายุ 20-59 ปี	= 116, 181 คน
และอายุ 60 ปีขึ้นไป	= 28, 949 คน		

สาเหตุการป่วยของผู้ป่วยนอก 10 อันดับแรก ปี พ.ศ.2549-2551 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. 2551: 30) คือ 1) โรคระบบหายใจ 2) กลุ่มอาการ อาการแสดง และสิ่งผิดปกติที่ได้จากการตรวจทางคลินิกและทางห้องปฏิบัติการ 3) โรคระบบไหลเวียนโลหิต 4) โรคระบบย่อยอาหาร 5) โรคระบบกล้ามเนื้อ 6) สาเหตุจากภายนอกอื่นๆ ที่ทำให้ป่วยหรือตาย 7) โรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ โภชนาการและเมตาบอลิซึม 8) โรคติดเชื้อและปรสิต 9) โรคผิวหนังและเนื้อเยื่อใต้ผิวหนัง 10) โรคตา

ด้านสถิติชีพ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ถึง ธันวาคม 2550 มีการเกิด การตาย สาเหตุการป่วยและสาเหตุการตาย (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. 2551: 27-59) ดังนี้ 1) การเกิดมีชีพใน ปี พ.ศ.2539-2551 พบว่ามีอัตราการเกิดอยู่ในอัตราที่มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย โดยในปี พ.ศ.2551 มีอัตราการเกิด 5.8 ต่อประชากร 1,000 คน ลดลงจากปี พ.ศ.2539 ในอัตราเกิด 10.30 2) การตายระหว่างวันที่ 1 มกราคม-31 ธันวาคม 2551 พบว่ามีอัตราการตาย 1.062 คน ซึ่งเท่ากับ 5.4 ต่อประชากร 1,000 คน โดยมีจำนวนผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ส่วนสาเหตุการตายและอัตราการตายต่อประชากรแสนคน 10 อันดับแรก ในปี พ.ศ.2549-2551 มีดังนี้ 1) โรคระบบไหลเวียนโลหิต 2) โรคติดเชื้อและปรสิต 3) เนื้องอก 4) โรคทางเดินหายใจ 5) โรคระบบสืบพันธุ์และทางเดินปัสสาวะ 6) สาเหตุภายนอกของการป่วยและการตาย 7) อุบัติเหตุจากการขนส่ง 8) โรคระบบย่อยอาหาร 9) โรคระบบประสาท และ 10) โรคของต่อมไร้ท่อโภชนาการและเมตาบอลิซึม

สถานการณ์ทางระบาดวิทยาพบว่าในปี พ.ศ. 2551 โรคที่มีอัตราป่วยสูงสุด 10 อันดับแรก คือ อุจจาระร่วง ปอดบวม สุกใส วัณโรคปอด ตาแดง ไข้เลือดออก ไข้หวัดใหญ่ ภูมิแพ้ อาหารเป็นพิษ และงูสวัด ซึ่งกลุ่มโรคเหล่านี้ เป็นกลุ่มโรคที่สามารถป้องกันหรือลดความรุนแรงได้ การดูแลสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพในประชากรกลุ่มดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลจากบุคลากรสุขภาพที่เหมาะสม

สถานบริการสุขภาพในจังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วยโรงพยาบาลทั่วไป 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 2 แห่ง สถานีอนามัย/ศูนย์สุขภาพชุมชน 54 แห่ง สัดส่วนสถานีอนามัย/ศูนย์สุขภาพชุมชน (แห่ง) : ประชากรที่รับผิดชอบ คือ 1 : 3,596 มีจำนวนพยาบาลวิชาชีพจำนวน 44 คน เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน 72 คน นักวิชาการสาธารณสุข 49 คน บุคลากรดังกล่าวให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนทั้งจังหวัด เป็นการให้บริการก่อนที่จะมีการส่งต่อสู่โรงพยาบาลทั่วไป ประชากรในจังหวัดสมุทรสงครามส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน และพบว่าประชากรผู้สูงอายุมีสัดส่วนที่มากกว่าระดับประเทศ

ด้านทรัพยากรสาธารณสุข ประกอบด้วย 36 ตำบล 270 หมู่บ้าน มี 1 เทศบาลเมือง คือ เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม 4 เทศบาลตำบล คือ เทศบาลตำบลอัมพวา เทศบาลตำบลเมืองใหม่ เทศบาลตำบลบางนกแขวก เทศบาลตำบลกระดังงา และ 30 องค์การบริหารส่วนตำบล

จากสถานการณ์สาธารณสุขและภาพรวมของจังหวัดสมุทรสงครามดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับระบบสุขภาพของประเทศมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนมุ่งสู่เป้าหมายให้ประชาชนมีสุขภาพดี ในฐานะที่ระบบสุขภาพภาคประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบสุขภาพของประเทศที่มีความเชื่อมต่อกับระบบสุขภาพภาครัฐ จึงมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การมีสุขภาพที่ดีของประชาชน ทั้งนี้ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคม ในการคิดริเริ่มและตัดสินใจในการจัดการระบบสุขภาพตามความคิด ความต้องการของชุมชนและสังคม ภายใต้แนวทางการพึ่งตนเอง คือการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน ขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาได้รับการอนุมัติให้ขยายวิทยาเขตไปที่ จังหวัดสมุทรสงครามโดยจัดตั้งศูนย์ ฯ ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการระยะ 1 ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพเป็นหนึ่งในหน่วยงานที่จะต้องย้ายไปอยู่ที่วิทยาเขตนี้ เพื่อให้การดำเนินการจัดตั้งศูนย์ ฯ สอดคล้องกับแผนงานวิจัยกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) แผนงานวิจัยกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2554) แผนงานวิจัยกับกลุ่มเรื่องที่ควรวิจัยเร่งด่วนตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2554) และแผนงานวิจัยกับนโยบายรัฐบาล

จังหวัดสมุทรสงครามยังไม่มีเคยมีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษามาก่อน ขณะเดียวกันได้มีผู้บริจาคที่ดิน 80 ไร่ ณ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ในปี พ.ศ.2550 และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้เสนอโครงการจัดตั้งศูนย์ ฯ ขึ้น จากนั้นได้มีการออกแบบทางสถาปัตยกรรมเชิงโครงสร้างอาคารตามงบประมาณแผ่นดิน

ปี พ.ศ.2552-2554 เพื่อให้ศูนย์ ฯ มีโครงสร้างในการบริหารงาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและกิจกรรม มีความสอดคล้องกับความต้องการและความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งสอดคล้องกับแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554 โดยเน้นยุทธศาสตร์สุขภาพพอเพียง ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางให้มีการพัฒนาเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาและยึดหลักภูมิสังคมตามความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตามสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และวิถีชีวิตชุมชนและสังคมนั้นๆ เพื่อความอยู่ดีมีสุขและความเจริญก้าวหน้าในลำดับต่อไป

วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 โดยมีสำนักงานอยู่ ณ อาคาร 22 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เลขที่ 1 ถนนอุทงนอก แขวง วชิระ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แนวโน้มการเรียนการสอนในระดับชั้นปีที่ 2 และ ปีที่ 3 อาจดำเนินการ ณ ที่ อำเภอ บางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ในพื้นที่ที่ได้มีผู้บริจาคที่ดิน 80 ไร่ดังกล่าวข้างต้น วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพมีวิสัยทัศน์ว่าการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ที่มีคุณภาพ จำเป็น ต้องได้พัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงแล้วมีพันธกิจในการส่งเสริมสุขภาพประชาชนทุกเพศทุกวัยในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังของชุมชนต่อการก่อตั้งศูนย์ ฯ และวิจัยเรื่องสุขภาพของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงครามครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ ในการศึกษาภาวะสุขภาพของชุมชนใน จังหวัดสมุทรสงครามจากโครงการวิจัยย่อย 5 เรื่อง คือ
2. ติดตามการดำเนินการวิจัย 5 โครงการย่อย
3. ประเมินผลการดำเนินการวิจัย 5 โครงการย่อย
4. กำกับกับการดำเนินการวิจัย 5 โครงการย่อย

ปัญหาการวิจัย

1. ความคาดหวังของชุมชนต่อศูนย์ ฯ อย่างไร
2. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ จังหวัดสมุทรสงครามเป็นอย่างไร
3. ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามเป็นอย่างไร
4. พฤติกรรมการบริโภคอาหารและระดับภาวะโภชนาการของนักเรียนประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสงครามเป็นอย่างไร
5. ความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมต้น จังหวัดสมุทรสงครามเป็นอย่างไร
6. การบูรณาการองค์ความรู้จาก 5 โครงการย่อยมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
7. แผนการติดตามการวิจัยใน 5 โครงการย่อยมีกลยุทธ์อะไรบ้าง
8. ตัวชี้วัดในการประเมินผลการวิจัยใน 5 โครงการย่อยประกอบด้วยอะไรบ้าง
9. เกณฑ์ที่กำหนดค่าของตัวชี้วัดในการประเมินผลการวิจัยใน 5 โครงการย่อยมีน้ำหนักอย่างไร
10. รูปแบบการให้คำปรึกษางานวิจัยใน 5 โครงการย่อยควรมีลักษณะอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ 1 เรื่อง และวิจัยเชิงปริมาณ 4 เรื่อง
2. การวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลครบทั้ง 3 อำเภอในจังหวัดสมุทรสงคราม คือ อำเภอเมือง อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยวิเคราะห์จากรายงานวิจัยย่อย 5 โครงการ คือ

1. ความคาดหวังของชุมชนต่อการสร้างศูนย์การศึกษาและวิจัยวิทยาการด้านสุขภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม
3. ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม
4. การบริโภคอาหาร และระดับภาวะโภชนาการของนักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม
5. ความรู้และเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมต้น จังหวัดสมุทรสงคราม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้สร้างเครื่องมือวิจัยตามกรอบแนวคิด 5 ประการ คือ

1. การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างในงานวิจัย เรื่องที่ 1-5
(Construct = วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย และเนื้อหาสาระที่ค้นพบ)
2. แบบติดตามการดำเนินการวิจัย
(Input = ปัจจัยนำเข้าในการศึกษาค้นคว้า : บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา สิ่งแวดล้อม และการจัดการ)
3. แบบประเมินกระบวนการวิจัย
(Process = ขั้นตอน วิธีการ การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ การเลือกกลุ่มตัวอย่าง การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล การเลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล รูปแบบและวิธีการเขียนรายงาน)
4. แบบประเมินประสิทธิผลของงานการวิจัย
(Product = ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความ รายงานการวิจัย และบทความในการตีพิมพ์เผยแพร่)

จึงได้สร้างเครื่องมือ 5 ส่วน คือ 1) แบบสัมภาษณ์ลึก จำนวน 10 ข้อ 2) แบบติดตามความก้าวหน้า จำนวน 11 ข้อ 3) แบบประเมินกระบวนการวิจัย จำนวน 10 ข้อ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการดำเนินการวิจัย จำนวน 9 ข้อ และ 5) แบบกำกับงานวิจัยตามหน้าที่ 13 ข้อ เครื่องมือทั้ง 5 ส่วนได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน พร้อมแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์ที่ใกล้กับสภาพจริง 1 ครั้ง

1. แบบสัมภาษณ์ลึก

1. ข้อค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้ได้ตอบสนองวัตถุประสงค์ หรือไม่ อย่างไร ? โปรดยกตัวอย่างประกอบ
2. กิจกรรมการวิจัยเป็นไปตามกำหนดการที่ปรากฏในโครงร่างการวิจัยหรือไม่ ? มีความล่าช้าหรือไม่ เพียงใด และมีสาเหตุมาจากอะไร
3. ปัญหาที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง ปัญหาใดเกิดก่อน เพราะเหตุใด
4. มีการแก้ปัญหาอย่างไร จะมีวิธีการแก้ปัญหาเป็นอย่างไรอื่นได้หรือไม่
5. มีความพึงพอใจในการวิจัยครั้งนี้ในประเด็นใดบ้าง โปรดจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง
6. โปรดอภิปรายงานที่ค้นพบ
7. มีข้อเสนอแนะจากงานวิจัยอะไรบ้าง
8. องค์กรความรู้ที่ค้นพบมีอะไรบ้าง สอดคล้องกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง
9. มีประเด็นใดที่ต้องการจะแจ้งและแลกเปลี่ยนความรู้บ้างหรือไม่ ถ้ามี โปรดประเด็นอะไร
10. งานวิจัยในอนาคตหรือโครงการใหม่ ๆ ที่ต่อจากเรื่องนี้ควรมีอะไรบ้าง

2. แบบสอบถาม การติดตามความก้าวหน้า

กิจกรรม	เริ่มดำเนินการ (ร้อยละ)	ดำเนินการแล้ว (ร้อยละ)	หมายเหตุ
1. การค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง	-	100	
2. ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเนื้อหา	-	60	งานวิจัย 2 เรื่องใช้ เครื่องมือมาตรฐาน
3. การตรวจสอบค่าความเที่ยงของเครื่องมือ	-	60	งานวิจัย 2 เรื่องใช้ เครื่องมือมาตรฐาน
4. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง	-	100	
5. การผ่านจริยธรรม	-	100	
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล	-	100	
7. การวิเคราะห์ข้อมูล	-	100	
8. เขียนรายงานการวิจัย	40	60	
9. ร่างบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่	40	60	
10. เอกสารยืนยันการตอบรับการตีพิมพ์	100	-	

11. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

มีภาระงานมาก

3. แบบประเมินกระบวนการทำวิจัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความรู้สึก/คิดเห็น หรือเกิดขึ้นจริงกับท่าน เพียงข้อละ 1 คำตอบ คะแนนที่ให้นั้น แต่ละข้อมีความหมาย ดังนี้

- ไม่มีเลย (1 คะแนน) หมายถึง ความรู้สึก/ คิดเห็นเช่นนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นเลย
- น้อย (2 คะแนน) หมายถึง ความรู้สึก/ คิดเห็นเช่นนั้น เกิดขึ้นบ้าง
- ปานกลาง (3 คะแนน) หมายถึง ความรู้สึก/ คิดเห็นเช่นนั้น เกิดขึ้นในระดับปานกลาง
- มาก (4 คะแนน) หมายถึง ความรู้สึก/ คิดเห็นเช่นนั้นเกิดขึ้นบ่อย
- มากที่สุด (5 คะแนน) หมายถึง ความรู้สึก/ คิดเห็นเช่นนั้นเกิดขึ้นบ่อยมาก

ผู้วิจัยมีความรู้สึก / ความเห็นด้วยต่อข้อความต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ข้อความ	ไม่มีเลย	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. มีเวลาเพียงพอในการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง					
2. สนใจงานวิจัย					
3. เข้าใจเนื้อหาสาระของการวิจัย					
4. นัดพบกับทีมงานได้ง่าย					
5. ฝ่ายวิจัยสนับสนุนเรื่องจริยธรรม					
6. ต้องการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณภาพ					
7. ต้องการผู้ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล					
8. ต้องการผู้ตรวจสอบข้อค้นพบ					
9. ต้องการผู้ช่วยสรุปรายงานการวิจัย					
10. ต้องการผู้ช่วยสรุปบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่					

4. แบบประเมินผลลัพธ์

กิจกรรม	ต้องปรับปรุง	พอใช้	ปานกลาง	ดี	ดีมาก
1. บทบาทผู้ทรงคุณวุฒิ					
2. ผลงานของผู้ทรงคุณวุฒิ					
3. คุณภาพของเครื่องมือ					
4. ประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล					
5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล					
6. การแปลความจากข้อค้นพบ					
7. การสรุปรายงานการวิจัย					
8. การเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์					
9. การตอบรับ / บทความที่ได้ตีพิมพ์					

5. แบบกำกับกับการวิจัย

1. ประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินการวิจัย
2. ช่วยเหลือการค้นคว้าเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
3. ประสานงานบริหารทั่วไปกับสถาบันวิจัยและพัฒนา
4. ประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ
5. สนับสนุนการทำสัญญากับมหาวิทยาลัย
6. ช่วยเหลือการทำสัญญาค้าประกัน
7. ประสานงานการรองจ่ายเงิน
8. การประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล
9. พุดคุยประเด็นขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
10. ให้คำปรึกษาเป็นระยะ ๆ
11. ให้กำลังใจคณะผู้วิจัย
12. ฝึกผู้ช่วยวิจัย
13. ช่วยเหลือการเขียนบทความ

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการวิจัยเริ่มหลังจากผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และการใช้สัตว์ทดลอง ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ พฤษภาคม ถึง กันยายน พ.ศ. 2552

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จำนวนและร้อยละ

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ลึก

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้าโครงการวิจัย ทั้ง 5 เรื่อง พบว่า

1. ตอบสนองวัตถุประสงค์ โครงการวิจัยย่อยทั้ง 5 เรื่องได้ตอบสนองวัตถุประสงค์ทุกประการ

ทำให้ต้องลดความรู้และความเข้าใจในสภาวะสุขภาพของประชาชน ตั้งแต่เด็กวัยก่อนเรียน เด็กระดับประถมศึกษา เด็กระดับมัธยมศึกษา และผู้สูงอายุ ดังประโยคการสัมภาษณ์ที่ว่า “การวิเคราะห์ความคาดหวังของคนในชุมชนค่อนข้างที่จะตรงกัน; Ind 1, 13-14”

2. ความล่าช้าของการวิจัย กิจกรรมการงานวิจัยทั้ง 5 เรื่องมีความล่าช้าในขั้นตอนของการ

วิเคราะห์ และการเขียนรายงานการวิจัย นำไปสู่การเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ล่าช้าตามไปด้วย ดังบทสัมภาษณ์ที่ว่า “มีภาระงานอื่นยุ่งมาก เช่น รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน 3 รายวิชา เมื่อเทอมที่ผ่านมา แล้วก็ไปนเทศฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ก็เลยทำให้มาดำเนินการเขียนบทที่ 4 บทที่ 5 ล่าช้า; Ind 3, 7-14” และ “คะ คือช่วงนี้ค่อนข้างจะมีภารกิจเรื่องของต้องพานักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติงานและก็เตรียมการสอนในช่วงภาคซัมเมอร์... เออ ตอนนั้นก็ต้องพานักศึกษาขึ้นห้องคลอดด้วย; Ind 4, 79-80, 82”

3. ประสพการณ์การวิจัยของอาจารย์ คณะผู้วิจัยมากกว่าร้อยละ 90 ไม่มีประสบการณ์การวิจัย

ยกเว้นการทำวิจัยในระดับปริญญาโท นอกจากนั้นภาระงานสอน และโดยเฉพาะภาระงานการนเทศนักศึกษาในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย ทำให้การวิจัยไม่ต่อเนื่องและล่าช้า ดังนั้นนักวิจัยจึงมีความต้องการผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ช่วยวิจัย ในเรื่องการสืบค้นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงานการวิจัย และการผลิตบทความเผยแพร่งานวิจัย บทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งพูดว่า “ต้องการผู้ช่วยสรุปบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ อันนี้แหละจะต้องการมาก ๆ ; Ind 2, 85-86”

4. พึงพอใจในการทำวิจัย คณะผู้วิจัยมีความพึงพอใจในการทำวิจัยในระดับมาก แต่ไม่มากที่สุด

อาจเป็นเพราะเป็นการวิจัยในระดับชุมชน ในจังหวัดปริมณฑล ดังนั้นอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในคลินิกอาจไม่มีประสบการณ์เพียงพอ ส่วนคณะผู้วิจัยที่มีประสบการณ์การทำวิจัยในชุมชนมีความพึงพอใจมากที่สุด หากมีการช่วยเหลือกันดำเนินการวิจัย ดังการสัมภาษณ์ของนักวิจัยผู้หนึ่ง กล่าวว่า “คนหนึ่งก็ไม่สามารถผลักดันให้งานวิจัยมันสำเร็จไปได้ซึ่งถ้าเกิดการช่วยกันแล้วเนี่ยทุกคนพร้อมใจกันที่จะลงแขกกันลงขันกันก็จะทำเนี่ย มันก็จะทำให้งานวิจัยเนี่ยเป็นงานที่สนุกนะคะแล้วก็สามารถที่จะดำเนินงานไปด้วยความราบรื่นนะคะเพราะทุกคนร่วมใจคะ; Ind 1, 153-158”

5. งานวิจัยต่อเนื่อง จากข้อค้นพบในการดำเนินการวิจัยทั้ง 5 เรื่องโยงไปสู่การวิจัยในอนาคต

ของวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ ดังนี้

5.1 ชุดโครงการวิจัยการพัฒนาสร้างศูนย์บริการสุขภาพต้นแบบ ในจังหวัดสมุทรสงคราม

ที่ให้บริการสุขภาพอย่างมีคุณภาพอย่างองค์รวม แก่ประชากรทุกวัย ตั้งแต่เด็กแรกเกิด วัยทำงาน หญิงตั้งครรภ์ พ่อค้า แม่ค้า และชาวสวน เป็นต้น

5.2 ชุดโครงการวิจัยพัฒนาบุคลากรพยาบาลและสาธารณสุข จังหวัดสมุทรสงคราม

เพื่อให้มีสมรรถนะ บทบาทและหน้าที่สอดคล้องกับสถาบันบริการสุขภาพในระดับโรงพยาบาล และในระดับชุมชน

5.3 ชุดโครงการบูรณาการศาสตร์สหสาขาวิชา เพื่อส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดสมุทรสงคราม โดย

ร่วมมือกับนักวิจัยในสาขาวิชาการต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

6. องค์ความรู้ที่สอดคล้องกัน องค์ความรู้ในชุมชนที่ค้นพบจากงานวิจัยมีความสอดคล้องกับ

นโยบายภาครัฐ เช่น นโยบายการผลิตครูวิทยาศาสตร์ ครูปฐมวัย การดูแลเด็กเล็กอย่างองค์รวม การส่งเสริมโภชนาการในวัยเรียน การดูแลเด็กวัยรุ่นในเรื่องการป้องกันการใช้สารเสพติด และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ด้วยเหตุผลตามการสัมภาษณ์ที่ว่า “เด็กนักเรียนขาดความรู้ เด็กมัธยมต้น เด็กไม่รู้ลึก ถึงเรียนมาบ้างแล้วก็ตามแต่ไม่รู้ลึก เด็กได้รับอิทธิพลจากสื่อ; Ind 5, 35-37” และ “เด็กวัยรุ่นไม่รู้จริง การแสวงหาความรู้ทางเพศปรึกษาเพื่อนมากกว่า; Ind 5, 165-166”

7. ประเด็นแลกเปลี่ยนความรู้ เห็นควรให้มีการเสวนาความรู้และการวิจัย ในกลุ่มผู้ให้บริการ

สุขภาพอนามัย นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น เป็นการระดมความคิดและดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาและภูมิสังคม จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อให้ประชาชนจังหวัดสมุทรสงครามมีสุขภาพที่ดี ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ

ส่วนที่ 2 แบบติดตามความก้าวหน้า

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ประมาณร้อยละ 80 มีการวิจัยทั้งหมด 3 เรื่องที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และ มีงานวิจัย 2 เรื่องที่ใช้เครื่องมือมาตรฐาน ในประเด็นการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ ได้ดำเนินการ 4 เรื่อง มี 1 เรื่องที่ไม่มีการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ เพราะใช้เครื่องมือมาตรฐานของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง การผ่านจริยธรรม การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ทุกเรื่องได้ดำเนินเสร็จเรียบร้อยแล้ว รวมทั้งการเขียนรายงานการวิจัย และการร่างบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่

ประเด็นข้อคิดเห็นอื่นๆ ผู้วิจัยได้เสนอแนะ ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยให้ข้อคิดเห็นคือ เรื่องของภาระงานมาก ถึง 4 รายและการขาดความชำนาญด้านการวิจัย เพราะเป็นอาจารย์ใหม่ 1 ราย
2. ต้องการความช่วยเหลือในด้านต้องการระยะเวลาในการวิจัยเพิ่มขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูล การจัดรูปแบบรายงานการวิจัย และต้องการผู้ช่วยสืบค้นข้อมูล
3. ในด้านจุดเด่นของงานวิจัย ผู้วิจัยรายงานว่า มีความทันสมัย สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของรัฐที่เน้นการพัฒนาเด็ก เป็นข้อมูลพื้นฐานคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้รับทราบปัญหาที่แท้จริงของเด็กในพื้นที่ และ ได้รับทราบความคาดหวังที่แท้จริงของประชาชน

ส่วนที่ 3 แบบประเมินกระบวนการวิจัย

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นในเรื่องความสนใจงานวิจัย เข้าใจประเด็นเนื้อหาของงานวิจัย และฝ่ายวิจัยสนับสนุนเรื่องจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ในเรื่องการมีเวลาเพียงพอในการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับปานกลาง การนัดพบกับทีมงานได้ง่ายมีผู้วิจัย 1 รายให้ความเห็นว่ายู่ในระดับน้อย ส่วนความต้องการผู้ตรวจสอบข้อค้นพบ ผู้วิจัยต้องการมากที่สุดถึง 4 รายและมาก 1 รายต้องการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณภาพ ต้องการผู้ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้วิจัยทุกรายต้องการผู้ช่วยสรุปบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 4 แบบประเมินผลลัพธ์

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้ทรงคุณวุฒิ ผลงานของผู้ทรงคุณวุฒิ คุณภาพของเครื่องมือ ประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิเคราะห์ และการแปลความจากข้อค้นพบดีถึงดีมาก การสรุปรายงานการวิจัย ปานกลาง และการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ปานกลางทุกราย

ผู้วิจัย 1 รายให้ความคิดเห็นว่า ผลการวิจัยเป็นพื้นฐาน/องค์ความรู้ที่จะนำไปต่อยอดได้

อภิปรายผล

สืบเนื่องจากวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2550 เพื่อเปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นสาขาวิชาที่ขาดแคลนแต่ยังส่งผลให้มีการขาดแคลนครูพยาบาลอย่างมากอีกด้วย (พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุฤษดิ์ และคณะ. 2552) ดังนั้นหากจะสนับสนุนให้คณาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มีโอกาสได้ดำเนินการศึกษาวิจัยอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการสนับสนุนอย่างมีระบบ กล่าวคือ ในด้านปัจจัยนำเข้า จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มีความรู้ความสามารถให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการจัดทำเสนอโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูล และจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการทำวิจัย ในด้านกระบวนการทำวิจัยจำเป็นต้องมีที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำและช่วยเหลือ เพื่อจะให้ได้คุณภาพของผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน นอกจากนั้นต้องจัดให้มีการสะท้อนกลับของข้อมูลและข้อคิดเห็นจากนักวิจัยและผู้ตรวจสอบผลงานวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเผยแพร่ผลงานวิจัยทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ

จากแนวคิดของ ศิโรจน์ ผลพันธิน (2547: 15) ได้เสนอแนะรูปแบบการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาในอนาคต โดยระบุปัจจัยที่เป็นโอกาสเอื้อต่อการวิจัยให้เป็นไปตามทิศทางแห่งอนาคตนั้น คือ ปัจจัยด้านนโยบายส่งเสริมการวิจัยจากภาครัฐให้ความสำคัญต่อการวิจัยทั้งระบบประเทศมากขึ้น ปัจจัยด้านความคาดหวังของสังคมที่มี

ต่อสถาบันอุดมศึกษา และการที่ต้องการผลงานวิจัยไปพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น ตลอดจนการที่จำนวนนักวิจัยรุ่นใหม่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะต้องมีการพัฒนานักวิจัยอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยที่ประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การส่งเสริมให้มีสุขภาพที่ดี แก่ทุกเพศทุกวัย
2. ในการจัดตั้งศูนย์ ฯ หรือพัฒนาหลักสูตรใดก็ตาม ต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง ในอันที่จะส่งเสริมสุขภาพประชาชนอย่างครบวงจร
3. ควรมีระบบสารสนเทศและบุคลากรในการสืบค้นข้อมูลและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
4. ผู้บริหารควรจัดหน่วยวิจัยและบุคลากรเพื่อเอื้อประโยชน์และความสะดวกให้แก่นักวิจัยอย่างมีระบบ
5. หัวข้อวิจัยน่าจะครอบคลุมงานวิจัยที่ส่งเสริมสุขภาพตั้งแต่ทารกแรกเกิด พ่อค้า แม่ค้า หญิงตั้งครรภ์ และชาวสวน
6. เนื่องจากอายุเฉลี่ยของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรสงคราม มีอายุยืนยาวมาก จึงเห็นควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีชีวิตยืนยาวของบุคคลในจังหวัดสมุทรสงคราม

เอกสารอ้างอิง

พวงทิพย์ ชัยพิบาลสฤษดิ์ พรพรรณ รัตนอมร เปรมวดี คฤหเดช พิบูลพรรณ ชัยจันทร์ และ Betsy Frank.

2552. รายงานการวิจัย เรื่อง การประเมินผลการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลในโครงการ Visiting Lecturer. วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดสมุทรสงคราม. 2551. รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี 2551. ราชบุรี: ธรรมรักษ์การพิมพ์.

ศิโรจน์ ผลพันธิน. 2547. รายงานการวิจัย รูปแบบการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (อัดสำเนา).

การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Information Literacy of Undergraduate Students,

Suan Sunanadha Rajabhat University.

วรรณรัตน์ บรรจงเขียน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถด้านการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยจำแนกตามเพศ และเปรียบเทียบความสามารถด้านการรู้สารสนเทศของนักศึกษาซึ่งจำแนกตามคณะและรายมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 368 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows (version 11) คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน f-test

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักศึกษามีความสามารถในการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐานพบว่า การรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก 2 อันดับ คือ มาตรฐานที่ 2 ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ รองลงมา คือ มาตรฐานที่ 4 ความสามารถจัดการสารสนเทศที่รวบรวมหรือผลิตขึ้นได้ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 อันดับ คือ มาตรฐานที่ 5 ความสามารถประยุกต์สารสนเทศใหม่และสารสนเทศที่มีอยู่ เพื่อสร้างแนวคิดใหม่หรือสร้างความเข้าใจใหม่ มาตรฐานที่ 1 ความสามารถในการตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ มาตรฐานที่ 6 ความสามารถใช้สารสนเทศด้วยความเข้าใจและยอมรับประเด็นทางวัฒนธรรม จริยธรรม เศรษฐกิจ กฎหมายและสังคม และมาตรฐานที่ 3 ความสามารถในการประเมินสารสนเทศ ศึกษาเปรียบเทียบนักศึกษาทั้ง 6 คณะโดยรวมพบว่า นักศึกษาในคณะต่างกันมีความสามารถด้านการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายมาตรฐานพบว่า นักศึกษามีความรู้ด้านการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ด้านความต้องการรู้สารสนเทศของนักศึกษาตามรายมาตรฐานทั้ง 6 มาตรฐานจำแนกตามคณะทั้ง 6 คณะพบว่า นักศึกษาสาขากลุ่มวิทยาศาสตร์และสาขากลุ่มเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีความต้องการรู้สารสนเทศอยู่ในอันดับหนึ่งถึง 5 มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีข้อสังเกตและมีข้อมูลเพิ่มเติมในงานวิจัยต่อไปดังนี้

1. ศึกษาการรู้สารสนเทศเฉพาะคณะ เพื่อเป็นการพัฒนาเชิงลึก เพื่อส่งเสริมทักษะการใช้สารสนเทศให้สนองตามวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ห้องสมุดหรือสำนักวิทยบริการ ควรพัฒนาเรื่องการสืบค้นให้กับนักศึกษา โดยการจัดอบรมเพิ่มเติม การพัฒนาเทคนิควิธีการสืบค้น และการแนะนำฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีบริการในห้องสมุด

3. ควรพัฒนาวิชาทักษะการสืบค้นสารสนเทศ ให้มีเนื้อหา วิธีการ ที่สอดคล้องกับการเรียนในปัจจุบัน และควรจัดให้มีนักศึกษาเรียนทุกคณะ

คำสำคัญ : การรู้สารสนเทศ สารสนเทศ

Abstract

The objectives of this research were to study the ability of the information literacy of undergraduate students, Suan Sunanadha Rajabhat University (SSRU) separating by sex, and to compare the students

abilities by categorizing into faculties, and each standards. The sample consisted of 368 undergraduate students from first year to fourth year in the academic year 2007 by using multiple randoms. The research instrument was a questionnaire and the data was analyzed by using program SPSS (Version 11) to calculate statistics of percentage, mean, standard deviation and F-test.

The Results of this research were as follow:

1. Undergraduate students had the information literacy as a whole at a moderate level. When considering each particular standard, ranking from the highest to the lowest means were : the 2nd Standard (Ability of information searching), the 4th Standard (Ability of managing the collected or produced information), the 5th Standard (Ability of applying new and former information so as to create the new concept or create the new understanding), the 1st Standard (Realization of the need of information), the 6th Standard (The understanding and accepting the issues related to culture, ethic, economy, legal and the environment surrounded by the information), and the 3rd Standard (Ability of information evaluation) respectively.

2. The comparison of the information literacy in all standards among undergraduate students from 6 faculties showed that there was no significant difference among students in all faculties.

Recommendation

According to the research of the information literacy of Suan Sunandha Rajabhat University undergraduate students, as follows are some recommendation

1. Studying information literacy individually to develop and support the use of information literacy skill effectively.

2. Library must develop the searching database for students by training, technical searching strategy and introducing online database services in the library.

3. Developing skills and searching information and make contents , methods related to the present class. To accomplish by the recommendation, the information literacy is necessary to be provided to all students in their classes.

Keywords : Information Literacy, Information

บทนำ

การรู้สารสนเทศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้สารสนเทศ โดยเป็นกระบวนการทางปัญญา เพื่อสร้างความเข้าใจในความต้องการสารสนเทศ การค้นหา การประเมิน การใช้สารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการรู้สารสนเทศยังจำเป็นต้องอาศัยทักษะต่างๆ ลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ การรู้สารสนเทศเป็นชุดความสามารถและทักษะต่างๆ ที่จะเติบโตไปพร้อมกับผู้เรียน (สมาน ลอยฟ้า. 2544, ตุลาคม-ธันวาคม) ในการรู้สารสนเทศถือเป็นการสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นประโยชน์ต่อสภาพการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ทุกแขนงวิชา และต่อการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่เด็กจนถึงอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษาช่วยให้ผู้เรียนรอบรู้ในเนื้อหา ขยายความคิด การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกลไกนำพาให้คนได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษาให้มีทักษะด้านต่างๆ จึงมีความจำเป็นต่อการรู้สารสนเทศ ส่งผลให้การรู้สารสนเทศนำไปสู่จุดมุ่งหมาย ทักษะการรู้สารสนเทศจะทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่จำกัดเฉพาะภายในห้องสี่เหลี่ยมเท่านั้น นักศึกษาสามารถเรียนตามความสนใจของตนเองโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ (สุจิน บุตรดีสุวรรณ, 2546) กระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการในการพัฒนาผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียนการสอน การจัดโปรแกรมการเรียนรู้สารสนเทศ ด้านส่งเสริมการเรียนการสอน เช่น ห้องสมุดจัดอบรมพัฒนาเทคนิคการเรียนรู้สารสนเทศ

ส่งผลให้บทบาทไม่ว่าจะเป็น ผู้เรียน ครู อาจารย์ ผู้บริหาร ตลอดจนบรรณารักษ์มีบทบาทที่เปลี่ยนไปตามสถานการณ์นั้นๆ

การพัฒนาการสื่อสารสนเทศได้ โดยการพัฒนาระบบการเรียนการสอน อาจเป็นโปรแกรมในการสื่อสารสนเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การสื่อสาร และการเกิดขึ้นของสารสนเทศใหม่ๆ อย่างรวดเร็ว และตลอดเวลา บทบาทของผู้เรียนจึงต้องได้รับการสอนให้เป็นผู้เรียนตลอดชีวิต และผู้เรียนมีความมั่นใจในการกำหนดแนวทางในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ค้นหาสารสนเทศที่สร้างสรรค์ เป็นผู้ประเมินและผู้ใช้สารสนเทศเพื่อการแก้ปัญหา เป็นผู้สร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเอง เป็นผู้ใช้สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นผู้จัดการสารสนเทศทุกๆ ประเภท และเป็นผู้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยังผลให้ผู้เรียนแต่ละคนพัฒนาความรู้ความสามารถในการใช้เหตุผล การมีวิจารณญาณ ตลอดจนการสร้างทีมงานเพื่อการเรียนรู้ การมีโปรแกรมในการสื่อสารสนเทศนั้นเป็นแนวทางของผู้เรียนในมหาวิทยาลัย และทำให้หน่วยงานเกิดความร่วมมือกันภายในองค์กรในการพัฒนาการสื่อสารสนเทศ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัย คณะวิชา และห้องสมุด (Amudhavalli, 2008 march, p48-55) กระบวนการเรียนรู้เหล่านี้ จะทำให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้เรียนที่มีอิสระตลอดชีวิต บทบาทของครูอาจารย์จะเปลี่ยนจากการเป็นผู้สอน หรือผู้นำเสนอข้อเท็จจริงไปเป็น ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน หรือเป็นผู้สร้างสิ่งแวดล้อมด้านการเรียนรู้สารสนเทศให้แก่ผู้เรียน บทบาทของบรรณารักษ์จะต้องทำงานร่วมกับครู อาจารย์ ผู้บริหาร และบุคคลอื่นๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศของผู้เรียน บรรณารักษ์ซึ่งเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือกลายเป็นผู้ค้นหาที่สร้างสรรค์ และกระตือรือร้น สร้างให้เกิดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่อาศัยทรัพยากรเป็นสำคัญ ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบการเรียนรู้ใหม่

การเรียนรู้ที่พัฒนาให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาสารสนเทศที่หลากหลาย ซึ่งผู้เรียนมีความจำเป็นต้องแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศที่แตกต่าง ไม่ว่าในรูปของหน่วยงาน ได้แก่ ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์ข้อมูล ศูนย์หนังสือ หรือ พิพิธภัณฑ์ ตลอดจนการแสวงหาสารสนเทศจากสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ วารสาร เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นที่ แผ่นพับ และสารสนเทศในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ซีดี วีซีดี ดีวีดี หรือบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่ อิเล็กทรอนิกส์เมล เว็บไซต์ บล็อก เป็นต้น การส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง (Student Centered Learning) ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ประสานงานให้คำแนะนำและช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาและแนวทางสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะและกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (สมานลอยฟ้า, 2544) ความสามารถของผู้เรียนในการวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศ โดยกำหนดเป็นหัวข้อ (Topic) ซึ่งผู้เรียนสามารถกำหนดคุณลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ และผู้เรียนมีความสามารถวางแผนค้นหาสารสนเทศ กำหนดความต้องการสารสนเทศ โดยทั่วไปผู้เรียนจะต้องเกิดจากความต้องการอยากรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะอย่าง เช่น เพื่อการทำงาน, เพื่อการเรียนรู้, เพื่อการตัดสินใจ, เพื่อแก้ปัญหา ฯลฯ โดยมีขั้นตอน ได้แก่ เริ่มจากการปรึกษาหารือกันในกลุ่ม หรือ กับอาจารย์ผู้สอน เพื่อกำหนดหัวข้อหรือ Topic ที่ต้องการศึกษาค้นคว้า เช่น ต้องการศึกษาเรื่อง ผีตาโขน แล้วขยายประเด็นแนวคิดของสารสนเทศที่ต้องการตาม Topic ที่กำหนด โดยใช้แหล่งสารสนเทศ เพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับหัวข้อที่ต้องการค้นคว้า ใช้ความรู้พื้นฐานที่มีอยู่ในตนเอง เพื่อขยายไปสู่ความรู้ใหม่ หลังจากนั้น กำหนดขอบเขตหรือกรอบความต้องการสารสนเทศ โดยให้ประเด็นแนวคิดต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน โดยควรทำในรูปแบบของแผนที่ความคิด (Concept Mapping) จะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ของแนวคิดที่เกิดจากการระดมสมองในกลุ่มได้ง่าย

การกำหนดหัวข้อและขยายประเด็นแนวคิดของสารสนเทศที่ต้องการได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การกำหนดคุณลักษณะของข้อมูลที่ต้องการในแต่ละแนวคิด คุณลักษณะของข้อมูลมี 7 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาหรือ Content กว้างหรือเฉพาะสาขาวิชา ลักษณะหรือธรรมชาติของข้อมูล ปริมาณของข้อมูล รูปแบบของข้อมูล อายุของข้อมูล คุณภาพของข้อมูล และภาษาของข้อมูล

สำหรับมาตรฐานในการสื่อสารสนเทศ มีหลายองค์กรได้กำหนดมาตรฐานความสามารถในการสื่อสารสนเทศ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเช่น มาตรฐานการสื่อสารสนเทศ ระดับอุดมศึกษาและบุคคลทั่วไปของประเทศ

ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ (Australian and New Zealand Information Literacy Framework, 2004) มาตรฐานการรู้สารสนเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Libraries, 2001) ได้กำหนดองค์ประกอบของการรู้สารสนเทศ 5 ประการคือ ความสามารถในการตระหนักว่าเมื่อใดจึงจะต้องการสารสนเทศ ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ ความสามารถในการประเมินสารสนเทศ ความสามารถในการประมวลผลสารสนเทศ ความสามารถในการใช้และการสื่อสารสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐานการรู้สารสนเทศของ UCLA (University of California Library Association, 2001)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่เน้นการเรียนการสอน และสร้างทักษะการรู้สารสนเทศให้กับนักศึกษา จำเป็นอยู่เองที่ต้องค้นคว้าหาความรู้ทั้งจากแหล่งสารสนเทศที่หลากหลาย ไม่ว่าจะจากห้องสมุด ศูนย์หนังสือ เครือข่ายสารสนเทศ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมการทำงาน การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ช่วยเสริมสร้างทักษะความสามารถในการรู้สารสนเทศ และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้แก่นักศึกษา เพื่อหาแนวทางหรือส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าถึง ประเมิน และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการทราบว่า การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จะมีความสามารถในการแสวงหาสารสนเทศที่หลากหลายเพียงใด และนำความรู้ความสามารถนั้นมาเปรียบเทียบกับระหว่างคณะ และตามรายมาตรฐานว่า มีความต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความสามารถด้านการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. ความต้องการรู้สารสนเทศของนักศึกษาโดยจำแนกตามคณะและตามรายมาตรฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จากแบบสอบถามวัดความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นการประเมินตนเองจากความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ 6 มาตรฐาน (Australian and New Zealand Information Literacy Framework, 2004) ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 บุคคลผู้รู้สารสนเทศสามารถตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ กำหนดขอบเขต และลักษณะของสารสนเทศที่ต้องการได้ จำนวน 12 ข้อ มาตรฐานที่ 2 บุคคลผู้รู้สารสนเทศสามารถค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำนวน 16 ข้อ มาตรฐานที่ 3 บุคคลผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินสารสนเทศ และกระบวนการในการค้นหาสารสนเทศได้ จำนวน 10 ข้อ มาตรฐานที่ 4 บุคคลผู้รู้สารสนเทศสามารถจัดการสารสนเทศที่รวบรวมหรือผลิตขึ้นมาได้จำนวน 5 ข้อ มาตรฐานที่ 5 บุคคลผู้รู้สารสนเทศสามารถประยุกต์สารสนเทศใหม่ และสารสนเทศที่มีอยู่เดิมเพื่อสร้างแนวคิดใหม่หรือสร้างความเข้าใจใหม่ได้ จำนวน 10 ข้อ มาตรฐานที่ 6 บุคคลผู้รู้สารสนเทศสามารถใช้สารสนเทศด้วยความเข้าใจ และยอมรับประเด็นทางด้านวัฒนธรรม จริยธรรม เศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมที่แวดล้อมด้วยการใช้สารสนเทศได้ จำนวน 1 ข้อ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่1-4 ประจำปีการศึกษา 2550 ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยได้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 คณะ จำนวน 368 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามการรู้สารสนเทศ โดยจัดแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนักศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง จำนวน 54 ข้อ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ เป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตเนื้อหาเพื่อสร้างแบบสอบถามการรู้สารสนเทศ ทดสอบและปรับปรุง
2. ส่งแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมนัดวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในเวลา 3 สัปดาห์
3. รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนักศึกษาข้อมูลทั่วไป ใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง จำแนกออกเป็น 6 มาตรฐาน (Australian and New Zealand Information Literacy Framework, 2004) และปรับปรุงจากงานวิจัยของ สุพิศ บายคายคม การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา ใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายชื่อในภาพรวมทั้งหมดและของแต่ละคณะ ค่า f-test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ด้านความสามารถในการใช้บริการของสำนักวิทยบริการ พบว่านักศึกษาเข้าใช้บริการห้องสมุด 2-3 ครั้งต่อเดือนเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 29.08 ด้าน ความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในภาพรวม พบว่า นักศึกษาเคยเรียนวิชาทักษะการรู้สารสนเทศเพื่อการสืบค้นของมหาวิทยาลัยสูงสุด เป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 33.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะ พบว่า คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เคยเรียนวิชาทักษะการรู้สารสนเทศเพื่อการสืบค้นของมหาวิทยาลัยสูงสุด เป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 62.11 พิจารณาการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต พบว่า นักศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตในช่วง 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ สูงเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 11.41 โดยสืบค้นผ่านทาง เว็บ Google สูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 78.26 สำหรับการสืบค้นบรรณานุกรมออนไลน์ ฐานข้อมูลออนไลน์นั้น พบว่านักศึกษาไม่เคยมีประสบการณ์สืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์สูงสุด เป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 41.85 และ ด้านความนิยมในการใช้ e-mail และ Hi 5 หรือ ไกล่เคียง พบว่า นักศึกษาใช้ e-mail ช่วง 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์สูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 27.99 และ Hi 5 ช่วงเวลาทุกวันหรือเกือบทุกวันที่ใช้อินเทอร์เน็ตสูงเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 31.25
2. ข้อมูลการวัดความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง

ตารางที่ 1 ความสามารถในการรู้สารสนเทศในภาพรวม

รายการ	ระดับความสามารถ	ลำดับที่
1. คณะวิทยาศาสตร์	มาก	1
2. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	มาก	3
3. คณะครุศาสตร์	ปานกลาง	4
4. คณะศิลปกรรมศาสตร์	ปานกลาง	4
5. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	มาก	2
6. คณะวิทยาการจัดการ	ปานกลาง	6
รวม	ปานกลาง	

พิจารณาจากค่าเฉลี่ยตาม 6 มาตรฐาน พบว่า ทั้ง 6 คณะมีความสามารถในการรู้สารสนเทศในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04, SD = 0.87$) ถ้าพิจารณาเป็นรายคณะพบว่า คณะวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการรู้สารสนเทศสูงเป็นอันดับหนึ่ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62, SD = 0.48$) และอันดับสุดท้าย เป็นคณะวิทยาการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89, SD = 0.46$) ถ้าพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 2 ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ สูงเป็นอันดับหนึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73, SD = 0.85$) และอันดับสุดท้าย เป็นมาตรฐานที่ 3 ความสามารถในการประเมินสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93, SD = 0.9$)

3. เปรียบเทียบความสามารถในการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า โดยรวมความสามารถด้านการรู้สารสนเทศของนักศึกษาต่างคณะมีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. เปรียบเทียบความสามารถด้านการรู้สารสนเทศจำแนกตามรายมาตรฐานทั้ง 6 มาตรฐานพบว่า โดยรวมนักศึกษามีความรู้ด้านการรู้สารสนเทศจำแนกเป็นรายมาตรฐานมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาความสามารถในการรู้สารสนเทศตามมาตรฐานและคณะ โดยนำมาจัดอันดับทั้งหมดและใช้ประกอบคำอธิบายในข้อ 5-10 พบรายละเอียดดังตารางสรุป

ความสามารถในการรู้สารสนเทศจำแนกตามคณะ

ความสามารถในการรู้สารสนเทศ	คณะ					
	วิทยาศาสตร์	เทคโนโลยี	ครุศาสตร์	ศิลปกรรม	มนุษย์	วิทยาการจัดการ
มาตรฐานที่ 1 ความสามารถในการตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ	2	1	4	5	3	6
มาตรฐานที่ 2 ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ	2	1	3	5	4	6
มาตรฐานที่ 3 ความสามารถในการประเมินสารสนเทศ	2	3	4	5	1	6
มาตรฐานที่ 4 ความสามารถจัดการสารสนเทศที่รวบรวมหรือผลิตขึ้นมาได้	1	2	4	5	3	6
มาตรฐานที่ 5 ความสามารถประยุกต์สารสนเทศใหม่และสารสนเทศที่มีอยู่เดิม เพื่อสร้างแนวคิดใหม่หรือสร้างความเข้าใจใหม่	1	3	4	5	2	6
มาตรฐานที่ 6 ความสามารถในการใช้สารสนเทศด้วยความเข้าใจและยอมรับประเด็นทางวัฒนธรรม จริยธรรม เศรษฐกิจ กฎหมายและสังคม สภาพแวดล้อมด้วยการใช้สารสนเทศ	1	3	4	5	2	6

5. พิจารณาตามมาตรฐานที่ 1 ความสามารถในการตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศเป็นรายคณะ พบว่า คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีความต้องการสูงสุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34, SD = 0.78$) และอันดับสุดท้าย คณะวิทยาการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60, SD = 0.76$) พิจารณาตามมาตรฐานที่ 1 ที่จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 3 สามารถรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น โดยการสอบถามผู้รู้ (เช่น อาจารย์ บรรณารักษ์ ผู้เชี่ยวชาญฯ) เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้าเป็นอันดับหนึ่ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15, SD = 1.12$) และอันดับสุดท้าย ข้อที่ 10 นักศึกษาตระหนักว่าสารสนเทศที่นำมาอ้างอิงในรายงานทำให้รายงานน่าเชื่อถือ และถูกต้อง อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.47, SD = 0.95$)

6. พิจารณาตามมาตรฐานที่ 2 ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ เป็นรายคณะ พบว่า คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73, SD = 0.85$) และอันดับสุดท้าย คณะวิทยาการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89, SD = 0.92$) พิจารณาตามมาตรฐานที่ 2 จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 27 ค้นหาสารสนเทศ เวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) ที่ต้องการได้ โดยใช้เครื่องช่วยค้น (Search Engine) เช่น Yahoo, Google, Altavista เป็นอันดับหนึ่ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08, SD = 0.69$) และอันดับสุดท้าย ข้อที่ 20 สามารถสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลทรัพยากรห้องสมุด (WebOPAC) โดยใช้คำค้นในเรื่องที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.27, SD = 1.23$)

7. พิจารณาตามมาตรฐานที่ 3 ความสามารถในการประเมินสารสนเทศ เป็นรายคณะ พบว่า คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สูงสุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22, SD = 0.77$) และอันดับสุดท้าย คณะวิทยาการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62, SD = 0.77$) พิจารณาตามมาตรฐานที่ 3 จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 31 รู้หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินสารสนเทศที่ค้นได้จากเวิลด์ไวด์เว็บ ว่าเชื่อถือได้หรือไม่ มีความถูกต้องตรงตามความต้องการและทันสมัย เป็นอันดับหนึ่ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89, SD = 0.86$) และอันดับสุดท้าย ข้อที่ 35 หากจำเป็นต้องสืบค้นสารสนเทศเพิ่มเติม สามารถค้นจากบทคัดย่อ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.46, SD = 0.77$)

8. พิจารณาตามมาตรฐานที่ 4 ความสามารถจัดการสารสนเทศที่รวบรวมหรือผลิตขึ้นมาได้เป็นรายคณะ พบว่า คณะวิทยาศาสตร์ สูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70, SD = 0.86$) และอันดับสุดท้าย คณะวิทยาการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03, SD = 0.82$) พิจารณาตามมาตรฐานที่ 4 จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 43 สามารถเขียนบรรณานุกรมแหล่งที่มาของสารสนเทศเวิลด์ไวด์เว็บได้อย่างถูกต้องเป็นอันดับหนึ่ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08, SD = 1.09$) และอันดับสุดท้าย ข้อที่ 40 เขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหาเพื่อระบุแหล่งที่มาของข้อมูลจากสื่อสารสนเทศต่างๆ ได้อย่างถูกต้องตามรูปแบบที่ต้องการอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.50, SD = 1.15$)

9. พิจารณาตามมาตรฐานที่ 5 ความสามารถประยุกต์สารสนเทศใหม่และสารสนเทศที่มีอยู่เดิม เพื่อสร้างแนวคิดใหม่หรือสร้างความเข้าใจใหม่ได้ เป็นรายคณะ พบว่า คณะวิทยาศาสตร์ สูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58, SD = 0.72$) และอันดับสุดท้าย คณะวิทยาการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.90, SD = 0.84$) พิจารณาตามมาตรฐานที่ 5 จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 47 มีความรู้ในการสืบค้น Search Engine โปรแกรมต่าง ๆ เป็นอันดับหนึ่ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08, SD = 0.69$) และอันดับสุดท้าย ข้อที่ 53 มีความรู้เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ (copyright) ของข้อมูลในเว็บไซต์ต่างๆ เช่น การใช้รหัสผ่าน (Password) เว็บไซต์มีลิขสิทธิ์คุ้มครอง อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.49, SD = 0.74$)

10. พิจารณาตามมาตรฐานที่ 6 ความสามารถใช้สารสนเทศด้วยความเข้าใจและยอมรับประเด็นทางด้านวัฒนธรรม จริยธรรม เศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมที่แวดล้อมด้วยการใช้สารสนเทศได้เป็นรายคณะ พบว่า คณะวิทยาศาสตร์ สูงสุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29, SD = 0.68$) และอันดับสุดท้าย คณะวิทยาการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.71, SD = 0.76$)

สรุปอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีความสามารถในการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิศ บายคายคม (2550) สอบถามนักศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาที่แตกต่างกัน ผู้วิจัย ได้ใช้แบบสอบถามเพื่อให้นักศึกษาประเมินตนเอง ซึ่งอาจเป็นเครื่องมือที่ใช้วัด ความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศ มีข้อสังเกต นักศึกษานิยมใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสืบค้นมากขึ้น ทำให้นักศึกษามีความสนใจในการสืบค้นสารสนเทศผ่านทางอินเทอร์เน็ต

2. พิจารณาตามมาตรฐานทั้ง 6 มาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่สูงที่สุดคือ มาตรฐานที่ 2 ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัย สุดาวดี ศรีสุดตา (2549) ว่าสามารถเข้าถึงและใช้สารสนเทศ สามารถค้นหาทรัพยากรสารสนเทศจากห้องสมุดและเว็บไซต์ต่างได้ใช้ฐานข้อมูลรายการบรรณานุกรมทรัพยากรห้องสมุดระบบออนไลน์ ทรราชนี้ และอินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับดี ทำให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ตรงตามความต้องการ ทำให้เกิดความพยายามในการค้นหาสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพในเวลาที่ต้องการด้วยตนเอง

3. พิจารณาตามคณะทั้ง 6 คณะ พบว่า ภาพรวมทุกคณะ มีความสามารถในการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลางแต่พิจารณาตามคณะ พบว่า คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีระดับความสามารถในการรู้สารสนเทศเป็นอันดับหนึ่งอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาวดี ศรีสุดตา (2549) ที่ได้คัดเลือกนักศึกษาพยาบาลซึ่งเป็นสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์ มาทำการศึกษา และได้เห็นการพัฒนาความสามารถในการรู้สารสนเทศที่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ ALA,ACRL (2005, May, 381-388) ได้นำมาตรฐานทั้ง 5 มาศึกษากับนักศึกษากลุ่มด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดการพัฒนาเป็นแนวทางในการคัดเลือกนักศึกษาคณะกลุ่มวิทยาศาสตร์ มาศึกษาวิธีการเข้าถึงและพัฒนาจากการเรียนให้กับนักศึกษาตามมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคณะพบว่า คณะวิทยาศาสตร์มีความสามารถสูงสุดในมาตรฐานที่ 4, 5, 6 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีความสามารถสูงสุดตามมาตรฐานที่ 1,2 และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความสามารถสูงสุดในมาตรฐานที่ 3

4. พิจารณาตามมาตรฐานแต่ละมาตรฐานพบว่า

พิจารณาตามมาตรฐานที่ 1 ความสามารถในการตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ

การวัดความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง จำแนกรายมาตรฐาน รายข้อ พบว่า ความสามารถรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น โดยการสอบถามผู้รู้ (เช่น อาจารย์ บรรณารักษ์ ผู้เชี่ยวชาญ ฯลฯ) เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้า เป็นอันดับหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัย Caravello (2001) พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี UCLA ที่เรียนวิชาห้องสมุดหรือการรู้สารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่า นักศึกษาที่ไม่เรียนวิชาห้องสมุดหรือการรู้สารสนเทศ มีความจำเป็นต้องมีผู้รู้หรือควรมีวิชาด้านห้องสมุดบรรจุไว้ให้นักศึกษาในระดับปริญญาตรี ถ้าพิจารณาตามมาตรฐานที่ 2 ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ การวัดความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง จำแนกรายข้อ พบว่า ค้นหาสารสนเทศเวปไซด์เวป (World Wide Web) ที่ต้องการได้ โดยใช้เครื่องช่วยค้น (Search Engine) เช่น Yahoo, Google, Altavista เป็นอันดับหนึ่ง อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย กมลรัตน์ สุขมาก (2547,106) พบว่า นิสิต ทั้ง 4 คณะมีความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับมาก มีความรู้และทักษะด้วยโปรแกรมและการค้นหาเพราะถือว่าอินเทอร์เน็ตเป็นโปรแกรมที่ค้นหาและยังเป็นช่องทางสำคัญในการเข้าถึงที่อยู่ในเว็บไซต์ ต่าง ๆ และการค้นหาทำได้ง่าย และมีข้อสังเกต ด้านการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัย กมลรัตน์ สุขมาก (2547,107) พบว่า นิสิตมีความรู้และทักษะในการสืบค้นฐานข้อมูลที่ห้องสมุดจัดหา มา มีความรู้ในการสืบค้นน้อย อาจเนื่องจากฐานข้อมูลออนไลน์มีหลากหลายฐาน และครอบคลุมเนื้อหาในสาขาวิชาต่าง ๆ มาก การเข้าถึงฐานข้อมูลที่สืบค้นยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ถ้าพิจารณาตามมาตรฐานที่ 3 ความสามารถในการประเมินสารสนเทศ ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง จำแนกรายข้อ พบว่า รู้หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินสารสนเทศที่ค้นได้จากเวปไซด์เวป ว่าเชื่อถือได้หรือไม่ มีความถูกต้องตรงตามความต้องการและทันสมัยเป็นอันดับหนึ่ง อยู่ในระดับมาก ถ้าพิจารณาตามมาตรฐานที่ 4 ความสามารถจัดการสารสนเทศที่รวบรวมหรือผลิตขึ้นมาได้ การวัดความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง จำแนกรายข้อ พบว่า สามารถเขียนบรรณานุกรมแหล่งที่มาของสารสนเทศเวปไซด์เวปได้อย่างถูกต้องเป็นอันดับหนึ่งในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ บราวน์ และครัมโฮลซ์ (Brown&Krumhoiz 2002 : 111-123) ทำการประเมินการ

รู้สารสนเทศของนักศึกษาโอคลาโฮมา โดยร่วมมือกับอาจารย์สอนวิชาทางจุลชีววิทยา กับนักศึกษาจุลชีววิทยา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาร้อยละ 11 มีการรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้น มีการพัฒนาความสามารถในการประเมินคุณภาพสารสนเทศ และวิธีการค้นหาสารสนเทศได้ตรงตามความต้องการ ถ้าพิจารณาตามมาตรฐานที่ 5 ความสามารถประยุกต์สารสนเทศใหม่และสารสนเทศที่มีอยู่เดิม เพื่อสร้างแนวคิดใหม่หรือสร้างความเข้าใจใหม่ และมาตรฐานที่ 6 ความสามารถใช้สารสนเทศด้วยความเข้าใจและยอมรับประเด็นทางวัฒนธรรม จริยธรรม เศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคม ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศของนักศึกษา จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความรู้ในการสืบค้น Search Engine โปรแกรมต่าง ๆ เป็นอันดับหนึ่ง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัย กมลรัตน์ สุขมาก (2547) ให้ความสำคัญกับการอินเทอร์เน็ต พัฒนาในการสืบค้นให้ดียิ่งขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่า นักศึกษาที่เคยมีประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาทักษะการใช้สารสนเทศเพื่อการสืบค้น หรือเคยมีประสบการณ์การสืบค้นสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ผู้ไม่เคยมีประสบการณ์ แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้รายวิชาทักษะการสืบค้นสารสนเทศ หรือวิชาที่เกี่ยวข้อง มีส่วนทำให้ระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาแตกต่างกัน โดยที่นักศึกษาเคยมีประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาทักษะการสืบค้นสารสนเทศหรือวิชาที่เกี่ยวข้อง มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่ไม่เคยมีประสบการณ์การเรียนรู้รายวิชาทักษะการสืบค้นสารสนเทศหรือวิชาที่เกี่ยวข้อง จึงอาจสรุปได้ว่า การเรียนรู้วิชาทักษะการสืบค้นสารสนเทศหรือวิชาที่เกี่ยวข้อง มีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ช่วยให้นักศึกษาได้ศึกษา เข้าใจกระบวนการ ใช้เครื่องมือ เทคนิคในการเข้าถึงสารสนเทศ ได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาวดี ศรีสุดดา (2549) เห็นว่า การรู้สารสนเทศของนักศึกษาช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้หลักการและเทคนิคการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศในมิติต่าง ๆ อันจะเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีข้อสังเกต และมีข้อมูลพัฒนาเพิ่มเติมในงานวิจัยต่อไปดังนี้

1. ศึกษาการรู้สารสนเทศเฉพาะคณะ เพื่อนำแบบสอบถามพัฒนาในเชิงพัฒนานักศึกษาได้ละเอียด และส่งเสริมการพัฒนาทักษะการใช้สารสนเทศมากขึ้น
2. ห้องสมุดหรือสำนักวิทยบริการจัดอบรมเพิ่มเติมให้กับนักศึกษาในการพัฒนาเทคนิควิธีการสืบค้น หรือนำฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีบริการให้กับห้องสมุด ตรงกับกลุ่มนักศึกษา และมีการทดสอบก่อนและหลังเรียน
3. ควรพัฒนาวิชาทักษะการสืบค้นสารสนเทศ ให้มีเนื้อหา วิธีการ ที่สอดคล้องกับการเรียนในปัจจุบัน และควรจัดให้มีสำหรับนักศึกษาทุกคณะ

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ สุขมาก. (2547). การรู้สารสนเทศของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1.

วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมาน ลอยฟ้า. (2544, ตุลาคม-ธันวาคม). การรู้สารสนเทศ: ทักษะที่จำเป็นสำหรับสังคมสารสนเทศ.

บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศ มข. 19(1), 1-5.

สุจิน บุตรดีสุวรรณ. (2546). การรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. วารสารสารนิเทศ. 10 (1-2),

- สุดาวดี ศรีสุดดา. (2549). การรู้สารสนเทศของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพิศ บายคายคม. (2550). การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตศรีราชา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบรรณารักษศาสตร์และ
สารสนเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- American Libraries Association. (2005, May). Information literacy standards for science and
technology. C&R News. 66(5). p 381-388.
- Amudhavalli, A. (2008, March). Information Literacy and Higher Education Competency
Standards. **DESDOC J Library Information Technology**. 28 (2). p48-55.
- Association of College and Research Libraries. (2001). **Objectives for information literacy
Instruction: A model statement for academic librarians**. Retrieved
August 20, 2006, from, <http://ala.org/acrl/guides/objinfolit.html>
- _____. (2003). **Information literacy competency standards for higher education**.
Retrieved August 15, 2005, from
<http://www.ala.org/ala/acrl/acristandards/informationliteracycompetency.htm>
- Australian National University. (2006). **Graduate Information Literacy Program (GILP)**
Retrieved July 16, 2006 from <http://ilp.anu.edu.au/>
- Brown, C.M. and L.R. Krumholz. (2002). Integrating information literacy into the science
curriculum. **College and Research Libraries**. 63(2):111-123.
- Bury, S. and Oud, J. (2005). **Usability testing of an online information literacy
tutorial**. Retrieved November 30, 2005, from www.emeraldinsight.com/0090_7324.htm.
- Daugherty, Alice and Russo, Michael, F. (2007). **Information Literacy Programs in
The Digital Age : Educating College and University Students Online**.
Chicago : the American Library Association.
- Doyle, C.S. (1992). **Information literacy in an information society: A concept for the
information age**. New York: ERIC clearing house on information and technology Syracuse
University.
- Neely, Teresa Y. (2006). **Information literacy assessment**. Chicago: American Library Association.
- University of California Los Angeles Instructional Service Advisory Committee. (2001).
UCLA library's information competency survey. Retrieved August 20, 2006,
from, <http://www.bol.ucla.edu/%7Ejeherschm/project>.

ความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

Market Demand on Thai Classical Dancing Business

อรวิวัฒนา ชินพันธ์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ไทยนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ในปัจจุบัน ความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ และคุณสมบัติของผู้ที่อยู่ในตลาดธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ไทย การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ ผู้ที่อยู่ในวงการนาฏศิลป์และผู้ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ความต้องการตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยนำเสนอในรูปแบบความเรียงแบบพรรณนาวิเคราะห์ตามแนวทางวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่าปัจจุบันธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ จัดเป็นธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการแสดง สามารถแบ่งออกได้หลายประเภท อันได้แก่ ธุรกิจด้านการจัดการการแสดงนาฏศิลป์ เป็นธุรกิจที่มีการบริหารจัดการแสดงในสถานที่ต่างๆ เช่น โรงละคร โรงแรม ร้านอาหาร และสถานที่อื่นๆ เจ้าของธุรกิจหรือผู้รับจัดการแสดง จะดำเนินกิจการเพียงคนเดียว เป็นผู้ควบคุมและกำกับการแสดง ประเภทของการแสดงมีลักษณะเป็นการแสดงโขน ละคร ระบำ รำ และการแสดงพื้นเมือง 4 ภาค จัดการแสดงประมาณ 4 -5 ชุด เช่น ราชชุดชาติตรี พิณมอลย์ รำมโหรีรำบุชาลัย ระบำโบราณคดีชุดสุโขทัย และเชิงโปงลาง เป็นต้น การแสดงแต่ละชุดจะใช้ผู้แสดงซ้ำกันได้ เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะค่าตอบแทนนักแสดง ส่วนธุรกิจด้านการสอนการแสดงนาฏศิลป์ เป็นธุรกิจที่กำลังเป็นที่นิยมอยู่ในขณะนี้ มีการเปิดโรงเรียนสอนการแสดงนาฏศิลป์ทั้งไทยและสากล เช่น ตามสถานศึกษาต่างๆ ศูนย์การค้า โรงเรียนพาทย์กุล การดนตรีและนาฏศิลป์ โรงเรียนนาฏศิลป์ Center เป็นต้น มีการกำหนดหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มย่อยเพื่อเน้นการเรียนการสอนอย่างทั่วถึงและ ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะได้เร็ว และสามารถแสดงผลงานได้เป็นอย่างดีสำหรับธุรกิจด้านเครื่องแต่งกายการแสดง เป็นธุรกิจที่มีการจัดเครื่องแต่งกายการแสดงให้เข้าธีมในลักษณะของบ้านเครื่องละคร ซึ่งแต่ละบ้านจะมีการดำเนินงานที่ต่างกัน ในเรื่อง ประเภทของชุดการแสดง อัตราค่าเช่า ความเก่าใหม่ของชุดการแสดง การกำหนดวันรับส่งชุด เกิดการชำรุดหรือสูญหาย เป็นต้น นอกจากนี้บ้านเครื่องละครยังมีบริการครบวงจร เช่น การแต่งตัว แต่งหน้า แต่งผม บางครั้งมีการแนะนำในเรื่องเครื่องแต่งกายละครอีกด้วย และในเรื่องธุรกิจด้านผลิตสื่อและอุปกรณ์การแสดง เป็นธุรกิจที่สำคัญเพราะสื่อและอุปกรณ์การแสดงจะช่วยให้การแสดงสมบูรณ์มีอรรถรสยิ่งขึ้น การดำเนินธุรกิจจัดขึ้นในนามบริษัท มีลิขสิทธิ์ มีการจัดจำหน่าย มีการกำหนดมาตรฐานของสื่อและอุปกรณ์การแสดงตามแบบอย่างของกรมศิลปากร สรุปได้ว่า ประเภทของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ด้านต่างๆ เป็นธุรกิจบริการที่เน้นในเรื่องความบันเทิงและช่วยเสริมธุรกิจบริการอื่นๆ เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร เป็นต้น ส่วนความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ เนื่องจากธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการแสดงนาฏศิลป์ไทย ที่มีการบริหารจัดการอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน เพื่อนำเสนอไปสู่ตลาดธุรกิจ ถึงแม้ว่าสภาพสังคมไทยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ค่านิยมและความต้องการในเรื่องของการแสดงนาฏศิลป์ยังมีได้สูญหายไป ในเรื่องของธุรกิจการจัดการแสดง ได้มีการจัดการแสดงในสถานที่และโอกาสต่างๆ เช่น โรงละคร โรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น ส่วนธุรกิจด้านการสอนการแสดง ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่ต้องการฝึกทักษะทางการแสดงนาฏศิลป์ไทย และสามารถแสดงผลงานได้อย่างถูกต้องและสวยงาม สำหรับธุรกิจด้านเครื่องแต่งกายการแสดง เป็นธุรกิจที่มีความต้องการเป็นอย่างมากในการเข้าธีมเครื่องละครไปใช้แต่งกายการแสดงในงานต่างๆ ซึ่งการสร้างเครื่องละครไว้ใช้เอง ถ้าเป็นการแสดงครั้งเดียวก็จะไม่คุ้มแก่การลงทุน ซึ่งปัจจุบันมีบ้านเครื่องละคร กว่า 10 บ้านที่มีไว้ให้บริการ และธุรกิจด้านการผลิตสื่อและอุปกรณ์การแสดง เป็นธุรกิจที่ตลาดต้องการเป็นอย่างมาก เพราะในเรื่องของ

เพลงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง ส่วนมากนิยมใช้เพลงที่ผลิตโดยกรมศิลปากร มีความเป็นมาตรฐานใช้กันทั่วประเทศ มีการผลิตเป็นจำนวนมาก ในลักษณะ CD VCD เป็นต้น ส่วนในเรื่องอุปกรณ์การแสดงมีการผลิตและจำหน่าย เพื่อให้เกิดความครบถ้วนถูกต้องและสวยงามของการแสดง ดังนั้นความต้องการของตลาดธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ ยังได้รับความนิยมจากผู้ที่ใช้บริการหรือผู้ชมอย่างมากในขณะนี้ และคุณสมบัติของผู้ที่อยู่ในตลาดธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ ซึ่งตลาดธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ไทย หมายถึง เจ้าของธุรกิจ หรือ เจ้าของคณะ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการแสดง การจัดการแสดง ประเภทของนาฏศิลป์ไทย รูปแบบของการแสดง เครื่องแต่งกาย การแสดง เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง การจัดเวที แสง สี เสียง และอุปกรณ์ประกอบการแสดง นอกจากนี้ควรมีความรู้ในเรื่องตลาดธุรกิจ การบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดผลตอบแทนที่คุ้มค่าแก่การลงทุน โดยเฉพาะเศรษฐกิจของไทย ในปัจจุบันซึ่งคุณสมบัติของผู้แสดง จะต้องเป็นผู้ที่ต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องการแสดงนาฏศิลป์ไทย มีบุคลิกลักษณะและรูปร่างท่าทางดี มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่ตรงต่อเวลา มีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงาน ขยันและสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ อยู่เสมอ พร้อมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วย

Abstract

The objectives of the study of Market Demand on Thai Classical Dancing Business are to categorize the types of Thai classical dancing business in present day, to observe market demand on Thai classical dancing business and to study the qualifications of people who run classical dancing business.

This study is a qualitative research. The research methodology is based upon the in-depth interviewing and the participant observation in collecting data in field process from 22 concerning people in Thai classical dancing business.

Today Thai classical dancing business is one kind of service related to a show business. It can be categorized into many types namely Thai classical dancing show business which performs the show in several places such as a theatre, a hotel, a restaurant and others which the owner will organize and manage all business alone including being producer and director at the same time. The categories of the shows ranging from Khon, play, dance, Thai classical dance to folk dance of 4 regions which normally there are 4 – 5 sets in one show. In addition, the actor in each set can play another part in the other set hence the expenses can be reduced especially the remunerations of the actors. Moreover, both Thai and international dancing academy become more and more popular business. There are plenty of these kinds of schools including classical dancing courses and small group learning are requires in order to concentrate through the content thoroughly as well as the learners can practice to improve their skill and can perform exquisitely. Meanwhile, there are some kinds of costume business for the show managing all dressing and ornaments for rent called house of play costumes. Each house is different in many ways, for instance types of costumes, rate, quality of costumes, delivery and return date, damage or lost fine. Moreover, there is an effective service like one stop service in many houses of play. They produce several kinds of media and publications including show equipments which could be considered that it is one of the main key to produce the show with perfection and appreciation. This business is conducted as a company with the copyright preserved and they distribute, set the standard of their publications according to The Fine Arts department regulations. In conclusion, several kinds of classical dancing business focus on entertaining matter and support other service business such as hotel, tourism and cuisine. Market demand on classical dancing business. Owing to the close relationship between classical dancing business and Thai classical dancing performance, business strategy should be managed and proceeded systematically in order to lead this business into market in large scale. Even though Thai social changes everyday, value and the need of people in this performance is still

exist. Thai classical dance popularity can be seen in plenty of shows in many occasions namely in theatres, hotels and restaurants, in the meantime, show business academies become wide open to the student who is interested in Thai classical dancing practice and intends to perform beautifully and can be train properly and effectively. Business in costumes for rent in several occasions is becoming on the top of the need list owing to the fact that it is unworthy to make the whole classical dancing costumes to perform just one time. There are houses of play costumes over 10 places to serve the show business and there also are many media and equipment producers in the market and the need for this is still high due to the original Thai classical songs composed by The Fine Arts department usually being required. These songs are accepted to use all over the country as a standard therefore a large number CD or DVD productions are produced continually. In equipment producing matter, there are plenty classical dancing suppliers in the market offer for the actors or users including dancing teachers. To sum up, demand on classical dancing business in the market is still in the high level due to its popularity among people who admire this kind of show. And qualifications for people who run classical business in which this study means the business owners or the theatre managers who are considered to be sophisticate in Thai classical dancing performance, show production, forms of the shows, costumes, music and songs, stage setup involving to lighting, sound setup and many equipments using in the shows. Moreover, these people should be competent in show business marketing and managing in order to earn desirable profit to invest especially Thailand economic situation today. Also, the qualifications of the actors should be considered. They should be sophisticate both in state of the art and performance in Thai classical dance. In Thai style, the actors should be good personality along with good physical appearance and they should commit themselves to their responsibility, punctuality, show hospitality to their co-workers, be industrious and be creative thinking person including be open minded to any opinion.

Keywords : Market , Thai Classical Dancing , Business

บทนำ

ในปัจจุบันนี้ธุรกิจถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญต่อสังคมไทย ซึ่งการดำเนินธุรกิจจะเกี่ยวข้องกับทุกคนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การดำเนินชีวิตประจำวันประชาชนจะต้องใช้สินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อการอุปโภคบริโภค ทำให้มาตรฐานในการครองชีพมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ธุรกิจเป็นแรงผลักดันส่งผลทำให้สังคมและเศรษฐกิจของประเทศมีความก้าวหน้า ประชาชนมีงานทำมีรายได้มีสินค้าและบริการได้ใช้ตามที่ตนต้องการ ธุรกิจจึงเกิดขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์สามารถตัดสินใจเลือกสินค้าที่ตนมีความพึงพอใจมากที่สุด

สมโภชน์ สวัสดิกุล ญ อัยุชยาและอินทริรา ช่วงสุนิซ (2526 : 3) ได้อธิบายไว้ว่า งานธุรกิจ หมายถึงงานผลิตสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภคและบริการต่าง ๆ ซึ่งคำว่าบริการนั้น หมายถึง การรับใช้ การเกื้อกูล มีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Sevice" งานด้านธุรกิจ ยังรวมถึงการบริหาร คือการควบคุมดูแลกิจการ งานผลิตสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค เช่น อาหารและเครื่องนุ่งห่ม ผลิตบริการต่างๆ เช่น โรงแรม สำนักงานทนายความ ตลอดจนการสื่อสารเกี่ยวกับงานการค้าระหว่างผู้ผลิต คนกลาง ผู้ขายและผู้บริโภค

ธุรกิจยังเป็นพลังผลักดันที่สำคัญที่ครอบคลุมไปทั่วสังคม เป็นที่ก่อให้เกิดการว่าจ้างแรงงาน เป็นแหล่งที่ใช้ทรัพยากรมากที่สุด เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดรายได้และภาษีอากร ซึ่งแต่ละปัจจัยนี้ มีอิทธิพลก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม มีการซื้อขาย การให้บริการ การรับบริการ ตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายแจกสิ่งต่างๆ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างรวมกันไป ระบบของการดำเนินงานของธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ เทคโนโลยีต่างๆ สังคม การเมือง การบริหารงาน รสนิยมของลูกค้า ฯลฯ ส่งผลกระทบต่อทั้งภาคอุตสาหกรรมในแต่ละธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นธุรกิจและผู้บริหารจะต้องมีการติดตามข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากภายในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนงานของ

ธุรกิจ ทำให้การดำเนินงานของกิจการทันต่อเหตุการณ์และสนองตอบต่อความต้องการลูกค้าได้ทันทั่วถึง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการตลาดเพื่อสนองความต้องการนั้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร ซึ่งเกิดขึ้นจากความพึงพอใจของลูกค้า ตลอดจนความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

ธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ จัดเป็นธุรกิจประเภทหนึ่งซึ่งช่วยเสริมธุรกิจบริการ และมุ่งเน้นในด้านการบันเทิง มีการบริหารจัดการในหลายรูปแบบที่เกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์ เพื่อสนองความต้องการของตลาดและเป็นที่ยอมรับของคนไทยและต่างประเทศ ซึ่งได้อาศัยธุรกิจเป็นหนทางในการผลิตงานต่างๆ เหล่านี้ขึ้นมาเพื่อนำออกสู่ตลาด ทำให้ผู้บริโภคหรือผู้ชมเกิดสุนทรียะและเป็นแรงผลักดันให้การสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์ไทยคงอยู่ตลอดไป ซึ่งการแสดงส่วนมากจะแสดงถึงความงามเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยที่ดี นอกจากนั้นธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์มีผลต่อธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอย่างมากในการเชิดชูและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม โดยการจัดการแสดงตามประเพณีของแต่ละท้องถิ่นหรือในสถานที่ต่างๆ เช่น ห้องอาหาร โรงแรม โรงละคร เป็นต้น ซึ่งการแสดงในแต่ละที่มีการนำเสนอที่แตกต่างกันออกไปมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การทำธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์นี้มีผลทำให้เงินตราต่างประเทศเข้ามาอย่างมากมาย พร้อมทั้งสร้างชื่อเสียงของประเทศ และเป็นการดึงดูดลูกค้าอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าในวงการธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์มีการจัดการแสดงในรูปแบบต่างๆ และมีการแข่งขันในเชิงธุรกิจทุกประเภทโดยเฉพาะการบริการด้านร้านอาหารและโรงแรมซึ่งเป็นสถานที่ที่ย่อมมีกลวิธีในการดึงดูดลูกค้าให้เข้ามาใช้บริการ การจัดการแสดงนาฏศิลป์จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจ โดยแต่ละแห่งจะมีวิธีการจัดการแสดง รูปแบบการแสดง อัตราค่าแรง ตลอดจนความนิยมของลูกค้าที่มีต่อชุดการแสดงที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้งานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ เป็นการจัดการแสดงนาฏศิลป์ซึ่งจะมีผลนำไปสู่การดำเนินธุรกิจประเภทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดง อันได้แก่ ธุรกิจด้านการจัดการแสดงนาฏศิลป์ ธุรกิจด้านการสอนการแสดงนาฏศิลป์ ธุรกิจด้านเครื่องแต่งกายการแสดง ธุรกิจด้านผลิตสื่อและอุปกรณ์การแสดง และธุรกิจด้านการจัดสถานที่และเวทีการแสดง ซึ่งแต่ละประเภทจะมีการบริหารจัดการเรื่องการตลาดธุรกิจในด้านนั้นๆ เพื่อช่วยให้การจัดการแสดงนาฏศิลป์ครบองค์ประกอบของการแสดงซึ่งเป็นไปด้วยความสวยงามและเกิดความประทับใจแก่ผู้ชม ทำให้เกิดความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ และสามารถดำรงอยู่ได้สำหรับสังคมไทยในทุกวันนี้

ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาถึงความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมงานทางด้านการศึกษาอันเป็นมรดกวัฒนธรรมที่ควรแก่การอนุรักษ์ ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรศิลปะการแสดง ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2549 ในรายวิชาการจัดการธุรกิจการแสดง รวมทั้งเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรศิลปะการแสดง นอกจากนี้ยังใช้ในการวางแผนในการเตรียมและพัฒนานักศึกษาให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดธุรกิจทางการแสดงนาฏศิลป์ไทยด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภทของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์
3. เพื่อหาคุณสมบัติของผู้ที่อยู่ในตลาดธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการของตลาดในธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ไทยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยศึกษาจากเจ้าของธุรกิจ ผู้ที่ในวงการแสดงและผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาภาคสนาม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาประเภทของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

- 1) การศึกษาเอกสารจากหนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย เกี่ยวกับประเภทของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์
- 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เจ้าของธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ในปัจจุบัน ผู้

ที่อยู่ในวงการแสดง และผู้ที่เกี่ยวข้อง

3) การศึกษาภาคสนาม ไปสังเกตการดำเนินการธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ การจัดการแสดง พร้อมกับการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 การศึกษาความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ในปัจจุบัน

1) นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร ร่วมกับการสัมภาษณ์ และการศึกษาภาคสนาม เกี่ยวกับความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นกรอบคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

2) สัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจ จำนวน 7 คน ในเรื่องความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

3) สัมภาษณ์ผู้ที่อยู่ในวงการการแสดงนาฏศิลป์ โดยสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 10 คน ในเรื่องความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

4) สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงนาฏศิลป์ โดยสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 5 คน ในเรื่องความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

ขั้นที่ 3 การศึกษาคุณสมบัติของผู้ที่อยู่ในตลาดธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

1) ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์ และการศึกษาภาคสนาม เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่อยู่ในตลาดธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของคณะและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหากรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่อยู่ในตลาดธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

2) สัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจจำนวน 7 คน ในเรื่องคุณสมบัติของผู้ที่อยู่ในตลาดธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

3) รวบรวมข้อมูล เพื่อประมวลความคิดเห็นและข้อสรุป

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ ผู้ที่อยู่ในวงการแสดงนาฏศิลป์และผู้ที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปเกี่ยวกับธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์และนำเสนอความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

ขั้นที่ 5 การสังเคราะห์ความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์

1) นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์นำมาสังเคราะห์และให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ

2) นำผลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความเหมาะสม

3) นำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัย มาเขียนรายงานผลการวิจัย จัดทำร่างรายงานการนำเสนอผลการวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องตามข้อเสนอแนะและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เน้นในการเก็บข้อมูลเชิงลึก (In – depth Interview) จากเจ้าของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ ผู้ที่อยู่ในวงการแสดงนาฏศิลป์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยจะศึกษาความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) การศึกษาเอกสาร ดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือ ตำรา งานวิจัย วารสาร ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย แล้วสรุปผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

(2) การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ ผู้ที่อยู่ในวงการแสดงนาฏศิลป์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

(3) การสังเคราะห์ความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ ผู้วิจัยสังเคราะห์จากข้อมูลที่มีประมวลผลได้มาทั้งหมดและส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) โดยการแบ่งข้อมูลเป็นหัวข้อที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และจัดกลุ่มเนื้อหาเป็นแต่ละประเด็น โดยนำเสนอข้อค้นพบในรูปของการพรรณนาความเป็นหลัก

ส่วนที่ 2 การสรุปผลและวิเคราะห์ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์ตามกรอบคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เป็น 3 กลุ่มคือ

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เพื่อหาข้อสรุป

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อค้นพบ

(3) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และออกภาคสนาม เพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันข้อมูล

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ มีประเด็นที่นำมาสรุปและอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาประเภทของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ในปัจจุบันนั้น จัดเป็นธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการแสดง สามารถแบ่งออกได้หลายประเภท อันได้แก่ ธุรกิจด้านการจัดการแสดงนาฏศิลป์ เป็นธุรกิจที่มีการบริหารจัดการแสดงในสถานที่ต่างๆ เช่น โรงละคร โรงแรม ร้านอาหาร และสถานที่อื่น ๆ มีรูปแบบของการจัดการแสดงในลักษณะการแสดง โขน ละคร ระบำ รำ และการแสดงพื้นเมือง 4 ภาค การแสดงประมาณ 4 -5 ชุด เช่น ราชัดชาตรี ฟ้อนแพน รำมโหรีรำภูษาโยน ระบำโบราณคดีชุดลพบุรี และเซิ้งสวิง เป็นต้น การแสดงแต่ละชุดจะใช้ผู้แสดงซ้ำกันได้ เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะค่าตอบแทนนักแสดง ในขณะที่เดียวกันมีการคัดเลือกนักแสดงที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับออรอนงค์ ปัญญาวงค์ (2539 : 55) ได้กล่าวถึง ทางศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่ การคัดเลือกนักแสดง จะเน้นที่รูปร่างหน้าตาสวยงามของนักแสดงเป็นส่วนสำคัญ เพราะเป็นเหตุจูงใจอย่างหนึ่งชักชวนให้ผู้ชมเข้ามาชมการแสดง จะรับประทานอาหาร มาตรฐานความสูงของนักแสดงที่ศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่แห่งนี้ จะต้องมีความสูงตั้งแต่ 150 เซนขึ้นไป และจะต้องเปรียบเทียบกับส่วนสัดของนักแสดงในแต่ละคนด้วยให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสม และนักแสดงทุกคนเมื่อเข้ามาสมัครทำงานที่นี่ ก็ต้องมีการฝึกซ้อมการแสดงหรือมีการต่อท่ารำให้กับนักแสดงนาฏศิลป์ที่ไม่มีพื้นฐานซึ่งก็จะใช้ต่อนักแสดง 1 คน ประมาณ 1 เดือน สำหรับนักแสดงที่ศึกษาทางด้านนาฏศิลป์โดยตรง จะใช้เวลาในการฝึกซ้อมประมาณ 2 วัน ส่วนเครื่องแต่งกายการแสดง เจ้าของธุรกิจเป็นผู้จัดเตรียม เจ้าของธุรกิจการแสดงหรือเจ้าของคณะ จะดำเนินธุรกิจเพียงคนเดียว นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงรูปแบบของการแสดงอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดจุดสนใจของผู้ชมที่เข้ามาชมการแสดง

ส่วนธุรกิจด้านการสอนการแสดงนาฏศิลป์ เป็นธุรกิจที่กำลังเป็นที่นิยมอยู่ในขณะนี้ มีการเปิดโรงเรียนสอนการแสดงนาฏศิลป์ทั้งไทยและสากล เป็นการศึกษาในเวลาและนอกสถานที่ เช่น ตามสถานศึกษาต่างๆ ศูนย์การค้า โรงเรียนพาทย์กุลการดนตรีและนาฏศิลป์ โรงเรียนนาฏศิลป์ Center เป็นต้น มีการกำหนดหลักสูตร เช่น หลักสูตรเบื้องต้น หลักสูตรมาตรฐาน หลักสูตรขั้นสูง และจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มย่อยเพื่อเน้นการสอนอย่างทั่วถึงและ

ผู้เรียนฝึกทักษะได้เร็ว และสามารถแสดงผลงานได้เป็นอย่างดี การสอนของครูจะต้องมีความกระตือรือร้น ซึ่งสอดคล้องกับ อมรา กล้าเจริญ (2535 :77) ได้กล่าวไว้ว่า ครูผู้สอนนาฏศิลป์ มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการสอนนาฏศิลป์ให้สัมฤทธิ์ผล ครูมีความอดทน และรู้จักอดทนเมื่อเห็นนักเรียนช้า ในบางครั้งจะพบว่านักเรียนจะไม่มีสมาธิสำนึกในเรื่องของจังหวะเพลง ครูจะต้องมั่นใจว่านักเรียนต้องทำได้ รู้จังหวะได้ จะช้าหรือเร็วเท่าไร ทุกคนมีปฏิกริยาตอบสนองต่อเสียงดนตรีและเข้าใจจังหวะ ซึ่งบางครั้งความเข้าใจและการรับรู้จะอยู่เพียงภายในแต่เมื่อปฏิบัติจริงๆ กล้ามเนื้อไม่สามารถเคลื่อนไหวได้รวดเร็วตามที่ใจต้องการซึ่งครูจะต้องให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่นักเรียนที่ช้าด้วย

สำหรับธุรกิจด้านเครื่องแต่งกายการแสดง เป็นธุรกิจที่มีการให้บริการเช่าอิมเครื่องละคร ซึ่งแต่ละบ้านจะมีการดำเนินงานที่ต่างกัน ในเรื่อง การผลิต ประเภทของชุดการแสดง อัตราค่าเช่า ความเก่าใหม่ของชุดการแสดง การกำหนดวันรับส่งชุด เกิดการชำรุดหรือสูญหาย เป็นต้น นอกจากนี้บ้านเครื่องละครยังมีบริการครบวงจร เช่น การแต่งตัว แต่งหน้า แต่งผม บางครั้งมีการแนะนำในเรื่องการแสดงละคร เครื่องแต่งกายการแสดง เป็นต้น และในส่วนของ การผลิตและการจัดการธุรกิจ จะดำเนินการโดยเจ้าของจะดำเนินการเอง ซึ่งสอดคล้องกับ อรุณพัฒนา ชินพันธ์ (2549 : 79) บ้านเครื่องละคร เป็นบ้านเครื่องละครที่มีการให้บริการเช่าอิมมาเป็นเวลานาน การจัดการแต่ละบ้านก็จะแตกต่างกันออกไปโดยเฉพาะการผลิตเครื่องแต่งกายขึ้นเครื่องพระ นาง ยักษ์ และลิง เจ้าของบ้านจะเป็นผู้ที่กำหนดลายและรูปแบบซึ่งจะยึดแบบแผนจากกรมศิลปากรเป็นหลัก

และธุรกิจด้านผลิตสื่อและอุปกรณ์การแสดง เป็นธุรกิจที่มีการกำหนดมาตรฐานของสื่อและอุปกรณ์การแสดงตามแบบอย่างของกรมศิลปากร ซึ่งงานแต่ละชิ้นจะมีคุณค่ามากต่อการแสดงนาฏศิลป์ โดยเฉพาะอุปกรณ์การแสดงมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์เป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับอมรรัตน์ สินธูชัย (2540 : 37) ได้กล่าวว่า ธุรกิจอุปกรณ์การแสดง เป็นธุรกิจที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ประเภทหัวโขน และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการแสดง มีการสืบทอดศิลปะและการสนับสนุน มาจนถึงปัจจุบันนี้

ดังนั้น ประเภทของธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ในแต่ละบ้าน ล้วนเป็นธุรกิจที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ที่มีความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทย ไปใช้ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต เพื่อเสริมรายได้ให้กับครอบครัวอีกด้วย

2. การศึกษาความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์นั้น ธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์นั้นเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการแสดงนาฏศิลป์ไทย ได้มีการจัดการแสดงในสถานที่และโอกาสต่างๆ เช่น โรงละคร โรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น การแสดงนาฏศิลป์นี้มีผู้สนใจและมีการบริหารจัดการแสดง ซึ่งสอดคล้องกับ บัณฑิต เสนาณรงค์ (2537 : 1) มีสาเหตุมากมายที่นาฏศิลป์มีผู้สนใจจึงถูกจัดขึ้นตามสถานที่ต่างๆ เช่น งานสังสรรค์ วันเกิด เกษียณอายุราชการ งานแต่งงาน งานศพ ขยายที่ได้ แก่น ในปัจจุบันนี้นิยมจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทย ซึ่งถือว่าเป็นของมีค่าศิลปะชั้นสูง เพื่อส่งเสริมให้งานนั้นมีค่าและยิ่งใหญ่เป็นหน้าเป็นตาให้กับเจ้าของงาน ยิ่งปีนี้เป็นปีอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยตามหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจนิยมจัด เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล แม้แต่งานศพก็เป็นที่นิยมจะต้องมีการแสดงนาฏศิลป์ โขนละครเพื่อเชิดชูหน้าตาของเจ้าภาพ แนวความคิดนี้เกิดจากผู้ที่ได้รับความประทับใจจากประสบการณ์โดยตรง โดยได้ชมการแสดงในงานต่าง ๆ แล้วเกิดความประทับใจศิลปะอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม จึงต้องการจะเป็นเจ้าของงาน เพื่อให้ผู้อื่นได้ชื่นชมบ้าง จากตาต่อตา ปากต่อปาก จึงแพร่หลายขึ้น ได้เฝ้าบางรายที่มีความสามารถจัดการแสดงได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีงานรับแสดงมากมายและมีรายได้สูงมาก จะเห็นได้ว่า ความต้องการที่จะให้มีการจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทย ได้รับความนิยมนมาจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าในอนาคตก็ยังคงอนุรักษ์ไว้ได้ เช่นการแสดงโขน ได้มีการสนับสนุนจากสมเด็จพระราชินี ให้มีการสร้างเครื่องละครและจัดการแสดงขึ้นโดยกรมศิลปากรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบและดำเนินการจัดการแสดง นอกจากนี้ยังให้มีการเรียนการสอนทางด้านการแสดงโขนอีกด้วย

ธุรกิจด้านการสอนการแสดง มีนักเรียนเป็นจำนวนมากที่สนใจในเรื่องการแสดงนาฏศิลป์ จึงได้มีโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่ต้องการฝึกทักษะทางด้านนาฏศิลป์ไทย และสามารถแสดงผลงานได้อย่างถูกต้องและสวยงาม ธุรกิจในเรื่องการเรียนการสอนนี้ นอกจากจะให้ผู้เรียนเกิดความรักในศิลปะแขนงนี้แล้ว ยังเป็นแรงผลักดัน

ให้เกิดศิลปินใหม่ ๆ เกิดขึ้นอันมีคุณค่าและเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งตรงกับความมุ่งหมายในการสอนศิลปศึกษาของ อารภณ์ มนต์วิสาตร์ (2517 : 269) กล่าวว่า การส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติเหมาะสมแก่วันดังนี้ ให้เด็กแสดงความรู้สึกรักใคร่ ความสนใจ และความถนัดตามธรรมชาติออกโดยเสรี ให้อุบายใช้ศิลปะเพื่อส่งเสริมความเจริญทางด้านจิตใจและอารมณ์ ให้มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของบุคคลและชุมชน ให้มีความชื่นชมและรู้คุณค่าในศิลปะของชาติ ให้อุบายใช้ศิลปะเพื่อความเพลิดเพลิน ร่าเริง และผ่อนคลายอารมณ์ในเวลาว่าง ให้อุบายฟังเพลง ร้องเพลงพ็อนรำ ฟังและเล่นดนตรีพอสมควร จากความมุ่งหมายนี้ เป็นสิ่งที่ดีและนำศิลปะไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

ธุรกิจด้านเครื่องแต่งกายการแสดง เป็นธุรกิจที่มีความต้องการเป็นอย่างมากในการเช่ายืมเครื่องละครไปใช้ใน งานต่าง ๆ บ้านเครื่องละครจะมีเครื่องละครหลายประเภท มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และได้มาตรฐานของ เครื่องละครตามแบบอย่างของกรมศิลปากร ในเรื่องของราคาค่าเช่ายืม จะกำหนดโดยเจ้าของบ้าน อาจคิดเป็นรายวัน หรือเป็นครั้ง หรือคิดตามความเก่าใหม่ของชุด ดังนั้นการสร้างเครื่องละครไว้ใช้เอง ถ้าเป็นการแสดงครั้งเดียวก็จะไม่คุ้มค่าแก่การลงทุน ซึ่งปัจจุบันมีบ้านเครื่องละคร กว่า 10 บ้านที่มีไว้ให้บริการ ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล นอกจากนั้นยังมีการผลิตและการจัดการเชิงวัฒนธรรมอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ อรวรรณา ชินพันธ์ (2549 : 77) ได้กล่าวว่า บ้านเครื่องละครของคุณศิริรัตน์ ปานเสน เป็นบ้านเครื่องละครที่ดำเนินการในเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ได้สืบ ทอดกันมา ในเรื่องของรูปแบบ เครื่องแต่งกายยืมเครื่อง พระ นาง ยักษ์ และลิง ที่เป็นแบบดั้งเดิมโบราณ เช่น สุวรรณกันถอบ ที่บ้านนี้จะแยกชั้นออกจากกัน แต่เวลาที่ใช้จะอยู่ติดกันนอกจากนั้นยังมีการแสดงหุ่นกระบอก การแสดงลิเกทรงเครื่อง การแสดงโขนโรงใหญ่

ธุรกิจด้านการผลิตสื่อและอุปกรณ์การแสดง เป็นธุรกิจที่ตลาดต้องการเป็นอย่างมาก เพราะในเรื่องของเพลง และดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง ในรูปแบบของ CD VCD และส่วนมากนิยมใช้เพลงที่ผลิตโดยวงดนตรีและนักแสดง ของกรมศิลปากร มีความเป็นมาตรฐานใช้กันทั่วประเทศ มีการผลิตเป็นจำนวนมาก เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการ ของผู้แสดง รวมถึงครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทยด้วย ซึ่งจะใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ให้นักเรียนเกิดสุนทรียภาพและเห็นคุณค่าในความงามของการแสดง ส่วนในเรื่องอุปกรณ์การแสดง ได้มีการจัดสร้างเพื่อจำหน่ายสำหรับผู้แสดงหรือผู้ที่ ต้องการใช้รวมถึงครูอาจารย์ ที่นำมาใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ เพื่อให้เกิดความถูกต้องและงดงาม

ดังนั้นความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ เป็นสิ่งที่เจ้าของธุรกิจแต่ละประเภทจะต้อง คำนึงถึงความต้องการของตลาด และจะต้องเน้นในเรื่องของความถูกต้องตามแบบแผนของกรมศิลปากรเป็นหลัก จึง สามารถจะดำเนินธุรกิจอยู่ได้ โดยเฉพาะการจัดการแสดง การสอนการแสดง การให้เช่ายืมเครื่องแต่งกายการแสดง การผลิตสื่อและอุปกรณ์การแสดง

3. คุณสมบัติของผู้ที่อยู่ในตลาดธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ กล่าวคือ ผู้ที่อยู่ในตลาดธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์จะ เกี่ยวข้องกับเจ้าของธุรกิจ หรือ เจ้าของคณะ จะต้องมีความสัมพันธ์ คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการแสดง การจัดการแสดง ประเภทของนาฏศิลป์ไทย รูปแบบการแสดง เครื่องแต่งกายการแสดง เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง การจัดเวที แสง สี เสียง และอุปกรณ์ประกอบการแสดง นอกจากนั้นควรมีความรู้ในเรื่องตลาดธุรกิจ การบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดผลตอบแทนที่คุ้มค่าแก่การลงทุน โดยเฉพาะเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน ซึ่งเจ้าของธุรกิจ ส่วนมากจะดูแลในเรื่องต่าง ๆ เช่น การคัดเลือกนักแสดง การฝึกซ้อม การวางระเบียบของการทำงาน การจัดสถานที่ การแสดง การจัดเตรียมจัดหาอุปกรณ์ประกอบการแสดง ส่วนผู้แสดง จะต้องมีความสัมพันธ์ เป็นผู้ที่ต้องมีความรู้ ความสามารถในการแสดงนาฏศิลป์ไทย มีบุคลิกลักษณะท่าทางดี มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่ตรงต่อเวลา มี หน้าที่ต่อเพื่อนร่วมงาน ชยันและสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ อยู่เสมอ พร้อมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยซึ่ง สอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ พงศ์ทองคำ (2539 : 206) ได้กล่าวว่า การคัดเลือกนักแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ พิจารณาจากผู้ที่มีความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทยมาโดยตรง เพราะมีพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์และสามารถทำได้หลายชุด การแสดง ผู้ที่มาสวมครีส่วนมากมาจากการแนะนำจากเพื่อนที่ทำงานเป็นผู้แสดงของคุณเคยอยู่ก่อนแล้ว ผู้สมัครจะต้อง มาสมัครด้วยตนเองที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ ของโรงแรมโอเรียนเต็ลกับเจ้าของคณะโดยตรงและจะพิจารณาผู้สมัครจาก

รูปร่างหน้าตาที่สมส่วนกัน นอกจากพิจารณารูปร่างหน้าตาแล้ว ยังดูความสามารถในการแต่งหน้า ทำผม และแต่งตัว
เองได้หรือไม่ ตลอดจนความสามารถในการร่ายรำหรือไม่ เมื่อทดสอบดูแล้วถ้าปฏิบัติได้จริงก็จะรับเข้าทำงาน

ดังนั้นคุณสมบัติของผู้ที่อยู่ในตลาดธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ จะเกี่ยวข้องกับเจ้าของคณะหรือเจ้าของธุรกิจการ
แสดงและนักแสดง ซึ่งจะมีบทบาทมากในการดำเนินธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ โดยเฉพาะมีความรู้ความสามารถในด้าน
การแสดงนาฏศิลป์ไทย การกำหนดหน้าที่และคุณสมบัติอย่างชัดเจน จะช่วยให้ตลาดธุรกิจนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
และมีมั่นคง และมีแนวโน้มในการดำเนินธุรกิจต่อไปได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องความต้องการของตลาดในงานธุรกิจการแสดงนาฏศิลป์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรมีการวิจัย
เกี่ยวกับแหล่งหรือโรงละครที่มีการจัดการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานครและภูมิภาค เพื่อเป็นการสืบสานงานด้าน
ธุรกิจการแสดงต่อไป พร้อมทั้งหาแนวทางและรูปแบบของธุรกิจในการจัดการแสดงที่มีปรากฏอยู่ในขณะนี้ และมีการ
ศึกษาวิจัย เรื่องแนวโน้มและผลกระทบที่มีต่อการดำเนินธุรกิจการแสดงในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกิดขึ้นอันเป็น
องค์ความรู้ทางวิชาการเป็นมาตรฐาน มีความแม่นยำชัดเจนต่อผู้สนใจรุ่นหลังสามารถค้นคว้าข้อมูลนำไปปฏิบัติจริงได้
ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรองแก้ว อยู่สุข. 2537. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประยูรวงศ์.
- จินตนา สุนทรธรรม. 2523. ธุรกิจเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : มิตนราการพิมพ์.
- นิพันธ์ จิตประสงค์. 2525. ธุรกิจเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2537. พัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- ปัทมาวดี เสนาณรงค์. 2537. ธุรกิจการรับงานแสดงนาฏศิลป์นอกสถานที่. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทีน พวงสำลี. 2541. หลักนาฏศิลป์. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- พาณี สีสวย. 2541. สุนทรียของนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : จุรินทร์ไทย.
- วินิต เกตุขำ. 2522. หลักการสอน. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- สุมิตร เทพวงษ์. 2541. นาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอ เอส พรินติ้ง เฮ้าท์
- สุรพล วิรุฬกรักษ์. 2547. หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรทิพย์ ตีระโสภิต. 2539. แนวทางการนำเสนอรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทยในร้านอาหารสี่ลมวิลเลจ.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ พงศ์ทองคำ. 2539. นาฏศิลป์ไทยในร้านอาหาร. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรรัตน์ สินธุชัย. 2540. ธุรกิจการประกอบการแสดงของนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา กล้าเจริญ. 2535. วิธีสอนนาฏศิลป์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อรอนงค์ ปัญญาวงศ์. 2539. บทบาทนาฏศิลป์ไทยในร้านอาหาร : ศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ มนตรีศาสตร์. 2517. วิชาชีพชุดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาของคุรุสภา ศึกษานาฏศิลป์.
กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของคุรุสภา.
- Kotler, Philip. 1997. **Marketing management : analysis, planning, Implementation and control.**
New Jersey : A Simon & Schuster Company

พฤติกรรมการบริโภคอาหาร และระดับภาวะโภชนาการของนักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม

Consumption Behavior and Nutrition status of Elementary Students, Samut Songkhram Province

วิทยากร สอนสนาม, วิวัน ละมุนเทียร, เพ็ญญา ฤทธิรงค์, จิระประภา ศรีสารคามไกรทอง, พาณี ยิ่งใจยุทธ
วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ระดับภาวะโภชนาการ และความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการบริโภคอาหารกับระดับภาวะโภชนาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งประมาณค่าจากตาราง Yamane และสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random sampling) ได้จากอำเภอเมืองสมุทรสงครามจำนวน 240 คน อำเภอบางคนที่จำนวน 80 คน และอำเภออัมพวาจำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เครื่องชั่งน้ำหนัก แถบวัดส่วนสูง กราฟการเจริญเติบโตตามเกณฑ์ช่วงอายุของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อสำรวจและประเมินระดับภาวะโภชนาการของร่างกาย และ แบบประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหารซึ่งคณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคจำนวน 25 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของโครงสร้างเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำไปทดสอบกับกลุ่มทดสอบที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) เท่ากับ 0.765 จากนั้นปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการบริโภคโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารรวมเท่ากับ 3.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.736 2) ระดับภาวะโภชนาการส่วนใหญ่อยู่ระดับปกติ จำนวน 298 คนคิดเป็นร้อยละ 74.5 รองลงมาผอม จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 ค่อนข้างผอม จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 7.8 ค่อนข้างอ้วน จำนวน 20 คนคิดเป็นร้อยละ 5.0 และอ้วนมีจำนวนน้อยที่สุด 4 คนคิดเป็นร้อยละ 2.5 3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคอาหารและระดับภาวะโภชนาการพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการบริโภคอาหาร, ระดับภาวะโภชนาการ, เด็กประถมศึกษา

Abstract

This is a survey research study. The purpose of the research were to study food consumption behavior, level of nutrition and the correlation between food consumption behavior and nutrition levels among elementary school students in Samut Songkhram Province. The sample size are 400 people that estimate by Yamane table used the multi-stage sampling (Multi-stage Random sampling) from Muang District of 240 people, 80 people from Khonthi and Amphawa of 80 people. The instrument for collecting data were mechanical personal scale, height measure and Growth chart of the Ministry of Health to explore and evaluate the level of nutrition status of the body. The questionnaires that use for collecting food consumption behavior, which created by the researchers consists of two parts: Part 1; background information data and Part2 ; food consumption behavior using a scale of items evaluated (Rating Scale) 4 level; 25 items. Validated the accuracy of the content structure from three experts and then take it to try out with group tests

of similar samples of 40 persons. To determine the validity coefficient alpha (α -Coefficient) was 0.765, and then amended before take it to test to sample group.

The results showed that 1) consumption behaviors included in the level of good. The average consumption behavior included was 3.13 and standard deviation was 0.736 2) nutrition levels status in most normal level of 298 persons or 74.5 percent. Followed by meager number of 41 persons or 10.3 percent of 31 people think is quite thin as 7.8 percent of very obese people 20 percent were obese and 5.0 minimum 4 persons or 2.5 percent. 3) were significance of statistical of the correlation between food consumption behavior and level of nutrition status .

Keywords: behavior, food consumption, nutritional level, elementary school students.

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมากทำให้ประชาชนมีแบบแผนชีวิตเป็นแบบประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศทางตะวันตกมากขึ้น รวมทั้งมีสังคมเมืองเพิ่มขึ้น การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจนี้ทำให้มีการพัฒนาด้านอาหารไปด้วยคือ มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการผลิตอาหาร การแปรรูปอาหาร การกระจายอาหารและการตลาด การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลกระทบต่อโภชนาการของเด็กทั้งวัยเรียน วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่คือ มีการบริโภคพลังงานจากอาหารโดยเฉพาะกรดไขมันอิ่มตัวจากไขมันสัตว์และน้ำตาลทรายขาวสูงขึ้นไป นอกจากนี้ยังบริโภคเนื้อสัตว์และโคเลสเตอรอลมากขึ้นด้วยแต่มีการบริโภคคาร์โบไฮเดรตเชิงซ้อนและใยอาหาร ผักและผลไม้ลดลง ขณะเดียวกันมีกิจกรรมการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกาย และมีการพักผ่อนหย่อนใจลดลง และชอบดูโทรทัศน์มากขึ้น (World Health Organization, 2004)

นอกจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลกระทบต่อโภชนาการแล้ว ยังมีปัจจัยอีกหลายปัจจัย เช่น รายได้ ราคาสินค้า ความชอบและความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ปัจจัยทั้งหมดนี้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างซับซ้อน และท้ายที่สุดก็หลอมรวมกันเป็นพฤติกรรมการกินของบุคคลนั้นๆ (World Health Organization, 2004) สำหรับสภาพปัญหาโภชนาการของคนไทยซึ่งประกอบด้วยภาวะขาดสารอาหาร โภชนาการเกินและการได้รับสารพิษปะปนในอาหาร ปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมานี้มีความรุนแรงแตกต่างกันไปจากอดีต จากการติดตามสถานการณ์ปัญหาการขาดสารอาหารของกระทรวงสาธารณสุขพบว่า ความชุกของโรคขาดโปรตีนและพลังงานระดับหนึ่ง ระดับสอง และระดับสามในปี พ.ศ. 2525 เท่ากับร้อยละ 35.66, 13.00 และ 2.13 ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2540 เท่ากับร้อยละ 8.48, 0.58, 0.00 ตามลำดับ สำหรับความชุกของโรคอ้วนในประเทศไทยมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นในทุกกลุ่มอายุในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2538 (แสงโสม สีนะวัฒน์, นิรมล ดามาพงษ์ และนันทจิต บุญมงคล, 2541) และจากการสำรวจ ภาวะโภชนาการในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2545 จำนวน 16,382 คน และในปี 2546 จำนวน 9,585 คนพบมีนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน (เริ่มอ้วนและอ้วน) ร้อยละ 7.9 และ 9.7 ตามลำดับ (กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2550) การศึกษาภาวะโภชนาการในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านห้วยทรายซึ่งเป็นโรงเรียนประชาบาลและตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 69 คน ในปีการศึกษา พ.ศ. 2541 พบมีนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ร้อยละ 11.6 (พัชราภรณ์ อารีย์, ละออง ดันดีศิริรินทร์, นิลพรรณ, รัตนดิไลพานิชย์, ศักดา พริ้งลำภู และ พันทิพย์ จอมศรี, 2546)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550 - 2554) ได้กำหนดให้จำนวนเด็กนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกินสูงเกินกว่าร้อยละ 10 เป็นปัญหาที่สำคัญและต้องให้ความสนใจของประเทศและเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน แสดงให้เห็นว่าเด็กวัยเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกินนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงภาวะโภชนาการนอกจากนี้ภาวะน้ำหนักเกินในเด็กขณะเป็นวัยรุ่นยังมีความสัมพันธ์กับความอ้วนในวัยผู้ใหญ่มากกว่าการมีภาวะน้ำหนักเกินในเด็กขณะเป็นวัยเด็กเล็ก (Martorell, 2003) และหนึ่งในสามของเด็กที่อ้วนตั้งแต่อายุ 7 ปี ทำให้มีภาวะอ้วนในวัยผู้ใหญ่ร้อยละ 40 ในขณะที่เด็กอ้วนวัยรุ่นทำให้เกิดภาวะอ้วนในผู้ใหญ่ถึงร้อยละ 70-80 ภาวะอ้วนใน

ผู้ใหญ่นี้เป็นปัจจัยเสี่ยงของโรคที่สำคัญหลายโรคด้วยกัน เช่น โรคหัวใจ ขาดเลือด โรคเมเร็ง โรคความดันโลหิตสูง ภาวะไขมันในเลือดสูง โรคเบาหวาน และโรคข้ออักเสบเป็นต้น ดังนั้นการป้องกันและการแก้ไขภาวะอ้วนตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะในเด็กวัยรุ่นจึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อเด็ก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้บรรจุเรื่องอาหารและโภชนาการไว้ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในหน่วยที่ 1 สิ่งมีชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543) กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความคิด สติปัญญา ค่านิยม สามารถดำรงชีวิต แก้ปัญหา พัฒนาและปรับปรุงชีวิตของตนเอง ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม การเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการเป็นการเตรียมคนเพื่อให้สามารถคิด สนใจ แก้ปัญหา พัฒนาชีวิต ซึ่งจะต้องปลูกฝังค่านิยม ทศนคติ อันจะมีผลต่อการดำรงชีวิตให้แก่ผู้เรียนด้วย การปลูกฝังค่านิยมเกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่ถูกต้องนับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ถูกต้องและเป็นค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ควรก่อให้เกิดในเด็กประถมศึกษา

ปัญหาพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกต้องของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของประเทศไทย เพราะมีผลกับภาวะโภชนาการ แต่เนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคเกิดจากปัจจัยที่ซับซ้อนของตัวบุคคล และสิ่งแวดล้อมแม้แต่ในผู้ที่มีการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อภาวะสุขภาพอนามัยของบุคคลในอนาคตอย่างหลากหลายแนวทางที่สามารถจะป้องกันได้ก็คือการส่งเสริมให้บุคคลมีพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสม วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยสวนสุนันทามีพันธกิจที่สำคัญด้านหนึ่ง คือการให้บริการทางวิชาการด้านการพยาบาลและสุขภาพแก่ชุมชนและสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและสังคม ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาสุขภาพของประชาชนจากการบริโภคที่ไม่ถูกสุขลักษณะจึงได้ดำเนินโครงการวิจัยนำร่องถึงพฤติกรรมการบริโภค และระดับภาวะโภชนาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ซึ่งเป็นช่วงชั้นที่มีพื้นฐานการศึกษาทางโภชนาการมาแล้ว และศึกษานักเรียนในโรงเรียนสังกัดเขตการศึกษาพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามที่ขึ้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการแก้ไขปัญหาสุขภาพนักเรียนในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะโภชนาการของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคกับระดับภาวะโภชนาการของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางด้านโภชนาการของนักเรียนระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 400 คน จาก 3 อำเภอในจังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage Random sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 400 คน ประมาณค่าจากตาราง Yamane ประกอบด้วยอำเภอเมืองสมุทรสงครามจำนวน 240 คน อำเภอบางที่จำนวน 80 คน และอำเภออัมพวาจำนวน 80 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ประเมินระดับภาวะโภชนาการโดยใช้เครื่องมือ ต่อไปนี้

- 1) เครื่องชั่งน้ำหนัก
- 2) แถบวัดส่วนสูง
- 3) กราฟการเจริญเติบโตตามเกณฑ์ช่วงอายุของกระทรวงสาธารณสุข
- 4) แบบประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง อาชีพของบิดามารดา การประกอบอาหารในครอบครัว

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ ทำเป็นประจำทุกครั้ง ทำบ่อยครั้ง ทำเป็นบางครั้ง และไม่เคยทำ จำนวน 25 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอทำหนังสือจากวิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำจดหมายไปยื่นพร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้โรงเรียนรับทราบโดยละเอียด
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม 2552 โดยผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายวันและเวลากับทางโรงเรียนเพื่อเข้าไปเก็บข้อมูลจากนักเรียนแต่ละระดับชั้นของโรงเรียนที่ได้รับการสุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังโรงเรียนต่างๆ ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้นัดหมายกับทางโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนที่ได้รับการสุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นตอนตอบแบบสอบถาม
4. ผู้วิจัยได้อธิบายคำชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ในแบบสอบถามให้นักเรียนทราบ ในกรณีที่มีข้อสงสัยผู้วิจัยจะเป็นผู้ตอบคำถามและอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนจนกว่าจะตอบแบบสอบถามเสร็จครบทุกคน
5. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่นักเรียนคืนมาทั้งหมดนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม หากพบว่าไม่สมบูรณ์จะประสานโรงเรียนเพื่อขอให้นักเรียนตอบให้สมบูรณ์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน นำใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนระดับภาวะโภชนาการของนักเรียน โดยนำข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนจุดในกราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโต อายุ 5-18 ปี แยกตามเพศ
2. แบบสอบถามตอนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคอาหาร ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้
3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคอาหาร และระดับภาวะโภชนาการโดยใช้สถิติไคส์แควร์ (Chi-square test)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปผลการศึกษายเป็นประเด็นต่างๆตามวัตถุประสงค์การศึกษาดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างพบว่ามียุระหว่าง 8 ปีถึง 12 ปีโดยกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคือกลุ่มอายุ 11 ปี จำนวน 118 คนคิดเป็นร้อยละ 29.5 และกลุ่มอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือกลุ่มอายุ 8 ปีมีทั้งสิ้นจำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 2.5 แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 218 คนคิดเป็นร้อยละ 54.5 เป็นเพศหญิงทั้งสิ้นจำนวน 182 คนคิดเป็นร้อยละ 45.5 ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 127 คนคิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมาเป็นกลุ่มที่ศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 126 คนคิดเป็นร้อยละ 31.5 ชั้นประถมศึกษาปีที่

4 จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 และกลุ่มที่กำลังศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 มีจำนวนน้อยที่สุด 10 คนคิดเป็นร้อยละ 2.5 บิดาประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่มีจำนวน 305 คนคิดเป็นร้อยละ 76.3 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขายจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 กลุ่มอาชีพที่มีจำนวนน้อยที่สุดมี 2 กลุ่มอาชีพที่มีจำนวนเท่ากันคือกลุ่มอาชีพรับราชการ และเกษตรกรรมโดยมีจำนวน 25 คนคิดเป็นร้อยละ 6.3 มารดาประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ซึ่งมีจำนวน 239 คนคิดเป็นร้อยละ 59.8 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขายจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 กลุ่มอื่นๆ เช่น เปิดร้านตัดเย็บเสื้อผ้า เปิดร้านเสริมสวย เป็นต้น จำนวน 49 คนคิดเป็นร้อยละ 12.3 และประกอบอาชีพเกษตรกรรมจำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 5.8 และอาชีพที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือกลุ่มอาชีพรับราชการมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา-มารดา ซึ่งมีจำนวน 254 คนคิดเป็นร้อยละ 63.5 รองลงมาอาศัยอยู่กับมารดาจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 อาศัยอยู่กับผู้ปกครองเช่น ลุง ป้า น้า อา เป็นต้นมีจำนวน 57 คนคิดเป็นร้อยละ 14.3 อาศัยอยู่กับอื่นๆได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้นมีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 และอาศัยอยู่กับบิดาน้อยที่สุดจำนวน 21 คนคิดเป็นร้อยละ 5.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้เงินมาโรงเรียนต่อวัน 20-30 บาทต่อวัน ซึ่งมีจำนวน 256 คนคิดเป็นร้อยละ 64.0 รองลงมาจำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 ได้เงินมาโรงเรียนต่ำกว่า 20 บาทต่อวัน จำนวน 22 คน ได้เงินมาโรงเรียน 31-40 บาทต่อวันคิดเป็นร้อยละ 14.3 และได้เงินมาโรงเรียนตั้งแต่ 41 บาทขึ้นไปมีจำนวนน้อยที่สุดคือ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 รูปแบบการรับประทานอาหารในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาหารรับประทานเองทุกวัน ซึ่งมีจำนวน 303 คนคิดเป็นร้อยละ 75.8 รองลงมาประกอบอาหารรับประทานเอ็ง 2-3 วันต่อสัปดาห์มีจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17 ชื่ออาหารสำเร็จรับประทานเป็นประจำทุกวันมีจำนวน 18 คนคิดเป็นร้อยละ 4.5 และรับประทานอาหารตามร้านอาหารนอกบ้านน้อยที่สุดจำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 2.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้อขนมและน้ำอัดลมจากร้านค้าใกล้บ้านเป็นลำดับแรกซึ่งมีจำนวน 217 คนคิดเป็นร้อยละ 54.3 รองลงมาซื้อจากโรงเรียนเป็นลำดับที่ 2 จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 ซื้อจากร้านค้าสะดวกซื้อเป็นลำดับที่ 3 จำนวน 79 คนคิดเป็นร้อยละ 19.8 และลำดับสุดท้ายได้แก่ผู้ปกครองซื้อมาให้มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคพบว่านักเรียนประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงครามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารเหมาะสมน้อยเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารประเภทไขมัน พฤติกรรมการรับประทานภายหลังรับประทานอิม และพฤติกรรมการรับประทานด้วยความรีบเร่ง กล่าวคือนักเรียนมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารประเภทไขมันสูงโดยมีพฤติกรรมการรับประทานประเภทอาหารประเภทไขมันสูงบ่อยครั้งคือ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็นส่วนใหญ่ รับประทานอาหารอื่นที่ตนเองภายหลังจากรับประทานอาหารอิมแล้วก็ตาม นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารด้วยความรีบเร่ง มีพฤติกรรมการรับประทานอาหารจนอิมเกินไปทุกมื้อบ่อยครั้ง คือปฏิบัติ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 46.3 ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.8 ดื่มน้ำอัดลมบ่อยครั้งคือดื่ม 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ รับประทานขนมหวานบ่อยครั้งคือ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 56.3 รับประทานขนมขบเคี้ยวบ่อยครั้ง มีพฤติกรรมการบริโภคเหมาะสมในระดับปานกลางในเรื่องการรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 50.3 ปฏิบัติเป็นบางครั้งคือรับประทาน 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ รับประทานอาหารหลากหลายไม่ซ้ำชนิดส่วนใหญ่จะปฏิบัติบ่อยครั้งคือ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 45.5 รับประทานอาหารที่มีเส้นใยและกากอาหารมาก ส่วนใหญ่ปฏิบัติบ่อยครั้งคิดเป็นร้อยละ 34.3 รับประทานอาหารที่มีเส้นใยและกากอาหารมาก 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ รับประทานปลาอย่างน้อยวันละ 1 มื้อเป็นบางครั้ง 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 42 เลือกรับประทานเนื้อสัตว์ที่ไม่ติดมันเป็นบางครั้ง โดยรับประทาน 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 41.3 พฤติกรรมเกี่ยวกับการดื่มนมส่วนใหญ่ร้อยละ 31.5 ดื่มนมวันละ 1-2 แก้วเป็นประจำคือดื่ม 5-7 วันในหนึ่งสัปดาห์ ส่วนร้อยละ 42.8 มีพฤติกรรมเข้านอนภายหลังรับประทานอาหารเย็นไปแล้ว 4 ชั่วโมง โดยปฏิบัติเป็นบางครั้งคือ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ มีพฤติกรรมการรับประทานอาหารประเภทต้ม นึ่ง ลวก อบ ร้อยละ 43.5 เป็นส่วนใหญ่โดยปฏิบัติ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ เลี่ยงหลักการรับประทานอาหารหวานและขนมที่มีแป้งและน้ำตาลมากร้อยละ 51.3 เป็นส่วนใหญ่และปฏิบัติเป็นบางครั้งคือ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ รับประทานอาหารที่มีรสจืด ไม่เติมน้ำปลาและเกลือในอาหารเป็นบางครั้งเป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 40.3 รับประทานอาหารมากกว่า 3 มื้อต่อวันเป็นบางครั้งโดยปฏิบัติ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 37.3

รับประทานอาหารว่างระหว่างมื้อเป็นบางครั้งเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 37.3 มีพฤติกรรมการบริโภครวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารรวมเท่ากับ 3.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.736

ผลวิเคราะห์ระดับภาวะโภชนาการของนักเรียนพบว่านักเรียนส่วนมีระดับสูงเทียบกับอายุและเพศอยู่ในเกณฑ์ปกติ จำนวน 328 คนคิดเป็นร้อยละ 82.0 รองลงมาค่อนข้างดี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 ค่อนข้างสูง จำนวน 20 คนคิดเป็นร้อยละ 5.1 จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 4.3 และอยู่ในระดับสูงน้อยที่สุด จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 1.0 โดยมีค่าเฉลี่ยของส่วนสูงเท่ากับ 138.80 เซนติเมตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.046 มีระดับน้ำหนักเทียบกับอายุและเพศอยู่ในเกณฑ์ปกติ จำนวน 299 คนคิดเป็นร้อยละ 74.8 รองลงมาค่อนข้างน้อย จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 ค่อนข้างมาก จำนวน 20 คนคิดเป็นร้อยละ 5.1 น้ำหนักมาก จำนวน 18 คนคิดเป็นร้อยละ 4.5 และมีน้ำหนักน้อย จำนวน 12 คนคิดเป็นร้อยละ 3.0 โดยมีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักเท่ากับ 32.22 กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.807 ส่วนมีระดับการเจริญเติบโตอยู่ในเกณฑ์ปกติ จำนวน 298 คนคิดเป็นร้อยละ 74.5 รองลงมาผอม จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 ค่อนข้างผอม จำนวน 31 คนคิดเป็นร้อยละ 7.8 ค่อนข้างอ้วน จำนวน 20 คนคิดเป็นร้อยละ 5.0 และอ้วนมีจำนวนน้อยที่สุด 4 คนคิดเป็นร้อยละ 2.5

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคอาหารและระดับการเจริญเติบโตพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผล

พฤติกรรมการบริโภคอาหาร เด็กวัยเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคโดยส่วนรวมอยู่ในระดับดี แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ควรได้รับการแก้ไข อาจเนื่องมาจากการได้รับการสอนในชั้นเรียน ประกอบด้วยนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ในโรงเรียนถึง 5 วันต่อสัปดาห์โดยได้รับประทานอาหารเช้าและเย็นที่บ้านซึ่งผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลเรื่องอาหารให้ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาหารรับประทานเองในครอบครัว และรับประทานอาหารกลางวันทางโรงเรียนจัดให้ ตลอดจนภายในโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 3 แห่ง จาก 4 แห่งที่เก็บข้อมูลพบว่าไม่ได้จำหน่ายขนมถุง และน้ำอัดลม แม้ว่าจะพบว่าเด็กบางส่วนมีพฤติกรรมการรับประทานขนมถุงและน้ำอัดลมโดยซื้อจากร้านค้าใกล้บ้านเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นโรงเรียนก็ตาม จึงส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ค่อนข้างดี ดังที่ Bandura A. กล่าวว่า ปัจจัยนำ อันได้แก่ ความรู้ รายได้ ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าบริการ และปัจจัยเสริม ได้แก่ พฤติกรรมบริโภคในครอบครัว เป็นองค์ประกอบไปสู่พฤติกรรมการบริโภค จึงส่งผลต่อภาวะโภชนาการของเด็ก กลุ่มที่มีระดับภาวะโภชนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติ เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการบริโภคที่อยู่ในกลุ่มดี ส่วนกลุ่มผอม ค่อนข้างผอม แม้จะเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการบริโภคที่ดี แต่ อาจเนื่องมาจากเด็กวัยเรียนเป็นวัยที่ใช้พลังงานสูง รับประทานอาหารเช้าปริมาณที่น้อยเนื่องจากความจำกัดของความจุของกระเพาะอาหาร ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของปัจจัยด้านครอบครัว ส่วนกลุ่มที่ค่อนข้างอ้วน และอ้วนนั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารจำพวกแป้งและน้ำตาล อาหารประเภททอด ขนมหวาน และน้ำอัดลม เนื่องจากเด็กสามารถเข้าถึงบริการได้ง่ายเนื่องจากมีร้านค้าใกล้บ้าน ภายในโรงเรียนและรอบๆ โรงเรียน และมีเงินที่พอเพียงในการซื้อบริโภคได้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการบริโภคของกลุ่ม บิดา มารดา และผู้ปกครอง
2. ควรศึกษารูปแบบการบริโภคอาหารในของนักเรียน และครอบครัวในกลุ่มที่มีระดับการเจริญเติบโตที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ปกติ
3. ควรศึกษาเพื่อพัฒนาโปรแกรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคในกลุ่มที่มีระดับการเจริญเติบโตที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ปกติ

เอกสารอ้างอิง

- พัชราภรณ์ อารีย์และคณะ. 2546. ภาวะโภชนาการของเด็กวัยเรียนโรงเรียนบ้านห้วยทราย. พยาบาลสาร. 30(เมษายน): 11-19.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาศิต. 2536. **ทฤษฎีและการปรับพฤติกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล กาญจนะจิตรา. 2546. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงโสม สีนะวัฒน์ และคณะ. **สถานการณ์โรคอ้วนในประเทศไทย: FACT SHEET-ด้านโภชนาการ**
<http://www.anamai.moph.go.th/factsheet/nutri/> โภชนาการเพื่อป้องกันและบำบัดกลุ่มประชากรที่มีภาวะทุพโภชนาการทั้งด้านขาดและเกิน. 2007.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2543. **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540. **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bandura, A. 1997. **Social learning theory**. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Bandura, A. 1978. **The self-system in reciprocal determinism**. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Crutchfield, R.S., et. Al. 1966. **Individual in society**. Tokyo: Kongakusha Com. Ltd.
- Gary, D. S. 2002. **Qualitative research: A personal skills approach**. R.R. Donnelley & Sons Company.

การจัดทำและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดที่มีผลต่อการบริหารธุรกิจ
ของบริษัท จำกัด ในกรณีศึกษาในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
The preparation and analytical methods for cash flow statements influentially
business administer of limited companies case study
in Khet Dusit Bangkok Metropolis.

รุ่งลักษณ์ รอดขำ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดที่มีผลต่อการบริหารธุรกิจของบริษัทจำกัด โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจ การจัดทำงบกระแสเงินสดและเหตุผลของการเลือกใช้วิธีการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานทั้งวิธีทางตรงและวิธีทางอ้อม รวมถึงการใช้เทคนิคการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด ของบริษัทจำกัดในเขตดุสิต และเพื่อหาผลสะท้อนจากการจัดทำและวิเคราะห์งบกระแสเงินสดต่อการบริหารธุรกิจของบริษัทจำกัดในเขตดุสิต โดยการสุ่มแบบ เจาจงผู้ประกอบการธุรกิจเขตดุสิต ระหว่างวันที่ 1 – 31 ธันวาคม 2552 จำนวนทั้งสิ้น 45 ชุด เมื่อตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า บริษัทจำกัดในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีการจัดทำงบกระแสเงินสดมากถึงร้อยละ 84.40% ซึ่งในการจัดทำงบกระแสเงินสดส่วนใหญ่จัดทำงบกระแสเงินสดด้วยวิธีทางตรง โดยมีปัจจัยปัจจัยที่มีผลต่อกิจการในการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินคือต้นทุน, ความรู้ความสามารถของผู้จัดทำบัญชี, ระยะเวลาการจัดทำ, ความยากง่ายในการจัดทำ, มาตรฐานการบัญชี, ความต้องการของผู้บริหารประโยชน์ส่วนใหญ่ที่ได้รับจากการจัดทำงบกระแสเงินสดคือ เพื่อใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานและใช้พยากรณ์กระแสเงินสดในอนาคต และสำหรับกิจการที่ใช้งบกระแสเงินสดในการวิเคราะห์เพื่อการวางแผนและตัดสินใจในการบริหารธุรกิจมีน้อยกว่าร้อยละ 50 โดยส่วนใหญ่จะนำเทคนิคในการวิเคราะห์วิธีต่างๆ ไปใช้ คือ วิธีอัตราส่วนทางการเงิน และวิธีแบบองค์รวม และได้นำผลจากการวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์สำหรับการบริหารธุรกิจ และจากการจัดทำและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดมีอิทธิพลต่อการบริหารธุรกิจมากที่สุดในปัจจุบันคือ การพยากรณ์กระแสเงินสดในอนาคต ด้านสภาพคล่องการบริหารเงินสด และการประเมินผลการดำเนินงานและฐานะของกิจการ

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการวิจัยไปใช้

การสนับสนุนให้บริษัท จำกัดมีการจัดทำและวิเคราะห์งบกระแสเงินสดเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในธุรกิจนั้น ต้องทำให้บริษัทเล็งเห็นถึงความสำคัญของงบกระแสเงินสดและถือเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินที่กิจการต้องจัดทำและวิเคราะห์ ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดทำและวิเคราะห์งบกระแสเงินสด โดยการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำ การจำแนกรายการประเภทกิจกรรมต่างๆ ให้ชัดเจน และการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดให้แก่บริษัทจำกัด ทั้งที่มีการจัดทำงบกระแสเงินสดแล้วและยังไม่มีงบกระแสเงินสด การอบรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และการอภิปรายสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด

2. งานวิจัยในอนาคต

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการจัดทำและวิเคราะห์งบกระแสเงินสดที่มีผลต่อการบริหารธุรกิจของบริษัท จำกัด ในพื้นที่เขตดุสิต เท่านั้น ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำงบกระแสเงินสด ดังนั้นผู้สนใจอาจทำการศึกษาการจัดทำและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาว่ากลุ่มประชากรมีการจัดทำและวิเคราะห์งบกระแสเงินสดมานาน้อยแค่ไหน และได้นำไปใช้ประโยชน์ในองค์กร หรือในการ

บริหารธุรกิจหรือไม่ หรือทำการศึกษาว่าเพราะเหตุใดที่ทำให้บริษัทจำกัดและบริษัทมหาชน จำกัดในเขต กรุงเทพมหานคร มีวิธีการคำนวณกระแสเงินสดในส่วนของกิจกรรมดำเนินงานที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ งบกระแสเงินสด , บริษัทจำกัด

Abstract

In this research, the researcher had compiled data related to the preparation and analytical methods for cash flow statements influentially business administer of limited companies from the entrepreneurs in Khet Dusit, Bangkok Metropolis. The objective of this research was to survey the cash flow preparation and result from the use the calculation of net cash flow from operation both by direct and indirect methods including the use of cash flow statements analytical method of company limited in Khet Dusit and to find out reflection from the preparation and analytical methods for cash flow statements toward business administration of company limited in Khet Dusit by random especially the entrepreneurs in Khet Dusit during 1-31 December 2009, total 45 sets. After examination of those questionnaires and subsequent analysis, result of research showed that the limited companies in Khet Dusit, Bangkok Metropolis had prepared Cash Flow Statements up to 84.40%, of which, most of them prepared Cash Flow Statement by direct line method due to technology advance in present that readymade computer accounting program could help in preparation of Cash Flow Statements. The factors influentially the business in calculation of net Cash Flow from business operation were cost, knowledge of accountant, preparation time, difficulty of preparation, accounting standard, requirement of the management. Substantial benefits from preparation of Cash Flow Statements were it could be used to assess operating result and predict cash flow in the future. For those business used Cash Flows Statements in analysis for planning and decision making in business management less than 50% , mostly applied several analytical techniques, i.e. financial ratio and holistic method, which, result of the analysis could be used for benefit in business management and the preparation and analysis of Cash Flow Statement mostly influenced business administration in present is the prediction of cash flow in the future, cash management fluency and assessment of business operation and business status.

Suggestions

1. Implementation of research result

To promote the limited companies to prepare and analyze Cash Flow Statements for beneficial use in such business, it is required to promote the company's awareness on the importance of Cash Flow Statements and regard it as integral part of financial statements required to be prepared and analyzed, the benefit from preparation and analysis of Cash Flow Statements by arranging training to educate knowledge and understanding on preparation, clear identification of activity types and Cash Flow Statements analysis for limited companies both who has prepared and still not prepared Cash Flow Statements, other related training and discussion or seminar for sharing comment and suggestion on preparation and analysis of Cash Flow Statements.

2. Future research

This research was to study the preparation and analytical methods for cash flow statements influentially administer business of limited companies only in Khet Dusit duly exempted from Cash Flow Statements preparation. Therefore, the interesting person may study, prepare and analyze Cash Flow Statements in Bangkok Metropolis to study whether at what extent the populations have prepared and analyzed Cash Flow Statements, whether or not it was applied in the organization or in business

administration, or to study the cause that why did limited companies and public company limited in Bangkok Metropolis, have different methods to calculate Cash Flow in their business operation.

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเศรษฐกิจของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันอันมาจากการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจและการเปิดเสรีในด้านการค้า การลงทุน การเงิน และการบริการด้านต่างๆ ภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก และกลุ่มร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค ทำให้ประเทศต่างๆต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด และเตรียมความพร้อมในการแข่งขัน ซึ่งจากสถานการณ์เหล่านี้ทำให้เกิดสภาวะวิกฤตการเงินของโลกที่ไม่ได้จำกัดวงอยู่แค่ในประเทศพัฒนาแล้วเท่านั้นแต่ยังส่งผลกระทบต่อและลุกลามถึงประเทศกำลังพัฒนาต้องชะงักงัน ด้วยเหตุการนี้ทำให้เศรษฐกิจของประเทศต้องชะงักงันและเริ่มส่งผลให้สถาบันการเงิน บริษัทต่างๆ ในประเทศ ประสบปัญหาด้านสภาพคล่องตัวในการบริหารหารธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน การลงทุน หรือแม้แต่รายได้จากการดำเนินงานธุรกิจต้องถดถอยลง ส่งผลให้ผู้ประกอบการหลายบริษัทต้องระงับในการบริหารธุรกิจมากขึ้น และควรวางวิธีการเตรียมความพร้อมและหาวิธีการแก้ไขเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีประสิทธิภาพและมั่นคงมากยิ่งขึ้น โดยนายยุทธศาสตร์ของชาติซึ่งมีกรอบแนวคิดบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อพัฒนาทางสังคม เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมโดยการผลักดันให้เกิดการพัฒนาและใช้ประโยชน์รายงานทางเงิน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส และส่งเสริมบรรษัทภิบาลที่ดี (**ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10**)

การบริหารและการดำเนินธุรกิจนับว่าเงินสดเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง การทราบถึงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินสดว่ามีรายได้มาและใช้ไปอย่างไร และยังคงเหลืออยู่ในมือเท่าไร ซึ่งเป็นที่น่าสนใจของผู้บริหารและผู้ซึ่งบการเงิน และสามารถทำให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการจัดทำงบกระแสเงินสด ซึ่งสามารถจะให้ข้อมูลและข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ได้ ดังจะเห็นได้จากการอาศัยวิธีการทางบัญชีที่ให้แนวทางเลือกทำการตกแต่งตัวเลขทางบัญชีเพื่อให้งบการเงินดูดีโดยมิได้แสดงฐานะทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน จึงทำให้กิจการไม่สามารถที่จะดำเนินงานได้ต่อเนื่องต้องล้มละลายหรือเลิกกิจการไปในที่สุด แต่งบกระแสเงินสดจะสะท้อนข้อมูลดังกล่าวทำให้กิจการและผู้ซึ่งบการเงินมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพราะงบกระแสเงินสดได้ตัดผลกระทบอันเกิดจากการใช้วิธีการบัญชีที่แตกต่างกันสำหรับรายการและเหตุการณ์เดียวกันออกไป ตัดปัญหาการปันส่วนที่เกิดจากการใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ดังนั้นจึงทำให้เกิดการใช้งบกระแสเงินสดในการเปรียบเทียบกันไ้ระหว่างกิจการที่ประกอบธุรกิจคล้ายคลึงกันหรือในกิจการเดียวกันแต่ต่างรอบระยะเวลา

จากสถานการณ์ดังกล่าวหากพิจารณาในมิติด้านของผู้สอนในสาขาวิชาการบัญชี จะเห็นว่าการจัดทำและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดมีความสำคัญต่อองค์กรธุรกิจทุกประเภท จึงมีความสนใจที่จะทำการสำรวจการจัดทำงบกระแสเงินสดของบริษัทจำกัดว่าบริษัทจำกัดมีการจัดทำงบกระแสเงินสดมากน้อยเพียงใด สำหรับบริษัทที่จัดทำงบกระแสเงินสดจะศึกษาถึงวิธีการเลือกใช้ในการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน เทคนิคการวิเคราะห์ รวมถึงศึกษาผลสะท้อนจากการจัดทำและวิเคราะห์งบกระแสเงินสดที่มีอิทธิพลต่อการบริหารธุรกิจ เพื่อนำมาเป็นแนวทางให้บริษัทที่ไม่มีกรจัดทำงบกระแสเงินสดได้เล็งเห็นถึงความสำคัญที่ได้จากการจัดทำงบกระแสเงินสดมาบริหารธุรกิจให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะการต่างๆ ได้ ยังเพิ่มความมั่นคงให้กับบริษัทด้วยและหันมาจัดทำงบกระแสเงินสดกันมากขึ้น สำหรับบริษัทจำกัดที่มีกรจัดทำงบกระแสเงินสดแล้วจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำและเทคนิคการวิเคราะห์มากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลในตัดสินใจบริหารธุรกิจที่ถูกต้อง แม่นยำมากขึ้น จึงทำให้บริษัทจำกัดมีความมั่นคงในด้านธุรกิจและสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และที่เลือกทำการศึกษาในพื้นที่เขตอุตสาหกรรม เพราะว่ามีสภาพพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยแหล่งธุรกิจต่างๆมากมายแหล่งที่อยู่อาศัยที่หนาแน่นมาก เขตทหาร เป็นสถานที่ตั้งรัฐสภา กระทรวงต่างๆ และพระราชวัง ซึ่งถือได้ว่าเขตอุตสาหกรรมนี้มีลักษณะเป็นเขตการปกครองส่วนกลางของประเทศก็ว่าได้ ฉะนั้นในด้านของการประกอบธุรกิจในส่วนของเขตอุตสาหกรรมจึงเป็นที่โดดเด่น คือ ธุรกิจ

ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมและเป็นแหล่งการค้ามากมายทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ SME รวมถึงธุรกิจด้านตลาดแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศให้ความสนใจ สำหรับที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยในครั้งนี้คือ ทำให้ทราบจำนวนของบริษัทจำกัดในพื้นที่เขตอุตสาหกรรมที่มีการจัดทำงบกระแสเงินสด วิธีการจัดงบกระแสเงินสด วิธีในการคำนวณและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้วิธีการคำนวณ ปัญหา อุปสรรคในการจัดทำงบกระแสเงินสด และเทคนิคการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด เพื่อนำมาเป็นแนวทางให้บริษัทจำกัดที่ไม่มีการจัดทำงบกระแสเงินสดเล็งเห็นถึงข้อมูลและประโยชน์ที่จะได้รับการจัดทำงบกระแสเงินสดเพื่อหันมาจัดทำงบกระแสเงินสดกันมากขึ้น

เป้าหมายสูงสุดของงานวิจัยนี้คือ ต้องการนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ในการจัดทำงบกระแสเงินสดสำหรับกิจการที่ได้มีการจัดทำอยู่แล้ว โดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำงบกระแสเงินสด เพื่อให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น และประการสุดท้ายก็คือ ทำให้กิจการทราบผลกระทบฐานะทางการเงินของกิจการ เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารและตัดสินใจของผู้บริหารสำหรับการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของธุรกิจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดทำและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดที่มีผลต่อการบริหารธุรกิจของบริษัท จำกัด ในพื้นที่เขตอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการจัดทำงบกระแสเงินสดและเหตุผลของการเลือกใช้วิธีการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานทั้งวิธีทางตรงและวิธีทางอ้อม รวมถึงการใช้เทคนิคการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด ของบริษัทจำกัดในเขตอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร และเพื่อหาผลสะท้อนจากการจัดทำและวิเคราะห์งบกระแสเงินสดต่อการบริหารธุรกิจของบริษัทจำกัด ในพื้นที่เขตอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลและระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยการจัดทำและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดที่มีผลต่อการบริหารธุรกิจของบริษัทจำกัดในพื้นที่เขตอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร โดยได้กำหนดกลุ่มประชากรคือ ผู้บริหารของบริษัทจำกัด สำหรับธุรกิจทุกประเภทในพื้นที่เขตอุตสาหกรรม จำนวน 100 ราย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแบบสอบถามข้อมูลจากผู้บริหารของบริษัทจำกัด โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกิจการ ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะธุรกิจ อายุการประกอบธุรกิจ จำนวนพนักงานประเภทของธุรกิจ ตอนที่ 2 ศึกษาการจัดทำและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด ซึ่งประกอบด้วย การจัดทำงบกระแสเงินสด รูปแบบการจัดทำและนำเสนองบกระแสเงินสด ปัจจัยที่มีผลต่อกิจการในการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน ประโยชน์ที่กิจการได้รับการจัดทำงบกระแสเงินสด ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำงบกระแสเงินสด ความต้องการความช่วยเหลือหรือคำแนะนำในการจัดทำ การใช้งบกระแสเงินสดในการวิเคราะห์เพื่อการวางแผนและตัดสินใจในการบริหารธุรกิจ วิธีการวิเคราะห์ที่กิจการใช้กับงบกระแสเงินสด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นคือแบบสอบถาม ให้ผู้บริหารของบริษัทจำกัด เฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในพื้นที่เขตอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานครแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้ทำการรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

การสนับสนุนให้บริษัท จำกัดมีการจัดทำและวิเคราะห์งบกระแสเงินสดเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในธุรกิจนั้น ต้องทำให้บริษัทเล็งเห็นถึงความสำคัญของงบกระแสเงินสดและถือเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินที่กิจการต้องจัดทำและวิเคราะห์ ประโยชน์ที่ได้รับการจัดทำและวิเคราะห์งบกระแสเงินสด โดยการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำ การจำแนกกิจกรรมประเภทต่างๆ และการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดให้แก่บริษัทจำกัดทั้งที่มีการจัดทำงบกระแสเงินสดแล้วและยังไม่มีงบกระแสเงินสด การอบรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และการอภิปรายสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด สำหรับข้อเสนอแนะในงานวิจัยในอนาคต การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการจัดทำและวิเคราะห์งบกระแสเงินสดที่มีอิทธิพลต่อการบริหารธุรกิจ ของ

บริษัท จำกัดในพื้นที่เขตอุตสาหกรรม ที่นั่น ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำงบกระแสเงินสด ดังนั้นผู้สนใจอาจทำการศึกษาการจัดทำและการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาว่ากลุ่มประชากรมีการจัดทำและวิเคราะห์งบกระแสเงินสดมาน้อยแค่ไหน และได้นำไปใช้ประโยชน์ในองค์กร หรือในการบริหารธุรกิจหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. รายชื่อบริษัทจำกัดในเขตอุตสาหกรรม ที่มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 20 - 100 ล้านบาท.2551

วันชัย มีชาติ.2549.การบริหารองค์การ.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

วันฤดี สุขสงวน และคณะ. 2551. การบัญชีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอเชียดิจิตลการพิมพ์ จำกัด.

วรศักดิ์ ทุมมานนท์.2543. งบกระแสเงินสด งบการเงินรวม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ไอออนิค อิเตอร์เทรต รีซอสเซส จำกัด

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.2550. แนวคิดทางการบัญชี. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอส.พี. จำกัด.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.2551. มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 (ปรับปรุง 2550) :งบกระแสเงินสด. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอส.พี. จำกัด.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.2551. มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 35 (ปรับปรุง 2550)

:การนำเสนองบการเงิน. กรุงเทพมหานคร. บริษัท พี.เอส.พี. จำกัด.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.2551. งบกระแสเงินสด. กรุงเทพมหานคร. บริษัท พี.เอส.พี. จำกัด.

อนัญญา อัครนาวิวงศ์. 2548. การวิเคราะห์งบการเงินเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจสื่อสาร. วิทยานิพนธ์

การศึกษาด้านหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

An Application of the Self Sufficient Economic in the Logistics Organization for the Sustainable Development

ชุติกัญจน์ ศรีวิบูลย์ พรรณ คุ่มทอง

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการบริหารจัดการแนวใหม่ กับแนวทางใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ของธุรกิจโลจิสติกส์ จำนวนทั้งสิ้น 7 บริษัท ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร และพนักงาน การสุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบมีสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 38 ข้อ จากนั้นได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment) สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามการบริหารเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการแนวใหม่ อยู่ในระดับมาก 3) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจ โลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิเคราะห์ศึกษาแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อยู่ในระดับมาก 4) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารตลาดและลูกค้า ด้านการบริหารงานและกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการจัดการและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการเกื้อกูลสังคมที่เกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์กับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการบริหารแบบสมดุลย์ หลักบรรษัทภิบาลที่ดี แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ธุรกิจโลจิสติกส์ การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

The objectives of this research are firstly to study the application of the self sufficient economic in the logistics organization for the sustainable development, secondly, to study the relationship between strategic management and the modern management and the application of the self sufficient economic in the sustainable development. The samples used in this research are seven logistics companies. The sample in this research are the management and staff. The sampling method used in this research is stratified random

sampling with the total number sample of 400. The research instrument for collecting data in this research is questionnaire which included 28 questions. And the data are on the ratio scale with a five points scale. After obtaining the data obtained, the data was analyzed by the statistical program software in order to calculate the percentage, means, standard deviation, and the Pearson Product Moment which can be summarized as follow.

The results of the study were as follows : 1) An Application of the Self Sufficient Economic in the Logistics Organization for the Sustainable Development, the results of the strategic management was the highest mean (3.06). 2) An Application of the Self Sufficient Economic in the Logistics Organization for the Sustainable Development, the results of the new modern management was the highest mean (3.04). 3) An Application of the Self Sufficient Economic in the Logistics Organization for the Sustainable Development, the result of the application of the self sufficient economic in the logistics organization for the sustainable development was the highest mean (3.06). 4) An Application of the Self Sufficient Economic in the Logistics Organization for the Sustainable Development, the strategic management in the aspect of marketing management and customer, the job management and the operation process, the management and human resources management, the development of good will and corporate culture, and the related environment and corporate social responsibility are statistical significantly difference at 0.05 level with the relationship with the self sufficient economic in the logistics organization for the sustainable development. The balanced scorecard, good corporate governance and corporate social responsibility are statistical significantly difference at 0.05 level with the relationship with the self sufficient economic in the logistics organization for the sustainable development.

Keywords: Self-Sufficient Economic, Logistics Business, the Sustainable Development

บทนำ

แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง เริ่มมีการศึกษาและประยุกต์ใช้กันอย่างจริงจัง ในช่วงที่ประเทศไทยเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 และได้ทวีความสำคัญต่อเนื่องผสมกับปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้แนวคิดการมุ่งสนับสนุนการเติบโตอย่างมีเสถียรภาพของเศรษฐกิจมากกว่าการเติบโตอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการควบคุม ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญในเรื่องความพอประมาณ การบริโภคด้วยความรับผิดชอบ และการมีภูมิคุ้มกันภายในต่อสิ่งที่มากระทบจากภายนอก (โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, (2550) มีลักษณะที่เน้นความสมดุล องค์กรวม และยั่งยืน ภายใต้หลักของความพอประมาณ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ได้รับการยอมรับว่าเป็นทางออกของเศรษฐกิจโลกที่ต้องเจอกับระบอบทุนนิยมที่มุ่งเน้นแต่ผลกำไรและสร้างความร่ำรวย ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการทำธุรกิจที่เน้นผลกำไรระยะยาวในบริบทที่มีการแข่งขัน สำหรับประเทศไทยขององค์กรธุรกิจหลายแห่งได้มีการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการดำเนินการบนหลักของการมีวิสัยทัศน์ระยะยาว การให้ความสำคัญต่อบุคลากรในองค์กร การเห็นคุณค่าของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายและการให้ความสำคัญกับการจัดการความเสี่ยง อาทิ กรณีเครือซีเมนต์ไทย ซึ่งได้รับผลกระทบช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินธุรกิจจนฟื้นกลับมาเป็นบริษัทที่มีผลประกอบการอันดับต้น ๆ ของเมืองไทยได้อีกครั้ง อีกกรณีได้แก่ ชุมพร คาบาน่า รีสอร์ท ที่เกือบต้องล้มไปในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน กลับยืนหยัดขึ้นมาได้อีกครั้งด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549)

แต่ทั้งนี้การดำเนินธุรกิจที่สอดคล้อง หรือการประยุกต์แนวทางการบริหารธุรกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความเป็นผลหรือความสำเร็จขององค์กรนั้น อยู่ที่ความสามารถของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์อันยาวไกล ประกอบกับความสามารถในการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นเครื่องมือให้แก่ธุรกิจได้อย่างเหมาะสมและจาก

การที่ได้กล่าวมาข้างต้นถึงบริบทต่างๆภายใต้กระแสทุนนิยม โลกาภิวัตน์กับการมีอยู่ขององค์กรเพื่อผลกำไรสูงสุด มาสู่ความต้องการความสำเร็จที่ยั่งยืนของธุรกิจ การปรับเปลี่ยนมุมมองความต้องการขององค์กรจากภายในสู่ภายนอกเป็นสิ่งสำคัญของการก้าวข้ามการเปลี่ยนแปลงจากคุณค่าเดิมสู่คุณค่าใหม่ขององค์กรเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งนี้การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เป็นหลักการและแนวทางที่ใช้ในการสร้างหรือการกำหนดคุณค่าขององค์กรเพื่อความยั่งยืนนั้น เมื่อพิจารณาถึงส่วนประกอบและเงื่อนไขของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ **ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม** พบว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรจะต้องนำมาพิจารณาให้เหมาะสมกับการวางกลยุทธ์ของธุรกิจ (Strategic planning) ตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกขององค์กร (SWOT analysis) การวิเคราะห์ปัจจัยของความสำเร็จ (Key success factors analysis) เชื่อมโยงสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) คุณค่าขององค์กร (Value) และการกำหนดกลยุทธ์ลงในแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy map) ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อภิชาติ พันธเสน, 2549)

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ จึงมุ่งศึกษาถึงการจัดการเชิงกลยุทธ์กับการก้าวสู่การบริหารภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายเพื่อหาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ขององค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการศึกษาในครั้งนี้จะทำการศึกษาในองค์กรธุรกิจตัวอย่าง คือ กลุ่มบริษัทโลจิสติกส์ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทของคนไทยที่ดำเนินธุรกิจหลักที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์ ประกอบไปด้วยบริษัทที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งสิ้น 7 บริษัท ที่ดำเนินธุรกิจการบูรณาการการขนส่ง การจัดการจัดเก็บในคลังสินค้า การบำรุงรักษา การจัดซื้อจัดหา การทำสัญญาและการทำงานแบบอัตโนมัติ (Automation) ไว้ในหน้าที่เดียว ซึ่งทำให้มั่นใจได้ว่าจะไม่มีการให้ความสำคัญกับประเด็นปลีกย่อยมากกว่าเป้าหมายรวม (Sub optimization) ไม่ว่าในส่วนตัว เพื่อช่วยให้สามารถบรรลุเป้าหมายโดยรวมหรือกลยุทธ์ วัตถุประสงค์ หรือพันธกิจที่เฉพาะเจาะจงได้ ด้วยวิสัยทัศน์ และความสามารถของผู้บริหารที่ยึดหลักธรรมาและคุณธรรมในการบริหารงาน เน้นความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า ให้ความสำคัญแก่บุคลากรโดยเปรียบเสมือนครอบครัว เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมระหว่างธุรกิจภายในกลุ่มบริษัท ทั้งนี้ความสำเร็จในการบริหารธุรกิจของธุรกิจโลจิสติกส์ น่าจะมีความสอดคล้องกับแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ไม่มากนักน้อย ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษาประกอบกับแนวคิดในการบริหารจัดการองค์กรของผู้บริหารมีรูปแบบการจัดการเชิงกลยุทธ์อย่างไรจึงสามารถนำพาธุรกิจขยายเติบโตได้จวบจนปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการบริหารจัดการแนวใหม่ กับแนวทางใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขอบเขตของงานวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาถึงบริบทของการดำเนินธุรกิจ จากการมุ่งเน้นการทำกำไรสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืนภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการในการวางแผนกลยุทธ์

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาในธุรกิจโลจิสติกส์ จะทำการศึกษาข้อมูลการดำเนินธุรกิจ และการจัดการเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจโลจิสติกส์ จำนวนทั้งสิ้น 7 บริษัท ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร และพนักงานจำนวน 400 คน

วิธีการดำเนินวิจัย

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการเชิงกลยุทธ์ขององค์กรธุรกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของธุรกิจโลจิสติกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการบริหารจัดการแนวใหม่ กับแนวทางใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการศึกษาใน

ครั้งนี้เป็นลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Document research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ ภาคนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ งานวิจัย ตลอดจนข้อมูลจากเว็บไซต์ กรณีศึกษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และได้ทำการศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field research) โดยการใช้แบบสอบถามกลุ่มผู้บริหาร และพนักงานโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์กรที่ประกอบธุรกิจโลจิสติกส์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถามการรับรู้ของผู้บริหารและพนักงาน โดยจัดแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check -Lists)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) จำแนกเป็น 9 ด้าน รวม 9 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการแนวใหม่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) จำแนกเป็น 3 ด้าน รวม 9 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 5 ด้าน รวม 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อขอความร่วมมือผู้บริหารธุรกิจโลจิสติกส์ จำนวน 7 บริษัท เพื่อขออนุญาตให้ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและพนักงาน
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งให้บริษัทโลจิสติกส์เพื่อให้ผู้บริหารพนักงาน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบโดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมทั้งนัดเวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองภายหลังจากส่งแบบสอบถาม 2 สัปดาห์
3. รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผล โดย แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ การบริหารจัดการแนวใหม่ และแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ความสัมพันธ์จัดการองค์กรเชิงกลยุทธ์ และการบริหารแนวใหม่ กับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยหาค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่าเป็นผู้บริหาร ร้อยละ 17.01 เป็นพนักงาน ร้อยละ 82.99 มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 68.56 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 31.44 มีประสบการณ์การทำงานน้อย ร้อยละ 20.10 ประสบการณ์การทำงานมาก ร้อยละ 79.90

ตอนที่ 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ และแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ขององค์กรธุรกิจโลจิสติกส์ พบว่า

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามการบริหารเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.06$) พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก 2.1) ด้านการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ($\bar{x} = 3.06$) ด้านการบริหารตลาดและลูกค้า (ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ) อยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 2 ($\bar{x} = 3.04$) และด้านการบริหารงานและกระบวนการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยเป็นอันดับที่ 3 ($\bar{x} = 2.99$)

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการแนวใหม่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.04$) พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก 3.1) การบริหารแบบสมดุลย์ (Balanced scorecard) และตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPI; Key performance indicator) ($\bar{x} = 3.78$) อยู่ในระดับมากที่สุด 3.2) หลักบรรษัทภิบาลที่ดี (Good corporate governance) ($\bar{x} = 3.26$) รองลงมา 3.3) แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility) หรือ การดูแลด้วยความรับผิดชอบต่อ (Responsible care) ($\bar{x} = 3.24$)

2.3 ผลการวิเคราะห์ศึกษาแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.06$) พบว่า และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่อยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ ความพอประมาณ ($\bar{x} = 3.48$) คุณธรรม ($\bar{x} = 3.33$) และความรู้อื่น ($\bar{x} = 3.22$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการบริหารจัดการแนวใหม่ กับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า

3.1 การบริหารเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์กับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารตลาดและลูกค้า ด้านการบริหารงานและกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการจัดการและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ด้านการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการเกื้อกูลสังคมที่เกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์กับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 การบริหารแนวใหม่ มีความสัมพันธ์ กับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่าการบริหารแบบสมดุลย์ หลักบรรษัทภิบาลที่ดี แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

1. แนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวคิดและแนวทาง ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ขององค์กรสำหรับการวางแผนกลยุทธ์ที่ดำเนินอยู่ สิ่งสำคัญคือ การประยุกต์ใช้ในหลักของความพอประมาณ ทำอะไรไม่เกินไปไม่เกินความสามารถขององค์กร และจะประยุกต์ใช้ในหลักของการดำเนินงานต่างๆ ด้วยการมุ่งเน้นให้พนักงานเห็นความสำคัญของคุณค่าต่างๆ การทำงานให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีที่สุด ไม่ฟุ่มเฟือย ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ประเด็นที่มุ่งเน้นสำหรับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับสูงขององค์กรที่มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล นโยบายของผู้บริหารในการดำเนินธุรกิจด้วยการมุ่งเน้นผลกำไรในระยะยาว มีความประนีประนอมบนพื้นฐานการได้ประโยชน์ร่วมกันของลูกค้าและผู้ส่งมอบ แนวคิดในการบริหารที่เน้นหลักของการสร้างฐานธุรกิจให้มั่นคงประกอบกับการบริหารความเสี่ยงด้วยการลงทุนอย่างระมัดระวัง และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารต่างๆ รวมทั้งข้อมูลตลาด เพื่อประกอบการตัดสินใจในลงทุนและขยายธุรกิจ ทำให้มีการวางแผนความระมัดระวัง มีการกำหนด

ขนาดของธุรกิจ ให้เหมาะสมต่อความสามารถในการบริหารจัดการสำหรับในประเด็นอื่นๆ ที่ยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจน จะเป็นลักษณะของการที่ยังไม่ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติ อาทิ การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กร รวมทั้งยังไม่มีกำหนดตัวชี้วัดในประเด็นที่เกี่ยวข้องนั้น อาทิ ความพึงพอใจของพนักงาน ความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. การบริหารเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์กับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารตลาดและลูกค้า ด้านการบริหารงานและกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการจัดการและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ด้านการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการเกื้อกูลสังคมที่เกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์กับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องมาจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาในภาคธุรกิจเป็นสิ่งที่ดี แต่เป็นเรื่องที่สามารถตีความได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้นการที่ภาคธุรกิจจะนำมาประยุกต์ใช้จะต้องมีการพิจารณาว่าจะนำมาใช้ให้สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจได้อย่างไร โดยต้องมีการพิจารณาให้เหมาะสมกับขนาดและลักษณะของการดำเนินธุรกิจ สอดคล้องกับคำกล่าวของศิรินา ปวโรฬารวิทยา (2553, หน้า 18) การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจ ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้น้ององค์กรจะต้องมีความเข้าใจ และสามารถอธิบายถ่ายทอดให้แก่บุคลากรในองค์กร เพื่อให้สามารถขยายผลหลักการและแนวคิดดังกล่าวไปสู่ครอบครัว และชุมชน ดังนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญาอันทรงคุณค่า เพราะจะทำให้ผู้ที่เข้าใจ และปฏิบัติตามความสามารถดำรงชีพอย่างเหมาะสม ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ที่รวดเร็ว และรุนแรง ดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ในกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ขององค์กรธุรกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นกระบวนการที่อาศัยการขับเคลื่อนด้วยการมีภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในระดับของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีค่านิยมร่วมของพนักงานภายในองค์กรเพื่อเป้าหมายเดียวกันและการมีระบบการบริหารจัดการที่เน้นความสมดุลทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ทั้งเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาว โดยมีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งกรอบแนวคิดการดำเนินงาน และเป็นปัจจัยกำกับวิธีการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดทิศทางองค์กร การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ การควบคุมกลยุทธ์ และการทบทวนกลยุทธ์ ถือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียจากการดำเนินธุรกิจ และความรับผิดชอบต่อการแสวงหากำไรโดยมุ่งเน้นการมีผลกำไรในระยะยาว ส่งผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดความสมดุล ความมั่นคงและความยั่งยืนทั้งด้านชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมโดยรวม

3. การบริหารแนวใหม่ มีความสัมพันธ์ กับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่าการบริหารแบบสมดุลย์ หลักบรรษัทภิบาลที่ดี แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจาก การบริหารจัดการองค์กรที่ผ่านมากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผู้บริหารมองว่าความสอดคล้องในการบริหารที่ผ่านมากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่องค์กรมีอยู่อย่างชัดเจนคือ แง่มุมด้านคุณธรรม โดยองค์กรเน้นหลักความซื่อสัตย์ในการดำเนินธุรกิจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และขณะเดียวกันมีนโยบายเกื้อหนุนดูแลพนักงานภายในองค์กร โดยมีการตั้งกองทุนสวัสดิการออมทรัพย์เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่พนักงานที่ประสบปัญหา

องค์กรธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจสอดคล้องกับแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะมีลักษณะที่มีนวัตกรรมสูงมากทั่วทั้งองค์กรทำให้ยากแก่การเลียนแบบ มีต้นทุนซ่อนเร้นเกี่ยวกับบุคลากรต่ำ สามารถที่จะผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูงอย่างสม่ำเสมอและสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างทันท่วงทีเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และเมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรธุรกิจที่ยั่งยืนทางตะวันตก ยังมีจุดบกพร่องซึ่งอาจจะเกิดปัญหาความไม่ยั่งยืนได้ในอนาคต เช่น มีการบริหารงานในรูปแบบจากบนลงล่าง โดยการตัดสินใจขึ้นอยู่กับผู้บริหารเพียงไม่กี่คน หาผู้สานต่อธุรกิจลำบาก เป็นต้น

สำหรับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้องค์กรสามารถพิจารณาดำเนินการเพิ่มเติมได้ดังนี้

3.1 องค์กรควรทำความเข้าใจในประเด็นของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติม ทั้งในระดับของเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานและแบบก้าวหน้า รวมทั้งทำการศึกษาในประเด็นของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคเอกชน จะยิ่งทำให้มีความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงได้เหมาะสมกับองค์กรได้ดียิ่งขึ้น

3.2 ถ้าหากองค์กรมีการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจในประเด็นที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การดำเนินการอื่นๆที่ตามมาจะมีความสอดคล้องกับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้หากพิจารณาในอีกด้านหนึ่งคือ หากองค์กรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาประยุกต์ใช้ในองค์กรและการดำเนินงานใดๆ การจัดการเชิงกลยุทธ์ก็จะมีผลสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินธุรกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเช่นเดียวกัน

3.3 การประยุกต์ใช้หลัก Balanced Scorecard จากเดิมที่มีมุมมอง 4 ด้าน คือด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการเติบโต ควรมีการปรับเปลี่ยนมุมมองให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านการเกื้อกูลสังคมและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเอกชน ถือว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งทั้งแก่ตัวองค์กรที่มีการประยุกต์ใช้และแก่สังคมที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากผลที่ได้รับจากการประยุกต์ใช้นั้นส่งผลทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร ทั้งนี้ในการประยุกต์ใช้ องค์กรเอกชนจำเป็นต้องเข้าใจถึงความหมายของหลักเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการประยุกต์ในระดับต่างๆ

สำหรับในปัจจุบันมีข้อมูลมากมายที่เกี่ยวข้องถึงแนวทางและตัวอย่างองค์กรเอกชนที่มีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประเด็นในการประยุกต์ใช้ของแต่ละองค์กรมีจุดมุ่งเน้นแตกต่างกันไปตามบริบทขององค์กร แต่จากข้อสรุปผลการศึกษาขององค์กรตัวอย่าง พบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้ง หลักการในการกำกับแนวคิดหรือปรัชญาค่านิยมในการดำเนินงานขณะเดียวกันก็เป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติ ที่สามารถประยุกต์เข้ากับขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจได้อย่างง่ายดาย โดยในการประยุกต์นี้สิ่งสำคัญก็คือ การมีความเข้าใจในแต่ละคุณลักษณะของหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยสามารถอธิบายง่าย ๆ ได้ว่า ความรู้และคุณธรรมเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานของการดำเนินงานในทุกขั้นตอน จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งเสียไม่ได้ จึงจะก่อให้เกิดการตัดสินใจที่มีเหตุผลที่

ดี มีความสามารถในการกำหนดการดำเนินงานที่เหมาะสม พอเหมาะกับระดับความสามารถ สถานะภาพ และข้อจำกัดของตน รวมทั้งให้แนวทางที่ก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีสำหรับการปฏิบัติ ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ วิสัยทัศน์และระดับภาวะผู้นำที่ยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย สังคมและสิ่งแวดล้อม

2. การกำหนดปรัชญาและค่านิยมในการดำเนินงานที่ต้องการสร้างสรรค์คุณค่าในระดับของส่วนรวม

3. ความสมดุลในการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ท้งการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลในการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ว่าความสำเร็จของวิสัยทัศน์และภารกิจที่กำหนดไว้ว่ามีแนวโน้มสอดคล้องอย่างไรกับระดับของตัวชี้วัดความพอเพียงทางธุรกิจโลจิสติกส์

2. ท้งการศึกษาสรุปลักษณะของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในหลายธุรกิจเปรียบเทียบกับหลักการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำเสนอเป็นขั้นตอนที่ชัดเจนสำหรับองค์กรที่สนใจในการวางแผนธุรกิจโลจิสติกส์ด้วยการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ทำการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างระดับของภาวะผู้นำกับระดับของความสอดคล้องในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจโลจิสติกส์ เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอื้อต่อความพอเพียงในธุรกิจโลจิสติกส์

เอกสารอ้างอิง

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. 2550. รายงานการพัฒนาคอนของประเทศไทย: เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน.

ศิรินา ปวโรฬารวิทยา. 2553. **ปรัชญาใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2549. **เศรษฐกิจพอเพียง: ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

อภิชัย พันธเสน. 2549. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: จุดเปลี่ยนของระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศไทย**. เอกสารประกอบการสัมมนา การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วันที่ 23 พฤศจิกายน 2549.

สมบัติ กุสุมาลี. 2549. **หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน: กรณีศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เครือซิเมนต์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน).

การเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตกับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น

The Exposure of Thai Teens to Pornography on the Internet and their Behaviour of Sex Relationship

สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตและการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตและการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น บนสมมติฐานความเชื่อที่ว่า การเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่นไทย ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง 15-21 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มจำนวน 6 กลุ่มๆ ละ 8 คน รวม 48 คนและแจกแบบสอบถามจำนวน ตัวอย่าง 600 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แผลผลข้อมูลด้วยด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

วัยรุ่นชายเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าหญิง ถ้ามีอายุมากก็เปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมากกว่า การเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ผู้เรียนมหาวิทยาลัยมีโอกาสเปิดดูสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าอาชีวศึกษา และมีชมรมปลายตามลำดับ เกรดเฉลี่ยระดับปานกลางถึงดี มีรายได้ปานกลางถึงมาก และพักอาศัยอยู่คนเดียวหรืออยู่กับแฟนมีการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เมื่อหาความสัมพันธ์ด้วยค่าสถิติอ้างอิงพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของวัยรุ่น ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา เกรดเฉลี่ย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการพักอยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วัยรุ่นไทยที่เคยมีเพศสัมพันธ์แล้วแต่เคยเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น ยิ่งเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมากก็มีความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์มากขึ้นตามโอกาส อีกทั้งอายุในการมีเพศสัมพันธ์ก็จะเร็วขึ้น เมื่อหาความสัมพันธ์ด้วยค่าสถิติพบว่า การเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ต ได้แก่ การเคยเปิดรับ ความถี่ในการเปิดรับระยะเวลาในการเปิดรับสื่อลามก มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นทั้งด้านอายุในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ประสบการณ์การเคยมีเพศสัมพันธ์ และความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ต่อสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Abstract

This research investigated the exposure of Thai teens to pornography on the Internet and its effect on sexual relations. The research focused on the exposure of teenagers to pornography on the Internet and how it would affect their behaviour and sexual relations.

A quantitative data collection method was employed to study 600 randomly selected Thai youth aged 15-21 years old from high schools, technical colleges, and universities in Bangkok. In order to get the feedback of the selected Thai youths using two way communications, a qualitative data collection method using a focus group type of interview was employed with 48 of the Thai teenagers in six separate groups.

The research results were as follows:

Male teenagers were exposed to pornography on the Internet more often than females. The older students were exposed to pornography more often than the younger students were. The higher educated

teens were also exposed to pornography more often than the lesser educated teens. The smarter and richer students and the ones who didn't live with their parent were exposed to pornography more than any group of young people. The demographics of teenagers such as their sex, age, education, GPA, income as well as their living were all statistically significant with regard to their exposure of pornography on the Internet.

Thai teenagers who were exposed to pornography on the Internet have more sexual relations. The greater the frequency that they were exposed to pornography the more sexual relations they had. It was found that higher exposure to pornography on the Internet resulted in a statistically significant effect on the frequency of sexual relations of Thai teens.

บทนำ

พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นก่อนวัยอันควรไม่ใช่ปัญหาในระดับบุคคลเท่านั้น แต่เป็นปัญหาในระดับสังคม หากปล่อยไว้เนิ่นนานจะกลายเป็นค่านิยมใหม่สำหรับสังคมไทยที่วัยรุ่นจะสามารถมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างไม่มีความขบเข็ดจ้ำกั๊ด ขาดความรับผิดชอบ นำมาซึ่งปัญหาสังคมและอาชญากรรมมากมาย ดังเช่นการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งอาจลงเอยด้วยการทำแท้ง การทำแท้งเถื่อนที่อาจถึงขั้นเสียชีวิต การทอดทิ้งทารก การติดโรคทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ กามโรค ซิฟิลิส มะเร็งปากมดลูก หรืออื่นๆ เป็นต้น

การที่วัยรุ่นมีความคิดเห็นเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ว่าเป็นเรื่องธรรมดาเป็นธรรมชาติและเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละคนนั้น ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะวัยรุ่นยังขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ขาดความรู้เรื่องความแตกต่างระหว่างเพศทั้งในด้านความคิด ทัศนคติ และร่างกาย หน้าที่และความรับผิดชอบหลังจากการมีเพศสัมพันธ์ อีกด้านหนึ่งอาจเป็นเพราะการเปิดรับข้อมูลจากสื่อที่ถาโถมเข้ามาอย่างมากมาย โดยเฉพาะจากสื่อสมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ตที่มีการแสดงอย่างโจ่งแจ้งในเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์

สื่ออินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่ใหม่ล่าสุดในสังคมมนุษย์ทุกวันนี้ ทำให้โลกที่เคยกว้างใหญ่กลับเล็กลงนิดเดียว ทำให้มนุษย์สามารถนั่งคุยกันได้ทั้งๆ ที่อยู่กันคนละฝั่งทวีปก็ตาม ที่สำคัญค่าใช้จ่ายในการสื่อสารก็ถูกมาก ทำให้คนทุกระดับชั้นสามารถสื่อสารถึงกันได้ทันที รับรู้เรื่องราวต่างๆ ผ่านเครือข่ายเน็ตเวิร์ค **world wide web (www)** แต่การสื่อสารไม่ได้นำมาแต่เรื่องดี ๆ ที่สร้างสรรค์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น อินเทอร์เน็ตยังซ่อนมหันตภัยมืดที่แทรกซึมเข้าไปในสังคมไทยได้มากมายเช่นกัน หากผู้เปิดรับสื่อดังกล่าวไม่รู้เท่าทันหรือขาดความรู้และประสบการณ์ในการคิดวิเคราะห์ว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรกระทำเหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยหรือไม่อย่างไร

ปัจจุบันสื่อลามกเป็นปัญหาหนึ่งที่แฝงตัวเข้ามาเป็นปัญหาในสังคมไทย และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีการสื่อสารอื่นๆ ที่พัฒนาเกิดขึ้นใหม่อย่างแพร่หลาย จากการสำรวจสวนดุสิตโพลมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สอบถามความคิดเห็นกลุ่มเยาวชนไทยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในระหว่างวันที่ 19-20 กรกฎาคม 2548 จำนวน 1,391 คน พบว่าวัยรุ่นมีความเข้าใจ รู้จักและเข้าใจสื่อลามกในรูปแบบที่หลากหลายโดยสื่อลามกที่เยาวชนไทยเปิดรับมากที่สุด ได้แก่ วีซีดี/ดีวีดีไปคิดเป็นร้อยละ 29.23 เว็บไป ร้อยละ 22.30 รูปภาพไปร้อยละ 20.93 หนังสือไปร้อยละ 15.76 และวิดีโอไปร้อยละ 11.77 ตามลำดับ นอกจากนี้เยาวชนไทยมองว่าสื่อลามกที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้เป็นเรื่องธรรมดา มีการเผยแพร่ได้ง่ายและรวดเร็ว สามารถหาซื้อได้ง่ายถึงร้อยละ 73.11 ในขณะที่เยาวชนไทยส่วนน้อยที่เหลือเพียงร้อยละ 26.89 เห็นว่าเป็นเรื่องไม่ธรรมดา ผิดหลักจริยธรรมวัฒนธรรม และประเพณีไทย เป็นเรื่องอนาจารและเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี

ภายใต้สถานการณ์และสภาพสังคมที่ปรากฏดูเหมือนจะบ่งบอกถึงพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นโดยได้รับอิทธิพลมาจากสื่อลามกต่างๆ โดยเฉพาะสื่อลามกจากอินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงได้ง่ายรวดเร็วราคาถูกและยังมีลักษณะสำคัญคือเป็นสื่อส่วนตัวที่ไม่มีใครรู้ อย่างไรก็ตามสาเหตุการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นอาจจะมาจากปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาอิทธิพลต่อวัยรุ่นไทยซึ่งเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญพร้อมที่จะเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทาย ประการที่สองอาจจะเกิดจากอิทธิพลของตัวแบบจากสื่อมวลชนที่มาในรูปแบบของดารา

การแสดง โฆษณาจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ นิตยสาร และสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ นอกเหนือจากสื่ออินเทอร์เน็ตก็เป็นได้ ประการที่สาม ร่างกายและจิตใจของวัยรุ่นกำลังมีความพร้อมที่จะรับแรงกระตุ้นดังกล่าวอย่างเต็มที่ อีกทั้งวัยนี้ในทางจิตวิทยาก็มีทฤษฎีรองรับแน่ชัดแล้วว่าเป็นวัยที่ฮอร์โมนและความต้องการทางเพศสูง เป็นวัยที่เริ่มสนใจเพศตรงข้าม มีความอยากรู้อยากเห็นและอยากทดลอง

จากความทันสมัยของสื่อ และความอิสระในการเข้าถึงของวัยรุ่นทำให้เกิดสถานการณ์ที่เป็นปัญหาสังคมเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายดังจะเห็นได้จากสื่อรายวันที่พาดหัวข่าวให้เห็นกันอย่างชัดเจน อาทิ รายงาน: มหันตภัย “เซท รุม” แหล่งรวมโจรไซเบอร์ (คมชัดลึกออนไลน์, 19 พฤษภาคม 2549) เซท 5 วัน ปล้ำนักเรียน ม.1 แม่แจ้งจับ (บ้านเมืองออนไลน์, 19 พฤษภาคม 2549) ระเบียบรัตน์ ตามจิกเว็บลามกยั่วอารมณ์วัยรุ่น (ไทยรัฐออนไลน์, 20 พฤษภาคม 2550) “เซทเสีย” ภาพสะท้อนสังคมทรมาน (มติชนออนไลน์, 5 มิถุนายน 2549) วิจัยพบโจรเล่นเกมดูเว็บลามกไร้ประโยชน์ (เดลินิวส์ออนไลน์, 7 มิถุนายน 2550) ตะลึง! พฤติกรรมโจรไทยท่องเน็ตหาคูสวิงกิง (เดลินิวส์ออนไลน์ 14 กันยายน 2550) เกมสล็อตลับ เกมสล็อตลามกสายพันธุ์ใหม่จากญี่ปุ่น (แนวหน้าออนไลน์ 1 ตุลาคม 2550) เป็นต้น

จากปัญหาที่เกิดขึ้นนี้จึงนำไปสู่การวิจัย ในเรื่อง “ การเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตต่อการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น” โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยมุ่งเน้นการสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่น การสำรวจพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น และอิทธิพลการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตต่อการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น อันจะนำไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงไปมีอิทธิพลมาจากการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตหรือไม่อย่างไร และ ผลการวิจัยที่ได้จะทำให้ผู้ใหญ่ในสังคมทุกภาคส่วนต้องหันมาใส่ใจให้ความสำคัญและร่วมกันแสวงหาวิธีสร้างความลงตัวระหว่างความก้าวล้ำทันสมัยของสื่อ และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของกลุ่มเป้าหมายที่ใกล้ชิดกับสื่อดังกล่าวมากที่สุด ซึ่งหากทั้งสองประเด็นมีความสัมพันธ์ต่อกันจริงแล้วไซ้การเร่งศึกษาเพื่อป้องกันหรือแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้ใหญ่ในสังคมไม่ควรมองข้าม

วัตถุประสงค์การศึกษา

- 1) เพื่อสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่น
- 2) เพื่อสำรวจพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น
- 3) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น
- 4) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่น
- 5) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตและการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น

สมมติฐานการวิจัย

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ต
- 2) ปัจจัยส่วนบุคคลของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์
- 3) การเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

พื้นที่ศึกษาและระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาดังนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัย โดยประยุกต์ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) เป็นเครื่องมือในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพ นักวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นไทย ที่มีอายุระหว่าง 15-21 ปี (Focus Group Interview) จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นักเรียนชายชั้นมัธยมปลาย	จำนวน 8 คน
กลุ่มที่ 2 นักเรียนหญิงชั้นมัธยมปลาย	จำนวน 8 คน
กลุ่มที่ 3 นักศึกษาชายอาชีวศึกษา	จำนวน 8 คน
กลุ่มที่ 4 นักศึกษาหญิงอาชีวศึกษา	จำนวน 8 คน

กลุ่มที่ 5 นักศึกษาชายมหาวิทยาลัย จำนวน 8 คน

กลุ่มที่ 6 นักศึกษาหญิงมหาวิทยาลัย จำนวน 8 คน

เพื่อค้นหาข้อมูลเชิงลึกในสภาพความเป็นจริง เมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวแล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อกำหนดแนวคำถามการวิจัยในเชิงปริมาณต่อไป

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ จะใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีระเบียบวิธีเชิงปริมาณในการวัดและประเมินผล กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collecting) ด้วยแบบสอบถามปลายปิด (Closed Questions) การวิเคราะห์และการประมวลผลโดยใช้ค่าทางสถิติมาอธิบายและตีความ เพื่อให้ได้ข้อมูลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณนักวิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างประชากรเป้าหมายทั้งสิ้นจำนวน 600 ตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป Yamane (Taro Yamane อ้างถึงในปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2545) ด้วยช่วงความเชื่อมั่นอยู่ในระดับ 95% ขณะที่ขอบเขตความคลาดเคลื่อนจากการกำหนดขนาดตัวอย่างอยู่ที่ $\pm 5\%$ สุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มตัวอย่างแบบจัดประเภท (Stratified Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย นักศึกษาระดับอาชีวศึกษา และนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากจากโรงเรียนมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัยของรัฐและของเอกชน ประเภทละ 1 แห่ง รวม 6 แห่ง

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากสถานศึกษาที่ได้คัดเลือกไว้แต่ละ 100 คน โดยเก็บตามสัดส่วนเท่าๆ กัน (Quota Sampling) ชาย 50 คน และหญิง 50 คน รวมเป็นชาย 300 คน และหญิง 300 คน รวมทั้งสิ้น 600 คน ตามขนาดตัวอย่างที่กำหนด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความหมายเป็นข้อสรุปในแต่ละประเด็น เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลเชิงปริมาณจะนำไปคำนวณหาค่าสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา เกรดเฉลี่ย รายได้ การพักอาศัย และพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ต และพฤติกรรมกาที่มีเพศสัมพันธ์ของกลุ่มวัยรุ่นนผู้ตอบแบบสอบถาม

2) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่า Chi-Square เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

ผลการสัมภาษณ์

นักวิจัยได้กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ไว้ 3 ประเด็นหลักๆ ด้วยกันเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้อย่างเต็มที่ ซึ่งผลการสัมภาษณ์ที่ได้สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ต

ผลการสัมภาษณ์พบว่านักวิจัยส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อลามกเป็นอย่างดีว่ามีลักษณะอย่างไร และสามารถอธิบายลักษณะของสื่อลามกได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นประเด็นเริ่มต้นที่นักวิจัยต้องการให้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกัน จากนั้นนักวิจัยได้สัมภาษณ์ถึงพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างได้ผลดังนี้

กลุ่มตัวอย่างทุกคนเคยมีประสบการณ์ในการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตทุกคน โดยเฉพาะผู้ชายซึ่งจะมีความถี่ในการเปิดรับสื่อดังกล่าวมากกว่าผู้หญิง ความถี่ในการเปิดเข้าไปประมาณ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ และครั้งละประมาณ 1-2 ชั่วโมง หรือขึ้นอยู่กับโอกาส สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับสื่อลามกดังกล่าวมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบตามวัยแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากจะเปิดรับสื่อมากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อย หรือสามารถเรียงตามลำดับความถี่ได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างในระดับมหาวิทยาลัย อาชีวศึกษา และ มัธยม

สถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการเปิดรับสื่อส่วนใหญ่จะเปิดเข้าไปชมเมื่ออยู่ที่บ้านหรือในห้องพักส่วนตัว สำหรับที่มหาวิทยาลัยหรือที่โรงเรียนก็มีบ้างแต่น้อยโดยมักจะดูเพื่อความสนุกสนานกับเพื่อนๆ มากกว่า

สำหรับเหตุผลในการดูสื่อลามกนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายส่วนใหญ่ตอบว่า “ต้องการดูเพื่อจะได้นำไปใช้กับแฟนเวลาที่มีเพศสัมพันธ์กันหรือเพื่อปลดปล่อยอารมณ์ทางเพศ” สำหรับในกลุ่มตัวอย่างผู้หญิงส่วนใหญ่ตอบว่า “ดูแล้วไม่ได้รู้สึกอะไร และไม่ได้ตั้งใจจะดู” แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่า “เมื่อดูสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตแล้วมักทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศ และบ่อยครั้งที่ต้องสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง หรือโทรศัพท์เรียกแฟนมา มีเพศสัมพันธ์กัน” นอกจากนั้นยังพบว่าข้อมูลที่น่าสนใจอีกว่า มีกลุ่มตัวอย่างระดับอาชีวศึกษา 2 คนกล่าวว่า “พอดูสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมากๆ ก็ทำให้ติด จนต้องดูทุกวันและจะคิดถึงแต่การมีเพศสัมพันธ์ จนทำให้ตนเคยข่มขืนเพื่อนหญิงด้วย”

เกมส์ลามกทางอินเทอร์เน็ตก็เป็นอีกคำถามที่นักวิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เคยเล่นเกมส์ลามกทางอินเทอร์เน็ต เกมส์ที่เล่นเช่น เกมส์การ์ซานลามก นายพรานโหดยิงกระเทย เกมส์ลักหลับ เกมส์ข่มขืนครู เป็นต้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างกล่าวว่าทุกครั้งที่เล่นนั้น จะได้อารมณ์ตื่นเต้นเหมือนจริงมาก โดยเฉพาะอารมณ์ทางเพศ

การแชตทางอินเทอร์เน็ตกับคนแปลกหน้า หรือการเล่นแคม ฟร็อก (cam frog) พบว่ามีบ้าง กลุ่มละ 2-3 คน โดยมีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนรูปถ่ายและเบอร์โทรศัพท์กัน มีบางคนนัดเจอกันในที่แจ้ง พูดคุยจนสนิทสนมเป็นเพื่อนกัน แต่ยังไม่เคยมีใครมีเพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า ในส่วนของแคมฟร็อก พบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยมีใครเข้าไปใช้มากนักและไม่ได้อยู่ในความสนใจของกลุ่ม

2) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การมีแฟน

จากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแฟนแล้ว และเคยมีเพศสัมพันธ์กัน โดยสถานที่ที่ใช้ได้แก่ ที่บ้าน หอพัก โรงเรียน ห้องน้ำตามห้างสรรพสินค้า หรือ ในสถาบันการศึกษา ในด้านพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์พบว่าส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้ถุงยางอนามัย แต่จะใช้วิธีการเอาออกมาหลังข้างนอกหรือการนบรอบเดือนว่าอยู่ในช่วงปลอดภัย

3) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่างเกือบทุกคนเคยมีเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะผู้ชาย ที่เคยมีเพศสัมพันธ์ทั้งกับแฟน กับผู้หญิงขายบริการ หรือผู้หญิงที่ไม่สนิทคุ้นเคย บางคนมีการป้องกันแต่บางคนก็ไม่ป้องกัน ภายหลังจากการมีเพศสัมพันธ์มักกับคนแปลกหน้าหรือผู้หญิงขายบริการโดยที่ไม่ได้ป้องกันก็ได้มีการไปตรวจสุขภาพแต่ก็ยังคงมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ต่อไปเรื่อยๆ โดยกลุ่มตัวอย่างเพศชายส่วนใหญ่อ้างว่า สนุกและตื่นเต้นดี

สถานที่ที่ใช้ในการมีเพศสัมพันธ์ได้แก่ ห้องพักตนเอง ห้องพักเพื่อน ห้องเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ สระว่ายน้ำ ห้องน้ำห้างสรรพสินค้า ทางเปลี่ยว หรือในห้องร่อนทางเดินเข้าบ้าน

ผลการตอบแบบสอบถาม

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 58.9 เคยเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ต โดยร้อยละ 51.1 เปิดรับสัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง นานครั้งละประมาณ 1 ชั่วโมง (ร้อยละ 44.6) ช่วงเวลาที่นิยมเปิดมากที่สุดร้อยละ 41.6 นิยมเปิดเวลา 21.01 – 24.00 น. โดยสถานที่ที่ได้แก่ ที่บ้าน ร้อยละ 54.4 ห้องเพื่อนร้อยละ 42.6 และหอพักร้อยละ 41.3 ตามลำดับ ซึ่งทุกครั้งที่เปิดเข้าไปดูก็มักจะต้องอยู่คนเดียวร้อยละ 48.4

ในด้านพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ วัยรุ่นไทยร้อยละ 64.90 ยังไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ ในขณะที่ร้อยละ 35.10 เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว อายุเฉลี่ยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก 16-19 ปี โดยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับแฟน การมีเพศสัมพันธ์นั้นขึ้นอยู่กับโอกาสเป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองก็ขึ้นอยู่กับโอกาสและอารมณ์ ซึ่งอัตราส่วนใกล้เคียงกันของวัยรุ่นไทยคือร้อยละ 46.90 และ 53.10 ตอบว่าเคยสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง และไม่เคยสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง

ในด้านพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า และการเปลี่ยนคู่นอนนั้น แม้ว่าวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่จะตอบว่าไม่เคย แต่มีวัยรุ่นไทยจำนวนหนึ่งถึงร้อยละ 15.10 เคยเปลี่ยนคู่นอน ร้อยละ 11.10 เคยมีเพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า ร้อยละ 11.00 เคยมีเพศสัมพันธ์ครั้งละมากกว่า 1 คน ร้อยละ 7.00 เคยมีเพศสัมพันธ์กับคนที่เพิ่งรู้จัก

กันผ่านทางอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 6.70 เคยถูกข่มขืนหรือมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอม และร้อยละ 4.00 ของวัยรุ่นไทย เคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ในด้านการคุมกำเนิดและป้องกันโรคติดต่อจากเพศสัมพันธ์ วัยรุ่นไทยส่วนใหญ่รู้จักป้องกันร้อยละ 44.40 แต่ไม่ได้ป้องกันทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ วัยรุ่นไทยเชื่อว่าการดูสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมีส่วนในการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ และเมื่อดูแล้วเกิดอารมณ์ทางเพศวัยรุ่นไทยจะหากิจกรรมอย่างอื่นทำถึงร้อยละ 55.20 ออกกำลังกายร้อยละ 39.60 สำเร็จความใคร่ด้วยตนเองร้อยละ 30.10 และมีเพศสัมพันธ์กับแฟนร้อยละ 24.00 วัยรุ่นไทยส่วนใหญ่น่าจะชอบและรู้สึกดีจากการมีเพศสัมพันธ์ เพราะร้อยละ 27.60 ตอบว่าชอบ ร้อยละ 28.00 ตอบว่าเฉยๆ และร้อยละ 39.30 ไม่ตอบ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 5.20 ที่ตอบว่าไม่ชอบ วัยรุ่นไทยเชื่อว่าผู้ชายมีความต้องการทางเพศมากกว่าผู้หญิง แต่ทั้งเพศหญิงและเพศชายมีโอกาสเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์พอๆ กัน

สำหรับพฤติกรรมการเปิดดูสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตนั้น มาจากความต้องการของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับคนรอบข้างโดยเฉพาะเพื่อนๆ มีส่วนในการกระตุ้นและเร่งเร้าให้เกิดความต้องการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น ส่วนพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นที่เคยทำส่วนใหญ่ ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การอยู่ด้วยกันก่อนแต่ง และการเปลี่ยนคู่นอน และพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่วัยรุ่นไทยมีความเห็นว่าการกำลังเป็นแฟชั่น ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน การเปลี่ยนคู่นอน การขายบริการทางเพศผ่านอินเทอร์เน็ต การมีโชว์โป๊ เปลือย หรือมีเพศสัมพันธ์ผ่านโปรแกรมแคมฟร็อก และการมีเพศสัมพันธ์แบบสวิกกิ่ง

สถานที่ที่วัยรุ่นไทยนิยมไปมีเพศสัมพันธ์กัน ได้แก่ ห้องพักของตนเอง โรงแรม ห้องพักของบ้านเพื่อน ห้องน้ำ และไนท์คลับตามลำดับ ที่น่าสนใจมีวัยรุ่นไทยจำนวนหนึ่ง ร้อยละ 16.60 ใช้สถานศึกษา และร้อยละ 10.30 ใช้ห้องสมุดเป็นสถานที่ที่มีเพศสัมพันธ์ มีร้อยละ 17.10 ใช้สวนสาธารณะ และร้อยละ 9.80 ใช้รถโดยสารประจำทางเป็นสถานที่ที่มีเพศสัมพันธ์กัน เมื่อถามถึงพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน พบว่าร้อยละ 31.10 เห็นว่าย่ำแย่เกินกว่าจะแก้ไข ร้อยละ 26.10 เห็นว่ายังพอมีทางแก้ไขได้ และร้อยละ 24.80 เห็นว่าไม่สมควรเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ปัญหาที่วัยรุ่นไทยเป็นกังวลมากที่สุดเมื่อมาอยู่ด้วยกันก่อนแต่ง คือ การตั้งครรภ์ และการทำแท้ง

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่น

วัยรุ่นชายเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าหญิง ถ้ามีอายุมากก็เปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมากกว่า การเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ผู้เรียนมหาวิทยาลัยมีโอกาสเปิดดูสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าอาชีวศึกษา และมีชมรมปลายตามลำดับ เกรดเฉลี่ยระดับปานกลางถึงดี มีรายได้ปานกลางถึงมาก และพักอาศัยอยู่คนเดียวหรืออยู่กับแฟนมีการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่นๆ

เมื่อหาความสัมพันธ์ด้วยค่าสถิติอ้างอิง Pearson Chi-Square Value พบว่า การเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลของวัยรุ่น ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา เกรดเฉลี่ย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการพักอยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.00

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น

วัยรุ่นชายเคยมีเพศสัมพันธ์มากกว่าหญิง ผู้ที่มีอายุมากกว่าย่อมมีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์มากกว่า ระดับการศึกษาของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ผู้ที่เรียนในระดับมหาวิทยาลัยจะมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือระดับอาชีวศึกษา และมีชมรมศึกษาตอนปลาย วัยรุ่นที่มีผลการเรียนต่ำก็จะมีเพศสัมพันธ์มากกว่าวัยรุ่นที่มีผลการเรียนดีกว่า และวัยรุ่นที่มีรายได้สูงก็จะมีโอกาสมีเพศสัมพันธ์ได้มากกว่าวัยรุ่นที่มีรายได้ต่ำกว่า นอกจากนี้วัยรุ่นที่อยู่กับแฟน อยู่กับเพื่อน หรืออยู่คนเดียวมีโอกาสมีเพศสัมพันธ์ได้มากกว่าวัยรุ่นที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่

เมื่อหาความสัมพันธ์ด้วยค่าสถิติอ้างอิง Pearson Chi-Square Value พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของวัยรุ่น ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา เกรดเฉลี่ย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการพักอยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.00

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตและการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น

วัยรุ่นไทยที่เคยมีเพศสัมพันธ์ล้วนแต่เคยเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น ยิ่งเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมากก็มีความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์มากขึ้นตามโอกาส อีกทั้งอายุในการมีเพศสัมพันธ์ก็จะเร็วขึ้น

เมื่อหาความสัมพันธ์ด้วยค่าสถิติอ้างอิง Pearson Chi-Square Value พบว่า การเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ต ได้แก่ การเคยเปิดรับ ความถี่ในการเปิดรับ ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อลามกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น ทั้งด้านอายุในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ประสบการณ์การเคยมีเพศสัมพันธ์ และความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ต่อสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.00

อภิปรายผล

1) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตต่อการมีเพศสัมพันธ์

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า มีความเสี่ยงอยู่จริงในการเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตต่อการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น โดยเฉพาะในส่วนที่กล่าวถึงผลสืบเนื่องภายหลังการเปิดรับสื่อและความต้องการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งเป็นไปตามข้อสันนิษฐานที่นักวิจัยได้กำหนดไว้เกี่ยวกับ การเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี สิ่งเร้า (extrinsic stimulus) ที่กล่าวถึงสภาพแวดล้อมภายนอกสามารถกระตุ้นให้ผู้รับรู้เกิดอารมณ์ทางเพศได้ ซึ่งสิ่งเร้าที่ว่านั้นได้แก่ สิ่งเร้าประเภทสื่อต่างๆ ในที่นี้ได้แก่ สื่อลามกทางอินเทอร์เน็ต นั่นเอง

จากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามพบว่า กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 58.9 เคยเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ต โดยร้อยละ 51.1 เปิดสัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง ซึ่งหากความสัมพันธ์ข้างต้นเป็นเหตุเป็นผลต่อกันจริงแล้ว กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 58.9 ที่เคยเปิดรับสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ต น่าจะเป็นกลุ่มที่มีความเป็นไปได้ในการมีเพศสัมพันธ์ภายหลังจากการรับเปิดรับสื่อลามกดังกล่าวด้วย และมีความถี่สัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง

2) ด้านพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น

จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าวัยรุ่นไทยมีความเสี่ยงสูงมากในการมีเพศสัมพันธ์ โดยเพศชายจะมีความเสี่ยงมากกว่าเพศหญิง ซึ่งส่วนใหญ่ไม่นิยมป้องกัน หรือไม่มีการป้องกันตนเองอย่างถูกวิธี เนื่องจากส่วนใหญ่คิดว่าไม่ใช่เรื่องสำคัญ หรือเป็นเรื่องไกลตัว สิ่งเดียวที่วัยรุ่นเกรงกลัวกันมากที่สุดภายหลังการมีเพศสัมพันธ์มีเพียงการท้องเท่านั้นและจะป้องกันเฉพาะปัญหานี้ด้วยการ หลั่งนอกบ้าง หรือการกินยาหลังมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ข่าวในด้านการติดเชื้อโรคเอดส์รายใหม่พุ่งสูง 1.7 หมื่นรายต่อปี โดยว่าพบวัยรุ่นอายุ 18-19 ปีกลุ่มเสี่ยง กว่าครึ่งหนึ่งมีเพศสัมพันธ์แล้ว และ 2 ใน 3 ไม่ใช้ถุงยางอนามัย (ลงประกาศเมื่อ : วันจันทร์ ที่ 3 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2550 <http://www.vachiraphuket.go.th/>)

ข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์สาเหตุของสื่อลามกที่แพร่ระบาดในกลุ่มวัยรุ่นไทยและมีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นก่อนวัยอันควรนี้ อาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมเปิดและถูกปล่อยปละละเลยเป็นอย่างยิ่ง การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเหล่านี้ น่าจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสื่อลามกได้ตรงจุด ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ในเชิงนโยบายรัฐ โครงสร้างและระบบการปราบปราม ป้องกันภัย การกำหนดนโยบายภาคสังคมด้านสื่อลามกอันตรายน้อยมาก การจัดระเบียบสังคมเพื่อเด็กและเยาวชนหมดพลังไปจากรัฐบาลและผู้นำประเทศ แม้ระยะหลังจะมีการประกาศนโยบายนี้ชัดเจน มีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงที่เกี่ยวข้องมารับผิดชอบโดยตรง แต่ก็ปฏิบัติงานเป็นเพียงช่วงสั้นๆ เป็นความสนใจของบุคคลเสมือนหนึ่งนโยบายไฟไหม้ฟางชั่วคราว ชั่วครว ภาคราชการปล่อยปละละเลยจนสื่อลามกมีแทบทุกแห่งในประเทศไทย

2. เด็กและเยาวชนเลียนแบบดารา นักร้อง ดาราขั้ว ที่ปรากฏในรูปแบบของวีซีดี/ดีวีดีไป หนังสือถ่ายโชว์เรือนร่างนุ่งน้อยห่มน้อย เปิดโชว์แนวเซ็กซี่ ย้อนกลับไปเมื่อ 1-2 ปีที่ผ่านมา เด็กและเยาวชนกว่า 80% จะได้ดูวีซีดีน้องแนวตามมาด้วยสะวิงกิ้ง และเทปบันทึกภาพการมีเพศสัมพันธ์ของนักร้องสาวที่หลุดจากคอมพิวเตอร์ส่วนตัว ดาราสาวพากันเปลือยกายถ่ายภาพเป็นแฟชั่นโดยอ้างว่าเก็บไว้ดูแต่โชว์เป็นข่าวสังคมบันเทิงทั่วประเทศ เด็กรวม 3 รุมโทรมเพื่อนหญิงในคลิป์วิดีโอ นักเรียนหญิงตบตีกันอย่างรุนแรง เมามัน ป่าเถื่อน เพราะแย่งแฟนกัน มีกองเชียร์ของเพื่อนจำนวนมาก องค์กรประกอบเหล่านี้ คือตัวแบบของการนำเป็นแบบอย่าง เลียนแบบ รับค่านิยมนั้นมาโดยไม่รู้จักตัวและเป็นค่านิยมเทียมให้ทำตามจนเกิดการแพร่ระบาดไปทั่ว

3. วัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่เป็นช่วงวัยที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่สุด โดยเฉพาะเด็กมัธยมศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ระดับฮอร์โมน สังคมกลุ่มเพื่อน ความสนใจเพศตรงข้าม ความอยากรู้อยากเห็นต้องการเปิดโลกมีประสบการณ์ คิดว่าเป็นผู้ใหญ่มีอิสระเป็นตัวของตัวเอง สำหรับเพศหญิง สังคมและวัฒนธรรมถูกเปิดด้วยทฤษฎีความเท่าเทียมกันของชายกับหญิง กอปรกับสังคมไทยเริ่มหล่อหลอมสอดแทรกกับสื่อทางเพศที่มีอยู่มากมายแทบทุกชั้นตอน ทุกระดับอายุ ในวัยเด็กอ่านการ์ตูนญี่ปุ่นที่มีฉากรัก คำพูดรุนแรง เช็กชีวิตดารามีปมอยู่แทบทุกเรื่อง เมื่อโตขึ้นสามารถซื้อวีซีดี/ดีวีดีไปได้ตามร้านขายทั่วไป บังคับจากเพื่อนที่ยืมต่อกันมา เข้าสู่เว็บโป๊ทางอินเทอร์เน็ตในเชิงเช็ทซากลได้ง่ายรวดเร็ว หากความแปลกใหม่จากคลิปวีดีโอจากเพื่อนในวัยใกล้เคียงกันและอื่นๆ ปัจจุบันระดับพัฒนาการของเด็กและเยาวชนตามวัยและอายุต่างๆ สามารถสอดรับ (Matching) กับสื่อลามกที่มีอยู่อย่างมากมาย หลากหลายได้อย่างลงตัว และส่งต่อกันจนเด็กเคยชินกับวัฒนธรรมทางเพศจนเป็นเรื่องปกติไปแล้ว

4. สื่อลามกมีหลายระดับ ราคาถูกแพงแตกต่างกันไปตามกลุ่มลูกค้าและระดับอายุ สื่อลามกอาจได้มาฟรี โดยบันทึกจากโทรศัพท์มือถือเป็นคลิปวีดีโอที่ถ่ายกันในกลุ่มเพื่อนและส่งต่อกันไป สื่อการ์ตูนลามกระดับล่างราคาเล่มละไม่กี่บาท จนถึงการ์ตูนญี่ปุ่นราคาเล่มละ 30 บาท ก็มีการซื้อขายกันทั่วไป การดาวน์โหลดภาพโป๊เปลือยก็มีราคาประมาณ 40 บาท แผ่นวีซีดีโป๊ราคา 3 แผ่น 100 บาท หรือคุณภาพดีอาจถึง 80-100 บาท ยิ่งเครื่องเล่นวีซีดีและดีวีดีมีราคาถูกยิ่งทำให้กิจกรรมดูหนังโป๊ด้วยกันตามบ้านหอพักเพื่อนยังเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง หากสื่อลามกราคาแพงขึ้นมาก็อาจเข้าเว็บโป๊ อินเทอร์เน็ต และอื่นๆ ทั้งๆ ที่มีการปิดเว็บไซต์ไม่เหมาะสมต่างๆ แล้วยังตาม แต่บางเว็บไซต์ก็ยังมี การแฝงตัวอยู่กับเครื่องมือต่างๆ บนเว็บ เช่น การโฆษณาอีตไลน์สายด่วนระบบ (1900) เกี่ยวกับเรื่องเพศ หรือกระดานข่าวที่มีการตั้งกระทู้เกี่ยวกับเพศ การต้องการหาคู่นอน หรือหาผู้ที่ต้องการคุยเช็ทโฟน (Sexphone) เหมือนกันโดยใช้โปรแกรมการสนทนาในการเริ่มติดต่อกัน สรุปคือวัยรุ่นสามารถเข้าถึงและซื้อสื่อลามกได้แทบทุกชนิดตามความต้องการที่มีอยู่

5. การดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนมีบทบาทหน้าที่หลักคือ การแข่งขันด้านการเรียนให้เก่งกว่าคนอื่น เด็กมักเคร่งเครียด กตสัน และต้องต่อสู้ในระบบการศึกษามาก กิจกรรมและการใช้เวลาว่างของเด็กคือ การเรียนกวดวิชา ดูโทรทัศน์ วีซีดี/ดีวีดีอยู่กับเพื่อนตามบ้าน หอพัก เล่นเกมเข้าอินเทอร์เน็ตแชท (Chat) คุยกับเพื่อน เด็กแทบไม่มีกิจกรรมทางสังคมร่วมกันมากนัก ด้วยภาวะการณ์เร่งรีบแข่งขันกดดัน ดังนั้น เมื่อเด็กมีเวลาเป็นส่วนตัว มีเครื่องมือเทคโนโลยีทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ เอ็มพี3 อินเทอร์เน็ต และอื่นๆ ยังมีสื่อลามกอนาจารที่มีอยู่มากมายหาง่ายราคาถูก เด็กจึงใช้สิ่งเหล่านี้เพื่อเป็นการผ่อนคลาย (Relax) พร้อมกับสนองความสนใจตามวัยที่ถูกกระตุ้นหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ในทางตรงกันข้ามผู้ใหญ่พ่อแม่หรือ ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่มีทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่มากนัก จึงกลายเป็นช่องว่างให้เด็กเข้าถึงสื่อลามกด้วยเทคโนโลยีที่พ่อแม่จัดซื้อหาโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และคิดว่าบุตรหลานจะนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษามากกว่า

สื่อลามกอนาจารจะเป็นสื่อหลักที่บั่นทอนคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยให้เลวร้ายลงยิ่งขึ้นทุกวัน เด็กจะถูกหล่อหลอมเร่งเร้ายิ่งขึ้น หมกมุ่นกับเรื่องเพศทั้งที่อยู่ในวัยไม่เหมาะสม ความรุนแรงชีวิตการที่สอดแทรกเข้ามาวัฒนธรรมทางเพศที่เด็กเสพจากสื่อลามกที่ครอบครองทุกพื้นที่ ทุกมิติเวลา ทุกการแสดงออกของกิจกรรมที่เด็กมีส่วนร่วมจะบ่อนทำลายสังคมไทยให้รุนแรงและอ่อนแออย่างน่าตกใจ ในอีก 20 ปีข้างหน้าบทสรุปในเรื่องของสังคมไทยที่เจ็บป่วย กำลังสร้างสายพานที่ทำลายเด็กไทย (Exploited) ด้วยยาเสพติด ความรุนแรง สื่อลามก น่าจะมีแบบแผนร่วมของการเติบโตการหล่อหลอม ดังที่สถาบันรามจิตติให้ข้อคิดคือ "ครอบครัวอ่อนแอ ขาดโอกาส โกลบ้าน ห่างผู้ใหญ่ ไม่ไปวัด ติดสื่อ ติดเพื่อน ต้องเหล้า ต้องยา ต้องเพศ" น่าจะไม่ผิดไปจากสภาพสังคมไทยในขณะนี้แน่นอนหากเราทุกฝ่ายไม่ร่วมกันช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. 2543. **สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ :

ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.

จกกลณี โตสกุลวงศ์. 2542. “การวิเคราะห์ห้วงการ การให้ความหมายสื่อสิ่งพิมพ์ลามกของ

9 สถาบันในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมชาติ.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. 2542. **การวิเคราะห์ผู้รับสาร**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.

สวนดุสิตโพล. 2548. “**สื่อลามก**” อะไร? ที่ใกล้ตัวเยาวชนมากที่สุด [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา http://dusitpoll.dusit.ac.th/2548/2548_065html. (10 กันยายน 2551).

สื่อลามกกับอนาคตเด็กไทย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 29 ธันวาคม 2550) Available URL: [http://](http://www.trf.or.th/News/Content.asp?Art_ID=770)

www.trf.or.th/News/Content.asp?Art_ID=770

เอบแคโพล. 2548. “**พฤติกรรมเกมการติดเกมออนไลน์ในกลุ่มเด็กและเยาวชนไทย**”

[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://std.kku.ac.th> (10 กันยายน 2551).

McElroy, Wendy. 2001. A Feminist Overview of Pornography, Ending in a Defense. Online. Available URL:

<http://www.bodyinmind.com/March14,2001.htm>

เกมส์ลึกลับ เกมส์ลามกสายพันธุ์ใหม่จากญี่ปุ่น (แนวหน้าออนไลน์, 1 ตุลาคม 2550) Available URL:

<http://www.naewna.com/home.asp>

ชีวิตไซเบอร์ (หนังสือพิมพ์ข่าวสด, 18 มกราคม 2552) Available URL: [http:// www.khaosod.co.th/](http://www.khaosod.co.th/)

แซท 5 วัน ปล้นนักเรียน ม. 1 แม่แจ้งจับ (บ้านเมืองออนไลน์, 19 พฤษภาคม 2549) Available URL: [http://](http://www.banmuang.co.th/)

www.banmuang.co.th/

แซทเสียว ภาพสะท้อนสังคมทรมาน (มติชนออนไลน์, 5 มิถุนายน 2549) Available URL: [http:// www.matichon.co.th/](http://www.matichon.co.th/)

ตะลึงพฤติกรรมโจ้ไทยท่องเที่ยวท่องเน็ตหาคู่สวิงกิ้ง (เดลินิวส์ออนไลน์, 14 กันยายน 2550) Available URL: [http://](http://www.dailynews.co.th/)

www.dailynews.co.th/

มหันตภัยแฮกทรูมออนไลน์ แหล่งรวมโจ้ไซเบอร์ (คมชัดลึกออนไลน์ , 19 พฤษภาคม 2549) Available URL: [http://](http://www.komchadluek.net/)

www.komchadluek.net/

ระเบียบรัตน์ ตามจิกเว็บลามกยั่วอารมณ์วัยรุ่น (ไทยรัฐออนไลน์, 20 พฤษภาคม 2550) Available URL:

<http://www.thairath.co.th/>

วิจัยพบโจ้เล่นเกมดูเว็บลามกไร้ประโยชน์ (เดลินิวส์ออนไลน์ , 7 มิถุนายน 2550) Available URL: [http://](http://www.dailynews.co.th/)

www.dailynews.co.th/

ผลงานวิจัยภาคบรรยาย

Oral Presentation

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ระดับบัณฑิตศึกษา
เนื่องในโอกาสคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยราชภัฏ
ประจำปี 2553

“วิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น”

14 -15 มิถุนายน 2553

ณ ห้องประชุม ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ

ฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

การเปรียบเทียบอำนาจการทดสอบของการทดสอบความเท่ากันของ ความแปรปรวนของประชากร A Comparison of the Power of the Test for Testing Homogeneity of Variances

ศรวิภา ศรีสมบุญ , อำไพ ทองธีรภาพ

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบอำนาจการทดสอบของการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของประชากร เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเท่ากันและไม่เท่ากัน โดยพิจารณาเมื่อประชากรมีจำนวน 3 กลุ่ม ซึ่งกำหนดให้อัตราส่วนความแปรปรวนมีค่าแตกต่างกัน ภายใต้การแจกแจงแบบปกติ แบบล็อกนอร์มอล และแบบไคสแควร์ สถิติทดสอบที่ใช้ ได้แก่ สถิติทดสอบ T_3 สถิติทดสอบบาร์ตเลต สถิติทดสอบโอ'Brienและสถิติทดสอบบราวน์ – ฟอรัลตี โดยพิจารณาสถิติทดสอบที่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ตามเกณฑ์ของ Cochran ได้และมีอำนาจการทดสอบสูงสุด กำหนดระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 จำลองข้อมูลด้วยเทคนิคมอนติคาร์โล แต่ละกรณีทำซ้ำจำนวน 1,000 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า เมื่อข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ สถิติทดสอบบาร์ตเลตมีความสามารถในการควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ดีที่สุดและมีอำนาจการทดสอบสูงสุด เมื่อข้อมูลมีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล และแบบไคสแควร์ สถิติทดสอบบราวน์ – ฟอรัลตี มีความสามารถในการควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ดีที่สุดและมีอำนาจการทดสอบสูงสุด อำนาจการทดสอบขึ้นอยู่กับขนาดตัวอย่าง ระดับนัยสำคัญและอัตราส่วนความแปรปรวน

คำสำคัญ : ความเท่ากันของความแปรปรวน, อำนาจการทดสอบ

Abstract

The purpose of this research is to compare the power of the test for testing homogeneity of variances. Test statistics included Bartlett's test statistic, T_3 test statistic, O'Brien's test statistic and Brown - Forsythe's test statistic. The population are three group with difference variance ratio. The data was composed of normal distribution, lognormal distribution and chi - square distribution. The specified significance levels were 0.01 and 0.05. In consideration of the capability to control type I error based on the Cochran limit. The data are simulated with the Monte Carlo technique and each case is replicated one thousand times with SAS software. The study shows that for the normal distribution the best test in controlling type I error is the Bartlett's test statistic and has the highest power of the test. For lognormal distribution and chi - square distribution the best test in controlling type I error is Brown - Forsythe's test statistic and has the highest power of the test.

Keywords : Homogeneity of variances, Power of the test

บทนำ

ในการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป วิธีการทางสถิติที่เหมาะสม คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance หรือ ANOVA) ซึ่งเป็นวิธีการที่แบ่งความผันแปรออกเป็นส่วนๆ ตามสาเหตุของความผันแปร ได้แก่ ความผันแปรระหว่างกลุ่ม (mean square

between) และความผันแปรภายในกลุ่ม (mean square within) และทดสอบโดยใช้ตัวสถิติ F (F - Statistic) การวิเคราะห์ความแปรปรวนมีข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูล ดังนี้

1. ตัวอย่างแต่ละกลุ่มสุ่มมาจากประชากรที่มีการแจกแจงแบบปกติ
2. ตัวอย่างแต่ละกลุ่มสุ่มมาจากประชากรที่มีความแปรปรวนเท่ากัน (Homogeneity of variances)
3. ตัวอย่างแต่ละกลุ่มสุ่มมาจากประชากรที่เป็นอิสระต่อกันทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม

หากข้อมูลที่น่ามาทดสอบฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความเท่ากันของความแปรปรวน ในกรณีที่ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากันจะมีผลต่อระดับนัยสำคัญและอำนาจการทดสอบไม่มากนัก แต่ในกรณีที่ขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากันจะมีผลต่อระดับนัยสำคัญและอำนาจการทดสอบซึ่งจะทำให้ข้อสรุปไม่ตรงกับความจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงควรทำการตรวจสอบข้อมูลที่น่ามาทดสอบว่ามาจากประชากรที่มีความแปรปรวนเท่ากันหรือไม่ [1]

การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของประชากรหลายกลุ่ม มีผู้เสนอวิธีการทดสอบหลายวิธี ได้แก่ สถิติทดสอบบาร์ทเล็ต (Bartlett's test statistic) สถิติทดสอบคอครัน (Cochran's test statistic) สถิติทดสอบฮาร์ทลีย์ (Hartley's test statistic) สถิติทดสอบเลวีเน (Levene's test statistic) สถิติทดสอบเลয়ারด์ไคสแควร์ (Layard Chi - square test statistic) สถิติทดสอบบ็อกซ์ (Box's test statistic) สถิติทดสอบโอ'Brien (O'Brien's test statistic) สถิติทดสอบบราวน์ - ฟอรัลตี้ (Brown - Forsythe's test statistic) สถิติทดสอบแม็กซ์ซิมัม (Maximum test statistic) และสถิติทดสอบ T_3 เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้สนใจเปรียบเทียบสถิติทดสอบ T_3 สถิติทดสอบบาร์ทเล็ต สถิติทดสอบโอ'Brien และสถิติทดสอบบราวน์ - ฟอรัลตี้ ทั้งในกรณีที่ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ และการแจกแจงแบบอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ของสถิติทดสอบทั้ง 4 ได้แก่ สถิติทดสอบ T_3 สถิติทดสอบบาร์ทเล็ต สถิติทดสอบโอ'Brien และสถิติทดสอบบราวน์ - ฟอรัลตี้
2. เพื่อศึกษาอำนาจการทดสอบของสถิติทดสอบทั้ง 4 โดยการกำหนดอัตราส่วนความแปรปรวนที่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ทำภายใต้ขอบเขต ดังนี้

1. กำหนดจำนวนกลุ่มของประชากรที่ต้องการทดสอบเท่ากับ 3 กลุ่ม ให้มีการแจกแจงแบบเดียวกัน ได้แก่ การแจกแจงแบบปกติ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 และความแปรปรวนเท่ากับ 10 การแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 และความแปรปรวนเท่ากับ 2 การแจกแจงแบบไคสแควร์ องศาอิสระเท่ากับ 3
2. กำหนดขนาดตัวอย่างที่สุ่มมาจากแต่ละกลุ่มประชากรที่มีขนาดเท่ากันและไม่เท่ากัน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1
3. กำหนดความแตกต่างของอัตราส่วนของความแปรปรวนโดยใช้ค่าอนเซนทรัลิตี้พารามิเตอร์ ϕ (Noncentrality Parameter) เป็นเกณฑ์วัดความแตกต่างของความแปรปรวนของประชากร โดยที่

$$\phi = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^k (\sigma_i^2 - \sigma_1^2)^2 / k}{\sigma_1^2}}$$

โดยที่

σ_1^2	คือ	ค่าความแปรปรวนของประชากรที่มีค่าต่ำที่สุด
σ_i^2	คือ	ค่าความแปรปรวนของประชากรกลุ่มที่ i โดยที่ $i = 1, 2, \dots, k$
σ^2	คือ	ค่าเฉลี่ยความแปรปรวนของประชากรทั้ง k กลุ่ม
k	คือ	จำนวนกลุ่มประชากร

เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดความแตกต่างของความแปรปรวนของประชากร คือ

ถ้าค่า ϕ อยู่ในช่วง $0 < \phi < 1.5$ แสดงว่า ความแปรปรวนของประชากรมีความแตกต่างกันน้อย

ถ้าค่า ϕ อยู่ในช่วง $1.5 \leq \phi < 3.0$ แสดงว่า ความแปรปรวนของประชากรมีความแตกต่างกันปานกลาง

ถ้าค่า $\phi \geq 3.0$ แสดงว่า ความแปรปรวนของประชากรมีความแตกต่างกันมาก

รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

4. กำหนดระดับนัยสำคัญ (α) เท่ากับ 0.01 และ 0.05

5. สถิติทดสอบที่ใช้ในการศึกษา คือ สถิติทดสอบ T_3 สถิติทดสอบบาร์ตเลต สถิติทดสอบไอบ์รน์ และสถิติทดสอบบราวน์ – ฟอรัลตี ทำการเปรียบเทียบสถิติทดสอบ โดยพิจารณาจากความสามารถในการควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 และอำนาจการทดสอบ

6. จำลองข้อมูลโดยใช้เทคนิคมอนติคาร์โล ทั้งหมด 8 ลักษณะ โดยแต่ละลักษณะจำลองข้อมูลจำนวน 1,000 ครั้ง โดยใช้โปรแกรม SAS

7. เปรียบเทียบค่าประมาณความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ของสถิติทดสอบกับเกณฑ์ของ Cochran(1954)[2] ดังนี้ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 สถิติทดสอบจะสามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ได้ก็ต่อเมื่อค่าประมาณความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 อยู่ในช่วง [0.005, 0.015] ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สถิติทดสอบจะสามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ได้ก็ต่อเมื่อค่าประมาณความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 อยู่ในช่วง [0.036, 0.064]

สถิติทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของประชากร

สถิติทดสอบที่ศึกษา ได้แก่ สถิติทดสอบ T_3 สถิติทดสอบบาร์ตเลต สถิติไอบ์รน์ และสถิติทดสอบ บราวน์ – ฟอรัลตี

ในการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของประชากร k กลุ่ม กำหนดสมมติฐานดังนี้

$$H_0 : \sigma_1^2 = \sigma_2^2 = \dots = \sigma_k^2$$

$$H_1 : \text{มี } \sigma_i^2 \neq \sigma_j^2 \text{ อย่างน้อย 1 คู่;}$$

$$i \neq j ; i, j = 1, 2, 3, \dots, k$$

ตัวสถิติทดสอบที่ใช้ในการทดสอบมีดังนี้

1. สถิติทดสอบบาร์ตเลต (Bartlett's test statistic: BL)

บาร์ตเลตได้พัฒนาสถิติทดสอบนี้จากสถิติทดสอบของเนย์แมนและเพียร์สัน เมื่อปี ค.ศ. 1937[3] ใช้ในการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของประชากร k กลุ่ม เป็นการทดสอบที่มีอำนาจการทดสอบสูง เมื่อสุ่มตัวอย่างมาจากประชากรที่มีการแจกแจงแบบปกติและเป็นสถิติทดสอบที่มีความไวต่อการแจกแจงของประชากรที่ไม่เป็นแบบปกติ เนย์แมนและเพียร์สันสร้างตัวสถิติทดสอบนี้โดยใช้ อัตราส่วนภาวะน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Ratio) ได้สถิติทดสอบบาร์ตเลตมีรูปแบบ ดังนี้

$$B = \left[\ln S_p^2 \right] \left[\sum_{i=1}^k (n_i - 1) \right] - \sum_{i=1}^k (n_i - 1) \ln S_i^2$$

เมื่อ

$$S_i^2 = \frac{\sum_{j=1}^{n_i} (x_{ij} - \bar{x}_i)^2}{n_i - 1}$$

$$S_p^2 = \frac{\sum_{i=1}^k (n_i - 1) S_i^2}{\sum_{i=1}^k (n_i - 1)}$$

$$i = 1, 2, \dots, k, j = 1, 2, \dots, n_i$$

n_i คือ ขนาดตัวอย่างของกลุ่มที่ i

k คือ จำนวนกลุ่ม

S_i^2 คือ ความแปรปรวนตัวอย่างกลุ่มที่ i

S_p^2 คือ ความแปรปรวนร่วม

\ln หมายถึง natural logarithm (base e) หรือ อาจจะเปลี่ยน \ln เป็น logarithm ฐาน 10 ซึ่งจะทำให้สถิติทดสอบ B ในสมการที่ 1 กลายเป็น B^*

$$B^* = 2.30259 \left[\left(\log S_p^2 \right) \sum_{i=1}^k (n_i - 1) - \sum_{i=1}^k (n_i - 1) \log S_i^2 \right]$$

และ $B_c = B^* / C_B$ จะมีการแจกแจงแบบไคสแควร์ที่องศาอิสระ $n - 1$ โดยที่ C_B เป็นค่าปรับ (Correction factor) ที่ปรับให้ B^* มีการแจกแจงเข้าสู่แบบไคสแควร์มากขึ้น

$$\text{เมื่อ } C_B = 1 + \frac{1}{3(k-1)} \left[\sum_{i=1}^k \frac{1}{(n_i - 1)} - \frac{1}{\sum_{i=1}^k (n_i - 1)} \right]$$

ดังนั้น

$$B_c = \frac{2.30259 \left[\left(\log S_p^2 \right) \sum_{i=1}^k (n_i - 1) - \sum_{i=1}^k (n_i - 1) \log S_i^2 \right]}{1 + \frac{1}{3(k-1)} \left[\sum_{i=1}^k \frac{1}{(n_i - 1)} - \frac{1}{\sum_{i=1}^k (n_i - 1)} \right]}$$

ปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) เมื่อค่าสถิติ B_c ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าวิกฤตจากตารางการแจกแจงไคสแควร์ ที่องศาอิสระเท่ากับ $k - 1$ และระดับนัยสำคัญ α

2. สถิติทดสอบ T_3

Pardo et al. (1997)[4] ได้พัฒนาสถิติทดสอบ T_3 เพื่อใช้ในการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป สถิติทดสอบ T_3 มีรูปแบบ ดังนี้

$$T_3 = 2 \sum_{i=1}^k n_i \hat{\sigma}_i^2 \left[\frac{\frac{\sum_{i=1}^k n_i \hat{\sigma}_i^2}{k}}{\hat{\sigma}_i^2 \frac{\sum_{i=1}^k n_i \hat{\sigma}_i^2}{k}} \right]^2$$

เมื่อ n_i คือ ขนาดตัวอย่างของกลุ่มที่ i

$\hat{\sigma}_i^2$ คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตัวอย่างกลุ่มที่ i

$\hat{\sigma}_i^2$ คือ ความแปรปรวนตัวอย่างกลุ่มที่ i

k คือ จำนวนกลุ่ม

สถิติทดสอบ T_3 มีการแจกแจงแบบไคสแควร์ ที่องศาอิสระเท่ากับ $k - 1$ ปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) เมื่อค่าสถิติ T_3 ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าวิกฤตจากตารางการแจกแจงไคสแควร์ที่องศาอิสระเท่ากับ $k - 1$ และระดับนัยสำคัญ α

3. สถิติทดสอบโอ'Brien (O'Brien's test statistic: OB)

O'Brien (1979)[5] ได้พัฒนาสถิติทดสอบตามแนวคิดของการวิเคราะห์ความแปรปรวนและการแปลงค่าสังเกต x_{ij} เป็น Z_{ij} ดังนี้

$$Z_{ij} = \frac{[n_i(w + n_i - 2)(x_{ij} - \bar{x}_i)^2 - ws_i^2(n_i - 1)]}{(n_i - 1)(n_i - 2)}$$

เมื่อ $i = 1, 2, \dots, k$ และ $j = 1, 2, \dots, n_i$

โดยที่

$$s_i^2 = \frac{\sum_{j=1}^{n_i} (x_{ij} - \bar{x}_i)^2}{n_i - 1}$$

w คือ weight factor ซึ่ง O'Brien แนะนำให้ใช้ $w = 0.5$

s_i^2 คือ ความแปรปรวนของตัวอย่างกลุ่มที่ i

$$OB = \frac{\sum_{i=1}^k n_i (\bar{Z}_i - \bar{Z})^2 / (k-1)}{\sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^{n_i} (Z_{ij} - \bar{Z}_i)^2 / \sum_{i=1}^k (n_i - 1)}$$

เมื่อ $i = 1, 2, 3, \dots, k$; $j = 1, 2, 3, \dots, n_i$

$$\text{โดยที่ } \bar{Z} = \frac{\sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^{n_i} Z_{ij}}{N}, \quad \bar{Z}_i = \frac{\sum_{j=1}^{n_i} Z_{ij}}{n_i}$$

และ N คือ ขนาดตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ $\sum_{i=1}^k n_i$

สถิติทดสอบโอ'Brienมีการแจกแจงแบบเอฟ ที่องศาอิสระเท่ากับ $k - 1$ และ $\sum_{i=1}^k (n_i - 1)$ ปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) เมื่อค่าสถิติ OB ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าวิกฤตจากตารางการแจกแจงแบบเอฟ ที่องศาอิสระเท่ากับ $k - 1$ และ $\sum_{i=1}^k (n_i - 1)$ และระดับนัยสำคัญ α

4. สถิติทดสอบบราวน์ - ฟอर्सตี้ (Brown - Forsythe's test statistic: BF)

Brown และ Forsythe (1974)[6] ได้เสนอสถิติทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน ซึ่งพัฒนาจากสถิติทดสอบเลอวิน โดยการใช้ค่ามัธยฐานของกลุ่มตัวอย่างแทนค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง สถิติทดสอบบราวน์-ฟอर्सตี้มี

ความแข็งแกร่งต่อการฝ่าฝืนข้อสมมติเกี่ยวกับลักษณะการแจกแจงของประชากรที่ไม่เป็นแบบปกติ สถิติทดสอบบราวน์-ฟอร์ลิตี มีรูปแบบดังนี้

$$BF = \frac{\sum_{i=1}^k n_i (\bar{Z}_i - \bar{Z})^2 / (k-1)}{\sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^{n_i} (Z_{ij} - \bar{Z}_i)^2 / \sum_{i=1}^k (n_i - 1)}$$

เมื่อ $i = 1, 2, 3, \dots, k$; $j = 1, 2, 3, \dots, n_i$

$$\text{โดยที่ } Z_{ij} = |x_{ij} - \bar{x}_i|$$

ซึ่ง \bar{x}_i เป็นค่ามัธยฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ i

$$\bar{Z} = \frac{\sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^{n_i} Z_{ij}}{N}, \quad \bar{Z}_i = \frac{\sum_{j=1}^{n_i} Z_{ij}}{n_i}$$

ปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) เมื่อค่าสถิติ BF ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าวิกฤตจากตารางการแจกแจงแบบเอฟ ที่องศาอิสระเท่ากับ $k-1$ และ $\sum_{i=1}^k (n_i - 1)$ และระดับนัยสำคัญ α

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1. ความสามารถในการควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1

จากการพิจารณาความสามารถในการควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 ตามเกณฑ์ของ Cochran ให้ผลสอดคล้องกัน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3 และ 4 และสรุปได้ดังนี้

เมื่อประชากรมีการแจกแจงแบบปกติ สถิติทดสอบ BL, T_3 , OB และ BF สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ได้ทุกกรณีการศึกษา ยกเว้นเมื่อขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น (13, 13, 13) BF ไม่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ได้

เมื่อประชากรมีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล สถิติทดสอบ BL และ T_3 ไม่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ได้ ส่วนสถิติทดสอบ OB และ BF สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ได้ทุกกรณีการศึกษา

เมื่อประชากรมีการแจกแจงแบบโคสแควร์ สถิติทดสอบ BL และ T_3 ไม่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ได้ ส่วนสถิติทดสอบ OB และ BF สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ได้ทุกกรณีการศึกษา

2. อำนาจของการทดสอบ

การเปรียบเทียบอำนาจการทดสอบของสถิติทดสอบทั้ง 4 จะเปรียบเทียบเฉพาะกรณีที่สถิติทดสอบสามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ได้เท่านั้น รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 5 และสรุปผลได้ดังนี้

เมื่อประชากรมีการแจกแจงแบบปกติ สถิติทดสอบ BL มีอำนาจการทดสอบสูงสุดในทุกกรณีการศึกษา

เมื่อประชากรมีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล สถิติทดสอบ BF มีอำนาจการทดสอบสูงสุดเกือบทุกกรณีการศึกษา ยกเว้น เมื่อขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น (13, 13, 13) สถิติทดสอบโอบรินมีอำนาจการทดสอบสูงสุด

เมื่อประชากรมีการแจกแจงแบบโคสแควร์ สถิติทดสอบ BF มีอำนาจการทดสอบสูงสุดในทุกกรณีการศึกษา

สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

เมื่อประชากรมีการแจกแจงแบบปกติ ควรใช้สถิติทดสอบ BL เพราะสามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ได้ดีที่สุดและมีอำนาจการทดสอบสูงสุด แสดงดังภาพที่ 1

เมื่อประชากรมีการแจกแจงแบบล็อกนอร์มอล และแบบไคสแควร์ ควรใช้สถิติทดสอบ BF เพราะสามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ได้ดีที่สุดและมีอำนาจการทดสอบสูงสุด แสดงดังภาพที่ 2 และ 3 ตามลำดับ

ค่าอำนาจการทดสอบเพิ่มขึ้นเมื่อขนาดตัวอย่างใหญ่ขึ้น ระดับนัยสำคัญเพิ่มขึ้น และอัตราส่วนความแปรปรวนเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- สุชาติดา บวรกิติวงศ์. 2548. สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Cochran, W.G. 1954. Some methods for strengthening the common test. **Biometrics**. 10: 417-451.
- Pardo, J.A., M.C. Pardo, M.L. Vicente and M.D. Esteban. 1997. A statistical information theory approach to compare the homogeneity of several variances. **Computational Statistics & Data Analysis**. 24: 411-416.
- Games, P.A., H.B. Winkler and D.A. Probert. 1972. Robust tests for homogeneity of variance. **Educational and Psychological Measurement**. 32: 887-909.
- O'Brien, R.G. 1979. A General ANOVA for robust test of additive models for variance. **Journal of the American Statistical Association**. 74: 877-880
- Ramsey, P.H. 1994. Testing variances in psychological and educational research. **Journal of Educational Statistics**. 19(1): 23-42

การศึกษาความสัมพันธ์ของค่าเซลล์โซมาติกกับค่าต่าง ๆ ที่กำหนดคุณภาพน้ำนมดิบ จากตัวอย่างน้ำนมดิบของสหกรณ์โคนมแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี

A study of the relationship between Somatic Cell Count and relevant parameters of raw milk quality from samples of raw milk collected from one dairy co- operative in Chanthaburi Province

รุ่งยศ ถาวรยศม์

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจันทบุรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์น้ำนมดิบของสหกรณ์โคนมแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี จากตัวอย่างน้ำนมดิบ 124 ตัวอย่าง ที่เก็บในช่วงที่สหกรณ์พบว่าน้ำนมดิบมีปัญหาค่าเซลล์โซมาติกสูง พบว่าค่าเฉลี่ยของจำนวนเซลล์โซมาติกของตัวอย่างมีค่าสูงกว่ามาตรฐานที่ 632,260 เซลล์ต่อมิลลิลิตร เมื่อทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของจำนวนเซลล์โซมาติกแบ่งกลุ่มระหว่างตัวอย่างกลุ่มที่มีค่าจำนวนเซลล์โซมาติกต่ำกว่า 500,000 และสูงกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร พบว่า ค่าเฉลี่ยของจำนวนเซลล์โซมาติกของกลุ่มต่ำกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร ซึ่งเป็นร้อยละ 65 ของจำนวนตัวอย่างมีค่าเพียง 293,350 เทียบกับของกลุ่มสูงกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร ที่มีค่า 1,227,270 เซลล์ต่อมิลลิลิตร การที่ค่าเฉลี่ยของจำนวนเซลล์โซมาติกโดยรวมมีค่าสูงจึงน่าจะเนื่องมาจากอิทธิพลของตัวอย่างจำนวนน้อยที่มีค่าจำนวนเซลล์โซมาติกสูงมาก ทางด้านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่าจำนวนเซลล์โซมาติกกับคุณลักษณะโปรตีน ไขมัน และเนื้อมทั้งหมดพบว่า ตัวอย่างกลุ่มที่มีค่าจำนวนเซลล์โซมาติกต่ำกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร มีค่าเฉลี่ยของร้อยละคุณลักษณะโปรตีน ไขมัน และเนื้อมทั้งหมดสูงกว่าตัวอย่างกลุ่มที่สูงกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการวิเคราะห์ทางสถิติพบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเซลล์โซมาติกกับคุณลักษณะเนื้อมทั้งหมดโดยความสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะเมื่อค่าจำนวนเซลล์โซมาติกเพิ่มขึ้นค่าของคุณลักษณะเนื้อมทั้งหมดจะลดลง

คำสำคัญ : น้ำนมดิบ, คุณภาพน้ำนมดิบ, เซลล์โซมาติก, จันทบุรี

Abstract

Analysis of raw milk quality from one dairy co-operative in Chanthaburi Province from 124 samples collected during the period of reported high somatic cell count problem, yielded overall average somatic cell count to be higher than the set standard (500,000 cells/mL.) at 632,260 cells/mL.. Comparison of the average somatic cell count between the sample group with somatic cell count lower and higher than the set standard found the average somatic cell count to be 293,350 cells/mL. and 1,227,270 cells/mL., respectively. The higher than set standard of the overall average somatic cell count may be due to a small minority of samples with very high somatic cell count. Further analysis of the relationship between somatic cell count and other properties that determine the grade of raw milk which are protein, fat and total solids found a statistically significant difference in the value of the three properties between the sample groups with lower and higher somatic cell count than the set standard, with the values higher in the sample group with lower somatic cell count than the set standard. There also exists a significant statistical relationship between somatic cell count and the property of total solids, in that an increase in the value of somatic cell count will result in lowering the value of total solids.

Key words : Raw milk, Raw milk quality, Somatic cell count, Chanthaburi Province

บทนำ

ปัจจุบันมีปริมาณน้ำนมดิบจากการเลี้ยงโคนมทั่วประเทศประมาณ 2,260 ตันต่อวัน (กองทุนสนับสนุนการวิจัย , 2553) ผลผลิตดังกล่าวนำไปแปรรูปในประเทศได้อย่างมากมาย นอกจากนมพร้อมดื่มแล้วยังมีผลิตภัณฑ์แปรรูปจากนมให้เลือกอีกหลายชนิด เช่น โยเกิร์ต นมเปรี้ยวพร้อมดื่ม เนย เนยแข็ง ไอศกรีม เป็นต้น น้ำนมมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (สุพร, 2549)

1. น้ำ เป็นสารที่มีมากที่สุดประมาณ 87% โดยน้ำหนัก น้ำเป็นตัวทำละลายเพื่อให้ได้ส่วนที่เป็นของแข็งละลายหรือแพร่กระจายอยู่

2. ไขมัน มีค่าเฉลี่ยประมาณ 3.9% ไขมันประกอบด้วยกลีเซอรอลประมาณ 12.5% กรดไขมัน 85.5% ซึ่งทั้งสองอย่างนี้จะรวมกันเป็นไตรกลีเซอไรด์เกิดเป็นไขมันขึ้น ไขมันลอยอยู่ในน้ำนมเป็นหยดเล็กๆ มีขนาดต่างๆ กัน ระหว่าง 2.5 – 5.0 ไมครอน และประมาณ 1,500 – 3,000 ล้านหยดต่อน้ำนม 1 มิลลิลิตร

3. โปรตีนในน้ำนมโคมีประมาณ 3.5% แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 คาเซอิน (Casein) เป็นโปรตีนมีประมาณ 85% ของโปรตีนนม เป็นฟอสโฟโปรตีนชนิดหนึ่งที่พบเฉพาะในน้ำนม

3.2 เวย์โปรตีน(Whey protein) เมื่อคาเซอินถูกแยกออกจากน้ำนมส่วนที่เหลือเรียกว่า เวย์หรือมิลค์ซีรัม (Milk Serum)

4. แลกโตสหรือน้ำตาลนม (Milk Sugar) เป็นน้ำตาล 2 ชั้นชนิดหนึ่ง ประกอบด้วย น้ำตาลชั้นเดียว 2 โมเลกุล ได้แก่ น้ำตาลกลูโคส (Glucose) และกาแลคโตส (Galactose) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระดับปริมาณน้ำตาลแลคโตสในน้ำนมคือ สภาวะของเต้านม ถ้าโคเป็นโรคเต้านมอักเสบจะมีผลทำให้ปริมาณคลอไรด์ในน้ำนมเพิ่มขึ้นและปริมาณแลคโตสในน้ำนมลดลง

5. วิตามิน (Vitamins) ในน้ำนมมีวิตามินเกือบทุกชนิดทั้งละลายในไขมัน ได้แก่ วิตามินเอ ดี อี เค และวิตามินที่ละลายในน้ำ ได้แก่ วิตามินซี บีหนึ่ง บีสอง ไนอาซิน กรดแพนโทนิค โพรตอกซิน ไปโอซิน อินโนซิทอล โคลีน และกรดโฟลิก ปริมาณวิตามินเอในน้ำนมโคเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับอาหารของโคกินอาหารที่มีแคโรทีนสูงน้ำนมโคก็จะมีวิตามินเอสูงด้วยในฤดูหนาววิตามินเอในน้ำนมจะเหลือเพียงครึ่งหนึ่งในฤดูร้อน

6. แร่ธาตุ น้ำนมมีแร่ธาตุอยู่ประมาณ 0.7% น้ำนมถือว่าเป็นแหล่งที่ดีของแร่ธาตุต่างๆ ได้แก่ แคลเซียมและฟอสฟอรัส บางส่วนรวมอยู่กับโปรตีนและบางส่วนอยู่ในรูปของสารละลาย เช่น แมกนีเซียม โซเดียม โปแตสเซียม

7. เอนไซม์ (Enzymes) เอนไซม์เป็นสารประกอบอินทรีย์ที่สร้างขึ้นจากเซลล์สิ่งมีชีวิตทำหน้าที่เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาชีวเคมีซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมี การทำงานของเอนไซม์สามารถถูกยับยั้งหรือทำลายด้วยความร้อน เอนไซม์ที่มีความสำคัญในการค้า ได้แก่ ฟอสฟาเตส ซึ่งใช้บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของพาสเจอร์ไรเซชันได้ เนื่องจากฟอสฟาเตสเป็นเอนไซม์ที่ถูกทำลายได้ยากที่สุดในเอนไซม์ในน้ำนม นอกจากนี้ไลเปสเป็นเอนไซม์ที่ก่อเกิดกลิ่นหืนในน้ำนมเพราะจะย่อยไขมันในน้ำนมให้กลายเป็นกรดไขมันเล็ก ๆ ที่มีกลิ่น

8. แก๊ส (Gases) ในน้ำนมมีแก๊สปนอยู่ทั้งคาร์บอนไดออกไซด์ ออกซิเจน และไนโตรเจน ปริมาณแก๊สที่มีอยู่ในน้ำนมขึ้นอยู่กับการที่น้ำนมสัมผัสกับอากาศมากหรือน้อยขณะทำการรีดนม น้ำนมที่สัมผัสกับอากาศจะมีออกซิเจนเพิ่มขึ้น และมีปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ลดลง น้ำนมที่รีดโดยไม่สัมผัสกับอากาศจะมีปริมาณออกซิเจนต่ำและมีคาร์บอนไดออกไซด์สูง ซึ่งปริมาณของออกซิเจนจะมีผลต่อการสูญเสียกลิ่น (Oxidized flavor) ของน้ำนม

ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อปริมาณและส่วนประกอบในน้ำนม อาจแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (พรรัตน์, 2542) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสรีระวิทยาของโค (physiological factor) และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม (Environmental factors)

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสรีระวิทยาของโค (physiological factor) ได้แก่

1.1 พันธุ์โคนม

1.2 อายุโค

1.3 ระยะพักการรีดนมก่อนการคลอดและสภาพร่างกายแม่โคก่อนการคลอด

- 1.4 การตั้งท้อง
- 1.5 ระยะเวลาหลังให้นมและการให้นม
- 1.6 น้ำนมที่รีดตอนแรกและก่อนหมดเต้า
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม (Environmental factors) ได้แก่
 - 2.1 การรีดนม
 - 2.2 สภาพแวดล้อม
 - 2.3 อาหารและการให้อาหารโคนม

ปัจจัยด้านโรคเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำนมโดยตรง คือ ภาวะเต้านมอักเสบ (Mastitis) เกิดจากการอักเสบที่เกิดกับเนื้อเยื่อของเต้านมจากการติดเชื้อจากจุลินทรีย์หลายชนิดแต่ส่วนมากมีสาเหตุมาจากเชื้อแบคทีเรียพวก *Streptococcus spp.* เช่น *Streptococcus agalactiae* รองลงไปเป็นพวก *Staphylococcus spp.* หรือสาเหตุใดก็ตามที่ทำให้เต้านมเกิดการเปลี่ยนแปลงของเต้านมที่เกิดการอักเสบ ลักษณะที่พบอาจไม่เหมือนกันตามแต่ชนิดของการอักเสบ ข้อบ่งชี้ที่ทราบได้ว่าเต้านมเกิดการอักเสบ คือ จำนวนเซลล์หรือเซลล์โซมาติกในน้ำนมเพิ่มมากขึ้น อาการที่โคแสดงออก ถ้าเป็นการอักเสบชนิดแสดงอาการ จะพบว่าเต้านมเกิดการร้อน บวม แดง และแม่โคเกิดความเจ็บปวดเมื่อถูกจับคลำ ส่วนน้ำนมจะมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทำให้สีน้ำนมผิดปกติไป เช่น เป็นสีเหลือง น้ำนมใส หรือมีเลือดปนออกมากับน้ำนม น้ำนมเป็นก้อน เป็นลิ่ม หรือเปลี่ยนแปลงที่ปริมาณน้ำนม คือปริมาณน้ำนมที่ได้ลดลง ส่วนเต้านมอักเสบแบบไม่แสดงอาการโคจะไม่มีอาการใดๆ ที่บอกได้ว่าเกิดเต้านมอักเสบแต่สามารถทราบได้จากปริมาณเซลล์โซมาติกในน้ำนมที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ส่วนประกอบของน้ำนมผิดปกติ น้ำนมจะมีส่วนประกอบใกล้เคียงกับเลือด (Serum) ของโค ปริมาณคาเซอิน ไขมัน เนื้อนมทั้งหมด และเลกโตสจะลดลง (สุพร, 2549)

โรคเต้านมอักเสบในโคนมก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ การผลิตน้ำนมมากทำให้น้ำนมลด นมเสื่อมคุณภาพ ราคาตก หรือโรงงานไม่รับซื้อน้ำนม ระยะเวลาการให้นมสั้น สิ้นเปลืองเวลาในการรักษาและเวชภัณฑ์ ถ้าเป็นแบบร้ายแรงหรือเรื้อรังอาการอาจจะเกิดขึ้นอย่างรุนแรงทำให้เนื้อเยื่อเต้านมแข็งและตายได้ เต้านมและหัวนมจะบอดเชื่อสามารถถูกลามไปยังเต้านมอื่น ๆ หรือโคตัวอื่นได้ โดยเชื่อติดไปกับมือของผู้รีดนม หรืออุปกรณ์รีดนมตลอดจนการสัมผัสโคที่มีเชื้อโรค (มนัส, 2542)

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่องน้ำนมดิบ มกอช.6003 – 2548 ได้กำหนดคุณภาพขั้นต่ำของน้ำนมดิบมาตรฐานและกำหนดการแบ่งชั้นคุณภาพน้ำนมดิบออกเป็น 3 ชั้น ตามจำนวนจุลินทรีย์ เซลล์โซมาติก โปรตีน และไขมัน โดยแบ่งเป็นชั้นดีมาก ชั้นดี และชั้นมาตรฐาน

ชั้นคุณภาพ คุณลักษณะ	ชั้นดีมาก (premium)	ชั้นดี (good)	ชั้นมาตรฐาน (standard)
1. จำนวนจุลินทรีย์ทั้งหมด (standard plate count)	< 200,000 colony / ml	200,000 ถึง < 400,000 colony / ml	400,000 ถึง 600,000 colony / ml
2. เซลล์โซมาติก (somatic cell)	< 200,000 cell / ml	200,000 ถึง < 350,000 cell / ml	350,000 ถึง 500,000 cell / ml
3. โปรตีน (protein)	> 3.4 %	> 3.2 ถึง 3.4 %	3.0 ถึง 3.2 %
4. ไขมัน (fat)	> 4 %	> 3.6 ถึง 4 %	3.2 ถึง 3.6 %
5. เนื้อนมทั้งหมด (total solids)	> 12.7 %	> 12.5 ถึง 12.7 %	12.3 ถึง 12.5 %

เซลล์โซมาติก เป็นเนื้อเยื่อประกอบไปด้วยเม็ดเลือดขาว และเยื่อบุผนังของท่อส่งน้ำนม หรือถุงพักน้ำนม ซึ่งลอกหลุดในน้ำนมขณะรีดนม ปริมาณเซลล์โซมาติกจะเป็นตัวชี้สภาพเต้านม ถ้าสภาพของเต้านม รังนมและถุงพักนมเป็นปกติ ปริมาณเซลล์จะต่ำเมื่อมีการติดเชื้อเกิดขึ้นร่างกายจะสร้างเม็ดเลือดขาว(Polymorphonuclear) เพื่อทำลายเชื้อโรค ขณะเดียวกันเนื้อเยื่อบุเต้านม ท่อน้ำนมที่ถูกเชื้อโรคทำลายจะอ่อนแอมีการลอกหลุดมากขึ้น นอกจากนั้นยังเกิด

จากการรีดนมที่ไม่ถูกต้อง การใช้เครื่องรีดนมที่มีความดันสูงไป หรือจังหวะรีดนมไม่เหมาะสมทำให้เกิดการอักเสบหรือบอบช้ำ เม็ดเลือดขาว (Macrophage และ lymphocyte) จึงเพิ่มขึ้น

จากรายงานของนริศร (2542) โดยจากการตรวจน้ำนมรวม 264 ฟาร์ม โดยทำการตรวจ 3 ครั้งในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2541- พฤษภาคม พ.ศ. 2542 พบจำนวนเซลล์โซมาติกมากกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร ในฟาร์มโคนมที่ให้ผลผลิตต่ำ โดยระบุสาเหตุเนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไม่ได้ทำการตรวจน้ำนมเบื้องต้นเป็นประจำทำให้โคนมเกิดโรคเต้านมอักเสบ เกิดผลกระทบต่อผลผลิตน้ำนมดิบ

การที่มีปริมาณเซลล์โซมาติกสูงนั้น นอกจากจะกระทบต่อการจัดแบ่งชั้นคุณภาพน้ำนมดิบตามคุณลักษณะแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรโดยตรงดังจะเห็นได้จากผลกระทบของจำนวนเซลล์โซมาติกที่มีต่อราคารับซื้อน้ำนมดิบ (ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานการรับซื้อน้ำนมดิบ, 2549) โดยกำหนดไว้ว่าจะมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของราคารับซื้อน้ำนมดิบ ดังนี้

จำนวนเซลล์โซมาติก	ราคารับซื้อน้ำนมดิบ
น้อยกว่า 150,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร	เพิ่มขึ้น 0.20 บาท/กก.
150,000 – 300,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร	เพิ่มขึ้น 0.10 บาท/กก.
300,000 – 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร	เพิ่มขึ้น 0.00 บาท/กก.
500,000 – 700,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร	ลดลง 0.10 บาท/กก.
มากกว่า 700,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร	ลดลง 0.20 บาท/กก.

จากการที่สหกรณ์โคนมแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรีมีหนังสือขอปรึกษาคำแนะนำมายังสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจันทบุรี ในกรณีที่น้ำนมดิบของศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบของทางสหกรณ์มีค่าจำนวนเซลล์โซมาติกสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อราคาขายน้ำนมดิบของสหกรณ์ โดยสหกรณ์ต้องการทราบว่ากรณีที่น้ำนมดิบของสหกรณ์มีค่าจำนวนเซลล์โซมาติกสูงนั้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำนมดิบโดยรวมของสหกรณ์อย่างไร โดยเฉพาะในคุณลักษณะที่เป็นค่าแบ่งชั้นคุณภาพน้ำนมดิบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาคุณภาพน้ำนมดิบโดยรวมของสหกรณ์จากตัวอย่างน้ำนมดิบที่สหกรณ์เก็บส่งตรวจ ทางห้องปฏิบัติการช่วงที่มีปัญหาจำนวนเซลล์โซมาติกสูงในคุณลักษณะที่กำหนดการแบ่งชั้นคุณภาพน้ำนมดิบตามประกาศ มกอช. 6003 – 2548
2. ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของจำนวนเซลล์โซมาติกกับคุณลักษณะอื่น ๆ ที่กำหนด การแบ่งชั้นคุณภาพน้ำนมดิบตามประกาศ มกอช. 6003 – 2548 เพื่อประเมินผลกระทบของค่าจำนวนเซลล์โซมาติกที่สูง ซึ่งบ่งชี้ถึงการมีภาวะโรคเต้านมอักเสบที่มีต่อคุณลักษณะอื่น ๆ ที่กำหนด การแบ่งชั้นคุณภาพน้ำนมดิบ

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

1. เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำนมดิบ 1 ตัวอย่างจาก 1 ถึง 5 ฟาร์มของสมาชิกสหกรณ์ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ ภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรี
2. การตรวจสอบค่าเซลล์โซมาติก ร้อยละของโปรตีน ไขมัน และเนื้อมันทั้งหมด ตรวจสอบโดยเครื่องตรวจสอบส่วนประกอบน้ำนมและนับจำนวนเซลล์โซมาติกอัตโนมัติ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ Microsoft Excel และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จทางสถิติ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคุณลักษณะที่กำหนดการแบ่งชั้นคุณภาพน้ำนมดิบ จากตัวอย่างที่เก็บจำนวน 124 ตัวอย่าง

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
เซลล์โซมาติก ^a	632.26 (844.82)
โปรตีน ^b	3.07 (0.20)
ไขมัน ^b	3.51(0.58)
เนื้อมทั้งหมด ^b	11.97 (1.63)

หมายเหตุ a ค่าเซลล์โซมาติก (x 1,000) เซลล์ต่อมิลลิลิตร
b ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะต่าง ๆ เป็นค่าร้อยละต่อมิลลิลิตร

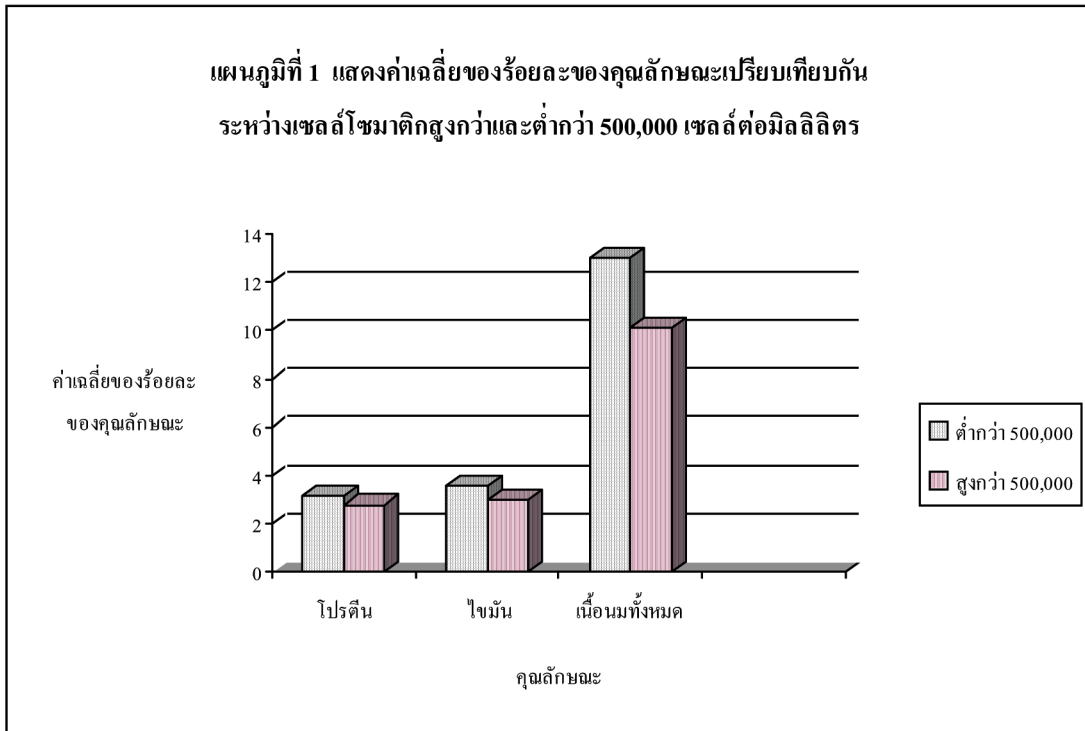
ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละของจำนวนตัวอย่างในคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ไม่ถึงมาตรฐานต่ำสุดของน้ำนมดิบชั้นมาตรฐาน จากตัวอย่างทั้งหมด 124 ตัวอย่าง

คุณลักษณะ	ร้อยละของตัวอย่างที่ไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐาน
เซลล์โซมาติก	35% (44/124)
โปรตีน	14.5% (18/124)
ไขมัน	23% (29/124)
เนื้อมทั้งหมด	49% (61/124)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคุณลักษณะที่กำหนดชั้นคุณภาพของน้ำนมดิบ เปรียบเทียบระหว่างตัวอย่างที่มีค่าเซลล์โซมาติกต่ำกว่า 500,000 และสูงกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร

คุณลักษณะ	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคุณลักษณะกลุ่มเซลล์โซมาติกต่ำกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคุณลักษณะกลุ่มเซลล์โซมาติกสูงกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร
เซลล์โซมาติก ^a	293.35 (130.41) ^s	1,227.27 (1181.85) ^s
โปรตีน ^b	3.15 (0.24) ^s	2.78 (0.25) ^s
ไขมัน ^b	3.56 (0.57) ^s	2.89 (0.6) ^s
เนื้อมทั้งหมด ^b	12.96 (0.62) ^s	10.12 (0.66) ^s

หมายเหตุ a ค่าเซลล์โซมาติก (x 1,000) เซลล์ต่อมิลลิลิตร
b ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะเป็นร้อยละต่อมิลลิลิตร
s ต่างกันทางสถิติที่นัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเซลล์โซมาติกกับคุณลักษณะอื่น ๆ ของน้ำนมดิบที่กำหนดการแบ่งชั้นคุณภาพน้ำนมดิบ

คุณลักษณะ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
โปรตีน	0.09
ไขมัน	0.1
เนื้อนมทั้งหมด	0.39 ^r

หมายเหตุ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 เมื่อมีค่าเข้าใกล้ 1 มาก แสดงว่ามีความสัมพันธ์มากตามลำดับ s มีความสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

1. ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะต่าง ๆ ของตัวอย่างน้ำนมดิบโดยรวม (ตารางที่ 1) เมื่อเปรียบเทียบกับค่าการแบ่งชั้นน้ำนมดิบชั้นมาตรฐาน พบว่า ค่าเซลล์โซมาติกมีค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ ค่าโปรตีน และไขมันมีค่าสูงกว่าขั้นต่ำที่กำหนดไว้ ส่วนค่าเนื้อนมทั้งหมดมีค่าต่ำกว่าที่กำหนดไว้ สรุปคุณภาพโดยรวมของตัวอย่างน้ำนมดิบทั้งหมดพบว่ามีค่าเซลล์โซมาติก และเนื้อนมทั้งหมดที่มีค่าไม่ได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำของน้ำนมดิบชั้นมาตรฐาน

2. การพิจารณาร้อยละของจำนวนตัวอย่างในคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ไม่ถึงมาตรฐานขั้นต่ำสุดของน้ำนมดิบชั้นมาตรฐาน พบว่า คุณลักษณะเนื้อนมทั้งหมดเป็นคุณลักษณะที่มีร้อยละไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานสูงสุดตามด้วยเซลล์โซมาติก ไขมัน และโปรตีนตามลำดับ (ตารางที่ 2)

3. การพิจารณาค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่กำหนดชั้นคุณภาพของน้ำนมดิบเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเซลล์โซมาติกต่ำกว่า 500,000 (ก) และสูงกว่า 500,000 (ข) เซลล์ต่อมิลลิลิตร (ตารางที่ 3) พบว่า คุณลักษณะโปรตีน ไขมัน และเนื้อนมทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง (ก) มีค่าสูงกว่า (ข) เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (t-test) พบว่า ความแตกต่างของคุณลักษณะโปรตีน ไขมัน และเนื้อนมทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง (ก) มีค่าสูงกว่ากลุ่มตัวอย่าง (ข)

ความแตกต่างนี้เป็นความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4. การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเซลล์โซมาติกกับคุณลักษณะอื่น ๆ ของน้ำนมดิบที่กำหนด การแบ่งชั้นคุณภาพน้ำนมดิบ (ตารางที่ 4) เพื่อหาระดับความสัมพันธ์ของจำนวนเซลล์โซมาติกกับคุณลักษณะอื่น ๆ หรืออีกนัยหนึ่งคือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในจำนวนเซลล์โซมาติกจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าของคุณลักษณะอื่น ๆ ในระดับใด พบว่า การเปลี่ยนแปลงในจำนวนเซลล์โซมาติกจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในค่าคุณลักษณะโปรตีน และไขมันในระดับน้อย ส่วนคุณลักษณะเนื้อมันทั้งหมดพบว่า จำนวนเซลล์โซมาติกที่เปลี่ยนแปลงจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะนี้ที่ระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นี้มีความสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

5. การวิเคราะห์เชิงถดถอยสามารถสร้างสมการถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างค่าจำนวนเซลล์โซมาติกกับค่าคุณลักษณะเนื้อมันทั้งหมด เพื่ออธิบายความสัมพันธ์นี้ได้ดังนี้

รูปแบบ	$y = a + bx$
โดยค่า	y คือ ค่าคุณลักษณะเนื้อมันทั้งหมด
	a คือ ค่า intercept ซึ่งเป็นค่าคงที่
	b คือ ค่า slope ของสมการ
	x คือ ค่าจำนวนเซลล์โซมาติก
	$y = 11.93 + (-6.78 \times 10^{-5})x$

สิ่งสำคัญของสมการ คือ ค่า slope ของสมการที่มีค่าเป็นลบ กล่าวคือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในจำนวนค่าเซลล์โซมาติกมากขึ้นจะส่งผลในทางลดค่าคุณลักษณะเนื้อมันทั้งหมด สาเหตุที่ค่า slope เป็นค่าทศนิยมที่น้อยมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในจำนวนเซลล์โซมาติกที่รายงานจากห้องปฏิบัติการมีการเปลี่ยนแปลงในระดับ $\times 1,000$

โดยสรุปจากการวิเคราะห์ข้างต้นของตัวอย่างน้ำนมดิบจำนวน 124 ตัวอย่างจากสหกรณ์โคนมแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี พบว่าคุณลักษณะน้ำนมดิบมีค่าจำนวนเซลล์โซมาติก และเนื้อมันทั้งหมดที่ไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำของน้ำนมดิบชั้นมาตรฐาน และพบว่าร้อยละของตัวอย่างที่ไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำของน้ำนมชั้นมาตรฐานของคุณลักษณะเนื้อมันทั้งหมด และเซลล์โซมาติกเป็นคุณลักษณะที่มีร้อยละของตัวอย่างที่ไม่ได้มาตรฐานมากที่สุดตามลำดับ จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าคุณลักษณะทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางโดยที่ความสัมพันธ์จะเป็นในลักษณะที่เมื่อค่าเซลล์โซมาติกสูงขึ้นจะลดค่าเนื้อมันทั้งหมด

สรุปและอภิปรายผล

จากการสรุปผลการศึกษาตัวอย่างน้ำนมดิบของสหกรณ์โคนมแห่งนี้ได้ว่าน้ำนมดิบโดยรวมน่าจะมีปัญหาจากค่าเซลล์โซมาติกที่สูงตามที่ทางสหกรณ์ได้แจ้งมา โดยจากการพิจารณาค่าเฉลี่ยและร้อยละของตัวอย่างที่ไม่ได้มาตรฐานในคุณลักษณะนี้ แต่การวิเคราะห์ที่ลึกลงไปโดยการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีค่าเซลล์โซมาติกต่ำกว่า 500,000 และสูงกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร พบว่า กลุ่มที่มีค่าเซลล์โซมาติกต่ำกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร ซึ่งเป็นส่วนใหญ่หรือร้อยละ 65 ของตัวอย่างทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยของเซลล์โซมาติกเพียง 293,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร เทียบกับกลุ่มที่มีค่าเซลล์โซมาติกสูงกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของเซลล์โซมาติกสูงถึง 1,227,270 เซลล์ต่อมิลลิลิตร โดยที่กลุ่มนี้เป็นเพียงส่วนน้อยหรือร้อยละ 35 และในกลุ่มนี้มี 12 ตัวอย่างที่มีค่าเซลล์โซมาติกสูงกว่า 1,000,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร ในจำนวนนี้มี 2 ตัวอย่างที่มีค่าเซลล์โซมาติกสูงกว่า 5,000,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร จากผลการวิเคราะห์ตัวอย่างจึงอาจนำมาอธิบายปัญหาของสหกรณ์ในเรื่องค่าเซลล์โซมาติกสูงในน้ำนมรวมว่าจำนวนเซลล์โซมาติกที่สูงน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากน้ำนมดิบของสมาชิกบางรายที่เป็นส่วนน้อย แต่น้ำนมของสมาชิกเหล่านั้นมีจำนวนเซลล์โซมาติกสูงมากจนส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำนมดิบรวมของสหกรณ์

ทางด้านคุณลักษณะอื่น ๆ พบว่า คุณลักษณะเนื้อมันทั้งหมดเป็นอีกปัญหาหนึ่งของสหกรณ์ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะนี้ที่ต่ำกว่าขั้นต่ำของน้ำนมดิบชั้นมาตรฐาน และร้อยละของตัวอย่างที่ไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานในคุณลักษณะนี้ แต่การวิเคราะห์ที่ลึกลงไปในแนวเดียวกันกับการวิเคราะห์ค่าเซลล์โซมาติกโดยแบ่งตัวอย่างทั้งหมดออกเป็นสองกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะนี้ในกลุ่มต่ำกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตรมีค่าสูงกว่าค่ามาตรฐานของน้ำนมดิบชั้นดีมาก ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะนี้ของตัวอย่างโดยรวมจึงน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มตัวอย่างที่สูง

กว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิเมตร ซึ่งมีค่าต่ำจึงเป็นไปได้ว่าการที่ตัวอย่างมีค่าเซลล์โซมาติกสูงส่งผลในการลดค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะนี้ ซึ่งการวิเคราะห์ทางสถิติได้ยืนยันข้อสรุปนี้ในระดับหนึ่ง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่มีค่าเซลล์โซมาติกสูงบ่งชี้ถึงภาวะไตเสื่อมหนึ่งในผลกระทบของไตเสื่อมต่อคุณภาพน้ำนม คือ เนื้อนมทั้งหมดมีปริมาณลดลงเนื่องจากระบบการสร้างน้ำนมเสียหาย (สุพร, 2549)

ส่วนคุณลักษณะไขมัน และโปรตีนการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มต่ำกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิเมตร มีค่าของคุณลักษณะทั้งสองนี้สูงกว่ากลุ่มที่มีเซลล์โซมาติกสูงกว่า 500,000 เซลล์ต่อมิลลิเมตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถบ่งบอกได้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเซลล์โซมาติกกับคุณลักษณะทั้งสองได้ในระดับหนึ่ง สาเหตุที่พบความสัมพันธ์นี้น่าจะเป็นเช่นเดียวกับคุณลักษณะเนื้อนมทั้งหมด คือค่าเซลล์โซมาติกที่สูงบ่งบอกถึงภาวะไตเสื่อม มีการเสียหายของระบบสร้างน้ำนม แต่การวิเคราะห์ทางสถิติยังไม่สามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะทั้งสองนี้มีปริมาณที่น้อย เมื่อเทียบกับการเปลี่ยนแปลงในจำนวนเซลล์โซมาติกที่มีการเปลี่ยนแปลงในปริมาณที่มาก

จากการวิเคราะห์ข้างต้นอาจประมวลได้ว่า ตัวอย่างน้ำนมดิบของสหกรณ์แห่งนี้มีค่าคุณลักษณะของจำนวนเซลล์โซมาติกสูงโดยน่าจะเป็นผลมาจากตัวอย่างส่วนน้อยที่มีค่าเซลล์โซมาติกสูงมาก การที่มีค่าเซลล์โซมาติกสูงนั้นจะบ่งบอกถึงภาวะไตเสื่อม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของน้ำนม โดยเฉพาะค่าคุณลักษณะเนื้อนมทั้งหมดซึ่งสามารถยืนยันความสัมพันธ์ได้ทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้มีข้อเสนอแนะต่อสหกรณ์ ดังนี้

1. ชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิกถึงความสำคัญของโรคไตเสื่อมโดยเฉพาะในด้านความสูญเสียทางเศรษฐกิจ
2. ดำเนินการมาตรการต่างๆ กับสมาชิกที่มีค่าเซลล์โซมาติกสูง ดังนี้
 - 2.1 งดรับนมจากสมาชิกเป็นการชั่วคราว
 - 2.2 ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และติดตามการแก้ไขโรคไตเสื่อมแก่สมาชิกเหล่านี้
3. ให้คำแนะนำการป้องกันโรคไตเสื่อมแก่สมาชิกทุกราย เพราะการที่มีสมาชิกเพียงจำนวนน้อยที่มีภาวะไตเสื่อมในฝูงจะสามารถส่งผลกระทบต่อคุณภาพของน้ำนมดิบโดยรวมของสหกรณ์
4. ทำการเก็บตัวอย่างน้ำนมดิบส่งวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินสถานการณ์ภาวะไตเสื่อมของสมาชิกสหกรณ์ และทำการแก้ไขอย่างรวดเร็วทันเวลา
5. แนวทางในการป้องกันโรคไตเสื่อมโดยสังเขป มีดังนี้
 - 5.1 ควรตรวจฝูงโคนมด้วยน้ำยา CMT อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง เพื่อเป็นการป้องกันโรคไตเสื่อมแบบไม่แสดงอาการที่จะเกิดกับโคนม
 - 5.2 การมีจำนวนคนรีดนมโคมากกว่า 1 คน ทำให้ควบคุมสุขลักษณะของฟาร์มได้ยาก
 - 5.3 แรงดันสุญญากาศเครื่องรีดนมไม่เหมาะสม ทำให้เกิดการบอบช้ำในไตนมโค
 - 5.4 เอาใจใส่ระบบสุขอนามัยภายในฟาร์ม ให้สะอาดอยู่เสมอ
 - 5.5 เกษตรกรควรส่งน้ำนมให้กรมปศุสัตว์ตรวจสอบเซลล์โซมาติก (SC) แต่เนิ่นๆ เพื่อป้องกันความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นกับฝูงโคนม
 - 5.6 ในหน้าแล้งเกษตรกรควรเตรียมอาหารเสริม (โปรตีน) ปนกับฟางแห้งหรือหญ้าแห้งเพื่อเพิ่มปริมาณนมและไขมันนม เพื่อป้องกันการหลุดลอกของเซลล์โซมาติก (SC) ทำให้นมมีคุณภาพดี
 - 5.7 หมั่นดูแลตรวจเช็คอุปกรณ์รีดนม เช่น ยางไลเนอร์ ควรมี 2 ชุด เพื่อสลับกันใช้และทำความสะอาดอุปกรณ์บ่อยๆ
 - 5.8 เช็ดเต้านมวัวให้แห้งก่อนรีดโดยการใช้น้ำสะอาดผสมคลอรีนเช็ด

5.9 เมื่อมีโคนมที่เป็นเต้านมอักเสบอยู่ในฝูงให้คัดแยกออกมาจากฝูงรีดนมแล้วนำมารักษาหรือรีบแจ้งสัตวแพทย์โดยเร็วที่สุด

5.10 ในกรณีที่การรักษาไม่สามารถแก้ปัญหาได้ให้คัดโคที่เป็นโรคเต้านมอักเสบออกจากฝูง

เอกสารอ้างอิง

กองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2553). “ม.ขอนแก่นแนะโรงงานนมแก้ 5 ข้อจำกัดโลจิสติกส์ชาเข้า”.

[Online]. Available: http://www.trf.or.th/News/Content.asp?Art_ID=1553.

นริศร นางาม. (2542). การวิเคราะห์น้านมรวมฟาร์มเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้านมสุขศาสตร์น้านมและการจัดการฟาร์มโคนม. ขอนแก่น: คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรรัตน์ ประสิทธิ์กุล. (2542). การสังเคราะห์น้านมโค. โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ. กาญจนบุรี : สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.

สุพร ชุ่มจิตต์. (2549). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาเทคโนโลยีนมและผลิตภัณฑ์นม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

มนัส ตนะวัฒนา. (2542). โคนมและผลิตภัณฑ์นม. โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ. กาญจนบุรี: สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.

การศึกษาแนวโน้มคุณภาพน้ำทิ้งของฟาร์มสุกรขนาดกลาง จากตัวอย่างที่เก็บในจังหวัดจันทบุรี ระหว่างปี พ.ศ.2548 ถึง 2552

A study to determine the trend of wastewater quality of medium sized pig farms by samples collected from medium sized pig farms around Chanthaburi Province in the years 2005 to 2009

รุ่งยศ ถาวรยศม์

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจันทบุรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทคัดย่อ

ระหว่างปี พ.ศ.2548 – 2552 เก็บตัวอย่างน้ำทิ้งจากบ่อสุดท้ายของระบบบำบัดก่อนปล่อยออกสู่สาธารณะจากฟาร์มสุกรขนาดกลาง จำนวน 135 ตัวอย่าง จากการตรวจทางห้องปฏิบัติการ พบว่าทุกตัวอย่างผ่านมาตรฐานดัชนีคุณภาพน้ำในความเป็นกรด – ด่าง (pH) การวิเคราะห์แนวโน้มค่าดัชนีคุณภาพน้ำของตัวอย่างน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรขนาดกลางในดัชนีคุณภาพน้ำ 4 ดัชนีหลัก คือ BOD COD TKN และ SS ตามที่กำหนดโดยประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2548 มีแนวโน้มดีขึ้น เมื่อพิจารณาจากร้อยละของจำนวนตัวอย่างที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่มีค่าลดลง และค่าเฉลี่ยของดัชนีคุณภาพน้ำทั้ง 4 ซึ่งมีค่าลดลง จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าค่าของปีที่เพิ่มขึ้นนับจากปี พ.ศ.2548 จะส่งผลในการลดค่าเฉลี่ยของดัชนีคุณภาพน้ำทั้ง 4 ในระดับสูงโดยมีนัยสำคัญทางสถิติ แนวโน้มของคุณภาพน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรขนาดกลางจากตัวอย่างที่เก็บในจังหวัดจันทบุรี ระหว่างปี พ.ศ.2548 ถึง 2552 ที่ดีขึ้นจึงอาจบ่งบอกได้ว่าการแก้ปัญหาคุณภาพน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรขนาดกลางในจังหวัดจันทบุรี ในช่วงเวลาดังกล่าวน่าจะเป็นไปในทิศทางที่ถูก และควรรักษาแนวโน้มนี้ต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : น้ำทิ้ง ฟาร์มสุกรขนาดกลาง จังหวัดจันทบุรี

Abstract

From the years 2005 to 2009 a total of 135 wastewater samples were collected from the last pond in the wastewater treatment system of medium sized pig farms. Laboratory analysis of the main 5 wastewater quality indicators found every sample met with the acid – base (pH) indicator standard. Analysis in the trend of the main wastewater quality indicators yielded improvement in wastewater quality in both a reduction in the percentage samples not meeting the standard and reduction in average value of 4 main wastewater quality indicators BOD COD TKN SS. Statistical analysis further confirmed this analysis. The trend in improvement of wastewater quality from medium sized pig farms may indicate that the effort to solve wastewater quality from pig farms is headed in the right direction and the need to continue this trend into the future.

Key words : Wastewater, Wastewater quality, Pig farms, Medium sized pig farms

บทนำ

ฟาร์มสุกรถือว่าเป็นแหล่งกำเนิดทางมลภาวะจากการเลี้ยงปศุสัตว์ที่สำคัญแหล่งหนึ่ง โดยที่บรรดามลภาวะต่างๆ จากฟาร์มสุกร ได้แก่ น้ำเสีย กลิ่นเหม็น แมลงวันรบกวน และการเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคต่าง ๆ น้ำเสีย (wastewater) หมายถึง น้ำทิ้งหรือน้ำที่เกิดจากการใช้น้ำในกิจกรรมต่าง ๆ โดยน้ำนั้นสกปรกขึ้นและปล่อยออกมาเป็นน้ำทิ้ง ฟาร์มสุกรเป็นแหล่งกำเนิดน้ำเสียที่มีแนวโน้มจะเกิดมลภาวะ โดยเฉพาะกับแหล่งน้ำมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งอาจจำแนกกระบวนการเกิดน้ำเสียของฟาร์มสุกรจากแหล่งต่าง ๆ ได้ดังนี้ (ธีระวุฒิ, 2543)

1. น้ำจากการขั้วต่ายปัสสาวะและมูลสุกร

ปริมาณปัสสาวะและมูลสุกรขึ้นอยู่กับอายุ น้ำหนักตัว อุณหภูมิของอากาศ จำนวนอาหารและน้ำที่สุกรกินเข้าไป มูลของสุกรจะเป็นของแข็งหลักของน้ำเสียจากฟาร์มสุกร โดยเฉลี่ยสุกรถ่ายมูล 2.2 กิโลกรัม ต่อตัวต่อวัน (สากล และพงพัฒน์, 2543)

2. น้ำทำความสะอาดคอกและโรงเรือน

น้ำทำความสะอาดคอกและโรงเรือนเป็นน้ำเสียที่มีปริมาณมากที่สุดในฟาร์มสุกร ปริมาณน้ำเสียชนิดนี้ขึ้นอยู่กับชนิด ขนาด และปริมาณของสุกรที่เลี้ยง

3. น้ำกินน้ำใช้

ในฟาร์มสุกรขนาดกลางและขนาดใหญ่ มักจะใช้วิธีการให้น้ำโดยหัวจ่ายน้ำอัตโนมัติ ถึงแม้จะเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยประหยัดน้ำได้มาก แต่ก็ยังมีน้ำบางส่วนสูญเสียไปเพราะการรั่วซึม และการกินน้ำของสุกรเกิดน้ำหกหล่นเป็นน้ำทิ้ง นอกจากนี้ยังมีน้ำเสียจากกิจกรรมต่างๆ ภายในฟาร์ม เช่น การล้างทำความสะอาดอุปกรณ์ เครื่องมือการเลี้ยงสุกร น้ำอุปโภคบริโภคของคนงาน ซึ่งก็นับเป็นน้ำเสียจากฟาร์มสุกรด้วย

4. เศษอาหาร

อาหารที่ใช้เลี้ยงสุกรจะมีบางส่วนหกตกหล่นบนพื้นคอกปะปนกับมูลสุกร เมื่อถูกขบวนการเก็บกวาด ล้างทำความสะอาดคอกสุกร เศษอาหารเหล่านี้จะปะปนลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสียทำให้เพิ่มสารอินทรีย์ในน้ำเสีย น้ำเสียที่ไหลลงสู่ระบบบำบัดจะมีความสกปรกมากขึ้น จึงเป็นแหล่งของการเกิดน้ำเสียด้วย (สมชัย, 2543)

5. น้ำฝน

โดยปกติน้ำฝนเป็นน้ำสะอาดสามารถนำมาใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภคได้ แต่ถ้ามการจัดการระบบระบายน้ำฝนไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้เมื่อฝนตกน้ำฝนจะไหลลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสียเป็นการเพิ่มปริมาณน้ำเสียจึงเกิดปัญหาต่อการจัดการระบบบำบัด

จากการขยายตัวของฟาร์มสุกรที่เพิ่มขึ้นตามความต้องการของตลาดในประเทศและการส่งออก โดยการศึกษาพบว่าการเลี้ยงสุกรขุนแบบที่เลี้ยงอยู่ทั่วไปในประเทศไทยหนึ่งตัวจะใช้น้ำหรือปริมาณน้ำทิ้ง ประมาณ 30 – 40 ลิตร ต่อตัวต่อวัน มีปริมาณของเสียประมาณ 90 – 120 กรัม ต่อตัวต่อวัน และน้ำทิ้งของฟาร์มสุกรก่อนผ่านระบบน้ำเสียจะมีค่าความสกปรก (สารอินทรีย์) ซึ่งวัดในรูปบีโอดี (BOD) ประมาณ 3,000 – 10,000 มิลลิกรัมต่อลิตร (ไชยยุทธ์, 2537) จากการคาดการณ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คาดว่าของเสียจากสุกร 1 ตัว เทียบเท่ากับของเสียจากคน ประมาณ 2 – 3 คน ของเสียจากฟาร์มสุกรทั่วประเทศเทียบเท่ากับจำนวนคน 21 – 31 ล้านคน (สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์, 2547) น้ำเสียจากฟาร์มสุกรนอกจากจะมีปริมาณของสารอินทรีย์ในปริมาณสูงแล้ว ยังมีของแข็งแขวนลอยไนโตรเจน และฟอสฟอรัสในปริมาณสูงด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่อแหล่งน้ำ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นปัญหาน้ำเสียจากฟาร์มสุกรจึงควรได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง โดยในครั้งแรกกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม อาศัยอำนาจตามมาตรา 56 และ 69 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ออกประกาศกระทรวงฯ กำหนดให้การเลี้ยงสุกรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องถูกควบคุม การปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ และกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 มีผลทำให้ผู้ประกอบการเลี้ยงสุกรต้องดำเนินการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกสิ่งแวดล้อม และต่อมาได้มีประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปี 2548 โดยยังคงคำดัชนีชี้วัดค่ามาตรฐานน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรอยู่เท่าเดิม

นับว่าน้ำเสียจากฟาร์มสุกรที่ปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่รุนแรงมาก ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์โดยรวมทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์, 2547)

การจัดการน้ำเสียในฟาร์มสุกร ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ (ธีระวุฒิ, 2543)

1. การลดปริมาณของเสียที่แหล่งกำเนิด

การเพิ่มผลผลิตสุกร เช่น ทำให้สุกรเจริญเติบโตเร็ว อัตราแลกเนื้อดี มีเนื้อแดงมาก โดยการใช้สุกรพันธุ์ดี การจัดการเลี้ยงดู การจัดการด้านสุขภาพที่ดีจะทำให้สามารถลดจำนวนสุกรที่เลี้ยงลงได้ทำให้ปริมาณน้ำเสียที่เกิดลดน้อยลงด้วย

2. การนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์

การใช้มูลสุกรเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งมูลสุกรสดและแห้ง โดยที่มูลสุกรอาจเป็นอาหารปลาโดยตรงหรือเป็นแหล่งสารอาหารสำหรับการสังเคราะห์แสงให้แพลงตอนพืช ซึ่งเป็นแหล่งอาหารสัตว์น้ำเล็กๆ ที่เป็นอาหารของสัตว์ต่อไป

3. การนำของเสียหมუნเวียนกลับมาใช้ประโยชน์

การใช้มูลสุกรเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ หรือนำมาทำเป็นปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ ก็จะช่วยลดปริมาณของเสียในน้ำเสีย

4. การบำบัดน้ำเสีย

คือ กระบวนการกำจัดสารอินทรีย์ที่มีอยู่ในน้ำเสียให้เหลืออยู่ในระดับที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่นได้ หรือสามารถปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะได้โดยไม่ต้องเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (เกรียงศักดิ์, 2539) การบำบัดน้ำเสียประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ นับตั้งแต่น้ำเสียเข้าสู่ระบบจนสามารถระบายลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะได้ ขั้นตอนการบำบัดน้ำเสียอาจแบ่งออกเป็นขั้นตอนใหญ่ๆ ได้ 3 ขั้นตอน คือ (สรพรเพชญ, 2541)

1. การบำบัดน้ำเสียขั้นแรก เป็นการกำจัดหรือลดปริมาณของตะกอน กรวด ทราย สารแขวนลอย และสารมลพิษต่างๆ ออกจากน้ำเสียด้วยกระบวนการทางกายภาพหรือเป็นการปรับสภาพน้ำเสียให้เหมาะสม สำหรับการบำบัดในขั้นต่อไป ตัวอย่างการบำบัดน้ำเสียขั้นแรก ได้แก่ การดักขยะหยาบ การดักขยะละเอียด การแยกตะกอนทราย การตกตะกอนขั้นแรก การแยกไขมัน และน้ำมัน การปรับค่า pH ของน้ำเสีย การกักเก็บเพื่อปรับมีคุณสมบัติสม่ำเสมอและการทำให้ลอย

2. การบำบัดน้ำเสียขั้นที่สอง เป็นการกำจัดสารมลพิษที่ยังคงเหลืออยู่ในรูปสารอินทรีย์ออกจากน้ำเสียด้วยกระบวนการทางชีวภาพ โดยมีวัตถุประสงค์คือทำให้ตกตะกอนแขวนลอยรวมตัวกัน และตะกอนแยกออกจากน้ำเสีย การทำให้สารอินทรีย์อยู่ในสภาพเสถียร ตัวอย่างการบำบัดน้ำเสีย ขั้นที่สอง คือ ระบบตะกอนเร่ง ระบบบ่อฝิ่ง และระบบบ่อเติมอากาศ

3. การบำบัดน้ำเสียขั้นที่สาม เป็นการกำจัดสารอาหารพวกไนโตรเจน และฟอสฟอรัสลดปริมาณสารแขวนลอยและลดค่าบีโอดีให้ต่ำที่สุด ตลอดจนกำจัดสารที่กำจัดได้ยากในขั้นตอนการบำบัดขั้นที่สอง การบำบัดขั้นที่สาม ได้แก่ กระบวนการ Nitrification และ Denitrification, Carbon adsorption, Reverse osmosis และ Ion exchange แต่เนื่องจากการบำบัดในขั้นนี้มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง จึงไม่เป็นที่นิยมมากนัก

ระบบบำบัดน้ำเสียในฟาร์มสุกรในขั้นที่สองที่นิยมใช้กันเป็นจำนวนมากมี 2 ระบบ ได้แก่

1. ระบบบ่อหมักและบ่อฝิ่ง (Stabilization pond) เป็นระบบที่อาศัยกลไกการบำบัดตามธรรมชาติ (Self purification) โดยการจัดการภาวะแวดล้อมให้เหมาะสม โดยอาศัยการเติมอากาศแบบธรรมชาติด้วยการสังเคราะห์แสงของสาหร่ายเซลล์เดียว เพื่อให้ออกซิเจนแก่ Aerobic bacteria ในการย่อยสลายสารอินทรีย์และการเปลี่ยนแอมโมเนียไนโตรเจน (Ammonia-nitrogen) ออกซิเจน (Suspended anaerobic bacteria) ทำการย่อยสลายสารอินทรีย์ และขบวนการเปลี่ยนไนเตรท เป็นก๊าซไนโตรเจนระเหยออกสู่อากาศ ทำให้ลดค่าไนโตรเจนในน้ำเสียได้

ฟาร์มสุกรมักนิยมใช้การบำบัดด้วยวิธีนี้โดยการขุดบ่อดิน ประมาณ 2-3 บ่อ ขึ้นอยู่กับขนาดของฟาร์ม ทำให้น้ำทิ้งจากฟาร์มที่ไหลลงสู่บ่อแรกถูกกักเก็บในบ่อเป็นระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะไหลต่อไปยังบ่อที่สอง ดังนั้นน้ำเสียจะเกิดการเน่าสลายในบ่อแรก เรียกว่า บ่อหมัก ส่วนในบ่อสุดท้าย เรียกว่า บ่อฝิ่ง ซึ่งคุณภาพน้ำทิ้งจะดีกว่าบ่อแรก เนื่องจากมีสาหร่ายเจริญเติบโตช่วยย่อยสารอินทรีย์ทำให้สามารถระบายน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติได้

2. ระบบถังหมักและบ่อฝิ่ง (ระบบก๊าซชีวภาพ) เป็นระบบกำจัดของเสียที่แก้ไขปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมได้ และยังก่อเกิดประโยชน์ต่อฟาร์มอีกด้วย เพราะผลผลิตสุดท้ายจะได้ก๊าซชีวภาพมีคุณสมบัติเป็นเชื้อเพลิงสามารถนำมาใช้เป็นพลังงานทดแทนในฟาร์มได้ เช่น ผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อให้ความร้อนแก่ลูกสัตว์ ให้แสงสว่าง ใช้หุงต้มอาหาร เป็นต้น

ส่วนมูลสัตว์ที่ผ่านการหมักแล้ว จะเป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่เหมาะสมกับต้นไม้ และไม่มึกลิ่นเหม็น สำหรับน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วสามารถนำไปใช้ในบ่อเลี้ยงปลา หรือปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะได้ (สรรพชญ, 2541)

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนดค่าดัชนีบ่งชี้สภาพน้ำเสียจากฟาร์มสุกร ซึ่งมีดัชนีคุณภาพน้ำ 5 รายการ คือ

1. ค่า pH คือ ความเป็นกรดต่างของน้ำทั้งโดยธรรมชาติจะมีค่าระหว่าง 5-9 ถ้าน้ำมีความเป็นกรดสูงเกินไป คือ น้อยกว่า 5 หรือมีความเป็นด่างมากเกินไป คือ สูงกว่า 9 สิ่งมีชีวิตส่วนมากจะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

2. ค่า BOD (Biochemical Oxygen Demand) คือ ปริมาณออกซิเจนอิสระที่จุลชีพใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ที่มีอยู่ในน้ำ เป็นดัชนีวัดความเน่าเสียและมลพิษของน้ำ ถ้าวัดค่า BOD สูงแสดงว่ามีความเน่าเสียมาก ถ้ามีการปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะจะมีการใช้ออกซิเจนในแหล่งน้ำนั้นมาก เกิดผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตโดยตรง

3. ค่า COD (Chemical Oxygen Demand) เป็นการวัดความสกปรกของน้ำซึ่งคิดเปรียบเทียบในรูปของปริมาณออกซิเจนที่ต้องการใช้ในการออกซิไดซ์สารอินทรีย์ในน้ำ โดยใช้สารเคมีซึ่งมีอำนาจออกซิไดซ์ในสารละลายที่เป็นกรด ถ้าวัดค่า COD สูงขึ้นจะมีผลกระทบต่อแหล่งน้ำในทำนองเดียวกับค่า BOD

4. ค่า SS (Suspended Solid) คือ ปริมาณของแข็งที่แขวนลอยอยู่ในน้ำมีขนาดเล็กและเบา ถ้ามีมากจะทำให้หน้าชุมชนบดบังแสงอาทิตย์ส่องลงพื้นดินใต้น้ำ ทำให้พืชใต้น้ำไม่สามารถเจริญเติบโตได้และเกิดการตื้นเขินของแหล่งน้ำจากการตกตะกอน

5. ค่า TKN (Total Kjeldahl Nitrogen) คือ ผลบวกระหว่างอินทรีย์สารไนโตรเจนและแอมโมเนียไนโตรเจนที่เกิดจากกระบวนการของสิ่งมีชีวิต เช่น เกิดจากการขับถ่ายของเสีย หากมีค่าสูงแอมโมเนียไนโตรเจนจะเปลี่ยนรูปไปเป็นไนเตรท และไนไตรท์ ซึ่งขบวนการดังกล่าวต้องการใช้ออกซิเจน ดังนั้นเมื่อปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติจะก่อให้เกิดการลดลงของออกซิเจนที่ละลายอยู่ในน้ำ นอกจากนี้ไนไตรท์จะเป็นสารอาหารของพืชน้ำทำให้เกิดการเพิ่มประชากรของพืชน้ำอย่างรวดเร็ว จนสัตว์น้ำได้รับผลกระทบจากการลดลงของออกซิเจน

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กำหนดค่าดัชนีวัดค่ามาตรฐานน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรไว้ดังนี้คือ มาตรฐานน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกร (ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปี 2548)

ดัชนีคุณภาพน้ำ	หน่วย	เกณฑ์มาตรฐานสูงสุด	
		ประเภท ก	ประเภท ข/ค
ความเป็นกรดและด่าง (pH)	-	5.5-9	5.5-9
บีโอดี(BOD)	มก./ลิตร	60	100
ซีโอดี(COD)	มก./ลิตร	300	400
สารแขวนลอย(SS)	มก./ลิตร	150	200
ทีเคเอ็น (TKN)	มก./ลิตร	120	200

ประเภท ก หมายถึง ฟาร์มสุกรขนาดใหญ่

ประเภท ข หมายถึง ฟาร์มสุกรขนาดกลาง

ประเภท ค หมายถึง ฟาร์มสุกรขนาดเล็กจะใช้มาตรฐานเดียวกับฟาร์มสุกรขนาดกลาง

ขนาดของฟาร์มสุกรที่กำหนดมาตรฐานการระบายน้ำทิ้ง

ขนาดของฟาร์มสุกร	น้ำหนักหน่วยปศุสัตว์ (นปส.)	น้ำหนักสุกรเทียบเท่า (ตัว)
ขนาดใหญ่	มากกว่า 600	มากกว่า 5,000
ขนาดกลาง	ตั้งแต่ 60-600	ตั้งแต่ 500-5,000
ขนาดเล็ก	ตั้งแต่ 6-น้อยกว่า 60	ตั้งแต่ 50- น้อยกว่า 500
หลักเกณฑ์คำนวณน้ำหนักหน่วยปศุสัตว์		
เมื่อ น้ำหนักหน่วยปศุสัตว์ (นปส.) 1 หน่วย เท่ากับน้ำหนักสุกรรวม 500 กิโลกรัม		
โดย น้ำหนักเฉลี่ยสุกรพ่อ – แม่พันธุ์ เท่ากับ 170 กิโลกรัม		
น้ำหนักเฉลี่ยสุกรขุน เท่ากับ 60 กิโลกรัม		
น้ำหนักเฉลี่ยลูกสุกร เท่ากับ 12 กิโลกรัม		

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มคุณภาพน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรขนาดกลาง (จำนวนสุกร 500 ถึง 5,000 ตัว) โดยปัจจุบันมีจำนวนถึงร้อยละ 61 ของจำนวนฟาร์มสุกรทั้งหมดในจังหวัดจันทบุรีจากตัวอย่างที่เก็บจากฟาร์มสุกรประเภทขนาดกลางในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นการเลี้ยงสุกรประเภทหนึ่งที่กำหนดโดยประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปี 2548 กำหนดให้การเลี้ยงสุกรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้การเลี้ยงสุกรในฟาร์มสุกรขนาดกลางเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมนอกเขตที่ตั้งนับจากปี 2548 ซึ่งเป็นปีที่มีการออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร จนถึงปี 2552 โดยต้องการสรุปแนวโน้มของคุณภาพของน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรขนาดกลางว่ามีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพในด้านใดบ้าง 5 ด้านนี้ คือ ความเป็นกรดและด่าง (pH) ค่าบีโอดี (BOD) ค่าซีโอดี (COD) ค่าไนโตรเจนในรูปที่เคเอ็น (TKN) และค่าสารแขวนลอย (SS) เป็นอย่างไร เพื่อเป็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงในคุณภาพน้ำทิ้งของฟาร์มขนาดกลางในช่วงเวลาดังกล่าวในการช่วยประเมินสถานการณ์และความก้าวหน้าของการแก้ไขคุณภาพน้ำทิ้งของฟาร์มสุกร ตามเจตนาของการออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ.2548

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การเก็บตัวอย่างน้ำเสียจะเก็บจากบ่อน้ำบำบัดสุดท้ายก่อนปล่อยออกสู่สาธารณะ ตามวิธีการเก็บตัวอย่างน้ำเสียจากฟาร์มสุกรของสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ (2548) โดยมีขั้นตอนดังนี้

จุดเก็บตัวอย่าง

ตัวอย่างที่จะเก็บเพื่อตรวจวัดค่าดัชนีคุณภาพน้ำ คือ จุดที่ฟาร์มสุกรหรือโรงฆ่าสัตว์ระบายน้ำทิ้งออกสู่สิ่งแวดล้อม หรือภายนอกฟาร์มแบบจ้วง (Grab Sampling) ในกรณีที่มีจุดระบายน้ำทิ้งหลายจุดจะต้องทำการเก็บตัวอย่างทุกจุด หากฟาร์มสุกรหรือโรงฆ่าสัตว์มีระบบบำบัดน้ำเสีย และต้องการตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบต้องทำการเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งก่อนเข้าระบบและหลังออกจากระบบ

ขวดเก็บตัวอย่างน้ำและวิธีการเก็บรักษา

ตัวอย่างน้ำที่วิเคราะห์ COD และ TKN ให้ใส่ในขวด High Density Polyethylene (HDPE) ขนาด 1,000 มิลลิลิตร และทำการเติมกรดซัลฟูริก (H₂SO₄) จำนวน 2 มิลลิลิตร เพื่อรักษาสภาพตัวอย่างและน้ำตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์ BOD และ SS จะเก็บใส่ขวด Polyethylene ขนาด 1,000 มิลลิลิตร ทำการเก็บตัวอย่างทั้งหมดในกล่องน้ำแข็งที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส พร้อมส่งไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการภายใน 24 ชั่วโมง

การเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรและโรงฆ่าสัตว์ให้ปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนเก็บตัวอย่างต้องใช้ตัวอย่างน้ำที่จะเก็บล้างขวดตัวอย่างก่อน 2-3 ครั้ง

2. ปริมาณของตัวอย่างที่เก็บบางดัชนีคุณภาพน้ำ เช่น COD และ TKN ไม่ควรเก็บตัวอย่างน้ำเต็มขวดต้องเหลือที่ว่างไว้สำหรับเติมกรดซัลฟูริก (H_2SO_4) เพื่อรักษาสภาพตัวอย่างและสำหรับเขย่าตัวอย่างน้ำให้ผสมกันก่อนทำการวิเคราะห์ ยกเว้นตัวอย่างที่จะทำการวิเคราะห์หาปริมาณของ BOD ที่ต้องเก็บตัวอย่างน้ำเต็มขวดและปิดฝาให้สนิทเพื่อป้องกันไม่ให้อากาศที่เหลืออยู่บนผิวน้ำละลายเข้าไปในตัวอย่างซึ่งจะเป็นการเพิ่มปริมาณออกซิเจนให้กับตัวอย่าง และจะทำให้ผลการวิเคราะห์คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้

3. การรักษาสภาพตัวอย่างน้ำเสียสำหรับการตรวจหา COD และ TKN ให้เติมกรดซัลฟูริก (H_2SO_4) เข้มข้นลงในขวดที่ใส่ตัวอย่างน้ำห้ามให้น้ำตัวอย่างลงในกรดซัลฟูริก (H_2SO_4)

4. ขวดเก็บตัวอย่างต้องปิดฝาไว้ตลอดเวลา เมื่อถึงเวลาใส่ตัวอย่างน้ำเสียจึงเปิดฝาชวดออกการวางฝาขวดตัวอย่างต้องวางหงายขึ้นอย่าวางคว่ำบนพื้น เพราะจะเกิดการปนเปื้อนได้ และเมื่อเก็บตัวอย่างเสร็จแล้วต้องรีบปิดฝาขวดทันที

เมื่อได้ตัวอย่างแล้วจะนำส่งศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ ภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรี เพื่อตรวจสอบทางห้องปฏิบัติการเพื่อหาค่าดัชนีคุณภาพน้ำเสีย 5 รายการ คือ pH BOD COD TKN และ SS การตรวจสอบค่ามาตรฐานน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรใช้วิธีการ ดังต่อไปนี้ หลักการของการหาค่าดัชนีคุณภาพน้ำของน้ำเสียทั้ง 5 รายการ มีดังนี้ คือ (สำนักงานพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์, 2547)

1. ค่า pH เป็นค่าแสดงปริมาณอนุภาคไฮโดรเจนไอออน H^+ ในน้ำโดย pH ของน้ำ คือ ค่าลบของ log ความเข้มข้นของ H^+ โดย $pH = 1/\log [H^+]$ การหาค่า pH จะใช้เครื่องมือ pH meter ซึ่งเป็นเครื่องวัดค่าของ H^+ ที่ละลายอยู่ในน้ำ โดยเปรียบเทียบกับสารละลายบัฟเฟอร์มาตรฐานโดยมีหน่วยเป็น 0-14 ค่าต่ำกว่า 7 จะแสดงความเป็นกรดค่าสูงกว่า 7 จะเป็นด่าง และค่า 7 จะเป็นกลาง

2. ค่า BOD เป็นการวัดออกซิเจนที่จุลชีพใช้หมดไปในเวลา 5 วัน ในตู้ควบคุมอุณหภูมิ (Incubator) ที่ $20 \pm 1^\circ C$ โดยคำนวณ BOD จากค่าแตกต่างของค่าออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (Dissolved Oxygen, DO) หรือทำการไตเตรทด้วยวิธี Azide Modification โดยค่า BOD ที่วัดได้ จะเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร (mg/L) เนื่องจากการหาค่า BOD มีการ incubate เป็นระยะเวลา 5 วัน จึงมักเขียนรายงานเป็นค่า BOD_5

3. ค่า COD จะหาได้โดยการปรับน้ำตัวอย่างให้มีสภาพเป็นกรดโดย Sulfuric acid สารอินทรีย์ในน้ำที่มีการปรับสภาพให้เป็นกรด เมื่อได้รับความร้อนจะถูกย่อยสลายด้วย Dichromate (โดยใช้ Potassium Dichromate ($K_2Cr_2O_7$) ที่มากเพียงพอ การย่อย (Reflux) ของตัวอย่างจะทำที่อุณหภูมิ $150^\circ C$ เป็นเวลา 2 ชั่วโมง ซึ่งในขบวนการย่อยนี้จะได้ Cr_3^+ ซึ่งเป็นสีเขียว โดยปริมาณสีเขียวที่เกิดขึ้นเป็นสัดส่วนโดยตรงกับปริมาณ COD ของน้ำตัวอย่าง การอ่านค่า COD จะทำโดยเครื่อง Colorimeter/ Spectrophotometer ค่า COD จะมีความแน่นอนกว่าค่า BOD และใช้เวลาวิเคราะห์ไม่เกิน 3 ชั่วโมง (BOD ใช้เวลา 5 วัน) ค่า COD จะมีหน่วยเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร (mg/L)

4. ค่า SS (Suspended Solid) คือ ปริมาณของแข็งที่แขวนลอยอยู่ในน้ำมีขนาดเล็กและเบาจะหาได้โดยวิธีการ Gravimetric แล้วนำไปอบที่ $103-105^\circ C$ โดยมีหน่วยเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร (mg/L)

5. ค่า TKN จะหาได้โดยการเปลี่ยนสารประกอบไนโตรเจนทุกแบบในตัวอย่างน้ำกับ Alkaline Persulfate และมี Sodium Metabisulfate ซึ่งเป็นสารบวกรวมในปฏิกิริยาที่อุณหภูมิ $105^\circ C$ เป็นเวลา 30 นาที หลังจากนั้นไนเตรทจะทำปฏิกิริยากับกรด Chromotopic เกิดเป็นสารประกอบเชิงซ้อน สีเหลืองที่สามารถดูดกลืนแสงได้สูงสุดที่ 410 nm การอ่านค่า TKN จะใช้เครื่อง Colorimeter โดย TKN จะมีหน่วยเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร (mg/L) หรืออาจหาค่า TKN โดยวิธี Macro Kjeldahl Method การหาปริมาณของ Organic Nitrogen โดยวิธี Kjeldahl nitrogen เป็นการหาปริมาณของ nitrogen โดย Amino Nitrogen จะถูกเปลี่ยนไปเป็น Ammonium ในสารละลายที่มีกรด $H_2 SO_4$ และ $CuSO_4$ เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา (Catalyst) ซึ่งในสภาวะเช่นนี้ Ammonia (NH_3) จะถูกเปลี่ยนไปเป็น Ammonium ด้วย เมื่อเติมต่างลงไป Ammonia จะถูกกลั่นออกมาและถูกจับไว้ในสารละลายกรด Boric acid แล้วจึงทำการหาปริมาณ Ammonia โดยการ Titrate กับสารละลายมาตรฐาน $H_2 SO_4$ โดยใช้ส่วนผสมของ Methyl Red และ Methylene Blue เป็น Indicator แล้วคำนวณหาค่าของ Nitrogen ออกมามีหน่วยเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร (mg/L)

รวบรวมข้อมูลที่ไ้ลงในฐานข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Microsoft Access ประมวลผลข้อมูลเชิงพรรณนาโดยโปรแกรม Microsoft Excel และวิเคราะห์สรุปข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

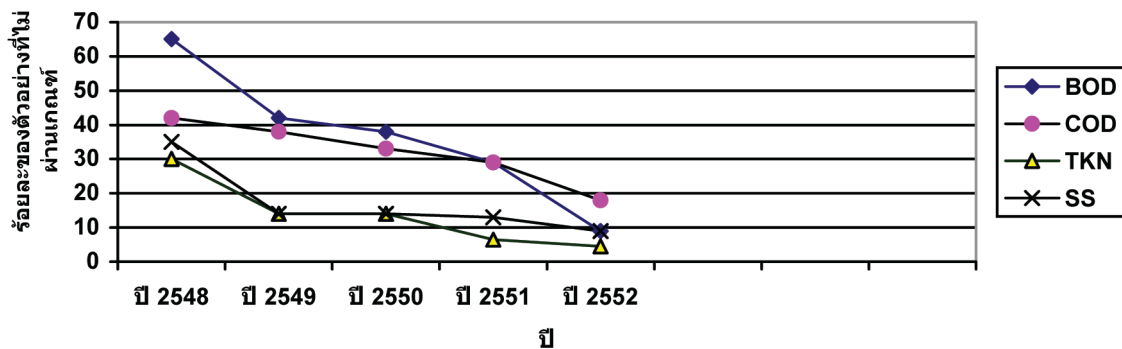
ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละของจำนวนตัวอย่างที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละดัชนีคุณภาพน้ำ ของตัวอย่างน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรขนาดกลางในจังหวัดจันทบุรี ปี พ.ศ.2548 – 2552

ดัชนีคุณภาพน้ำ	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2548 – 2552
ค่าความเป็นกรด – ด่าง (pH)	0% (0/40)	0% (0/21)	0% (0/21)	0% (0/31)	0% (0/22)	0% (0/135)
BOD	65% (26/40)	42% (9/21)	38% (8/21)	29% (9/31)	9% (2/22)	40% (54/135)
COD	42% (17/40)	38% (8/21)	33% (7/21)	29% (9/31)	18% (4/22)	33% (45/135)
TKN	30% (12/40)	14% (3/21)	14% (3/21)	6.5% (2/31)	4.5% (1/22)	15% (21/135)
SS	35% (14/40)	14% (3/21)	14% (3/21)	13% (4/31)	9% (2/22)	19% (26/135)

หมายเหตุ เนื่องจากในระยะปี พ.ศ.2548 – 2552 ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในจำนวนร้อยละของตัวอย่างที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละดัชนีคุณภาพค่าความเป็นกรด – ด่าง จึงไม่ได้ทำการศึกษาในค่าเฉลี่ยและแนวโน้มของดัชนีคุณภาพน้ำต่อไป

แผนภูมิที่ 1 แสดงค่าร้อยละของจำนวนตัวอย่างที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละดัชนีคุณภาพน้ำของตัวอย่างน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรขนาดกลางในจังหวัดจันทบุรี ปี พ.ศ.2548 – 2552

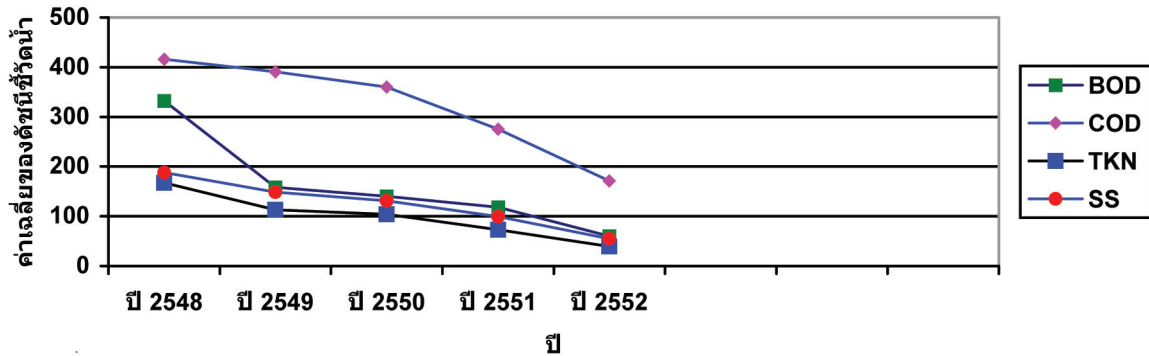

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของดัชนีคุณภาพน้ำของน้ำทิ้งที่เก็บจากฟาร์มสุกรขนาดกลางในจังหวัดจันทบุรี ปี พ.ศ.2548 – 2552

ดัชนีคุณภาพน้ำ	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552
BOD	332 (90.19)	158 (60.43)	140 (53.17)	118 (48.36)	60 (27.39)
COD	416.27 (120.31)	390.77 (105.14)	360 (120.34)	275.13 (87.76)	171.15 (62.73)
TKN	167.58 (48.69)	113.27 (38.95)	103.86 (51.47)	73.06 (43.82)	39.65 (21.32)
SS	188.25 (69.73)	148.62 (70.39)	130.86 (56.89)	99.23 (36.41)	55 (25.72)

หมายเหตุ ทุกดัชนีคุณภาพน้ำมีหน่วยเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร (mg/L)

แผนภูมิที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยของดัชนีคุณภาพน้ำของน้ำทิ้งที่เก็บจากฟาร์มสุกรขนาดกลางในจังหวัดจันทบุรี ปี พ.ศ. 2548 – 2552

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of Correlation) ของความสัมพันธ์ระหว่างปีที่เก็บตัวอย่างกับค่าเฉลี่ยของดัชนีคุณภาพน้ำของน้ำทิ้งที่เก็บจากฟาร์มสุกรขนาดกลางในจังหวัดจันทบุรี ปี พ.ศ.2548 – 2552

ดัชนีคุณภาพน้ำ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
BOD	0.75
COD	0.87
TKN	0.98
SS	0.77

หมายเหตุ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ได้ทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงสมการแนวโน้มที่ได้จากการทำการวิเคราะห์การถดถอยของค่าดัชนีคุณภาพน้ำของตัวอย่างน้ำทิ้งที่เก็บจากฟาร์มสุกรขนาดกลางในจังหวัดจันทบุรี ปี พ.ศ.2548 – 2552

ดัชนีคุณภาพน้ำ	สมการแนวโน้มค่าเฉลี่ยของแต่ละดัชนี
BOD	$y = 340.37 + (-49.1) (x)$
COD	$y = 611.83 + (-83.1) (x)$
TKN	$y = 170.54 + (-25.2) (x)$
SS	$y = 263.359 + (-38.83) (x)$

หมายเหตุ สมการแนวโน้มที่ได้อยู่ในรูปแบบ

$$y = a + bx$$

โดยที่ y คือค่าเฉลี่ยของดัชนีชี้วัดคุณภาพน้ำ

a คือค่า Intercept ซึ่งจะเป็นค่าคงที่ของแต่ละสมการ

b คือค่า Slope ของสมการ ในกรณีที่ค่านี้เป็นลบค่า y ที่ได้จะลดลงเมื่อค่า x เพิ่มขึ้น

x คือค่าของปีนับจากปี พ.ศ.2548 ซึ่งในกรณีปี พ.ศ.2548 ค่า x จะเท่ากับ 1

จากการวิเคราะห์ดัชนีคุณภาพน้ำของตัวอย่างที่เก็บจากฟาร์มสุกรขนาดกลางในจังหวัดจันทบุรีระหว่างปี พ.ศ. 2548 – 2552 ที่แสดงในตารางที่ 1 – 4 สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. แนวโน้มของร้อยละจำนวนตัวอย่างที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละดัชนีคุณภาพน้ำจากปี พ.ศ.2548 – 2552 มีแนวโน้มลดลงโดยรวมทุกดัชนี ยกเว้นดัชนีค่าความเป็นกรด – ด่างที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (ตารางที่ 1) สามารถเห็นได้ในแผนภูมิที่ 1

2. แนวโน้มค่าเฉลี่ยของดัชนีคุณภาพของน้ำจากตัวอย่างน้ำทิ้งของฟาร์มสุกรขนาดกลางจากปี พ.ศ.2548 – 2552 มีแนวโน้มที่ลดลง (ตารางที่ 2) สามารถเห็นได้ในแผนภูมิที่ 2

3. การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างปีที่เก็บตัวอย่างกับค่าดัชนีคุณภาพน้ำ (ตารางที่ 3) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะเป็นค่าที่แสดงระดับของความสัมพัทธ์ระหว่างตัวแปรสองตัว ในที่นี้คือปีที่เก็บตัวอย่างที่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2548 กับดัชนีคุณภาพน้ำ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ยิ่งเข้าใกล้ 1 ก็แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในระดับที่สูงขึ้นหรืออีกนัยหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรหนึ่ง (ปีที่เก็บตัวอย่างที่มีค่าเปลี่ยนแปลง) ก็จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรค่าดัชนีคุณภาพน้ำมากขึ้น โดยรวมแล้วค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปีที่เก็บตัวอย่างกับค่าเฉลี่ยของดัชนีคุณภาพน้ำมีความสัมพันธ์กันสูง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. จากการทำการวิเคราะห์การถดถอยของค่าดัชนีคุณภาพน้ำของตัวอย่างน้ำทิ้งที่สามารถสร้างสมการเชิงถดถอยสำหรับแต่ละดัชนีคุณภาพน้ำ (ตารางที่ 4) จะเห็นได้จากค่า b หรือค่า Slope ของแต่ละสมการจะมีค่าเป็นลบ ซึ่งแสดงว่าเมื่อค่าของปีที่เพิ่มขึ้นนับจากปี พ.ศ.2548 เป็นค่า x เพิ่มขึ้น ค่าของ y เป็นค่าเฉลี่ยของแต่ละดัชนีคุณภาพน้ำจะลดลง สมการเหล่านี้ใช้ในการสรุปแนวโน้มของดัชนีคุณภาพน้ำที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงค่าของปีที่เพิ่มขึ้นนับจากปี พ.ศ.2548 ซึ่งโดยรวมแล้วแนวโน้มของดัชนีคุณภาพน้ำทั้ง 4 มีค่าลดลงเมื่อปีมีค่ามากขึ้นนับจากปี พ.ศ.2548

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาค่าของดัชนีคุณภาพน้ำของตัวอย่างน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรขนาดกลางในจังหวัดจันทบุรี ระหว่างปี พ.ศ.2548 – 2552 พบว่ามีแนวโน้มดีขึ้น ไม่ว่าจะพิจารณาจากร้อยละของจำนวนตัวอย่างที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน หรือค่าเฉลี่ยของดัชนีคุณภาพน้ำต่างๆ ที่มีแนวโน้มลดลงจากปี พ.ศ.2548 ถึงปี พ.ศ.2552 ซึ่งในปี พ.ศ.2552 ค่าเฉลี่ยของดัชนีคุณภาพน้ำทุกดัชนีอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานแนวโน้มนี้สามารถยืนยันได้ทางสถิติ โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการสร้างสมการแนวโน้ม ทั้งนี้แนวโน้มนี้อาจเป็นผลมาจาก

1. นับจากปี พ.ศ.2548 ซึ่งมีการประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ.2548 ได้มีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจันทบุรีในการเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกรส่งตรวจ และมีการให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาในผู้เลี้ยงสุกรรายที่น้ำทิ้งไม่ได้มาตรฐาน ตลอดจนติดตามผลการแก้ไขจนบรรลุผล

2. มีการพัฒนาระบบการเลี้ยงสุกร โดยเฉพาะในฟาร์มสุกรขนาดกลางให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่จะเป็นการใช้สุกรที่มีสายพันธุ์ดี มีการใช้อาหารที่มีคุณภาพดีขึ้นทำให้มีของเสียในมูลสุกรน้อยลง ตลอดจนการจัดการที่ดีขึ้น ส่งผลในการลดปริมาณของเสียที่มีอยู่ในน้ำทิ้ง

3. เนื่องจากราคาลังงานมีค่าสูงขึ้น ไม่นำน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดต่างๆ หรือไฟฟ้า ทำให้ผู้เลี้ยงสุกรหันมาสนใจในการผลิตพลังงานจากของเสียจากการเลี้ยงสุกรมากขึ้น มีการพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียมากขึ้น โดยมุ่งหวังจะนำพลังงานที่ได้มาใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของการเลี้ยงสุกร

4. มีเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรเข้าสู่ระบบมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรมากขึ้น ซึ่งในมาตรฐานดังกล่าวมีข้อกำหนดที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบำบัดน้ำทิ้ง

5. เนื่องจากมีการขยายตัวของชุมชนเข้าใกล้ฟาร์มเลี้ยงสุกรมากขึ้น จึงกดดันให้ผู้เลี้ยงสุกรมีความจำเป็นจะต้องมีวิธีการกำจัดของเสีย ตลอดจนบำบัดน้ำทิ้งที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันขจัดปัญหาการร้องเรียนจากชุมชน

แต่แนวโน้มนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคตถ้า

1. ระบบบำบัดน้ำทิ้งขาดการดูแลบำรุงรักษาทำให้ด้อยประสิทธิภาพ ตลอดจนขาดการติดตามคุณภาพน้ำทิ้งของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อประเมินถึงคุณภาพน้ำทิ้ง และทำการแก้ไขปรับปรุงระบบบำบัดน้ำทิ้งเมื่อมีปัญหาคุณภาพน้ำทิ้งไม่ได้มาตรฐาน

2. มีการเปลี่ยนแปลงในราคาสุกร ทำให้ผู้เลี้ยงสุกรต้องเลี้ยงสุกรในฟาร์มจำนวนมากขึ้นจนไม่เหมาะสมกับ

กำลังการบำบัดของระบบบำบัดที่มีอยู่

โดยสรุปแนวโน้มคุณภาพน้ำทิ้งเมื่อพิจารณาจากทุกดัชนีคุณภาพน้ำจากตัวอย่างที่เก็บจากฟาร์มสุกรขนาดกลางในจังหวัดจันทบุรี ระหว่างปี 2548 ถึง 2552 มีแนวโน้มดีขึ้น และควรรักษาแนวโน้มนี้ไว้ต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ อุดมกิจโรจน์. 2539. การบำบัดน้ำเสีย. กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์.
- ไชยยุทธ กลิ่นสุคนธ์. 2537. การนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดมาใช้ประโยชน์. วิศวกรรมสาร. 37(3): 62-70.
- ธีระวุฒิ สุวัธนะเชาว์. 2543. ประสิทธิภาพและการลงทุนที่เหมาะสมของระบบบำบัดน้ำเสียในฟาร์มสุกร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสัตวแพทย์สาธารณสุข ภาควิชาสัตวแพทย์สาธารณสุข คณะสัตวแพทย์ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- สมชัย จันท์สว่าง และ สุริยะ สะวานนท์. 2543. ประมวลสถานการณ์องค์ความรู้ด้านการจัดการของเสียในระบบการผลิตสุกร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สกววิจัยแห่งชาติ.
- สรรเพชญ จังกิติตระกูล. 2541. ผลของผักตบชวาต่อประสิทธิภาพของการบำบัดน้ำเสียจากฟาร์มสุกร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสัตวแพทย์สาธารณสุข ภาควิชาสัตวแพทย์สาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- สากล ชื่นสกุล และ พงพัฒน์ ชัดพันธ์. 2543. สภาวะน้ำเสียของฟาร์มสุกรในภาคเหนือตอนบนปี 2543. วารสารปศุสัตว์เขต 5. 3(1) : 80-87.
- สำนักพัฒนาระบบรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์. 2547. คู่มือสัมมนาเรื่องการจัดระบบบำบัดน้ำเสียในฟาร์มสุกร วันที่ 6-9 กรกฎาคม 2547. โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด กรุงเทพฯ.

อิทธิพลของปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงที่มีผลต่อการเจริญเติบโต และผลผลิตของข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 1 ในพื้นที่ดินเปรี้ยว

Influence of high quality organic fertilizer for growth and yield of Suphan Buri 1 rice series in acid sulfate soil

จรัส บุญเพ็ง

คณะเทคโนโลยีการจัดการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

การทดลองมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 1 และความอุดมสมบูรณ์ของดินในพื้นที่ดินเปรี้ยวโดยดำเนินการทดลองในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2552 ทำการทดลองในแปลงนาเกษตรกร ม.2 ตำบลโพธิ์สาวหาญ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ในบล็อก (Randomized Complete block design, RCBD) จำนวน 3 ซ้ำ 6 ตำรับทดลอง ประกอบด้วย ตำรับที่ 1 แปลงควบคุม (T1) ตำรับที่ 2 ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน (6 กก./ไร่) (T2) ตำรับที่ 3 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงอัตรา 120 กก./ไร่ (T3) ตำรับที่ 4 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงอัตรา 60 กก./ไร่ (T4) ตำรับที่ 5 ปุ๋ยเคมี 16 - 20 - 0 อัตรา 25 กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงอัตรา 60 กก./ไร่ (T5) และ ตำรับที่ 6 ปุ๋ยเคมี 16 - 20 - 0 อัตรา 25 กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงอัตรา 30 กก./ไร่ (T6)

ผลการศึกษาพบว่า ความสูงของข้าว ช่วงเก็บเกี่ยว(อายุ 120 วัน) ตำรับที่ 5 มีความสูง สูงที่สุดให้ความสูง 114.67 เซนติเมตร พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) กับ ตำรับที่ 1 ส่วนตำรับที่ 2 3 4 และ 6 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตำรับที่ 1 และ 5 ผลผลิตของข้าว ตำรับที่ 5 ให้ผลผลิตสูงสุดคือ 1047.2 กก./ไร่ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) กับ ตำรับที่ 1 2 4 และ 6 องค์ประกอบผลผลิตพบว่า ตำรับที่ 3 ให้น้ำหนัก 1,000 เมล็ด สูงที่สุดคือ 32.32 กรัม ตำรับที่ 3 และ 5 ให้การแตกกอสูงสุดคือ 4.73 ต้น/กอ และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตำรับที่ 5 ให้น้ำหนักฟางสูงสุด 1,141.30 กก./ไร่ เมื่อเปรียบเทียบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) ตำรับที่ 5 ให้จำนวนเมล็ดต่อรวงสูงสุด คือ 114.30 เมล็ดต่อรวง เมื่อเปรียบเทียบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ผลวิเคราะห์ดินพบว่าตำรับที่มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 60 กก./ไร่ และ 120 กก./ไร่ มีผลทำให้ค่าอินทรีย์วัตถุในดิน (Organic matter OM) เพิ่มขึ้นจากช่วงข้าวอายุ 45 วัน โดยตำรับที่ 3 มีค่าอินทรีย์วัตถุสูงสุดคือ 3.3เปอร์เซ็นต์ มีแนวโน้มทำให้ค่าอินทรีย์วัตถุในดินสูงและสามารถก้าวไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์ ต่อไปได้

Abstract

Studying the influence of high quality organic fertilizer for growth and yield of Suphan Buri 1 rice variety in acid sulfate soil was the experiment objective , the experiment was studied during y February to May 2009 at rice farmer field Moo 2, phosaohan Sub-district, Utai District, Ayutthaya Province. Randomized complete block design (RBCD) was experimented 3 replications and 6 treatments result as 1) control (T1), 2) chemical fertilizer basing on soil analysis of 6 kg/rai (T2), 3) high quality organic fertilizer at 120 kg/rai (T3), 4) high quality organic fertilizer at 60 kg/rai (T4), 5) chemical fertilizer (16-20-0) at 25 kg/rai with high quality organic fertilizer at 60 kg/rai and 6) chemical fertilizer (16-20-0) at 25 kg/rai with high quality organic fertilizer at 30 kg/rai.

The experiment resultant showed that the height of rice at harvesting period (120 days after planting) was T5, 114.67 cm, significant ($p < 0.05$) with T1 but non-significant with T2, T3, T4 and T6 the treatment that showed the high yield was T5, 1047.2 kg / rai highly significant with T1 T2 T4 and T6 the rice yield component showed the highest in 1,000 grain weight in T3 was 32.32 gram and 4.73 plant / tiller but non-significant with other treatment the highest straw weight was T5 1,141.3 kg/rai as well as grain panicle, 114.30 grain. In soil fertility condition T3 showed be high in organic matter about 3.3 % during harvesting period. Showing a trend to increase soil organic matter towards organic agricultural practice.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยพื้นที่ถือครองทั้งประเทศมี 320.7 ล้านไร่ (สำนักเลขานุการกรมพัฒนาที่ดิน, 2549) เป็นพื้นที่ถือครองทางการเกษตรถึง 132.49 ล้านไร่ พื้นที่ปลูกข้าวมากกว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด นอกจากนั้นเป็นพื้นที่ปลูกไม้ผล พืชไร่ พืชผัก และอื่นๆ กระบวนการผลิตทางการเกษตรและ ปัจจัยการผลิตสำคัญ คือ สารเคมีทางการเกษตร ที่สำคัญคือปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สารเคมีกำจัดวัชพืช และอื่นๆ ซึ่งสารเคมีเหล่านี้ส่วนใหญ่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศทั้งสิ้น ทำให้ต้นทุนในการผลิตของเกษตรกรสูงขึ้น เสี่ยงต่อการขาดทุนสูงในขณะที่ราคาผลผลิตทางการเกษตรไม่มีการประกันราคาที่เหมาะสม ที่สำคัญคือ มีผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของเกษตรกร ผู้บริโภค และ ทำให้ดินที่ใช้ในการเกษตรเสื่อมโทรม ขาดความอุดมสมบูรณ์ และมีผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

ภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้มีนโยบายสนับสนุนให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ ที่สามารถผลิตได้เองจากวัสดุเหลือใช้ในชุมชน ได้จากประกาศให้เกษตรกรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2549) มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตที่พึ่งพาแต่การใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีอย่างเดียว มาเป็นการพึ่งตนเองให้มากขึ้น โดยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพเพื่อใช้เองในประเทศตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง คำนึงถึงความปลอดภัยของเกษตรกรและผู้บริโภค การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของดิน และทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการประหยัดค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการผลิต

ผู้วิจัย ซึ่งประจักษ์ดีในปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า เพื่อหาแนวทางในการลดหรือหาทางเลือกใหม่ให้เกษตรกร ได้มีปุ๋ยที่มีคุณภาพใช้เพื่อทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี โดยได้ ศึกษาประสิทธิภาพของปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวที่ปลูกในสภาพดินเปรี้ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 1 ที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในสภาพดินเปรี้ยว
- 2 เพื่อศึกษาความอุดมสมบูรณ์ของดินหลังจากใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

อุปกรณ์

เมล็ดพันธุ์ข้าวสุพรรณบุรี 1, ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0), ปุ๋ยสูตร 16-20-0, ปากถั่วเหลือง, มูลโค, ปากน้ำตาล, สารเร่งซูปเปอร์ พด.1, สารเร่งซูปเปอร์ พด.2

วิธีดำเนินการวิจัย

วางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ในบล็อก (Randomized Complete Block Design, RCBD) มี 6 ตำรับการทดลอง (treatment) จำนวน 3 ซ้ำ (replication) รวม 18 แปลง ขนาดแปลงย่อย 5 * 5 เมตร ระยะห่างระหว่างแปลง 1 เมตร ดังนี้

ตำรับที่ 1 แปลงควบคุม

ตำรับที่ 2 ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน (6 กก.N/ไร่)

ตำรับที่ 3 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงอัตรา 120 กก./ไร่

ตำรับที่ 4 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงอัตรา 60 กก./ไร่

ตำรับที่ 5 ปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 25 กก./ไร่ + ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงอัตรา 60 กก./ไร่

ตำรับที่ 6 ปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 25 กก./ไร่ + ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 30 กก./ไร่

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ

1. การปลูกข้าว ปลูกโดยวิธีหว่านน้ำตมใช้ข้าวปลูกพันธุ์สุพรรณบุรี 1 อัตรา 15 กิโลกรัมต่อไร่โดยน้ำเมล็ดพันธุ์ข้าวแช่น้ำ 24 ชั่วโมง แล้วนำขึ้นมาหุ้มไว้ 48 ชั่วโมงแล้วนำไปหว่านให้ทั่วแปลง

2. การใส่ปุ๋ย

2.1 ปุ๋ยเคมี ใส่โดยวิธีหว่าน จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ข้าวอายุ 20 วัน (ระยะเจริญเติบโต) 16 - 20 - 0 ครั้งที่ 2 ที่ข้าวอายุ 55 วัน (ระยะสร้างรวง) สูตร 46 - 0 - 0

2.2 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง ใส่โดยวิธีหว่าน จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ข้าวอายุ 20 วัน ครั้งที่ 2 ที่ข้าวอายุ 55 วัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลดิน ทำการเก็บตัวอย่างดินจำนวน 3 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง ข้าวอายุ 45 วัน และหลังการเก็บผลผลิตข้าว วิธีเก็บตัวอย่างดิน เก็บแบบรวม (composite sample) 3 จุดต่อแปลงที่ระดับความลึก 0 - 15 ซม. จากผิวดิน โดยเก็บทุกตำรับการทดลอง ส่งตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์หาค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (pH) ปริมาณอินทรีย์วัตถุในดิน (organic matter) ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (P_2O_5) โพแทสเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ (K_2O) ที่กลุ่มวิเคราะห์ดินสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

2. ข้อมูลพืช

1. ความสูงข้าวที่อายุ 45 วัน และระยะเก็บเกี่ยว
2. องค์ประกอบของผลผลิต (yield component) คือ จำนวนต้นตอก จำนวนรวงตอก จำนวนเมล็ดตอรวง น้ำหนัก 1,000 เมล็ด และ เปอร์เซ็นต์เมล็ดดี
3. ผลผลิตข้าว (yield) เก็บผลผลิตขนาด 4 * 4 เมตรต่อแปลง

3. ข้อมูลปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง

เก็บตัวอย่างปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงส่งวิเคราะห์ธาตุอาหาร ได้แก่ ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) โพแทสเซียม (K)

ผลการวิจัย

1. คุณสมบัติและผลวิเคราะห์ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง

ผลการวิเคราะห์ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงที่ใช้ในการวิจัยนี้ ถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกรมพัฒนาที่ดิน คือ มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง ซึ่งปริมาณรวมจะอยู่ที่ 9.03 % มีปริมาณ N 3.19 % P_2O_5 2.52 % K_2O 3.32 % วัตถุดิบที่ใช้ทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในแต่ละแห่ง นั้นมีธาตุอาหารแตกต่างกันไป จึงทำให้ค่าวิเคราะห์ที่ได้แตกต่างกันได้ แต่ค่าผลการวิเคราะห์ต้องสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของปุ๋ยอินทรีย์ ทั่วไป (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงผลวิเคราะห์ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง

	pH	EC dS/m	OM %	N %	P_2O_5 %	K_2O %
ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง	6.82	6.69	64.28	3.19	2.52	3.32
เกณฑ์มาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง	>=5.5, <=10	<=15	>=20	>=2.5	>=1.0	>=5.5, <=10

หมายเหตุ : ธาตุอาหารหลักทั้ง 3 ชนิด (N P K) รวมกันปริมาณต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 9% และน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 % โดยน้ำหนัก

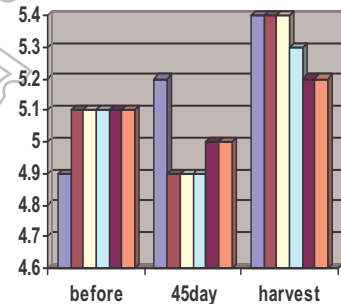
2. สมบัติทางเคมีดิน

2.1 ค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (pH)

สภาพทั่วไปของดินก่อนการดำเนินการทดลอง เมื่อวิเคราะห์ค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดินพบว่า ตำรับที่ 1 แปลงควบคุม มีค่า 4.9 ตำรับที่ 2 ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน ตำรับที่ 3 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 120 กก./ไร่ ตำรับที่ 4 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 60 กก./ไร่ ตำรับที่ 5 ปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 25 กก./ไร่ ร่วมกับ ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 60 กก./ไร่ และ ตำรับที่ 6 ปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 25 กก./ไร่ ร่วมกับ ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 30 กก./ไร่ มีค่า 5.1 แสดงว่าดินที่ใช้ทดลองมีสภาพเป็นดินเปรี้ยว และทำการวิเคราะห์ค่าความเป็นกรดเป็นด่างเมื่อข้าวมีการเจริญเติบโตที่อายุ 45 วัน พบว่า ตำรับที่ 1 แปลงควบคุม มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างเพิ่มขึ้นเป็น 5.2 ตำรับที่ 2 3 4 5 และ 6 มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างลดลง เนื่องจากในตำรับที่ 1 ไม่มีการใส่วัสดุอินทรีย์ ตำรับที่ 2 3 4 5 และ 6 มีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง ลดลงเท่ากับ 4.9 4.9 4.9 5.0 และ 5.0 ตามลำดับ ดินแสดงความเป็นกรดเพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการใส่ปุ๋ย ทำให้เกิดปฏิกิริยาการหมัก (Fermentation) ระหว่างการหมักซึ่งยังไม่สมบูรณ์นั้นจะเกิดกรดขึ้นได้ จึงมีผลต่อค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดินที่ลดลง และวิเคราะห์ค่าความเป็นกรดเป็นด่างในช่วงเก็บเกี่ยวข้าว พบว่า ทุกวิธีการมีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง เพิ่มขึ้น มีค่าอยู่ระหว่าง 5.2- 5.4 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงผลวิเคราะห์ค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (pH)

Treatment	pH		
	before	45day	harvest
1. control	4.9	5.2	5.4
2. chemical fertilizer according to soil analysis	5.1	4.9	5.4
3. high quality organic fertilizer at 120 kg / rai	5.1	4.9	5.4
4. high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	5.1	4.9	5.3
5. chemical fertilizer(16-20-0) at25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	5.1	5.0	5.2
6. chemical fertilizer (16-20-0) at 25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 30 kg / rai	5.1	5.0	5.2

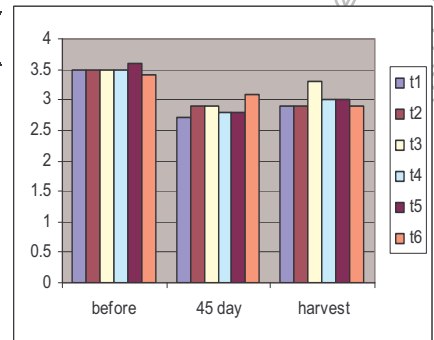

2.2 ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (organic matter)

ก่อนดำเนินการทดลองได้ทำการวิเคราะห์ปริมาณอินทรีย์วัตถุในดิน พบว่า มีค่าใกล้เคียงกัน คือ 3.4 - 3.6 เปอร์เซ็นต์ และช่วงข้าวอายุ 45 วัน ปริมาณอินทรีย์วัตถุในทุกตำรับมีค่าลดลง อยู่ระหว่าง 2.7-3.1 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากอินทรีย์วัตถุบางส่วนได้สลายเป็นสารอาหารให้กับต้นข้าว ปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินจึงลดลง ส่วนในช่วงเก็บเกี่ยว พบว่า ตำรับที่ 1 แปลงควบคุม ปริมาณอินทรีย์วัตถุเพิ่มขึ้นจากช่วงอายุ 45 วัน คือ 2.9 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากมีกาบใบแห้งของต้นข้าวทับถมกันบางส่วนได้สลายตัวอยู่ในดินจึงทำให้ค่าอินทรีย์วัตถุเพิ่มขึ้น ตำรับที่ 2 ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน มีค่าอินทรีย์วัตถุเท่ากับในช่วงอายุ 45 วัน คือ 2.9 เปอร์เซ็นต์ และตำรับที่ 3 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 120 กก./ไร่ ปริมาณอินทรีย์วัตถุเพิ่มขึ้นจากช่วงอายุ 45 วัน คือ 3.3 เปอร์เซ็นต์ โดยรวมในทุกตำรับการทดลอง มีปริมาณอินทรีย์วัตถุสูงขึ้น (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงผลวิเคราะห์ปริมาณอินทรีย์วัตถุในดิน (organic matter)

Treatment	OM (%)		
	before	45 day	harvest
1. control	3.5	2.7	2.9
2. chemical fertilizer according to soil analysis	3.5	2.9	2.9
3. high quality organic fertilizer at 120 kg / rai	3.5	2.9	3.3
4. high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	3.5	2.8	3.0
5. chemical fertilizer(16-20-0) at25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	3.6	2.8	3.0
6. chemical fertilizer (16-20-0) at 25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 30 kg / rai	3.4	3.1	2.9

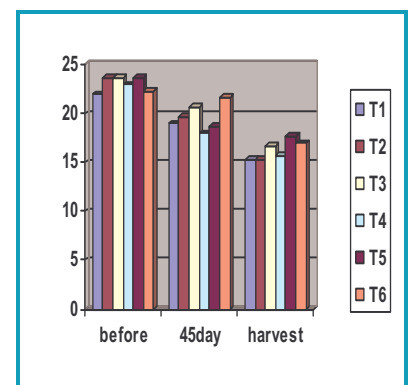

2.3 ปริมาณฟอสฟอรัส (P₂O₅)

ก่อนดำเนินการทดลองดินมีปริมาณฟอสฟอรัส อยู่ในช่วง 22 – 23.7 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม โดยทุกตำรับการทดลองจัดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อทำการเก็บตัวอย่างดินในครั้งที่ 2 เมื่อข้าวมีอายุ 45 วัน พบว่าทุกตำรับการทดลอง มีปริมาณฟอสฟอรัสลดลง โดยตำรับที่ 6 ปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 25 กก./ไร่ ร่วมกับ ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 30 กก./ไร่ มีปริมาณฟอสฟอรัสในดินสูงสุด คือ 21.7 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม รองลงมาคือ ตำรับที่ 3 2 1 5 และ 4 ทำให้ดินมีปริมาณฟอสฟอรัส คือ 20.7 19.7 19 18.7 และ 18.0 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม (mg/kg) ตามลำดับ ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง และ ช่วงหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต พบว่าในดินมีปริมาณฟอสฟอรัสลดลง จากช่วงข้าวมีอายุ 45 วัน เพราะปริมาณฟอสฟอรัสในดินมีความสัมพันธ์กับค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) และส่วนหนึ่งข้าวได้ดึงไปใช้ในการสร้างเมล็ด (ตักดา, 2551) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงผลวิเคราะห์ปริมาณฟอสฟอรัสในดิน (P₂O₅)

Treatment	P ₂ O ₅ (mg/kg)		
	before	45 day	harvest
1. control	22.0	19.0	15.3
2. chemical fertilizer according to soil analysis	23.7	19.7	15.3
3. high quality organic fertilizer at 120 kg / rai	23.7	20.7	16.7
4. high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	23.0	18.0	15.7
5. chemical fertilizer(16-20-0) at25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	23.7	18.7	17.7
6. chemical fertilizer (16-20-0) at 25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 30 kg / rai	22.3	21.7	17.0

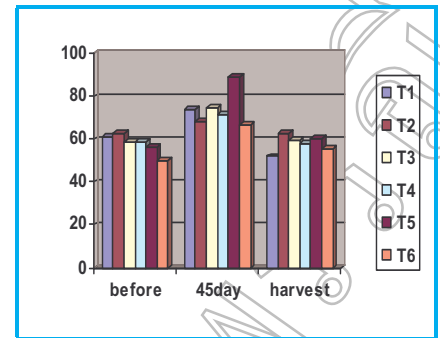

2.4 ปริมาณโพแทสเซียม (K₂O)

จากการเก็บตัวอย่างวิเคราะห์พบว่า ดินก่อนดำเนินการทดลองดินมีปริมาณโพแทสเซียม อยู่ในช่วง 50.3 – 62.7 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม จัดอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง เมื่อข้าวเจริญเติบโตจนมีอายุ 45 วัน พบว่าในทุกตำรับการทดลอง มีปริมาณโพแทสเซียมเพิ่มขึ้น มีค่าอยู่ในช่วง 66.7 – 89 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม จัดอยู่ในระดับปานกลาง และหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต พบว่า ปริมาณโพแทสเซียมในดินมีค่าลดลงทุกตำรับการทดลอง มีค่าอยู่ระหว่าง 52 – 63 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม จัดอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงผลวิเคราะห์ปริมาณโพแทสเซียมในดิน (K₂O)

Treatment	K ₂ O (mg/kg)		
	before	45 day	harvest
1. control	61.3	73.7	52.0
2. chemical fertilizer according to soil analysis	62.7	68.3	63.0
3. high quality organic fertilizer at 120 kg / rai	58.7	75.0	59.3
4. high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	58.7	71.3	57.7
5. chemical fertilizer(16-20-0) at25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	56.7	89.0	60.7
6. chemical fertilizer (16-20-0) at 25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 30 kg / rai	50.3	66.7	55.7

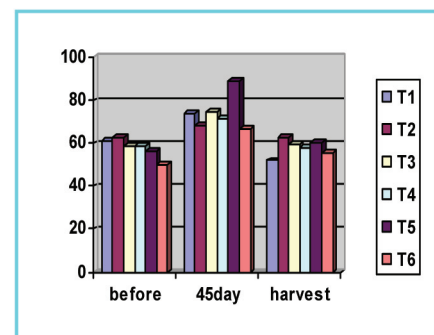
3. องค์ประกอบผลผลิต

3.1 ด้านความสูงของข้าวที่ อายุ 45 วัน ผลการทดลอง พบว่า ความสูงของต้นข้าวที่ อายุ 45 วัน ตำรับที่6 ปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 25 กิโลกรัม / ไร่ ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง สูตรไนโตรเจนอัตรา 25 กิโลกรัม /ไร่ ให้ความสูงที่สุดคือ 68.20 เซนติเมตร รองลงมาคือ ตำรับที่ 4 2 1 5 และ 3 ซึ่งให้ความสูงคือ 66.50 65.80 65.57 63.63 และ 61.20 เซนติเมตร ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบทางสถิติพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 6)

3.2 ด้านความสูงของข้าวที่อายุเก็บเกี่ยว ความสูง พบว่า ตำรับที่5 ปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 25 กก/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงสูตร N อัตรา 60 กก./ไร่ ให้ความสูงสูงที่สุดคือ 114.67 เซนติเมตร รองลงมาคือตำรับที่3 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงสูตร N อัตรา 120 กก./ไร่ ตำรับที่2 ปุ๋ยเคมีอัตราตามค่าวิเคราะห์ดิน 6-0-0 (N-P₂O₅-K₂O) กก./ไร่ (ยูเรีย 13 กก./ไร่) ตำรับที่6 ปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 25 กก/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงสูตร N อัตรา 30 กก./ไร่ ตำรับที่4 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงสูตร N อัตรา 60 กก./ไร่และ ตำรับที่1 แปลงควบคุม(ไม่ใส่ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์) ให้ความสูง 111.20 110.27 109.83 106.10 และ 103.80 เซนติเมตรเมื่อเปรียบเทียบทางสถิติพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.01) (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 แสดงด้านความสูงของข้าว

Treatment	hight	
	45day (cm.)	Harvest (cm.)
1. control	65.57	103.80 b
2. chemical fertilizer according to soil analysis	65.8	110.27 ab
3. high quality organic fertilizer at 120 kg / rai	61.2	111.20 ab
4. high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	66.5	106.10 ab
5. chemical fertilizer(16-20-0) at25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	63.63	114.67 a
6. chemical fertilizer (16-20-0) at 25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 30 kg / rai	68.2	109.83 ab
F- test	NS	**
CV(%)	6.7	5.14

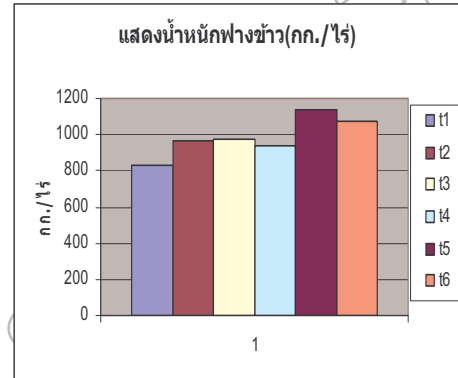

หมายเหตุ: ตัวอักษรที่เหมือนกันในแนวตั้งมีค่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p < 0.01)

3.3 น้ำหนักฟาง (กก./ไร่) พบว่าวิธีการที่ 5 ปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 25 กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงสูตร N อัตรา 60 กก./ไร่ ให้น้ำหนักฟางสูงที่สุด 1,141.30 กก./ไร่ รองลงมาคือ T6 T3 T2 T4 และ T1 ซึ่งให้น้ำหนักฟาง 1,069.30 978.70 962.70 941.30 และ 832.00 กก./ไร่ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 แสดงน้ำหนักฟางข้าว

treatment	Straw weigh (kg/rai)
1. control	832.0 b
2. chemical fertilizer according to soil analysis	962.7 ab
3. high quality organic fertilizer at 120 kg / rai	978.7 ab
4. high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	941.3 ab
5. chemical fertilizer(16-20-0) at25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	1141.3 a
6. chemical fertilizer (16-20-0) at 25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 30 kg / rai	1069.3 ab
F- test	**
CV(%)	9.49

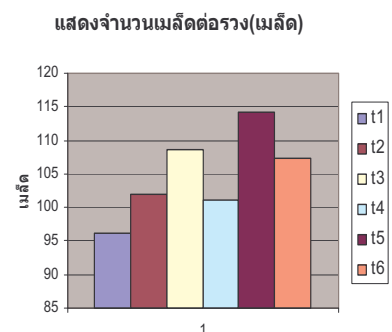

หมายเหตุ:ตัวอักษรที่เหมือนกันในแนวตั้งมีค่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

3.4 จำนวนเมล็ดต่อรวง จำนวนเมล็ดต่อรวง วิธีการที่ 5 ปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 25 กก./ไร่ + ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 60 กก./ไร่ ให้น้ำจำนวนเมล็ดต่อรวงสูงที่สุดคือ 114.30 เมล็ดต่อรวง รองลงมาคือ T3 T6 T2 T4 และT1 ให้น้ำจำนวนเมล็ดต่อรวง คือ 108.70 107.40 101.87 101.20 และ 96.10 เมล็ดต่อรวง ตามลำดับเมื่อเปรียบเทียบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนเมล็ดต่อรวง

treatment	Grains per panicle (no.)
1. control	96.10 b
2. chemical fertilizer according to soil analysis	101.87 ab
3. high quality organic fertilizer at 120 kg / rai	108.70 ab
4. high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	101.20 ab
5. chemical fertilizer(16-20-0) at25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 60 kg / rai	114.30 a
6. chemical fertilizer (16-20-0) at 25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 30 kg / rai	107.40 ab
average	107.4
F- test	*
CV(%)	6.98

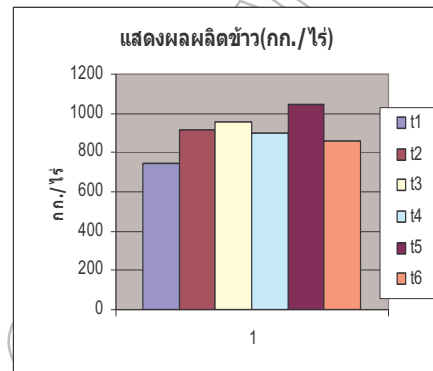
หมายเหตุ: ตัวอักษรที่เหมือนกันในแนวตั้งมีค่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

4. ผลผลิต

จากผลการทดลอง พบว่า ผลผลิตข้าวที่ความชื้น 14% ดำรับที่ใช้ปุ๋ยเคมี 16-20-0 อัตรา 25 กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง สูตร N อัตรา 50 กก./ไร่ (T5) ให้ผลผลิตข้าวสูงที่สุด คือ 1026.7 กก./ไร่ (T3) ปุ๋ยเคมีอัตราตามค่าวิเคราะห์ดิน 6-0-0-0 (N-P₂O₅-K₂O) กก./ไร่ (ยูเรีย 13 กก./ไร่) (T2) ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงสูตร N อัตรา 60 กก./ไร่ (T4) ปุ๋ยเคมีคุณภาพสูงสูตร 16-20-0 อัตรา กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงสูตร N อัตรา 25 กก./ไร่ และแปลงควบคุม (T1) ให้ผลผลิตข้าว 938.7 896.0 880.0 845.3 กก./ไร่ ตามลำดับ จากผลวิเคราะห์ทางสถิติ ผลผลิตข้าวพบว่า ผลผลิตมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 แสดงผลผลิตข้าว

treatment	Grain yield (kg/rai)
1. control	742.56 c
2. chemical fertilizer according to soil analysis	913.92 b
3. high quality organic fertilizer at 120 kg /rai	957.44 ab
4. high quality organic fertilizer at 60 kg /rai	897.6 b
5. chemical fertilizer(16-20-0) at 25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 60 kg /rai	1047.2 a
6. chemical fertilizer (16-20-0) at 25 kg/rai and high quality organic fertilizer at 30 kg /rai	862.24 bc
F-test	**
CV%	7.88

หมายเหตุ: ตัวอักษรที่เหมือนกันในแนวตั้งมีค่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาอิทธิพลของปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 1 ในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัด สามารถสรุปผลการทดลองได้ดังนี้

1. ด้านความสูงของข้าว

พบว่า ความสูงของข้าว ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ มีความสูงเฉลี่ย 68.20 เซนติเมตร ความสูงที่ระยะเก็บเกี่ยว ดำรับที่ 5 ที่มีการใส่ปุ๋ยเคมี 25 กก.ต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 60 กก.ต่อไร่ มีความสูงเท่ากับ 114.67 เซนติเมตร ให้ความสูงของข้าวสูงที่สุดและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับแปลงควบคุม ซึ่งมีความสูงต่ำที่สุด 103.8 เซนติเมตร แต่ไม่แตกต่างทางสถิติกับดำรับการทดลองอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่า การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางด้านความสูงของข้าวได้ดีกว่า การใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว

2. องค์ประกอบผลผลิต

น้ำหนัก 1,000 เมล็ด พบว่าการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัตราสูง 120 กก.ต่อไร่ ทำให้ข้าวมีน้ำหนัก 1,000 เมล็ด สูงสุด แต่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติกับดำรับการทดลองอื่น ๆ น้ำหนักต่อชั่ง การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ในดำรับที่ 5 ส่งผลให้ข้าวมีน้ำหนักต่อชั่งสูงสุด 1,141.3 กก.ต่อไร่ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ ดำรับที่ 1 แปลงควบคุม ที่ไม่ใส่ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมาเป็นดำรับที่ 6 ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 30 กก.ต่อไร่ ให้น้ำหนักต่อชั่ง 1,069.3 กก.ต่อไร่ แต่ไม่แตกต่างทางสถิติกับดำรับการทดลองอื่น ๆ จำนวนเมล็ดต่อรวง การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ในดำรับที่ 5 ให้ข้าวมีจำนวนเมล็ดต่อรวงสูงสุด เท่ากับ 114.3 ซึ่งแตกต่างทางสถิติกับดำรับที่ 1 แปลงควบคุม รองลงมาเป็นดำรับที่ 3 การใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 120 กก.ต่อไร่ มีค่า 108.7 ซึ่ง

มีค่าสูงกว่า ดำรับที่ 6 คือการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ 30 กก.ต่อไร่ มีค่า 107.4 แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลผลิตเมล็ดข้าว

สรุปได้ว่า การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง ส่งผลให้ข้าวมีผลผลิตเมล็ดข้าวสูงที่สุด คือ 1047.2 กก.ต่อไร่ แตกต่างทางสถิติกับการใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียวในดำรับที่ 2 ให้น้ำหนักเมล็ด 913.92 กก.ต่อไร่ แตกต่างกับดำรับที่ 4 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง 60 กก.ต่อไร่ ที่ให้น้ำหนักเมล็ด 897.6 กก.ต่อไร่ และแตกต่างทางสถิติกับ ดำรับที่ 6 ให้น้ำหนักเมล็ด 862.24 กก.ต่อไร่ ดำรับที่ 1 ที่ไม่ใส่ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ให้น้ำหนักเมล็ด 742.56 กก.ต่อไร่ ส่วนการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพียงอย่างเดียว ในดำรับที่ 3 ให้น้ำหนักเมล็ด 957.44 กก.ต่อไร่ ไม่แตกต่างกับการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน แต่แตกต่างทางสถิติกับแปลงควบคุม ซึ่งไม่ใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์

4. ด้านคุณสมบัติทางเคมีดิน

การใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง อัตรา 120 กก./ไร่ และ 60 กก./ไร่ (T3,T4) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงร่วมกับปุ๋ยเคมี (T5และT6) และการใช้ปุ๋ยเคมีอัตราวิเคราะห์ดิน(T2) ทุกวิธีการทำให้คุณสมบัติทางเคมีดินในระยะต่าง (ก่อนการทดลอง 45 วัน และเก็บเกี่ยว) มีค่าใกล้เคียงกัน เมื่อเปรียบเทียบกับแปลงควบคุม (T1)

ข้อเสนอแนะ

1. ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงสามารถให้ผลผลิตข้าวได้ดีในระดับหนึ่งควรมีการศึกษาการใช้ร่วมปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยอินทรีย์น้ำเพื่อนำไปสู่การทำข้าวอินทรีย์ที่ให้ผลผลิตสูงไม่ต่างกับการใช้ปุ๋ยเคมี
2. ในแต่ละฤดูกาลสภาพอากาศต่างกันซึ่งสัมพันธ์กับการสังเคราะห์แสง (Synthesis) และความต้องการปุ๋ยของข้าว (Fertilizer Requiment) ดังนั้นควรมีการศึกษาแบบต่อเนื่องหลายรุ่น (Crop) ติดต่อกัน
3. ควรมีการศึกษาเพื่อหาพันธุ์ข้าวที่ตอบสนองกับปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงดีที่สุด
4. ถ้าทำนาในเขตพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดควรมีการปรับค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (pH) โดยใช้วัสดุปูนเช่น ปูนมาร์ล หรือโดโลไมท์ ก่อนทำการทดลอง

เอกสารอ้างอิง

กรมการข้าว. 2551. เมล็ดพันธุ์ข้าว. www.rice.thailand.go.th/rkb/data/002/a2/rice_xx2-03_ricebreed_Suphan_Buri_1.html

กรมพัฒนาที่ดิน. 2549. เกษตรอินทรีย์วิถีไทย สนับสนุนวาระแห่งชาติเกษตรอินทรีย์. กรมพัฒนาที่ดิน.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

..... 2549. คู่มือผลิตภัณฑ์สารเร่ง พด. กับภูมิปัญญาเกษตรกร. กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

..... 2550. เอกสารวิชา ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง. กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมวิชาการเกษตร. 2548. คำนวณการใช้ปุ๋ยกับพืชเศรษฐกิจ. กรมวิชาการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2550 ปุ๋ยอินทรีย์. <http://www.doae.go.th/spp/biofertilizer/or3.htm>

สุรัชย์ สุวรรณชาติ. 2548 เอกสารวิชาการและเผยแพร่ เรื่องที่ 2 : แนวทางการจัดการดินและปุ๋ยเพื่อ

การเกษตรแบบผสมผสานเชิงเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ดินเปรี้ยว. กลุ่มวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

การศึกษาการผลิตข้าวระบบอินทรีย์ในเขตพื้นที่ทุ่งวังเวียน ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี

Study on Organic Rice Production System in The Zone of Tungwangwaen, Songphinong Subdistrict, Thamai District , Chanthaburi

มงคล พวงบุญชู¹ พิชัย สราญรมย์² ทรงศักดิ์ มีมกระโทก²

¹คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
²อาจารย์คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การศึกษาการผลิตข้าวระบบอินทรีย์ ในเขตพื้นที่ทุ่งวังเวียนตำบลสองพี่น้องอำเภอกำแพงจังหวัดจันทบุรีมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาวิธีและขั้นตอนการปลูกข้าวระบบอินทรีย์ ในพื้นที่ทุ่งวังเวียนเพื่อเป็นต้นแบบสำหรับส่งเสริมผู้ที่สนใจจะทำนาอินทรีย์ได้ศึกษาเป็นแนวทางต่อไป 2) เพื่อศึกษาการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 ที่ปลูกด้วยวิธีไถหว่านในเขตพื้นที่ทุ่งวังเวียน ต.สองพี่น้อง อ.กำแพง จ.จันทบุรี 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตข้าวระบบอินทรีย์กับระบบเคมี ในเขตพื้นที่ทุ่งวังเวียน ระยะเวลาในการทดลองตั้งแต่เดือนมีนาคม 2552 ถึง เดือน มีนาคม 2553 โดยใช้แผนการทดลองแบบ CRD จำนวน 5 ซ้ำโดยเก็บข้อมูลการเจริญเติบโตทางด้านกายภาพได้แก่ความสูงของต้นข้าวที่ระยะ 30 วัน 60 วัน และ 90 วัน จำนวนกอข้าวจำนวนแขนง(tiller)ต่อกอ และผลผลิตได้แก่จำนวนเมล็ดใน 1 รวง จำนวนเปอร์เซ็นต์เมล็ดดี น้ำหนักสดและน้ำหนักแห้งต่อจัตุรัสตารางเมตร (quadrate) และน้ำหนักแห้งต่อไร่

ผลการวิจัย 1) ได้ต้นแบบอย่างง่ายสำหรับส่งเสริมผู้ที่สนใจจะทำนาอินทรีย์ไว้ใช้ศึกษาเป็นแนวทางต่อไป 2) ด้านการเจริญเติบโตทางด้านกายภาพพบว่าความสูงของต้นข้าวทั้งสองพันธุ์ที่ระยะ 30 วัน 60 วัน และ 90 วัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 จำนวนกอข้าว(clump) จำนวนแขนง(tiller)ต่อกอ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนทางด้านผลผลิต จำนวนเมล็ดใน 1 รวง จำนวนเปอร์เซ็นต์เมล็ดดี น้ำหนักสดและน้ำหนักแห้งต่อ quadrate และน้ำหนักแห้งต่อไร่ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ทางด้านต้นทุนการผลิตพบว่าข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีต้นทุนการผลิตสูงกว่าพันธุ์เหลืองประทิว 123 เล็กน้อย และการผลิตในระบบอินทรีย์จะมีต้นทุนสูงกว่าและปลอดภัยกว่าการผลิตแบบเคมี

Abstract

Study on organic rice system in the zone of Tungwangwaen Songphinong Subdistrict, Thamai District, Chanthaburi Province had set objective as following 1. Study on local model for promotion of organic rice to the farmer 2. Comparative study on growth characteristics and yield of two cultivars 3. Comparative study on cost of investment of the organic rice with the chemical rice in the zone of Tungwangwaen from 2009 march up to 2010 march. The experiment had done at Tungwangwaen Songphinong Subdistrict, Thamai District, Chanthaburi Province by Completely Randomized Designed with 5 replications on Khao Dawk Mali 105 and Leuang Patew 123 rice cultivars.

The data were collected on height of rice at 30, 60 and 90 days, number of clump per quadrate, number of tiller per clump, number of seed per panicle, number of complete seed (filled grains), fresh and dry weight of seed per quadrate and dry weight per rai.

The result conveyed that 1) Local model for promotion of organic rice can divided into 12 items.

2) The height of Khao Dawk Mali 105 and Leuang Patew123 rate and number of tiller per clump were difference with not statistical significance. The number of complete seed (filled grains) ,fresh and dry weight of seed per quadrate and dry weight per rai were difference with not statistical significance.3) The cost of investment of Khao Dawk Mali 105 was lower than Leuang Patew123 for a little which the cost of investment of organic rice were lower than other chemical rice.

คำสำคัญ (Key word)

ข้าวอินทรีย์ (ORGANIC RICE) อ.ท่าใหม่ (THAMAI DISTRICT) จ.จันทบุรี (CHANTHABURI PROVINCE)

ข้าวดอกมะลิ 105 (Khao Dawk Mali 105) เหลืองประทิว (Leuang Patew123)

บทนำ

ทุ่งวังเวียนตั้งอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 13 ตำบลสองพี่น้องอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีในอดีตเคยเป็นทุ่งนาแต่ถูกทิ้งรกร้างว่างเปล่ามานานเกือบ 30 ปีแล้ว ต่อมาในปี 2552 ผู้ใหญ่พรเทพ สายพานิช ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 12 บ้านชำปลาไหล ตำบลสองพี่น้อง ได้เสนอแนวความคิดว่าประชากรส่วนใหญ่ของตำบลสองพี่น้องมีอาชีพเกษตรกรรมทำสวนผลไม้เมื่อขายผลไม้ไม่ได้ต้องนำเงินไปซื้อข้าวสารมาบริโภคในครัวเรือนซึ่งบางครั้งก็ได้รับข้าวสารที่ไม่สะอาดปลอดภัย มีสารเคมีสารพิษปนเปื้อนมากับข้าวสาร จึงเกิดความคิดว่าชาวตำบลสองพี่น้องน่าจะรวมตัวกันทำนาอินทรีย์ของตำบลขึ้นเอง จึงได้เสนอให้ กำหนดปีบัญชี ชะสิทธิ์ กำหนดตำบลสองพี่น้องเรียกประชุมผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่ให้เปิดขายหุ้นระดมทุนในหมู่บ้านของตนโดยขายหุ้นละ 100 บาท จำกัดจำนวนหุ้นคนละไม่เกิน 20 หุ้น เพื่อนำทุนที่ได้มารวมกันพลิกฟื้นทุ่งวังเวียน ผลิตข้าวที่สะอาดและปลอดภัยไว้บริโภคกันภายในตำบล อันเป็นการสนองพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และย้อนอดีตพลิกฟื้นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ให้ลูกหลานได้รับรู้ถึงหลักการที่มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเองของเกษตรกร จากแนวคิดที่ผู้นำชุมชนในตำบลสองพี่น้องตั้งใจจะทำนาอินทรีย์กันนี้ทุกคนเริ่มทำกันโดยไม่มีองค์ความรู้ในด้านการทำนามาก่อนอาศัยความรู้จากการไปศึกษาดูงานจากนาข้าวที่คนอื่นทำมาแล้วบ้าง สอบถามผู้รู้บ้าง ทำกันแบบลองผิด ลองถูก ผู้วิจัยซึ่งเป็นนักวิชาการเกษตรประจำองค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้องจึงมีความคิดว่า ในเมื่อชาวบ้านมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะทำนาอินทรีย์ แต่ยังไม่ีประสบการณ์และความรู้ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐและเป็นนักศึกษาปริญญาโท จึงได้ศึกษาวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อสร้างต้นแบบอย่างง่ายไว้ ให้ผู้สนใจจะทำนาอินทรีย์ในจังหวัดจันทบุรีหรือพื้นที่ใกล้เคียงได้ศึกษาเป็นแนวทางต่อไป

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาวิธีและขั้นตอนการปลูกข้าวระบบอินทรีย์ในพื้นที่ทุ่งวังเวียนเพื่อเป็นต้นแบบสำหรับส่งเสริมผู้ที่สนใจจะทำนาอินทรีย์ได้ศึกษาเป็นแนวทางต่อไป
- 2) เพื่อศึกษาการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวพันธุ์ข้าวดอกมะลิ105และข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 ที่ปลูกด้วยระบบอินทรีย์โดยวิธีไถหว่านในเขตพื้นที่ทุ่งวังเวียน ต.สองพี่น้อง อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี
- 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตข้าวระบบอินทรีย์กับระบบเคมีในเขตพื้นที่ทุ่งวังเวียน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย(Materials and methods)

อุปกรณ์

- 1) เมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 และ เมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองประทิว123
- 2) อุปกรณ์การเตรียมดิน เช่น รถไถ ไถคราด
- 3) ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ สมุนไพรไล่แมลง
- 4) อุปกรณ์การเก็บเกี่ยว เช่นเคียว กระบุง

วิธีการดำเนินการวิจัย

ทำการสุ่มวางแปลงทดลองโดยใช้วิธีแบ่งจากแปลงใหญ่ 1 ไร่ออกเป็นแปลงย่อยๆ แปลงละ 1 ตารางเมตรแล้วสุ่มจับสลากวาง quadrat แปลงละ 5 ซ้ำ ใช้แผนการทดลองแบบ CRD ตรวจสอบจำนวนกอในแต่ละ quadrat ตรวจสอบจำนวน tiller ในแต่ละกอวัดและบันทึกระดับความสูงของต้นข้าวที่ระยะ 30 วัน 60 วัน และ 90 วัน สุ่มตรวจนับจำนวนเมล็ดใน 1 รวง เมื่อข้าวเก็บเกี่ยวได้นำข้าวในแต่ละquadratมาชั่งน้ำหนักสดแล้วนำไปอบแห้งในตู้อบลมร้อนแล้วชั่งน้ำหนักแห้ง ตรวจสอบเปอร์เซ็นต์เมล็ดดี คำนวณน้ำหนักแห้งต่อไร่แล้วนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปวิเคราะห์และอ่านผลวิเคราะห์ด้วย T-test ส่วนการศึกษาต้นทุนใช้วิธีจดบันทึกแปลงทดลองและออกเก็บข้อมูลจากเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิธีและขั้นตอนการปลูกข้าวระบบอินทรีย์ในพื้นที่ทุ่งวังเวียงได้ต้นแบบอย่างง่ายสำหรับส่งเสริมผู้ที่สนใจจะทำนาอินทรีย์ได้ใช้ศึกษาเป็นแนวทางต่อไปซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อต่างๆ 12 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 การเลือกพื้นที่ปลูก ควรเลือกพื้นที่ขนาดใหญ่ติดต่อกัน มีความอุดมสมบูรณ์ของดินค่อนข้างสูง มีแหล่งน้ำที่มี

คุณภาพดีเหมาะสม กับการเกษตรอย่างเพียงพอ เป็นพื้นที่ห่างไกลจากพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมีทางการเกษตร เป็นพื้นที่ที่ไม่มีการใช้สารเคมีติดต่อกันเป็นเวลานาน

1.2 การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว ควรเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้มาตรฐาน ผลผลิตจากแปลงข้าวอินทรีย์ที่ไม่มีการปลอมปน ไม่ใช้เมล็ดพันธุ์ GMO และเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ผ่านการเก็บรักษาโดยไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ใช้เมล็ดพันธุ์ที่สะอาดไม่มีเมล็ดวัชพืชเจือปน

1.3 การเตรียมดิน เพื่อสร้างสภาพที่เหมาะสมต่อการปลูก การเจริญเติบโต และยังช่วยควบคุมวัชพืช โรค แมลง และศัตรูศัตรูข้าวบางชนิด การเตรียมดินมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคุณสมบัติและสภาพแวดล้อมในแปลงนา ก่อนปลูกโดยการไถตะ ไถแปร คราด และทำเทือก

1.4 วิธีการปลูก ควรเลือกวิธีปลูกตามความเหมาะสมกับพื้นที่ หากเป็นที่ลุ่มควรปลูกโดยวิธีปักดำ ต้นกล้าที่ใช้ปักดำควรมีอายุประมาณ 30 วัน ควรใช้ระยะปลูกถี่กว่าการปลูกข้าวโดยทั่วไปเล็กน้อย หากมีปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ควรปลูกด้วยวิธีอื่น เช่น การหว่าน หรือ การปลูกแบบข้าวไร่ หากเป็นที่ดอนควรปลูกโดยวิธีหยอดเมล็ดแบบข้าวไร่ ถ้าเป็นที่ริมเชิงเขาก็ควรปลูกแบบขั้นบันได ในพื้นที่ทุ่งวังเวียงใช้วิธีการไถหว่านโดยไถแล้วคราดปรับดินเอาวัชพืชออกแล้วนำข้าวที่แช่น้ำไว้ประมาณ 2-3 วันจนข้าวจะเริ่มงอกมาหว่านในนาข้าวจะช่วยให้ข้าวโตเร็วขึ้น

1.5 การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยวิธีไม่เผาตอซัง เพราะเป็นการทำลายอินทรีย์วัตถุและจุลินทรีย์ดินที่มีประโยชน์ ไม่ปล่อยให้ที่ดินว่างเปล่า(ปลูกพืชหมุนเวียน) ปลูกพืชคลุมดิน โดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วเขียว ถั่วพว้า โสน เป็นต้น ใช้วัสดุคลุมดินเพื่อป้องกันการสูญเสียหน้าดินจากการชะล้าง หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ ควรมีการตรวจวิเคราะห์ดินนาทุกปี และ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์

1.6 การควบคุมวัชพืช โดยใช้พันธุ์ข้าวที่สามารถแข่งขันกับวัชพืชได้ดี ใช้วิธีกล เช่น การเตรียมดินที่เหมาะสม การใช้ระดับน้ำควบคุม การใช้วัสดุคลุมดิน และการปลูกพืชหมุนเวียน

1.7 การป้องกันกำจัดโรค แมลง และศัตรูศัตรูพืช โดยใช้พันธุ์ต้านทาน ใช้วิธีเขตกรรม เช่น กำหนดช่วงปลูก ระยะปลูกที่เหมาะสม และปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อลดการระบาดของศัตรูพืชในนาข้าว รักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและสมดุลของธาตุอาหารพืช ใช้สารสกัดจากพืช ใช้กับดักกาว เป็นต้น

1.8 การจัดการน้ำ แหล่งน้ำ ควรเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น น้ำฝน น้ำคลอง น้ำบ่อ น้ำสระ ควรรักษาระดับน้ำให้เหมาะสมกับการปลูกข้าวอินทรีย์ ตลอดฤดูกาลควรเก็บรักษาไว้ที่ 5-15 เซนติเมตร จนถึงก่อนเก็บเกี่ยว 7-10 วัน จึงระบายน้ำออก

1.9 การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว ควรเก็บเกี่ยวหลังข้าวออกดอก 30 วัน ซึ่งเมล็ดข้าวจะมีความชื้น 18 - 24 % จำเป็นต้องลดความชื้นลงให้เหลือ 14 % หรือต่ำกว่า ใช้เครื่องเกี่ยวขนาดสำหรับข้าวอินทรีย์โดยเฉพาะ หากจำเป็นต้องใช้ร่วมกับข้าวทั่วไป ควรทำความสะอาดเครื่องเกี่ยวขนาดก่อนใช้ทุกครั้ง

1.10 การเก็บรักษา ก่อนนำเมล็ดไปเก็บรักษาควรลดความชื้นให้ต่ำกว่า 14 % และเก็บรักษาด้วยวิธีจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เป็นต้นว่า เก็บในห้องที่ควบคุมอุณหภูมิให้มีอุณหภูมิต่ำเพื่อป้องกันการเจริญเติบโตของโรคและแมลง

1.11 การแปรสภาพข้าว การสีข้าวเปลือกเป็นข้าวสารควรใช้เครื่องสีสำหรับข้าวอินทรีย์โดยเฉพาะ หากจำเป็นต้องใช้โรงสีแปรสภาพ ข้าวอินทรีย์ร่วมกับข้าวธรรมดา ควรทำความสะอาดเครื่องสี และแปรสภาพข้าวอินทรีย์ก่อนข้าวธรรมดา

1.12 การบรรจุหีบห่อ ควรบรรจุในถุงขนาดเล็กตั้งแต่ 1-5 กิโลกรัม โดยใช้วิธีอัดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ หรือก๊าซเฉื่อย หรือเก็บในสภาพสุญญากาศ

2. ผลการศึกษาการเจริญเติบโตและผลผลิตได้ผลดังต่อไปนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบความสูงเฉลี่ย(ซม.)ของต้นข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 และ ข้าวดอกมะลิ 105 ในระยะ 30 วัน 60 วัน และ 90 วัน

พันธุ์*	ความสูงเฉลี่ย(ซม.) ตามช่วงอายุ*		
	30 วัน	60 วัน	90 วัน
เหลืองประทิว 123	45.40 (a)	94.20 (b)	168.20 (c)
ข้าวดอกมะลิ 105	37.20 (A)	86.40 (B)	152.60 (C)

หมายเหตุ *ค่าเฉลี่ยที่มีตัวอักษรกำกับที่แตกต่างกันแสดงว่าแสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่ามีความสูงของต้นข้าวที่ระยะ30วัน 60วัน และ 90 วัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตาราง 2 จำนวนกอข้าวของข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 และ ข้าวดอกมะลิ 105

ซ้ำ	จำนวนกอต่อดัชนีตารางเมตร ของข้าวสองพันธุ์(กอ)	
	เหลืองประทิว 123	ข้าวดอกมะลิ 105
1	49	48
2	52	47
3	47	49
4	53	50
5	49	52
เฉลี่ย ^{ns}	50	49.2

ตาราง 3 จำนวนแขนงตอกอ ของข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 และ ข้าวดอกมะลิ 105

ซ้ำ	จำนวนแขนงตอกอ ของข้าวสองพันธุ์(แขนง)	
	เหลืองประทิว 123	ข้าวดอกมะลิ 105
1	4	5
2	6	6
3	5	4
4	5	5
5	6	4
เฉลี่ย ^{ns}	5.2	4.8

ตาราง 4 จำนวน เมล็ดใน 1 รวง ของข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 และ ข้าวดอกมะลิ 105

ซ้ำ	จำนวนเมล็ดต่อรวง ของข้าวสองพันธุ์(เมล็ด)	
	เหลืองประทิว 123	ข้าวดอกมะลิ 105
1	270	187
2	261	240
3	259	180
4	197	278
5	235	194
เฉลี่ย ^{ns}	244.4	215.8

ตาราง 5 เปอร์เซนต์เมล็ดดี ของข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 และ ข้าวดอกมะลิ 105

ซ้ำ	เปอร์เซนต์เมล็ดดีของข้าวสองพันธุ์(%)	
	เหลืองประทิว 123	ข้าวดอกมะลิ 105
1	85	78
2	79	82
3	82	75
4	72	82
5	69	79
เฉลี่ย ^{ns}	77.4	79.2

ตาราง 6 น้ำหนักสดแต่ละจตุรัสตารางเมตรของข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 และ ข้าวดอกมะลิ 105

ซ้ำ	น้ำหนักสดแต่ละจตุรัสตารางเมตร ของข้าวสองพันธุ์(กรัม)	
	เหลืองประทิว 123	ข้าวดอกมะลิ 105
1	296.18	287.95
2	418.58	248.35
3	499.67	351.48
4	318.24	338.23
5	290.22	346.64
เฉลี่ย ^{ns}	364.5	314.5

ตาราง 7 น้ำหนักแห้งแต่ละจตุรัสตารางเมตรของข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 และ ข้าวดอกมะลิ 105

ซ้ำ	น้ำหนักแห้งแต่ละจตุรัสตารางเมตรของข้าวพันธุ์(กรัม)	
	เหลืองประทิว 123 (น้ำหนัก/กรัม)	ข้าวดอกมะลิ 105 (น้ำหนัก/กรัม)
1	237.98	219.96
2	331.56	176.71
3	394.37	268.12
4	262.95	239.89
5	235.98	247.79
เฉลี่ย ^{ns}	292.5	230.4

ตาราง 8 น้ำหนักแห้งต่อไร่ ของข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 และ ข้าวดอกมะลิ 105

ซ้ำ	น้ำหนักแห้งต่อไร่ ของข้าวสองพันธุ์(กิโลกรัม)	
	เหลืองประทิว 123	ข้าวดอกมะลิ 105
1	380.77	351.94
2	530.49	282.74
3	630.99	428.99
4	420.72	383.82
5	377.56	396.46
เฉลี่ย ^{ns}	468.11	368.79

3. ผลการศึกษาต้นทุนการผลิตจากการจัดบันทึกค่าใช้จ่ายในแปลงทดลองและเก็บข้อมูลจากแปลงใกล้เคียง
 ได้ผลดังนี้

ตาราง 9 ต้นทุนการผลิตข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 และพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ที่ปลูกโดยวิธีไถหว่าน
ในระบบอินทรีย์กับแปลงไถไคยงที่ปลูกในระบบเคมี (บาท/ไร่)

รายการ	แปลงวิจัย(ระบบอินทรีย์)		แปลงไถไคยง(ระบบเคมี)	
	เหลืองประทิว 123	ขาวดอกมะลิ 105	เหลืองประทิว 123	ขาวดอกมะลิ 105
1 ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว	380	440	400	500
2 ค่าเตรียมดิน	650	650	700	700
3. ปุ๋ยเคมี	-	-	1,600	1,600
4.ค่าปุ๋ยหมัก	1,250	1,250	-	-
5.ค่าน้ำหมัก	300	300	-	-
6.สารเคมีกำจัดแมลง	-	-	300	300
7.สารเคมีกำจัดโรค	-	-	150	150
8.สารเคมีกำจัดวัชพืช	-	-	400	400
9.ค่าฮอร์โมน	-	-	100	100
10.สมุนไพรรไล่แมลง	100	100	-	-
11. ค่าเก็บเกี่ยว	650	650	650	650
12.ค่าแรง (ฉีดยา, ตูแปลง)	600	600	800	800
รวม	3,930	3,990	5,100	5,200

จากตาราง 9 พบว่า ต้นทุนการปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มีต้นทุนสูงกว่าพันธุ์เหลืองประทิว 123 ทั้งในระบบอินทรีย์และเคมีเนื่องจากราคาของเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 สูงกว่า ส่วนต้นทุนการผลิตข้าวระบบเคมีสูงกว่าระบบอินทรีย์เนื่องจากราคาปุ๋ยและสารเคมีมีราคาแพงกว่าระบบอินทรีย์และค่าแรงในการฉีดพ่นสารเคมีก็แพงกว่าเนื่องจากอันตรายมากกว่า

สรุปและอภิปรายผล

การผลิตข้าวในระบบอินทรีย์มีวิธีการที่ง่ายและต้นทุนถูกกว่าอีกทั้งมีความปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภคมากกว่าการผลิตในระบบเคมี ข้าวที่ดำเนินการทดลองมีความเหมาะสมกับพื้นที่ทุ่งวังเวียงทั้งสองพันธุ์แต่พบว่าข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 ให้ผลผลิตต่อไร่มากกว่า ซึ่งถึงแม้ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 จะให้ผลผลิตน้อยกว่าแต่มีราคาขายสูงกว่าและใช้ระยะเวลาตั้งแต่ปลูกถึงเก็บเกี่ยวน้อยกว่า ทั้งนี้การพิจารณาคัดเลือกพันธุ์ข้าวนั้นควรพิจารณาจากทำเลพื้นที่ปลูกข้าว ความเหมาะสมของสายพันธุ์กับพื้นที่ และ ราคาผลผลิต

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2552. การควบคุมวัชพืชในนาข้าวโดยวิธีผสมผสาน.

[Online]. Available: <http://www.doae.go.th/Library/html/detail/ricee/rice.htm>.

คณะทำงานการจัดการความรู้จังหวัดราชบุรี. 2551. การจัดการความรู้การปลูกข้าวประเด็น“การลดต้นทุน

การผลิตข้าว. [Online]. Available. <http://ratchaburi.doae.go.th/ratchaburi/>

พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดสำโรง. 2552. อุปกรณ์การทำนา. [Online]. Available:

<http://www.watsamrong.com/farmer.htm>

พิชัย สราญรัมย์. 2529. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของปุ๋ยเกล็ดยูเรีย ปุ๋ยยูเรียอัดเม็ด

ปุ๋ยยูเรียอัดเม็ดเคลือบสะเดาแขก และ ปุ๋ยยูเรียอัดเม็ดเคลือบสารสังเคราะห์ลดการ

สูญเสียของ ไนโตรเจนที่มีต่อผลผลิตของข้าวนาดำ. วิทยาสารเกษตรศาสตร์. ปีที่ 24 ฉบับที่ 2

เมษายน – มิถุนายน 2533

พัชรี แสนจันทร์ และ คณะ. 2548. การเพิ่มผลผลิตข้าวอินทรีย์และลดการปล่อยก๊าซมีเทน

[Online]. Available. http://ora.kku.ac.th/res_kku/Abstract/AbstractView.asp?Qid=-8460334

ประพาส วีระแพทย์. 2531. ความรู้เรื่องข้าว. ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, กรุงเทพฯ.

บุญหงส์ จงคิด. 2547. ข้าวและเทคโนโลยีการผลิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ทองเหมาะ แจ่มแจ้ง. ต้นทุนการผลิตข้าวอินทรีย์. 2548. [Online]. Available

<http://suphanburi.doae.go.th/tongmoae.htm>

นิรนาม. 2552. การเก็บเกี่ยวข้าว. [Online]. Available:

<http://www.sema.go.th/files/Content/Technic/k4/0037/DJT/page55.htm>.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2548. การจัดการดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว.

[Online]. Available: <http://www.ku.ac.th/e-magazine/february48/agri/soil.html>.

ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชลบุรี. 2550. ศัตรูข้าวและการป้องกันกำจัด. [Online]. Available:

<http://seedcenter19.doae.go.th/disease.htm>.

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร Information Technology Application for Tourism Businesses Development : Case Study of Bangkok Area

ธงไชย สุรินทร์วรานุกร

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

ปัจจุบันได้มีการให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับองค์กรธุรกิจต่างๆ อย่างแพร่หลาย เนื่องจากก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมาก งานวิจัยนี้เน้นเจาะจง ณ พื้นที่ธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครด้วยการพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในพื้นที่อย่างยั่งยืน และเน้นที่การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเริ่มต้นจากการค้นหาข้อมูลปฐมภูมิที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจด้านนี้ด้วยวิธีใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 500 คน และได้สัมภาษณ์ผู้ประกอบการอีกจำนวน 100 คน ระหว่างเดือนเมษายน 2551 ถึงเดือนกันยายน 2551

ผลจากการพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้ ได้รูปแบบที่โดดเด่นและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงดังนี้ 1) ผู้ประกอบการต้องจัดทำเว็บไซต์ขององค์กรเพื่อให้ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการโรงแรมและการท่องเที่ยว ที่ต้องเน้นระบบการจองผ่านเว็บไซต์ และให้นักท่องเที่ยวสามารถชำระค่าบริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ และการโอนเงินผ่านธนาคารได้ 2) ผู้ประกอบการต้องนำเสนอส่วนประสมทางการตลาด เช่น ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการ ราคา ช่องทางการให้บริการ และการส่งเสริมการตลาด มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีควบคู่กันไป 3) ผู้ประกอบการต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น ธนาคาร สถานที่ท่องเที่ยว และหน่วยงานการท่องเที่ยว ผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางให้นักท่องเที่ยวสามารถทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ของบริษัททัวร์หรือตัวแทนจำหน่ายได้ จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น อนึ่ง สำหรับรูปแบบที่ได้จากการพัฒนาครั้งนี้ พบว่าหลังจากได้นำไปทดลองใช้ในองค์กรธุรกิจด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว 1 แห่ง เป็นระยะเวลา 4 เดือน พบว่าประสบผลสำเร็จต่อการนำไปใช้ เช่น 1) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้สามารถบริการได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ 2) นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น 3) จำนวนลูกค้าเพิ่มมากขึ้น 4) กิจกรรมมีรายได้มากขึ้น

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ธุรกิจการโรงแรม การท่องเที่ยว

Abstract

Nowadays, information technology is very important. It was applied to use in many businesses because it is very useful for business operations. This research is under area based focus. It is the development of information technology application for hotel and tourism business in Bangkok in order to improve permanently business competency and compatibility in the area and emphasize in response to Thai and foreign tourists' demand. The study starts from searching of primary information which relevant to the business operation. The researcher not only collected 500

questionnaires from Thai and foreign tourists, but also interviewed 100 businessmen between April and September 2007.

The result indicated prominent improvements as the following ; 1) the hotel and tourism business must support their website in order to inform basic information in hotel and tourism which emphasize on reservation and payment system for their customers via website, internet, automatic teller machine, and bank transfer system 2) the marketing techniques, such as product, price, place, and promotion, must be applied to the application in order to support motivation factors of information technology using 3) all hotel and tourism business must set co-operation network which can serve convenience for all customers. The result of the development of information technology application was examined, by a group of hotel and tourism business for 4 months, the improvement was applied to the business effectively ; 1) information technology support customer service accurately and rapidly 2) tourists have more convenience 3) customer increase 4) company have more income.

Keywords : Information Technology, Application, Hotel Businesses, Tourism

บทนำ

ธุรกิจการท่องเที่ยวนับว่าเป็นธุรกิจสำคัญที่สามารถทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นกอบเป็นกำอันดับหนึ่งอย่างต่อเนื่องตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา ผลที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนคือสามารถทำให้เกิดการกระจายรายได้ให้แก่คนไทยทั่วทุกภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียงในระดับชาติและระดับโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงมากขึ้น และผลจากภาวะเศรษฐกิจโลก ภัยธรรมชาติ การก่อการร้าย ตลอดจนสภาวะทางการเมืองของไทยมีผลทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวของไทยชะลอตัว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2550) ภายใต้ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคปัจจุบัน หากผู้ประกอบการยังคงประกอบธุรกิจแบบเดิมๆ ไม่มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนวิธีการประกอบการธุรกิจ ด้านการท่องเที่ยวให้ก้าวหน้าเพื่อให้สามารถก้าวทันกับสภาพการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการอำนวยความสะดวกสบายและความรวดเร็วในการทำธุรกรรมให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมกับสภาวะการณ์ปัจจุบัน ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านของไทย อย่างเช่น ประเทศจีน และเวียดนาม ได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการด้านต่างๆ อย่างแพร่หลาย จะส่งผลให้ประเทศไทยเสียโอกาสอย่างมากในการได้มาซึ่งรายได้อย่างที่ควรจะเป็น (ศรีหญิง 2544; ชนะการณและคณะ 2548; ชุตินาและคณะ 2549; ศศิวิมล 2550) ดังนั้นการวิจัยเพื่อหาแนวทางสำหรับการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมในประเทศไทยจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งเพราะถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวของไทยมีการพัฒนาตลอดไปอย่างไม่หยุดนิ่ง เพราะถือว่าเป็นแรงกระตุ้นต่อการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอในที่สุด (Kotler et al 2003; Shelly et al 2002; Siguaw et al 2000; Turban et al; 2006)

งานวิจัยนี้เน้นไปที่ การศึกษาถึงรูปแบบในการดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ช่องทางการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่ลูกค้า พฤติกรรมผู้บริโภคของลูกค้าในการซื้อบริการด้านการท่องเที่ยวผ่านสื่อหรือระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การชำระเงินผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และผลตอบแทนที่เกิดจากปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสิ่งประเด็นสำคัญต่างๆ เหล่านี้หากผู้ประกอบการสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมจะส่งผลให้เกิดมูลค่าในด้านการให้บริการ ภาพลักษณ์ ปริมาณการทำธุรกรรมด้านการท่องเที่ยวและภาพรวมของรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นโดยที่ขั้นตอนในการลงทุนจะอยู่ในระดับที่ต่ำ แต่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดที่เป็นกำไรสูงในช่วงระยะเวลาที่สั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อค้นหาวิธีการและแนวทางในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยอย่างแท้จริง
2. เพื่อหาศึกษาความต้องการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับตอบสนองความต้องการและการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

อนึ่งเพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อธุรกิจการท่องเที่ยวจะขออธิบายตามแนวคิดและทฤษฎีต่อไปนี้

การท่องเที่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

เมื่อพิจารณาถึงคำว่า “การท่องเที่ยว” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายส่อไปในมิติของการเดินทาง องค์การการท่องเที่ยวโลกได้อธิบายว่าการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลทำในระหว่างการเดินทางและพำนักอยู่ ณ ที่เดินทางไป โดยต้องอยู่นอกเหนือบริเวณและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ปกติและจะต้องพักอยู่ไม่เกิน 1 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน การทำธุรกิจหรือวัตถุประสงค์อื่นๆ ธุรกิจท่องเที่ยวนิยมแบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภทคือ นักท่องเที่ยวต่างประเทศ (International Tourist) และนักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourist) ทั้งนี้เพื่อให้สามารถศึกษาและวิเคราะห์อุปสงค์จากแต่ละตลาดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้เมื่อมีการเดินทางท่องเที่ยวจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องคือการค้างแรมและมีผู้กล่าวถึงโรงแรมโดยมีการให้คำนิยามไว้ดังนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550 : 1) ได้อธิบายว่า โรงแรม คือ ที่พักแรมที่สร้างขึ้นเฉพาะและแบ่งเป็นห้องพัก มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักเดินทาง และเก็บค่าเช่าเป็นรายห้อง ตัวอย่างที่เห็นชัดคือ บริษัท แดงโรจน์ (2549 : 88) อธิบายว่าปัจจุบันนี้จะมีการจัดโรงแรมตามระดับความหรูหรา เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างเสริมให้สอดคล้องกับบุคลิกภาพและกำลังซื้อตลอดจนรสนิยมของผู้บริโภคว่ามี 5 ระดับ ได้แก่ โรงแรมระดับหรูหรา โรงแรมชั้นหนึ่ง ชั้นสอง ชั้นสาม และชั้นประหยัด นอกจากนี้มีมณฑกานติ แลนแคสเตอร์ (2549 : 34) ได้กล่าวถึงการแบ่งส่วนตลาดของโรงแรม ตามที่มาของการจองว่ามี 3 วิธี ได้แก่ 1) การจองโดยตรง (Direct Booking) บุคคล หรือกลุ่ม ติดต่อจองมาที่โรงแรมโดยตรงโดยไม่ผ่านบริษัทตัวกลางการจัดจำหน่าย หรือหน่วยงานอื่น 2) การจองโดยแทรเวล เอเจนซี (Travel Agency) แทรเวลเอเจนซีเป็นผู้จองโรงแรมให้กับลูกค้า 3) การจองโดยบริษัททัวร์ (Tour Operation) บริษัททัวร์จองโรงแรมให้กับลูกค้า เป็นต้น

ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีรายได้มาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอันดับต้น เนื่องจากการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาค อาทิ สุริย์ บุญญาหงษ์ (2539) ได้กล่าวว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับธุรกิจต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ธุรกิจทางตรงของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจด้านการโรงแรม สายการบิน บริษัทขนส่ง ธุรกิจตัวแทนการท่องเที่ยว ภัตตาคาร และร้านค้าปลีก ส่วนธุรกิจทางอ้อมได้แก่ ธุรกิจบริการอาหาร ธุรกิจซักรีด ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจผลิตสิ่งพิมพ์การท่องเที่ยว และวิจัยการตลาด อื่นๆ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดประเภทของพาหนะที่นักท่องเที่ยวใช้ในการเดินทาง ได้แก่ เครื่องบิน รถไฟ รถโดยสารประจำทาง รถบริการนำเที่ยว รถยนต์ส่วนบุคคล และพาหนะอื่นๆ เช่น เรือนำเที่ยว เรือสำราญ เป็นต้น และเมื่อพิจารณาถึงประเทศไทย จะเห็นได้ว่าในช่วงตลอดสิบปีที่ผ่านมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยการตลาด การประชาสัมพันธ์และการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคดังเช่น ศศิวิมล วงษ์สว่าง (2550) ได้กล่าวถึงการสื่อสารและปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงแรมธุรกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักท่องเที่ยวเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรงแรมธุรกิจจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา เป็นสื่ออินเทอร์เน็ต สำหรับสื่อบุคคลที่เปิดรับมากที่สุดคือ เพื่อน สำหรับปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงแรมธุรกิจ ในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยการตลาดทั้ง 4 ปัจจัย โดยปัจจัยสำคัญมากที่สุดคือ ปัจจัยการตลาดด้านสถานที่ โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของโรงแรมมากที่สุด อันดับสองคือ ปัจจัยการตลาดด้านราคา การคิดค่าบริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องไม่ผิดพลาด จะมีผลต่อการตัดสินใจใช้

บริการโรงแรมธุรกิจของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด อันดับสามคือ ปัจจัยการตลาดด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความสะอาดของห้องพักมากที่สุด และอันดับสุดท้ายคือ ปัจจัยการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับบทบาทของพนักงานขายหรือเจ้าหน้าที่โรงแรมมากที่สุด ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสื่ออินเทอร์เน็ตพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยการตลาดด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านสถานที่ และด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงแรมธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ศรีหญิง ศรีศุข (2544) ที่กล่าวว่าการเปิดรับข่าวสารการท่องเที่ยวในประเทศไทยบนสื่ออินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลต่อการแสวงหาข่าวสารการท่องเที่ยวในประเทศไทยมากกว่าการเปิดรับข่าวสารการท่องเที่ยวจากสื่ออื่นๆ โดยพบว่านักท่องเที่ยวนิยมค้นหาข่าวสารการท่องเที่ยวในประเทศไทยด้วยการใช้ Search Engine มากกว่าการค้นหาจากแหล่งข้อมูล (WWW) ซึ่งรูปแบบในการนำเสนอที่น่าสนใจเป็นเหตุผลสำคัญในการแสวงหาข่าวสาร และต้องการข้อมูลที่มีรายละเอียด มีภาพเหมือนจริงประกอบ และสามารถ Link กับเว็บไซต์อื่นที่เกี่ยวข้องได้ อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวอาจประสบปัญหาในการแสวงหาข่าวสารการท่องเที่ยวในประเทศไทยบนสื่ออินเทอร์เน็ตได้เช่นกัน โดยเฉพาะด้านอุปกรณ์และสถานที่ที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ปัญหาที่พบในการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูล คือ ไม่มีการประชาสัมพันธ์แหล่งข้อมูลให้เป็นที่รู้จัก หนึ่ง การส่งเสริมด้านปัจจัยการตลาดนั้นสำหรับการท่องเที่ยวที่ควรกระทำให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภค โคทเลอร์ (Kotler, 2003 : 219) อธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคว่า มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การตระหนักในความต้องการ การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ หลังจากซื้อสินค้าและบริการแล้ว ผู้ซื้ออาจพอใจหรือไม่พอใจกับสินค้า หรือบริการ สาเหตุของความไม่พอใจมักจะเนื่องมาจากการรับรู้เกี่ยวกับตัวสินค้าหรือบริการก่อนการซื้อแตกต่างจากเมื่อได้ใช้สินค้าหรือบริการแล้ว

ในยุคปัจจุบันองค์กรธุรกิจมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้สำหรับการดำเนินธุรกิจอย่างแพร่หลาย Turban et al. (2006 : 21) ได้ให้นิยามไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หมายถึง ชุดของระบบคอมพิวเตอร์ ที่นำมาใช้ภายในองค์กร หรืออีกนัยหนึ่งคือ เทคโนโลยีพื้นฐานของระบบสารสนเทศที่ประกอบด้วย ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ฐานข้อมูล เครือข่ายและโทรคมนาคม รวมทั้งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ โดยถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลและสารสนเทศ ดังตัวอย่างผลการวิเคราะห์ถึงบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจของคาร์ (Carr, 2549) ซึ่งสามารถสรุปความเปลี่ยนแปลงได้เป็น 3 ระยะเวลา คือ ระยะเวลาที่ 1 องค์กรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการงานประจำวัน ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ กันในทุกวันทำการ เพื่อสร้างระบบอัตโนมัติด้านต่างๆ เช่น ระบบอัตโนมัติด้านการผลิตและการบัญชี เป็นต้น ในระยะนี้ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ถูกผลิตขึ้นใช้สำหรับงานเฉพาะอย่าง ชีตความสามารถในการใช้งานต่ำและราคาสูง ดังนั้น จึงมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเฉพาะในองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่เท่านั้น ระยะเวลาที่ 2 องค์กรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง โดยมีการลงทุนในส่วนและเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวนมากและพยายามรักษาความเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีไว้ ในระยะนี้ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ถูกผลิตขึ้นใช้สำหรับงานเฉพาะอย่าง แต่ได้มีการขยายตัวของขอบเขตการใช้งานไปยังหน้าที่งานอื่นๆ ชีตความสามารถในการใช้งานสูงขึ้น อีกทั้งมีราคาสูง ดังนั้น จึงนิยมใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเฉพาะในองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่และขนาดกลาง ระยะเวลาที่ 3 องค์กรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในฐานะของเทคโนโลยีที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน มีการใช้งานร่วมกันระหว่างองค์กรบนพื้นฐานของระบบเครือข่าย ทั้งซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์มีประสิทธิภาพการใช้งานสูง ราคาถูก และสามารถซื้อหาได้ง่าย และมีความจำเป็นต่อการใช้งาน แต่ไม่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันใดๆ ทั้งสิ้น ในระยะนี้ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ถูกผลิตขึ้นใช้งานที่ครอบคลุมทั้งองค์กรและระหว่างองค์กร ดังนั้นจึงมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างแพร่หลายทั้งภายในองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ตัวอย่างการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในโรงแรมที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อวัตถุประสงค์ด้านกลยุทธ์ ไซเกียวและคณะ (Siguaw, Et al. 2000) พบว่า อุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศสหรัฐอเมริกาได้เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้พนักงานผลิตปริมาณงานได้มากขึ้นและให้มีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ยังไม่มีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาการให้บริการแก่ลูกค้าเท่าที่ควร โรงแรมระดับหรูหรามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้มากกว่าโรงแรมชั้นประหยัด สำหรับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในองค์กรธุรกิจในประเทศไทย โดยชนะการณ ออสุวรรณ (2548) ได้พบว่า

นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมีความต้องการให้พัฒนาหรือเพิ่มประสิทธิภาพด้านการประชาสัมพันธ์ โดยนักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ประชาสัมพันธ์ด้วยอินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ นิตยสาร จัดงานเทศกาล ประเพณี กิจกรรมเฉลิมฉลองต่างๆ อีกตัวอย่างหนึ่งของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในประเทศไทยคือผลการวิเคราะห์ของ ชูติมา ต่อเจริญ และคณะ (2549) ที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด กระบี่ พังงา และภูเก็ต ส่วนใหญ่ใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่ใช้เทคโนโลยีมากกว่า ผลิตภัณฑ์อื่นๆ คือ สปาและการนวดแผนไทย นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในข้อมูลข่าวสารที่ได้รับอยู่ในระดับปานกลาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะได้รับข่าวสารจากคำบอกเล่าของเพื่อน โบรชัวร์และเว็บไซต์ ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่ายังมีความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศระดับพื้นฐานเพื่อพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีในระดับที่สูงขึ้นจนสามารถสร้างองค์ความรู้ไว้ใช้ในองค์กรและเพื่อประโยชน์ด้านการแข่งขันในธุรกิจได้ และยังมีความต้องการแผนนโยบายเพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านการใช้ภาษาอังกฤษและการใช้อินเทอร์เน็ต การเสริมสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรพัฒนาตนเอง การทดสอบความรู้ความเข้าใจของบุคลากรผู้รับการพัฒนา และควรใช้นวัตกรรมไอซีทีเป็นเครื่องมือในการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมร่วมกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวอื่นๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ อย่างไรก็ตามผู้ดำเนินการวิจัยได้มีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณร่วมด้วย ในการรวบรวมข้อมูลได้เริ่มต้นโดยการใช้แบบสอบถามความต้องการของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 250 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 250 คน รวมจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด 500 คน ประเด็นสำคัญของเนื้อหาข้อมูลได้เน้นที่ข้อมูลเบื้องต้นของนักท่องเที่ยว ซึ่งใช้เป็นฐานคิดในการออกแบบฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศเพราะต้องการให้สอดคล้องกับความต้องการ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการหาที่พักในโรงแรม วิธีการหาข้อมูลและการสำรองตั๋วสำหรับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงเนื้อหาด้านเหตุผลและปัญหาของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการโรงแรมและการท่องเที่ยว ความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยวโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้ประกอบการ การชำระเงินค่าบริการโรงแรมและการท่องเที่ยวโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความคิดเห็นที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการโรงแรมและการท่องเที่ยว โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวเหล่านี้ ณ สถานที่สำคัญๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่มีกรกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ดังนี้ 1) ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ 2) ถนนข้าวสาร 3) สถานีขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพ (จตุจักร) 4) สถานีขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพ (ถนนบรมราชชนนี) 5) บริเวณท้องสนามหลวง ข้อมูลที่รวบรวมได้ถูกนำไปใช้โปรแกรมประมวลผลทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ยังได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยเนื้อหาที่รวบรวมได้เน้นด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหลักได้จำนวน 100 คน เจาะจงในธุรกิจต่อไปนี้ ธุรกิจการโรงแรม สายการบิน บริษัททัวร์ และรถประจำทาง ที่จัดได้ว่าเป็นธุรกิจทางตรงด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื้อหาการสัมภาษณ์กล่าวถึงประเด็นต่อไปนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน 2) ปัญหาของการให้บริการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) แผนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการให้บริการในอนาคต 4) รูปแบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยวในอนาคต

ผลการวิจัย

เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยวที่ใช้งบประมาณในการผลิตในลักษณะของต้นทุนที่ต่ำแต่ก่อประโยชน์สูงสุดอย่างยิ่งในการใช้สอย และสามารถทำได้ในระยะเวลาที่สั้น จะขออธิบายถึงผลการวิจัยที่จำแนกออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้คือ (1) ลักษณะเบื้องต้นของข้อมูลนักท่องเที่ยว และ (2) กระบวนการพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

ก. ลักษณะเบื้องต้นของข้อมูลนักท่องเที่ยว

ก่อนที่จะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว จำเป็นต้องเข้าใจในบุคลิกภาพและสถานะของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลิกภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยว เพราะต้องใช้เป็นฐานในการออกแบบระบบข้อมูลเนื่องจากต้องคำนึงถึงรสนิยม (Taste) ของบุคคลเหล่านั้น ทั้งนี้เพราะอายุ เพศ และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมจะสะท้อนถึงความต้องการของบุคคลได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้พบว่านักท่องเที่ยวส่วนมากมีอายุระหว่าง 25-34 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัท นักเรียน-นักศึกษา และธุรกิจส่วนตัว โดยจำแนกทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง 10,000-15,000 บาทต่อเดือน มีที่อยู่ในภาคกลางเป็นส่วนมาก ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพบว่าโดยเฉลี่ยจะมีรายได้ต่ำกว่า 20,000 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อเดือน มีที่อยู่ในยุโรป เอเชีย และอเมริกา ตามลำดับ

ที่น่าสนใจคือนักท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดจะใช้เว็บไซต์สำหรับการหาข้อมูลเบื้องต้นทั้งในด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยวมากที่สุด ถัดมาคือเพื่อการจองที่พัก โดยนิยมจองกับเว็บไซต์ของผู้ประกอบการโดยตรง รองลงมาได้แก่ การจองผ่านเว็บไซต์ของบริษัททัวร์หรือตัวแทนจำหน่าย สามารถแสดงข้อมูลได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จุดประสงค์ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการท่องเที่ยว

จุดประสงค์*	ไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หาข้อมูลเบื้องต้น	234	46.8	227	45.4	461	92.2
สำรองตั๋วการท่องเที่ยว	168	33.6	134	26.8	302	60.4
อื่นๆ	4	0.8	1	0.2	5	1.0

ประเด็นที่น่าสนใจคือนักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงปัจจัยด้านข้อมูลมากที่สุด พร้อมกับจะเน้นไปที่ความสะดวก รวดเร็ว การใช้งานง่าย และความถูกต้องเชื่อถือได้ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในค่าใช้จ่าย ความน่าเชื่อถือ รวมถึงการส่งเสริมการตลาด การนำเสนอภาพข้อมูลตัวอย่าง และการให้บริการติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งสามารถแสดงข้อมูลได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ผลต่อการเลือกใช้
ปัจจัยด้านข้อมูล			
ความสะดวกรวดเร็ว	4.22	.817	มาก
การใช้งานง่าย	4.04	.839	มาก
ความถูกต้องเชื่อถือได้	3.81	.790	มาก
ความสมบูรณ์ของข้อมูล	3.71	.739	มาก
ปัจจัยด้านการจูงใจ			
ราคาค่าบริการ	3.90	.893	มาก
ความน่าเชื่อถือ	3.75	.901	มาก
ส่วนลด การส่งเสริมการตลาด และข้อเสนออื่นๆ	3.64	.973	มาก
การนำเสนอภาพข้อมูลตัวอย่าง	3.63	.928	มาก
การให้บริการติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม	3.60	.900	มาก
เทคนิคการนำเสนอข้อมูล	3.46	.880	ปานกลาง
ชื่อเสียงของผู้ประกอบการ	3.44	.970	ปานกลาง

อนึ่งเมื่อเน้นไปที่ปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยทั่วไปจะพบว่ามีปัญหาในด้านคุณภาพของการให้บริการ เช่น ความผิดพลาดของข้อมูล การให้บริการช้า และการไม่รักษาสัญญา กิจกรรมที่โดดเด่นและมักพบเสมอเกี่ยวกับการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ การจองที่ใช้กระบวนการชำระค่าบริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้จะได้แก่ เครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ และการโอนเงินผ่านธนาคาร ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิธีการชำระค่าบริการด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

วิธีการชำระค่าบริการ*	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การชำระผ่านระบบอินเทอร์เน็ต	183	36.6
การชำระผ่านเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ	161	32.2
การโอนเงินผ่านทางธนาคาร	151	30.2
อื่นๆ	13	2.6

ข. กระบวนการพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ในการพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว ได้เริ่มต้นจากการเน้นให้เห็นถึงการจัดการองค์กรด้าน ปรรัชญา วิสัยทัศน์ และเป้าหมาย ถัดมาคือความพร้อมของทรัพยากร อาทิ งบประมาณ ระยะเวลา ทรัพยากรมนุษย์ ฯลฯ หลักการที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือ ผู้ประกอบการต้องนำแนวคิดด้านส่วนประสมทางการตลาดเช่น 1) ผลิตภัณฑ์การให้บริการ 2) ราคา 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย และ 4) การส่งเสริมการตลาด มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยี เพราะจะช่วยจูงใจให้ลูกค้าเกิดความจำเป็นในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์และบริการมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น จากการศึกษาที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาเป็นระบบสารสนเทศสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวซึ่งชี้ให้เห็นว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ดังนั้นหากมีการนำรูปแบบนี้ไปใช้จะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง

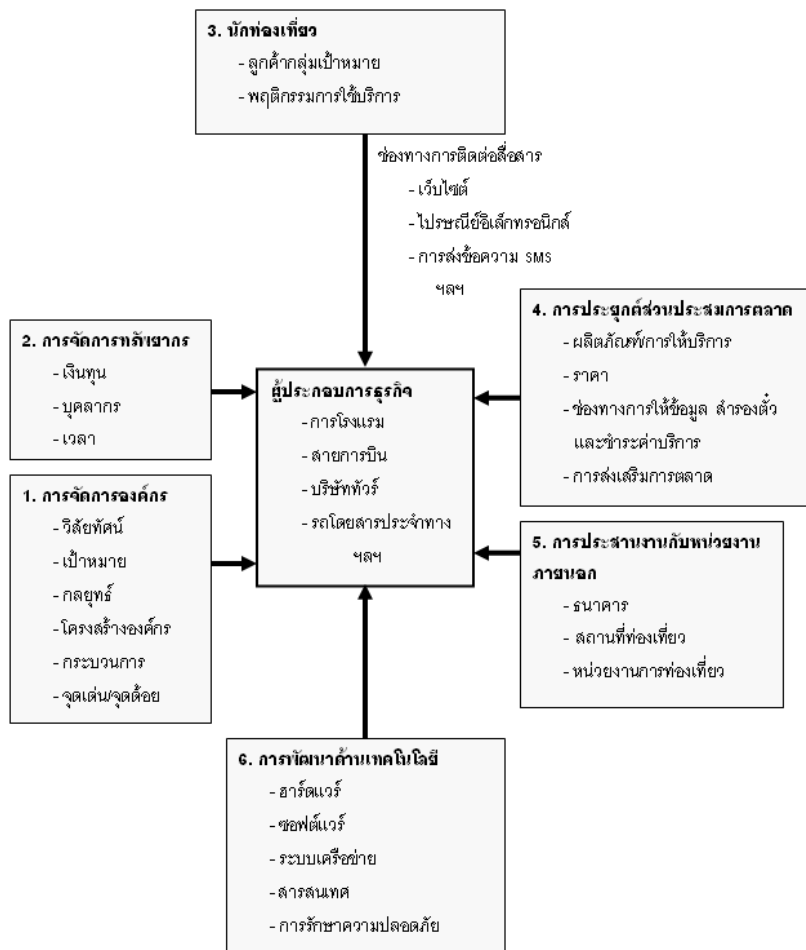
การนำผลงานไปใช้ประโยชน์

เพื่อให้สามารถนำผลการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ไปใช้ได้จริงในองค์กรด้านธุรกิจการโรงแรมจึงได้นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมาไปทดลองใช้จริงในองค์กรธุรกิจด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยวในเขตพระนคร 1 แห่งที่มีฐานะเป็นผู้ประกอบการโรงแรมชั้นประหยัด มีห้องพักจำนวน 50 ห้อง เป็นระยะเวลา 4 เดือน พบว่าประสบผลสำเร็จต่อการนำไปใช้อย่างยิ่ง โดยเฉพาะในด้านการให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์ และได้ผลการประเมินที่ชี้ได้ว่าก่อประโยชน์ทางธุรกิจท่องเที่ยวดังนี้ 1) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้สามารถบริการได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ เช่น พนักงานของโรงแรมสามารถทำการสืบค้นข้อมูลประวัติของลูกค้าผ่านระบบออนไลน์ได้ทันที 2) นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น เช่น ลูกค้าชาวต่างประเทศสามารถสำรองห้องพักและการชำระค่าบริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ล่วงหน้าก่อนที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย 3) จำนวนลูกค้าเพิ่มมากขึ้น เช่น ลูกค้ารายใหม่สามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของที่พักและบริการต่างๆ ได้จากเว็บไซต์ของโรงแรม 4) กิจกรรมมีรายได้มากขึ้น เช่น การสำรองห้องพักผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของลูกค้าชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้น อนึ่ง การนำรูปแบบนี้ไปใช้้องค์กรต้องมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในระยะเริ่มต้นดำเนินการอยู่บ้าง เช่นต้องจ่ายในด้านการจัดทำซอฟต์แวร์ และด้านการติดตั้งอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ อย่างไรก็ตามเมื่อมีการพัฒนาระบบเสร็จสิ้นและมีการใช้งานแล้วจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อการดำเนินกิจการอย่างมหาศาล ดังนั้นเพื่อให้อำนาจในรูปแบบและขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว ลำดับต่อไปนี้จะขออภิปรายผลที่ได้จากการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ในองค์กรธุรกิจตามที่ได้ทดลองคือได้แบ่งออกเป็นขั้นตอนต่างๆ ตามรูปภาพที่ 1

จากรูปภาพที่ 1 ข้างต้นจะเห็นว่า มีขั้นตอนที่สำคัญทั้งหมด 6 ขั้นตอน ประเด็นที่โดดเด่นและจะต้องดำเนินการเป็นวงจรต้องเริ่มต้นจากขั้นตอนลำดับที่ 1 แล้วสิ้นสุดลงที่ขั้นตอนลำดับที่ 6 ดังจะบรรยายตามลำดับของแต่ละขั้นตอนต่อไปนี้

1) การจัดการองค์กร การจัดการองค์กรด้าน ปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย พบว่าจะมีผลอย่างยิ่งต่อการผลักดันให้มีการจัดทำและเกิดการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว เพราะสิ่งสำคัญที่สุดของธุรกิจด้านงานบริการคือลูกค้า หากธุรกิจไม่สามารถปรับตัวและพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีให้ทันสมัยและทันกับความต้องการของลูกค้าจะไม่สามารถแข่งขันในตลาดได้ ดังนั้นผู้ประกอบการควรคำนึงถึง ลักษณะของธุรกิจและโครงสร้างองค์กร โดยจะต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้การทำงานสอดคล้องกับกระบวนการทำงานของธุรกิจ บางกระบวนการอาจจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน เพื่อให้การบริการลูกค้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2) การจัดการทรัพยากร ทรัพยากรขององค์กรได้แก่ เงินทุนหรืองบประมาณสำหรับใช้ในการจัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้ประกอบการต้องพิจารณาจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายและการวางแผนเกี่ยวกับโครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร จะต้องพิจารณาถึงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนาระบบ ความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่จะได้รับ รวมทั้งการจัดหาบุคลากรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในการให้บริการลูกค้าได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

รูปภาพที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนาแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยว

3) นักท่องเที่ยว ปัจจุบันมีลูกค้าที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการโรงแรมและการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นตามลำดับ ผู้ประกอบการควรมีการวิจัยการตลาด เพื่อศึกษาข้อมูลสำหรับลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย เช่น ลูกค้าส่วนใหญ่ของธุรกิจเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ และพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

รวมถึงแนวโน้มการใช้งานในอนาคต เพื่อให้ทราบความต้องการของลูกค้าที่แท้จริง จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

4) การประยุกต์ใช้ส่วนประสมทางการตลาด การพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว คงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ทั้งหมด ดังนั้นผู้ประกอบการควรคำนึงถึงการประยุกต์ใช้หลักการตลาดมาใช้ร่วมกับการพัฒนาเทคโนโลยี หลักส่วนประสมทางการตลาดที่สำคัญและผลการวิจัยนี้ค้นพบว่า มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ มีดังนี้

(1) ผลិតภัณฑ์ ผู้ประกอบการควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้สำหรับการให้บริการลูกค้าในกระบวนการต่างๆ ของการดำเนินธุรกิจ เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การบริการต่างๆ จะช่วยให้การบริการลูกค้ามีความสะดวกรวดเร็ว และมีความถูกต้องแม่นยำ

(2) ราคา ผู้ประกอบการควรตั้งราคาค่าบริการอย่างเหมาะสม และสมเหตุสมผล อย่างไรก็ตาม การให้บริการลูกค้าผ่านเว็บไซต์ช่วยให้ลูกค้าประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อหาข้อมูล สำรองตั๋วและชำระเงิน ณ สถานประกอบการโดยตรง จะช่วยให้ลูกค้าสะดวกและประหยัดเวลาเป็นอย่างมาก

(3) ช่องทางการจำหน่าย ผู้ประกอบการควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในขั้นตอนการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ การสำรองห้องพัก การสำรองตั๋วการท่องเที่ยว เพื่อให้บริการลูกค้าที่หน้าเคาน์เตอร์และเว็บไซต์ ตลอดจนการให้บริการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และการส่งข้อความผ่านระบบโทรศัพท์มือถือ สำหรับการชำระค่าบริการ ผู้ประกอบการจัดให้ลูกค้าสามารถเลือกวิธีการชำระผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศแบบต่างๆ ตามความสะดวกของลูกค้าแต่ละคน ได้แก่ การชำระผ่านบัตรเครดิต การชำระผ่านอินเทอร์เน็ต การชำระผ่านเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ และการโอนเงินผ่านทางธนาคาร

(4) การส่งเสริมการตลาด ผู้ประกอบการควรใช้หลักการส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นให้ลูกค้าเกิดความจำเป็นในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์และบริการ โดยระบบสารสนเทศที่จัดทำจะต้องสามารถให้ข้อมูลของผลิตภัณฑ์และบริการลูกค้าอย่างสะดวกรวดเร็ว ใช้งานง่าย มีความถูกต้องเชื่อถือได้ และให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการควรคำนึงถึง การรักษาสัญญา เงื่อนไข และข้อตกลง หากมีการบริหารจัดการระบบที่ดีจะส่งผลให้ลูกค้าจะเกิดความเชื่อถือต่อการใช้บริการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

5) การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการควรสร้างเครือข่ายในการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจโรงแรมอาจให้บริการสำรองตั๋วโดยสารเครื่องบิน รถโดยสารประจำทาง หรือสำรองตั๋ว ให้แก่ลูกค้าของโรงแรม ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ลูกค้าได้รับความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น รวมทั้งผู้ประกอบการควรติดต่อประสานงานกับธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างๆ เกี่ยวกับข้อตกลงและเงื่อนไขในการใช้ช่องทางและวิธีการชำระเงินของลูกค้าผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้การชำระเงินมีความสะดวกรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ และมีความปลอดภัย

6) การพัฒนาด้านเทคโนโลยี ประเด็นที่จะต้องเร่งดำเนินการได้แก่ การจัดหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์การสื่อสารในระบบเครือข่าย ปัจจุบันระบบเครือข่ายแบบไร้สายและระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงกำลังได้รับความนิยมมากขึ้น โดยควรเลือกใช้โปรแกรมประยุกต์สำหรับการดำเนินงานของแผนกต่างๆ ให้เหมาะสมกับลักษณะการใช้งาน นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงความสามารถของโปรแกรมในการเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลในระบบเครือข่าย ระบบส่วนงานย่อยต่างๆ ต้องทำงานประสานกัน สามารถทำการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้ทันทีหรือเป็นแบบออนไลน์ ระบบสารสนเทศที่ดีต้องมีความสามารถในการบันทึกและสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็ว มีการให้ข้อมูลที่เพียงพอ และมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดี เพื่อป้องกันปัญหาไวรัสคอมพิวเตอร์ และผู้บุกรุกที่จะเข้ามาในระบบ เช่น แยกเกอร์ แคร็กเกอร์ ฯลฯ รวมถึงการดูแลบำรุงรักษาระบบให้สามารถใช้งานได้ดียิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

ดังนั้น จากหลักการที่ได้รูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศตามที่บรรยายไว้ข้างต้น จึงมีความเห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวควรวางแผนปรับปรุงรูปแบบการประกอบธุรกิจ โดยทำวิธีการ 6 ขั้นตอนดังได้กล่าวไว้ข้างต้นมาใช้ เช่น 1) การตั้งปรัชญา วิสัยทัศน์ และเป้าหมายของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับธุรกิจ 2) การจัดสรรทรัพยากรสำหรับโครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร 3) การวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าและการทำวิจัยการตลาด 4) การประยุกต์ใช้ส่วนประสมทางการตลาดร่วมกับการพัฒนาเทคโนโลยี 5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางธุรกิจกับองค์กรอื่นๆ และ 6) การดำเนินการโครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้แล้วเสร็จอย่างเป็นรูปธรรม เพราะจะช่วยให้ผลการดำเนินธุรกิจประสบผลสำเร็จและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2550. รายงานประจำปี 2550. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ. ชนะการณ ออสุวรรณ. 2548. ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หัวหิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. ชุติมา ต่อเจริญ และคณะ. 2549. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิง ศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต. ศรีหญิง ศรีคชา. 2544. การเปิดรับ และการแสวงหาข่าวสารการท่องเที่ยวในประเทศไทยบนสื่ออินเทอร์เน็ต ของนิสิตนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ศศิวิมล ว่างสว่าง. 2550. การสื่อสารและปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงแรมธุรกิจในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Kotler, Philip, John, Bowen and Markens, James. 2003. **Marketing for Hospitality and Tourism**. 3rd ed. Upper Saddle River, N.J. : Prentice Hall.
- Shelly, G., Cashman, T. & Vermaat, M. 2002. **Discovering Computers 2003 : Concepts for a Digital World**. Boston, MA : Course Technology.
- Siguaw, Judy A. Enz, Cathy A. Namasivayam, Karthik. 2000. **Adoption of Information Technology in U.S. Hotels : Strategically Driven Objectives**. Journal of Travel Research 39 (2) Pp. 192-201.
- Turban, E., Leidner, D., Mclean, E., & Wetherbe, J. 2006. **Information Technology for Management : Transforming Organizations in the Digital Economy**. 5th ed. Hoboben, NJ : John Wiley & Sons (Asia).

วงจรถูกกำเนิดสัญญาณรูปคลื่นไซน์แบบควอดเรเจอร์โหมดกระแสที่ควบคุมความถี่ ด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ CCCDTA

Electronically Tunable Current-Mode Quadrature Sinusoidal Oscillator Using CCCDTA

วิหัย ไจกล้า

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้นำเสนอวงจรถูกกำเนิดสัญญาณไซน์แบบควอดเรเจอร์โหมดกระแสโดยใช้วงจรถายความนำ
ถ่ายโอนผลต่างกระแสที่สามารถควบคุมได้ด้วยกระแส (CCCDTA) เป็นอุปกรณ์แอกทีฟ จุดเด่นของวงจรถูกกำเนิด
สัญญาณที่นำเสนอ คือ วงจรมีโครงสร้างไม่ซับซ้อนประกอบไปด้วยวงจรถายความนำถ่ายโอนผลต่างกระแสที่สามารถ
ควบคุมได้ด้วยกระแส จำนวน 1 ตัว และตัวเก็บประจุที่ต่อลงกราวด์อีก 2 ตัว เงื่อนไขและความถี่ในการกำเนิด
สัญญาณสามารถควบคุมได้ด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ วงจรถูกกำเนิดที่นำเสนอจึงเหมาะที่จะนำไปพัฒนาเป็นวงจรรวม
นอกจากนี้แล้วด้วยความต้านทานที่เอาต์พุตของวงจรมีค่าสูงจึงเหมาะที่จะนำไปต่อคาสเคดในโหมดกระแส ผลการ
จำลองด้วยโปรแกรม PSpice พบว่าวงจรถูกกำเนิดสัญญาณได้สอดคล้องตามที่คาดการณ์ไว้ในทางทฤษฎี
คำสำคัญ: วงจรถูกกำเนิดสัญญาณไซน์ อุปกรณ์แอกทีฟ ควอดเรเจอร์ CCCDTA วงจรรวม

Abstract

This article presents current-mode quadrature sinusoidal oscillators employing current controlled
current differencing transconductance amplifier (CCCDTA) as active element. The features of the proposed
circuit are that: the circuit topologies are very simple consisting of 1 CCCDTA and 2 grounded capacitors, the
proposed circuits are easy to fabricate in chip, the oscillation condition and oscillation frequency can be
electrically tuned. Moreover, the proposed circuit due to high output impedances enable easy cascading in
current-mode circuit. The PSpice simulation results are depicted, and the given results agree well with the
theoretical anticipation.

Keywords: Sinusoidal oscillator Active device Quadrature CCCDTA Integrated circuit

บทนำ

สัญญาณรูปคลื่นไซน์แบบควอดเรเจอร์ ได้ถูกนำมาใช้งานอย่างกว้างขวาง ทั้งในงานด้านการวัด ระบบ
เครื่องมือวัด การประมวลผลสัญญาณ ตลอดจนระบบอิเล็กทรอนิกส์และระบบสื่อสาร โดยทั่วไปแล้ววงจรถูกกำเนิด
กำเนิดรูปคลื่นไซน์ จะมีส่วนประกอบ 2 ส่วนหลักคือ โครงข่ายเลือกความถี่ (Frequency-selective network) ซึ่งโดย
พื้นฐานแล้วประกอบไปด้วยอุปกรณ์พาสซีฟคือ ตัวต้านทาน ตัวเก็บประจุ หรือตัวเหนี่ยวนำ อีกส่วนคือวงจรถาย
สัญญาณ (Khan and Khawaja 2000) ที่ผ่านมานั้น มีการนำเสนอวงจรถูกกำเนิดสัญญาณไซน์ที่มีความ สามารถต่าง
มากมาย เช่น ใช้จำนวนอุปกรณ์น้อยลง สามารถควบคุมค่าความถี่ (Oscillation frequency) และเงื่อนไขการกำเนิด
สัญญาณ (Oscillation condition) ได้โดยกระแสหรือแรงดัน อย่างเป็นอิสระต่อกัน ทำงานโดยบริโคมกำลังและแรงดัน
ไฟเลี้ยงต่ำ สัญญาณมีความถูกต้องสูง (Bayard, 2004; Abuelma'atti and Al-qahtani, 1998; Barthelemy et al., 2002;
Chang and Liao, 2002) เป็นต้น แต่โดยทั่วไปแล้ว ทั้งหมดนั้น ยังมีการใช้อุปกรณ์ทั้งพาสซีฟและแอกทีฟอยู่เป็น
จำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้เมื่อนำไปสร้างเป็นวงจรรวมแล้ว วงจรมีขนาดของชิปที่ใหญ่ (Tsukutani et al., 2000;

Tsukutani et al., 2003) อีกทั้งยังต้องการความสมพงษ์ (Match) ของอุปกรณ์เหล่านั้นอีกด้วย ประกอบกับในปัจจุบันการออกแบบวงจรแอนะล็อกต่างๆ อาทิเช่น วงจรกรองความถี่ วงจรคูณสัญญาณ ที่สามารถควบคุมค่าต่างๆ ด้วยกระแส กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีลักษณะเด่นคือ สามารถควบคุมค่าได้ในย่านกว้าง การควบคุมที่อุปกรณ์พาสซีฟ เช่น ตัวต้านทาน หรือตัวเก็บประจุ มีความสะดวกต่อการนำไปสร้างเป็นวงจรรวม สามารถควบคุมการทำงานได้แม่นยำ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานร่วมกับระบบควบคุมอัตโนมัติ หรือไมโครคอนโทรลเลอร์ได้ง่ายกว่าอีกด้วย (Singh and Senani, 1998)

ในทศวรรษที่ผ่านมาความพยายามที่จะลดแรงดันไฟเลี้ยงในวงจรอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องมาจากความต้องการที่จะนำมาใช้กับอุปกรณ์แบบพกพา หรืออุปกรณ์สื่อสารแบบไร้สายที่ต้องใช้แบตเตอรี่เป็นแหล่งจ่ายกำลังงาน ดังนั้นจึงมีการใช้เทคนิคการทำงานในโหมดกระแส (Current-mode) ซึ่งมีข้อดีหลายประการ ได้แก่ มีช่วงพลัสพลวัตกว้าง (Larger dynamic range) มีแบนด์วิธกว้าง ทำงานที่แรงดันต่ำได้ดีและบริโภคกำลังงานต่ำ (Toumarzou et al., 1990)

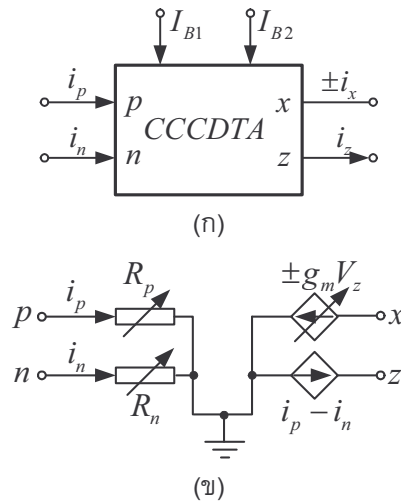
เมื่อไม่นานมานี้มีผู้นำเสนออุปกรณ์แอมพลิฟายเออร์โหมดกระแสแบบใหม่ที่มีชื่อว่า Current differencing transconductance amplifier (CDTA) (Biolk, 2003) ที่เหมาะจะนำไปใช้ในวงจรประมวลผลสัญญาณแอนะล็อก โดยข้อดีของ CDTA คือ เป็นอุปกรณ์ที่ทำงานในโหมดกระแสทั้งหมด กล่าวคือ อินพุตและเอาต์พุตเป็นกระแส นอกจากนี้ยังสามารถปรับอัตราขยายของกระแสเอาต์พุตได้ แต่อย่างไรก็ตาม CDTA ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ยังไม่สามารถที่จะปรับค่าความต้านทานที่ขาอินพุตทั้งสองได้ จึงเกิดความไม่สะดวกในการใช้งาน เนื่องจากเมื่อนำไปใช้งานในวงจรประมวลผลสัญญาณจะต้องนำตัวต้านทานภายนอกมาต่อร่วมด้วย หรือไม่ก็ต้องใช้ CDTA จำนวนหลายตัวเพื่อให้งจรทำงานได้ตามต้องการ ส่งผลให้งจรที่ออกแบบโดยใช้ CDTA มีความซับซ้อนและไม่สามารถควบคุมการทำงานได้ด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงไม่เหมาะที่จะนำไปพัฒนาเป็นวงจรรวม อีกทั้งการใช้อุปกรณ์พาสซีฟภายนอกเป็นจำนวนมากทำให้มีการบริโภคกำลังไฟฟ้าสูงด้วย ต่อมาจึงมีผู้นำเสนอ CDTA ที่สามารถควบคุมความต้านทานแฝงที่อินพุตด้วยกระแสไบอัส และมีชื่อเรียกใหม่ว่า Current controlled current differencing transconductance amplifier (CCCDTA) (Siripruchyanun and Jaikla, 2008)

จากหลักการที่ได้กล่าวมาข้างต้น บทความวิจัยนี้จึงจุดประสงค์เพื่อนำเสนอ โครงสร้างวงจรถูกกำเนิดสัญญาณรูปคลื่นซายน์แบบใหม่ ซึ่งวงจรที่นำเสนอนี้มีข้อดีคือ สามารถให้กำเนิดสัญญาณซายน์ชนิดควอดเรเจอร์ อันเป็นสัญญาณหนึ่งที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย สามารถควบคุมค่าความถี่ได้ด้วยกระแสในย่านกว้าง และสามารถนำสัญญาณที่ได้ไปใช้งานได้ทั้งโหมดแรงดัน และกระแสในวงจรเดียวกัน โดยวงจรทำงานที่แรงดันไฟเลี้ยงต่ำ นอกเหนือจากนี้แล้ว วงจรยังทำงานได้โดยปราศจากเงื่อนไขของการกำเนิดสัญญาณ อีกทั้งใช้จำนวนอุปกรณ์น้อย โดยประกอบไปด้วยเพียงวงจรขยายความนำถ่ายโอนจำนวนสองตัว ร่วมกับตัวเก็บประจุที่ต่อลงกราวด์อีก 2 ตัว ด้วยลักษณะเด่นดังกล่าว ประกอบกับการใช้จำนวนอุปกรณ์แอมพลิฟายเออร์จำนวนน้อย และไม่ต้องการอุปกรณ์ใดที่สมพงษ์กัน วงจรที่นำเสนอจึงมีความเหมาะสมในการนำไปใช้งาน หรือพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบวงจรรวม ผลการจำลองการทำงานของวงจรโดย PSpice แสดงถึงความสอดคล้องกับทฤษฎี ที่ได้มีการวิเคราะห์ไว้เป็นอย่างดี

หลักการทํางานของวงจร

วงจรถ่ายความนำถ่ายโอนผลต่างกระแสที่สามารถควบคุมได้ด้วยกระแส

เนื่องจากวงจรที่นำเสนอประกอบไปด้วยอุปกรณ์หลักคือ CCCDTA หัวข้อนี้จึงขอกกล่าวถึง CCCDTA พอสังเขป CCCDTA เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โหมดกระแสที่มี 6 ขั้ว โดย CCCDTA ได้พัฒนามาจาก CDTA แต่ CCCDTA จะมีคุณสมบัติพิเศษกว่า CDTA ที่สามารถควบคุมความต้านทานแฝงที่ขาอินพุตทั้งสองได้ด้วยกระแสไบอัสจากภายนอก ซึ่งจะได้อธิบายรายละเอียดในลำดับต่อไป ในจำนวน 6 ขั้วของ CCCDTA สามารถแบ่งออกได้เป็นสามกลุ่มคือ ขั้วกระแสอินพุต 2 ขั้ว ขั้วกระแสเอาต์พุต 2 ขั้ว และขั้วกระแสควบคุม 2 ขั้ว โดยสัญลักษณ์และวงจรมูลของ CCCDTA แสดงได้ดังภาพที่ 1(ก) และ (ข) ตามลำดับ

ภาพที่ 1 CCCDTA (ก) สัญลักษณ์ (ข) วงจรสมมูล

จากสัญลักษณ์ในภาพที่ 1(ก) ขั้วกระแสอินพุตได้แก่ขั้ว p (positive) และขั้ว n (negative) ส่วนขั้วกระแสเอาต์พุตได้แก่ขั้ว z และขั้ว x ขั้วกระแสควบคุมได้แก่ขั้ว I_{B1} และ I_{B2} โดยกระแสไบอัสภายนอก I_{B1} จะใช้ควบคุมความต้านทานแฝงที่ขั้ว p (R_p) และขั้ว n (R_n) ซึ่งสามารถดูได้ในวงจรสมมูลในภาพที่ 1(ข) โดย R_p และ R_n จะมีค่าเท่ากัน ส่วนกระแสที่ขั้ว z จะเป็นผลต่างของกระแสที่ไหลเข้าที่ขั้ว p และขั้ว n และกระแสที่ขั้ว x จะเป็นการส่งผ่านความนำถ่ายโอนมาจากแรงดันที่ขั้ว z ดังนั้นที่ขั้ว z จะมีแรงดันได้จะต้องนำไหลออกจากภายนอกมาต่อ โดยค่าความนำถ่ายโอนสามารถควบคุมได้ที่กระแสไบอัสภายนอก I_{B2} ส่วนเครื่องหมาย \pm จะเป็นตัวบอกทิศทางของกระแสที่ขั้ว x โดยปกติจะมีทิศทางไหลออกจากขั้ว x ซึ่งจะแทนด้วยเครื่องหมายบวกหรือโดยทั่วไปมักจะไม่ใช่เครื่องหมาย แต่ถ้ากระแสที่ขั้ว x มีทิศทางไหลเข้าจะแทนด้วยเครื่องหมายลบ (มักจะเขียนเครื่องหมายลบไว้หน้าตัวอักษร x เช่น $-x$) และในทางอุดมคติความต้านทานที่ขั้ว z และขั้ว x จะมีค่าเป็นอนันต์ จากคุณสมบัติที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถแสดงด้วยสมการในเชิงเมทริกซ์ได้ดังนี้

$$\begin{bmatrix} V_p \\ V_n \\ I_z \\ I_x \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} R_p & 0 & 0 & 0 \\ 0 & R_n & 0 & 0 \\ 1 & -1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \pm g_m \end{bmatrix} \begin{bmatrix} I_p \\ I_n \\ V_x \\ V_z \end{bmatrix} \quad (1)$$

โดยที่ความต้านทานที่ขั้ว p และขั้ว n มีค่าเท่ากันซึ่งสามารถแสดงได้เป็น

$$R_p = R_n = \frac{V_T}{2I_{B1}} \quad (2)$$

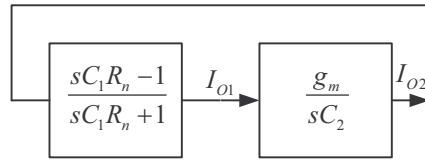
ส่วนค่าความนำถ่ายโอนมีค่าเท่ากับ

$$g_m = \frac{I_{B2}}{2V_T} \quad (3)$$

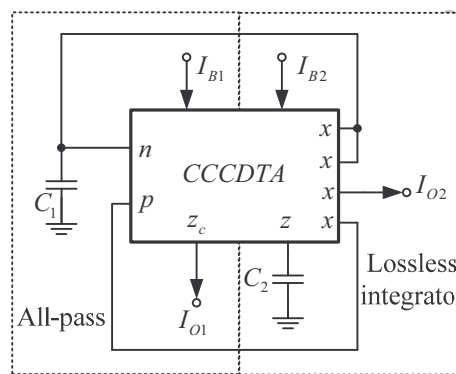
เมื่อ V_T คือ ค่าศักดาความร้อน (Thermal voltage) มีค่าประมาณ 26mV ที่อุณหภูมิห้อง ส่วน I_B คือ กระแสไบอัสภายนอก จากสมการที่ (2) และ (3) พบว่าทั้งค่าความต้านทานแฝงและค่าความนำถ่ายโอนสามารถควบคุมด้วยกระแสไบอัสหรือที่เรียกว่าการควบคุมแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยทั่วไปนั้นกระแสที่ขั้ว z และขั้ว x ของ CCCDTA สามารถมีหลายขั้วได้โดยการเพิ่มวงจรสะท้อนกระแสเข้าไปในวงจรข้างใน ซึ่งบางครั้งจะเรียกขั้ว z ที่เพิ่มเข้ามาว่าขั้ว Copy z (z_c)

หลักการของวงจรกำเนิดสัญญาณที่นำเสนอ

หลักการทำงานของวงจรประกอบไปด้วย วงจรกรองผ่านทุกความถี่ลำดับหนึ่ง (First-order allpass filter) ต่อร่วมกับวงจรอินทิเกรเตอร์ที่ไม่มี การสูญเสีย (Lossless integrator) แสดงแผนผังการทำงานในภาพที่ 2 จากแผนผังในภาพที่ 2 จะได้วงจรกำเนิดสัญญาณโดยใช้ CCCDTA เป็นอุปกรณ์หลัก ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 2 แผนผังการกำเนิดสัญญาณ

ภาพที่ 3 วงจรกำเนิดสัญญาณรูปคลื่นไซน์แบบควอดเรเจอร์โหนดกระแสที่นำเสนอ

จากวงจรในภาพที่ 3 จะได้สมการลักษณะสมบัติ (Characteristic equation) ของวงจรถัดนี้

$$s^2 C_1 C_2 R_n + s(C_2 - C_1 g_m R_n) + g_m = 0 \quad (4)$$

เมื่อพิจารณาในส่วนจำนวนจริง (Real part) จะได้ความถี่ในการกำเนิดสัญญาณเป็น

$$\omega_{osc} = \sqrt{\frac{g_m}{C_1 C_2 R_n}} \quad (5)$$

สำหรับเงื่อนไขในการเกิดการกำเนิดสัญญาณ พิจารณาได้จากส่วนจำนวนจินตภาพ (Imaginary part)

$$C_2 = C_1 g_m R_n \quad (6)$$

เมื่อแทนค่า $R_n = V_T / 2I_{B1}$, $g_m = I_{B2} / 2V_T$ และกำหนดให้ $C_1 = C_2 = C$ จะได้ความถี่และเงื่อนไขในการกำเนิดสัญญาณเป็น

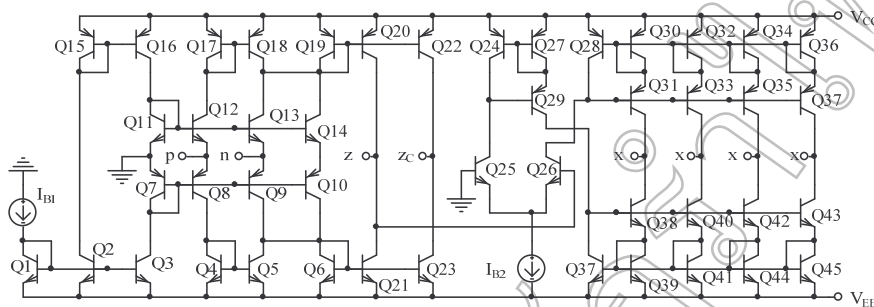
$$\omega_{osc} = \frac{1}{V_T C} \sqrt{I_{B1} I_{B2}} \quad (7)$$

$$4I_{B1} = I_{B2} \quad (8)$$

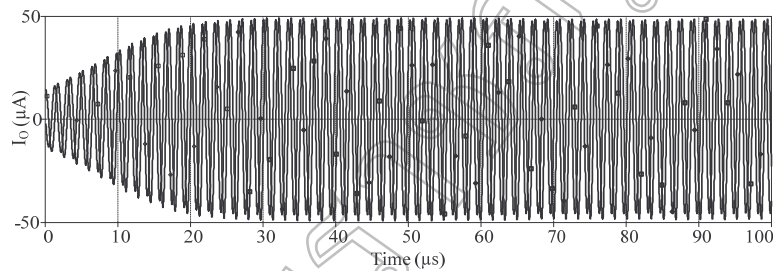
ซึ่งจากสมการที่ (7) และ (8) พบว่าสามารถปรับความถี่และเงื่อนไขในการกำเนิดสัญญาณได้ด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้วย I_{B1} และ I_{B2}

ผลการจำลองการทำงาน

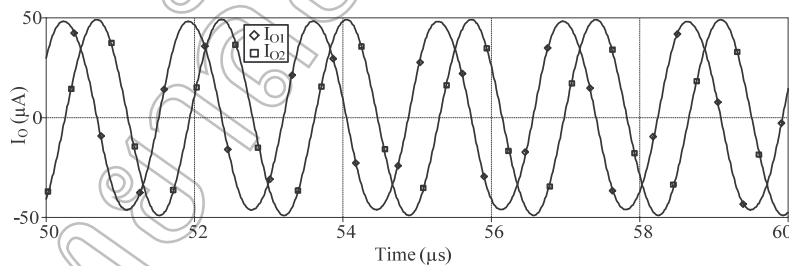
เพื่อเป็นการยืนยันและทดสอบสมรรถนะของวงจรกำเนิดสัญญาณในภาพที่ 3 จึงได้มีการจำลองการทำงานของวงจรด้วยโปรแกรม PSpice สำหรับทรานซิสเตอร์ PNP และ NPN ที่ใช้ในการจำลองการทำงานของวงจร ได้ใช้พารามิเตอร์ของทรานซิสเตอร์เบอร์ PR200N และ NR200N ตามลำดับ ซึ่งเป็นทรานซิสเตอร์อาร์เรย์ ALA400 ของ AT&T (Frey, 1993) โดยกำหนดให้ CCCDTA ทำงานที่แรงดัน $\pm 2.5V$ และมีโครงสร้างภายในดังภาพที่ 4 ลำดับแรกปรับกระแสไบแอส $I_{B1} = 50\mu A$, $I_{B2} = 222\mu A$ โดยแหล่งจ่ายกระแสทั้งหมดเป็นแหล่งจ่ายกระแสในอุดมคติ ตัวเก็บประจุ $C_1=C_2=1nF$ ตามลำดับ ผลการจำลองการทำงานในภาพที่ 5 เป็นสัญญาณเอาต์พุตในสภาวะเริ่มต้น ส่วนภาพที่ 6 เป็นกระแสเอาต์พุตในสภาวะอยู่ตัวซึ่งพบว่าสัญญาณทั้งสองมีเฟสต่างกัน 90° ซึ่งก็คือสัญญาณไซน์แบบควอดเรเจอร์นั่นเอง ส่วนในภาพที่ 7 แสดงสเปกตรัมของสัญญาณที่มีความถี่ 590kHz ซึ่งมีค่าผิดเพี้ยนทางฮาร์โมนิกส์รวม (THD) เท่ากับ 2.94%

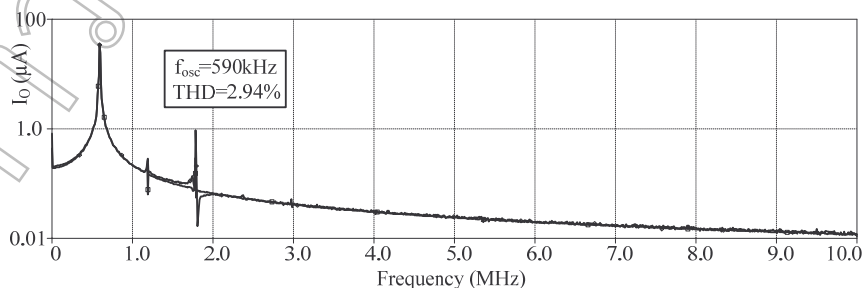
ภาพที่ 4 โครงสร้างภายในของ CCCDTA

ภาพที่ 5 กระแสเอาต์พุตในสภาวะเริ่มต้น

ภาพที่ 6 กระแสเอาต์พุตในสภาวะอยู่ตัว

ภาพที่ 7 สเปกตรัมของสัญญาณที่มีความถี่ 590kHz

สรุป

บทความวิจัยนี้ได้นำเสนอวงจรกำเนิดสัญญาณชายน้แบบควอเตรเจอร์โหมดกระแส โดยใช้วงจรขยายความนำถ่ายโอนผลต่างกระแสที่สามารถควบคุมได้ด้วยกระแส โดยความถี่และเงื่อนไขในการกำเนิดสัญญาณสามารถควบคุมได้ด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ ผลการจำลองการทำงานด้วยโปรแกรม PSpice พบว่าวงจรทำงานได้สอดคล้องกับที่คาดการณ์ไว้ ด้วยโครงสร้างของวงจรที่ประกอบไปด้วยเพียงวงจขยายความนำถ่ายโอนผลต่างกระแสที่สามารถควบคุมได้ด้วยกระแส 1 ตัว ร่วมกับตัวเก็บประจุที่ต่อลงกราวด์อีก 2 ตัว วงจรที่นำเสนอจึงมีความเหมาะสมในการพัฒนาไปสู่วงจรรวม เพื่อนำไปใช้ระบบสื่อสารแบบไร้สายที่ใช้แบตเตอรี่เป็นแหล่งจ่ายกำลัง ตลอดจนนำไปต่อใช้งานจริง เนื่องจากโครงสร้างวงจรไม่ซับซ้อน

เอกสารอ้างอิง

- Abuelma'atti, M.T. and Al-qahtani, M.A. (1998). Low component second-generation current conveyor-based multiphase sinusoidal oscillator. *International Journal of Electronics*. 84: 45-52.
- Barthelemy, H., Meillere, S. and Kussener, E. (2002). CMOS sinusoidal oscillator based on current-controlled current conveyors. *Electronics Letters*. 38: 1254-1256.
- Bayard, J. (2004). Single grounded resistance tuneable sinusoidal oscillator. *IEE Proceeding-G, Circuits, Devices and Systems*. 151: 74-77.
- Biolek, D. (2003). CDTA – building block for current-mode analog signal processing. *Proceedings of the European conference on circuit theory and design 2003 - ECCTD'03, Krakow, Poland*, 3 : 397-400.
- Chang C.M. and Liao, T.S. (2002). Novel sinusoidal oscillators using a single dual current output OTA. *International Journal of Electronics*. 89: 493-503.
- Frey, D.R. (1993). Log-domain filtering: an approach to current-mode filtering. *IEE Proceeding-G, Circuits, Devices and Systems*. 140: 406-416
- Khan, I.A. and Khawaja, S. (2000). An integrable gm-C quadrature oscillator. *International Journal of Electronics*. 81: 353-1357.
- Siriruchyanun, M. and Jaikla, W. (2008). Current controlled current conveyor transconductance amplifier (CCCCTA): a building block for analog signal processing. *Electrical Engineering*. 90: 443-453.
- Singh, A.K. and Senani, R. (1998). Low-component-count active-only immittance and their application in realising simple multifunction biquads. *Electronics Letters*. 34: 718-719.
- Toumarzou, C., Lidgley, F.J. and Haigh, D.G. (1990). *Analogue IC design: the current-mode approach*. London : Peter Peregrinus.
- Tsukutani, T., Higashimura, M., Sumi, Y. and Fuhui, Y. (2000). Electronically tunable current-mode active-only biquadratic filter. *International Journal of Electronics*. 87: 307-314.
- Tsukutani, T., Kinugasa, Y., Sumi, Y., Higashimura, M. and Fuhui, Y. (2003). Novel current-mode active-only biquad with loss-less and lossy integrators. *International Journal of Electronics*. 90: 627-633.

การจัดการขยายพันธุ์แก้วกาญจนาโดยการตัดชำยอด Management of Aglaonema Propagation by Shoot Cutting

เกรียงศักดิ์ เทศทอง

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

การศึกษากิจการขยายพันธุ์แก้วกาญจนาโดยการสำรวจ และคัดเลือกสวนแก้วกาญจนามีศักยภาพทางการค้า และสามารถเข้าเก็บข้อมูลการจัดการขยายพันธุ์ได้จำนวน 4 สวน คือ สวนลุงอู่ สวนลุงน้อย สวนศึกษาชาติ และสวนสมบัติ และคัดเลือกสายพันธุ์แก้วกาญจนาที่มีศักยภาพทางการค้ามากที่สุด จำนวน 4 สายพันธุ์ คือ สายพันธุ์เพชรน้ำหนึ่ง มณีล้อมเพชร สยามออโรรา และเฮงเฮงเฮง พบว่า ทั้ง 4 สายพันธุ์ขยายพันธุ์โดยวิธีการตัดชำยอดตามสวนสมบัติ และศึกษาชาติ มีขั้นตอน ดังนี้ คัดเลือกต้นพันธุ์ที่มีจำนวนใบ 5 ใบขึ้นไป ตัดยอดปักชำให้มีใบ 3-5 ใบ ทาปูนแดงที่บริเวณรอยแผลเมื่อปูนแดงแห้ง ปักชำลงลึก 3 ใน 4 ของลำต้น ในกระถางปักชำขนาด 3 นิ้ว ที่มี ไบกำมปุ๋ยกับ กาบมะพร้าวสับเล็ก อัตรา 3 : 1 โดยปริมาตรเป็นวัสดุปลูก โดยปักชำ 1 ยอดต่อกระถาง นำกระถางที่ปักชำยอดใส่ในถุงพลาสติกขนาด 20 × 30 นิ้ว จำนวน 6 กระถางต่อถุง ราดด้วยสารเร่งรากบราโว่(B1 – PLUS : ส่วนผสม Vitamin B1, Amino acid และHumic acid) ความเข้มข้น 10 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร จำนวน 400 - 500 มิลลิลิตรต่อถุง ผูกปากถุงวางไว้ในสภาพแวดล้อม ใต้ซาแรน 70 เปอร์เซ็นต์ เป็นเวลา 45 วัน นำกระถางปักชำออกจากถุง เปลี่ยนเป็นกระถางปลูกเลี้ยงขนาด 5.5 นิ้ว และเติมวัสดุปลูกไบกำมปุ๋ยกับ กาบมะพร้าวสับใหญ่ อัตราเดิม

คำสำคัญ : การจัดการ แก้วกาญจนา การขยายพันธุ์

Abstract

The study of management of aglaonema (*Aglaonema* spp., Chinese Evergreen) by surveying and selection aglaonema farms. The 4 farms have the potential trade and could collect management of aglaonema propagations, are Suanlung Aur, Suanlung Noi, Suan Suksachart and Suan Sombat. The 4 highest potential of aglaonema of each farm are Petch num neong, Manee lom petch, Siam aurora and Heng heng heng. The study indicated that all varieties have been propagated by Suan Sombat and Suan Suksachart techniques. Those are Selected mother plants have more than 5 leaves. Each shoot cutting has 3 – 5 leaves, pastes the lower end of cutting with red calcium hydroxide [$\text{Ca}(\text{OH})_2$ + salt + curcumin], leaves it dries and puts $\frac{3}{4}$ of the cutting onto the media which in 3 inches pot (1 cutting per pot). The components media is the composted rain tree leaves and the small chopped coconut bark in the ratio of 3 : 1 by volume. Put 6 pots of cuttings in 1 plastic bag (with 20 × 30 inches size), Pour growth regulator solution Bravo (B1 - Plus : Vitamin B1, Amino acid and Humic acid) in the concentration of 10 ml per 20 liter amount 400 – 500 ml per plastic bag. Close plastic bags, put them under 70 percentage of light for 45 days Take the pots off the plastic bags, change into the 5.5 inches pots for growing, put more the new media which change in the bigger chopped coconut bark with the same ratio.

Key word : management, aglaonema, propagation

บทนำ

แก้วกาญจนา (อโกลนีมา) เป็นพืชไม้ใบประดับที่มีความสวยงาม คือ ใบมีลวดลายหลากหลายสี เช่น สีเขียวอ่อนไปจนถึงเขียวเข้ม ต่างสีขาว ครีมน ชมพู ส้ม แดง เหลือง และเงิน รูปทรงใบยาว กว้าง หรือเรียวยาว

(วชิรพงศ์, 2542; ธนบุตร, 2543; ณญ, 2549; 2550; อรดี, 2551) สามารถใช้ประโยชน์หลายรูปแบบ คือ ไม้ปลูกประดับแปลง ไม้กระถาง และไม่ตัดใบประดับได้ จึงเป็นไม้ประดับที่ตลาดมีความต้องการมากทั้งใน และต่างประเทศ ทำให้ราคาขายต่อต้นสูงกว่า ไม้ดอกไม้ประดับอื่น ๆ แต่แก้วกาญจนามีสายพันธุ์มากมาย ที่เกิดจากการปรับปรุงพันธุ์ และสายพันธุ์ที่นิยมทางการค้ามักมีการเจริญเติบโต และขยายพันธุ์ค่อนข้างช้า ทำให้ต้องหาวิธีการจัดการเพิ่มปริมาณให้เพียงพอกับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2545 มีการส่งออกแก้วกาญจนา 7,243 ต้น คิดเป็นมูลค่า 122,625 บาท และปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 1,111,007 ต้น คิดเป็นมูลค่า 1,962,860.29 บาท โดยส่งออกไปยังประเทศอินโดนีเซีย เกาหลี มาเลเซีย ฮองกง สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ไต้หวัน และปากีสถาน พื้นที่เพาะปลูกแก้วกาญจนาในประเทศไทยกระจายอยู่ใน ภาคกลาง เช่น กรุงเทพมหานคร พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี สระบุรี นนทบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี อ่างทอง และนครปฐม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2551) ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้ศึกษาการจัดการขยายพันธุ์แก้วกาญจนาจากภูมิปัญญาของเกษตรกรที่มีศักยภาพทางการค้า และนำผลการศึกษามาสังเคราะห์และวิเคราะห์ให้ได้การขยายพันธุ์แก้วกาญจนาที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการขยายพันธุ์แก้วกาญจนาของภูมิปัญญาเกษตรกรด้วยการตัดชำยอดโดยเทคนิคต่าง ๆ
2. เพื่อเปรียบเทียบการเจริญเติบโตของแก้วกาญจนาซึ่งใช้วิธีการตัดชำยอดโดยเทคนิคต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาการจัดการขยายพันธุ์แก้วกาญจนา โดยการสำรวจ และคัดเลือกสวนแก้วกาญจนาที่มีศักยภาพทางการค้า และสามารถเข้าเก็บข้อมูลการจัดการขยายพันธุ์ จำนวน 4 สวน และคัดเลือกพันธุ์แก้วกาญจนาที่มีศักยภาพทางการค้ามากที่สุด จำนวน 4 สายพันธุ์จากแต่ละสวนที่คัดเลือกสายพันธุ์

2. การศึกษาการขยายพันธุ์แก้วกาญจนาโดยการตัดชำยอดของทั้ง 4 สายพันธุ์ โดยศึกษาการตัดชำยอดของแต่ละพันธุ์เปรียบเทียบกัน 4 สวน

วางแผนการศึกษาการขยายพันธุ์แก้วกาญจนาโดยการตัดชำยอดทั้ง 4 สายพันธุ์ ร่วมกับเกษตรกรโดยวางแผนการทดลองทางสถิติแบบสุ่มสมบูรณ์(Completely Randomized Design : CRD) ประกอบด้วย 4 ทรีตเมนต์(สวน) ๆ ละ 3 ซ้ำ(ถุง) ๆ ละ 6 กระถาง ๆ ละ 1 ต้น เก็บข้อมูล สภาพแวดล้อมภายในถุงปักชำยอด คือ อุณหภูมิ และความชื้น โดยใช้ Wet and Dry Thermometer ทุกสัปดาห์ เวลา 14.00 นาฬิกา เป็นเวลา 6 สัปดาห์ และวัดความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ของวัสดุปลูกก่อน และหลัง และเก็บหลังปักชำยอด คือ จำนวนใบของยอดตัดชำ(ใบ) จำนวนราก(ราก) และความยาวราก(เซนติเมตร) บันทึกภาพ วิเคราะห์ข้อมูลความแปรปรวน (Analysis of variance : ANOVA) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยวิธี(Fisher's Least Significant Difference : LSD)

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาการจัดการขยายพันธุ์แก้วกาญจนา โดยการสำรวจ และคัดเลือกสวนแก้วกาญจนาที่มีศักยภาพทางการค้า และสามารถเข้าเก็บข้อมูลการจัดการขยายพันธุ์ จำนวน 4 สวน คือ สวนลุงอู่ ตำบลนพรัตน์ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี สวนลุงน้อย ตำบลหมวกเหล็ก อำเภอหมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี สวนศึกษาชาติ ตำบลบ้านแค อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสวนสมบัติ ตำบลโคกช้าง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และคัดเลือกสายพันธุ์แก้วกาญจนาที่มีศักยภาพทางการค้ามากที่สุดของแต่ละสวน จำนวน 4 สายพันธุ์ คือ สายพันธุ์เพชรน้ำหนึ่ง มณีล้อมเพชร สยามมอโรโร่ และเฮงเฮงเฮง พบว่า ทั้ง 4 สวนนิยมการขยายพันธุ์โดยการตัดชำยอดด้วยเทคนิคเฉพาะสวนต่าง ๆ คือ

สวนลุงอู่ มีการตัดชำยอด คือ คัดเลือกต้นพันธุ์แก้วกาญจนาที่มีจำนวนใบ 5 ใบขึ้นไป ตัดยอดให้มีใบติดยอด 3-5 ใบ ทาปูนแดงที่บริเวณรอยแผลเมื่อปูนแดงแห้ง นำไปปักชำในกระถางปักชำขนาด 3 นิ้ว ที่มีใบก้ามปูกับกาบมะพร้าวสับเล็ก อัตรา 3 : 1 โดยปริมาตรเป็นวัสดุปลูก โดยปักชำ 1 ยอดต่อกระถาง นำกระถางที่ปักชำแก้วกาญจนาใส่ในถุงพลาสติกขนาด 20 × 30 นิ้ว 6 กระถางต่อถุง ราดด้วยสารเร่งรากบราโว่ (B1 - PLUS ส่วนผสม Vitamin B1

Amino acid และ Humic acid) ความเข้มข้น 10 มิลลิกรัมต่อน้ำ 20 ลิตร จำนวน 400 มิลลิกรัมต่อถุง ผูกปากถุงนำไปวางไว้ในสภาพแวดล้อมใต้ซาแรน 70 เปอร์เซ็นต์ เป็นเวลา 45 วัน มีอุณหภูมิภายในถุงปักชำเฉลี่ยเท่ากับ 32.12 องศาเซลเซียส ความชื้นเท่ากับ 97.67 เปอร์เซ็นต์ และค่าความเป็นกรดเป็นด่างเท่ากับ 5 – 5.5 และนำกระถางปลูก แก้วกาญจนาออกจากถุง เพื่อเปลี่ยนวัสดุปลูก และกระถางเป็น 5.5 นิ้ว และเติมวัสดุปลูกใบก้ามปูกับก้ามมะพร้าวสับใหญ่ อัตรา 3 : 1 โดยปริมาตรเป็นวัสดุปลูก

สวนลุงน้อย มีขั้นตอนการตัดชำยอดเหมือนกันกับสวนลุงอู๋ แต่แตกต่างกันคือ นำวัสดุปลูกใส่ในกระถางปลูก แล้วรดน้ำให้ชุ่ม(ความชื้น 8 – 8.5 เปอร์เซ็นต์) และพันสารป้องกันแมลง ชื่อแลนแนท(ชื่อสามัญ เมโทมิล) ความเข้มข้น 20 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร มีสภาพแวดล้อมภายในถุงปักชำ อุณหภูมิเฉลี่ยเท่ากับ 31.83 องศาเซลเซียส และความชื้นเฉลี่ยเท่ากับ 96.5 เปอร์เซ็นต์

สวนศึกษาชาติ มีขั้นตอนการตัดชำยอดเหมือนกันกับสวนลุงอู๋ แต่แตกต่างกันคือ สภาพแวดล้อมภายในถุงปักชำ อุณหภูมิเฉลี่ยเท่ากับ 32.33 องศาเซลเซียส และความชื้นเฉลี่ยเท่ากับ 94.17 เปอร์เซ็นต์

สวนสมบัติ มีขั้นตอนการตัดชำยอดเหมือนกันกับสวนลุงอู๋ แต่แตกต่างกันคือ ใช้สารเร่งรากบราโว่ จำนวน 500 มิลลิกรัมต่อถุง และมีสภาพแวดล้อมภายในถุงปักชำ อุณหภูมิเฉลี่ยเท่ากับ 31.67 องศาเซลเซียส และความชื้นเฉลี่ยเท่ากับ 95.33 เปอร์เซ็นต์

2. จากการศึกษาการขยายพันธุ์แก้วกาญจนาโดยการตัดชำยอดของทั้ง 4 สายพันธุ์โดยศึกษาการตัดชำยอดของแต่ละพันธุ์เปรียบเทียบกัน 4 สวน พบว่า

สายพันธุ์เพชรน้ำหนึ่ง มีลักษณะเด่นประจำพันธุ์ คือ รูปทรงด้านโคนใบมน ปลายใบแหลม สีด้านบนใบก่อนตัดชำมีพื้นที่เขียว(G 137 A) ต่างขาว(W 155 A) เส้นกลางใบขาว(W 155 A) ส่วนสีด้านล่างใบพื้นเขียวอ่อนกว่า(G 137 B) ต่างขาว(W 155 B) และเส้นกลางใบเขียวอ่อน(G 137 B) และศึกษาเปรียบเทียบการตัดชำยอดด้วย จำนวนใบต่อยอดตัดชำ จำนวนราก และความยาวราก วางแผนการทดลองทางสถิติแบบสุ่มสมบูรณ์(CRD) ประกอบด้วย 4 ทรีตเมนต์(สวน) ๆ ละ 3 ซ้ำ (ถุง) ๆ ละ 6 กระถาง ๆ ละ 1 ต้น หลังตัดชำยอดเป็นเวลา 45 วัน ได้ผลดังนี้ (ตารางที่ 1 ภาพที่ 1(ก) และภาพที่ 3)

จำนวนใบต่อยอดตัดชำ มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง โดยสวนลุงอู๋มีจำนวนใบมากที่สุดเท่ากับ 6.89 ใบ และไม่แตกต่างทางสถิติกับสวนศึกษาชาติ สวนสมบัติ ซึ่งมีจำนวนใบเท่ากับ 6.44 และ 6.17 ใบ แต่จำนวนใบแตกต่างทางสถิติกับสวนลุงน้อยที่มีจำนวนใบเท่ากับ 5.05 ใบ

จำนวนราก ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ แต่สวนสมบัติมีจำนวนรากมากที่สุดเท่ากับ 13.33 เซนติเมตร และรองลงไป คือ สวนลุงอู๋ สวนลุงน้อย และสวนศึกษาชาติ ซึ่งมีจำนวนราก เท่ากับ 10.11, 10.1 และ 10.1 เซนติเมตร ตามลำดับ

ความยาวราก มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง โดยสวนสมบัติมีความยาวรากมากที่สุดเท่ากับ 5.67 เซนติเมตร และไม่แตกต่างทางสถิติกับสวนศึกษาชาติ และสวนลุงน้อย ซึ่งมีความยาวรากเท่ากับ 5.2 และ 4.44 เซนติเมตร แต่ความยาวรากแตกต่างทางสถิติกับสวนลุงอู๋ ซึ่งมีความยาวรากเท่ากับ 3.94 เซนติเมตร

สายพันธุ์มณีล้อมเพชร มีลักษณะเด่นประจำพันธุ์ คือ รูปทรงด้านโคนใบมน ปลายใบแหลม สีด้านบนใบก่อนตัดชำมีพื้นที่เขียว(G 136 A) ต่างเขียวอมเหลือง (YG 144 B)เส้นกลางใบ และขอบใบชมพู(RP 58 C) ส่วนสีด้านล่างใบมีพื้นที่เขียวอ่อน(G 136 B) ต่างเขียวอมเหลือง (YG 144 C) เส้นกลางใบชมพู(RP 58 D) และขอบใบชมพู(RP 69 C) และศึกษาเปรียบเทียบการตัดชำยอดด้วย จำนวนใบต่อยอดตัดชำ จำนวนราก และความยาวราก วางแผนการทดลองทางสถิติแบบสุ่มสมบูรณ์ (CRD) ประกอบด้วย 4 ทรีตเมนต์(สวน) ๆ ละ 3 ซ้ำ(ถุง) ๆ ละ 6 กระถาง ๆ ละ 1 ต้น หลังตัดชำยอดเป็นเวลา 45 วัน ได้ผลดังนี้(ตารางที่ 1 ภาพที่ 1(ข) และภาพที่ 4)

จำนวนใบต่อยอดตัดชำ มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ โดยสวนลุงอู๋มีจำนวนใบมากที่สุดเท่ากับ 6.67 ใบ และไม่แตกต่างทางสถิติกับสวนลุงน้อย ซึ่งมีจำนวนใบเท่ากับ 6.38 ใบ แต่จำนวนใบแตกต่างทางสถิติกับสวนศึกษาชาติ และสวนสมบัติ ซึ่งมีจำนวนใบเท่ากับ 5.89 และ 5.78 ใบ

จำนวนราก มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ โดยสวนศึกษาชาติมีจำนวนรากมากที่สุดเท่ากับ 11.17 เซนติเมตร และแตกต่างทางสถิติกับสวนสมบัติ สวนลุงอู๋ และสวนลุงน้อย ซึ่งมีจำนวนรากเท่ากับ 8.11, 7.06 และ 6.5 เซนติเมตร

ความยาวราก มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง โดยสวนสมบัติมีความยาวรากมากที่สุดเท่ากับ 4.12 เซนติเมตร และแตกต่างทางสถิติกับสวนศึกษาชาติ สวนลุงน้อย และสวนลุงอู๋ ซึ่งมีความยาวรากเท่ากับ 2.84, 2.54 และ 1.97 เซนติเมตรตามลำดับ

สายพันธุ์สยามออโรรา มีลักษณะเด่นประจำพันธุ์ คือ รูปทรงด้านโคนใบมน ปลายใบแหลม สีด้านบนใบก่อนตัดยอดขำมีพื้นเขียว(G 139 A) ต่างเขียวอมเหลือง(YG 144 B) เส้นกลางใบ และขอบใบชมพู(RP 58 B) ส่วนสีด้านล่างใบมีพื้นเขียว(G 137 B) ต่างชมพู(RP 69 B) เส้นกลางใบ และขอบใบชมพู(RP 69 B) และศึกษาเปรียบเทียบการตัดชำยอดด้วย จำนวนใบต่อยอดตัดชำ จำนวนราก และความยาวราก วางแผนการทดลองทางสถิติแบบสุ่มสมบูรณ์ (CRD) ประกอบด้วย 4 ทรีตเมนต์(สวน) ๑ ละ 3 ช้ำ(ถุง) ๑ ละ 6 กระจ่าง ๑ ละ 1 ต้น หลังตัดชำยอดเป็นเวลา 45 วัน ได้ผลดังนี้ (ตารางที่ 2 ภาพที่ 2(ก) และภาพที่ 5)

จำนวนใบต่อยอดตัดชำ มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง โดยสวนลุงน้อยมีจำนวนใบมากที่สุดเท่ากับ 7.94 ใบ และไม่แตกต่างทางสถิติกับสวนลุงอู๋ และสวนศึกษาชาติ ซึ่งมีจำนวนใบเท่ากันเท่ากับ 6.83 ใบ แต่จำนวนใบแตกต่างทางสถิติกับสวนสมบัติ ซึ่งมีจำนวนใบเท่ากับ 6.28 ใบ

จำนวนราก มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง โดยสวนศึกษาชาติมีจำนวนรากมากที่สุดเท่ากับ 12.34 เซนติเมตร และแตกต่างทางสถิติกับสวนสมบัติ สวนลุงน้อย และสวนลุงอู๋ ซึ่งมีจำนวนรากเท่ากับ 9.17, 8.83 และ 7.61 เซนติเมตรตามลำดับ

ความยาวราก ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ แต่สวนสมบัติมีความยาวรากมากที่สุดเท่ากับ 3.3 เซนติเมตร และรองลงไป คือ สวนศึกษาชาติ สวนลุงอู๋ และสวนลุงน้อย ซึ่งมีความยาวรากเท่ากับ 3.07, 2.79 และ 2.71 เซนติเมตรตามลำดับ

สายพันธุ์เฮงเฮง มีลักษณะเด่นประจำพันธุ์ คือ รูปทรงใบเหมือนใบโพธิ์ ปลายใบแหลม สีด้านบนใบก่อนตัดยอดขำมีพื้นเขียว(G 139 A) ต่างชมพู(RP 60 A) เส้นกลางใบชมพู(RP 60 A) ส่วนสีด้านล่างใบมีพื้นเขียวอ่อน (G 139 B) ต่างชมพูอ่อน(RP 60 C) เส้นกลางใบเขียวอ่อน(G 139 B) และศึกษาเปรียบเทียบการตัดชำยอดด้วย จำนวนใบต่อยอดตัดชำ จำนวนราก และความยาวราก วางแผนการทดลองทางสถิติแบบสุ่มสมบูรณ์ (CRD) ประกอบด้วย 4 ทรีตเมนต์(สวน) ๑ ละ 3 ช้ำ(ถุง) ๑ ละ 6 กระจ่าง ๑ ละ 1 ต้น หลังตัดชำยอดเป็นเวลา 45 วัน ได้ผลดังนี้(ตารางที่ 2 ภาพที่ 2(ข) และภาพที่ 6)

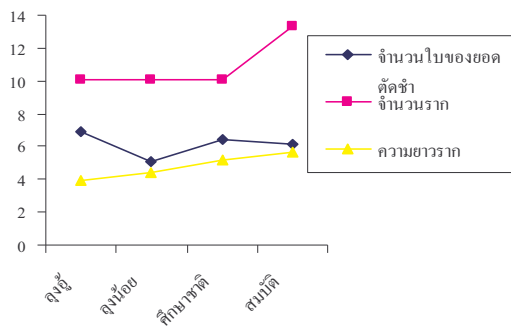
จำนวนต่อยอดตัดชำ มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง โดยสวนลุงอู๋มีจำนวนใบมากที่สุดเท่ากับ 6.78 ใบ และไม่แตกต่างทางสถิติกับสวนลุงน้อยซึ่งมีจำนวนใบเท่ากับ 5.89 ใบ แต่จำนวนใบแตกต่างทางสถิติกับสวนศึกษาชาติ และสวนสมบัติ ซึ่งมีจำนวนใบเท่ากับ 5.28 และ 4.72 ใบ

จำนวนราก ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ โดยสวนศึกษาชาติมีจำนวนรากมากที่สุดเท่ากับ 9.46 เซนติเมตร และรองลงไป คือ สวนลุงน้อย สวนสมบัติ และสวนลุงอู๋ ซึ่งมีจำนวนราก เท่ากับ 9.44, 9.22 และ 9.01 เซนติเมตรตามลำดับ

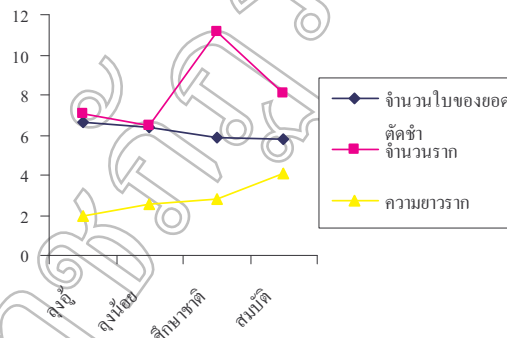
ความยาวราก ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ โดยสวนศึกษาชาติมีความยาวรากมากที่สุดเท่ากับ 3.27 เซนติเมตร และรองลงไป คือ สวนลุงอู๋ สวนสมบัติ และสวนลุงน้อย ซึ่งมีความยาวรากเท่ากับ 3.07, 3.05 และ 2.55 เซนติเมตรตามลำดับ

ตารางที่ 1 จำนวนใบของยอดตัดชำ จำนวนราก ความยาวรากของแก้วกาญจนาสายพันธุ์เพชรน้ำหนึ่ง และ สายพันธุ์มณีล้อมเพชร

Treatment (สวน)	สายพันธุ์เพชรน้ำหนึ่ง			สายพันธุ์มณีล้อมเพชร		
	จำนวนใบของ ยอดตัดชำ(ใบ)	จำนวนราก (ราก)	ความยาวราก (เซนติเมตร)	จำนวนใบของ ยอดตัดชำ(ใบ)	จำนวน ราก	ความยาวราก (เซนติเมตร)
สูงอยู่	6.89 A	10.11	3.94 B	6.67 A	7.06 B	1.97 B
สูงน้อย	5.05 B	10.1	4.44 AB	6.38 AB	6.5 B	2.54 B
ศึกษาชาติ	6.44 A	10.1	5.2 AB	5.89 B	11.17 A	2.84 B
สมบัติ	6.17 A	13.33	5.67 A	5.78 B	8.11 B	4.12 A
F-test	**	ns	**	*	*	**
LSD 0.05	0.5	3.82	0.9	0.65	2.63	0.75
LSD 0.01	0.73	5.57	1.3	0.94	3.83	1.09
% CV	4.32	18.21	9.9	5.56	17.01	9.9

(ก) สายพันธุ์เพชรน้ำหนึ่ง

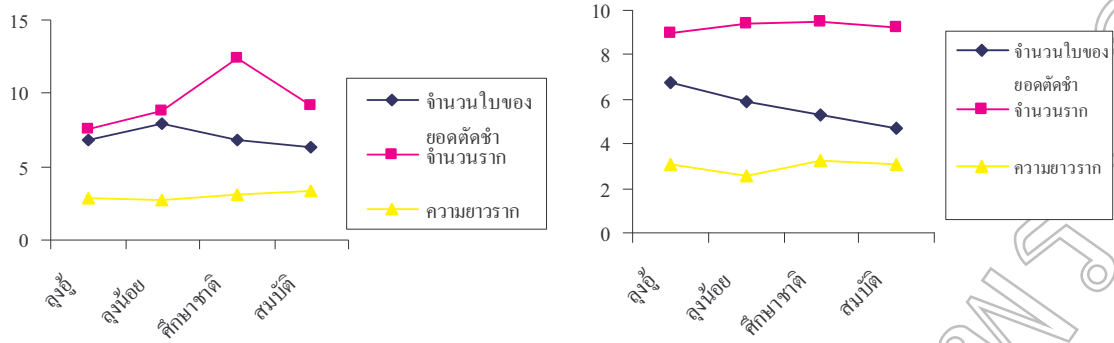

(ข) สายพันธุ์มณีล้อมเพชร

ภาพที่ 1 จำนวนใบของยอดตัดชำ จำนวนราก ความยาวรากของสายพันธุ์แก้วกาญจนา สายพันธุ์เพชรน้ำหนึ่ง และสายพันธุ์มณีล้อมเพชร

ตารางที่ 2 จำนวนใบของยอดตัดชำ จำนวนราก ความยาวรากของสายพันธุ์แก้วกาญจนา สายพันธุ์สยามออโรซ่า และสายพันธุ์เฮงเฮง

Treatment (สวน)	สายพันธุ์สยามออโรซ่า			สายพันธุ์เฮงเฮง		
	จำนวนใบของ ยอดตัดชำ(ใบ)	จำนวนราก (ราก)	ความยาวราก (เซนติเมตร)	จำนวนใบของ ยอดตัดชำ(ใบ)	จำนวนราก (ราก)	ความยาวราก (เซนติเมตร)
สูงอยู่	6.83 AB	7.61 B	2.79	6.78 A	9.01	3.07
สูงน้อย	7.94 A	8.83 B	2.71	5.89 AB	9.44	2.55
ศึกษาชาติ	6.83 AB	12.34 A	3.07	5.28 BC	9.46	3.27
สมบัติ	6.28 B	9.17 B	3.3	4.72 C	9.22	3.05
F-test	**	**	ns	**	ns	ns
LSD 0.05	0.8	2.18	0.93	0.63	1.71	0.76
LSD 0.01	1.16	3.18	1.35	0.92	2.49	1.11
% CV	6.05	9.08	16.6	5.93	9.87	13.53

(ก) ส่ายพันธุ์สยามออโรรา

(ข) ส่ายพันธุ์เฮงเฮงเฮง

ภาพที่ 2 จำนวนใบของยอดตัดชำ จำนวนราก ความยาวรากของส่ายพันธุ์แก้วกาญจนา ส่ายพันธุ์สยามออโรรา และ ส่ายพันธุ์เฮงเฮงเฮง

ภาพที่ 3 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้นและสีใบของแก้วกาญจนาส่ายพันธุ์เพชรน้ำหนึ่งหลังปักชำยอดเป็นเวลา 45 วัน

- 1, 2 และ 3 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนลุงอู่
- 4, 5 และ 6 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนลุงน้อย
- 7, 8 และ 9 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนศึกษาชาติ
- 10, 11 และ 12 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนสมบัติ

ภาพที่ 4 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของแก้วกาญจนาสายพันธุ์มณีล้อมเพชรหลังปักชำยอดเป็นเวลา 45 วัน

1, 2 และ 3 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนลุงอู่

4, 5 และ 6 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนลุงน้อย

7, 8 และ 9 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนศึกษาชาติ

10, 11 และ 12 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนสมบัติ

ภาพที่ 5 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของแก้วกาญจนาสายพันธุ์สยามออโรราหลังปักชำยอดเป็นเวลา 45 วัน

1, 2 และ 3 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนลุงอู่

4, 5 และ 6 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนลุงน้อย

7, 8 และ 9 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนศึกษาชาติ

10, 11 และ 12 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนสมบัติ

ภาพที่ 6 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของแก้วกาญจนาสายพันธุ์เฮงเฮงหลังปักชำยอดเป็นเวลา 45 วัน

1, 2 และ 3 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนลุงอู๋

4, 5 และ 6 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนลุงน้อย

7, 8 และ 9 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนศึกษาชาติ

10, 11 และ 12 จำนวนราก ความยาวราก จำนวนใบต่อต้น และสีใบของสวนสมบัติ

สรุปและอภิปรายผล

การตัดซ้ายยอดของสายพันธุ์เพชรน้ำหนึ่ง ควรใช้วิธีการขยายพันธุ์ตามสวนสมบัติ เนื่องจากมีจำนวนรากเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 13.33 ราก และความยาวรากเฉลี่ยมากที่สุด คือ 5.67 เซนติเมตร

การตัดซ้ายยอดของสายพันธุ์มณีล้อมเพชรควรใช้วิธีการขยายพันธุ์ตามสวนศึกษาชาติ เนื่องจากมีจำนวนรากเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 11.17 เซนติเมตร

การตัดซ้ายยอดของสายพันธุ์สยามออโรว่าควรใช้วิธีการขยายพันธุ์ตามสวนศึกษาชาติ เนื่องจากมีจำนวนใบต่อต้นตัดซ้าย และจำนวนรากเฉลี่ยมากที่สุด

การตัดซ้ายยอดของสายพันธุ์เฮงเฮงควรใช้วิธีการขยายพันธุ์ตามสวนศึกษาชาติ เนื่องจากมีจำนวนรากเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 12.34 ราก และความยาวรากเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.07 เซนติเมตร

จึงกล่าวได้ว่า การตัดซ้ายยอดของแก้วกาญจนาทั้ง 4 สายพันธุ์ ควรใช้วิธีการขยายพันธุ์ของสวนสมบัติและสวนศึกษาชาติ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2551. รายงานผลการปฏิบัติงานปี 2551

ณญ ณัฐจักร์. 2549. **อโกลนีมา ชูเปอร์สตาร์เบอร์ 1 แห่งไม้ประดับ**. กรุงเทพมหานคร: กู๊ดมอร์นิ่ง.

ธนบุตร ปิยะพันธุ์. 2543. **อโกลนีมา**. กรุงเทพมหานคร: บ้านและสวน.

วชิรพงศ์ หวลบุตรดา. 2542. **อโกลนีมา**. กรุงเทพมหานคร: บ้านและสวน.

อรดี สหวัชรินทร์. 2551. **อโกลนีมา**. กรุงเทพมหานคร: บ้านและสวน.

**การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
“ระบบนิเวศป่าชายเลน” ชุมชนบ้านบางติบ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
(ชั้นป.4-6) โรงเรียนบ้านบางติบ**

**The Development of Training Program to Promote the Students' Environmental
conservation on “Mangroves Forest Ecosystem” of Banbangtib village for
Level 2 (grade 4-6) students at Banbangtib School**

ณาดยา เที้ยวแสวง

สาขาสังแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน พื้นที่ใช้สอยบริเวณศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางติบ ตำบลบางวัน อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ในเนื้อที่ 100 ไร่ พัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม“ระบบนิเวศป่าชายเลน” ชุมชนบ้านบางติบ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-6) โรงเรียนบ้านบางติบ เพื่อหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรมให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และเจตคติ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในท้องถิ่น และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

1. การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ได้ทำการศึกษาค่าดัชนีความสำคัญของพันธุ์ไม้ยืนต้นใน ป่าชายเลน และชนิดพันธุ์ไม้ยืนต้นในป่าชายเลน จากการศึกษาพบว่า ทำการสำรวจพันธุ์ไม้เพื่อหาดัชนีความสำคัญ พบว่า ต้นตาตุ่มทะเล มีค่าเท่ากับ 67.92 รองลงมาได้แก่ ต้นโกงกางใบเล็ก มีค่าเท่ากับ 45.94 และ ต้นแสมดำ มีค่าเท่ากับ 38.88ตามลำดับ ส่วนพันธุ์ไม้ที่มีค่าดัชนีความสำคัญน้อยที่สุด คือต้นหยีทะเล มีค่าเท่ากับ4.63 และพบพันธุ์ไม้ป่าชายเลนในพื้นที่ศึกษาจำนวน 15 ชนิด เป็นพืชป่าชายเลนที่แท้จริง ทั้งหมด ได้แก่ โกงกางใบเล็ก พังกาหัวสุมดอกแดง โปรงแดง โปรงขาว ถั่วขาว ตะบูนขาว ตะบูนดำ แสมดำ ตาตุ่มทะเล หงอนไก่ทะเล ลำพูทะเล ตีนเป็ดทะเล ฝาดดอกแดง หลุมพอทะเล และหยีทะเล

2. การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-6) โรงเรียน บ้านบางติบ จังหวัดพังงา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” ชุมชนบ้านบางติบ สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-6) โรงเรียนบ้านบางติบ ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่า t – test

3. ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศ ป่าชายเลน” ชุมชนบ้านบางติบ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-6) โรงเรียนบ้านบางติบ มีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และมีเจตคติ ในการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าชายเลนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจกิจกรรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” ในระดับดีมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

คำสำคัญ: การพัฒนา, โปรแกรมฝึกอบรม, การอนุรักษ์, ระบบนิเวศ

Abstract

The Development of Training Program to Promote the Students' Environmental conservation on “Mangroves Forest Ecosystem” of Banbangtib village for Level 2 (grade 4-6) students at Banbangtib School.

The purposes of this research were to develop the training program to promote the students' Environmental conservation on “Mangroves Forest Ecosystem” of the Level 2 (grade 4-6) students of Banbangtib school, to assess the effectiveness of the manual as well as the students' satisfaction on using the manual.

1. The scientific environment study in this research aimed to measure an index of importance of the perennial plant breeds and varieties of perennial plant breeds in the mangrove forests in this area. It was discovered that *Excoecaria agallocha* had the highest index of 67.92 %, followed by *Rhizophora apiculata* with an index of 45.94 % . There were fifteen types of the perennial plant breeds found in this survey area: *Avicennia officinalis*, *Rhizophora apiculata*, *Xylocarpus granatum*, *Xylocarpus moluccensis*, *Excoecaria agallocha*, *Bruguiera cylindrical*, *Bruguiera gymnorrhiza*, *Cerbera odollam*, *Ceriops decandra*, *Ceriops tagal*, *Derris India*, *Intsia bijuga*, *Heritiera littoralis*, *Sonneratia alba* and *Lumnitzera littorea*.

2. The environmental study: 30 students in level 2 (grade 4 – 6) of Banbangtib school were the sample which was selected by purposive sampling. The instruments used in this study were the environmental conservation promotion manual. The data were statistically analyzed by percentage, mean score and t-test.

3. The results of this study revealed that: The efficiency of the environmental conservation promotion manual was higher reliability at 95 percent. They could make the students gain higher knowledge and understanding, realize and positive attitude towards local mangroves forest conversation and also found that the students' satisfaction on environmental conservation promotion activities “Mangroves Forest Ecosystem” was at very good level according to the hypothesis.

Keyword: Development, Training Program, conservation, Ecosystem

บทนำ

ป่าชายเลนหรือป่าโกงกาง เป็นกลุ่มสังคมพืชและสัตว์ บริเวณชายฝั่งทะเลที่มีการขึ้นลงของน้ำ และพืชพรรณที่มีลักษณะเด่นในพื้นที่ชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ อ่าว ทะเลสาบ และเกาะ ที่มีน้ำทะเลท่วมถึง หรือเป็นพื้นที่น้ำกร่อยในประเทศแถบโซนร้อน (Tropical region) และกึ่งโซนร้อน (Sub-Tropical region) ป่าชายเลนของโลกจะพบใน 82 ประเทศ ประกอบด้วยประเทศในเขตร้อนอเมริกา 27 ประเทศ ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศลาตินอเมริกา เขตร้อนแอฟริกา จำนวน 25 ประเทศ ที่เหลืออีก 30 ประเทศ อยู่ในเขตร้อนเอเชียรวมถึงประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์และประเทศในหมู่เกาะแปซิฟิก (Pacific island) เช่น ปาปัวนิวกินี ฟิจิ เป็นต้น (สนิท อักษรแก้ว, 2542) ป่าชายเลนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่เอื้อประโยชน์แก่มนุษย์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น เป็นแหล่งไม้ใช้สอย เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย หลบภัย และอนุบาลสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นอาหารของมนุษย์ เป็นแนวป้องกันคลื่นลมและป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง เป็นต้น ประโยชน์ของป่าชายเลนมีมากมายนานัปการ และที่เห็นได้ชัดเจนที่ผ่านมาก็คือป่าชายเลนช่วยลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติ ดังเหตุการณ์ ภัยสึนามิ ที่เกิดขึ้นเมื่อ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 ทำให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของ ป่าชายเลน นอกจากนี้ป่าชายเลนยังมีความสำคัญด้านระบบนิเวศ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างสิ่งมีชีวิต (Organisms) กับสิ่งแวดล้อม (Environment) กล่าวคือ พืชพรรณธรรมชาติชนิดต่างๆ ได้รับพลังงานจากดวงอาทิตย์เพื่อใช้ในการสังเคราะห์แสง (Photosynthesis) ทำให้เกิดอินทรีย์วัตถุ และพลังงานที่ช่วยทำให้ต้นไม้เจริญเติบโต ก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ ส่วนเศษที่เหลือ เช่น กิ่ง ใบ เปลือก และเศษไม้ก็จะร่วงหล่นทับถมในท้องน้ำ เกิดการสลายตัวกลายเป็นธาตุอาหารแก่สิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก เช่น แบคทีเรีย เชื้อรา โปรโตซัว แพลงก์ตอนพืช และแพลงก์ตอนสัตว์ซึ่งเป็นพวกกินอินทรีย์วัตถุ (Detritus consumers) เป็นต้น เมื่อสิ่งมีชีวิตเหล่านี้เจริญเติบโตก็จะ เป็นอาหารของสิ่งมีชีวิตขนาดใหญ่ขึ้นตามระดับของอาหาร (Trophic Levels) เช่น กุ้ง หอย ปู และปลาขนาดเล็ก เมื่อสัตว์ที่มีโปรตีนเหล่านี้เติบโตขึ้นก็จะเป็นอาหารสำหรับสัตว์ที่มีขนาดใหญ่ไปอีก เช่น นก และสัตว์บกอื่นๆ รวมถึงมนุษย์

ซึ่งเป็นผู้บริโภคชั้นสูงสุดของการถ่ายทอดพลังงาน (Top carnivores) (สมชาย สกุลทัฬห, 2543) และเมื่อสิ่งมีชีวิตเหล่านี้ตายลง ก็จะถูกย่อยเป็นวัฏธรรดาอาหารแก่ต้นไม้ในป่าอีกทอดหนึ่งเกิดเป็นห่วงโซ่อาหาร (Food chain) ในระบบนิเวศ ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วระบบนิเวศจะมีความสมดุลในตัวเองแต่หากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใด ก็จะเป็นผลให้ระบบความสัมพันธ์นี้ขาดตอนลง (ธงชัย จารุพิพัฒน์, 2541) นอกจากนี้ป่าชายเลนยังมีคุณค่าด้านการท่องเที่ยวและการพักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญ อย่างยิ่ง เช่น อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะพีพี และอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม (สนธิ อักษรแก้ว, 2542)

ปัจจุบัน พบว่าป่าชายเลนจังหวัดพังงา มีอัตราการลดลงอย่างต่อเนื่องจากภัยธรรมชาติ เช่น พายุ สึนามิ ปรากฏการณ์กระแสน้ำอุ่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนแต่สิ่งเหล่านี้กระทบน้อยมากเมื่อเทียบกับผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การพัฒนาที่ไม่มีการควบคุม การรุกป่าทำลายพื้นที่ป่าชายเลน สาเหตุหลักที่ทำให้ป่าชายเลนเสื่อมโทรมมีผลมาจากการสัมปทานการทำไม้ การเลี้ยงกุ้ง การขยายตัวของชุมชนเมือง การสร้างท่าเทียบเรือ การตัดถนนผ่านป่าชายเลนและการลักลอบตัดไม้ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้จำนวนพื้นที่ป่าชายเลนของจังหวัดพังงา ที่มีอยู่ประมาณ 319,375 ไร่ในปี พ.ศ. 2518 ลดลงเหลือ 284,112.62 ไร่ ในปี พ.ศ 2543 (กรมป่าไม้, 2545) ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าชายเลนส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศชายฝั่ง ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลง และส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของสังคมมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันเป็นวงจร หากสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ไปด้วยประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน และพึ่งพาป่าชายเลนในการดำรงชีวิต ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ เกิดปัญหาการขาดรายได้ การว่างงาน ครอบครัวมีภาระหนี้สินจึงต้องหันไปลักลอบตัดไม้ กลายเป็นปัญหาเชื่อมโยงกันไม่จบสิ้น (อภิชัย เอกวนากุล, 2544) ความขัดแย้ง แย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง เป็นผลให้สังคมเกิดปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืน นำไปสู่ข้อสรุปผลการพัฒนาที่ผ่านมามีว่า “แม้เศรษฐกิจขยายตัวในระดับดี แต่สังคมมีปัญหาและการพัฒนาไม่ยั่งยืน”

ป่าชายเลนมีความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และทางด้านนิเวศวิทยา ป่าชายเลนยังช่วยป้องกันคลื่นลมพายุไม่ให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์และระบบนิเวศ ช่วยดักตะกอนสิ่งปฏิกูล และสารมลพิษต่างๆ จากบก ไม้ให้ไหลลงสู่ทะเล ช่วยให้มีการงอกตัวของแผ่นดิน เนื่องจากแนวป่าชายเลนขวางกั้นการไหลของน้ำ และป่าชายเลนยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำหลายชนิด เป็นที่วางไข่ เป็นแหล่งอาหารเพื่อการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำวัยอ่อน นับว่าเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2550)

โรงเรียนบ้านบางติบ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 ตำบลบางวัน อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดพังงา เปิดสอนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบหุบเขาและที่ราบชายฝั่ง ทางด้านตะวันตกมีป่าชายเลนเป็นแนวยาวขนานกับพื้นที่ชุมชน จากการศึกษาสภาพปัญหาทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตำบลพบว่าเดิมเคยมีการสัมปทานป่าไม้ชายเลน มีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าชายเลนเพื่อขาย และนำไปสร้างบ้าน ทำให้ปริมาณป่าชายเลนลดน้อยลงส่งผลให้สัตว์น้ำลดลงตามไปด้วย การให้ความรู้เรื่องระบบนิเวศป่าชายเลน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน และจัดกิจกรรมในโปรแกรมฝึกอบรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรในแต่ละช่วงชั้น ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเองตามหลักสูตรหรือกิจกรรมที่จัดไว้ในโปรแกรมฝึกอบรม จะเป็นโอกาสหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้ความรู้ สนุกกับการเรียน ตลอดจนยังเป็นการสร้างเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน และยังเป็นการตอบสนองแผนการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ทุกที่ ทุกเวลา จากธรรมชาติบริเวณโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีความสุข เป็นมนุษย์ที่ต้องการของสังคม และเป็นการตอบสนองความต้องการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องการให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดให้เยาวชนของชาติสามารถนำไปใช้ปฏิบัติตน สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องการให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดให้เยาวชนของชาติสามารถนำไปใช้ปฏิบัติตน สำหรับการศึกษา

ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ต่อไป เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ คนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ, 2545) ได้กำหนดวิธีการถ่ายทอดกระบวนการทางสิ่งแวดล้อมศึกษา ให้สอดคล้องและมาตรฐานการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมไว้ในสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน ด้วยการนำแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน ท้องถิ่น ใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ เจตคติและทักษะด้านต่างๆ มาจัดการ บำรุงรักษา ตลอดจนรู้จักการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนบ้านบางติบ ซึ่งเป็นปัญหาการบุกรุกทำลายป่าชายเลน ซึ่งเป็นผลทำให้ป่าชายเลนลดจำนวนลงมาแปรเปลี่ยน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องในเรื่องของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความตระหนักและเจตคติ ในคุณค่าของ ป่าชายเลน โดยการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้น ป.4-6) โรงเรียนบ้านบางติบ โดยใช้แหล่งเรียนรู้จากป่าชายเลนในชุมชน บ้านบางติบ เพื่อให้กลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านบางติบ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ ใกล้พื้นที่ป่าชายเลนที่มีปัญหาในการบุกรุกทำลาย ได้เกิดความตระหนัก และเจตคติที่ดีต่อการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในท้องถิ่นของตนเอง และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาเป็นทักษะที่ถูกต้อง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในท้องถิ่นให้คงอยู่และเกิดความผูกพันกับธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น เมื่อนักเรียนได้รับรู้ปัญหา และเข้าใจต่อระบบสิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลนชุมชนบ้านบางติบ ตำบลบางวัน อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา
2. เพื่อสร้างโปรแกรมฝึกอบรม และหาประสิทธิภาพของโปรแกรมที่มีเนื้อหาสาระและพัฒนากระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-6) โรงเรียนบ้านบางติบ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจกิจกรรมในโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-6) โรงเรียนบ้านบางติบ อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พี่ชที่พบในพื้นที่ศึกษาป่าชายเลน บริเวณพื้นที่ชุมชน บ้านบางติบ โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ในป่าชายเลน ศึกษาค่าดัชนีความสำคัญ โดยเลือกพื้นที่สำรวจและทำการจับพิกัดรอบบริเวณพื้นที่ศึกษาจำนวน 5 จุด วางแปลงตามแนว (transect line) โดยเริ่มวางแปลง ขนาด 10x10 ตารางเมตร ติดต่อกันเป็นแถบตลอดความยาวของแนว จากริมฝั่งคลองและลึกเข้าไปสู่แนวด้านในของป่าชายเลน จำนวน 5 แนว ทำการเก็บตัวอย่าง จำนวน 350 แปลง เพื่อใช้ในการศึกษาค่าดัชนีความสำคัญและชนิดพันธุ์ไม้ยืนต้นที่พบในบริเวณที่ทำการศึกษา บริเวณพื้นที่ใช้สอยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางติบ ในขอบเขตพื้นที่ 100 ไร่

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ และนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านบางติบอำเภอ คุระบุรี จังหวัดพังงา จำนวน 30 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดล้อม ดลับเมตร กล้องถ่ายรูป แผ่นป้ายหมายเลข ตารางบันทึกข้อมูลสำรวจพื้นที่ ตารางบันทึกชนิดไม้และขนาดความโตของต้นไม้ทุกต้น เทปวัดเส้นผ่าศูนย์กลาง ไม้ที่มีขีดบอกระยะความสูง หนังสือคู่มือพันธุ์ไม้ป่าชายเลน ในประเทศไทย (สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน, 2549) โปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” แบบทดสอบวัด

ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและเจตคติ และแบบประเมินความพึงพอใจในกิจกรรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” ในการทำกิจกรรม 6 กิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. โดยการวางแปลงตามแนว (transect line) โดยเริ่มวางแปลง ขนาด 10x10 ตารางเมตร ติดต่อกันเป็นแถบตลอดความยาวของแนว จากริมฝั่งคลองและลึกเข้าไปสุดแนวด้านในของป่าชายเลน จำนวน 5 แนว ทำการเก็บตัวอย่าง จำนวน 350 แปลง เพื่อใช้ในการศึกษาค่าดัชนีความสำคัญและชนิดพันธุ์ไม้ยืนต้นที่พบในบริเวณที่ทำการศึกษา และทำการจับพิกัดรอบบริเวณพื้นที่ศึกษาจำนวน 5 จุดสำรวจเก็บข้อมูลไม้ใหญ่ (tree) ในแปลงขนาด 10 x 10 เมตร ทำการวัดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ทำการวัดความสูงของต้นไม้ ทำการบันทึกข้อมูลชนิดไม้ ขนาดเส้นรอบวงที่ระดับความสูง 1.30 เมตร บันทึกลักษณะสภาพแวดล้อมทั่วไป ในแปลงสำรวจ นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสำคัญ (Importance Value Index : IVI)

2. ถ่ายภาพบันทึกข้อมูลทางสัณฐานวิทยาของพืชแต่ละชนิดที่พบในแปลงสำรวจ เพื่อความสะดวก ในการเปรียบเทียบชนิดพันธุ์จากหนังสือคู่มือพันธุ์ไม้ป่าชายเลนในประเทศไทย (สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน, 2549)

3. ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอใช้สถานที่และจัดกิจกรรมฝึกอบรมนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4. ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 วัน 2 คืน โดยทำแบบทดสอบก่อนใช้โปรแกรมฝึกอบรม ดำเนินการฝึกอบรมตามกิจกรรมในโปรแกรมฝึกอบรม นำเสนอ อภิปราย และสรุปกิจกรรม โดยใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริงในป่าชายเลน

5. หลังดำเนินการฝึกอบรมเสร็จสิ้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังใช้โปรแกรมฝึกอบรม และให้นักเรียนประเมินความพึงพอใจในการทำกิจกรรม

6. นำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ มาวิเคราะห์ โดยการ หาค่าเฉลี่ยของคะแนน (\bar{X}) แล้วทำการเปรียบเทียบค่าความแตกต่างของคะแนนก่อนการเรียนกับหลังการเรียน ด้วยค่าสถิติ t-test (t-test dependent) การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เพื่อหาค่าเฉลี่ย แบบประเมินจากกลุ่มทดลองใช้โปรแกรมการฝึกอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรม การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ โดยหาค่า t - test (t-test dependent) และค่าเฉลี่ยร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลค่าดัชนีความสำคัญของพันธุ์ไม้ในพื้นที่ศึกษา

2. การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิธีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

3. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและเจตคติ ก่อนและหลังการเรียน ใช้วิธีวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยของคะแนน (\bar{X}) 0 แล้วทำการเปรียบเทียบค่าความแตกต่างของคะแนนก่อน การเรียนกับหลังการเรียน ด้วยค่าสถิติ t-test (t-test dependent)

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ โดยหาค่า t - test (t-test dependent) จากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ จำนวน 20 ข้อ โดยข้อคำถามแบบปลายปิดให้เลือกคำตอบเดียวจาก 4 ตัวเลือก ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ด้านความตระหนักและเจตคติ จำนวน 10 ข้อ โดยคำถามแบบปลายปิด (Close - ended questions) ให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว จาก 5 ตัวเลือก คะแนน ที่ได้แบ่งเป็นค่าคะแนน 5 ระดับ

5. แบบประเมินประเมินความพึงพอใจกิจกรรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินแต่ละกิจกรรม ด้วยค่าเฉลี่ยร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ค่าดัชนีความสำคัญ (Important Value Index : IVI) เป็นการวิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ยรวมของการแสดงออกด้านนิเวศของพันธุ์ไม้ซึ่งได้จากการรวมค่าความถี่สัมพัทธ์ ความหนาแน่นสัมพัทธ์ และความเด่นสัมพัทธ์ของพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อเป็นตัวบ่งชี้การแบ่งเขตการขึ้นอยู่ของพันธุ์ไม้ในภาพรวมของพื้นที่ศึกษา ผลการเก็บข้อมูลและทำการศึกษ พบว่า พันธุ์ไม้ป่าชายเลนที่มีค่าดัชนีความสำคัญมากที่สุดคือ ต้นตาตุ่มทะเล มีค่าเท่ากับ 67.92

รองลงมาได้แก่ ต้นโกงกางใบเล็ก มีค่าเท่ากับ 45.94 และ ต้นแสมดำ มีค่าเท่ากับ 38.88 ตามลำดับ ส่วนพันธุ์ไม้ที่มีค่าดัชนีความสำคัญน้อยที่สุด คือต้นหยีทะเล มีค่าเท่ากับ 4.63 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในพื้นที่แห่งนี้มีพันธุ์ไม้ ตาตุ่มทะเล โกงกางใบเล็กและต้นแสมดำ เป็นพันธุ์ไม้เด่นของพื้นที่

2. ชนิดพันธุ์ไม้จากการสำรวจชนิดพันธุ์ไม้โดยวิธีการวางแปลงตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา พบจำนวนทั้งหมด 15 ชนิด ซึ่งจากการจำแนกประเภทพันธุ์ไม้และสถานภาพของพันธุ์ไม้ที่พบในพื้นที่ทำการศึกษาดูเปรียบเทียบจากหนังสือคู่มือพันธุ์ไม้ป่าชายเลนในประเทศไทย (สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน, 2549) พบว่าพันธุ์ไม้ที่พบทั้ง 15 ชนิด เป็นพืชป่าชายเลนที่แท้จริง (True mangrove species) ได้แก่ โกงกางใบเล็ก พังกาหัวสุมดอกแดง โปรงแดง โปรงขาว ถั่วขาว ตะบูนขาว ตะบูนดำ แสมดำ ตาตุ่มทะเล หงอนไก่ทะเล ลำพูทะเล ดินเบ็ดทะเล ฝาดดอกแดง หลุมพอทะเล และหยีทะเล

3. การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และเจตคติ ในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าชายเลนในท้องถิ่น โดยนำความรู้จากการสำรวจพันธุ์ไม้บริเวณศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางติบ ตำบลบางวัน อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของ ป่าชายเลนบ้านบางติบ มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ประกอบด้วย แบบฝึกหัดเรื่องความหมายของ ป่าชายเลน แบบฝึกหัดเรื่องพืชในป่าชายเลน มีวัตถุประสงค์ คือ นักเรียนบอกชื่อและลักษณะของพืชในป่าชายเลนได้ แบบฝึกหัดเรื่องสัตว์ในป่าชายเลน มีวัตถุประสงค์ คือ นักเรียนบอกชื่อและลักษณะของสัตว์ใน ป่าชายเลนได้อย่างถูกต้อง แบบฝึกหัดเรื่องสายใยอาหารในป่าชายเลน แบบฝึกหัดเรื่องประโยชน์ของ ป่าชายเลน แบบฝึกหัดเรื่องปัญหา ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาของป่าชายเลน มีวัตถุประสงค์ คือ นักเรียนสามารถบอกปัญหา ผลกระทบและแนวทางการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเบื้องต้นได้อย่างถูกต้อง

4. การประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในหัวข้อส่วนประกอบทั่วไปของกลุ่มมือ ส่วนของตัวอักษร ส่วนของรูปภาพ ส่วนของการนำเสนอเนื้อหา ผลการประเมิน พบว่าอยู่ในระดับดีมาก คือ รูปเล่มมีความสวยงาม ขนาดกะทัดรัดพกพาสะดวก เนื้อหามีความชัดเจนและเข้าใจง่าย การใช้รูปภาพประกอบการนำเสนอเนื้อหาน่าสนใจ สีเส้นสวยงามเหมาะสมกับวัย ของผู้เรียน

5. การหาคุณภาพของโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6)

จากการศึกษา ก่อนการเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่าการใช้โปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบ พบว่าหลังการเรียน นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

6. การทดสอบวัดความตระหนักและเจตคติของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการเรียนด้วยโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบ พบว่าการใช้โปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบ ในการฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่าง หลังดำเนินการฝึกอบรม นักเรียนมีความตระหนักและเจตคติเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

การประเมินความพึงพอใจกิจกรรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบโดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ประเมินผลปรากฏดังนี้ สรุปผลการประเมินความพึงพอใจกิจกรรมในโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบ จากกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม พบว่าอยู่ในระดับดีมาก โดยที่หัวข้อประเมินที่อยู่ในระดับดีมาก มากที่สุด คือ กิจกรรมก่อให้เกิดการเรียนรู้ความเหมาะสมของเวลา

ดังนั้น องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และโปรแกรมการให้ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาด้วยโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบ ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนัก และเจตคติ ที่ดีในการดูแลรักษาป่าชายเลนในท้องถิ่น และเกิดความห่วงใยต่อทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าชายเลนได้ถูกต้อง และพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจกิจกรรมในโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบ ในระดับดีมาก

สรุปและ อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” ชุมชนบ้านบางติบ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบ ผู้วิจัยได้ประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาค่าดัชนีความสำคัญ พบว่าพันธุ์ไม้เด่นในพื้นที่ป่าชายเลนบ้านบางติบ บริเวณพื้นที่ศึกษา เป็นไม้ตระกูลทะเล รองลงมาได้แก่โกกงกางใบเล็ก ซึ่งไม้ทั้ง 2 ชนิดพบในพื้นที่ที่มีดินที่ค่อนข้างแข็ง มีน้ำท่วมถึงเต็มพื้นที่ในช่วงเวลาน้ำเกิด ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณพื้นที่ดังกล่าวอยู่ใกล้พื้นที่ป่าบก พบพันธุ์ไม้ ป่าชายเลนที่แท้จริง จำนวนทั้งหมด 15 ชนิด ได้แก่ โกกงกางใบเล็ก พังกาหัวสุมดอกแดง โปรงแดง โปรงขาว ถั่วขาว ตะบูนขาว ตะบูนดำ แสมดำ ตาตุ่มทะเล หงอนไก่ทะเล ลำพูทะเล ตีนเป็ดทะเล ฝาดดอกแดง หลุมพอทะเล และหยีทะเล ซึ่งสอดคล้องกับ (สนิท อักษรแก้ว, 2542 : 57) กล่าวว่า ไม้ที่เด่นและเป็นชนิดที่สำคัญในป่าชายเลน ของประเทศไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในวงศ์ Rhizophoraceae โดยเฉพาะไม้ในสกุลโกกงกาง (*Rhizophora*) สกุลโปรง (*Ceriops*) และสกุลไม้ถั่ว (*Bruguiera*) และพันธุ์ไม้ในวงศ์ Sonneratiaceae ได้แก่ ไม้ในสกุลลำพู และลำแพน (*Sonneratia*) และพันธุ์ไม้วงศ์ Avicenniaceae ซึ่งประกอบไปด้วยไม้ในสกุลแสม (*Avicennia*) หลายชนิด นอกจากนี้พันธุ์ไม้ในวงศ์ Meliaceae ซึ่งประกอบไปด้วยไม้ในสกุลตะบูนและตะบัน (*Xylocarpus*) เป็นต้น

2. ผลการศึกษาการนำโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความสำคัญของระบบนิเวศจากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ซึ่งมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหา ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และจากการใช้โปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และเจตคติ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น มากกว่าก่อนได้รับการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสรุป ของการประชุมนานาชาติ ที่กรุงเบลเกรด ประเทศยูโกสลาเวีย พ.ศ. 2518 ที่กล่าวว่า ผลการเรียนจะก่อให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาและห่วงใยสิ่งแวดล้อม ทำให้มีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก เจตคติ การมีส่วนร่วม มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานร่วมกันเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมิให้เกิดขึ้นอีก

3. การดำเนินการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบ และผลการประเมินความพึงพอใจกิจกรรมจากกิจกรรมทั้ง 6.กิจกรรม พบว่าจากกิจกรรมต้นกล้าป่าชายเลน ซึ่งมีลักษณะคือให้นักเรียนทำกิจกรรมปลูกป่าชายเลนในท้องถิ่น พบว่า หัวข้อประเมินที่อยู่ในระดับดีมาก มากที่สุด คือ กิจกรรมก่อให้เกิดประโยชน์ ความเหมาะสมของเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ นวียา นันทพานิช (2543 : 104) ที่ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ในการหาแนวทางในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ร่วมกับบุคคลในท้องถิ่น ด้วยการร่วมลงมือปฏิบัติปลูกป่าชายเลนในท้องถิ่น จะส่งผลให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดี เกิดความตระหนัก และมีเจตคติที่ดีในการอนุรักษ์ ป่าชายเลนในท้องถิ่นของตนอย่างยั่งยืน

4. จากการประเมินโปรแกรมฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เมื่อนำไปใช้กลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านบางติบ ให้ความสนใจ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้เข้าเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และเจตคติ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น มากกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ คือหลังการ

เรียนด้วยโปรแกรมฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีนโยบายระดับกระทรวง กรม และจังหวัด สนับสนุนให้ใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนที่อยู่ใกล้พื้นที่ป่าชายเลน
2. ควรสนับสนุนให้มีศูนย์การเรียนรู้ด้านป่าชายเลนครอบคลุมทุกพื้นที่
3. โรงเรียนในพื้นที่ควรสนับสนุนให้เด็ก ๆ จัดกิจกรรมเพิ่มพื้นที่ป่าในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และควรบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ
4. ควรมีการจัดการฝึกอบรม ให้ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก เจตคติและส่งเสริม กวรมีส่วนร่วมในเรื่องระบบนิเวศป่าชายเลน ให้กับนักเรียนทุกช่วงชั้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำคู่มือฝึกอบรมด้านส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ระบบนิเวศป่าชายเลน” ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันออกไป เช่น นักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน หรือนักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกันไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสรุปในโอกาสต่อไป
2. ควรมีการพัฒนาการให้ความรู้เรื่อง “ระบบนิเวศป่าชายเลน” ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น พัฒนาเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์, พัฒนาเป็นโปรแกรมหรือการ์ตูนแอนิเมชัน เพื่อใช้เปรียบเทียบผลการวิจัย
3. ควรศึกษาวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยนี้ ในพื้นที่ศึกษาอื่นที่มีความแตกต่างกัน เช่น ป่าพรุ ป่าชายหาด ป่าดิบชื้น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2550. คู่มือการสำรวจทรัพยากรป่าชายเลน. กรุงเทพมหานคร : ส่วนอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมป่าไม้. 2545. พันธุ์ไม้ป่าชายเลนในประเทศไทย. สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้. กรุงเทพมหานคร.
- กรมป่าไม้. 2547. สถิติการป่าไม้ของประเทศไทย ปี 2547. สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้. กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2541. คู่มือปฏิบัติงานผู้นำสิ่งแวดล้อม และอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ดอกเบญจ.
- ชนพ แจ้งใจ. 2549. การอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตสงวนชีวมณฑลระนอง โดยใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนทุ่งหวาง จังหวัดระนอง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ธงชัย จารุพิพัฒน์. 2541. สถานการณ์ป่าชายเลนของประเทศไทยในช่วงระยะเวลา 35 ปี (พ.ศ.2504-2539). ส่วนวิเคราะห์ทรัพยากรป่าไม้ สำนักงานวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้.
- นวิยา นันทพานิช. 2543. การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

ยุพดี เสดพรธณ. 2544. **ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม**. สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยการณ ในพระบรมราชูปถัมภ์ .

ปทุมธานี: พิธิษฐการพิมพ์.

วิชัย เทียนน้อย. 2542. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์อักษรวัฒนา.

สมชาย สกุลทัฬ. 2543. **ชายฝั่งทะเล:นิเวศและการจัดการ**. ภูเก็ต: สถาบันราชภัฏภูเก็ต.

สนธิ อักษรแก้ว. 2542 . **การฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนเพื่อสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9**. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.

ส่วนบริหารจัดการป่าชายเลนที่ 2. 2551. **ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลน จังหวัดพังงา**. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, สงขลา : หาดใหญ่เบสท์เซลล์ส์แอนด์เซอร์วิส.

อภิชัย เอกวนากุล. 2544. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ป่าชายเลนจังหวัดระนอง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ผลของการไถกลบฟางและตอซังข้าวที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและ ผลผลิตของข้าว ในชุดดินบางเขน

Effect of straw and rice stubble incorporation for growth and yield of rice in Bang Khen soil series.

วันชัย ศรีเมฆ

สาขาเทคโนโลยีการจัดการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการไถกลบตอซังข้าวที่มีผลต่อผลผลิตของข้าวและคุณสมบัติทางเคมีอื่น ๆ หลังจากการไถกลบตอซังข้าวในชุดดินบางเขน ดำเนินการในพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 3 ตำบลสิงหนาท อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ข้าวเจ้าพันธุ์ กข 31 (ปทุมธานี 80) วางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ภายในบล็อก (Randomized Complete Block Design, RCBD) ประกอบด้วย 6 ตำรับการทดลอง จำนวน 4 ซ้ำ คือ ตำรับที่ 1 เป็นตำรับควบคุม (เผาฟางข้าวใส่ना 500 กิโลกรัม./ไร่ ตำรับที่ 2 ไม่เผาไม่ใส่ฟางข้าว 0 กก./ไร่ ตำรับที่ 3 ไถกลบฟางข้าว 500 กก./ไร่ ตำรับที่ 4 ไถกลบฟางข้าว 1,000 กิโลกรัม./ไร่ ตำรับที่ 5 ไถกลบฟางข้าว 1,500 กิโลกรัม./ไร่ ตำรับที่ 6 ไถกลบฟางข้าว 2,000 กิโลกรัม./ไร่

ผลการทดลองพบว่า ตำรับควบคุมมีคุณสมบัติทางเคมีของดินและผลผลิตต่ำกว่าทุกตำรับที่มีการไถกลบตอซังฟางข้าว การไถกลบตอซังฟางข้าวในอัตรา 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ มีผลทำให้ปริมาณอินทรีย์วัตถุเพิ่มขึ้นที่ 2.62 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งอยู่ในระดับสูงและมีปริมาณไนโตรเจนเพิ่มมากขึ้น 0.13 เปอร์เซ็นต์ การไถกลบตอซังฟางข้าวในอัตรา 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ มีผลทำให้การแตกกอและผลผลิตที่สูงแตกต่างทางสถิติ ($P < 0.05$) กล่าวคือ ความสูง ผลผลิต น้ำหนัก และจำนวนเมล็ดตีสุงที่สุดคือความสูงที่ 128.50 เซนติเมตร ผลผลิต 873.59 กิโลกรัมต่อไร่ น้ำหนัก 1,000 เมล็ด ที่ความชื้นไม่เกิน 14 เปอร์เซ็นต์ เท่ากับ 31.60 กรัม และจำนวนเมล็ดตีสุง 129.57 เมล็ดต่อรวง การไถกลบตอซังฟางข้าว 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ มีผลทำให้การแตกกอสูงสุดคือ 18.70 ต้นต่อกอ

คำสำคัญ : ฟางข้าว ข้าวเจ้าพันธุ์ กข 31 (ปทุมธานี 80)

Abstract

The research was the experiment of objective studying effect of down plow rice stubble for and yield of rice and chemical properties of soil after of down plow rice stubble in Bang Khen soil series variety Kor.Khor.31 (Pathumthani 80) in the area of Village No. 3, Singhanat Sub-district, Lat Bualuang District, Phranakhon Sri Ayutthaya Province. The Randomized Complete Block Design (RCBD) was the experimental design of the study consisting of 6 subexperiments and 4 replications such as 1st subexperiment was the control (fill 500 kg/rai of fire straw); 2nd subexperiment was no fire and no straw; was the straw plough 1,000 kg/rai; 5th subexperiment was the straw plough 1,500 kg/rai; and 6th subexperiment was the straw plough 2,000 kg/rai.

The result of the experiment found that the control group provided chemical property of soil and the production lower than all subexperiments. The straw plough 2,000 kg/rai effected to the soil has more organic matter 2.62% and more nitrogen at 0.13%. The straw plough 2,000 kg/rai effected to the rice put out branches and high production which was statistical significant difference ($p < 0.05$). That was the height, production, weight and amount of seed such as the height was 128.50 cm; the production was 873.59 kg/rai;

the weight was 1,000 seed has humidity not more than 14% equal 31.06 gm. The amount of seed was 129.57 seed/an ear of paddy. The straw plough 1,500 kg/rai effected to the maximum of rice put out branches was 18.70 stem/clump.

Keywords : Straw, Rice variety Kor.Khor.31 (Pathumthani 80)

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ปลูกข้าวเป็นพืชหลักเพื่อการบริโภค ทั้งภายในประเทศและส่งออกไปขายยังต่างประเทศ นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทย มีมูลค่าหลายพันล้านบาทต่อปี ข้าวจึงเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญ และเป็นประเทศไทยผู้ผลิตข้าวส่งออกเป็นอันดับที่ 1 ของโลก เพราะคุณภาพของข้าวไทยเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ ว่ามีรสชาติและคุณภาพดี แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ปลูกข้าวขาดความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อให้ดินคงสภาพอุดมสมบูรณ์ มีอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุอาหารเพียงพอสำหรับปลูกข้าว เพื่อผลผลิตจะได้เพิ่มมากขึ้นและคุณภาพดีคงเดิมหรือดีมากยิ่งขึ้น การที่จะส่งผลให้ได้ดังกล่าว ต้องมีวิธีการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินอย่างถูกวิธี ซึ่งต้องประหยัดและสะดวก เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติในนาได้ การใช้ต่อซังข้าวที่เหลือทิ้งในนา หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ไถกลบลงไปให้นาให้ถูกย่อยสลายกลายเป็นอินทรีย์วัตถุ เป็นปุ๋ยอินทรีย์แก่การปลูกข้าวในฤดูถัดไป แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักในเรื่องดังกล่าว กลับเผาต่อซังข้าวในนาทิ้ง ดังนั้นเพื่อชักจูงให้เกษตรกรเห็นคุณค่าของต่อซังข้าวในนาในลักษณะที่เป็นประโยชน์ ให้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ แนะนำให้ปลูกพืชปุ๋ยสด และไถกลบต่อซังข้าวในนาเพื่อการปรับปรุงบำรุงดินและเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน การทดลองวิจัยในเรื่องนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปส่งเสริมเกษตรกรในการทำนาได้ต่อไป

พื้นที่ที่ใช้ในการปลูกพืชในปัจจุบันส่วนใหญ่ เป็นดินที่มีระดับอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช โดยเฉพาะธาตุไนโตรเจนอยู่ในระดับต่ำถึงค่อนข้างต่ำ สาเหตุดังกล่าว เนื่องมาจาก การปลูกพืชชนิดเดียวติดต่อกันเป็นเวลานานในพื้นที่เดิม ในการเพาะปลูกต้องมีการเตรียมพื้นที่ทุกครั้ง ทำให้ระดับอินทรีย์วัตถุในดินลดลง พืชดังกล่าวต้องการ ธาตุไนโตรเจนเป็นปริมาณมากอีกด้วย เพื่อใช้ในการเจริญเติบโต การขาดการจัดการที่เหมาะสม เช่น มีการเคลื่อนย้ายต่อซัง หรือเศษของพืชออกไปจากพื้นที่ หรือทำการเผาทิ้งเป็นต้น มีผลทำให้ ดินมีอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืชอยู่ในระดับที่ต่ำ ส่งผลให้พืชได้ผลผลิตต่ำไปด้วย คุณสมบัติของอินทรีย์วัตถุที่มีต่อคุณสมบัติต่อคุณภาพของดิน ได้แก่ สมบัติทางฟิสิกส์ ทางเคมี ทางชีวภาพ และทางด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารในดินสำหรับพืช ซึ่งคุณสมบัติต่างๆ เหล่านี้จะมีผลการเจริญเติบโตของพืชทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนั้นปัญหาที่ ปุ๋ยเคมี มีราคาแพงและมีแนวโน้มที่ราคาจะสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงปริมาณการใช้ก็มีแนวโน้มสูงขึ้น จะเห็นได้จากปริมาณปุ๋ยไนโตรเจนที่ใช้ภายในประเทศเพิ่มขึ้นจาก 3,513,738.799 เมตริกตัน ในปี 2549 เป็น 3,950,711.439 เมตริกตัน ในปี 2550 (ฝ่ายปุ๋ยเคมี ส่วนใบอนุญาตและขึ้นทะเบียน สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร, 2550) แนวทางที่อาจจะช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีไนโตรเจนลง และการเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุให้แก่ดินก็คือการนำพืชตระกูลถั่วเข้ามาในระบบการปลูกพืชไม่ว่าเป็นการปลูกร่วมกับพืชหลัก หรือปลูกเป็นปุ๋ยพืชสดโดยตรง อันจะมีผลทำให้ผลผลิตของพืชหลักสูงขึ้น (Pookpadi, 1982) พืชตระกูลถั่วนอกจากเป็นพืชบำรุงดิน โดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แก่ดินแล้ว ยังเป็นพืชที่สามารถตรึงไนโตรเจนในอากาศ โดยแบคทีเรียสกุลไรโซเบียม (*Rhizobium* spp) ที่อาศัยอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันที่รากของพืช ซึ่งแบคทีเรียนี้ได้รับพลังงาน และสารอาหารจากพืชตระกูลถั่วมาใช้ในการเจริญเติบโต และในกระบวนการ การตรึงไนโตรเจน แบคทีเรียแต่ละชนิดจะมีความจำเพาะเจาะจงกับชนิดของพืชตระกูลถั่ว (Awonaike และคณะ, 1990)

ดินที่ดีมีตามหลักปฐพีวิทยา ต้องมีลักษณะดังนี้คือ เมื่อแบ่งส่วนประกอบของดินทั้งหมดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ ดินนั้นควรมีเนื้อดิน ที่เป็นอนินทรีย์วัตถุ (inorganic matter) 45 เปอร์เซ็นต์ อินทรีย์วัตถุ (organic matter) 5 เปอร์เซ็นต์ และมีอย่างละ 25 เปอร์เซ็นต์ คืออากาศและน้ำ ในกรณีของดินนาซึ่งต้องมีน้ำขังเกือบตลอดเวลาจะมีอากาศในดินน้อย ส่วนประกอบนี้จึงเป็น น้ำเกือบทั้งหมด การเผาต่อซังและฟางข้าวทิ้งไปจึงเป็นการทำลายโอกาสที่จะพัฒนาดินให้มีศักยภาพการผลิตที่ดีขึ้น ดินนาส่วนใหญ่มีอินทรีย์วัตถุในดินน้อยกว่า 2 เปอร์เซ็นต์ (พิสิฐ, 2549)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการไถกลบตอซังข้าวที่มีผลต่อผลผลิตของข้าว
2. เพื่อศึกษาคุณสมบัติทางเคมีอื่นๆ หลังจากการไถกลบตอซังข้าวในชุดดินบางเขน

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาการไถกลบตอซังข้าวเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวให้แก่ดินนาในชุดดินบางเขนทำการทดลอง ณ แปลงนา นายวิเชียร โชติเฉลิมพงษ์ หมู่ที่ 3 ตำบลสิงหนาท อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. อินทรีย์วัตถุ(Organic matter) หมายถึงสิ่งที่ได้จากการย่อยสลายของซากพืช ซากสัตว์ รวมถึงสิ่งขับถ่ายของมนุษย์และสัตว์ ขยะต่างๆ ไปจนถึงเซลล์จุลินทรีย์ที่ตายแล้ว อินทรีย์วัตถุเมื่อย่อยสลายต่อไปชั้นสุดท้ายจะได้ฮิวมัส อินทรีย์วัตถุเป็นองค์ประกอบหนึ่งในดินที่มีความสำคัญต่อการควบคุมสมบัติด้านต่างๆของดิน
2. ฟางข้าวหรือตอซังข้าว หมายถึง ต้นข้าวที่เกี่ยวแล้ว หรือ ต้นข้าวที่ถูกเกี่ยวเหลือแต่

วิธีดำเนินการวิจัย

วางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ภายในบล็อก (Randomized Complete Block Design ,RCBD) มี 6 สิ่งทดลอง (treatment) จำนวน 4 ซ้ำ ดังนี้คือ

1. แปลงควบคุม. (Check เผาฟางข้าวในนา	500	กก./ไร่)
2. ไม่เผาฟางข้าวไม่ใส่ฟางข้าว	-	
3. ไถกลบฟางข้าว	500	กก./ไร่
4. ไถกลบฟางข้าว	1,000	กก./ไร่
5. ไถกลบฟางข้าว	1,500	กก./ไร่
6. ไถกลบฟางข้าว	2,000	กก./ไร่

วัสดุอุปกรณ์

1. พันธุ์ข้าว กข 31 (ปทุมธานี 80)
2. ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ(สารเร่ง ซุปเปอร์ พด.2)
3. ปุ๋ยเคมี 16-20-0
4. ฟางข้าว หรือ ตอซังข้าว
5. เครื่องมือวิเคราะห์ดิน เช่น น้ำยา , เสียม , ถังพลาสติก , เครื่องอบ

แผนการทดลอง

แปลงย่อย 24 แปลง พื้นที่แปลงย่อยขนาด 4 x 4 เมตรใช้ระยะปลูก 25 x 25 เซนติเมตรระยะห่างระหว่างแปลง 50 เซนติเมตร

ขั้นตอนการดำเนินงาน

เลือกแปลงเกษตรกรที่อยู่ในชุดดินบางเขน คือ แปลงนาที่ทำการทดลองในนาเกษตรกร 5 ชื่อ นายวิเชียร โชติเฉลิมพงษ์ หมู่ที่ 3 บ้านหลวงประสิทธิ์ ตำบลสิงหนาท อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ก่อนทำการไถเตรียมดินในพื้นที่ทั้งหมด ได้เก็บตัวอย่างดินมาวิเคราะห์หาคุณสมบัติทางเคมี โดยสุ่มเก็บตัวอย่างดินที่ระดับที่ความลึก 0-15 เซนติเมตร
2. เตรียมแปลงทดลองโดยทำคันทนา แบ่งแปลงย่อยขนาด 4 x 4 เมตร คันทนาแบ่งแปลงกว้าง 50 เซนติเมตร จำนวน 4 ซ้ำ 24 แปลงย่อย แล้วนำเอาฟางข้าวตามอัตราแต่ละตำรับมาใส่กระจายให้ทั่ว ไถกลบแล้วสูบน้ำเข้า พร้อมใส่ปุ๋ยอินทรีย์น้ำในอัตรา 5 ลิตร/ไร่ ให้น้ำสูงประมาณ 15 ซม. หมักทิ้งไว้ประมาณ 15 วัน

3 เก็บตัวอย่างดินมาวิเคราะห์หาคุณสมบัติทางเคมีโดยสุ่มเก็บตัวที่ระดับที่ความลึก 0-15 เซนติเมตร หลังจากหมักฟางแล้ว 15 วัน

4. ทำการปักดำกล้าข้าว กข. 31 (ปทุมธานี 80) อายุกล้า 20 วัน โดยปักดำ 3 ต้น/จับ ระยะปักดำ 25 × 25 เซนติเมตร ให้ออกแรกห่างจากขอบแปลง 4 ด้าน เป็นระยะ 50 เซนติเมตร เมื่อข้าวอายุได้ 60 วันหลังจากปักดำ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 16-20-0 อัตรา 20 กก/ไร่

5. ดูแลรักษากำจัดวัชพืชและศัตรูพืชอื่นๆ เมื่อข้าวอายุได้ 90 วันหลังปักดำ ใส่ปุ๋ยอินทรีย์น้ำอัตรา 5 ลิตร/ไร่โดยหยดไประหว่างสุมน้ำเข้าแปลงทดลอง

6. เก็บเกี่ยวผลผลิต

7. เก็บตัวอย่างดินมาวิเคราะห์อีกครั้งหลังการเก็บเกี่ยว

8. จัดบันทึกตัวเลข เก็บข้อมูล

9. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยวิธี Analysis of Variance และหาค่าด้วยวิธี Duncan

แผนการดำเนินงาน

1. ระยะเวลาศึกษาวิจัย เริ่มตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม 2551 – กันยายน 2552

2. การเก็บตัวอย่างดิน เพื่อส่งไปวิเคราะห์โดย นำดินมาย่อยหรือทุบให้ละเอียด ไม่ผึ่งแดด เครื่องมือเครื่องใช้ต้องสะอาด ระวังอย่าให้มีสิ่งอื่นลงไปเจือปน แบ่งดินแต่ละตัวอย่างออกเป็นส่วนๆ แต่ละส่วนหนักประมาณหนึ่งกิโลกรัม เอาดินเพียงหนึ่งส่วนใส่ถุงพลาสติก เขียนรายละเอียดของดิน (ตามแบบฟอร์มที่แนบมาด้วย) ใส่ลงไปในถุงแล้วรัดปากถุงให้แน่นส่งตัวอย่างดินไปที่หน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กองวิเคราะห์ดินและน้ำ กรมพัฒนาที่ดิน หรือ กลุ่มวิเคราะห์ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

3. ดำเนินการวิเคราะห์ดินเพื่อหาค่า pH และค่าอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารต่างๆที่มีอยู่ในดินเช่นฟอสฟอรัส โพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์ ทำการไถกลบตอซังข้าวฟ่างข้าวในแปลงนา

4. ข้อมูลพืช วัดความสูงข้าวที่ระยะเก็บเกี่ยว นับจำนวนองค์ประกอบของผลผลิตคือ จำนวนต้นตอก จำนวนรวงตอก จำนวนเมล็ดตอรวง น้ำหนัก 1000 เมล็ด เปอร์เซ็นต์เมล็ดตอรวง ผลผลิตทั้งหมดกิโลกรัมต่อไร่

ตารางการดำเนินงาน

กิจกรรม	ตค.	พย.	ธค.	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.	มิย.	กค.	สค.	กย.
- คัดเลือกพื้นที่	↔											
- เตรียมแปลง		↔										
- เก็บตัวอย่างดิน		↔										
- ปักดำข้าว		↔										
- ดูแลรักษา			↔									
- เก็บเกี่ยว							↔					
- เก็บบันทึกข้อมูลพืช				↔								
- วิเคราะห์ข้อมูล								↔				
- เขียนรายงาน										↔		

ผลการวิเคราะห์คุณสมบัติของดิน

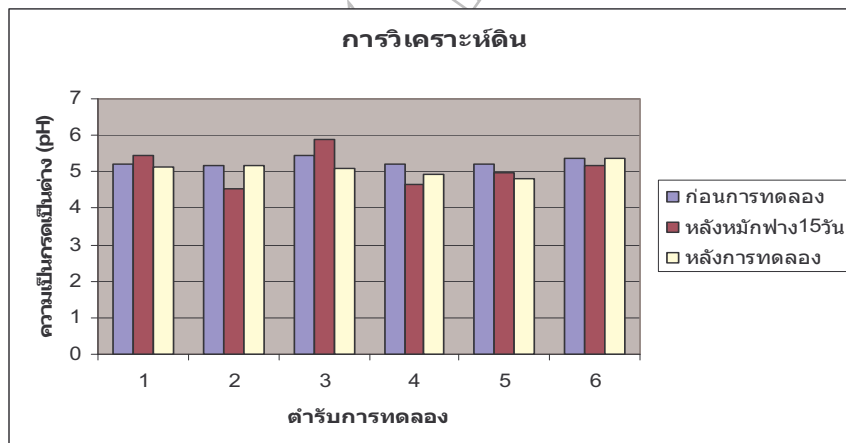
ความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (pH) ก่อนการทดลอง หลังไถกลบฟางข้าวหมักไว้ 15 วันและหลังการทดลอง
 ครั้งที่ 1 แปลงควบคุม ความเป็นกรดเป็นด่างของดินก่อนการทดลองมีค่า 5.30 หลังการเผาตอซังฟางข้าว 15 วัน มีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 5.50 c[หลังการทดลองมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 5.90 ส่วนครั้งที่ 2 ไม่เผาไม่ใส่ฟางข้าว ความเป็นกรดเป็นด่างของดินก่อนการทดลองมีค่า 5.47 หลังเตรียมแปลง 15 วัน มีค่าเป็น 5.57 หลังการทดลองมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 5.65 สำหรับครั้งที่ 3 ใส่ฟางข้าว 500 กิโลกรัมต่อไร่ความเป็นกรดเป็นด่างของดินก่อนการทดลองมีค่า 5.17 หลังไถ

กลบฟางข้าวหมักไว้ 15 วัน มีค่าเป็น 5.55 หลังการทดลองลดลงมีค่าเป็น 5.47 ส่วนตำรับที่ 4 ใส่ฟางข้าว 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ความเป็นกรดเป็นด่างของดินก่อนการทดลองมีค่า 5.17 หลังการไถกลบฟางข้าวแล้วหมักไว้ 15 วัน มีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 5.55 หลังการทดลองมีค่าลดลงเป็น 5.40 ตำรับที่ 5 ใส่ฟางข้าว 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ ความเป็นกรดเป็นด่างของดินก่อนการทดลองมีค่า 5.25 หลังการไถกลบฟางข้าวแล้วหมักไว้ 15 วัน มีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 5.50 หลังการทดลองมีค่าลดลงเป็น 5.40 ส่วนตำรับที่ 6 ใส่ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ ความเป็นกรดเป็นด่างของดินก่อนการทดลองมีค่า 5.15 หลังการไถกลบฟางข้าวแล้วหมักไว้ 15 วัน มีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 5.62 หลังการทดลองมีค่าลดลงเป็น 5.25

ในการทดลองครั้งนี้ได้มีการใส่ปุ๋ยหมักชีวภาพจากสารเร่ง พด. 2 ทุกตำรับเพื่อให้มีการย่อยสลายได้รวดเร็ว ยกเว้นตำรับที่ 1 ผลการวิเคราะห์ก่อนการทดลอง พบว่า ค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดินมีสภาพเป็นกรดจัด หลังการไถกลบฟางข้าวแล้วหมักไว้ 15 วัน พบว่าค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดินมีค่าเพิ่มขึ้น และหลังการทดลอง จะเห็นได้ว่าทุกตำรับการทดลองทำให้ดินเป็นกรดลดลง

ตาราง แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นกรดเป็นด่างของดินก่อนการทดลอง หลังการไถกลบฟางข้าวและหมักไว้ 15 วัน และหลังการทดลอง

ตำรับ การทดลอง	ความเป็นกรดเป็นด่าง (pH)		
	ก่อนการทดลอง	หลังหมักฟาง 15 วัน	หลังการทดลอง
1	5.30	5.50	5.90
2	5.47	5.75	5.65
3	5.17	5.55	5.47
4	5.15	5.60	5.45
5	5.25	5.55	5.40
6	5.15	5.62	5.25

ภาพ แสดงผลการวิเคราะห์ ความเป็นกรดเป็นด่างของดินก่อนการทดลอง ทดลอง หลังไถกลบฟางข้าว และหมักไว้ 15 วันและหลังการทดลอง

ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ก่อนการทดลอง หลังหมักฟาง และหลังการทดลอง

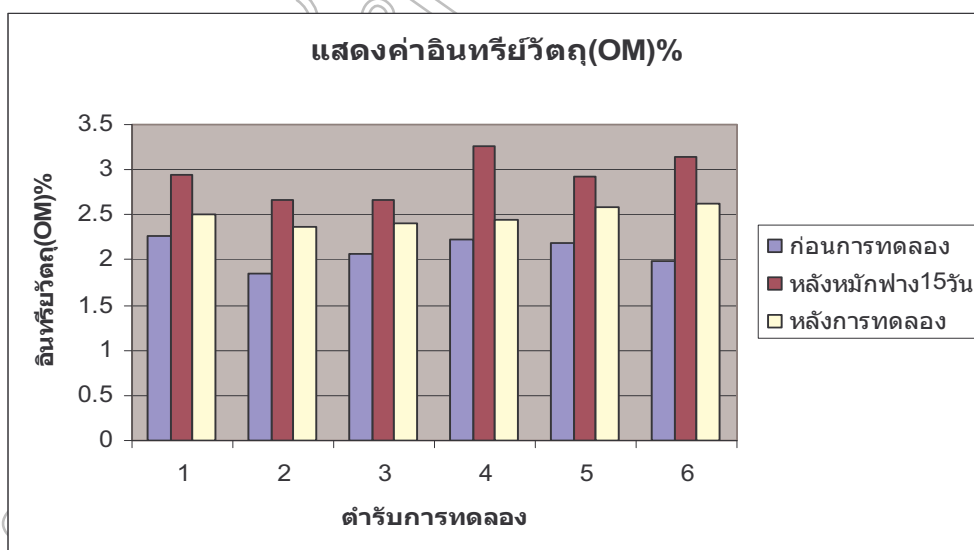
ตำรับที่ 1 แปลงควบคุม ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ในดิน ก่อนการทดลองมี 2.26 เปอร์เซ็นต์ หลังการเผาต่อ ฟางข้าว 15 วัน ปริมาณอินทรีย์วัตถุมีค่า 2.28 เปอร์เซ็นต์ หลังการทดลองมีค่าลดลงเป็น 1.89 เปอร์เซ็นต์ ส่วน ตำรับที่ 2 ไม่เผาไม่ใส่ฟางข้าว ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ในดิน ก่อนการทดลองมี 1.85 เปอร์เซ็นต์ หลังเตรียมแปลง 15 วัน มีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 2.67 เปอร์เซ็นต์ หลังการทดลองมีค่าลดลงเป็น 2.37 เปอร์เซ็นต์ ส่วน ตำรับที่ 3 ใส่ฟางข้าว 500

กิโกรัมต่อไร่ ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ในดิน ก่อนการทดลองมีค่า 2.07 เปอร์เซ็นต์ หลังไถกลบตอซังฟางข้าวหมักไว้ 15 วัน มีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 2.66 เปอร์เซ็นต์ หลังการทดลองมีค่าลดลงเป็น 2.41 เปอร์เซ็นต์ และตำรับที่ 4 ใส่ฟางข้าว 1,000 กิโกรัมต่อไร่ ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ในดิน ก่อนการทดลองมีค่า 2.23 เปอร์เซ็นต์ หลังไถกลบฟางข้าวหมักไว้ 15 วัน มีค่า เพิ่มขึ้นเป็น 3.26 เปอร์เซ็นต์ หลังการทดลองมีค่าลดลงเป็น 2.45 เปอร์เซ็นต์ ตำรับที่ 5 ใส่ฟางข้าว 1,500 กิโกรัมต่อไร่ ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ในดิน ก่อนการทดลองมีค่า 2.18 เปอร์เซ็นต์ หลังไถกลบฟางข้าวหมักไว้ 15 วัน มีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 2.92 เปอร์เซ็นต์ หลังการทดลองมีค่าลดลงเป็น 2.58 เปอร์เซ็นต์ และตำรับที่ 6 ใส่ฟางข้าว 2,000 กิโกรัมต่อไร่ ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ในดิน ก่อนการทดลองมีค่า 1.98 เปอร์เซ็นต์ หลังไถกลบฟางข้าวหมักไว้ 15 วัน มีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 3.14 เปอร์เซ็นต์ หลังการทดลองมีค่าลดลงเป็น 2.62 เปอร์เซ็นต์

ในการทดลองครั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ก่อนการทดลอง พบว่า มีปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) อยู่ในดิน ระดับปานกลาง หลังไถกลบฟางข้าวแล้วหมักไว้ 15 วัน พบว่ามีปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ในดิน อยู่ในระดับสูง และหลังการทดลองจะเห็นได้ว่าตำรับการทดลอง ที่ 2,3,4,5 มีปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ในดิน ลดลงอยู่ในระดับปานกลาง และตำรับที่ 6 มีปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ในดิน สูงมาก

ตาราง แสดงผลการวิเคราะห์ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ในดิน ก่อนการทดลอง หลังการไถกลบฟางข้าวหมักไว้ 15 วันและหลังการทดลอง

ตำรับ การทดลอง	อินทรีย์วัตถุ (OM) %		
	ก่อนการทดลอง	หลังหมักฟาง 15 วัน	หลังการทดลอง
1	2.26	2.94	2.51
2	1.85	2.67	2.37
3	2.07	2.66	2.41
4	2.23	3.26	2.45
5	2.18	2.92	2.58
6	1.98	3.14	2.62

ภาพ แสดงผลการวิเคราะห์ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ในดิน ก่อนการทดลอง หลังการไถกลบฟางข้าวหมักไว้ 15 วัน และหลังการทดลอง

500 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณไนโตรเจน (N)ในดิน ก่อนการทดลองมีค่าน้อยมาก หลังไถกลบฟางข้าวหมักไว้ 15 วันมีค่าน้อยมาก หลังการทดลองมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.12 % ตำรับที่ 4 ใส่ฟางข้าว 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณไนโตรเจน(N)ในดิน ก่อนการทดลอง มีค่าน้อยมาก หลังไถกลบฟางข้าวหมักไว้ 15 วัน มีค่าน้อยมาก หลังการทดลองมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.12% ตำรับที่ 5 ใส่ฟางข้าว 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณไนโตรเจน (N)ในดิน ก่อนการทดลองมีค่าน้อยมาก หลังไถกลบฟางข้าวหมักไว้ 15 วัน มีค่าน้อยมาก หลังการทดลองมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.12% และตำรับที่ 6 ใส่ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณไนโตรเจน(N)ในดิน ก่อนการทดลองมีค่าน้อยมาก หลังไถกลบฟางข้าวหมักไว้ 15 วัน มีค่าน้อยมาก หลังการทดลองเพิ่มขึ้นเป็น 0.13%

ในการทดลองครั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ก่อนการทดลอง พบว่า มีปริมาณไนโตรเจน (N)ในดิน น้อยมาก หลังไถกลบฟางข้าวแล้วหมักไว้ 15 วัน พบว่ามีปริมาณ (N)ในดิน น้อยมาก หลังการทดลองจะเห็นว่าทุกตำรับการทดลองมีปริมาณไนโตรเจนในดินเพิ่มขึ้น

การเจริญเติบโตของข้าว

ความสูง จากผลของการทดลอง หลังการเก็บเกี่ยว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ตำรับที่ 6 การใส่ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ มีผลทำให้ ความสูงของข้าวสูงสุดคือ 128.60 เซนติเมตร รองลงมาคือ ตำรับที่ 5 การใส่ฟางข้าว 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวมีความสูง 128.03 เซนติเมตร และตำรับที่ 4 ใส่ฟางข้าว 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ตำรับที่ 3 ใส่ฟางข้าว 500 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวมีความสูง 127.50 และ 124.80 เซนติเมตร ตามลำดับ ส่วนตำรับที่ 1 แปลงควบคุมให้ความสูงเฉลี่ยต่ำสุด 123.15 เซนติเมตร แสดงว่าตำรับที่ 2 การไม่เผาไม่ใส่ฟางข้าวไม่แตกต่างกับตำรับควบคุมทำให้ข้าวต้นเตี้ย แตกต่างไปจากตำรับที่ใส่ฟางข้าวด้วย แต่ตำรับที่ 6 การใส่ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ ให้ความสูงมากที่สุด

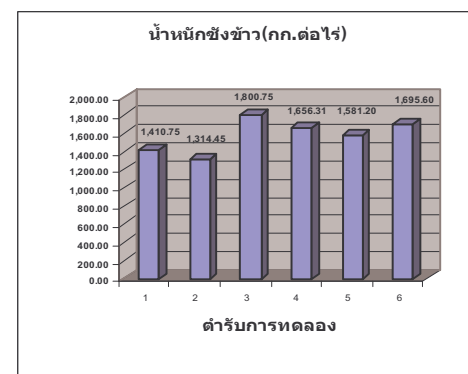
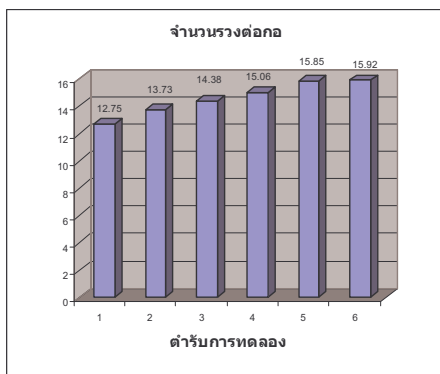
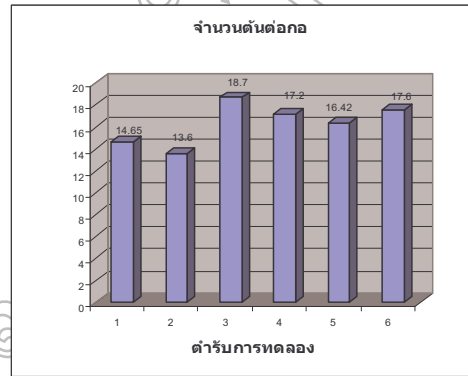
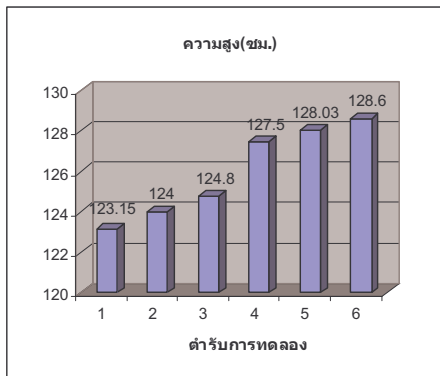
จำนวนต้นตอก จากผลการทดลองมีความแตกต่างทางสถิติ ($p > 0.05$) ตำรับที่ 5 การใส่ฟางข้าว 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ให้จำนวนต้นตอกสูงสุดคือ 18.70 ต้นตอก รองลงมาคือ ตำรับที่ 6 การใส่ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ให้จำนวนต้นตอก 17.60 ต้นตอกแต่ไม่แตกต่างกับการใส่ฟางข้าว 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ คือตำรับที่ 4 และการใส่ฟางข้าว 500 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวให้จำนวนต้นตอกเฉลี่ยเท่ากับ 17.20, 16.42 ต้นตอก ตามลำดับ ส่วนตำรับ 2 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) การไม่เผาไม่ใส่ฟางข้าวให้จำนวนต้นตอกต่ำสุดคือ 13.60 ต้นตอก ส่วนตำรับควบคุมมีความแตกต่างกับทุกตำรับการทดลองและให้จำนวนต้นตอกคือ 14.65 ต้นตอก

จำนวนรวงตอก จากผลการทดลอง ไม่มีความแตกต่างของสถิติ ($p > 0.05$) ตำรับที่ 6 การใส่ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ให้จำนวนรวงตอกสูงสุดคือ 15.92 รวงตอก รองลงมาคือ ตำรับที่ 5 การใส่ฟางข้าว 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ให้จำนวนรวงตอก 15.85 รวงตอก แต่ไม่แตกต่างกับการใส่ฟางข้าว 1,000 กิโลกรัมต่อไร่คือ ตำรับที่ 4 และ 3 กล่าวคือ ข้าวให้จำนวนรวงตอก เฉลี่ยเท่ากับ 15.06 และ 14.38 รวงตอก ตามลำดับ แสดงว่า การใส่ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ ให้จำนวนรวงตอกสูงสุด ส่วนตำรับควบคุมมีความแตกต่างกับทุกตำรับการทดลอง และให้จำนวนรวงตอกต่ำสุดคือ 12.75 รวงตอก

น้ำหนักแห้งตอซังข้าว จากผลการทดลอง ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($p > 0.05$) ตำรับที่ 3 การใส่ฟางข้าว 500 กิโลกรัมต่อไร่ให้น้ำหนักแห้งตอซังข้าวสูงสุด คือ 1,800.75 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาคือ ตำรับที่ 6 การใส่ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนตำรับที่ 2 การไม่เผาไม่ใส่ฟางข้าวให้น้ำหนักตอซังข้าว เฉลี่ยต่ำสุดให้ กล่าวคือ ข้าวให้น้ำหนักตอซังเฉลี่ยเท่ากับ 1,314.45 กิโลกรัมต่อไร่ และตำรับที่ 1 ตำรับควบคุม 1,410.75 กิโลกรัมต่อไร่ ดังตารางข้างล่าง

ตาราง แสดงความสูง จำนวนต้นตอก จำนวนรวงตอก และน้ำหนักแห้งขังข้าว

ตำรับการทดลอง	ความสูง (ซม.)	จำนวนต้น/ กอ	จำนวนรวง/ กอ	น้ำหนักขังข้าว(กก/ ไร่)
1. เผาฟางข้าว 500 กิโลกรัม/ไร่	123.15	14.65	12.75	1,410.75
2. ไม่เผาไม่ใส่ฟางข้าว	124.00	13.60	13.73	1,314.45
3. ใส่ฟางข้าว 500 กิโลกรัม/ไร่	124.80	16.42	14.38	1,800.75
4. ใส่ฟางข้าว1,000กิโลกรัม/ไร่	127.50	17.20	15.06	1,656.31
5. ใส่ฟางข้าว 1,500 กิโลกรัม/ไร่	128.03	18.70	15.85	1,581.20
6. ใส่ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัม/ไร่	128.60	17.60	15.92	1,695.60
F	ns			
CV (%)	3.75	3.84	4.19	0.05

ภาพ แสดงผลการเจริญเติบโตของข้าว

องค์ประกอบของผลผลิต และผลผลิตทั้งหมด

จำนวนเมล็ดดีต่อรวง จากผลการทดลอง ไม่มีความแตกต่างทางสถิติในทุกตำรับการทดลอง ($p>0.05$) โดยพบว่า ตำรับที่ 6 การใส่ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ ทำให้ข้าวมีจำนวนเมล็ดดีเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 129.57 เมล็ดต่อรวง รองลงมาคือ ตำรับที่ 5,3 การใส่ฟางข้าว 1,500,500 กิโลกรัมต่อไร่ กล่าวคือ ข้าวให้จำนวนเมล็ดดีเฉลี่ยเท่ากับ 129.07 เมล็ดต่อรวง และ 127.49 เมล็ดต่อรวง ตามลำดับ แสดงว่า ไม่มีผลทำให้ข้าวมีเมล็ดดีต่อรวงแตกต่างกับการไม่เผาไม่ใส่ฟางข้าว และการใส่ฟางข้าว 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ การเผาฟางข้าว 500 กิโลกรัมต่อไร่ทำให้ข้าวมีจำนวนเมล็ดดีต่อรวงต่ำสุด คือ 121.17 เมล็ดต่อรวง

จำนวนเมล็ดลีบต่อรวง จากผลการทดลอง ไม่มีความแตกต่างทางสถิติในทุกตำรับการทดลอง ($p>0.05$) โดยพบว่า ตำรับที่ 5 การใส่ฟางข้าว 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ ให้จำนวนเมล็ดลีบเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 10.08 เมล็ดต่อรวง รองลงมาคือ ตำรับที่ 4 การใส่ฟางข้าว 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ และตำรับที่ 1 การเผาฟางข้าว 500 กิโลกรัมต่อไร่ มีจำนวนเมล็ดลีบเท่ากับ 8.90 และ 8.20 เมล็ดต่อรวง ตามลำดับ ส่วนตำรับที่ 3 การใส่ฟางข้าว 500 กิโลกรัมต่อไร่ ให้จำนวนเมล็ดลีบ เท่ากับ 7.75 เมล็ดต่อรวงและตำรับที่ 2 กับตำรับที่ 6 ให้จำนวนเมล็ดลีบเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากันคือ 7.33 เมล็ดต่อรวง

น้ำหนัก 1000 เมล็ด (กรัม) อบแห้งที่ความชื้น 14% จากผลของการทดลองไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ตำรับที่ 6 การใส่ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ ทำให้ข้าวมีน้ำหนักเมล็ดแห้งสูงสุด คือ 31.60 กรัม รองลงมาคือ ตำรับที่ 5 การใส่ฟางข้าว 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ และตำรับที่ 4 การใส่ฟางข้าว 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ กล่าวคือ ข้าวให้น้ำหนักเมล็ดแห้งหลังอบ 1,000 เมล็ด เฉลี่ยเท่ากับ 31.35 และ 31.12 กรัม ตามลำดับ ส่วนตำรับที่ 1 การเผาฟางข้าว 500 กิโลกรัมต่อไร่ทำให้น้ำหนักเมล็ดต่ำสุดคือ 30.32 กรัม

ผลผลิต จากผลของการทดลอง การใส่ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ และการใส่ฟางข้าว 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติกล่าวคือให้ผลผลิตข้าวเฉลี่ย 873.59 และ 870.60 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับแต่ในทุกตำรับการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) กับตำรับควบคุมกล่าวคือ ตำรับที่ 4 การใส่ฟางข้าว 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ให้ผลผลิตข้าวเฉลี่ยคือ 870.55 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาคือ ตำรับที่ 3 การใส่ฟางข้าว 500 กิโลกรัมต่อไร่ ให้ผลผลิต 869.80 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนตำรับควบคุมให้ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่ำสุดคือ 852.45 กิโลกรัมต่อไร่

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลการไถกลบตอซังข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่พบว่าปริมาณอินทรีย์ (OM) ในดินเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูงมาก คือ 3.14 % และปริมาณไนโตรเจน (N) ในดินเพิ่มขึ้นคือ 0.13 % การเจริญเติบโตและผลผลิตข้าวพันธุ์ กข 31 (ปทุมธานี 80) การไถกลบตอซังข้าว 2,000 กิโลกรัมต่อไร่มีผลทำให้ความสูงเฉลี่ยสูง คือ 128.60 เซนติเมตร จำนวนรวงต่อกอเฉลี่ยสูงสุด คือ 15.92 รวงตอกอ จำนวนเมล็ดลีบต่อรวง เฉลี่ยต่ำสุด คือ 7.33 เมล็ดต่อรวง น้ำหนัก 1,000 เมล็ดเฉลี่ยสูงสุดที่ความชื้น 14 % เท่ากับ 31.60 กรัม และ ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุด คือ 873.59 กิโลกรัม ต่อไร่ ส่วนเมล็ดดีต่อรวง ตำรับที่ 6 ไถกลบตอซัง ฟางข้าว 2,000 กิโลกรัม ให้เมล็ดดีเฉลี่ยสูงสุด 129.57 เมล็ด ต่อรวงและเมล็ดลีบต่อรวงเฉลี่ยต่ำสุด คือ 7.33 เมล็ดต่อรวง ตำรับควบคุมตำรับที่ 1 การเผาตอซังฟางข้าวมีผล ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตข้าวพันธุ์ กข 31 (ปทุมธานี 80)พบว่า ผลผลิตต่ำกว่าทุกตำรับที่มีการไถกลบตอซัง ฟางข้าว และยังทำให้ดินเสื่อมโทรมลง อินทรีย์วัตถุลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับตำรับที่มีการไถกลบตอซังฟางข้าว การไถกลบตอซังฟางข้าวอาจจะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่เหมาะสม ในการช่วยเพิ่มผลผลิตข้าว และลดรายจ่ายให้แก่เกษตรกรที่ทำนาได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรดำเนินการทดลองต่อเนื่อง เป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี และขนาดของแปลงทดลองควรเป็นแปลงที่มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อที่จะได้เห็นผลชัดเจน
2. ควรศึกษาการไถกลบตอซังข้าวเพื่อเพิ่มผลผลิต พันธุ์ข้าวต่างๆในชุดดินอื่นๆด้วย

เอกสารอ้างอิง

ชูติวัฒน์ วรรณสาย และ ดิเรก อินตาพรหม. 2540. ผลของการจัดการฟางข้าวต่อความอุดมสมบูรณ์
ของดินและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก. หน้า 30 – 35

ทวี.2541. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของข้าว.

นพรัตน์ ม่วงประเสริฐ และ วิทยา มะเสนา. 2533. การสูญเสียธาตุอาหารพืชจากการเผาฟางข้าว
ในนา วารสารแก่นเกษตร. ปีที่ 18. ฉบับที่ 3. คณะเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ขอนแก่น. หน้า 123- 127

ปรัชญา ชาญญาติ, ประชา นาคะประเวศ, พิทยากร ลิ้มทอง, ปรีดี ศิริรักษา, แหวตา วาสนานุกุล, สุภาพร จันรุ่งเรือง
และพันธ์พา ไชยานะ. 2534. น.157 – 164. ในรายงานผลการวิจัย การปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ
(2526 – 2532). กลุ่มอินทรีย์วัตถุและวัสดุเหลือใช้ กองอนุรักษ์ดินและน้ำ กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตร
และสหกรณ์กรุงเทพฯ. ฝ่ายปุ๋ยเคมี ส่วนไบโอเอนูชาติและขึ้นทะเบียน สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร.2550
พงษ์พันธ์ กาวิละ. 2551 การใช้ประโยชน์จากฟางข้าว เป็นวัสดุปรับปรุงดิน เพื่อการเกษตร ศูนย์สถิติการเกษตร.2537
สมฤทัย ตันเจริญ. 2545. อิทธิพลของการใส่ฟางข้าวร่วมกับปุ๋ยเคมีต่อการเปลี่ยนแปลงทางเคมีของดิน ผลผลิตและการ
ดูดใช้ธาตุอาหาร ของข้าวในดินชุดลพบุรีในสภาพน้ำขัง.วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
กรุงเทพฯ.106 น.

สถานีทดลองข้าวสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ฤดูนาปี (พ. ศ . 2541 – 2546)สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว
กรมการข้าว. 2549

สมฤทัย ตันเจริญ . 2545. อิทธิพลของการใส่ฟางข้าวร่วมกับปุ๋ยเคมีต่อการเปลี่ยนแปลง
ทางเคมีของดิน ผลผลิตและการดูดใช้ธาตุอาหารของข้าวที่ปลูกในดินเนื้อปูนชุดดิน
ลพบุรีในสภาพน้ำขัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.106 น.

สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว , 2550

อนันต์ พลธานี, วิทยา ตรีโลเกศ และ ชนิษฐา พรหมเสนา. 2548 การพัฒนาเทคโนโลยี

หญ้าแฝกกับความสามารถในการลดปริมาณตะกั่วในน้ำ

Vetiveria zizanioides -An Ultimate Approach for Lead Reduction in Waters

ธีรดา บุษปามาลา¹ ลักษณะ เบ็ญจวรรณ²

¹สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

²สถาบันวิจัยและพัฒนา กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จังหวัดนครปฐม

บทคัดย่อ

การตรวจพบสารตะกั่วในระดับสูงเกินมาตรฐาน (แหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3) ในคลองท่าไข่ซึ่งเป็นแหล่งน้ำดิบสำคัญของการประปาจังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้มีความพยายามหาแนวทางเพื่อลดปริมาณสารพิษในแหล่งน้ำนี้ การใช้พืชเพื่อการบำบัดน้ำนอกจากจะเป็นวิธีการที่ปลอดภัยกับมนุษย์และยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพและคัดเลือกพันธุ์หญ้าแฝกที่เหมาะสมต่อการบำบัดน้ำที่ปนเปื้อนโลหะหนักตะกั่ว โดยการทดลองปลูกหญ้าแฝก 3 พันธุ์ (พันธุ์พระราชทาน สุราษฎร์ธานีและศรีลังกา) ในน้ำที่เติมสารละลาย Lead nitrate ที่ระดับความเข้มข้น 0.1, 1 และ 10 mg/l เป็นเวลานาน 60 วัน ผลการทดลองพบว่าหญ้าแฝกพันธุ์ศรีลังกามีอัตราการเจริญเติบโต (ความสูงและน้ำหนักแห้ง) และความทนทานต่อโรคสูงสุด ขณะที่พันธุ์พระราชทานมีอัตราการเจริญเติบโตต่ำสุด นอกจากนี้หญ้าแฝกพันธุ์ศรีลังกายังสามารถสะสมโลหะหนักตะกั่วในน้ำได้สูงสุดโดยมีค่าการสะสมของตะกั่วในพืชเท่ากับ 5233 โดยปริมาณการสะสมของตะกั่วพบได้ทีรากมากกว่าลำต้นในทุกกลุ่มการทดลองทำให้ค่าการเคลื่อนย้ายตะกั่วจากรากสู่ลำต้นมีค่าต่ำในทุกกลุ่มการทดลอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหญ้าแฝกเป็นพืชที่ใช้วิธีการบำบัดตะกั่วที่เรียกว่า Biofiltration กล่าวคือหญ้าแฝกเป็นพืชที่ดูดซับและสะสมสารพิษที่มีอยู่ในน้ำไว้ที่รากเป็นส่วนใหญ่ซึ่งจะเป็นผลดีทั้งต่อพืชเองและต่อสัตว์ที่กินพืช (หญ้าแฝก) อีกด้วย

คำสำคัญ: หญ้าแฝก, ตะกั่ว, การสะสมในพืช, การเคลื่อนย้ายจากรากสู่ลำต้น

Abstract

The lead contamination found in Khlong Tah Kai, at which the main source of water supply in Chachoengsao, had drawn a public concern over the health of consumers. The phytoremediation to reduce the heavy metal in waters was proposed as it is human safe and environmentally friendly. The aim of this study was to investigate the capability of *Vetiveria zizanioides* on this purpose. Three vetiver genotypes including Phrarachatar, Suratthani and Srilanka were tested and planted in local water added with 0.1, 1, and 10 mg/l of lead nitrate solutions for 60 days. The vetiver grasses were evaluated its efficiency in terms of biomass, bioconcentration factor (BCF) and translocation factor (TF) every 30 days for 60 days. The results showed that the highest plant dry weight and height yielded in genotype Srilanka, while genotype Phrarachatar yielded the least. The highest BCF of lead tested in the water revealed in genotype Srilanka as high as 5233 as well. The lead found more in roots than in the shoots in every group. Thus, the TF is relatively low. The high and low values of the BCF and TF, respectively implied that the grasses potentially applied the biofiltration technique to remediate the lead in waters, so that the majority of lead remained in the roots. The benefit out of this was that the un-noticeable toxic effects of lead were slightly appeared at above-ground (stems and leaves) of the grasses. Also, it is rather safe for animals consuming the grasses as well.

Keywords: *Vetiveria zizanioides*, Lead, Biomass, Bioconcentration factor, Translocation factor

บทนำ

ตะกั่ว (Lead) เป็นโลหะหนักที่มีความเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตสูง เมื่อตะกั่วเข้าสู่ร่างกายสามารถทำลายอวัยวะภายในของมนุษย์ได้หลายระบบ เช่น ระบบทางเดินอาหาร ไต และระบบประสาทส่วนกลาง และหากได้รับสารตะกั่วเป็นเวลานานอาจทำให้ถึงตายได้ สำหรับในเด็ก (ต่ำกว่า 6 ปี) นั้นจะมีความเสี่ยงสูงต่อปัญหาของโลหิตจาง พัฒนาการช้า IQ ต่ำ สมาธิสั้น Hyperactivity ฯลฯ (US. EPA, 2000) การดูดซับสารพิษด้วยพืชหรือการบำบัดสารพิษด้วยพืช (Phytoremediation) เป็นวิธีการที่ได้รับความสนใจมากขึ้นตามลำดับเนื่องจากเป็นวิธีการที่ง่าย ประหยัด มีประสิทธิภาพ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กลไกในการบำบัดสารพิษของพืชนั้นเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่อาจเข้าใจอย่างถ่องแท้ อย่างไรก็ตามก็เชื่อว่ามีกลไกการทำงานที่สำคัญโดยการหลั่งสารที่มีสภาพเป็นกรดออกจากรากพืช เช่น กรดอินทรีย์ (Acetic acid และ Succinate), Phytochelatins, กรดอะมิโน (Histidine) ทำให้บริเวณ Rhizosphere มีสภาพเป็นกรดซึ่งช่วยให้สารพิษ (โลหะหนัก) เป็นอิสระ เกิดการเคลื่อนที่และถูกดูดซับเข้าสู่พืชผ่านเยื่อหุ้มพลาสมาในรากของพืชได้มากขึ้น อีกทั้ง สารต่างๆ เหล่านี้ยังเป็นอาหารที่ดีให้กับจุลินทรีย์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณ Rhizosphere การเพิ่มขึ้นของจุลินทรีย์เหล่านี้มีส่วนช่วยให้การบำบัดสารพิษเป็นไปได้ดีขึ้นด้วย (Cieslinski และคณะ, 1998, Yang และคณะ, 2005 และ Shah, 2007) วิธีการที่พืชใช้ในการบำบัดสารพิษอาจแบ่งออกได้เป็น 1) Phytoextraction – การที่พืชดูดซับและสะสมสารพิษไว้ที่ส่วนเหนือดินที่จะถูกเก็บเกี่ยวออกจากพื้นที่ต่อไป 2) Phytofiltration – รากพืชดูดซับและสะสมสารพิษไว้ที่ส่วนรากโดยอาศัยกลไกทางเคมีและฟิสิกส์เคมี เช่น Chemisorption, Complexation, Ion exchange, Microprecipitation, Hydroxide condensation onto the biosurface และ Surface adsorption 3) Phytostabilization – รากพืชหลั่งสารยับยั้งการเคลื่อนที่ของสารพิษในดิน 4) Phytovolatilization – พืชดูดซับสารพิษที่เดิมอยู่ในรูปของแข็งหรือของเหลวแล้วเปลี่ยนให้เป็นสารที่ระเหยได้ (ซึ่งมักมีพิษน้อยลง) และปลดปล่อยออกทางใบ 5) Phytodegradation – พืชช่วยให้จุลินทรีย์ที่อยู่ในดินย่อยสลายสารพิษ 6) Phytotransformation – พืชเปลี่ยนรูปของสารพิษ (ที่เป็นสารอินทรีย์) ที่ดูดซับเข้าไปให้มีพิษน้อยลง และ 7) Removal of aerial contaminants – พืชดูดซับสารพิษที่อยู่ในอากาศเข้าทางปากใบของพืช (Padmavathiamma และคณะ, 2007) ประสิทธิภาพของการบำบัดของพืชยังขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ชนิดและปริมาณของสารพิษ ปริมาณสารอินทรีย์ คุณสมบัติของดิน/น้ำในด้านความเป็นกรด-ด่างและความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุ (Cation Exchange Capability, CEC) ของดิน/น้ำ และความสามารถในการบำบัดสารพิษของพืช ซึ่งพืชแต่ละชนิดมีความทนทานและสามารถดูดซับ ลำเลียง สะสมหรือลดพิษได้แตกต่างกัน นั่นคือการคัดเลือกพืชที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อการบำบัดสารพิษแต่ละชนิดจึงมีความสำคัญและจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งหากแผ่นหอมหรือแผ่นกลุ่มมีชื่อทางวิทยาศาสตร์แต่เดิมว่า *Vetiveria zizanioides* (L.) Nash. แต่ในปัจจุบันได้ถูกเปลี่ยนมาเป็น *Chrysopogon zizanioides* (L.) Roberty (Truong และคณะ, 2008) อย่างไรก็ตาม กล้วย้าแผ่นยังคงเป็นที่รู้จักกันในชื่อเดิมมากกว่า กล้วย้าแผ่นหอมเป็นพืชล้มลุกที่เจริญเติบโตได้ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายมีความทนทานต่อความร้อน แสงแดดและความหนาวเย็น กล่าวคือ สามารถเติบโตได้ภายใต้อุณหภูมิตั้งแต่ -14 °C ถึง 55 °C และ pH ระหว่าง 3.3-12.5 (Truong และคณะ, 2008) เป็นพืชที่เจริญเติบโตเร็วและมีมวลชีวภาพสูง อีกทั้งยังมีลักษณะทางพฤกษศาสตร์ที่พิเศษหลายประการเช่น ลำต้นที่ตั้งตรงสามารถช่วยชะลอความเร็วของน้ำและทำให้เกิดการสะสมของดินตะกอน ระบบรากที่ยาวและสานกันแน่น สามารถชอนไชได้เป็นวงกว้าง สามารถช่วยอุ้มน้ำและดูดซับแร่ธาตุหรือสารอาหารได้เป็นอย่างดี และภายใต้สภาวะที่เหมาะสมของระบบรากกล้วย้าแผ่นนี้ยังช่วยเพิ่มปริมาณจุลินทรีย์บริเวณ Rhizosphere อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดูดซับสารอาหารตลอดจนสารพิษได้ดียิ่งขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย ความสามารถในการดูดซับสารพิษหรือโลหะหนักและการทนทานต่อสภาวะแวดล้อมนั้นมีความแตกต่างกันในพืชและ/หรือกล้วย้าแผ่นแต่ละชนิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินการเจริญเติบโตและความสามารถในการดูดซับและสะสมตะกั่วในรากและลำต้นของกล้วย้าแผ่นพันธุ์พระราชทาน สุราษฎร์ธานีและศรีลังกา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การเตรียมหญ้าแฝก

ทำการปลูกกล้าหญ้าแฝกทั้ง 3 พันธุ์ คือ สุราษฎร์ธานี พระราชทานและศรีลังกาในเรือนเพาะชำ จนอายุได้ 3 เดือน (โดยประมาณ) และสมบูรณ์ดีพอแล้วจึงได้คัดเลือกต้นที่มีขนาดใกล้เคียงกันนำมาใช้ในการทดลองนี้ โดยตัดให้หญ้าแฝกมีความยาวลำต้นและรากเท่ากับ 30 และ 10 เซนติเมตรตามลำดับ ซึ่งหญ้าแฝกทั้ง 3 พันธุ์มีลักษณะเด่นทางพฤกษศาสตร์ที่แตกต่างกันดังนี้ คือ

พันธุ์สุราษฎร์ธานี มีใบค่อนข้างพอม (กว้าง ~0.5-0.7 เซนติเมตร) และบาง มีสีเขียวอ่อน ลำต้นไม่สูงมาก

พันธุ์พระราชทาน มีใบพอมยาว (กว้าง ~0.5-0.7 เซนติเมตร) สีเขียวเข้มและหนา (สีเข้มและหนากว่าสุราษฎร์ธานี) หน่อขนาดเล็ก (เล็กกว่าสุราษฎร์ธานี)

พันธุ์ศรีลังกา ใบมีลักษณะใหญ่ (กว้าง ~0.8-1.0 เซนติเมตร) และหนา (ใหญ่และหนากว่าสุราษฎร์ธานีและพระราชทาน) มีสีเขียวเข้ม ลำต้นสูง หน่อมีขนาดใหญ่กว่าพระราชทานและมีสีม่วงแดง (อ่อน)

การทดลองการบำบัดน้ำของหญ้าแฝก

1. การทดลอง

ทำการปลูกหญ้าแฝกทั้ง 3 พันธุ์ในกระถางน้ำพลาสติกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 12 นิ้ว (โดยประมาณ) โดยใส่ น้ำที่เติมสารละลาย Lead nitrate ความเข้มข้น 0.1, 1 และ 10 mg/l และวางในเรือนปลูก (In-house) เพื่อป้องกันน้ำ (ฝน) ไหลลงกระถางทดลองที่อาจทำให้ความเข้มข้นของสารละลายเปลี่ยนแปลงไป และตรวจวัดระดับน้ำทุกวันตลอดระยะเวลา 60 วันของการศึกษานี้

2) การประเมินการเจริญเติบโตและการสะสมปริมาณโลหะหนักตะกั่วในหญ้าแฝก

ทำการประเมินการเจริญเติบโตของกลุ่มทดลองเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมโดยพิจารณาจากความสูงของลำต้น จำนวนหน่อ/กอ เส้นผ่านศูนย์กลางกอ น้ำหนักแห้งของพืช/กอ และการสะสมปริมาณโลหะหนักตะกั่วในหญ้าแฝก แต่ละพันธุ์และในน้ำหลังปลูกได้ 30 และ 60 วันการตรวจวัดปริมาณตะกั่วในน้ำและหญ้าแฝก (ในลำต้น และในราก) ทั้งก่อนการทดลองและเมื่อครบ 30, 60 วันของการทดลอง ด้วย Flame Atomic Absorption Spectrometer (In House Method WI-HE-504-1 Based on Standard Method of Examination of Water and Wastewater, APHA, 20th edn, part 3111B (APHA, 1999)

ผลการวิจัย

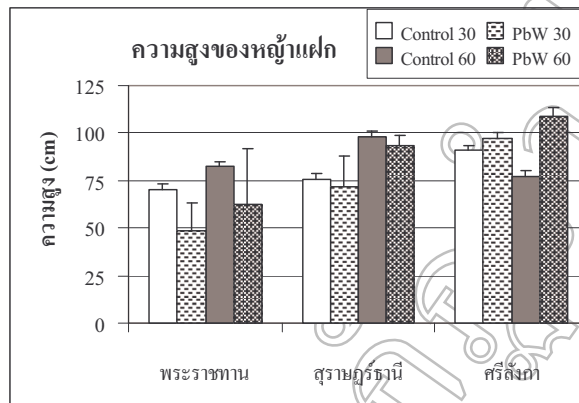
การเจริญเติบโตของหญ้าแฝก

จากการทดลองปลูกหญ้าแฝกทั้งสามพันธุ์นี้ในสารละลาย Lead nitrate เป็นเวลา 60 วัน พบว่าหญ้าแฝกพันธุ์ศรีลังกาและสุราษฎร์ธานีมีความสูงและขนาดน้ำหนักลำต้นสูงกว่าพันธุ์พระราชทานในทุกๆระดับความเข้มข้นของสารละลายตะกั่ว โดยความสูงและน้ำหนักเฉลี่ยสูงสุดพบได้ในพันธุ์ศรีลังกา (108.7 เซนติเมตรและ 9.7 กรัมตามลำดับ) ในขณะที่พันธุ์พระราชทานมีความสูงและน้ำหนักเฉลี่ยต่ำสุด (62.7 เซนติเมตรและ 5.8 กรัมตามลำดับ) (ตารางที่ 1 และภาพที่ 1, 2) หญ้าแฝกพันธุ์ศรีลังกายังแสดงความแข็งแรงและสมบูรณ์และทนทานต่อตะกั่วได้มากกว่า รองลงมาคือพันธุ์สุราษฎร์ธานีที่เจริญเติบโตได้ช้ากว่าและพบโรคจากเพลี้ยแป้งประปราย ส่วนพันธุ์พระราชทานนั้นพบมีเพลี้ยแป้งระบาดที่ลำต้นและใบอยู่ค่อนข้างมากโดยเฉพาะหลังจากปลูกไปได้นาน 30 วันทำให้ลำต้นค่อนข้างเล็ก

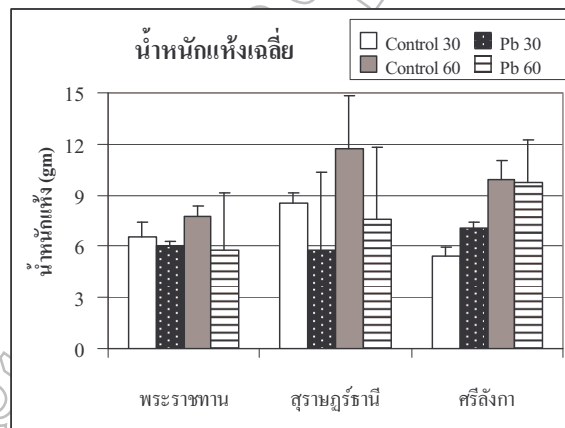
ตารางที่ 1 ความสูงและน้ำหนักแห้งเฉลี่ยของหญ้าแฝกพันธุ์พระราชทาน สุราษฎร์ธานีและศรีลังกาเมื่อปลูกในสารละลายตะกั่วเป็นเวลา 60 วันเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม

หญ้าแฝก	ความสูง (cm)				น้ำหนักแห้ง (gm)			
	Control ($\bar{x} \pm SD$)		Pb ($\bar{x} \pm SD$)		Control ($\bar{x} \pm SD$)		Pb ($\bar{x} \pm SD$)	
	Day 30	Day 60	Day 30	Day 60	Day 30	Day 60	Day 30	Day 60
1	70.7 ± 2.5	82.6 ± 2.6	48.5 ± 15.4	62.7 ± 29.9	6.5 ± 0.8	7.8 ± 0.5	6 ± 0.3	5.8 ± 3.3
2	75.9 ± 2.1	98.1 ± 2.6	72.1 ± 16.6	93.6 ± 5.9	8.5 ± 0.6	11.7 ± 3.1	5.7 ± 4.6	7.6 ± 4.2
3	91.3 ± 2.6	76.8 ± 3.4	97.2 ± 3.0	108.7 ± 5.8	5.4 ± 0.5	9.9 ± 1.2	7.1 ± 0.3	9.7 ± 2.5

หมายเหตุ: หญ้าแฝก 1 = พันธุ์พระราชทาน หญ้าแฝก 2 = พันธุ์สุราษฎร์ธานี หญ้าแฝก 3 = พันธุ์ศรีลังกา

ภาพที่ 1 ความสูงเฉลี่ยของลำต้นหญ้าแฝกเมื่อปลูกในสารละลายตะกั่วใน 30 และ 60 วัน

ภาพที่ 2 น้ำหนักแห้งเฉลี่ยของหญ้าแฝกเมื่อปลูกในสารละลายตะกั่วใน 30 และ 60 วัน

การสะสมปริมาณโลหะหนักตะกั่วในหญ้าแฝก (Bioconcentration Factor, BCF)

หญ้าแฝกทั้ง 3 พันธุ์แสดงความสามารถในการดูดซับตะกั่วในพืชได้ดีและมีการสะสมไว้ในพืชในปริมาณค่อนข้างสูงตามระดับความเข้มข้นของสารละลายตะกั่ว กล่าวคือการสะสมของตะกั่วเพิ่มขึ้นเมื่อความเข้มข้นของตะกั่วเพิ่มขึ้น โดยการสะสมส่วนใหญ่อยู่บริเวณรากของหญ้าแฝก (ภาพที่ 3) และเมื่อพิจารณาระดับการสะสม (ตะกั่ว) ในพืช หรือ Bioconcentration factor (BCF) ที่คำนวณได้จากสูตร (Zayed และคณะ, 1998)

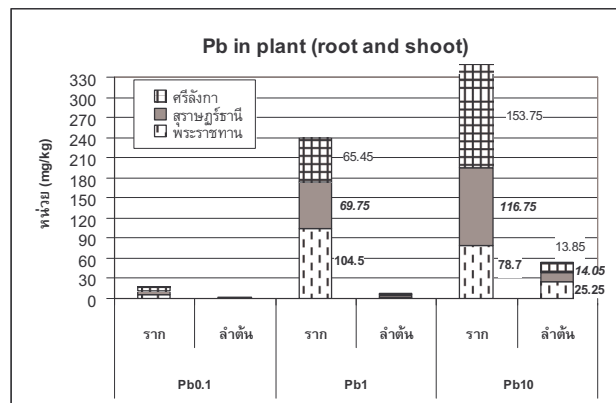
$$BCF = \frac{[Pb \text{ in plant}]}{[Pb \text{ in water}]}$$

จะเห็นว่าหญ้าแฝกพันธุ์ศรีลังกามีค่า BCF เฉลี่ยสูงสุดที่ 5133 ในขณะที่พันธุ์พระราชทานมีค่า BCF เฉลี่ยที่ 2400 และสุราษฎร์ธานีมีค่า BCF ในสารละลายตะกั่วต่ำสุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 444 (ตารางที่ 2 และภาพที่ 4)

การเคลื่อนย้ายตะกั่วจากรากสู่ลำต้น (Translocation ability, Shoot/Root quotient)

การเคลื่อนย้ายโลหะหนักตะกั่วจากรากสู่ลำต้น (Translocation ability, TA หรือ Translocation factor, TF) ของหญ้าแฝกทั้งสามพันธุ์มีค่าค่อนข้างต่ำคืออยู่ระหว่าง 0.01-0.02* หลังจากปลูกได้นาน 60 วัน (ตารางที่ 2 และภาพที่ 3) ซึ่งแสดงว่าโลหะหนักตะกั่วถูกตรึงไว้ที่รากของหญ้าแฝกเป็นส่วนใหญ่ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Rotkittikun และคณะ (2006) และ Antiochia และคณะ (2007)

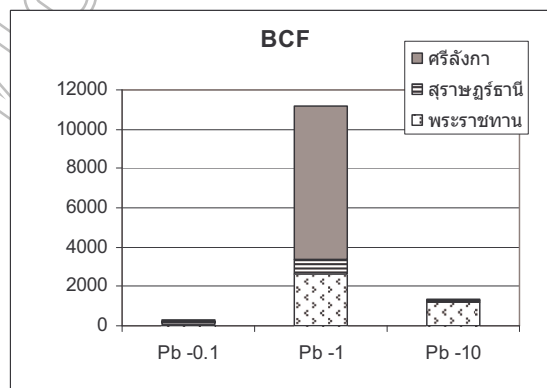
* **หมายเหตุ:** TF<1 หมายถึง โลหะหนักส่วนใหญ่สะสมอยู่ที่รากของพืช หรือมีการเคลื่อนย้ายโลหะหนักจากรากไปยังส่วนลำต้นได้น้อย (Chen และคณะ, 2004)

ภาพที่ 3 ปริมาณตะกั่วทั้งหมดในรากและลำต้นของหญ้าแฝกพันธุ์พระราชทาน สุราษฎร์ธานีและศรีลังกาเมื่อปลูกในสารละลายตะกั่วใน 30 วัน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการสะสมตะกั่วในพืช (BCF) และ อัตราการเคลื่อนย้ายจากรากสู่ลำต้น (TF) ของหญ้าแฝกพันธุ์พระราชทาน สุราษฎร์ธานีและศรีลังกาเมื่อปลูกในสารละลายตะกั่วเป็นระยะเวลา 60 วัน

หญ้าแฝก	ปริมาณตะกั่วในพืช ($\bar{x} \pm SD$)	
	จากการสะสมในพืช (BCF)	จากการเคลื่อนย้ายจากรากสู่ลำต้น (TF)
พระราชทาน	2400 \pm 2400	0.01 \pm 0.02
สุราษฎร์ธานี	444.3 \pm 769.6	0.01 \pm 0.02
ศรีลังกา	5133.3 \pm 8891.1	0.02 \pm 0.04

ภาพที่ 4 ความสามารถในการสะสมตะกั่วในพืช (BCF) ของหญ้าแฝกพันธุ์พระราชทาน สุราษฎร์ธานีและศรีลังกาเมื่อปลูกในสารละลายตะกั่ววัน 60 วัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

หญ้าแฝกแต่ละพันธุ์มีความสามารถในการเจริญเติบโต ทนทานและการดูดซับสารพิษตะกั่วได้แตกต่างกัน การเลือกใช้พันธุ์หญ้าแฝกที่เหมาะสมจะเพิ่มประสิทธิภาพของบำบัดสารพิษได้มากขึ้น เมื่อประเมินความสามารถในการเจริญเติบโต ทนทานและการดูดซับสารพิษตะกั่วของหญ้าแฝกทั้ง 3 พันธุ์คือ ศรีลังกา พระราชทานและสุราษฎร์ธานี แล้วพบว่าหญ้าแฝกพันธุ์ศรีลังกามีอัตราการเจริญเติบโต น้ำหนักแห้งของต้นและรากและมีความทนทานต่อโรคได้ดีที่สุดในขณะที่พันธุ์พระราชทานมีอัตราการเจริญเติบโตและทนทานต่อโรคได้น้อยที่สุด นอกจากนี้หญ้าแฝกพันธุ์ศรีลังกายังมีความสามารถในการดูดซับและสะสมทั้งโลหะหนักตะกั่ว (BCF) ได้ดีที่สุดใน รองลงมาคือพันธุ์พระราชทานและพันธุ์สุราษฎร์ธานี หรือ ศรีลังกา > พระราชทาน > สุราษฎร์ธานี โดยพันธุ์ศรีลังกาและพระราชทานมีค่า BCF สูงมากกว่า 1000 ซึ่งเป็นเกณฑ์การพิจารณาพืชที่มีความสามารถในการดูดซับและสะสมสารมลพิษจากสิ่งแวดล้อมที่ Zhu และคณะ (1999) กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า หญ้าแฝกพันธุ์ ศรีลังกาและพระราชทานมีความสามารถและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการบำบัดการปนเปื้อนโลหะหนักตะกั่วในน้ำได้ สำหรับความสามารถในการเคลื่อนย้ายโลหะหนักตะกั่วจากรากไปลำต้น (TF) ของหญ้าแฝกทุกพันธุ์มีค่าต่ำ (แต่ BCF สูง) แสดงว่าหญ้าแฝกบำบัดโลหะหนักตะกั่วด้วยวิธี Biofiltration (Flathman และคณะ, 1998) กล่าวคือพืชได้ดูดซับสารพิษและสะสมไว้ที่รากเป็นส่วนใหญ่และการที่ตะกั่วส่วนใหญ่ไม่เคลื่อนที่สู่ลำต้นของหญ้าแฝกนอกจากจะเป็นผลดีแก่หญ้าแฝกเองที่ไม่แสดงอาการความเป็นพิษของตะกั่วให้เห็นแล้วยังเป็นผลดีแก่สัตว์ที่บริโภคหญ้าแฝก (ส่วนลำต้นและใบ) เป็นอาหาร นอกจากนี้แล้วการปนเปื้อนเฉพาะที่ (ที่ราก) ของหญ้าแฝกยังช่วยให้การจัดการต่อหญ้าแฝกที่ปนเปื้อนสารพิษเป็นไปได้ด้วยความสะดวกและง่ายขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

หญ้าแฝกแต่ละพันธุ์มีคุณลักษณะและความทนทานต่อสารพิษที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน และภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอาจทำให้หญ้าแฝกแสดงคุณสมบัติที่ไม่เหมือนเดิมการเลือกใช้หญ้าแฝกเพื่อการบำบัดสารพิษใด ๆ ก็ตามควรทำการศึกษาและประเมินในห้องปฏิบัติการและทำการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมจากหลากหลายสายพันธุ์ เพื่อประสิทธิภาพของงานวิจัย นอกจากนี้แล้วกลไกการปรับตัวต่อสารพิษของหญ้าแฝกยังเป็นประเด็นที่ต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- American Public and Health Association (APHA). (1999). **Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater (20th edn)**. Washington DC., USA.
- Antiochia R., L. Campanella, P. Ghezzi, and K. Movassaghi. (2007). The use of vetiver for remediation of heavy metal soil contamination. **Anal Bioanal. Chem.** 388, 947-956.
- Chen Y.H., Shen Z.G., and Li X.D. (2004). The Use of Vetiver Grass in the Phytoremediation of Soils Contaminated with Heavy Metals. **Applied Geological Chemistry.** 19, 1553-1565.
- Cieslinski, G.K.C.; Van, Rees J.; Szmigielska, AM.; Krishnamurti, GSR. and Huang, PM. (1998). Low – molecular-weight organic acids in rhizosphere soils of durum wheat and their effects on cadmium bioaccumulation. **Plant Soil.** 203: 109-117.
- Flathman, P.E. and Lanza, G.R. (1998). Phytoremediation: Current views on an emerging green technology. **Journal of Soil Contamination.** 7 (4), 415-432.
- Padmavathiamma, P.K. and Loretta, Y. Li (2007). Phytoremediation Technology : Hyper-accumulation Metals in Plants. **Water Air Soil Pollution.** 184, 105-126.

- Rotkittikun, P.; Kruatrachue, M.; Chaiyarat, R.; Ngernsarsaruay, C.; Pokeithiyook, P.; Paijitprapaporn, A. and Baker, A.J.M.. (2006). Uptake and accumulation of lead by plants from BoNgam lead mine area in Thailand. **Environmental Pollution**. 144, 681-688.
- Shah, K. and Nongkynrih, J.M. (2007). Metal hyperaccumulation and bioremediation. **Biologia Plantarum**. (51) 4, 618-634.
- Truong, Paul; Tran, Tan Van; and Elise, Pinner. (2008). **The Vetiver System for Improving Water Quality, The Prevention and Treatment of Contaminated Water and Land**. Vetiver Network International. Australia.
- Yang, Xiaoe; Ying, Feng; Zhenli, He; Peter and Stoffella, J. (2005). Molecular mechanisms of heavy metal hyperaccumulation and phytoremediation. **Journal of Trace Elements in Medicine and Biology**. 18, 339-353.
- Zayed, A. M.; Gowthaman, S. and Terry, N. (1998). Phytoaccumulation of trace elements by wetland plants. Duckweed. **J. Environ. Qual**. 27:715-721.
- Zhu, Y.L.; Zayed, A. M.; Qian, J.H.; Souza, M. and Terry, N. (1999). Phytoaccumulation of trace elements by wetland plants. Water Hyacinth. **J. Environ. Qual**. 28: 339-344.
- US EPA. (2000). **An Overview of the Phytoremediation of Lead and Mercury**. Office of Solid Waste and Emergency Response, Technology Innovation Office, Washington, D.C.

การคัดแยกและปัจจัยบางประการที่เหมาะสมต่อการผลิตชีวมวลของ *Schizochytrium* sp. SBT-01

Isolation and Some Appropriate Factors for Biomass Production of *Schizochytrium* sp.SBT1-01

ศุภวัณณ์ กลิ่นบำรุง¹ ธวัชชัย สุ่มประดิษฐ์² และ ดาววัลย์ นิมภู¹

¹ภาควิชาชีวเคมี คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²ภาควิชาจุลชีววิทยาและปรสิตวิทยา มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทคัดย่อ

การคัดแยก *Schizochytrium* sp. SBT1-01 จากใบไม้ที่ร่วงหล่นบริเวณป่าชายเลนบ้านเป็ดในจังหวัดตราด โดยใช้อาหาร Yeast extract peptone agar (YEPA) ที่เติมสารปฏิชีวนะ penicillin G เข้มข้น 300 มิลลิกรัมต่อลิตร จากการศึกษาปัจจัยทางอุณหภูมิ ความเค็ม และสภาพความเป็นกรดที่เหมาะสมต่อการเจริญของ *Schizochytrium* sp. SBT1-01 พบว่าที่อุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียส ความเข้มข้นของโซเดียมคลอไรด์ 2.0 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก และ ค่าพีเอชเท่ากับ 6.5 เป็นสภาวะที่เหมาะสมต่อการผลิตชีวมวล ของ *Schizochytrium* sp. SBT1-01 โดยสภาวะดังกล่าวให้ปริมาณชีวมวล 21-22 กรัมต่อลิตร และมีค่าผลผลิต ต่อหน่วยเวลาเท่ากับ 0.11-0.12 กรัมต่อลิตรต่อชั่วโมง

Abstract

Schizochytrium sp.SBT1-01 was isolated from fallen leaves of mangrove trees in the area of Pred-Nai village, Trad province. The sample leaves were cut and washed before plated onto yeast extract peptone agar (YEPA) that doped with penicillin G antibiotics (300 mg/l intensity). The process was studied at various temperature, salinities and acidity. The results shown the condition of temperature (25 °C), salinity (2.0% w/v) and acidity (pH 6.5) as a highest productive condition that can produces biomass (21-22 g/l) and volumetric productivity (0.11-0.12 g/l/hr) in the 7th day of processing.

คำสำคัญ (key word) : *Schizochytrium*, DHA, Omega-3 fatty acid

บทนำ

กรดไขมันชนิดไม่อิ่มตัวตัวเชิงซ้อน (polyunsaturated fatty acid) กลุ่มโอเมกา-3 (omega-3) เป็นกรดไขมันที่มีความจำเป็นต่อร่างกายมนุษย์ โดยร่างกายมนุษย์ไม่มีความสามารถสังเคราะห์ได้เองต้องได้รับจากการบริโภคสารอาหารอย่างครบถ้วนตามหลักโภชนาการ กรดไขมันโอเมกา-3 มีประโยชน์หลายด้าน เช่น ลดความเสี่ยงในการเป็นโรคหัวใจ เนื่องจากช่วยลดปริมาณคลอเรสเตอรอล ที่จับบริเวณผนังหลอดเลือด และลดการจับตัวของเกล็ดเลือดตามเส้นเลือดต่างๆ ช่วยบำรุงสมอง รักษาสุขภาพการทำงานของเรตินา และมีส่วนส่งเสริมพัฒนาการของทารกแรกเกิด โดยพบเป็นองค์ประกอบสำคัญในน้ำมันมมารดา (Bajpai et al., 1991a) จากเหตุผลดังกล่าวปัจจุบันกรดไขมันโอเมกา-3 จึงได้รับความนิยมในการใช้เป็นส่วนเสริมสุขภาพในมนุษย์ โดยใช้เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องสำอางหลายชนิด สำหรับแหล่งของกรดไขมันโอเมกา-3 ตามธรรมชาตินั้นสามารถพบได้ในสิ่งมีชีวิตหลายชนิด เช่น ปลาทะเล น้ำลึกลับ และจุลินทรีย์ เป็นต้น โดยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมากรดไขมันโอเมกา-3 ที่มีการผลิตเป็นการค้าส่วนใหญ่อยู่ในรูปของน้ำมันปลาที่สกัดจากปลาทะเลน้ำลึกหลายชนิด อย่างไรก็ตามปริมาณของกรดไขมันโอเมกา-3 ที่เป็นองค์ประกอบในน้ำมันปลามีความผันแปร อันเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น ชนิดและเพศของปลา ฤดูกาล และแหล่งที่อยู่อาศัยของปลา เป็นต้น นอกจากนี้การสกัดแยกน้ำมันปลาเพื่อผลิตทางการค้าต้องใช้ปลาทะเลน้ำลึกจำนวนมาก

มาก ทำให้มีผลกระทบจากการขาดแคลนวัตถุดิบ รวมถึงราคาของปลาทะเลน้ำลึกที่สูงขึ้น ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว การผลิตกรดไขมันโอเมกา-3 จากจุลินทรีย์ จึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสม (Yongmanitchai and Ward, 1989) เนื่องจาก จุลินทรีย์มีอัตราการเจริญสูง เเพาะเลี้ยงได้ง่าย ใช้สับสเตรทได้หลากหลายชนิดเพื่อการเจริญ และมีปริมาณ กรดไขมันโอเมกา-3 ต่อหน่วยสูงกว่าปลาทะเลน้ำลึก และพืช ในบรรดาจุลินทรีย์หลายชนิดที่ได้รับการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นแหล่งของ กรดไขมันโอเมกา-3 ที่ผลิตในทางการค้า เชื้อรากลุ่ม *Thraustochytrids* โดยเฉพาะ *Schizochytrium* sp. ได้รับการยอมรับจากบริษัทผู้ผลิตกรดไขมันโอเมกา-3 นำไปใช้ผลิตระดับอุตสาหกรรมในปัจจุบัน เนื่องจากเชื้อรากลุ่มนี้มีปริมาณ กรดไขมันโอเมกา-3 โดยเฉพาะ eicosapentaenoic acid (EPA) และ docosahexaenoic acid (DHA) สูงถึง 40-50 เปอร์เซ็นต์ของปริมาณกรดไขมันทั้งหมดที่พบเป็นองค์ประกอบของเซลล์ (Fan et al., 2001) สำหรับการผลิตกรดไขมัน โอเมกา-3 ในประเทศไทยจากเชื้อรากลุ่ม *Thraustochytrids* โดยเฉพาะ *Schizochytrium* sp. มีรายงานการศึกษาวิจัย จำกัด ในบางสายพันธุ์ และอยู่ระหว่างการทดลองผลิตในระดับอุตสาหกรรม ดังนั้นภายใต้การสนับสนุนของฝ่าย อุตสาหกรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ผู้วิจัยได้คัดเลือกเชื้อรา *Schizochytrium* sp. SBT1-01 จากใบไม้ที่ เก็บจากชายฝั่งทะเลของจังหวัดตราด บริเวณป่าชายเลนบ้านเปร็ดใน ซึ่งมีความสามารถในการผลิตกรดไขมันโอเมกา-3 เพื่อศึกษาวิจัยในระดับห้องปฏิบัติการ และพัฒนาในการผลิตกรดไขมันโอเมกา-3 ในทางการค้าภายในประเทศและ ต่างประเทศ โดยเฉพาะการจัดจำหน่ายภายในประเทศจะช่วยลดการสูญเสียเงินตราจากการนำเข้ากรดไขมันโอเมกา-3 จากต่างประเทศได้หลายสิบล้านบาทต่อปี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อคัดเลือกเชื้อ *Schizochytrium* sp. SBT1-01 จากใบไม้ที่ร่วงหล่น บริเวณป่าชายเลนบ้านเปร็ดใน จ.ตราด
2. เพื่อศึกษาสภาวะบางประการที่เหมาะสมต่อการผลิตชีวมวลจากเชื้อรา *Schizochytrium* sp. SBT1-01 ในระดับห้องปฏิบัติการ

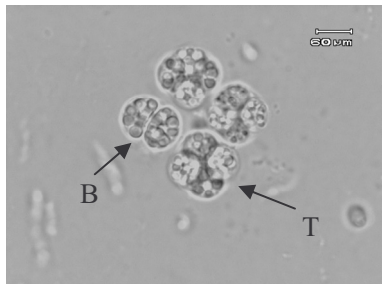
อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. คัดแยกเชื้อ *Schizochytrium* sp. SBT1-01 จากใบไม้ที่ร่วงหล่นบริเวณป่าชายเลน บ้านเปร็ดใน จ.ตราด ทำการคัดแยกโดย นำใบไม้มาล้างด้วยน้ำทะเลเทียม (ASW) 2-3 ครั้ง หลังจากนั้นตัดใบไม้ขนาดประมาณ 0.5 เซนติเมตร วางในจานเพาะเชื้อที่มี ASW ที่เติมสารปฏิชีวนะ penicillin G ปริมาณ 300 มิลลิกรัมต่อลิตร เพื่อยับยั้งการเจริญของ แบคทีเรีย ตั้งทิ้งไว้ 2 ชั่วโมง หลังจากนั้นนำตัวอย่างวางลงในอาหาร yeast extract peptone agar (YEPA) ที่ ประกอบด้วย yeast extract 1 กรัม peptone 1 กรัม agar 15 กรัม และ ASW 1 ลิตรที่มีความเค็ม 15 ppt. ปรับพีเอช เท่ากับ 6.0 บ่มที่อุณหภูมิห้อง 1-2 วัน นำมาตรวจหาเชื้อ *Schizochytrium* sp. ภายใต้กล้องจุลทรรศน์ โดยสังเกตจากรูปร่างเซลล์ ก่อนข้างกลม มีเยื่อโพลีกลอสไมน และซูโอสปอร์-แรงเจียมมีการแบ่งตัวแบบครึ่งเซลล์ทวิคูณ ทำให้เชื้อที่ คัดแยกได้บริสุทธิ์ด้วยเทคนิค cross streak เก็บเชื้อ *Schizochytrium* sp. ที่ได้ลงในอาหาร YEPA slant เพื่อดำเนินการ ศึกษาในขั้นตอนต่อไป

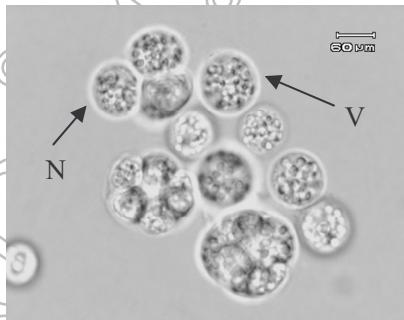
2. ศึกษาปัจจัยบางประการที่เหมาะสมต่อการผลิตชีว-มวลของ *Schizochytrium* sp. โดยพิจารณาอุณหภูมิ ความเข้มข้นของโซเดียมคลอไรด์ และพีเอชของอาหารเลี้ยงเชื้อ โดยเฉพาะเลี้ยงในอาหาร Glucose yeast extract peptone broth (GYPB) ปริมาตร 50 มิลลิลิตร บรรจุใน baffled flask ขนาด 250 มิลลิลิตร ที่ประกอบด้วย glucose 20 กรัม peptone 10 กรัม yeast extract 10 กรัม และ ASW 1 ลิตร ที่ระดับความเค็ม 15 ppt. โดยเพาะเลี้ยงที่อุณหภูมิ 20, 25, 30, 35 และ 37 องศาเซลเซียส ความเข้มข้นของโซเดียมคลอไรด์ 1, 1.5, 2, 2.5 และ 3.0 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก และพีเอช 6.0, 6.5, 7.0, 7.5 และ 8.0 บ่มบนเครื่องเขย่าที่ความเร็ว 200 รอบต่อนาที เก็บตัวอย่างทุกวันนาน 7 วัน วิเคราะห์การเจริญในรูปของปริมาณชีวมวลที่ผลิตได้

ผลการวิจัย

คัดแยก *Schizochytrium* sp. SBT1-01 จากใบไม้ที่ร่วงหล่นบริเวณป่าชายเลนบ้านเบ็ดเตล็ดใน จ.ตราด โดยเมื่อนำมาตรวจหาเชื้อ *Schizochytrium* sp. ภายใต้กล้องจุลทรรศน์พบเชื้อที่มีการแบ่งเซลล์แบบทวิคูณ จากนั้นเซลล์จะมีการพัฒนาเป็นซุโอสปอร์แรงเจียม และมีการปล่อยซุโอสปอร์ และบางเซลล์ที่มีการแบ่งเซลล์แบบทวิคูณนั้นจะค่อยๆ หลุดออกจากกันเป็นเซลล์ปกติ (vegetative cell) ที่มีรูปร่างกลมและมีการพัฒนาต่อไป (รูปที่ 1 และรูปที่ 2) ในการคัดแยกเชื้อพบว่า การเก็บตัวอย่างจากใบไม้ที่ร่วงหล่นบริเวณป่าชายเลนนั้น ในตัวอย่างใบไม้ที่ยังไม่มีการย่อยสลาย มีเปอร์เซ็นต์การพบเชื้อ *Schizochytrium* sp. มากกว่าตัวอย่างใบไม้ที่มีการย่อยสลายแล้วอย่างมีนัยสำคัญ และยังสามารถแยกเชื้อให้บริสุทธิ์ได้ง่าย ทั้งนี้ มยุรา (2549) คัดแยกและศึกษากรดไขมันจากเชื้อกลุ่ม *Thraustochytrids* จากตัวอย่างใบไม้ป่าชายเลน อ.เมือง จ.สมุทรปราการ พบว่า การเก็บตัวอย่างใบไม้โดยคัดเลือกใบไม้ที่ยังไม่มีการย่อยสลายมาทำการคัดแยกนั้น จะสามารถดำเนินการคัดแยกเชื้อกลุ่ม *Thraustochytrids* ได้ง่ายเนื่องจากเชื้อในกลุ่มดังกล่าว เป็นสิ่งมีชีวิตกลุ่มแรกที่เข้าย่อยสลายใบไม้ป่าชายเลน หลังจากที่มีการร่วงหล่น เนื่องจากเชื้อมีความสามารถทนทานต่อสาร ฟีนอลิก ที่ใบไม้ป่าชายเลนมีการขับออกมาในช่วงของการย่อยสลาย และ Leano (2002) รายงานว่าเชื้อในกลุ่ม *Thraustochytrids* สามารถผลิตเอนไซม์เซลลูเลส โพลีกลาแลกทูโรเนส และ อะไมเลส ซึ่งเอนไซม์ดังกล่าวมีความสำคัญในการย่อยสลายสารอินทรีย์ในใบไม้ป่าชายเลน และยังเป็นกรหลักเลี้ยงการปนเปื้อน ของยีสต์ และแบคทีเรียอีกด้วย

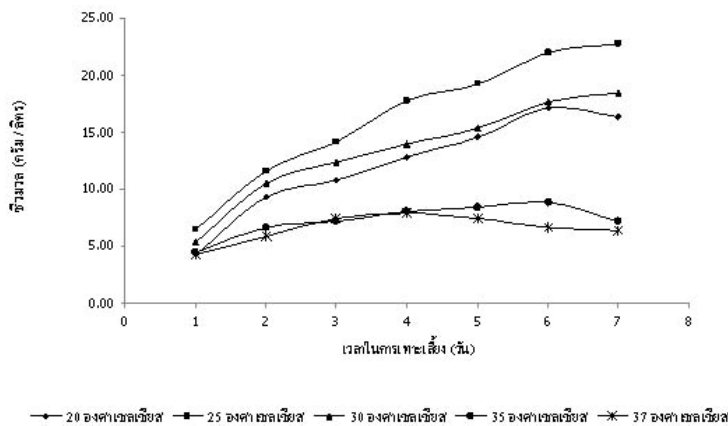

รูปที่ 1 ลักษณะภายใต้กล้องจุลทรรศน์ของเซลล์ *Schizochytrium* sp. SBT 1-01 (B) แสดงลักษณะที่มีการแบ่งเซลล์แบบทวิคูณ (Binary Division), (T) แสดงลักษณะที่มีการแบ่งเซลล์เป็น 4 เซลล์ (Tetrad)

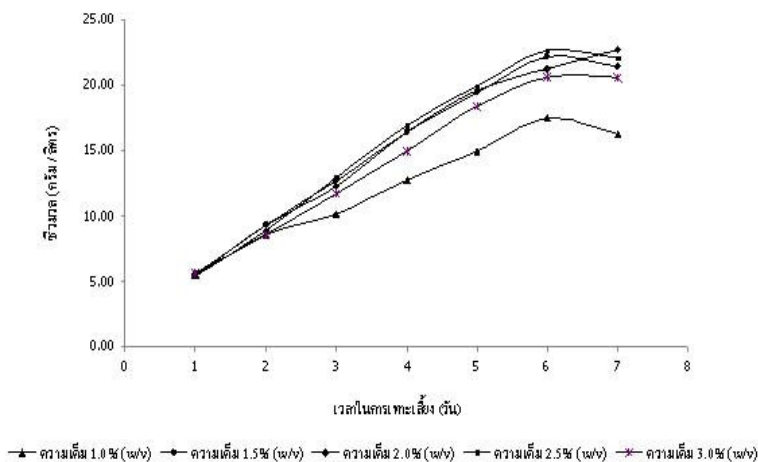
รูปที่ 2 ลักษณะภายใต้กล้องจุลทรรศน์ของเซลล์ *Schizochytrium* sp. SBT1-01 (N) แสดงลักษณะหลังจากการแบ่งเซลล์ เซลล์จะค่อยๆ หลุดออกเพื่อสร้างกลุ่มเซลล์ใหม่, (V) แสดงเซลล์ปกติ (vegetative cell)

สำหรับผลการศึกษำปัจจัยบางประการที่เหมาะสมต่อการผลิตชีวมวลของ *Schizochytrium* sp. SBT1-01 ภายใต้อุณหภูมิที่แตกต่างกัน คือ 20, 25, 30, 35 และ 37 องศาเซลเซียส พบว่าเมื่อทำการเพาะเลี้ยง และเก็บตัวอย่างทุกวันนาน 7 วัน อุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการผลิตชีวมวล คือ 25 องศาเซลเซียส โดยปริมาณชีวมวลที่ผลิตได้เท่ากับ 22.78 กรัม/ลิตร และมีค่าผลผลิตต่อหน่วยเวลาเท่ากับ 0.11 กรัมต่อลิตรต่อชั่วโมงหลังจากเพาะเลี้ยงนาน 7 วัน (รูปที่ 3) สอดคล้องกับการศึกษาของลลิตา (2548)

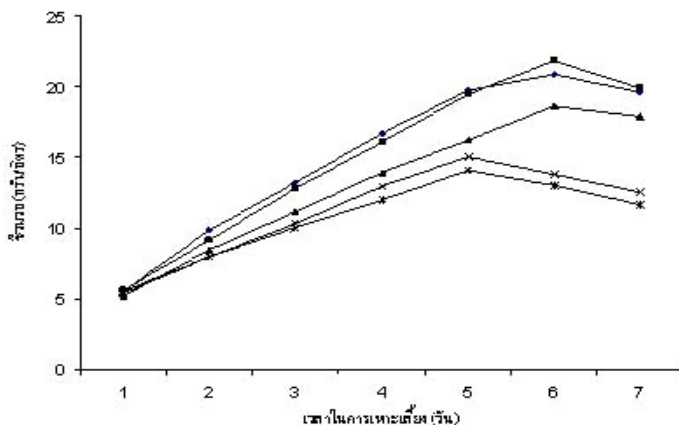
รูปที่ 3 ปริมาณชีวมวลที่ผลิตได้จากการเพาะเลี้ยง *Schizochytrium* sp.SBT1-01 ที่อุณหภูมิแตกต่างกัน

ผลการทดลองผลิตชีวมวลของ *Schizochytrium* sp. SBT1-01 ในอาหารที่มีความเข้มข้นของโซเดียมคลอไรด์แตกต่างกัน คือ 1, 1.5, 2, 2.5 และ 3 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก พบว่าเชื้อผลิตชีวมวลได้สูงสุดในอาหาร ที่มีโซเดียมคลอไรด์ 2.0 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก โดยปริมาณชีวมวลที่ผลิตได้เท่ากับ 22.7 กรัม/ลิตร และมีค่าผลผลิตต่อหน่วยเวลาเท่ากับ 0.12 กรัมต่อลิตรต่อชั่วโมงหลังจากเพาะเลี้ยงนาน 7 วัน (รูปที่ 4) สอดคล้องกับการศึกษาของ Fan et al. (2002)

รูปที่ 4 ปริมาณชีวมวลที่ผลิตได้จากการเพาะเลี้ยง *Schizochytrium* sp.SBT1-01 ในอาหารที่มีความเข้มข้นของโซเดียมคลอไรด์แตกต่างกัน

ผลการทดลองผลิตชีวมวลของ *Schizochytrium* sp. SBT1-01 ในอาหารที่มีพีเอชแตกต่างกัน คือ 6, 6.5, 7, 7.5 และ 8 พบว่าเชื้อผลิตชีวมวลได้สูงสุดในอาหารที่มีพีเอช 6.5 โดยปริมาณชีวมวลที่ผลิตได้เท่ากับ 21.8 กรัม/ลิตร และมีค่าผลผลิตต่อหน่วยเวลาเท่ากับ 0.11 กรัมต่อลิตรต่อชั่วโมงหลังจากเพาะเลี้ยงนาน 6 วัน (รูปที่ 5)

รูปที่ 5 ปริมาณชีวมวลที่ผลิตได้จากการเพาะเลี้ยง *Schizochytrium* sp.SBT1-01 ในอาหารที่มีพีเอช เริ่มต้นแตกต่างกัน สรุปลักษณะอภิปรายผลการวิจัย

อุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียส ความเข้มข้นของโซเดียมคลอไรด์เท่ากับ 2.0 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก และ พีเอชเท่ากับ 6.5 เป็นสภาวะที่เหมาะสมต่อการผลิตชีวมวลของ *Schizochytrium* sp. SBT1-01 โดยสภาวะดังกล่าวให้ปริมาณชีวมวล 21-22 กรัมต่อลิตร และมีค่าผลผลิตต่อหน่วยเวลาเท่ากับ 0.11-0.12 กรัมต่อลิตร ต่อชั่วโมง

เอกสารอ้างอิง

- ลลิตา เชาวน์เรืองฤทธิ์. 2548. ผลของความเค็มและอุณหภูมิต่อการผลิตกรดไขมันไม่อิ่มตัวสูงชนิดดีเอชเอ โดย *Schizochytrium* spp.. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวาริชศาสตร์. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มยุรา ประยูรพันธ์. 2549. กรดไขมันในทรอส-โทคิทริดส์ ที่คัดแยกได้จากใบไม้ป่าชายเลน อังเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวาริชศาสตร์. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Bajpai, P. K., Bajpai, P., and Ward, O.P.. 1991b **Optimization of production of docosahexaenoic acid (DHA) by *Thraustochytrium aureum* ATCC34304.** Journal of the American Oil Chemist Society. 68. 509-514.
- Bajpai, P., Bajpai, K., and Ward, P.O.. 1991a. **Production of docosahexaenoic acid by *Thraustochytrium aureum*.** Applied Microbiology and Biotechnology 35. 706-710.
- Honda, D., Yokochi, T., Nakahara, T., Erata, M., and Higashihara, T.. 1998. ***Schizochytrium limacinum* sp. nov., a new thraustochytrid from a mangrove area in the west Pacific ocean.** Mycological Research. 102(4) 439-448.
- Kamlangdee, N. and Fan, K.W.. 2003. **Polyunsaturated fatty acids production by *Schizochytrium* sp..** Songklanakarin J.Sci.Technol.. Vol.25. No.5. Sep.-Oct.
- Kamlangdee, N., and Fan, K.W.. 2003. **Polyunsaturated fatty acids production by *Schizochytrium* sp. Isolated from Songklanakarin mangrove.** Journal Science Technology. 25(5). 643-650.
- Leuno, EM, G Apasin, RSJ, Polohan, B and Vrijmoed, LLP. 2002. **Growth and fatty acid production of thraustochytrids from Panay mangroves, Philippines.** Fungal Diversity 12. 111-122.
- Panida Unagul, Caetharin Assantachai, Saranya Phadungruengluij, Manop Suphantharika, Morakot Tanticharoen, Cornelis Verduyn. 2007. **Coconut water as a medium additive for the production of docosahexaenoic acid (C22:6 n3) by *Schizochytrium mangrovie* Sk-02.** Bioresourse Technology 98. 281-287.
- Shwu-Tzy Wu, Shih-Tsung Yu, Liang-Ping Lin. 2005. **Effect of culture conditions on docosahexaenoic acid production by *Schizochytrium* sp. S31.** Process Biochemistry. 40. 3103-3108.
- T. Yokochi, D. Honda, T. Higashihara, T. Nakahara. 1998. **Optimization of docosahexaenoic acid production by *Schizochytrium limacinum* SR21.** Appl Microbiol Biotechnol 49. 72-76.
- Yongmanitchai, W. and Word, O.P. 1989. **Omega-3 fatty acids alternative sources of production.** Process Biochemistry. 24. 117-125.

ปลาบู่มหิดล : ปลาเกียรติยศในพื้นที่ชุมชนชาวประมงแหลมสิงห์ Mahidol Smiling Goby: Honorable Fish in Laemsing Fishery area

ศุภกฤต โสภิกุล

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

ปลาบู่มหิดลเป็นพันธุ์สัตว์ประเภทเตี้ยวในโลกที่ได้ใช้ในการเทิดพระเกียรติของจอมพลเรือสมเด็จพะมหิดลธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่พระองค์ให้ความสนพระทัยเรื่องการประมงและด้านการเพาะเลี้ยงพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อประโยชน์ทางด้านโภชนาการของคนไทย พระองค์จึงพระราชทานทุนให้กับกรมรักษาสัตว์น้ำ (กรมประมงในปัจจุบัน) เพื่อจัดส่งคนไทยไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ จากการศึกษาที่พระองค์ได้มีพระกรณียกิจในด้านดังกล่าวนี้ จึงได้รับการถวายพระสมัญญานามว่า พระประทีปแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำของไทยเรื่องราวเกี่ยวกับปลาบู่มหิดลถือว่าเป็นนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยมหิดลในมิติใหม่ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพราะน้อยคนที่จะทราบถึงเรื่องราวเกี่ยวกับ "ปลาบู่มหิดล" ปลาบู่มหิดลชอบอาศัยอยู่พื้นหน้าดินและไม่ใฝ่บริเวณปึกโปงพางโดยอาศัยอยู่ร่วมกับสัตว์น้ำชนิดอื่น ๆ เช่น ปูขนาดเล็ก กุ้งตืดชัน ปลาดาว และปลาอื่น ๆ รวมในประชากรปลาของปลาบู่มหิดล เมื่อสำรวจในแหล่งน้ำที่ปลาบู่มหิดลอาศัยอยู่ พบว่าความเค็มของน้ำในแหล่งน้ำดังกล่าว มีความเค็มเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 15-35 ppt. ขนาดความยาว 2.3-7.4 ซม. และมีน้ำหนัก 0.1-4.33 กรัม ถึงแม้ว่าเรื่องราวของปลาบู่มหิดลจะเคยได้รับการกล่าวถึงในสารคดีราช คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดลโดยศาสตราจารย์นายแพทย์สุด แสงวิเชียร ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2531 (วันมหิดล) หน้า 659 – 666 และในหนังสือ 100 ปี สมเด็จพระมหิดลธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกก็มีการกล่าวถึง "ปลาบู่มหิดล" และมีรูปประกอบซึ่งระบุว่ามีการจัดแสดงไว้ในห้องมหิดลอดุลยเดช มหาวิทยาลัยมหิดลที่ได้ประมวลของที่ระลึกและเครื่องมือแพทย์ส่วนพระองค์ อีกทั้งในหน้า 261 ก็ได้ระบุถึงความสำคัญของปลาบู่มหิดลว่า เนื่องจากปลาบู่มหิดลเป็นปลาที่หายากและมีปริมาณน้อย พบเฉพาะที่อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เท่านั้น คือบริเวณแม่น้ำจันทบุรีตอนล่าง ดังนั้น ผู้ที่สนใจสามารถนำเรื่องราวของปลาบู่มหิดลมาทำการถอดบทเรียนและสร้างองค์ความรู้สำหรับเป็นแนวทางความเป็นไปได้ในการศึกษาปลาบู่รำไพเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับปลาเกียรติยศต่อไป

คำสำคัญ : พระประทีปแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำของไทย , ปลาบู่มหิดล , แหลมสิงห์ , ศูนย์การเรียนรู้

Abstract

Mahidol Smiling Goby is in the Gobiidae Family, the scientific name is Mahidolia mastacina. It has been a unique animal in the world for honorable of Admiral of the Fleet His Royal Highness Prince Mahidol of Songkla who was interested about fisheries and feeding aquatic animals for the benefiting in Thai nutrition. Since he gave scholarships to Department of Fishery (formerly called Department of Feeding Aquatic Animals) for sending students to study aboard, "The Mention of Conserving Aquatic Animal Resources in Thailand" has been offered.

The story of Mahidol Smiling Goby is an innovation of Mahidol University for the new dimension in social science and humanities because few people know about this story. The goby's habitat is sandy, loam and clay. The species living in the same environment are small crabs, snapping shrimp, bristle star and brackish goby. The average of salinity is between 15-35 ppt. The size of fishes is about 2.3 to 7.4 centimeter in length and 0.1 to 4.33 gram in weight.

Mahidol Smiling Goby was published in Journal of Siriraj (24 August 1988 (Mahidol day), pp. 659-666) written by Professor Sud Saengvichian, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University, and also in a historic book of “100 year His Royal Highness Prince Mahidol of Songkla”. These mentioned about Mahidol Smiling Goby with illustrations and indicated that there was an exhibition in Mahidol Adulyadej room in Mahidol University that showed his souvenirs and medical devices. In page 261, it stated about the important of Mahidol Smiling Goby that it was rare animal and found only in Laemsing, Chantaburi province. The story of Mahidol Smiling Goby will lead to paraphrase and create knowledge base as well as the way of Mugilogobius rambaiae Learning Center in the future.

Keywords: The Mention of Conserving Aquatic Animal Resources in Thailand, Mahidol Smiling Goby, Laemsing, Learning Center

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อผู้วิจัยได้พบกับศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ยงยุทธ วัชดุลย์ ที่ตึกเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช ซึ่งเป็นประธานเครือข่ายสหวิทยาการแห่งราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำแนะนำกับผู้วิจัยว่าควรจะให้ความรู้กับอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา รวมทั้งประชาชนเกี่ยวกับพระประทับแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำของไทย และปลาเกียร์ตยเพื่อเกิดพระเกียรติ เพราะการที่บ่งบอกถึงความสมบูรณ์ของประเทศไทย ดังคำกล่าวที่ว่า“ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว”นั้น ปลาบู่เป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจไทยให้รุ่งเรืองได้ จากการที่จอมพลเรือสมเด็จพะระมหิตลธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ทรงสนพระทัย และเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณต่อการประมงของประเทศไทย พระองค์ได้พระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์สำหรับคนไทย เพื่อที่จะได้มาทำงานด้านการประมงต่อจาก ดร.ฮิว แมคคอร์มิค สมิท โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยง และการอนุรักษ์พันธุ์ปลา และปลาน้ำจืดในพื้นที่ชุมชนชาวประมงแหลมสิงห์ เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความสมบูรณ์ของชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

ดังนั้น เพื่อเป็นการเผยแพร่อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องสำหรับประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของคนรุ่นหลังต่อไป ผู้วิจัยจึงได้ทำการถอดบทเรียนและสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นสัญลักษณ์สิ่งมุ่งหวังในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมทางด้านนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม และจากการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าวนี้ น่าจะเป็นแนวทางความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศาลาพันธุ์พืชด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย นอกจากนี้ ปลาน้ำจืดกับปลาน้ำจืดมีลักษณะใกล้เคียงกัน และอยู่ในแหล่งน้ำเดียวกัน เพราะเป็นวงศ์(Family)เดียวกัน จึงเป็นแนวทางความเป็นไปได้ในการศึกษาปลาน้ำจืดเพื่อเกิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับปลาเกียร์ตยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเป็นการเกิดพระเกียรติของจอมพลเรือสมเด็จพะระมหิตลธิเบศรอดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก
2. เพื่อศึกษาสำรวจพันธุ์ปลาเกียร์ตย และระบบนิเวศวิทยาแหล่งที่พบในมิติใหม่ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
3. เพื่อศึกษาเตรียมความพร้อมในการสร้างองค์ความรู้แบบบูรณาการในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำของไทย

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พระประทับแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำของไทย เป็นพระสมัญญานามเกิดเกียรติจอมพลเรือสมเด็จพะระมหิตลธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่ได้ให้ความสนพระทัยเรื่อง การประมงและด้านการเพาะเลี้ยงพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อประโยชน์ทางด้านโภชนาการของคนไทย โดยได้พระราชทานทุนให้กับกรมรักษาสัตว์น้ำ (กรมประมง ในปัจจุบัน) เพื่อจัดส่งคนไทยไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ

ปลาน้ำจืด (*Mahidolia mystacina*) เป็นปลาน้ำจืดที่พบเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ณ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เมื่อ พ.ศ. 2475 โดย ดร. ฮิว แมคคอร์มิค สมิท (Dr. Hugh McCormick Smith) ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ได้มีพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2469 ให้ตั้งกรมรักษาสัตว์น้ำขึ้นใน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดร.ฮิว แมคคอร์มิค สมิท เป็นเจ้ากรมรักษาสัตว์น้ำคนแรก
ปัจจุบันนี้คือ ตำแหน่งอธิบดีกรมประมง

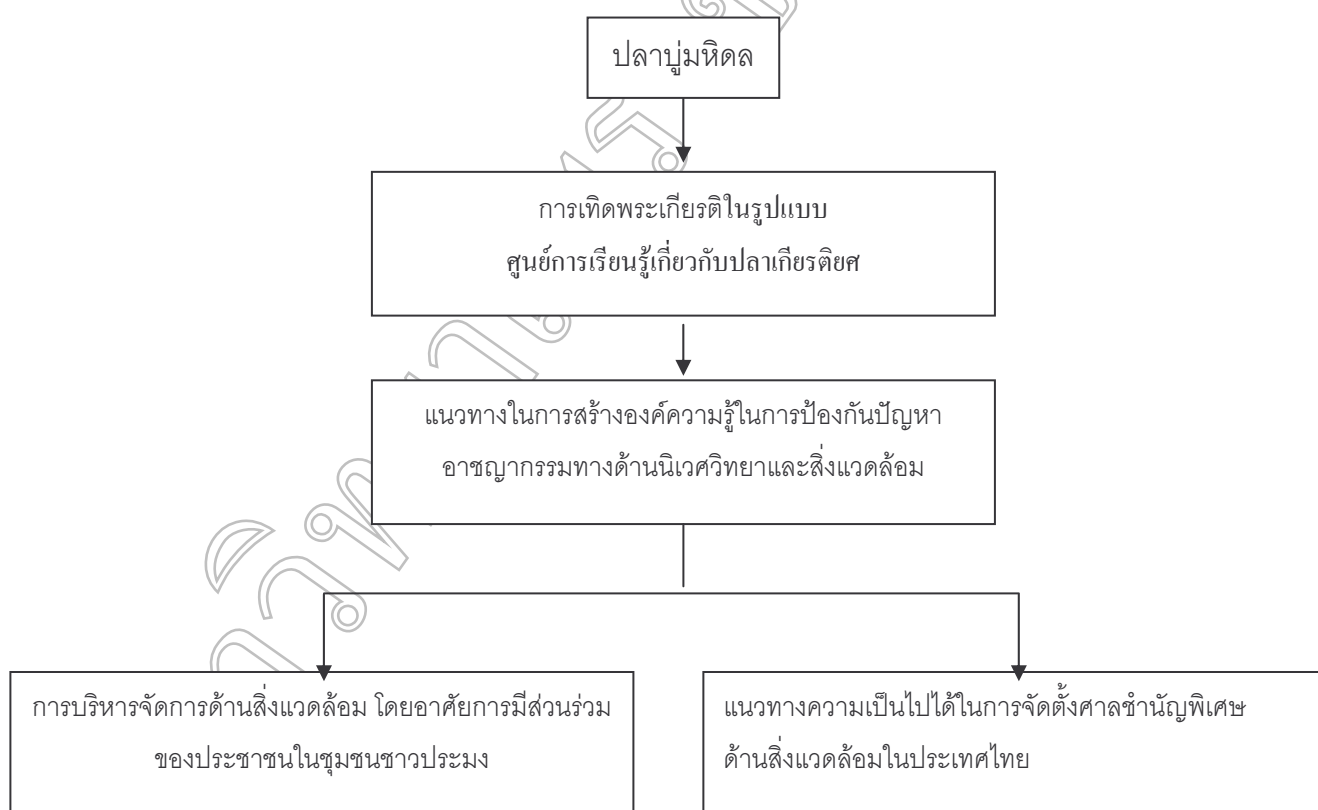
การพัฒนาชุมชนชาวประมงอย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการทางความคิดในการพัฒนาชุมชนชาวประมงแบบองค์รวมที่
มีความสมดุล อันจะนำมาซึ่งความสงบสุข และมีสภาพความเป็นอยู่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกัน มี
ความสามารถในการแข่งขัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีความเป็นประชาธิปไตย ที่ก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพของ
ชุมชน และมีการบริหารจัดการอย่างโปร่งใสแบบ ธรรมภิบาล โดยทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

แสดมปีปลาบู่

อยู่ในแสดมปีไทยชุดปลาไทยชุดที่ 2 วันแรกจำหน่ายคือ วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2511

กรอบแนวคิดในการวิจัยและวรรณกรรมสนับสนุนกรอบแนวคิด

วิธีการดำเนินการวิจัย

6.1 การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เน้นการศึกษาแนวคิดจากเอกสารตำราวิชาการ งานวิจัยต่างๆ

6.2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นการสัมภาษณ์นักวิชาการ และผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประมงและด้านการเพาะเลี้ยงพันธุ์สัตว์น้ำ รวมถึงประชาชนในท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ตรงในเรื่องปลาบู่หมัด

รูปแบบของการศึกษาคั้งนี้อยู่ในลักษณะเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เน้นการศึกษาจากเอกสาร ตำราวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ควบคู่ไปกับการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยเน้นการสัมภาษณ์ในเชิงลึก (Indept Interview) กับนักวิชาการ และผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประมง และด้านการเพาะเลี้ยงพันธุ์สัตว์น้ำ และแจกแบบสอบถาม (Questionaire) กับประชาชนในชุมชนปากน้ำแหลมสิงห์ที่มีประสบการณ์ตรงในเรื่องปลาบู่หมัด เพื่อหาข้อมูลทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ควบคู่ไปกับการศึกษาสภาพแวดล้อมที่แท้จริงในปัจจุบันของปลาบู่หมัด และระบบนิเวศวิทยาแหล่งที่อาศัยของปลาบู่หมัดจากประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน สำหรับการสัมภาษณ์ในเชิงลึก และประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน สำหรับการตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ปลาบู่หมัด ซึ่งเป็นปลาน้ำกรวยที่มีขนาดเล็กที่หาได้ยาก ไม่สามารถพบเห็นได้บ่อยครั้งนัก เพราะปลาบู่หมัดชอบอาศัยในบริเวณปากแม่น้ำ และป่าชายเลนที่สะอาด มีสภาพเป็นแหลม พื้นที่ทะเลเป็นโคลนปนทราย ดังนั้นเมื่อสภาพป่าชายเลนได้เสื่อมโทรมลง อันเนื่องมาจากการปล่อยน้ำเสียและของเสียจากแหล่งชุมชน โรงงานอุตสาหกรรมทั้งลงทะเล และการทำเกษตรกรรมอย่างผิดวิธี นอกจากนี้ ในขณะนี้แหล่งน้ำต่างๆ เกือบตลอดแนวชายฝั่งทะเลมีสภาพเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะตื้นเขิน เนื่องจากการชะล้างหน้าดินบนพื้นที่จากการประกอบกิจกรรมในการทำประมงที่ผิดวิธี ซึ่งเรื่องราวทั้งหมดที่ยกมานี้เป็นการกระทำแบบอาชญากรรมทางด้านนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม(Eco - Crime) ที่ส่งผลกระทบต่อสถานะความเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศวิทยาแหล่งที่อยู่อาศัยของปลาบู่หมัด อาจเป็นผลให้ปลาชนิดนี้สูญพันธุ์ได้ในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างมาตรการป้องกันปัญหาเสียแต่เนิ่นๆ

การอภิปรายผล

ปลาบู่หมัดจัดอยู่ในพวกปลากินเนื้อ ได้แก่ สัตว์น้ำขนาดเล็กต่างๆ จำพวกZooplankton, เคย, Copepod ปลาบู่หมัดชอบอาศัยในบริเวณปากแม่น้ำ และป่าชายเลนที่สภาพเป็นแหลม พื้นที่ทะเลเป็นโคลนปนทราย ที่ปากแม่น้ำจันทบุรี(ปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี)ซึ่งเป็นสถานที่ที่อยู่ใกล้กับโครงการพระราชดำริคังกระเบน มักพบเสมอว่า ปลาชนิดนี้มีพฤติกรรมอาศัยอยู่กับกั้งตืดขัน (หรือกั้งกะเตาะ ในภาษาท้องถิ่น) โดยกั้งตืดขันเป็นผู้สร้างรูเป็นที่อาศัยร่วมกันกับปลาบู่หมัด และ ปลาบู่หมัดเป็นผู้ทำความสะอาดภายในรู

ข้อเสนอแนะ

เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นแหล่งที่พบปลาบู่หมัดเป็นครั้งแรก ที่มีผู้วิจัยเป็นที่ปรึกษาติดตามคัดค้านของนายกเทศมนตรี ได้มีแนวความคิดที่จะจัดตั้งศูนย์ศึกษานิเวศวิทยาแหล่งที่พบปลาบู่หมัด ภายใต้การดำเนินการที่เป็นความร่วมมือของบุคลากรประกอบด้วย อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดลที่มีความสนใจในเรื่อง ปลาบู่หมัด พร้อมกับจัดทำโครงการศูนย์การเรียนรู้เรื่อง"ปลาบู่หมัด" ขึ้นในพื้นที่อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โครงการดังกล่าวมีรูปแบบเป็นศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับมิติทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ รวมทั้งการฟื้นฟูระบบนิเวศวิทยาพื้นที่แหล่งที่พบปลาบู่หมัดเป็นครั้งแรก และจากฐานข้อมูลชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามในประเทศไทยของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ระบุว่า ปัจจุบันปลาบู่หมัดมีแนวโน้มใกล้จะสูญพันธุ์

เอกสารอ้างอิง

100 ปี สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก กองทุนหอพระราชประวัติสมเด็จพระราชบิดา. (2551).

มูลนิธิมหาวิทยาลัยมหิดลในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2537).

ประมวลภาพเหตุการณ์ งานเฉลิมฉลองครบรอบ 100 ปี วันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.ลาดพร้าว.

ฐานข้อมูลชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามในประเทศไทย: Vulnerable (VU) ประเภทปลา.

ทศพร วงศ์รัตน์. (2534). “ปลาบู่มหิดล” ใน วารสารการประมง ปีที่ 44 ฉบับที่ 4.

นงเยาว์ กาญจนจारी. (2534). สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก : พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ และพระราชดำริเกี่ยวกับการอุดมศึกษาปัจจุบันของชาติ.

ปลาบู่มหิดล ข้อมูลจากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี th.wikipedia.org/wiki/ .

พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ “พระราชบิดาแห่งการแพทย์ไทย” ใน สกุลไทย ปีที่ 49 ฉบับที่ 2554 ประจำวันอังคาร ที่ 30 กันยายน 2546.

มานะ กรแก้วจันทร์. (2543). “การฉลองบุคคลสำคัญ และเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์” วารสารคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา สหประชาชาติ ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน).

ลือชัย ดรอุษ. (2536). การศึกษาชีววิทยาบางประการของปลาบู่มหิดลในแม่น้ำจันทบุรี. กรุงเทพมหานคร : กรมประมง.

ศุภกฤต โสภิกกุล. (2552). เอกสารประกอบการบรรยายการจัดตั้งเครือข่ายสหวิทยาการแห่งราชบัณฑิตยสถาน ภาคตะวันออก (โครงการนำร่องการจัดทำเขตอนุรักษ์ปลาบู่มหิดลในแหลมสิงห์). ราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร.

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ข้อมูลจาก วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี th.wikipedia.org/wiki/.

สมรัตน์ จารุรักษ์ณานันท์ และ ปรีดา ทศนประดิษฐ์. (2546). “พระบรมราชชนก : พระราชกรณียกิจด้านการแพทย์ และสาธารณสุข และคุณธรรมจริยธรรมพระราชบิดาทางการแพทย์” ใน วารสารราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ 28 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม – กันยายน).

สุด แสงวิเชียร. (2531). “ปลาบู่มหิดล บทความพิเศษ” ใน โรงพยาบาลศิริราช ปีที่ 40 เล่ม 9 (เดือนกันยายน).

Froese, R. and D. Pauly. Editors. (2006). **FishBase, World Wide Web electronic publication.**

www.fishbase.org, version (๐๑/๒๐๐๖). (Map generated on Sunday, October 1st, 2006).

The Journal of the Siam Society. (1933). Natural History Supplement. Bangkok.

Smith, H.M. (1945). **The Fresh-Water Fishes of Siam, or Thailand.** United States Government Printing office, Washington.

ตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัด Website Model For Tourism In Temple.

พรพิชัย ทนคง¹ รัตนทิพย์ รัตนชัย²

¹ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ศูนย์ให้การศึกษาวัดธรรมมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การพัฒนาตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเว็บไซต์ที่สะดวกต่อการใช้งาน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายให้กับวัดไทยสำหรับนำไปใช้เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่สำคัญทางวัฒนธรรมและศาสนา โดยใช้เป็นช่องทางในการนำเสนอข่าวสารและเผยแผ่คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า รวมถึงสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในวัดทางอินเทอร์เน็ตให้กับประชาชนทั่วไปได้ทราบ โดยมีเป้าหมายการทำงานที่วัดไทยภายในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้วยการใช้วิธีการพัฒนาระบบแบบพลวัตของกระบวนการพัฒนาเว็บไซต์ โดยการสร้างโปรแกรมต้นแบบ สำหรับนำมาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ในภายหลัง การออกแบบโครงสร้างการทำงานของเว็บไซต์เป็นแบบผสม และออกแบบฐานข้อมูลด้วยเทคนิคเชิงสัมพันธ์

ผลการทำงานของตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัดสามารถใช้งานได้ตรงตามประสิทธิผลที่เว็บไซต์ <http://www.sunandhalai.com/temple/index.php>

คำสำคัญ ตัวแบบ เว็บไซต์ กระบวนการพัฒนาระบบแบบพลวัต การออกแบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์

Abstract

Development of Website Model For Tourism In Temple is aims to create a site easy to use without cost to the Thai temple used as a collection of information, cultural and religious significance. This provides a channel to deliver news and spread the Buddha's teaching. Including support for travel within the temple to the public via the Internet to know. The goal is to work at Thai temple in Dusit, Bangkok. Using Dynamic Systems Development Methods(DSDM) Methodology of the website development process. By creating a pilot program for updates and changes to bring in the future. The structural design of the site work is mixed, and relational database design techniques.

The performance of the website model for tourism within the temple can be used effectively as desired at <http://www.sunandhalai.com/temple>.

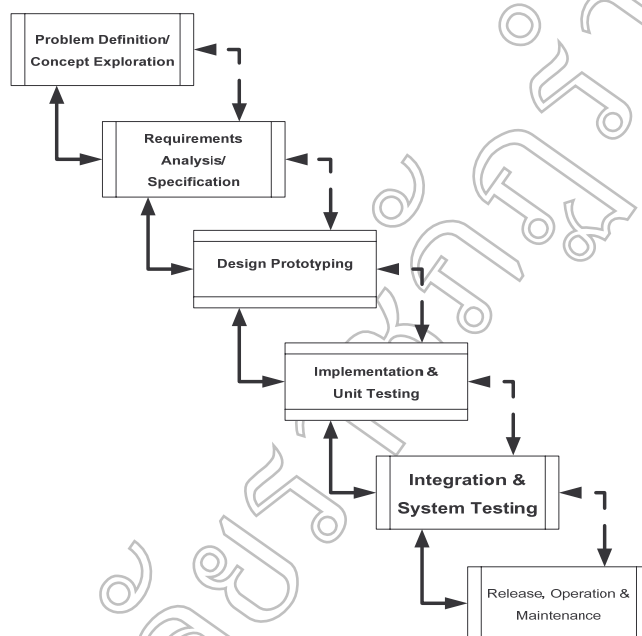
Keywords: Model, Website, Dynamic Systems Development process, Relational database design.

บทนำ

ปัจจุบันเว็บไซต์เป็นสื่อกลางในการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว และวัดก็เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญทางวัฒนธรรมและศาสนา โดยภายในวัดมีแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ ถาวรวัตถุ พิพิธภัณฑ โบสถ์ วิหาร กุฏิ พระเครื่อง พระพุทธรูป ศาลาการเปรียญ เอกสารคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา บุคลากรในวัด ต้นไม้ และอื่นๆ ทีมผู้วิจัยจึงได้มีแนวคิดในการออกแบบและพัฒนาตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัด โดยมีเป้าหมายการทำงานที่วัดไทยภายในเขตดุสิตก่อน เพื่อใช้เป็นแหล่งรวมความรู้เกี่ยวกับวัดไทยจำนวน 16 วัด ซึ่งประกอบด้วย วัดแก้วฟ้าจุฬามณี วัดจอมสุตาราม วัดเทวราชกุญชรวรวิหาร วัดจันทร์สโมสร วัดน้อยนพคุณ วัดธรรมมาภิตารามวัดราชาธิวาสวิหาร วัดโบสถ์ วัดสวัสดิวารีสีมาราม วัดสุคันธาราม วัดประหารระบือธรรม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม วัดราชผาติการาม วัดประสาทบุญญาวาส วัดอัมพวัน และวัดใหม่ทองเสน โดยสร้างเป็นเว็บสำเร็จรูปให้สะดวกต่อการนำไปใช้งานจริงที่

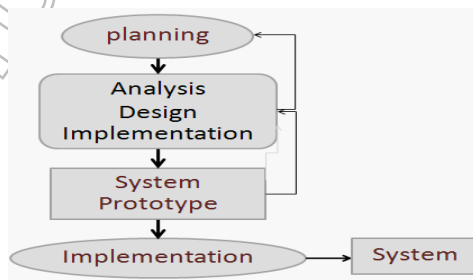
นำเสนอผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการข้อมูล และสะดวกต่อการเพิ่มเติมหรือปรับปรุงข้อมูลเมื่อแต่ละ
วัดนำไปใช้งานจริงในอนาคตและเป็นต้นแบบให้กับเขตต่างๆ จึงได้มีการเลือกใช้กระบวนการพัฒนาเว็บไซต์ที่เป็น
ลักษณะพลวัต มีการออกแบบโครงสร้างการทำงานเว็บไซต์ที่ผสมผสานระหว่างส่วนนำเสนอกับส่วนการจัดการข้อมูล
และออกแบบหน้าเว็บเพจ และส่วนจัดการข้อมูล รวมถึงการออกแบบความสัมพันธ์ของข้อมูลในระบบฐานข้อมูล

สำหรับการทำงานของตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัดนี้เป็นผลมาจากการพัฒนาต่อจากระบบ
ฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวภายในวัดของเขตดุสิตที่ได้ใช้กระบวนการพัฒนาระบบเป็นลักษณะแบบน้ำตก (Waterfall
model) ที่ประกอบด้วย การกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ความต้องการ การออกแบบต้นแบบ การพัฒนาและทดสอบ
ย่อยแต่ละฟังก์ชัน การทดสอบระบบโดยรวม การอบรมการนำไปใช้และการบำรุงรักษา ดังรูปภาพที่ 1 ซึ่งเป็นวิธีการ
ออกแบบเชิงโครงสร้าง (Structure Design) แล้วนำมาปรับปรุงเป็นกระบวนการพัฒนาแบบรวดเร็ว (Rapid Application
Development) ที่ประกอบด้วย การวางแผนกำหนดความต้องการ การออกแบบผู้ใช้งาน การสร้างโปรแกรม และการ
ตัดออก โดยใช้ต้นแบบเดิม (Prototype model) ดังรูปภาพที่ 2 ด้วยการวางแผน การวิเคราะห์ การออกแบบ และการ
พัฒนา จนเป็นระบบต้นแบบที่นำไปใช้ ก่อนที่จะ พัฒนาเป็นแบบพลวัต (Dynamic model) ดังรูปภาพที่ 3

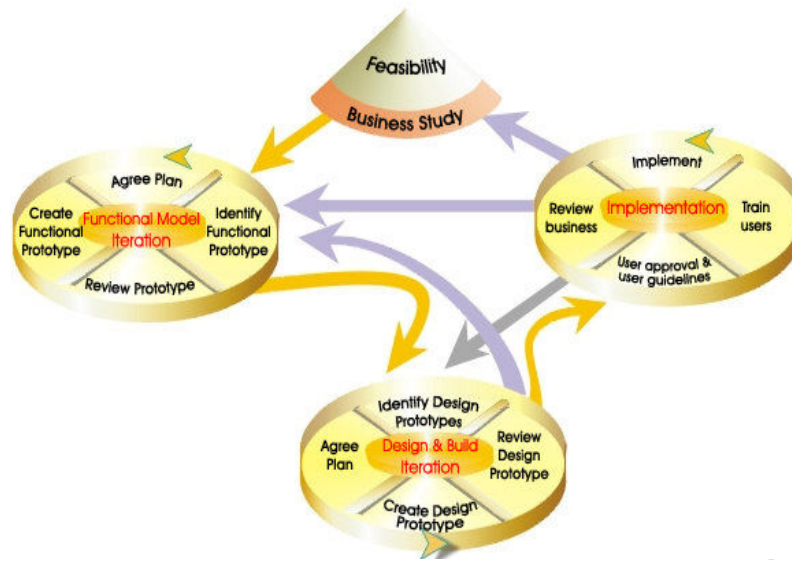

รูปภาพที่ 1 The waterfall model (Thomas A. Powell, 2000. P 29)

ที่มา: รัตนทิพย์ รัตนชัย และอื่นๆ. 2552. หน้า 5

รูปภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวภายในวัดของเขตดุสิตเป็นลักษณะแบบรวดเร็ว
(Rapid Application Development) โดยใช้ต้นแบบเดิม (Prototype model)

รูปภาพที่ 3 The DSDM project consists of 7 phased steps (Benjamin J. J. Voigt, 2004. P 8)

ที่มา: รัตนทิพย์ รัตนชัย และอื่น ๆ. 2552. หน้า 7

ซึ่งวิธีการพัฒนาระบบแบบพลวัต (Dynamic Systems Development Method (DSDM) Methodology) เป็นวิธีที่พัฒนาต่อมาจากแบบ Rapid Application Development Methodology ที่จัดทำเป็นต้นแบบของระบบ (prototyping) โดยการจัดสร้างระบบทดลองก่อนการพัฒนาระบบทั้งหมด เพื่อให้ผู้ใช้ทำการทดสอบหาข้อบกพร่องและประเมินค่าของระบบ แล้วนำไปปรับปรุง และทดสอบประเมินใหม่จนกว่าจะเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้จึงนำไปปรับเปลี่ยนเป็นระบบจริง วิธีนี้ทำให้ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบให้เหมาะสมกับความต้องการที่ชัดเจนแน่นอนและสามารถสร้างระบบได้อย่างรวดเร็วและประหยัดโดยมีรายละเอียดของกระบวนการพัฒนาระบบแบบพลวัต 4 ระยะ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. Pre-Project ก่อนเริ่มโครงการต้องมีการกำหนดลักษณะของโครงการ
2. Feasibility Study การศึกษาความเป็นไปได้ โดยการกำหนดปัญหา และวิธีการแก้ปัญหา
3. Business Study การศึกษากระบวนการทางธุรกิจ ที่สอดคล้องกับงานที่ทำ
4. Functional Model Iteration (FMI) การกำหนดหน้าที่งานตัวแบบ ทบทวนงานเดิม และสร้างส่วนงานใหม่
5. Design & Build Iteration (DBI) การออกแบบและการสร้างงานตัวแบบให้มีมาตรฐาน
6. Implementation การพัฒนาระบบงาน การทดสอบ การนำเสนอ การปรับปรุง และการอบรมการใช้งาน
7. Post-Project การนำระบบออกใช้งาน และรองรับความต้องการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

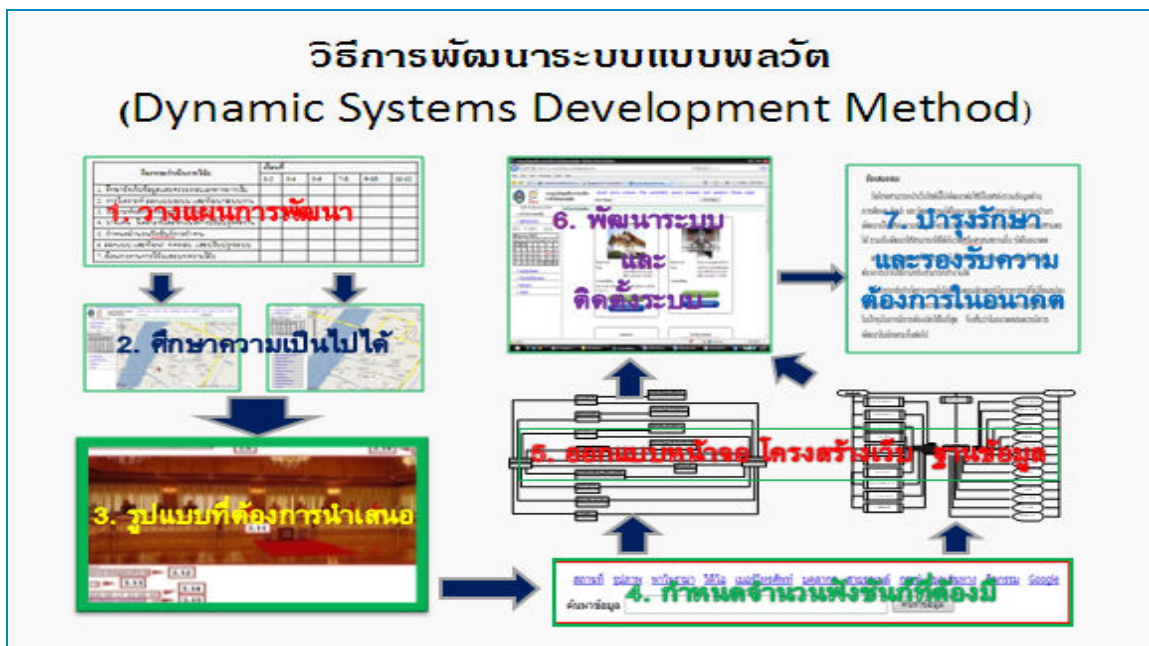
วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัดให้สะดวกต่อการนำไปใช้งานโดยนำเสนอในรูปแบบแผนภาพของกระบวนการพัฒนาเว็บไซต์ แผนภาพโครงสร้างการทำงานเว็บไซต์ และแผนภาพความสัมพันธ์ของฐานข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมต่อไปในอนาคต

เพื่อหาประสิทธิภาพการทำงานของตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

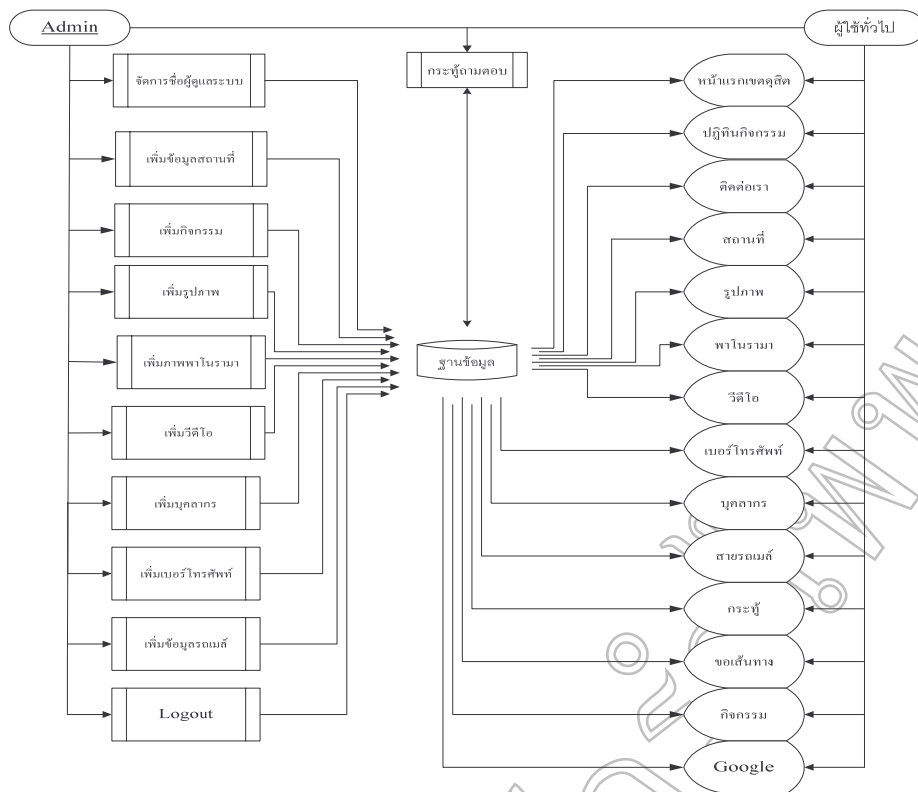
การใช้กระบวนการพัฒนาเว็บไซต์ ตามแนวทางของการพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software development methodology) ด้วยวิธีการพัฒนาระบบแบบพลวัต (Dynamic Systems Development Method Methodology (DSDM)) ดังรูปภาพที่ 4 โดยมีขั้นตอนการทำงานดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 4 กระบวนการพัฒนาเว็บไซต์แบบพลวัต ตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัด

ที่มา: รัตนทิพย์ รัตนชัย และอื่นๆ, 2552, หน้า 15

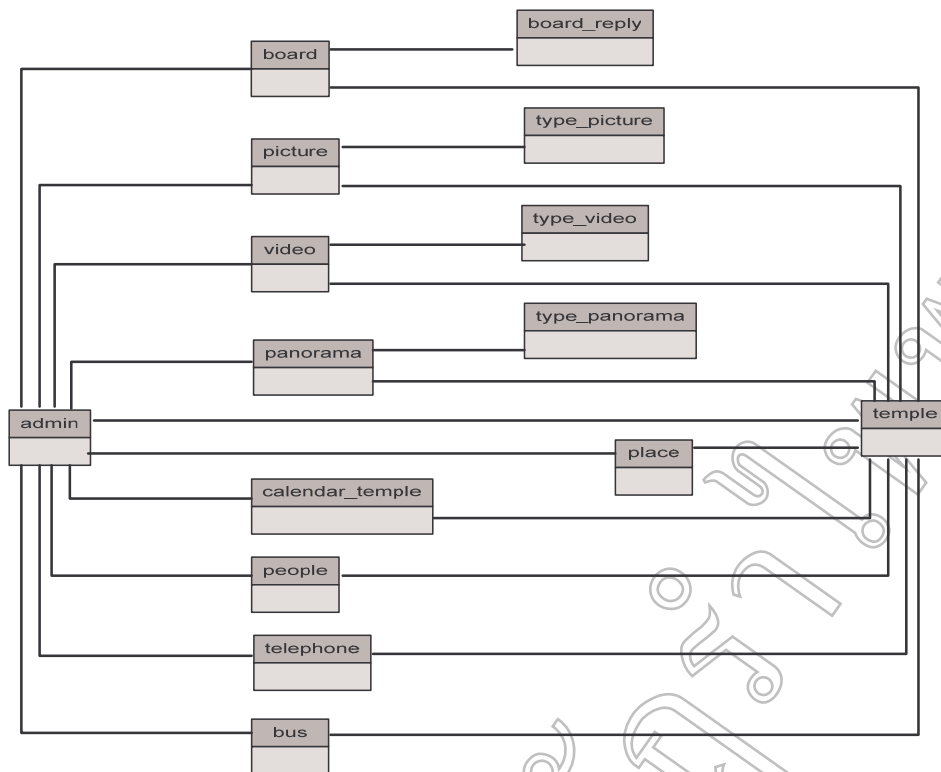
1. การวางแผนพัฒนาเว็บไซต์ เพื่อเลือกระเบียบวิธี รูปแบบ หรือกระบวนการ และเทคนิคที่จะใช้ในการพัฒนาเว็บไซต์ใหม่ให้เหมาะสมกับระยะเวลาที่ต้องการใช้โดยดูจากการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวเดิม
2. การศึกษาปัญหา และข้อบกพร่องจากระบบงานเดิม หรือจากโปรแกรมต้นแบบ เมื่อผ่านกระบวนการติดตั้งและทดสอบเว็บไซต์รวมถึงสอบถามจากผู้ใช้งานระบบ เพื่อหาความเป็นไปได้ในการปรับปรุงและหาแนวทางในการพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการใหม่
3. การศึกษารูปแบบเว็บไซต์ประเภทธุรกิจเดียวกันตามความต้องการและจากการสัมภาษณ์ของผู้ใช้งานระบบ เช่น ภาพพาโนรามา เพื่อพัฒนาให้ตรงกับความต้องการมากขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้ดูแลระบบของผู้ใช้งาน
4. กำหนดจำนวนฟังก์ชันของการทำงาน เพื่อให้สามารถทำงานได้ทุกฟังก์ชัน และทุกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการของระบบงานใหม่เพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติงานของผู้ใช้ที่มีความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป
5. การออกแบบส่วนต่างๆของเว็บไซต์ เช่น ส่วนหน้าจอ ส่วนต่อประสาน ส่วนประมวลผล ส่วนโครงสร้างเว็บไซต์ ดังรูปภาพที่ 5 และส่วนฐานข้อมูลและการจัดการข้อมูล และดังรูปภาพที่ 6
6. การพัฒนาและติดตั้งระบบงาน ดังรูปภาพที่ 7 เป็นขั้นตอนในการเขียนโปรแกรมเพื่อการพัฒนาและการทดสอบระบบงานจากการติดตั้งและนำเสนอเว็บไซต์ สำหรับหาประสิทธิภาพการใช้งานตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัด และสอบถามความพึงพอใจในการใช้งานโดยคิดเป็นร้อยละของพระภิกษุและบุคคลที่เป็นตัวแทนของวัดที่ตอบคำถาม เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโปรแกรมการทำงานและการอบรมผู้ดูแลระบบงานในอนาคต
7. การบำรุงรักษาและการรองรับความต้องการในอนาคต เมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงหรือมีความต้องการข้อมูลเพิ่มขึ้น เช่น ข้อมูลประวัติศาวตร์ และความต้องการภาคภาษาต่างประเทศ

รูปภาพที่ 5 โครงสร้างเว็บไซต์ส่วนนำเสนอและส่วนการจัดการข้อมูลของ ตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัด
 ที่มา: รัตนทิพย์ รัตนชัย และอื่นๆ. 2552. หน้า 17

จากรูปภาพที่ 5 เป็นการออกแบบโครงสร้างเว็บไซต์แบบผสมทั้งส่วนของรายการนำเสนอข้อมูลของผู้ใช้งาน 14 ส่วนและส่วนของการจัดการข้อมูลของผู้ดูแลระบบทั้งหมด 11 ส่วน ที่มีความเชื่อมโยงกัน โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. หน้าแรกเขตคูสิต
2. ปฏิทินกิจกรรม เป็นตารางเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ
3. ติดต่อเรา เป็นการบอกสถานที่ ที่อยู่สำหรับการติดต่อของวัด และมหาวิทยาลัยฯ
4. สถานที่ คือ เป็นการบอกชื่อสถานที่ ชื่อวัดและ รายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับวัด
5. รูปภาพ คือ เป็นภาพถ่ายต่างๆเกี่ยวกับวัด รายละเอียดเกี่ยวกับภาพนั้นๆ
6. พาโนรามา คือ ภาพที่เราสามารถดูได้ 360 องศา
7. วีดีโอ คือ เป็นภาพกิจกรรมตอนที่เรำทำโครงการต่างๆในวัด
8. เบอร์โทรศัพท์ คือ เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อวัดได้
9. บุคลากร คือ ประวัติเกี่ยวกับพระ และยังบอกรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับท่าน
10. สายรถเมย์ คือ บอกสายรถเมย์ที่วิ่งผ่านวัดต่างละวัด และ บอกว่าไปไหนแล้วมาจากไหน
11. กระบี่ คือ เป็นที่ให้สมาชิกหรือใครก็ได้มาตอบคุยกันในกระบี่
12. ขอเส้นทาง คือ การสอบถามว่าจะมาจากไหนแล้วไปวัดที่ไหน
13. กิจกรรม เป็นการบอกถึงโครงการต่างๆที่เราจะจัดและยังมีรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ
14. Google คือ ชื่อเว็บไซต์ที่มีไว้ในการค้นหาข้อมูลต่างๆ
15. จัดการชื่อผู้ดูแลระบบ เป็นส่วนที่ผู้ดูแลระบบดำเนินการสร้างสิทธิ์ให้ผู้เข้าใช้งานได้บันทึกรายการข้อมูล
16. การเพิ่มรายละเอียดข้อมูลในทุกฟังก์ชันการทำงานใน 8 ส่วนการเพิ่มข้อมูลต่างๆ
17. Logout เป็นส่วนที่ออกจากระบบงานการจัดการข้อมูล

รูปภาพที่ 6 รูปแบบความสัมพันธ์ของข้อมูล (Relation data model) ตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัด
ที่มา: รัตทิพย์ รัตนชัย และอื่นๆ. 2552. หน้า 19

จากรูปภาพที่ 6 การออกแบบฐานข้อมูล โดยใช้เทคนิคการออกแบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (Relational Database Design Techniques) เป็นการออกแบบแหล่งรวบรวมข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันที่ผ่านกระบวนการแปลงข้อมูลที่ซับซ้อนให้มาอยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการใช้งาน เพื่อใช้สำหรับการจัดเก็บและเรียกใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์และออกแบบโครงสร้างเว็บไซต์ โดยนำเสนอในรูปแบบของความสัมพันธ์ของข้อมูล (Relation data model) เช่น ข้อมูลที่ถูกจัดเก็บในตาราง admin จะมีความสัมพันธ์กับอีก 10 ตาราง เท่ากับส่วนของตาราง temple ที่ประกอบด้วย board, picture, video, panorama, calendar_temple, people, telephone, bus, place

ผลการวิจัย

สามารถนำกระบวนการพัฒนาเว็บไซต์ด้วยวิธีการพัฒนาระบบแบบพลวัต(DSDM) มาเป็นสื่อสำหรับบริการให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ที่สนใจทั่วไปในรูปแบบที่เป็นแผนภาพและสื่อมัลติมีเดีย ซึ่งผ่านการติดตั้งและทดสอบระบบตามฟังก์ชันต่างๆ จนสามารถทำงานได้จริงตามเว็บไซต์ที่ปรากฏ <http://www.sunandhalai.com/temple/index.php>

ระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยว
ภายในวัดของเขตลลิต

สถานที่ รูปภาพ ทั่วไป งามา วิดีโอ แผนที่ ทรัพย์สิน ผลิตภาพ สายระบบส์ กระเป๋า หนังสือนานา กิจกรรม Google

ค้นหาข้อมูล

วันที่ 29 พฤษภาคม 2553

หน้าแรกเขตลลิต

ปฏิทินกิจกรรม

พ.ศ. 2553

พฤษภาคม 2553						
อา	จ	อ	พ	ศ	ส	
	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

กระดานข้อมูล

เริ่มโพสท์เกี่ยวกับ

ติดต่อเรา

Admin

หน้าแรกเขตลลิต

วัดราชวิจิตรวราหาร

ชื่อสถานที่ วัดราชวิจิตรวราหาร
ที่อยู่ เลขที่ 3 ถนนสามเสน9 แขวงวีรพยาบาล เขต ลลิต กรุงเทพฯ 10300

รายละเอียด วัดราชวิจิตรวราหาร วัด ราชวิจิตรวราหาร เป็นวัดเก่าแก่...

ดูข้อมูล

ดูแผนที่ภายในวัด

วัดพระธาตุสุวรวิหาร

ชื่อสถานที่ วัดพระธาตุสุวรวิหาร
ที่อยู่ เลขที่ 90 ถนนศรีอยุธยา แขวงวีรพยาบาล เขต ลลิต กรุงเทพฯ 10300

รายละเอียด ...

ดูข้อมูล

ดูแผนที่ภายในวัด

แค่มะดาก

ชื่อสถานที่ แค่มะดาก
ที่อยู่ วัดน้อยพุด

รายละเอียด เสียงร้องของสัตว์วัดหาคัดหั้น เสียงทำที่เข่น นานาสอง เสียง...

ดูข้อมูล

ดูแผนที่ภายในวัด

วัดน้อยพุด

ชื่อสถานที่ วัดน้อยพุด
ที่อยู่ ตั้งอยู่เลขที่ ๒ ถนนพระรามที่ ๕ แขวงถนนนครไชยศรี เขตลลิต กรุงเทพมหานคร สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินวัดเนื้อที่ ๑๓ ไร่ ๓ งาน ๖๖ ตารางวา โฉนดเลขที่ ๕๒๖๖ อาณาเขต ทิศเหนือยาว ๕๔ วา ติดต่อกับถนนสาทรและแผนที่ทรัพย์สินฯ ทั้งได้ยาว ๔๕ วา ติดต่อกับบ้านเช่าของที่ทรัพย์สินฯ ทิศตะวันออกยาว ๕๖ วา ติดต่อกับคลองและที่ของทหาร ทิศตะวันตกยาว ๖๖๖ วา ติดต่อกับที่ดินและบ้านเลขที่...

รายละเอียด ที่ตั้งวัด เป็นที่ราบสูงแวดล้อมไปด้วยบ้านพักหนา...

ดูข้อมูล

ดูแผนที่ภายในวัด

ส่วนหนานอดนิม

มีจำนวนผู้ชม 84 16 วัดพระธาตุ ๑๐ วัดราชวิจิตร วัด ขอมที่ภายในเขตลลิต <http://www.sunandhalai.com/template/search/bus.php?search=เขตลลิต 505 ไร่ เขตลลิต กรุงเทพฯ วัดในเขตลลิต พระวิจิตร สุวัณเฑียร สวนสุนันทา สำนักหทัย สามเสน หนอง>

© Copyright 2008-2009 ระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวภายในวัดของเขตลลิต

รูปภาพที่ 7 เว็บเพจการนำเสนอข้อมูลตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัด
ที่มา: <http://www.sunandhalai.com/template/index.php : 29/05/2010>

จากรูปภาพที่ 7 เมื่อมีการติดตั้งและใช้งานระบบแล้วภาพหน้าโฮมเพจจะแสดงหลังจากมีการป้อนข้อมูลของผู้ดูแลระบบแต่ละวัดแล้วเว็บจะนำเสนอภาพของแต่ละวัด ดังภาพที่ปรากฏ โดยใช้หลักการออกแบบหน้าเว็บที่แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนหัวของหน้าเว็บ (Page Header) ส่วนเนื้อหา (Page Content) ส่วนคอลัมน์การเชื่อมโยง (Page Sidebar) และส่วนท้ายของหน้าเว็บ (Page Footer) (กรรณิการ์ สวรรค์โพธิพันธ์. 2550. หน้า 33)

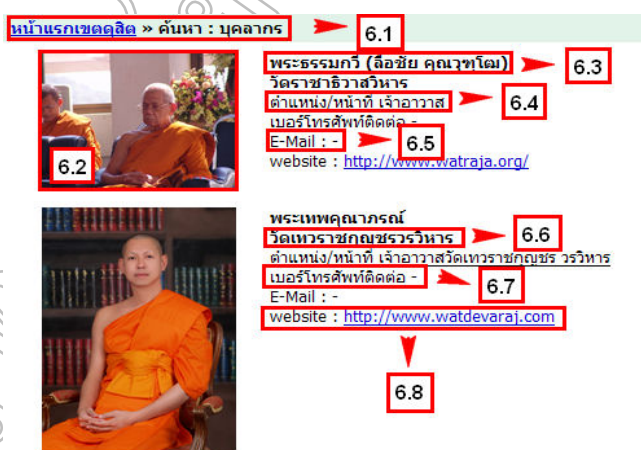
สามารถค้นหาและแสดงผลข้อมูลได้ถูกต้องตามประสิทธิภาพที่กำหนด เช่น ส่วนการเข้าใช้งานเว็บของผู้ใช้ทั่วไปสามารถค้นหาสถานที่ ข้อมูล รูปภาพประวัติศาสตร์ ปฏิทินกิจกรรม และกิจกรรมต่างๆ จากรูปที่ 8-11 ส่วนการจัดการข้อมูลนั้นจากรูปที่ 12-14 ซึ่งมีรูปแบบการทำงานในลักษณะเดียวกัน (รัตนทิพย์ รัตนชัย และอื่นๆ. 2552. หน้า 35-50)

รูปภาพที่ 8 เว็บเพจการนำเสนอสถานที่เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัด

รูปภาพที่ 9 เว็บเพจนำเสนอภาพพานอรามาตามที่ต้องการท่องเที่ยวภายในวัดเมื่อมีการเลือกตามเมนูหรือข้อมูลค้นหา

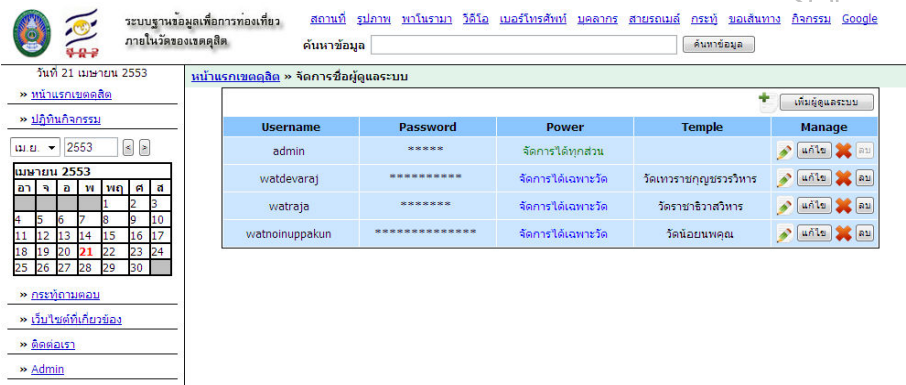

รูปภาพที่ 10 ภาพแสดงเมื่อมีการค้นหาข้อมูลบุคคลากร

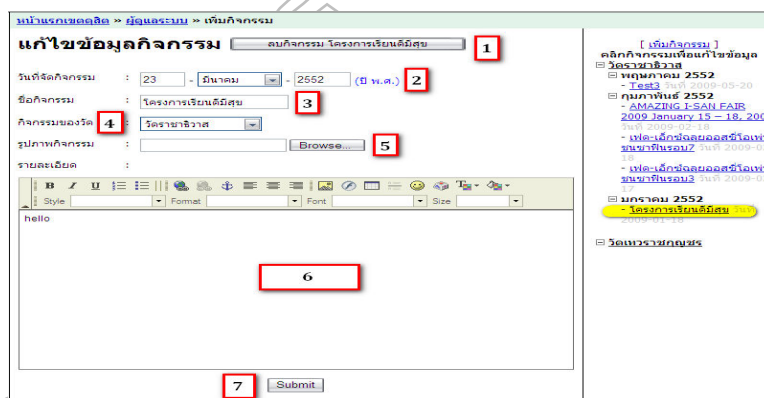

รูปภาพที่ 11 ภาพแสดงเมื่อมีการค้นหาข้อมูลกิจกรรม

รูปภาพที่ 12 รายการสำหรับป้อนข้อมูลของผู้ดูแลระบบ

รูปภาพที่ 13 การจัดการข้อมูลชื่อของผู้ดูแลระบบ เมื่อมีการส่งมอบให้กับวัดที่ปรากฏในระบบแล้ว

รูปภาพที่ 14 รูปแบบในการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับการเพิ่มกิจกรรม เมื่อมีการส่งมอบให้กับวัดที่ปรากฏในระบบแล้ว

สามารถทราบความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้งานตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัดจากการสอบถามพระภิกษุและบุคลากรที่เป็นตัวแทนของวัดเมื่อมีการวิพากษ์ผลการนำเสนอด้านประสิทธิภาพการทำงานของตัวแบบคิดเป็นร้อยละ 98 ด้านความสะดวกในการใช้งานร้อยละ 96 ด้านความต้องการนำไปใช้งานร้อยละ 94 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในเรื่องความสวยงามของหน้าจอขอให้ปรับปรุงให้สามารถเปลี่ยนรูปแบบได้ และขอให้เพิ่มหัวข้อประวัติความเป็นมาของวัดแต่ละวัด และหลักสูตรการอบรมพุทธศาสนาต่อเยาวชนนอกเหนือจากกิจกรรม

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย ตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัดสามารถทำงานได้จริงตามวัตถุประสงค์ จากการทดสอบบนเว็บไซต์ : <http://www.sunandhalai.com/temple/index.php> ซึ่งสามารถนำเสนอข้อมูลภายในวัดของเขตดุสิตด้วยรูปแบบแผนที่ รูป และสื่อมัลติมีเดีย โดยเฉพาะวัดราชาธิวาสวิหาร และวัดเทพราชกุญชรวิหาร ซึ่งเป็นวัดกรณีศึกษา สำหรับวัดน้อยนพคุณนั้นเป็นวัดที่ได้นำไปใช้จริงโดยมีการป้อนข้อมูลเป็นปัจจุบัน

อภิปรายผล จากการออกแบบและพัฒนาตัวแบบเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวภายในวัดนั้น ทีมผู้วิจัยเน้นเรื่องการจัดกรข้อมูลและการนำไปใช้งานเป็นหลัก และเมื่อวัดนำไปใช้งานจริงแล้วสามารถนำมาปรับเปลี่ยนด้านข้อมูลเพิ่มเติมได้ตามกระบวนการพัฒนาระบบแบบพลวัตที่สามารถปรับปรุงรูปแบบข้อมูลเพื่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร โดยที่สามารถลดต้นทุนด้านการสร้างเว็บไซต์ และอำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูล สามารถเห็นภาพและรับรู้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักของการทำให้นักท่องเที่ยวสะดวกในการเดินทาง

ข้อเสนอแนะ เว็บไซต์นี้วัดไทยสามารถนำไปพัฒนาต่อให้เป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านการศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรมได้ในอนาคต อีกทั้งมหาวิทยาลัยสามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัดไทยในเขตท้องที่ดุสิต กรุงเทพมหานครได้ รวมถึงพัฒนาให้สามารถใช้ได้กับวัดหรือศาสนสถานอื่นๆได้ในอนาคต ซึ่งพระภิกษุและชุมชนที่สนใจจะนำไปใช้เห็นว่าควรจัดอบรมเพิ่มเพื่อให้ผู้ที่ต้องการนำไปใช้งานจริงสามารถทำงานได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์มีภาวะการเปลี่ยนแปลงเร็วมากทั้งทางด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ดังนั้นโปรแกรมสำเร็จรูปต่างๆที่ใช้ในปัจจุบันอาจมีการต้องเลิกใช้เร็วที่สุด จึงเห็นว่าในอนาคตสมควรมีการพัฒนาในลักษณะอื่นต่อไป เพื่อให้วัดมีเว็บไซต์ที่สวยงาม สะดวกต่อการจัดการข้อมูล และมีฟังก์ชันภาษาต่างประเทศได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- รัตนทิพย์ รัตนชัย และอื่นๆ. 2552. **ระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวภายในวัดของเขตดุสิต**. รายงานการวิจัยสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Thomas A. Powell. 2000. **The Complete Reference Web Design**. U.S.A.: Osborne/McGraw-Hill.
- กรรณิการ์ สวรรค์โพธิพันธ์. 2550. **ออกแบบเว็บให้ผู้ใช้ (Designing Web Usability)**. กรุงเทพมหานคร: เคพีที่คอมพ์ แอนด์ คอนซัลท์.
- สมจิตร อาจอินทร์ และงามนิจ (พิสิษฐเจริญทัต). 2549. **หลักการวิเคราะห์และออกแบบระบบฐานข้อมูล**.
ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์..
- Benjamin J. J. Voigt. 2004. **Dynamic System Development Method**. Department of Information Technology University of Zurich, Switzerland. [online] available :
http://www.ifi.uzh.ch/rerg/fileadmin/downloads/teaching/seminars/seminar_ws0304/14_Voigt_DSMD_Ausarbeitung.pdf. 2010.
- Wikipedia, the free encyclopedia. **Dynamic Systems Development Method**. [online] available :
http://en.wikipedia.org/wiki/Dynamic_Systems_Development_Method#Stage_3:_Design_and_Build_Iteration. 2010.

การประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร Energy Saving in Cooking of Bangkok Housewives

อัมพรศรี พรพิทักษ์ดำรง

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อได้ข้อมูลและทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้าน และเปรียบเทียบพฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานครที่มีสภาพความแตกต่างกันในด้านอายุ การศึกษา อาชีพ และความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แม่บ้านที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่ประกอบอาหารรับประทานโดยส้อมแบบหลายขั้นตอน และส้อมแบบง่าย ได้แม่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้เลือกแบบ 2 ตัวเลือกจำนวน 14 ข้อ สำหรับแบบสอบถามพฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารนั้นเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 21 ข้อ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) และ ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1)แม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ถูกต้องมากเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร โดยได้รับทราบจากสื่อต่างๆ ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และทางอินเทอร์เน็ต 2)พฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้านส่วนใหญ่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง ยังมีการใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลืองไม่ได้ประโยชน์ที่คุ้มค่า 3)เมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาของแม่บ้านพบว่า แม่บ้านที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ แม่บ้านที่มีการศึกษามากกว่ามีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานถูกต้องมากกว่าแม่บ้านที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่า และเมื่อเปรียบเทียบอาชีพของแม่บ้านพบว่า แม่บ้านที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แม่บ้านที่มีอาชีพการงานที่ดีกว่าเช่น รับราชการ พนักงานบริษัท มีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานถูกต้องมากกว่าอาชีพค้าขายหรืออาชีพรับจ้าง แต่เมื่อเปรียบเทียบอายุ และระดับความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้านกลับพบว่า แม่บ้านที่มีอายุแตกต่างกันและแม่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ไม่เป็นจริง

คำสำคัญ : การประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร

Abstract

The purpose of this research are to study about saving energy in cooking knowledge of Bangkok housewife and to compare saving energy in cooking behavior of Bangkok housewife classified by age graduate degree earning and energy saving in cooking knowledge The questionnaire was used in this research filled by 350 of Bangkok housewife who cooking by themselves. The questionnaire have two main parts, one is Dichotomous Question with 14 questions used for saving energy in cooking knowledge of Bangkok housewife and another is Rating Seale with 21 questions used for saving energy in cooking

behaviors of Bangkok housewife are used as the research tool to collect the data. The statistics are used in the study are frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test.

The result of the study were as follows : 1) most of Bangkok housewife have saving. energy in cooking knowledge because they can get by many medias such as radio, television, newspaper and internet. 2)saving energy in cooking behaviour of most of Bangkok housewife were quite poor because of losing energy in cooking. 3)the comparison of saving energy in cooking behaviour of Bangkok housewife classified by education is found that housewife who have higher education is statistically and significantly different at .05 level 4)the comparison of saving energy in cooking behaviour of Bangkok housewife classitied by earning is found that housewife who have better earning is statisticeally and significantly different at .05 level. 5)the comparison of saving energy in cooking behaviour of Bangkok housewife classified by age and by saving energy in cooking knowledge are found that not different.

Keywords : Energy Saving in Cooking

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาโลกร้อนมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนทั้งโลก สภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนภัยพิบัติทางธรรมชาติตลอดจนระบบนิเวศวิทยาที่เปลี่ยนแปลงไปล้วนมีผลมาจากสิ่งแวดล้อมถูกทำลายทำให้เสียสมดุลตามธรรมชาติ เกิดภาวะโลกร้อนน้ำแข็ง ขั้วโลกละลาย ปฏิกิริยาน้ำท่วมในหลายภูมิภาคทั่วโลกในขณะที่บางแห่งกลับเกิดภาวะ ฝนแล้ง นอกจากนี้อุณหภูมิของโลกที่สูงขึ้นยังทำให้ภัยธรรมชาติ เช่นพายุไต้ฝุ่นทวีความ รุนแรงยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงแก่มวลมนุษยชาติ ผลกระทบที่เห็นได้ชัดได้แก่ การขาดแคลนอาหารโลก เนื่องจากเกิดสภาวะแห้งแล้งดินขาดความอุดมสมบูรณ์ พืชพันธุ์ธัญญาหารไม่ได้ผลเท่าที่ควร หรือได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ทำให้เกิดผลผลิตอาหารไม่เพียงพอ

แหล่งพลังงานที่มนุษย์ใช้ในการดำรงชีวิตเช่น พลังงานไฟฟ้า ก๊าซหุงต้ม ได้มาจากแหล่งวัตถุดิบในธรรมชาติ ซึ่งมีโอกาสที่จะหมดไปและอัตราการใช้ก็เพิ่มสูงขึ้นทุกปี ถ้าเราไม่รู้จักใช้พลังงานอย่างประหยัดก็จะหมดไปโดยเร็ว จนรุ่นหลังคงจะพบกับความยากลำบาก นอกจากนี้ขบวนการที่ได้มาของพลังงานเหล่านี้ มักจะทำให้เกิดปัญหาหมอกภาวะ และปัญหาสิ่งแวดล้อมเช่น การผลิตกระแสไฟฟ้าจากถ่านหิน น้ำมันเชื้อเพลิง ก๊าซธรรมชาติ เป็นเชื้อเพลิงจะมีการปลดปล่อยสารพิษออกมา ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมเพราะการเผาไหม้วัสดุเชื้อเพลิงต่างๆ ก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ คาร์บอนมอนนอกไซด์ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ไนโตรเจนออกไซด์ และแก๊สเรือนกระจกต่างๆ ก๊าซต่างๆ เหล่านี้โดยเฉพาะก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดภาวะโลกร้อน ในการใช้พลังงานแต่ละครั้ง เช่น การเปิดไฟฟ้า การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า เพื่อความสบาย เพื่อความบันเทิง หรือเพื่อการหุงต้มอาหารในชีวิตประจำวัน ในแต่ละครั้งที่ใช้มีผลภาวะเกิดขึ้นทรัพยากรก็ค่อยๆ หมดไปเรื่อยๆ มลพิษที่ตกค้างตามแหล่งต่างๆ ก่อให้เกิดอันตรายและยากต่อการแก้ไข หนทางแก้ไขก็คือลดการใช้พลังงานลง ใช้อย่างประหยัดเท่าที่จำเป็นและใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ใช้อย่างสมเหตุสมผล อย่าให้สิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น และที่จำเป็นจะต้องทำอีกอย่างหนึ่งคือการปลูกจิตสำนึกที่มีในชาติ เห็นความสำคัญของการประหยัดพลังงาน ร่วมมือกันใช้พลังงานอย่างประหยัดเพื่อลดภาวะโลกร้อน มนุษยชาติจะอยู่ในโลกนี้ได้ได้อย่างเป็นสุข

การหุงหาอาหารเป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิต พลังงานที่ใช้ในการหุงต้ม จะมีทั้งถ่าน ฟืน ก๊าซ และไฟฟ้า ในครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยย่อยของสังคมร่วมมือกันประหยัดพลังงาน ก็จะช่วยลดผลกระทบจากสภาวะโลกร้อนได้ไม่น้อย กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจและ เป็นแหล่งที่ใช้พลังงานสูงสุดของประเทศ จากรายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน ณ เดือนธันวาคม 2550 ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (<http://www.dopa.go.th>) กรุงเทพมหานครมีประชากร 5,716,248 คน และมีจำนวนครัวเรือน 2,207,453 หลัง กรุงเทพมหานครจึงเป็นเมืองที่มีประชากรอยู่มากที่สุดของประเทศ ดังนั้นจึงเป็นแหล่งที่มีความ

ต้องการพลังงานเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุดนอกจากนั้น ยังเป็นแหล่งที่ใช้พลังงานมากในด้านอื่น ๆ อีกเช่น บริษัท ห้าง ร้าน สถาน-บริการ สถานที่ราชการ โรงเรียน โรงพยาบาล และอุตสาหกรรมขนาดย่อม

ศูนย์วิจัยและอบรมพลังงานร่วมกับโครงการเผยแพร่โครงการวิจัยฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ทำการวิจัยพฤติกรรมการใช้พลังงานในครัวเรือนของชาวกรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีความรู้ความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ประกอบอาหารอย่างถูกต้อง ตามหลักการประหยัดพลังงานในระดับดีมากได้แก่ การเว้นที่ว่างรอบ ๆ ตู้เย็น (ร้อยละ 87) การเปลี่ยนยางหุ้มฝาตู้เย็น (ร้อยละ 83) ปริมาณของที่ใส่ในตู้เย็น (ร้อยละ 78) การเลือกภาชนะหุงต้มที่ขนาดพอดีกับขนาดเตาไฟ (ร้อยละ 84) และการใช้ฝาครอบภาชนะหุงต้มอาหาร (ร้อยละ 94) แต่มีความรู้ความเข้าใจที่ผิดหลักการประหยัดพลังงานอยู่ในระดับมากถึงปานกลางในเรื่องการวางตู้เย็น (ร้อยละ 83) การใช้ตู้เย็น (ร้อยละ 78) วิธีการเปิด - ปิด เตาขณะปรุงอาหาร (ร้อยละ 56) และวิธีการเปิด - ปิด เตาอบ ขณะอบอาหาร (ร้อยละ 60) ส่วนความรู้เกี่ยวกับอุปสงค์ที่ใช้พลังงานพบว่า เรื่องที่กลุ่มตัวอย่างไม่ตอบ/ไม่ทราบได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับฉนวนกันความเย็นและความแตกต่างระหว่างตู้เย็น ที่มีเครื่องละลายน้ำอัดโน้มติกับตู้เย็นธรรมดา และมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องภาชนะหุงต้มที่มีกันแบนราบจะรับความร้อนจากเตาได้ดี (เทียนฉาย กิระนันท์ และคณะ .2527:16 - 18) จะเห็นได้ว่าประชาชนในกรุงเทพมหานครยังขาดความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานที่ใช้ในการประกอบอาหารในบางเรื่อง และมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ในการประกอบอาหาร ตู้เย็น และเตาอบ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาซึ่งสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหาร พิจารณาเห็นว่าควรมีการศึกษาการใช้พลังงานในระดับครัวเรือนซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคมโดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านซึ่งเป็นผู้บทบาทในการใช้พลังงานในการประกอบอาหารให้กับสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้ทราบถึงความรู้ในการประหยัดพลังงานและพฤติกรรมในการประกอบอาหารของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร อันจะเป็นแนวทางในการรณรงค์ให้คนในสังคมร่วมมือกันประหยัดพลังงาน ลดภาวะโลกร้อนและอีกทั้งเป็นแนวทางในการปลูกจิตสำนึกให้กับนักศึกษาที่จะจบออกไปเป็นพ่อครัวแม่ครัวเห็นความสำคัญในการช่วยกันประหยัดพลังงานและเป็นข้อมูลให้หน่วยงาน ของรัฐใช้ในการวางแผนนโยบายการประหยัดพลังงานระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลและทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมในการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร ของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมในการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุ การศึกษา อาชีพ และความรู้กับการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้านและพฤติกรรมในการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคั้งนี้คือ แม่บ้านที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ประกอบอาหารรับประทานเองจำนวน 350 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานครได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สภาพที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิก ผู้ปรุงอาหารประจำครอบครัว ความถี่ของการประกอบอาหาร มีอาหารที่ทำบ่อยที่สุด เหตุผลที่ประกอบอาหารรับประทานเอง การดำเนินการในการประกอบอาหาร และชนิดของอาหารที่ประกอบบ่อย

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร แบบสอบถามจำนวน 15 ข้อ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ตอบถูกให้ 1 คะแนน

ตอบผิดให้ 0 คะแนน

จากนั้นนำมาแบ่งระดับคะแนน โดยเทียบร้อยละของคะแนนเต็มแบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้

80-100% มีความรู้ถูกต้องมาก

60-79% มีความรู้ถูกต้องปานกลาง

0-59% มีความรู้ถูกต้องน้อย

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ โดยกำหนดค่าดังนี้

พฤติกรรม	ค่าถามเชิงลบ	ค่าถามเชิงบวก
ปฏิบัติทุกครั้ง	0	2
ปฏิบัติบางครั้ง	1	1
ไม่เคยปฏิบัติ	2	0

จากนั้น นำมาแบ่งระดับคะแนน โดยเทียบร้อยละของคะแนนเต็มแบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้

80-100% มีพฤติกรรมในระดับสูง

60-79% มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง

0-59% มีพฤติกรรมในระดับต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผล โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแม่บ้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารโดยการรวมคะแนนของคำตอบ แล้วแปรผลตามเกณฑ์ โดยจัดแบ่งคะแนนเป็น 3
3. วิเคราะห์พฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. ทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้วิธีทางสถิติ ในการศึกษาใช้ t-test, ANOVA เพื่อเปรียบเทียบ ความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้านที่ต่างกันกับ พฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร ซึ่งกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานครสรุปได้ดังนี้มี

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า แม่บ้านมีอายุระหว่าง 15 - 40 ปี ร้อยละ 66.70 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 36.9 มีอาชีพทำงานในบริษัทเอกชน ร้อยละ 28.5 แม่บ้านส่วนใหญ่เกินครึ่งร้อยละ 59.4 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000 - 30,000 บาท แม่บ้านส่วนใหญ่อาศัยอยู่บ้านเดี่ยว ร้อยละ 36.2 ด้านการประกอบอาหารพบว่า แม่บ้านจะเป็นผู้ลงมือปรุงอาหารเอง ร้อยละ 39.5 ประกอบ

อาหารรับประทานสัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง ร้อยละ 44.2 มีอาหารที่ทำบ่อยที่สุดคือ มื้อเย็น ร้อยละ 30.8 เหตุผลที่ประกอบอาหารรับประทานเองแม่บ้านเห็นเรื่องความสะดวกปลอดภัยมากที่สุด ร้อยละ 72 แม่บ้านใช้เตาแก๊สในการประกอบอาหารมากที่สุด ร้อยละ 87

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารพบว่า แม่บ้านส่วนใหญ่เกินครึ่งร้อยละ 54.9 มีความรู้ในการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารในระดับมีความรู้ถูกต้องมาก

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารพบว่า แม่บ้านส่วนใหญ่ร้อยละ 94 มีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารถูกต้องน้อย

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย การประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. แม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารอยู่ในระดับดี แต่กลับมีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารที่ถูกต้องน้อย หรือกล่าวได้ว่ายังไม่ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่

ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการณรงค์ให้ประชาชนโดยทั่วไปเกิดความตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันประหยัดพลังงานในทุกๆ ด้าน เพื่อให้มีทรัพยากรธรรมชาติเหลือให้คนรุ่นหลังได้ใช้ และช่วยกันลดปัญหาโลกร้อนและมลภาวะต่างๆ ซึ่งทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ด้วยความลำบากมากขึ้น

2. ระดับการศึกษาของแม่บ้านมีผลต่อพฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร กล่าวคือ แม่บ้านที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารมากกว่า

ประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นจะต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนรุ่นใหม่ตระหนักถึงความสำคัญที่ทุกคนต้องร่วมมือกันประหยัดพลังงานในทุกวิถีทาง โดยผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการนำเนื้อหาการประหยัดพลังงานสอดแทรกลงในหลักสูตรทุกระดับ

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุของแม่บ้านกับระดับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร พบว่า อายุของแม่บ้านที่แตกต่างมี พฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างแม่บ้านกับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานของแม่บ้านในการประกอบอาหาร พบว่า แม่บ้านที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมี พฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบคู่ที่มีนัยสำคัญของระดับการศึกษาของแม่บ้านตามวิธี LSD พบว่า แม่บ้านที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีมีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานแตกต่างจากแม่บ้านที่มีความรู้ระดับการศึกษาอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพของแม่บ้านกับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร พบว่า แม่บ้านที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบคู่ที่มีนัยสำคัญของอาชีพของแม่บ้านตามวิธี LSD พบว่าแม่บ้านที่มีอาชีพรับราชการมีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานแตกต่างจากแม่บ้านที่มีอาชีพค้าขายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการประหยัดพลังงานของแม่บ้านกับความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหาร พบว่า แม่บ้านที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาหารแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้สอนด้านอาหารใคร่ขอเสนอแนะให้มีการสอดแทรกเรื่อง การประหยัดพลังงานในการประกอบอาหารลงในเนื้อหาการเรียน โดยเฉพาะตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษา ในกลุ่มวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี

2. ข้อเสนอแนะในอนาคต หน่วยงานของรัฐควรมีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์การประหยัดพลังงานอย่างเป็นรูปธรรม เช่น มีการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นตัวเลขของการใช้พลังงานด้านต่างๆ ให้ประชาชนทั่วไปทราบว่าตนเองได้ใช้พลังงานสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์หรือใช้เกินความจำเป็นในจุดใดบ้าง เพื่อให้ประชาชนร่วมมือกันประหยัดพลังงานมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน.

http://www.dopa.go.th/xstat/p5010_01.html. 2552.

กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน. 2535. **ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด**. กรุงเทพมหานคร : กองการพิมพ์, กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน.

จิรพล สินธุนาวา. 2534. "การประหยัดพลังงานทางเลือกสุดท้ายของมนุษยชาติ". สารคดี. 27 (กุมภาพันธ์ 2534) : 76-92.

จุลละพงษ์ จุลละโพธิ. 2550. **การประหยัดพลังงาน**. ในหนังสือการพัฒนาพลังงานที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย. สมชาติโสภณรณฤทธิ์ บรรณาธิการ. ปทุมธานี : โรงพิมพ์สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. หน้าที่ 19.

เทียนฉาย กิรินันท์. 2525. **พฤติกรรมในการใช้พลังงานในครัวเรือน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. 2527. **รูปแบบการพัฒนาทัศนคติต่อการประหยัดพลังงาน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทีพีเดีย สารานุกรมเสรี. **ปรากฏการณ์โลกร้อน**. Mhtml : file:///C:/Documents and Settings/User/Desktop/New Folder/ปรากฏการณ์โลกร้อน. 19/3/2552

สุนทร บุญญาริการ และคณะ. 2545. **พลังงานใกล้ตัว**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเฟิสท์ออฟเซท (1993).

สุพัตรา แซ่ลิ่ม. 2550. **มหันตภัยโลกร้อน**. กรุงเทพมหานคร : พรีเมายด์.

Krejcie, R. V. and D.W.Morgan. 1970. "Determining sample size for research activities". **Educational and psychological measurement**, 30 (1970), 607 - 610.

ความเสี่ยงต่อโรคอ้วนและพฤติกรรมการใช้ยาลดน้ำหนักของนักศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา The risk of obesity and antiobesity drug Using Behavior of Students in University: Study on the Suansunandha Rajabhat University

พิมพ์พร ทองเมือง

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความเสี่ยงต่อโรคอ้วนและพฤติกรรมการใช้ยาลดน้ำหนักของนักศึกษาที่กำลังศึกษาในภาคปกติ จำนวน 400 คน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในช่วงวันที่ 1 มกราคมถึงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2552 เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ที่สำคัญที่มีผลต่อการใช้ยาลดน้ำหนัก ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคอ้วนอยู่ในสัดส่วนประมาณร้อยละ 27.6 อนึ่งเมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการใช้ยาลดน้ำหนักพบว่า ส่วนใหญ่จะได้รับยาจากคลินิก และโรงพยาบาล นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ยาลดน้ำหนักกับอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้น เช่น อาการใจสั่น เวียนศีรษะ คลื่นไส้ ท้องเสีย และ นอนไม่หลับ จะพบว่ามีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 0.01
คำสำคัญ: พฤติกรรม, โรคอ้วน, ยาลดน้ำหนัก

Abstract

This objective of this study were surveillance of the risk of obesity and anti-obesity using behavior of 400 students in Suansunandha Rajabhat University. During 1 January to 31 August 2009 by using questionnaire, the result showed that the risk to be obesity is 27.6 percent. The behavior of anti-obesity drug usage was positive correlated to side effect of medicine; palpitation, dizzy, diarrhea, vomiting and insomnia with statistical significant at level 0.01

Keywords: Behavior, Obesity, Antiobesity drug

บทนำ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ให้คำนิยามว่า น้ำหนักตัวปกติคือช่วงน้ำหนัก 18.5-24.9 กิโลกรัมต่อตารางเมตร และผู้ที่มีค่า BMI มากกว่า 25 กิโลกรัมต่อตารางเมตรขึ้นไปจัดว่าเป็นผู้ที่มีน้ำหนักสูงกว่ามาตรฐาน (overweight) และหากมีค่า BMI มากกว่า 30 กิโลกรัมต่อตารางเมตร จัดว่าผู้นั้นเป็นโรคอ้วน (Puska, Nishida and Porter, 2003) แต่เนื่องจากโครงสร้างทางร่างกายของชาวเอเชียและชาวยุโรปแตกต่างกัน ดังนั้นองค์การอนามัยโลกจึงได้เสนอแนะเกณฑ์ค่าดัชนีมวลกายสำหรับชาวยุโรปและชาวเอเชียแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีค่า BMI น้อยกว่า 18.5 จัดเป็นผู้ที่มีน้ำหนักน้อย ค่าระหว่าง 18.5-22.9 และ 23-24.9 จัดเป็นผู้ที่มีน้ำหนักปกติและน้ำหนักเกิน ผู้ที่มีค่า BMI มากกว่า 25 ขึ้นไปจัดว่าเป็นผู้ที่เป็นโรคอ้วนและค่ามากกว่า 30 จัดว่าเป็นผู้ที่อ้วนมากในคนทวีปเอเชีย (ดำรง กิจกุลศล, 2538) ความอ้วนมีความสัมพันธ์กับความผิดปกติต่างๆ ทั้งระบบต่อมไร้ท่อ ระบบเมตาบอลิซึม และเกิดปัญหาสุขภาพ เช่น ภาวะความดันโลหิตสูง ภาวะไขมันในเลือดสูง ภาวะหยุดหายใจขณะหลับ โรคเบาหวานหรือภาวะระดับน้ำตาลในกระแสเลือดสูง โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ โรคนี้้วนในถุงน้ำดี โรคกระดูกและข้ออักเสบ และโรคมะเร็ง เป็นต้น (พรชิตา ชัยอำนาจ, 2545 และ กฤษดา ศิรามพุช, 2548) และ อาจส่งผลต่อเนื้อให้วัยรุ่นที่มีน้ำหนักตัวเกินเกณฑ์

มาตรฐานเกิดความวิตกกังวล ตึงเครียด ท้อแท้ อับอาย รู้สึกว่าตนเองมีปมด้อยจึงถอยหนีและแยกตัวจากสังคม (วัณเพ็ญ บุญประกอบ, 2545) และจากงานวิจัยของ กฤษดา ศิรามพุช (2548) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรคอ้วนกับปัญหาทางอารมณ์ ในกลุ่มตัวอย่างที่ประเมินว่าตนเองมีน้ำหนักตัวเกินเกณฑ์มาตรฐานว่า กลุ่มตัวอย่างเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับรูปร่างและน้ำหนักตัวของตนเอง โดยร้อยละ 62 ของผู้ที่มีภาวะน้ำหนักตัวเกินเกณฑ์มาตรฐานและกำลังพยายามลดความอ้วนอาจประสบกับอาการซึมเศร้า

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นสำรวจระดับของความอ้วน รวมถึงการใช้ยาลดความอ้วนโดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Rosenstock (1974) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับแผนความเชื่อด้านสุขภาพว่าการที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมสุขภาพอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงจากการเป็นโรคจะต้องมีความเชื่อว่าจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค และโรคนั้นจะต้องมีความรุนแรงต่อชีวิตพอสมควร การปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงจากการเป็นโรคจะเกิดผลดีต่อตนเองเพราะต้องการให้มีสุขภาพดีขึ้น ระบบการคิดเช่นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Albert Bandura (1977) ที่ระบุว่ามนุษย์มักใช้เงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมสนับสนุนในกระบวนการตัดสินใจของตน ตัวอย่างเช่น พฤติกรรมของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร โดยทั่วไปจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เป็นการเรียนรู้จากสังคม เพราะสิ่งแวดล้อมที่เป็นบริบทล้อมรอบบุคคลจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล เนื่องจาก บุคคลจะมีความเชื่อในความสามารถของตน เช่นจะต้องทำอะไร จะทำตามที่ประสงค์ และเมื่อทำสำเร็จพร้อมกับได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังจะนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติต่อไป ด้วยเชื่อว่าเป็น "ต้นแบบหรือรูปแบบที่เหมาะสมแก่ตน: (Role Model)" ดังจะเห็นได้ว่า เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ยาจากผลการวิจัยเชิงประจักษ์ที่ผ่านมาจะคล้ายกับพฤติกรรมเปลี่ยนแบบตามที่ Bandura (1977) กำหนดไว้ กล่าวคือหากบุคคลเคยพบปะ หรือได้เห็นผู้อื่นใช้ก้อประโยชน์ตามที่ตนเองคาดหวัง ก็จะทดลองนำมาใช้ปฏิบัติตามจนกลายเป็นความเคยชินและถือเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องในที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงอาจสรุปได้ว่า "แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมเปลี่ยนแบบ" จะเป็นแนวทางที่นำไปสู่การสืบค้นพฤติกรรมการใช้ยาคอนโดรอนได้อย่างเหมาะสม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านการใช้ยาจะเห็นว่า มีนักปราชญ์หลายท่านได้ให้ความสนใจในประเด็นที่สำคัญนี้ เช่น ผลการศึกษาของ Schlund and Johnson (1990) พบว่า ผู้หญิง สนใจที่จะลดน้ำหนักตั้งแต่การศึกษาระดับมัธยมปลาย มีอายุประมาณ 15 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นหญิง เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับรูปร่างและความสวยงามอีกทั้งค่านิยมและสังคมที่นิยมผู้หญิงที่มีรูปร่างผอมบางว่าเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีกว่าผู้ที่อ้วน ดังนั้นผู้ที่อ้วนจึงถูกล้อเลียน ตั้งฉายา ในเด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่จะพัฒนาความรู้สึกที่ไม่พึงพอใจในรูปร่างของตนเองจากหลายเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เพศหญิงทำการลดน้ำหนักเพื่อความงามมากกว่าจะทำการลดน้ำหนักเพื่อสุขภาพที่ดี ซึ่งเป็นความมั่นใจเรื่องภาพลักษณ์ รูปร่างและน้ำหนัก โดยผู้หญิงมักคิดว่าตนเองมีน้ำหนักจริงมีค่ามากกว่าน้ำหนักในอุดมคติ (Foster and Wadden, 1994) รวมถึงความรู้สึกไม่พอใจในรูปร่างของตนเองทำให้เกิดความพยายามที่จะควบคุมน้ำหนักซึ่งในทางตรงข้ามถ้าผู้ที่มีน้ำหนักน้อยหรือไม่ได้อ้วน พยายามลดน้ำหนัก อาจเป็นผลเสียต่อร่างกาย ทำให้ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย วิธีการลดน้ำหนักในปัจจุบันมีหลายวิธี เช่น การควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การใช้ยาลดน้ำหนัก การดูดไขมัน และการผ่าตัดเป็นต้น (สมทรง สมควรเหตุ, 2541)

ผลเสียของการลดน้ำหนักที่ไม่ถูกต้องที่มีผลต่อสุขภาพคือ ร่างกายอ่อนเพลีย ขาดสารอาหาร เกิดการเบื่ออาหาร หรือ หิวบ่อยตลอดเวลา (Bulimia) จนทำให้ยังรับประทาน จนเป็นเหตุให้น้ำหนักกลับเพิ่มมากกว่าเดิม หรือบางคนเกิดความกลัวน้ำหนักขึ้นมากจนเกิดอาการ Anorexia nervosa ทำให้รับประทานอาหารได้น้อย ออกกำลังกายหนักหรือ รับประทานอาหารมากแล้วทำให้ตัวเองอาเจียน หรือใช้ยาระบาย ซึ่งผลที่ตามมาคือ ทำให้กล้ามเนื้อของกระเพาะอาหารและลำไส้ลีบอ่อนเนื่องจากมีการใช้งานน้อย ระยะเวลาที่อาหารอยู่ในกระเพาะนาน เกิดอาการท้องผูก ผิวแห้ง ใต้มีความผิดปกติในการทำงาน เม็ดเลือดและเกร็ดเลือดน้อยลง อาจเกิดอันตรายถึงชีวิตได้ (อมรชัย หาญผดุงธรรม, 2540) และยังพบว่า การไม่รับประทานอาหารเช้าเพราะเข้าใจผิดว่าการอดอาหารเป็นการลดน้ำหนักที่ง่ายที่สุด การที่วัยรุ่นอดอาหารบ่อย ๆ จะทำให้สมองไม่แจ่มใส การเจริญเติบโตของร่างกายไม่สมบูรณ์ แคระแกร็น ไม่ได้สัดส่วน และอาจทำให้ผลการเรียนตกต่ำ (กรุณา ศิริบุญญา, 2541)

จากบทบรรยายว่าด้วยทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถระบุและชี้ให้เห็นความสำคัญของปัญหาในด้านของโรคอ้วนและการใช้ยาลดความอ้วน ดังนั้นจึงคิดว่ามีความจำเป็นที่จะศึกษาในกลุ่มนักศึกษาเพื่อให้ได้แนวทางที่จะนำไปสู่มาตรการเพื่อการส่งเสริมความสามารถเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพและในการใช้ยาลดความอ้วนให้ได้ จำเป็นต้องทราบถึงพฤติกรรมในการใช้ยาเหล่านี้ ข้อค้นพบที่ได้จะเป็นแนวทางในการจัดการส่งเสริมการดูแลสุขภาพในเรื่องของการควบคุมน้ำหนักที่หลีกเลี่ยงการใช้ยาลดความอ้วน ที่เน้นพฤติกรรมและการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพในกลุ่มนักศึกษา ก่อน หลังจากนั้นจะเป็นแนวทางส่งเสริมความสามารถในการให้กับการดูแลสุขภาพในเรื่องของการควบคุมน้ำหนักสถาบันอื่นๆ อันจะเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคมในการลดการนำเข้ายาลดความอ้วนให้กับกระทรวงสาธารณสุขและลดผลข้างเคียงของการใช้ยาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความเสี่ยงต่อโรคอ้วนและพฤติกรรมการใช้ยาลดความอ้วนของนักศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ถึงผลข้างเคียงของการใช้ยาลดความอ้วนของนักศึกษา
3. เพื่อค้นหาแนวทางในการส่งเสริมความรู้เรื่องโรคอ้วน การใช้ยาลดความอ้วนและการดูแลสุขภาพของนักศึกษาใน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นเพื่อวิเคราะห์ถึงภาวะความเสี่ยงต่อโรคอ้วนและพฤติกรรมการใช้ยาลดน้ำหนักของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ตลอดจนพิจารณาถึงแหล่งที่มาของยาลดน้ำหนักที่ใช้ พร้อมกับระบุผลข้างเคียงที่ได้รับหลังจากรับประทานยาลดน้ำหนักต่างๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กระบวนการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับระดับของความอ้วนและพฤติกรรมการใช้ยาลดความอ้วน โดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามดำเนินการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาภาคปกติที่กำลังศึกษาในระหว่างปี พ.ศ. 2551 และ 2552 ระหว่างวันที่ 1 มกราคมถึงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2552 จำนวน 400 คน ด้วยการใช้แบบ Accidental Sampling และให้ตอบเอง เพื่อต้องการให้ผู้ตอบคำถามตอบด้วยความสมัครใจมิใช่โดยการจับบังคับ ข้อมูลที่ได้จึงเป็นปรากฏการณ์จริงตามที่บุคคลรู้และปฏิบัติมา ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับการตอบแบบสอบถามตามที่ตนเองพึงพอใจมากกว่าเลือกตัวอย่างที่จะให้เกิดขึ้นตามโอกาสของความน่าจะเป็นที่คล้ายกับการบังคับ กล่าวคือจับฉลากได้ผู้ใดก็ให้ผู้นั้นตอบ และเป้าหมายของการวิจัยนี้ต้องการสำรวจพฤติกรรมการใช้ยาด้านจุลชีพในกลุ่มนักศึกษา จึงมีความเชื่อว่านักศึกษาผู้ตอบคำถามโดยสมัครใจกับนักศึกษาที่ได้มาตามโอกาสของความน่าจะเป็น จะมีพฤติกรรมด้านการใช้ยาจะไม่แตกต่างกัน เพราะอยู่ในช่วงวัยที่ใกล้เคียงกัน โดยการรวบรวมข้อมูลมีองค์ประกอบที่สำคัญในข้อคำถามได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ในส่วนแรกเป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลประเด็นของเนื้อหาไม่เพียงแต่เจาะจงที่ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม ระดับของความอ้วน ความคิดเห็นต่อรูปร่างของตนและความต้องการในการใช้ยาลดความอ้วน ประวัติการรับยาลดความอ้วน แต่ยังสามารถเน้นคำถามด้านการดื่มสุรา และการสูบบุหรี่อีกด้วย อีกชุดข้อคำถามหนึ่งคือ ข้อคำถามที่มุ่งเน้นในเรื่องของพฤติกรรมในการใช้ยาลดความอ้วนเจาะจงในประเด็นของประวัติการรับยา สถานะที่รับยา ชนิดของยาที่ได้ และราคาของยาที่ชำระต่อครั้ง รวมถึงผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นภายหลังจากการรับประทานยาลดความอ้วน เช่น อารมณ์หงุดหงิด หัวใจเต้นเร็วกระหายน้ำ หน้ามืด เวียนศีรษะ นอนไม่หลับ ภาวะหน้าบวม ปัสสาวะบ่อย และท้องเสีย เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้งหมด ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมประมวลผลข้อมูลสำเร็จรูป SPSS for Windows จะเป็นการแสดงถึงผลการสำรวจข้อมูลที่เป็นการกระจายตามเพศ อายุ คณะ ความต้องการใช้ยาลดความอ้วน ตลอดจนอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้นโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย นอกจากนี้การที่จะค้นหาว่าพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆเหล่านั้นจะมีผลต่อการใช้ยาลดความอ้วนหรือไม่อย่างไรจะทำการตรวจสอบโดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ยาลดความอ้วนกับอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้นโดยใช้ การหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ก) ความเสี่ยงต่อโรคอ้วนและพฤติกรรมการใช้ยาลดน้ำหนักของนักศึกษาจำแนกตามลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ สถานภาพทางการศึกษา และระดับความอ้วน

จากผลการวิเคราะห์ในเรื่องความเสี่ยงต่อโรคอ้วนและพฤติกรรมการใช้ยาลดน้ำหนักของนักศึกษาจำแนกตามลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ สถานภาพทางการศึกษาที่แสดงในตารางที่ 1 พบว่า ความเสี่ยงต่อโรคอ้วนที่พบในนักศึกษาคือมีความเสี่ยงร้อยละ 27.5 โดยระดับความอ้วนที่พบมากที่สุดคือระดับน้ำหนักเกิน รองลงมาคือระดับอ้วน และอ้วนมาก ร้อยละ 12.3, 9.5 และ 5.8 ตามลำดับ และข้อมูลที่พบมากที่สุดคือนักศึกษามีระดับความอ้วนอยู่ในเกณฑ์ปกติคือร้อยละ 46.5 โดยจำแนกเป็นระดับน้ำหนักเกิน ระดับอ้วน และอ้วนมาก ร้อยละ 10.0, 8.3 และ 4.5 ตามลำดับ ในเพศหญิง และ ระดับน้ำหนักเกิน ระดับอ้วน และอ้วนมาก ร้อยละ 1.8, 1.3 และ 1.3 ตามลำดับ ในเพศชาย อีกทั้งยังมีข้อมูลแสดงว่า เพศหญิงส่วนใหญ่มิ่ประวัติเคยได้รับยาลดน้ำหนักร้อยละ 24.9 และ ร้อยละ 8.4 ในเพศชาย และกำลังศึกษาในชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 23.2 มักพบในช่วงอายุ 20 ถึง 22 ปี โดยขณะที่ใช้ยาลดน้ำหนักมากที่สุดคือ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รองลงมาคือ คณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์และ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ประเด็นที่น่าสนใจคือ ผู้ที่ใช้ยาส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และที่สำคัญ ยังพบอีกว่าผู้ที่มีระดับความอ้วนอยู่ในระดับที่ปกติเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ของ Body Mass Index (BMI) ที่กำหนดไว้ข้างต้น คือ ผู้ที่ไม่ได้อ้วน กลับมีประวัติการใช้ยาลดน้ำหนักในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ที่มีระดับความอ้วนอยู่ในระดับที่อ้วนหรือ อ้วนมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสอบถามผู้ที่กำลังใช้ยาในขณะนั้น

ตารางที่ 1 ความเสี่ยงต่อโรคอ้วนและพฤติกรรมการใช้ยาลดน้ำหนักของนักศึกษาจำแนกตามลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ สถานภาพทางการศึกษา และระดับความอ้วน

ลักษณะประชากร	พฤติกรรมการใช้ยาลดน้ำหนัก		รวม ร้อยละ (จำนวน)
	ไม่เคยใช้ยา	เคยใช้ยา	
เพศ			
ชาย	91.6(175)	8.4(16)	100(191)
หญิง	75.1(157)	24.9(52)	100(209)
ชั้นปีที่	ไม่เคยใช้ยา	เคยใช้ยา	รวม
ชั้นปีที่1	87.6(85)	12.4(12)	100(97)
ชั้นปีที่2	86.6(97)	13.4(15)	100(112)
ชั้นปีที่3	76.8(73)	23.2(22)	100(95)
ชั้นปีที่4	80.2(77)	19.8(19)	100(96)

คณะที่ศึกษา	ไม่เคยใช้ยา	เคยใช้ยา	รวม
1. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	83.3(75)	16.7(15)	100(90)
2. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	83.1(118)	16.9(24)	100(142)
3. คณะศิลปกรรมศาสตร์	93.3(14)	6.7(1)	100(15)
4. คณะครุศาสตร์	64.7(11)	35.3(6)	100(17)
5. คณะวิทยาการจัดการ	78.0(71)	22.0(20)	100(91)
6. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	95.6(43)	4.4(2)	100(45)
อายุ	ไม่เคยใช้ยา	เคยใช้ยา	รวม
17-19 ปี	85.9(128)	14.1(21)	100(149)
20-22 ปี	80.4(185)	19.6(45)	100(230)
22ปีขึ้นไป	90.5(19)	9.5(2)	100(21)
รายได้ต่อเดือน	ไม่เคยใช้ยา	เคยใช้ยา	รวม
ต่ำกว่า 5,000 บาท	83.7(220)	16.3(43)	100(263)
5,001-6,000	83.9(47)	16.1(9)	100(56)
6,001-7,000	81.5(22)	18.5(5)	100(27)
7,001 บาท ขึ้นไป	79.6(43)	20.4(11)	100(54)
ระดับความอ้วน (ตามเกณฑ์ BMI)	ไม่เคยใช้ยา	เคยใช้ยา	รวม
น้ำหนักน้อย	92.3(96)	7.7(8)	100(104)
น้ำหนักปกติ	78.0(145)	22.0(41)	100(186)
น้ำหนักเกิน	81.6(40)	18.4(9)	100(49)
อ้วน	86.8(33)	13.2(5)	100(38)
อ้วนมาก	78.3(18)	21.7(5)	100(23)
ข้อคิดเห็นต่อรูปร่าง	ไม่เคยใช้ยา	เคยใช้ยา	รวม
คิดว่ารูปร่างของตนผอม	92.6(87)	7.4(7)	100(94)
คิดว่ารูปร่างของตนสมส่วน	91.0(141)	9.0(14)	100(155)
คิดว่ารูปร่างของตนอวบ	62.2(56)	37.8(34)	100(90)
คิดว่ารูปร่างของตนอ้วน	78.7(48)	21.3(13)	100(61)
สถานภาพการศึกษา	ไม่เคยใช้ยา	เคยใช้ยา	รวม
เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00	67.4(31)	32.6(15)	100(46)
เกรดเฉลี่ย 2.01-2.50	84.6(115)	15.4(21)	100(136)
เกรดเฉลี่ย 2.51-3.00	84.7(122)	15.3(22)	100(144)
เกรดเฉลี่ย 3.01-4.00	86.5(64)	13.5(10)	100(74)

สำหรับประเด็นของความคิดเห็นต่อรูปร่าง ส่วนใหญ่พบว่า ผู้ที่คิดว่าตนเองมีรูปร่างอวบจะมีอัตราการจดหยาลดน้ำหนักมารับประทานในสัดส่วนที่สูงที่สุด รองลงมาในกลุ่มของผู้ที่คิดว่ารูปร่างของตนเองอ้วน สมส่วน หรือแม้กระทั่งในกลุ่มของผู้ที่คิดว่ารูปร่างของตนเองผอม แต่ยังคงพบการจดหยาลดน้ำหนักมารับประทาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมทรง สมควรเหตุ ที่ทำการวิจัยในปี 2541 ประเด็นสุดท้ายที่นำมาพิจารณา คือ สถานะภาพทางการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีประวัติเคยรับยาลดน้ำหนักจะมีความแตกต่างของผลการศึกษาในการกระจายตัวที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือผู้ที่เคยรับยาลดน้ำหนักจะมีเกรดเฉลี่ยตั้งแต่ ต่ำกว่า 2.00 จนถึง 4.00 กระจายตัวเท่ากันทุกระดับ ซึ่งให้เห็นว่าการใช้ยาลดน้ำหนักไม่มีผลต่อการเรียนของนักศึกษาถ้านักศึกษานั้นมีความใส่ใจ ความหมั่นเพียรในการเรียน

ข) พฤติกรรมการใช้ยาลดความอ้วนของนักศึกษาจำแนกตามแหล่งที่รับยา ประเภทของยา ราคาที่ชำระต่อครั้ง และ อาการข้างเคียงที่เกิดขึ้น

จากผลการวิเคราะห์ในเรื่องของพฤติกรรมการใช้ยาลดความอ้วนของนักศึกษาจำนวน 68 คน จากการสำรวจทั้งหมด 400 คน ดังแสดงในตารางที่ 2 พบว่า อัตราส่วนของเพศหญิงที่เคยรับยาอยู่ในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 76.5 โดยส่วนใหญ่ได้รับยาจากคลินิกในสัดส่วนร้อยละ 48.5 รองลงมาคือได้รับยาจากโรงพยาบาลและร้านขายยา ร้อยละ 42.6 และ 23.5 ซึ่งให้เห็นว่านักศึกษามีความตระหนักถึงอันตรายจากการใช้ยา จึงเดินทางไปรับยาจากแพทย์ที่อยู่ในคลินิกหรือโรงพยาบาล ในประเด็นของประเภทของยาที่ได้รับพบว่า ส่วนใหญ่จะได้รับยาแผนปัจจุบันในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 96.6 นอกจากนี้ยังได้รับยาสมุนไพรเพื่อการลดน้ำหนักแต่อยู่ในสัดส่วนที่ไม่สูงมากนัก

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการใช้ยาลดความอ้วนของนักศึกษาจำแนกตามแหล่งที่รับยา ประเภทของยา ราคาที่ชำระต่อครั้ง และ อาการข้างเคียงที่เกิดขึ้น

เพศ	ร้อยละ (จำนวน)
ชาย	23.5 (16)
หญิง	76.5(52)
สถานที่ที่ได้รับยา	ร้อยละ (จำนวน)
โรงพยาบาล	42.6 (29)
คลินิก	48.5(33)
ร้านขายยา	23.5(16)
ทุกข้อ	1.5(1)
ประเภทของยาที่ได้รับมา	ร้อยละ (จำนวน)
ยาแผนปัจจุบัน	96.9 (68)
สมุนไพร	17.3(10)
ยาแผนปัจจุบัน และ สมุนไพร	17.3 (3)
ราคาชำระต่อครั้ง	ร้อยละ (จำนวน)
ต่ำกว่า 100 บาท	19.1 (13)
100-500 บาท	63.2 (43)
501-1,000 บาท	22.1(15)
1,001 บาท ขึ้นไป	7.4 (5)
อาการข้างเคียง	ร้อยละ (จำนวน)
ใจสั่น หัวใจเต้นเร็ว	52.9 (36)
กระหายน้ำ	44.1(30)
หน้ามืด เวียนศีรษะ	26.5(18)
ท้องเสีย	10.3 (7)
ปัสสาวะบ่อย	22.1(15)
นอนไม่หลับ กระวนกระวาย	22.1(15)

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ในส่วนของอัตราการชำระค่ายาต่อครั้งบ่งชี้ว่า มีการชำระค่ายาในช่วง 100 ถึง 500 บาท ในสัดส่วนที่สูงที่สุด อีกประเด็นหนึ่งที่ทำการศึกษาคือประเด็นของ อาการข้างเคียงที่พบภายหลังจากการรับประทานยาลดความอ้วน แสดงผลให้เห็นอย่างชัดเจนว่าพบอาการใจสั่น หัวใจเต้นเร็วในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละประมาณ 52.9 อาการที่แสดงรองลงมาคือ อาการกระหายน้ำ หน้ามืด เวียนศีรษะ นอนไม่หลับ กระวนกระวาย ปัสสาวะบ่อย และท้องเสีย ตามลำดับ โดยนักศึกษาที่รับประทานยาลดความอ้วนจะเกิดอาการข้างเคียงกับทุกคนแต่จะพบอาการข้างเคียงที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้อาจขึ้นกับสภาพแวดล้อม และสภาวะสุขภาพของนักศึกษาที่รับประทานยาใน

ขณะนั้น สอดคล้องกับผลข้างเคียงที่พบในงานวิจัยของ อรณี ตั้งเฝ้า ในปี 2544 ยุพดี บุรณชวล ในปี 2546 และ อภิชัย พจน์เลิศอรุณ ในปี 2546 ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นหญิงที่ไชยาลดน้ำหนักมักเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของยาว่าจะช่วยให้ลดความอ้วนได้สำเร็จ และชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเกิดอาการข้างเคียงที่คล้ายคลึงกัน และประเด็นที่สำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ ได้ค้นพบว่าสัดส่วนของผู้ที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน ผู้ที่ภาวะอ้วน และผู้ที่มีภาวะอ้วนมาก อยู่ในสัดส่วนร้อยละประมาณ 12.3 9.5 และ 5.8 ตามลำดับ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคอ้วนที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประมาณร้อยละ 27.5 และยังสำรวจพบอีกว่าสัดส่วนของผู้ที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน ผู้ที่มีภาวะอ้วน และผู้ที่มีภาวะอ้วนมาก มีประวัติเคยไชยาลดความอ้วนในสัดส่วนร้อยละ 4.75 จากการศึกษาข้างนี้บ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่เริ่มอ้วน หรือ อยู่ในภาวะอ้วนจะมีพฤติกรรมที่ต้องการลดน้ำหนัก ไม่ว่าจะเป็นการลดจำนวนมื้ออาหารที่รับประทาน หรือแม้กระทั่งจัดหายาลดความอ้วนมารับประทาน

ค) ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เคยไชยาลดน้ำหนักกับอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้น

ประเด็นในลำดับต่อไปนี้จะขยายความถึงความสัมพันธ์ระหว่างที่เคยไชยาลดน้ำหนักกับอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้นผลการตรวจสอบในตารางที่ 3 ต่อไปนี้จะระบุได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของพฤติกรรมมารับยาลดน้ำหนัก และ อาการข้างเคียงที่เกิดภายหลังจากการรับประทานยาลดน้ำหนัก ได้แก่ อาการใจสั่น หัวใจเต้นเร็ว กระจายน้ำ หน้ามืด เวียนศีรษะ ท้องเสีย ปัสสาวะบ่อย และ นอนไม่หลับ มีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกันที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพดี บุรณชวล และ อภิชัย พจน์เลิศอรุณ ในปี 2546 ที่ศึกษาพฤติกรรมและเหตุผล ในการไชยาลดน้ำหนักในกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นหญิงที่รายงานว่าตนเองได้รับผลข้างเคียงจากการไชยาลดน้ำหนักเช่น อาการใจสั่น หน้ามืด เวียนศีรษะ หิวบ่อย ปัสสาวะบ่อย ละ นอนไม่หลับ

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เคยไชยาลดน้ำหนักกับอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้น

ตัวแปร	การเคยไชยา	ใจสั่น	กระจายน้ำ	หน้ามืด	ท้องเสีย	ปัสสาวะบ่อย	นอนไม่หลับ
การเคยไชยา	1.000	.625**	.604**	.408**	.193**	.401**	.401**
ใจสั่น		1.000	.507**	.522**	.025	.214**	.444**
กระจายน้ำ			1.000	.442**	.107*	.294**	.493**
หน้ามืด				1.000	-.029	.211**	.465**
ท้องเสีย					1.000	.074	-.026
ปัสสาวะบ่อย						1.000	.238**
นอนไม่หลับ							1.000

** Correlation at 0.01

* Correlation at 0.05

เมื่อพิจารณาถึงประเด็นของอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาการใจสั่น หัวใจเต้นเร็ว กระจายน้ำ หน้ามืด เวียนศีรษะ ท้องเสีย ปัสสาวะบ่อย และ นอนไม่หลับ ส่วนใหญ่ล้วนมีความสัมพันธ์กันที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ทั้งสิ้น โดยผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นเป็นอันดับ 1 ที่มากที่สุดคือ อาการใจสั่น อันดับที่ 2 คือ อาการกระจายน้ำ อันดับที่ 3 คืออาการหน้ามืด อันดับที่ 4 คือมีการปัสสาวะบ่อยและนอนไม่หลับ เป็นต้น บ่งชี้ได้ว่า เมื่อมีการไชยาลดน้ำหนักมักจะเกิดผลข้างเคียงจากยาที่ใช้ไม่ว่าจะเป็น อาการทางระบบประสาท อาการทางทางเดินอาหาร อาการทางระบบหัวใจและหลอดเลือด ซึ่งล้วนแต่ทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกายแทบทั้งสิ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าสภาวะของนักศึกษาที่พบมากที่สุดคือ มีภาวะน้ำหนักปกติ รองลงมาคือ ภาวะน้ำหนักน้อย น้ำหนักเกิน อ้วน และอ้วนมากตามลำดับ และจากพฤติกรรมที่สูบบุหรี่หรือสูบบุหรี่ในเพศ

ชายมากกว่าเพศหญิงแต่ผลการศึกษาของพฤติกรรมการดื่มสุรากลัพบว่าทั้งในเพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมการดื่มสุราในระดับที่ใกล้เคียงกัน และจากการสำรวจพฤติกรรมการใช้ยาลดน้ำหนักพบว่าอัตราส่วนของผู้ที่มีการรับประทานยาโดยมากคือเพศหญิง ส่วนใหญ่รับประทานปัจจุบันจากคลินิกและโรงพยาบาล และมีราคาที่ใช้ต่อครั้งต่ำกว่า 500 บาท ในประเด็นของผลข้างเคียงที่เกิดจากการรับประทานยาที่พบคือ ส่วนใหญ่พบอาการใจสั่น หัวใจเต้นเร็ว รองลงมาคืออาการกระหายน้ำ หน้ามืด เวียนศีรษะ นอนไม่หลับ กระวนกระวาย ปัสสาวะบ่อย และท้องเสีย ตามลำดับซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมื่อมีการใช้ยาลดน้ำหนักมักเกิดผลข้างเคียงจากยาที่ใช้ไม่ว่าจะเป็น อาการทางระบบประสาท อาการทางทางเดินอาหาร อาการทางระบบหัวใจและหลอดเลือด ซึ่งล้วนแต่ทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกายแทบทั้งสิ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะรณรงค์ให้ความรู้ทั้งในด้านเกี่ยวกับ การดูแลสุขภาพและการใช้ยาลดความอ้วนในกลุ่มนักศึกษาเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดผลข้างเคียงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้านสุขภาพองค์รวมของนักศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ศิรามพุช. (2548). *Obesity: ทำอย่างไรให้ห่างไกลจากโรคอ้วน*. กรุงเทพมหานคร: ไกลหมอ.
- กรรณา ศิริบุญญา. (2541). *วัยรุ่นอดอาหารหิวลดน้ำหนัก มีสิทธิสมองฝ่อ แคระเกร็น. หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน*. วันอาทิตย์ที่ 4 ตุลาคม.
- ดำรง กิจกุล. (2538). *คู่มือลดความอ้วน. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน*.
- พรศिता ชัยอำนาจ. (2545). *แนวทางการป้องกันและรักษาโรคอ้วนในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท คอมพิวเตอร์ จำกัด.
- ยุพดี บุรณ์ชวาล. (2546). *ปัจจัยการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคยาลดความอ้วนของวัยรุ่นสตรีใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- วันเพ็ญ บุญประกอบ. (2545). *พัฒนาบุคลิกภาพของเด็กและวัยรุ่น. ใน วินัดดา ปิยะศิลป์ และ พนม เกตุมาน. บรรณาธิการ. ตำราจิตเวชเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: ปิยะศิลป์ เอ็นเทอร์ไพรซ์*.
- สมทรง สมควรเหตุ. (2541). *การศึกษาการลดน้ำหนักด้วยตนเองของผู้ที่รับรู้ว่ามีภาวะน้ำหนักเกินใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- อมรชัย หาญผดุงธรรม. (2540). *โรคอ้วน. ไกลหมอ. 21, 5 (พฤษภาคม) : 59-62*.
- อรณี ตั้งเฝ้า. (2544). *จับเข้าคู่กับหมอ เรื่องลดความอ้วน-ควบคุมน้ำหนัก (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดับเบิลนายน์*.
- อภิชัย พจน์เลิศอรุณ. (2546). *พฤติกรรมและเหตุผลของการใช้ยาลดความอ้วนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชศาสตร์สังคมและบริหาร คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- Albert Bandura, *Social Learning Theory*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J. 1977.
- Foster, GD., and Wadden, TA. (1994). The psychological of obesity, weight loss, and weight regain : Research and clinical findings. In Blackburn, GL., and Kender, BS. (ES). **Obesity pathophysiology, psychology and treatment**. New York : Champman and Hall.
- PusKa P, Nishida C, Porter D. Obesity and overweight. World Health Organization global strategy on diet, 2003. Physical activity and Health: Available from: URL <http://www.who.int/dietphysicalactivity/publications/facts/obesity/en/>

ความรู้และเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมต้น

จังหวัดสมุทรสงคราม

Knowledge and Attitude toward Sexuality of Secondary Students, Samutsongkhram Province

อุดมพร ยิ่งไพบูลย์สุข¹ เปรมวดี คฤหเดช, สำหรี แดงทองดี, วรณศิริ ปราณิธรรม

วิทยาลัยพยาบาลพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง ความรู้และเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมต้น จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อ สํารวจความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร สํารวจเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดสมุทรสงคราม และเปรียบเทียบความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มและสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในอำเภอเมือง อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 352 คน เป็นนักเรียนหญิง 180 คน นักเรียนชาย 172 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับ ลักษณะประชากร เศรษฐกิจ และการได้รับความรู้ทางเพศ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม ใช่ กับ ไม่ใช่ จำนวน 20 ข้อ โดยมีเนื้อหาครอบคลุม พฤติกรรมทางเพศ การตั้งครรรภ์ และการป้องกันการตั้งครรรภ์ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 23 ข้อ โดยมีเนื้อหาครอบคลุม พฤติกรรมทางเพศ การตั้งครรรภ์ และการป้องกันการตั้งครรรภ์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows โดยทำการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม อายุส่วนใหญ่ คือ 14 - 15 ปี จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 63.07 ค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่อเดือนส่วนมากต่ำกว่า 2000 บาท มีจำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 57.67 นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่อง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรรภ์ และการคุมกำเนิดจากโรงเรียน ตำราเรียน โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 66.19, 44.89, 42.05 และ 36.36 ตามลำดับ และได้รับความรู้ทางเพศครั้งแรกเมื่อเรียนชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 54.83 รวมทั้งเมื่อมีข้อสงสัยหรือปัญหาทางเพศส่วนใหญ่ปรึกษาบิดา-มารดา ร้อยละ 45.17 รองลงมาคือเพื่อน ร้อยละ 32.95 2) ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.30 มีความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรดี เมื่อพิจารณาในกลุ่มนักเรียนหญิง พบว่าร้อยละ 54.44 มีความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรดี แต่กลุ่มนักเรียนชายส่วนใหญ่ร้อยละ 51.74 มีความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรปานกลาง ค่าเฉลี่ยคะแนนนักเรียนชาย เท่ากับ 14.98 นักเรียนหญิงได้ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร 15.36 ดีกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ของนักเรียนชาย 3) เจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 มีเจตคติในเชิงบวกซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับเจตคติเท่ากับ 3.78 และมีเจตคติเชิงลบ ร้อยละ 25.00 เมื่อศึกษาแยกตามเพศ พบว่า ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายส่วนใหญ่มีเจตคติในเชิงบวก โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับเจตคติเท่ากับ 3.91 และ 3.70 ตามลำดับ 4) การเปรียบเทียบความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนหญิงและนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น มีความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ก่อนวัยอันควร, ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร, เจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร, นักเรียนมัธยมต้น

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the knowledge and attitude toward sexuality of secondary school students in Samutsongkhram Province about sexuality at an inappropriate age (under 20 years old) ; 2) to compare the knowledge and attitude between male and female secondary students in Samutsongkhram Province about sexuality at an inappropriate age (under 20 years old). The cluster and simple random sampling was used. The 180 female and 172 male students were collected from the secondary school in Muang, Ampawa and Bangkontee Districts, Samutsongkhram Province. The research instruments were yes/no and 5 rating scales Questionnaires on knowledge and attitude about sexual relationship. The percentage, average mean, standard deviation and t-test were used to analyze the data.

The findings were 1) Most of the responses were 14-15 years of age (63.07 %), got expense money per month below 2,000 bahts (57.67 %), got the sexual relationship knowledge about pregnancy and birth control through reading text books, watching T.V. and internet (66.19 %, 44.89 %, 42.05 % and 36.36 %). 2) The percentage of 48.30 students knew the right sexual relationship knowledge. The 54.44 % female students got the right sexual relationship knowledge while the male students got the right knowledge 51.74 %. 3) The percentage of 75.00 students had positive attitude ($X = 3.78$) and 25.00 % students had negative attitude. Both female and male students got positive attitudes ($X = 3.91$, and 3.71). 4) Female and male students got attitudes towards sexuality at an inappropriate age (under 20 years old) significantly different at .05.

Key Words : Inappropriate Age (under 20 years old), Knowledge about having Sexuality at an Inappropriate Age (under 20 years old) ; Attitude towards having Sexuality at an Inappropriate Age (under 20 years old) ; Secondary School Students

บทนำ

สังคมปัจจุบัน ข้อมูลข่าวสารมีการเชื่อมโยงถึงกัน เป็นโลกไร้พรมแดน ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามาในสังคมไทยอย่างรวดเร็วและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย มีการลอกเลียน แบบวัฒนธรรมตะวันตกโดยขาดการไตร่ตรองคัดสรรสิ่งที่เหมาะสมกับวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมของไทย มีการแสดงออกทางเพศมากขึ้น โดยเฉพาะในวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองทางเพศ ร่วมกับปัจจุบันมีสื่อที่ช่วยอำนวยความสะดวกอย่างแพร่หลาย วัยรุ่นสามารถพบเห็นสื่อต่างๆได้ทั่วไป รวมทั้งวัยรุ่นส่วนมากชอบหาความรู้ทางเพศจากเพื่อน สื่อพิมพ์ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วีดีโอ และอินเทอร์เน็ต (www.teenpath.net) จากผลการศึกษาของสถาบันต่างๆ พบว่า สังคมไทยในปัจจุบันแตกต่างจากในอดีตซึ่งเป็นสังคมที่เด็กเชื่อฟังผู้ใหญ่ ลูกเชื่อฟังพ่อแม่ แต่ปัจจุบัน สถาบันครอบครัวอ่อนแอลง ความสัมพันธ์ในครอบครัวห่างเหิน ขาดการดูแลอย่างใกล้ชิด รวมทั้งพบว่า พ่อแม่ส่วนใหญ่ให้อิสระที่ไม่จำกัดขอบเขตแก่ลูกมากขึ้น จากปัญหาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดปัญหาทางเพศในวัยรุ่นดังกล่าว และมีการศึกษาพบว่า ผลของการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ของวัยรุ่นเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาทางเพศ เพราะร่างกายวัยรุ่นมีการหลั่งฮอร์โมนเพศ ลักษณะทางเพศชายและเพศหญิงเจริญมากพอที่จะทำหน้าที่ได้ตามธรรมชาติ ระบบสืบพันธุ์ทำงานสมบูรณ์ และยังมีแรงผลักดันตามธรรมชาติทำให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึกและความต้องการทางเพศ ส่วนทางด้านจิตใจและอารมณ์ พบว่า ตามธรรมชาติของวัยรุ่นเอง ชอบอิสระ มีความสนใจในเรื่องเพศสูง สนใจเพศตรงข้าม มีความรู้สึกอยากทดลอง ชอบหาประสบการณ์ใหม่ๆ มีความคิดอ่อนไหว อารมณ์ผันผวนง่าย มีความเชื่อมั่นในตนเอง ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจมากกว่าใช้วิจารณญาณ ต้องการการยอมรับจากเพื่อนและสังคม เพื่อนจึงมีอิทธิพลอย่างสูงกับการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น วัยรุ่นชอบเลียนแบบเพื่อน เป็นผลให้วัยรุ่นตอนกลางหรือ

วัยรุ่นที่กำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถูกโน้มน้าวหรือชักจูงด้วยสิ่งเร้าต่างๆ ได้ง่าย (วิภาพร มาพบสุข, 2548 ; สุวีรี ศิวะแพทย์, 2549 ; <http://www.clinicrak.com/sexeducation>)

จากผลการสำรวจภาคสนามโดยสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เรื่อง “ประสบการณ์และทัศนะของวัยรุ่นต่อปัญหาพฤติกรรมทางเพศในปัจจุบัน : กรณีตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ 15-25 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 9-17 ตุลาคม 2547 จำนวนทั้งสิ้น 1,627 ตัวอย่าง พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 67 มีประสบการณ์ด้านการมีแฟนหรือคนรัก โดยร้อยละ 37.5 เคยมีแฟนหรือคนรักมากกว่า 1 คน ประเด็นที่น่าสนใจ คือ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 11.2 มีแฟนหรือคนรักมากกว่า 4 คน (5 คนขึ้นไป) และกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 42.4 เคยมีประสบการณ์ด้านเพศสัมพันธ์ โดยร้อยละ 16.1 เคยประสบปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 13.9 ระบุว่า ยอมรับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ที่เพิ่งรู้จักตามสถานที่ต่างๆ เช่น ผับ เคาท์ และห้างสรรพสินค้า เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 91.5 เคยมีประสบการณ์การบริโภคข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องเพศในด้านต่างๆ เช่น เคยดูหนังโป๊จากวีดีโอหรือซีดี การดูเว็บโป๊ และอ่านหนังสือโป๊ โดยกลุ่มตัวอย่างให้ทัศนะว่า ปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมหรือกระตุ้นให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การที่วีซีดี หรือ ดีวีดีลามกหาซื้อได้ง่าย และการแพร่ระบาดของเว็บไซต์ลามก ตลอดจนการลงภาพโป๊ลามกของสื่อหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารต่างๆ ก็มีส่วนกระตุ้นได้มาก (<http://www.jvkkfirst/story/general/27.htm>) ทำให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีเพศสัมพันธ์ระหว่างเรียน และมีคู่นอนหลายคน ซึ่งปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นปัญหาในวัยรุ่นที่พบมากเป็นอันดับที่ 5 (หนังสือพิมพ์ คมชัด ลึก ฉบับวันที่ 23 มกราคม 2548) ผลจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาดังนี้ คือ

1) ปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ จากการสำรวจพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นและเยาวชนไทยพบว่า มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้นและเป็นเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย ทำให้เสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้พบว่า โรคเอดส์เป็นสาเหตุการตายอันดับที่สองของวัยรุ่นไทย (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2550)

2) ปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม เนื่องจาก ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องการคุมกำเนิด จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ส่งไปยังยูนิเซฟ พบว่า อัตราการคลอดลูกในวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 19 ปี ประเทศไทยครองแชมป์สูงสุดในเอเชียอาคเนย์ (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2550) และมีการศึกษาพบว่า มารดาวัยรุ่น มีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะซีด ไม่สามารถคลอดบุตรทางช่องคลอดได้ คลอดก่อนกำหนด คลอดบุตรน้ำหนักน้อย ทารกมีภูมิคุ้มกันต่ำเสี่ยงต่อการติดเชื้อได้ง่าย (Ricci, 2007)

3) ปัญหาการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย เนื่องจากตั้งครรภ์ที่ไม่พึงปรารถนาซึ่งอาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ได้แก่ การติดเชื้อ การตกเลือด ทารกพิการ และเสียชีวิต เป็นต้น (http://www.clinicrak.com/sexed_teenage_03.htm) โดยเฉพาะการทำแท้งโดยผู้ที่ไม่มีความรู้

4) เสียอนาคต เนื่องจาก วัยรุ่นผู้หญิงเมื่อตั้งครรภ์อาจทำให้เสียโอกาสทางการศึกษา ทำให้ขาดโอกาสในการทำงานที่ดี ต้องหลีกเลี่ยงจากสังคม จากญาติพี่น้อง ทำให้ชีวิตตกต่ำลงและเสียอนาคต

5) มีชีวิตครอบครัวที่ไม่มีความสุข ไม่สมหวัง เนื่องจากการความไม่พร้อมในการใช้ชีวิตคู่ ขาดวุฒิภาวะ ขาดทักษะในการแสดงบทบาทการเป็นบิดามารดา อาจทอดทิ้งบุตร หรือทารุณกรรมเด็กก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา (http://www.clinicrak.com/sexed_teenage_03.htm)

ปัญหาทางเพศในวัยรุ่นไม่ได้มีเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ในจังหวัดต่างๆ ก็พบปัญหาทางเพศในวัยรุ่นเช่นกัน จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดเล็กๆ อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เพียง 63 กิโลเมตร มีพื้นที่ 416 ตารางกิโลเมตร มี 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที มีความสำคัญทั้งในเรื่องประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยว พื้นที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบกับชาวสมุทรสงครามมีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพและที่สำคัญ คือ การดำรง ชีวิตแบบไทยๆ ดังนั้นในแต่ละวันจึงมีคนจำนวนมากเดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดสมุทรสาคร ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวิถีทางการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมรวมทั้ง ความเชื่อ ค่านิยมและการปฏิบัติทางเพศของคน และอาจก่อให้เกิดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในหมู่วัยรุ่นของจังหวัดสมุทรสงคราม

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา ความรู้และเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมต้น จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อจะได้รู้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ความรู้และเจตคติการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนต้น ที่มีปัญหาทางเพศมากที่สุดเมื่อเทียบกับวัยรุ่นในช่วงอื่นๆ และนำข้อมูลมาประกอบในการป้องกัน แก้ไข ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เพื่อช่วยให้วัยรุ่นมีวิถีชีวิตทางเพศที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย สามารถรักษาประเพณีและวัฒนธรรมที่นำภาคภูมิใจของชาว จังหวัดสมุทรสงครามต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อสำรวจเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อเปรียบเทียบ ความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสงคราม

ขอบเขตของการวิจัย

การสำรวจความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีการดำเนินวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอเมือง อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งสิ้น 352 คน เป็น นักเรียนชาย 172 คน และนักเรียนหญิง 180 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ ลักษณะประชากร เศรษฐกิจ และการได้รับความรู้ทางเพศ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check – Lists)

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบ ใช่และไม่ใช่ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมหัวข้อ พฤติกรรมทางเพศ การตั้งครรรภ์ และการป้องกันการตั้งครรรภ์

ตอนที่ 3 เจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) จำนวน 23 ข้อ คำถามมีด้านบวกและด้านลบ เนื้อหาครอบคลุมหัวข้อ พฤติกรรมทางเพศ การตั้งครรรภ์ และการป้องกันการตั้งครรรภ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนศรีธราสมุทร โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย และโรงเรียนวัดดอนมโนรา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลภายหลังการประสานงานกับคณะครู และได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารโรงเรียนพร้อมทั้งอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจ และสามารถตอบแบบสอบถามได้ พร้อมทั้งนัดเวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองภายหลังจากส่งแบบสอบถาม 1 สัปดาห์

3. รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผล โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. นำลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล มาวิเคราะห์หาค่า จำนวน และร้อยละ
3. แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นำ มาหาจำนวน และร้อยละ
4. แบบสอบถามเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นำมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
5. การเปรียบเทียบความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนหญิง และนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยหาค่าที่ (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ ลักษณะประชากร เศรษฐกิจ และการได้รับความรู้ทางเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 352 คน โดยจำแนกตามโรงเรียนใน 3 อำเภอของจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งได้แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนศรัทธาสมุทร อำเภอเมือง จำนวน 220คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย อำเภออัมพวา จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 31.82 และโรงเรียนวัดดอนมะโนรา จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.68 ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 51.14 นักเรียนชายจำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 48.86 อายุส่วนใหญ่คือ 14-15 ปี จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 63.07 ค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่อเดือนส่วนมากต่ำกว่า 2000 บาท จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 57.67 นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่อง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรรภ์ และการคุมกำเนิดจากโรงเรียน ตำราเรียน โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 66.19, 44.89, 42.05 และ 36.36 ตามลำดับ นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับความรู้ทางเพศครั้งแรกเมื่อเรียนอยู่ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 54.83 และเมื่อนักเรียนมีข้อสงสัยหรือปัญหาทางเพศส่วนใหญ่ปรึกษาบิดา-มารดา ร้อยละ 45.17 รองลงมาปรึกษาเพื่อน ร้อยละ 32.95

2. ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 48.30 มีความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรดี เมื่อพิจารณาในกลุ่มนักเรียนหญิงพบว่า ร้อยละ 54.44 มีความรู้ดี แต่ นักเรียนชายส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.74 มีความรู้ปานกลาง และค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ของนักเรียนได้เท่ากับ 14.98 คะแนน นักเรียนหญิงได้ค่า เฉลี่ยคะแนนความรู้ 15.36 คะแนน ซึ่งดีกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ของนักเรียนชายที่ได้ 14.59 คะแนน

3. เจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.00 มีเจตคติในเชิงบวก มีค่าเฉลี่ยของระดับเจตคติ เท่ากับ 3.78 และมีเจตคติเชิงลบ ร้อยละ 25.00 เมื่อศึกษาแยกตามเพศ พบว่า ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายส่วนใหญ่มีเจตคติในเชิงบวก โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับเจตคติเท่ากับ 3.91 และ 3.70 ตามลำดับ

4. เปรียบเทียบความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนหญิงและนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชาย มีความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ความรู้โดยรวมในนักเรียนหญิงและนักเรียนชายต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีคะแนนความรู้มากกว่านักเรียนชาย

เจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชาย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ คะแนนเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรโดยรวมในนักเรียน

หญิงและนักเรียนชายแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีคะแนนเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรมากกว่านักเรียนชาย

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 48.30 มีความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวัชร เยี่ยมรัมย์กุล และคณะ (2543) ศึกษาความรู้ เจตคติและพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนประถมและมัธยมศึกษาในเขตอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2542 จำนวน 1073 คน พบว่าคะแนนความรู้ด้านเพศศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 49.5 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ร้อยละ 44.3 และมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ร้อยละ 61.8 พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นกลุ่มที่มีความรู้ต่ำที่สุด และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ มินตรา ประเสริฐสังข์ (อ้างถึงในวินัย รอดไทร, 2551) ที่ศึกษาสภาพปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส ความรู้และความเข้าใจของวัยรุ่นต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส ผลกระทบของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส ทักษะของวัยรุ่นชายหรือหญิงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส แนวทางป้องกันปัญหาจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสโดยเห็นด้วยว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสทำให้เกิดโรคติดต่อทางเพศได้ง่าย ทำให้เกิดปัญหาทางสังคม ทำให้ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสเกิดขึ้นในวัยรุ่นมากกว่าวัยอื่น

เมื่อพิจารณาในกลุ่มนักเรียนหญิง พบว่าร้อยละ 54.44 มีความรู้ดี แต่นักเรียนชายส่วนใหญ่ร้อยละ 51.75 มีความรู้ปานกลาง และค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ของนักเรียนชายได้เท่ากับ 14.79 นักเรียนหญิงได้ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ 15.36 ดีกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ของนักเรียนชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศจีพร พงษ์ผล (อ้างถึงในวินัย รอดไทร, 2551) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทวิมาตรฐานทางเพศกับแนวโน้มการมีพฤติกรรมเสี่ยงเอดส์ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพฯ ซึ่งพบว่า นักเรียนชายมีทวิมาตรฐานทางเพศ (ว่าเป็นเรื่องปกติของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง) ที่ยอมรับได้ คือ การดื่มเหล้า ใจู้ซู้ สูบบุหรี่ เที่ยวสถานเริงรมย์ เกี่ยวพาราฮี มีคู่นอนหลายคน ผู้ชายที่โสดพกพาดูยงอนามัย และบุคคลที่มีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมทางสังคมมากที่สุด ได้แก่ บิดามารดา รองมา คือ ครูอาจารย์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสำรวจเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษาพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.00 มีเจตคติในเชิงบวกซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับเจตคติเท่ากับ 3.78 และมีเจตคติเชิงลบ ร้อยละ 25.00 โดยพบว่า นักเรียนมีเจตคติเชิงบวก ในเรื่องของการแต่งงานกับผู้หญิงบริสุทธิ์ เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน จะทำให้ชีวิตตกต่ำ การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จะทำให้มีความเสี่ยงที่จะมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การมีเพศสัมพันธ์กับหลากหลายคู่นอนอาจติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ การไปเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศในยามวิกาลจะทำให้เสี่ยงต่อมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน การอยู่กันสองต่อสองในที่ลับตาคนทำให้เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ปัจจุบันสังคมยอมรับได้ว่าการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องปกติ วัยรุ่นควรรอจนแต่งงานแล้วจึงมีเพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นสิ่งที่น่าละอาย คุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่การรักษานวลสงวนตัว รักษาความบริสุทธิ์และไม่ชิงสุกก่อนห่าม การเสียตัวของผู้หญิงก่อนแต่งงานเป็นเรื่องเสียหายและไม่เป็นที่ยอมรับต่อสังคม การรักษานวลสงวนตัวของผู้หญิงเป็นเรื่องล้ำสมัยการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนแสดงถึงการเป็นผู้ใหญ่ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นสิ่งที่พึงกระทำได้เพราะเป็นสิทธิ์ส่วนบุคคล การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนทำให้ฉันภูมิใจในตนเอง การเป็นหนุ่มสาวบริสุทธิ์เป็นเรื่องน่าอาย การไม่มมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขในปี 2549 และ 2551 ที่พบว่าวัยรุ่นไทยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุต่ำสุดคือ 11-12 ปี

และผลการศึกษาของวารุณี ฟองแก้วและคณะ (2550) พบว่าวัยรุ่นอายุ 13-22 ปี ส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์กับแฟนหรือคนรักซึ่งการมีเพศสัมพันธ์ในวัยนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันมีสื่อที่ช่วยยู่ทางเพศ และค่านิยมของวัยรุ่นที่เป็นไปตามกระแสของประเทศตะวันตกมากขึ้น การมีเพศสัมพันธ์กับแฟนหรือคนรักเป็นเรื่องของธรรมชาติและเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างหนึ่งเพื่อน ๆ หรือใคร ๆ ก็มี ทำให้อยากเอาอย่างเพื่อน และเป็นเรื่องที่ล้าสมัยถ้าไม่มีประสบการณ์ทางเพศ รวมทั้งเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมดา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบ ความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนหญิงและนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสงคราม มีความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ความรู้โดยรวมในนักเรียนหญิงและนักเรียนชายต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีคะแนนความรู้มากกว่านักเรียนชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวัชร เยี่ยมรัมย์กุล และคณะ (2543) ที่พบว่านักเรียนหญิงมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรโดยเฉลี่ยดีกว่านักเรียนชาย คือ 13.9 คะแนน ซึ่งนักเรียนชายมีคะแนน 13.5 คะแนน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ด้านการเรียนการสอน

1. การนำเสนอผลการศึกษาให้ผู้บริหาร อาจารย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรู้ เพื่อให้เกิดความตระหนักและพิจารณาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางในการลดหรือแก้ไขปัญหา

2. ควรพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาอย่างจริงจังต่อเนื่อง มีนโยบายายกรให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนโดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนปกติ และเร่งรัดมาตรการส่งเสริมการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย (safe sex) รวมทั้งหามาตรการเสริมทักษะชีวิตและชะลอการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

3. ควรมีหลักสูตรหรือการอบรมสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดทั้งครู อาจารย์ ในการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่นักเรียนโดยเฉพาะควรมีการสอนเพศศึกษาในระดับชั้นที่เร็วกว่าปัจจุบัน โดยปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนควรเน้นบริการอนามัยเจริญพันธุ์ในลักษณะของคลินิกการให้คำปรึกษาในโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ด้านการบริหารจัดการ

2.1 ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ ในการปรับปรุงนโยบายและแผน งาน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการให้การศึกษ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของสถานศึกษา

2.2 ประสานข้อมูลกับโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดสมุทรสงคราม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

2.3 ประสานข้อมูลกับผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นให้เห็นถึงองค์ประกอบภายในชุมชนที่มีส่วนเอื้อต่อการเกิดกลุ่มเสี่ยงในการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรตามผลการวิจัย เพื่อส่งผลการเฝ้าระวังและส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อความรู้ความเข้าใจ เจตคติและการปฏิบัติตนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยส่งผลการป้องกันและการแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของจังหวัดสมุทรสงครามในภาพรวมต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือจัดกลุ่มสนทนากับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และกลุ่มเสี่ยง เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ในด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติและด้านการปฏิบัติตนในการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

2. ควรมีการศึกษาวิจัยความรู้ เจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมทั้งเยาวชนในชุมชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

3. ควรทำวิจัยเพื่อหาแนวทางลดการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เช่น การวิจัยค่านิยมและเจตคติทางเพศของวัยรุ่น เป็นต้น
4. ควรมีการวิจัยเพื่อหารูปแบบบริการที่เหมาะสมสำหรับการให้คำปรึกษาด้านอนามัยเจริญพันธุ์กับนักเรียนโดยผ่านกระบวนการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
5. ควรศึกษาผลกระทบจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ เช่น มีนักเรียนจำนวนเท่าไรที่ต้องหยุดการเรียน หรือถูกให้ออกจากโรงเรียน ปัญหาการทำแท้ง หรือมีปัญหาอื่นๆ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2521). **หลักสูตรใหม่**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- กรมสุขภาพจิต. (2547). **รายงานการทบทวนสถานการณ์เรื่องพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น**.
กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- กาสัก เต๊ะซันหมาก และ ถวัลย์ มาศจรัส. (2549). **เทคนิคการวิจัยเบื้องต้นจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธารอักษรจำกัด.
- โกวิท คำพิทักษ์. (2547). **เพศวิทยา**. ขอนแก่น: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จักกฤษณ์ พิญาพงษ์. (2544). การรับรู้และการปฏิบัติตัวอนามัยเจริญพันธุ์ของนักศึกษาชายและหญิง
ระดับอุดมศึกษาจังหวัดอุดรธานี. อดุรธานี: สถาบันราชภัฏอุดรธานี.
- นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์ และคณะ. (2540). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพศศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ธรรมศาสตร์.
- บุญยิ่ง มานะบริบูรณ์, สุรีย์ลักษณ์ สุจิตพงศ์, จุฬิชา โฉมฉายและสุรางคณา พรแจ่มใส. (2006). **การศึกษา
ทัศนคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ของเด็กนักเรียนหญิงหลังฟังการบรรยายแบบมีส่วนร่วมเรื่อง
เพศศึกษา**. Siriraj Med J. 58: 654-657.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีจำกัด.
- พรรณพิไล ศรีอาภรณ์. (2537). **การพยาบาลครอบครัววิกฤต : การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น**. ภาควิชาการพยาบาล
สูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุพา พูนขำ และ กอบกาญจน์ มัทธโน. (2541). **เพศศึกษา: ภูมิคุ้มกันที่วัยรุ่นต้องได้รับ**. [On line].
แหล่งที่มา: <http://www.advisor.anamai.moph.go.th/242/24202.html>.
- รพีพรรณ วิบูลย์วัฒนกิจ, สุดกัญญา ปานเจริญ, ยุพา ทิพย์อลงกต. (2007). **ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อ
การตั้งครรภ์และแบบแผนการดำเนินชีวิตในระยะตั้งครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น**.
Nursing Journal Volume 34 (2) April - June.
- รวีวรรณ ศรีสุชาติ. **พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น การป้องกันและแก้ไขอย่างมีส่วนร่วม** [On line]. สำนัก
พัฒนาสุขภาพจิต. แหล่งที่มา: <http://www.jvkkfirst/story/general/>
- วรรณวิมล สุรินทร์ศักดิ์. (2546). **การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานของวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วัชร ใเอี่ยมรัมย์กุลและคณะ (2543). **ความรู้ เจตคติและพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนประถมและ
มัธยมศึกษา**. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- วันทนี สุวรรณช่าง. (2547). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อน
แต่งงานของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐชั้นปีที่ 1**. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา. 12(3) : 28-41.

วารุณี ฟองแก้ว และคณะ. (2550). **พฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่นและเยาวชน: สถานการณ์ปัจจุบัน พ.ศ. 2549.** วารสารโรคเอดส์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

วิภาพร มาพบสุข. (2548). **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ.

วินัย รอดไทโร เพ็ญศรี กระหม่อมทอง และชนกานต์ ด่านานกิจเจริญ. (2551). **สถานการณ์การเรียนการสอนเพศศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.** เอกสารเผยแพร่ อวช.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542.** กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์ จำกัด.

ศิริกุล อิศรานุรักษ์. **สุขภาพเด็กวัยรุ่นและการดูแล** [On line]. แหล่งที่มา: <http://www.clinicrak.com/sexeducation>.

ศิริพิชญ์ กฤษณะเศรษฐ์. (2546). **ค่านิยมของวัยรุ่นไทยเกี่ยวกับความรัก คู่ครอง และการทำงาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริยุพา นันสุนานนท์. (2549). **การศึกษาความรู้ เจตคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมทางเพศของเยาวชนไทย.** ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.

สุรีย์พร กฤษเจริญ. (2547). **ความเป็นหญิงชาย และมิติทางเพศ : สุขภาพการเจริญพันธุ์ของผู้หญิง.** สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.

สุวชัย อินทรประเสริฐ. (2548). **เพศศาสตร์ใน สุตศาสตร์และนรีเวชวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.

สุวีร์ ศิวะแพทย์. (2549). **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ. 2549. **แผนงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กและเยาวชนไทย.** [On line]. แหล่งที่มา: <http://www.moe.go.th>.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. **กลุ่มนโยบายและแผน.** 2552.

ประทักษ์ โอประเสริฐสวัสดิ์. (2548). **เพศศาสตร์ใน สุตศาสตร์และนรีเวชวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

องค์การแพช. 2547. **หลักสูตรเพศศึกษา** ก้าวอย่างเข้าใจ [On line]. แหล่งที่มา: <http://www.teenpath.net>.

Somjintana Mudchachip. (2009). **Evaluation of Knowledge, Attitude, and behavior of High School Students According to Ministry of Education's Guidelines on Sexual Education.** A thesis of Mahidol University. The Degree of Master of Science.

Spencer A. Rathus, Jeffrey S. Nevid and Lois Fichner- Rathus. (2002). **Human sexuality.** Boston: Allyn and Babon.

Susan, S. Ricci. (2007). **Essentials of maternity, newborn, and women's Health nursing.** Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

World Health Organization. 2002. **Sexual health** [On line]. Available from : <http://www.who.int/reproductive-health/gender/sexualhealth.html>.

ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์

Poster Presentation

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ระดับบัณฑิตศึกษา

เนื่องในโอกาสคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ประจำปี 2553

“วิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น”

14 -15 มิถุนายน 2553

ณ ห้องประชุม ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ

ฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

การอ่านออกเสียงคำของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี

The Reading Abilities of Students with Mental Retardation in the Prathom Suksa 4 at Wattakeanthong School Chantaburi

สุพรรณิ สุทธิประภา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านออกเสียงคำของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี ก่อนและหลังใช้สื่อชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ มีระดับสติปัญญา 50-70 อายุระหว่าง 9-13 ปี กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน ระยะเวลาในการศึกษา 6 สัปดาห์ ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ 1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2. ชุดแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ 3. แบบทดสอบ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์ของการแปรผัน เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำภาษาไทย ก่อน และหลังการฝึกอ่านออกเสียงคำภาษาไทยโดยใช้สื่อชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ ผลการศึกษาพบว่า

1. ได้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำ โดยใช้นิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. ผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนหลังเรียนเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

Abstract

The purpose of this study was to compare the Reading Abilities of students with Mentally Retarded in Prathom Suksa 4 before and after using The Aesop's Fables Assembles 3 Dimension Pictures. The population for this study consisted of 6 mentally retarded students in Prathom Suksa IV, the second semester of the year 2007 at Wattakeanthong School Chantaburi. The study continued for 6 academic experimental weeks. The One Group Pretest-Posttest Design was applied in this study. The instruments were Lesson plans, Aesop's Fables Assembles 3 Dimension Pictures and the Reading Test. The data collected were analyzed by computing averages, standard deviations and then presented using tables with description.

The major findings were as follows :

1. Get the group trains reading aloud word, by using The Aesop's Fables Assembles 3 Dimension Pictures for Students with Mental Retardation in the Prathom Suksa 4.
2. The students' reading skills achievement Posttest scores were found statistically higher than the Pretest scores at the .05 level of significance.

บทนำ

ภาษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่สุดสำหรับมนุษย์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน มนุษย์ได้อาศัยภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ความคิด อารมณ์ และความต้องการตลอดจนประสบการณ์ของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้โดย การถ่ายทอดด้วยปาก หรือภาษาพูดก่อน และใช้การฟังประกอบ ต่อมาจึงคิดสัญลักษณ์แทนคำพูด คือ ตัวหนังสือขึ้นมา เป็นภาษาเขียนเมื่อมีภาษาเขียนจึงต้องใช้การอ่านในการเรียนรู้ และการทำความเข้าใจกับการเขียน การอ่านมีความสำคัญและความจำเป็นเพราะการอ่านเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนวิชาต่างๆ แทบทุกวิชา การที่นักเรียนจะเรียนวิชาอื่นได้ดีนักเรียนจะต้องสามารถอ่านได้และเข้าใจความหมาย ผดุง อารยะวิญญู (2541: 192) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านประกอบด้วยความสามารถในการอ่าน 2 ระดับ คือ การฟังเสียง การจำคำ (Word Recognition) และการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Comprehension)

ดังนั้นในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นกรอบหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สถานศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองเพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและสนองความต้องการของชุมชน ตลอดจนความถนัดความสนใจและความสามารถของผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบันเน้นให้พัฒนาผู้เรียนพร้อมๆ กันทั้ง 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งทักษะหนึ่ง เพราะจะเป็นพื้นฐานการเรียนรู้วิชาอื่นๆ แต่ในปัจจุบันพบว่านักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา มักมีปัญหาในการออกเสียงพูดและอ่านไม่ถูกต้อง ซึ่งผลการวิจัยของกรมวิชาการ พันธณี วิหคโต (2538: 6) สรุปปัญหาด้านการใช้ภาษาของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาว่า นักเรียนมีปัญหาการออกเสียงพยัญชนะ สระ และคำไม่ชัดจึงเป็นเรื่องของบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครูในระดับประถมศึกษาควรสนใจและหาวิธีการแก้ไขปัญหาลูกให้เด็กไทยสามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยให้ถูกต้องและชัดเจน

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นให้โรงเรียนได้จัดรูปแบบของการเรียนร่วม (Mainstreaming) ซึ่งโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติ หรือเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเด็กทุกคนเรียนร่วมเต็มเวลาในห้องเรียนตลอดจนรับบริการเสริมที่เหมาะสมและจำเป็นในการดำรงชีวิต รวมทั้งการใช้ชีวิตร่วมกับคนปกติในครอบครัว ชุมชน และสังคม ผดุง อารยะวิญญู (2533: 38) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในการพูดและภาษา เช่น พูดไม่ชัด รู้คำศัพท์จำนวนน้อย เขียนไม่ถูกต้องเนื่องจากมีข้อจำกัดทางภาษาจึงเป็นผลทางด้านการเรียนรู้ในทุกวิชาผลการเรียนต่ำ เรียนไม่ทันเพื่อน สอดคล้องกับเหตุผลของ พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์ (2537: 16) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ต้องคำนึงถึงเด็กตามคุณลักษณะกล่าวคือ ความจำไม่ดี ลืมสิ่งที่เรียนเร็ว มีช่วงความสนใจสั้นจึงจำเป็นที่จะต้องจัดการสอนแบบผ่อนคลายไม่ตึงเครียด เปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเล่นจะช่วยให้รู้สึกสนุกสนานมีความสนใจอยากจะทำต่อไป การแก้ไขปัญหาด้านการออกเสียงนั้นควรเริ่มต้นพิจารณาที่สาเหตุของปัญหาดังกล่าว เพื่อให้การแก้ไขเป็นไปอย่างถูกต้อง และสาเหตุที่นักเรียนมีปัญหาการออกเสียงส่วนใหญ่ก็เกิดขึ้นจากตัวเด็กเอง เพื่อให้เด็กสามารถเข้าใจเรื่องที่ได้เป็นอย่างไรในปีการศึกษา 2550 ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจสภาพการอ่านคำพื้นฐานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนวัดตะเคียนทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2 อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี พบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 87 ไม่สามารถอ่านออกเสียงคำอย่างถูกต้องตามหลักการอ่านคำในภาษาไทยได้ การอ่านไม่ได้ อ่านได้แต่ลืมนั่น อ่านได้แต่ต้องใช้เวลาอันส่งผลให้ไม่ผ่านการประเมินผลการอ่าน ทำให้นักเรียนกลุ่มนี้เกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากเรียนการออกเสียงไม่ถูกต้องนี้หากไม่รีบเร่งแก้ไขจะทำให้มีปัญหาในการสื่อสารเกิดความเข้าใจผิดกันระหว่างผู้ที่สื่อสาร และจะติดการออกเสียงผิดๆ ไปตลอดชีวิต ดังนั้นผู้วิจัยจึงค้นคว้าวิธีที่จะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้จากเอกสารและตำราที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความ

บกพร่องทางสติปัญญา และพบว่าการศึกษาที่เด็กจะเกิดการพัฒนาศักยภาพของสมองได้อย่างดี คือ การเรียนรู้ที่ทำให้เด็กมีความสุข เช่น การเรียนรู้จากการอ่านนิทานประกอบภาพ 3 มิติ โดยใช้เทคนิคการทำรูปแบบของนิทานในลักษณะของตัวละครจากสัตว์ต่างๆ ซึ่งรูปแบบ 3 มิติสามารถสร้างความน่าสนใจ แล้วดำเนินเรื่องให้เกิดความเพลิดเพลินจะช่วยกระตุ้นให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ที่มีปัญหาด้านการอ่าน เกิดความสนใจ และรู้สึกสนุกกับการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพเหมาะสมตามวัย จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การอ่านที่ใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ที่ไม่สามารถอ่านออกเสียง การใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นิทานอีสปที่มีภาพประกอบ 3 มิติ เป็นสื่อจะเป็นการช่วยในเรื่องการรับรู้ทางสายตา และยังเป็นสิ่งที่สามารถกระตุ้นทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้สามารถพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำได้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำ โดยใช้นิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านออกเสียงคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านออกเสียงคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการศึกษาเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ มีระดับสติปัญญา 50-70 อายุระหว่าง 9-13 ปี เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การอ่านออกเสียงคำ
ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ การอ่านออกเสียงคำ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติจำนวน 20 แผน
2. สื่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ

4. วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการทดลองกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้จำนวน 6 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 30 ครั้ง โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 4.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอน และตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

4.2 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยติดต่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียน วัดตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 เพื่อขออนุมัติดำเนินการทดลอง และเก็บข้อมูลจากนักเรียนที่เรียนร่วมอยู่ในโรงเรียน

4.3 ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ตั้งแต่เดือนมกราคม 2551 ถึง เดือนมีนาคม 2551 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 30 ครั้ง

4.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การฝึกอ่านคำภาษาไทยโดยใช้สื่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ ทดลองกับกลุ่มประชากรตามที่กำหนด คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.4.1 ทดสอบก่อนการทดลอง โดยใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ จำนวน 20 คำ วันละ 4 คำ เป็นเวลา 5 วัน

4.4.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 60 นาที รวม 20 คำ

4.4.3 เมื่อสิ้นสุดการทดลองทดสอบหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านคำภาษาไทยชุดเดียวกับก่อนการทดลองวันละ 4 คำ รวม 20 คำ เป็นเวลา 5 วัน

4.4.4 นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้โดยใช้แบบทดสอบการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นข้อมูลก่อนและหลังการทดสอบมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย (Mean) = μ
2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) = σ
3. สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation) = C.V.

เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำก่อน และหลังการฝึกด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์ของการแปรผัน

ผลการวิจัย

1 สร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำโดยใช้นิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ศึกษาหนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 1 และหนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 2 ศึกษาเทคนิค และวิธีการสอนอ่าน เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำภาษาไทยโดยเนื้อหาที่ใช้พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำคำศัพท์มาจากคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และมีอยู่ในเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ จึงจำเป็นต้องปรับเนื้อหาในหลักสูตร โดยเลือกคำที่มีในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 1 และคำที่มีในหนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 2 ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จากนั้นได้วิเคราะห์ รวบรวมคำที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นคำที่นักเรียนมีปัญหาต่อการอ่านโดยคัดออกมาทั้งสิ้น 20 คำ คือ ลา สุนัขจิ้งจอก สิงโต แมว หนู กระพรวน บ้าน อุ่น อีกา ปลา แม่น้ำ สีดำ หงส์ ลม ผู้ชาย ถนน ชายเสื้อ เสื้อคลุม ดวงอาทิตย์

หลังจากนั้นเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านออกเสียงคำ โดยผู้วิจัยได้นำคำที่ได้นั้นมาสร้างเป็นแผนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ จำนวน 5 เรื่อง จำนวน 20 แผน กิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

1. เรื่อง สุนัขจิ้งจอกกับลา แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-3
2. เรื่อง ใครจะเอากระพรวนไปแขวนคอแมว แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4-7
3. เรื่อง สุนัขจิ้งจอกกับผลองุ่น แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8
4. เรื่อง กากับหงส์ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 9-14
5. เรื่อง ลมกับดวงอาทิตย์ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 15-20

ผู้วิจัยได้เขียนแผนกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทยทั้งหมด 20 แผน รวมทั้งสิ้น 30 คาบ โดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 20 คาบ เวลาในการทดสอบการอ่านก่อนใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 คาบ เวลาในการทดสอบหลังการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 คาบ ซึ่งแต่ละแผนกิจกรรมการเรียนรู้นั้นประกอบด้วย ชื่อเรื่อง สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในแต่ละแผนนั้นจะมีส่วนประกอบ คือ ชั้นนำสู่บทเรียน ชั้นฝึกทักษะ ชั้นสรุป ชั้นประเมินผล โดยใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ

แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อประกอบการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สื่อนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ นั้นมีลักษณะพิเศษกล่าวคือ เป็นแบบฝึกการอ่านที่ใช้นิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ มีภาพประกอบในลักษณะภาพหุ่นประกอบกับแบบฝึกการอ่านที่มีกิจกรรมหลากหลาย เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนอยากฝึกการอ่านใช้เวลาในการฝึกอ่านวันละ 60 นาที ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความคงทนในการฝึกการอ่านออกเสียงคำ หลังจากนักเรียนทำแบบฝึกหัดชุดที่ 1 แล้วทำแบบฝึกหัดชุดต่อไปซึ่งมีเนื้อหาเดิมแต่มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปทำให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีรูปแบบหลากหลายไม่น่าเบื่อ

เมื่อได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการพิจารณาของกรรมการที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญแล้ว โดยปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองการฝึกการอ่านคำโดยใช้นิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 คน วันละ 60 นาที ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 20 แผนกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจสนุกสนาน มีความสนใจในแบบฝึก การอ่านออกเสียงคำที่มีนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ ที่ใช้ในการฝึกอ่านสะกดคำ สามารถเรียนรู้การอ่านคำต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว นักเรียนได้ฝึกโดยทำแบบฝึกที่หลากหลายทำให้นักเรียนมีความสนใจในการทำแบบฝึกทำให้นักเรียนสามารถอ่านสะกดคำได้ดีขึ้น

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านออกเสียงคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรีก่อน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงคำโดยใช้สื่อนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ

การทดลองใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทยสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี โดยได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนฝึกด้วยแบบทดสอบการอ่านออกเสียงคำ เมื่อสอนครบทุกแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วมีการทดสอบหลังการฝึกด้วยแบบทดสอบการอ่านออกเสียงคำโดยใช้แบบทดสอบฉบับเดิม จากนั้นเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์ของการแปรผันผล ปรากฏว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ก่อนได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 0-2 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 0.5 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.98 ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันอยู่ที่ 195 จัดเป็นทักษะการอ่านคำอยู่ในระดับปรับปรุง และหลังการสอนนักเรียนมีทักษะการอ่านคำโดยมีคะแนนตั้งแต่ 6-15 คะแนน เฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 9.83 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.25 ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันอยู่ที่ 33 จัดเป็น

ทักษะในการอ่านคำอยู่ในระดับดี คะแนนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ 6-13 คะแนน ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 9.33 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.50 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ก่อนเรียน และหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาเรื่องการสอนอ่านออกเสียงคำในภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ สำหรับนักเรียน มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำโดยใช้สื่อ นิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านออกเสียงคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้การอ่านออกเสียงคำโดยใช้นิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ

สรุปและอภิปรายผล

1. แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำโดยใช้นิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ ที่มีความเหมาะสมสำหรับการสอนอ่านให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

2. ผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านออกเสียงคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี หลังการฝึกมีทักษะการอ่านสูงกว่าก่อนฝึกการอ่าน ออกเสียงคำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิจัยพบว่าแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นสามารถทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางด้าน การอ่านออกเสียงคำสูงขึ้นทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก

1. แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยได้รวบรวม และวิเคราะห์คำจากคำที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเลือกคำที่มีในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 1 และหนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 2 ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมที่หลากหลาย และใช้นิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ ในการฝึกอ่านทำให้นักเรียนเกิดความสนใจอยากอ่านเรื่องราวมากขึ้น นิทานเป็นสิ่งเร้าช่วยกระตุ้นการรับรู้ทางสายตา ซึ่งสามารถทำให้เด็กอยากอ่าน สามารถแก้ปัญหาด้านการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ และจากการศึกษาของ อภิชาติ บังคมเนตร (2540) ได้ศึกษา การพัฒนาชุดการสอนการอ่านคำที่มีตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่าการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดพัฒนาการสอนอ่าน ที่พัฒนาขึ้นมีการเรียนดีกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้เครื่องมือครูตามปกติและนักเรียนมีทักษะการอ่านคำดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทองปอน พิพิธภณท์ (2541) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนอ่าน และเขียนคำเพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านคำได้ถูกต้อง และมีผลสัมฤทธิ์สูง คือ สอนโดยการเลือกคำ และจัดลำดับตลอดจนนำคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาสอนแล้วทำให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยและเข้าใจขึ้น นอกจากนี้ สนิท สัตโยภาส (2532) ได้เสนอไว้ว่าเรื่องที่น่ามาสอนควรมีความหมายต่อผู้เรียนเกี่ยวข้องกับใกล้ตัวเด็ก และใช้ในชีวิตประจำวัน

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กเหล่านี้ ขณะที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อ ที่สร้างขึ้นมานี้จะเห็นว่าทำให้นักเรียนมีความสุขกระตือรือร้นที่จะฝึกการอ่านจากแบบฝึกการอ่านที่ใช้นิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ เป็นสื่อที่มีกิจกรรมหลากหลาย และการฝึกจะได้ผลนั้น เราต้องคำนึงถึงอารมณ์ และสังคมของเด็กประกอบไปด้วยดังที่ วาริ ธิระจิตร (2541) ได้กล่าวไว้ว่าพัฒนาการทางภาษาและการอ่านนั้นขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็ก ดังนั้นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจึงมีพัฒนาการทางภาษา และการอ่านล่าช้ากว่าเด็กที่มีสติปัญญาปกติในวัยเดียวกัน

2. แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อประกอบการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นแบบฝึกการอ่านที่ใช้สื่อนิทานอีสปประกอบภาพ 3 มิติ ที่มีภาพประกอบในลักษณะภาพหุ่น ประกอบกับแบบฝึกการอ่านที่มีกิจกรรมหลากหลาย เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนอยากฝึกการอ่านใช้เวลาในการฝึกอ่านวันละ 60

นาที่ ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนมีความคงทนในการฝึกการอ่านออกเสียงคำ หลังจากนักเรียนฝึกอ่านแบบฝึกอ่านชุดที่ 1 แล้วฝึกอ่านแบบฝึกอ่านชุดต่อไป ซึ่งมีเนื้อหาเดิมแต่มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปทำให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีรูปแบบหลากหลายทำให้ไม่น่าเบื่อ ซึ่งเหมาะกับการนำไปใช้สอนเด็กที่มีความบกพร่องสติปัญญาในระดับเรียนได้ ดังที่ กิดานันท์ มะลิทอง (2540) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้กิจกรรมที่หลากหลายว่าช่วยให้เกิด การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้ง่ายขึ้น กระตุ้นความสนใจกับผู้เรียนทำให้สนุกสนานไม่เบื่อหน่ายในการเรียนนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้นทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อีกทั้ง วารี ธีระจิตร (2541) ยังกล่าวไว้ อีกว่าการฝึกแบบซ้ำๆ จะทำให้เด็กเกิดการจำ และเกิดความแม่นยำในบทเรียนมากยิ่งขึ้น และการฝึกซ้ำๆ ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และการแก้ปัญหาตลอดเวลา ซึ่งจุดนี้เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยได้ปลูกฝัง และเน้นให้เด็ก ได้ฝึกซ้ำๆ เพื่อเกิดการเรียนรู้

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าในการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้นั้น จำเป็นต้องมีเทคนิควิธีการสอนเฉพาะไม่เหมือนกับเด็กปกติทั่วไป การคัดค้านหาวิธีการสอนที่หลากหลายของครูผู้สอนเพื่อมาเพิ่มทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ซึ่งการนำเทคนิควิธีการสอนอ่านโดยใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานประกอบภาพ 3 มิติ มาใช้พัฒนาทักษะการอ่านสามารถเอื้อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาทักษะทางการอ่านออกเสียงคำ ทำให้เด็กสามารถอ่านออกเสียงได้คล่องแคล่ว และถูกต้องมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 ก่อนนำแบบฝึกการอ่านไปใช้ครูควรศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนของกิจกรรมให้เข้าใจเพื่อให้เกิดความถูกต้องไม่สับสน

1.2 ครูควรให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง

1.3 ครูควรแนะนำชี้แจง และแก้ไขนักเรียนทุกครั้งทันทีหากพบว่านักเรียนอ่านผิดเพราะ จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และจำคำนั้นได้แม่นยำยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำในหมวดอื่นๆ ในรูปแบบการสอนแบบอื่น

2.2 ควรพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการเขียนคำสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้

เอกสารอ้างอิง

กิดานันท์ มะลิทอง. 2540. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์.

ทองปอน พิพิธภักดิ์. 2541. ความสามารถในการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคการจำ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ผดุง อารยะวิญญู. 2533. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร :

กรุงเทพมหานคร.

_____. 2541. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: แวนแก้ว.

พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. 2537. ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา. เอกสารประกอบคำสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พันธณี วิหคโต. 2538. ความรู้ภาษาไทย การเรียนการสอนภาษาไทยและแนวทาง แก้ปัญหา.

กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.

วารี ธีระจิตร. 2541. การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สนิท สัตโยภาส. 2532. การสอนภาษาไทยแก่เด็กประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร.

อภิชาติ บังคมเนตร. 2540. การพัฒนาชุดการสอนอ่านคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี

Achievement of Prathom V Children with Learning Disabilities from Sueksasongkroh Chanthaburi School in Comprehensive Reading

สุนหา ทองยิ้ม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี กลุ่มประชากรเป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี จำนวน 6 คน วัตถุประสงค์เพื่อสร้างนิทานประกอบภาพให้นักเรียนอ่านแล้วมีความรู้ ความเข้าใจ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ก่อนและหลังการสอน โดยใช้วิธีการศึกษาทดลองเป็นเวลา 20 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือนิทานประกอบภาพ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความ ก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน และการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความก่อนและหลังการทดลอง

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพอยู่ในระดับดีมาก 2) ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพสูงขึ้น

คำสำคัญ : เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้, ผลสัมฤทธิ์, การอ่านจับใจความ

Abstract

A study of Prathom V Children with Learning Disabilities from Sueksasongkroh Chanthaburi School in Comprehensive Reading Achievement, the studied subjects are comprised of 6 Prathom-5 students with learning disabilities from Sueksasongkroh Chanthaburi School. The objectives are as followed; to create a set of Story Pictures that enables those students to learn and understand new knowledge, to study the

achievement in comprehensive reading among the students with learning disabilities, and to compare the achievement of target group's comprehensive reading before and after introducing the Story Pictures Method to them. Methodology is based on 20 sessions of 60-minute experimentation. Research tools are a set of story pictures, learning management plan, exercising for measuring the target group's level of their reading comprehension and a test for evaluating the achievement in comprehensive reading before and after learning activities. Statistical references for data analysis are Mean, Standard Deviation, Coefficient of Variation and comparison between scores of Reading Comprehension before and after the test.

The study shows that : 1) Reading Comprehension of Children with Learning Disabilities after going through Story Pictures teaching method is in high level. 2) Reading Comprehension of Children with Learning Disabilities after going through Story Pictures teaching method is raised up.

Keywords : Learning Disabilities, Achievement, Comprehensive Reading

บทนำ

ภาษา เป็นสมบัติของมนุษย์ เป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อสารกัน มนุษย์ในทุกสังคม มีภาษาเฉพาะของตน เช่นเดียวกับมีวัฒนธรรมเฉพาะของตน นักมานุษยวิทยาจัดภาษาให้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม การจัดเช่นนี้ถือได้ว่าสมเหตุสมผล เนื่องจากภาษามีคุณสมบัติทุกประการที่วัฒนธรรมอื่น ๆ มี ได้แก่ ความเป็นระบบ เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดจากรุ่นอายุหนึ่งไปสู่อีกรุ่นอายุหนึ่ง เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ ไม่ใช่ได้มาโดยสัญชาตญาณ เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เป็นสิ่งที่เป็ที่ยอมรับโดยสมาชิกของสังคม และที่สำคัญที่สุดคือเป็นสมบัติของมนุษย์เท่านั้น เพราะสัตว์ไม่มีวัฒนธรรมและไม่มีภาษา (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2545, หน้า 1) ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 8) เราใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติ ในการสื่อความหมาย แลกเปลี่ยนความต้องการ ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์และศิลปะวิทยาการ ถ่ายทอดประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ (ศศิธร วงศ์ชาติ, 2542, หน้า 1) ในยุคปัจจุบันที่คนทั่วโลกสามารถสื่อสารกันได้อย่างไร้พรมแดน มีอิสระในการติดต่อถึงกันโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ วิวัฒนาการต่าง ๆ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งวัตถุ วิทยาการและความคิด เป็นเหตุให้สภาพสังคมปรับเปลี่ยนไปด้วย วิธีการหนึ่งที่ทำให้เราสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ คือการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยที่ก้าวล่วงศึกษาเล่าเรียน การอ่านยังมีความจำเป็นทวีคูณ เพราะการฝึกทักษะการอ่านที่ดี จะช่วยให้สามารถแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในโอกาสต่อไป (โสภณ สาทรสัมฤทธิ์ผล, 2546, หน้า 4) นักปราชญ์ชาวอังกฤษชื่อ เซอร์ ฟรานซิส เบคอน (Sir Frances Bacon) ได้กล่าวว่า การอ่านทำคนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ ซึ่งหมายความว่า การอ่านทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ พฤติกรรมและการดำเนินชีวิต ศิลธรรมจรรยาและค่านิยม การอ่านช่วยปรับปรุงชีวิตให้มีความสดใสมบูรณ์ จุดหมายปลายทางของการอ่านคือการพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุด และสมบูรณ์ที่สุด (ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์, 2536, หน้า 4) การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ และความบันเทิงใจให้แก่ตนเอง การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้เราได้รับความรู้ ความคิด และความเป็นไปของสังคม โดยเฉพาะในการศึกษาวิชาการต่าง ๆ นักเรียน นักศึกษา ต้องสร้างนิสัยรักการอ่าน จึงจะทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จได้ด้วยดี คนที่อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือมาก ย่อมได้เปรียบผู้ที่อ่านหนังสือไม่เก่งและอ่านหนังสือน้อย (นิติมา พรหมเกษตรินทร์ และคนอื่น ๆ, 2531, หน้า 44) การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นมากในการดำรงชีวิตของคนในยุคปัจจุบันยิ่งกว่าทุกสมัยที่ผ่านมา เพราะขณะนี้วิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงเจริญก้าวหน้ามากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารก็ยิ่งเพิ่มความสำคัญในธุรกิจการงานมากขึ้นจนสภาพของสังคมกลายเป็นสังคมข่าวสาร เนื้อหาสาระทางวิชาการ รวมทั้งข้อมูลต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันจะต้องอาศัยการอ่านจึงจะสามารถเข้าใจและสื่อความหมายได้ถูกต้อง แม้จะมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร แต่ก็ไม่สามารถใช้ทดแทนการอ่านได้ ตรงกันข้ามคนในยุคนี้กลับจะต้องอ่านเพิ่มขึ้น ฉะนั้นคนเราจำเป็นต้องมีทักษะในการอ่าน กล่าวคือ ต้องอ่านได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อเสาะแสวงหาความรู้จนสามารถเข้าใจและติดตามการเปลี่ยนแปลงความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ รวมทั้งข้อมูล

ข่าวสารเหล่านั้นได้ทัน เนื่องจาก “การอ่านเป็นการเรียนรู้” และ “คนเราเมื่ออ่านมากก็ยิ่งมีความรู้มาก” นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าในสังคมปัจจุบันมีหนังสือหรือเอกสารไว้เพื่อการอ่านอยู่มากมาย ดังปรากฏตามห้องสมุดทั่วไปทั้งในสถาบันการศึกษาและภายในชุมชนทุกแห่ง ผู้ที่มีประสิทธิภาพในการอ่านสูงจึงได้รับทั้งความรู้ประสบการณ์และการบันเทิง เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิต จึงปรากฏว่าผู้ที่อ่านเก่งและอ่านมากมักเป็นผู้ที่ได้เปรียบคนอื่น ๆ และมีชีวิตที่เจริญรุ่งเรือง (วรรณิ โสมประยูร, 2544, หน้า 120) วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่สำคัญที่สุดสำหรับเด็กไทยที่จะต้องเอาใจใส่ฝึกฝนให้สามารถใช้ได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว ภาษาไทยนอกจากจะใช้ติดต่อสื่อสารแล้ว ยังต้องใช้ภาษาไทยในการเรียนวิชาอื่น ๆ อีก ดังที่พบว่านักเรียนที่อ่อนภาษาไทยมักจะอ่อนวิชาอื่น ๆ ตามไปด้วย กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยประกอบด้วย ทักษะทางภาษาด้านการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน ปัจจุบันปัญหาที่สำคัญในการอ่านก็คือนักเรียนขาดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน จับใจความสำคัญของเนื้อเรื่องไม่ได้ จดจำสิ่งที่เรียนหรืออ่านไปไม่ได้ ไม่เข้าใจในการเรียนวิชาต่าง ๆ นักเรียนต้องอ่านเนื้อหา คำสั่ง โจทย์ปัญหาจากหนังสือแบบเรียนและแบบฝึกหัด ตำราต่าง ๆ ถ้าไม่เข้าใจก็จะทำให้การเรียนไม่ได้ผล ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งในส่วนตัวผู้เรียนเองและประเทศชาติ นักเรียนในชั้นประถมศึกษาสอบตกซ้ำชั้นปีละมาก ๆ สาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการซ้ำชั้นก็คือ นักเรียนมีปัญหาในด้านการอ่าน ปัญหาสำคัญที่พบก็คือ นักเรียนขาดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านหรือเข้าใจได้ช้า จับใจความของเรื่องไม่ได้ ติความไม่เป็น ซึ่งจะเป็นปัญหาในการวิเคราะห์โจทย์เลขและวิชาอื่น ๆ ต่อไป (ประทีป แสงเปี่ยมสุข, 2540, หน้า 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เฉพาะทาง หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างของกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยา การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจ หรือการใช้ภาษาพูด หรือภาษาเขียน ซึ่งความผิดปกตินั้นอาจเห็นได้ในลักษณะของการมีปัญหาในการรับฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดหรือการคิดคำนวณ นอกจากนั้นความผิดปกติเหล่านี้อาจรวมเอาสภาพความบกพร่องในการรับรู้ สมรรถภาพของเด็กจะอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถทางสมอง จำเป็นจะต้องได้รับการศึกษาพิเศษ (วาริ ธีระจิตร, 2545, หน้า 141) เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ นั้น ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการรับรู้ วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร แต่ไม่ได้เกิดจากความบกพร่องทางร่างกาย ดังนั้นเด็กที่สูญเสียการได้ยิน สูญเสียการเห็น แต่มีปัญหาในการเรียนเช่นเดียวกันไม่ได้ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มเด็ก LD เพื่อให้ปรากฏความแตกต่างจากเด็กกลุ่มอื่นอย่างชัดเจน นักวิชาการจึงเรียกเด็กกลุ่มนี้ว่า เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้เฉพาะทาง (Specific Learning Disabilities) (ผดุง อารยะวิญญู, 2544, หน้า 3) เด็กที่มีความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้จะแสดงออกมาในรูปของปัญหาการอ่าน การเขียน การสะกดคำ การคำนวณและเหตุผลเชิงคณิตศาสตร์ เกิดจากการทำงานที่ผิดปกติของสมองทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (เบญจพร ปัญญา ยง, 2543, หน้า 4)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดไว้ว่าให้บุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางจิตใจสติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเอง มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ (สุพัชรี ผุดผ่อง, 2549, หน้า 57) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูไม่ควรอธิบายหรือบรรยายเพียงอย่างเดียว เพราะเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้บางคนเรียนรู้ได้ดีโดยใช้การรับรู้ทางสายตา ดังนั้นนิทานที่มีภาพประกอบเนื้อหา ใช้คำที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันจะช่วยเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้สามารถเข้าใจเรื่องราวจากภาพประกอบและเกิดความสนใจในการอ่านเนื้อเรื่อง ทำให้สามารถจับใจความสำคัญของนิทานที่อ่านได้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2544, หน้า 62) แม้ว่าในปัจจุบันโลกจะเจริญก้าวหน้าไปมากแล้วก็ตาม แต่เมื่อมีใครสักคนหยิบยกนิทานมาเล่าให้ฟังแล้ว ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ จะให้ความสนใจในนิทานนั้นขึ้นมาทันที เด็ก ๆ ที่เพิ่งจะเริ่มเติบโตขึ้นมาในรุ่นหลัง ๆ เขาก็ยังไม่โตมากพอจะรับรู้เรื่องราวที่ซับซ้อน ด้วยเหตุนี้ เด็ก ๆ จึงมีโลกของตัวเอง โลกของเด็กเป็นโลกของการเล่นเพื่อการเรียนรู้ การเล่นในความคิดของผู้ใหญ่มองดูว่าไร้สาระ แต่สำหรับเด็กแล้วสิ่งที่เขาเล่นนั้นคือความสุข ทั้งนี้เพราะเขาเล่นด้วยความคิดและจินตนาการในโลกส่วนตัวของเขา จินตนาการเป็นสิ่งที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ไว้ให้มนุษย์และไม่มีขอบเขตจำกัด ในอดีตที่ผ่านมาโลกยังไม่ได้มีการพัฒนาวิทยาศาสตร์ยังไม่เจริญมากพอที่จะตอบคำถามของปรากฏการณ์ธรรมชาติได้ ด้วยเหตุนี้ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติบางครั้งจึงเป็นปรากฏการณ์มหัศจรรย์ น่ายนิติและน่าสะพรึงกลัวไปพร้อม ๆ กัน นี่คือที่มาที่ทำให้มนุษย์ที่มี

ความช่างคิดช่างฝัน นำเหตุการณ์ดังกล่าวมาผูกเป็นเรื่องราวหลากหลายสีสัน เพื่อเล่าให้ลูกหลานฟังในรูปของนิทาน โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความสนุกสนาน ตื่นเต้น ไว้ในนิทานแต่ละเรื่อง (วิไล มาศจรัส, 2545, หน้า 11 - 12)

จากความสำคัญของการอ่านซึ่งเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากในการดำรงชีวิต เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญาความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ พฤติกรรม เป็นการพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีและสมบูรณ์ที่สุด สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ไม่สามารถเข้าใจเรื่องที่อ่าน และสรุปเรื่องที่อ่านไม่ได้ ก่อให้เกิดปัญหาในการวิเคราะห์โจทย์เลข และการเรียนในรายวิชาอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องอาศัย ความรู้ความเข้าใจ ประกอบกับผู้วิจัยได้ทำการสอนในระดับประถมศึกษาประมาณ 20 กว่าปี พบว่านักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยขาดความสามารถในการอ่าน และจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ทำให้เรียนรู้โดยไม่เข้าใจหรือเรียนรู้ได้ช้ามาก ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา ความสามารถในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จากการสอนโดยใช้นิทานประกอบภาพ เพื่อให้เด็ก สามารถอ่านเข้าใจและสรุปเรื่องราวจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สร้างนิทานประกอบภาพให้นักเรียนอ่านแล้วมีความรู้ความเข้าใจ
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ก่อนและหลังการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพ

ขอบเขตของงานวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ตำบลพลวง อำเภอเขาฉกรรจ์ จันทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

- ตัวแปรต้น การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้
ตัวแปรตาม ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี มีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ประชากร 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. หนังสือนิทานประกอบภาพ 2. แผนการสอนโดยใช้นิทานประกอบภาพ 3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การสร้างและหาคุณภาพของหนังสือนิทานประกอบภาพ ดำเนินการดังนี้
 - 1.1 ศึกษาหลักสูตรภาษาไทยชั้นประถมศึกษา กระบวนการศึกษา
 - 1.2 การคัดเลือกคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และคำศัพท์ในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อสร้างนิทานประกอบภาพ
 - 1.3 ศึกษาเทคนิคแนวทางการเขียนหนังสือนิทานประกอบภาพ
 - 1.4 สร้างนิทานประกอบภาพโดยใช้คำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พร้อมทั้งสอดแทรกคุณธรรม จำนวน 4 เล่ม
 - 1.5 นำนิทานประกอบภาพที่สร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข
2. การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้นิทานประกอบภาพ ดำเนินการดังนี้
 - 2.1 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้นิทานประกอบภาพ
 - 2.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้นิทานประกอบภาพ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อปรับปรุงแก้ไข
 - 2.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้นิทานประกอบภาพมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
 - 2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมพิจารณาแก้ไขก่อนจะนำไปสอนจริงกับกลุ่มประชากร
3. การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความดำเนิการดังนี้
 - 3.1 ศึกษาหนังสือการวัดผลและการประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ
 - 3.2 ศึกษาจุดประสงค์ของหลักสูตรการสอนภาษาไทย สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
 - 3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความเรื่องที่อ่านโดยกำหนดแบบทดสอบ 6 ชุด ดังนี้
 - ชุดที่ 1 เขียนโยงเส้นประโยคคำตอบกับภาพ จำนวน 5 ข้อ
 - ชุดที่ 2 การตอบคำถามแบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ
 - ชุดที่ 3 การเขียนประโยคคำถาม - ประโยคคำตอบ จำนวน 5 ข้อ
 - ชุดที่ 4 การเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเนื้อเรื่อง จำนวน 5 ข้อ
 - ชุดที่ 5 การเขียนแผนภาพโครงเรื่อง
 - ชุดที่ 6 การเล่าเรื่องที่อ่านด้วยตนเอง
 - 3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความที่สร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการจัดการศึกษาพิเศษ ด้านการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความ ไปทดสอบกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pre - test Post - test Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 249) ดังนี้
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	T1	X	T2

E แทน กลุ่มทดลอง

T1 แทน การทดสอบก่อนทดลอง (Pre - test) โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความเรื่องที่อ่าน

X แทน การสอนอ่านจับใจความโดยใช้นิทานประกอบภาพ

T2 แทน การทดสอบหลังทดลอง (Post - test) โดยใช้แบบทดสอบ

ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความเรื่องที่อ่าน

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ที่เป็นกลุ่มประชากร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมทั้งหมด 20 ครั้ง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการทดลองดังนี้

1. ก่อนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มประชากรพร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดครุประจำชั้น

1.2 ผู้วิจัยทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความเรื่องที่อ่านก่อนการทดลอง (Pre - test) เป็นรายบุคคล

2. ดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เนื้อหาประกอบภาพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสอน เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมทั้งหมด 20 ครั้ง

3. หลังการทดลอง

3.1 เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการทดลอง 4 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความ โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความเรื่องที่อ่านที่ผู้วิจัยสร้าง ทดสอบหลังการทดลอง (Post - test) เป็นรายบุคคล

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จากการสอนอ่านโดยใช้เนื้อหาประกอบภาพ การหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์แปรผันของข้อมูล (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550, หน้า 65, 74) ค่าสัมประสิทธิ์แปรผันของข้อมูล (Taylor, John k. & Cheryl Cihon, 2004, p. 51) แล้วประเมินระดับผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความ

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังการสอนอ่านโดยใช้เนื้อหาประกอบภาพ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ของประชากร (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550, หน้า 65)

1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลประชากร (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550, หน้า 74)

1.3 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันของข้อมูล (Taylor, John k. & Cheryl Cihon, 2004, p. 51)

ผลการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี จากการสอนอ่านโดยใช้เนื้อหาประกอบภาพ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียน จากการสอนอ่านโดยใช้เนื้อหาประกอบภาพสรุปได้ดังนี้

1. คะแนนผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี จากการสอนอ่านโดยใช้เนื้อหาประกอบภาพ ก่อนได้รับการทดลองการสอนอ่านโดยใช้เนื้อหาประกอบภาพ อยู่ระหว่าง 13 - 20 คะแนน ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 16.33 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.97 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันเท่ากับ .18 มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความอยู่ในระดับพอใช้ หลังจากที่ได้รับ

ทดลองการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพอยู่ระหว่าง 34 – 37 คะแนน ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 35.66 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.04 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันเท่ากับ .02 มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความอยู่ในระดับดีมาก

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี พบว่าผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จากการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน โดยหลังการทดลองนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความสูงกว่าก่อนการทดลอง ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพสูงขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี จากการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพ สรุปได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนอยู่ระหว่าง 34 – 37 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน

2. ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพสูงขึ้น โดยคะแนนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน

ผลการศึกษาค้นคว้าเรื่องผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความสำคัญของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี จากการสอนโดยใช้นิทานประกอบภาพ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความ จากการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพ อยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนอยู่ระหว่าง 34 – 37 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จากการสอนอ่าน โดยใช้นิทานประกอบภาพก่อนและหลังการทดลอง ผลการศึกษาพบว่าเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงขึ้น ซึ่งแสดงว่าการใช้ภาพประกอบนิทานเป็นสิ่งเร้ากระตุ้นการรับรู้ทางสายตา ทำให้เด็กสนใจอ่านมากขึ้น เด็กสามารถจดจำตัวละครในนิทาน สามารถตอบคำถาม ตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน และสามารถเล่าเรื่องที่อ่านได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี จากการสอนโดยใช้นิทานประกอบภาพ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังจากการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพสูงขึ้นอยู่ในระดับดีมาก จากผลการวิจัยน่าจะมีการศึกษาเพิ่มเติมดังต่อไปนี้คือ

1. ศึกษาวิธีการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มมีปัญหาเรื่องการออกเสียง

2. การศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนอ่านโดยใช้นิทานประกอบภาพกับการสอนโดยใช้วิธีอื่นเพื่อดูประสิทธิภาพการสอนโดยวิธีที่หลากหลาย

3. การศึกษาผลการสอนอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้นิทานประกอบภาพเคลื่อนไหวในสื่อคอมพิวเตอร์ โดยมีการดำเนินเรื่องเป็นลักษณะภาพเคลื่อนไหวมีทำนองเพลงประกอบและมีตัวหนังสืออยู่ใต้ภาพเมื่อนักเรียนอ่านเสร็จก็คลิกเมาส์ให้ภาพใหม่ขึ้นมา

4. การศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้รูปแบบการนำเสนอข้อความโดยใช้เกมในคอมพิวเตอร์ โดยการใช้การผูกเรื่องให้นักเรียนได้อ่านข้อความที่อยู่ในเรื่อง แล้วตอบคำถามเพื่อจะได้ผ่านไปเล่นเกมนักเรียนตอบผิดก็ให้ย้อนกลับไปอ่านซ้ำเพื่อทำความเข้าใจใหม่

5. การศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้ตัวการ์ตูนเป็นผู้นำเสนอเนื้อเรื่อง โดยใช้การ์ตูนที่นักเรียนคุ้นเคยเป็นตัวเล่าเรื่องโดยใช้กรอบการพูดของตัวการ์ตูนนำเสนอเหมือนลักษณะหนังสือการ์ตูน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียนและครูจัด

กิจกรรม ส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สภาลาดพร้าว.

นิติมา พรหมเกษตริรินทร์ และคนอื่น ๆ. 2531. ภาษาไทย 1. กรุงเทพมหานคร: แม็ค.

เบญจพร ปัญญาียง. 2543. คู่มือช่วยเหลือเด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประทีป แสงเปี่ยมสุข. 2540. รูปแบบการสอนความเข้าใจในการอ่าน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ผดุง อารยะวิญญู. 2542. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: แวนแก้ว

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

วรรณิ โสมประยูร. 2544. การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

วาริ ธีระจิตร. 2545. การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิไล มาศจรัส. 2545. เทคนิคการเขียน การเล่านิทานสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ธารอักษร.

ศศิธร วงศ์ชาติ. 2542. การศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศรัรัตน์ เจริญจันทร์. 2536. การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ศิริชัย กาญจนวาสี. 2550. สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุพัชรี ผุดผ่อง. 2549. รูปแบบการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียน. วารสารวงการครู. 3: 57.

โสภณ สาทรสัมฤทธิ์ผล. 2546. ภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1. กรุงเทพมหานคร: วังอักษร.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2545. ภาษาในสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Taylor, J.K. & Cheryl C. 2004. Statistical techniques for data analysis. Chapman & Hall / CRC.

การศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำยาก โดยใช้แบบฝึกสะกดคำ
สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี

The research of VI element education students of Sueksasongkroh Chanthaburi
School into orthography writing capability
by orthography exercise

เพชรรา แป้นอ้อย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำยาก โดยใช้แบบฝึกสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ประชากรเป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียนสะกดคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี จำนวน 6 คน วัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกสะกดคำและเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำ ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการศึกษาการทดลองเป็นเวลา 16 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบฝึกสะกดคำ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบระหว่างเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าคะแนนมัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ การประเมินระดับความสามารถในการเขียนสะกดคำยาก และการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการเขียนสะกดคำยากก่อนและหลังทดลองโดยใช้แบบฝึกการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทดสอบแบบ The Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Ranks Test

ผลการศึกษาพบว่า

1. แบบฝึกเขียนสะกดคำที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.00/92.08 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้
2. ความสามารถในการเขียนสะกดคำยากของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังจากการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำอยู่ในระดับดีมาก
3. เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังการสอนเขียนโดยใช้แบบฝึกสะกดคำสูงขึ้น

คำสำคัญ : ปัญหาทางการเรียนรู้, โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี, แบบฝึกสะกดคำ, แผนการจัดการเรียนรู้

Abstract

The research into Six student of VI elementary education who have learning disabilities of Sueksasongkroh Chanthaburi School about orthography writing capability in 2nd semester, year 2007. The objective are follow as; To create the orthography writing exercise format, To measure of the orthography writing exercise, To analyst student capabilities by the orthography writing exercise and compare the result before and after experimentation. Methodology is based on 16 sessions of 60 minutes per experimentation.

The research tools are an orthography exercise, learning management play, formative test and the orthography writing exercise. Statistical references for data analysis are median score, Interquartile Range, Qualify the competency score and comparison between competency score before and after the test by The Wilcoxon Matched- Pairs Signed-Ranks Test

The consequences are;

1. The orthography writing exercise for Students with learning disabilities has been successfully by score 85.00/92.08 it was gained up from 80/80 of evaluation standard.
2. Enhanced Student knowledge level after going through the orthography writing exercise.
3. The comparative analyst before and after an experimentation of student capabilities have been improved.

Keywords : learning disabilities, Sueksasongkroh Chanthaburi School, orthography exercise, learning management play

บทนำ

ภาษาไทยคือวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ของเรา เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเรา เป็นสมบัติอันล้ำค่าของชาติเรา คนไทยต้องภูมิใจในการพูดการเขียน การดำรงรักษาภาษาไทย ต้องรักและหวงแหน ต้องถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องช่วยกันปกป้องคุ้มครอง ต้องทะนุถนอมด้วยความห่วงใยภาษาไทยเป็นภาษาที่ไพเราะ งดงาม และเป็นเอกลักษณ์ของไทยโดยแท้จริง ภาษาไทยมีอายุกว่า 700 ปี และเป็นภาษาที่มีพยัญชนะ มีสระ มีวรรณยุกต์เป็นของตนเอง ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง ภาษาไทยเป็นเครื่องบ่งบอกความเป็นไทยและเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกให้ต่อเนื่องกันได้ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 39) ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย แม้ว่าจะมีอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ มากกระทบบางแต่ก็ช่วยให้ภาษาของเรามีความร่ำรวยถ้อยคำมากขึ้น ลักษณะโครงสร้างของภาษายังคงเป็นภาษาไทยอยู่ และจะคงเป็นเช่นนี้ตลอดไป ตราบเท่าที่คนไทยยังมีความตั้งใจมั่นใจ ภูมิใจที่จะใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสม (ธนิตพร ถ้าสิงห์, 2546, หน้า 1) ภาษาไทยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติให้เกิดความเข้าใจกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และวิชาภาษาไทยยังเป็นพื้นฐานที่จำเป็นมาก เพราะนอกจากจะต้องเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อใช้ในการสื่อสารสำหรับชีวิตประจำวันแล้ว ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้วิชาการอื่น ๆ อีกด้วย (เพ็ญศรี กันกา, 2543, บทนำ) การเรียนภาษาไทยจึงจำเป็นต้องมีการฝึกฝนทักษะพื้นฐานให้สัมพันธ์กันทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ทักษะการเขียนเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญมากทักษะหนึ่ง เพราะการเขียนเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และความเข้าใจของตนเองออกมา ซึ่งในการเขียนนั้นนอกจากจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาความตามจุดประสงค์ และสำนวนสละสลวยให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทยแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการเขียนสะกดคำด้วย เพราะการเขียนสะกดคำให้ถูกต้องจะช่วยให้อ่านเข้าใจข้อความได้ถูกต้อง รวดเร็ว (อมรรัตน์ คงสมบูรณ์, 2536, หน้า 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการเขียนสะกดคำ เป็นเด็กพวกหนึ่งที่อยู่ร่วมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กพวกนี้มีความบกพร่องในเรื่องการสะกดคำ ยิ่งไปกว่านั้นความไม่คงที่ของแบบแผนการสะกดไม่ว่าในภาษาอังกฤษหรือภาษาไทย มักทำให้ผู้เรียนสับสนยุ่งยากและเป็นความบกพร่องแบบมักจะยังคงติดตัวไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ เด็กที่มีความบกพร่องในการจำคำปกติจะมีความบกพร่องในการสะกดคำแต่เด็กบางคนสามารถอ่านคำได้ดีแต่สะกดไม่ได้ ความยุ่งยากในการสะกดคำมักรวมถึงพฤติกรรมดังต่อไปนี้ เช่น เรียงลำดับอักษรผิดในคำต่าง ๆ สลับตัวอักษรในคำต่าง ๆ สะกดคำในคำพ้องเสียง และอักษรบางตัว เขียนไม่ได้ใจความหรือเขียนรวน เขียนสะกดการันต์ไม่ถูก (ศรียา นิยมธรรม, 2540, หน้า 44-45) ความบกพร่องทางการเขียนและการสะกดคำนั้น นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมความผิดปกติออกมาเล็กน้อยขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล โดยความบกพร่องทางการเขียนและการสะกดคำนี้ เรียกว่า ดิสกราเฟีย (Dysgraphia) (ทรศนัย โกวิทยากร, 2550, หน้า 9) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้บางคนมีความลำบากในการจัดเรียงลำดับ จึงทำให้เด็กมีปัญหาในการเขียน การสอนเขียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ควรเริ่มสอนการสะกดคำและควรเน้นมากขึ้นในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนรู้และเขียนคำใหม่ ๆ ได้มากขึ้น ตั้งแต่

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป การเขียนเป็นการแสดงออกซึ่งความคิด รวมทั้งการฝึกเขียนให้ถูกต้องตามหลักภาษา (ผดุง อารยะวิญญู, 2544, หน้า 75 - 76)

การฝึกการเขียนสะกดคำที่ถูกวิธีต้องอาศัยการฝึก ย้ำทำ ทบทวนบ่อย ๆ ผู้เรียนจึงจะจำได้ ฟังเข้าใจ พูด อ่านและเขียนได้ถูกต้องคล่องแคล่ว และวิธีที่จะฝึกทักษะทางภาษาให้ได้ผลดีวิธีหนึ่งก็คือ การฝึกทักษะด้วยแบบฝึก เพราะแบบฝึกเป็นส่วนประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการสอนภาษา การใช้แบบฝึกจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความแม่นยำคล่องแคล่วในแต่ละทักษะ สามารถใช้ภาษาสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดและเหตุผล สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินทักษะภาษาของนักเรียนได้ (กรมวิชาการ, 2535, หน้า คำนำ) แบบฝึกจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนไม่น้อย ในการที่จะช่วยเสริมสร้างทักษะให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจได้เร็วขึ้น ชัดเจนขึ้น กว้างขวางขึ้น ทำให้การสอนของคุณและการเรียนของนักเรียนประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (สุวิทย์ มูลคำ, สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2550, หน้า 53) นอกจากนี้ แบบฝึกยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีความเข้าใจในการเขียนสะกดคำ เนื่องจากการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนจะสามารถเขียนสะกดคำได้อย่างถูกต้อง และเกิดทักษะดังที่ (น้อมจิต เพชรวิเศษ, 2541, หน้า 44) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า การสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำยากทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (หรรษา บุญนายีน , 2546, หน้า 68) การใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำ ทำให้นักเรียนมีความสามารถทางการเขียนสะกดคำยากหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง แบบฝึกการเขียนสะกดคำเหมาะสำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ชนาธิป ผลวาวแวว, 2548, หน้า 33) ได้กล่าวว่า แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำภาษาไทย ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาในการเรียนเรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้แบบฝึกเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนทักษะการเขียนสะกดคำยาก สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียนสะกดคำ เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำยากภาษาไทยโดยใช้แบบฝึก สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ในเรื่องการเขียนสะกดคำยากให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกสะกดคำ
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำก่อนและหลังการใช้แบบฝึกสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียนสะกดคำ ระดับในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏจังหวัดจันทบุรี

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ แบบฝึกการเขียนสะกดคำ

ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการเขียนสะกดคำ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียนสะกดคำ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. แบบฝึกการเขียนสะกดคำยากภาษาไทย
2. แผนการจัดการเรียนรู้การเขียนสะกดคำ
3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำ
4. แบบทดสอบระหว่างเรียน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยจะดำเนินการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ , 2538, หน้า 249) ดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อน	วิธีสอน	สอบหลัง
E	T1	X	T2

E	แทน	กลุ่มทดลอง
X	แทน	การสอนเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึก
T1	แทน	การทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำก่อนสอน
T2	แทน	การทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำหลังสอน

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการทดลองกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียนสะกดคำ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 กำหนดแผนการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน ครั้งละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 16 ครั้ง ก่อนการทดลอง มีการทดสอบ (Pretest) เป็นรายบุคคล ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ มีการทดสอบระหว่างเรียนทุกบทเรียน หลังการทดลอง (Posttest) ใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำชุดเดียวกับก่อนการทดลอง ทดสอบเป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการสอนเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

2. การศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำยาก โดยใช้แบบฝึกสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนมัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ และประเมินระดับความสามารถในการเขียนสะกดคำยาก

3. การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ก่อนและ หลัง การสอน โดยใช้แบบฝึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทดสอบแบบ The Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Ranks Test

ผลการวิจัย

1. การสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ควรใช้กิจกรรมที่หลากหลาย มี ภาพประกอบ ภาพแต่ละภาพควรให้ชัดเจน สื่อภาพสามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจร่วมกิจกรรมเขียนได้ดีขึ้น

2. การศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ ประสิทธิภาพ 80/80 การศึกษาประสิทธิภาพของสอนเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการ ทดสอบย่อยโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียนสะกดคำ (ฉบับย่อย) นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังการทดลองในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ (E_1) และค่าประสิทธิภาพของการสอนเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึก หลังการ ทดลองโดยใช้แบบวัดความสามารถทางการเขียนสะกดคำนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (E_2)

ปรากฏว่าประสิทธิภาพการสอนเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกผ่านเกณฑ์80/80 นั้น คือ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มี ความสามารถทางการเขียนสะกดคำโดยมีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนเท่ากับ 136 คิดเป็นร้อยละ 84.90 และ ความสามารถทางเขียนสะกดคำหลังเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 36.83 คิดเป็นร้อยละ 92.08 ดังนั้นประสิทธิภาพ ของการสอนเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึก ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ $E_1 / E_2 = 85.00/92.08$

3. การศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำยาก โดยใช้แบบฝึกสะกดคำสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการ เรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี จากการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึก สะกดคำ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำยากก่อนเรียน และหลังเรียน มีค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ปรากฏว่าคะแนนความสามารถในการเขียนสะกดคำยาก โดยใช้แบบ ฝึกสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี จากการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ ก่อนได้รับการทดลองการสอนเขียนโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ อยู่ ระหว่าง 14 - 18 คะแนน ค่ามัธยฐานเท่ากับ 14.5 และมีค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 3 มีความสามารถในการเขียน สะกดคำยากอยู่ในระดับปรับปรุง หลังจากที่ได้รับการทดลองการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ อยู่ ระหว่าง 35 - 38คะแนน ค่ามัธยฐานเท่ากับ 37 และค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 2 มีความสามารถในการเขียนสะกด คำยากอยู่ในระดับดีมาก

4. การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำยาก สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ก่อนและหลังการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ ใช้สถิติ The Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Ranks Test พบว่าความสามารถในการเขียนสะกดคำยากสำหรับ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จากการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มี ความสามารถในการเขียนสะกดคำยากสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ความสามารถใน การเขียนสะกดคำยากสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ สูงขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าเรื่องความสามารถในการเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี จากการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามลำดับดังนี้

1. แบบฝึกการเขียนสะกดคำที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.00/92.08 แสดงว่าแบบฝึกสะกดคำมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานและทำให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีความสามารถทางการเขียนสะกดคำระหว่างเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 85 ซึ่งนักเรียนเกิดทักษะการเขียนสะกดคำจากการใช้แบบฝึก และนักเรียนสามารถทำแบบทดสอบวัดความสามารถการเขียนสะกดคำ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 92.08 แสดงว่าแบบฝึกการเขียนสะกดคำที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฉลาด สมพงษ์ (2547, หน้า 70) พบว่า แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 89.90/87.73 หมายความว่า นักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนทั้ง 5 เรื่อง เกิดทักษะและพัฒนาความสามารถในการเขียนมากขึ้น

สุขุมาลัย ฐานมัน (2547, หน้า 88) พบว่า การพัฒนาแผนและแบบฝึกทักษะการสะกดคำยากวิชาภาษาไทย ผลการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์เป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ นักเรียนสามารถเขียนสะกดคำยากได้ถูกต้อง เขียนสื่อความหมายได้ถูกต้อง นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน การเขียน สามารถปฏิบัติงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.50/83.83

2. ความสามารถในการเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี จากการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ ปรากฏผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มประชากร จำนวน 6 คน มีความสามารถในการเขียนสะกดคำยาก จากการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ อยู่ในระดับดีมาก โดยมีช่วงจากการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ ก่อนได้รับการทดลองการสอนเขียนโดยใช้แบบฝึกสะกดคำอยู่ระหว่าง 14 - 18 คะแนน ค่ามัธยฐานเท่ากับ 14.5 และมีค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 3 มีความสามารถในการเขียนสะกดคำยากอยู่ในระดับปรับปรุง หลังจกที่ได้รับการทดลองการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ อยู่ระหว่าง 35 - 38 คะแนน ค่ามัธยฐานเท่ากับ 37 และค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 2 มีความสามารถในการเขียนสะกดคำยากอยู่ในระดับดีมาก การสอนโดยใช้แบบฝึกสะกดคำช่วยแก้ปัญหาด้านการเขียนสะกดคำยากให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ทำให้เด็กสนใจ สนุกสนาน ในการทำแบบฝึก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นลินนุช อำนวยสิน (2546, หน้า 47) การศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำ พบว่า คะแนนของนักเรียนก่อนการทดลองมีความสามารถในการเขียนสะกดคำอยู่ในระดับไม่ผ่าน แต่หลังเรียนมีความสามารถในการเขียนสะกดคำอยู่ในระดับดีทุกคน

3. การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังการทดลอง ปรากฏผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ความสามารถในการเขียนสะกดคำยาก สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จากการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีความสามารถในการเขียนสะกดคำยากสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้อมจิต เพชรวิเศษ (2541, หน้า 93) การสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำยากทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นลินนุช อำนวยสิน (2546, หน้า 47) การศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำของเด็ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนเขียน ก่อนและหลังผลการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียนมีความสามารถในการเขียนสะกดคำสูงกว่าก่อนทดลอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำยากสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้รับการสอนเขียนสะกดคำยาก โดยใช้แบบฝึกสะกดคำ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีความสามารถในการเขียนสะกดคำดีขึ้น เพราะการใช้แบบฝึกสามารถสอนซ้ำย้ำทวนได้ดี ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางให้กับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น

1.2 การสร้างแบบฝึกสะกดคำ ครูผู้สอนควรใช้รูปภาพประกอบ เนื้อหาไม่มากเกินไปในการสอนแต่ละครั้ง คำที่นำมาใช้ในการสร้างแบบฝึก เป็นคำที่นักเรียนอ่านได้ จัดทำเนื้อหาและการสอนให้เหมาะสมกับระดับและความต้องการของนักเรียน

1.3 ครูผู้สอนควรนำคำยากมาสร้างแบบฝึกให้หลากหลายลักษณะ และจัดระดับความยากง่ายของคำหมวดหมู่คำ ซึ่งจะทำให้นักเรียนไม่เกิดความสับสน และสามารถเลือกใช้ได้ตรงตามลักษณะและความต้องการในแก้ไขปัญหาการเขียนสะกดคำของนักเรียนได้

1.4 ครูผู้สอนควรให้คำแนะนำหรือแก้ไขทันทีที่นักเรียนทำผิด พร้อมทั้งแก้ไขให้ถูกต้อง เพื่อนักเรียนจะได้จำคำที่ถูกต้อง จะทำให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

1.5 ครูผู้สอนควรมีการเสริมแรงให้ผู้เรียนมีกำลังใจและสนุกสนานในการทำแบบฝึกเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มตามศักยภาพ

1.6 ครูผู้สอนสามารถนำแบบฝึกการเขียนสะกดคำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็กปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้รับการสอนเขียนสะกดคำยากโดยใช้แบบฝึกสะกดคำ

2.2 ควรศึกษาวิธีการสอนเขียนสะกดคำยาก โดยใช้แบบฝึกกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนเขียนสะกดคำโดยใช้วิธีการอื่น เช่น สื่อคอมพิวเตอร์ เพื่อดูประสิทธิภาพการสอนโดยวิธีการสอนที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ.2535. หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

กรมวิชาการ-2545.แทนคุณแผ่นดินเกิด เทิดคุณค่าภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

ชนาธิป ผลวาวแวว.2548.การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการ

เขียนสะกดคำภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทรศนัย โกวิทย์กร.2550.การสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย

ราชภัฏสวนดุสิต.

ธนิตพร ถ้ำสิงห์.2546.ภาษาไทยวันนี้ เล่ม 7. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว.

นลินนุช อำนาจสิน.2546.การศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการ

เรียนรู้ โดยใช้ชุดการสอนเขียน.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

น้อมจิต เพชรวิเศษ.2541.การพัฒนาแบบฝึกการเขียนสะกดคำยาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 2. เรื่องมาจากฟากฟ้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ผดุง อารยะวิญญู.2544.เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร.

เพ็ญศรี กันยา.2543.คู่มือการสอนเขียนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2538.เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร :

สุวีริยาสาส์น.

ศรียา นิยมธรรม.2540.ปัญหายุ่งยากทางการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ.

สุขุมมालย์ ฐานมั่น.2547.การพัฒนาแผนและแบบฝึกทักษะการสะกดคำยากวิชาภาษาไทย. วิทยานิพนธ์

ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการ ของนักเรียนที่มีปัญหา
ทางการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี
Achievement Studying about Mathematics for Learning Disability Students of
Prathom 6 Students Suksasongkroa Chantaburi School.**

ขวัญใจ บ้านไร่ รัชชชัย กาญจนะทวีกุล¹ อรทัย ทองอยู่²

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ²อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1. เพื่อสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้บทเรียนสำเร็จรูป 3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สมการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี จำนวน 6 คน ระยะเวลาการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องสมการ จำนวน 24 แผน 2)บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สมการ จำนวน 6 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ยของประชากร (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันคะแนนของประชากร (c.v) ผลการวิจัยพบว่า

1.บทเรียนสำเร็จรูปสามารถพัฒนาทักษะการคิดคำนวณของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ได้ซึ่งในบทเรียนสำเร็จรูปนั้นมีจำนวนทั้งหมด 6 ชุด คือ ชุดที่ 1 ประโยคภาษาและประโยคสัญลักษณ์ ชุดที่ 2 ความหมายของสมการ ชุดที่ 3 สมบัติของการเท่ากัน ชุดที่ 4 การแก้สมการโดยใช้สมบัติของการเท่ากัน ชุดที่ 5 การแก้โจทย์ปัญหาสมการ ชุดที่ 6 การแก้โจทย์ปัญหาสมการโดยใช้สมบัติการเท่ากันของการบวก การลบ การคูณ และการหาร

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าก่อนการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป นักเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 7 – 13 คะแนน ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำจำนวน 2 คน ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำจำนวน 4 คน ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 9.33 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 2.25 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 24.12 หลังทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 14 – 18 คะแนน ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 16.17 คะแนน พัฒนาการอยู่ในระดับดี 2 คน (14 – 15 คะแนน) ดีมาก 4 คน (16 – 20 คะแนน) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.72 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 10.64

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังทดลองใช้บทเรียนสำเร็จรูปของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเรียนคณิตศาสตร์ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี มีความแตกต่างกัน นักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ก่อนทดลองนักเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 7 – 13 มีค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 9.33 คะแนนหลังทดลองนักเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 14 – 18 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 16.17 คะแนน มีความแตกต่างของคะแนนอยู่ระหว่าง 6.84 คะแนน คะแนนของนักเรียนสูงขึ้น ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ก่อนทดลอง เท่ากับ 2.25 หลังทดลองเท่ากับ 1.72 มีค่าลดลง และ ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันประชากร (C.V.) ก่อนทดลองใช้บทเรียนสำเร็จรูป มีค่า เท่ากับ 24.12 หลังทดลองมีค่าเท่ากับ 10.64 ความแปรผันของประชากรมีค่าลดลง

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้, นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

Abstract

The study of the mathematics by programmed instruction of learning disabilities students, Pratom Suksa 6 at Suksasongkroa Chantaburi School Amphur Khao Kitchagood, Chanthaburi. This is an experimental research. The object is to create the practice exercises of the mathematics by programmed instruction of the six grade learning disabilities students, to study the result of the mathematics learning disabilities students and compare the result of the mathematics learning disabilities students before and after the set up of the learning activity followed the plan to set up of the learning activity of the mathematics. Studying in the Pratom Suksa 6 at Suksasongkroa Chantaburi School In the second semester of the 2007 academic year. The experiment was conducted in a 1 hour period per day and lasted for four 5 – day weeks. The tool use to measure the result of the achievement test, the conspiracy manages to learn by programmed instruction and programmed instruction 6 set. Statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, and coefficient of variation.

The results are as follows:

1. The programmed instruction can develop skill mathematics of learning disabilities are in 6 set. The set 1 language sentence and symbol sentence. Set 2 the meaning of the algebraic. Set 3 the property of bungequal. Set 4 repairing problem in arithmetic equation problem by use bungequal property. Set 5 repairing problem in arithmetic algcbenaic equation problem. repairing problem in arithmetic equation problem. Set 6 repairing problem in arithmetic equation problem by use bungequal of the combination, ingminnus, erase multiplication and dividing.

2. The result of the mathematics learning disabilities students. Pratom Suksa 6 showed that before the set up of the learning activity followed the plan to set up of the learning activity of mathematics the students' scores were between 7 - 13 points. 4 students had the score lower than the minimum standard and 2 students change the minimum standard. The group's average (μ) score was 9.33 points. The standard deviation (σ) was 2.25. The coefficient of variation (C.V.) was 24.12. After the set up of the learning activity followed the plan to set up of the learning activity of the mathematics by programmed instruction, the students' scores were between 14 – 18 points. 3 students passed the good and 3 students passed the very good level. The group's average (μ) score was 16.17 points. The standard deviation (σ) was 1.72. The coefficient of variation (C.V.) was 10.64

3. The comparison of the mathematics by programmed instruction result of the learning disabilities students. Pratom Suksa 6 hes showed that there is a difference before and after the set up of the learning activity followed the plan to set up of the learning activity of the mathematics by programmed instruction. After the set up of the learning activity of the mathematics by programmed instruction of the children learning disabilities students at the average (μ) score of 16.17 points, the standard deviation (σ) was 1.72. The coefficient of variation (C.V.) was 10.64 and the difference of the score is up by 14 – 18 points. The means that the spread of the score is less but the average score is more than before the set up of the learning activity followed the plan to set up of the learning activity of the mathematics by programmed instruction. This result shows that the set up of the learning activity followed the plan to set up of the learning

activity of the mathematics by programmed instruction that the reaeacher has created and used it to test with learning disabilities students makes learning disabilities students success in mathematics by programmed instruction. They can mathematics by programmed instruction almost at the same level. The difference of the scores before and after the test was higher for everyone.

Keywords : Acheivement Studying about Mathematics, The plan to set up of the learning activity of the mathematics ,Learning Disability Students

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กล่าวว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือ หุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิตามสิทธิที่ควรได้และการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพ หรือเอกชนการศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครอง และส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 3 (ราชกิจจานุเบกษา, 2550) ได้ให้ความหมายของคนพิการว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็นการได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ตามประเภทและหลักเกณฑ์ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกำหนด และมาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ทั้งนี้ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้ง ได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบ และรูปแบบการศึกษา ที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและประเภทของบุคคลจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในพุทธศักราช 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยกำหนดนโยบายว่า "คนพิการทุกคนอยากเรียนต้องได้เรียน" โดยมีมาตรการในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ อาทิ การให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชน จัดบริการแก่คนพิการโดยจัดแบบเรียนร่วม หรือชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม หรือเป็นโรงเรียนเฉพาะความพิการ การให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้าเรียนตามชั้นเรียนปกติในชั้นเรียน ได้รับการศึกษานอกระบบ การจัดทำฐานข้อมูลคนพิการ ศึกษาวิจัยรวบรวมสถิติคนพิการทางการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนในการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จัดทำมาตรฐานการศึกษาหลักสูตร สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนคนพิการ ให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาแก่คนพิการแต่ละประเภทจัดทำ และจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับภารกิจจัดการศึกษา เพื่อคนพิการแต่ละรูปแบบประสานงานตรวจสอบติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้เป็นไปตามมาตรฐานเป็นต้น

คนพิการเป็นทรัพยากรบุคคลของสังคม หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ย่อมมีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งการช่วยสร้างสรรค์สังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการเป็นการรวมพลังระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรคนพิการ และผู้ปกครองคนพิการและองค์กรเอกชนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการมุ่งปลูกจิตสำนึก และสร้างเจตคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยให้สังคม ชุมชน ผู้จัดบริการและประชาชน ตระหนักถึงศักยภาพความแตกต่างระหว่างและเฉพาะบุคคล

จากสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบัน สภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยปกติ ได้จัดกลุ่มการเรียนของนักเรียนออกเป็นห้อง ๆ โดยแต่ละห้องจะมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก และการจัดการเรียนการสอนในแต่ละชั้น มักจะใช้

เนื้อหา หรือตำราเรียน ตลอดจนการใช้วิธีสอน อุปกรณ์และสื่อการสอนไปในแนวทางที่คล้ายคลึงกัน รวมทั้งใช้เวลาสอนที่เท่า ๆ กันซึ่งขัดกับหลักจิตวิทยาและข้อเท็จจริงทางธรรมชาติของการเรียนรู้ เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านสติปัญญาความถนัดความสามารถและประสบการณ์ จึงเป็นผลให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องที่เรียนแตกต่างกัน เมื่อประเมินผลการเรียนพบว่า มีนักเรียนผ่านเกณฑ์เพียงส่วนหนึ่ง และมีนักเรียนอีกจำนวนมากที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ด้วยสาเหตุดังกล่าว ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจ ในความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อจัดสภาพการเรียนการสอนโดยใช้สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ให้หลากหลายรูปแบบวิธีการ ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ตลอดจนการกำหนดระยะเวลาให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม แล้ว เชื่อว่าผู้เรียนจะสามารถผ่านเกณฑ์และบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ได้(สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2524, หน้า 221) ลักษณะของวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งมีความเป็นนามธรรมจึงยากแก่การสอนของครู และการเข้าใจของนักเรียนทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ คิดว่ายาก น่ากลัว เกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย และไม่อยากเรียน โดยเฉพาะถ้าครูผู้สอนสอนเร็วผู้เรียนที่เรียนอ่อนก็จะตามไม่ทัน แต่ถ้าผู้สอนพยายามอธิบายช้าๆ บ่อยๆ ผู้เรียนที่เก่ง หรือสามารถเข้าใจได้เร็วกว่าก็เกิดความเบื่อหน่าย ผู้สอนจึงจำเป็นต้องสอนในระดับอัตราปานกลาง เพื่อให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เข้าใจ (อำพล สงวนศิริธรรม, 2528, หน้า 118)ผู้เรียนส่วนหนึ่งในจำนวนนี้เป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) ซึ่งมีความผิดปกติพัฒนาการทางภาษา การพูด การอ่าน การฟัง การคิด การสะกดคำ และหรือการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการคำนวณทางคณิตศาสตร์(อรอนงค์ เย็นอุทก, 2538, หน้า 13)

ดังนั้นเด็กกลุ่มที่มีปัญหา การคิดคำนวณ ถ้าหากครูผู้สอนไม่มีความเข้าใจในลักษณะและธรรมชาติของเด็กเหล่านี้แล้ว ก็จะส่งผลกระทบต่อ การเรียน ทำให้เกิดการไม่สอดคล้องกันระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสามารถทางสติปัญญาของเด็ก ทั้งๆ ที่เด็กมีสติปัญญาปกติซึ่งเป็นผลทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในการนับถือตนเอง มีปัญหาในเรื่องการวางแผนการศึกษา อาชีพ การใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนความสัมพันธ์ต่อครอบครัว และความสัมพันธ์ทางสังคมต่างๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการที่ครูจะต้องเข้าใจ และแสวงหาวิธีในการจัดกิจกรรม การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ให้สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้อย่างมีความสุขจากการปรับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ในหลายสถาบันการศึกษายังไม่เพียงพอ ต่อการเรียนรู้ในเรื่องความคิดรวบยอด ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จำนวนมากยังไม่สามารถพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ได้ จากกฎหมายสาธารณะที่เรียกว่า Public Law 94 - 142 ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ลงรายการความบกพร่องทางคณิตศาสตร์ไว้ 2 ลักษณะ คือ การคิดคำนวณและการใช้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ตั้งแต่ปี ค.ศ.1975 ที่ออกกฎหมายฉบับนี้ทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับ ลักษณะนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ด้านคณิตศาสตร์แพร่หลายอย่างรวดเร็ว และมีการศึกษาทำความเข้าใจ

ความมีปัญหาด้านคณิตศาสตร์ ทั้งนี้รวมถึงการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนามากขึ้น (Mercer, 1991, p. 550) ด้วยเหตุที่ว่านักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ถือเป็นนักเรียนประเภทหนึ่งในกลุ่มของนักเรียนที่มีปัญหา ด้านการเรียนรู้ที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มหนึ่งที่พบอยู่ในชั้นเรียนปกติทั่วไป ในลักษณะของนักเรียนที่มีความยุ่งยาก ในการเรียนวิชาต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียนเลขคณิต เป็นต้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเพราะขาดความเข้าใจนักเรียน และขาดเทคนิควิธีที่จะช่วยเหลือได้ นักเรียนหลายคนต้องออกจากโรงเรียนกลางคันหรือถูกกล่าวหาว่าเป็นนักเรียนเหลวไหล (ศรียา นิยมธรรม และดารณี ศักดิ์ศิริผล, 2544, หน้า 1)

จากสภาพปัญหาและแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำบทเรียนสำเร็จรูป มาเป็นเครื่องมือในการฝึกทักษะการคิดคำนวณ สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในด้านการคิดคำนวณระดับชั้นประถมศึกษา สามารถสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการค้นคว้าหาวิธีการใหม่ๆ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน ที่เสนอแนะแก่ครูผู้สอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพื่อจะได้นำไปพัฒนาความสามารถของเด็กให้เหมาะสมกับศักยภาพของตน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้บทเรียนสำเร็จรูป
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง สมการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
ตัวแปรศึกษาและวิจัยในครั้งนี้
 - 1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สมการ
 - 1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
2. ขอบเขตด้านประชากร
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ด้านการคิดคำนวณ และกำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 คน ได้มาโดยใช้แบบคัดแยกของศาสตราจารย์ ดร. ผดุง อาระวิญญู
3. ขอบเขตด้านเวลา
การศึกษาครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ทำการทดลองเป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ ละ 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) และเนื่องจากเด็กมีลักษณะเป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งคัดกรองโดยใช้แบบสำรวจปัญหาในการเรียนรู้ของเด็กใน 5 ด้านใหญ่ๆ คือ ด้านภาษาคณิตศาสตร์ เวลา และทิศทาง การเคลื่อนไหว และพฤติกรรม ของ ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อาระวิญญู (2544, หน้า 115-132) ที่มีความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยามีปัญหาทางการคิดคำนวณ โดยไม่มีความพิการซ้อนกำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 คน จึงทำการทดลองทั้งหมด ถือเป็นประชากร รูปแบบการทดลองใช้แบบกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนและหลังการทดลองจึงจัดเป็น One Group Pretest - Posttest Design (พูลทรัพย์ นาคนาค 2544, หน้า 110)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีนักเรียน จำนวน 6 คน ปัจจุบันกำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี ต.พลวง อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัด จันทบุรี ได้มาโดยใช้แบบคัดแยกของศาสตราจารย์ ดร. ผดุง อาระวิญญู

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ
1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง สมการ จำนวน 24 แผน
 2. บทเรียนสำเร็จรูปซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 6 ชุด คือ ชุดที่ 1 ประโยคภาษาและประโยคสัญลักษณ์ ชุดที่ 2 ความหมายของสมการ ชุดที่ 3 สมบัติของการเท่ากัน ชุดที่ 4 การแก้สมการโดยใช้สมบัติการเท่ากัน ชุดที่ 5 การแก้โจทย์ปัญหาสมการ ชุดที่ 6 การแก้โจทย์ปัญหาสมการโดยใช้สมบัติการเท่ากันของการบวก การลบ การคูณ และการหาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ผู้วิจัยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนก่อนทดลองนักเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 7-13 คะแนน ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำจำนวน 2 คน ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 4 คน ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 9.33 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 2.25 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 24.12

2. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่หลังทดลองใช้บทเรียนสำเร็จรูป นักเรียนมีคะแนนอยู่ ระหว่าง 14 - 18 คะแนน ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 16.17 คะแนน พัฒนาการอยู่ในระดับดี 2 คน (14 - 15คะแนน) ดีมาก 4 คน (16 - 20 คะแนน) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.72 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 10.64

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป หลังทดลอง นักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ก่อนทดลองนักเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 7 - 13 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 9.33 คะแนน หลังทดลอง นักเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 14 - 18 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 16.17 คะแนน มีความแตกต่างของคะแนนอยู่ระหว่าง 6.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ก่อนทดลองเท่ากับ 2.25 หลังทดลองเท่ากับ 1.72 มีค่าลดลง และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันประชากรก่อนทดลอง (C.V.) มีค่า เท่ากับ 24.12 หลังทดลองมีค่า เท่ากับ 10.64 ความแปรผันของประชากรมีค่าน้อยลง โดยนักเรียนทุกคนมีคะแนนเพิ่มขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากการทดลองใช้ บทเรียนสำเร็จรูป กับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ผลปรากฏว่า กระบวนการสอนนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป สามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจาก

1. บทเรียนสำเร็จรูปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการสร้างอย่างมีระบบ และมีวิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่มตั้งแต่เลือกเนื้อหาที่เป็นปัญหาในการเรียนการสอน การเรียบเรียงเนื้อหา การศึกษาเอกสารหลักสูตร คู่มือครู และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอน โดยสร้างบทเรียนที่คำนึงถึงตัวผู้เรียน คำนึงถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำนึงว่าควรเสนอในรูปแบบใด เพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่อง ภาษาที่ใช้ชัดเจนมีความต่อเนื่องในแต่ละกรอบ มีคำถาม คำสั่งให้ผู้เรียนตอบสนองต่อเรื่องนั้นโดยตรง (ธีรชัย ปุรณโชติ, 2540 หน้า 27 - 37) ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปในครั้งนี้เป็นการสร้างบทเรียนเป็นแบบเส้นตรง (บุญเกื้อ คอรวาเวช, 2542 หน้า 46) มีการปรับปรุงแก้ไขบทเรียนในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษจำนวน 3 ท่าน ได้มีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนที่จะนำมาทดลองกับนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ดังนั้นจึงเป็นสื่อที่มีคุณภาพ และมีความเหมาะสม

2. บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้น มีการแบ่งเนื้อหาย่อยๆ จากง่ายไปหายาก ทำให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เข้าใจได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ กิดานันท์ มลิทอง (2540, หน้า 116) ที่กล่าวถึง ลักษณะที่ดีของบทเรียนสำเร็จรูปว่า การแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยเรียงลำดับไว้ เป็นสิ่งเร้าความสนใจของนักเรียน สามารถเรียนไปที่ละน้อย นักเรียนจึงมีความกระตือรือร้นในการเรียนตั้งแต่ต้นจนจบ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมธา ฟาลี (2540 หน้า บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยบทเรียนสำเร็จรูปประกอบภาพการ์ตูน เรื่องจักรวาลและอวกาศ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนทรี คำเลิศ (2546 หน้า บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องทศนิยม วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ วรรณสุทธิ์ (2545 หน้า บทคัดย่อ) ได้พัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง เรื่อง แรง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยบทเรียนสำเร็จรูป แบบเส้นตรงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพบว่า จากการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สมการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นั้นแสดงให้เห็นว่าบทเรียนสำเร็จรูปที่พัฒนาขึ้น เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งการที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อาจเป็นเพราะว่า ประการแรกบทเรียนสำเร็จรูปชุดนี้ได้ผ่านการพัฒนา จนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ทั้ง 6 ชุด ประการที่สอง บทเรียนสำเร็จรูปเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ที่นักเรียนยังไม่เคยใช้เลย จึงเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับนักเรียน รวมทั้งจุดเด่นของบทเรียนสำเร็จรูปนี้คือ ได้อาศัยหลักจิตวิทยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า และการเสริมแรงเข้ามาช่วย ดังนั้นนักเรียนจึงมีความกระตือรือร้น และสนใจในการเรียน จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า การสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้น อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการเรียน หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความก้าวหน้าพัฒนาการทางการเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบทเรียนสำเร็จรูป และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัตนึ่งตอนทีสมบูรณ์ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถของนักเรียนมีการเสริมแรงตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขของ Skinner (สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ และ พิเชษฐ ศรีวรกุล (2522 หน้า 51) กล่าวถึงทฤษฎีของ Skinner ที่นำไปใช้ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปที่กล่าวว่าการเสริมแรงจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อระยะเวลาระหว่างการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องกับการได้รับการเสริมแรงใกล้เคียงกันมากที่สุด การที่จะได้รู้คำตอบของตนเองถูกต้องก็จะเป็นการเสริมแรงได้อีกอย่างหนึ่ง ตัวเสริมแรงจะต้องเกิดขึ้นทันที หลังจากมีการตอบสนอง หรือเมื่อได้คำตอบถ้าไม่ทำเช่นนั้น ผู้เรียนอาจจะมีการตอบสนองอย่างอื่น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อ จะมึทักษะในการคิดคำนวณ เพิ่มมากขึ้นจากการใช้ บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง สมการ ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ได้พัฒนาจนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อ เพื่อทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังนั้นจึงสมควรมีการเผยแพร่ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไป ก่อนที่จะนำบทเรียนสำเร็จรูปชุดนี้ไปใช้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะผู้สอนดังนี้

1. ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปควรศึกษาเนื้อหาให้เหมาะสมกับลักษณะ ของบทเรียนสำเร็จรูป โดยเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก
2. การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ควรใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจ ในบทเรียนมากยิ่งขึ้น
3. การให้นักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียนพบว่า เป็นการสิ้นเปลือง เพราะ บทเรียนสำเร็จรูปแต่ละเล่มจะใช้ได้เพียงครั้งเดียว จึงควรให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมแยกออกจากบทเรียนและควรมีแบบบันทึกคำตอบ

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยปฏิบัติตามบทเรียนสำเร็จรูปนั้นครู ผู้สอนควรให้คำแนะนำชี้แจงแนวปฏิบัติแก่นักเรียนได้กระทำตามขั้นตอนโดยครูเน้นเรื่องความซื่อสัตย์ อดทน และควรมีระเบียบวินัยในการศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปด้วยตนเอง

5. ควรมีการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในระดับชั้นอื่น ๆ เพราะการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ต้องการสิ่งเร้าที่ดีเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอน

6. ควรมีการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปนี้ต่อไป ในรูปแบบโปรแกรมชนิดอื่น เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือโปรแกรมวีดิทัศน์

เอกสารอ้างอิง

กิดานันท์ มลิทอง.2540. เทคโนโลยีร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เอดิชั่นเพลสโปรดักส์.

ธีระชัย ปุณณโชติ. 2540. บทเรียนโปรแกรมหรือบทเรียนสำเร็จรูป **ข้าราชการครู 12,13**

ผดุง อารยะวิญญู.2544 **เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว

พูลทรัพย์ นาคานาคา.2544 **การวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์เอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

เมธี ฟาลี.2540 **บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูน เรื่องจักรวาลและอวกาศ กลุ่มสร้างเสริม**

ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

ราชกิจจานุเบกษา. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(online)** [http:// www.Parliament.go.th/parcy/Sapa_db Sapa13 – upload/13 –20070827163114_1.pdf](http://www.Parliament.go.th/parcy/Sapa_db Sapa13 – upload/13 –20070827163114_1.pdf). 24 ส.ค.2550

ศิริวรรณ วรรณสุทธิ.2545. **การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง เรื่องแรง กลุ่มสร้างเสริม**

ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสารคาม.

ศรียา นิยมธรรม.2544. **ปัญหาที่ยุ่งยากทางการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์.2524. **การประเมินผล:750คำถาม**. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.

การพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้บัตรภาพประกอบคำสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนวัดตะเคียนทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2

A Development on Reading Abilities of Students with Mental Retardation in the Prathom Suksa II at Wattakeanthong School Chantaburi By using Illustration Word card

พอใจ อรรถเจดีย์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้บัตรภาพประกอบคำสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ มีระดับสติปัญญา 50-70 อายุระหว่าง 7-9 ปี และไม่มี ความพิการซ้อน กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน ระยะเวลาในการศึกษา 6 สัปดาห์ ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Desing เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ 1. แผนการสอน 2. ชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำโดยใช้บัตรภาพประกอบคำ 3. แบบทดสอบการวัดความสามารถในการอ่าน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์ของความแปรผัน เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำภาษาไทย ก่อนและหลังการอ่านคำภาษาไทยโดยใช้ชุดฝึกการอ่านบัตรภาพประกอบคำใช้สถิติ T ผลการศึกษพบว่า ความสามารถด้านการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังการสอนโดยใช้ชุดฝึกการอ่านบัตรภาพประกอบคำ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Abstract

The purpose of this study was to compare the Reading Abilities of students with Mentally Retarded in Prathom Suksa II before and after using Illustration Word Card. The sample for this study consisted of 6 mentally retarded student in PrathomSuksa II , the second semester of the year 2007 at Wattakiantong school Chantaburi. The study continued for six academic experimental weeks. The One Group Pretest-Posttest Design was applied in this study. The instruments were Lesson plans, Illustration Word Card and the Reading Test . The One Group Pretest- Posttest Design was applied in this study. The instruments were Lesson plans By using Illustration Word Card and the Reading Test . The collected data were analyzed using , Standard Deviation and the Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test. The Reading abilites of students with Mentally Retarded children in the PrathomSuksa II by using Illustration Word Card became higher increased significantly at the .05 level.

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับทุกคนเพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในมาตราที่10 หมวด 2 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , 2542, หน้า 12) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขบุคคลทุกคนมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีความบกพร่องทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ ทูพพลภาพ บุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

ดังนั้นทางรัฐหรือกระทรวงศึกษาธิการจะต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาในส่วนนี้ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนี้มิได้เริ่มดำเนินการขึ้นเมื่อ พ.ศ.2542 เป็นปีแรกเพราะก่อนหน้านั้นกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการมานานแล้ว แต่เท่าที่ผ่านมาก็ยังพบปัญหาในการดำเนินการอยู่ คือ ไม่สามารถตอบสนองตามความต้องการของสังคมได้อย่างเพียงพอ แต่มาในปัจจุบันนี้สังคมได้เปลี่ยนไปเด็กพิการสามารถจะเรียนร่วมกับเด็กปกติภายในโรงเรียนได้ฉะนั้นทางกระทรวงศึกษาธิการจึงร่วมกับส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเสนอมาตรการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการอย่างเร่งด่วน โดยเน้นให้เห็นการประสานงาน การปฏิบัติจริง เพื่อเร่งรัด และขยายการให้บริการทางการศึกษาแก่คนพิการให้มีคุณภาพและทั่วถึงยิ่งขึ้น

ปัจจุบันการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ในโรงเรียนวัดตะเคียนทอง ได้ใช้หลักสูตรปกติ แต่ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับสติปัญญาและความสามารถของเด็ก ส่วนการจัดการเรียนการสอนนั้น ก็จัดตามแบบการจัดการเรียนการสอนทั่วไป และมีการสอนเสริมในส่วนที่เด็กมีปัญหา โดยใช้เทคนิคการสอนหลายรูปแบบเพื่อช่วยในการพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้

สำหรับการเรียนการสอนภาษาไทยนั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษานักเรียนจะต้องเรียนรู้ภาษาไทยเป็นอย่างดีเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ในระดับที่สูงขึ้น และนำความรู้ที่ถูกต้องไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นและใช้ในการดำรงชีวิต ในสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย การจัดการเรียนการสอนมีปัญหาหลายประการ ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือตัวผู้เรียนเอง โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีปัญหาในการเรียนมาก แต่ทางโรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติในการรับเด็กเข้าเรียนได้ เนื่องจากปัจจุบันนี้ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการให้เด็กทุกคนเข้าเรียนถึงแม้ว่าจะเป็เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยงานที่สนองตอบนโยบายได้ให้โรงเรียนในสังกัดรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และมีความต้องการพิเศษทุกประเภทที่ต้องการเรียนหนังสือเข้ามาเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ ซึ่งเด็กเหล่านี้จะมีปัญหาด้านการเรียนวิชาต่างๆ การที่เด็กจะเรียนวิชาอื่นๆ ได้ดีเด็กต้องสามารถอ่านหนังสือได้ถูกต้องตามหลักการอ่าน อ่านได้คล่องและรู้ความหมายของคำและข้อความที่อ่าน

การฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้นการใช้แผนการสอนเหมือนกับเด็กปกตินั้นเด็กเหล่านี้ไม่สามารถจะเรียนทันตามเด็กปกติได้เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการอ่านสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุดและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งใจที่จะศึกษาและพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้โดยใช้บัตรภาพประกอบคำในการพัฒนาทักษะการอ่าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำในภาษาไทยสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านคำในภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ก่อนและหลังการเรียนโดยใช้บัตรภาพประกอบคำ

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้บัตรภาพประกอบคำสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2 มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้คือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ที่มีระดับสติปัญญา 50-70 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนวัดตะเคียนทอง อำเภอเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2 จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2550

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. บัตรภาพประกอบคำ

2.2. แผนการสอนโดยใช้บัตรภาพประกอบคำ และชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำโดยใช้บัตรภาพประกอบคำ

2.3. แบบทดสอบการวัดความสามารถในการอ่าน

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1. สร้างและหาคุณภาพของบัตรภาพประกอบคำ

3.2. สร้างและหาคุณภาพของแผนการสอนที่ใช้บัตรภาพประกอบคำ

3.3. สร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การทำวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยทำการทดลองตามแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

5. วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการทดลองกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ที่มีปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนวัดตะเคียนทอง อำเภอเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2 จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 30 ครั้ง โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1. ขั้นก่อนทดลอง

ผู้วิจัยขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างและชี้แจงรายละเอียด

ผู้วิจัยทำการทดสอบความสามารถในการอ่านคำก่อนการทดลอง (Pretest) เป็นรายบุคคล

5.2. ขั้นดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่ใช้บัตรภาพประกอบคำ ที่ผู้วิจัยเรียบเรียงขึ้นทำ การสอนเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์

5.3. ขั้นหลังการทดลอง

5.3.1. เมื่อครบกำหนดระยะเวลาในการทดลอง ผู้วิจัยได้ประเมินความสามารถในการอ่านคำโดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการอ่านคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) เป็นรายบุคคล

5.3.2. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความสามารถทางด้านอ่านคำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

6.1. การพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้บัตรภาพประกอบคำสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน ได้แก่คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์ของการแปรผัน

6.2. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านคำของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการสอนโดยใช้บัตรภาพประกอบคำ วิเคราะห์ข้อมูล

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลการพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้บัตรภาพประกอบคำสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดตะเคียนทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 แสดงให้เห็นว่าการสอนโดยใช้ชุดฝึกการอ่านโดยใช้บัตรภาพประกอบคำ มีทักษะสูงขึ้นเป็นเพราะว่า บัตรภาพประกอบคำ ช่วยแก้ปัญหาให้เด็กที่มีปัญหาทางการอ่าน เกิดความสนใจอยากอ่านคำมากขึ้น บัตรภาพประกอบคำ เป็นสิ่งเร้าช่วยกระตุ้นการรับรู้ทางสายตาทำให้เด็กอยากอ่านคำและเข้าใจความหมายของคำ ซึ่งสามารถแก้ปัญหาด้านการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ และจากการศึกษาของ วันไชย ไทยใหม่ (2539) ได้ศึกษาการใช้แบบฝึกหัดทักษะการอ่านสำหรับนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยปรากฏว่า แบบฝึกที่สร้างขึ้นสามารถช่วยให้เด็กนักเรียนชาวเขามีทักษะการอ่านมากยิ่งขึ้น ทั้งการอ่านเป็นคำ การอ่านแบบแจกลูกผสมคำ การผันวรรณยุกต์ และการอ่านในใจ และผลการอ่านของนักเรียน กลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกัน บัวแก้ว บัวเย็น (2539) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการสอนแบบรู้แจ้งกับการสอนตามคู่มือครู ผลปรากฏว่า หลังจากนักเรียนได้รับการสอนแบบรู้แจ้งมีความสามารถทางการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถทางการอ่านแตกต่างกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ มาลา ชูเชิด (2539) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ด้านความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากการใช้แบบฝึกหัด ผลการศึกษาพบว่าความเข้าใจในการอ่าน ของนักเรียนที่ใช้แบบฝึกหัดรูปภาพมีความสามารถทางการเรียนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูงจากการใช้แบบฝึกหัดรูปภาพฝึกความเข้าใจในการอ่านกับการสอนปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนปานกลางจากการใช้แบบฝึกหัดรูปภาพฝึกความเข้าใจในการอ่านกับการสอนปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำ จากการใช้แบบฝึกหัดรูปภาพฝึกความเข้าใจในการอ่านกับการสอนปกติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำจากการใช้แบบฝึกหัดรูปภาพฝึกความเข้าใจในการอ่านกับการสอนปกติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้การใช้บัตรภาพประกอบคำเป็นสื่อในการกระตุ้นและเร้าความสนใจของเด็กทำให้เด็กมีความสนใจ อยากอ่าน สามารถอ่านคำได้ถูกต้องและเข้าใจความหมายของคำ

สรุป ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนรู้ได้นั้นจำเป็นต้องมีเทคนิควิธีการสอนเฉพาะไม่เหมือนกับเด็กปกติทั่วไป การคิดค้นหาวิธีการสอนที่หลากหลายของครูผู้สอนเพื่อมาเพิ่มทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก การสอนอ่านโดยใช้บัตรภาพประกอบคำ มาใช้พัฒนาทักษะการอ่านสามารถเอื้อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทำให้เด็กสามารถอ่านออกเสียงได้ ถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). การวัดผลประเมินผลในชั้นเรียน กลุ่มทักษะภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- บัวแก้ว บัวเย็น. (2539). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการสอนแบบรู้แจ้งกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มาลา ชูเชิด. (2539). ผลการเรียนรู้ด้านความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากการใช้แบบฝึกหัดรูปภาพ. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วันไชย ไทยใหม่. (2539) การใช้แบบฝึกทักษะการอ่านสำหรับนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การพัฒนาการอ่านคำภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1

A Study of Thai Reading of Grade 2 Dyslexia Students of
Watburapapittayaram school in Chanthaburi Education Region 1

นงเยาว์ เสนะวงศ์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุด “การสอนอ่านสะกดคำ” เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านคำภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านคำภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนจัดการเรียนรู้การอ่านคำภาษาไทย

กลุ่มประชากร เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านที่ไม่มีความพิการซ้อน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 6 คน ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ชั่วโมง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนสูงขึ้นหลังการเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

Abstract

The main objective of this research was to create and study the efficiency of the computer - aided teaching method. A “word reading set” was designed to teach how to read the words that the students have problems and to compare the reading achievement before and after employing computer-aided teaching method to the students who have word reading problems.

The sample consisted of six students with reading problems and had no other defects. They studied in grade two in the second semester of academic year two thousand seven at Watburapapittayaram school located in Chanthaburi Education Region one. These students participated in this teaching method one hour everyday, five days a week for eight weeks.

The one group Pretest – Posttest Design was used in this research. The statistics used in the research were the mean and deviation and probable achievement. The result of the research is that assigned group of the students who have word reading problems have higher ability to read words after the computer - aided teaching method is introduced to manage reading activities and lesson plan.

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดจุดประสงค์ให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน สามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีนิสัยรักการอ่าน ในการที่จะให้เด็กใช้ภาษาไทยได้ดีและมีคุณภาพ จำเป็นต้องเร่งปลูกฝังให้เด็กมีความรู้และทักษะในการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องทั้งการอ่านและการเขียน และความสำคัญของการเรียนภาษาไทยประการหนึ่ง คือ ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ด้วย การเรียนภาษาไทยจะประสบความสำเร็จเพียงใด สิ่งสำคัญอันดับแรก คือ เรื่องการอ่านซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ได้ในทุกแขนงวิชา หากแต่ในปัจจุบัน พบว่าเด็กมีปัญหาด้านการอ่าน การเขียน กล่าวคือ อ่านไม่คล่อง เขียนไม่ได้ ไม่มีนิสัยรักการอ่าน (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 55) เป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องแก้ไข สาเหตุที่ทำให้เด็กอ่านไม่ออกอาจมีหลายสาเหตุ เป็นต้นว่าจากกระบวนการสอนของครู สื่อที่ใช้ในการสอน หรืออาจเกิดจากตัวเด็กที่เรียนรู้ได้ช้า และอีกสาเหตุหนึ่ง คือ เกิดจากเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน ซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน มีปัญหาในด้านการฟัง การคิด การพูดคุยกับผู้อื่น การอ่าน การสะกดคำ แต่ไม่รวมไปถึงเด็กที่มีปัญหาอันเกิดจากความบกพร่องทางการมองเห็นทางการได้ยิน ทางารเคลื่อนไหว ปัญญาอ่อนและความบกพร่องทางอารมณ์ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 115) เด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน เป็นที่รู้จักกันในนามของดิสเล็กเซีย(Dyslexia)

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม ปีการศึกษา 2549 พบว่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ได้ร้อยละ 70.36 ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานภาษาไทยของโรงเรียน และจากการติดตามประเมินผลโครงการอ่านออกเขียนได้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียน ปีการศึกษา 2549 พบว่า นักเรียนจำนวนหนึ่งมีปัญหาในการเรียนโดยเฉพาะเกี่ยวกับการอ่าน อ่านหนังสือไม่ออก ไม่สามารถสะกดคำได้ สับสนในเรื่องรูปสระ จำแนกพยัญชนะกับสระไม่ได้ โดยเฉพาะสระที่มีการลดรูป ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการอ่านลดน้อยลง ไม่มีความมั่นใจในการอ่าน ไม่ชอบเรียนภาษาไทย ทำให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตกต่ำและส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ด้วย ผู้วิจัยได้ศึกษาเด็กที่อ่านไม่ออกเหล่านี้ พบว่า เป็นเด็กที่เรียนอ่อนส่วนหนึ่ง และเป็นเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านหรือเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านอีกส่วนหนึ่ง จึงได้จัดสอนซ่อมเสริมเด็กกลุ่มนี้โดยใช้สื่อและอุปกรณ์ช่วยสอนเพิ่มเติม ผลการสอนซ่อมเสริม พบว่าเด็กที่เรียนอ่อนสามารถพัฒนาขึ้นได้ แต่เด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านพัฒนาได้ช้ามาก จำเป็นที่จะต้องหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เด็กกลุ่มนี้เป็นพิเศษ

ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ให้สามารถอ่านและเรียนหนังสือได้ทัดเทียมกับเพื่อน ๆ ด้วยการใช้เทคโนโลยีบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาช่วยจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุด “การสอนอ่านสะกดคำ”ขึ้นเพื่อพัฒนาการอ่านของเด็ก โดยเนื้อหาการสอนเน้นในเรื่องของการอ่านสะกดคำ ทั้งนี้แนวคิดในการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นบทเรียนสื่อประสม (Multimedia) สามารถนำเสนอได้ทั้งข้อความ ภาพกราฟิก ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วิดีทัศน์และเสียง ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับบทเรียน (Interaction) และทราบผลย้อนกลับได้ทันที (Feedback) นอกจากนี้ยังสามารถฝึกซ้ำได้ตามต้องการโดยไม่เกิดความเบื่อหน่ายเกิดการเรียนรู้ตามความถนัดความสนใจและความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้(พรเทพ เมืองแมน, 2544, หน้า 18) จะเห็นได้ว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประโยชน์หลากหลาย เป็นนวัตกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กให้ ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านได้เป็นอย่างดี จึงได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนพร้อมกับแผนจัดการเรียนรู้การอ่านคำภาษาไทยประกอบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุด “การสอนอ่านสะกดคำ” เพื่อพัฒนาการอ่านคำของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านคำภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านคำภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนจัดการเรียนรู้การอ่านคำภาษาไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน “ชุดการสอนอ่านสะกดคำ” ซึ่งเนื้อหาของบทเรียนเป็นการสอนอ่านสะกดคำใน 3 หน่วยการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่เรื่องใกล้ตัวเด็กไปไกลตัวเด็ก หน่วยแรกจะเป็นเรื่องตัวเรา หน่วยที่ 2 เรื่องสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา และหน่วยที่ 3 เรื่องโลกภายนอก จัดเป็นหมวดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 12 หมวด คือ หมวดอวัยวะ หมวดอาหาร หมวดผัก หมวดผลไม้ หมวดเครื่องแต่งกาย/เครื่องนอน หมวดเครื่องญาติ หมวดอาชีพ หมวดสิ่งของ หมวดดอกไม้ หมวดสัตว์ หมวดยานพาหนะ และหมวดสถานที่ มีแบบทดสอบท้ายบทสำหรับทุกหมวด ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Consistency) และหาประสิทธิภาพบทเรียนโดยการนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดี และได้นำบทเรียนมาทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ศึกษา ซึ่งใช้การวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design กลุ่มทดลองกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง โดยจัดการเรียนการสอนตามแผนจัดการเรียนรู้ที่ได้สร้างขึ้นพร้อมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ประชากร คือ เด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน โดยไม่มีความพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 คน คัดกรองโดยใช้แบบคัดกรอง KUS - SI Rating Scales : ADHA/LD/Autism (PDDs) ของดารณี อุทัยรัตนกิจ, ชาญวิทย์ พรนภดล และคณะ (2549, หน้า 1 - 12)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุด “การสอนอ่านสะกดคำ” สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1
2. แผนจัดการเรียนรู้การอ่านคำภาษาไทย
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านคำก่อนเรียนและหลังเรียน (Pretest - Posttest) ตามแผนจัดการเรียนรู้การอ่านคำภาษาไทย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการอ่านคำภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน มีดังต่อไปนี้
ตารางที่ 1 ผลการอ่านคำภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1

นักเรียนคนที่	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง	ผลต่างของคะแนน
1	16	29	13
2	9	24	15
3	6	20	14
4	14	28	14
5	8	24	16
6	12	26	14
รวม	65	151	86
\bar{X}	10.83	25.17	14.34
S.D.	3.82	3.25	-0.57
C.V. (%)	36.80	12.91	-23.89

ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านคำภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เด็กสามารถอ่านคำได้มากขึ้น ผลสัมฤทธิ์หลังการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เพิ่มขึ้นจาก 10.83 เป็น 25.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ลดลงจาก 3.82 เหลือ 3.25 ค่าร้อยละสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) ลดลงจาก 36.80 เหลือ 12.91

สรุปและอภิปรายผล

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุด "การสอนอ่านสะกดคำ" สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนจัดการเรียนรู้การอ่านคำภาษาไทยโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาแล้ว สามารถพัฒนาการอ่านของเด็กได้ โดยผลสัมฤทธิ์การอ่านคำภาษาไทยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เพิ่มขึ้นจาก 10.83 เป็น 25.17 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนจัดการเรียนรู้การอ่านคำภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน เป็นการสอนอ่านคำตามแผนจัดการเรียนรู้การอ่านคำภาษาไทย โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุด "การสอนอ่านสะกดคำ" สามารถแก้ไขข้อบกพร่องในการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านได้ จะเห็นได้จากผลสัมฤทธิ์การอ่านคำที่สูงขึ้น พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านที่เรียนตามแผนจัดการเรียนรู้การอ่านคำภาษาไทยโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีผลสัมฤทธิ์การอ่านหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน แสดงได้ว่าเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความสามารถในการอ่านคำได้มากเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก

1. ในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุด "การสอนอ่านสะกดคำ" ขั้นตอนการสร้างบทเรียนผ่านกระบวนการอย่างมีระบบและวิธีการที่เหมาะสม โดยผู้วิจัยศึกษาหลักสูตร คู่มือ เนื้อหา และเทคนิคการสร้างจากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง การสร้างได้ผ่านการตรวจแก้ไขจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและ

ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และเป็นไปตามองค์ประกอบการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีประสิทธิภาพ คือ มุ่งองค์ประกอบสำคัญเรียกว่า 4 I Theory (กนก จันท์ทอง, 2544, หน้า 70 -71) ได้แก่ 1) มีเนื้อหาสาระที่นำมาใช้ในการสร้างบทเรียน (Information) ซึ่งเนื้อหาในการสร้างบทเรียนผ่านการศึกษาวิเคราะห์คัดเลือกจากผู้วิจัยที่เข้าใจสภาพปัญหาของเด็กและนำมาใช้อย่างเหมาะสมกับระดับความสามารถของเด็ก 2) บทเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบทเรียน (Interaction) บทเรียนมีเสียงบรรยายในกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กได้ทราบการทำการกิจกรรม 3) มีการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individualization) ในบทเรียนตอบสนองเด็กที่เรียนรู้ได้เร็วกว่าเพื่อนสามารถที่จะศึกษาบทเรียนจบได้ก่อนและเด็กที่เรียนรู้ได้ช้าสามารถเข้ามาศึกษาบทเรียนเมื่อมีเวลาเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา 4) การให้ผลข้อมูลย้อนกลับ (Immediate Feedback/Response) ทำให้เด็กสามารถประเมินความรู้ความเข้าใจของตนเองได้ทันทีในแต่ละกิจกรรม

2. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สืบเนื่องจากการพัฒนาบทเรียนได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแล้ว ยังได้ผ่านการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตามจุดประสงค์การสร้างและผ่านการทดลองใช้(Tryout) ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับดี (X) = 4.39 บทเรียนมีประสิทธิภาพเนื่องจากรูปแบบการนำเสนอบทเรียนซึ่งเป็นส่วนสำคัญ ผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาบทเรียนโดยใช้มัลติมีเดียประกอบด้วย ภาพนิ่ง ข้อความ ภาพเคลื่อนไหว และเสียง เนื้อหาของบทเรียนมีจุดมุ่งหมายในการฝึกการอ่านสะกดคำ การสอนมีลำดับขั้นตอนการสอนอ่านโดยเริ่มฝึกการอ่านจากคำง่ายไปคำยาก คือ สอนอ่านคำที่มีตัวพยัญชนะประสมสระ คำที่มีพยัญชนะประสมสระมีตัวสะกด และคำที่มีพยัญชนะประสมสระมีตัวสะกดและมีวรรณยุกต์ และในการสร้างบทเรียนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีคำชี้แจงง่าย ๆ เห็นชัดเจนเด็กสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง มีโอกาสฝึกฝนตามศักยภาพของตนเอง ฝึกบ่อย ๆ ในส่วนที่ยังอ่านไม่ได้จนกระทั่งอ่านได้ สอดคล้องกับกฎแห่งการฝึก (law of exercise) ของธอร์นไดค์ (Thorndike) เรื่องการฝึกหัดทำซ้ำบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้นานและคงทนถาวร ส่งผลให้เด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านประสบผลสำเร็จ และเป็นไปตามแนวคิดการสอนด้วยสื่อของกาเย(Gagne) (เนคเทค, 2550) คือ มีการสร้างความสนใจโดยใช้สื่อต่าง ๆ ในรูปของภาพ เสียง วิดีโอและกราฟิกที่ดึงดูดสายตาความอยากรู้อยากเห็นจะเป็นแรงจูงใจให้สนใจบทเรียน มีการกระตุ้นความจำผู้เรียนโดยการใช้ภาพสร้างความสัมพันธ์ในการโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมมีการอธิบายส่วนประกอบของคำทุกคำที่สอนเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนได้เข้าใจ มีการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะการอ่านพร้อมเฉลยการอ่านที่ถูกต้อง และการอธิบายซ้ำเมื่อไม่เข้าใจ สอดคล้องกับความเห็นของ บุญเกื้อ ควรหาเวช (2543, หน้า 68 - 69) ที่เห็นว่าคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนคือส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามเอกัตภาพ มีโอกาสเรียนซ้ำได้หลายครั้งตามต้องการ ผู้เรียนมีโอกาสโต้ตอบกับคอมพิวเตอร์และสามารถควบคุมวิธีการเรียนได้ด้วยตนเอง บทเรียนมีภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สีสรร และเสียง ที่ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่ายในเนื้อหาที่เรียน ตัวเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และความแตกต่างของเด็กไม่มีผลต่อการเรียนรู้ดังเช่นวิธีการอื่น ๆ บทเรียนช่วยให้เด็กสามารถเรียนไปตามขั้นตอนเรียนจากง่ายไปหายากได้

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนักการศึกษาหลายท่านที่ศึกษาโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาพัฒนาผู้เรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนสูงขึ้น คือ เยาวลักษณ์ วรรณม่วง (2544, หน้า 46) ได้ศึกษาความสามารถในการจำพยัญชนะไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า ความสามารถในการจำภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนหลังเรียนอยู่ในระดับดีและสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน นิตยา เกศามูล (2547, หน้า 53) ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษาไทยเรื่องการสะกดคำ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพและสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และอุบลรัตน์ วัฒนวงศ์ (2540) ได้วิจัยเพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง การใช้ตัวสะกดนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าก่อนเรียนเช่นกัน นับได้ว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่จะช่วยจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ผลเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สามารถนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุด “การอ่านอ่านสะกดคำ” ไปใช้ในการฝึกทักษะการอ่านสะกดคำกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านอื่นๆได้

1.2 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุด “การอ่านอ่านสะกดคำ” สามารถนำไปใช้ซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนรู้ช้าหรือเรียนที่มีปัญหาทางการเขียนได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อไป ควรจัดทำเรื่องการสอนอ่านคำควบกล้ำ อักษรนำ สระลดรูปเปลี่ยนรูป เพื่อเพิ่มพูนทักษะการอ่านของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้ได้มากเพิ่มขึ้น

2.2 การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ควรจัดทำบทเรียนสำหรับเด็กกลุ่มอื่น ๆ ด้วย เช่น เด็กบกพร่องทางสติปัญญา เด็กสมาธิสั้น เด็กออทิสติก เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กนก จันทร์ทอง. (2544). “บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน.” วารสารวิทยบริการ, 12 (1), หน้า 66 - 75.

ดารณี อุทัยรัตนกิจ, ชาญวิทย์ พรนภดล และคณะ. (2549). **แบบคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น**

บกพร่องทางการเรียนรู้ ออทิซึม : KUS - SI Rating Scales : ADHD/LD/Autism (PDDs).

กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการการช่วยเหลือพิเศษ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสาขาจิตเวชเด็กและวัยรุ่น ภาควิชาจิตเวชศาสตร์คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล.

นิตยา เกษามูล. (2547). **บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย เรื่องการสะกดคำของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1.** วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เนคเทค. (12 ธันวาคม 2550). **ทฤษฎีการเรียนรู้ 8 ขั้นตอนของกายเอ่.** แหล่งที่มา : URL

<http://www2.nectec.or.th/courseware/index/html>.

บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). **นวัตกรรมการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5).** กรุงเทพฯ : เอสอาร์ พรินต์ติ้ง.

ผดุง อารยะวิญญู. (2542). **การเรียนรู้ร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.** กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พรเทพ เมืองแมน. (2544). **การออกแบบและพัฒนา CAI Multimedia ด้วย Authorware.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

เยาวลักษณ์ วรรณม่วง. (2544). **การศึกษาความสามารถในการจำพยัญชนะไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิชาการ, กรม. (2544) **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย.** กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

ศรียา นิยมธรรม. (2546). **การศึกษาพิเศษ.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อุบลรัตน์ วัฒนวงศ์. (2540). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง การใช้ตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

การอ่านออกเสียงคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญาโรงเรียนบ้านจันทเขลม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
จันทบุรี เขต 2

Reading Abilities of Students with Mental Retardation
in the Prathom Suksa II at Banchantakeam School

วิจิตร สุมิตร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านออกเสียงคำของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจันทเขลม จังหวัดจันทบุรี ก่อน และหลังใช้สื่อชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานประกอบภาพ ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีระดับสติปัญญา 50-70 อายุระหว่าง 8-9 ปี กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจันทเขลม อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน ระยะเวลาในการศึกษา 6 สัปดาห์ ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ 1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2. ชุดแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานประกอบภาพ 3. แบบทดสอบ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์ของการแปรผัน เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านคำภาษาไทย ก่อน และหลังการฝึกอ่านออกเสียงคำภาษาไทยโดยใช้สื่อชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานประกอบภาพ

ผลการศึกษาพบว่า

1. ได้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำ โดยใช้คำนิทานประกอบภาพ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. ผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนหลังเรียนเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

Abstract

The purpose of this study was to compare the reading abilities of students with Mentally Retarded in Prathom Suksa 4 before and after using the tale assembles a picture. The population for this study consisted of 6 mentally retarded students in Prathom Suksa II, the second semester of the year 2007 at Banchantakeam School Chantaburi. The study continued for 6 academic experimental weeks. The One Group Pretest- Posttest Design was applied in this study. The instruments were Lesson plans, the tale assembles a picture and the Reading Test. The data collected were analyzed by computing averages, standard deviations and then presented using tables with description.

The major findings were as follows :

1. Get the group trains reading aloud word, by using the tale assembles a picture for Students with Mental Retardation in the Prathom Suksa 2
2. The students' reading skills achievement Posttest scores were found statistically higher than the Pretest scores at the .05 level of significance

บทนำ

มนุษย์ทุกคนเกิดมามีความแตกต่างกันในศักยภาพ ซึ่งความแตกต่างนี้เป็น ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นทั่วโลก จึงทำให้ในสังคมโลกมีทั้งบุคคลปกติ บุคคลที่มีศักยภาพสูง บุคคลพิการ และบุคคลที่มีความด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งบุคคลเหล่านี้ควรจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่การที่จะทำให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าได้นั้นประชากรในประเทศจะต้องเป็นประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ประชากรที่มีคุณภาพจะต้องเป็นประชากรที่ได้รับการศึกษา เนื่องจากการศึกษาจะเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพบุคคล โดยเฉพาะบุคคลพิการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาการศึกษาเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เพื่อให้บุคคลพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุข การศึกษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ คือ การศึกษา การศึกษาทำให้มนุษย์พัฒนาสติปัญญา การศึกษาเป็นบริการอย่างหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล ซึ่งมีได้หมายความว่าเพียงแต่บุคคลปกติเท่านั้น แต่ยังหมายถึงบุคคลที่มีความต้องการพิเศษด้วย เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีชีวิตรวมอยู่ในสังคมทั่วไปด้วย ซึ่งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้พยายามอย่างเต็มที่ ในอันที่จะจัดให้มีการศึกษาแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกวิธี และดีที่สุด เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมบุคคลปกติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มีสาระสำคัญคือ รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ และ มาตรา 43 บัญญัติให้ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 55 ได้กำหนดให้ "บุคคลที่คนพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลือจากรัฐ" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 5) ประกอบกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 วรรคสอง ความว่า "การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ" และวรรคสาม ความว่า " การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และได้รับความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 6-7) และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 2-3)

สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่าน จะพบว่าปัญหาด้านการอ่านของเด็กเกิดจากสมองขาดเจ็บทำให้เกิดการไร้ความสามารถในด้านการรับรู้ทางภาษาและการประสานงานของกล้ามเนื้ออ่านไม่ได้เลย ออกเสียงพยัญชนะไม่ได้หรือออกเสียงผิด ออกเสียงสระไม่ได้หรือออกเสียงผิดหลงบรรทัด อ่านซ้ำคำอ่านเพิ่มคำ อ่านข้ามพยางค์ อ่านเด็กหล่นไม่ครบทุกคำ อ่านออกเสียงไม่ชัดเจน อ่านสลับพยัญชนะ อ่านกลับคำสลับที่กัน สับสนในการอ่านอักษรหรือคำที่คล้ายกัน อ่านออกเสียงคำไม่ได้ อ่านซ้ำ อ่านตะกุกตะกัก ผันวรรณยุกต์ไม่ได้ไม่สามารถบอกลำดับเรื่องราวได้ จำข้อเท็จจริงในเรื่องที่อ่านไม่ได้ ไม่เข้าใจเรื่องราวที่อ่าน เล่าเรื่องที่อ่านไม่ได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถของเด็กจากปัญหาด้านการอ่านทำให้เด็กมีความยุ่งยากในการเรียนรู้อย่างมาก การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านจะต้องแก้ปัญหาให้เด็กสามารถอ่านได้เข้าใจเรื่องราวที่อ่านและสามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจ การแก้ปัญหาของเด็กจะต้องสร้างแรงจูงใจ และสิ่งเร้าในรูปแบบต่างๆตามทฤษฎีการเรียนรู้และลีลาการเรียนรู้ของเด็ก การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่านจึงจำเป็นต้องสอนหลายรูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถความแตกต่างของเด็กแต่ละคน (ผดุง อารยะวิญญู, 2533: 123-130)

สื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งที่สามารถช่วยให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีปัญหาทางการเรียนรู้สามารถพัฒนาด้านการอ่านได้คือการใช้รูปภาพประกอบคำศัพท์ เพราะเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้บางคนเรียนรู้ได้ด้วยการรับรู้ทางสายตา ดังนั้นภาพที่ประกอบกับคำศัพท์จะช่วยสร้างความสนใจในการอ่านได้เป็นอย่างดี

จากสภาพปัญหาดังกล่าว การอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้จึงมีความจำเป็นสำคัญมากต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในเรื่องของการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเฉพาะการอ่าน ดังนั้นผู้ศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาทางการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดฝึกการอ่านนิทานประกอบภาพ เพื่อเพิ่มระดับความสามารถของเด็กให้สามารถเรียนรู้ได้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำ โดยใช้นิทานประกอบภาพ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านออกเสียงคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านออกเสียงคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นิทานประกอบภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การอ่านออกเสียงคำ

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ การอ่านออกเสียงคำ

2. ขอบเขตของประชากร

ประชากรในการศึกษาเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ มีระดับสติปัญญา 50 - 70 เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน

3. ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง ตั้งแต่เดือนมกราคม 2551 ถึง เดือนมีนาคม 2551

4. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 สร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานประกอบภาพ

4.2 สร้างและหาคุณภาพของสื่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานประกอบภาพ

5. การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบ

การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านดำเนินการดังนี้

5.1 ศึกษาหนังสือการวัดผล และการประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการ

5.2 ศึกษาจุดประสงค์ของหลักสูตรภาษาไทยสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

5.3 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน โดยกำหนดแบบทดสอบการอ่านจำนวน 1 ชุด

6. วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการทดลองกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ จำนวน 6 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 30 ครั้ง

7. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 คะแนนเฉลี่ย (Mean) = μ

7.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) = σ

7.3 สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation) = C.V.

เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำก่อน และหลังการฝึกด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์ของการแปรผัน นำเสนอข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัย

1. สร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำโดยใช้นิทานประกอบภาพ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานประกอบภาพ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ศึกษาหนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เล่ม 1 และหนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เล่ม 2 ศึกษาเทคนิค และวิธีการสอนอ่าน เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำในภาษาไทยโดยเนื้อหาที่ใช้พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำคำศัพท์มาจากคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และมีอยู่ในเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเรียนได้ จึงจำเป็นต้องปรับเนื้อหาในหลักสูตร โดยเลือกคำที่มีในหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เล่ม 1 และหนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เล่ม 2 ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จากนั้นได้วิเคราะห์ รวบรวมคำที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นคำที่นักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านโดยคัดออกมาทั้งสิ้น 20 คำ คือ กะ จะ นา มา อา ตี สี ตู ดู ดูปู ตีใจ พิธิ กะปิ มะลิ มานา ทาสี โมโห เพกา เทพี ไถนา หลังจากนั้นเขียนแผน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านออกเสียงคำ โดยผู้วิจัยได้นำคำที่ได้นั้นมาสร้างเป็นแผนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นิทานประกอบภาพ จำนวน 1 เรื่อง จำนวน 7 แผนกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้เขียนแผนกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทยทั้งหมด 7 แผน รวมทั้งสิ้น 30 คาบ โดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 20 คาบ เวลาในการทดสอบการอ่านก่อนใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 คาบ เวลาในการทดสอบหลังการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 คาบ ซึ่งแต่ละแผนกิจกรรมการเรียนรู้นั้นประกอบด้วย ชื่อเรื่อง สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในแต่ละแผนนั้นจะมีส่วนประกอบ คือ ชื่อนำสู่บทเรียน ชันฝึกทักษะ ชันสรุป ชันประเมินผล โดยใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานประกอบภาพ เป็นสื่อ

แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อประกอบการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อ นิทานประกอบภาพ เป็นสื่อ นั้นมีลักษณะพิเศษกล่าว คือ เป็นแบบฝึกการอ่านที่ใช้นิทานประกอบภาพ มีภาพประกอบในลักษณะภาพหุ่นประกอบกับแบบฝึกการอ่านที่มีกิจกรรมหลากหลาย เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนอยากฝึกการอ่านใช้เวลาในการฝึกอ่านวันละ 60 นาที ซึ่งจะทำให้เด็กมีความคงทนในการฝึกการอ่านออกเสียงคำ หลังจากนักเรียน

ทำแบบฝึกหัดชุดที่ 1 แล้วทำแบบฝึกหัดชุดต่อไปซึ่งมีเนื้อหาเดิมแต่มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปทำให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีรูปแบบหลากหลายไม่น่าเบื่อ

เมื่อได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการพิจารณาของกรรมการที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญแล้ว โดยปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองการฝึกการอ่านคำโดยใช้นิทานประกอบภาพ กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจันท เขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 คน วันละ 60 นาที ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 20 แผนกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่านักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจสนุกสนาน มีความสนใจในแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีนิทานประกอบภาพที่ใช้ในการฝึกอ่านสะกดคำ สามารถเรียนรู้การอ่านคำต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว นักเรียนได้ฝึกโดยทำแบบฝึกที่หลากหลายทำให้นักเรียนมีความสนใจในการทำแบบฝึกทำให้นักเรียนสามารถอ่านสะกดคำได้ดีขึ้น

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านออกเสียงคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจันทเขลม จังหวัดจันทบุรีก่อน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงคำโดยใช้สื่อนิทานประกอบภาพ

การทดลองใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทยสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี โดยได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนฝึกด้วยแบบทดสอบการอ่านออกเสียงคำ เมื่อสอนครบทุกแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วมีการทดสอบหลังการฝึกด้วยแบบทดสอบการอ่านออกเสียงคำโดยใช้แบบทดสอบฉบับเดิม จากนั้นเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์ของการแปรผันผล ปรากฏว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ก่อนได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานประกอบภาพ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 1-2 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.0 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันอยู่ที่ 13.5 จัดเป็นทักษะการอ่านคำอยู่ในระดับปรับปรุง และหลังการสอนนักเรียนมีทักษะการอ่านคำโดยมีคะแนนตั้งแต่ 8-15 คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 10.33 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.49 ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันอยู่ที่ 41.5 จัดเป็นทักษะในการอ่านคำอยู่ในระดับดี คะแนนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ 6-13 คะแนน ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 2.28 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 38.0 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ก่อนเรียน และหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาเรื่องการสอนอ่านออกเสียงคำในภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานประกอบภาพสำหรับนักเรียน มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำโดยใช้สื่อนิทานประกอบภาพ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านออกเสียงคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงคำโดยใช้นิทานประกอบภาพ

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่าแบบฝึกการอ่านออกเสียงคำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นสามารถทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำสูงขึ้นทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก

1. แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยได้รวบรวม และวิเคราะห์คำจากคำที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเลือกคำที่มีในหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เล่ม 1 และหนังสือแบบเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เล่ม 2 ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมที่หลากหลาย และใช้นิทานประกอบภาพ เป็นสื่อ ในการฝึกอ่านทำให้นักเรียนเกิดความสนใจอยากอ่านเรื่องราวมากขึ้น นิทานเป็นสิ่งเร้าช่วยกระตุ้นการรับรู้ทางสายตา

ซึ่งสามารถทำให้เด็ก อายากอ่าน สามารถแก้ปัญหาด้านการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียน ได้ ซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ และจากการศึกษาของ อภิชาติ บังคมเนตร (2540) ได้ ศึกษาการพัฒนาชุดการสอนการอ่านคำที่มีตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่าการเรียนของ นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดพัฒนาการสอนอ่าน ที่พัฒนาขึ้นมีการเรียนดีกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้เครื่องมือครูตามปกติและ นักเรียนมีทักษะการอ่านคำดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทองปอน พิพิธภณช์ (2541) ได้กล่าวถึงวิธีการสอน อ่าน และเขียนคำเพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านคำได้ถูกต้อง และมีผลสัมฤทธิ์สูง คือ สอนโดยการเลือกคำ และ จัดลำดับตลอดจนนำคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาสอนแล้วจำทำให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยและเข้าใจดีขึ้น นอกจากนี้ สนิท สัตโยภาส (2532) ได้เสนอไว้ว่าเรื่องที่นำมาสอนควรมีความหมายต่อผู้เรียนเกี่ยวข้องกับใกล้ตัวเด็ก และใช้ในชีวิตประจำวัน

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กเหล่านี้ ขณะที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อนิทาน ประกอบภาพ เป็นสื่อ ที่สร้างขึ้นมานี้จะเห็นว่าทำให้นักเรียนมีความสุขกระตือรือร้นที่จะฝึกการอ่านจากแบบฝึกการอ่าน ที่ใช้นิทานประกอบภาพ เป็นสื่อที่มีกิจกรรมหลากหลาย และการฝึกจะได้ผลนั้น เราต้องคำนึงถึงอารมณ์ และสังคม ของเด็กประกอบไปด้วยดังที่ วารี ธีระจิตร (2541) ได้กล่าวไว้ว่าพัฒนาการทางภาษาและการอ่านนั้นขึ้นอยู่กับพัฒนา การทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็ก ดังนั้นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจึงมีพัฒนา การทางภาษา และการอ่านล่าช้ากว่าเด็กที่มีสติปัญญาปกติในวัยเดียวกัน

2. แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อประกอบการใช้แผนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี ลักษณะพิเศษ คือ เป็นแบบฝึกการอ่านที่ใช้สื่อนิทานประกอบภาพ ที่มีภาพประกอบในลักษณะภาพหุ่น ประกอบกับ แบบฝึกการอ่านที่มีกิจกรรมหลากหลาย เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนอยากฝึกการอ่านใช้เวลาในการฝึกอ่านวันละ 60 นาที ซึ่งจะทำให้เด็กมีความคงทนในการฝึกการอ่านออกเสียงคำ หลังจากนักเรียนฝึกอ่านแบบฝึกอ่านชุดที่ 1 แล้ว ฝึกอ่านแบบฝึกอ่านชุดต่อไป ซึ่งมีเนื้อหาเดิมแต่มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปทำให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านออกเสียงคำ ที่มีรูปแบบหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ ซึ่งเหมาะกับการใช้สอนเด็กที่มีความบกพร่องสติปัญญาในระดับเรียนได้ ดังที่ กิ ดานันท์ มะลิทอง (2540) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้กิจกรรมที่หลากหลายว่าช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพ นักเรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้ง่ายขึ้น กระตุ้นความสนใจกับผู้เรียนทำให้สนุกสนานไม่เบื่อหน่ายในการ เรียนนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้นทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นอกจากนี้ วารี ธีระจิตร (2541) ยัง กล่าวไว้อีกว่าการฝึกแบบซ้ำๆ จะทำให้เด็กเกิดการจำ และเกิดความแม่นยำในบทเรียนมากยิ่งขึ้น และการฝึกซ้ำๆ ยัง เปิดโอกาสให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และการแก้ปัญหาตลอดเวลา ซึ่งจุดนี้เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยได้ปลูกฝัง และเน้นให้ เด็กได้ฝึกซ้ำๆ เพื่อเกิดการเรียนรู้

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าในการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาในระดับเรียนได้นั้น จำเป็นต้องมีเทคนิควิธีการสอนเฉพาะไม่เหมือนกับเด็กปกติทั่วไป การคิดค้นหาวิธีการสอน ที่หลากหลายของครูผู้สอนเพื่อมาเพิ่มทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ซึ่งการนำเทคนิควิธีการสอน อ่านโดยใช้แบบฝึกการอ่านออกเสียงคำนิทานประกอบภาพ มาใช้พัฒนาทักษะการอ่านสามารถเอื้อให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้ และสามารถพัฒนาทักษะทางการอ่านออกเสียงคำ ทำให้เด็กสามารถอ่านออกเสียงได้คล่องแคล่ว และถูกต้อง มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนนำแบบฝึกการอ่านไปใช้ครูควรศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนของ กิจกรรมให้เข้าใจเพื่อให้เกิดความถูกต้องไม่สับสน
2. ครูควรให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง
3. ครูควรแนะนำชี้แจง และแก้ไขนักเรียนทุกครั้งทันทีหากพบว่านักเรียนอ่านผิดเพราะ จะช่วย ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และจำคำนั้นได้แม่นยำยิ่งขึ้น
4. ควรพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำในหมวดอื่นๆ ในรูปแบบการสอนแบบอื่น

5. ควรพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการเขียนคำสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้

เอกสารอ้างอิง

กิดานันท์ มะลิทอง. 2540. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์.

ทองปอน พิพิธภักดิ์. 2541. ความสามารถในการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคการจำ. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ผดุง อารยะวิญญู. 2533. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร.

วารี ธีระจิตร. 2541. การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาริการ, กระทรง, กรมวิชาการ. 2546. การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: คูุสภาลาดพร้าว.

สนธิ สัตโยภาส. 2532. การสอนภาษาไทยแก่เด็กประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร.

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เรื่อง My school
โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน
บ้านอ้ายลิม(ลิมราษฎร์สามัคคี)สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 อําเภอลอง
จังหวัดแพร่

**A Construction of An introduction Package on English for Communication “My
school” based on Theory of Cooperative Learning For Pratomsuksa 4Students,
Ban Aylim School, Office of The education
Area Phrae 2, Long District, Phrae Province.**

พุทธพร อินทรนันท์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เรื่อง My school โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านอ้ายลิม(ลิมราษฎร์สามัคคี) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 อําเภอลอง จังหวัดแพร่ ตามเกณฑ์ 80/80 และเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านอ้ายลิม(ลิมราษฎร์สามัคคี) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 อําเภอลอง จังหวัดแพร่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 15 คนโดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เรื่อง My school โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ จำนวน 4 หน่วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์และแบบวัดความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเรื่อง My school โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 มีค่าเท่ากับ 81.22/81.46 คุณภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80 / 80 2. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมอยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77

คำสำคัญ: ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ชุดกิจกรรม ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Abstract

The purpose of this research was to construct an instructional package A Construction of an instructional package on English for Communication “My school” base on Theory of Cooperative Learning For Pratomsuksa 4 Students, Ban Aylim School, Office of the Education Area Phrae 2, Long District, Phrae Province. The level of students satisfaction was also studied. The samples were obtained by purposive sampling in the second semester of academic year 2009 at Ban Aylim School, Phrae Province. The study tools were 4 units of the instructional package, the achievement tests and a level of satisfaction questionnaire. The data was analyzed using the Brennan and Kane .

The results were as follow: The efficiency of the activities package was 83.16/80.67, and the students' level of satisfaction towards the activities package was at the highest level.

Keyword: English for communication, instructional package, Theory of Cooperative Learning

บทนำ

ภาษาอังกฤษกล่าวได้ว่าเป็นภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการติดต่อสื่อสาร ของโลก การศึกษา การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมและเพื่อประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อให้สามารถนำประเทศไปสู่การแข่งขันด้านเศรษฐกิจ เข้าใจความแตกต่างทางการเมืองและวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นพลเมืองโลกยุคโลกาภิวัตน์ ในขณะที่ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้น การเรียนการสอนภาษาอังกฤษยังมีปัญหามากมายทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น จากการติดตามและประเมินผลหลักสูตรกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2544 พบว่า นักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นที่พอใจ โดยเฉพาะสมรรถภาพในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในการดำเนินชีวิตหรือในบริบทของสังคมทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาในด้านกรรพัง พูด อ่านและเขียน (กรมวิชาการ, 2544) ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศทุกสังกัดปีการศึกษา 2551 ของกรมวิชาการ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 47.67 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 เฉลี่ย ร้อยละ 39.71 โรงเรียนบ้านอ้ายลิ้ม เฉลี่ยร้อยละ 54.75 ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้และปรับปรุง(สพท.แพร่ เขต 2, 2552: 27-28)

โรงเรียนบ้านอ้ายลิ้ม(ลิ้มราษฎร์สามัคคี) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเกิดทักษะในด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน แต่จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งระดับสถานศึกษาและระดับชาติพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับพอใช้ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษา 2551 ระดับโรงเรียนเฉลี่ยร้อยละ 54.75 และระดับชาติเฉลี่ยร้อยละ 48.62ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายของโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 คือ ร้อยละ 75 นักเรียนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษอย่างง่าย ๆ ได้ ตลอดจนไม่มีความมั่นใจในการที่จะใช้ภาษาและไม่กล้าที่จะแสดงออก ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยพบว่าส่วนหนึ่งเกิดมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยังไม่มีการส่งเสริมให้มีการฝึกทักษะทั้ง 4 ด้าน คือการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนไปพร้อมๆ กันซึ่งเป็นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เรื่อง My school โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยมุ่งเน้น การใช้ภาษาตามตัวอย่างในชุดกิจกรรมและผู้เรียนแสดงออกทางภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ อยู่ในสภาพการสื่อสารจริงตามความสามารถของผู้เรียน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.2548 : 22) การสร้างชุดกิจกรรม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2539: 117-118) ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จอห์นสันและจอห์นสัน(Johnson & Johnson , 1974 : 213-240) กล่าวถึง ทฤษฎีและหลักการการเรียนรู้ต้องอาศัยหลักพึ่งพากัน การหันหน้าเข้าหากัน การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม ผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและประเมินได้ มีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งพัฒนาทักษะทางสังคมเช่นการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์ การแสวงหาความรู้ การคิด และการแก้ปัญหาอื่นๆ ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเองและได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ พัฒนาทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น (ทิตนา แซมมณี .2552 :102) สมาชิกกลุ่มมีประสบการณ์ การทำงาน การเรียนรู้ร่วมกันมานานจนกระทั่งเกิดสัมพันธ์ภาพที่แน่นแฟ้น มีความผูกพัน ห่วงใย ช่วยเหลือกันอย่างต่อเนื่อง การสร้างความสัมพันธ์ ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด การแก้ปัญหา ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ได้แก่ การจัดกลุ่ม การศึกษาเนื้อหาสาระ การทดสอบ การคิดคะแนน และระบบการให้รางวัล หลักการเรียนรู้อาศัย การร่วมมือกันช่วยเหลือกันและแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน (ระพีพันธ์ โปธิศรี2550:1) ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการสอนที่ประกอบไปด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ที่สะท้อนถึงปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรม การประเมินผลการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากการศึกษางานวิจัยของสายหยุดจันทร์มา (2549:86) การสร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเรื่อง “Food for Health” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตาม

เกณฑ์ 75/75 นักเรียนมีความพึงพอใจ ระดับดี ถาวร แก้วสีหาบุตร(2549:88) ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาอังกฤษ(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5) โดยการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 76.20/79.78 นักเรียนมีความพึงพอใจ ระดับดี วีรวลัย โพธิ์หนองโฮ (2549:64) ศึกษาการใช้กิจกรรมสื่อสารร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและทักษะทางสังคมของมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 76.20/79.78 นักเรียนมีความเชื่อมั่นในการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษมีทักษะทางสังคมสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเรื่อง My school โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านอ้ายลิ้มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
2. เพื่อหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเรื่อง My school โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านอ้ายลิ้มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเรื่อง My school โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านอ้ายลิ้มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เรื่อง My School กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านอ้ายลิ้ม(ลิ้มราษฎร์สามัคคี) มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยระหว่างเรียนและหลังเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80/80และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเรื่อง My Schoolอยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวเก็บข้อมูลระหว่างและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการทดลองคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านอ้ายลิ้ม(ลิ้มราษฎร์สามัคคี) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จำนวน 15 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ES (Effect Size) อยู่ระดับ 0.85 โดยคำนวณจากสูตรคำนวณกรณีทดสอบทางเดียว มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\alpha = 0.05$) (ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี.2551:70) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยตัวแปรต้น คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จำนวน 1 ชุด ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมและความพึงพอใจในการใช้ชุดกิจกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเรื่อง My school โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านอ้ายลิ้มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จำนวน 1 ชุด มี 4 หน่วยดังนี้
 1. หน่วยที่ 1 Location
 2. หน่วยที่ 2 How do you do to school

3. หน่วยที่ 3 My favorite subjects?
4. หน่วยที่ 4 Signs and Rules
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่อง My school จำนวน 40 ข้อ
3. แบบวัดความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมจำนวน 10 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากสำนักบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยถึงโรงเรียนบ้านอ้ายลิ้ม(ลิ้มราษฎร์สามัคคี) อำเภอคลอง จังหวัดแพร่
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกทักษะสร้างขึ้นระหว่างวันที่ 7 มีนาคม 2553 ถึงวันที่ 22 มีนาคม 2553
3. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมเพื่อนำไปทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่า t-test ($\alpha = 0.05$)

ผลการวิจัย

1 ได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เรื่อง My School โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านอ้ายลิ้ม(ลิ้มราษฎร์สามัคคี) จำนวน 4 หน่วยดังนี้

1. หน่วยที่ 1 Location
2. หน่วยที่ 2 How do you do to school
3. หน่วยที่ 3 My favorite subject?
4. หน่วยที่ 4 Signs and Rules

ทั้งนี้นำไปหาค่าความสอดคล้อง(IOC) มีค่าเท่ากับ 0.89 ประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 83.16/80.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเรื่อง My School ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 4.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.50 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับความพึงพอใจอย่างยิ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการสื่อสารเรื่อง My school โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการสื่อสารเรื่อง My school โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 1 ชุด มี 4 หน่วย มีประสิทธิภาพ 83.16/80.67 หมายความว่านักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำชุดกิจกรรมระหว่างเรียนจำนวน 4 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 83.16 และคะแนนเฉลี่ยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 80.67 แสดงว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการสื่อสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และมีประสิทธิภาพเหมาะสมที่จะนำไปใช้ฝึกทักษะการสื่อสาร คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียนซึ่งมาจากสาเหตุหลายประการดังนี้

1.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามหลักและแนวคิดในการสร้างชุดกิจกรรม ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2533 : 12) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นสื่อประสมประเภทหนึ่งซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่จะสอน โดยมีระบบการผลิตและการนำสื่อการสอนประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และระพีพันธ์ โพธิ์ศรี (2550:1) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมคือสื่อที่ประกอบไปด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่สะท้อนถึงปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างมีระบบสามารถนำไปใช้ใน

การจัดการเรียนรู้อย่างมีระบบซึ่งการสร้างชุดกิจกรรมยึดตามแนวของระพินท์ โพธิ์ศรี (2550: 3) กล่าวถึง ชุดกิจกรรมที่มีความเป็นระบบและสมบูรณ์ มีลักษณะสำคัญ คือ มีจุดประสงค์ปลายทางที่ชัดเจน (succinct terminal objective) ที่ระบุทั้งเนื้อหาความรู้และระดับการเรียนรู้ที่ชัดเจน นั่นคือ จะต้องมิจุดประสงค์ประจำชุดกิจกรรมที่ระบุไว้ชัดเจน เมื่อผ่านการเรียนรู้อุปชุดกิจกรรมนั้นแล้ว นักเรียนต้องทำอะไรเป็นระดับใด ระบุกลุ่มเป้าหมายชัดเจนว่า ชุดกิจกรรมดังกล่าว สร้างขึ้นสำหรับใครและ มีองค์ประกอบของจุดประสงค์ที่เป็นระบบ เป็นเหตุและผล เชื่อมโยงกันระหว่างจุดประสงค์ประจำชุด (terminal objective) จุดประสงค์ประจำหน่วย (unit objective) และจุดประสงค์ย่อย (subordinate objective) มีคำชี้แจง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์แต่ละระดับ และที่สำคัญต้องมีคู่มือครูที่อธิบายวิธีการ เงื่อนไขการใช้ชุด และการเฉลยข้อคำถามทั้งหมด ในกิจกรรมการประเมิน

1.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการสื่อสารใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือตามแนวคิดของจอห์นสันและจอห์นสัน Johnson and Johnson (1984 : 31 - 37) ได้สรุป Cooperative Learning มีองค์ประกอบ ที่สำคัญ 5 ประการ คือ การทำให้เกิดการพึ่งพาทรัพยากรหรือข้อมูล (Resource Interdependence) ทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงบทบาทของสมาชิก (Role Interdependence) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Face to Face Promotive Interdependence) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual Accountability) การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Group Skills) และกระบวนการทำงานของกลุ่ม (Group Processing) จากการวิเคราะห์ พบว่าสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ตามบัตรคำสั่ง และมอบหมายภารกิจให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2551 : 102 – 103) ที่แบ่งกลุ่มผู้เรียนอยู่ 3 ประเภททำให้สมาชิกมีสัมพันธภาพที่ แน่นแฟ้น มีความผูกพัน ห่วงใย ช่วยเหลือกันและกันอย่างต่อเนื่องจากการเรียนรู้แบบร่วมมือ กระบวนการดำเนินงานที่ต้องทำเป็นประจำ เช่น การเสนอผลงานของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน จะเกิดเป็นทักษะที่ชำนาญในที่สุด

1.3 การดำเนินกิจกรรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เรื่อง Myschool สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร มีภาพและเสียงประกอบที่สร้างความสนใจ ครูคอยแนะนำ กระตุ้นเสริมแรงผู้เรียนเกิดความสุขสนทนากับการเรียน เข้าใจในเนื้อหาในบทเรียนได้รวดเร็วซึ่งสอดคล้องกับแนวการสอนสอดคล้องศิริพร ศรีบุญ (2549: 36) ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนควรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและให้การเสริมแรงขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมจากการศึกษาจิตวิทยาที่นำมาในชุดกิจกรรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้อันยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ครูต้องเป็นผู้คอยแนะนำและคอยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มีการเสริมแรงขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมตามความสามารถของตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์แล้วอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการกิจกรรมทุกครั้งจะใช้วิธีมีการการเรียนรู้แบบร่วมมือมีการ แบ่งกลุ่มสมาชิก กลุ่ม 4 คน มีนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อนคละกัน เพื่อให้ช่วยเหลืและพึ่งพากันในกลุ่ม มีการอภิปราย สรุปเนื้อหา การนำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูผู้สอนคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำและเสริมแรงด้วยการให้รางวัลกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุด สอดคล้องกับ สุภณิดา ปุสุรินทร์คำ (2549: ออนไลน์) การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการ จัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่ง ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของแต่ละคน สนับสนุนให้มี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบร่วมมือ ยังเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ หรือทีม ตามระบอบประชาธิปไตย เป็นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สามารถปรับตัวให้อยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูควรศึกษาวิธีการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือและจัดเตรียมกิจกรรม สื่อ เครื่องมือ วัสดุและประเมินผลให้ครบตามที่ระบุไว้เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีลำดับขั้นตอนและบรรลุวัตถุประสงค์
2. ครูควรศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผลให้หลากหลายโดยเฉพาะการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนและสภาพจริงของการเรียนการสอน
3. ครูควรมีการควบคุมเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนดของกิจกรรมแต่ละชุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการสร้างชุดกิจกรรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือในระดับชั้นที่มีปัญหาทางการเรียนภาษาอังกฤษ
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบ การสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือกับแนวทฤษฎีการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ(2545). กรมวิชาการ.หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์.(2533) เอกสารประกอบการสอนชุดเทคโนโลยีการศึกษากรุงเทพ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิตนา แคมมณี (2551). ศาสตร์องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 8.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬา ลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระพีพันธ์ โปธิศรี (2550).การสร้างและวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. เอกสารอัด สำเนา .คณะครุ ศาสตรมหาวิทาลัยราชภัฏอุดรดิติตต์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2(2552). รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2551. แพร่: สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน(2542).หลากหลายวิธีสอนของครูต้นแบบวิชาภาษาอังกฤษ:พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ.โรงพิมพ์ พิมพ์ดี จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2549).คู่มือหลักสูตรการอบรมครู ภาษาอังกฤษแบบ เข้ม ระดับ ประถมศึกษา เรื่องการสอนแบบ 3 P. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สายหยุด จันท์ธมา. (2549). การสร้างชุด กิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เรื่อง “Food for Health) สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิติตต์ . ถ่ายเอกสาร.
- สุภณิดา ปุสุรินทร์คำ (2549). หลักสำคัญของการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร.แหล่งที่มา[ออนไลน์] Cooperative and Collaborative Learning หรือ การเรียนรู้แบบร่วมมือ. แหล่งที่มา <http://pachira.multiply.com/journal/item/8> วันที่ Jan 18,2008
- วีรวลัย โปธิหนองไฮ (2549). การใช้ กิจกรรมสื่อสารกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการฟัง –พูดภาษาอังกฤษและทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. : มหาวิทยาลัยราชภัฏเขียงราย. ถ่ายเอกสาร.

**การสร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays
โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1**

**The English Activities Package Construction on “The Wonderful Holidays”
Based on Constructionism for Pratom 6 Students at Nongsiew Primary School,
Phrae under the Office of Educational Service, Region 1**

พิกุล บุญรักษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 ตามเกณฑ์ 75/75 และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Specific Purpose Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน จำนวน 5 หน่วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดกิจกรรม ฝึกทักษะภาษาอังกฤษ จำนวน 1 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1.) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานเท่ากับ 81.22/81.46 2.) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง

คำสำคัญ: ภาษาอังกฤษ, ชุดกิจกรรม, ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน

Abstract

The purpose of this research was to construct an activities package promoting communicative English skills on “The Wonderful Holidays” based on Constructionism for Pratom 6 Students at Nongsiew Primary School, Phrae under the Office of Educational Service, Region 1. The level of student satisfaction was also studied. The samples were obtained by purposive sampling in the second semester of academic year 2009 at Nongsiew Primary School, Phrae Province.

The study tools were 5 units of the Activities Package Promoting English Skills on “The Wonderful Holidays” Based on Constructionism for Pratom 6 Students at Nongsiew Primary School, the achievement tests and a level of satisfaction questionnaire. The data was analyzed using the Brennan and Kane reliability test and t-test.

The results were as follows: 1) The efficiency of the Activities Package was 81.22/81.46
2) The students' level of satisfaction towards the activities package was at the highest level.

Key Words: English, Activities Package, constructionism

บทนำ

ภาษาอังกฤษกล่าวได้ว่าเป็นภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการติดต่อสื่อสารของโลก การศึกษา การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมและเพื่อประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อให้สามารถนำประเทศไปสู่การแข่งขันด้านเศรษฐกิจ เข้าใจความแตกต่างทางการเมืองและวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นพลเมืองโลกยุคโลกาภิวัตน์ ในขณะที่ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้น การเรียนการสอนภาษาอังกฤษยังมีปัญหามากมายทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น จากการติดตามและประเมินผลหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2544 พบว่า นักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นที่พอใจ โดยเฉพาะสมรรถภาพในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในการดำเนินชีวิตหรือในบริบทของสังคมทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาในด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน (กรมวิชาการ, 2543) ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศทุกสังกัดปีการศึกษา 2551 ของกรมวิชาการ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 47.67 และผลสัมฤทธิ์ระดับเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 เฉลี่ยร้อยละ 47.00 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 ; กลุ่มนิเทศและประเมินผลการศึกษา 2551: 8) ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้และปรับปรุง ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหัวเมืองย้อนหลัง 3 ปี คือระหว่างปีการศึกษา 2549 ถึง 2551 ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของสหวิทยาเขตหัวเมืองย้อนหลัง 3 ปี

โรงเรียน	ปีการศึกษา 2549	ปีการศึกษา 2550	ปีการศึกษา 2551
1. โรงเรียนบ้านวังพ่อนข	61.54	64.78	68.68
2. โรงเรียนบ้านหัวเมืองข	70.35	71.10	72.35
3. โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยวข	71.15	72.35	72.35
4. โรงเรียนบ้านดงเจริญข	72.35	65.45	68.19
5. โรงเรียนวัดแม่ทะข	71.92	72.10	73.14
ผลสัมฤทธิ์เฉลี่ย	68.73	69.16	71.09

ที่มา: สหวิทยาเขตหัวเมือง, “รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551

จากตารางที่ 1 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยของสหวิทยาเขตหัวเมืองต่ำกว่าเป้าหมายคือร้อยละ 75 และจากการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยกรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ โครงการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (National Test: N.T.) ซึ่งผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว ประจำปีการศึกษา 2549-2551 ปรากฏจากตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (N.T.) วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านหนองเสี้ยวฯ

ปีการศึกษา	จำนวนนักเรียน	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับคุณภาพ					
				ปรับปรุง		พอใช้		ดี	
2549	18	56.38	5.51	4	22.22	12	66.66	2	1.11
2550	20	59.63	5.28	3	15.00	12	60.00	5	25.00
2551	20	62.14	5.55	2	10.00	14	70.00	4	20.00

จากตารางที่ 2 แสดงว่านักเรียนส่วนใหญ่มิผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับพอใช้

โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเกิดทักษะในด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน แต่นักเรียนยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษอย่างง่าย ๆ ได้ ตลอดจนไม่มีความมั่นใจในการที่จะใช้ภาษาและไม่กล้าที่จะแสดงออก ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาสาเหตุแล้วพบว่าส่วนหนึ่งเกิดมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยังไม่มีการส่งเสริมให้มีการฝึกทักษะทั้งสี่เท่าที่ควร ผู้สอนจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมไม่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน ขาดการปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนไปพร้อมๆ กัน เนื่องจากการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้สอนต้องสอนให้นักเรียนใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้อย่างถูกต้อง จึงจำเป็นต้องมีการฝึกฝนทักษะพื้นฐานที่สัมพันธ์กันทั้งสี่ด้าน

ผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานซึ่งพัฒนาขึ้นโดย Professor Seymour Papert แห่ง M.I.T. (Massachusetts Institute of Technology) มีความเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่เด็ก ๆ สามารถสร้างขึ้นได้อย่างกระตือรือร้น ดังนั้นการศึกษาที่ดีคือการให้โอกาสเด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ เพื่อที่จุดประกายในกระบวนการสร้างความรู้ ดังที่ แพพเพิร์ต (Papert, 1996) กล่าวว่าไว้ว่า "การเรียนรู้ที่ดีกว่าไม่ได้มาจากการค้นพบวิธีการ 'สอน' ที่ดีกว่าของครู หากแต่เป็นการให้โอกาส 'ในการสร้าง' ที่ดีกว่าแก่ผู้เรียน โดยกล่าวถึงหลักสำคัญของการเรียนรู้ 3 ประการคือ การเรียนรู้จากการแก้ปัญหาโดยการสำรวจและทดลองด้วยตนเอง การเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับสิ่งที่รู้มาก่อนแล้ว และการนำความรู้ที่มีอยู่เดิมไปใช้สร้างสิ่งใหม่ ๆ ต่อไป

สรุปแล้วทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานคือการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Doing) หรือสร้าง (Making) สิ่งต่างๆ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อนักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างบางสิ่งบางอย่างที่สัมผัสได้ และมีความหมายกับตนเอง โดยเมื่อผู้เรียนสร้างบางสิ่งบางอย่างออกมาแล้วจะได้รับความรู้ไปด้วยและความรู้ใหม่นี้จะทำให้เด็กนำไปสร้างสิ่งต่างๆ ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนและแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น ทำให้ความรู้เพิ่มพูนขึ้นและกระบวนการนี้เป็นวงจรต่อเนื่องที่เสริมรับกันและกันภายในตนเองอย่างไม่มีสิ้นสุด จึงเหมาะสมที่จะนำมาพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องในการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาอังกฤษทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ขั้นกระตุ้นความสนใจ
2. ขั้นทบทวนและเรียนรู้เนื้อหาใหม่
3. ขั้นฝึกฝน
4. ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน
5. ขั้นสรุปและประเมิน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะสร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 เนื่องจากชุดกิจกรรมเป็นสื่อการสอนที่ประกอบไปด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สะท้อนถึงปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี, 2550 : 1) และจากการศึกษางานวิจัยของสุพัตรา กองทรัพย์ (2549 : 63) ที่ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมแบบเน้นการปฏิบัติงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งเสลี่ยมชนูปถัมภ์ ผลวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนเท่ากับ 96.90/98.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และงานวิจัยของสายหยุด จันทร์มา (2549 : 86) ที่ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเรื่อง “Food for Health” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านวังเบือ อำเภอลำดวน จังหวัดแพร่ พบว่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมตามเกณฑ์ 75/75 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี สำหรับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ศึกษางานวิจัยของสุชิน เพชรวิเศษ (2544) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการเรียนเพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาในประเทศไทยกรณีศึกษา 5 กรณีดังนี้การพัฒนาครูและนักเรียนที่ศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ ศูนย์การศึกษาออกรโรงเรียน อำเภอเมืองจังหวัดเชียงรายพบว่าผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ขึ้นมาได้จากการสร้างความรู้ กรณีการเรียนรู้อย่างปัญญาในระบบโรงเรียน : โรงเรียนบ้านสันกำแพง ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มประสบการณ์สูง กรณีศึกษาการสร้างองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์ปัญญา : โรงเรียนนครนสิกขาลัย พบว่าเด็กมีทัศนคติที่ดีและมีความสุขในการเรียนรู้และมีการสร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมา กรณีศึกษาโครงการวิศวกรรมเคมีบูรณาการซึ่งเป็นการนำแนวทฤษฎีไปใช้ในองค์กรที่ไม่ใช่องค์กรทางการศึกษา พบว่า ผู้ผ่านการเรียนในโครงการนี้มีความมั่นใจในตนเอง มีการคิดและทำงานอย่างเป็นระบบ และมองปัญหาต่างๆ ล่วงหน้าก่อนที่จะเกิด และกรณีศึกษาการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาในการศึกษาตามอรรถาธิบายของหน้าน้อย (นางสนธิ ชิดนางรอง) ซึ่งนำทฤษฎีไปใช้ในการพัฒนาสตรีในชนบทพบว่ากลุ่มสตรีในชนบทมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นผู้นำการเรียนรู้ที่แข่งขันของครอบครัวและชุมชนและฮูเปอร์ (Hooper : 1996) ศึกษาเรื่องการเรียนรู้ตามแนวการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาในโรงเรียนศูนย์กลางชุมชนชาวแอฟริกัน เป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) ถึงกระบวนการเรียนรู้ของเด็กอายุ 8-11 ปี จำนวน 6 คน ของโรงเรียนศูนย์กลางชุมชนชาวแอฟริกัน ซึ่งจัดการเรียนการสอน 3 ครั้งต่อสัปดาห์ครั้งละ 45 นาทีถึง 2 ชั่วโมง โดยใช้ครูผู้สอน 2 คน จัดสถานการณ์การเรียนรู้และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหาและใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรม Microworlds ในการสร้างผลงานต่างๆ ของผู้เรียนแล้วสังเกตพฤติกรรมการสร้างผลงานต่างๆ ตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยจัดให้ ผลการวิจัยพบว่าเด็กได้แนวคิดและสร้างผลงานต่างๆ ตามกระบวนการของโปรแกรมดังกล่าว นอกจากนี้การลองผิดลองถูกในกระบวนการสร้างผลงานด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนแก้ปัญหา แก้คำสั่งในโปรแกรมได้ เด็กได้เรียนรู้สูตรในการคำนวณและรูปทรงเรขาคณิตต่างๆ ด้วย ตลอดจนสามารถอธิบายกลไกการเคลื่อนที่ของสิ่งต่างๆ ในโปรแกรมดังกล่าวได้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและสร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนและหลังเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75/75

2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประเภทของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวเก็บข้อมูลระหว่างและหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 จังหวัดแพร่

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 จังหวัดแพร่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 20 คน ซึ่งได้เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Specific Purpose Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 จำนวน 1 ชุด 5 หน่วย

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) จำนวน 41 ข้อ

3. แบบวัดความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 จำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ถึงโรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกทักษะระหว่างวันที่ 5 มกราคม 2553 ถึง วันที่ 9 มีนาคม 2553

3. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองแล้วทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดความพึงพอใจต่อการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แสดงค่าความยาก-ง่าย (p), ค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อคำถามและค่าความเชื่อมั่นของเบรนนและเคน R_{xx} (Brenn & Kane) และแบบวัดความพึงพอใจแสดงค่าอำนาจจำแนก (r_{nr}) ของข้อคำถามและค่าความเชื่อมั่น ด้วยสูตรของครอนบัท (ระพินทร์ โพธิ์ศรี. 2549 : 42)

ผลการวิจัย

1. ได้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ซึ่งมีประสิทธิภาพ 81.22/81.46 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 จำนวน 5 หน่วยคือ
หน่วยที่ 1 เรื่อง The Lucky Envelope
หน่วยที่ 2 เรื่อง Joy's Wonderful Holidays
หน่วยที่ 3 เรื่อง My Green Holidays
หน่วยที่ 4 เรื่อง My Green Artwork
หน่วยที่ 5 เรื่อง The Next Summer Holidays
2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมเท่ากับ 4.77 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 3.75 ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

สรุปการวิจัย

การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ที่สร้างขึ้นทั้ง 5 หน่วย มีประสิทธิภาพ 81.22/81.46 แสดงว่าชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 75/75 แสดงว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการเรียนภาษาอังกฤษสูงขึ้นจากเดิมทุกคน เนื่องจากครูผู้สอนประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเล่มได้แก่ งานวิจัยของ สุปัตรา กองทรัพย์ (2549 : 63) สายหยุด จันทร์มา (2549 : 86) สุชิน เพ็ชรรักษ์ (2544) และฮูเปอร์ (Hooper : 1996)

2. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน จากการศึกษาพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในระดับอย่างยิ่งคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ การสอนของครูน่าสนใจตั้งแต่เริ่มต้นชั่วโมง ใช้สื่อการสอนที่นักเรียนมีส่วนร่วม วิธีสอนของครูทำให้คิด น่าสนใจ และทำให้สนใจเรียนยิ่งขึ้น มีกิจกรรมบูรณาการทั้งทักษะและเนื้อหาและเนื้อหาที่เรียนน่าสนใจและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95, 4.90 และ 4.85 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ที่สร้างขึ้นทั้ง 5 หน่วย มีประสิทธิภาพ 81.22/81.46 หมายความว่านักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนจากชุดกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 81.22 และคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 81.46 แสดงว่าชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ และมีประสิทธิภาพเหมาะสมที่จะนำไปฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานได้ผลจริง ซึ่งมาจากสาเหตุหลายประการดังนี้

1.1 ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ได้สร้างตามหลักการและแนวคิดในการสร้างชุดกิจกรรมของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539 : 117-118) และไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2521 : 228) ที่กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นสื่อประสมที่ได้จากระบบการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับวิชา หน่วย หัวเรื่อง และวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ครูสามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนมีประสิทธิภาพ ระพีพันธ์ โปธิศรี (2550 : 1) ที่กล่าวไว้ว่า ชุดกิจกรรม คือ สื่อการสอนที่ประกอบไปด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สะท้อนถึงปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 185) ที่กล่าวว่า ชุดกิจกรรมเป็นระบบการผลิตและการนำสื่อการเรียนหลายๆ อย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการเรียนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อสร้างความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกอย่างอาจก่อให้เกิดการเสาะแสวงหาอันนำไปสู่ความเข้าใจลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจความหมายผิด และชุดกิจกรรมได้ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ตรวจสอบด้านคุณภาพ ความเหมาะสมของชุดกิจกรรมและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานและแบบทดสอบมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.2 เป็นชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานที่ซีมัวร์ แพ็พเพิร์ท (Seymour Papert. อ้างในสุขิน เพ็ชรรักษ์, 2544 : 16-17) แห่ง Massachusetts Institute of Technology (M.I.T.) สหรัฐอเมริกาบิดาแห่งทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ได้นิยามว่า ความรู้เกิดจากการสร้างขึ้นด้วยตัวผู้เรียน การศึกษาบนพื้นฐานทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน จะประกอบด้วยการจัดให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ซึ่งการเรียนรู้ที่ดีไม่ได้มาจากการหาวิธีสอนต่างๆ ให้ครู แต่มาจากการให้โอกาสตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีกว่าแก่ผู้เรียนในการสร้างความรู้ สุขิน เพ็ชรรักษ์ (2544 : 13) ที่กล่าวว่า เป็นทฤษฎีที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายสร้างความรู้ขึ้นด้วยตนเอง ไม่ใช่ได้มาจากครูและในการสร้างความรู้นั้น ผู้เรียนจะต้องลงมือสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งการสร้างสิ่งที่จับต้องได้หรือสามารถมองเห็นได้จะมีผลทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความคิด มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างจริงจัง บุปผาชาติ ทัพพิกรณ์ (2546) ได้ให้นิยามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานว่าเป็นทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา เป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยวัสดุ สื่อเทคโนโลยี บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้หรือบริบททางสังคมที่ดีซึ่งทำให้มีการสร้างความรู้ขึ้น โดยบรรยากาศและสภาพแวดล้อมต้องมีความหลากหลาย (Diversity) มีทางเลือก (Choice) และมีความเป็นกันเอง (Congeniality) พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา (2548) กล่าวถึงแนวคิดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานว่าเป็นแนวคิดทฤษฎีที่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีนั้นเกิดจากการนำเรื่องที่เด็กชอบมาให้ทำ (Construct) โดยบูรณาการวิชาการและเรื่องที่ต้องเรียนรู้ต่างๆ เข้าไป ซึ่งสรุปได้ว่าทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน เป็นทฤษฎีการศึกษาที่มีพื้นฐานแนวคิดให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติ (Learning by Doing) ในสภาพการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนโดยผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี ตลอดจนผู้เรียนสามารถใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสร้างสรรค์ผลงานออกมาเป็นรูปธรรมจึงจะเกิดการเรียนรู้

2. ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเสี้ยว (ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 ต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง The Wonderful Holidays โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์คือ 3.75 แล้วอยู่ในระดับพอใจอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องมาจาก

2.1 ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษทุกหน่วย ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย สามารถเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอนไปตามสถานที่ต่างๆ ตามความเหมาะสมและความพึงพอใจของนักเรียน อีกทั้งมี

ความสำเร็จของการเรียนในแต่ละครั้งออกมาเป็นรูปแบบที่เป็นรูปธรรม ฟังพอใจกับผลสำเร็จของงาน มีความสุขกับการเรียนภาษาอังกฤษ

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบชุดกิจกรรม ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างละเอียดเพื่อให้กิจกรรมการฝึกทักษะภาษาอังกฤษที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันและใช้เวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมที่สุด ยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานที่มีกระบวนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน คือ 1.) ขั้นกระตุ้นความสนใจ เป็นขั้นที่เร้าความสนใจของนักเรียนให้อยากเรียน 2.) ขั้นทบทวนและเรียนรู้เนื้อหาใหม่ เป็นขั้นทบทวนความรู้เดิมและครูแนะนำความรู้ใหม่ทั้งคำศัพท์และไวยากรณ์ 3.) ขั้นฝึกฝน เป็นขั้นที่นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้สื่อสารทั้งในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนตามสถานการณ์ที่กำหนดภายใต้การควบคุมของครูผู้สอน 4.) ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน เป็นขั้นที่นักเรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงานประกอบการใช้ภาษาอังกฤษอย่างอิสระและสร้างสรรค์ 5.) ขั้นสรุปและประเมิน เป็นขั้นสรุปความรู้ที่ได้รับและประเมินความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม เป็นการสอนที่ให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองโดยการปฏิบัติ (Learning by Doing) มีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียน

2.4 นักเรียนมีความสุขกับการเรียนจากชุดกิจกรรมที่มีการเล่นเกม การสื่อสารทั้งการฟัง พูด อ่านและเขียน การวาดภาพระบายสี การสร้างสรรค์ชิ้นงานสอดคล้องกับงานวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษา (กรมวิชาการ, 2543 : 86) ที่กล่าวว่า จากการศึกษาพบว่า นักเรียนร้อยละ 74-88.90 รู้สึกชอบฝึกปฏิบัติตามกิจกรรมต่างๆ ที่ครูจัดเรียงจากมากไปหาน้อย คือชอบร้องเพลงตามครู/เทป เรียกชื่อสัตว์/ระบายสีภาพ/วาดภาพ/พูดคำ/ประโยคสั้นๆ ตามครู ทำแบบฝึกหัด พูดจาโต้ตอบกับครู แสดงท่าทางประกอบเพลง และพูดโต้ตอบกับเพื่อน เล่นเกม นอกจากนี้ครูจงใจให้นักเรียนสนใจการเรียนรู้จากสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย ได้แก่ สื่อประเภทของจริง นิทาน รูปภาพเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ สัตว์ ที่ใกล้ตัวนักเรียนมาประกอบการเรียนการสอนอย่างมาก จึงทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ชอบเรียนภาษาอังกฤษโดยให้เหตุผลว่าการสอนของครูน่าสนใจ กิจกรรมสนุกและเรียนง่ายและได้ลงมือปฏิบัติจริง จึงส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูควรศึกษาวิธีการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานให้เข้าใจและจัดเตรียมกิจกรรม สื่อ เครื่องมือวัดและประเมินผลให้ครบตามที่ระบุไว้เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีลำดับขั้นตอนและบรรลุวัตถุประสงค์
2. ครูควรศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผลให้หลากหลายโดยเฉพาะการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนและสภาพจริงของการเรียนการสอน
3. ครูควรยืดหยุ่นเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมในชุดกิจกรรมแต่ละหน่วย เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบผลการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมกับการสอนโดยวิธีสอนต่างๆ และขยายกลุ่มตัวอย่างให้มี 2 กลุ่มเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มว่ามีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ต่างกันหรือไม่
2. ควรมีการศึกษาตัวแปรต่างๆ ที่อาจมีผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนหลังจากที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2539). กระบวนการสันนิเวศนาการและระบบสื่อการสอน. ในเอกสารประกอบชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 1-5. พิมพ์ครั้งที่ 16. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2521). หลักการทฤษฎีเทคโนโลยีและ นวัตกรรมการศึกษา. กภาพสินธ์ : ประสานการพิมพ์.
- บุปผชาติ ทัพพิกรณ์. (2546). เทคโนโลยีสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์ศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา. (2548). คุณภาพชีวิตในสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society) ด้วยทฤษฎีการสร้างสรรคด้วยปัญญา (Constructionism) ตอนที่ 1 ในนิตยสารคน. กรุงเทพมหานคร : สมาคมการจัดการงานบุคคลแห่งประเทศไทย.
- ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี. (2549). การสร้างและวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- _____. (2550). การสร้างชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2521). พัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- _____. (2525). การพัฒนาหลักสูตรการสอนมิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สายหยุด จันท์มา. (2549). การสร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเรื่อง "Food for Health" สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม.: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. ถ่ายเอกสาร.
- สุชิน เพ็ชรรักษ์. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ สกศ.
- สุพัตรา กองทรัพย์. (2549). การสร้างชุดกิจกรรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมแบบเน้นงานปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ คม. : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1. (2551). รายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551.
- Hooper, P.K. (1996). They Have Their Own Thoughts. In B.Y. Kafai, and M. Resnick, (eds.), **Constructionism in Practice : Designing, Thinking, and Learning in a Ditial World.** pp. 241-253. NJ : Lawrence Erlbaum Associates.
- Papert, S. (1996). **Children, computers, and Powerful Ideas.** (2nd ed). New York :Harper Collins Publishers.

ชุดกิจกรรมเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยผ่านกิจกรรมการ
เรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง In The Garden ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนระเบียบ
พิทยา อำเภอคลอง จังหวัดแพร่

**A Construction of an Instructional Package for Developing English
Communicative Skills by Using AMAT Module on In The Garden for
Prathomsuksa 5 Students in Rabiabpithaya School, Long, Phrae.**

กิ่งดาว ปินไชย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพ ของชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร ภาษาอังกฤษโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง In The Garden ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน ระเบียบพิทยา อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ตามเกณฑ์ 80/80 และเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนระเบียบพิทยา อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2552 จำนวน 30 คนโดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือของชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะ การสื่อสารภาษาอังกฤษโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT จำนวน 5 หน่วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบ วัดความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที่ (t-test) ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมผ่านเกณฑ์ 80/80 คือเฉลี่ยร้อยละ 88.57/87.42 และ 2) ความพึงพอใจของ นักเรียนต่อชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุดคือเฉลี่ยร้อยละ 4.51

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรม, การเรียนรู้แบบ 4MAT

Abstract

The purpose of this research was to construct an instructional package for developing English communicative skills by using AMAT module entitled “In The Garden” for Prathomsuksa 5 Students at Rabiabpithaya School. The level of student satisfaction was also studied. The sample of this research was 30 Prathomsuksa 5 students in the second semester of the academic year 2009 at Rabiabpithaya School, Long District, Phrae Province. The research instruments used were 5 units of the instructional package, the achievement tests, and the questionnaire used for asking the student satisfaction. The data obtained were analyzed by Mean (\bar{x}), Standard deviation (S.D.) and t-test.

The results of this research were 1) the average test score after using this package was 88.57/87.42. 2) the students' level of satisfaction towards the instructional package was at the high level (4.51).

Keywords Instructional package, 4MAT module

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบัน เป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหว และความเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจและวัฒนธรรม บุคคลในสังคมต้องติดต่อ พบปะ เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภาษาต่างประเทศจึงกลายเป็น

เครื่องมืออันสำคัญยิ่ง ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันและกันและถ่ายทอดวิทยาการต่าง ๆ แก่กัน ทั้งนี้ ภาษาอังกฤษนับว่าเป็นภาษาต่างประเทศที่สำคัญและแพร่หลายที่สุด ผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้จึงได้เปรียบในหลาย ๆ ด้านเพราะสามารถเข้าใจความคิด ทักษะคิด วัฒนธรรมของชนชาติอื่น ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดีกระทรวงศึกษาธิการ(2544) จากความสำคัญของภาษาอังกฤษดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ปรับปรุงหลักสูตรให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา โดยหวังให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการค้นคว้าหาความรู้ในการเรียนวิชาอื่นๆ ในการศึกษาต่อรวมทั้งในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นจุดหมายสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปการเรียนรู้(กระทรวงศึกษาธิการ. 2544:1-2)

ขณะที่ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้น การเรียนการสอนภาษาอังกฤษยังมีปัญหามากมายทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น จากการติดตามและประเมินผลหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2544 พบว่า นักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นที่พอใจ โดยเฉพาะสมรรถภาพในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในการดำเนินชีวิตหรือในบริบทของสังคมทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาในการฟัง พูด อ่านและเขียน (กรมวิชาการ. 2543) ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศทุกสังกัดปีการศึกษา 2551 ของกรมวิชาการ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 47.67

สำหรับในระดับเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 พบว่าผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (National Test) ปีการศึกษา 2551 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเฉลี่ยร้อยละ 40.08 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 เฉลี่ยร้อยละ 34.65 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต2; กลุ่มนิเทศและประเมินผลการศึกษา. 2551: 8) ซึ่งถือว่ายังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทั้งนี้ในระดับโรงเรียนจากรายงานการประเมิน คุณภาพภายนอก ของโรงเรียนระเบียบพิทยา มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ คือเฉลี่ยประมาณร้อยละ 42 และนักเรียนยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษอย่างง่าย ๆ ได้ ตลอดจนไม่มีความมั่นใจในการที่จะใช้ภาษาและไม่กล้าที่จะแสดงออก ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารวิชาการ งานวิจัยต่างๆ เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นจนพบว่าผู้สอนควรเลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ (Learning Strategies) ที่เหมาะสมกับวัย และระดับชั้นของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีลีลาการเรียนรู้(Learning Styles) เป็นของตนเอง และควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกลยุทธ์การเรียนรู้ต่างๆ ได้แก่ กลยุทธ์ในการสื่อสาร ทักษะการจำ ทักษะการถาม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การประเมินตนเอง การวางแผนจัดการเรียนรู้ของตนเองการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฯลฯ ได้เหมาะสมกับตนเองตามระดับชั้นจนพบว่ามามีรูปแบบการสอนที่ประกอบไปด้วยส่วนประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้นรูปแบบหนึ่งก็คือ การสอนแบบ 4MAT ของเบอร์นิส แมคคาร์ธี (Bernice McCarthy, อ้างถึงใน ศักดิ์ชัย นิรัฐทวีและไพเราะ พุ่มมั่ง (2542: 7 - 11) ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยได้ทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้และบทบาทของสมองเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้และกลไกการทำงานของสมองที่แตกต่างกันได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ จากการศึกษาดังกล่าวสามารถแบ่งลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

การเรียนรู้ของผู้เรียนแบบที่ 1 เกิดจากการรับรู้ประสบการณ์ และผ่านกระบวนการ การจัดข้อมูลด้วยการสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Watching)

การเรียนรู้ของผู้เรียนแบบที่ 2 เกิดจากการรับรู้ความคิดรวบยอด (Concept) และผ่านกระบวนการของการเห็นหรือคิด

การเรียนรู้ของผู้เรียนแบบที่ 3 เกิดจากการรับรู้โดยนำความคิดรวบยอดซึ่งเป็นนามธรรมแล้วไปผ่านกระบวนการของการลงมือกระทำ

การเรียนรู้ของผู้เรียนแบบที่ 4 เกิดจากการรับรู้ด้วยการลงมือกระทำจนเป็นประสบการณ์รูปธรรม ดังนั้น จึงเป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ 4MAT ในเวลาต่อมา ทำให้เกิดขั้นตอนการสอนแบ่งเป็น 8 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างประสบการณ์ เป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าสิ่งที่เรียนนั้นมีความหมายกับเขาเอง
ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์ ขั้นนี้ยังอยู่ในส่วนที่ 1 คือ กระตุ้นให้นักเรียนสนใจและอยากรู้
ขั้นที่ 3 ขั้นประมวลประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด ขั้นนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถ วิเคราะห์และไตร่ตรอง
ความรู้ที่ได้จากขั้นแรกให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 ขั้นพัฒนาความคิดด้วยข้อมูล (หาความรู้เพิ่มเติม)
การสอนในขั้นนี้เป็นขั้นของการให้ข้อมูลรายละเอียดเพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจจนสร้างความคิดรวบยอดเรื่องที่
เรียนได้

ขั้นที่ 5 ขั้นทำตามแนวคิดที่กำหนด ในขั้นนี้ให้นักเรียนให้ผู้เรียนได้ลองทำโดยผ่านประสาทสัมผัส

ขั้นที่ 6 ขั้นบูรณาการแนวคิด ในขั้นนี้เป็นขั้นของการบูรณาการและสร้างสรรค์ให้นักเรียนมีโอกาสทำงาน
เพื่อให้เกิดความเข้าใจจนสามารถพัฒนาเป็นความคิดรวบยอดได้

ขั้นที่ 7 ขั้นวิเคราะห์ผลและนำแนวคิดไปใช้โดยผู้เรียนจะวิเคราะห์จากการเรียนรู้แล้วนำไปวางแผนประยุกต์ใช้
หรือดัดแปลงผลงานให้ดีขึ้นพวกเขาจะได้ชื่นชมกับผลงานของตนเองและได้นำผลงานของตนเองเสนอในกลุ่มย่อย ๆ ให้
เพื่อน ๆ ดิชม

ขั้นที่ 8 ขั้นนำแนวคิดไปปฏิบัติและแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกับผู้อื่น

การเรียนรู้ตามรูปแบบ 4 MAT นักเรียนจะสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่เรียน จะเกิดความรู้ความ
เข้าใจและนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้ได้ และสามารถสร้างผลงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง รวมทั้งได้
พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ อีกทั้งการเรียนรู้วิธีนี้ยังส่งเสริมให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้สนองตอบ
ความถนัดและความต้องการของนักเรียนทุกรูปแบบ (ทีศนา แซมมณี. 2552: 262-264)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้สร้างชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้
แบบ 4MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนระเบียบพิทยา อำเภอลอง จังหวัดแพร่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยผ่านกิจกรรม
การเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง In The Garden สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนระเบียบพิทยา อำเภอลอง
จังหวัดแพร่
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยผ่านกิจกรรม
การเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง In The Garden สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนระเบียบพิทยา อำเภอลอง
จังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร
ภาษาอังกฤษโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง In The Garden สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนระเบียบพิทยา อำเภอลอง จังหวัดแพร่

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2
จังหวัดแพร่

วิธีการดำเนินวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552
โรงเรียนระเบียบพิทยา อำเภอลอง จังหวัดแพร่ รวมทั้งสิ้น 30 คนซึ่งได้เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Specific
Purpose Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง In The Garden ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนระเบียบพิทยา อำเภอคลอง จังหวัดแพร่จำนวน 1ชุด
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรม จำนวน 40 ข้อ
3. แบบวัดความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรม จำนวน 10 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ถึงโรงเรียนระเบียบพิทยา อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกทักษะด้วยชุดที่สร้างขึ้นระหว่างวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2553 ถึงวันที่ 18 มีนาคม 2553
3. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองแล้วทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมเพื่อนำข้อมูลที่ได้ออกวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผล โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษไปหา ค่าเฉลี่ย(\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และค่าที(t-test) เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม
2. นำคะแนนจากแบบวัดความพึงพอใจที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ย(\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) แล้วนำผลที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง In The Garden ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนระเบียบพิทยา อำเภอคลอง จังหวัดแพร่จำนวน 1ชุด แบ่งเป็น 5 หน่วยดังนี้

- 1.1 Plants in the garden
- 1.2 What do plants need?
- 1.3 How to grow plants?
- 1.4 What do we get from plants?
- 1.5 How to save plants and environment?

ทั้งนี้ทุกหน่วยได้ผ่านการตรวจของผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของชุดกิจกรรม แบบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบวัดความพึงพอใจเท่ากับ 0.9 อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แสดงว่ามีคุณภาพเหมาะสม

2. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 88.57/87.42 แสดงว่ามีประสิทธิภาพสูง
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมเท่ากับ 4.51 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ชุดกิจกรรมการ ที่ออกแบบและสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพโดยรวม 88.57/87.42 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์นั้น อาจพิจารณาได้อาจจะมาจากเหตุผลดังนี้

1.1 ผู้วิจัยได้ออกแบบและสร้างชุดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญหาประสิทธิภาพตามขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525: 189-192) ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539: 117-118) และ ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี (2550: 1) ที่ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่าการสร้างชุดการสอนและชุดกิจกรรมนั้นมีกระบวนการ ขั้นตอน จัดไว้อย่างเป็นระบบ เป็นสื่อการสอนที่ประกอบไปด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สะท้อนถึงปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้เนื้อหา จึงทำให้ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

1.2 ชุดกิจกรรมได้นำกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT เข้ามาดำเนินการในการเรียนที่เน้นพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนบนพื้นฐานทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) โดยการจัดกิจกรรมที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ และสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน 4 แบบ ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 8 ขั้นตอน ส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถเต็มตามศักยภาพของตนเอง จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพิ่มสุข จันทรขอนแก่น (2548) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมตามแนววิถีจัดการเรียนรู้ 4MAT ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นและเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนชลรส แก้วสมนึก(2548) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ 4 MAT ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นและเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับมากเช่นกัน ในขณะที่ ปิ่นประภา โลหจินดา(2550) ได้ศึกษาการใช้โปรแกรมซิสเต็มเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดและการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ พบว่าการใช้โปรแกรมซิสเต็มในการสอนส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสรุปความคิดรวบยอดแล้วนำมาเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ได้ดีขึ้น

2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมเท่ากับ 4.51 อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุดนั้นน่าจะมาจากเหตุผลพอสรุปได้ดังนี้

2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT เป็นวิธีสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้สมองซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสมดุล ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ เขียร พานิช. (2544 . 35-36) และทิสนา เขมมณี (2552:264) ที่สรุปถึง ประโยชน์ของการสอนโดยใช้เทคนิค 4 MAT ว่า เป็นวิธีสอนที่ไม่ยาก นักเรียนสนุกสนาน และช่วยในการสังเกตพฤติกรรมเพื่อสำรวจว่าเด็กคนไหนตอบสนองการเรียนแบบใด

2.2 เนื้อหาที่เรียนเป็นสิ่งใกล้ตัว เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต อีกทั้งมีสื่อ อุปกรณ์การเรียนที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น และสนุกสนานในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูผู้สอนควรศึกษารายละเอียดของขั้นตอนการทำกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 ขั้นตอนให้ละเอียด ตลอดจนการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมให้พร้อม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่น และต่อเนื่อง

1.2 ครูผู้สอนควรมีการควบคุมเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบ 4MAT ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมมีทั้งหมด 8 ขั้นตอน ครูควรจัดให้มีเวลาเพียงพอในการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ควรจัดกิจกรรมมากเกินไปในการสอนแต่ละชั้น และควบคุมเวลาการสอนให้เป็นไปตามกำหนดของคาบเรียน

1.3 ครูผู้สอนควรดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม โดยเอื้ออำนวยความสะดวก และช่วยแก้ปัญหาให้กับนักเรียนในการทำงานกลุ่ม ควรเสริมแรงและให้กำลังใจทุกครั้งที่นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้โดยวิธีการที่สร้างสรรค์และมีคุณธรรมในการทำงาน จะทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานโดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT ผสมผสานกับการเรียนการสอนแบบอื่นๆ และเพิ่มระยะเวลาในการทดลองให้มากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอื่นๆกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. 2543. รายงานการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการ จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ. ประถมศึกษาตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539. กรุงเทพฯ : การศาสนา.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2539. กระบวนการสนธิเวทีการและระบบสื่อการสอนในเอกสารประกอบชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 1-5. พิมพ์ครั้งที่ 16. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ชลรส แก้วสมนึก. 2548. กิจกรรมการเรียนรู้ 4 MAT ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาอังกฤษ และเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์. ค.ม. (หลักสูตรและการสอน): บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

ทิตนา แคมมณี. 2551. ศาสตร์องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เขียร พานิช. 2544. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี- สฤษดิ์วงศ์.

ปิ่นประภา โล่ห์จินดา. 2550. การใช้โปรแกรมทูลเติมเพื่อ ส่งเสริมความคิดรวบยอดและการเขียน ภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์. ค.ม.(หลักสูตรและการสอน):บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

เพิ่มสุข จันทร์ขอนแก่น. 2548. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนววัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ที่มีผล ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน) : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี. 2550. การสร้างชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์.

วิชัย วงศ์ใหญ่. 2525. การพัฒนาหลักสูตรการสอนมิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ศักดิ์ชัย นิธิภูมิ และไพเราะ พุ่มมั้น. 2543. วัฏจักรการ เรียนรู้ 4MAT การจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ เก่งดี มีสุข. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: เอสอาร์ พรินต์,

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2. 2551. รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2551.แพร่: สำนักงานฯ.

การพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรต

Development in Reading by Using Practice in Students with Mental Retardation the Level can Study Period 1 – 2 Ban Taraujang School (Prachachanupathum)

Area Education Trat Office

เพ็ญใจ เจริญกิจวานารักษ์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรต มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 เพื่อศึกษาการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) ที่ได้รับการสอนการเตรียมความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกและเพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) ก่อนและหลัง ได้รับการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก กลุ่มทดลองที่ใช้เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 อายุระหว่าง 8 – 12 ปี มีระดับสติปัญญาต่ำกว่า 70 ทดสอบโดยแบบทดสอบสติปัญญามาตรฐานเรียนร่วมอยู่ในโรงเรียนปกติที่มีการจัดการเรียนร่วมอยู่ในโรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) จังหวัดดรต จำนวน 6 คน โดยทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการเรียนรู้อการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก แบบฝึกการพัฒนาความพร้อมในการอ่าน และแบบทดสอบการพัฒนาความพร้อมในการอ่านก่อนเรียน – หลังเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบแบบ The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Rank Test ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80.83/88.33
2. การพัฒนาความพร้อมทางการอ่านโดยใช้แบบฝึก สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 หลังการสอนโดยใช้แบบฝึกอยู่ในระดับดี
3. การเปรียบเทียบการพัฒนาความพร้อมทางการอ่านโดยใช้แบบฝึก สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 หลังการสอนโดยใช้แบบฝึกสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Abstract

The purposes of this research was to Develop in reading by using practice in students with mental retardation the level can study period 1 – 2 Ban Taraujang School (Prachachanupathum) the office of Trat education service. The goal for develop the readiness in reading and compare with the readiness in reading by using practice in students with mental retardation the level can study, period 1 - 2 age between 8 - 12

year , before and after experiment, The subjects of this study consisted of 6 students with mental retardation the level can study, period 1 - 2 age between 8 - 12 year , in the second semester of 2550 academic year in Ban Taraujang School (Pracha chanupathum), The subjects were obtained from purposive sampling. The instruments in this study were : the conspiracy learns readiness development in reading by using to practice readiness development in reading, and development readiness test in reading , before study, the after studies. The data were analyzed by using Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test.

The findings were as follow

1. The efficiency of readiness development in reading by using practice traditionally 80.83/88.33 efficiencies.
2. Those students with mental retardation the level can study, reading development after, by using practice in the level improves.
3. The students with mental retardation the level can study, reading development after, higher scores before by using practice.

บทนำ

การเตรียมความพร้อมในการอ่านเป็นการปูพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นสำหรับการอ่านโดยตรง เพื่อพัฒนาความพร้อมในการอ่านให้เกิดขึ้นกับเด็ก ในการเตรียมความพร้อมในการอ่านนั้น สิ่งที่ครูควรฝึกเพื่อให้เด็กเกิดความพร้อมในการอ่านคือ การฝึกการจำแนกภาพและการจำแนกเสียง (ผดุง อารยะวิญญู, 2539, หน้า 268) การฝึกจำแนกเสียงความสามารถในการจำแนกเสียงช่วยให้เด็กอ่านได้ถูกต้อง การฝึกการจำแนกภาพเพื่อให้เด็กมีความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์คำที่มองด้วยตา ในขั้นแรกเด็กจำเป็นต้องรู้จักสังเกตเห็นความเหมือนกันและความต่างกันของรูปร่าง วัตถุ รูปภาพ รูปทรงเรขาคณิต และคำที่เขียนเป็นสัญลักษณ์ การฝึกจำแนกภาพจะทำให้เด็กสามารถจำตัวอักษรและจำคำได้ดี มีผลช่วยให้เด็กอ่านได้เร็วขึ้น (ประเทิน มหาพันธ์, 2536, หน้า 95 – 107)

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีปัญหาในการพูดและภาษา เช่น พูดไม่ชัด รู้คำศัพท์จำนวนจำกัด เขียนประโยคไม่ถูกต้อง เนื่องจากมีข้อจำกัดทางภาษา จึงเป็นผลให้มีปัญหาในการเรียนแทบทุกวิชา ผลการเรียนต่ำมาก เรียนไม่ทันเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอ่าน เพื่อความเข้าใจ (ผดุง อารยะวิญญู, 2544, หน้า 38) นอกจากนี้ปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออกเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของการอ่านที่พบมากในปัจจุบันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่อ่านหนังสือไม่ออกย่อมมีผลทำให้เด็กไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่อ่าน สาเหตุหนึ่งของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อ่านหนังสือไม่ออก เป็นผลมาจากเด็กยังไม่มีความพร้อมในการอ่าน ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 ควรเน้นความพร้อมของเด็กในด้านความคิด ความจำ ร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็ก ซึ่งความพร้อมของเด็กในระดับนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนระดับประถมศึกษา การพัฒนาทักษะของเด็กในระดับนี้ควรเน้นทักษะที่จำเป็นที่จะช่วยให้เด็กมีความพร้อมในการเรียน (ผดุง อารยะวิญญู, 2544, หน้า 39) ดังนั้นความพร้อมในการเรียนที่ครูควรสร้างให้เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 คือ ความพร้อมในการอ่าน เพราะถ้าเด็กมีความพร้อมในการอ่านแล้ว จะทำให้เด็กสามารถอ่านได้ดี เป็นผลให้เด็กอ่านหนังสือออกและช่วยให้เด็กประสบผลสำเร็จในการเรียนวิชาต่างๆ ในระดับต่อไป

ความพร้อมในการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะเกิดขึ้นได้ ถ้าครูจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมในการอ่านหนังสือที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีลักษณะความจำไม่ดี สืบสิ่งที่เรียนไปแล้วเร็วกว่าเด็กปกติ ดังนั้นการให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีโอกาสทำกิจกรรมซ้ำๆ บ่อยๆ จะช่วยให้เด็กเกิดความชำนาญ ทำได้ถูกต้อง ส่งผลให้เด็กมีการเรียนรู้ที่ดีขึ้น (พัชรวิวัลย์ เกตุแก่นจันทร์, 2540, หน้า 6) ซึ่งกิจกรรมการให้เด็กทำแบบฝึกหัดจะช่วยให้เด็กได้มี โอกาสฝึกฝนทักษะต่างๆ ที่มีในแบบฝึกหัดเกิดการเรียนรู้และแบบฝึกหัดยังเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่น่ามาใช้ในการฝึกทักษะทางภาษาให้ได้ผลดี (อัญชัน

อินคำ, 2536, หน้า 42 – 43) นอกจากนี้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในช่วงความจำสั้น การสอนแบบผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียดเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการสอนวิชาการเป็นการเล่น จะช่วยให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน มีความสนใจอยากจะเรียนต่อ (พัชรวิวัลย์ เกตุแก่นจันทร์, 2539, หน้า 16) ดังนั้นแบบฝึกหัดจึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความสามารถในการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า การเตรียมความพร้อมในการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 ด้วยการใช้แบบฝึกหัดจะมีผลต่อความพร้อมในการอ่านและความคงทนในการจำหรือไม่ เพื่อผลที่ได้จะเป็นแนวทางให้ครูสามารถเลือกวิธีเตรียมความพร้อมในการอ่านให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) ที่ได้รับการสอนการเตรียมความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก
3. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกของนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) ก่อนและหลัง ได้รับการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษานักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 อายุระหว่าง 8 – 12 ปี มีระดับสติปัญญาต่ำกว่า 70 ในโรงเรียนปกติ ที่จัดการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) ปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 2 มีนักเรียนทั้งหมด 6 คน เตรียมความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 อายุระหว่าง 8 – 12 ปี มีระดับสติปัญญาต่ำกว่า 70 ในโรงเรียนปกติ ที่จัดการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) ปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 2 มีนักเรียนทั้งหมด 6 คน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest

ก่อนการวิจัย

1. ทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์)
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทดลอง และดำเนินงานตามขั้นตอนการทดลอง ตามแผนการสอนการเตรียมความพร้อมในการอ่าน
3. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นวิจัย

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 60 นาที เวลา 11.30 น. – 12.30 น. รวมทั้งสิ้น 33 ครั้ง และมีการทดสอบระหว่างเรียน จำนวน 7 ครั้ง โดยใช้แบบทดสอบการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน – หลังเรียน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ทำการทดสอบการเตรียมความพร้อมในการอ่านของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก่อนทำการทดลองโดยใช้แบบทดสอบความพร้อมในการอ่าน ชุดที่ 1

2. วิเคราะห์การเตรียมความพร้อมในการอ่านของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเนื้อหาการเรียนเป็นหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วยที่สอดคล้องกับความบกพร่องของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคลแล้วดำเนินการสอนโดยใช้แผนการเรียนรู้การเตรียมความพร้อมในการอ่าน ตามหน่วยการเรียนรู้ที่จัดขึ้น

3. ดำเนินการสอน ใช้แผนการสอนการเตรียมความพร้อมในการอ่าน

หลังการทดลอง

เมื่อทำการสอนเสร็จสิ้นลงทดสอบวัดการเตรียมความพร้อมในการอ่านของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดการเตรียมความพร้อมในการอ่าน ชุดที่ 1 แล้วนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน ชุดที่ 1 เป็นแบบทดสอบความสามารถทางการอ่าน ใช้สำหรับวัดความสามารถทางการอ่านของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 (พยัญชนะ) แบบทดสอบที่ 1 และแบบทดสอบที่ 2 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ แบบทดสอบที่ 3 เป็นแบบทดสอบแบบลากเส้นจับคู่

ตอนที่ 2 (คำ) แบบทดสอบที่ 1 และแบบทดสอบที่ 2 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ แบบทดสอบที่ 3 เป็นแบบทดสอบแบบลากเส้นจับคู่

แบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบความสามารถทางการอ่านออกเสียงรายบุคคล โดยให้นักเรียนอ่านออกเสียงคำที่อยู่ในแบบทดสอบ ทีละคน ทำการทดสอบหลังการเรียน โดยกำหนด พยัญชนะ และคำในการทดสอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขั้นตอนการวิจัย ตามแผนการสอนการเตรียมความพร้อมในการอ่าน

2. การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 60 นาที เวลา 11.30 น. – 12.30 น. รวมทั้งสิ้น 33 ครั้ง

3. รวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบทั้งหมด แล้วนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก ผ่านเกณฑ์ 80/80 โดยใช้ ร้อยละ และคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน และหลังเรียน

2. การศึกษาการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกของนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ โดยหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์

3. การเปรียบเทียบการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ก่อน – หลัง การใช้แบบฝึกการพัฒนาความพร้อมในการอ่าน โดยใช้สถิติ The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การพัฒนาการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ โดยใช้แบบฝึก ทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านกาอ่าน ดังนี้

1. การศึกษาประสิทธิภาพของการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบย่อย โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังการทดลองในแต่ละแบบฝึก (E_1) และค่าประสิทธิภาพของ การพัฒนาความพร้อมในการ

อ่านโดยใช้แบบฝึกหลังการทดลอง โดยใช้แบบวัดความสามารถทางการอ่านโดยใช้แบบฝึก นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (E_2) พบว่า ประสิทธิภาพของการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก ผ่านเกณฑ์ 80/80 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก โดยมีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน เท่ากับ 48.50 คิดเป็นร้อยละ 80.83 และการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 17.33 คิดเป็นร้อยละ 88.33 ดังนั้นประสิทธิภาพของการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ $E_1 / E_2 = 80.83 / 88.33$

2. การศึกษาการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) ที่ได้รับการสอนการเตรียมความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบโดยใช้แบบวัดพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกก่อนและหลังโดยใช้แบบฝึก มีค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ปรากฏดังมีรายละเอียด คือ ก่อนเรียนอยู่ระหว่าง 5 – 13 ค่ามัธยฐาน เท่ากับ 11.50 และค่าพิสัยควอไทล์ เท่ากับ 4.00 มีการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก อยู่ในระดับพอใช้ หลังการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก มีคะแนนระหว่าง 15 – 19 คะแนน ค่ามัธยฐานเท่ากับ 17.50 และค่าพิสัยควอไทล์ เท่ากับ 2.00 มีการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก อยู่ในระดับดี

3. การเปรียบเทียบการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) ก่อน – หลัง การใช้แบบฝึกการพัฒนาความพร้อมในการอ่านใช้สถิติ The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test ปรากฏดังรายละเอียด คือ คะแนนของการพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึก สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง(ประชาชนูปถัมภ์) ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลอง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) มีการพัฒนาความพร้อมในการอ่านสูงกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า การพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังพัฒนาความพร้อมในการอ่านโดยใช้แบบฝึกสูงขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือจ้าง (ประชาชนูปถัมภ์) โดยใช้แบบฝึก ปรากฏว่า

แบบฝึกควรเป็นแบบฝึกที่น่าสนใจ ชัดเจน สีสันสดใสสวยงาม ภาพสีเหมือนจริง สามารถกระตุ้นทำให้เด็กเกิดความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับการทดลองของ สายสุนี สกุลแก้ว (2534, หน้า 34) ว่าลักษณะที่ดีของแบบฝึกเด็กคิดได้เร็ว สนุก ปลูกความสนใจ เหมาะกับวัยและความสามารถเด็ก เช่นเดียวกับ พัชรินทร์ หงส์พันธ์ุ (2543, หน้า 63) ที่ว่าแบบฝึกเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และทำท่ายให้แสดงความสามารถ ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ (2546, หน้า 21) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าแบบฝึกต้องมีลักษณะที่ดี คือ จุดประสงค์ชัดเจน สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะตามสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาต้องถูกต้องตามหลักวิชาการ ใช้ภาษาเหมาะสม มีคำอธิบายและคำสั่งที่ชัดเจนง่ายต่อการปฏิบัติตามสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอด และหลักการสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นไปตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคล มีคำถามและกิจกรรมที่ทำท่ายส่งเสริมทักษะกระบวนการเรียนรู้ธรรมชาติของวิชา มีกลยุทธ์การนำเสนอและการตั้งคำถามที่ชัดเจน น่าสนใจ ปฏิบัติได้ สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องและเพ็ดติ (Petty, 1963, pp. 468 – 472) ได้กล่าว ถึงแบบฝึกที่ดีซึ่งสอดคล้องกับนักวิจัยที่กล่าวมาว่าแบบฝึกนั้นต้องเป็นส่วนที่เพิ่มเติมหรือเสริมบทเรียนปกติ เป็นเครื่องมือที่เสริมทักษะแต่ต้องอาศัยการส่งเสริมและความเอาใจใส่จากครูผู้สอนด้วย ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก แบบฝึกจะเป็นเครื่องมือวัดผลในการเรียนหลังจากจบบทเรียนแต่ละครั้ง แบบฝึกควรให้เด็กเก็บรักษาไว้ใช้เป็นแนวทางทบทวนด้วยตนเองได้แบบฝึกควรมีส่วนช่วยให้ครู

มองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่างๆ ของเด็กได้ แบบฝึกควรจัดขึ้นนอกเหนือบทเรียน เพื่อให้เด็กได้ฝึกฝนอย่างเต็มที่และแบบฝึกที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้วจะช่วยประหยัดเวลาและแรงงานให้กับครู รวมทั้งค่าใช้จ่าย

การพัฒนาความพร้อมทางการอ่านโดยใช้แบบฝึก สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ หลังการสอนโดยใช้แบบฝึกอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ มะลิ อัจฉริยะ (2540, หน้า 17) ที่ว่า แบบฝึกที่ดีและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้เด็กนักเรียนประสบผลสำเร็จ ในการฝึกทักษะได้เป็นอย่างดีแบบฝึกที่ดีเปรียบเสมือนผู้ช่วยที่สำคัญของครูทำให้ครูลดภาระการสอน ทำให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่และเพิ่มความมั่นใจในการเรียนเป็นอย่างดี

การเปรียบเทียบการพัฒนาความพร้อมทางการอ่านโดยใช้แบบฝึก สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 หลังการสอนโดยใช้แบบฝึกสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสกุณา เลิกนอก (2545, หน้า 44) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านและการเขียนสะกดคำยาก โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำยาก มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียน

จากการทำแบบฝึกการอ่านให้ดีขึ้นนั้นผู้วิจัยได้ให้ความเห็นว่า ต้องฝึกบ่อยๆ ซึ่งตรงกับกรสอนอ่านแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของ ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 50 – 51) ที่กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เรียนรู้ช้ากว่าเด็กปกติ การอ่านก็ช้าไปด้วย เนื่องจากเด็กที่มีพัฒนาการทางสมองช้า เด็กมักลืมง่าย อ่านแล้วจำสิ่งที่อ่านไม่ได้ การสอนควรทำซ้ำๆ และเริ่มจากสิ่งที่ง่าย ๆ ก่อน เด็กจะสนใจมากขึ้น หากมีสิ่งมากระตุ้นความสนใจ ดังนั้นต้องมีกิจกรรมหลายๆ กิจกรรมประกอบการสอน และเปลี่ยนกิจกรรม เพื่อให้เด็กไม่เกิดการเบื่อหน่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ควรช่วยทบทวนสิ่งที่ครูสอนให้กับเด็กทุกวัน ทั้งการอ่านเองและอ่านตามผู้ปกครองเด็กจะได้จดจำได้เร็วขึ้นและจดจำได้แม่นยำมากขึ้น การฝึกเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ต้องย้ำคิดย้ำทำ ต้องทำให้บ่อยๆ จึงจะจำได้ดี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรทดลองใช้วิธีสอนโดยใช้แบบฝึกกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ หรือเด็กที่เริ่มการเรียนเบื้องต้น

2.2. ควรทดลองเพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ โดยใช้แบบฝึกกับวิธีการสอนแบบอื่นๆ

2.3. ควรนำการพัฒนาการอ่านโดยใช้แบบฝึกไปใช้กับวิชาอื่น

เอกสารอ้างอิง

ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ. (2546). **นวัตกรรมการศึกษา ชุด แบบฝึกหัด แบบฝึกเสริมทักษะ.**

กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ธารอักษร จำกัด.

นิภา ศรีไพโรจน์. (2533). **สถิตินอนพาราเมตริ (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ประเทิน มหาจันทร์. (2536). **การสอนอ่านเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,

ผดุง อารยะวิญญู. (2539). **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.

_____. (2542). **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ :

ราไทยเพรส.

_____. (2544). **เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ : ราไทย เพรส.

- พัชรินทร์ หงส์พันธุ์. (2543). การสร้างแบบฝึกคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การบวก ลบจำนวนสองจำนวนซึ่งมีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 5 โดยเน้นการจัดกระทำกับสื่อที่เป็นรูปธรรม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พัชรวิวัลย์ เกตุแก่นจันทร์. (2539). “แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา”. เอกสารประกอบการอบรมครูการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
- _____. (2540). “การจัดบริการการศึกษาของบุคคลปัญญาอ่อน : การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากับเด็กปกติ”. เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรระยะสั้นความรู้เรื่องภาวะปัญญาอ่อน. กรุงเทพฯ : โรงพยาบาลราชานุกุล.
- มะลิ อาจิวิชัย. (2540). การพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด แม่กน แม่กด และแม่กบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สายสุนี สกุลแก้ว. (2534). การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สกุณา เลิกนอก. (2545). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและการเขียนสะกดคำยาก โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัญชัน อินคำ. (2536). การศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกซ่อมเสริมนักเรียนชาวเขาเผ่าแม้ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีปัญหาด้านการออกเสียงตัวสะกดไม่ชัดเจน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Petty, Green. (1963). **Developing Language Skills in the Elementary School**. New York : Allyn and Bacon,

**การศึกษาความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนว
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাত্রาตร
A Study the Satisfaction of Guidance Teachers on Guidance
Administration of the School Administrators in the Office
of Trat Educational Service Area**

รัตนา เมืองจินดา¹ สุรีย์มาศ สุขกลี² มุกิตา แพทย์ประทุม²

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ²อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাত্রาตร จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานแนะแนว และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูแนะแนวในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাত্রาตร จำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাত্রาตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การบริหารบุคลากรแนะแนว การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม การบริหารจัดการแนะแนว การเสริมประสิทธิภาพการจัดหลักสูตร และการเรียนรู้ โดยใช้หลักการแนะแนว และการนิเทศ ติดตามและประเมินผล 2) การเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাত্রาตร เมื่อจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแนะแนว และขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাত্রาตร

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the Satisfaction of Guidance Teachers on Guidance Administration of the School Administrators in the Office of Trat Educational Service Area. This study are divided depending on sex , experience and school size.

The research sample consisted of 92 guidance Teachers in level 1-2 school. The research instrument was a five – rating – scale questionnaire and the data were analyzed using by percentage, mean, standard deviation, t – test and One way ANOVA

The research findings were as follows : 1) The Satisfaction of Guidance Teachers on Guidance Administration of the School Administrators in the Office of Trat Educational Service Area, overall were at a high level. The Satisfaction were ranked from higher to lower as follows : guidance personnel administration, atmosphere and environment of supervision , guidance administration, efficiency supporting of curriculum and learning management using guidance curriculum and evaluation. 2) Comparing the Satisfaction of Guidance Teachers on Guidance Administration of the School Administrators in the

Office of Trat Educational Service Area according to the sex , experience and school size were not different statistically significant in general.

Keywords : The Satisfaction , Schools under the Office of Trat Educational Service Area

บทนำ

ความพึงพอใจเป็นสภาพจิตใจ ความรู้สึกเชิงบวกของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หากเป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ก็จะเป็นครูที่มีความพึงพอใจต่อผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา หรือบรรยากาศของสถานศึกษา ซึ่งความพึงพอใจจะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้การทำงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำงาน ความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ร่วมงานด้วยกัน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวผู้บริหาร ตัวของครูเอง และหมู่คณะ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรตระหนักอยู่เสมอว่า ครูเป็นพลังอันสำคัญยิ่งในการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจและการสนับสนุนจากครูเป็นอย่างมาก การเสริมสร้างความพึงพอใจ จะเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะทำให้ ครู สนับสนุนและร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและเต็มใจ งานที่ได้ก็มีประสิทธิภาพสูง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องใช้เวลาพยายามทุกวิถีทาง ในการบำรุงรักษาและส่งเสริมในการสร้างความพึงพอใจของผู้ร่วมงานให้เกิดกำลังใจในการทำงานอยู่เสมอ (สมัย สมสงวน. 2545 : 2)

สภาพการดำเนินงานแนะแนวของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษตราด. 2547 ข : 8-10) หลังการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงาน ของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินงานแนะแนวให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามหลักการและที่ได้จัดก็ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร เนื่องจากขาดความพร้อมของปัจจัยในการดำเนินงาน ได้แก่ การขาด บุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการจัดงานแนะแนว ครูมีภาระงานอื่นมาก การขาดแคลนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือในการปฏิบัติงาน และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมีน้อย ไม่มีการปฏิบัติตามแผนอย่างจริงจัง และผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 98.59 และครู ร้อยละ 92.86 ไม่มีวุฒิการศึกษาด้านการแนะแนว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษตราด. 2547 ก : 9) ปัญหาจึงอาจเป็นผลมาจากการบริหารงานแนะแนวไม่เป็นระบบ ผู้บริหารไม่เห็น ความสำคัญของงานแนะแนวขาดการส่งเสริมทั้งด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การไม่เข้าใจเทคนิควิธีการ ในการดำเนินงานแนะแนว จึงอาจทำให้ครูแนะแนวขาดขวัญกำลังใจและความพึงพอใจในกระบวนการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 ข :12) ผู้วิจัยในฐานะปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษตราด รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านงานแนะแนว มีความเห็นว่าหากการบริหาร งานแนะแนวมีประสิทธิภาพและครูแนะแนวมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว จะทำให้ครูแนะแนวมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน มีความสุขกับการทำงาน ทำให้งานแนะแนวบรรลุเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษตราด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษตราด
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษตราด จำแนกตามเพศ
3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแนะแนว

4. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จําแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิตจําแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแนะแนว และขนาดสถานศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูแนะแนวในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ปีการศึกษา 2552 จำนวน 92 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากชุดการศึกษาด้วยตนเอง : การแนะแนวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการแนะแนว แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแนะแนว ขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) จําแนกเป็น 5 ด้าน รวม 35 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย ส่งสถานศึกษาเพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

3. กำหนดวันในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 92 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา จำนวน 92 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผล โดยแบ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแนะแนว และขนาดสถานศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ

2. เปรียบเทียบความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จําแนกตามเพศและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแนะแนวโดยการทดสอบค่าที (t-test)

3. เปรียบเทียบความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จําแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สรุปลักษณะสำคัญของการศึกษา ดังนี้

ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง ครูแนะแนวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 77.17) มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแนะแนวน้อย (ร้อยละ 67.39) และอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก (ร้อยละ 42.39)

ความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการแนะแนว การบริหารบุคลากรแนะแนว การเสริมประสิทธิภาพการจัดหลักสูตรและการเรียนรู้ โดยใช้หลักการแนะแนว และการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52 - 3.64$) ส่วนด้าน การนิเทศ ติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนว ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแนะแนว โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดให้งานแนะแนวเป็นภารกิจที่สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อส่งเสริม ดูแล ช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีเจตคติ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ สามารถบริหารจัดการแนะแนวได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนวมีการรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีความเข้าใจในเรื่องลักษณะขอบข่ายของการแนะแนว และกระบวนการบริหารงานแนะแนวอย่างชัดเจน และสิ่งสำคัญคือ มองเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการแนะแนวร่วมกันว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เป็นผู้มีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุข จึงส่งผลให้การบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ข : 11-12) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุพร เกาว์ศิริ (2548 :116) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนวโดยใช้วงจรเดมมิ่ง (พีดีซีเอ) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่าสภาพการบริหารงานแนะแนวโดยใช้วงจรเดมมิ่ง (พีดีซีเอ) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัญหาการบริหารงานแนะแนวโดยใช้วงจรเดมมิ่ง (พีดีซีเอ) มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวจึงมีส่วนในการสนับสนุนให้ครูแนะแนวมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สอดคล้องกับแนวความคิดของ ปภาวดี ตูลยจินดา (อ้างอิงจาก วรนาถ แสงมณี. 2543. การบริหารงานบุคคล.

หน้า 287) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผลที่เกิดจากความพึงพอใจจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ ซึ่งจะทำให้มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ง : 10) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารมีความสำคัญสูงสุดต่อความสำเร็จของงาน ผู้บริหารที่ดีจึงควรมีบทบาทความรับผิดชอบ คือ เป็นผู้ ริเริ่ม สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดบริการและแนวในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จัดบุคลากรที่เหมาะสมและกำหนดบทบาทที่ชัดเจน สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ งบอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านแนวเนวมีการติดตาม กำกับดูแลอย่างเป็นระบบ อำนวยความสะดวก กระตุ้นจูงใจ และสร้างขวัญกำลังใจให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันปฏิบัติงานแนวเนว จากสาเหตุดังกล่าวจึงน่าที่จะทำให้ครูแนวเนวมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานแนวเนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความพึงพอใจของครูแนวเนวที่มีต่อการบริหารงานแนวเนวของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาราชธานี จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ พระสมพ อุภระโคน (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดเลย พบว่า เพศมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เป็นเพราะการบัญญัติให้สถานศึกษา เป็นนิติบุคคลในกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 59 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ก : 75 -76) ที่กำหนดให้สถานศึกษาของรัฐเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ในการบริหาร และจัดการศึกษามากขึ้น ผู้บริหารในฐานะผู้แทนสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล จึงต้องเข้าใจอำนาจหน้าที่ในการบริหาร จัดการโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) ผู้บริหารจึงได้มีการพัฒนาทักษะให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ มีภาวะผู้นำ สอดคล้องกับ ประยุทธ์ ประทุมทิพย์ (2544 : 54) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องมีศักยภาพในการใช้ภาวะผู้นำในการจัดและบริหารการศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการปรับเปลี่ยนสาระเนื้อหาขององค์การทางการศึกษาอย่างน้อย 7 เรื่อง คือ ความเป็นองค์กรหลักปฏิรูปการเรียนรู้ การบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน การจัดให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้การพัฒนาให้เป็นองค์กรคุณภาพ การเป็นองค์กรพัฒนาสมองเพื่อการเรียนรู้ การเป็นองค์กรที่ใช้ธรรมาภิบาล ในการบริหาร และการเป็นองค์กรพัฒนาสังคม แต่ผู้นำเพียงคนเดียวจะไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้ ผู้บริหาร จึงต้องมีศิลปะในการโน้มน้าวโน้มนำบุคคลในองค์กรให้คล้อยตาม เพื่อให้ความร่วมมือและช่วยปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ จันทนา ไชยเดช (ออนไลน์. 2552) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างแรงจูงใจถือเป็นสิ่งหนึ่งที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้คนมีความขยันขันแข็งและมีความมานะพยายามในการทำงาน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน รวมทั้งการใช้หลักจิตวิทยาในการบริหารโดยไม่แบ่งแยกตามความแตกต่างของบุคคลในด้านเพศ จึงอาจทำให้บุคลากรในสถานศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจในการบริหารงานแนวเนวไม่แตกต่างกัน

3. ความพึงพอใจของครูแนวเนวที่มีต่อการบริหารงานแนวเนวของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาราชธานี จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแนวเนว โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรรัตน์ สุภาภรณ์ (2545:116) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับความพึงพอใจต่อการบริหารของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกับประสบการณ์มาก มีความพึงพอใจต่อการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากระบบสื่อสารเทคโนโลยีและสารสนเทศเข้ามามีบทบาทอย่างมาก ครูสามารถพัฒนาตนเองให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและประสบการณ์ จึงทำให้มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน และระบบการพัฒนาครูด้วยการอบรม ประชุม สัมมนา การศึกษาดูงานที่ผู้บริหารเป็นผู้วางแผนและเป็นผู้ดำเนินการทำให้ครูได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสม และเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีผลบังคับใช้จึงเกิดการปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง การปรับปรุงการกำหนด

ตำแหน่งของผู้บริหารและครูให้สูงขึ้น การประเมิน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูล้วนทำให้ผู้บริหารและครูต่างตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีประสิทธิภาพ โดยการเข้าศึกษาอบรมเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ทั้งในระดับโรงเรียน จังหวัดและกระทรวงศึกษาธิการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานซึ่งกันและกัน อยู่ตลอดเวลา มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ทำให้ตื่นตัวและกระตือรือร้นที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน ส่งผลให้มีความคิดเห็นที่เป็นไปในแนวเดียวกัน สอดคล้องกับ มิลเลอร์ (Miller.1987 : 112) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติราชการในตำแหน่งเป็นเวลานาน การเรียนรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานย่อมทำให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป นอกจากนี้แล้วผู้บริหารโรงเรียนได้ผ่านการอบรมสัมมนาต่าง ๆ มาก เห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างสมประสบการณ์และนำมาใช้พัฒนางานให้มีคุณภาพ จึงสนับสนุนให้ครูทั้งที่ประสบการณ์มากและประสบการณ์น้อยเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง และมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ ทำให้มีครูแนะแนวที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

4. ความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาตราด จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสุดา สาสุนทร (2541:70) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่า ครูผู้ประสานงานแนะแนวที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อปัญหาการบริหารงานแนะแนว ในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ ไพฑูรย์ (2547 : 139) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ โดยรวมข้าราชการครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าขนาดของสถานศึกษาไม่ทำให้ความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนว ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดของสถานศึกษาว่าจะมีขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายประการ อันจะส่งผลต่อบทบาทผู้บริหาร ดังที่ ลักขณา (ศรีวัฒน์ (2543:339-340) ได้สรุปไว้ว่า การบริหารงานแนะแนวจะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น อยู่ที่ความตระหนักถึงความสำคัญจำเป็นของการแนะแนวทั้งของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน การกำหนดโครงสร้าง การคัดเลือกผู้รับผิดชอบที่มีคุณสมบัติเหมาะสม การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรชัดเจน มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและระบบการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม ใช้ทรัพยากรชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่องาน แนะแนว ประชาสัมพันธ์งานแนะแนวให้แพร่หลายโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งเครือข่ายภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งพอสรุปได้ว่า การบริหารงานแนะแนวของสถานศึกษาแต่ละแห่งย่อมเป็นไปตามสภาพของผู้เรียน สภาพปัญหา นโยบายการจัดการศึกษา และศักยภาพความพร้อมของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งหากมีการบริหารจัดการอย่างมีหลัก มีระบบเป็นขั้นตอน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและที่สำคัญคือ มีแผนงานหรือแผนปฏิบัติการทั้งด้านเนื้อหาสาระ เทคนิคกระบวนการอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถสนองความต้องการและจุดเน้นในการพัฒนา ผู้เรียน มีการมอบหมายให้ครูทุกคนรับผิดชอบปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ มีระบบการดำเนินงานที่ชัดเจน มี การกำกับติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการและเทคนิควิธีการ รวมทั้งการกำหนดหลักการหรือสร้างระบบการดูแลความก้าวหน้าของผู้ปฏิบัติงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ย่อมทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีความพึงพอใจในการบริหารงาน ซึ่งถวิล มาตรฐาน (2545:83) ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า การที่ครูผู้สอนมีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต้องทำงาน สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดยการบริหารจัดการแบบร่วมคิดร่วมทำ และใช้ทักษะในการบริหารโรงเรียนยุคใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานแนะแนวให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจในบทบาทของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานแนะแนวในสถานศึกษา รวมถึงขั้นตอนในการนิเทศ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีการรับรู้ ที่ตรงกัน โดยเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น เข้าร่วมวางแผน ปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น อันจะส่งผลต่อการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.3 สถานศึกษาควรจะมีการสำรวจและศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานหรือการบริหารงานของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงประเด็นในการปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของครูแนะแนวที่มีต่อการบริหารงานแนะแนว ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานกับความพึงพอใจของครูแนะแนว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545 ข). คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- _____. (2546 ก). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- _____. (2546 ข). ชุดการศึกษาด้วยตนเอง : การแนะแนวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการแนะแนว. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2545 ง). รายงานการวิจัยเรื่อง การกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของการแนะแนว มิติใหม่. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- จตุพร เถาว์หิรัญ. (2548). สภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนว โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (พีดีซีเอ) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- จันทนา ไชยเดช. (2552). การบริหารคนไม่ใช่เรื่องง่าย (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://ba.bu.ac.th/ejournal/HR3_1/HR3_1.htm
- ธีรัตน์ สุภาภรณ์. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับความพึงพอใจต่อการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูและคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ คม. (การบริหารการศึกษา) จันทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ประยุกต์ ประทุมทิพย์. (2544). โรงเรียนที่ปราศจากความล้มเหลว. กรุงเทพฯ: ยูไนเตทิด โปรดักชั่น
- พระสมพ อุกประโคน. (2544). ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยสงฆ์ จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏเลย.

การเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวน 1 – 9 ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดโป่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จังหวัดจันทบุรี

Ability to Learn the Mathematics Topic of Number 1 – 9 of Level 1 Students with Educable Level Intellectual Disabilities at Wat Pong School under the Office of Chanthaburi Educational Service Area Office 2, Chanthaburi Province

สุชาดา ระบุผล

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องจำนวน 1 – 9 ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ กำลังเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดโป่ง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน ระยะเวลาการทดลอง 5 สัปดาห์ โดยใช้วิธีการศึกษาใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ และแบบทดสอบวัดความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวน 1 – 9

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ได้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวน 1 – 9 และสามารถนำไปใช้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 2) ความสามารถทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวน 1 – 9 ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ อยู่ในระดับดี
 - 3) ความสามารถทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องจำนวน 1 – 9 ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้หลังได้รับสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- คำสำคัญ :** การเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวน 1 – 9, นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้

Abstract

This study entitled “Ability to Learn the Mathematics Topic of Numbers 1 – 9 of Level 1 students with Educable Level Intellectual Disabilities at Wat Pong School under the Office of Chanthaburi Educational Service Area 2, Chanthaburi Province” Was an experimental research with the objectives to study and compare mathematics learning abilities of Level 1 students with educable level intellectual disabilities before and after being taught with the use of mathematics skills enhancing exercises. The research population consisted of six Level 1 students with educable level intellectual disabilities who were studying at Wat Pong School in the second semester of the 2007 academic year. The experiment lasted for five weeks. The employed research instruments were mathematics skill enhancing exercises, learning management plans, and an achievement test on the mathematics topic of Numbers 1 – 9. Statistics for data analysis were the mean, standard deviation, and coefficient of variation.

Research findings were as follows :

1) Mathematics skills enhancing exercises on the topic of Numbers 1 – 9 were developed. They could be used to efficiently teach Level 1 students with educable level with educable level intellectual disabilities.

2) The ability to learn the mathematics topic of Number 1 – 9 of Level 1 students with educable level intellectual disabilities was at the good level.

3) After being taught with the use of mathematics skills enhancing exercises, mathematics learning ability on the topic of Numbers 1 – 9 of Level 1 students with educable level intellectual disabilities increased significantly at the .05 level.

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญในการเรียนเป็นอย่างมากวิชาหนึ่งและมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบระเบียบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผนตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นคณิตศาสตร์จึงเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังช่วยพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 1) การวางรากฐานทางคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องคิดค้นวิธีการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) โดยมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการคิดคำนวณ สามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และในการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2533 : 18) ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิชาการกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กล่าวว่าเป็นการศึกษาเพื่อปวงชนเปิดโอกาสให้เยาวชนทุกคนได้เรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิตตามศักยภาพ สามารถนำความรู้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 1) ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวทางการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ทั้งนี้จะต้องจัดหาเนื้อหา สาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 1) ดังนั้นการสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นอย่างยิ่งซึ่งในปีการศึกษา 2545 กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งฯ ให้โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางที่มีลักษณะเป็นกรอบและแนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนหลังจากจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี สำหรับวิชาคณิตศาสตร์ การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้อคณิตศาสตร์อย่างมีคุณภาพนั้นจะต้องมีความสมดุลระหว่างสาระทางด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม คือ

1. มีความรู้ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐานเกี่ยวกับจำนวนและการดำเนินการ การวัด เรขาคณิต พีชคณิต การวิเคราะห์ข้อมูลความน่าจะเป็น พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ได้

2. มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การให้เหตุผล การสื่อสาร สื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ

3. มีความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบ มีระเบียบวินัย มีความรอบคอบ มีความรับผิดชอบ มีวิจารณญาณ มีความเชื่อมั่นในตนเอง พร้อมทั้งตระหนักในคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 2)

ด้วยความสำคัญของคณิตศาสตร์ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1 - 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการไว้ดังนี้ ให้ผู้เรียน มีความคิดรวบยอดและความรู้สึกเชิงจำนวนเกี่ยวกับจำนวนนับและศูนย์ อ่าน เขียนตัวหนังสือและตัวเลข แสดงจำนวนนับและศูนย์ เปรียบเทียบจำนวนนับและศูนย์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 8) สอดคล้องกับที่ ผดุง อารยะวิญญู กล่าวว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การพัฒนาความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความบกพร่องทางด้านความคิด การใช้เหตุผลและความจำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์เป็นอย่างมาก แต่จะเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ระดับสติปัญญา เนื้อหาของหลักสูตร ตลอดจนวิธีการสอน จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ จึงส่งผลให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน (ผดุง อารยะวิญญู. 2541 : 41 – 45)

จากการประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ในระดับช่วงชั้นที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนวัดโป่ง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้เพราะนักเรียนขาดทักษะพื้นฐานเรื่องจำนวนและตัวเลข โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งในระดับช่วงชั้นที่ 1 มีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 6 คน จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งครูผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของโรงเรียน จึงคิดหาวิธีช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ถ้าเด็กเหล่านั้นไม่ได้รับการช่วยเหลือ แก้ไข จะทำให้เกิดปัญหาการเรียนในระดับสูงต่อไป เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ครูต้องคอยช่วยเหลือและต้องสอนซ้ำๆ ในเรื่องที่เรียนไปแล้วเสมอๆ เพราะเด็กจำเรื่องที่เรียนไปแล้วไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู ที่กล่าวว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การพัฒนาความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้มีความบกพร่องทางด้านความคิด การใช้เหตุผล และความจำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการเรียนรู้ คณิตศาสตร์เป็นอย่างมาก แต่จะเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ระดับสติปัญญา เนื้อหาของหลักสูตร ตลอดจนวิธีการสอน จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ จึงส่งผลให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน (ผดุง อารยะวิญญู. 2541 : 41 - 45) ดังนั้นในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวน ครูผู้สอนจะต้องคิดหาวิธีการสอนทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญในการสอนแต่ละครั้งครูควรจัดให้มีสื่อ รูปแบบการสอนและวิธีการสอนที่หลากหลาย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวดเร็ว มีความสามารถทางการเรียนสูงขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แบบฝึก เป็นสื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนทำให้เด็กได้ศึกษาทำความเข้าใจ ฝึกฝน และ ฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะในเรื่องที่เรียนและช่วยให้ครูทราบว่าผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนและสามารถนำไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนมีจุดเด่นควรส่งเสริมหรือจุดด้อยที่ต้องปรับปรุง แก้ไข อย่างไร แบบฝึกจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาทักษะของนักเรียนในวิชาต่างๆ การนำแบบฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์มาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน เรื่องจำนวน 1 – 9 สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ เพื่อจะช่วยเหลือแก้ปัญหาดังที่กล่าวข้างต้นและส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถทางการเรียนดีขึ้นแบบฝึกที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเป็นแบบฝึกที่มีภาพประกอบสวยงาม ได้รับความสนใจ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น แบบฝึกเป็นแบบ

ฝึกที่เริ่มจากง่ายไปหายาก จากรูปธรรมไปหานามธรรม และสามารถทำแบบฝึกซ้ำๆ ได้ ซึ่งตรงกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนรู้ช้ากว่าเด็กปกติและเป็นการทบทวนบทเรียนที่เรียนไปแล้วเนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักจะลืมง่าย (ผดุง อารยะวิญญู, 2533 : 52)

จากคุณค่าของแบบฝึกดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำแบบฝึกเสริมทักษะมาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวน 1 – 9 สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งถ้าเด็กได้ทำแบบฝึกที่มีรูปภาพสวยงามและได้ระบายสีภาพในแบบฝึก ได้เรียนรู้ด้วยการทำกิจกรรมด้วยตนเอง จะทำให้เด็กอยากเรียน อยากทำกิจกรรม มีความเชื่อมั่นและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างแบบฝึกขึ้นมาเพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งได้สร้างแบบทดสอบก่อนและหลังการสอน ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์ เป็นแนวทางสำหรับครู และผู้เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้นำไปประยุกต์ใช้ในการสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวน 1 – 9 ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ หลังการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ระหว่างก่อนและหลังการสอนเรื่องจำนวน 1 – 9 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวน 1 – 9 ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดโป่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One group Pretest – Posttest Design เกี่ยวกับความสามารถในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดโป่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จังหวัดจันทบุรี

2. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ระดับชวานปีญญาระหว่าง 50 – 70 กำลังศึกษาอยู่ช่วงชั้นที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนวัดโป่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 คน ซึ่งผ่านการวัดความสามารถชวานปีญญาโดยนักจิตวิทยาโรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยให้บัณฑิตวิทยาลัยออกหนังสือขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดโป่ง ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ที่กำลังเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดโป่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 คน
2. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจำนวน 1 – 9 ก่อนใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์
3. ดำเนินการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามแผนการจัดการเรียนรู้ วันละ 1 ชั่วโมง จำนวน 25 แผน
4. เมื่อสอนครบทั้ง 25 แผน จะทำการทดสอบหลังเรียน (Post – test) วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวน 1 – 9 ของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดิม
5. นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวน 1 - 9 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. เกณฑ์การแปลความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวน 1 – 9
 เกณฑ์ประเมินการแปลความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวน 1 – 9
 20 – 25 คะแนน หมายถึง ดี
 15 – 19 คะแนน หมายถึง พอใช้
 0 – 14 คะแนน หมายถึง ปรับปรุง (นงศ์ลักษณ์ กอวรกุล, 2543 : 40)
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ค่าเฉลี่ย (μ) 2) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) 3) และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.)

ผลการวิจัย

1. การสร้างแบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์
 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ จำนวน 25 แบบฝึก เพื่อใช้สอนคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวน 1 – 9 แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย
 - 1.1 แบบฝึกการรู้จักจำนวนตัวเลข จำนวน 4 แบบฝึก คือ แบบฝึกที่ 1 รู้จักจำนวน 1 – 3 แบบฝึกที่ 2 รู้จักจำนวน 4 – 5 แบบฝึกที่ 3 รู้จักจำนวน 6 – 7 และแบบฝึกที่ 4 รู้จักจำนวน 8 - 9
 - 1.2 แบบฝึกการรู้ค่าจำนวน จำนวน 4 แบบฝึก คือ แบบฝึกที่ 1 รู้ค่าจำนวน 1 – 3 แบบฝึกที่ 2 รู้ค่าจำนวน 4 – 5 แบบฝึกที่ 3 รู้ค่าจำนวน 6 – 7 และแบบฝึกที่ 4 รู้ค่าจำนวน 8 - 9
 - 1.3 แบบฝึกการจำแนกจำนวน จำนวน 4 แบบฝึก คือ แบบฝึกที่ 1 จำแนกจำนวน 1 – 3 แบบฝึกที่ 2 จำแนกจำนวน 4 – 5 แบบฝึกที่ 3 จำแนกจำนวน 6 – 7 และแบบฝึกที่ 4 จำแนกจำนวน 8 - 9
 - 1.4 แบบฝึกการใช้สัญลักษณ์แทนจำนวน จำนวน 4 แบบฝึก คือ แบบฝึกที่ 1 การใช้สัญลักษณ์แทนจำนวน 1 – 3 แบบฝึกที่ 2 การใช้สัญลักษณ์แทนจำนวน 4 – 5 แบบฝึกที่ 3 การใช้สัญลักษณ์แทนจำนวน 6 – 7 และแบบฝึกที่ 4 การใช้สัญลักษณ์แทนจำนวน 8 - 9
 - 1.5 แบบฝึกการเรียงลำดับจำนวน จำนวน 4 แบบฝึก คือ แบบฝึกที่ 1 การเรียงลำดับจำนวน 1 – 3 แบบฝึกที่ 2 การเรียงลำดับจำนวน 4 – 5 แบบฝึกที่ 3 การเรียงลำดับจำนวน 6 - 7 และแบบฝึกที่ 4 การเรียงลำดับจำนวน 8 – 9
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวน 1 - 9
 - 2.1 ก่อนการทดลองใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ นักเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 5-12 คะแนน นักเรียนได้คะแนนอยู่ในระดับปรับปรุง 6 คน ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 8.17 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 2.56 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 31.30

2.2 หลังทดลองใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ นักเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 18 – 23 คะแนน ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 20.67 คะแนน นักเรียนมีคะแนนอยู่ในระดับดี 4 คน พอใช้ 2 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.87 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 9.90

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวน 1–9 ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์

ก่อนทดลองนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 8.17 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.56 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน เท่ากับ 31.30 หลังทดลองนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 20.67 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.87 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน เท่ากับ 9.90 มีค่าความแตกต่างของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 15 คะแนน มีค่าคะแนนสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่า เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวน 1 – 9 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำมาทดลองกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้แล้ว นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความสามารถทางการเรียน เรื่อง จำนวน 1 – 9 ใกล้เคียงกันและมีผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองสูงขึ้นทุกคน

การอภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจำนวน 1 – 9 ก่อนและหลังการทดลองใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จาก คะแนน และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังทดลองที่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลอง คะแนนก่อนทดลองอยู่ระหว่าง 5 – 12 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 8.17 คะแนน หลังทดลองนักเรียนมีคะแนน อยู่ระหว่าง 18 - 23 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 20.67 คะแนน มีความแตกต่างของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 15 คะแนน ค่าคะแนนสูงขึ้น ก่อนทดลองส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 2.56 หลังทดลองมีค่าลดลง เท่ากับ 1.87 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) ก่อนทดลองมีค่าร้อยละ 31.30 หลังทดลองมีค่าร้อยละ 9.90 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันมีค่าน้อยลง แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวน 1 – 9 ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ หลังทดลองดีกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวน 1 – 9 ก่อนทดลอง นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวน 1 – 9 อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันดีกว่าก่อนทดลองและการกระจายคะแนนของกลุ่มตัวอย่างหลังทดลองมีค่าน้อยกว่าก่อนทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรรณิกัร ศุภรเวทย์ศิริ (2533) ปรีชา เผ่าเครื่อง (2541) กัญญา สุวลักษณ์ (2549) ที่ว่าแบบฝึกที่มีรูปภาพประกอบ สามารถช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาและบทเรียนได้มากขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และตั้งใจ ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ดีขึ้น อีกทั้งแบบฝึกยังสามารถพัฒนาทักษะทางอารมณ์ สังคมที่ดีขึ้นอีกด้วย

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ครูสามารถนำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ไปใช้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจำนวน 1 – 9 ของนักเรียนให้เพิ่มขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อศึกษาความสามารถของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับชั้นเรียนอื่น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการใช้แบบฝึกทักษะกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากับวิชาอื่นๆ เช่น วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระหว่างการ
ใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับวิธีการสอนอื่น

เอกสารอ้างอิง

กัญญา สุวลักษณ์. 2549. การพัฒนาความสามารถในการจำพญชนะไทยของเด็กที่มีปัญหา
ทางการเรียนรู้จากการสอนโดยใช้เกมและแบบฝึก. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
การศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กรรณิการ์ ศุภเวทย์ศิริ. 2533. การสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำยากสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดสุรินทร์. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ผดุง อารยะวิญญู. 2533. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ
เทรตติง.

ผดุง อารยะวิญญู. 2541. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร :
พี.เอ.อาร์ท.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2533. คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพมหานคร : การศาสนา.

_____. 2544. การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร : คูรุสภาลาดพร้าว

นงศ์ลักษณ์ กอวรกุล. 2543. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจำนวน 1-10 ของนักเรียนที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ จากการสอนโดยใช้บทเรียน
คอมพิวเตอร์ช่วยสอน. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การอ่านคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน วัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี

The Achieve Dyslexia for Pratom 1 Students with Learning Disabilities, Polungkar 171 School Nayaaiam Chanthaburi Province

อิมใจ สีพญา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การอ่านคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะทางภาษาด้านการอ่านคำ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านคำและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำ ก่อนและหลังการเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำ กับประชากรคือ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน ระยะเวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวม 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แบบฝึกทักษะการอ่านคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างแบบฝึกทักษะทางภาษาด้านการอ่านคำ จำนวน 8 ชุด ได้แก่ การเล่นเกมพื้นบ้านงูกินหาง การเล่นเกมพื้นบ้านแมงมุม การเล่นเกมพื้นบ้านโป่งแปะ การเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้า การเล่นเกมพื้นบ้านจ้ำจี้ การเล่นเกมพื้นบ้านกระต่ายขาเดียว การเล่นเกมพื้นบ้านรีรีข้าวสาร และการเล่นเกมพื้นบ้านชกเยื่อ แต่ละชุดประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอ่านคำให้ตรงกับภาพ กิจกรรมจับคู่ภาพให้ตรงกับคำแล้วอ่าน และกิจกรรมโยงคำที่เหมือนกัน

2. ผลสัมฤทธิ์การอ่านคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนการทดลองพบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 6 - 11 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 1 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 7.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.71 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 22.80 และผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 16 - 20 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำอยู่ในระดับดีมากทั้ง 6 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 18.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 2.00 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 11.11

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านคำของ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 6 - 11 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 1 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 7.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.71 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 22.80 และผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 16 - 20 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำอยู่ในระดับดีมากทั้ง 6 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 18.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 2.00 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 11.11 แสดงให้เห็นว่า เมื่อจัดการเรียนรู้ตามแผนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำมาทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ แล้วเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์การอ่านคำสูงขึ้น มีความสามารถในการอ่านคำใกล้เคียงกัน และมีผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองสูงขึ้นทุกคน

คำสำคัญ : การอ่านคำ, เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

Abstract

This research aimed to study The Achieve Dyslexia for Pratom 1 Students with Learning Disabilities, Polungkar 171 School Nayaiam Chanthaburi By Using Rhyming Strategy

The goals of this research are 1) to design the teaching plan based on the Dyslexia ability of Thai consonants by using Rhyming Strategy 2) to study the impact of Teaching / learning after being taught and 3) to measure the Dyslexia ability through pre and post comparison of student changes.

The sample group used in this study consisted of 6 Pratom 1 students with learning disabilities of how to Dyslexia. Those students had normal intelligence with no multiple disabilities, Polungkar 171 School. The experimental provided for 6 weeks, 1 hour a day, on the second semester of 2007. A Specific selection method was used to screen the samples. From the selection of learning disability students, the instruments used in this study were Rhyming Strategy as Dyslexia skill exercise kit and the Dyslexia ability test. Those instruments had the quality of research instrument standards, the data were analyzed by arithmetic mean, variance and standard deviation and The Wilcoxon Matched - Pairs Signed Ranks Test.

The finding of this study showed that:

1. After being taught, the Dyslexia abilities of the learning disability students, who were studying at Pratom 1, by using Rhyming Strategy through Dyslexia skill exercise Kit, were different from before having the class were in good level.

2. After being taught, the Dyslexia abilities of the learning disability students, who were studying at Pratom 1, by using Rhyming Strategy through a Dyslexia skill exercise kit, were different from before having the class demonstrated of better high score level.

3. After being taught, Dyslexia abilities of the learning disability students, who were studying at Pratom 1, by using Rhyming Strategy through Dyslexia skill exercise kit, the comparison of the pretest

บทนำ

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีคุณค่าของชาติ ซึ่งการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนามนุษย์ตั้งแต่เด็ก เพราะกระบวนการพัฒนายุวเด็กนั้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับความสำเร็จในวัยผู้ใหญ่ ดังนั้นถ้าจะพัฒนาประเทศชาติเราควรพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ตามศักยภาพ ของเขา การพัฒนาเด็กต้องอาศัยการเรียนรู้ การรับรู้ ความคิด ความพร้อม จึงมีมิติในการพัฒนาเด็กตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาคือ เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน โดยสองปีแรกของชีวิต เซลล์สมองและระบบประสาทจะเจริญเกือบเต็มที่ และการเจริญในช่วงต่อไปยังคงอยู่ในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับหน้าที่ และการสร้างวงจรประสาทที่กำลังเจริญเติบโตทำงานได้อย่างสมบูรณ์ (นิตยา คชภักดี. 2530 : 6) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ วิลินดา พงศ์ธราธิก (2547 : 1) ที่กล่าวทำนองเดียวกันว่าวัย 8 ปีแรกของชีวิตนั้นมีความสำคัญในการพัฒนายิ่งกว่าวัยอื่น ๆ ทั้งหมด และถ้าเด็กไม่ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องแล้ว ความสามารถในการเรียนรู้จะถูกยับยั้งให้ล่าช้าและชะงักได้ ลักษณะพฤติกรรมของคน เป็นสิ่งที่ค่อนข้างซับซ้อน ผลการเรียนรู้ของแต่ละคนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของพฤติกรรมของบุคคลผู้มีความสามารถในการเรียนรู้สูง ทำให้ปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ แก้ปัญหาได้เก่งและมีประสบการณ์มาก ทำให้รู้จักปรับตัวอยู่ในสังคมได้ดีขึ้น ซึ่งแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน คนหนึ่งเรียนรู้ได้เร็ว สามารถเรียนรู้ได้มาก แต่บางคนสามารถเรียนรู้ได้น้อยหรือไม่ได้เลย มีเด็กกำลังศึกษาเล่าเรียนจำนวนหนึ่งที่เรียนไม่ทันเพื่อน ไม่เข้าใจ ไม่สามารถทำงานที่ครูสั่งได้ คิดหาการเปรียบเทียบความแตกต่าง ความเหมือน การสังเกตไม่ได้ เด็กเหล่านี้จะมีปัญหาทางการเรียนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขตั้งแต่ต้น เด็กดังกล่าวที่ครูสงสัยเป็นจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศจัดอยู่ในกลุ่ม “ที่มีปัญหาทางการเรียน” ทั้ง ๆ ที่เด็กเหล่านี้จะมีระดับสติปัญญาปกติ

หรืออ่อนในเรื่องการอ่าน การคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ การสังเกต การให้เหตุผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน. 2538 : 10) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีประมาณ 4% ของประชากรที่มีอยู่ระหว่าง 4 - 12 ปี ที่ไม่สามารถเรียนรู้
ในเรื่องดังกล่าวค่อนข้างสูงมาก เด็กที่สะกดคำเก่งมักจะเป็นเด็กที่อ่านเก่ง และเด็กที่อ่านไม่เก่งอาจจะเป็นเด็กที่สะกดคำ
ไม่เก่งด้วยเสมอ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า เด็กที่สะกดคำไม่เก่งจะต้องอ่านไม่เก่งไปเสียทั้งหมด การเรียนอ่อนกับการ
สะกดคำ จึงมีความสัมพันธ์กันมาก นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กจะสะกดคำต่าง ๆ ที่สามารถอ่านได้ถูกต้องแม่นยำกว่าคำที่
เขาอ่านไม่ออก (วรรณิ โสมประยูร. 2537 : 132) จากการประเมินสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยของกองวิจัย
ทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
สมรรถภาพที่มีปัญหา ได้แก่ ทักษะการอ่านและการเขียน ดังนั้น การเขียนและการอ่านสะกดคำให้ถูกต้อง นับว่าเป็นสิ่ง
สำคัญมากในการเขียน เด็กควรเขียนสะกดคำให้ถูกต้องเสียแต่เริ่มเรียงคำ เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักคำต่าง ๆ ที่จำเป็นและ
สำคัญในชีวิตประจำวัน และช่วยให้เด็กได้ใช้คำต่าง ๆ ให้ถูกต้องและกว้างขวาง

ปัจจุบันนโยบายของรัฐบาลได้จัดการศึกษาแบบการเรียนร่วม ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียน
ร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึง
ความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นหลัก ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง
มีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับการประกาศใช้ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551
(2551 : 3) หมวดที่ 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาตั้งนี้ ได้รับการศึกษาโดย
ไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ
บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา
โดยให้คำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ได้รับการศึกษาที่มี
มาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่
เหมาะสมสอดคล้องกับความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภท แต่ละคน สำหรับแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อ
ช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (ศรียา นิยมธรรม. 2540 : 54) กล่าวว่าไม่มีวิธีใดวิธีเดียวของการสอนที่สามารถ
นำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกับเด็กทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับ (ผดุง อารยะวิญญู. 2544 : 281) กล่าวว่า นอกจากวิธีการ
สอนแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็มีความสำคัญกับเด็กเหล่านี้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการ
สอนภาษาไทยด้านการเขียน เพราะเป็นทักษะที่สลับซับซ้อนที่สุดทางภาษา การเรียนการสอนภาษาไทยของเด็กที่มี
ปัญหาทางการเรียนรู้ยังมีปัญหายู่มาก ทักษะที่มีปัญหา ได้แก่ ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน เช่น การอ่านออก
เสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด ทั้งนี้เพราะนักเรียนไม่สามารถอ่านและเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดเป็นเอกภาพและเสริมสร้าง
บุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่
ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบธุรกิจการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็น
เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดวิเคราะห์
วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจน
นำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพ
บุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตทัศน์ โลกทัศน์ และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดี และวรรณกรรมอันล้ำค่า
ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่เพื่อชาติต่อไป (กรมวิชาการ.
2545 : 3) ด้วยความสำคัญดังกล่าวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ : 12 -15) มาตรา 22 ข้อ 4 กล่าวว่า ความรู้ทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาเน้นการใช้
ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และมาตรา 24 ข้อ 3 คาดหวังไว้เช่นเดียวกันว่าการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก
ประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จากข้อความดังกล่าว จะ
เห็นได้ว่าการเรียนรู้ในทุกวิชาต้องมีทักษะด้านภาษาไทยเป็นพื้นฐาน จึงจะทำให้การเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ ประสบ
ความสำเร็จตามไปด้วย

การที่จะสอนภาษาไทยให้บรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กัน ทั้งทักษะการรับเข้ามา คือ ทักษะการอ่านและการฟัง กับทักษะการถ่ายทอดออกไป คือทักษะการพูดและการเขียน ในด้านการเขียนถือว่าเป็นทักษะที่ยุ่ยาก ซับซ้อนและเป็นทักษะการถ่ายทอดที่สำคัญต่อการสื่อสารเป็นอย่างยิ่ง ในเรื่องการอ่านและการเขียนย่อมต้องมีเรื่องการสะกดคำรวมอยู่ด้วย จึงทำให้การอ่านและการสะกดคำมีความสัมพันธ์กันในแง่ของการใช้ทักษะภาษา จากจำนวนเด็กระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ ประมาณ 6,790,855 คน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2540 : 2)

การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (ศรียา นิยมธรรม. 2540 : 54) ได้อ้างอิงงานวิจัยของ ศาสตราจารย์เจเน็ต เลอร์เนอร์ ว่าไม่มีวิธีใดวิธีเดียวของการสอนที่นำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกับเด็กทุกคน หรือเทคนิคในการฝึกหัดแบบใดแบบหนึ่งเพียงอย่างเดียว การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางภาษาไทยให้กับเด็กอายุ 6 – 8 ปี ควรให้เด็กได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพราะเด็กจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายการเรียนรู้ก็มีความหมายกับเด็กยิ่งขึ้น ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 115) ได้กล่าวถึง การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ว่า เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ นอกจากมีปัญหาในการฟัง การอ่าน การพูด การเขียน ภาษาไทย และการเรียนคณิตศาสตร์ แล้วเด็กบางคนยังมีปัญหาทางพฤติกรรมร่วมด้วย จึงจำเป็นที่ครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องหาทางช่วยเหลือเด็ก

การเล่นพื้นบ้านของไทย เป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของประเทศไทยที่สืบทอดมาในวิถีชีวิตของคนไทย กิจกรรมการเล่นเน้นการนำสิ่งของในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นเครื่องเล่น ส่วนวิธีการเล่นไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีกฎเกณฑ์และกติกาการเล่นไม่เคร่งครัด เด็กไทยสมัยก่อนมีอิสระในการคิดวิธีเล่นอย่างสนุกสนาน ปัจจุบันของเล่นสำเร็จรูปหลายอย่าง ซึ่งหาซื้อได้ง่าย เด็กผู้หญิงจะเล่นตุ๊กตา เด็กผู้ชายจะเล่นปืน รถบังคับ จรวด (รุ่งนภา ทิมหาญ. 2544 : 4) และพัฒนาการเพียงบางด้านเท่านั้น และยังคงซื้อมาด้วยราคาแพง ต่างจากการเล่นพื้นบ้านของไทยที่พบว่าในปัจจุบันเกือบสูญหายไปหมดแล้ว การเล่นพื้นบ้านของไทย เมื่อเด็กได้เล่นสามารถฝึกทักษะพื้นฐานทางการอ่านคำ ด้านการสังเกตความเหมือนความต่าง ด้านการเทียบคำกับภาพ เช่น ใหญ่ เล็ก สูง อ้วน ผอม สั้น ยาว ไน นอก หน้า หลัง ไกล ใกล้ บน ล่าง การเล่นพื้นบ้านของไทยที่สามารถฝึกทักษะดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกการเล่นพื้นบ้านของไทยอย่างที่เหมาะสมกับเด็กไทยระดับอายุ 8 ปี เล่นได้ทั้งในร่มและกลางแจ้ง เด็กได้รับทั้งความรู้ ความสามารถ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ควบคู่กันไป (อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร. 2531 : 70)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการเล่นพื้นบ้านมีคุณค่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเล่น และยังช่วยทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่าย และยังเป็นการฝึกทักษะพื้นฐานทางภาษาไทยที่เหมาะสมกับเด็กที่สุด ซึ่งช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้การเล่นพื้นบ้านเข้ามาช่วยในการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน คาดว่าจะทำให้เด็กมีปัญหาทางการเรียนรู้ทางภาษาไทย มีทักษะพื้นฐานการอ่านคำภาษาไทยดีขึ้นเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนภาษาไทยระดับสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะทางภาษาด้านการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านคำของเด็กที่ปัญหาทางการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อ่านคำ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อ่านคำตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อ่านคำ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังกามิตรภาพที่ 171 อำเภอหนองบัว จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 คน ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำ ซึ่งประกอบด้วย แบบฝึกทักษะการอ่านคำ บัตรคำ และเกมการเล่นพื้นบ้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอให้นักวิทยาลัทยออกหนังสือขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 คน

2. ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านคำให้กลุ่มทดลองซึ่งเป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 คน ทำการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง แบบทดสอบการอ่านคำมีจำนวน 3 ชุด ชุดละ 20 ข้อ ถ้าอ่านถูกต้องได้คะแนนข้อละ 1 คะแนน ถ้าอ่านไม่ถูกต้อง ได้ 0 คะแนน การแปลผลแบ่งเป็น 5 ระดับ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2543, หน้า 25) ดังนี้

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

0 – 9	คะแนน	หมายถึง	ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ
10 – 11	คะแนน	หมายถึง	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ
12 – 13	คะแนน	หมายถึง	ปานกลาง
14 – 15	คะแนน	หมายถึง	ดี
16 – 20	คะแนน	หมายถึง	ดีมาก

3. ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามลำดับขั้นตอนกับกลุ่มทดลอง โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วย แบบฝึกทักษะการอ่านคำ บัตรคำ บอร์ดเล่นเกมการเล่นพื้นบ้านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เวลาที่ทำการทดลองภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 วันละ 1 ชั่วโมง จำนวน 6 สัปดาห์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาความสามารถในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้เกมการเล่นพื้นบ้านของล่อ เอี่ยมอ่อน (2546. บทคัดย่อ)

4. ทำการทดสอบหลังเรียนหลังจากการทดลองสิ้นสุดลง โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

5. เก็บรวบรวมข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การอ่านคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ทำการวิเคราะห์โดยใช้ ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (c.v)

ผลการวิจัย

1. การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านคำ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านคำ ประกอบด้วยกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอ่านคำ จำนวน 3 กิจกรรมทุกชุด โดยเลือกจากกิจกรรมที่กล่าวมาแล้ว ผสมผสานกันเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในการเรียนวิชาอื่นต่อไป ซึ่งแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีจำนวน 8 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ

1. แบบฝึกทักษะการอ่านคำ ชุดที่ 1 เกมการละเล่นพื้นบ้านงูกินหาง จำนวนคำที่ใช้ฝึกอ่านคำ 3 คำ ได้แก่ งู กิน หัว ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอ่านคำให้ตรงกับภาพ กิจกรรมจับคู่ภาพให้ตรงกับคำแล้วอ่าน กิจกรรมโยงคำที่เหมือนกัน

2. แบบฝึกทักษะการอ่านคำ ชุดที่ 2 เกมการละเล่นพื้นบ้านแมงมุม จำนวนคำที่ใช้ฝึกอ่านคำ 3 คำ ได้แก่ หลังคา ปลา หมา ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอ่านคำให้ตรงกับภาพ กิจกรรมจับคู่ภาพให้ตรงกับคำแล้วอ่าน กิจกรรมโยงคำที่เหมือนกัน

3. แบบฝึกทักษะการอ่านคำชุดที่ 3 เกมการละเล่นพื้นบ้านโป่งแปะ จำนวนคำที่ใช้ฝึกอ่านคำ 3 คำ ได้แก่ ทำนา ปิดตา พ่อแม่ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอ่านคำให้ตรงกับภาพ กิจกรรมจับคู่ภาพให้ตรงกับคำแล้วอ่าน กิจกรรมโยงคำที่เหมือนกัน

4. แบบฝึกทักษะการอ่านคำชุดที่ 4 เกมการละเล่นพื้นบ้านมอญซ่อนผ้า จำนวนคำที่ใช้ในการฝึกอ่านคำ 3 คำ ได้แก่ ตี ผ้า ตู๊กตา ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอ่านคำให้ตรงกับภาพ กิจกรรมจับคู่ภาพให้ตรงกับคำแล้วอ่าน กิจกรรมโยงคำที่เหมือนกัน

5. แบบฝึกทักษะการอ่านคำชุดที่ 5 เกมการละเล่นพื้นบ้านจ้ำจี้ จำนวนคำที่ใช้ในการฝึกอ่านคำ 3 คำ ได้แก่ วัด พายเรือ อาบน้ำ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอ่านคำให้ตรงกับภาพ กิจกรรมจับคู่ภาพให้ตรงกับคำแล้วอ่าน กิจกรรมโยงคำที่เหมือนกัน

6. แบบฝึกทักษะการอ่านคำชุดที่ 6 เกมการละเล่นพื้นบ้านกระต่ายขาเดียว จำนวนคำที่ใช้ในการฝึกอ่านคำ 3 คำ ได้แก่ ขา เด็ก กระต่าย ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอ่านคำให้ตรงกับภาพ กิจกรรมจับคู่ภาพให้ตรงกับคำแล้วอ่าน กิจกรรมโยงคำที่เหมือนกัน

7. แบบฝึกทักษะการอ่านคำชุดที่ 7 เกมการละเล่นพื้นบ้านรีรีข้าวสาร จำนวนคำที่ใช้ในการฝึกอ่านคำ 3 คำ ได้แก่ ไบ จาน พาน ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอ่านคำให้ตรงกับภาพ กิจกรรมจับคู่ภาพให้ตรงกับคำแล้วอ่าน กิจกรรมโยงคำที่เหมือนกัน

8. แบบฝึกทักษะการอ่านคำชุดที่ 8 เกมการละเล่นพื้นบ้านชกเยอ จำนวนคำที่ใช้ในการฝึกอ่านคำ 3 คำ ได้แก่ ชาย หญิง ช้าง ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอ่านคำให้ตรงกับภาพ กิจกรรมจับคู่ภาพให้ตรงกับคำแล้วอ่าน กิจกรรมโยงคำที่เหมือนกัน

2. ผลสัมฤทธิ์การอ่านคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการอ่านคำ มีดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 6 - 11 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 1 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 7.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.71 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 22.80

ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 16 - 20 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำอยู่ในระดับดีมาก ทั้ง 6 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 18.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 2.00 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 11.11

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 6 - 11 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 1 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 7.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.71 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 22.80 และผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 16 - 20 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำอยู่ในระดับดีมากทั้ง 6 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 18.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 2.00 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 11.11 แสดงให้เห็นว่า เมื่อจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำมาทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ แล้วเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์การอ่านคำสูงขึ้นมีความสามารถในการอ่านคำใกล้เคียงกันและมีผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองสูงขึ้นทุกคน

สรุปและอภิปรายผล

1. การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านคำประกอบด้วยกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอ่านคำ จำนวน 3 กิจกรรม ทุกชุดเลือกจากกิจกรรมที่กล่าวมาแล้วผสมผสานกันเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในการเรียนวิชาอื่นต่อไป ได้กำหนดรูปแบบของแบบฝึกทักษะการอ่านคำ จำนวน 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอ่านคำให้ตรงกับภาพ กิจกรรมจับคู่ภาพให้ตรงกับคำแล้วอ่าน และกิจกรรมโยงคำที่เหมือนกัน โดยแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีจำนวน 8 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 เกมการละเล่นพื้นบ้านงูกินหาง จำนวนคำที่ใช้ฝึกอ่าน 3 คำ ได้แก่ งู กิน หัว ชุดที่ 2 เกมการละเล่นพื้นบ้านแมงมุม จำนวนคำที่ใช้ฝึกอ่าน 3 คำ ได้แก่ หลังคา ปลา หมา ชุดที่ 3 เกมการละเล่นพื้นบ้าน โป่งเป๊าะ จำนวนคำที่ใช้ฝึกอ่าน 3 คำ ได้แก่ ทำนา ปิดตา พ่อแม่ ชุดที่ 4 เกมการละเล่นพื้นบ้านมอญซ่อนผ้า จำนวนคำที่ใช้ฝึกอ่าน 3 คำ ได้แก่ ตี ผ้า ตูกตา ชุดที่ 5 เกมการละเล่นพื้นบ้านจ้ำจี้ จำนวนคำที่ใช้ฝึกอ่าน 3 คำ ได้แก่ วัด พายเรือ อายน้ำ ชุดที่ 6 เกมการละเล่นพื้นบ้านกระต่ายขาเดียว จำนวนคำที่ใช้ฝึกอ่าน 3 คำ ได้แก่ ขา เด็ก กระต่าย ชุดที่ 7 เกมการละเล่นพื้นบ้านรีรีข้าวสาร จำนวนคำที่ใช้ฝึกอ่าน 3 คำ ได้แก่ ไบ จาน พาน ชุดที่ 8 เกมการละเล่นพื้นบ้านชักเย่อ จำนวนคำที่ใช้ฝึกอ่าน 3 คำ ได้แก่ ชาย หญิง ช้าง

2. ผลสัมฤทธิ์การอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

การอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังกามีตรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำมีคะแนนอยู่ระหว่าง 6 - 11 คะแนน นักเรียนมีระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 1 คน มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 7.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.71 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน 22.80 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำมีคะแนนอยู่ระหว่าง 16 - 20 คะแนน นักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดีมากทั้ง 6 คน มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 18.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.00 มีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน 11.11 สาเหตุที่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีคะแนนสูงขึ้นเป็นเพราะเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ได้ฝึกทักษะในการอ่านคำหลายทักษะ เนื่องจากการฝึกทักษะด้านการอ่านคำโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านเป็นวิธีการที่เด็กได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมโดยตลอด การเล่นเป็นการกระทำโดยตรงจึงเป็นผลให้เด็กเกิดจดจำสิ่งที่กระทำได้ดีและนาน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของธอร์นไคด์ (Thordike) (เดิมศักดิ์ คทวนิช. 2548 : 185) ในเรื่องกฎแห่งความพร้อมจะทำให้เกิดความพอใจของผู้เรียน และเป็นผลให้เกิดความสำเร็จได้ นอกจากนี้การละเล่นพื้นบ้านเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มที่ เด็กได้มีโอกาสเล่น และร่วมกิจกรรมโดยการกระทำ เด็กจะเรียนรู้ด้วยการกระทำได้มากที่สุด ซึ่งเป็นนามธรรม จะเรียนได้ชัดเจน และจะมีความคิดอย่างมีเหตุผลในส่วนที่เป็นรูปธรรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัยวรรณ ปิ่นประชาสาร (2531 : 76) ได้ศึกษาวิธีเกี่ยวกับวิธีการละเล่นพื้นบ้านของไทยเกี่ยวกับวิธีการฝึกทักษะตาม

คู่มือครูของกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง การเปรียบเทียบความพร้อมทางคณิตศาสตร์ และความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกทักษะโดยวิธีการเล่นเกมพื้นบ้านของไทยกับวิธีการฝึกทักษะตามคู่มือของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเตรียมความพร้อมทางการเรียนทางคณิตศาสตร์ที่ได้รับการฝึกทักษะโดยวิธีการเล่นเกมพื้นบ้านของไทย มีความพร้อมทางการสังเกตและเปรียบเทียบ โดยมีสื่ออุปกรณ์เป็นสื่อที่เป็นของจริงจึงเป็นผลให้นักเรียนมีความตั้งใจ สนใจ พอใจ จึงทำให้เด็กมีโอกาที่จะเล่น และเป็นการกระทำโดยตรง จึงเป็นผลให้เด็กได้มีการจดจำสิ่งกระทำได้ดีและนาน จึงทำให้เด็กมีความพร้อมทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการเตรียมความพร้อมตามคู่มือครู

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังกา มิตรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การอ่านคำ มีความแตกต่างกันโดยหลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำแล้ว การอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย 18.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน 11.11 และมีค่าผลต่างของคะแนนสูงขึ้นทุกคนตั้งแต่ 9 - 14 คะแนน ซึ่งหมายถึงการกระจายของคะแนนน้อยลงแต่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำ แสดงให้เห็นว่า เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำมาทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านคำสูงขึ้นมีความสามารถในการอ่านคำใกล้เคียงกัน และมีผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองสูงขึ้นทุกคน แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถทำให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีการฝึกทักษะที่แจ่มแจ้งเป็นทักษะย่อย ๆ หลายทักษะ จนทำให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีพัฒนาการอ่านคำดีขึ้นมีความเข้าใจในการอ่านคำมากยิ่งขึ้น การจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเองหลากหลายรูปแบบ ทำให้เด็กรู้จักขอบกพร่องของตน เมื่อครูชี้แนะข้อผิดพลาดให้เด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน รักการทำงานเป็นการสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538 : 83 - 86) กล่าวว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีที่เด็กทำสำเร็จ ถ้าเด็กทำผิดบอกให้ทราบอธิบายใหม่และให้เด็กแก้ไขทันที แต่ต้องใช้วิธีทางบวก ถ้าเด็กทำสำเร็จและถูกต้อง ครูควรชื่นชมทันทีและบอกเหตุผลที่เด็กได้รับคำชม โดยเน้นความพยายามในการทำงานเป็นหลัก ไม่ชมเชยเฉพาะงานที่ครูพอใจ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้เรียงลำดับความรู้จากง่ายไปหายาก มีรูปภาพประกอบเพื่อสร้างความสนใจ จึงทำให้ง่ายแก่การเข้าใจมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของนักเรียนด้วยเช่นกัน ในการสอนคำโดยใช้การเล่นเกมพื้นบ้านช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี และเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงขึ้น และมีการกระจายของคะแนลดลง เนื่องจากเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของตนได้รับการพัฒนาเต็มความสามารถ และตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538 : 83 - 86) ที่กล่าวว่า การตั้งเป้าหมายระยะสั้นให้ชัดเจนที่เด็กสามารถทำได้ โดยจัดลำดับของงานให้มีความยากง่ายต่างกันไป โดยให้เด็กทำงานในอันดับแรก ๆ ตามความสามารถของเด็ก จากนั้นค่อย ๆ จำกัดเวลา พร้อมทั้งบันทึกความก้าวหน้าของเด็ก เมื่อเด็กทำงานก้าวแรกได้สำเร็จตามกำหนดเวลา จึงค่อยให้งานที่ยากขึ้นโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนต่างกัน

จากผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำ ช่วยให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำสูงขึ้นมีความสามารถในการอ่านคำใกล้เคียงกัน เป็นผลมาจากนักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความชำนาญในการอ่านคำ มีความเข้าใจ มีเทคนิคในการจดจำ รู้จักขอบกพร่องของตนเอง เมื่อครูชี้แนะข้อผิดพลาดให้ เด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ ทำให้เกิด

ความภาคภูมิใจผลงานของตน และเป็นการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรใช้การละเล่นพื้นบ้านกับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้กับเด็กในระดับชั้นอื่น ๆ และเนื้อหาสาระอื่นบ้าง เพื่อให้ทราบผลของการใช้การละเล่นพื้นบ้านประกอบการเรียนการสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียน
2. ควรทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบโดยนำเกมการละเล่นพื้นบ้านไปเปรียบเทียบกับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อศึกษาผลของการใช้การละเล่นพื้นบ้านประกอบการเรียนการสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียน
3. ควรใช้วิธีการสอนโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในกลุ่มอื่น ๆ บ้าง

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.**

2542. กรุงเทพมหานคร : อรุณสภาลาดพร้าว.

เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2548. **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

นิตยา ชชภักดี. 2530. **การทำและการใช้แบบฝึกเสริมทักษะ.** กรุงเทพมหานคร : ศึกษาในเทศก์กรรมสามัญศึกษา.

ผดุง อารยะวิญญู. 2542. **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.** พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร : ไร่ไทยเพรส.

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ. 2551. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

พิชิต ฤทธิ์จัญญู. 2543. **การประเมินผลการเรียน.** กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏพระนคร.

ลลอ เอี่ยมอ่อน. 2546. **การศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับอนุบาลที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้าน.** ปรินญาณีพันธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิชาการ, กรม. 2545. **คู่มือครูสำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐานภาษา พ.ศ. 2533.** กรุงเทพมหานคร : อรุณสภาลาดพร้าว.

วิลินดา พงศ์ธรรมาธิ. 2547. **ความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นไทยกลางแจ้ง.** ปรินญาณีพันธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศรียา นิยมธรรม. 2540. **ปัญหาความยุ่งยากทางการเรียนรู้.** กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร .

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2540. **การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ.** กรุงเทพมหานคร : อรุณสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาก่อนประถมศึกษา. 2538. **คู่มือครูการดำเนินการสำรวจเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้.** กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.

อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร. 2531. **การเปรียบเทียบความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์ และ**

ความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกทักษะโดยวิธีเล่นพื้นบ้านของไทยกับวิธีการฝึกทักษะตามคู่มือครูของกระทรวงศึกษาธิการในโรงเรียนประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ปรินญาณีพันธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การพัฒนาชุดการสอนเขียนเพื่อเพิ่มทักษะในการเขียนสะกดคำ
สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรต

**Development of Teaching Package to Increase Spelling Skills for Students with
Learning Impairments, Prathomsuksa 3, Wat Santung School,
Office of Trat Educational Service Area**

ยินดี อุปเทห์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนเขียนเพื่อเพิ่มทักษะในการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ทางกรเรียนกลุ่มสาระภาษาไทย ที่เกิดจากการใช้ชุดการสอนเขียนสะกดคำที่สร้างขึ้น และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระภาษาไทย ก่อนและหลังใช้ชุดการสอนเขียนสะกดคำในการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทดลอง นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรต ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถการเขียนสะกดคำ และชุดการสอนเขียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำไปทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนใช้เวลาในการทดลอง ครั้งละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองทำให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการสอนเขียนด้วยชุดการสอนเขียนมีทักษะในการเขียนสะกดคำอยู่ในระดับดี นักเรียนได้รับการสอนเขียนด้วยชุดการสอนเขียนมีทักษะในการเขียนสะกดคำก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน โดยหลังจากการทดลองนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีทักษะในการเขียนสูงกว่าก่อนการทดลอง

คำสำคัญ : ชุดการสอน, การเขียนสะกดคำ, นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

Abstract

The research, “Development of Teaching Package to Increase Spelling Skills for Students with Learning Impairments, Prathomsuksa 3, Wat Santung School, Office of Trat Educational Service Area” aimed to study the achievement of learning Thai subject group. It was arisen from the utilization of the teaching package of spelling, which was created. Furthermore, the study proposed to compare the achievement of learning Thai subject group, before and after utilizing the teaching package of spelling in the instruction, using experimental methods. Purposive sampling was applied to select 6 Prathomsuksa 3 students with learning impairments at Wat Santung School, Office of Trat Educational Service Area, academic year 2007. The instrument used for data collection included a learning activity arrangement plan, a spelling ability test, and a writing package, designed by the researcher. They were used before and after learning. The test carried out for 50 minutes each time, 24 times altogether. The statistics used for data analysis were basic statistics, such

as percentage, mean, standard deviation, coefficient of variation. The research found that: 1. After the experiment, the achievement of the students who were taught with using teaching package of spelling was at good level of spelling skill 2. The students who were taught with using teaching package of spelling before and after using kits After the experiment students with learning Impairments using development.

Keywords : Teaching Package, Spelling Skills, Students with Learning Impairments

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติของคนไทย เป็นภาษาที่เด็กไทยทุกคนควรเรียนรู้และใช้ได้อย่างถูกต้องทุกโอกาส ภาษาไทยเป็นเครื่องหมายของความเป็นชาติเอกราชที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ครูภาษาไทยจึงควรภูมิใจที่ได้เป็นผู้สืบสานสมบัติวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ และส่งต่อให้เยาวชนของชาติรับดูแลรักษาต่อไป ภาษาไทยมีลักษณะเฉพาะนอกเหนือจากเครื่องมือสื่อสารของของชาติ คือ เป็นวัฒนธรรมที่แสดงค่านิยม ธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศรัทธา อารมณ์ ความรู้สึก ความรู้ในเรื่องราวต่างๆ ประวัติศาสตร์ ปรัชญา และประเพณีของคนในชาติ ฯลฯ ครูต้องสอนให้เด็กรู้จักสิ่งต่างๆ เหล่านี้ด้วยเพื่อสืบสานความเป็นไทยที่สมบูรณ์ต่อไป คนไทยจะต้องรักษาความเป็นไทยที่สมบูรณ์ไว้ได้หรือไม่เพียงใด

การเขียนเป็นทักษะในกระบวนการทางภาษา ที่เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ซึ่งประกอบด้วยทักษะการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียนที่มีประสิทธิภาพ การเขียนเป็นการแสดงออก โดยผู้เขียนได้นำคำในภาษามาร้อยเรียงกันอย่างเป็นระบบ และถูกต้องตามหลักภาษาไทย ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงเนื้อหาความตามจุดประสงค์และสำนวนสละสลวยแล้ว และคำนึงถึงการเขียนสะกดคำตามหลักเกณฑ์ด้วย เพราะการที่นักเรียนจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ดี จะต้องอาศัยการฝึกฝนทักษะต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์ในด้านการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน เพื่อเกิดความชำนาญที่จะใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่วและผู้ที่เขียนได้ดีนั้น ต้องผ่านการฟัง การพูด การอ่าน มาแล้ว จึงจะเขียนได้เป็นอย่างดีและมีความถูกต้อง การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจข้อความได้ถูกต้องในการเรียนเกือบทุกวิชาต้องอาศัยการเขียนบันทึกและเขียนตอบคำถามในการทดสอบ เพราะการวัดความสามารถในการเรียนรู้อย่างมุ่งที่ความสามารถในการเขียนเพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างภาคภูมิใจ

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึงเด็กที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยา (Psychological Process) อย่างหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภาษาพูดหรือการเขียน ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องในด้านการฟัง การคิดการคุยกับผู้อื่น การอ่าน การสะกดคำหรือการเรียนคณิตศาสตร์ รวมไปถึงเด็กที่มีความบกพร่องทางการรับรู้ การได้รับบาดเจ็บทางสมอง ความบกพร่องในการฟัง และพูด (Aphasia) ความบกพร่องทางการอ่าน (Dyslexia) แต่ไม่รวมไปถึงเด็กที่มีความบกพร่องอันเกิดจากความบกพร่องทางสายตาทางการได้ยิน ความบกพร่องทางร่างกายความบกพร่องทางสติปัญญา ความด้อยโอกาสทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม US office of Education อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู (2542:85-86) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการเขียนสะกดคำ ซึ่งเป็นเด็กส่วนหนึ่งที่รวมอยู่ในเด็กปกติ เด็กพวกนี้มีความบกพร่องในเรื่องการสะกดคำ ยิ่งไปกว่านั้นความไม่คงที่ของแบบแผนการสะกดไม่ว่าในภาษาอังกฤษหรือภาษาไทย มักทำให้ผู้เรียนสับสนยุ่งยากและเป็นความบกพร่องแบบที่มักจะคงติดตัวไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ เด็กที่มีความบกพร่องในการจำคำปกติจะมีความบกพร่องในการสะกดคำ แต่เด็กบางคนสามารถอ่านคำได้ดีแต่สะกดไม่ได้ ความยุ่งยากในการสะกดคำมักรวมถึงพฤติกรรมดังต่อไปนี้ เช่น เรียงลำดับอักษรผิดในคำต่างๆ สลับตัวอักษรในคำต่างๆ สะกดผิดในคำพ้องเสียง และอักษรบางตัว เขียนไม่ได้ ใจความหรือเขียนวกวน เขียนสะกดการันต์ไม่ถูก ศรียา นิยมธรรม (2546:157 158) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ไม่สามารถสะกดคำได้ดี อาจมีสาเหตุมาจากการจำจากสายตา (มองเห็นตัวอักษรหรือคำแล้ว แต่จำคำหรือตัวอักษรไม่ได้) การจำจากการฟัง (ได้ยินแล้วแต่จำสิ่งที่ได้ยินไม่ได้) การจำจากเสียง (ได้ยินแล้วแต่บอกไม่ได้ว่าคำพูดคำใด โดยเฉพะคำที่มีเสียงสระ

ใกล้เคียงกัน) และการใช้กล้ามเนื้อมือ ผดุง อารยะวิญญู (2544:78-80) การสอนเขียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ควรเริ่มสอนการสะกดคำและควรเน้นมากขึ้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนรู้และเขียนคำใหม่ ๆ ได้มากขึ้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป การเขียนเป็นการแสดงออกซึ่งความคิด รวมทั้งการฝึกเขียนให้ถูกต้องตามหลักภาษา จากปัญหาที่พบกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในด้านการเขียนสะกดคำ ที่พบมาก ในเรื่องของการวางสระและพยัญชนะผิดที่ เขียนไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด เขียนคำที่มีตัวการ์นต์ผิด เขียนคำควบกล้ำผิด

สำหรับแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ศรียา นิยมธรรม (2540:54) ได้อ้างถึงงานวิจัยของ เจเน็ต เลอร์นเนอร์ (Janet Learner) ว่าไม่มีวิธีใดวิธีเดียวของการสอน ที่สามารถนำมาใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพกับเด็กทุกคนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิซาเบท คอปปีทซ์ (Alizabet Coppith) ที่สรุปไว้เช่นกันว่า ปัญหาทางการเรียนรู้ของเด็กกลุ่มนี้ไม่สามารถแก้ไข หรือรักษาได้ด้วยวิธีสอนโดยเฉพาะวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือใช้เทคนิคในการฝึกหัดแบบใดแบบหนึ่งเพียงอย่างเดียว ดังนั้น การสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีวิธีสอนหลายรูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ชุดการสอนเขียนก็เป็นวิธีสอนอีกวิธีหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพราะเป็นเทคนิคการสอนเขียนที่สามารถให้เด็กเขียนได้ ผดุง อารยะวิญญู (2539:281) กล่าวว่านอกจากวิธีการสอนแล้วการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็มีความสำคัญต่อเด็กเหล่านี้เช่นเดียวกันโดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยด้านการเขียน เพราะเป็นทักษะที่มีปัญหามากและสลับซับซ้อนที่สุดทางภาษา การเรียนการสอนภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ คือ การเขียนสะกดคำ ส่วนมากอ่านได้แต่ไม่สามารถเขียนได้ เพราะจำรูปสระไม่ได้ วางสระผิดที่ ซึ่งจะทำให้การอ่านออกเสียง พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ตัวสะกด ที่จะทำให้ให้นักเรียนไม่สามารถอ่านและเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาการเรียนการสอนและศึกษาค้นคว้านวัตกรรมมาแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียน โดยการนำชุดการสอนเขียนสะกดคำ จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ตัวสะกด 8 แม่ อักษรควบกล้ำ อักษรนำพาเพลิน ตัวการ์นต์สำคัญควรจำ ที่จะนำมาสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง เพื่อเป็นการค้นคว้าวิธีใหม่ และเป็นแนวทางในการเสนอแนะแก่ครูผู้สอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาความสามารถของเด็กให้เต็มศักยภาพของตนเอง ให้เด็กรู้จักว่าตนเองมีคุณค่ามีความสามารถเหมือนกับคนอื่นๆ มีความภูมิใจในผลการเรียน และนำความรู้ที่รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.2.1 เพื่อสร้างชุดการสอนเขียนสะกดคำ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ กลุ่มสาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1.2.2 เพื่อศึกษาทักษะการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้ชุดการสอนเขียนสะกดคำที่สร้างขึ้น

1.2.3 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนและหลัง การใช้ชุดการสอนเขียนสะกดคำในการเรียนการสอน

ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดผล การทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design)

1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการเขียนสะกดคำ และกำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง อำเภอเขาสมิงจังหวัดตราด จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้แบบคัดกรองนักเรียนนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิซึม โดยสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และผลการสอบ

ประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในสาระภาษาไทยที่มีคะแนนต่ำกว่าจุดตัดขั้นต่ำ 12 ที่อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง ด้วยแบบทดสอบด้วยเครื่องมือของสำนักงานทดสอบทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2 ขอบเขตเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง ในการสร้างชุดการสอนเขียนสะกดคำ จากบัญชีคำพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำนวน 25 คำมีดังต่อไปนี้

1. คำที่ง่ายมี 8 คำ เป็นคำ 1 และ 2 พยางค์ มีตัวสะกดตรงตามมาตราตัวสะกดและไม่ตรงตามมาตรา ได้แก่ ก้อนน้ำ จรวด กระทง กุญแจ ซ้อนส้ม ยีราฟ ว่าว กระต่าย

2. คำที่ปานกลางมี 8 คำ เป็นคำที่มีพยางค์เดียว และหลายพยางค์ มีวรรณยุกต์กำกับ เป็นคำที่ลดรูปหรือเปลี่ยนรูปเมื่อมีตัวสะกดและมีคำควบกล้ำแท้และคำควบกล้ำไม่แท้ ตะกร้อ ปลาฉลาม กระเป่า กะหล่ำปลี ไม้กวาด ควาย สายสร้อย สระน้ำ

3. คำที่ยาก มี 9 คำ เป็นคำที่มีหลายพยางค์ มีตัวสะกด ตรงตามมาตรา มี "อ" "ห" นำ เป็นคำอักษรนำ และตัวการ์นต์ ได้แก่ หลอดตาย หน่อไม้ สมอเรือ สมอง ถนน ตลับ พระสงฆ์ รถยนต์ อาทิตย์ เพื่อวัดเนื้อหาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกด การเขียนสะกดคำอักษรควบกล้ำ การเขียนสะกดคำอักษรนำ การเขียนสะกดคำที่มีตัวการ์นต์

3 ขอบเขตเวลา การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการศึกษานักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียนสะกดคำ และกำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จำนวน 6 คน การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนเขียนเพื่อเพิ่มทักษะในการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยที่เสนอในบทนี้ประกอบด้วย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 24 แผนๆ ละ 50 นาที แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบเขียนคำได้ภาพ จำนวน 25 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation) และสถิติที่ใช้ทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังการทดลอง

สรุปความสามารถในการเขียนสะกดคำ

การเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในด้านการเขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอ ดังนี้

1. ความสามารถในการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในด้านการเขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนที่จะได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนเขียน เด็กมีความสามารถในการเขียนสะกดคำใกล้เคียงกัน ซึ่งมีคะแนนอยู่ระหว่าง 8 -13 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 40.06 มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 10.16 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.57 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน เท่ากับ 15.45 มีความสามารถในการเขียนสะกดคำโดยรวม อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงทุกคน และหลังได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนเขียน มีคะแนนอยู่ระหว่าง 20 - 23 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 86.00 มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 21.50 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.95 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน เท่ากับ 4.41 คือมีความสามารถในการเขียนสะกดคำอยู่ในระดับดี ผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการสอนโดยใช้ชุดการสอนเขียน มีคะแนนระหว่าง 10 - 13 คะแนน ค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนน เท่ากับ 11.33 คะแนน ผลการ

วิเคราะห์ความสามารถในการเขียนสะกดคำหลังเรียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จากการสอนโดยใช้ชุดการสอนเขียน ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.50 คะแนน และมีความสามารถในการเขียนสะกดคำอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ ผลสัมฤทธิ์ของการเขียนสะกดคำหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในการเขียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนเขียน ก่อนและหลังการทดลอง จึงสรุปได้ว่า การเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองในการเขียนระดับดีขึ้นไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต โดยใช้ชุดการสอนเขียนสะกดคำปรากฏผลดังนี้

การเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังจากทดลองสอนโดยใช้ชุดการสอนเขียนสะกดคำแล้ว มีความสามารถในการเขียนสะกดคำอยู่ในระดับดีมากและสูงขึ้นทุกคน แสดงว่าชุดการสอนเขียนสะกดคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถทำให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ด้านการเขียนมีพัฒนาการเขียนสะกดคำดีขึ้น เนื่องจากชุดการสอนเขียนสะกดคำชุดนี้เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ทำให้เด็กรู้จักขอบกพร่องของตนเมื่อครูชี้แนะข้อผิดพลาดให้เด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน รักการทำงานเป็นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่ารูปแบบเครื่องมือมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของนักเรียนด้วยเช่นกัน ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นลินนุช อำนวยสิน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2546) และของ เมทินี ตาตะสมิต (2550) พบว่าการสอนที่มีเกณฑ์ประสิทธิภาพสูง จะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี และเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนเขียนโดยใช้ชุดการสอนเขียนสะกดคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสามารถในการเขียนสูงขึ้นเนื่องจากเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ได้รับการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของตนได้รับการพัฒนาเต็มตามความสามารถและตามศักยภาพของตน

จากผลการศึกษาค้นคว้านี้แสดงให้เห็นว่าการสอนเขียนสะกดคำโดยใช้ชุดการสอนเขียนสะกดคำ ช่วยให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำสูงขึ้น โดยเป็นผลมาจากการสอนเขียนสะกดคำโดยใช้ชุดการสอนเขียนสะกดคำได้ช่วยให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ทำให้เด็กรู้จักขอบกพร่องเมื่อครูชี้แนะเด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนและเป็นการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของประชากรที่ใช้วิธีวิจัยเชิงการทดลอง เป็นรายบุคคล หลังจากการใช้ชุดการสอนเขียนสะกดคำ ผู้ปกครองส่งเสริมทักษะในการเขียนสะกดคำ โดยเชื่อมโยงกับกิจวัตรประจำวันของเด็ก ในขณะที่อยู่บ้านได้หลายกิจกรรม เช่น การเขียนรายการอาหาร การเขียนบันทึกรายรับรายจ่าย การเขียนรายการสินค้า การเขียนการทำความดี การเขียนจดหมายลาครู ตัวอย่างกิจกรรมเหล่านี้ จะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับเด็กมากขึ้น ซึ่งมีส่วนมากมักจะเกี่ยวกับคำที่มีตัวสะกด อักษรควบกล้ำ อักษรนำ และตัวการันต์ ปรากฏว่าเด็กสามารถเขียนสะกดคำได้อย่างมั่นใจและภูมิใจในการเขียนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ปกครองเกิดความภูมิใจด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ชุดการสอนเขียนสะกดคำ มีความสามารถในการเขียนสะกดคำสูงขึ้นสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

กับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียน จะทดลองนำชุดการสอนเขียนสะกดคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ไปทดลองใช้ในการพัฒนาศักยภาพในการเขียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสะกดคำได้

2. ในกรณีที่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีความรู้ความสามารถที่พัฒนาการที่แตกต่างจากกลุ่มที่ใช้ทดลอง ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ควรมีการจัดทำเนื้อหา ชุดการสอนเขียน และสื่อการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ความสามารถและความต้องการของเด็กเพื่อให้เด็กได้มีพัฒนาการที่เต็มตามศักยภาพ ได้มีความสามารถของตนเอง

3. ครูผู้สอนควรนำคำที่นักเรียนมักเขียนผิดบ่อยๆ นำมาสร้างเป็นชุดการสอนให้หลากหลายลักษณะ และจัดระดับความยากง่ายของคำ ซึ่งจะช่วยให้เลือกใช้แก้ปัญหาลำบากได้ตรงตามความบกพร่องและตรงตามความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้ชุดการสอนเขียนกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียนสะกดคำที่ใช้ทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียน ในระดับที่ต่ำกว่า หรือ สูงขึ้น และจะมีจำนวนของกลุ่มประชากรมากขึ้น

2. ควรมีการนำชุดการสอนเขียนสะกดคำภาษาไทยไปพัฒนาใช้กับกับสาระอื่นที่จะเพิ่มทักษะในการเขียนสะกดคำด้วย

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระหว่างการใช้ชุดการสอนเขียนสะกดคำกับวิธีการสอนอ่านได้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

นลินนุช อำนวยสิน. 2546. การศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. (สาขาการศึกษาพิเศษ).

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ผดุง อารยะวิญญู. 2544. เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : รำไพเพรสจำกัด.

----- 2542. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : รำไพเพรส.

----- 2539. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท รำไพเพรส จำกัด.

เมทินี ตาตะสมิต. 2550. การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง การสืบพันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์.

สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศรียา นิยมธรรม. 2546. แบบคัดแยกเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

การศึกษาความเข้าใจในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี

A study of Reading Comprehension of Prathom Suksa 2 Students with Learning Problems at Anuban Bo Ploy Ratrangsans School, Bo Rai District, Trat Province with the Use of ARC Reading Teaching Approach

นิภา เซวงชุตีร์รัตน์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสร้างนวัตกรรมการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด 2) เพื่อศึกษาผลการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด และ 3) เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ก่อนและหลังการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีระดับสติปัญญาปกติและไม่มีความพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด จำนวน 6 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองวันละ 1 คาบ คาบละ 60 นาที จำนวน 4 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 10 คาบ ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) ข้อเขียนหรือบทความที่ใช้เป็นสื่อการสอนอ่าน 2) แผนการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี และ 3) แบบทดสอบความเข้าใจในการอ่าน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Wilcoxon Matched Pairs Sign Ranks Test ผลการวิจัยพบว่า 1) นวัตกรรมการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วยแผนการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี จำนวน 10 แผน ซึ่งทุกแผนการสอนประกอบด้วยแบบฝึกหัด จำนวน 10 ข้อ 2) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีความเข้าใจในการอ่านอยู่ในระดับดี และ 3) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความเข้าใจในการอ่าน, เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้, การสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop the ARC reading teaching innovation for Prathom Suksa 2 Students with learning problems at Anuban Bo Ploy Ratrangsans School under the Office of Trat Educational Service Area; 2) to study the effects of the ARC reading teaching approach on reading comprehension achievement of Prathom Suksa 2 Students with learning problems at Anuban Bo Ploy Ratrangsans School under the Office of Trat Educational Service Area; and 3) to compare reading comprehension achievement of Prathom Suksa 2 Students with learning problems before and after being taught with the ARC reading teaching approach. The research sample consisted of six Prathom Suksa 2 Students who had learning

problems in reading. They had normal intelligence level, had no multiple physical disabilities, and were studying in the second semester of the 2007 academic year at Anuban Bo Ploy Ratrangsang School, Bo Rai District, Trat Province. The experiment was conducted for one session of 60 minutes per day and lasted for four weeks covering 10 sessions. The employed research design was the One Group Pretest-Posttest Design. The employed research instruments comprised 1) passages or articles as instructional media for reading; 2) reading lesson plans based on the ARC reading teaching approach; and 3) a reading comprehension test. Data were statistically analyzed using the mean, standard deviation, and Wilcoxon Matched Pairs Sign Ranks Test.

Research findings were as follows: 1) The ARC reading teaching innovation for Prathom Suksa 2 Students with learning problems was composed of 10 reading lesson plans. Based on the ARC reading teaching approach. Each lesson plan included 10 reading exercises. 2) Prathom Suksa 2 Students with learning problems who were taught under the ARC reading teaching approach had reading comprehension achievement at the good level. 3) The post-learning reading comprehension achievement of Prathom Suksa 2 Students with learning problems who were taught under the ARC reading teaching approach was significantly higher than their pre-learning counterpart at the .01 level.

Keywords : Reading Comprehension, Students with Learning Problems, ARC Reading Teaching Approach

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ภาษาไทยจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและความเป็นปึกแผ่นของสังคมไทย คนไทยจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ต้องทำความเข้าใจและศึกษาหลักเกณฑ์ทางภาษาและฝึกฝนให้มีทักษะการฟัง การพูด การอ่านและเขียนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร การเรียนรู้ การเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การสร้างความเป็นเอกภาพของชาติและความจรรโลงใจ เพื่อเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 3-6) ด้วยเหตุนี้การศึกษาในระดับประถมศึกษาจึงมุ่งเน้นให้นักเรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านกาฟัง การพูด การอ่านและการเขียน เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข

(วรฤณี โสมประยูร, 2537, หน้า คำนำ)

สำหรับการอ่านถือเป็นทักษะทางภาษาที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้และความบันเทิงใจให้กับตนเอง นับว่าการอ่านจะก่อประโยชน์ให้แก่มนุษย์โดยตรงในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะนักเรียนนักศึกษาจำเป็นต้องใช้การอ่านออกเขียนได้ เพื่อให้มีชีวิตที่ได้เปรียบและสมบูรณ์แบบในการติดต่อสื่อสารทั้งเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม การอ่านจึงเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อวางรากฐานของการเรียนต่อในระดับสูงขึ้น และเพื่อให้การอ่านสามารถเอื้อประโยชน์อย่างสูงสุดต่อนักเรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจึงต้องคำนึงถึงการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน เห็นคุณค่าและความสำคัญของการอ่าน สามารถอ่านได้ชัดเจน ถูกต้องรวดเร็ว สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน มีวิจารณญาณในการวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ (อัจนรา ชิวพันธ์, 2546, หน้า 47) การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยนั้นควรพัฒนาทักษะการอ่านควบคู่ไปกับทักษะอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะทักษะการเขียน ทั้งนี้เพราะทักษะทั้งสองส่งเสริมพัฒนาการซึ่งกันและกันอีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กันสูง (ทัตพร เกตุถนอม, 2540, หน้า 3) ดังที่นักวิจัยชาวต่างประเทศ คือ แครชเชน (Krashen, 1984, pp. 2-4) กล่าวว่า การอ่านและการเขียนเป็นทักษะคู่กัน ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านดีก็จะมีความสามารถในการเขียนดีด้วยซึ่งสอดคล้องกับที่ฮัลเลทท์ (Hullet, 1986, pp. 847-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน โดยรวบรวมงานเขียนของนักเรียนระดับ 3 ที่ใกล้จะสิ้นปีการศึกษาจำนวนกว่า 100 ชิ้น ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เขียนงานได้ดีนั้นเป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านดีด้วย

สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จะพบว่า มีปัญหาด้านการอ่านของเด็กคือ อ่านไม่ได้เลย ออกเสียงพยัญชนะไม่ได้หรือออกเสียงผิด ออกเสียงสระไม่ได้หรือออกเสียงผิด อ่านหลงบรรทัด อ่านซ้ำคำ อ่านเพิ่มคำ อ่านข้ามพยางค์ อ่านตกหล่นไม่ครบทุกคำ อ่านออกเสียงไม่ชัดเจน อ่านสลับที่พยัญชนะ อ่านกลับคำสลับที่กัน สับสนในการอ่านอักษรหรือคำที่คล้ายกัน อ่านสะกดคำไม่ได้ อ่านซ้ำ อ่านตะกุกตะกัก ผันวรรณยุกต์ไม่ได้ ไม่สามารถบอกลำดับของเรื่องได้ จำข้อเท็จจริงในเรื่องที่อ่านไม่ได้ ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน อ่านแล้วจับใจความสำคัญไม่ได้ เล่าเรื่องที่อ่านไม่ได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถของเด็ก (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 69-70) จากปัญหาด้านการอ่านทำให้เด็กมีความยุ่งยากในการเรียนรู้เป็นอย่างมาก การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านอ่านจะต้องแก้ปัญหาให้เด็กสามารถอ่านได้ เข้าใจเรื่องราวที่อ่านและสามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้ การแก้ปัญหาของเด็กจะต้องสร้างแรงจูงใจและสิ่งเร้าในรูปแบบต่าง ๆ ตามทฤษฎีการเรียนรู้และลีลาการเรียนรู้ของเด็ก เด็กบางคนเรียนรู้ได้ดีด้วยการดู บางคนเรียนรู้ด้วยการฟัง ซึ่งสภาพปัญหาของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก จากประสบการณ์การสอนของผู้วิจัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านเพื่อเข้าใจคือ อ่านแล้วไม่สามารถตอบคำถามได้ เด็กบางคนอ่านได้แต่ไม่รู้เรื่อง ไม่สามารถจับใจความจกเรื่องที่อ่านได้ ทำให้การอ่านไม่มีประสิทธิภาพ การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญเป็นการอ่านเพื่อเก็บสาระสำคัญหรือใจความสำคัญของเรื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสรุปใจความสำคัญ หาความสำคัญ การใช้แผนภาพโครงเรื่องเพื่อพัฒนาการอ่าน รวมทั้งการรู้จักใช้คำถามเกี่ยวกับเนื้อหา และพัฒนาทางด้านความคิดสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ไม่ได้มีความบกพร่องของอวัยวะสื่อความหมาย เป็นเด็กที่มีสายตาและการได้ยินปกติ แต่มีปัญหาที่ยุ่งยากของการรับรู้ข้อมูลสำคัญที่ได้เห็น ที่ได้ยิน ไม่สามารถสรุปสาระสำคัญได้ หรือจำไม่ได้ หรือจำผิด ๆ ถูก ๆ ในเรื่องที่ได้ยินมา โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน อ่านคำไม่ถูกต้องไม่เข้าใจสิ่งที่อ่าน จำรายละเอียดไม่ได้ ไม่เข้าใจความสำคัญและไม่สามารถตอบคำถามว่าเรื่องที่อ่านเกี่ยวข้องกับอะไร ในการสอนอ่านทักษะเบื้องต้นที่จำเป็น 3 ด้าน คือ การจำคำ การเข้าใจคำศัพท์และความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่อ่าน (ผดุง อารยะวิญญู, 2533, หน้า 123-130) การสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จำเป็นต้องมีวิธีการสอนหลายรูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ในการช่วยเหลือให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน สามารถอ่านแล้วเข้าใจเรื่องที่อ่าน สามารถตอบคำถามได้ สามารถจับใจความสำคัญจกเรื่องที่อ่านได้ จำเป็นต้องมีสื่อหรือยุทธวิธีที่สามารถเร้าความสนใจของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถเข้าเรื่องที่อ่านได้เป็นอย่างดี การอ่านจึงเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ที่มีความสำคัญมากเพราะการเรียนวิชาอื่น ๆ ต้องอาศัยการอ่านเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ถ้าเด็กมีพื้นฐานในการอ่านที่ดีก็จะสามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี การอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จในการเรียนของเด็กที่จะสามารถพัฒนาความคิด จินตนาการ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่เป็นปัญหาในการเรียนการสอนภาษาไทย คือ วิธีสอนของครูเพราะมีครูจำนวนไม่น้อยมีพฤติกรรมการสอนแบบเดิม ๆ คือ ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งวิธีสอนที่ปฏิบัติกันมาก คือ วิธีบอก อธิบายหรือบรรยาย (กรมวิชาการ, 2538, หน้า 92) โดยจะเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ ไม่ใช้สื่อประกอบการสอน ไม่ใช้กระบวนการกลุ่ม ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและเป็นผู้ทำกิจกรรม นักเรียนมีหน้าที่เพียงฟังครูบรรยายเท่านั้นและนักเรียนไม่ค่อยได้ฝึกฝนการใช้ภาษา จึงทำให้นักเรียนไม่ค่อยสนใจเรียนวิชาภาษาไทย (ไทยรัฐ, 2542, หน้า 12) ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขและส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาวิธีสอนอ่านแบบต่าง ๆ พบว่า แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) เป็นแนวการสอนที่น่าสนใจเพราะเป็นการนำความรู้เดิมเข้ามาเป็นพื้นฐานในการอ่าน ฝึกการคาดเดาและสร้างความหมายพร้อมทั้งทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ที่ปรากฏในบทอ่าน ซึ่งในกระบวนการอ่านนี้ ผู้อ่านจะมีความเข้าใจในการอ่านและสามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน วูแกน และเอสท์ (Vaughan and Estes, 1986, อ้างถึงใน รัตนา ตันวิเชียร, 2537, หน้า 33) และจากการศึกษาหลักการของการสอนอ่านตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี (ARC) พบว่า วิธีการนี้มีความยืดหยุ่นในการปรับใช้ ผู้สอนสามารถเลือกใช้กิจกรรมที่มีอยู่หลากหลายมาใช้ในแต่ละขั้นตอนการสอน โดยพิจารณาตามความสอดคล้องกับเป้าหมายในการสอนลักษณะบทอ่านที่เลือกมาใช้และระดับพื้นความรู้ของผู้เรียน กิจกรรมส่วนใหญ่จะเน้นบรรยายกาการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทรับผิดชอบต่อ

การพัฒนาทักษะการอ่านและการสร้างความเข้าใจในสิ่งที่อ่านด้วยตนเองมากขึ้น (รัตนา ตันวิเชียร, 2537, หน้า 9) และได้มีผู้นำแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มาศึกษาวิจัย อาทิเช่น ปิยลักษณ์ พฤษะวัน (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดและสนใจที่จะศึกษาความเข้าใจในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แนวการสอนแบบ เอ อาร์ ซี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนและเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างนวัตกรรมการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด
2. เพื่อศึกษาผลการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด
3. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ก่อนและหลังการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest-Posttest Design โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีระดับสติปัญญาปกติและไม่มีคามพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ อำเภอไร่ จังหวัดตราด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีระดับสติปัญญาปกติและไม่มีคามพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ อำเภอไร่ จังหวัดตราด จำนวน 6 คน ซึ่งผ่านการประเมินตัดสินว่ามีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ข้อเขียนหรือบทความที่ใช้เป็นสื่อการสอนอ่าน จำนวน 10 บทความ 2) แผนการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี จำนวน 10 แผน ประกอบด้วย แผนการสอนที่ 1 บทความเรื่อง วางแผนการใช้เงิน แผนการสอนที่ 2 บทความเรื่อง ผึ้ง แผนการสอนที่ 3 บทความเรื่อง เกี้ยวข้าว แผนการสอนที่ 4 บทความเรื่อง การแก้ปัญหา แผนการสอนที่ 5 บทความเรื่อง ตัวต่อ แผนการสอนที่ 6 บทความเรื่อง มด แผนการสอนที่ 7 บทความเรื่อง ปลวกแสนขยัน แผนการสอนที่ 8 บทความเรื่อง จับคางคกที่บ้านสวน แผนการสอนที่ 9 บทความเรื่อง ผีเสื้อแสนสวย และแผนการสอนที่ 10 บทความเรื่อง ตุ๊กตาไทย ซึ่งทุกแผนการสอนประกอบด้วยแบบฝึกหัด จำนวน 10 ข้อ และ 3) แบบทดสอบความเข้าใจในการอ่าน จำนวน 20 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้ 1) ค่าเฉลี่ย 2) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 3) สถิติ Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test

ผลการวิจัย

1. นวัตกรรมการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วยแผนการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี จำนวน 10 แผน ได้แก่ แผนการสอนที่ 1 บทอ่านเรื่อง วางแผนการใช้จ่ายเงิน แผนการสอนที่ 2 บทอ่านเรื่อง ผึ้ง แผนการสอนที่ 3 บทอ่านเรื่อง เกี่ยวข้าว แผนการสอนที่ 4 บทอ่านเรื่อง การแก้ปัญหา แผนการสอนที่ 5 บทอ่านเรื่อง ตัวต่อ แผนการสอนที่ 6 บทอ่านเรื่อง มด แผนการสอนที่ 7 บทอ่านเรื่อง ปลวกแสนขยัน แผนการสอนที่ 8 บทอ่านเรื่อง จับค่างควายที่บ้านสวน แผนการสอนที่ 9 บทอ่านเรื่อง ผีเสื้อแสนสวย และแผนการสอนที่ 10 บทอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย ซึ่งทุกแผนการสอนประกอบด้วยแบบฝึกหัด จำนวน 10 ข้อ

2. ความเข้าใจในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนความเข้าใจในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ก่อนและหลังการสอน

นักเรียนคนที่	ก่อนการสอน		หลังการสอน	
	คะแนน	การแปลผล	คะแนน	การแปลผล
1	9	พอใช้	17	ดี
2	11	พอใช้	20	ดี
3	13	พอใช้	19	ดี
4	8	ไม่ผ่าน	18	ดี
5	12	พอใช้	17	ดี
6	10	พอใช้	19	ดี
\bar{X}	10.50	พอใช้	18.33	ดี
S.D.	1.87		3.26	

จากตารางที่ 1 พบว่า ก่อนการสอนนักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อยู่ในระดับพอใช้ 5 คน (9, 10, 11, 12, 13 คะแนน ตามลำดับ) และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ 1 คน (8 คะแนน) โดยภาพรวมนักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 10.5$) และหลังจากการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี นักเรียนทุกคนมีความเข้าใจในการอ่านอยู่ในระดับดี (17-20 คะแนน) โดยภาพรวมนักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 18.33$)

3. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ก่อนและหลังการสอน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ก่อนและหลังการสอน

นักเรียนคนที่	คะแนน		ผลต่างของคะแนน	ลำดับที่ความแตกต่าง	ลำดับเครื่องหมาย	
	ก่อนสอน	หลังสอน			บวก	ลบ
1	9	17	8	3	+3	0
2	11	20	9	4.5	+4.5	0
3	13	19	6	2	+2	0
4	8	18	10	6	+6	0
5	12	17	5	1	+1	0
6	10	19	9	4.5	+4.5	0
					T=21	T=0

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังจากได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีความเข้าใจในการอ่านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. นวัตกรรมการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วยแผนการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี จำนวน 10 แผน ได้แก่ แผนการสอนที่ 1 บทอ่านเรื่อง วางแผนการใช้เงิน แผนการสอนที่ 2 บทอ่านเรื่อง ผึ้ง แผนการสอนที่ 3 บทอ่านเรื่อง เกี่ยวข้าว แผนการสอนที่ 4 บทอ่านเรื่อง การแก้ปัญหา แผนการสอนที่ 5 บทอ่านเรื่อง ตัวต่อ แผนการสอนที่ 6 บทอ่านเรื่อง มด แผนการสอนที่ 7 บทอ่านเรื่อง ปลวกแสนขยัน แผนการสอนที่ 8 บทอ่านเรื่อง จับค้างคาวที่บ้านสวน แผนการสอนที่ 9 บทอ่านเรื่อง ผีเสื้อแสนสวย และแผนการสอนที่ 10 บทอ่านเรื่อง ตุ๊กตาไทย ซึ่งทุกแผนการสอนประกอบด้วยแบบฝึกหัด จำนวน 10 ข้อ

2. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีความเข้าใจในการอ่านอยู่ในระดับดี

3. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การศึกษาความเข้าใจในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ทำให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยลักษณ์ พุกกะวัน (2541) ได้ทำการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองใช้โปรแกรมพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์การประเมินผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี จากการวิจัยครั้งนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างต่อเนื่องในการร่วมกิจกรรม ทำให้นักเรียนรู้สึกประสบความสำเร็จในการเรียน เนื่องจากในกิจกรรมการเรียนการสอนครูและนักเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ทางวาจากันอยู่เสมอ โดยเฉพาะขั้นก่อนอ่านครูจะสนทนา ชักนำ ชักถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนนำเสนอความคิดเห็นออกมาใช้ในการทำความเข้าใจในการอ่านหรือระดมความคิดจากความคิดรวบยอดของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องที่จะอ่านและในขั้นกิจกรรมหลังการอ่านนักเรียนจะร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นจากประโยคที่ชอบซึ่งมีอยู่ในบทอ่าน ซึ่งในขั้นตอนเหล่านี้ครูจะคอยแสดงความคิดเห็นและอธิบายชี้แนะในกรณีที่นักเรียนผู้อภิปรายอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่ผิด หรือช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหาในการใช้ภาษาพูดขณะอภิปราย จึงทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในตนเอง กล่าวพูด กล่าวแสดง ความคิดเห็นอย่างมั่นใจ ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พรเพ็ญ สุวรรณเดชา (2532-2533, หน้า 15-16) กล่าวว่า พฤติกรรมทางวาจาที่ีระหว่างครูกับนักเรียนทำให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นได้อย่างสบายใจ

2) การสอนโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ทฤษฎีโครงสร้างประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานในการอ่าน และคำนึงถึงความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนโดยดึงเอาความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมของนักเรียนมาผสมผสานกับความรู้ใหม่ ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านได้เร็วขึ้น และใช้เนื้อเรื่องที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและตรงกับความสนใจของนักเรียน ทำ

ให้นักเรียนได้ใช้ความรู้เดิมที่มีประสบการณ์เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่ได้จากบทอ่าน ทำให้เข้าใจเรื่องได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งในขั้นก่อนการอ่านครูจะกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมออกมาเพื่อใช้ทำความเข้าใจในการอ่าน โดยครูจะพูดสนทนาชักนำให้นักเรียนร่วมกันระดมความคิดที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน หรือบรรยายให้นักเรียนคิดจินตนาการตามข้อความที่ครูบรรยายหรืออภิปรายแลกเปลี่ยนคำถามจากเรื่องที่อ่านแล้วตอบคำถามตามความเข้าใจของตนเอง จึงเป็นการแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างหลากหลายสามารถนำไปใช้ในการแปลความ ตีความ ทำความเข้าใจในการอ่าน ทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดี

3) นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี จากการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนที่สูงขึ้น นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงแรงจูงใจในการเรียนสูงขึ้นดังอย่างพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน แยกกันยกมืออ่านและตอบคำถาม นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียน เพราะกิจกรรมของแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี มีความหลากหลาย ทำทายและอยู่ในวิสัยที่นักเรียนจะปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงได้ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของการเรียนการสอน บรรยายภาคของการเรียนสนุกสนานไม่น่าเบื่อ นักเรียนจะมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะการอ่านของตนอยู่เสมอจากการทำกิจกรรมเดี่ยว มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรมกลุ่ม นอกจากช่วยสร้างความเข้าใจในระบบการอ่านและช่วยฝึกฝนทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียนแล้ว กิจกรรมต่าง ๆ ตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทางภาษาทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียนควบคู่กันไปอย่างเหมาะสมและ กิจกรรมต่าง ๆ ของแนวการสอนแบบ เอ อาร์ ซี ช่วยสร้างแรงจูงใจและก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ทำให้นักเรียนสนใจและเอาใจใส่ต่อการเรียนมากขึ้นและความสนใจทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลต่อการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การนำแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี ไปใช้นั้น ครูผู้สอนควรพิจารณาระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละช่วงให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เรียนอ่อนได้มีเวลาในการทำกิจกรรมมากขึ้น และเกิดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทย

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี นั้นควรจัดให้ครบทั้ง 6 รูปแบบ เพราะผู้เรียนจะได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ อย่างครบถ้วนจึงจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีได้และควรจัดตามกระบวนการขั้นตอนของแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องกันไป จึงจะเกิดผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

1.3 การจัดกิจกรรมตามแนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี นั้นควรแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นแบบคละกัน โดยจัดให้มีนักเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้การทำกิจกรรมของนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนจะได้รู้สึกว่าการประสบความสำเร็จในการเรียน และควรมีการสลับกลุ่มกันอยู่เสมอเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานกลุ่มร่วมกันอย่างทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความเข้าใจในการอ่านโดยใช้แนวการสอนอ่านแบบเอ อาร์ ซี กับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสนใจในการเรียน เจตคติต่อการอ่าน ความคงทนในการเรียนรู้ หรือพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน

2.2 ควรศึกษาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน โดยใช้แนวการสอนอ่านแบบ เอ อาร์ ซี โดยมีการเปรียบเทียบเนื้อหาที่นำมาใช้เป็นสื่อในการสอนอ่านระหว่างเนื้อหาประเภทร้อยแก้วหรือร้อยกรอง

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. 2538. การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) ระดับ
ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- _____. 2545. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย.
- ทัศนพร เกตุถนอม. 2540. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนภาษาแนวธรรมชาติโดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะ
กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนคร
รินทรวិโรฒ ประสานมิตร.
- ปิยลักษณ์ พฤกษ์วัน. 2541. การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ
โดยใช้แนวการสอนอ่าน เอ อาร์ ซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาการประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผดุง อารยะวิญญู. 2533. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- _____. 2542. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: แวันแก้ว.
- พรเพ็ญ สุวรรณเดชา. 2532-2533. ปฏิสัมพันธ์ทางวาทะกับการเรียนการสอน. *ศึกษาศาสตร์*. 5: 15-16.
- ไทยรัฐ. 2542. มิน นร. เมินภาษาไทย จีครูปรับเทคนิคการสอน. *ไทยรัฐ*. (11 พฤศจิกายน): 12.
- รัตนา ตันวิเชียร. 2537. ผลของการใช้วิธีการ ARC สอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแก่นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรรณิ โสมประยูร. 2537. การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อัจฉรา ชิวพันธ์. 2546. กิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ชั้นประถมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนา
พานิช.
- Hulett, Joycelin Brown. 1986. *Third Grade Writings : Their Relationship with Reading. Dissertation
Abstracts International*. 47 (3): pp. 84-487.
- Krashen, Stephen D. 1984. *Writing : Research Theory and Applications*. Oxford: Pergamon Institute of
English.

คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จังหวัดระยอง จันทบุรี และ ตรารด.

Leadership Characteristic Vocational Administrator According to Teacher Opinion in the Provinces of Rayong, Chanthaburi and Trat.

ชลน วรณศรีพงษ์¹ อัมพวัน ประเสริฐภักดี² สายตา ประเสริฐภักดี²

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ²อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี และตรารด และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์และประเภทของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ครูผู้สอนอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรีและ ตรารดจำนวน 298 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t-test

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของครูผู้สอน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาอันดับความคิดเห็นเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ลักษณะทางกาย ภูมิหลังทางสังคม บุคลิกภาพ สติปัญญา ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานและลักษณะทางสังคมตามลำดับ 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรีและ ตรารดจำแนกตามประเภทของสถานศึกษาพบว่าในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลักษณะทางกาย ภูมิหลังทางสังคม และสติปัญญาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านบุคลิกภาพ ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และ ลักษณะทางสังคม มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: คุณลักษณะภาวะผู้นำ, อาชีวศึกษาจังหวัด, ความคิดเห็น

Abstract

The purpose of this research were to studied and compare the leadership characteristic of vocational administrator according to teacher opinion in the provinces of Rayong, Chanthaburi and Trat classified by school category. The sample group was 298 vocational teachers in the provinces of Rayong, Chanthaburi and Trat. The tool in this research was 5-level rating scale and the analyzed statistics were standard deviation and t-test.

The result showed that 1) the overall image of teacher was in a high level and considered the opinions by much to less average point as in order of physical character, social background, personality, intelligence and related work character and social character, 2) The comparison of the leadership characteristic of vocational administrator according to teacher opinion in the provinces of Rayong, Chanthaburi and Trat classified by school category found statistically significant difference in overall image by considering as income, physical character, social background and intelligence and no statistically significant difference by considering as personality, related work character and social character.

บทนำ

การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นการพัฒนากำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดคุณภาพตามสมรรถนะอาชีพที่กำหนดไว้โดยจัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษา ปรชญาการอาชีวศึกษา ภายใต้การสนับสนุนทรัพยากร ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพให้มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 2) การผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในประเทศไทย ดำเนินการโดยหลายหน่วยงานในระดับกระทรวง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรมกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงแรงงาน และกระทรวงอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาเฉพาะทาง สำหรับกระทรวงศึกษาธิการเป็นกระทรวงหลักที่รับผิดชอบด้านการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี มีหลายหน่วยงานดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548 : 15) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ กระจายอยู่ทุกจังหวัดทั่วประเทศ ทั้งในเขตเมืองและนอกเขตเมือง ซึ่งแบ่งสถานศึกษาออกเป็น 12 ประเภท ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี วิทยาลัยสารพัดช่าง วิทยาลัยประมง วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม กาญจนภิเษกวิทยาลัย วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว วิทยาลัยพณิชยการ และศูนย์ฝึกอบรมวิศวกรรมเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมวิชาชีพให้ประชาชนอย่างทั่วถึงตลอดชีวิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน และจัดการองค์ความรู้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและอาชีพอิสระสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และมีการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนรวม 3 ระดับคือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) นอกจากนี้ยังเปิดสอน หลักสูตรระยะสั้น แบ่งเป็น 9 ประเภทวิชา ประกอบด้วย อุตสาหกรรมสิ่งทอ พาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ คหกรรม เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ศิลปกรรม อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และประมงซึ่งทั้ง 9 ประเภทวิชา มีรูปแบบการเรียนการสอนแตกต่างกันหลายรูปแบบตามหลักสูตร อาทิลหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีทั้งรูปแบบการเรียนการสอน ในสถานศึกษาตามปกติ รูปแบบทวิภาคี ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และรูปแบบสะสมหน่วยกิต หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีทั้งรูปแบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามปกติและรูปแบบทวิภาคี ส่วนหลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง เป็นรูปแบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามปกติโดยความร่วมมือกับสถานประกอบการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548 : 21-23)

ปัญหาสำคัญในด้านการผลิตกำลังคนของสถานศึกษา เนื่องจากการขยายจำนวนสถานศึกษา อย่างรวดเร็วในช่วงที่ผ่านมา ทำให้รัฐไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณด้านต่าง ๆ ได้อย่างเพียงพอ เป็นผลให้สถานศึกษาที่ตั้งใหม่ไม่สามารถพัฒนาได้ตามมาตรฐาน ขณะที่ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาบางส่วน ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะต้องรับภาระทั้งงานสอนและงานสนับสนุนการสอน รวมทั้งขาดแคลนครูในบางสาขาวิชา และมีครูเกินในบางสาขาวิชา ตลอดจนคุณภาพของครูผู้สอนยังไม่สอดคล้องกับภารกิจที่ต้องการ อีกทั้งเครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่มีอยู่ล้าสมัย และไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี นอกจากนี้ความร่วมมือกับสถานประกอบการและชุมชนยังมีจำกัดเพียงบางสถานศึกษา ยังไม่กระจายครอบคลุมสถานศึกษาอื่น ๆ ทั้งหมด ส่งผลให้คุณภาพของผู้จบการศึกษาไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ รวมทั้งอัตราผู้จบอาชีวศึกษา แล้วไปทำงานในตลาดแรงงานค่อนข้างต่ำ ส่วนใหญ่จะศึกษาต่อ ทำให้ขาดแคลนแรงงานด้านอาชีวศึกษา ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการเรียนการสอนยังจำกัด ทำให้ ไม่มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเท่าที่ควร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548 : 23-24)

อย่างไรก็ตาม สังคมโลกาภิวัตน์ (Globalization) ก่อให้เกิดการแข่งขันขึ้นอย่างซับซ้อนและต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อประโยชน์แก่องค์กร สมาชิก และสังคม ผู้นำ (Leader) ที่มีความสามารถจึงเป็นบุคคลสำคัญขององค์กร เนื่องจากมีบทบาทและหน้าที่ทั้งในด้านการตัดสินใจ กำหนดทิศทาง แก้ปัญหา และชักจูงสมาชิกในองค์กรให้ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเท เสียสละ และเต็มใจ เพื่อให้องค์กรก้าวไปสู่เป้าหมายตามที่ต้องการ (มัลลิกา ดันสอน. 2546 : 14) ดังนั้น ผู้นำการศึกษายุคใหม่จึงได้รับการคาดหวังให้เป็น “หัวใจ” ของการปฏิรูปการศึกษา เป็นกุญแจแห่งความสำเร็จของพันธกิจในการสร้างคนและสร้างสังคมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายสูงสุดในการปกครอง และเป้าหมายในแผนหลักของการพัฒนาประเทศที่ประชาคมได้ร่วมกันกำหนด เพื่อให้การดำเนินพันธกิจ ที่ได้รับมอบหมายเป็นไปตามความคาดหวัง (ชนิตา รัชทรัพย์เมือง. 2547 : 37)

รายงานการติดตามการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาของการปฏิรูป ระบบการศึกษาด้านการอาชีวศึกษา พบว่าแม้รัฐจะได้พยายามเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับการศึกษามากขึ้น มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและฝึกอบรม โดยมีการจัดทำแผนและยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา และพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพแต่มีปัญหาและอุปสรรคของการปฏิรูปการศึกษาด้านระบบคุณวุฒิ คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาโดยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดคุณลักษณะภาวะผู้นำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548 : 5) สอดคล้องกับ เกษม วัฒนชัย (2545 : 16) ที่ชี้ให้เห็นว่าปัญหาของการศึกษาไทยในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาขาดคุณลักษณะภาวะผู้นำในการบริหารงาน

จากความสำเร็จและจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี และ ตราด เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเสริมคุณลักษณะที่จำเป็นให้กับผู้บริหาร เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่อันก่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารงานและการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรีและ ตราด
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรีและ ตราดจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์และประเภทของสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาใน 6 ด้านได้แก่ ลักษณะทางกาย ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และ ลักษณะทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูผู้สอนอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรีและ ตราด ตามประเภทสถานศึกษา ปีการศึกษา 2552 จำนวน 298 คน ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิค จำนวน 191 คน วิทยาลัยสารพัดช่าง จำนวน 63 คน วิทยาลัยการอาชีพ จำนวน 44 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถามคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี และ ตราด โดยจัดแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและประเภทของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ซึ่งสอบถามคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี และ ตรวต มีตัวเลือก 5 ระดับ ภายใต้ 6 ประเด็นหลัก คือ ลักษณะทางกาย ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานและลักษณะทางสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตแนะนำตัวผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีส่งถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี ตรวต ที่เป็นสถานที่เก็บข้อมูลเพื่อขอความร่วมมือในการแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างดำเนินการและนัดหมายเวลาและสถานที่ขอรับแบบสอบถามคืน

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงครูผู้สอนจำนวน 298 ชุดได้กลับคืนมา 257 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 86.24

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผลโดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของ แล้วแยกเป็นหมวดหมู่ตามตัวแปรที่ศึกษา
2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายและสมมติฐานในการวิจัย
3. ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
5. วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี และ ตรวต จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การสอน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)
6. วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี และตรวต จำแนกตามประเภทของสถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(One way ANOVA)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี และ ตรวต สรุปสาระสำคัญของการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถามแสดงว่า วุฒิทางการศึกษาของครูผู้สอนอยู่ในระดับปริญญาตรีร้อยละ 75.90 ระดับสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 24.10 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อย ร้อยละ 52.50 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก ร้อยละ 47.50 ประเภทของสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิค มากที่สุด ร้อยละ 78.60 วิทยาลัยสารพัดช่าง ร้อยละ 14.80 และวิทยาลัยการอาชีพ ร้อยละ 6.60 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี และตรวตพบว่าความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรีและตรวต ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ทุกด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ ลักษณะทางกาย ($\bar{X} = 4.00$) ภูมิหลังทางสังคม ($\bar{X} = 3.93$) และบุคลิกภาพ

($\bar{X} = 3.91$)

เมื่อศึกษาคูณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี และ ตราด ปรากฏผลดังนี้

1. ด้านลักษณะทางกาย อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามอันดับแรก ได้ดังนี้ สภาพร่างกายพร้อมที่จะทำงาน ($\bar{X} = 4.22$) พุดเสียงดังชัดเจน ($\bar{X} = 4.07$) และร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ($\bar{X} = 4.03$)
2. ด้านภูมิหลังทางสังคม อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ มีวุฒิการศึกษาเหมาะสม ($\bar{X} = 4.06$) มีประสบการณ์ในการบริหาร การปกครอง การบังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.00$) และ เป็นผู้ใฝ่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.92$)
3. ด้านสติปัญญา อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.97$) สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ($\bar{X} = 3.89$) และฉลาด มีไหวพริบดี ($\bar{X} = 3.88$)
4. ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ แต่งกายถูกกาลเทศะ ($\bar{X} = 4.01$) มีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 3.98$) และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี ($\bar{X} = 3.93$)
5. ด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามอันดับแรกได้ดังนี้ จัดทำแผน/โครงการ ได้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.88$) ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติมในการทำงาน ($\bar{X} = 3.86$) และ ขยัน เสียสละ อุทิศตนเพื่องาน ($\bar{X} = 3.85$)
6. ด้านลักษณะลักษณะทางสังคม อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามอันดับแรก ได้ดังนี้ รับฟังและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.81$) เข้าสังคมได้เป็นอย่างดีกับทุกกลุ่ม ($\bar{X} = 3.77$) และ ยึดหยุ่นการทำงานตามความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.74$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรีและ ตราด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและประเภทของสถานศึกษา ปรากฏผลดังนี้

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และ ตราด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรีและ ตราด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านภูมิหลังทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามประเภทของสถานศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ลักษณะทางกาย ภูมิหลังทางสังคม และสติปัญญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายค่าพบว่าคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ในวิทยาลัยเทคนิคแตกต่างจากวิทยาลัยการอาชีพอ่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 แต่ในคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราดมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้ที่มาเป็นผู้บริหาร ได้ผ่านการทำงานจากหลาย ๆ ด้าน และเรียนรู้งานต่าง ๆ มาก่อนเป็นเวลาหลายปี รวมทั้งการเข้ารับการอบรมรวมถึงผ่านหลักสูตรตามที่กระทรวงศึกษาธิการจัดขึ้นเพื่อเตรียมให้ผู้บริหารมีศักยภาพ มีทักษะการบริหารงาน การเข้าสังคม รวมถึงการพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับนับถือ และสิ่งเหล่านี้จึงเป็นส่วนที่ทำให้ผู้บริหารมีคุณลักษณะภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำของสต็อกดิลล์ (Stogdill, 1974 : 74 - 75) ซึ่งได้จำแนกคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของผู้นำเป็น 6 ด้าน คือ ลักษณะทางกาย ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานและลักษณะทางสังคม

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1.1 ด้านลักษณะทางกาย ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ในด้าน สภาพร่างกายพร้อมที่จะทำงาน พุดเสียงดังชัดเจน ร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ มีมารยาทดี สุภาพอ่อนโยน มีสุขภาพจิตดีและร่างกายสง่างาม เนื่องจาก ลักษณะที่แสดงออกทางกายของผู้บริหารเป็นบุคลิกภาพ ที่แสดงออกให้เห็นเป็นอันดับแรกเมื่อพบปะผู้อื่นรอบข้าง ดังนั้นเมื่อผู้บริหารมีลักษณะทางกายที่น่าชื่นชมจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ของผู้นำ

1.2 ด้านภูมิหลังทางสังคม ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีวุฒิการศึกษาเหมาะสม มีประสบการณ์ในการบริหาร การปกครอง การบังคับบัญชา เป็นผู้ใฝ่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เป็นคนดีมีคุณธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้อง และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เนื่องจาก การทำงานในหน่วยงานทางการศึกษาเปรียบเสมือนสังคมหนึ่ง ๆ ที่มีคนหลากหลายเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้นผู้ที่จะเป็นหัวหน้าหรือผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีภูมิหลังทางด้านสังคมที่เหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นที่ยอมรับของลูกน้องในทุกๆ

1.3 ด้านสติปัญญาความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ในด้าน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ฉลาด มีไหวพริบดี สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ได้ มีเหตุผล มีผลในการตัดสินใจ และ หยั่งรู้ และเข้าใจความต้องการของผู้อื่นได้ถูกต้องเนื่องจาก ผู้บริหารคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารหรือนำพาสถานศึกษาสู่เป้าหมายของความสำเร็จ ดังนั้น การมีสติปัญญา มีไหวพริบ จะช่วยในด้านการบริหาร การเท่าทันต่อเหตุการณ์ การตัดสินใจที่จะดำเนินการในเชิงรุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอาชีวศึกษาที่มีแผนงานชัดเจน เป็นระบบ และต้องเกิดผลในเชิงประจักษ์ ผู้ที่เป็นผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญา

1.4 ด้านบุคลิกภาพ ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ในด้าน แต่งกายถูกกาลเทศะ มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และจริงใจ เสมอต้นเสมอปลาย ทั้งนี้เพราะ ผู้ที่จะบริหารต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสิ่งที่จะส่งผลต่อบุคลิกภาพมาจากการที่ผู้บริหารอาชีวศึกษาได้รับการฝึกอบรมทั้งในด้านทฤษฎีและในด้านการปฏิบัติจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา นอกจากนี้การมีบุคลิกภาพที่ดีและเหมาะสมจะส่งผลต่อระบบการบริหารให้ราบรื่น

1.5 ด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ในด้าน จัดทำแผนโครงการ ได้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติมในการทำงาน ขยันเสียสละ อุทิศตนเพื่องาน เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงาน มีความสามารถในการจัดบุคลากรได้เหมาะสมกับงานตามความรู้ ความสามารถ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงการทำงานอยู่เสมอ เนื่องจาก ผู้บริหารเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรงและมีความสำคัญมาก ต้องรอบรู้งานทุกด้านในสถานศึกษาโดยกว้างและลึก เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายโดยรวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นระบบ

1.6 ด้านลักษณะทางสังคม ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ในด้านรับฟังและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าสังคมได้เป็นอย่างดีกับทุกกลุ่ม ยึดหยุ่นการทำงานตามความเหมาะสม สามารถแก้ปัญหาของผู้ร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ เป็นที่รักและนับถือของผู้ร่วมงาน เป็นตัวอย่างที่ดีของหมู่คณะ เนื่องจาก คุณลักษณะของผู้บริหารต้องเป็นคนกว้างขวาง เข้าสังคมกับหน่วยงานอื่น ตามโอกาสอันควรเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

มีจิตใจกว้างขวาง เสียสละเวลาหรือทุนทรัพย์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในบางโอกาส

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด มีประเด็นสำคัญควรนำมาอภิปรายดังนี้

2.1 คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา พบว่าครูที่มีวุฒิทางการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นไม่แตกต่างจากครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้เนื่องจาก ในปัจจุบันระบบการบริหารงานผู้บริหารจะมุ่งบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดโดยจัดระบบ การทำงานเป็นกลุ่มหรือการทำงานเป็นทีม เน้นให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา มีความสำคัญเท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีวุฒิการศึกษา มากหรือน้อย แต่จะแตกต่างกันในหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกของบุคลากรทั้ง ครูและเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา ว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังนั้นครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันจึงมีความเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด จำแนกตามประสบการณ์การสอน พบว่าครูที่มีประสบการณ์การสอน ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 หมายความว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อย มีความคิดเห็นไม่แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์การสอนมาก ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันการบริหารงานโดยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ จะเน้นหลักการบริหารโดยมีการกำหนดแผนงานและโครงการบริหารงานออกเป็นโครงการต่าง ๆ ที่ชัดเจน และสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทั้งด้านวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดเวลา เพื่อให้งานที่รับผิดชอบมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงาน นอกจากนี้ เมื่อผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ร่วมกันแก้ไขปัญหา ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีเหตุผล ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันได้รับทราบคุณลักษณะของผู้บริหารใกล้เคียงกัน จึงส่งผลต่อความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามประสบการณ์การสอนไม่แตกต่างกัน

2.3 คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.05 หมายความว่า ประเภทของสถานศึกษา คือ วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยการอาชีพ และวิทยาลัยสารพัดช่าง

มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่าความคิดเห็นของวิทยาลัยเทคนิคแตกต่างจากวิทยาลัยการอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งนี้เนื่อง การศึกษาระบบอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาเพื่ออาชีพที่ผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้นบุคลากรผู้สอนในวิทยาลัยเทคนิคมุ่งเน้นการผลิตกำลังคนในระดับช่างเทคนิคจะมาจากบุคลากรประจำ แต่บุคลากรผู้สอนจากวิทยาลัยสารพัดช่างและวิทยาลัยการอาชีพ ที่ผลิตกำลังคนมุ่งเน้นระดับช่างกึ่งฝีมือ จะเป็นผู้อำนวยการเฉพาะด้านหรือรายวิชาที่เชี่ยวชาญ หรือรายวิชาที่ตลาดต้องการในขณะนั้น ดังนั้นผู้บริหารในแต่ละสถานศึกษามีวิธีการบริหารที่แตกต่างกันเพื่อความเหมาะสมและให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของสถานศึกษา

คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราดจำแนกตามประเภทของสถานศึกษา จึงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านสติปัญญา ผู้บริหาร ควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ฉลาด มีไหวพริบดี สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ได้ มีเหตุผล มีผลในการตัดสินใจ และ หยั่งรู้ และเข้าใจความต้องการของผู้อื่นได้ถูกต้อง

1.2 ด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ผู้บริหารควร จัดทำแผน/โครงการ ได้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติมในการทำงาน ชยัน เสียสละ อุทิศตนเพื่องาน เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงาน มีความสามารถในการจัดบุคลากรได้เหมาะสมกับงานตามความรู้ ความสามารถ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงการทำงานอยู่เสมอ

1.3 ด้านลักษณะลักษณะทางสังคม ผู้บริหารควรรับฟังและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าสังคมได้เป็นอย่างดีกับทุกกลุ่ม ยืดหยุ่นการทำงานตามความเหมาะสม สามารถแก้ปัญหาของผู้ร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ เป็นที่รักและนับถือของผู้ร่วมงาน เป็นตัวอย่างที่ดีของหมู่คณะ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาคูณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษา ในเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบพฤติกรรมของผู้บริหาร ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้า เสนอต่อผู้บริหารเพื่อปรับปรุงตนเอง

2.2 ควรศึกษาความคิดเห็นผู้บริหารอาชีวศึกษาและครูผู้สอนในแต่ละแผนก ที่มีต่อหัวหน้าแผนกแต่ละแผนก ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เหมาะสม เพื่อจะนำผลไปปรับปรุงการแต่งตั้งหัวหน้าแผนกในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ :

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

เกษม วัฒนชัย.2545. การปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี่.

ชนิตา รักษ์พลเมือง.2547. ผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ : ความจำเป็นในยุคแห่งการแข่งขัน ภาวะผู้นำและ

หลักการบริหารการศึกษายุคใหม่. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มัลลิกา ต้นสอน.2544. การจัดการยุคใหม่. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.2548. รายงานการวิจัยเส้นทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา

และเทคโนโลยี . กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

Stogdill, Ralph M.1974. **Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research.**

New York: The Free Press.

การประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ระดับ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนอนุบาลตาพระยา ปีการศึกษา 2550

Making Handmade Dolls by Special-Needs Students, Level 1-2 of Anubun Tapraya School, Academic Year 2007

พรไพรินทร์ นัยนานนท์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ระดับช่วงชั้นที่ 1 – 2 โรงเรียนอนุบาลตาพระยา ปีการศึกษา 2550 มีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 เพื่อศึกษาการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม โดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ก่อนและหลังใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ระดับช่วงชั้นที่ 1 – 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนอนุบาลตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว จำนวน 7 คน โดยใช้วิธีการศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนและหลังการใช้แผนการสอนและแบบทดสอบที่ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่น การทดลองนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ เกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบแบบ The Wilcoxon Pairs Signed – Ranks Test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐานมีค่าประสิทธิภาพ 84.61 / 85.71 โดยมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับดี
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ก่อนและหลังทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม มีผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ สูงกว่าก่อนทดลอง

คำสำคัญ: การประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ , นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม

Abstract

The study on “Making Handmade Dolls by Special-Needs Students, Level 1-2 of Anubun Tapraya School, Academic Year 2007” aims to study efficiency of an instructional package on basic dressmaking under the 80/80 efficiency criterion, to study making handmade dolls of special-needs students by using an instructional package on basic dressmaking, and to compare study accomplishment of making handmade dolls of special-needs students, before and after study with the instructional package.

In this study, the samples were 7 special-need students, Level 1-2, the second semester of academic year 2007 of Anubun Tapraya School, Tapraya District, Sa Kaeo Province. The data before and

after use of instructional package and test, which the confident level was calculated by the researcher, was collected. The instructional package and test were used with the samples; the testing period was 8 weeks, twice a week, 1 hour per period, a total of 12 hours. The statistics for data analysis were the 80/80 efficiency criterion; basis statistics were mean, standard deviation and Wilcoxon Pairs Signed – RanksT.

It was found from the research as follows.

1. The efficiency of the instructional package on basic dressmaking was at 84.61 / 85.71, higher than specific criteria.
2. The study accomplishment of the students studying making handmade dolls was at the high level.
3. The study accomplishments, before and after the test, of the students studying making handmade dolls, were different at the significant level of .05. After the test, the study accomplishment on making handmade dolls of special need students was higher than that before the test.

บทนำ

งานช่วยเหลือผู้พิการนี้ก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่าผู้พิการไม่ได้เป็นผู้อยากจะทำกิจการและอยากช่วยเหลือตนเอง ถ้าเราไม่ช่วยเขาที่จะปฏิบัติงานอะไรเพื่อชีวิตและมีเศรษฐกิจครอบครัว จะทำให้เกิดสิ่งที่หนักในครอบครัวหนักแก่ส่วนรวม ฉะนั้นนโยบายที่จะทำก็คือช่วยเขาให้ช่วยตัวเองได้ เพื่อจะให้เขาสามารถเป็นประโยชน์ต่อสังคม พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่คณะกรรมการมูลนิธิธรรมาเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันศุกร์ที่ 22 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2517 (ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว)

รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ หมวด 2 มาตรา 10 กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

ในปัจจุบันตามนโยบายของรัฐบาล การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น และการดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติ ดังนั้น ในกฏการจัดการศึกษา จึงมุ่งเน้นให้โรงเรียนจัดการศึกษา ให้กับเด็กทุกคนเรียนเต็มศักยภาพ ตลอดจนรับบริการเสริมที่เหมาะสมและจำเป็น ได้ใช้ชีวิตร่วมกับคนปกติในครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างมีความสุข

ในการจัดการศึกษานั้น มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษาดังนั้น การจัดระบบการศึกษา จึงจัดบริการทางการศึกษาให้แก่มนุษย์ทุกคน โดยไม่แยกความบกพร่องหรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จึงควรจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ร่วมกับเด็กปกติ ก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์สังคม เด็กจะมีความเข้าใจอันดีต่อกัน เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะไม่เกิดการแบ่งแยกความแตกต่างของบุคคลในสังคม จึงควรมีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นการสอนเพื่อบุคคลทั่วไป เพื่อให้พัฒนาความพร้อม ความรู้ ความสามารถของผู้เรียนทุกคน ให้พัฒนาทุกด้านด้วยวิธีการและจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม มีโอกาสร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและทางสังคมอย่างปกติ โดยไม่มีการแบ่งแยก

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี หลักสูตรการศึกษา ชั้นพื้นฐาน 2544 มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพ และเทคโนโลยี มีทักษะการทำงาน ทักษะการจัดการ สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยี มาใช้ในการทำงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสมคุ้มค่าและมีคุณธรรม สร้างและพัฒนา ผลิตภัณฑ์หรือวิธีการที่ทันสมัย สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีนิสัยรักการทำงาน เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องาน ตลอดจนมีค่านิยมพื้นฐาน ได้แก่ ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทนอันจะนำไปสู่การให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้ (อานุภาพ สุกุลงาม และอภิชาติ ใจอารีย์, 2547, หน้า 1) ซึ่งโรงเรียนอนุบาลตาพระยา เป็นสถานที่หนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ ในห้องเดียวกัน และพบปัญหาเด็กพิเศษเรียนร่วมมีความสามารถทางสติปัญญาและความสามารถอื่นแตกต่างกันทุกด้าน โดยเฉพาะเรื่องการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสร้าง ชุดการสอนทักษะการตัด - เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี งานประดิษฐ์ มาใช้ในการสอนเรื่องการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือเพื่อเป็นการค้นคว้าหาวิธีการใหม่ ๆ และเป็นแนวทางในการเสนอแนะแก่ครูผู้สอนนักเรียนพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเดียวกัน ตลอดจนช่วยพัฒนาความสามารถของเด็กให้เหมาะสมกับศักยภาพของตน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ก่อนและหลังการสอนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน 3 ประเภท คือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Mental Retardation) และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ (Physical Disabilities) กำลังเรียนอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 1 - 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนอนุบาลตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว จำนวน 7 คน เลือกโดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design เกี่ยวกับความสามารถในการประดิษฐ์ผ้าเย็บมือที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในโรงเรียนอนุบาลตาพระยา ระดับช่วงชั้นที่ 1 - 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จังหวัดสระแก้ว

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน 3 ประเภท คือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ กำลังเรียนอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนอนุบาลตา

พระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว จำนวน 7 คน เลือก
โดยวิธีการเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ 2) แผนการสอน
โดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด – เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนที่จะดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยเสนอให้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตออกหนังสือเรียน
เชิญ ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลตาพระ
ยาเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำการทดลองและดำเนินการวิจัย

2. ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน ตั้งแต่ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1-6 โดยใช้แบบคัดกรองบุคคลที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ
จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ และเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ต้องใช้แบบคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั
นบกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิซึม KUS – SI Rating Scales ; ADHD/LD/Autism (PDDs) ของสำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) พ.ศ. 2549 แนบเพิ่มรวมเป็น 2 แบบ

3. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความสามารถในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ มาทำการทดสอบกับกลุ่มทดลอง ก่อน
สอนด้วยชุดการสอนทักษะการตัด – เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน มาทำการทดสอบ 1 ชั่วโมง

4. ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามลำดับขั้นกับกลุ่มทดลอง การจัดกิจกรรมการสอนประกอบด้วย ชั้นสอนตาม
เนื้อหาที่กำหนด ชั้นฝึกทักษะด้วยชุดการสอนทักษะการตัด – เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน ชั้นวัดผลประเมินผล และชั้น
ทดสอบหลังเรียน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการทดลองครั้งนี้ ดำเนินการทดลองกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ระดับช่วงชั้นที่ 1-2
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 คน ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง ดังนี้

1. ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ก่อนสอน

2. ทำการสอนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัดเย็บ-ผ้า ชั้นพื้นฐาน

3. ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ

4. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือก่อน และหลังการทดลอง วิเคราะห์
โดยวิธีทางสถิติ

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการทดลองสอนมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการดังนี้

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ
80/80 โดยใช้สูตรการหาเกณฑ์ประสิทธิภาพ

2. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม โดยใช้
ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความ
เบี่ยงเบนมาตรฐาน และประเมินระดับผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บ ของนักเรียน โดยการวิเคราะห์คะแนนก่อนและ
หลังการใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดย

ผลการวิจัย

1. การสร้างชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ระดับช่วงชั้นที่ 1 – 2

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน เมื่อการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม จากการสอนประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ โดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน ซึ่งปรากฏผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม จากการสอนประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือโดยชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 16.93 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.61 และผลสัมฤทธิ์ในการหลังเรียนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 21.14 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.71 ผลของการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน ตามเกณฑ์ ประสิทธิภาพ 80/80 มีค่าประสิทธิภาพ 84.61 / 85.71 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์การประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมก่อนที่จะได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอน ทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน เด็กมีผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ใกล้เคียงกัน ซึ่งมีคะแนนอยู่ระหว่าง 7-13 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 10.14 คะแนน คือ มีผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ อยู่ในระดับไม่ผ่าน และหลังได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มได้เท่ากับ 21.57 คะแนน คือ มีผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ อยู่ในระดับดี ผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการสอนการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ โดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด - เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน มีคะแนนระหว่าง 8 – 14 คะแนน ค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนเท่ากับ 11.43 คะแนน ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ หลังเรียน ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม จากการสอนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.57 คะแนน และมีผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ที่ได้รับการสอนด้วยชุดการสอนทักษะการตัด - เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับดี

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ก่อนและหลังการสอนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน ก่อนและหลังการทดสอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โดยหลังการทดลองเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมมีผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ สูงกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่าผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ หลังการสอน โดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน สูงขึ้นจริง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม โดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด - เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า ชุดการสอนทักษะการตัด - เย็บผ้า ชั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าประสิทธิภาพ 84.61/85.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าชุดการสอนทักษะการตัด - เย็บผ้า ชั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น สามารถทำให้เด็กนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม มีพัฒนาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และคะแนน

หลังการทดลองสูงซึ่งกว่าก่อนทดลองในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (โรจน์ กิมสูง เนิ่น, 2542, บทคัดย่อ) เพราะชุดการสอนทักษะการตัด – เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน ชุดนี้เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกทักษะและทำกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนรู้ข้อบกพร่อง และหาทางแก้ไขได้ด้วยตนเอง อันเป็นรูปแบบของความคิดรวบยอดที่ชัดเจน ในการให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีที่เด็กทำงานได้สำเร็จ เป็นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นการพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่ารูปแบบของเครื่องมือ มีผลต่อผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มนต์เชียร พัฒนาวงค์, 2548, หน้า 62) พบว่าชุดการสอนมีประโยชน์มากในการช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษา ช่วยทำให้ครูผู้สอนมีความสะดวกในการสอน มีแบบอย่างที่เป็นมาตรฐานสามารถทำการสอนด้วยความมั่นใจ มีประสิทธิภาพและช่วยลดภาระของครูในการเตรียมการสอน นอกจากนี้เด็กนักเรียนก็ชอบเรียนด้วยชุดการสอน เพราะสนุก อุปกรณ์ที่แปลกๆช่วยดึงดูดความสนใจและนักเรียนสามารถเรียนรู้ตลอดจนพิจารณาผลการเรียนด้วยตนเองได้ ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจและสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติม ขยายการเรียนรู้ออกไป

จากผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการสอนประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ โดยใช้ชุดการสอนทักษะการตัด - เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม มีผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ สูงขึ้นโดยเป็นผลจากการใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐานได้ช่วยให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้นรู้ข้อบกพร่องในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของตนเองพร้อมทั้งรู้จักการแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้น และยังทำให้เด็กได้รับความสำเร็จในการทำงาน โดยกำหนดความคิดรวบยอดที่ชัดเจนมีการให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีที่เด็กทำงานได้สำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ที่ได้รับการสอนการด้วยชุดการสอนทักษะการตัด – เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือดีขึ้นสามารถเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ในการสอนการประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้าเย็บมือ จะนำชุดการสอนทักษะการตัด – เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน นี้ไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของเด็กได้
2. ในกรณีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม มีความแตกต่างจากกลุ่มที่ใช้ทดลอง ครูผู้สอนควรจะมีการจัดทำเนื้อหา และสื่อการสอนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก
3. การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้ชุดการสอนทักษะการตัด-เย็บผ้า ชั้นพื้นฐาน ระดับช่วงชั้นที่ 1 - 2 จำนวน 7 คน สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรทดลองกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม เฉพาะกลุ่มแต่ละประเภท และมีจำนวนของกลุ่มตัวอย่างมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ชูศรี วงศ์รัตน์. 2534. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทร

วิโรฒประสานมิตร.

นิภา ศรีไพโรจน์. 2533. สถิตินอนพาราเมตริก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

เบญจา ชลธารินทร์. 2545. เรื่องการตรวจสอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

ผดุง อารยะวิญญู. 2542. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: แวนแก้ว.

มนต์ธีร พัทฒนาวงศ์. 2548. เรื่องศึกษาความสามารถทางการอ่านและการเขียนของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาในการเรียนรู้จากการใช้ชุดการสอนทักษะการอ่านและการเขียน

ผ่านประสาทสัมผัสสามด้าน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

โรจน์ กิมสูงเนิน. (2537). งานวิจัยการศึกษาเรื่องการสร้างชุดการสอนเพื่อการพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์

สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองสาหร่าย เกอปากช่อง จังหวัด

นครราชสีมา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. เอกสารทางวิชาการเรื่องเทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศรียา นิยมธรรม. 2537. แบบคัดแยกเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้.

กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อานุภาพ สุกุลงาม และอภิชาติ ใจอารีย์. 2547. การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร:

ประสานมิตร.

การศึกษาทฤษฎีโครงการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน : การศึกษาเฉพาะกรณีโครงการ ความร่วมมือคณะครุศาสตร์ กับโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี

A Study of Program Theory in Empowerment Classroom Research : A Case Study of the Cooperation between a Faculty of Education and a School in Chantaburi Province

สวัสดีชัย ศรีพนมธนากร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทและกระบวนการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน 2) ศึกษาความพึงพอใจและผลผลิตจากการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน และ 3) สังเคราะห์ทฤษฎีโครงการเสริมพลังการวิจัยในชั้นเรียน เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีกับโครงการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การวิเคราะห์เอกสาร และการใช้แบบประเมินความพึงพอใจที่มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .75 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบสรุปอุปนัย วิเคราะห์เครือข่ายการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม NetDraw ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบทของการเสริมพลังการวิจัยในชั้นเรียน : เป็นการทำงานโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก โดยหน่วยงานภายในจะสนับสนุนในเรื่องของการบริหารจัดการโครงการ และหน่วยงานภายนอกดำเนินการพัฒนาหลักสูตร และจัดวิทยากร ส่วนค่าใช้จ่ายเป็นความรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมโครงการผู้ชักชวนและริเริ่มโครงการ คือ คณะผู้บริหารโรงเรียน และผู้รับผิดชอบงานพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ส่วนเหตุผลผลการเข้าร่วมโครงการ คือ เรียนรู้และพัฒนาทักษะวิจัย เพื่อพัฒนาการสอน และเพิ่มวิทยฐานะ

2. กระบวนการเสริมพลังการวิจัยในชั้นเรียน : อธิบายได้ด้วยมิติ 6 ด้านและ 1 ศูนย์กลาง โดย ผู้เสริมพลังคือ 1 ศูนย์กลาง ที่จะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ โน้มน้าว สนับสนุน เป็นที่ปรึกษา และเป็นผู้พิจารณาตัดสิน ผู้เข้าร่วมองค์ความรู้ กิจกรรม เครือข่าย ระยะเวลา และเครื่องมือ ให้ประสานสัมพันธ์กัน เป็นกระบวนการเสริมพลังการดำเนินงานแบบต่อเนื่อง ในช่วงเลิกเรียนวันละ 3 ชั่วโมง จำนวน 10 ครั้ง ภายในเวลา 4 เดือน ที่มุ่งเน้นองค์ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดปัญหาวิจัย การออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การเขียนรายงาน และการนำเสนอผลการวิจัย ด้วยกิจกรรมการบรรยาย การวิพากษ์อภิปราย ปฏิบัติงานจริง ส่วนผู้เข้าร่วมโครงการเรียนรู้ด้วยการฟัง คิด ฝึกปฏิบัติ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ความพึงพอใจและผลผลิต : ผู้เข้าร่วมโครงการ มีความพึงพอใจต่อโครงการเสริมพลังการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก และผู้เข้าร่วมโครงการสามารถเขียนรายงานวิจัยโดยใช้รูปแบบการเขียนรายงานวิจัยแบบเป็นทางการได้ทุกคน สำหรับคุณภาพของรายงานการวิจัย พบว่า มีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 8 คน ใช้รายงานวิจัยเป็นผลงานวิชาการประกอบการเลื่อนวิทยฐานะและผ่านการพิจารณาในลักษณะให้ปรับปรุงและจัดส่งใหม่ภายใน 6 เดือน จำนวน 4 คน

4. แบบแผนของทฤษฎีโครงการการเสริมพลังการวิจัยในชั้นเรียน : ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ บริบทเบื้องต้น ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : ทฤษฎีโครงการ เสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน วิจัยในชั้นเรียน เสริมพลัง

Abstract

The purposes of this study were to 1) examine context and process of empowerment at classroom levels, 2) examine teachers' satisfactory and productivity of empowerment at classroom levels, and 3) synthesis empowerment at classroom level theory. The design of this study was a case study of professional development at a school in Chantaburi province. The data collection was consisted of participatory observation, informal interviews, and satisfactory measurement scale at 0.75 of reliability index. To analyze the data, this study was computed using mean and standard deviation for quantitative data. In addition, there was computed using deductive analysis for qualitative data and NetDraw program for learning network analysis.

1) The context of empowerment at the classroom levels showed the process of cooperation both internal and external units. The internal unit would support project management, and external unit managed the curriculum development and prepared resource persons while expenditure at the workshop each teacher was responsible by the school principal supervision and instruction. The reasons for teachers to join the program was personal development, learning and equipping their own capacity with knowledge for instructional development and increase their own promotion.

2) The process of empowerment at classroom levels can describe to 6 dimensions (participants, knowledge, activities, network, time, and equipment) and one center that is empowered person who transfer knowledge, motivate, advocacy, advice, and consider 6 dimensions related to process the continuous empowerment. According to the process, the participants attended 10 times within 4 months (3 hours per time). The activities emphasized on research problem determination, research design, data collection, writing report and presentation via lecture, discussion, workshop. The facilitator transferred knowledge, encouraged, and consulted the participants to enable them listening, thinking, practicing, and using package program for analyzed data.

3) The teachers' satisfactory and productivity: The participants were satisfied with the project at the high level and participants could write up research reports by employing formal styles. For the quality of the research, the study revealed that 8 participants used the research conducted on their own to apply for special promotion, and half of them have been informed that they should revise and resubmit within 6 months.

4) The structure of empowerment process through classroom research consisted of four key components; general context, input, process, and role of stakeholders.

Keywords : Program Theory Empowerment Classroom Research Classroom Research Classroom Action Research Empowerment

บทนำ

หน่วยงานทางการศึกษาของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญและส่งเสริมให้ครูผู้สอนตื่นตัวในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนมากขึ้น ซึ่งปรากฏสาระสำคัญอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 และมาตรา 30 สรุปได้ว่า ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนใช้ “การวิจัย” เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และควรพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ซึ่งปัจจุบันในวงการครูผู้สอน การวิจัยได้ถูกกำหนดขอบเขตขึ้นในนิยามของการวิจัยในชั้นเรียน หรือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

จากความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน และการสนับสนุนการวิจัยของหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องที่ต้องจัดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โรงเรียนบางแห่งจึงพยายามแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งหน่วยงานหนึ่งที่มีความไว้วางใจ คือ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศไทย กิจกรรมดังกล่าวเอื้อประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏด้วยเช่นกันในฐานะของการสนับสนุนให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นๆ ที่อยู่ในการบริการทางการศึกษา ซึ่งถือเป็นการบริการทางการศึกษาให้กับสังคม อันเป็น พันธกิจที่สำคัญประการหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏโดยทั่วไป ซึ่งรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏในสังคมไทย คือ โครงการบนความร่วมมือของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกับโรงเรียน บนพื้นฐานหลักการการเสริมพลังอำนาจ โดยมุ่งเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยของคณะครูในโรงเรียน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสิ่งที่น่าสนใจในบริบทของการดำเนินงานในโครงการลักษณะนี้ ก็คือ พลวัตที่เกิดขึ้น และความเป็นไปของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง บนพื้นฐานความเชื่อ ค่านิยมของแต่ละคน และวัฒนธรรมการทำงานในโรงเรียน ซึ่งการทำความเข้าใจและสร้างข้อสรุปในพลวัตเหล่านี้ ย่อมทำให้เกิดความเข้าใจในสภาพของทฤษฎีโครงการ (Program Theory) อันเป็นแบบแผนของโครงการที่มุ่งหวังเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียนแก่ครู

สำหรับทฤษฎีโครงการ (Program Evaluation) เป็นศัพท์เฉพาะที่มีใช้ในวงการประเมินโครงการ ปรากฏแหล่งอ้างอิงอย่างแพร่หลายในแนวทางการประเมินที่ใช้ทฤษฎีเป็นฐาน (Theory – Based Evaluation) ซึ่งเน้นการตรวจสอบสถานการณ์หรือเงื่อนไขของโครงการ อันจะทำให้เกิดความเข้าใจเงื่อนไขที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ (Weiss, 1997 อ้างถึงใน Mecier et al., 2000., Weiss, 1997) กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีโครงการ เป็นการแสดงแบบแผนของคุณลักษณะต่างๆ ของโครงการ อันประกอบด้วย แหล่งทรัพยากร เป้าหมาย กิจกรรม ผลผลิต และเงื่อนไขที่สำคัญต่อความสำคัญของโครงการ (Chen,1990., Bickman,1987., Wholey, 1987 อ้างถึงใน Reynolds; 1998., Rogers, 2000) ซึ่งมีส่วนที่จะเปิดเผยให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นถึงรายละเอียดของโครงการ ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงผลที่ไม่ได้คาดหวังและช่วยพัฒนาการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนาโครงการและสนับสนุนให้เกิดองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์ (Bickman, 1987., Chen, 1990., Lipsey, 1993 อ้างถึงใน Reynolds, 1998) ซึ่งการนำแนวคิดของทฤษฎีโครงการเป็นกรอบในการพิจารณาโครงการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน ย่อมนำมาซึ่งความเข้าใจเกี่ยวกับพลวัตการเสริมพลังการวิจัยในชั้นเรียนในลักษณะของโครงการได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ส่วนแนวคิดเรื่องการเสริมพลังการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับความสนใจและมีการนำไปประยุกต์ใช้ในศาสตร์สาขาต่างๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งบทบาทของการเสริมพลังในปัจจุบันมีนัยที่ครอบคลุมกิจกรรมการฝึกอบรม (Training) การอำนวยความสะดวก (Facilitation) การสนับสนุน (Advocacy) การสร้างความชัดเจน (Illumination) การให้เสรีภาพในการทำงาน (Liberation) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดการตั้งเป้าหมาย กำหนดยุทธศาสตร์ และวางแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรเกิดความรับผิดชอบในงาน กระตุ้นให้ทำงานโดยการเปลี่ยนถ่ายอำนาจการตัดสินใจจากส่วนกลาง รวมถึง การเชื่อมโยงคุณลักษณะ ทศนคติ และความสามารถของแต่ละบุคคลกับกลุ่มหรือทีมงาน และให้เข้ากันได้กับสภาพแวดล้อมองค์กร โดยการให้อำนาจและโอกาสกับแต่ละบุคคลได้แสดงศักยภาพให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระดับที่องค์กรต้องการออกมา (Fetterman, 2001., รัตนะ บัวสนธ์, 2547., สวัสดิ์ชัย, 2550) ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าในบริบทของการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียนจะมีการปรับตัวของการเสริมพลังในบริบทดังกล่าวอย่างไร

ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะใช้กรณีโครงการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียน ซึ่งเป็นความร่วมมือของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งและโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี เป็นกรณีศึกษาทำการศึกษาเชิงลึก วิเคราะห์บริบท กระบวนการ ผลผลิต และความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน รวมถึงทำการสังเคราะห์ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานออกมาเป็นทฤษฎีโครงการ "การเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน" ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาทฤษฎีทางการศึกษา ที่เน้นการพัฒนาแบบบริการวิชาการแก่สังคมในบริบทความต้องการของท้องถิ่น และท้องถิ่นได้รับประโยชน์โดยตรงต่อกิจกรรมที่เกิดขึ้น อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและกระบวนการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและผลผลิตจากการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน
3. เพื่อสังเคราะห์ทฤษฎีโครงการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีกับโครงการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การวิเคราะห์เอกสาร และการใช้แบบประเมินความพึงพอใจที่มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .75 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และสนามวิจัย

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ได้แก่ ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี โดยความร่วมมือของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมโครงการเป็นคณะครูภายในโรงเรียนและคณะครูจากโรงเรียนข้างเคียง รวมจำนวน 64 คน โดยถือว่า โครงการความร่วมมือในครั้งนี้ เป็นกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยสนใจและผู้เข้าร่วมโครงการให้ความร่วมมือที่จะเข้าร่วมโครงการและให้ข้อมูลการวิจัยด้วยความสมัครใจ เพื่อศึกษาบริบท กระบวนการ และผลที่เกิดขึ้นภายในโครงการซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการเสริมพลังการวิจัยในชั้นเรียนให้กับบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ โดยมีอาจารย์จากภาคทดสอบและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งเป็นวิทยากรและที่ปรึกษาระหว่างดำเนินกิจกรรมโครงการ จำนวน 2 คน มีคณบดีคณะครุศาสตร์เป็นประธานและผู้ประสานการดำเนินงานตามโครงการนี้ และสนามวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนแห่งหนึ่งในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ตั้งอยู่กลางชุมชนเมือง ในปีการศึกษา 2549 มีนักเรียนทั้งหมด 600 คน บุคลากรในโรงเรียนจำนวน 32 คน แยกเป็นข้าราชการครู 31 คน และครูอัตราจ้างทำการสอน 1 คน ดำเนินงานบริหารงานโรงเรียน โดยแบ่งงานออกเป็น 4 งาน คือ งานวิชาการ งานบริหารทั่วไป งานบุคลากร และงานงบประมาณ ซึ่งโครงการการเสริมพลังการวิจัยในชั้นเรียนในครั้งนี้ ถือเป็นโครงการส่งเสริมบุคลากรของโรงเรียนตามแผนปฏิบัติการประจำปี ปีการศึกษา 2550

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ตัวผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญของการวิจัย ทำการศึกษาข้อมูลในเชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการ คือ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อรายการ ซึ่งจากการนำไปใช้กับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ครั้งนี้ จำนวน 36 คน โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) พบว่า มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .75

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนเข้าสู่สนามวิจัย ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมโดยการทำความเข้าใจแนวคิดการวิจัยในชั้นเรียน และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลอันประกอบด้วย กล้องถ่ายรูปดิจิทัล เครื่องบันทึกเสียงดิจิทัล สมุดบันทึกภาคสนาม หลังจากนั้นจึงเข้าสู่สนามโดยอาศัยความสัมพันธ์ในฐานะของของวิทยากรประจำโครงการ ร่วมกิจกรรมกับผู้เข้าร่วมโครงการ ประมาณ 1 เดือน หลังจากนั้นจึงเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับ บริบท กระบวนการ และผลผลิตที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการของโครงการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน โดยแหล่งข้อมูล คือ คณะครูและผู้เกี่ยวข้อง ที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว ในระยะเริ่มแรกจำนวน 60 คน และลดลงเหลือ 36 คน ในระยะเสร็จสิ้นโครงการ

เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย อันประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การศึกษาเอกสาร การสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ทำการบันทึกเสียง บันทึกภาพ ทำการบันทึกลงสมุดบันทึกภาคสนาม เพื่อนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่ละวิธี ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการศึกษาเอกสาร โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการดำเนินกิจกรรมร่วมกับผู้มีส่วนร่วม โดยการบันทึกเสียงการสนทนาสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ด้วยเครื่องบันทึกเสียงดิจิทัล และบันทึกข้อมูลที่ได้ทั้งหมดลงสมุดบันทึกภาคสนามของผู้วิจัยอีกครั้ง นอกจากนี้ ยังทำการบันทึกภาพระหว่างการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้

การใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ โดยเมื่อสิ้นสุดโครงการ ได้ใช้แบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการในครั้งนี้จากผู้เข้าร่วมโครงการที่ยังร่วมโครงการอยู่ จำนวน 36 คน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การศึกษาเอกสาร และการใช้แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การศึกษาเอกสาร ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยวิธีการสรุปอุปนัย สำหรับความเชื่อถือได้ (Credibility) ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ ซึ่งเป็นดัชนีในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Guba & Lincoln, 1989) นั้น ในการวิจัยครั้งนี้ อยู่บนพื้นฐานของการที่ผู้วิจัยใช้เวลาอยู่ในสนามวิจัยประมาณ 4 เดือน โดยแยกเป็นการใช้เวลาประมาณ 1 เดือนในการสร้างความสัมพันธ์เบื้องต้นและศึกษาบริบททั่วไปในสนามวิจัย และใช้การสังเกตระหว่างการวิจัยอย่างใกล้ชิดติดต่อกันทุกขั้นตอน รวมถึงการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านวิธีการ อันประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การศึกษาเอกสาร และการใช้แบบสอบถาม ในการยืนยันข้อมูลและข้อสรุปที่สังเคราะห์ขึ้น

4.2 ข้อมูลจากการสอบถามในชั่วโมงสุดท้ายด้วยคำถามว่า "ระหว่างการฝึกอบรม บุคคลที่ท่านปรึกษาหารือด้วย คือใครบ้าง" นำผลการตอบมาวิเคราะห์เครือข่ายการเรียนรู้ ด้วยการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Social Network Analysis : SNA) โดยใช้โปรแกรม NetDraw ช่วยในการสร้างแผนผังเครือข่ายการเรียนรู้ อันจะทำให้เห็นภาพว่า ระหว่างการฝึกอบรม มีใครเป็นศูนย์กลาง หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการ

4.3 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งสอบถามระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งเข้าร่วมโครงการจนสิ้นสุดโครงการ จำนวน 36 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน อันประกอบด้วย การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการแปลผลระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยการพิจารณาจากค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย นำเสนอตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยแยกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาบริบทของการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน

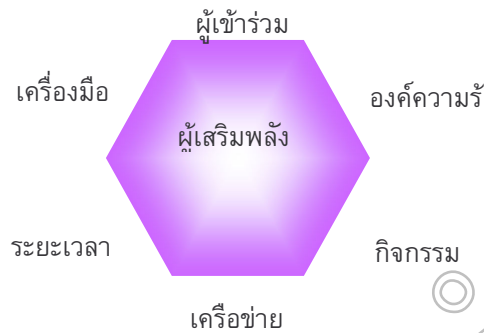
การเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียนในครั้งนี้ เป็นการทำงานโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก โดยหน่วยงานภายในจะสนับสนุนในเรื่องของการบริหารจัดการโครงการ และหน่วยงานภายนอกดำเนินการในการพัฒนาหลักสูตร และจัดเตรียมวิทยากร ส่วนเรื่องค่าใช้จ่ายเป็นความรับผิดชอบของครูแต่ละคนที่เข้าร่วมโครงการต้องรับผิดชอบตัวเอง

ผู้ชักชวนและริเริ่มโครงการ คือ คณะผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และผู้รับผิดชอบงานพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน

เหตุผลที่เข้าร่วมโครงการ คือ ต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะเกี่ยวกับวิจัย อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอน และการเพิ่มวิทยฐานะ ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพครูของตนเองให้สูงขึ้น

2. ผลการศึกษากระบวนการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน

กระบวนการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียนสามารถอธิบายได้ด้วย แผนภาพ มิติ 6 ด้านและ 1 ศูนย์กลาง ดังนี้

ภาพ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างมิติต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดกระบวนการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน

จากภาพ 1 ผู้ที่ควรจะได้รับเสริมพลังที่สำคัญที่สุดคือ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีผู้เสริมพลังเป็นผู้พิจารณามิติอื่น ๆ ให้ประสานสัมพันธ์กัน รายละเอียดในแต่ละมิตินั้นสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ระยะเวลา : เป็นการดำเนินงานแบบต่อเนื่อง ใช้เวลาช่วงหลังเลิกเรียนวันละ 3 ชั่วโมง จำนวน 10 ครั้ง รวมเวลาทั้ง 30 ชั่วโมง ภายในเวลา 4 เดือน

กิจกรรม : แบ่งกิจกรรมของโครงการออกเป็น 10 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมใช้เวลาโดยเฉลี่ย 3 ชั่วโมง โดยสรุปกิจกรรมจะเน้นตั้งแต่การกำหนดปัญหาวิจัย การออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การเขียนรายงาน และการนำเสนอผลการวิจัย โดยกิจกรรม เน้น การบรรยายให้ความรู้ การวิพากษ์อภิปรายซึ่งประเด็นให้คิด การให้ปฏิบัติงานกลุ่ม และการปฏิบัติงานเดี่ยวโดยมอบหมายงานให้ปฏิบัติจริงตามบริบทการปฏิบัติงานจริงของแต่ละบุคคล

องค์ความรู้ : องค์ความรู้ที่ใช้ในการเรียนรู้ร่วมกัน คือ ความรู้ความเข้าใจและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนที่เน้นการเขียนรายงานวิจัยด้วยรูปแบบการเขียนรายงานแบบเป็นทางการ

ผู้เสริมพลัง : วิทยากร เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนเสริมพลังให้ผู้เข้าร่วมโครงการเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะการปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียนได้ด้วยตนเองโดยอาศัยการสนับสนุนจากเครือข่ายเพื่อนครูที่เข้าร่วมการอบรมร่วมกัน โดยวิทยากรมีบทบาทหลักในการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ กระตุ้นโน้มน้าวให้เกิดแรงใจ สนับสนุนในการปฏิบัติ และร่วมเป็นที่ปรึกษาระหว่างการปฏิบัติ

ผู้เข้าร่วม : บทบาทในการเรียนรู้จากการบรรยาย การฝึกปฏิบัติการทำวิจัยโดยใช้ปัญหาจริงในชั้นเรียนของตนเอง

เครื่องมือ : ประกอบด้วย ห้องประชุมซึ่งจุคนได้ประมาณ 80 คน มีเครื่องเสียงและเครื่องปรับอากาศ เครื่องขยายเสียง และเครื่องฉายแอลซีดี (LCD) และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ในส่วนของวัสดุประกอบการฝึกอบรมประกอบด้วย สไลด์นำเสนอความรู้และดำเนินกิจกรรมของวิทยากร โปรแกรมวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบและการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบที ซึ่งจัดทำขึ้นเฉพาะโครงการ

เครือข่ายการเรียนรู้ : มีวิทยากร เป็นศูนย์กลางในเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างการดำเนินกิจกรรมเสริมพลังในชั้นเรียน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจและผลผลิตจากการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน

โดยภาพรวม ผู้เข้าร่วมโครงการ มีความพึงพอใจต่อโครงการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.94)

เมื่อแยกพิจารณาเป็นแต่ละรายการประเมิน พบว่า รายการประเมินส่วนใหญ่ได้รับการประเมินระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94 – 4.33) ยกเว้น รายการประเมินในเรื่อง ค่าใช้จ่าย สื่อ/วัสดุฝึก/เอกสารที่ได้รับ และช่วงเวลาและระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ ที่ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.42 – 3.50)

สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการของผู้มีส่วนร่วมในโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10)

ผลผลิตจากการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถเขียนรายงานวิจัยโดยใช้รูปแบบการเขียนรายงานวิจัยแบบสากลได้ทุกคน สำหรับคุณภาพของรายงานการวิจัย พบว่า จากผู้เข้าร่วมโครงการที่เหลืออยู่ทั้งหมด 36 คน มีผู้เข้าร่วมโครงการบางส่วนที่นำรายงานวิจัยที่ได้จัดทำขึ้นไปใช้เป็นผลงานวิชาการประกอบการเลื่อนวิทยฐานะ จำนวน 8 คน และผ่านการพิจารณาในลักษณะให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และจัดส่งใหม่ภายใน 6 เดือน จำนวน 4 คน

4. ผลการสังเคราะห์แบบแผนของทฤษฎีโครงการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน

แบบแผนของทฤษฎีโครงการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบคือบริบทเบื้องต้น ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 บริบทเบื้องต้น

เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก ต้องมีการจัดทำเป็นโครงการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน และคณะครูรับผิดชอบค่าใช้จ่ายโดยการลงทะเบียน

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยเบื้องต้น

ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบย่อยที่ 2.1 องค์ความรู้ : เป็นความรู้ความเข้าใจและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนที่เน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบแผนการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง และเขียนรายงานวิจัยด้วยรูปแบบการเขียนรายงานแบบเป็นทางการ

องค์ประกอบย่อยที่ 2.2 เครื่องมือ : ต้องมีการสนับสนุน โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติฐานข้อมูล ThaiLis แบบฟอร์มตัวอย่างการเขียนรายงานวิจัย

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ

ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบย่อยที่ 3.1 ระยะเวลา : ใช้เวลาช่วงหลังเลิกเรียนวันละ 3 ชั่วโมง จำนวน 10 ครั้ง รวมเวลาทั้ง 30 ชั่วโมง ภายในเวลา 4 เดือน

องค์ประกอบย่อยที่ 3.2 กิจกรรมการเสริมพลัง : แบ่งกิจกรรมเป็น 10 กิจกรรม ใช้เวลาโดยเฉลี่ย 3 ชั่วโมง/กิจกรรม เน้นการกำหนดปัญหาวิจัย การออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การเขียนรายงาน และการนำเสนอผลการวิจัย

องค์ประกอบย่อยที่ 3.3 เครือข่ายการเรียนรู้ : วิทยากรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบย่อยที่ 4.1 หน่วยงานภายนอก : วิทยากร เน้นบทบาทผู้ถ่ายทอดความรู้ กระตุ้นโน้มน้าวให้เกิดแรงใจในการปฏิบัติ และร่วมเป็นที่ปรึกษาระหว่างการปฏิบัติ

องค์ประกอบย่อยที่ 4.2 หน่วยงานภายใน : ประสานและบริหารจัดการโครงการ

องค์ประกอบย่อยที่ 4.3 คณะครู : เรียนรู้จากการบรรยายของวิทยากร การฝึกปฏิบัติการทำวิจัยโดยใช้ปัญหาจริงในชั้นเรียนของตนเอง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปราย ตามประเด็นข้อค้นพบ ได้ดังนี้

1. บริบทที่ประสานสัมพันธ์กันและการนำเอาข้อมูลพื้นฐานมาประกอบการพิจารณา จะช่วยให้กระบวนการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียนตอบสนองต่อความท้าทายในระดับชั้นเรียนได้ชัดเจน แต่ก็อาจทำให้การดำเนินงานล่าช้าได้ เนื่องจากบริบทที่เกิดขึ้นได้รับอิทธิพลจากกระบวนการ ลักษณะงานและภารกิจที่รับผิดชอบของครู แต่ละคนที่แตกต่างกันออกไป สภาพดังกล่าวนี้ยืนยันได้ตามที่ Kinlaw (1994 อ้างถึงใน สุมาลี ขุนจันดี, 2541) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการของการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ทำได้โดยการพัฒนาและขยายสิ่งที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคคลและทีมงานตลอดจนหน้าที่ความรับผิดชอบ

2. กระบวนการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียน ที่มีการดำเนินงานออกเป็น 10 ขั้นตอนมีความละเอียดและช่วยให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินงานร่วมกันได้ง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินงานที่มีหลากหลายขั้นตอนทำให้เกิดความวิตกกังวลต่อภาระงานที่จะเกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ดังที่ Keller (1991 อ้างถึงใน สุมาลี ขุนจันดี, 2541) สรุปเอาไว้ว่า กระบวนการที่มีลักษณะเป็นพลวัต(dynamic) มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม เป็นการสร้างพลังที่แผ่ขยายจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง เป็นการช่วยให้บุคคลนั้นสามารถใช้อำนาจส่วนบุคคล ที่จะกระทำการใดๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเอง และองค์กรให้ดีขึ้น ดังนั้นการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียนก็ต้องอยู่ในกรอบของความ เป็นพลวัตเช่นกัน

3. ความพึงพอใจและผลผลิตของกระบวนการเสริมพลังการวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมถือว่าได้รับความพึงพอใจค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตามจะสังเกตเห็นได้ว่ามีความเห็น้อย่าของผู้เข้าร่วมตั้งนั้นในการออกแบบกิจกรรม และการดำเนินงานจะต้องมีความกระตือรือร้น และตอบสนองความต้องการของผู้เข้าร่วมได้ทันทั่วทั้งที่ เนื่องด้วยความพึงพอใจอย่างเดียวยังไม่สามารถช่วยให้ครูดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการนิเทศติดตาม และการออกแบบการเสริมพลังที่เป็นระบบโดยร่วมมือกับฝ่ายบริหารของโรงเรียนก็จะช่วยให้ความพึงพอใจดังกล่าวแปรสภาพเป็นผลงานที่มีประสิทธิภาพที่ดี ซึ่งผลผลิตของกระบวนการเสริมพลังที่สังเกตเห็นจะสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Wallerstein & Bernstein (1988 อ้างถึงใน สุมาลี ขุนจันดี, 2541) ที่พบว่า การเสริมพลังนี้จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้สึกสำนึกในคุณค่าของตนเอง และการสร้างประสิทธิภาพของตนเองในการทำกิจกรรมต่างๆ หรือเสริมสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมในแต่ละบุคคล ตลอดจนปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมด้วย เช่นเดียวกับ Gibson (1991 อ้างถึงใน สุมาลี ขุนจันดี, 2541) ที่สรุปไว้ว่า การพัฒนาและการเสริมสร้างความสามารถของบุคคลในการตอบสนองความต้องการของตนเอง รวมถึงความสามารถในการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง และรู้สึกว่าตนเองมีอำนาจ ควบคุมความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตของตนเองได้

4. การสังเคราะห์แบบแผนทฤษฎีโครงการเสริมพลังนั้น อาศัยแนวคิดเชิงระบบเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น อย่างไรก็ตามสภาพที่ปรากฏในภาคสนามนั้นมีความสลับซับซ้อนและอ่อนไหวประกอบกัน ดังนั้นเมื่อนำเอาองค์ประกอบต่าง ๆ จากการสังเคราะห์แบบแผนทฤษฎีโครงการเสริมพลังไปใช้ในบริบทที่แตกต่างกันจะต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อนของวัฒนธรรมองค์กรที่มีอยู่ ยิ่งถ้าโรงเรียนมีขนาดใหญ่และมีกลุ่มผู้ร่วมงานประสานกันอยู่ในหลาย ๆ ลักษณะจะต้องคำนึงถึง บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีความสมดุลไม่เน้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอันจะทำให้สภาพความสัมพันธ์ภายในองค์กรไม่สร้างสรรค์ ซึ่งจะขัดกับกระบวนการเสริมพลังวิจัยในชั้นเรียนที่ต้องอาศัยกลยุธมิตรเพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลได้รับรู้ถึงความสำเร็จและสามารถปรับปรุง แก้ไขกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพ การศึกษาที่ดียิ่งขึ้นไป ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของ Chen (1990) ที่ได้นำเสนอวิธีการสร้างทฤษฎีโครงการโดยเป็นกิจกรรมที่ต้องอิงกับคุณค่า ซึ่งคุณค่า (Values) ในที่นี้หมายถึงสิ่งที่ควรจะเป็นซึ่งถูกกำหนดโดยกลุ่มหรือชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ผลการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ดำเนินกับโรงเรียนเอกชนที่อยู่ต่างจังหวัด ดังนั้น การประยุกต์กระบวนการเสริมพลังในการใช้การวิจัยในชั้นเรียนในบริบทอื่น ๆ จะต้องพิจารณาจากสภาพพื้นฐานและการส่งเสริมของผู้บริหาร นโยบายและประสบการณ์ของครูที่แตกต่างกันด้วย

2. การใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนโดยผ่านกระบวนการเสริมพลังจำเป็นต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง ดังนั้น จำเป็นจะต้องให้ระยะเวลาแก่ผู้ที่เข้าร่วมได้มีเวลาในการปรับกระบวนการทัศน์ และรูปแบบการทำงานที่เคยชินเสียก่อน จากนั้นจึงเพิ่มความเข้มข้นในการดำเนินงานในลำดับถัดไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาติดตามดูพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้กระบวนการจะต้องได้รับการกำกับดูแลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง อาทิ ผู้บริหาร หรือ ฝ่ายวิชาการของโรงเรียน เป็นต้น

2. น่าจะได้มีการศึกษาตลอดปีการศึกษาเพื่อให้ได้รับทราบภาพรวมของการดำเนินงานตลอดทั้งปี ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผน การบริหารจัดการในอนาคตที่จะทำให้ การวิจัยเป็นเสมือนหนึ่งงานในการดำเนินงานภายในสถานศึกษานั้น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**

พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

รัตนะ บัวสนธ์. 2547. การประเมินเสริมพลัง. สารานุกรมศึกษาศาสตร์. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฉบับที่ 31

สวัสดิชัย ศรีพนมธนากร. 2550. การพัฒนารูปแบบการประเมินเสริมพลังสำหรับการประเมินระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุมาลี ขุนจันดี. 2541. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการเสริมสร้างพลังครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chen, H.T. 1990. **Theory-Driven Evaluation**. California : Sage Publications, Inc.

Cronbach, Lee J. 1990. **Essentials of Psychological Testing**. 5 th ed. New York : Harper Collins.

Fetterman, D.M.. 2001. **Foundations of empowerment evaluation**. California: Sage Publications, Inc.

Guba,E.G. & Lincoln,Y.S. 1989. **Fourth Generation Evaluation**. London : Sage.

Mercier, C., Piat , M., Peladeau, N., and Degenais, C. 2000. An application of theory – driven evaluation to a drop – in youth center. **Evaluation Review** 24: 73 – 91.

Reynolds, A. J. 1998. Confirmatory Program Evaluation : A Method for Strengthening Causal Inference. **American Journal of Evaluation**, 19: 203-221.

Rogers, P.J., Petrosino, A., Huebner, T.A., and Hacs, T.A. 2000. Program Theory Evaluation: Practice, Promise, and Problems. In P.J. Rogers; T.A. Hacs, A. Patrosino, and T.A. Huebner (eds.). **Program Theory in Evaluation : Challenges and Opportunities**. San Francisco: Jossey-Bass.

Weiss, C.H. 1997. How Can Theory – Based Evaluation Make Greater Headway. **Evaluation Review**. 21:501-524.

การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์

Development Capability of Problem Solving Thaming and Deserable Qualitie of Person in Social Study Substance Learning Group of Primary 5 Student by The Five Altributes of Life

วุฒิสักดิ์¹ อยู่จำนงค์¹ อุษา คงทอง² กาญจนา สุจินะพงษ์²

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
²อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
บพคัถย๋อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/8 โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้วิธีการวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA) และทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยในภาพรวมของคะแนนเฉลี่ยจากการวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา 10 ครั้ง มีพัฒนาการที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีพัฒนาการด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินของครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียน ทั้งหมด 10 ครั้ง มีพัฒนาการที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Abstract

The purpose of this research was to develop capability of problem solving thinking and desirable Characteristics of person in social study substance learning group of prathomsuksa 5 students learned by the five attributes of life approach. The samples consisted of 45 students of Udomwittaya school. The instruments of this research were lesson plans of the five attributes of life approach, the problem solving ability test and the questionnaire of desirable characteristics of person in social study. Statistics used were mean and standard deviation. and F-test was also applied for testing hypotheses.

The results of the study were as follows: 1) The purpose was to develop capability of problem solving thinking of prathomsuksa 5 students learned by the five attributes of life approach. By in the overall image of the means from ability measurement in the analysis solves a problem 10 time , there are upland development were significant differences at $\alpha = .05$. 2) The purpose was to desirable Characteristics of person in social study substance learning group of prathomsuksa 5 students learned. By in overall means from the assessment s of the teacher, guardian, and a student, 10 all time , there are upland development were significant differences at $\alpha = .05$.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมซึ่งในการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนาทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมควบคู่กันไปเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในสังคมเป็นประการสำคัญ การเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมนั้น กล่าวคือ การที่คนในสังคมรู้จักใช้ปัญญาคิดแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผลตัดสินใจกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม พฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

พุทธวิธีในการสอนเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งในแนวทางการสอนของพระพุทธเจ้า ที่เรียกว่า พุทธวิธีในการสอน โดยได้วางเป็นข้อสรุปที่เกี่ยวกับการสอน ดังนี้ ปัญญาเป็นสิ่งสร้างสรรค์ขึ้นภายในตัวผู้เรียนเอง ผู้สอนทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ช่วยชี้แนะทางการเรียน วิธีสอน อูบาย และกลวิธีต่าง ๆ เป็นสื่อหรือเป็นเครื่องผ่อนแรงการเรียนการสอน อิสรภาพในทางความคิดเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างปัญญา เพื่อให้เกิดการคิดแก้ปัญหาอย่างแท้จริงการเรียนการสอนจำเป็นต้องเข้าใจถึงความรู้สึกและความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ศิลธรรมเป็นการจัดการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่ทำให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจด้วยตัวเองได้โดยใช้หลักการทางพุทธศาสนาเข้ามาช่วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในแนวการสอนที่เน้นกระบวนการคิดแก้ปัญหา เพราะสิ่งที่บ่งบอกว่าการเรียนการสอนต้องปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเป็นของนักเรียน คือ คนทุกคนตั้งแต่เกิดจนจบมหาวิทยาลัย เรียนแต่วิชาครูแต่หนังสือ ถูกล้อมกรอบด้วยตารางสอนและห้องเรียน การพัฒนาคนจึงไม่เอื้อให้มีคุณสมบัติ มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งทำงาน ซาญชีวิต วิธีการเรียนการสอนไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนขาดคุณสมบัติช่างสังเกต ช่างสงสัย และใฝ่หาคำตอบ ยังเน้นการสอนหนังสือมากกว่าการสอนคน นอกจากนั้นยังขาดความเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ครูยังเป็นผู้อ่านาใจในชั้นเรียน ครูยังยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้รู้มากที่สุด ถูกที่สุด และมีอำนาจมากที่สุดในการเรียนรู้โรงเรียนไม่สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนยังเป็นพฤติกรรมที่จำเจและพฤติกรรมถ่ายทอดสัดส่วนการฝึกปฏิบัติ การฝึกคิด และการอบรมปมนิสัยยังน้อยกว่าการท่องบ่นเนื้อหา

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการคิดแก้ปัญหา เป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นสังคมที่สงบสุข ซึ่งการพัฒนาการคิดแก้ปัญหาต้องอาศัยระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเท่านั้น จึงจะเอื้อต่อการสร้างศักยภาพและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในแนวการสอนที่เน้นกระบวนการคิดแก้ปัญหามาแนวพุทธศาสนาหรือที่เรียกว่า พุทธวิธี ตามแนวของพระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาของศาสนาพุทธซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนคนไทยนับถือกันโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ เพื่อศึกษากรพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุตมวิทยา ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดความสามารถในการพัฒนาการคิดแก้ปัญหาและลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเกิดขึ้นได้ด้วยวิธีที่ผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจจันท์
2. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจจันท์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2552 ทั้งหมด 214 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่าง สุ่มจากประชากรทั้งหมด โดยใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มมา 1 โรงเรียน และทำการสุ่มนักเรียนอีกจำนวน 1 ห้องเพื่อใช้เป็นกลุ่มทดลองตามกิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจจันท์ ได้โรงเรียนอุดมวิทยา และทำการสุ่มต่ออีกหนึ่งครั้งจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด 8 ห้องเรียน ได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/8
3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 10 กิจกรรม ดังนี้ 1) ศรัทธา 4 2) อดคิด 4 3) การจัดพิธีกรรมตามหลักพระพุทธศาสนา 4) การรักษาศีลและการเข้าค่ายพุทธบุตร 5) การทำบุญงานมงคลและการถวายสังฆทาน 6) พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย 7) บรรทัดฐาน ค่านิยม และความเชื่อ 8) กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเด็ก 9) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและครอบครัว 10) การบริโภคและผู้บริโภค
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 20 สัปดาห์
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจจันท์ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา 3) แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
6. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
6.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจจันท์
6.1.1 ศึกษาหลักการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่ใช้การสอนแบบ เบญจจันท์ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6.1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย สาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจจันท์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน 1) ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า (ขั้นรูป) 2) ขั้นรับรู้ (ขั้นเวทนา) 3) ขั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์การรับรู้ (ขั้นสัญญา) 4) ขั้นตัดสินใจข้อมูล (ขั้นสังขาร) 5) ขั้นก่อเกิดอุปนิสัยหรือสรุปผล (ขั้นวิญญาน) สื่อการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล
6.1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขความถูกต้องทั้งเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่างๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข
6.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนกับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอุดมวิทยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้ภาษาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนกับเวลาที่กำหนดแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้นนำไปทดลองจริง

- 6.1.5 นำกิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ไปสอนเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป
- 6.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา
- 6.2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- 6.2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหามาจากหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 6.2.3 กำหนดจำนวนแบบทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหา และระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัด
- 6.2.4 สร้างแบบทดสอบความสามารถในการคิดปัญหาแบบชนิด 4 ตัวเลือกตามตารางวิเคราะห์แบบทดสอบ ทั้งหมด 10 ฉบับ ฉบับละ 10 คะแนน โดยมีสถานการณ์เป็นตัวกำหนด จำนวนฉบับละ 1 สถานการณ์ ซึ่งจะมีข้อสอบฉบับละ 10 ข้อ
- 6.2.5 หาประสิทธิภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของข้อสอบและความชัดเจนของภาษาที่ใช้และปรับปรุงแก้ไข
- 6.2.6 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบนักเรียนในระดับชั้นประถม ศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนอนุตมวิทยา อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 1 ห้องจำนวนนักเรียน 30 คน
- 6.2.7 นำกระดาษคำตอบมาตรวจให้คะแนนโดยให้คะแนนข้อที่ตอบถูก ข้อละ 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิดหรือไม่ได้ทำให้คะแนน ข้อละ 0 คะแนน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว
- 6.2.8 นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์คุณภาพ ได้ผลดังนี้ หาค่าความยาก (p) ของข้อสอบแต่ละข้อ มีระดับความยากอยู่ระหว่าง 0.33-0.77 นับว่าเป็นข้อสอบที่ใช้ได้ หาค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.11-0.66 นับว่าเป็นข้อสอบที่ใช้ได้
- 6.2.9 เมื่อนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์คุณภาพ ก็นำข้อสอบทั้งหมดมาปรับปรุง แล้วนำข้อสอบที่ปรับปรุงไปใช้ทดสอบในการวิจัยต่อไป
- 6.3 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
- 6.3.1 ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 6.3.2 ระบุนิยามศัพท์/คำอธิบายเชิงปฏิบัติการของคำดังกล่าว
- 6.3.3 เขียนพฤติกรรมของนักเรียนในและนอกห้องเรียนและนอกห้อง
- 6.3.4 ระบุรูปแบบข้อความ (item) และแบบฟอร์ม
- 6.3.5 ลงมือเขียนข้อความตามจำนวนที่กำหนด
- 6.3.6 ทดลองใช้กับกลุ่มเล็กกลุ่มละ 5-10 คนเพื่อตรวจสอบเวลาที่ทำและภาษาที่ใช้
- 6.3.7 แก้ไขข้อความ
- 6.3.8 ทดลองใช้จริงกับเพื่อตรวจสอบความเที่ยงและความตรง
- 6.4 การสร้างเครื่องมือแบบ Rubric
- 6.4.1 กำหนดมิติหรือองค์ประกอบต่างๆของพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่คาดหวัง ว่านักเรียนพึงมีหรือพึงกระทำ
- 6.4.2 พิจารณาตัวอย่างชิ้นงานของนักเรียนเพื่อตรวจสอบว่ามีมิติหรือองค์ประกอบที่กำหนดไว้ครบถ้วนหรือไม่
- 6.4.3 เขียนนิยามของมิติหรือองค์ประกอบให้ชัดเจนกำหนดเป็นพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่สามารถสังเกตได้
- 6.4.4 กำหนดระดับของการประเมินโดยนำพฤติกรรมหรือคุณลักษณะมากำหนดในแต่ละระดับและแต่ละระดับการประเมินที่แตกต่างกันจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของนักเรียนอย่างชัดเจน

- 6.4.5 นำเกณฑ์ไปทดลองใช้ประเมินนักเรียน
- 6.4.6 ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ประเมินอีกครั้งหนึ่ง
- 6.4.7 นำเกณฑ์การประเมินแจ้งนักเรียน/ผู้ปกครองให้ทราบตรงกัน

7. วิธีการรวบรวมข้อมูล

7.1 ทำการทดลองโดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ ซึ่งใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 10 กิจกรรม

7.2 ทำการทดสอบหลังการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ ทุกครั้งหลังจบกิจกรรมแต่ละเรื่อง ตรวจสอบให้คะแนนและบันทึกเก็บไว้เพื่อทำการวิเคราะห์ผลข้อมูล

7.3 ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยแบ่งทำการสังเกตโดยครูผู้สอน ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยตัวของนักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนเพื่อดูพฤติกรรมของนักเรียนทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านเพื่อทราบถึงพฤติกรรมที่แท้จริงของนักเรียน ตรวจสอบให้คะแนนและบันทึกเก็บไว้เพื่อทำการวิเคราะห์ผลข้อมูล

7.4 คะแนนที่ได้แต่ละครั้งจากการทดลอง และประเมินจะนำมาเปรียบเทียบกับระหว่างการทำแต่ละครั้ง เพื่อทราบถึงพัฒนาการของการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์

8. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาตรวจสอบให้คะแนนแล้วทำการวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

8.2 คำวนหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

8.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยลักษณะความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติ Repeated Measures ANOVA

8.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยวิเคราะห์จากครูผู้สอนตัวนักเรียน และผู้ปกครอง ด้วยสถิติ Repeated Measures ANOVA

ผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยในภาพรวมของคะแนนเฉลี่ยจากการวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา 10 ครั้ง มีพัฒนาการที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีพัฒนาการด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินของครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียน ทั้งหมด 10 ครั้ง มีพัฒนาการที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลและอภิปรายผล

1. คะแนนเฉลี่ยความสามารถการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์จากการทดสอบทั้งหมด 10 ครั้ง ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นอภิปรายในหัวข้อนี้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 คะแนนเฉลี่ยความสามารถการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยที่สูงขึ้นจากการทดสอบในแต่ละครั้ง และประเด็นที่ 2 คะแนนเฉลี่ยความสามารถการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำลงจากการทดสอบครั้งก่อนหน้า ดังนี้

ประเด็นที่ 1 คະแนนเฉลี่ยวความสามารถการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยวที่สูงขึ้นจากการทดสอบในแต่ละครั้ง ผลการวิจัย พบว่า การทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ การทดสอบทั้งหมด 10 ครั้ง คະแนนเฉลี่ยวจากการทดสอบในครั้งที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด และในการทดสอบครั้งที่ 10 มีคะแนนเฉลี่ยวมากที่สุด โดยการทดสอบในครั้งที่ 1 ถึง การทดสอบในครั้งที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยวที่เรียงจากน้อยไปหามากตามลำดับ ยกเว้นในครั้งที่ 4 ที่มีคะแนนเฉลี่ยวจากการทดสอบที่น้อยกว่าการทดสอบในครั้งที่ 2 และการทดสอบในครั้งที่ 3 ส่วนนี้จะขออภิปรายในประเด็นที่ 2 ต่อไป ส่วนในการทดสอบครั้งที่ 5 จนถึงการทดสอบในครั้งที่ 10 จะมีคะแนนเฉลี่ยวสูงขึ้นตามลำดับโดยเรียงจากน้อยไปหามาก เมื่อพิจารณาในภาพรวมของคะแนนเฉลี่ยวความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์คะแนนเฉลี่ยวมีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่เป็นไปอย่างช้าๆ ซึ่งจะเห็นได้จากความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยวในแต่ละครั้งซึ่งจะมีคะแนนเฉลี่ยวไม่แตกต่างกันมากเท่าไร จากการทดสอบในครั้งที่ 1เปรียบเทียบกับทดสอบครั้งที่ 2 จากการทดสอบในครั้งที่ 1กับการทดสอบในครั้งที่ 2 คะแนนเฉลี่ยวก็จะไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ถ้าพิจารณาจากการทดสอบในครั้งที่ 1กับการทดสอบในครั้งที่ 5 การทดสอบ ครั้งที่ 1กับการทดสอบครั้งที่ 6 หรือจากการทดสอบในครั้งที่ 1กับการทดสอบในครั้งที่ 10 จะเห็นได้ชัดเจนว่าคะแนนเฉลี่ยวจะมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดมากกว่าในการทดสอบในครั้งที่ใกล้เคียงกันมากกว่าแสดงได้ว่าจากคะแนนเฉลี่ยวในการทดสอบในแต่ละครั้งจะทำให้เรามองเห็นถึงการพัฒนาความสามารถในการคิดของนักเรียนได้เป็นเพราะมีสาเหตุหลายประการซึ่งผู้วิจัยขอสรุปดังต่อไปนี้ด้านการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์เป็นการสอนที่แปลกใหม่สำหรับนักเรียน นักเรียนไม่เคยเรียนมาก่อน ทำให้นักเรียนมีความสนใจเอาใจใส่กระตือรือร้นที่จะเรียนมากยิ่งขึ้น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการสอนที่เน้นกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง ทำให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ มีลักษณะนิสัยในการดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มยุรี หุ่นขัว (2544) ที่ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในบริบทของชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 51 คนด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างใช้รูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 1 ภาคเรียน ผลการศึกษาพบว่าคะแนน กลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองใช้รูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประเด็นที่ 2 คະแนนเฉลี่ยวความสามารถการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยวที่ต่ำลงจากการทดสอบครั้งก่อนหน้า ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะขอเสนอให้เห็นถึงข้อแตกต่างของการทดสอบในประเด็นที่ 1คือ ผลจากการคะแนนเฉลี่ยวจากการทดสอบในครั้งที่ 1 ถึง คะแนนเฉลี่ยวจากการทดสอบในครั้งที่ 3 จะมีคะแนนเฉลี่ยวที่สูงขึ้นตามลำดับแต่ถ้าดูในการทดสอบในครั้งที่ 4 คะแนนเฉลี่ยวจากการทดสอบจะน้อยกว่ากว่าทดสอบใน ครั้งที่ 3 และคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าการทดสอบในครั้งที่ 2 ผู้วิจัยขออภิปรายสรุปถึงเหตุที่ทำให้คะแนนเฉลี่ยวลดลงมีเหตุผลมาจากหลายประเด็นด้วยกันจากการที่ผู้วิจัยได้สังเกต พอสรุปได้ว่าการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์เป็นวิธีการสอนที่แปลกใหม่สำหรับนักเรียน นักเรียนเหล่านี้ไม่เคยเรียนรู้จากการสอนโดยใช้กิจกรรมในลักษณะนี้มาก่อนทำให้นักเรียนมีความสนใจและเอาใจใส่กระตือรือร้น ในระยะแรกที่เริ่มสอนเท่านั้นแต่พอสอนไปได้ระยะหนึ่งแล้วนักเรียนเริ่มเคยชินกับการสอนแบบเบญจขันธ์ที่ต้องให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเองซึ่งครูเป็นเพียงผู้ช่วยแนะนำเท่านั้นทำให้นักเรียนเริ่มที่จะไม่อย่างคิดเองไม่อย่างคิดตามรูปแบบการสอนแบบเบญจขันธ์ทำให้นักเรียนคะแนนเฉลี่ยวจากการทดสอบลดน้อยลงในการทดสอบครั้งที่ 4 ผู้วิจัยจึงแก้ไขโดยการเน้นที่กิจกรรมการคิดของนักเรียนที่มีความหลากหลายมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้นใช้สถานการณ์ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของตัวนักเรียนเองมาเป็นตัวช่วยให้นักเรียนกลับมาสนใจและมีความกระตือรือร้นต้องการที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ดังเดิม ซึ่งก็ได้ผลดูได้จากทดสอบในครั้ง การทดสอบในครั้งที่ 5 คะแนนเฉลี่ยวก็สูงขึ้นเลื่อยตามลำดับจนถึงคะแนนเฉลี่ยวของการทดสอบในครั้งที่ 10 ซึ่งก็สอดคล้องกับรูปแบบ การสอนเพื่อปรับผู้เรียนให้มีการพัฒนาทางสติปัญญาการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนซึ่งเป็นของโคล์เบอร์ก เพียเจต์ ไชเกล และซิลลิแวน (Kohlberg 1976 ; Piaget 1960 ; Sigel 1969 ; and Sullivan 1967) ใช้เพื่อช่วยปรับการสอนให้เป็นไปตามลำดับวุฒิภาวะของผู้เรียน แต่ละคนและออกแบบวิธี การต่างๆ

เพื่อเพิ่มอัตราเร็วของพัฒนาการของผู้เรียน รูปแบบดังกล่าวสามารถใช้ได้กับทุกหลักสูตรและ ทุกเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับหลักสูตรที่มีเป้าหมายทางการศึกษา เพื่อจะเร่งความเจริญงอกงามของผู้เรียนเป้าหมายระยะยาวของรูปแบบการสอนที่เน้นการสร้างกระบวนการทางปัญญาทั้งหมดก็คือสอนวิธีการคิดอย่างมีประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียน รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ตั้งอยู่บนข้อสมมุติฐานที่ว่านักเรียนยังสามารถเรียนรู้กลวิธีต่างๆ ทางปัญญาที่ซับซ้อนขึ้นได้มากเท่าไรก็จะยิ่งเพิ่มความสามารถที่จะรอบรู้ข้อมูล และความคิดรวบยอดต่างๆ ได้มากขึ้นเท่านั้น โปรแกรมการฝึกทักษะการคิด จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ข้อมูลและความคิดรวบยอดต่างๆ ความสามารถที่จะวิเคราะห์ข้อมูล พัฒนาการตั้งสมมุติฐาน และสามารถสังเคราะห์ความคิดใหม่ๆ ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาได้

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ที่ประเมินโดยครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง จากกรวิจัยพบว่าความคิดเห็นของบุคคลทั้ง 3 ไม่แตกต่างกัน เพราะผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้เข้าใจตรงกันกับครูผู้สอน และเนื้อหาในการประเมินก่อนที่จะทำการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยที่ครูผู้สอนจะอธิบายถึงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะให้ทำการประเมินตามหลักการและสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการ ผลพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 3 มีความเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากการประเมินไม่แตกต่างกันโดยมีความเห็นในลักษณะเดียวกันในภาพรวมคะแนนจะสูงขึ้นตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่จากการประเมินครั้งที่ 1จนถึงการประเมินครั้งที่10 พบว่าผลการประเมินสูงขึ้นตามลำดับ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ดี Berkowitz (2006, อ้างถึงในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551:26) เสนอว่าคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไม่ควรใช้การเพิ่มโปรแกรมหรือกิจกรรมเข้าไปในโรงเรียน หากแต่ควรแปรเปลี่ยนวัฒนธรรมของโรงเรียนและการดำเนินชีวิต ในขณะที่ Michigan State University Extension (2005, อ้างถึงในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2551:26)ได้เสนอแนวทางการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของเด็กและเยาวชนของมูลนิธิจริยธรรมโจเซฟิน (Josephine Institute of Ethics)โดยจัดเป็นโครงการต่างๆ ที่พัฒนาจริยธรรมต่างๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนตามโรงเรียนและองค์กรต่างๆ ทั่วประเทศ โดยมีชุดกิจกรรมที่เรียกว่า “Character Counts” ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กในช่วงอายุต่างๆ 5 ช่วง ได้แก่ 4-6 ปี, 6-9 ปี, 9-11 ปี และ 11-13 ปี และวัยรุ่นโดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ (six pillars of character) ที่มุ่งสร้างเสริมให้เกิดกับนักเรียนได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเคารพผู้อื่น ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม การดูแลเอาใจใส่เกื้อกูลและความเป็นพลเมืองที่ดี อย่างไรก็ตาม Gholar (2006, อ้างถึงในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551: 25) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยจัดเป็นศูนย์คุณลักษณะศึกษา เพื่อการศึกษาและสร้างกิจกรรมต่างๆ ที่พัฒนาคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของนักเรียน นอกจากนี้ยังเน้นการเสริมสร้างการยอมรับตนเอง(self-esteem) ให้แก่เด็ก แนวคิดดังกล่าวเน้นการพัฒนาการเรียนรู้อุณหภูมิจริยธรรมทั้งทางสติปัญญา (cognitive area) ในด้านความรู้ความเข้าใจในคุณลักษณะที่ดี ตลอดจนการพัฒนาด้านจิตใจ (affective area) ของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติตนของเด็ก แนวทางนี้หมายรวมถึงการบูรณาการการสอนและการสอดแทรกเรื่องคุณลักษณะที่ดีในการสอนวิชาต่าง ๆ ให้กับเด็กด้วยกิจกรรมที่บูรณาการและสอดแทรกเข้ากับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนปกติเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็กมีลักษณะที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองจากกิจกรรมการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอน

- 1.1 ควรศึกษาผลการใช้วิธีการสอนโดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 กับห้องอื่นๆ ที่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง และใช้วิธีการสอนโดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ สอดแทรกไปกับวิธีสอนแบบอื่นๆ
- 1.2 พัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริงของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนจะได้นำวิธีการคิดแก้ปัญหาไปใช้กับชีวิตประจำวันได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลของพัฒนาการคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีสอนโดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์กับวิธีสอนตามแนวพุทธศาสนา และการสอนในแบบอื่นๆ

2.2 ควรศึกษาและติดตามผลของการสอนคิดแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง อย่างต่อเนื่อง เพื่อยืนยันความสามารถในกระบวนการคิดแก้ปัญหา จากการสอนด้วยวิธีการสอนโดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์

2.3 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบ และสถานการณ์ที่ยกมาเป็นข้อคำถามไม่ควรมีข้อจำกัดเรื่องยุคสมัย และเวลา เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : โอเดียนสแควร์
- คำหมาน คนไค. 2545. 149 แบบฝึกคิดภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ
- ทศนา แชมมณี. 2545. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2542. รายงานการวิจัย สัมประสิทธิ์ r_p : การประมาณค่าความเชื่อมั่นสำหรับแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ชนิดเลือกตอบที่ประกอบด้วยความยากง่ายข้อต่างกัน. (เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการ การวิจัย การวัดและประเมินผลทางการศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: ภาควิชาการวัดผลและการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. 2543. นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรีนติ้ง.
- บุญเรือง ศรีเหรียญ. 2550. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : เอ็มพันธ์.
- ประเวศ วะสี. 2550. การเรียนรู้ให้พ้นวิกฤติแห่งยุคสมัย. กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน
- เป็รื่อง กุมุท. 2539. การวิจัยสื่อและนวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ประสานมิตร.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2532. เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- พระธรรมปิฎก. 2538. พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์. 2549. วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. กรุงเทพฯ: พิมพ์ยาม.
- พิศิษฐ ดัฒนาวิช. 2547. สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : บুদ্ধพอยท์.
- พิสนุ ฟองศรี. (2550). วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: พรอพเพอร์ตี้พรีนติ้ง.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคนอื่นๆ. 2544. การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับการวิจัย. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- สาโรช บัวศรี. 2537. หลักการศึกษาวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : โอเดียน สแควร์.
- สุนน อมรวิวัฒน์. 2530. การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- Cage, M.S. (1990). An Investigation into the Effects Knowledge of Grade Children Through inquiry Development . *Research in Education Psychology*. Final Report. 5(2): 53.

การเขียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพลิว

A Writing of Learning Disabilities students In Prathomsuksa 6,

Plui School.

สมพร แสงการ¹, สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์², ณรงค์ ศรีสวัสดิ²

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ²อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการเขียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพลิว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระภาษาไทย ที่เกิดจากการใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำที่สร้างขึ้น และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระภาษาไทย ก่อนและหลังใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำในการเรียน การสอนโดยใช้วิธีวิจัยเชิงการทดลองนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพลิว ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (PURPOSIVE SAMPLING) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถการเขียนสะกดคำ และแบบฝึกการเขียนสะกดคำ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำไปทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน ใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 25 ครั้ง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน และสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง แบบ The Wilcoxon Matched Paris Signed Ranks Test.

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการทดลองทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้รับการสอนเขียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนมีทักษะในการเขียนสะกดคำ อยู่ในระดับดี 2) นักเรียนได้รับการสอนเขียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนที่มีทักษะในการเขียนสะกดคำก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันโดยหลังจากการทดลองนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีทักษะในการเขียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การเขียน, เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Abstract

The research, "A Devilment of a writing for Students with Using Spelling Words Exercises of Learning Disabilities students In Prathomsuksa 9, Plui School" aimed to study the achievement of learning Thai subject group. It was arisen from the utilization of using spelling words Exercises, which was created, Furthermore, the study proposed to compare the achievement of learning Thai subject group, before and after utilizing using spelling words exercises in the instruction, using experimental methods. Purposive sampling was applied to select 6 Prathomsuksa 6 student with learning impairments at plui School, academic year 2007. The instrument used for data collection included a learning activity arrangement plan, a spelling ability test, and designed by the researcher. They were used before and after learning. The test carried out for 5 weeks, 5 day per week, 60 minutes each time, 25 times altogether. The statistics used for data analysis were basic statistics, such as percentage, mean, standard deviation, coefficient of variation, and Wilcoxon Matched Paris Signed Ranks Test.

The research found that : 1) After the experiment, the achievement of the students who were taught with of spelling was at good level of spelling skill. 2) The Student who were taught with of spelling skill

words spelling before And after using kits. After the experiments students with learning impairments using development significantly at .05

Keywords : Writing, Learning Disabilities students, Prathomsuksa 6

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจการงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตศรัทธา โลกทัศน์ และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และสืบสาน ให้คงอยู่เพื่อชาติต่อไป (กรมวิชาการ. 2544 : 3) ด้วยความสำคัญดังกล่าวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 (2545: 13) มาตรา 22 ข้อ 4 กล่าวว่า ความรู้ทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และมาตรา 24 ข้อ 3 คาดหวังไว้เช่นเดียวกันว่าการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จากข้อความดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ในทุกวิชาต้องมีทักษะด้านภาษาไทยเป็นพื้นฐานจึงจะทำให้การเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ ประสบความสำเร็จตามไปด้วย

การที่จะสอนภาษาไทยให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กัน ทั้งทักษะการรับเข้ามา คือ ทักษะการอ่านและการฟัง กับทักษะ การถ่ายทอดออกไป คือทักษะการพูดและการเขียน ในด้านการเขียนถือว่าเป็นทักษะที่ยุ่ยาก ซับซ้อนและเป็นทักษะการถ่ายทอดที่สำคัญต่อการสื่อสารเป็นอย่างยิ่ง ในเรื่องการอ่านและการเขียนย่อมต้องมีเรื่องการสะกดคำรวมอยู่ด้วย จึงทำให้การอ่านและการสะกดคำมีความสัมพันธ์กันในแง่ของการใช้ทักษะภาษา มีนักวิจัยทางภาษาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้รายงานถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการสะกดคำและความสามารถในการอ่าน ว่ามีเด็กในระดับประถมศึกษา ที่ไม่สามารถเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่ก่อนข้างสูงมาก เด็กที่สะกดคำเก่งมักจะเป็นเด็กที่อ่านเก่งและเด็กที่อ่านไม่เก่งจะเป็นเด็กที่สะกดคำไม่เก่งด้วยเสมอ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กที่สะกดคำ ไม่เก่งจะต้องอ่านไม่เก่งไปเสียทั้งหมด การเรียนอ่านกับการสะกดคำจึงมีความสัมพันธ์กันมาก นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กจะสะกดคำต่าง ๆ ที่สามารถอ่านได้ถูกต้องแม่นยำ กว่าคำที่เขาอ่านไม่ออก (วรรณิ โสมประยูร, 2542 : 132) จากการประเมินสภาพการจัด การเรียนการสอนภาษาไทย ของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ สมรรถภาพที่มีปัญหาได้แก่ทักษะการอ่านและ การเขียน ดังนั้น การเขียนและการอ่านสะกดคำให้ถูกต้องนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในการเขียน เด็กควรเขียนสะกดคำให้ถูกต้องเสียแต่เริ่มเรียงคำ เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักคำต่าง ๆ ที่จำเป็นและสำคัญในชีวิตประจำวัน และช่วยให้เด็กได้ใช้คำต่าง ๆ ให้ถูกต้องและกว้างขวาง

ปัจจุบันนโยบายของรัฐบาลได้จัดการศึกษาแบบการเรียนรู้ร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นหลัก ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (2551. : 3) หมวดที่ 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้ ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการพิเศษของคนพิการแต่ละ

ประเภทแต่ละคน สำหรับแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ศรียา นิยมธรรม (2540. : 54) กล่าวว่าไม่มีวิธีใดวิธีเดียวของการสอน ที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกับเด็กทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับผดุง อารยะวิญญู (2539. : 281) กล่าวว่า นอกจากวิธีการสอนแล้วการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็มีความสำคัญต่อเด็กเหล่านี้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยด้านการเขียน เพราะเป็นทักษะที่สลับซับซ้อนที่สุดทางภาษา การเรียนการสอนภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ยังมีปัญหาอยู่มาก ทักษะที่มีปัญหา ได้แก่ ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน เช่น การอ่านออกเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด ทั้งนี้เพราะนักเรียนไม่สามารถอ่านและเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเขียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพลี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนด้านการเขียนสะกดคำให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อการเขียนสะกดคำ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำ ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อการเขียนสะกดคำ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เรื่องการเขียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพลี ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรต้นและตัวแปรตามไว้ดังนี้
ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อการเขียนสะกดคำ
ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
2. ขอบเขตด้านประชากร
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ซึ่งเป็นเด็กที่มีความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยามีปัญหาทางการเขียน การสะกดคำโดยไม่มีคามพิการซ้อนกำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนพลี อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน 6 คน
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา
ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้อสาระภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เพื่อใช้สอนเขียนสะกดคำที่สะกดมาตราตัวสะกด จากหนังสือภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ สำหรับใช้สอนกลุ่มประชากร 6 คน จำนวน 20 แผน เนื้อหาที่จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อ สำหรับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อครั้งนี้ ใช้คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดที่นักเรียนไม่สามารถเขียนได้ เป็นเนื้อหาในการทดลองซึ่งมีคำที่นำมาใช้ทั้งสิ้น 20 คำ คือคำในแม่กน ได้แก่ คำว่า เกษตรกร, ยาเสพติด, บัตรอวยพร, แพทย์, ผลิตภัณฑ์, ทักษะศึกษา, รสดีด, นมัสการ, ธรรมชาติ, ผลผลิต, ค้างในแม่กน ได้แก่ คำว่า รวงวัล, ฟุตบอล, ข้าวสาร, จักรยานยนต์, วิหาร, สัญลักษณ์, ปริญญา, จราจร, สารระเหย, ล้าธาร
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำ สำหรับใช้ทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำ เพื่อใช้ในการทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียน ก่อนและหลังการทดลองการเขียนสะกดคำ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง(Experimental Research) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทดลองกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ที่มีปัญหาในการเขียนสะกดคำ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 กำหนดแผนการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ครั้งๆละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 20 ครั้ง เป็นการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำตามแผนการจัดการเรียนรู้ และทำการทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำ ระหว่างเรียน โดยให้นักเรียนทำแบบฝึกการเขียนสะกดคำ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนคำ

1) ขอให้บัณฑิตวิทยาลัยออกหนังสือเพื่อเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนพลิว เพื่อทำการทดลองและดำเนินการวิจัย

2) ขออนุญาตผู้ปกครองของนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้เป็นกลุ่มประชากรเพื่อทำการทดลองการทดลองมีขั้นตอน ดังนี้

2.1) ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre - test) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำ ได้แก่แบบทดสอบการเขียนสะกดคำ จำนวน 40 ข้อ เป็นการประเมินก่อนการทดลองและบันทึกผลลงในแบบบันทึก

2.2) ดำเนินการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ

2.3) ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Post - test) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำชุดเดียวกับก่อนการทดลอง จำนวน 40 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วประเมินความสามารถในการเขียนคำ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

คะแนน 31-40 คะแนน มีความสามารถในการเขียนสะกดคำอยู่ในระดับดีมาก

คะแนน 21-30 คะแนน มีความสามารถในการเขียนสะกดคำอยู่ในระดับดี

คะแนน 11-20 คะแนน มีความสามารถในการเขียนสะกดคำอยู่ในระดับพอใช้

คะแนน 0-10 คะแนน มีความสามารถในการเขียนสะกดคำอยู่ในระดับปรับปรุง

2. การเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ โดยการใช้การทดสอบ t - test กรณีกลุ่มประชากรกลุ่มเดียว (One - Sample Test for the Mean)

ผลการวิจัย

1. สถานภาพทั่วไปของนักเรียน ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพลิว โดยใช้แบบฝึกสะกดคำ จำนวน 6 คน

2. การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ประกอบด้วยกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกเขียนสะกดคำจำนวน 3 กิจกรรม โดยเลือกจากกิจกรรมที่กล่าวมาแล้วผสมผสานกัน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในการเรียนวิชาอื่นต่อไปซึ่งสอดคล้องกับการสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำของกระทรวงศึกษาธิการ (2540 อ้างถึงในกนกวรรณ สมโต. 2549: 3) แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีจำนวน 6 ชุด คือ

1.) แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำชุดที่ 1 คือคำที่ใช้ฝึกเขียนสะกดคำ 4 คำมีตัวสะกดในแม่กด ได้แก่คำว่า เกษตรกร ยาเสพติด บัตรอวยพร แพทย์ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 ช่วยเติมให้ถูกนะจ๊ะ กิจกรรมที่ 2 โยงภาพจับคู่กับคำอ่าน กิจกรรมที่ 3 รู้ความหมายกันก่อน

2.) แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำชุดที่ 2 คือคำที่ใช้ฝึกเขียนสะกดคำ 4 คำมีตัวสะกดในแม่กด ได้แก่คำว่า ผลิตภัณฑ์ ทศนศึกษา รสเด็ด นมัสการ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 ช่วยเติมให้ถูกนะจ๊ะ กิจกรรมที่ 2 โยงภาพจับคู่กับคำอ่าน กิจกรรมที่ 3 รู้ความหมายกันก่อน

3.) แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำชุดที่ 3 คือคำที่ใช้ฝึกเขียนสะกดคำ 4 คำมีตัวสะกดในแม่กด ได้แก่คำว่า ผลผลิต ธรรมชาติ รางวัล ฟุตบอล ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 ช่วยเติมให้ถูกนะจ๊ะ กิจกรรมที่ 2 โยงภาพจับคู่กับคำอ่าน กิจกรรมที่ 3 รู้ความหมายกันก่อน

4.) แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำชุดที่ 4 คือคำที่ใช้ฝึกเขียนสะกดคำ 4 คำมีตัวสะกดในแม่กด ได้แก่คำว่า ข่าวสาร จักรยานยนต์ วิหาร สัญลักษณ์ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 ช่วยเติมให้ถูกนะจ๊ะ กิจกรรมที่ 2 โยงภาพจับคู่กับคำอ่าน กิจกรรมที่ 3 รู้ความหมายกันก่อน

5.) แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำชุดที่ 5 คือคำที่ใช้ฝึกเขียนสะกดคำ 4 คำมีตัวสะกดในแม่กด ได้แก่คำว่า ปริญา จราจร สารระเหย ลำธาร ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 ช่วยเติมให้ถูกนะจ๊ะ กิจกรรมที่ 2 โยงภาพจับคู่กับคำอ่าน กิจกรรมที่ 3 รู้ความหมายกันก่อน

6.) แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำชุดที่ 6 คือคำที่มีตัวสะกดในแม่กดและแม่กน ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 ค้นคว้ากันก่อนแม่กด กิจกรรมที่ 2 ค้นคว้ากันก่อนแม่กน กิจกรรมที่ 3 ค้นคว้ากันก่อนแม่กดและแม่กน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำ การพัฒนาการเขียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกสะกดคำ ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำมีคะแนนอยู่ระหว่าง 9 – 14 คะแนน นักเรียนมีระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 1 คน มีคะแนนเฉลี่ย 11.00 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.79 และมีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 16.27

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการ กิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำการเขียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกสะกดคำ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำมีคะแนนอยู่ระหว่าง 25 – 27 คะแนน นักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดีทั้ง 6 คน มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 25.83 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 มีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 2.90

5. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกสะกดคำ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำมีความแตกต่างกันโดยหลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำแล้ว การเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย 25.83 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 และมีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 2.90 และมีค่าผลต่างของคะแนนสูงขึ้นทุกคนตั้งแต่ 10 – 17 คะแนน ซึ่งหมายถึงการกระจายของคะแนนน้อยลงแต่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำ ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำมาทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว เด็กที่มี

ปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำสูงขึ้นมีความสามารถในการเขียนสะกดคำใกล้เคียงกันและมีผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองสูงขึ้นทุกคน

สรุปและอภิปรายผล

จากการพัฒนาการเขียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำปรากฏผลดังนี้

1. การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำประกอบด้วยกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกเขียนสะกดคำจำนวน 3 กิจกรรมทุกชุดโดยเลือกจากกิจกรรมที่กล่าวมาแล้วผสมผสานกันเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในการเรียนวิชาอื่นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำของกระทรวงศึกษาธิการ (2540 อ้างถึงในกนกวรรณ สมโต. 2549 : 3) และวิมลรัตน์ สุนทรวิโรจน์ (2545. : 131) ได้กำหนดรูปแบบของแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไว้หลายรูปแบบและแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีจำนวน 6 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ แบบฝึกทักษะ การเขียนสะกดคำชุดที่ 1 - ชุดที่ 6 คือคำที่ใช้ฝึกเขียนในมาตราแมกต และแมกน ได้แก่คำว่าเกษตรกร ยาเสพติด บัตรอวยพร แพทย์ ผลิตภัณฑ์ ทศนศึกษา รสเด็ด นมัสการ ผลผลิต ธรรมชาติ รางวัล ฟุตบอล ข่าวสาร จักรยานยนต์ วิหาร สัญลักษณ์ ปริญา จราจร สารระเหย ลำธาร

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ การเขียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำมีคะแนนอยู่ระหว่าง 9 – 14 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 11.00 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.79 และมีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 16.27 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำมีคะแนนอยู่ระหว่าง 25 – 27 คะแนน นักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดีทั้ง 6 คน มีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 25.83 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 มีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 2.90 สาเหตุที่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีคะแนนสูงขึ้นเป็นเพราะเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ได้ฝึกทักษะในการเขียนสะกดคำหลายทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ผดุง อารยะวิญญู (2544. : 55-64) ที่กล่าวว่าให้เด็กฝึกทักษะ ที่แจ่มแจ้งเป็นทักษะย่อยแล้วหลาย ๆ ครั้งจนเด็กมีความชำนาญ เน้นการฝึกซ้ำ ๆ จะทำให้เด็กมีความชำนาญมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ วิมลรัตน์ สุนทรวิโรจน์ (2545. : 131) ได้กล่าวไว้ว่าการให้นักเรียนทำแบบฝึกมาก ๆ จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้นเพราะนักเรียนได้นำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้นและแบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเพิ่มขึ้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537. : 147)

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำมีความแตกต่างกันโดยหลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำแล้ว การเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย 25.83 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 และมีสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 2.90 และมีค่าผลต่างของคะแนนสูงขึ้นทุกคนตั้งแต่ 10 – 17 คะแนน ซึ่งหมายถึงการกระจายของคะแนนน้อยลงแต่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำมาทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำสูงขึ้นมีความสามารถในการเขียนสะกดคำใกล้เคียงกันและมีผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองสูงขึ้นทุกคนแสดงว่าการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถทำให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียนมีการฝึกทักษะที่แจ่มแจ้งเป็นทักษะย่อย ๆ หลายทักษะ จนทำให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีพัฒนาการเขียนสะกดคำดีขึ้น มีความเข้าใจในการเขียน

สะกดคำมากยิ่งขึ้นการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำ ยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเองหลากหลายรูปแบบ ทำให้เด็กรู้จักข้อบกพร่องของตน เมื่อครูชี้แนะข้อผิดพลาดให้เด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน รักการทำงานเป็นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538, : 83-86) กล่าวว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีที่เด็กทำสำเร็จ ถ้าเด็กทำผิดบอกให้ทราบ อธิบายใหม่และให้เด็กแก้ไขทันที แต่ต้องใช้วิธีทางบวก ถ้าเด็กทำสำเร็จและถูกต้อง ครูควรชื่นชมทันทีและบอกเหตุผลที่เด็กได้รับคำชมโดยเน้นความพยายามในการทำงานเป็นหลัก ไม่ชมเชยเฉพาะงานที่ครูพอใจ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้เรียงลำดับความรู้จากง่ายไปหายาก มีรูปภาพประกอบเพื่อสร้างความสนใจ จึงทำให้ง่ายแก่การเข้าใจมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของนักเรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ สมโต (2549. : ง) พรสวรรค์ บัวโฮม (2549. : ค) ประภาพร อันสงคราม (2545. : ง) และนลินนุช อำนวยสิน (2546. : ง) พบว่าการสอนที่มีเกณฑ์ประสิทธิภาพสูง จะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี และเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสูงขึ้นและมีการกระจายของคะแนนลดลง เนื่องจากเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ได้รับการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของตนได้รับการพัฒนาเต็มตามความสามารถและตามศักยภาพของแต่ละบุคคลซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538, หน้า 83-86) ที่กล่าวว่า การตั้งเป้าหมายระยะสั้นให้ชัดเจนที่เด็กสามารถทำได้ โดยจัดลำดับของงานให้มีความยากง่ายต่างกันไป โดยให้เด็กทำงานในอันดับแรก ๆ ตามความสามารถของเด็ก จากนั้นค่อย ๆ จำกัดเวลา พร้อมทั้งบันทึกความก้าวหน้าของเด็ก เมื่อเด็กทำงานก้าวแรกได้สำเร็จตามกำหนดเวลา จึงค่อยให้งานที่ยากขึ้น โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนต่างกัน

จากผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำช่วยให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำสูงขึ้นมีความสามารถในการเขียนสะกดคำใกล้เคียงกัน เป็นผลมาจากนักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความชำนาญในการเขียนสะกดคำมีความเข้าใจมีเทคนิคในการจดจำรู้จักข้อบกพร่องของตนเอง เมื่อครูชี้แนะข้อผิดพลาดให้ เด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนและเป็นการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1.1 การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ ครูจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม โดยต้องศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการนำเสนอแต่ละกิจกรรมให้เข้าใจอย่างชัดเจน จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์การทำการกิจกรรมให้พร้อมก่อนทำการสอนจริง
- 1.2 ในขณะที่ดำเนินการสอนครูต้องอธิบายหรือชี้แนะวิธีการทำแบบฝึก กติกาที่ใช้ในการทำการกิจกรรมให้ชัดเจน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตรงกันซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนที่ใช้แบบฝึกทักษะประกอบการเรียนบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ
- 1.3 ในขณะที่ดำเนินการทดลองใช้แบบฝึกทักษะประกอบการเรียนการสอน ครูผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเวลาในการทำการกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม
- 1.4 ครูผู้สอนควรเสริมแรงแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้กำลังใจ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้มากขึ้น เช่น การชมเชย การปรบมือ การให้คะแนน เป็นต้น
- 1.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ ครูสามารถนำไปใช้กับการสอนซ่อมเสริมในชั้นเรียนปกติได้
- 1.6 ควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้งอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงในการจัดกิจกรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.7 ควรใช้เกมฝึกทักษะต่างๆในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและวิชาอื่นๆด้วย เพราะเป็นการฝึกซ้ำๆ ย้ำทวนบ่อยๆ อย่างสนุกสนานจะทำให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

1.8 ควรจัดกิจกรรมเช่นนี้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเขียนสะกดคำในทุกๆระดับชั้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบโดยนำแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นไปเปรียบเทียบกับวิธีการสอนแบบอื่นๆ เพื่อศึกษาผลของการใช้แบบฝึกทักษะประกอบการเรียนการสอนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 ควรทดลองใช้วิธีการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในกลุ่มอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ สมโต. (2549). การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายอักษร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. (2537). เอกสารเสริมความรู้สำหรับครู การสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2541). การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน,สำนักงาน. (2538). คู่มือการดำเนินการสำรวจเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์.
- นลินนุช อำนวยสิน. (2546). การศึกษาความสามารถในการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนเขียน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประภาพร อันสงคราม. (2545). การพัฒนาการเรียนการสอนและแบบฝึกทักษะการสอนภาษาไทย เรื่องการสะกดคำและการแจกลูก ด้วยวิธีสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2539). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพมหานคร : บริษัททำไทยเพรส จำกัด.
- พรสวรรค์ บัวโฮม. (2549). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการแจกลูกสะกดคำ กลุ่มการเรียนรู้สาระภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลพรเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ. (2551). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- วรรณิ์ โสมประยูร. (2542). การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิชาการ, กรม. (2544). คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- วิชาการ, กรม. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- (2546). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว

การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยง
ต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเกม
ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านคลองลาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
จันทบุรี เขต 1

**The Development on Basic Skill in Mathematics of the “at risk” Early Childhood
with Learning Disabilities by Using Games Early 1 Students at Ban Klong Lao
School under the Office of Chanthaburi Educational Service Area 1**

พิศवास รานอก¹, พูลทรัพย์ นาคนาค², สายตา ประเสริฐภักดิ์³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต,

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเกม ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านคลองลาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ เด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้ กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านคลองลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ระยะเวลาทำ การทดลอง 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 20 นาที รวม 20 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้คือ แผนการจัดประสบการณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบแบบ The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Rank Test

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้ มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเกมอยู่ในระดับดี
2. เด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้ มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเกมสูงกว่าก่อนประสบการณ์การเล่นเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Abstract

The Development on Basic Skill in Mathematics of the “at risk” Early Childhood with Learning Disabilities by Using Games. The main purpose of this research was to develop on Basic Skill in Mathematics of the “at risk” Early Children with Learning Disabilities by using games. The sample group for this study consisted of 6.0 “at risk” Early Children with Learning Disabilities from Ban Klong Lao by using purposive sampling. The experiment was conducted for 10 week (2 day a week, 20 minutes a day). The instruments were teach plans by using games. The data were analyzed by using Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test.

The findings were as follow

1. The Basic Skill in Mathematics of "at risk" Early Children with Learning Disabilities using games was at the good level.
2. The comparison between the pretest and posttest scores indicated that the posttest scores were significantly higher than the pretest scores at the .05 level.

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้เพื่อจะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะสามารถเผชิญ การเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าวได้คือ คุณภาพของคน การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งหากคนมีคุณภาพแล้วย่อมส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า การจัด การศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง (ดารี บุญชู. 2545 : 2)

ภาวะวิกฤติที่สังคมโลกกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ ทั้งด้านภัยธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความขัดแย้งทางการเมืองและความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม ปัญหาเหล่านี้เป็นตัวส่งสัญญาณอันตรายที่ชี้ให้เห็นว่าแต่ละประเทศจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการรับรอง และค้นหาบุคลากรที่มีคุณภาพสูงในทุก ๆ สาขา ร่วมดูแลบ้านเมือง ชุมชน และประเทศชาติของตนต่อไป (พุทธชาติ ทองกร. 2549 : 83) ในสภาพสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยปัญหาต่าง ๆ มากมายที่ต้องให้เผชิญ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความสับสนทางเพศ ปัญหาการไม่รักษาวัฒนธรรมและปัญหาค่านิยมทางวัตถุที่มีอยู่อย่างกลาดเกลื่อนในทุกส่วนของสังคมไทยในยุคเทคโนโลยีเบงบานเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติในปัจจุบันตกเป็นเหยื่อของสิ่งเหล่านี้เป็นจำนวนมากและนับวันปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (กิตติชัย สุทธิศิลป์. 254 : 33)

อนาคตของประเทศไทยขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนในวันนี้ เพราะในโลกยุคใหม่การแข่งขันขึ้นอยู่กับความรู้และความสามารถของคนในชาติ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้โดยเร็วที่สุด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชน การศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สุกัญเทียนทอง. 2549 : 22)

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ เพราะการศึกษาเป็นการให้ความรู้ สติปัญญา ทักษะความชำนาญและทัศนคติที่ดีต่อความรู้ หากสังคมใดพลเมืองขาดการศึกษาเรียนรู้ สังคมนั้นย่อมประสบปัญหาต่างๆ อันเกิดจากความไม่รู้ความขาดสติและการให้เกียรติต่อชีวิตร่วมกันในสังคม (ศักดิ์ชัย เกียรติดิโนรินทร์. 2547 : 31) อย่างไรก็ตามการศึกษาถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยสร้างคนให้มีคุณภาพและหากคนมีคุณภาพแล้วนั้นหมายถึงการยกระดับคุณภาพชีวิต ของตนเองให้ดีขึ้น ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการมีส่วนช่วยพัฒนาประเทศ (จิราวัฒน์ จารุพันธ์. 2550 : 8)

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต แต่การที่เด็กและเยาวชนเติบโตได้อย่างมีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้ความรัก ความอบอุ่น ให้มีวุฒิภาวะในการพึ่งตนเอง ได้รับประสบการณ์จากโรงเรียน สภาพแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาตามวัยที่เหมาะสม นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพด้านอื่น ๆ ต่อไปและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี มีความสุข (ธีระวัฒน์ ชัยยุทธยรรยง. 2550 : 86)

การจัดบริการการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กปฐมวัย ปัจจุบันมีผู้สนใจในเรื่องนี้มากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะ มีตัวอย่างในสังคมให้เห็นมากขึ้นว่า เด็กเล็ก ๆ ที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเป็นเด็กมีปัญหหรือเด็กพิการ หากได้รับการช่วยเหลือโดยเร็วตั้งแต่เล็ก เด็กเหล่านั้นมีโอกาสพัฒนาความสามารถได้มาก หลายรายสามารถเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้โดยไม่มีปัญหา หลายรายแม้จะยังมีปัญหาแต่ก็มีพัฒนาการมากกว่าเมื่อไม่ได้รับการช่วยเหลือ (ผดุง

อารยวิญญู. 2542 : 8) การศึกษาขั้นพื้นฐานถือเป็นการศึกษาที่รัฐต้องจัดให้ทุกคน โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน โอกาส ความเท่าเทียม และไม่มีแบ่งแยก แต่อย่างไรก็ตาม การที่จะพัฒนาผู้เรียนทุกคนไปตามมาตรฐานเดียวกันนั้นคงไม่ใช่เรื่องง่ายนัก โดยเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง ทั้งนี้เนื่องจากเด็กเหล่านี้อาจขาดความพร้อมในบางเรื่อง รวมทั้งอาจมีปัญหาและความยากลำบากในการเรียนรู้ ในบางด้าน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการหาวิธีที่จะช่วยให้เขาเหล่านี้ ได้พัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ เพื่อสามารถบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดแจก เช่นผู้เรียนคนอื่น ๆ (เจษฎา กิตติสุนทร.2550 : 71) เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 10 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือ หูพลาภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ” ในวรรคสามยังกล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 7)

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้นับเป็นประเภทของความบกพร่องที่มีจำนวนมากที่สุดในบรรดาเด็กที่มีความบกพร่องประเภทอื่น ๆ จากการสำรวจในปี 2548 พบว่า มีจำนวนถึง 113,465 คน คิดเป็นร้อยละ 47.58 ของจำนวนนักเรียนที่มีความบกพร่องทุกประเภทรวมกันโดยกระจายอยู่ในทุกระดับชั้นไม่ต่ำกว่า 5% ซึ่งบางโรงเรียนมีสูงถึง 50% อย่างไรก็ตามเด็กกลุ่มนี้มีลักษณะเหมือนเด็กปกติ แต่ในทางปฏิบัติจะมีข้อจำกัดในการเรียนรู้ซึ่งหากครูไม่เข้าใจ และมีวิธีการสอนที่ไม่ถูกต้องก็จะทำให้เด็กเหล่านี้เกิดความทุกข์อย่างมากเมื่ออยู่ในโรงเรียน และครูก็จะมีทุกข์มากเช่นกันในเรื่องของการสอน ดังนั้นเราจึงต้องเร่งดำเนินการพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ (เจษฎา กิตติสุนทร. 2550 : 64) อย่างไรก็ตามถ้าผลการประเมินค่อนข้างชี้ชัดว่าเด็กมีแนวโน้มที่จะเป็นเด็ก ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ทางเลือกที่เหมาะสมก็คืออาจจัดให้เด็กอยู่ในประเภทของเด็กกลุ่มเสี่ยงที่ควรได้รับ การช่วยเหลือและให้บริการทางการศึกษาที่เหมาะสม ซึ่งเด็กเหล่านี้จำนวนหนึ่ง เมื่อได้รับการช่วยเหลือด้วยเทคนิควิธีที่เหมาะสม จะทำให้พวกเขาสามารถผ่านพ้นปัญหาเหล่านี้ไปได้ และในประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 6 ขวบ มักถูกคัดแยกอยู่ในกลุ่มของเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า (developmental delay) ซึ่งถือเป็นเด็กกลุ่มเสี่ยง(children at risk) โดยนักการศึกษาจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ค่อนข้างเห็นพ้องต้องกันว่าการศึกษาที่เด็กกลุ่มเสี่ยงสามารถได้รับการช่วยเหลือในขณะที่อายุน้อยจะช่วยทำให้เด็ก กลุ่มนี้ส่วนหนึ่งสามารถผ่านพ้นปัญหานี้ไปได้ และเป็นผลให้จำนวนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อลดลงไปจำนวนหนึ่ง (เจษฎา กิตติสุนทร. 2550 : 63)

การจัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษจึงมีความสำคัญมากอยู่ 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกเป็นความสำคัญสำหรับเด็ก เพราะการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้นเพื่อดำรงสภาพ การพัฒนาและการทำหน้าที่ของร่างกายในส่วนที่ปกติของเด็กไว้ โดยกระตุ้นให้เด็กมีทักษะและพัฒนาการใกล้เคียงหรือเท่าเทียมเด็กปกติทำให้เกิดการป้องกันสภาวะพัฒนาการที่ล่าช้าด้วยสภาพลงกว่าเดิม ตลอดจนเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ของเด็กในปีต่อ ๆ ไป ประเด็นที่สองเป็นความสำคัญสำหรับพ่อแม่และบุคคลในครอบครัวเพราะการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้นจะช่วยลดสภาวะเครียด กังวลใจของพ่อแม่และบุคคลในครอบครัว ทำให้เกิดผลดีในการเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้พ่อแม่และบุคคลในครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กตลอดจนการได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด จากการให้บริการที่เป็นระบบของนักการศึกษาและนักอาชีพต่างๆ (สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์. 2549 : 39)

ทั้งนี้เพื่อทำการป้องกันโดยไม่ต้องรอให้สามารถระบุโรคได้ชัดเจน และทำการรักษาในภายหลัง เพราะหากปล่อยให้เวลาผ่านไป เมื่อถึงเวลานั้นความผิดปกติที่เกิดขึ้นกับเด็กอาจจะไม่สามารถรักษาและแก้ไขได้อย่างทันหวังที่ แต่ถ้าเด็กไม่ได้รับการช่วยเหลือก็จะทำให้เด็กต้องเสียโอกาสอย่างเช่น ปัญหาเรื่องการเรียน ซึ่งปัจจัยหลักที่ทำให้เด็กมีปัญหาในเรื่องเรียนจะเกิดจากตัวเด็กเอง ฉะนั้นหากเด็กที่มีปัญหาเหล่านี้ได้รับการดูแลรักษาตั้งแต่

เห็น ๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสม เด็กก็จะสามารถเรียนรู้ และใช้ชีวิตในสังคมได้เหมือนเด็กปกติทั่วไปได้ (จิราวัฒน์ จารุพันธ์. 2550 : 8)

โดยสมองของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ขวบ จะมีการเจริญเติบโตถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ จากนั้นการเจริญเติบโตก็จะช้าลง ซึ่งในช่วงดังกล่าวหากมีปัจจัยลบมากระทบต่อการเจริญเติบโตของสมองก็จะมีแนวโน้มทำให้เกิดปัญหาพัฒนาการช้า ในช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี เป็นช่วงชีวิตที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ จากการค้นคว้าของนักวิชาการหลายสาขาซึ่งได้แก่ แพทย์ นักจิตวิทยา นักประสาทวิทยารวมทั้งนักการศึกษาต่างมีความเห็นตรงกันว่า เด็กปกติทั่วไปตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึง 6 ปี เป็นช่วงที่สมองซึ่งทำหน้าที่ในการควบคุมการเจริญเติบโตของอวัยวะระบบ ทุกส่วนของร่างกาย มีอัตราการเจริญสูงสุดถึง ร้อยละ 80 ของการเจริญเติบโตทั้งหมด แต่สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องต่าง ๆ นั้นจำเป็นจะต้องได้รับการกระตุ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ตามต้องการจำเป็นของแต่ละคน (สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์. 2549 : 33)

เด็กปฐมวัยเป็นระยะสำคัญที่สุดของชีวิตเป็นวัยเริ่มต้นนับตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี เด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตมากที่สุด ที่ส่งผลต่อพัฒนาการช่วงอื่น ๆ และมีผลต่ออนาคตของเด็ก และประชากรของชาติ (ประทีป นวลสุวรรณ. 2547 : 15)

เด็กอายุต่ำกว่า 6 ขวบ สามารถเรียนรู้ได้ดีจากการเล่นหรือทำกิจกรรมที่ใช้ประสาทสัมผัสด้านต่าง ๆ จึงควรให้เด็กมีโอกาสทำกิจกรรมหรือเล่นเพื่อพัฒนาสมองอยู่เสมอ (ฉันทนา ภาคบงกช. 2549 : 12) การเล่นเป็นธรรมชาติของวัยเด็กช่วยให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ สัมผัส และเสริมสร้างประสบการณ์ มีความสุขกับการเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ รอบตัว การเล่นและการนำของเล่นมาใช้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตามเหมาะสมของพัฒนาการในแต่ละวัย ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน

การเล่นมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา จากการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นที่เปิดให้เด็กมีโอกาสเลือกเครื่องเล่นได้ ตามความต้องการและตามความสนใจของตน เด็กจะมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาสูงกว่าเด็กกลุ่มที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรม เนื่องจากธรรมชาติของเด็กนั้นชอบเล่นและชอบสนุก เราควรแฝงทักษะการเรียนรู้ไว้ในการเล่น เมื่อเด็กเล่นเขาจะใช้ความสามารถแสดงพฤติกรรมที่มีอยู่ออกมา (ประคิน สุขฉายา. 2547 : 29)

จากที่กล่าวมาแล้วผู้วิจัยเห็นว่า การเล่นมีคุณค่าในการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเล่น นอกจากนี้การเล่นยังช่วยให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่าย การเล่นเป็นการฝึกทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมกับเด็ก ซึ่งช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง คาดว่าจะทำให้เด็กที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาการเรียนรู้จะมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ดีขึ้น เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเล่นเกมตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80 / 80
2. เพื่อศึกษาความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้ ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเกม
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาการเรียนรู้ก่อนและหลังการได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเกม

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเกม ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านคลองลาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง

ประชากร เป็นเด็กปฐมวัยที่มีโอกาสสูงจะเป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในโอกาสต่อไป ถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มโดยใช้เครื่องมือคัดแยกเด็กแบ่หมุน 1 ของ ศ.ศรียา นิยมธรรม ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยพิจารณาจากผลการวัดพัฒนาการของเด็ก ซึ่งได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ อายุระหว่าง 4 – 5 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านคลองลาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยการเลือก แบบเจาะจง จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเล่นเกม เพื่อใช้จัดประสบการณ์แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าคะแนนมัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ และประเมินระดับความสามารถทางด้านวิเคราะห์ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นเกมนด้วยวิธีการของวิลค็อกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test)

สรุปผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้ มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเกมอยู่ในระดับดี
2. เด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเกมนสูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเกมนพบว่า เด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเกมอยู่ในระดับดี โดยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้การจัดประสบการณ์การเล่นเกม ช่วยให้เด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีการจัดประสบการณ์การเล่นเกม เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์และการกระทำจริง ๆ ไม่เน้นเนื้อหาวิชา แต่มุ่งการพัฒนาในทุก ๆ ด้านโดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าผ่านกิจกรรมการเล่นที่สนุกสนานสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก จึงช่วย จูงใจให้เด็กที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้เกิดความสนใจเรียนรู้หรือได้เรียนรู้โดยไม่รู้ตัว จากการเล่นเกม ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาพัฒนาการนิยม ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจท์ ทฤษฎีการเรียนรู้ การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกของวัตสัน นำมาปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในการเรียนรู้ และทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของรูดอล์ฟ และไมโอนี่ ที่ศึกษาขั้นพื้นฐานพัฒนาการทาง การเล่นของเด็กด้านความสามารถในการแยกการจัดหมู่ การจัดประเภทของสิ่งต่าง ๆ การยอมรับความคิดเห็นและทัศนะของผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการทางการเล่นของเด็ก มีความสัมพันธ์กันในทางบวก นั่นคือ การที่เด็กได้เล่นมาก ๆ จะทำให้เด็กยอมรับความคิดเห็นและทัศนะของผู้อื่นได้ดีตลอดจนมีความสามารถในการแยก การจัดหมวดหมู่และจัดประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้ดีอีกด้วย ถ้าได้รับการเล่น (Rudolph and Maioni, 1975 : 171 – 179) และสอดคล้องกับการวิจัยของเฮอร์

แฮริสแฮม และเบนท์เลย์ ที่ทดลองลำดับขั้นการพัฒนาการทางการเล่นของเด็ก พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีความสัมพันธ์กันในทางบวก นั่นคือ การทดลองให้เด็กเล่นแบบจินตนาการในชั้นเรียน เด็กได้เล่นมาก ๆ จะมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ (Harisham and Brantlay, 1973 : 243 – 246) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อูซาร์ตัน ดังควิเวทกุล (2550) กัญญา สุวลักษณ์ (2549) ลอย เอี่ยมอ่อน (2546) สมพร สามเตี้ย (2545) สุภัค ไหวหากิจ (2543) มณฑาทิพย์ อัดตปัญญา (2542) รัตนา แพงจันทร์ (2541) พัชรินทร์ เออชูชื่น (2540) จริพร ไชยเผือก (2540) สุภา สุวิบูลย์ (2540) ที่พบว่า นักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ ที่ได้รับการสอนโดยการใช้เกมต่าง ๆ นั้น มีผลทำให้นักเรียนทุกประเภทมีความสนใจและ

ความสามารถในการเรียนรู้ ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนกลุ่มนี้ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมที่นำเสนอความรู้ที่สอดแทรกเข้าไปในการเล่นเกมที่ เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าครูสามารถนำแนวทางการจัดประสบการณ์การเล่นเกมไปใช้กับเด็กปฐมวัยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กให้เพิ่มขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะสำหรับผู้สนใจจะนำแนวทางการจัดประสบการณ์การเล่นเกมไปใช้ในการจัดประสบการณ์ และการทำวิจัย ดังนี้

- 1.1 เกมการเล่นควรเป็นเกมที่มีกติกาการเล่นไม่ซับซ้อนเหมาะกับช่วงความสนใจและวัยของเด็ก
- 1.2 ก่อนนำเกมการเล่นไปใช้ ครูผู้สอนควรทดลองใช้ก่อนเพื่อให้เกิด ความเข้าใจและทราบปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป
- 1.3 ก่อนเล่นเกมทุกครั้ง ครูต้องอธิบายวิธีการเล่นเกม กติกาการเล่นและสาธิตการเล่นเกม ควรตรวจ สอบว่า เด็กมีความเข้าใจหรือไม่ หากพบว่ายังไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิด ครูควรอธิบายเพิ่มเติมหรือสาธิตอีกครั้ง
- 1.4 ในการเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ การเล่นเกม ควรให้เด็กมีส่วนร่วมด้วย
- 1.5 ในการเล่นเกมครูควรร่วมกิจกรรมกับเด็กด้วย เพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับเด็กให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

- 2.1 ควรทดลองใช้วิธีการสอนโดยเกมการเล่นสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่น ๆ วิชาอื่น ๆ เพื่อให้ทราบถึงผลการใช้การสอนโดยใช้เกมการเล่น ในแง่มุมอื่น ๆ ที่กว้างขวางออกไป
- 2.2 ควรทดลองใช้วิธีการสอนโดยเกมการเล่นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในกลุ่มอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา สุวลักษณ์. 2549. การพัฒนาความสามารถในการจำพยัญชนะไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จากการสอนโดยใช้เกมและแบบฝึก. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตติชัย สุธาสิโนบล. 2547. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต. วารสารวิชาการ, หน้า 33. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- จิรพร ไชยเผือก. 2540. ผลของการใช้กิจกรรมการเล่นทรายเปียกที่มีผลต่อทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิราวัฒน์ จารุพันธ์. 2550. จะรู้ได้อย่างไรว่าลูกรักผิดปกติ. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, หน้า 8
- เจษฎา กิตติสุนทร. 2550. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ. วารสารวิชาการ, หน้า 64. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- _____. 2550. เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ..เด็กพิเศษ. วารสารวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ฉันทนา ภาคบงข. 2549. มารู้อัจฉริยะของหนูหน่อยไหม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แฮปปี้แอมบาสเดอร์ บัญชี. 2545. การกิจสถานศึกษายุคใหม่สิ่งท้าทายบทบาทผู้บริหารและครู. วารสารวิชาการ, หน้า 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ธีระวัฒน์ ชัยยุทธยรรยง. 2550. การเป็นคนสร้างสรรค์. วารสารวิชาการ, หน้า 86. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

ประคิด สุขฉายา. 2547. การพัฒนาชุดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด ถึง 5 ปี

ในระดับปฐมภูมิ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

ประทีป นวลสุวรรณ. 2547. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ก่อนนอนพักผ่อน เด็กชั้นอนุบาล.

วารสารวิชาการ, หน้า 15. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

ผดุง อารยะวิญญู. 2542. รายงานวิจัยการสร้างแบบคิดแยกเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้.

กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

_____. 2542. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษา

พิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. พัชรินทร์ เออชูชื่น. 2540. การศึกษา

ความสามารถทางการฟังของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับก่อนวัยเรียนที่ได้รับการ

ฝึกทักษะโดยใช้เกม. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พุทธชาติ ทองกร. 2549. ปัญหาทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นในเด็กที่มีความสามารถพิเศษ. วารสารวิชาการ,

หน้า 83. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

มณฑาทิพย์ อัดตปัญญา. 2542. การใช้เกมพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน

จังหวัดนครปฐม. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การประถมศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รัตนา แพงจันทร์. 2541. การศึกษาความสามารถเขียนคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เรียน

ร่วมในโรงเรียนปกติ จากการสอนเขียน แบบบูรณาการกับเกม. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ลลอ เอี่ยมอ่อน. 2546. การศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ระดับอนุบาล ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นที่บ้าน. ปรินญานิพนธ์การศึกษา

มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศักดิ์ชัย เกียรติจินาจันทร์. (2547). การศึกษาเครื่องมือพัฒนามนุษย์ยาหม้อแก้ปัญหาสังคม.

วารสารวิชาการ, หน้า 31. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

สมาพร สามเตี้ย. (2545). พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการเล่น

เกมทางภาษา. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร.

สุกัน เทียนทอง. 2549. การสอนซ่อมเสริมโดยวิธีเพื่อนสอนเพื่อน : พี่สอนน้อง. วารสารวิชาการ,

หน้า 22. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

สุภัค ไหวหากิจ. 2543. เปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด

กิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุภา สุขวิบูล. 2540. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้การเล่นตามมุม

ตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ.

สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์. 2549. การบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กที่มีความบกพร่อง

ทางการเห็นและครอบครัว. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

**ผลของแบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสม โดยใช้ทร้อยกรอง ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนบ้านช่องกะพัต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1**

**The Result of Diphthong Words Reading Exercises Through the Use
of Poetry towards the Learning Achievement of Learning Disabled Students in
Primary Education Level 3, Ban Chongkapad School
under the Office of Chanthaburi Educational Service Area 1**

ธัญวรัตน์ เลิศพันธ์¹, สุริยะ เทียมประชนารากร², อัมพวัน ประเสริฐภักดี³

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต,
³รองศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้ทร้อยกรอง เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านหลังใช้แบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้ทร้อยกรอง และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีสระผสมก่อนและหลังใช้แบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้ทร้อยกรอง โดยใช้วิธีการวิจัยทดลองจากประชากรคือนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ด้านการอ่าน มีระดับสติปัญญาปกติไม่มีความพิการ ไม่มีปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 คน ในโรงเรียนบ้านช่องกะพัต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ใช้เวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้งๆ ละ 20 นาที อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัยได้แก่ แบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้ทร้อยกรอง แบบทดสอบในการอ่านคำและแผนการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation : C.V.) และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลองด้วยวิธีการของวิลค็อกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้ทร้อยกรอง อยู่ในระดับดี
2. หลังการทดลองนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้ทร้อยกรองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Abstract

This research topic titled “The Result of Diphthong Words Reading Exercises Through the Use of Poetry towards the Learning Achievement of Learning Disabled Students in Primary Education Level 3, Ban Chongkapad School under the Office of Chanthaburi Educational Service Area 1” is aimed at developing diphthong words reading exercise through the use of poetry in order to study students’ achievement on diphthong words reading after using the developed diphthong words reading exercise through the use of poetry, as well as to compare the achievement on diphthong words reading prior and subsequent to the use

of such developed exercise. The 6 particularly selected research subjects are students with various attributes studying in Primary Education Level 3, Ban Chongkapad School under the Office of Chanthaburi Educational Service Area 1 i.e. undergoing reading difficulties, possessing average intelligence, being physically well-formed, being emotionally stable, and having no indication of any behavioral predicaments. The research covered 4-week phase conducted 5 times a week, 20 minutes for each session. Research tools employed were the aforementioned developed words reading exercise, a word reading test, and learning plans. Statistics which were concerned and employed for data analysis were percentage, mean, standard deviation, coefficient of variation, and subsequently compared marks prior and subsequent to the experiment with Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test.

Results of this particular research are as follows:

1. The students in Primary Education Level 3 suffered from learning problems has shown 'good' study achievement level subsequent to the use of the developed diphthong words reading exercise through the use of poetry.
2. Ensuing the experiment, the ability of students in Primary Education Level 3 suffered from learning problems in reading diphthong words in poetry was much enhanced compared to that previous to the use of the mentioned developed exercise, represented by the statistically significant outcome at .05.

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป(คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548 : 1) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารมีทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน แต่พบว่าคนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการอ่าน เพราะผู้อ่านต้องการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้และความบันเทิง การอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเสาะแสวงหาความรู้ การรู้ และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้อง จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวางด้วย การอ่านเป็นหนึ่งในสี่ทักษะทางภาษาที่จำเป็นต้องมีการฝึกฝนอยู่เสมอและไม่มีวันสิ้นสุด สามารถฝึกได้เรื่อย ๆ ตามวัยและประสบการณ์ของผู้อ่านเพราะการอ่านนั้นจะเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์ได้รับความรู้ ความคิด และความบันเทิงใจ ช่วยปรับปรุงชีวิตให้สดใสสมบูรณ์ ดังคำกล่าวของ เซอร์ ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) นักปรัชญาเมธี ชาวอังกฤษที่ว่า “การอ่านทำให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์” (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. 2542 : 2)

การอ่านเป็นปัญหาสำคัญที่สุดสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ทั้งนี้มิงานวิจัยเป็นจำนวนมาก ระบุว่ากว่าครึ่งหนึ่งของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีปัญหาในการอ่าน (ผดุง อารยะวิญญู. 2544 : 65) การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมพันธ์กับตัวหนังสือแล้วเกิดความคิดความเข้าใจ สามารถนำความคิดความเข้าใจไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีความสามารถในการอ่านที่แตกต่างกัน (เพลินพิศ ไชยยาสุข. 2545 : 10)

เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันจึงมีแบบหรือสไตล์การเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป แต่การจัดการศึกษาโดยทั่วไปมักจะจัดแบบเหมารวมและเอื้อกับเด็กส่วนมาก ดังนั้นเด็กที่มีวิธีการเรียน การรับรู้ แตกต่างไปจากกลุ่ม จึงมักมีปัญหา

อยู่ในสภาวะเสียเปรียบโดยไม่รู้ตัว (ศรียา นิยมธรรม. 2542 : 250) ซึ่งหลักการสอนอ่าน เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ต้องให้เด็กเข้าใจจุดมุ่งหมาย ความสำคัญของการอ่าน ควรส่งเสริมให้เด็กเลือกอ่านตามความสนใจของตัวเอง ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ จัดให้เด็กได้อ่านช่วงเวลาสั้น ๆ เป็นประจำ ทุกวัน มุ่งเน้นความสำเร็จในการอ่าน ครูให้การเสริมแรง ประสานงานกับผู้ปกครอง โดยแจ้งให้ทราบความสำเร็จ ความก้าวหน้าในการอ่านและเสนอให้ผู้ปกครองจัดกิจกรรมการอ่านที่บ้านในลักษณะเดียวกัน (อุษารัตน์ ตั้งควิเวทกุล. 2550 : 1 – 2)

สำหรับแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning Disability) ศรียา นิยมธรรม (2541 : 54) ได้อ้างถึงงานวิจัยของศาสตราจารย์เจเน็ต เลอร์นเนอร์ (Jenet Lerner) ว่า ไม่มีวิธีการใดวิธีการเดียวของการสอนที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกับเด็กทุกคน ดังนั้นการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จำเป็นที่จะต้องมียุทธวิธีแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน โดยการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จะเน้นการฝึกทักษะด้านความจำและการฝึกสมาธิ เพื่อให้เด็กสามารถอ่านเขียนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2538 : 96)

วิธีการสอนอ่านสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านมีหลากหลายวิธีแตกต่างกันไปตามลักษณะความบกพร่องและระดับความสามารถในการอ่าน วิธีการสอนอ่านคำโดยใช้แบบฝึกการอ่านบทร้อยกรอง คำคล้องจอง ช่วยในการสอนอ่านเด็กที่อ่านหนังสือไม่ออกโดยเป็นการท่องจำ เป็นเสียงสัมผัสคล้องจอง เด็กอาจ จะอ่านได้โดยวิธีการจำ เมื่อเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ก็จะทำให้เด็กเหล่านี้เรียนรู้ได้อย่างมีความรู้ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ภาษาไทยนั้นบทร้อยกรองมีความสำคัญต่อความรู้สึกพื้นฐานของเด็ก ๆ ทุกคนนั่นคือความสุข เมื่อได้อ่านคำคล้องจอง มีสัมผัส มีความละเอียดอ่อนในจิตใจ เป็นข้อเขียนที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของวรรณกรรมไทย ท่วงทำนองตามลักษณะบังคับของคำประพันธ์ที่สละสลวย คำคล้องจองกันนั้น ทวีให้ง่ายแก่ การท่องจำ (ดารานีย์ จันทร์หอม. 2550 : 2, อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2525 : 38) อีกทั้งให้คุณค่าทางด้านประสบการณ์ของกวีที่ถ่ายทอดมาสู่ผู้อ่าน ให้พลังที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ ให้คุณค่าทางสติปัญญา ให้ความสุขเพลิดเพลิน และยังอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี ด้วยภาษาที่เด็กไม่ต้องฝืนใจอ่าน ความงดงามของภาษาในบทร้อยกรองยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กรู้จักการใช้ภาษาได้ดีหรือสามารถรับสื่อที่อาจจะซับซ้อนได้ดีขึ้นอีกด้วย (จิตภัทร์ อุปราวิทยานันท์. 2543 : 218) ดังนั้น บทร้อยกรองจึงมีบทบาทสำคัญใน การช่วยพัฒนาการอ่านสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านได้ดียิ่งขึ้น

จากความสำคัญของการอ่านที่ใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ สภาพปัญหาของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ไม่สามารถอ่านได้ และความสำคัญของบทร้อยกรอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาแบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้บทร้อยกรอง สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านช่องกะพืด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 เพื่อนำไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีสระผสม สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน สามารถอ่านได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว และช่วยให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ประสบความสำเร็จในการอ่านทำให้อ่านหนังสือด้วยความมั่นใจ มีความเชื่อมั่นใน การอ่านมากขึ้น และส่งผลทำให้มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีสระผสม สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการใช้แบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้บทร้อยกรอง
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีสระผสม สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังใช้แบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้บทร้อยกรอง

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้บัตรย่อยกรอง สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านช่องกะพัต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านช่องกะพัต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 คน ซึ่งคัดกรองโดยใช้แบบ คัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น บทกรองทางการเรียนรู้และออทิซึม KUS – SI Rating Scales : ADHD/ LD/ Autism (PDDs) ของ ดารณี อุทัยรัตนกิจ ศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษโรงเรียนสาธิต แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ศูนย์วิจัย และพัฒนาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้บัตรย่อยกรอง แบบทดสอบในการอ่านคำและแผนการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation : C.V.) และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ด้วยวิธีการของวิลค็อกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test)

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสม โดยใช้บัตรย่อยกรองอยู่ในระดับดี
2. หลังทดลองนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้บัตรย่อยกรองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษา การพัฒนาแบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้บัตรย่อยกรองสำหรับนักเรียนที่มี ปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ก่อนทดลองนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีสระผสมอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำและหลังการทดลองนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีสระผสมอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1 ที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีสระผสมของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ อยู่ในระดับดี เป็นผลจากการใช้บัตรย่อยกรองเป็น แบบฝึกการอ่านจะทำให้จดจำคำที่มีสระผสมและมีความจำที่คงทนจนสามารถอ่านได้คล่องแคล่วนอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับเอกสาร การสอนกลุ่มทักษะ 1 ภาษาไทย หน่วยที่ 9 – 15 ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2527 : 599 – 606) ที่ว่า บัตรย่อยกรองจะช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้เด็กมีความเบิกบาน จดจำความรู้ได้เร็ว และง่ายกว่าร้อยแก้ว เพราะคำที่สัมผัสคล้องจองกันช่วยให้จำได้ง่ายและจำได้ไม่ลืมและ สุรางค์ โค้วตระกูล (2541 : 253) ได้กล่าวว่า คำคล้องจองจะมีเสียงสัมผัสคล้องจองกัน ช่วยให้ง่ายแก่การจดจำ จำได้แม่นยำ ยังให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและไพเราะ

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้บัตรย่อยกรอง พบว่า ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งคล้องจองกับสมมุติฐานข้อ 2 ที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีสระผสมของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน เป็นผลจากการใช้แบบฝึกการอ่านโดยใช้บัตรย่อยกรอง จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรัญญา เชื้อทอง (2546 : 67) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำยากของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้บัตรย่อยกรอง ซึ่งพบว่า หลังการทดลองมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และผลงานวิจัย

ของ ดาราณีย์ จันทร์หอม (2550 : 65) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกการอ่านคำคล้องจองได้กล่าวไว้ว่า ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังทดลองเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่สอนอ่านคำโดยใช้แบบฝึก การอ่านคำคล้องจอง มีความสามารถในการอ่านสูงกว่าก่อนการทดลอง

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 คน หลังการใช้แบบฝึกการอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้บัตรพยัญชนะ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน รักในการอ่านมากขึ้น หลังจากกลับจากโรงเรียนสามารถอ่านให้ผู้ปกครองฟังได้ นอกจากนี้ยังสามารถอ่านป้ายโฆษณาที่พบเห็นตามสถานที่ต่างๆ ที่ผู้ปกครองพาไปได้ ทำให้ผู้ปกครองมีความภาคภูมิใจในตัวนักเรียนมาก

ผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การใช้แบบฝึกการอ่านโดยใช้บัตรพยัญชนะ ช่วยทำให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เรื่องการอ่านคำที่มีสระผสมสามารถอ่านได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว และช่วยให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ประสบความสำเร็จในการอ่าน ทำให้มีนิสัยรักการอ่าน มีความเชื่อมั่นในการอ่านมากขึ้น และส่งผลทำให้มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีสระผสมสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้บัตรพยัญชนะสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสามารถเป็นแนวทางหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จะนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม เพื่อให้เด็กมีทักษะพื้นฐานทางการอ่านภาษาไทยดีขึ้น

1.2 การฝึกอ่านบัตรพยัญชนะควรใช้เกมและการละเล่นต่างๆ มาแทรกเพราะเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จะมีช่วงความสนใจในการอ่านสั้น

1.3 ในกรณีที่จะนำไปใช้กับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับชั้นที่ต่ำกว่าหรือสูงกว่าระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ครูผู้สอนควรศึกษาคำที่มีสระผสมให้เหมาะสม และสอดคล้องกับเนื้อหาในระดับชั้นของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางให้ผู้สนใจในการเรียนการสอนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ได้ศึกษาองค์ประกอบอื่นๆ เพื่อส่งผลให้การพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองการสอนอ่านคำที่มีสระผสมโดยใช้บัตรพยัญชนะกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 คน ควรมีการวิจัยที่นำไปทดลองกับเด็กในระดับชั้นอื่น ๆ ด้วย

2.3 ควรมีการนำบัตรพยัญชนะไปศึกษาทักษะด้านอื่น ๆ ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เช่น ด้านการเขียน เป็นต้น

2.4 ควรมีการศึกษาลักษณะการอ่านคำที่มีสระผสมของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยการใช้เครื่องมืออื่น ๆ เช่น เพลง นิทาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. 2548. การวัดและประเมินผลอิงมาตรฐาน
การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. 2538. คู่มือการสำรวจเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้.
กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์.
- จิตภัทร์ อุปราวิทยานันท์. 2543. วรณกรรมเด็ก. พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก.
- ดารณี อุทัยรัตนกิจ. 2549. แบบคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้
และออทิซึม KUS – SI Rating Scales : ADHD/LD/Autism (PDDs). กรุงเทพมหานคร :
ศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ.
- ดารานีย์ จันทร์หอม. 2550. การศึกษาความสามารถในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหา
ทางการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกการอ่านคำคล้องจอง. ปรินญาณินท์การศึกษามหาบัณฑิต
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผดุง อายุะวิญญู. 2544. เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ไร่ไทย เพลส.เพลินพิศ
ไชยยาสุข. 2545. รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ริม จังหวัด
เชียงใหม่. กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิจิตร เรืองดงยาง. 2538. การสร้างชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง “เงิน”
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโร มหาสารคาม.
- ศรียา นิยมธรรม. 2541. ปัญหายุ่งยากทางการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษาพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. 2542. การวัดและประเมินผลทางการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : พี.เอ.อาร์ต
แอนด์ พรินต์ติ้ง.
- สุโขทัยธรรมาริราช, มหาวิทยาลัย. 2527. เอกสารการสอนกลุ่มทักษะ 1 : ภาษาไทย หน่วยที่ 9 – 15.
พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ประชาชน.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. 2541. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. 2542. หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพานิช. อรุณญา เชื้อทอง. 2546. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำที่มีปัญหา
ทางการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วมโดยใช้บทช่วยกรอง. ปรินญาณินท์
การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุษารัตน์ ตั้งควิเวชกุล. 2550. การศึกษาความสามารถในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหา
ทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เกมการศึกษา. ปรินญาณินท์การศึกษา
มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด
Words Reading of Learning Disabled Prathom Suksa 2 Studens of Anuban Bo
Phloy Ratrangsans School, Bo Rai District, Trat Province

อนุ แพทย์พิทักษ์¹ อรทัย ทองอยู่² พิชัย สราญรมย์³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ²อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
³อาจารย์คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบฝึกการอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเป็นคำ เป็นแบบทดสอบการอ่านเป็นคำ จำนวน 60 คำ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

ผลการศึกษาพบว่า 1) แบบฝึกการอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 6 หมวด ดังนี้ หมวดผลไม้ หมวดสัตว์ หมวดของใช้ในครัว หมวดของใช้ในบ้าน หมวดของใช้ส่วนตัว หมวดร่างกาย แต่ละหมวดมี 4 กิจกรรม คือ การอ่านออกเสียงคำจากภาพ การอ่านคำที่มีภาพประกอบ การอ่านเป็นคำจากบัตรคำ การจับคู่คำกับภาพ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การอ่านเป็นคำมีคะแนนอยู่ระหว่าง 18 - 28 คะแนน นักเรียนมีระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 6 คน ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 23.33 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.64 สัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 15.58 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ คะแนนอยู่ระหว่าง 47 - 56 คะแนน นักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดีมาก 5 คน และผ่านเกณฑ์ระดับดี 1 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 52.17 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.24 และสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 6.20 3) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ มีความแตกต่างกันโดยหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำแล้ว การอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย 52.17 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.24 และสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 6.20 และค่าผลต่างของคะแนนสูงขึ้นทุกคนตั้งแต่ 20 - 33 คะแนน ซึ่งหมายถึงการกระจายของคะแนนน้อยลง แต่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ แสดงให้เห็นว่าเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำมาทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเป็นคำสูงขึ้น มีความสามารถในการอ่านเป็นคำได้ใกล้เคียงกัน และมีผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองสูงขึ้นทุกคน

Abstract

This study Was experimental resarct with the purposes to construct words reading exercises for learning disabled Prathom Suksa 2 studens at Anuban Bo Phloy Ratrangsans School, Bo Rai District, Trat

Province, to study words reading achievements of learning disabled students, and to compare words reading achievements of learning disabled students before and after undertaking learning activities based on words reading learning management plan developed by the researcher. The employed instrument to assess words reading achievement was a 60 - item words reading achievement test developed by the researcher.

Research findings were as follows: 1) The developed words reading exercises comprised word categories: fruits. Animals, kitchen utensils, household appliances, personal belongings, and human body part. There were four activities for each word category, namely, reading words aloud from the pictures, reading words with illustration, reading words from word cards, and matching words with pictures. 2) Before undertaking reading activities, students' 18 – 28, with all six students having reading achievement scores below the minimum criterion. The reading mean score of the group was 23.33, with standard deviation of 3.64 and variation coefficient of 15.58 percent. After undertaking leading activities based on words reading leading activities learning management plans, their reading scores were 47 – 56, with five of the six students having reading scores passing the criterion at the excellent level, and one students having reading scores passing the criterion at the good level. The reading mean score of the group was 52.17, with standard deviation of 3.24, and variation coefficient of 6.20 percent. 3) Learning disabled Prathom Suksa 2 students' pre - experiment and post - experiment words reading scores were found to be different. After the experiment, the students' words reading were 52.17, with standard deviation of 3.24 variation coefficient of 6.20 percent, and every student's scores increased over his/her pre - experiment counterpart at the range of 20 – 33. The comparison results indicated that after the experiment, students' reading mean score was higher and their variation of reading scores was narrower than their pre - experiment counterpart scores, and every students' post - experiment score was higher than their pre - experiment counterpart.

Keywords: Words Reading, Children with Learning Disabilities

บทนำ

ภาษาไทย เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย และเป็นภาษาประจำชาติ เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร เราใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติ ให้มีความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมาย แลกเปลี่ยนความต้องการ ถ่ายทอดความรู้ ความคิดประสบการณ์ และศิลปวิทยาการ ทั้งยังทำหน้าที่บูรณาการทางสังคม ส่งเสริมความมั่นคง ถ่ายทอดประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ นอกจากนี้ภาษาไทย ยังใช้ในการแสวงหาความรู้ หาข้อมูลข่าวสารต่างๆ (ศศิธร วงศ์ชาติ.2542:1) รวมถึงเป็นเครื่องมือพื้นฐานแห่งการเรียนรู้วิชาต่างๆ อันจะทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นภาษาไทยจึงมีความสำคัญที่ทุกคน โดยเฉพาะนักเรียนนักศึกษาต้องศึกษาเรียนรู้ให้เกิดทักษะที่ดี สามารถนำไปใช้ในการศึกษาหาความรู้ได้

การศึกษาไทยในยุคของข่าวสารที่ไร้พรมแดนหรือที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ ก็ได้นำมาสู่การปฏิรูปการศึกษาขึ้นเพื่อหาข้อบกพร่องและการแก้ไขปัญหาทางการศึกษา พบว่าทุกระดับของการศึกษานั้นมีปัญหาอยู่ที่เรื่องของการสอน อันส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งมีปัญหาและอุปสรรคที่เป็นปัญหาใหญ่เรียกได้ว่าเป็นปัญหาาระดับโลกก็คือ การสอนภาษาหรือการสอนอ่าน ที่ส่งผลกระทบ ถึงการเรียนการสอนวิชาการหรือกลุ่มประสบการณ์อื่นๆ ทั้งในระดับต้นและระดับสูง แม้การประกอบอาชีพ การปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ก็จำเป็นต้องใช้การอ่านเป็นส่วนสำคัญ (บันลือ พุกกะวัน. 2542:8) เพราะเราใช้การอ่านไปตลอดชีวิต เนื่องจากการอ่านเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของแต่ละคน เช่น การสั่งอาหารในร้านอาหาร การอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จึงกำหนดจุดประสงค์ให้ผู้เรียนมีพัฒนาการและทักษะการฟัง ดู อ่าน และเขียน สามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งการเรียนภาษาไทยจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น สิ่งที่สำคัญต่อการเรียน

คือ การอ่านที่จะช่วยให้เด็กสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ได้ในทุกแขนงวิชา หากแต่ในปัจจุบันพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการอ่านคือ นักเรียนอ่านไม่คล่อง ไม่มีนิสัยรักการอ่าน (กรมวิชาการ.2544:55)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 10 และแก้ไข (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (สำหรับรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.2547:7-8) ได้กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอภาคกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การศึกษาที่มีความพร้อมทุกด้าน มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ คือตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งให้มีสิทธิได้รับซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และนอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ ให้ปีพุทธศักราช 2542 เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการโดยกำหนดนโยบายว่า “คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” ในพุทธศักราช 2543 ได้เพิ่มเติมนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับคนพิการว่า “คนพิการทุกคนต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม” ในปี 2550-2551 กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายการศึกษาโดยกำหนดเป้าประสงค์ของการศึกษาพิเศษไว้ว่า “ประชากรวัยเรียนทุกคนทั้งปกติ พิการ และด้อยโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง” และได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เด็กพิการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสมรรถภาพเด็กด้อยโอกาส

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีแนวนโยบายที่ให้ความสำคัญด้านการอ่าน ด้านการศึกษาพิเศษและด้านอื่นๆ ส่วนกิจกรรมสำคัญที่เป็นจุดเน้นด้านกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ เพื่อการส่งเสริมการอ่าน การเขียน และการวิเคราะห์ การเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ และพัฒนาโรงเรียนตามโครงการพัฒนาคุณภาพพิเศษให้พัฒนาเด็กที่มีความสามารถเด็กพิเศษได้เต็มศักยภาพ ให้มีเครือข่ายเพื่อพัฒนาร่วมกัน และเป็นศูนย์การพัฒนาให้กับโรงเรียนอื่น พัฒนาครูทุกโรงเรียนให้มีสมรรถภาพในการคัดแยก และพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และส่งเสริมการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ในห้องเรียนที่นักเรียนมีระดับความรู้ความสามารถแตกต่างกันอย่างมาก เพื่อยกระดับเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องกับการปฏิบัติจริงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ผู้เรียน

ปัจจุบันยังมีเด็กอีกเป็นจำนวนมากในโรงเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และในเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นเป็นเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) มากที่สุด โดยเฉพาะการอ่านเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะมีงานวิจัยจำนวนมากระบุว่า กว่าครึ่งหนึ่งของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้จะมีปัญหาด้านการอ่าน (ผดุง อารยะวิญญู.2542:69) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะต้องหาวิธีการสอนที่เหมาะสม ที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการอ่านที่ดีขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรช ได้ดำเนินนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความพิการจำนวน 2700 โรง โดยตั้งเป้าหมายให้มีโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมครอบคลุมทุกตำบล และมีระบบเครือข่ายมีจำนวนเพิ่มขึ้น ข้าราชการครู ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรช ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นพิเศษของเด็กที่ความบกพร่องต่าง ๆ เพื่อเพิ่มคุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะด้านการอ่าน เนื่องจากเขตพื้นที่การศึกษาดรชมีผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาในช่วงชั้นปีที่ 1 นักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านการเขียน การคิดวิเคราะห์ จึงได้จัดการอบรมบุคลากร ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านการเรียนรู้ เมื่อวันที่ 8-10 พฤษภาคม 2550 วันที่ 25-26 สิงหาคม 2550 และวันที่ 13-14 สิงหาคม 2551 ซึ่งทาง โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ ได้ส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมทุกครั้ง เพื่อนำความรู้มาพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน จะเห็นได้ว่าโรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยซึ่งเป็นโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ได้ให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ซึ่งปัญหาด้านการอ่าน จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ซึ่งตระหนักถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ เพราะครอบครัวคือผู้รู้ข้อมูลและเกี่ยวข้องกับเด็กมากที่สุด ฉะนั้นการเรียนการสอนจะได้ผล และมีคุณภาพต้องได้รับความร่วมมือกับทุกฝ่าย

ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการอ่านเป็นคำ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านการอ่านเป็นคำให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกการอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเด็กที่มีความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยาที่มีปัญหาทางการอ่าน โดยไม่มีความพิการซ้อนกำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนอนุบาลปอพลอยราษฎร์รังสรรค์ อำเภอปอไร่ จังหวัดตราด จำนวน 6 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) แผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำซึ่งประกอบด้วย แบบฝึกการอ่านคำจากบัตรภาพ บัตรคำ และบัตรคำประกอบภาพ 2) แบบฝึกการอ่านเป็นคำที่ประกอบด้วย บัตรภาพ บัตรคำ และบัตรคำประกอบภาพ ทั้งหมด 6 หมวด ดังนี้ ผลไม้ สัตว์ ของใช้ในชีวิตประจำวัน ของใช้ส่วนตัว และหมวดร่างกาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้คือ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทางการอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สรุปสาระสำคัญของการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 1 คะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์ความแปรผัน ก่อนและหลัง
การจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ

นักเรียนคนที่	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลัง การทดลอง	ผลต่างของ คะแนน
1	20	49	29
2	18	52	34
3	28	56	28
4	25	54	29
5	27	47	20
6	22	55	33
รวม	140	313	
μ	23.33	52.17	
σ	3.64	3.24	
C.V.	15.58%	6.20%	

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 18-28 คะแนน นักเรียนมีระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 6 คน ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 23.33 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.64 และสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 15.58 หลังการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 47-56 คะแนน นักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดีมาก 5 คน และผ่านเกณฑ์ระดับดี 1 คน ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 52.17 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.24 และสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 6.20 และมีค่าผลต่างของคะแนนสูงขึ้นทุกคนตั้งแต่ 20-33 คะแนน ซึ่งหมายถึง การกระจายของคะแนนน้อยลง แต่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ แสดงให้เห็นว่า เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำมาทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเป็นคำสูงขึ้น มีความสามารถในการอ่านเป็นคำได้ใกล้เคียงกัน และมีผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองสูงขึ้นทุกคนดังแสดงในตารางที่ 1

สรุปและอภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ มีความแตกต่างกันโดยหลังการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำแล้ว การอ่านเป็นคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย 52.17 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.24 และสัมประสิทธิ์ความแปรผันร้อยละ 6.20 และมีค่าผลต่างของคะแนนสูงขึ้นทุกคนตั้งแต่ 20-33 ซึ่งหมายถึงการกระจายของ คะแนนน้อยลง แต่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้การอ่านเป็นคำ แสดงให้เห็นว่าเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำมาทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเป็นคำสูงขึ้นมีความสามารถในการอ่านเป็นคำได้ใกล้เคียงกันและมีผลต่างของคะแนนก่อนการทดลอง และหลังการทดลองสูงขึ้นทุกคน จะเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำที่ฝึกทักษะโดยแยกเป็นทักษะย่อยๆ หลายทักษะนั้น

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีพัฒนาการอ่านคำดีขึ้น มีความเข้าใจในการอ่านเป็นคำมากยิ่งขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ ยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเองหลากหลายรูปแบบ ทำให้เด็กรู้จักข้อบกพร่องของตน เมื่อครูชี้แนะข้อผิดพลาดให้เด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน รักการทำงาน เป็นการสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538:83-86) กล่าวว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีที่เด็กทำสำเร็จ ถ้าเด็กทำผิดบอกให้ทราบ อธิบายใหม่และให้เด็กแก้ไขทันที โดยใช้วิธีทางบวก ถ้าเด็กทำสำเร็จและถูกต้อง ครูควรชื่นชมทันทีและบอกเหตุผลที่ได้รับคำชม โดยเน้นความพยายามในการทำงานเป็นหลัก ไม่ชมเชยเฉพาะงานที่ครูพอใจ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่าน เป็นคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้เรียงลำดับความรู้จากง่ายไปหายาก มีรูปภาพประกอบเพื่อสร้างความสนใจ จึงทำให้ง่ายแก่การเข้าใจมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติ งานของนักเรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา นาคทรัพย์ (2548) อภิญา สวัสดิ์ (2546) สุนิรัตน์ บดสันเทียะ (2548) จันทรา เทพชุมพล (2549) สุมาลี จอดนอก และคณะ (2550) ฉวีวรรณ โยคิน (2550) จารุณี ศักดานุวัฒน์กุล (2550) สุนันต์ ตลับเพชร (2550) พบว่าการสอนที่มีเกณฑ์ประสิทธิภาพสูง จะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ช่วยให้การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี และเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงขึ้น และมีการกระจายของคะแนนลดลง จะเห็นว่าเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของตนได้รับการพัฒนาเต็มตามความสามารถ และตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ของสำนักงานการประถมศึกษาเอกชน (2538:83-86) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ ช่วยให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำสูงขึ้น มีความสามารถในการอ่านเป็นคำใกล้เคียงกัน เป็นผลมาจากนักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความชำนาญในการอ่านเป็นคำ มีความเข้าใจมีเทคนิคในการจดจำ รู้จักข้อ บกพร่องของตนเอง เมื่อครูชี้แนะข้อผิดพลาดให้เด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ ทำให้เกิดความอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรฝึกทักษะการอ่านเป็นคำให้แก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เป็นรายบุคคล

1.2 ในกรณีเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีความรู้ความสามารถแตกต่างไปจากกลุ่มที่ใช้ทดลอง ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำเนื้อหา แบบฝึกทักษะ และสื่อการสอนให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถและความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีพัฒนาการที่เต็มศักยภาพเต็มความสามารถของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการสอนอ่านเป็นคำกับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านอื่นๆ ที่เริ่มเรียนรู้การอ่าน

2.2 ควรศึกษาการอ่านสะกดคำโดยนำคำที่เด็กอ่านเป็นคำได้แล้ว มาฝึกอ่านสะกดเพื่อเชื่อมโยงการอ่านคำที่หลากหลาย รวมทั้งการจัดลำดับความยากง่ายของคำ ซึ่งอาจเป็นวิธีแก้ปัญหาด้านการอ่านของเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ได้ดี

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์หา เทพชุมพล.2549. การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยโดยใช้หนังสือประกอบ
การเรียนรู้ และแบบฝึกทักษะการอ่านเรื่องการประสมสระเดี่ยวสำหรับชั้นประถม ศึกษาปีที่ 1
สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการ
สอน) สุรินทร์:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- จารุณี ศักดานุวัฒน์กุล.2550. ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อความสามารถ ในการ
การอ่านเป็นคำสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินญาณิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอนสาขาการศึกษาพิเศษ) ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฉวีวรรณ โยคิน.2550. ผลของการอ่านเป็นคำที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านของเด็กที่มี
ปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน
การศึกษาพิเศษ) ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บันลือ พฤษะวัน.2542. แนวทางพัฒนาทักษะการสอนอ่านที่สอดคล้องกับธรรมชาติของ
ภาษาไทยและเด็กผู้เรียน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ผดุง อารยะวิญญู.2542. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ: รำไพเพรส.
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. สำนัก.2547. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (Online). Available : [http://www. Onega.or.th](http://www.Onega.or.th)
- วิชาการ, กรม.2544. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียนและการจัด
กิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ลาดพร้าว.
- ศศิธร วงศ์ชาติ.2542. การศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา. ปรินญาณิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต (การประถมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน
มิตร.
- สุนทร ดลัษเฐร.2550. ผลการใช้ชุดการสอนอ่านเป็นคำ ต่อความสามารถในการอ่านของ
นักเรียน ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 2. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน
การศึกษาพิเศษ) ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนิรัตน์ บดสันเทียะ.2548. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ
กลุ่มสระ การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้แบบฝึกทักษะกับการสอนโดยการ
ฝึกทักษะตามคู่มือครู ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 กรณี ศึกษาโรงเรียนชุมชน
บ้านเหลื่อม. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุมาลี จอดนอก, ขวลิต ชูกำแพง, ประสิทธิ์ สิมมาทัน และจิราภรณ์ รุจิโมนะ.2550. การศึกษาความ
สามารถในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านเป็นคำด้วยเทคนิคการใช้
รูปภาพ ช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนบ้านดงเค็ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 3. ปรินญาณิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาเอกชน.2538. คู่มือการดำเนินการสำรวจเด็กที่มีปัญหาทาง
การเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ศูนย์ลาดพร้าว.

การอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อันระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง

Reading Thai language of unable learning child, Prathomsuksa 2

Chumchonwatsaetung School

อุรา ไชยมนตรี¹ สุวิมล อุดมพิริยะศักย์² ณรงค์ ศรีสวัสดิ์³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ²อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

³อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อันระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง เป็นการวิจัยแบบทดลอง มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแบบฝึกการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อันระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาไทยของเด็ก ที่มีปัญหาการเรียนรู้อันระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อันระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการทดลอง มีค่าประสิทธิภาพ 14.17/24.50 สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชายและหญิงที่มีปัญหาการเรียนรู้อันทางการอ่านที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ในโรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง จำนวน 6 คน ได้มาโดยใช้แบบคัดกรองนักเรียนในสถานศึกษาที่มีความบกพร่องทางการอ่าน ใช้ระยะเวลาในการทดลอง สัปดาห์ละ 5 วันๆ ละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 20 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนจัดการเรียนรู้การอ่าน แบบฝึกทักษะการอ่านประกอบด้วยคำ ภาพ กิจกรรมบูรณาการ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน มีการประเมินผลการพัฒนาก่อนและหลังการทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นร้อยละ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์แปรผัน

ผลการวิจัย พบว่า การอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อันระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง หลังการสอนโดยใช้แผนจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะการอ่านประกอบด้วยคำ ภาพ กิจกรรมบูรณาการ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน และแบบประเมินทักษะการอ่าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาไทยของนักเรียนก่อนและ หลังการทดลอง ผลต่างของคะแนนนักเรียนทุกคนหลังการทดลองสูงขึ้นอยู่ในระดับดี

Abstract

The research "Reading Thai language of the learning disability Prathom sukka 2, Chumchonwatsaentung School" was experiment research. The purpose of this study is to created model practical skill development on reading Thai language of child learning problems on reading, Prathomsuksa 2, Chumchonwatsaentung School and compared the coefficient on reading Thai language of the learning disability problems on reading of student Prathomsuksa 2, has efficiency value 14.17/24.50 involve with determined benchmark. The population in this research was boy and girl student who has problem on reading and studying on Prathomsuksa 2, 2nd semester, year 2007 at Chumchonwatsaentung School about 6 persons which obtain by choose specific model. The time spends in this experiment 5 days a week, 50 minutes per day totally, 20 times. The tools used to collect data such as practical test to evaluate the coefficient on reading by

used pictures and activities integration and coefficient test on reading. To evaluate development result before and after the test, statistic used in analysis data on percentage was average, standard deviation and coefficient change.

Keywords: การอ่าน (Reading) ภาษาไทย (Thai language) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Children with Learning Disabilities)

บทนำ

โลกทุกวันนี้เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ มีการติดต่อสื่อสารกันได้ทั่วโลก เป็นโลกของข้อมูลข่าวสาร คนเราที่อาศัยอยู่ในแต่ละประเทศแม้ห่างไกลกันคนละซีกโลก มีความแตกต่างกันทั้งภาษา และเชื้อชาติ ข้อมูลการสื่อสารสามารถส่งถึงกันได้อย่างรวดเร็ว โดยผ่านสื่อต่างๆ โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ มีประโยชน์ต่อผู้อ่านสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาตนเองด้านการศึกษาเล่าเรียน การดำเนินชีวิตประจำวัน อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาสังคมอันจะทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า

การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการศึกษาและแสวงหาความรู้ การเรียนรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคนการรู้จักฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีฐานในการอ่านที่ดี ทั้งช่วยให้เกิดความชำนาญ และมีความรู้กว้างขวางขึ้นด้วย ความสามารถในการอ่านต้องอาศัยการฝึกฝนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดทักษะในด้านต่อไปนี้คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ การอ่านเป็นการแสดงออกของผู้อ่านที่สามารถนำคำมาร้อยเรียงกันอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามหลักภาษา ในบรรดาทักษะด้านต่างๆ นั้นการอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่ซับซ้อนที่สุดเพราะผู้ที่อ่านได้นั้นต้องผ่านการฟัง การพูด และการเขียนมาแล้ว จึงจะอ่านได้เป็นอย่างดี และมีความถูกต้อง ดังนั้นการที่นักเรียนจะเป็นผู้อ่านที่ดีจึงขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้อ่านเพื่อเป็นแรงจูงใจที่จะช่วยให้นักเรียนได้อ่านอย่างสม่ำเสมอ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2542: 2) ปัญหาในการอ่านของเด็กที่พบนั้นมีความแตกต่างกันออกไป เด็กบางคนอ่านเสียงตัวอักษรเสียงไม่ชัดเจน บางคนอ่านได้แต่ไม่ถูกต้อง ทุกคำ หรือบางครั้งอ่านข้ามคำ การอ่านออกเสียงสระและวรรณยุกต์ไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย มักจะเป็นเมื่อเริ่มต้นการเรียน ครั้งแรกในช่วงชั้นที่ 1 เฉพาะในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนรู้จักสระไม่หมดทุกตัว ออกเสียงสระ และผันวรรณยุกต์ไม่ได้ นักเรียนเหล่านี้จะอ่านคำไม่ได้

ในปัจจุบันพบว่าเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้ หรือที่เรียกตามหลักวิชาการว่า (Learning Disability: LD) ผดุง อารยะวิญญู (2544: 54) กล่าวว่า ความบกพร่องในการแปลข้อมูลที่สมองไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ ไป เช่นเดียวกับเด็กอื่นๆ ออกมาในรูปปัญหาการอ่าน การสะกดคำ การคำนวณ การเขียน และเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ มักมีความบกพร่องในการเรียงลำดับ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กไม่สามารถอ่านหนังสือได้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการอ่านอาจแสดงพฤติกรรมในการอ่านดังนี้ ไม่สามารถอ่านคำที่เขียนได้ คัดลอกตกหล่น ออกเสียงคำไม่ชัดเจน อ่านประโยคได้ไม่เป็นประโยค รูปแบบของการอ่านอาจไม่แน่นอน ความบกพร่องทางการอ่านนี้รวมไปถึงปัญหาของเด็กที่อ่านคำไม่ได้ไม่ได้มาจากเด็กไม่ตั้งใจเรียน

สำหรับแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้นั้น ศรียา นิยมธรรม (2546: 2) ได้อ้างถึง งานวิจัยของ เจเน เลอร์นเนอร์ ที่กล่าวว่าไม่มีวิธีใดวิธีเดียวของการสอนที่นำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพกับเด็กทุกคน และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือที่เรียกว่าการสอนแบบ บูรณาการ เสาวณี แกสมาน (2545: 4) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการสอนเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนหลายทักษะ จากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อได้เรียนรู้เป็นองค์รวม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย และจัดโดยเชื่อมโยงการสอนภายในกิจกรรมและระหว่างกิจกรรมอย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้นครูผู้สอนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดหา หรือเลือกใช้สื่อที่สนองความต้องการ และความสนใจของเด็ก ใช้วิธีการฝึกอ่านให้สอดคล้องกับความหมายของการอ่าน ตรวจสอบผล ช่วยเหลือ แก้ไข ให้กำลังใจ ให้ผู้เรียน

สามารถใช้การผสมผสานของตัวอักษรเพื่อให้ได้รับความรู้จากสิ่งที่อ่านได้ถูกต้อง การสอนอ่านต้องสอนให้อ่านได้ อ่านออก และอ่านเป็น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่านระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง มีแบบฝึกทักษะการอ่าน ที่มีรูปภาพ คำจากภาพ และการสื่อความหมายคำ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถทักษะด้านการอ่าน ให้กับนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่าน ซึ่งการจัดกิจกรรมที่หลากหลายจะทำให้วิธีการสอนอ่าน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสนอแนะให้แก่ครู และผู้ปกครอง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ให้สามารถพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของตนเองได้เต็มความสามารถ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่านระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง มีผลสัมฤทธิ์การอ่านสูงขึ้น
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อ่านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการจัดการเรียนรู้การอ่าน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อ่าน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ทางการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อ่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผน การวิจัยแบบกลุ่มเดี่ยว วัดผลการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง จำนวน 6 คน ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อ่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง 1) แผนจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่านระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 20 แผน 2) แบบฝึกทักษะ 20 แบบฝึก 3) แบบทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้อ่านภาษาไทย 4) แบบบันทึกผลการประเมินแผนการสอน 20 ชุด 5) แบบบันทึกผลการสื่อความหมายของคำ 20 ชุด 6) แบบบันทึกความสามารถในการอ่าน 20 ชุด 7) แบบบันทึกผลการทดสอบก่อนและหลังการใช้แผนจัดการเรียนรู้การอ่าน 2 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้คือ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สรุปสาระสำคัญของการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง การอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อัตระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง

คนที่	คะแนน ก่อนการทดลอง	คะแนน หลังการทดลอง	การเปลี่ยนแปลง
1	15	24	9
2	14	26	12
3	18	25	7
4	9	24	15
5	14	24	9
6	15	24	9
ΣX	85	147	-
μ	14.17	24.50	-
σ	2.93	0.84	-
C.V.	20.68	3.43	-

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง การศึกษาการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อัตระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับตามจุดมุ่งหมายและผลที่คาดว่าจะได้รับ แสดงผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อัต ก่อนการทดลองมีช่วงคะแนนระหว่าง 9 - 18 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.17 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.83 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันเท่ากับ 19.97 นักเรียนมีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ หลังการทดลองตามแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้อัตภาษาไทย มีช่วงคะแนนระหว่าง 24 - 26 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.50 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันเท่ากับ 3.43 ซึ่งหมายถึง การกระจายค่าคะแนนน้อยลง แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากกว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัตภาษาไทยของนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้อัตทางการอ่าน แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัตตามแผนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำมาทดลองใช้กับเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อัตระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง เด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อัต มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้น และมีความสามารถการอ่านใกล้เคียงกัน จึงสรุปได้ว่าการอ่านของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อัตด้านการอ่านพัฒนาขึ้นระดับดี ดังแสดงในตารางที่ 1

สรุปและอภิปรายผล

การอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อัตระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง พบว่าแบบฝึกที่ประกอบด้วยคำ รูปภาพ และกิจกรรมบูรณาการ พัฒนาทักษะการอ่านให้กับเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อัตภาษาไทย มีผลพัฒนาดีขึ้น พบว่าการสอนมีเกณฑ์ประสิทธิภาพสูงขึ้นไปอยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับผล ที่คาดว่าจะได้รับ เนื่องจากเด็กได้รับการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมหลากหลาย โดยได้รับประสบการณ์ตรงและทางอ้อม ทุกกิจกรรมจะเน้นย้ำซ้ำเกี่ยวกับเนื้อหาการอ่าน โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การวาดภาพ การ

ระบายสี การร้องเพลง การทำท่าทางประกอบเพลง บทร้องเล่น การอ่านออกเสียงคำ อ่านสะกดคำ การสื่อความหมายคำ โดยการแต่งคำให้มีความหมาย เป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่าหลังจากการจัดเทคนิค และกระบวนการพัฒนาสอนอ่านแสดงว่า แบบฝึกพัฒนาการอ่านที่ประกอบด้วย คำ รูปภาพ และกิจกรรมบูรณาการ ที่สร้างขึ้นสามารถทำให้นักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง มีผลการพัฒนาการอ่านภาษาไทย มีผลพัฒนาขึ้นทุกคน และพบว่ารูปแบบเครื่องมือมีผลสร้างแรงจูงใจในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักษิณา หทยด้อย (2549: 46) การพัฒนาทักษะการเขียนคำโดยใช้กิจกรรมบูรณาการสำหรับเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่าน นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบบูรณาการ รัตนา แพงจันทร์ (2541) การศึกษาความสามารถเขียนคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อ่านที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จากการสอนแบบบูรณาการกับเกมการพัฒนาทักษะการเขียนคำ โดยใช้กิจกรรมบูรณาการ ได้กล่าวว่า แนวการสอนภาษาไทยแบบบูรณาการเป็นการนำเอาเรื่องราวต่างๆ มาสอนให้สัมพันธ์กัน มีกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย หรือนำไปเชื่อมโยงรวมกับเรื่องราวที่จะสอนในคราวเดียวกัน มีการวางแผนการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษา และลงมือปฏิบัติ ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อ่านที่ลึกซึ้งสัมพันธ์กับวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน พบว่าก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่าน มีความสามารถในการเขียนคำสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และอยู่ในระดับดี มะลิ อัจฉริยะ (2540: 17) กล่าวถึงแบบฝึกว่า แบบฝึกที่ดีและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการฝึกทักษะได้เป็นอย่างดี แบบฝึกที่ดีเปรียบเสมือนผู้ช่วยที่สำคัญ ลดภาระการสอนของครู ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ และเพิ่มความมั่นใจในการเรียนเป็นอย่างดี วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545: 141) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้อ่านแบบบูรณาการคือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้อ่านให้เชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิม และประสบการณ์ใหม่ เป็นประสบการณ์ตรงที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์วิชาหลายๆ แขนงในลักษณะสหวิทยาการ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้อ่าน กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา และกระบวนการแสวงหาความรู้ที่เชื่อมโยงทั้งหลักสูตร และวิธีสอน ตลอดจนแนวคิดของผู้เรียน เพื่อให้เกิดความรู้แบบองค์รวม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุปอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า คะแนนหลังการทดลอง ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อ่าน มีแบบฝึกที่ประกอบด้วย คำ รูปภาพ และกิจกรรมบูรณาการ ใช้แบบฝึกพัฒนาการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหา การเรียนรู้อ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดแสนตุง นักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ พัฒนาสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

นำเทคนิคการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยซึ่งประกอบด้วยคำอ่านมีรูปภาพ และกิจกรรมบูรณาการ เสนอให้ผู้เกี่ยวข้องในการสอนสาระภาษาไทยและครูผู้สอนเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่านในสาระการเรียนรู้อ่านต่างๆ ทำให้เด็กสนุกสนาน มีความสุข เพลิดเพลิน เป็นการส่งเสริมการพัฒนาการอ่านภาษาไทยได้ถูกต้อง และนักเรียนมีเจตคติที่ดี มีความภาคภูมิใจในกิจกรรม ให้ความร่วมมือในสาระการเรียนรู้อ่านต่างๆ มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาทักษะในด้านกรอ่านออกเสียง คำควบกล้ำ จากแบบฝึกทักษะการอ่านคำจากรูปภาพและกิจกรรมบูรณาการ

2.2 ควรมีการพัฒนาการทักษะการเขียนคำจากรูปภาพ และกิจกรรมบูรณาการสำหรับเด็กที่มีปัญหา การเรียนรู้อ่านพร้อมกันในระดับชั้นที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ผดุง อารยะวิญญู. 2544. เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- , 2546. วิธีสอนเด็กเรียนยาก. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- มะลิ อัจฉริยะ. 2540. การพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทยเรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตรา
ตัวสะกดแม่กน แม่กด และแม่กบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาพิเศษ) มหาสารคราม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคราม.
- รัตนา แพงจันทร์. 2541. การศึกษาความสามารถเขียนคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เรียน
ร่วมในโรงเรียนปกติจากการสอนแบบบูรณาการกับเกม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
(การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลักษิณา หดย้อย. 2549. การพัฒนาทักษะการเขียนคำโดยใช้กิจกรรมบูรณาการสำหรับเด็กที่มี
ปัญหาการเรียนรู้. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2545. เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตาม
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ศรียา นิยมธรรม. 2546. แนวการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ:
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. 2542. หลักและวิธีการสอนอ่านภาษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.
- เสาวณีย์ แกสมาน. 2545. การสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: อรรถพล.

การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 – 10 ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนวัดวันยาวล่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2

Organizing Cooking Experiences to Develop the Basic Mathematics Skill of Counting 1 – 10 Numbers of Second Year Preschool Children with Learning Disabilities at Wat Wan Yao Lang School under the Office of Chanthaburi Educational Service Area 2

สุนันท์ รักไทย¹ สุริยะ เจียมประชาชนารากร² อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ²อาจารย์คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
³อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 – 10 ศึกษาผลของการใช้แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร และเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียน วัดวันยาวล่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pretest Posttest Design ระยะเวลาทำการทดลอง 5 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 20 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร และแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เรื่อง การนับจำนวน 1 - 10 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (CV) และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลัง การทดลอง

ผลการวิจัย พบว่า 1) หลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารตามแผน ทำให้เด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 อยู่ในระดับดีมาก 2) การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารแล้ว สามารถ นับจำนวน 1 - 10 ได้ดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์

คำสำคัญ: การประกอบอาหาร ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were to develop cooking experience plans to develop basic mathematics skill of counting 1 – 10 numbers and to study the effects of using cooking experience of six purposively selected preschool children with learning disabilities who were studying in the second year kindergarten class in the second semester of the 2007 academic year at Wat Wan Yao Lang School under the Office of Chanthaburi Educational Service Area 2. This study was an experimental research with the One Group Pretest - Posttest Design. The experiment took a 40 - minute period each day, four days a week, and lasted for five weeks making the total experimental time of 20 periods. The employed research instruments were cooking experience plans and an achievement test on the basic mathematics skill of

counting 1 – 10 numbers, all of which were developed by the researcher. Research data were analyzed with the use of the mean, standard deviation, and coefficient of variation.

Research findings were as follows: 1) After receiving cooking experience plans preschool children with learning disabilities had the basic mathematics skill of counting 1 – 10 numbers at the very good level. 2) The post - experiment basic mathematics skill of counting 1 – 10 numbers of preschool children with learning disabilities was better than their pre - experiment counterpart.

Keywords: Cooking Basic Mathematics Skills Children with Learning Disabilities

บทนำ

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนในชาติของตน โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาแก่คนในชาติ เพราะการศึกษาคือการพัฒนาให้คนมีความรู้ที่สามารถสร้างตนให้มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมสูงขึ้น และอยู่อย่างมีความสุข เจริญรุ่งเรืองได้ (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. 2542: 86) ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาแก่คนในชาติ และได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 โดยระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่สำคัญในการเรียนมากวิชาหนึ่ง เป็นวิชาทักษะที่ช่วยให้เด็กได้ใช้ความคิดอย่างเป็นระบบ อย่างมีเหตุผล อันก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศรีสุดา คัมภีร์ภัทร. 2534: 1) เนื่องจากคณิตศาสตร์เป็นวิชา ที่มีความเกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตประจำวัน ถ้ามองไปรอบๆ ตัวจะเห็นว่าคนเราเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์มากมาย เริ่มตั้งแต่ เลขที่บ้าน ทะเบียนรถ ปฎิทิน นาฬิกา การจับจ่ายซื้อของ การติดต่อสื่อสาร เวลา สิ่งเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ด้วยกันทั้งสิ้น (นิตยา ประพฤติกิจ. 2537: 4) คณิตศาสตร์เป็นศิลปะอย่างหนึ่งช่วยสร้างสรรคจิตใจของมนุษย์ ฝึกให้คิดอย่างมีระเบียบแบบแผน คณิตศาสตร์ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับทักษะทางคำนวณอย่างเดียว หรือไม่ได้มีความหมายเพียงตัวเลข สัญลักษณ์เท่านั้น ยังช่วยส่งเสริมการสร้าง และใช้หลักการคาดคะเนมาช่วยในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการ การคิดแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และไม่จำกัดว่าการคิดคำนวณต้องออกมาเพียงคำตอบเดียวหรือมีวิธีการเดียว (ชมนาด เนื้อสุวรรณทวี. 2542: 3) การให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ จะช่วยให้เด็กได้รู้จักใช้เหตุผล เพิ่มพูนคำศัพท์ที่ควรรู้จัก และเข้าใจ (นิตยา ประพฤติกิจ. 2537: 26 - 27) การฝึกให้เด็กคิดใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่างๆ การเล่นสนุกกับตัวเลขและจำนวนรูปต่างๆ จะเป็นพื้นฐานการเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก (เยาวพา เตชะคุปต์. 2542: 86)

ในเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เป็นเรื่องที่กระทำได้อย่างยาก การอธิบายรูปภาพในแบบฝึกหัดเพียงอย่างเดียวจึงไม่เป็นการเพียงพอ ดังนั้นการจัดประสบการณ์ ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรงโดยการใช้สื่อที่สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า จึงเหมาะสำหรับการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะเรียนคณิตศาสตร์ และมีความมั่นคงทางอารมณ์ที่จะตั้งใจ สนใจ และมีสมาธิที่จะทำกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ให้ได้ผลดี (บุญเยี่ยม จิตรดอน. 2532: 245) การสอนคณิตศาสตร์ให้แก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก คณิตศาสตร์ช่วยให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ วิธีการสอนของครูจึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี โดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้ เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้สัมผัสกับสถานการณ์จริง อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการในด้านต่างๆ ดังนั้นในการสอน ครูผู้สอนควรเน้นในเรื่องของการปฏิบัติ สอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือตัวเองได้ และสามารถประกอบอาชีพต่างๆ ได้โดยไม่เป็นภาระของสังคม (วารี ธีระจิตร. 2545: 124)

การนำการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารมาใช้ในการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องของจำนวนและตัวเลข เป็นกิจกรรมหนึ่งที่เหมาะสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพราะเป็นกิจกรรมที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจากของจริง เป็นวิธีการเรียนการสอนแบบ “เรียนปนเล่น” โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้ คือ การมองเห็น การชิมรส การดมกลิ่น การสัมผัส และการได้ยิน นอกจากนี้เด็กจะได้เรียนรู้เรื่องจำนวนและตัวเลขแล้ว เด็กยังรู้จักการทำอาหารอย่างง่าย ๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จากงานวิจัยของ บุญประจักษ์ วงษ์มงคล (2536: 101) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ขณะที่เด็กประกอบอาหารเด็กจะมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม เพราะเด็กเป็นผู้ทำกิจกรรมเหล่านั้นด้วยตนเอง ทำให้เด็กมีความมั่นใจสูงขึ้น กล้าแสดงออกมากขึ้น

เด็กปฐมวัยสนใจกิจกรรมใกล้ตัว และสนุกถ้าได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย ครั้งนี้จะเป็แนวทางในการจัดประสบการณ์ให้กับครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร
2. เพื่อศึกษาผลการใช้แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
3. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 ของเด็กปฐมวัย ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลการใช้แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ด้านคณิตศาสตร์อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล-2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนวัดวันยาวล่าง (รัฐบัญญัติอนุกุล) ตำบลวันยาว อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 คัดแยกโดยผู้วิจัย ซึ่งเป็นครูประจำชั้นเป็นผู้สำรวจปัญหาในการเรียน และใช้แบบคัดแยกเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ของศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม จำนวน 6 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารจำนวน 20 แผน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล กิจกรรมที่คัดเลือกคือ เครื่องดื่มและขนมที่มีขั้นตอนการทำที่เหมาะสมกับวัย และความสามารถของเด็กระดับปฐมวัย 2) แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นลักษณะรูปภาพให้เลือก 1 ตัวเลือก จาก 3 ตัวเลือก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (CV) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ สรุปสาระสำคัญของการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลองการจัดประสบการณ์ การประกอบอาหาร เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

คนที่	คะแนน ก่อนการทดลอง	คะแนน หลังการทดลอง	การเปลี่ยนแปลง
1	7	15	8
2	8	15	7
3	6	17	11
4	7	15	8
5	8	17	9
6	9	19	10
ΣX	45	98	-
μ	7.50	16.33	-
σ	1.05	1.63	-
C.V.	14.00	9.98	-

ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เรื่อง การนับจำนวน 1 - 10 ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ก่อนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร มีคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 7.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.05 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 14.00 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ และทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กรุ่นวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร มีคะแนนเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 16.33 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.63 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 9.98 ซึ่งทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เรื่อง การนับจำนวน 1 - 10 อยู่ในระดับดี 3 คน และดีมาก 3 คน จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคะแนนหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองทุกคน ดังแสดงในตารางที่ 1

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผล การจัดการประสบการณ์การประกอบอาหารที่มีต่อการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการประสบการณ์การประกอบอาหารมีทักษะทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 ดีขึ้น ซึ่งแสดงว่าการจัดการประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ดังคำกล่าวของ วาซิล (นามแฝง) (2543) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ ของเด็กได้มาจากการนับจำนวน การดวงสิ่งของต่างๆ ที่นำมาประกอบอาหาร เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2539) ได้กล่าวไว้ว่า การรับรู้ที่เด็กได้สัมผัสสิ่งต่างๆ โดยการ ตมกลิ่น การชิม การฟัง การมองเห็น และการสัมผัส เด็กจะได้รับความรู้สึกจากสิ่งรอบตัวแปลกๆ ใหม่ๆ ทำให้จิตสำนึกในการรับรู้ของเด็กได้รับการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการจัดการประสบการณ์การประกอบอาหารที่让孩子ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองนั้น ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานและเกิดแรงจูงใจในการเรียน เพราะเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ ได้ชิม ได้เห็น ได้ดม ได้สัมผัส ซึ่งแสดงว่าการจัดการประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน ซึ่งสอดคล้องกับ สมบุญ อุดมจุนท์ (2544) พบว่า ความพร้อมทางคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนนับ 1 - 5 ของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ระดับก่อนประถมศึกษา สูงขึ้นหลังจากการสอนโดยวิธีการจัดการประสบการณ์คณิตศาสตร์ ด้วยศิลปะ บุญประจักษ์ วงษ์มงคล (2536: 94 - 96) ได้ศึกษาผลการจัดการประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหาร และการจัดการประสบการณ์แบบทั่วไปของเด็กปฐมวัยที่มีความสามารถแตกต่างกัน พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีปฏิบัติการทดลองประกอบอาหาร มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการประสบการณ์แบบทั่วไป และนฤช นิยาภรณ์ (2549) พบว่า ความสามารถในการนับจำนวน 1 - 10 ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ สูงขึ้นหลังจากการสอนโดยวิธีการจัดการประสบการณ์การประกอบอาหาร

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการประสบการณ์การประกอบอาหาร สามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ได้ ทั้งนี้ควรคำนึงถึงระยะเวลา ความถี่ของการจัดการประสบการณ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของเด็ก โดยคำนึงถึงรายการอาหารที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการประกอบอาหาร ครูมีบทบาทสำคัญในการสอดแทรกการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในทุกขั้นตอนของการจัดการประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อให้เด็กเกิดความตระหนัก ได้รู้จักทดลองมือทำและนำไปสู่ผลลัพธ์ด้วยตัวของเด็กเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ที่ได้รับการจัดการประสบการณ์การประกอบอาหารมีพฤติกรรมในการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนับจำนวน 1 - 10 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ดังนั้นครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรพิจารณาการจัดการประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย

1.2 ในการจัดการประสบการณ์การประกอบอาหารนี้ ควรเลือกอาหารที่มีขั้นตอนการทำที่ง่าย ไม่ยุ่งยากไม่ซับซ้อน และไม่อันตราย เมื่อเด็กเกิดความชำนาญจึงให้ทำกิจกรรมที่ยากขึ้น และอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร ควรตรวจสอบก่อนนำมาให้เด็กทดลองเพื่อความปลอดภัยของเด็ก

1.3 ในการจัดการประสบการณ์การประกอบอาหาร มีหลักปฏิบัติดังนี้

1.3.1 ควบคุมเวลาให้เหมาะสม

1.3.2 ก่อนปฏิบัติ ครูควรแนะนำวัสดุอุปกรณ์ อธิบายขั้นตอน และสาธิตให้เด็กเข้าใจก่อน

1.3.3 ให้โอกาสเด็กลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

1.3.4 มีแผนการจัดการประสบการณ์ที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารในรูปแบบการบูรณาการของกิจกรรมต่างๆ ในเด็กพิเศษกลุ่มอื่นๆ เช่น เด็กสมาธิสั้น เด็กกลุ่มอาการดาวน์

2.2 ควรมีการติดตามผลหลังการทดลอง เพื่อศึกษาถึงความคงอยู่ของทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบประชากรที่เป็นเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อดูว่าการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ระหว่างเด็กสองกลุ่มจะมีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างไร

2.4 ควรมีการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารต่อการจัดกิจกรรมคณิตศาสตร์ในด้านอื่นๆ เช่น การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2539. การสอนให้เป็นอัจฉริยะตามแนวทางนีโอฮิวแมนนิส กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ชมขนาด เนื้อสุวรรณทวี. 2542. การสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- นฤชล นิยาภรณ์. 2549. การศึกษาความสามารถในการนับจำนวน 1 – 10 ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้จากการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาพิเศษ) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิตยา ประพุดติกิจ. 2537. คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เพชรบุรี: วิทยาลัยครู เพชรบุรี.
- บุญประจักษ์ วงษ์มงคล. 2536. การศึกษาผลของการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารและการจัดประสบการณ์แบบทั่วไปที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีความสามารถทางสติปัญญาแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญเยี่ยม จิตรดอน. 2532. "การจัดประสบการณ์เพื่อสร้างมโนคติทางคณิตศาสตร์". เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1 – 7. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เยาวพา เตชะคุปต์. 2542. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: เอพี กราฟฟิกส์ดีไซน์.
- วารีย์ ธีระจิตร. 2545. การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาติล (นามแฝง). 2543. แสนสนุกทำ Cooking. รักรุก Kids & School, 1 (11), หน้า 26 – 29.
- ศรีสุดา คัมภีร์ภัทร. 2534. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมบุญ อุดมมุจลินท์. 2544. ผลของการเตรียมความพร้อมเรื่องการนับจำนวน 1 - 5 โดยใช้กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กกลุ่มอาการดาวน์ระดับก่อนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาพิเศษ) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. 2542. "แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษหน้า". ในรัตนพิงิจ นิตการศึกษ. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

**ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและการลบเลข
ไม่เกินสี่หลักของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171**

อำเภอ นายายอาม จังหวัดจันทบุรี

**Achievements Learning A Skill Dyscalculia for Pratom 4 Students with
Learning Disabilities, Polungkar Mitraphap 171 School Nayaiaam
Chanthaburi By Using The Training Package**

สุวัจน์พร ไชยกุล¹ อรทัย ทองอยู่² พิชัย สราญรมย์³

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ² อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

³ อาจารย์คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและการลบเลขไม่เกินสี่หลัก ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอ นายายอาม จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบฝึกการบวกและลบเลขไม่เกิน สี่หลักที่ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลักของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลัก ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ โดยใช้วิธีการศึกษาแบบทดลอง คือ ทำการทดลองกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ด้านการคิดคำนวณ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม วัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอ นายายอาม จังหวัดจันทบุรี มีระดับสติปัญญาปกติ และไม่มีคามพิการซ้อน จำนวน 6 คน ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวมทำการทดลองทั้งหมด 40 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ ในการทดลอง ได้แก่ แบบฝึกทักษะการคิดคำนวณเรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลัก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสอนนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการคิดคำนวณเรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลัก สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ได้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จากการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคิดคำนวณเรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลักอยู่ในระดับดี 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จากการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคิดคำนวณเรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลัก ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองโดยใช้ แบบฝึกทักษะการคิดคำนวณเรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลัก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงขึ้น

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน , โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 , นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ , นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการคิดคำนวณ , แบบฝึก

Abstract

This research aimed to Achievements Learning A Skill Dyscalculia for Pratom 4 Students with Learning Disabilities, Polungkar 171 School Nayaiam Chanthaburi By Using The Training Package The goals of this research are 1) to design the lesson plan based on the Dyscalculia ability of Thai consonants by using The Training Package 2) to study the impact of teaching/learning after being taught and 3) to measure the Dyscalculia ability through pre and post comparison of student changes.

The sample group used in this study consisted of 6 Pratom 4 students with learning disabilities of how to Dyscalculia. Those students had normal intelligence with no multiple disabilities, Polungkar 171 School. The experimental provided for 8 weeks, 1 hour a day, on the second semester of 2007. A Specific selection method was used to screen the samples. From the selection of learning disability students, the instruments used in this study were The Training Package as Dyscalculia skill exercise kit and Dyscalculia ability test. Those instruments had the quality of research instrument standards, the data were analyzed by arithmetic mean, variance and standard deviation.

The finding of this study showed that: 1) After being taught, the Dyscalculia abilities of learning disability students, who were studying at Pratom 4, by using The Training Package through Dyscalculia skill exercise kit, were different from before having the class were in good level. 2) After being taught, Dyscalculia abilities of the learning disability students, who were studying at Pratom 4, by using The Training Package through a Dyscalculia skill exercise kit, were different from before having the class demonstrated of better high score level. 3) After being taught, Dyscalculia abilities of the learning disability students, who were studying at Pratom 4, by using The Training Package through Dyscalculia skill exercise kit, the comparison of the pretest and posttest scores yielded significant different at .05 level. The posttest increased.

Keyword : Achievements Learning , Polungkar 171 School , Learning Disability , Dyscalculia , The Training Package

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 10 วรรคสอง กำหนดว่า "การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, หน้า 1) การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของ "คน" ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และมีความสำคัญสูงสุดเหนือทรัพยากรทั้งปวง

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และบุคคลดังกล่าว มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกระทรวง

ในปัจจุบัน ตามนโยบายของรัฐบาลการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับ เด็กปกติ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น และการดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติ ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้น ให้โรงเรียนได้จัดในรูปแบบของการเรียนรวม (Inclusion) ซึ่งโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนโดยไม่มีการแบ่งแยกกว่าเด็กคนใด เป็นเด็กปกติหรือเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทุกคนเรียนร่วมเต็มเวลาในห้องเรียนตลอดจน รับประทานอาหารที่เหมาะสมและจำเป็น และการใช้ชีวิตร่วมกับคนปกติในครอบครัว ชุมชนและสังคม

ประเทศที่พัฒนาแล้วจึงให้ความสำคัญด้านการศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย ทั้งคนที่มีสภาพร่างกายปกติและคนพิการ (กรมการศึกษาออกโรงเรียน, 2543, หน้า 1) คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษาพิเศษไว้ 9 ประเภท ดังนี้ 1.บกพร่องทางการมองเห็น 2. บกพร่องทางการได้ยิน 3. บกพร่องทางสติปัญญา 4. บกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ 5. มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6. บกพร่องทางการพูดและภาษา 7. มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ 8. บุคคลออทิสติก 9. บุคคลพิการซ้อน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543, หน้า 27 - 30)

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นเด็กที่ด้อยสมรรถภาพในการเรียนเด็กประเภทนี้มีอยู่ในทุกโรงเรียน จากงานวิจัยในปัจจุบัน จำนวนเด็กกลุ่มนี้มีจำนวนมากว่าเด็กพิเศษอื่นๆ ทั้งหมดนี้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีจำนวนสูงสุด คือ ร้อยละ 5 ของประชากรในวัยเรียน (ผดุง อารยะวิญญู, 2544, หน้า 7)

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้นั้นไม่ได้มีความบกพร่องของอวัยวะสื่อความหมาย เป็นเด็กที่มีสายตา และการได้ยินปกติ แต่อาจมีปัญหาอยู่ยากจากการรับข้อมูลสำคัญๆ ที่ได้เห็น ได้ยิน โดยไม่อาจรวมเป็นสาระ สำคัญได้ หรืออาจจำไม่ได้หรือจำผิดๆ ถูกๆ ส่วนหนึ่งจะมีปัญหาในด้านการคิดคำนวณ และคณิตศาสตร์

แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ศรียา นิยมธรรม ได้อ้างถึงงานวิจัยของศาสตราจารย์ เจเนท เลอร์นเนอร์ ว่าไม่มีวิธีใดวิธีเดียวของการสอนที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกับเด็กทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศาสตราจารย์ อลิซาเบท คอปปีทซ์ ที่สรุปไว้เช่นกันว่า ปัญหาทางการเรียนรู้ของเด็กกลุ่มนี้ไม่สามารถแก้ไขหรือรักษาได้ด้วยวิธีสอนโดยเฉพาะวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือใช้เทคนิคในการฝึกหัดแบบใด แบบหนึ่งเพียงอย่างเดียว (ศรียา นิยมธรรม, 2540, หน้า 54) ดังนั้นในการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จำเป็นต้องมีวิธีสอนหลายรูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างของเด็ก แต่ละคน จะเห็นได้ว่าวิธีการสอน และสื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ในการเรียนรู้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องมีการวางแผน การนำสื่อการเรียน การสอนมาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและวิธีสอน ตลอดจนเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน ดังที่ วีระ ไทยพานิช (2529, หน้า 51) กล่าวว่า ว่าจะต้องรู้จักผู้เรียนของท่านเพื่อเลือกสื่อที่ดีที่สุด ที่จะได้บรรลุจุดมุ่งหมายข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เรียน จะเป็นตัวช่วยอย่างดีในการเลือกสื่อ ตลอดจนวิธีการในการสอนให้เข้ากับลักษณะของผู้เรียนและระดับความสามารถของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนแต่ละชนิดให้ความรู้และประสบการณ์ การเรียนรู้แก่ผู้เรียนแตกต่างกันตามลักษณะของสื่อ สื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่อสร้างความสนใจ และอีกชนิดหนึ่งใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

สื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยในการเรียนรู้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีมากมายหลายชนิด แต่เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีข้อจำกัดในการรับรู้ คือมีข้อจำกัดในการจำ ดังนั้นจึงจำเป็น ที่จะต้องมีการจัดกิจกรรมที่เป็นลักษณะการฝึกทบทวนที่ย้ำและซ้ำบ่อยๆ เพื่อให้เกิดทักษะและเกิดการจำ และสามารถนำไปใช้ได้ โดยจัดแบบฝึกหัดที่มีลักษณะที่น่าสนใจ โดยเริ่มจากกิจกรรมที่ง่ายไปหากิจกรรมที่ยาก ซึ่งนักเรียนสามารถทบทวน ได้ด้วยตนเองและสามารถทำซ้ำๆ บ่อยครั้ง และสามารถตรวจสอบได้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้เกิดกำลังใจและเกิดแรงเสริมได้ในทันที เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และเกิด เจตคติในการเรียน

แบบฝึก เป็นสื่อการเรียน การสอนที่มีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ รวมทั้งชี้แจงให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญ และมีโอกาสได้ฝึกทักษะกันบ่อยๆ ตามกฎแห่งการฝึกของธอร์นไดค์ (Thorndike) ที่ว่าสิ่งใดที่คนได้ทำบ่อยๆ หรือมีการฝึกเสมอๆคนย่อมทำสิ่งนั้นได้ดี คนขาดการฝึกฝนย่อมทำสิ่งนั้นได้ไม่ดี และจะค่อยๆลืมเลือนไป แบบฝึกหัดมีประโยชน์ต่อผู้สอน และผู้เรียนหลายประการ กล่าวคือ เป็นทั้งอุปกรณ์ช่วยลดภาระของครู ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ ช่วยเสริมทักษะทางการคิดคำนวณ เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากเรียนจบบทเรียนแล้ว ช่วยให้เด็กสามารถทบทวนได้ด้วยตนเอง สามารถฝึกฝนได้นอกเวลาเรียน และทำให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง นอกจากนี้แบบฝึกยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจจากการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองและเกิดทักษะในการทำสิ่งใดก็ตามที่ต้องการให้เกิดความชำนาญ หรือเกิดทักษะที่ดีแล้วต้องกระทำสิ่งนั้นให้สม่ำเสมอ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกการใช้แบบฝึกเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนทักษะคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการบวก การลบ และการแก้โจทย์ปัญหา โดยใช้แบบฝึกเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนโดยการคิดแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลัก ที่ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลักของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลักของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร
เป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 ตำบลนายายอาม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
ตัวแปรต้น ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ
ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลัก ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา
ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 40 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) และเนื่องจากเด็กมีลักษณะเป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งคัดกรองโดยใช้แบบสำรวจปัญหาในการเรียนรู้ของเด็กใน 5 ด้านใหญ่ ๆ คือ ภาษาคณิตศาสตร์ เวลาและทิศทาง การเคลื่อนไหว และพฤติกรรม ของผดุง อารยะวิญญู (2544, หน้า 115 -132) มีความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยา มีปัญหาทางการคิดคำนวณ โดยไม่มีความพิการซ้อนกำลังเรียนอยู่ใน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 คน จึงทำการทดลองทั้งหมด ถือเป็นประชากร โดยมีรูปแบบการทดลองเป็นแบบกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนและหลังการทดลองจึงจัดเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One – Group Pre-test – Post-test Design) ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538, หน้า 120) ดังนี้

ตารางแสดงแบบแผนการทดลองแบบ One – Group Pretest – Posttest Design

กลุ่มทดลอง	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
E	O ₁	X	O ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

เมื่อ E แทน นักเรียนกลุ่มทดลอง
 X แทน การสอนโดยใช้แบบฝึกการบวกและการลบเลขไม่เกินสี่หลัก
 O₁ แทน การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก และ
 ลบเลขไม่เกินสี่หลัก ก่อนการทดลอง
 O₂ แทน การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก และลบ
 เลขไม่เกินสี่หลักหลังการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวม 40 ชั่วโมง

มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอให้บัณฑิตวิทยาลัยออกหนังสือเพื่อเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการตรวจสอบเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย และขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอ นายายอาม จังหวัดจันทบุรี เพื่อทำการทดลองและดำเนินการวิจัย
2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปติดต่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอ นายายอาม จังหวัดจันทบุรี เพื่อดำเนินการทดลอง
3. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบความสามารถในทักษะการคิดคำนวณ โดยทดสอบทักษะการคิดคำนวณ จากแบบฝึกหัด การบวกและการลบเลขไม่เกินสี่หลัก จำนวน 30 ข้อ บันทึกคะแนนผลการทดสอบก่อนการทดลองเก็บไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
4. ดำเนินการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดการบวกและการลบเลขไม่เกินสี่หลัก ตามแผนการสอนที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นด้วยตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ
2. แบบฝึกทักษะการคิดคำนวณ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลักของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 ตำบลนายายอาม อำเภอ นายายอาม จังหวัดจันทบุรี ก่อนการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 2 –10 คะแนน นักเรียนมีระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำทั้ง 6 คน คือ นักเรียนคนที่ 1 เพศชายทำได้ 10 คะแนน คนที่ 2 เพศชายทำได้ 4 คะแนน นักเรียนคนที่ 3 เพศหญิงทำได้ 7 คะแนน นักเรียนคนที่ 4 เพศหญิง ทำได้ 3 คะแนน นักเรียนคนที่ 5 เพศหญิงทำได้ 2 คะแนน นักเรียนคนที่ 5 เพศชาย ทำได้ 5 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 5.16 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.77 มีสัมประสิทธิ์ความแปรผันอยู่ที่ร้อยละ 73
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลักของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 ตำบลนายายอาม อำเภอ นายายอาม จังหวัด

จันทบุรี หลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 22 – 28 คะแนน นักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดีมากทั้ง 6 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 24.5 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.06 มีสัมประสิทธิ์ความแปรผันอยู่ที่ร้อยละ 8

3. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่4 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 ตำบลนายายอาม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ก่อนและหลังการจัด การเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ มีความแตกต่างกันโดยหลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณแล้ว ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นอยู่ที่ 24.5 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.06 และมีสัมประสิทธิ์ความแปรผันอยู่ที่ร้อยละ 8 ซึ่งหมายถึง การกระจายของคะแนนน้อยลงแต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่า ก่อนจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ แสดงให้เห็นว่า เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำมาทดลองกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้แล้ว นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์สูงขึ้น มีความสามารถในการคิดคำนวณใกล้เคียงกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ เรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลัก มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์สูงขึ้น เนื่องจากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ เป็นสื่อนำความรู้ ความเข้าใจ จากผู้ถ่ายทอดไปยังนักเรียนได้เป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ จากการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผดุง อารยะวิญญู (2544, หน้า 55-64) ที่กล่าวว่าให้เด็กฝึกทักษะที่แจ่มแจ้งเป็นทักษะย่อยแล้วหลายๆ ครั้ง จนเด็กมีความชำนาญเน้นการฝึกซ้ำๆ จะทำให้เด็กมีความชำนาญมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ วิมลรัตน์ สุนทรวิโรจน์ (2545, หน้า 131) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกไว้ว่าแบบฝึกเป็นเทคนิคการสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนทำแบบฝึกมากๆ จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้นเพราะนักเรียนนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถทำให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการคิดคำนวณมีการฝึกทักษะที่แจ่มแจ้งเป็นทักษะย่อยๆ หลายทักษะ จนทำให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีพัฒนาการทรงทักษะการคิดคำนวณดีขึ้น มีความเข้าใจในการการคิดคำนวณมากยิ่งขึ้น การจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเองหลากหลายรูปแบบ ทำให้นักเรียนรู้จักขบถบพร่องของตน เมื่อครูชี้แนะข้อผิดพลาดให้เด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน รักการทำงานเป็นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538, หน้า 83-86) กล่าวว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีที่เด็กทำสำเร็จ ถ้าเด็กทำผิดบอกให้ทราบ อธิบายใหม่และให้เด็กแก้ไขทันที แต่ต้องใช้วิธีทางบวก ถ้าเด็กทำสำเร็จและถูกต้อง ครูควรรีบชมทันทีและบอกเหตุผลที่เด็กได้รับคำชมโดยเน้นความพยายามในการทำงานเป็นหลัก ไม่ชมเชยเฉพาะงานที่ครูพอใจ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้เรียงลำดับความรู้จากง่ายไปหายาก มีรูปภาพประกอบเพื่อสร้างความสนใจ จึงทำให้ห่างแยกการเข้าใจมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของนักเรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538, หน้า 83-86) ที่กล่าวว่า การตั้งเป้าหมายระยะสั้นให้ชัดเจนที่เด็กสามารถทำได้ โดยจัดลำดับของงานให้มีความยากง่ายต่างกันไปโดยให้เด็กทำงานในอันดับแรกๆ ตามความสามารถของเด็ก จากนั้นค่อยๆ จำกัดเวลา พร้อมทั้งบันทึกความก้าวหน้า

ของเด็ก เมื่อเด็กทำงานก้าวแรกได้สำเร็จตามกำหนดเวลา จึงค่อยให้งานที่ยากขึ้นโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนต่างกัน

จากผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ ช่วยให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์สูงขึ้น มีความสามารถในการคิดคำนวณใกล้เคียงกัน เป็นผลมาจากนักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความชำนาญในการคิดคำนวณ มีความเข้าใจมีเทคนิคในการจดจำ รู้จักข้อบกพร่องของตนเอง เมื่อครูชี้แนะข้อผิดพลาดให้ เด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง เป็นการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการทางการเรียนคณิตศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ

1.2 การใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเป็นวิธีที่ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจในการทำกิจกรรม เพื่อที่จะให้ผลการฝึกที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรมีกิจกรรมที่แปลกใหม่เพื่อไม่ให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย

1.3 ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้งผู้ฝึกควรเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้ที่เด็กให้ความไว้วางใจเพราะ จะส่งผลให้เด็กทำกิจกรรมนั้นๆ ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพและควรมีเทคนิคในการกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมด้วย

1.4 จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและลบเลขไม่เกินสี่หลัก ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ ควรเพิ่มระยะเวลาในการทดลองจาก 1 ชั่วโมง เป็น 2 ชั่วโมง เพราะมีนักเรียนบางคนทำงานไม่ทันเวลาตามที่กำหนดไว้

1.5 แผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ ต้องเป็นแบบฝึกที่ง่ายต่อการเรียนและการจดจำ เพื่อให้นักเรียนได้ประสบความสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในผลงานของนักเรียน และทำให้นักเรียนมีความต้องการ ที่จะเรียนบทเรียนที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น

1.6 ในการปฏิบัติกิจกรรม ครูผู้สอนควรเสริมแรงนักเรียนทันทีที่นักเรียนทำได้และรีบแก้ไขเมื่อนักเรียนทำผิดอธิบายให้เข้าใจ จะส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ ที่ครูมอบหมายให้ทำต่อไปและไม่รู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน

2.) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณ โดยเลือกเฉพาะบทเรียนที่ง่าย เหมาะสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 คน สำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ ที่ใช้บทเรียนที่ยากและมีจำนวนประชากรให้มากกว่าเดิม

2.2 ในกรณีที่นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีความรู้ ความสามารถมีพัฒนาการที่แตกต่างจากกลุ่มที่ใช้ทดลอง ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ควรมีการจัดทำเนื้อหา แบบฝึกทักษะ และสื่อการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ความสามารถและความต้องการของเด็กเพื่อให้เด็กได้มีการพัฒนาการที่เต็มตามศักยภาพเต็มความสามารถของตนเอง

2.3 ครูผู้สอนควรนำแบบฝึกหัด และโจทย์ปัญหาที่นักเรียนมักทำผิดบ่อยๆ นำมาสร้างเป็นแบบฝึกให้หลากหลายลักษณะ และจัดระดับความยากง่ายของบทเรียน ซึ่งจะช่วยให้เลือกใช้แก้ปัญหาได้ตรงตามความบกพร่องและตรงตามความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

2.4 ควรมีการศึกษาค้นคว้าและทำการทดลองกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในระดับชั้น ที่แตกต่างกันออกไป

2.5 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระหว่างการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณกับวิธีอื่นๆ

2.6 ทดลองนำแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณไปบูรณาการใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ ในแต่ละช่วงชั้น

เอกสารอ้างอิง

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. 2543. **หลักสูตรการฝึกอบรมครูและผู้ปกครองในการจัดการศึกษานอก**

โรงเรียนสำหรับบุคคลออทิสติก พ.ศ. 2543. กรุงเทพมหานคร : อรุณสภา.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. 2546. **การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้**

คณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : อรุณสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. 2538. **คู่มือการดำเนินการสำรวจเด็กที่มีปัญหาทางการ**

เรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์.

ผดุง อารยะวิญญู. 2544. **เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้.** กรุงเทพมหานคร : ไร่ไทยเพลส จำกัด.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : บริษัท

พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร :

สุวีรยาศาสตร์.

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2545. **เอกสารประกอบการสอนวิชาสัมมนาหลักสูตรและการสอนภาษาไทย.**

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วีระ ไทยพานิช. 2529. **การออกแบบระบบการเรียน : วิธีการนำไปสู่การปรับปรุงการสอน.**

กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศรียา นิยมธรรม. 2540. **การเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทต้นอ่อน แกรมมี่ จำกัด.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2543. **คู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร :

อรุณสภาลาดพร้าว.

การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนวัดโพธิ์สังคามิทรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี
Achievement of Synchronized Word Reading of Pratom 3 Learning
Disabilitie Students of Polungkar Mitraphap 171 School Nayaiam
Chanthaburi

โสพรรณ สุขสถิตย์¹ ธวัชชัย กาญจนะทวิกุล² อรทัย ทองอยู่²

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ² อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโพธิ์สังคามิทรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้าง แบบฝึกการอ่านเป็นคำ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำ ก่อนและหลังการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้อ่านตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำคล้องจอง กับประชากรคือ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน ระยะเวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวม 30 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แบบฝึกการอ่านเป็นคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างแบบฝึกการอ่านเป็นคำ มีกิจกรรม 30 กิจกรรม ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะมีการอ่านออกเสียงเป็นคำ และการอ่านคำคล้องจอง กิจกรรมที่ 1 คำว่า ในหลวง กิจกรรมที่ 2 คำว่า เสือเหลือง กิจกรรมที่ 3 คำว่า พระพุทธรูป กิจกรรมที่ 4 คำว่า ไตรรงค์ กิจกรรมที่ 5 คำว่า ชุดขาว กิจกรรมที่ 6 คำว่า อาหาร กิจกรรมที่ 7 คำว่า มะม่วง กิจกรรมที่ 8 คำว่า ขนุน กิจกรรมที่ 9 คำว่า มังคุด กิจกรรมที่ 10 คำว่า ลางสาด กิจกรรมที่ 11 คำว่า ห้องสมุด กิจกรรมที่ 12 คำว่า ระบายสี กิจกรรมที่ 13 คำว่า สวนหย่อม กิจกรรมที่ 14 คำว่า กระเป๋ากิจกรรมที่ 15 คำว่า รองเท้า กิจกรรมที่ 16 คำว่า ถนน กิจกรรมที่ 17 คำว่า เรือ กิจกรรมที่ 18 คำว่า ตะกร้า กิจกรรมที่ 19 คำว่า รั้ว เหล็ก กิจกรรมที่ 20 คำว่า มอเตอร์ไซด์ กิจกรรมที่ 21 คำว่า กุหลาบ กิจกรรมที่ 22 คำว่า เหลืองจันทร์ กิจกรรมที่ 23 คำว่า ตมวาทิตย์ กิจกรรมที่ 24 คำว่า พุงนา กิจกรรมที่ 25 คำว่า โกงกาง กิจกรรมที่ 26 คำว่า เสือโคร่ง กิจกรรมที่ 27 คำว่า ลิง กิจกรรมที่ 28 คำว่า สุนัข กิจกรรมที่ 29 คำว่า หมูทอง และกิจกรรมที่ 30 คำว่า แมว 2) ผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนการทดลอง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 8 - 14 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำทุกคน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 10.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.97 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 18.76 และหลังการทดลอง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 23 - 28 อยู่ในระดับดี จำนวน 2 คน และดีมากจำนวน 4 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 26.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.89 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 7.13 3) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ก่อนการทดลอง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 8 - 14 อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำทุกคน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 10.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.97 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 18.76 และหลังการทดลอง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 23 - 28 อยู่ในระดับดี จำนวน 2 คน และดีมากจำนวน 4 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 26.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.89 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 7.13

ซึ่งนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีคะแนนหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองทุกคน

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน , โรงเรียนวัดโพธิ์ลังกามิตรภาพที่ 171 , นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ , คำคล้องจอง

Abstract

This research aimed to study The Achieve Dyslexia for Pratom 3 Students with Learning Disabilities, Polungkar 171 School Nayaiaam Chanthaburi By Using Rhyming Strategy The goals of this research are 1) to design the teaching plan based on the Dyslexia ability of Thai consonants by using Rhyming Strategy 2) to study the impact of Teaching / learning after being taught and 3) to measure the Dyslexia ability through pre and post comparison of student changes.

The sample group used in this study consisted of 6 Pratom 3 students with learning disabilities of how to Dyslexia. Those students had normal intelligence with no multiple disabilities, Polungkar 171 School. The experimental provided for 6 weeks, 1 hour a day, on the second semester of 2007. A Specific selection method was used to screen the samples. From the selection of learning disability students, the instruments used in this study were Rhyming Strategy as Dyslexia skill exercise kit and the Dyslexia ability test. Those instruments had the quality of research instrument standards, the data were analyzed by arithmetic mean, variance and standard deviation and The Wilcoxon Matched - Pairs Signed Ranks Test.

The finding of this study showed that: 1) After being taught, the Dyslexia abilities of the learning disability students, who were studying at Pratom 3, by using Rhyming Strategy through Dyslexia skill exercise kit, were different from before having the class were in good level. 2) After being taught, the Dyslexia abilities of the learning disability students, who were studying at Pratom 3, by using Rhyming Strategy through a Dyslexia skill exercise kit, were different from before having the class demonstrated of better high score level. 3) After being taught, Dyslexia abilities of the learning disability students, who were studying at Pratom 3, by using Rhyming Strategy through Dyslexia skill exercise kit, the comparison of the pretest

Keyword : Achievements Learning , Polungkar Mitrphap 171 School , Learning Disability , Rhyming Strategy

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชสยามมิ่งนทรราชบรมราช บพิตร ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม พุทธศักราช 2550 เป็นปีที่ 62 ในรัชกาลปัจจุบัน

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครอง

มาตรา 5 ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เสมอกัน

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมี สิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2543 แบ่งเป็น 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 30 - 47) ดังนี้

มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม ด้านคุณภาพนักเรียน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการตามศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ นักเรียนมีพัฒนาการตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ 2 บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีความพึงพอใจต่อพัฒนาการของนักเรียน

ตัวบ่งชี้ บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีความพึงพอใจต่อพัฒนาการของนักเรียน

มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม ด้านการเรียนการสอน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล

ตัวบ่งชี้ วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลโดยจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualize

Education Plan : IEP)

การปรับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำหรับคนพิการ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศที่กำหนดหลักสูตรการศึกษาให้มีเอกภาพแต่หลากหลายในทางปฏิบัติ จึงกำหนดหลักการในการปรับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นสำหรับคนพิการ

โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 เป็นโรงเรียนหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็กพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะมีปัญหาด้านการเรียนมากกว่าที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นๆ เพราะเด็กเหล่านี้มีความสามารถที่จะเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ยินเสียง แต่ขาดความสามารถในด้านความคิด ความรู้และความเข้าใจ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้การศึกษาดูแลและฝึกอบรมด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมกับความสามารถ ใช้พัฒนาการทักษะต่าง ๆ ให้บรรลุศักยภาพของแต่ละบุคคล จึงจะดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จึงจำเป็นที่จะต้องจัดหลักสูตรโดยเฉพาะ ซึ่งไม่เน้นด้านการเรียนด้านวิชาการ แต่เน้นการฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้นนอกจากนี้ยังเน้นการฝึกอาชีพให้เด็กเหล่านี้ สามารถมีงานทำช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุดการจัดหาหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้ควรประกอบด้วย

1. หลักสูตรหรือโปรแกรมการสอน จะต้องเป็นหลักสูตรการศึกษาที่ใช้ปรับเนื้อหาให้น้อยกว่าและง่ายกว่าหลักสูตรของนักเรียนปกติและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. กระบวนการสอน จะต้องใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่พิเศษกว่านักเรียนปกติ เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้สามารถเข้าใจและสามารถเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ได้
3. การสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้นั้นเป็นสิ่งจำเป็นมาก

การแบ่งเนื้อหาการจัดการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรมีดังนี้

1. ระดับก่อนวัยเรียน หลักสูตรในระดับนี้ควรเน้นความพร้อมของเด็กทั้งในด้านความคิด ความจำ ร่างกาย อารมณ์และสังคมของเด็ก ความพร้อมของเด็กในระดับนี้ควรเน้นทักษะที่จำเป็นที่จะช่วยให้เด็กมีความพร้อมในการเรียน เช่น การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่การฝึกให้เด็กมีความสนใจบทเรียนมากขึ้น การฝึกความคิด ความจำ ฝึกภาษา ฝึกพูด เป็นต้น

2. ระดับประถมศึกษา หลักสูตรในระดับนี้ควรเน้นความสำคัญ ได้แก่คณิตศาสตร์และภาษา ส่วนวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษานั้นมีความสำคัญรองลงไป แต่นักการศึกษาควรศึกษากันอยู่และยังหาข้อยุติไม่ได้ แต่สิ่งที่นักวิชาการเห็นพ้องต้องกันคือหากบรรจุเนื้อหาสองหมวดหลังนี้ลงในหลักสูตรสำหรับเด็กปกติ ตลอดจนจัดเอกสารการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของเด็ก ส่วนเนื้อหาด้านวิชาดนตรีและศิลปะนั้นก็ควรจัดให้เหมาะสมกับเด็กประเภทนี้เช่นกัน การสอนอ่านเป็นปัญหาสำคัญที่สุดในจำนวนปัญหาในการเรียนปัญหาอื่น ควรเน้นด้านภาษา เพื่อขจัดข้อบกพร่องด้านนี้ของเด็ก ขอบข่ายเนื้อหาวิชาครอบคลุมถึงการพูด การอ่าน การสะกดคำ การเขียน (ประภฤติ พูลพัฒน์, 2546, หน้า 79)

3. ระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาสำหรับเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่เรียนหนังสือได้ในปัจจุบันคือ จัดหลักสูตรที่เน้นความต้องการและความสามารถของเด็ก หากเด็กที่มี

ความสามารถในการเรียน เด็กควรได้รับการส่งเสริมให้เรียนวิชาที่เหมาะสม เด็กไม่มีความสามารถที่จะเรียนในหลักสูตรที่เน้นวิชาการ ควรให้เด็กเรียนในด้านอาชีพและฝึกทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต จุดประสงค์สำคัญในการให้การศึกษาแก่เด็กระดับนี้ เพื่อเตรียมเด็กให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ ตามสภาพของสิ่งแวดล้อมและสังคม ในท้องถิ่นของเด็ก และไม่เป็นภาระสังคม มีความภูมิใจในตนเอง ดังนั้นจึงควรฝึกให้เด็กมีทักษะต่อไปนี้ คือ ทักษะทางด้านการทำงานและอาชีพ การครองเรือน นันทนาการ การดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิตในชุมชน (ผดุง อารยะวิญญู, 2539, หน้า 38)

วิธีการสอนอ่านต้องให้เด็กเข้าใจจุดมุ่งหมายของการอ่าน โดยครูเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กเลือกอ่านตามความสนใจ ได้อ่านในช่วงเวลาสั้น ๆ เป็นประจำทุกวันมุ่งเน้นความสำเร็จในการอ่านและครูให้การเสริมแรงประสานกับผู้ปกครอง โดยแจ้งให้ทราบความสำเร็จความก้าวหน้าในการอ่าน และเสนอแนะให้จัดกิจกรรมการอ่านในลักษณะเดียวกันที่บ้าน จัดหาหนังสือในการอ่านไว้มาก ๆ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสฝึกทักษะในการอ่าน เช่น จัดชุมนุม การละคร ยอดนักอ่าน หนังสือพิมพ์ประจำห้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543, หน้า 20)

วิธีการอ่านคำโดยใช้แบบฝึกการอ่านคำคล้องจอง ช่วยในการสอนอ่านเด็กที่อ่านหนังสือไม่ออกโดยเน้นการท่องจำ เป็นเสียงสัมผัสคล้องจองจะอ่านได้โดยวิธีการจำ และเมื่อเด็กได้รับการช่วยเหลือ ที่เหมาะสมก็จะทำให้เด็กเหล่านี้เรียนรู้ได้อย่างมีความรู้ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข

บทร้อยกรองคำคล้องจอง มีความสำคัญต่อความรู้สึกพื้นฐานของเด็กๆ ทุกคน นั่นคือความสนุก เมื่อได้อ่านคำคล้องจอง มีสัมผัสที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของวรรณกรรมไทยท่วงทำนองตามลักษณะบังคับของคำประพันธ์ที่สละสลวยคล้องจองกันนั้น โดยไม่บังคับคำ นอกจากนี้ทำให้ง่ายแก่การท่องจำ จดจำ (อริญญา เชื้อทอง, 2546) และจากความสำคัญของภาษาไทย ความสำคัญของการอ่าน การสอนอ่าน เด็กที่มีปัญหาทางการอ่าน ลักษณะแนวการสอนที่ต้องเน้น การย้ำ การทำซ้ำ ทำบ่อยๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกการอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ก่อนและหลังการเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำคล้องจอง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

4. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้อ่านที่ กำลังศึกษา อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 อำเภอนายายอาม สำนัก งานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน

5. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำคล้องจอง

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเป็นคำของนักเรียน

6. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง และเนื่องจากเป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ซึ่งคัดกรองโดยใช้แบบสำรวจปัญหาในการเรียนรู้ของเด็กใน 5 ด้านใหญ่ ๆ คือ ภาษา คณิตศาสตร์ เวลาและทิศทาง การเคลื่อนไหว และ

พฤติกรรม ของผดุง อารยะวิญญู (2544, หน้า 115 - 132) มีความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยามีปัญหาทางการอ่าน โดยไม่มีความพิการซ้อน จำนวน 6 คน จึงทำการทดลองทั้งหมด ถือเป็นประชากรโดยมีรูปแบบ การทดลองเป็นแบบกลุ่มเดียวทำการทดสอบก่อนและหลังการทดลองจึงจัดเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One Group Pre - test Post - test Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 120) ดังตาราง

ตารางแสดงแบบแผนการทดลองแบบ One – Group Pretest – Posttest Design

กลุ่มทดลอง	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
E	O ₁	X	O ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

เมื่อ x แทน การทดลองสอนโดยใช้แบบฝึกการอ่านเป็นคำ

O₁ แทน การทดสอบผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำก่อนการทดลอง

O₂ แทน การทดสอบผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำหลังการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการทดลองกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถม ศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นประชากร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ๆละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 30 ครั้ง โดยมีขั้นตอนการทดลองดังนี้

1. ผู้วิจัยขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 เพื่อทดลองงานวิจัย
2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทดลอง และดำเนินการตามขั้นตอนการทดลองตามแผนการสอนการอ่านเป็นคำ โดยใช้แบบฝึกการอ่านเป็นคำ
3. สร้างความคุ้นเคยกับเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความไว้วางใจและร่วมกิจกรรมด้วยความมั่นใจ ไม่กลัว และไม่ประหม่า
4. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำกับประชากร ก่อนสอนตามแผนการสอน โดยใช้แบบทดสอบทดสอบการอ่านเป็นคำ ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 1 ชั่วโมง
5. ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการสอนการอ่านเป็นคำ กับประชากร จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ 5 ครั้ง ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลา 14:30 – 15:30 น. และมีการทดสอบระหว่างเรียน ในการสอนแต่ละครั้งครูอธิบายความหมายของคำโดยใช้บัตรภาพสื่อความหมายของคำที่เรียนในแต่ละคำ
6. เมื่อทดลองครบ 6 สัปดาห์แล้วทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำกับประชากรหลังทดลอง โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านคำคล้องจอง
4. แบบฝึกหัดการอ่านออกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ทำการวิเคราะห์ โดยใช้ ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (c.v)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาของผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนการทดลอง ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 8 - 14 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำทุกคน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 10.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.97 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 18.76
2. ผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังการทดลอง ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 23 - 28 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำอยู่ในระดับดี จำนวน 2 คน และดีมาก จำนวน 4 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 26.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.89 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 7.13
3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนการทดลองผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 8 - 14 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำทุกคน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 10.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.97 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 18.76 และผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังการทดลอง ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเป็นคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 23 - 28 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำอยู่ในระดับดี จำนวน 2 คน และดีมาก จำนวน 4 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 26.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.89 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 7.13 ซึ่งนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การอ่านเป็นคำเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากการศึกษาการอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียน วัดโพธิ์ลังคามิตรภาพที่ 171 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แบบฝึกการอ่านเป็นคำ ประกอบด้วยแบบฝึกหัดที่ใช้ในการฝึกอ่านเป็นคำ จำนวน 60 ชุด ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ แผนละ 2 ชุด จำนวน 30 แผน จากกิจกรรมที่กล่าวมาแล้วได้นำมาผสมผสานกันเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดประโยชน์ เกิดผลดีต่อผู้เรียนได้ และสามารถนำไปใช้ในการเรียนวิชาอื่นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ วิจิตร เรื่องดงยาง (2538, หน้า 48) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นที่ต้องหาประสิทธิภาพของแบบฝึกไว้ว่า เพื่อให้แบบฝึกที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ และสามารถทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่แท้จริง
2. จากการศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำ โดยใช้แบบฝึกการอ่านเป็นคำ พบว่า ก่อนทดลองนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำทุกคน และหลังการทดลอง นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำอยู่ในระดับดี จำนวน 2 คน และ ดีมาก จำนวน 4 คน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541, หน้า 253) ที่กล่าวไว้ว่า แบบฝึกที่ดีมีสัมผัสคล้องจองกันช่วยให้ง่ายแก่การจดจำ และจำได้แม่นยำ และยังให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และ ไพเราะ พุ่มมัน (2544, หน้า 7) ที่กล่าวว่า ควรใช้เพลงหรือคำคล้องจองมาร้องหรือมาท่องจำ เพื่อให้เด็กหันมาสนใจและร้องตามครู และควรเป็นคำคล้องจองที่สั้นๆ สนุกสนาน เด็กจำได้ง่าย
3. จากการศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังการใช้แบบฝึกการอ่านเป็นคำสูงขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของอรัญญา เชื้อทอง (2546, หน้า 67) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำยากของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดย ใช้บัตรร้อยกรอง ซึ่งพบว่า ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง มี

ความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 และ ปานใจ จารุวณิช (2548, หน้า 67) ได้ศึกษาพฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง มีพฤติกรรมการพูดหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และยังคงคล้องกับ ลำพอง นิยะมะ (2548, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยแบบฝึกการเขียนร้อยกรอง กาพย์ยานี 11 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 จากผลการวิจัยพบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กาพย์ยานี 11 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้ทดสอบหลังทำแบบฝึกหัดสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80 แสดงว่าแบบฝึกการเขียน ร้อยกรองผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การใช้แบบฝึกการอ่านเป็นคำ ช่วยทำให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน สามารถจดจำได้ รู้ความหมายของคำ อ่านหนังสือได้เข้าใจในสิ่งที่ได้อ่าน และเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน ภาคภูมิใจในการอ่านได้ของตนเองและสามารถช่วยให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ประสบความสำเร็จในการเรียน นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน และเชื่อมั่นในตนเองได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาความสามารถในการอ่านเป็นคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ด้านการอ่าน โดยใช้แบบฝึกการอ่านเป็นคำ มีความสามารถในการอ่านดีขึ้น ดังนั้น ครู ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ของเด็กสามารถที่จะนำวิธีการสอนอ่านคำคล้องจองไปใช้ในการแก้ปัญหาการอ่านของเด็กได้ เพื่อให้เด็กมีทักษะพื้นฐานในการอ่านภาษาไทยดีขึ้น

1.2 การสอนอ่านโดยใช้แบบฝึกการอ่านเป็นคำนี้ ซึ่งมีคำบางคำที่นักเรียนอ่านไม่ได้ โดยเฉพาะคำที่มีตัวการ์ตูน เช่น มอเตอร์ไซด์ เหลืองจันทร์ คำที่เป็นคำควบกล้ำ เช่น ไตรรงค์ เสือโคร่ง คำที่มี ห นำ เช่น สวนหย่อม ในหลวง และคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด เช่น ดวงอาทิตย์ สุนัข เป็นต้น ฉะนั้นครูผู้สอนควรแนะนำเทคนิคในการจดจำเพื่อนำไปสู่การอ่านที่ถูกต้อง เพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็กๆ

1.3 ไม่ควรนำการสอนอ่านเป็นคำ โดยใช้แบบฝึกการอ่านเป็นคำ เป็นหลักอย่างเดียว ควรใช้สอนรวมกับวิธีการสอนอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในด้านอื่น ๆ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เช่น การเขียนคำผิด การสะกดคำผิด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2543. การประกันคุณภาพการศึกษาพิเศษใน

โรงเรียนเรียนร่วม เล่มที่ 1. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา

ประภฤติ พูลพัฒน์ . 2546. การเรียนร่วมชั้นของเด็กพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ปานใจ จารุวณิช. 2548. พฤติกรรมทางการพูดของเด็กในปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง.

ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ผดุง อารยะวิญญู. 2539. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร :

รำไพพรรณ.

ผดุง อารยะวิญญู. 2544. เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : รำไพพรรณ จำกัด.

ไพเราะ พุ่มม่น. 2544. การพัฒนาคุณภาพนักเรียนก่อนประถมศึกษาสู่ผลงานทางวิชาการ. กรุงเทพมหานคร:แว่นแก้ว.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

ลำพอง นิยะมะ. 2548. แบบฝึกการเขียนร้อยกรอง กาพย์ยานี 11 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. <http://www.thaiedresearch.org/result/info2.php?id=3613>.

วิจิตร เรื่องดงยาง. 2538. การสร้างชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เงิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาคณิตศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศึกษาริการ, กระทรวง. 2543. แนวทางการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ครูสภาลาดพร้าว.

สุรางค์ โค้วตระกูล. 2541. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรัญญา เชื้อทอง. 2546. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำยากของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วมโดยใช้บทร้อยกรอง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนวัดสลัก เขตพื้นที่การศึกษาตราด จังหวัดตราด

Word Spelling Achievement of Prathom Suksa 3 Students with Learning Disabilities at Wat Salak School in Trat Educationa Service Area, Trat Province

ประยงค์ นุ่มหนู¹ เบญจวรรณ กี่สุขพันธ์² อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ²อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
³อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนวัดสลัก เขตพื้นที่การศึกษาตราด จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถการเขียนสะกดคำ และแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำไปทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้เวลาในการทดลอง 16 ครั้งๆ ละ 40 นาที ตั้งแต่ วันจันทร์ ถึง วันศุกร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ จำนวน 16 แผน แผนละ 3 ชุด ได้แก่ การเติมพยัญชนะลงในคำให้สมบูรณ์ เติมพยัญชนะหรือสระลงในช่องว่างให้ถูกต้อง และดูภาพแล้วเขียนคำลงได้ภาพให้ถูกต้อง โดยครูกำหนดภาพให้ 2) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ก่อนการทดลอง พบว่า ความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนได้รับการสอนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 13 - 21 ซึ่งความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ จำนวน 5 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ จำนวน 1 คน ซึ่งทุกคนมีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 16.17 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 2.54 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 15.17 และหลังการทดลอง พบว่า ความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังได้รับการสอนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 32 - 37 ซึ่งความสามารถ ในการเขียนสะกดคำของนักเรียนอยู่ในระดับดีมากทุกคน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 34.33 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.60 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 4.66 3) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ นักเรียนมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นโดยนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคะแนนหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองทุกคน

คำสำคัญ: การเขียนสะกดคำ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

Abstract

This research was a study of word spelling achievement of Prathom Suksa 3 students with Learning disabilities at Wat Salak School in Trat Educational Service Area, Trat province. Its purposes were to construct word spelling exercises, to study word spelling achievement, and to compare word spelling

achievements of six learning disabled students studying in Prathom Suksa 3 class level of the school in the second semester of the 2007 academic year. The employed research instruments comprised learning activity management plans, a word spelling ability test for pre - testing and post - testing, and word spelling exercises developed by the researcher. The experiment was conducted from Monday to Friday each week for the total number of 16 periods, each of which lasted for 40 minutes. Statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, and coefficient of variation (C.V.).

Research findings were as follows: 1) In each of the 16 learning activity management plan, three word spelling exercises were Constructed and used, namely, filling to complete a word with consonants, filling a correct consonant or vowel in the blank, and writing the correct word to describe a picture provided by the teacher. 2) Prior to the experiment, word spelling scores of the six learning disabled students were 13 – 21, with five of them having the scores below the minimum criterion and only one having the score that passed the minimum level. Their pre - experiment scores had the mean of 16.17, standard deviation of 2.54, and variation coefficient of 15.17. After the experiment, it was found that their word spelling scores ranged from 32 to 37, with all students scoring at the very good level. Their post - experiment scores had the mean of 34.33, standard deviation of 1.60, and variation coefficient of 4.66. 3) Regarding comparison results of word spelling scores of learning disabled students. The comparison results indicated that the students' word spelling ability had been improved and every student's post - experiment spelling score was higher than their pre - experiment counterpart.

Keywords: Achievement of Written Children with Learning Disabilities

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย และเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ สร้างความเข้าใจ และเป็นเครื่องมือแสวงหา ความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งถือว่ามีค่ายิ่งใหญ่สำหรับคนไทย และการเรียนภาษาไทยจำเป็นที่ต้องจัดการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กันทั้ง 4 ทักษะคือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน เพราะในความเป็นจริงตามธรรมชาติแล้ว การใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสาร ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้นทักษะภาษา ทั้ง 4 ด้านจะมีความสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถแยกใช้ทักษะใดทักษะหนึ่งออกจากกันได้ การที่นักเรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนในวิชาต่างๆ ได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถในการฟังหรือความสามารถในการจับใจความของเรื่องที่อ่านแล้ว สามารถพูดหรือเขียนถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดจากเรื่องที่อ่านเขียนขยายความ เขียนบรรยาย เขียนประยุกต์ โดยใช้ความสัมพันธ์จากสิ่งที่อ่านรวมกับความรู้สึกรู้คิดของตนเองออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ และเข้าใจในสภาพความเป็นจริง แล้วเด็กที่มีความสามารถในการอ่านจะประสบความสำเร็จในการเขียนมาก มีจิตนาการในการใช้ภาษาดี เพราะเขาได้เรียนรู้แนวทางในการใช้คำต่างๆ จากสำนวนภาษาในหนังสือต่างๆ ที่เขาอ่านพบ (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2535: 1) จากการประเมิน สภาพปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษา ปัญหาในด้านทักษะการเขียนของนักเรียนจะมีอยู่หลายประการด้วยกัน เช่น การคัดลายมือ การเขียนสะกดคำผิด การเขียนประโยคผิด การเขียนบรรยายไม่ชัดเจน คลุมเครือ เป็นต้น ปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะได้รับการพัฒนา และแก้ไขจากส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร หน่วยงาน ครูผู้สอน นักเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย บรรจุในแผนการสอนของแต่ละบท เช่น การเขียนแผนภาพ โครงเรื่อง การย่อความ การเขียนไทย การคัดไทย แต่ปัญหาต่างๆ ก็ไม่ได้หมดไปโดยสิ้นเชิง เพียงแต่น้อยลงกว่าเดิม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยอีกมากมายเพื่อที่จะพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้หมดลงไปได้ในที่สุด

จากปัญหาและสาเหตุดังกล่าว จึงก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นในการเรียนสะกดคำเพื่อฝึกทักษะในการเขียนสะกดคำนั้นจึงควรฝึกบ่อยๆ ครูควรหา

แบบฝึกหัดให้นักเรียนได้ฝึกหัดอย่างเพียงพอ เพราะการใช้สื่อและกิจกรรมการสอน จะเป็นการช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ เข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น และยังทำให้เพลินเพลิน สนุกสนาน ครูควรเปลี่ยนแปลงวิธีสอน และกิจกรรมอยู่เสมอ (สนิทจิตโยภาส. 2532: 92) วิธีการสอนของครูโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่าย ต่อการเขียนสะกดคำ การเขียนสะกดคำ ต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ จึงสามารถเขียนสะกดคำได้ถูกต้องและเกิดความชำนาญ จนพัฒนาการเรียนรู้อัตโนมัติได้มากขึ้นจากการฝึกฝนบ่อยๆ ทำให้การเรียนรู้อัตโนมัติได้ผลเร็วยิ่งขึ้น ธอม์ไดค์ (Thom dike) ได้ให้ความเห็นว่าการทำซ้ำๆ ทำให้การเรียนรู้อัตโนมัติดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ภาษา การเขียน การอ่านต่างๆ ถ้าได้ทำบ่อยๆ ความชำนาญจะเกิดขึ้น เขียนคำผิดน้อยลง ออกเสียงได้ชัดเจน (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2535: 37) ครูผู้สอนต้องมีส่วนร่วมสัมพันธ์โดยตรงที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องให้แก่ นักเรียน โดยสภาพทั่วไปครูส่วนใหญ่ฝึกการเขียนสะกดคำโดยที่นักเรียนไม่เข้าใจว่าผิดเพราะอะไร คำนั้นมีความหมายอย่างไร ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายและไม่เห็นความสำคัญของการฝึก เมื่อเรียนต่อไปในชั้นสูงๆ ขึ้นก็ยิ่งเขียนสะกดคำผิด ดังนั้นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูจะมีความสำคัญ ครูควรหาวิธีสอนและจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน เลือกคำมาสอนและฝึกทักษะการเขียนตามระดับความยากง่าย จะอาศัยเฉพาะแบบเรียนเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ การสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อใช้ฝึกหลังจากการเรียนเนื้อหาไปแล้ว จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ ทวีศรี จันทร์เอี่ยม (2534: 4) ได้กล่าวถึงแบบฝึกทักษะว่า เครื่องมือที่จะช่วยในการสอนให้ได้ผลดีนั้นได้แก่ แบบฝึกเพราะว่าวิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเขียนสะกดคำ ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนจึงสามารถเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง และเกิดความชำนาญจนสามารถพัฒนาการเรียนรู้อัตโนมัติได้มากขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจต่อการแก้ไข และพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำ จึงสร้างแบบฝึกเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้วยการศึกษานี้ โดยประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้บรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่ใช้ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนวัดสลัก เขตพื้นที่การศึกษาดุสิต
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนวัดสลัก เขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จังหวัดตราด
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัตโนมัติตามแผนการจัดการเรียนรู้อัตโนมัติการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดสลัก เขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จังหวัดตราด

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัตโนมัติตามแผนการจัดการเรียนรู้อัตโนมัติการเขียนสะกดคำ และแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดสลักสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อัตโนมัติการเขียนสะกดคำ โดยศึกษาจากผลการศึกษาสภาพการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ปีการศึกษา 2549 ผลปรากฏว่านักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 3 ผ่านเกณฑ์การเขียนสะกดคำเพียงร้อยละ 36.51 และไม่ผ่านเกณฑ์การเขียนสะกดคำ ถึงร้อยละ 63.49

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 แผน ใช้เวลาสอนแผนละ 40 นาที และแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำให้สัมพันธ์กับคำที่กรมวิชาการกำหนดไว้ในหนังสือเรียน ชุดพื้นฐานภาษาไทยเล่ม 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตรงตามหลักสูตร ชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยเลือกคำตามมาตรฐานต่างๆ ที่เด็กเขียนไม่ได้ เพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการเขียน และมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ต่อไป ซึ่งมีกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ทั้งหมด 16 แผน แต่ละแผนจะประกอบไปด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ จำนวน 3 ชุด คือ ชุดที่ 1 เดิมพยัญชนะลงในคำให้สมบูรณ์ ชุดที่ 2 เดิมพยัญชนะหรือสระลงในช่องว่าง ชุดที่ 3 เขียนคำได้ภาพให้ถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (CV) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์การเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ สรุปสาระสำคัญของการศึกษาดังนี้ ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	คะแนน ก่อนการทดลอง	คะแนน หลังการทดลอง	การเปลี่ยนแปลง
1	13	34	21
2	17	35	18
3	16	35	19
4	16	32	16
5	14	33	19
6	21	37	16
ΣX	97	206	-
μ	16.17	34.33	-
σ	2.54	1.60	-
C.V.	15.17	4.66	-

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ก่อนการทดลอง พบว่า ความสามารถในการเขียนสะกด

ค่าของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ก่อนได้รับการสอนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 13 - 21 ซึ่งความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ จำนวน 5 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ จำนวน 1 คน มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 16.17 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 2.54 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 15.17 และผลสัมฤทธิ์การเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ หลังการทดลอง พบว่า ความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังได้รับการสอนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 32 - 37 มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 34.33 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เท่ากับ 1.60 และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) เท่ากับ 4.66 ซึ่งความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก และมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีคะแนนหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองทุกคน ดังแสดงในตารางที่ 1

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดสลัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรช. จังหวัดตราด โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และเกิดผลดีต่อผู้เรียนได้ ดังที่ กรรณิการ์ สุกรเวทย์ศิริ (2533) ได้กล่าวว่าการฝึกทักษะ ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้การฝึกฝนจะทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่น ในตนเอง สามารถประเมินผลงานของตนเองได้ตลอดจนได้ฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย สามารถทำเองได้ตามลำพัง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. จากการศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำ โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ พบว่า ก่อนทดลองนักเรียนมีความสามารถในการเขียนสะกดคำอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 5 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 1 คน และหลังการทดลอง นักเรียนมีความสามารถในการเขียนสะกดคำอยู่ในระดับดีมากทุกคน ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ สายสุนีย์ สกุลแก้ว (2534: 34) ที่กล่าวว่า แบบฝึกที่ดีมีสัมผัสคล้องจองกันช่วยให้ง่ายแก่การจดจำ และจำได้แม่นยำ และยังให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และสมพร พูลพันธ์ (2541: 40) ที่กล่าวว่า แบบฝึกนั้นต้องเกี่ยวข้องกับบทเรียนที่เรียนมาแล้ว เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน มีคำชี้แจงสั้นๆ ที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย คำสั่งต้องกะทัดรัด และใช้เวลาเหมาะสม

3. จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ สูงขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike) ที่กล่าวว่า การจัดสิ่งเร้าที่จะกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองโดยการสร้างแรงจูงใจ จัดหาอุปกรณ์ที่น่าสนใจ โดยให้เด็กได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติหรือทำแบบฝึกหัดบ่อยๆ และการฝึกฝนไม่ควรกระทำนานๆ จนเด็กเกิดความเบื่อหน่าย (เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2548: 185) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพร อันสงคราม (2545) เรื่อง การพัฒนาแผนการสอนและแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำและแจกลูกด้วยวิธีแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า แผนการสอนและแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำและแจกลูกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.40/86.16 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7649 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 76

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการสอนเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำช่วยให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำสูงขึ้น เพราะนักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ทำให้เด็กรู้จักขบคิดพร้อมเมื่อครูชี้แนะ เด็กสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และเป็นการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากการศึกษาการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ มีความสามารถในการเขียนสะกดคำสูงขึ้น นำไป ใช้เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน และผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ได้

1.2. ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาทางการเรียนรู้ มีพัฒนาการที่แตกต่างจากกลุ่มที่ใช้ทดลอง ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำเนื้อหา แบบฝึกทักษะการเขียน และสื่อการสอนให้เหมาะสม สอดคล้องกับความรู้ความสามารถและความต้องการของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีพัฒนาการที่เต็มตามศักยภาพ เต็มความสามารถของตนเอง

1.3 ครูผู้สอนควรนำคำที่นักเรียนมักเขียนผิดบ่อยๆ นำมาสร้างเป็นแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำให้หลากหลายลักษณะ และจัดระดับความยากง่ายของคำ ซึ่งจะทำให้เลือกใช้แก้ปัญหาได้ตรงตามความบกพร่อง และตรงตามความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาดำเนินการเขียนสะกดคำในรูปแบบการบูรณาการของกิจกรรมต่างๆ ในเด็กพิเศษกลุ่มอื่นๆ เช่น เด็กสมาธิสั้น เด็กกลุ่มอาการดาวน์

2.2 ควรนำแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำไปทดลองกับสวาระอื่นด้วย

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระหว่างการใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำกับวิธีการอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ พวงเกษม. 2535. ปัญหาและกลวิธีการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

กรรณิการ์ ศุภเรวทย์ศิริ. 2533. การสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำยากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. เดิมศักดิ์ คทวณิช. 2548. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ทวีศรี จันท์เอี่ยม. 2534. การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเขียนสะกดคำยากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการสอนซ่อมเสริมด้วยแบบฝึก โรงเรียนสุธีวิทยา จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประภาพร อันสงคราม. 2545. การพัฒนาการเรียนการสอนและแบบฝึกทักษะการสอนภาษาไทยเรื่องการสะกดคำและการแจกลูก ด้วยวิธีสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิชาการ, กรม. 2545. คู่มือครูสำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐานภาษา พ.ศ. 2533. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.

สมพร พูลพันธ์. 2541. การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะเพื่อการสอนซ่อมเสริมวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร.

สนธิ จิตโยภาส. 2532. การสอนภาษาไทยแก่เด็กประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจเทรดดิ้ง.

สายสุนี สกุลแก้ว. 2534. การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหน้าด่าน เกาะเสม็ด

Urban Landscape Development of Bhan Nadan Community

For Tourism Kho Smet

ไพทูล พิสุทธิ

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริเวณชุมชนบ้านหน้าด่าน เกาะเสม็ด เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหน้าด่าน เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 455 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน นักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหน้าด่านเกาะเสม็ดมีดังนี้

1. รูปแบบของย่านควรมีการจัดพื้นที่ย่อยตามศักยภาพของพื้นที่ออกเป็นกลุ่มย่อยดังนี้ พื้นที่หาดทรายแก้ว และท่าเรือหน้าด่าน ให้จัดเป็นพื้นที่สำหรับค้าขายของฝากประเภทพื้นบ้าน พื้นที่อ่าวน้อยหน้า อ่าวกลาง จัดเป็นพื้นที่ของศูนย์วัฒนธรรมชุมชน และอาหารทะเล พื้นที่อ่าววงเดือน อ่าวทับทิม อ่าวนวล และอ่าวซ้อ จัดเป็นที่พักผ่อนแบบ ออกกำลังกายควบคู่กับการเป็นศูนย์ภูมิปัญญาไทยเพื่อ พื้นที่อ่าวพร้าว ให้เป็นพื้นที่พักผ่อนที่มีระดับ พื้นที่อ่าวเทียน อ่าวหวาย อ่าวกิวหนานอก และอ่าวปะการัง กำหนดบทบาทให้เป็นพื้นที่ย่านพักอาศัยกับธรรมชาติ พื้นที่แหลมกระวัง ให้เป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางการศึกษาระบบนิเวศวิทยาพื้นที่ทางฝั่งตะวันออกของเกาะ กำหนดบทบาทให้เป็นพื้นที่กิจกรรมผจญภัย

2. รูปแบบของที่ว่างโล่งเพิ่มบริเวณสนามฟุตบอลและปรับปรุงให้เป็นศูนย์กิจกรรม(Node) ของชุมชนบ้านหน้าด่าน

3. รูปแบบของเส้นทางสัญจรปรับปรุงซ่อมแซม ผิวถนนอาจเป็นการปูอิฐตัวหนอนแบบทางเท้าแทนการเทคอนกรีตทั้งเส้น ในส่วนเส้นทางรองหรือถนนภายในชุมชนควรมีการปรับปรุงให้มีความสวยงาม ชัดเจนและง่ายต่อการจดจำส่วนถนนสายหลัก ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์สองข้างทาง

4. รูปแบบของ ที่หมายตา บริเวณชายหาดพื้นที่หน้าหาดทรายแก้ว มีการรื้อล้างสิ่งของจากการประกอบกิจการการค้า โครงสร้าง บางส่วนสภาพชำรุด ประติมากรรมหรือรูปแบบสถาปัตยกรรมไม่มีความสอดคล้องกับชื่อหรือที่มาของเกาะ ควรมีภูมิสัญลักษณ์หลักจะช่วยบ่งบอกความเป็นย่านต่างๆ รวมทั้งความเป็นมาและความสำคัญในประวัติศาสตร์

5. รูปแบบของ สิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวก เพิ่มห้องน้ำ-ห้องส้วมสาธารณะ หรือแม้แต่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และปรับปรุง ซ่อมแซม รูปแบบของสิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณให้เข้ากับรูปแบบท้องถิ่น ควรมีระบบรวบรวมน้ำเสียไปบำบัดโดยใช้ถังสำเร็จรูปซึ่งอยู่ใต้ดินก่อนนำกลับไปรดน้ำต้นไม้ไม่ควรปล่อยทิ้งลงทะเล หรือปล่อยโดยตรงลงสู่พื้นดิน

คำสำคัญ: การพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยว, ชุมชนบ้านหน้าด่าน เกาะเสม็ด

บทนำ

ชุมชนบ้านหน้าด่านเกาะเสม็ดเป็นชุมชนกลางทะเลตั้งอยู่ในเขตตำบลเพอำเภอเมืองจังหวัดระยองและถูกประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ มาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2524 นับเป็นอุทยานแห่งชาติ ตามลำดับที่ 34 ของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 3,125 ไร่ หรือ 9.6 ตารางกิโลเมตร เนื่องจากเกาะเสม็ดมีจุดขายทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความสวยงามและโดดเด่นทางธรรมชาติจนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เข้ามาท่องเที่ยวและ

พักผ่อน จากความได้เปรียบด้านที่ตั้งของเกาะเสม็ดซึ่งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ทำให้ง่ายต่อการเดินทางเข้าถึง นักท่องเที่ยวจึงสามารถเดินทางไป-กลับได้ในวันเดียวกัน ปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ในช่วงเทศกาลประมาณ 15000 คน ในขณะที่เกาะเสม็ดสามารถรองรับได้แค่ 7500คน นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ดยังเป็นจุดที่สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอื่นในพื้นที่ได้ตั้งนั้นเกาะเสม็ดจึงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การต้อนรับนักท่องเที่ยวนำไปสู่วิถีชีวิตแนวใหม่ของชาวเกาะซึ่งชุมชนดั้งเดิมส่วนใหญ่ทำอาชีพประมง ปัจจุบันเกาะเสม็ดมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นของประชากรทั้งด้านการท่องเที่ยวและความต้องการของที่อยู่อาศัยส่งผลให้มีผลกระทบโดยตรงต่อภูมิลักษณะของเกาะเสม็ด การใช้ประโยชน์ที่ดินบนเกาะส่วนมากเป็นพื้นที่ที่อยู่ได้เส้นชั้นความสูง 20 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง การคาดการณ์ของประชากรทั้งประชากรทะเบียนราษฎรประชากรแฝงและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันคิดเป็น 20 เปอร์เซ็นต์ของประชากรที่เพิ่มขึ้น

การพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหน้าด่าน เกาะเสม็ดต้องมุ่งเน้นการบริหารจัดการในพื้นที่อย่างมีเอกภาพเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเมืองท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กระจายประโยชน์สู่ประชาชนในชุมชนทุกระดับ เพื่อสร้างชุมชนให้เกิดความรู้สึก ห่วงแหนที่จะอนุรักษ์พื้นที่ให้แก่ลูกหลาน และต้องตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทางด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางด้านการพัฒนาองค์ประกอบของภูมิทัศน์เมือง และบทบาทของพื้นที่ทางด้านกิจกรรมของพื้นที่ที่ศึกษาในชุมชนบ้านหน้าด่านเกาะเสม็ด
2. เพื่อศึกษาความต้องการด้านการพัฒนาชุมชนในพื้นที่บ้านหน้าด่านและประโยชน์ของชุมชนจะได้รับจากการพัฒนาภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยว
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์ชุมชนบ้านหน้าด่าน เกาะเสม็ดเพื่อการท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม พฤติกรรมของชุมชนและนักท่องเที่ยว บริเวณภายในชุมชนบ้านหน้าด่านเกาะเสม็ด และหาดต่างๆภายในเกาะเสม็ด โดยศึกษาข้อมูลจากการทบทวนเอกสาร วรรณกรรมต่างๆ ภาพถ่าย การสังเกต และสอบถามความคิดเห็น เพื่อนำมาปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนท้องถิ่นชุมชนบ้านหน้าด่านและนักท่องเที่ยวบริเวณภายในเกาะเสม็ดทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน 2552

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่จำนวน 606ครัวเรือนและ ประกอบด้วย

1. ประชาชนในพื้นที่เกาะเสม็ด จำนวน 1,176 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 94คน
2. ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 3 คน

3. ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวบริเวณเกาะเสม็ดจำนวน 100 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ D.W. Morgan โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน

4. กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในบริเวณเกาะเสม็ดในช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน 2552 จำนวน 1,000 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ D.W. Morgan โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นเอง โดยสร้างให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดในเครื่องมือดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ จำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยว วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่แสดงถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ในการท่องเที่ยวเกาะเสม็ด

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยว ชุดที่ 2 สำหรับประชาชนในท้องถิ่น และชุดที่ 3 สำหรับผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อขอหนังสือ ขอความอนุเคราะห์จาก บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ทำการสำรวจภาคสนาม พร้อมเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ด้วยตนเอง

3. ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนท้องถิ่นและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยว จนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ร้อยละ และจำแนกตามความคิดเห็น พฤติกรรม และความต้องการของประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนเกาะเสม็ดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1. ย่าน

จากการศึกษาพบว่า ย่านที่พบปัญหาคือ บริเวณชายหาดที่ส่วนมากมีการทำกิจการประกอบการค้าขายรุกล้ำสู่ชายหาดและขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการกำหนดภาพลักษณ์ของย่านตั้งอยู่บนข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ ดังนั้นจึงควรมีการจัดพื้นที่ย่อยตามศักยภาพของพื้นที่ออกเป็นกลุ่มย่อยดังนี้ พื้นที่หาดทรายแก้ว และท่าเรือหน้าด่านให้จัดเป็นประตูของเกาะเสม็ดและจัดเป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง พื้นที่บ้านหน้าด่านตลอดสองข้างทางระหว่างท่าเรือหน้าด่าน-หาดทรายแก้วให้จัดเป็นพื้นที่สำหรับค้าขายของฝากประเภทพื้นบ้านเพื่อนำนักท่องเที่ยวสู่ชุมชนศึกษาวัฒนธรรมและความเป็นมาของพื้นที่โดยการจัดทำภาพลักษณ์ของสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวก พื้นที่อ่าวน้อยหน้า อ่าวกลาง จัดเป็นพื้นที่ของศูนย์วัฒนธรรมชุมชน และอาหารทะเล พื้นที่อ่าววงเดือน อ่าวทับทิม อ่าวนวล และอ่าวซ้อ จัดเป็นที่พักผ่อนแบบออกกำลังกายควบคู่กับการเป็นศูนย์ภูมิปัญญาไทยเพื่อส่งเสริมรายได้ให้กระจายสู่ชุมชน

พื้นที่อ่าวพร้าว ให้เป็นพื้นที่พักผ่อนที่มีระดับ พื้นที่อ่าวเทียน อ่าวหวาย อ่าวกิวหนานอก และอ่าวปะการัง กำหนดบทบาทให้เป็นพื้นที่ย่านพักอาศัยกับธรรมชาติ พื้นที่แหลมกระัง ให้เป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางการศึกษาระบบนิเวศวิทยา พื้นที่ทางฝั่งตะวันออกของเกาะ กำหนดบทบาทให้เป็นพื้นที่กิจกรรมผจญภัย

2. ที่ว่างโล่ง

จากการศึกษาพบว่า ที่ว่างโล่งที่พบปัญหาคือ สถานที่พักผ่อนบริเวณโดยรอบชุมชน ลานกิจกรรมสวนสาธารณะ และสนามเด็กยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ซึ่งควรที่จะเพิ่มบริเวณสนามฟุตบอลและปรับปรุงให้เป็นศูนย์กิจกรรม(Node) ของชุมชนบ้านหน้าด่าน และพื้นที่อื่นๆที่เสนอศูนย์ให้เป็นกิจกรรม (Node) เช่น

- (1) บริเวณหาดทรายแก้ว เพื่อให้เป็นย่านศูนย์กลางหลักในการให้บริการนักท่องเที่ยวและชุมชน
- (2) บริเวณท่าหน้าด่าน เพื่อให้เป็นชุมชนหลักของเกาะเสม็ดเพราะเป็นจุดท่าเรือโดยสารเข้าถึง
- (3) บริเวณศูนย์วัฒนธรรม อ่าวน้อยหน้า เพื่อแสดงความเป็นย่านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรม วิถีชีวิต ของชุมชน
- (4) บริเวณอ่าววงเดือน เพื่อเป็นย่านศูนย์กลางรองในการให้บริการนักท่องเที่ยวและชุมชน

3. เส้นทางสัญจร

จากการศึกษาพบว่า เส้นทางสัญจรที่พบปัญหาคือ

จากท่าเรือหน้าด่านไปยังที่ทำการอุทยาน ฯ ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนหนาแน่น ผิวถนนเป็นคอนกรีตสภาพดี กว้างประมาณ 4 – 5 เมตร จะมีคันทางแคบเฉพาะหน้าศาลเจ้าพ่อปู่ด้านที่มีผิวทางขรุขระ ทางคอนกรีตได้มีทางเดินเท้าเฉพาะช่วงท่าเรือหน้าด่านไปยังที่ทำการอุทยาน เท่านั้น ส่วนถนนที่เลยไปจากที่ทำการอุทยาน ฯ ผิวถนนเป็นดินลูกรังสภาพชำรุดมากซึ่งต้องปรับปรุงซ่อมแซม ซึ่งแนวทางการปรับปรุงต่างๆอาจเป็นไปได้ดังนี้ คือ ผิวถนนอาจเป็นการปูอิฐตัวหนอนแบบทางเท้าแทนการเทคอนกรีตทั้งเส้นจะสอดคล้องกับพื้นที่ย่านนี้ ในส่วนเส้นทางรองหรือถนนภายในชุมชนควรมีการปรับปรุงให้มีความสวยงาม ชัดเจนและง่ายต่อการจดจำส่วนถนนสายหลักช่วงสำคัญที่จะเข้าไปยังพื้นที่ส่วนต่างๆ ของเกาะ ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์สองข้างทาง โดยเป็นการปรับปรุงและควบคุมลักษณะทางกายภาพของอาคารและสิ่งก่อสร้างให้มีเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วยวิธีการปรับปรุงรูปด้านหน้าอาคาร (FACADE) เป็นถนนที่มีสภาพดี สามารถมองเห็นทัศนียภาพที่สวยงามเป็นมุมมองกว้างของทะเลและหมู่เกาะข้างเคียงได้

4. ที่หมายตา จากการศึกษพบว่า ที่หมายตาที่พบปัญหาคือ

พื้นที่หน้าหาดทรายแก้ว บริเวณชายหาดมีกรรูกัลวาลิ่งของจากการประกอบกิจการการค้าลงสู่ชายหาดรองลงมาคือ ท่าเทียบเรือหน้าด่าน โครงสร้างท่าเรือเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กยื่นออกไปในทะเล บางส่วนสภาพชำรุดปัจจุบันใช้งานในการรองรับกิจกรรมหลายประเภท ได้แก่ การเข้าเทียบเรือของเรือโดยสาร เรือสินค้าดังนั้นจึงพบว่าการจราจรในบริเวณท่าเรือแห่งนี้มีอยู่อย่างหนาแน่น โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล และวันหยุดต่อเนื่อง ที่สำคัญประติมากรรมหรือรูปแบบสถาปัตยกรรมไม่มีความสอดคล้องกับชื่อหรือที่มาของเกาะเสม็ด โดยภาพรวมแล้วภูมิสัญลักษณ์ (Land Mark) ของเกาะเสม็ดที่เป็นภูมิสัญลักษณ์รอง (Minor Land Mark) ควรมีภูมิสัญลักษณ์หลักจะช่วยบ่งบอกความเป็นย่านต่างๆ รวมทั้งความเป็นมาและความสำคัญในประวัติศาสตร์

5. สิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการศึกษาพบว่า สิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกที่พบปัญหาคือห้องน้ำ-ห้องส้วมสาธารณะ หรือแม้แต่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และรูปแบบของสิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณที่มีอยู่เดิมนั้นส่วนมากชำรุดและขาดการดูแลควรมีการปรับปรุงให้เข้ากับรูปแบบท้องถิ่น ในส่วนผู้ประกอบการที่พัก นิยมใช้บ่อเกราะ บ่อซึม ผู้ประกอบการร้านค้าและร้านอาหารควรมีระบบรวบรวมน้ำเสียไปบำบัดโดยใช้ถังสำเร็จรูปซึ่งอยู่ใต้ดินก่อนนำกลับไปรดน้ำต้นไม้ไม่ควรปล่อยทิ้งลงทะเล หรือปล่อยโดยตรงลงสู่พื้นดิน บ้านพักอาศัยของประชาชน นิยมใช้บ่อเกราะ บ่อซึม ซึ่งเป็นวิธีการแบบดั้งเดิมและมักมีปัญหาในระยะเวลาของการซึมจากน้ำ ในพื้นที่ส่วนใหญ่มีวิธีการกำจัดน้ำเสียไม่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะร้านค้าและชุมชนริมหาดใช้วิธีการปล่อยน้ำเสียโดยตรง

พฤติกรรมของชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังชุมชนบ้านหน้าด่าน เกาะเสม็ด ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับย่าน สถานที่ที่นักท่องเที่ยวสนใจบริเวณชุมชนบ้านเกาะเสม็ดสูงสุด คือบริเวณชายหาดและส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมการจัดกิจกรรมบริเวณหาดทรายแก้ว

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่ว่างโล่ง นักท่องเที่ยวบริเวณชุมชนบ้านหน้าด่านส่วนใหญ่คิดว่าที่ว่างโล่งสำหรับพักผ่อนบริเวณโดยรอบชุมชน ลานกิจกรรม สวนสาธารณะ และสนามเด็กยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน และควรพัฒนาบ้านหน้าด่านให้เป็นเมืองท่องเที่ยว สิ่งประกอบบริเวณสวนสาธารณะควรมีที่นั่งน้ำ-ห้องส้วม รองลงมาคือป้ายบอกข้อมูลและถังขยะ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับเส้นทางสัญจร ปัญหาเกี่ยวกับการใช้เส้นทางสัญจรสูงสุดคือถนนคับแคบ รองลงมาคือขาดทางเท้าและทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยว 31.29 ส่วนประกอบบริเวณสำหรับเส้นทางสัญจรควรมีป้ายบอกข้อมูล รองลงมาคือป้ายบอกทางและถังขยะ

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่หมายตา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของชุมชนบ้านหน้าด่าน เกาะเสม็ดที่หมายตาที่มองเห็นได้อย่างชัดเจนมากที่สุดได้แก่บริเวณหาดทรายแก้วรองลงมาคือท่าเรือหน้าด่าน

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่าสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจะมีเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือห้องน้ำ-ห้องส้วมสาธารณะ รองลงมาคือศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ส่วนรูปแบบของสิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณที่มีอยู่เดิมและสร้างขึ้นใหม่ควรมีการปรับปรุงให้เข้ากับรูปแบบท้องถิ่น

ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่น

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับย่าน บริเวณที่ประชาชนท้องถิ่นใช้เป็นลานกิจกรรมมากที่สุดคือโรงเรียน รองลงมาคือวัด และชายหาด ส่วนใหญ่คิดว่าย่านการค้าและที่พักนักท่องเที่ยวมีความหนาแน่นอยู่ในระดับปานกลาง และควรมีการจัดระเบียบให้กับบาร์เบียร์และสถานเริงรมย์ริมชายหาด ส่วนปัญหาที่ประชาชนส่วนใหญ่พบเห็นเกี่ยวกับย่านและที่รวมกิจกรรมคือ การใช้วัสดุของอาคารมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก รองลงมาคือสภาพแวดล้อมและมลภาวะ

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่ว่างโล่ง ประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่คิดว่าที่ว่างโล่งสำหรับพักผ่อนบริเวณชุมชนบ้านหน้าด่านเกาะเสม็ดเพียงพอต่อความต้องการของ แต่ลานกิจกรรมที่เป็นแหล่งบริการชุมชน สวนสาธารณะ และสนามเด็กเล่นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ และควรพัฒนาโดยรอบชุมชนเป็นลานกิจกรรม โดยสิ่งประกอบบริเวณที่ควรมีมากที่สุดคือถังขยะ รองลงมาคือป้ายบอกข้อมูล และศาลาที่พัก

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับเส้นทางสัญจร พบว่าประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะเดินทางภายในชุมชน รองลงมาคือใช้การเดินทาง ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการใช้เส้นทางสัญจรมากที่สุดคือถนนค่อนข้างคับแคบ ส่วนสิ่งประกอบบริเวณที่ต้องการให้มีมากที่สุดคือ ห้องน้ำ – ส้วมสาธารณะรองลงมาคือป้ายบอกข้อมูล

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่หมายตา ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของชุมชนบ้านหน้าด่าน เกาะเสม็ดมีจุดสังเกตหรือที่หมายตา ที่มองเห็นได้อย่างชัดเจนมากที่สุดคือ บริเวณหาดทรายแก้ว

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่คิดว่าสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณที่ควรจะมีเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือถังขยะ รองลงมาคือป้ายบอกข้อมูลและห้องน้ำ-ห้องส้วม และควรมีการปรับปรุงรูปแบบของสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวก ให้เข้ากับรูปแบบท้องถิ่น

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับย่าน บริเวณที่ผู้ประกอบการใช้เป็นลานกิจกรรมมากที่สุดคือโรงเรียน รองลงมาคือวัด และชายหาด ผู้ประกอบการส่วนใหญ่คิดว่าย่านการค้าและที่พักนักท่องเที่ยวมีความหนาแน่นมาก และเห็นด้วยกับการจัดระเบียบให้กับบาร์เบียร์และสถานเริงรมย์ริมชายหาด ปัญหาที่พบเห็นคือ สภาพแวดล้อมและมลภาวะ รองลงมาคือความแออัดของย่านการค้าและย่านพักอาศัย

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่ว่างโล่ง ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ส่วนใหญ่คิดว่าที่ว่างโล่งสำหรับพักผ่อน บริเวณชุมชนบ้านหน้าด่านเกาะเสม็ดเพียงพอกับความต้องการ แต่ลานกิจกรรมสวนสาธารณะ และสนามเด็กเล่นไม่เพียงพอและควรพัฒนาโดยรอบชุมชนเป็นลานกิจกรรม สิ่งประกอบบริเวณที่ต้องการให้มีมากที่สุดคือห้องน้ำ – ล้างสาธารณะ รองลงมาคือถังขยะ และป้ายบอกข้อมูล

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับเส้นทางสัญจรผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการเดินทางภายในชุมชน ปัญหาเกี่ยวกับการใช้เส้นทางสัญจรคือถนนค่อนข้างคับ ส่วนสิ่งประกอบบริเวณที่ต้องการให้มีมากที่สุดสำหรับเส้นทางสัญจรคือ ป้ายบอกข้อมูล

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่หมายตา ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าบริเวณชุมชนบ้านหน้าด่าน เกาะเสม็ดมีสถานที่เป็นที่สังเกตหรือที่หมายตา ได้แก่บริเวณหาดทรายแก้ว รองลงมาคือท่าเรือหน้าด่าน

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ประกอบการในพื้นที่ส่วนใหญ่คิดว่าสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรที่จะเพิ่มขึ้นคือสะพานท่าเรือและถนน รองลงมาคือศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและป้ายบอกข้อมูล และควรปรับปรุงก่อสร้างสิ่งประกอบบริเวณให้เข้ากับรูปแบบท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- ฐปณี รัตนถาวร. 2545. แนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง.—วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขา สถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง,
- เริงศักดิ์ เพชรหัสตระกูล 2550. การพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการการท่องเที่ยวชุมชนหาดรีน เกาะพะงัน.—วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขา สถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง,
- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2534 แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพัทยาและจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด.-- กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- สมพล ดำรงเสถียร 2535. โครงการพัฒนาย่านพาณิชยกรรมใหม่ ชุมชนเมืองนครสวรรค์—วิทยานิพนธ์ ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,
- สิงหนเดช สิงหนเทศ 2547. แนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จ.นนทบุรี—วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขา สถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง,
- สิทธิพร ภิรมย์ริน.2541.การวางแผนและผังชุมชนเมือง - กรุงเทพฯ :ประสมการณ์ของสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- อัศวิน พิษณุโยธิน.2537. กฎระเบียบเกี่ยวกับการก่อสร้างที่มีผลต่อการลงทุนอสังหาริมทรัพย์- เอกสารประกอบการบรรยาย,คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร

Factors Affecting to The Liquor Selecting of Consumer Within Jatujak District Bangkok

อัญชลี สุขเสถียรวัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคล และส่วน ที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยอื่นๆ ผลการวัดความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์ แบบ ไค- สแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัยพบว่า

ผลการวิเคราะห์ผู้บริโภคส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26 – 33 ปี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัท ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า โดยภาพรวม มีให้ความสำคัญในระดับมาก โดยลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย 3.90 ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.63 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ ไค-สแควร์ พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย จากการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเลือกซื้อสุราต่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยอื่นๆ โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 โดยลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านกฎหมาย ค่าเฉลี่ย 3.89 ด้านเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ย 3.84 ด้านวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 3.74 ด้านเทคโนโลยี ค่าเฉลี่ย 3.50 พบว่า ปัจจัยอื่นๆที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกซื้อสุราต่างประเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี และด้านกฎหมาย

คำสำคัญ การเลือกซื้อสุราต่างประเทศ

Abstract

This research aimed to study factors that affect the decision to purchase foreign liquor of consumers in Jatujak, Bangkok. The sample was 384 people. The instrument used in research was a questionnaire, consisting of 2 parts, personal factors, and with respect to the marketing mix factors and also another factors. The statistical significant was .96. The statistical data analysis involved percentage, mean, standard deviation, and Chi-Square

The finding of this research indicated as follows;

The majority of the sample group was male = 58.1 per cent. Aged 26 - 33 years old = 38.5 percent, employed by private companies = 48.7 percent, hold a bachelor degree = 56.4 percent, average income per

month 10,000 - 20,000 baht. = 35.7 percent. The result of chi – square test, found that there was correlation between sex, education, careers and the decision to purchase foreign liquor at the significant level of .05.

For marketing mix factors, overall were found at high level, mean = 3.90, arrange in descending order: the distribution channel = 4.05, products = 4.04, pricing = 3.90, marketing promotion = 3.63. The result of hypotheses tests, using Chi-Square found that the product, pricing, the distribution channels and education have relationships with the decision to purchase foreign liquor at the significant level of .05.

Other factors, overall were found at high level, mean = 3.75, arrange in descending order: legal = 3.89, economic = 3.84, Culture = 3.74, technology = 3.50. The result found that other factors that have relationships with the decision to purchase foreign liquor at the significant level of .05 were economic, technology, and legal.

บทนำ

สุรา หรือที่เรียกกันติดปากกันว่า เหล้า เป็นสิ่งผูกพันกับประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ มาเป็นเวลาช้านาน นอกจากข้าวแล้วสุราเป็นหนึ่งในอีกไม่กี่สิ่ง ซึ่งมนุษย์ทุกชาติทุกภาษาค้นเคยเป็นอย่างดี โดยอาจย้อนหลังได้เป็นพัน ๆ ปี กล่าวได้ว่าการผลิตสุราเป็นวิวัฒนาการทาง ประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้หลังจากมนุษย์รู้จักข้าวและ การทำนา ทั้งนี้ ก็เพราะสุราชนิดแรก ที่มนุษย์ผลิตนั้นมาจากข้าว

ในอดีตคนไทยใช้สุราเป็นส่วนประกอบในพิธีกรรม และดื่มเพื่อความรื่นเริงในเทศกาลต่าง ๆ แต่ทุกวันนี้ สุรา กลายเป็นเครื่องมือเพื่อความบันเทิง การฉลองเทศกาลและประเพณีต่าง ๆ การดื่มเพื่อสมาคมและสังสรรค์ การเกิด สถานที่สำหรับดื่มสุราในรูปแบบใหม่ ๆ เพิ่มโอกาสให้สุราเข้ามาใกล้ชิดกับชีวิตคนมากขึ้น

ธุรกิจเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ นับว่าเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีเงินทุนหมุนเวียนเป็นจำนวนมาก และยังเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ ของรัฐบาล ทั้งนี้ในการจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จะมีการจัดเก็บภาษีที่เกี่ยวข้อง คือ ภาษีสรรพสามิต ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีศุลกากรที่จัดเก็บจาก การนำเข้าเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จากต่างประเทศ หากดูโครงสร้าง รายรับภาษีสรรพสามิตสุราของประเทศไทยปี 2551 รัฐบาลได้ภาษีสรรพสามิตจากการเก็บภาษีสุรายอดรวม 90,188 ล้านบาท อันดับ 1 คือ เบียร์ 53,369 บาท คิดเป็น 59% เหล้าขาว 11,605 ล้านบาท คิดเป็น 13% สุราผสม 9,020 ล้านบาท คิด เป็น 10% สุรานำเข้า 7,589 ล้านบาท คิดเป็น 8.4% สุราพิเศษ (ครอบคลุมบรันดี) 6,151 ล้านบาท คิดเป็น 6.85% สุรา ประจุพิเศษ 198 ล้านบาท คิดเป็น 0.2% ตามลำดับ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2551)

แม้ว่าธุรกิจเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จะมีข้อจำกัดในเรื่องการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต แต่ธุรกิจนี้ก็ยังมีอัตรา การเติบโตอย่างต่อเนื่อง เหตุผลหลักเนื่องจากความนิยมในการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของคนไทยที่มีมานาน ประกอบกับการรับเอาวัฒนธรรมทางตะวันตก เข้ามา เป็นผลให้ผู้บริโภคเห็นว่าเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เป็นเครื่องดื่ม ประเภทหนึ่งที่สามารถใช้เป็นสื่อทางสังคม เพื่อแสดงออกถึงความยินดี หรือเพื่อฉลองความสำเร็จสำหรับโอกาสต่าง ๆ อีกทั้งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรม ซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับธุรกิจอื่นซึ่ง ก่อให้เกิดการผลิตจนเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ส่งผลต่อไปยังธุรกิจการจำหน่ายอันเป็นสาเหตุให้เกิดการสร้างงานขึ้น (รังสิมา พุทธางกูรานนท์, 2545:2)

แต่ในภาวะปัจจุบันตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นับเป็นช่วงที่ผู้ประกอบการต้องเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงอย่าง มาก ซึ่งมีผลกระทบต่อยอดจำหน่ายที่ปรับลดลงรุนแรงมากกว่าในปี 2551 ที่ผ่านมา โดยเฉพาะปัจจัยเสี่ยงจากกำลังซื้อ ของภาคประชาชนที่ถดถอยตามภาวะเศรษฐกิจ รวมทั้งปัจจัยเสี่ยงจากมาตรการของภาครัฐที่ส่งผลต่อยอดจำหน่าย อาทิ การปรับขึ้นภาษีสรรพสามิตเพื่อเพิ่ม รายได้ชดเชยภาวะการขาดดุลงบประมาณ และมาตรการห้ามจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเทศกาลซึ่งถูกเสนอจากองค์กรภาคเอกชน ดังนั้น ผู้ประกอบการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึง จำเป็นต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกำลังซื้อที่มีจำกัด (ศุภชัย วิจัย กลสิกรไทย, 2552)

ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภค โดยจะศึกษาในเขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจาก เขตจตุจักรเป็นเขตปกครองของกรุงเทพมหานคร ซึ่งถือเป็นแหล่งการค้า การบริการ สถานบันเทิง และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากมีความหลากหลายของผู้บริโภค ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการเพิ่มยอดขาย การขยายตลาดและสามารถตอบสนอง ความต้องการของผู้บริโภคให้ได้รับความพอใจสูงสุด รวมถึงผู้ที่สนใจในธุรกิจในการจำหน่ายสุราต่างประเทศเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยอื่นๆ ในการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยอื่นๆ ในการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคที่เลือกซื้อสุราต่างประเทศประเภทวิสกี้และบรันดี ในเขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของประชากรที่บริโภคสุราต่างประเทศ โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร คอแครน (W.G. Cochran, 1953 อ้างใน ยุทธ ใภยวรรณ, 2546:102) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน
3. การสุ่มตัวอย่างโดยลักษณะการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) จำแนกประชากรออกเป็นกลุ่มๆ ซึ่งในเขตจตุจักรแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 5 แขวง ได้แก่ ลาดยาว เสนานิคม จันทระเกษม จอมพลจตุจักร ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของเขตจตุจักรในจังหวัดกรุงเทพมหานครตามที่ต้องการได้แล้ว จึงได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยเลือกเก็บตัวอย่างจากผู้บริโภคที่เลือกซื้อสุราต่างประเทศประเภทวิสกี้และบรันดี ในร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์มาร์เก็ต ห้างสรรพสินค้า และร้านจำหน่ายสุราต่างประเทศ โดยเก็บข้อมูลในเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2552 ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่ 11.00- 20.00 น. จนครบกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
- 2) ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด
- 3) ปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อการเลือกซื้อ ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านกฎหมาย ด้านวัฒนธรรม

ตัวแปรตาม ชนิดของสุรา ได้แก่ สุราวิสกี้และสุราบรันดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสุราต่างประเทศ โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคสุราต่างประเทศ ในเขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทสุรา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย เศรษฐกิจ เทคโนโลยี กฎหมายและวัฒนธรรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จะกำหนดค่านำหนักตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert; อังโน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2551:75)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวิธีการสร้างแบบสอบถาม พิจารณาขอบเขตของเนื้อหา ที่ศึกษาวัตถุประสงค์ สมมติฐาน และกรอบแนวคิดการวิจัย สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถาม หาค่าระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อ คือ ปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยอื่นๆ

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

1) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้บริโภคนอกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดย วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach, 1970:161 อังโน ธาณินทร์, 2548:134)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตแจกแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงผู้ประกอบการจำหน่ายสุรา ในเขตจตุจักร เพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยทำการออกสำรวจแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างโดยตรง ตลอดจนรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับที่ได้รับกลับคืนมา
- 2) จัดทำรหัสในแบบสอบถามตามที่กำหนดในตารางแจกแจงความถี่
- 3) ทำการกรอกข้อมูลตามรหัสลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
- 4) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดจากการกรอกข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ 1) ค่าร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) 3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติใช้ทดสอบสมมติฐาน ค่าสหสัมพันธ์ แบบไค-สแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าผู้บริโภคนส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 26 – 33 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด จากผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริโภคให้ความสำคัญ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นอันดับแรก อันดับสอง คือ ด้านผลิตภัณฑ์ อันดับสามด้านราคา และสุดท้ายคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด

เมื่อพิจารณาตามชนิดของสุราต่างประเทศ พบว่า

สุราวิสกี้ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสุราต่างประเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อสุราต่างประเทศสูงสุดคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ในระดับมาก และ ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อสุราต่างประเทศต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ในระดับมาก

สุรารัมน์ดี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสุราต่างประเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อสุราต่างประเทศสูงสุดคือด้านผลิตภัณฑ์ ในระดับมาก และผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อสุราต่างประเทศต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมทางการตลาดในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยอื่นๆ จากผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตจตุจักรจังหวัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริโภคที่ซื้อสุราต่างประเทศให้ความสำคัญ กับด้านกฎหมายสูงสุด รองลงมาคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม และด้านเทคโนโลยี ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามชนิดของสุราต่างประเทศ พบว่า

สุราวิสกี้ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสุราต่างประเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อสุราต่างประเทศสูงสุดคือ ด้านเศรษฐกิจ ในระดับมาก และผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อสุราต่างประเทศต่ำสุดคือ ด้านเทคโนโลยี ในระดับมาก

สุรารัมน์ดี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสุราต่างประเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อสุราต่างประเทศสูงสุดคือ ด้านกฎหมาย ในระดับมาก และผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อสุราต่างประเทศต่ำสุดคือ ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติ ไค-สแควร์ พบว่า เพศและอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการเลือกซื้อสุราต่างประเทศ

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสม ทางการตลาด ที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอื่นๆกับการเลือกซื้อสุราต่างประเทศ ของผู้บริโภคในเขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยอื่นๆที่มีความสัมพันธ์กับ การเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี และด้านกฎหมาย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตจตุจักร จังหวัด กรุงเทพมหานคร มีประเด็นอภิปรายดังต่อไปนี้

ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กับการเลือกซื้อสุราต่างประเทศของผู้บริโภค โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร สุขล้อม (2549) ได้ศึกษาระดับความสำคัญ และความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยอื่นๆ ประกอบการเลือกซื้อเครื่องสำอางระงับกลิ่นกายใต้วงแขนของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อการเลือกซื้อเครื่องสำอางระงับกลิ่นกายใต้วงแขนสำหรับสุภาพบุรุษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของวิรัตน์ หงษ์ชู (2550) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการซื้อเครื่องสำอางระงับกลิ่นกายของผู้บริโภคใน

อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุลวดี คูหะโรจนานนท์ (2545:16) ส่วนประสมทางการตลาดเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ และสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้กิจการอยู่รอดหรืออาจเรียกว่าส่วนประสมทางการตลาดเป็นเครื่องมือทางการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อรรถ มณีสิงห์ และคณะ (2548:16) การตลาดเป็นกระบวนการของการวางแผน และการนำแนวคิดการกำหนดราคา การกำหนดการส่งเสริมการตลาด และการกำหนดช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าของความคิด สินค้า และบริการมาใช้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่สามารถตอบสนอง ความพึงพอใจ ผู้บริโภคโดยส่วนตัวหรือตอบสนองเป้าหมายของผู้บริโภคที่เป็นองค์กรได้ การตลาดมีความสำคัญกับองค์กรทุกประเภท เพราะการตลาดมุ่งเน้นไปที่การตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคบุคคลทั่วไป

เมื่อพิจารณาตามรายด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสูงกว่าด้านอื่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.62) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานที่จำหน่ายสะดวกในการเดินทาง ผลิตภัณฑ์หาซื้อได้สะดวก มีจำหน่ายในร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์มาร์เก็ต ห้างสรรพสินค้า และการวางผลิตภัณฑ์ที่สามารถมองเห็นได้ง่าย สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

ระดับความสำคัญปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการเลือกซื้อสุร่าต่างประเทศของผู้บริโภค โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌัญจัฐา ระย่าย้อย (2550) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยอื่นๆ ในการซื้อสินค้าจากร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภค อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยอื่นๆ ในการซื้อสินค้า จากร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภค โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฉัตยาพร เสมอใจ (2551:35-38) นอกเหนือจากส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งเป็นปัจจัยแปรผันทางการตลาด ที่ผู้บริหารการตลาดสามารถควบคุมหรือทำการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะตลาด หรือสภาวะการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงไป บริษัทโดยทั่วไปบริหารงานภายใต้สภาวะแวดล้อมการตลาดที่ผู้บริหารไม่สามารถควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงได้ แต่สภาวะแวดล้อมการตลาดนี้ มีผลกระทบต่อการทำงานของธุรกิจ มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละอุตสาหกรรมหรือบริษัท บริษัทต้องติดตามวิเคราะห์ ประเมินผลจากการเปลี่ยนแปลง และคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่อาจจะมีผลกระทบต่อบริษัท

เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสุร่าต่างประเทศสูงที่สุดในข้อ ด้านกฎหมาย อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิษณุ จงสถิตย์วัฒนา (2548:18) การเมืองและกฎหมาย มีผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารการตลาด โครงสร้างและเสถียรภาพทางการเมือง กำหนดบรรยากาศของการลงทุน และการประกอบธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสร้างความไม่มั่นใจให้กับผู้บริหารโครงสร้างและกฎหมายกำหนดข้อจำกัดทางธุรกิจกฎหมายบางฉบับกำหนดประเภทธุรกิจที่รัฐบาลควบคุม เช่น พระราชบัญญัติการเงินการธนาคาร พระราชบัญญัติอาหารและยา เป็นต้น อุตสาหกรรมเบียร์และเหล้าเป็นธุรกิจที่ถูกควบคุมมาเป็นระยะเวลาอันแต่กำลังจะเปิดเป็นธุรกิจเสรีในปี 2543 กฎหมายบางฉบับอาจจะกำหนดกิจกรรมทางการตลาดที่ควบคุม เช่น พระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค และพระราชบัญญัติการโฆษณา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ควรทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยอื่นๆ กับการเลือกซื้อสุร่าต่างประเทศในเขตพื้นที่อื่น เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยอื่นๆ ว่าในเขตอื่นๆ มีความแตกต่างกับเขตจตุจักรอย่างไร
- 2) ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสุร่าไทยและต่างประเทศ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาแผนการตลาดของสุร่าไทย ให้สามารถแข่งขันกับสุร่าต่างประเทศได้ ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ราคาสินค้า และการบรรจุภัณฑ์

3) การตอบแบบสอบถาม ควรเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรงการศึกษาครั้งต่อไปมีข้อเสนอแนะดังนี้

4) สุรามีการบริโภคอย่างเพิ่มปริมาณ ควรทำการวิจัยหาสัดส่วนการเพิ่ม ความต่าง ทางแนวคิดการตลาดกับความขัดแย้งของสังคมด้านศาสนา

เอกสารอ้างอิง

กุลวดี คุณะโรจนานนท์. 2545. หลักการตลาด. ปทุมธานี: คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.

นิตยาพร เสมอใจ และจิตินันท์ วารวิณิช. 2551. หลักการตลาด. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ณัฐจิรา ระย้าย่อย. 2550. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยอื่นๆ ในการซื้อสินค้าจากร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภค อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. ภาคนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

พิษณุ จงสถิตย์วัฒนา. 2548. การบริหารการตลาด. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ยุทธ ไกลวรรณ. 2546. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

รังสิมา พุทธางกูรานนท์. (2545). พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ในกรุงเทพมหานคร.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตร.

วิรัตน์ หงส์คุ. 2550. พฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภค ในอำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร.

การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2551). เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปีฉลู. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2552, จาก

<http://www.kasikornresearch.com>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2551. สถิติบริโภคสุรา. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2552, จาก

<http://www.thaihealth.or.th/node/9000>

สุภาพร สุขล้อม. (2549). ปัจจัยประกอบการเลือกซื้อเครื่องดื่มสำเร็จรูปกลับกายใต้วงแขนสำหรับสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ประจายาม ไตร-องศา แห่งเกาะรัตนโกสินทร์ Prajumyarm thai tri-ouangsa Arts code International

ยศพันธ์ แยมเมือง

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

ถอดรหัสศิลปะประจายามไทยในรูปแบบไตร – องศา รัตนโกสินทร์ เป็นการวิวัฒนาการและการพัฒนาทางศิลปกรรมศาสตร์ โดยใช้วัฒนธรรมศาสตร์มาบริหารจัดการและบูรณาการ อย่างต่อเนื่องในรูปแบบไตร – องศา ซึ่งมีผลงานวิจัยรองรับงานวิจัยเชิงปฏิบัติการทางศิลปกรรมของยศพันธ์ แยมเมือง สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ ประเทศไทย

ผลการค้นคว้าพบว่า ถอดรหัสศิลปะ ประจายามไทยในรูปแบบไตร – องศา รัตนโกสินทร์ สามารถพัฒนาศิลปะไทยต่อเนื่องไปได้สู่การบูรณาการ วิวัฒนาการ ทางศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสังคมศาสตร์ เพื่อเผยแพร่ลิขสิทธิ์ทางปัญญาและการจดลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรต่อไปในอนาคต เป็นโครงการนำร่องเฉพาะกิจทางศิลปกรรม ฯลฯ ในนามของสาขาวิชาจิตรกรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ ร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นครั้งแรก

Abstract

Decrypt the arts name of a Thai design in the format the three is Tri – ouangsaism, Ratanakosin be something the evolution and the development builds often way art science objects by use science culture come to administrate manage and integration continuously format three or the three is-tri ouangsaism which bear fruit the research support from continual research of pleasure rank reveal a city. The research institute and develop government officer Suan Sunandha Rajabhat University Bangkok Thailand result of the research meet that can develop Thai continual arts to something the integration evolution art objects science way and science culture implily important social a science to the revelation spreads way intellect copyright and writing the copyright and the patent in the future next be the project pilots specific the art objects etc. on behalf of government officer Suan Sunandha Rajabhat University for the first time.

บทนำ

งานวิจัย ถอดรหัสศิลปะประจายามไทยไตร – องศา รัตนโกสินทร์สากล เป็นอีกบทบาทหนึ่งของการนำเสนอ ภูมิปัญญาไทยสู่สากล โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อทางวัฒนธรรมศาสตร์สู่การถอดรหัสศิลปะที่เป็นรูปธรรมสู่กิจกรรมและนามธรรม

งานศิลปะนั้น เป็นเรื่องของศาสตร์ทางอารมณ์ ความรู้สึก เป็นศิลปกรรมศาสตร์สุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลป์ และศิลปะปฏิบัติ (พฤตินิยมศาสตร์)

งานวิจัยเล่มนี้จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของสรรพวิชาต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยจะพยายามนำมาถอดรหัสศิลปะ เพื่อตอบปัญหาข้อข้องใจในความหมายความสำคัญของศิลปะประจายามไทยไตร – องศา รัตนโกสินทร์ สากล

ในการถอดรหัสดังกล่าว ไม่ใช่สิ่งยาก แต่ก็ไม่ใช่สิ่งง่าย เนื่องจากความเป็นศิลปะนั้น มีนามธรรม (แอบสแตร็ค) แฝงเร้นอยู่ การถอดรหัสที่มีเวลาจำกัดจึงยังต้องมีการค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปอีก ในมิติของทัศนศิลป์ การมองเห็นที่จะพยายามให้เป็นรูปธรรมมากที่สุดเพื่อความเข้าใจได้ง่าย ๆ

ผู้วิจัยเชื่อว่า การถอดรหัสศิลปะดังกล่าว ยังคงจะต้องมีการต่อเนื่องไปสู่การวิจัยถอดรหัสขั้นสูงขึ้นไปอีก ต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่พึงประสงค์จากผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วม ตลอดจนนักวิจัย ท่านอื่น ๆ ที่มีความสนใจทางด้านนี้ มาช่วยกันถอดรหัสให้มีความลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีกในอนาคตข้างหน้า

ขอบเขตงานวิจัย

ถอดรหัสศิลปะประจำยามไทยในรูปแบบ ไตร - องศา รัตนโกสินทร์สากลของ ยศนันท์ แยมเมือง พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2552 เป็นเวลา 1 ปี เป็นการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแบบวิจิตรศิลป์ บนพื้นฐานความเป็นไทย รูปทรงแบบไตร-องศา ในห้องปฏิบัติการศิลปกรรมรัตนโกสินทร์ โดยใช้ภูมิปัญญาไทยผนวกกันเข้ากับภูมิปัญญาสากล เพื่อก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ไฮเทคด้านศิลปะ

วิธีดำเนินงานวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยใช้ประสบการณ์ตรงในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมประเภทจิตรกรรม โดยใช้ทฤษฎีทางวัฒนธรรมศาสตร์คือ

1. ทฤษฎีหลัก ใช้ทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ เพื่อเข้าถึงความงามคุณค่าและความหมายของศิลปะรูปแบบไตร
2. ทฤษฎีรอง ใช้ทฤษฎีทางศิลปกรรมศาสตร์ สามฐานศาสตร์ โดยเน้นการสร้างงานจิตรกรรมในลักษณะ ต่าง ๆ เช่น โปสท์โมเดิร์นอาร์ต ฯลฯ และบูรณาการ กับเทคนิคและสื่อผสมทันสมัย
3. ทฤษฎีเสริม ใช้ทฤษฎีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ ศาสนศาสตร์ สอดแทรกปรัชญา คุณธรรม ในงานศิลป์

ขั้นตอนการปฏิบัติงานในสตูดิโอ ภาพและเพลง 164/50 ดิเอ็มเมอร์ปาร์ค 2 ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี (เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของสำนักวิจัยศิลปะ และวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) โดยทำการศึกษาวิจัยและค้นคว้าหาคำตอบว่า ศิลปะรูปแบบไตรจะมีคุณค่าความงาม และความหมายได้อย่างไรบ้าง โดยใช้เกณฑ์ประเมินผลจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศิลปกรรมศาสตร์ สามท่านขึ้นไป ในการตรวจพิจารณา จากผลงานนิทรรศการทางศิลปกรรม (ARTS EXHIBITION) แบบบูรณาการด้วยศิลปะและการสื่อถอดรหัส

ระยะเวลาในการดำเนินการ 1 ปี (พ.ศ. 2551 - 2552)

พื้นที่ในการศึกษาวิจัย แรงแบบนดาลใจจากศิลปะประจำยามไทยรัตนโกสินทร์ ในกรุงเทพฯและปริมณฑล เช่น ชนบุรี นนทบุรี ปทุมธานี ในลักษณะของการสัมผัสตัวอย่างที่ศิลปินสนใจ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลไปใช้พัฒนาผลงาน เช่น ภาพปริศนาธรรม อันเป็นการสื่อความหมาย ให้มนุษย์มุ่งสู่ความเจริญรุ่งเรืองโดยมีศิลปะเป็นสื่อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมืออุปกรณ์นำพาไปสู่สามประการ คือ

1. มนุษย์สมบัติ
2. สวรรค์สมบัติ
3. นิพพานสมบัติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผลงานสร้างสรรค์ด้านศิลปะประจำยามรูปแบบไตรที่นำมาแสดงให้ปรากฏในนิทรรศการสู่สังคม โดยผ่านความเห็นชอบตามเกณฑ์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน และ ให้ข้อเสนอแนะตลอดจนผู้มี ส่วนร่วม และประชาชนทั่วไปในสังคม ที่จะได้รับประโยชน์จากการชมงานทั้งที่เป็นประโยชน์เบื้องต้น ประโยชน์ท่ามกลางและประโยชน์สูงสุด อันจะพึงได้รับคุณค่านั้น

ผลการวิจัย

1. ผลด้านคุณค่าทางใจของการถอดรหัสศิลปะประจำยามไทยในรูปแบบ ไตร - องศาฯ
2. ผลด้านคุณประโยชน์ของการถอดรหัสศิลปะประจำยามไทยในรูปแบบ ไตร - องศา รัตนโกสินทร์ (ได้ผลงานสร้างสรรค์ชุดใหม่ ที่เป็นการถอดรหัสไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ เช่น จัดตั้งกองทุน คนรักศิลป์ ARTS LOVER FUND ๒๐๐๙)
3. ได้แนวทางในการพัฒนางานรูปแบบไตรในโครงสร้างศิลปะประจำยามในรูปแบบ ไตร - องศาฯ รัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2550-2552 และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการทำงานวิจัยขึ้นไป

สรุปอภิปรายผล

ลักษณะสามหรือไตร หรือ ไตร-องศา มีอยู่แล้วในอดีตเป็นแบบไทย จนถึงเป็นคุณลักษณะเด่นในงานศิลปะสากลในหลายภูมิภาคของโลกทั้งห้าทวีป

ผลงานศิลปะที่โดดเด่นในความเป็นไตร-องศาของไทย อยู่ในวิถีชีวิตของชาวไทยตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิต ของวิถีประชาตามแนวประเพณี 12 เดือน เช่น ฮีต 12 คลอง 14 ของ ภาคอีสานในงานประเพณีการเกิด ประเพณีเพลงกล่อมลูก การบุญวันเสาร์ต่าง ๆ วันสงกรานต์ งานโกนจุก เข้าด้วยกัน เกิดเป็นรูปธรรมการธำรงรักษาไว้ เช่น ประจำยาม เป็นสัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์ไทย แห่งการพิทักษ์รักษาสรรพสิ่งทั้งสี่ทิศ และมีสามเหลี่ยมซ้อนอีกสี่ด้าน เป็นแปดทิศ ในความหมายคือ เป็นการปกป้องแปดทิศหรือยันต์แปดทิศ มักนิยมสร้างขึ้นตามประตูหน้าต่าง บ้าน วัด เพื่อเป็นการประดับตกแต่ง หรืออีกนัยหนึ่งเป็นความเชื่อคล้าย ความศักดิ์สิทธิ์ในการป้องกันทั้งแปดทิศ เป็นต้น โดยผู้วิจัยได้ใช้ลายประจำยามรัตนโกสินทร์เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงานโดยใช้การถอดรหัสด้วยคำอธิบายของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ชมเป็นการถอดรหัสศิลปะไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้สำเร็จ ทำให้ได้คำตอบอันพึงประสงค์บางประการ ในเวลาที่จำกัด 1 ปี การศึกษาซึ่งได้แก่ คุณประโยชน์ และคุณค่าของงานศิลปะที่เกิดขึ้น ปัญหาและการแก้ปัญหา การสร้างสรรค์ศิลปะให้เป็นสากล หรือศิลปะร่วมสมัยแบบไทยประยุกต์ ผ่านสื่อต่าง ๆ ทางศิลปกรรม ได้แก่ ผ้า กระดาษ พู่กัน ดินสอ สีต่าง ๆ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้ใช้ศาสตร์ทางวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมศาสตร์มาเป็นส่วนประกอบใน การสร้างสรรค์งานศิลปกรรมชุดนี้ เช่น ภาษา หรือภาษาศาสตร์ จะช่วยถอดรหัสในภาพได้ กล่าวคือ เป็นการอธิบายความหมายในภาพไปในตัว ในลักษณะอักษรภาพ และหรือภาพอักษรซึ่งคล้ายเชิงประจักษ์ จากการปฏิบัติการในห้องปฏิบัติการศิลปะ (สตูดิโอศิลปะ) ณ ศิลปกรรมศาสตร์ สถานภาพและเพลง เลขที่ 164/40 หมู่บ้านดิเอมเมอร์ลปาร์ค 2 ตำบลพิมลราช อำเภอ บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110 ซึ่งเป็นสถานที่แสดงงานศิลปะแห่งแรกของประเทศไทยที่เป็นเอกชน และเป็นเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสำนักวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีกด้วย ถอดรหัสประจำยามไทยในรูปแบบไตร-องศา รัตนโกสินทร์ สากล ยังได้ทำหน้าที่ถอดรหัส ความจริง ความดี ความงาม สู่สากล โดยผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ต การนำเสนอบทความวิจัย และนิทรรศการสู่สาธารณะอีกด้วย ทั้งยังได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียภาพของชีวิต จิตรกรรม และศิลปะการถ่ายภาพประวัติศาสตร์ เป็นต้น ในภาคเรียนที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 3/2551-1/2552)

ผลจากการศึกษาทำให้ค้นพบว่าการถอดรหัสศิลปะ สามารถกระทำได้เป็นรูปธรรมที่เรียกว่า วัตถุประสงค์ หรือวัตถุประสงค์ แต่ยังมีส่วนที่เข้าใจได้ยากที่เป็นแอบสแตรค ได้แก่ จิต หรือจิตนิยม ตลอดจนการผสมผสานเข้าด้วยกันทั้งสองส่วน (จิตนิยมกับวัตถุประสงค์) ได้แก่ สัมพันธ์นิยม คือ อาศัยการถอดรหัส ทำให้เข้าใจได้ถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ เช่น การเพิ่มราคาหรือมูลค่างานได้จากการถอดรหัสดังกล่าว

เป็นที่น่าสนใจว่า การถอดรหัสศิลปะประจำยามไทย ในรูปแบบ ไตร - องศา รัตนโกสินทร์ สากล นั้นนั้น น่าจะมีการขยายผลไปสู่ศาสตร์ศิลปกรรมอีกสองสาขา คือ นอกจากทัศนศิลป์ (ศิลปะของการเห็น) และ น่าจะมีการถอดรหัสคีตศิลป์ (ศิลปะของการได้ยิน) และนาฏศิลป์ (ศิลปะของการแสดง) อีกได้

นอกจากนั้น ยังน่าจะมีการวิจัยต่อในเชิงลึกยิ่งขึ้น ทางทัศนศิลป์ ได้แก่ ถอดรหัส ไตร - องศะ ในงานออกแบบนิเทศศิลป์ ออกแบบเครื่องแต่งกาย ออกแบบหัตถศิลป์สร้างสรรค์ การสร้างสรรค์ศิลปกรรมอื่น ๆ ด้านจิตรกรรม ประติมากรรมและสถาปัตยกรรม เช่น ไตร - องศะ ในงานออกแบบเครื่องแต่งกายสากล แบบไทย เป็นต้น

ผลจากการศึกษาค้นคว้า จึงเป็นคำตอบปลายเปิดไปสู่การสร้างสรรค์ศิลปะถอดรหัสไม่รู้จบ แต่มีเป้าหมายเดียวกัน คือ นำพาให้ผู้คนเดินทางผ่านระบบศิลปกรรมศาสตร์ไปสู่ ความจริง ความดี ความงาม หรือ 1. ความสำเร็จ 2. ความรัก 3. ความสุข นั่นเอง

ซึ่งไตร - องศะ และการถอดรหัสยังเป็นความท้าทายให้นักศิลปกรรมรุ่นใหม่ ๆ ได้ถอดรหัสไตร - องศะ ต่อเนื่องไม่สิ้นสุด และมีองค์ความรู้ที่รอคอยตอบคำถามอยู่ข้างหน้าอีกมากมาย เช่น ในเชิงกลยุทธ์ เชิงกลวิธีเชิงคุณค่า ศิลปะปัจจุบันสี่แกน ได้แก่ ถอดรหัส สุนทรียศาสตร์ในงานศิลปะ ถอดรหัสประวัติศาสตร์ศิลป์ ถอดรหัสศิลปะวิจารณ์ และถอดรหัสศิลปะปฏิบัติ (เวิร์คช็อป) ที่เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้นตามความสนใจใฝ่รู้ของผู้เรียน ผู้ศึกษา ผู้วิจัย และผู้สนใจ โดยทั่วไป ซึ่งต้องพิสูจน์และใช้เวลาต่อเนื่องในการหาคำตอบใหม่ ๆ จากการถอดรหัส ที่ซ่อนเร้น และได้มีการจัดตั้งกองทุนคนรักศิลป์ (ARTS LOVER FUND : 2009) ขึ้นสำเร็จเป็นครั้งแรก จากผลการถอดรหัสศิลปะในครั้งนี้ เพื่อเป็นกองทุนพัฒนาศิลปะสู่สาธารณะประโยชน์ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอภูมิปัญญาไทยใหม่ ไตร-องศะ หรือรูปแบบไตรจากการค้นพบสู่การตอบปัญหา เชิงคุณค่าและคุณประโยชน์ที่เป็น สาม คือ

1. รูปธรรม
2. กึ่งรูปธรรมและนามธรรม
3. นามธรรม

ถอดรหัสศิลปะประจำยามไทยในรูปแบบ ไตร - องศะ รัตนโกสินทร์ คืออะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เพราะเหตุใด ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น โดยการถอดรหัสศิลปะด้วยศาสตร์ทางวัฒนธรรม เช่น วรรณศิลป์ คีตศิลป์ นาฏศิลป์ ทัศนศิลป์ แบบบูรณาการ บนฐานศาสตร์ศิลปกรรมเป็นหลัก

เอกสารอ้างอิง

กิริติ บุญเจือ (๒๕๒๒). ปรัชญาศิลปะ กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

โกสุม สายใจ (ม.ป.ป.) วาดเส้น, กรุงเทพมหานคร : พายัพ.

กัจจกร สุนพงษ์ศรี (๒๕๒๓). ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คาเดีเยวเพรสบุ๊ค

กัจจกร สุนพงษ์ศรี. (๒๕๔๐). ผลงานจิตรกรรม กรุงเทพฯ : บริษัท คอมฟอร์ม จำกัด.

คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. (๒๕๔๗) ศิลปะมือชั้นครู. โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

จิรพันธ์ สมประสงค์. ศิลปะประจำชาติ. กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔.

ชมพูนุท พงษ์ประยูร (๒๕๑๕). จิตรกรรมฝาผนังและภาพลายเส้นในประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
 พระสุเมธ.

ชะลูด นิ่มเสมอ. องค์ประกอบศิลป์. ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๓๑.

ชะลูด นิ่มเสมอ (๒๕๓๔). องค์ประกอบศิลปะ, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

ชลอ พงษ์สามารถ. ศิลปะสำหรับครูมัธยม. ภาควิชาศิลปะ วิทยาลัยครูสวนดุสิต. เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๖.

ไชย ญ พล (ม.ป.ป.) การเสริมสร้างพลังอำนาจแห่งชีวิต.ชมรมคุณภาพชีวิต ฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไชยงค์ บุปผากลิ่น (๒๕๔๙). ทัศนคติจิตรกรรมฝาผนังวัดพระแก้วในพระระเบียงเชิงทัศนียภาพ, กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.)

ทวีสิทธิ์ วงศ์ฤทธิ์เดชากิจ และ คณะ. (๒๕๕๐). ดุจดั่ง ผลงานชิ้นเอก. กรุงเทพมหานคร : เอ็มบีเอ อินเตอร์เนชั่นแนล
 จำกัด.

น. ณ ปากน้ำ. ศิลปกรรมโบราณในสยามประเทศ. สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๒๔.

น.ณ ปากน้ำ. สยามศิลปะ. จิตรกรรมและสถาปัตยกรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุภากรพิมพ์, พ.ศ. ๒๕๓๘.

น.ณ. ปากน้ำ (๒๕๔๐). บันไดเข้าถึงศิลปะ. กรุงเทพมหานคร : ดันอ้อ แกรมมี่ จำกัด.

นาวิณ เปี้ยดกลน (๒๕๕๐). เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการสร้างสรรค์จิตรกรรมบันทึกประวัติศาสตร์จิตรกรรมบันทึกประวัติศาสตร์ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ เพื่อในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นุกูล ชมพูนิช และคณะ. ความเข้าใจในศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ภาควิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครุนครปฐม, ๒๕๒๖.

บุญมา แอ้งฉายา. ศิลปะลายไทย. กรุงเทพฯ สุวีริยาสาสน์, พ.ศ.๒๕๔๕.

บุญยั้ง เอมเจริญ. การแสดงภาพเขียนยุคต้นถึงปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๑๓ – ๒๕๓๐. โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๓๐.

บุญเยี่ยม แยมเมือง (๒๕๓๗). สุนทรียทางทัศนศิลป์, กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

บุณ นิลเกษ. สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๓.

ประเสริฐ ศีวรรตนา (๒๕๒๘), กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

ปัญญา ทรงเสรี และ ยศนันท์ แยมเมือง. (๒๕๔๕) เส้นทางสู่นักสร้างสรรค์ เล่ม ๑,๒,๓,๔,๕,๖. ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

มโน พิสุทธิรัตนานนท์. ผู้ช่วยศาสตราจารย์. สุนทรียวิจักษณ์ ในจิตรกรรมไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, พ.ศ. ๒๕๔๗.

ยศนันท์ แยมเมือง และคณะ (พ.ศ. ๒๕๓๕ : ๓๒). ศาสนศิลป์ ด้านอนุรักษ์ศิลปะ ๑. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

ยศนันท์ แยมเมือง (๒๕๔๖). "ปรากฏการณ์ศิลปะไทยใหม่แนวสยามศิลป์ (SIAM ARTS)" วารสารกระแสศิลป์สี่แกน, กรุงเทพมหานคร : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

_____. (๒๕๔๙) การพัฒนารูปแบบศิลปะสยามศิลป์ (ไตร – องศะ) เพื่อเป็นต้นแบบ ศิลปะและศิลปะประยุกต์ สำหรับ นักศึกษาศิลปกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเชิงปฏิบัติการ

_____. (๒๕๔๙) จิตรกรรมเชิงเส้น ไตร – องศะ แห่งเกาะรัตนโกสินทร์.

_____. (๒๕๔๙). วาดเส้นสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

_____. (๒๕๔๙). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบศิลปะสยามศิลป์ (ไตรองศะ) เพื่อเป็นผลงานต้นแบบศิลปะ และศิลปะประยุกต์ สำหรับนักศึกษาศิลปกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

_____. (๒๕๔๙). รายงานการวิจัยเรื่อง จิตรกรรมเชิงเส้นไตรองศะ แห่งเกาะรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

_____. (๒๕๔๙). ศิลปะแห่งสมาธิ. กรุงเทพมหานคร. ศูนย์สื่อสิ่งพิมพ์ แก้วเจ้าจอม : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

_____. (๒๕๔๙). ศิลปะสี่แกน, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

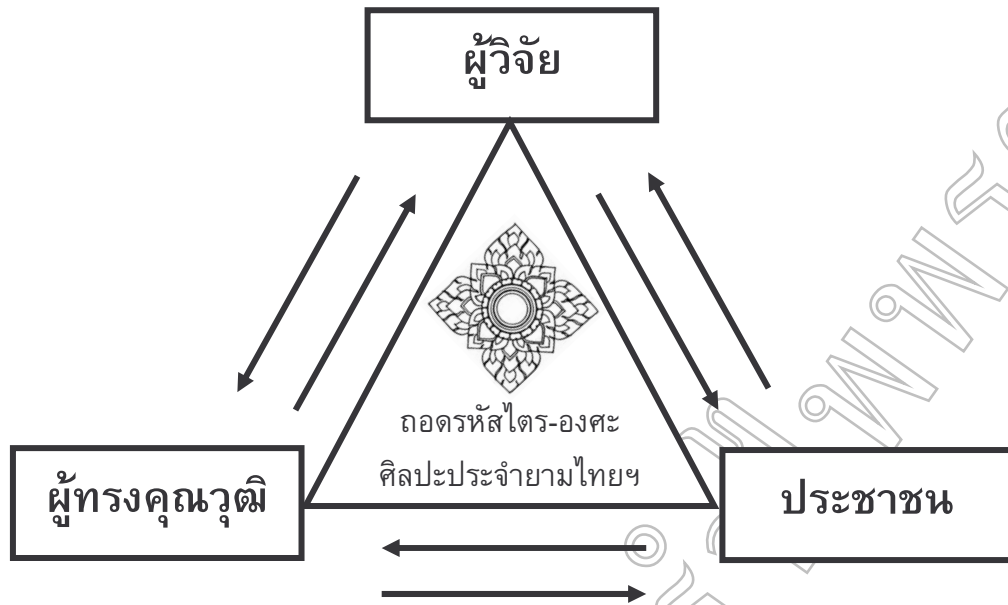
ลัดดาวัลย์ หวังพานิช (๒๕๒๘). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วิรุณ ตั้งเจริญ, ศาสตราจารย์ ดร. "พัฒนาการศิลปกรรมไทยและศิลปะเพื่อสังคม", ในวารสาร มศว. ศิลปะวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ , มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, พ.ศ. ๒๕๔๑.

วิโชค มุกดามณี. ศาสตราจารย์. เทคนิคการสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, พ.ศ. ๒๕๔๕.

วันเพ็ญ สุรฤกษ์. (๒๕๐๘). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Conservation of Environment). คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาพประกอบผลงานวิจัยประจำยามไตร-องศา แห่งเกาะรัตนโกสินทร์

แนวทางการปรับปรุงย่านการค้าตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว

Central Business District Redevelopment Rongkluea Market

Sakaeo Province

กนกพร ไชดอน

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาลักษณะทางกายภาพของย่านการค้า บริเวณตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว (2) เพื่อศึกษาถึงกลไกของระบบตลาดในย่านการค้า (3) เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น (4) เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงย่านการค้าบริเวณตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ คือ ผู้ซื้อ ผู้ขายสินค้า ภายในย่านตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ประเภทคือ (1) แบบสอบถามให้กับผู้ขาย จำนวน 50 ชุด ให้กับผู้ซื้อ จำนวน 50 ชุด (2) แบบสำรวจ (3) แบบสังเกต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่าย่านการค้าตลาดโรงเกลือมีสาเหตุมาจาก 2 ประการคือ

1. ปัญหาความเสื่อมโทรมภายในย่านการค้าเอง , ปัญหาหิวแรงแผ่ลอย , ปัญหาที่จอดรถ , ปัญหาความไม่เป็นสัดส่วนของพื้นที่

2. ปัญหาที่มาจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัญหาจากการที่ได้รับผลกระทบจากธุรกิจค้าปลีกต่างชาติทำให้ตลาดเสื่อมความนิยม , ปัญหาที่จอดรถและระบบถนน

ข้อเสนอแนะ

1. การปรับปรุงย่านการค้าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2. ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในย่านการค้า เช่น สภาพอาคาร , การสร้างที่รวมกิจกรรมและเพิ่มความร่มรื่นให้กับย่านการค้า 3. ควรแก้ไขปัญหามีอยู่ เช่น การปรับปรุงระบบทางเดินเท้าให้มีความปลอดภัย , จัดระบบถนนและที่จอดรถ 4. จัดสรรพื้นที่ส่วนขายสำหรับแผงลอยอย่างเป็นระเบียบในพื้นที่ 5. ควรส่งเสริมและพัฒนาบทบาทย่านการค้า ซึ่งเป็นย่านการค้าของคนในท้องถิ่นที่มีความสำคัญและเป็นการเสริมศักยภาพในแง่ตอบแทนทางเศรษฐกิจให้แก่จังหวัดและภาคตะวันออกเป็นอย่างดี

คำสำคัญ การปรับปรุง ย่านการค้าตลาดโรงเกลือ

Abstract

The purposes of this research were to study : (1) Potential of market of Rongkluea market Sakaeo Province (2) Market mechanism in trading (3) Problem in trading area (4) The development of business district Rongkluea market

The sample werwe 50 sellers and 50 buyers who were in Rongkluea market. The instrument for this research were : (1) questionatres for sellers and buyers ; (2) surway form (3) observation form. The statistics used for the analysis was percentage.

The result of research indicated that there were two major causes of problem in business district Rongkluea market as followings :

1. The first cause was the inside trading area it self such as polluted problems, retailing, and untidiness area.

2. The second one was outside factors such as over business overseas which destroyed the market, traffic problem and unarranged road system.

The recommendation :

1. Improving commercial district HRM system optimization.
2. Improve the inside environment of trade area such as building, activity area, and increase shading.
3. Solve problems: Pathway should be saved, arrange road system, parking space, and allocate selling area retailing in tidiness.
4. Promote and development roles of trading native product in order to compete with over business overseas.

Key word Redevelopment Central Business District Rongkluea Market

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะทางกายภาพของย่านการค้า บริเวณตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาถึงกลไกของระบบตลาดในย่านการค้าบริเวณตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น ในย่านการค้าบริเวณตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
4. เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงย่านการค้าบริเวณตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยนำผลการวิเคราะห์พื้นที่การศึกษาได้มาใช้เป็นข้อพิจารณา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการปรับปรุงย่านการค้าตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยจะทำการวิจัยเชิงคุณภาพก่อน แล้วทำการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อยึดความมั่นใจโดยมีรายละเอียดและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

- ประชากรที่ศึกษา ประชากรที่จะใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ชาย . ผู้ซื้อ
กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
- ผู้ชาย ที่ประกอบกิจการภายในย่านการค้า จำนวน 50 คน
 - ผู้ซื้อ ที่จับจ่ายใช้สอยภายในย่านการค้า จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสำรวจและสอบถาม

เพื่อเก็บข้อมูลทางกายภาพรวมไปถึงปัญหาต่าง ๆ ภายในย่านการค้าผู้ชาย ผู้ซื้อ เจ้าของร้าน และผู้มาใช้บริการในย่านการค้านี้

- 1.จำนวนร้านค้า 2.ลักษณะร้านค้า 3.ประเภทร้านค้า 4.ความสูงของอาคาร 5.จำนวนที่จอดรถ 6.การขนถ่ายสินค้า 7.พื้นที่ใช้สอยภายในตลาด 8.ความกว้างยาวของทางเท้า 9.ส่วนประกอบของทางเท้า 10.ปัญหาการละเมิดของกฎจราจรของผู้อื่น 11.การขนถ่ายสินค้าบนทางเท้า 12.หาบเร่แผงลอย 13.จำนวนประชากรที่เข้ามาใช้พื้นที่ 14. ลักษณะการเดินของคน

2. แบบสังเกต เพื่อเก็บข้อมูลกลไกของระบบตลาดภายในย่านการค้า

- 1.พฤติกรรมผู้ซื้อ ผู้ขาย ภายในย่านการค้า 2.สินค้าและประเภทของสินค้า 3. ความสัมพันธ์ระหว่างการค้า และพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของเมือง

3. แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาปัญหาแนวทางแก้ปัญหาของย่านการค้าภายในปัจจุบันและย่านการค้า การตลาดโรงเกลือในทัศนะคติของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.ปัญหาของพื้นที่ย่านการค้าตลาดตลาดโรงเกลือ 2.แนวทางการแก้ปัญหาและปรับปรุงย่านการค้าในพื้นที่ ย่านการค้าตลาดโรงเกลือ 3.ทิศทางกรวางแผนย่านการค้าเพื่อรองรับอนาคต ย่านการค้าตลาดโรงเกลือ 4.ระบบ เศรษฐกิจของชุมชน

การตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้ทำการวิจัยจะสร้างเครื่องมือ (แบบสอบถาม , แบบสัมภาษณ์) เสนอต่อผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม เพื่อทำการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้อง
2. ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเครื่องมือ (แบบสอบถาม , แบบสัมภาษณ์) เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อ ตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของคำถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
3. ทำการแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้แนะนำ
4. ผู้ทำการวิจัยนำเครื่องมือเสนอผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วมเพื่อทำการตรวจสอบ แก้ไขความถูกต้องและเหมาะสมของคำถามอีกครั้ง
5. นำเครื่องมือไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อกานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และอนุเคราะห์ให้เข้าสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจาก ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. นายอธิปัตย์ พ่วงลาภ โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสระแก้ว
2. ดร.ธงชัย โรจนกันันธ์ ผู้อำนวยการส่วนผังเมืองที่ 2 กรมโยธาธิการและผังเมือง
3. ผศ.ดร.ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี ภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร
3. สังเกตและบันทึกด้วยกล้องถ่ายรูป
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามเมื่อได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์รวบรวมไว้แล้วก็จะทำ การสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ โดยจำแนกวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสำรวจ การสังเกต ดำเนินการโดยใช้สังเคราะห์ข้อมูล
2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ได้จากการสอบถาม จะดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา

ค่าความถี่ร้อยละ

3. ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แล้วรวบรวมมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแนวความคิดในการนำมา ปรับปรุงย่านการค้าตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถาม,แบบสำรวจ,และแบบสังเกตได้วิเคราะห์ในส่วนของพื้นที่โครงการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม
 - การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

- การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพกายภาพของพื้นที่
 - การวิเคราะห์ความคิดเห็นกลไกของตลาด
 - การวิเคราะห์ความคิดเห็นปัญหาของพื้นที่
 - การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงพื้นที่
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ
- การวิเคราะห์สภาพกายภาพของพื้นที่
 - การวิเคราะห์กลไกของตลาด
 - การวิเคราะห์ปัญหาของพื้นที่
 - การวิเคราะห์แนวทางการปรับปรุงพื้นที่

จากผลดำเนินการวิจัยของย่านการค้าตลาดโรงเกลือจังหวัดสระแก้วนั้น พบว่า สาเหตุของปัญหาแบ่งได้เป็นประเด็นหลัก ๆ 4 ประเด็นในการเสื่อมถอยของย่านการค้า ต้นเหตุของปัญหา ซึ่งมีทั้งปัญหาที่มาจากแรงผลักและแรงดัน กล่าวคือ ทั้งปัญหาจากตัวของย่านการค้าเองและแรงกระทำจากภายนอกดังนี้คือ

1. ปัญหาจากสภาพแวดล้อมและความเสื่อมโทรมภายในย่านการค้าเอง เช่น สภาพอาคารเสื่อมโทรมสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม , ปัญหาระบบทางเข้า , ความสกปรก
 2. ปัญหาที่จอดรถและระบบถนน
 3. ปัญหาหอบเร่งแผงลอย
 4. ปัญหาการได้รับผลกระทบจากธุรกิจค้าปลีกต่างชาติทำให้ตลาดเสื่อมความนิยมลง
- ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงและแก้ไขลักษณะทางกายภาพของย่านการค้าตลาดโรงเกลือ ให้มีความสอดคล้องกับปัญหาที่เป็นอยู่และการวางแผนรับมือในอนาคต

ในบทนี้จะเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาย่านการค้าตลาดโรงเกลือจังหวัดสระแก้ว โดยการนำข้อดีของการปรับปรุงใน 3 ระบบ คือ

- การปรับปรุงโดยการอนุรักษ์ (Conservation)
- การปรับปรุงโดยการบูรณะฟื้นฟู (Rehabilitation)
- ระบบของการสร้างใหม่หรือ (Clearance)

ภายในพื้นที่ส่วนของย่านการค้า การปรับปรุงโดยการอนุรักษ์ (Conservation) การปรับปรุงโดยการบูรณะฟื้นฟู (Rehabilitation) ทั้งนี้วิธีการจะถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงย่านการค้า 2 ระบบนี้วิเคราะห์แล้วว่ามีเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ในโครงการพื้นที่ศึกษาจริง ทั้งนี้เนื่องจากการนำวิธีอื่นมาใช้เช่นระบบของการสร้างใหม่หรือ (Clearance) มีความเป็นไปได้ค่อนข้างต่ำเพราะต้องใช้งบประมาณสูง ระยะเวลาการดำเนินการยาวนานและจำเป็นที่จะต้องเวนคืนที่ดินบางส่วน อีกทั้งในพื้นที่มีเจ้าของกรรมสิทธิ์มากมาย ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาใหญ่โตในการประท้วงหรือเรียกร้องตามมาภายหลังและในส่วนของจังหวัดสระแก้วนั้นการประนีประนอมเป็นวัฒนธรรมอย่างของชาวสระแก้วและชาวตะวันออก มีความเป็นไปได้ยากที่จะนำกรณีเวนคืนมาใช้ในการปรับปรุงพื้นที่เหมือนกับในลักษณะของพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเมืองส่วนรวมของประเทศ มาใช้ในพื้นที่ซึ่งเป็นท้องถิ่นชุมชนได้ ดังนั้นระบบ 2 ระบบที่นำมาใช้จึงเห็นสมควรในการนำมาปรับปรุงพื้นที่ศึกษามากที่สุด

ในส่วนของระบบของการสร้างใหม่หรือ (Clearance) จะถูกนำมาใช้ใน

- ส่วนของการสร้างที่รวมกิจกรรมและที่หมายต้ายของย่านการค้า
- ส่วนของตลาดโรงเกลือ

การนำเสนอจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ความต้องการปรับปรุงพื้นที่ศึกษาทางกายภาพ
2. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพื้นที่โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์

จากการวิเคราะห์ที่ได้นำมาสู่การปรับปรุงย่านการค้าตลาดโรงเกลือดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการปรับปรุงพื้นที่ศึกษาทางกายภาพ

1.1 สภาพแวดล้อม

- **ตัวตลาด** เนื่องจากเป็นตลาดเก่าที่สร้างทดแทนตลาดเดิมที่ไฟไหม้การเรียกทุนกลับคืนมาอย่างรวดเร็วโดยการสร้างตัวตลาดและตัวตึกแถวล้อมรอบซอยพื้นที่ขายให้ได้มากที่สุด ดังตลาดจึงมีความอันตรายหลายอย่างทั้งในด้านความเสี่ยงในการเกิดอัคคีภัย, ความที่อับของอาคาร, ความไม่ถูกสุขลักษณะ เพราะตัวตลาดมีกลิ่นเหม็นอับเพราะไม่ได้ระบายอากาศเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้คนไม่อยากจะเข้ามาในตลาด เพราะสภาพแวดล้อมไม่เชิญชวนเป็นที่หมักหมมสิ่งสกปรกปีแล้วปีเล่า

- **อาคารรอบ ๆ ย่านการค้า** อาคารรอบย่านการค้าเป็นตึกแถวและห้องแถวเหมือนย่านการค้าในเมืองไทยทั่วไป มีลักษณะเสื่อมโทรมขาดการดูแล มีทางเท้าด้านหน้าอาคารที่แคบและไม่สม่ำเสมอ อีกทั้งความเห็นแก่รายได้ของเจ้าของบางร้านที่นำสินค้ารูก้าทางเท้าทำให้มีพื้นที่ในการเดินแคบไม่สะดวกเข้าไปยิ่งกว่าเก่า

พื้นที่รอบ ๆ ย่านการค้า ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ

1. โดยรวมแล้วขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่เนื่องจากความไม่เป็นสัดส่วนของการใช้งานแต่ละพื้นที่ เช่น การนำสินค้ามาวางขายหน้าร้านของเจ้าของร้านค้า, หาบเร่แผงลอย ทางเท้าที่ไม่ต่อเนื่องและไม่ส่งเสริมการเดิน

2. พื้นที่ย่านการค้าขาดอย่างยิ่งคือ ความสวยงามและความร่มรื่นของต้นไม้ที่นอกจากจะกันแดดกันฝนในเมืองร้อนได้แล้ว ยังทำให้ถนนรุ่มรอนำเดินสบายตาสบายใจอีกด้วย

ที่หมายตาและที่รวมกิจกรรม ในย่านการค้าหรือแหล่งธุรกิจการค้าต่าง ๆ ทั่วโลกมักมีที่หมายตาในที่นี้อาจจะผนวกไว้เป็นที่รวมกิจกรรมในนั้นเลยก็ได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นที่ซึ่งสามารถเป็นจุดนัดพบของผู้คนที่เข้ามาในย่านเป็นที่พักผ่อนหรือผ่อนคลายจากความเมื่อยล้าในการเดินซื้อของเลือกของ และที่หมายตาก็มักที่จะเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมในพื้นที่คือมักจะมีสัญลักษณ์ของพื้นที่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง บ่งบอกภายในที่หมายตาและที่รวมกิจกรรมในพื้นที่นั้น ๆ ในกรณีย่านการค้าพื้นที่ศึกษานั้น ไม่มีพื้นที่ส่วนดังกล่าวในย่านการค้าและทั้ง ๆ ที่เป็นย่านการค้าที่ใหญ่พอสมควร ปัญหาของการไม่มีที่หมายตาและที่รวมกิจกรรมสำหรับพื้นที่นี้ นอกจากประชาชนจะไม่มีจุดนัดพบที่เป็นกิจจะลักษณะ ไม่มีจุดพักของคนในย่านแล้ว การจัดวาง Street furniture ยังเป็นเรื่องยุ่งยากเพราะไม่ทราบแน่ชัดว่าประชาชนมีการใช้พื้นที่ไหนเป็นพิเศษ

สภาพอาคาร

- ลักษณะร้านค้า ประกอบด้วยห้องแถวและตึกแถวที่มีความสูงของอาคารต่างกันไม่มากนัก มีทั้งอาคารเก่าที่ควรอนุรักษ์และอาคารใหม่แทรกตัวกันอยู่ภายในย่าน

- ปัญหาของสภาพอาคารภายในย่านการค้าปัจจุบันคือ ความเสื่อมโทรมของสภาพอาคารที่เก่าขาดการดูแลเอาใจใส่ไม่ทำความสะอาด ไม่ปรับปรุงทาสีตัวอาคารภายนอก เหล่านี้เกิดจากผู้เช่าซึ่งไม่ทำการปรับปรุงให้ดีขึ้นเพราะรู้สึกว่าการเช่ามีค่าใช้จ่ายของอาคารสิ้นเปลืองงบประมาณ และเจ้าของอาคารเองก็ไม่ทำการปรับปรุงตัวอาคารของตนเองอีกทั้งมีการต่อเติมตัดแปลงตัวอาคารเพื่อผลทางธุรกิจ เช่นการทำป้ายโฆษณาครอบตัวตึกป้ายสี่ชั้นจุดจุดขนาดป้ายที่แข่งขันกันให้ดูโดดเด่นที่สุดทำให้สภาพแวดล้อมในย่านการค้าดูรุงรังสลายตา

ระบบทางเข้า

1. ความต่อเนื่อง ทางเท้าของแต่ละส่วนของย่านมักเป็นทางเท้าที่ไม่ต่อเนื่องกัน จึงไม่ก่อให้เกิดการส่งเสริมการเดินเนื่องจากมีขนาดเล็กแคบเนื่องจากการรูก้าของแผงลอยกีด ผู้ขายนำสินค้ามาวางหน้าร้านก็ดี ความไม่ได้มาตรฐานของทางเท้าก็ดี ความไม่สม่ำเสมอของทางเท้าทำให้เกิดความขาดความต่อเนื่องของทางเท้าการทำการกิจกรรมบนทางเท้าเช่น เลือกของ, ยืนรอรถ กิจกรรมลักษณะต่าง ๆ กันนี้เกิดขึ้นบนทางเท้าเส้นเดียวพร้อม ๆ กันเป็นอุปสรรคในการเดิน

2. ความปลอดภัย ถนนบางเส้นของย่านการค้าไม่มีฟุตบาท ทำให้เดินร่วมกับรถเป็นอันตรายอย่างยิ่ง ฟุตบาทมีการชำรุดเสียหายไม่ในระดับเดียวกันไม่มีที่กั้นรถกับคนทำให้ไม่มีความปลอดภัย

3. ส่งเสริมการเดินทาง พุดบาททั่วไปนอกจากไม่ได้มาตรฐานชำระอุดหนุนโรม ไม่มีความปลอดภัยแล้ว ยิ่งขาดความร่มรื่นที่เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเดินทางรอบ ๆ ย่านการค้าเสียอีก เพราะนอกจากพุดบาทจะมีความร่มรื่นสวยงามเหมาะกับการเดินแล้วการส่งเสริมการเดินทางจะทำให้เป็นการส่งเสริมการขายด้วยเพราะถ้าทางเดินมีคนที่เดินได้ไกลขึ้นชื่อของมากขึ้นตามลำดับ

ปัญหาที่จอดรถและระบบถนน

1. การสัญจรภายในย่านการค้า แบ่งแยกความต้องการในการสัญจรมา ย่านการค้า คือ 1.มาซื้อสินค้า 2.มาต้อรถ 3.เป็นทางผ่าน โดย 2 กรณีแรกมีเปอร์เซ็นต์ที่มากที่สุด โดยสัญจรจะแบ่งช่วงเวลาคือ ช่วงหนาแน่นจะมี 2 ช่วงคือ ช่วง 07.30 – 09.30 น. และ 15.00 – 18.30 น. ช่วงนี้จะเป็นช่วงที่รถติดที่สุดเพราะคนจะมาต้อรถเข้าออกที่ควรวร อีกทั้งการสัญจรก็เป็นไปอย่างติดขัด เพราะควรวรโดยสารที่จอดเข้าไว้เป็นประจำทำให้ช่องจราจรเหลือน้อยรถไหลช้า

2. ที่จอดรถในระบบนอกและในถนน ภายในย่านการค้าไม่มีพื้นที่จอดรถโดยเฉพาะและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เป็นมาโดยตลอดก็คือการจอดรถนอกถนน และส่วนมากก็เป็นรถมอเตอร์ไซด์เพราะใช้พื้นที่ในการจอดน้อยจอดตามข้างทางถนน แต่เกิดปัญหาตามมาคือช่องทางจราจรน้อยลง ผลก็คือทำให้รถติดมากขึ้น และความปลอดภัยในการจอดเพราะอาจถูกรถเฉี่ยวชน

3. การขนถ่ายสินค้า เนื่องจากภายในย่านการค้าแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ พ่อค้าแม่ค้าที่ทำการค้าในช่วงเวลากลางคืน และพ่อค้าแม่ค้าที่ทำการค้าในช่วงเวลากลางวัน การขนถ่ายสินค้าจึงเป็นไปในลักษณะ 2 ช่วงเวลาด้วยกัน โดยช่วงเวลากลางคืนมักขนถ่ายสินค้ากันในเวลาตี 2 – ตี 4 ส่วนใหญ่เป็สินค้าเกษตรซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ปลอดภัย ทำให้การจราจรไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด แต่มักจะเป็นปัญหามากกว่าในช่วงเวลาของพ่อค้าแม่ค้าที่ขนถ่ายสินค้าในช่วงเวลากลางวัน เนื่องจากย่านการค้าเป็นย่านการค้าที่ใหญ่มีสินค้ามากมายประเภท จึงมีการขนถ่ายสินค้าที่มากเป็นเงาตั้งแต่นวนกับว่า ย่านการค้าเป็นบริเวณที่ประชาชนต้องมาต้อรถไปนอกเมือง รถบนถนนภายในย่านการค้าจึงมากกว่าย่านการค้าในปกติ ทั้งนี้ห้องแถวและตึกแถวส่วนใหญ่ก็มักจะมีขนถ่ายสินค้าบนถนนหน้าร้านของตนอยู่แล้ว จึงทำให้รถติดโดยเฉพาะถนนบางช่วงที่เป็นเส้นทางสัญจรหลัก

หาบเร่แผงลอย

เป็นปัญหาแรก ๆ จากการสำรวจโดยเครื่องมือวิจัยและเป็นสาเหตุต้น ๆ ของความเสื่อมโทรมของย่านการค้านี้ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ปฏิเสธไม่ได้ในความสะดวกสบายของแผงลอยที่เราไม่ต้องไปเลือกถึงในร้านเข้า ๆ ออก ๆ บ่อย ๆ แถมยังมีราคาที่ถูกกว่ากันอีกด้วย ผู้ถูกสอบถามส่วนใหญ่แม้จะให้ความคิดเห็นหาบเร่เกะกะ แต่ก็มีจำนวนหนึ่งที่บอกว่าหาบเร่แผงลอยซื้อสะดวกกว่าที่จะเกะกะ และแบบสอบถามส่วนใหญ่ก็มีความเห็นด้วยในการที่จะจัดให้มีหาบเร่แผงลอยขายโดยตรงเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตัวพื้นที่ หาบเร่แผงลอยที่มีปัญหามากที่สุดจะอยู่ในช่วงหน้าถนนทางเข้า ซึ่งเป็นบริเวณที่รถยนต์ผ่านไปมามากที่สุดภายในย่านการค้าตลาดโรงเกลือ

การได้ผลกระทบจากธุรกิจต่างชาติทำให้ตลาดเสื่อมความนิยม

สิ่งหนึ่งที่ต้องยอมรับในกระแสโลกที่เปลี่ยนไปคือพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้คนในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงตามกระแสทุนนิยมการเปิดตลาดการค้าเสรี ทำให้ไม่สามารถควบคุมการเกิดของธุรกิจค้าปลีกต่างชาติที่เกิดขึ้นมาเป็นดอกเห็ดได้ในขณะที่ธุรกิจค้าปลีกต่างชาติก็มีการแข่งขันกันอย่างสูง ตลาดชุมชนต่างก็มีผลกระทบภัยยอดขายที่ตกลงไปตาม ๆ กันในเมื่อห้างค้าปลีกต่างชาติมีทุกอย่างที่ตลาดชุมชนมี แต่ในขณะที่ห้างค้าปลีกต่างชาติมีความพร้อมเสียยิ่งกว่าเช่น ความสะดวกสบาย บรรยากาศที่ดีกว่า ความสะอาดและถูกสุขลักษณะ ประชาชนจำนวนไม่น้อยที่หันไปบริโภคสินค้าในห้างค้าปลีกต่างชาติกัน ดังนั้นการปรับเปลี่ยนบทบาทของย่านการค้าและตัวตลาดให้มีความเป็นลักษณะเฉพาะหรือมีจุดยืนในสินค้าเฉพาะของท้องถิ่น นำมาเป็นวิธีการที่สามารถนำมาเป็นจุดขายสามารถดึงดูดลูกค้าเข้ามาในย่านการค้าได้

ข้อเสนอแนะ

- การอนุรักษ์อาคารเก่าภายในย่านการค้า

ย่านการค้าแห่งนี้เป็นย่านการค้าที่มีความเป็นมายาวนาน จึงมีอาคารเก่า-ใหม่ขึ้นอยู่ในย่านการค้า สลับกันไป และในบรรดาอาคารเก่าเหล่านี้มีอาคารบางหลังที่สมควรได้รับการอนุรักษ์ไว้ เพราะเป็นอาคารที่ทรงคุณค่า บ่งบอกถึงยุคสมัยความเป็นมาในอดีต

- การแก้ปัญหาหาบเร่แผงลอย

แผงลอยดังกล่าวนี้มีการใช้พื้นที่ประมาณ 1.5-2.0 ม.หรือประมาณ 50% ของฟุตบาทหรือมากกว่านั้น สินค้าอยู่ในจำพวกเสื้อผ้า เครื่องประดับและผลไม้ มีแม่ค้าทำการค้าขายอยู่จำนวนมากสร้างปัญหาการจราจรโดยการเดิน เพราะเป็นอุปสรรคอย่างมาก และการจะให้ย้ายออกไปหรือไล่ก็เป็นการสร้างปัญหาให้กับแม่ค้าหลายชีวิต และอีกประการหนึ่งคงปฏิเสธในความสะดวกสบายของหาบเร่แผงลอยไม่ได้ การดำเนินการแก้ไขจึงต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการจัดสรรให้แม่ค้าเหล่านี้โดยเฉพาะขึ้นมาในย่านการค้าให้เป็นที่เป็นที่ทาง เพื่อควบคุมความเป็นระเบียบและเป็นสัดส่วนของพื้นที่ สะดวกต่อการจัดการโดยคำนึงถึงพื้นที่รอบย่านการค้าและทำให้คนสามารถจับจ่ายได้เหมือนเดิมแต่จะสะดวกกว่า ปลอดภัยและมีความน่าเดินมากยิ่งขึ้น

การปรับปรุงพื้นที่แผงลอย

1. กำหนดให้พื้นถนนเป็นถนนคนเดิน
2. สร้างซุ้มขาย (kiosk) โดยเป็นวัสดุถาวรกันแดดกันฝนให้มีลักษณะสื่อถึงเอกลักษณ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และผู้ใช้ในย่านการค้า
3. แบ่งพื้นที่ชัดเจนในการจัด(kiosk) จัดพื้นที่สัญจรและพื้นที่ขาย
4. สร้างความร่มรื่นโดยการปลูกต้นไม้สองฟากฝั่งถนนเพื่อส่งเสริมการเดินทางบนตลอดเส้นถนนคนเดิน
5. จัด Furniture Street และสาธารณูปการให้มีความพร้อม มีความสวยงามเป็นระเบียบ
6. กำหนดนโยบายในการขายของให้กับผู้ที่ขายแผงลอยอยู่ในพื้นที่เดิมมีสิทธิสามารถมาจองพื้นที่ขายแห่งใหม่ที่จัดเป็นถนนคนเดิน เพื่อไม่ให้ผู้ขายแผงลอยเดิมเดือดร้อนในการขาดพื้นที่ทำมาหากิน

ประโยชน์ของการจัดพื้นที่สำหรับแผงลอย

1. แก้ปัญหาหาบเร่แผงลอยกีดขวางทางเดิน ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ ความสกปรก รกรุงรัง
2. แม่ค้ามีพื้นที่ค้าขาย ไม่เดือดร้อนหรือย้ายที่อยู่ใหม่ที่อาจมีศักยภาพการขายที่น้อยกว่าเดิม
3. ประชาชนสะดวกสบายขึ้นในการเดินซื้อของ เพราะนอกจากจะจัดให้สำหรับแผงลอยแล้ว ยังมีพื้นที่ถนนคนเดินตรงกลางให้มีมาตรฐาน การเดินสัญจรภายในถนนคนเดินมีความสะดวก
4. เป็นการสร้างบรรยากาศให้กับย่านการค้า โดยที่ถนนมีความสวยงามร่มรื่น ลักษณะของย่านการค้า เช่น รูปลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น Furniture Street ที่สวยงามกลมกลืนเหมาะสมกับบทบาทใหม่ของย่านการค้า

การปรับปรุงทางสัญจรและที่จอดรถ

ที่จอดรถแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ ระบบในถนนและนอกถนนระบบจอดรถในถนนเป็นระบบที่สร้างปัญหา มากที่สุด ทั้งทำให้รถติด เนื่องจากการเอารถเข้า หรือเอารถออกริมถนน สร้างความไม่สะดวกให้กับคนเดินเข้าออก ร้าน ความไม่เป็นระเบียบของพื้นที่ และความเสี่ยงต่อการโจรกรรมรถ ซึ่งหายบ่อยครั้ง การเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้นการจัดให้มีที่จอดรถรวมกันจุดเดียว จะทำให้สะดวกในการดูแลรักษาความปลอดภัยของรถ เพราะรถมาจอดอยู่บริเวณพื้นที่ เดียวกัน ลดจำนวนรถและเวลาของรถที่อยู่บนถนนที่ใช้ในการเข้าจอดและออกจากที่จอดตามข้างถนน เป็นการส่งเสริม การเดินภายในย่านการค้า

- การจัดให้มีที่จอดรถรวมภายในอาคารจอดรถแห่งเดียว

1. สะดวกในการดูแลความปลอดภัยของรถ

2. แก้ปัญหาการจราจรจากปัญหาที่จอดรถ ลดช่องจราจร และการเข้าออกในการจอดรถของพื้นที่แต่ละบริเวณ

3. พื้นที่เป็นสัดส่วนและเป็นระเบียบมากยิ่งขึ้น

4. ประชาชนมีความปลอดภัยในการจอดรถ

5. การปรับปรุงทางจราจรให้มีความปลอดภัยและร่มรื่นสวยงาม

- ถนนและทางเท้าภายในย่านการค้าหลายสายมีปัญหาที่แตกต่างกันการปรับปรุงถนนและทางเท้า จะต้องให้มีระยะความกว้างที่สมดุลกันและมีความปลอดภัยต่อรถยนต์ โดยปลูกต้นไม้เพื่อความร่มรื่นสวยงามข้างทาง ทำที่กันคนและรถเพื่อความปลอดภัยของผู้เดินบนทางฟุตบาท จัด Furniture Street ให้มีความสวยงามเป็นระเบียบ เช่น โคมไฟฟ้า ตู้โทรศัพท์ เพราะย่านนี้จะเปิดใช้งานตอนกลางวันด้วย จึงต้องคำนึงถึงทัศนียภาพในเวลากลางวันเพื่อประกอบการพิจารณา

- การสร้างที่หมายตาและรวมกิจกรรมให้กับย่าน การสร้างที่หมายตาและที่รวมกิจกรรมให้กับย่านการค้าในบริเวณที่เหมาะสม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากจะเป็นบริเวณที่ถือว่าเป็นจุดศูนย์กลางและเป็นจุดที่มีทัศนียภาพที่ดีอีกบริเวณหนึ่ง เหมาะแก่การนัดหมาย มองจากที่ไกลได้ชัดเจน สามารถมองย่านการค้าได้มุมมองที่กว้างพอเหมาะสม และยังสามารถนำที่หมายตาและที่รวมกิจกรรมมาใช้ในการประกอบกิจกรรมอย่างอื่นด้วย เช่น การแสดงดนตรี ศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง เป็นต้น

- การสร้างที่รวมกิจกรรม

1. ปรับพื้นที่เคลื่อนย้ายแผงลอยออกไปขายในที่จัดขายใหม่บริเวณถนนคนเดิน

2. สร้างที่รวมกิจกรรมที่เป็นตัวแทนสัญลักษณ์ของพื้นที่

3. เพิ่มความร่มรื่นให้กับพื้นที่โดยการจัด Landscape

4. จัด Furniture Street ให้สวยงามและรองรับความต้องการของผู้ใช้ในที่รวมกิจกรรม

การปรับปรุงสภาพอาคารภายในย่านการค้าให้มีความสวยงามสอดคล้องกัน

1. ข้อกำหนดที่นำมาใช้ เช่น ผังเมืองกำหนดให้พื้นที่มีข้อกำหนดการใช้

2. ข้อจำกัดบางอย่างที่เกิดขึ้นเนื่องจากบางส่วนอยู่ติดพรมแดน ดังนั้นจึงต้องพิจารณาให้มีการออกแบบเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้วย

3. วัสดุก่อสร้างและรูปทรงอาคาร

4. บ้าย การจัดทำป้ายควรให้มีขนาดรูปแบบ เดียวกัน

5. การปลูกต้นไม้ในบริเวณทางเท้าด้านหน้าอาคารจะช่วยให้ทัศนียภาพและมุมมองสวยงามขึ้น มีความร่มรื่นส่งเสริมการเดินทาง

เอกสารอ้างอิง

ปรีชา ธรรงค์. การจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาเมือง. 2530.

อัญชลี ชาติวิวัฒนาการ. 2540. การปรับปรุงย่านพาณิชย์กรรมเก่าจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

Bager, Groffray. 1951. **Shopping Center, Design and Practics** Newyork: Reinhold.

ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์

Poster Presentation

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ระดับบัณฑิตศึกษา

เนื่องในโอกาสคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ประจำปี 2553

“วิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น”

14 -15 มิถุนายน 2553

ณ ห้องประชุม ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ

ฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับประรดแคลอรีต่ำ

Product Development of Low-calorie Pineapple Dessert Jelly

ทวีพงษ์ เต็มแสนสุข และ สิริมา ชินสาร

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับประรดแคลอรีต่ำด้วยการใช้สารให้ความหวานอีริทริทอลทดแทนน้ำตาลบางส่วนขั้นแรกเป็นการหาสูตรพื้นฐานของขนมเยลลี่สับประรดโดยแปรปริมาณโปแตสเซียมซิเตรท 3 ระดับ คือ 0.3 0.4 และ 0.5 เปอร์เซ็นต์ และปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด 3 ระดับ คือ 30 33 และ 36 องศาบริกซ์ พบว่าขนมเยลลี่สับประรดที่ใช้โปแตสเซียมซิเตรท 0.3 เปอร์เซ็นต์ และปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด 30 33 และ 36 องศาบริกซ์ ให้ค่า gel strength ใกล้เคียงกับผลิตภัณฑ์อ้างอิงมากที่สุด จึงเลือกขนมเยลลี่ทั้งสามสูตรเพื่อทำการทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัส โดยขนมเยลลี่สับประรดที่มีปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด 33 และ 36 องศาบริกซ์ได้รับคะแนนความชอบโดยรวมในระดับปานกลางไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \geq 0.05$) จึงเลือกขนมเยลลี่สูตรที่ใช้โปแตสเซียมซิเตรท 0.3 เปอร์เซ็นต์ และมีปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด 36 องศาบริกซ์เป็นสูตรพื้นฐาน ขั้นที่สอง ศึกษาผลของสารอีริทริทอลต่อคุณภาพของขนมเยลลี่สับประรด โดยลดปริมาณน้ำตาลในสูตรลง 0 25 50 และ 75 เปอร์เซ็นต์ของปริมาณน้ำตาลทั้งหมด และใช้สารอีริทริทอลทดแทนระดับความหวานของน้ำตาลในปริมาณ 0 (ตัวอย่างควบคุม) 87.86 175.71 และ 263.57 กรัมตามลำดับ พบว่า เมื่อปริมาณอีริทริทอลเพิ่มขึ้นค่าสี L^* มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนค่าสี a^* และ b^* มีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ผลการทดสอบทางประสาทสัมผัส พบว่า การใช้อีริทริทอล 175.71 กรัมได้รับคะแนนความชอบโดยรวมในระดับชอบปานกลางถึงชอบมาก และสามารถลดพลังงานได้ 41.16 เปอร์เซ็นต์เมื่อเปรียบเทียบกับตัวอย่างควบคุม

Abstract

This research was to develop the low-calorie pineapple dessert jelly product by partial replacement of sugar with the low-calorie sweetener erythritol. The first step was to develop a basic product formulation of pineapple dessert jelly. Three quantities of potassium citrate, 0.3, 0.4 and 0.5%, and three quantities of total soluble solid, 30, 33 and 36 °brix, were investigated. It was found that the gel strength of 0.3% potassium citrate added jelly was comparable to the gel strength of reference product for all three total soluble solid. All three samples were chosen to be evaluated product quality by sensory evaluation. The results illustrated that both 33 and 36 °brix samples had the overall liking score at moderately score with not significantly different ($p \geq 0.05$). The sample with 0.3% potassium citrate and 36 °brix was chosen to be a prototype product. The second step was to study the effect of erythritol on the qualities of pineapple dessert jelly. Sugar was decreased by 0, 25, 50 and 75% of the total amount of sugar and replaced by 0 (control), 87.86, 175.71 and 263.57 g. of erythritol, respectively. The results revealed that L^* value significantly increased with increasing of erythritol quantities. In contrary, a^* and b^* values significantly decreased when the amount of erythritol increased ($p < 0.05$). The results of sensory evaluation showed that the 175.71 g. erythritol-added sample had the overall liking score in the range of moderately and very much like. And its calorie was reduced by 41.16% as comparing to the control.

Key word : Pineapple, jelly, low-calorie, sweetener, erythritol

บทนำ

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ในกลุ่มขนมเยลลี่มีส่วนแบ่งตลาดในประเทศไทยประมาณครึ่งหนึ่งของตลาดลูกกวาด (วิภาพร สุกุลครู, 2547) และกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก ๆ เพราะมีสีสันสดใส รสหวาน และเนื้อสัมผัสเป็นเจลมีความยืดหยุ่น ขนมเยลลี่ที่ขายตามท้องตลาดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากสารแต่งกลิ่นรสสังเคราะห์ของผลไม้ต่าง ๆ ผสมกับสารให้ความหวานและสารทำให้เกิดเจล (Gelling agent) ได้แก่ คาร์ราจีแนน เจลาติน เพคติน อะการ์ และกัมชนิดต่าง ๆ การผลิตขนมเยลลี่ระดับอุตสาหกรรมนิยมใช้คาร์ราจีแนน แต่มีข้อจำกัดคือ คาร์ราจีแนนไม่สามารถเกิดเจลได้ถ้าไม่มีไอออนบวก จึงต้องมีการเติมสารที่แตกตัวให้ K^+ หรือ Ca^{2+} ลงไปเป็นส่วนหนึ่งของขนมเยลลี่เพื่อช่วยให้เกิดเจลที่แข็งแรงขึ้น (Nabors, 1991)

นอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของขนมเยลลี่คือ น้ำตาลซึ่งมีการใช้ในปริมาณค่อนข้างสูง เนื่องจากการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาลอยู่มากจะมีผลต่อการเพิ่มระดับน้ำตาลในเลือด จึงไม่เหมาะสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน และยังทำให้ฟันผุ (อดิศักดิ์ เอกโสวรรณ, 2541) ปัจจุบันจึงนิยมใช้สารให้ความหวานเข้ามาทดแทนน้ำตาลในผลิตภัณฑ์ (เบญจพร พรหมมา, 2547)

สารให้ความหวานแทนน้ำตาลแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) สารให้ความหวานที่ให้พลังงาน ได้แก่ ฟรุคโตส (ให้พลังงาน 4 กิโลแคลอรีต่อกรัม) ซอร์บิทอล และไซลิตอล (ให้พลังงาน 2.6 กิโลแคลอรีต่อกรัม) (2) สารให้ความหวานที่ไม่ให้พลังงาน หรือให้พลังงานต่ำ ได้แก่ ซูคราโลส สตีวียอไซด์หรือสารสกัดจากหญ้าหวาน แอสปาแตม อะซิซัลเฟม-เค และแซคคารีน สารให้ความหวานกลุ่มนี้ให้พลังงาน 0 กิโลแคลอรีต่อกรัม (กล้านรงค์ ศรีรอต, 2542)

อีริทริทอล เป็นสารในกลุ่มโพลีออล (polyol) เช่นเดียวกับ ซอร์บิทอล (sorbitol) และไซลิตอล (xylytol) เป็นสารที่ให้พลังงานต่ำที่สุด คือน้อยกว่า 0.2 กิโลแคลอรีต่อกรัม เนื่องจากร่างกายของคนเผาผลาญอีริทริทอลได้น้อยมาก ส่วนใหญ่ที่ถูกดูดซึมจะถูกขับถ่ายทางปัสสาวะในรูปเดิม ในสหรัฐอเมริกาถือว่าอีริทริทอลเป็นอาหารที่ปลอดภัย หรือ GRAS (generally recognized as safe) มีความหวานประมาณ 70% ของน้ำตาลปกติ และไม่ทำให้ฟันผุ (Goossens และ Gonze, 2000)

ดังนั้นการใช้สารให้ความหวานอีริทริทอลทดแทนน้ำตาลในผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับประรดจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาขนมเยลลี่ที่ให้พลังงานต่ำเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่ต้องการลดการบริโภคผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่ที่มีปริมาณน้ำตาลสูง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับประรดแคลอรีต่ำโดยการทดแทนน้ำตาลบางส่วนด้วยสารให้ความหวานอีริทริทอล

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การเตรียมน้ำสับประรด

นำผลสับประรดพันธุ์ศรีราชาที่มีความสุกปานกลาง (เปลือกมีสีเหลืองอมส้ม) มาปอกเปลือก ล้างน้ำให้สะอาด หั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วปั่นให้ละเอียดด้วยเครื่องปั่นน้ำผลไม้ โดยใช้ระยะเวลาในการปั่นประมาณ 1 นาที จากนั้นนำมาคั้นผ่านผ้าขาวบาง 2 ครั้ง โดยกำหนดให้มีปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด (TSS) 16 องศาบริกซ์ ทำการพาสเจอร์ไรส์น้ำสับประรดที่อุณหภูมิ 85 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 20 วินาที

การพัฒนาสูตรพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับประรด

สูตรพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับประรดเป็นสูตรที่ดัดแปลงมาจากสูตรขนมเยลลี่คาร์ราจีแนนผสมน้ำส้ม 15 เปอร์เซ็นต์ซึ่งเป็นสูตรทางการค้า โดยแปรปริมาณโปแตสเซียมซีเตรทเป็น 3 ระดับคือ 0.5 0.4 และ 0.3 เปอร์เซ็นต์ และปริมาณ TSS 3 ระดับ คือ 30 33 และ 36 องศาบริกซ์ โดยมีส่วนประกอบของสูตรพื้นฐานดังนี้ คาร์ราจีแนน 1 เปอร์เซ็นต์ น้ำตาล 11 เปอร์เซ็นต์ น้ำสับประรด 15 เปอร์เซ็นต์ กรดซิตริก 0.3 เปอร์เซ็นต์ และ น้ำเพื่อปรับให้ปริมาณส่วนผสมเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

นำผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่ที่ได้มาวัดลักษณะเนื้อสัมผัสของเจล โดยวัดค่าแรงที่ทำให้เจลแตก (Gel strength) ด้วยเครื่อง texture analyzer รุ่น TA-XT2 ใช้หัววัดรูปทรงกลม ชนิด ¼” spherical (p/0.25s) เลือกขนมเยลลี่สับปะรดที่ผลิตโดยใช้ปริมาณโปแตสเซียมซีเตรทที่มีค่า Gel strength ใกล้เคียงกับขนมเยลลี่คาร์ราจีเนนผสมน้ำส้ม 15 เปอร์เซ็นต์ (สูตรทางการค้า) ซึ่งมีค่า Gel strength = 764.41±0.50 g.mm มา 3 ตัวอย่างเพื่อทดสอบการยอมรับทางประสาทสัมผัสด้วยวิธี 9-point hedonic scale ทดสอบความชอบทางด้านเนื้อสัมผัส สี กลิ่นรส รสชาติ และความชอบโดยรวม โดยใช้ผู้ทดสอบที่ไม่ผ่านการฝึกฝนจำนวน 15 คน นำผลที่ได้ไปทดสอบทางสถิติโดยใช้แผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design (RCBD) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้วิธี Duncan's new multiple-Range Test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ คัดเลือกสูตรจากคะแนนสูงสุดของการทดสอบการยอมรับทางประสาทสัมผัสด้านความชอบโดยรวมของผู้ทดสอบ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับปะรดเคลือบน้ำตาล

ทำการพัฒนาสูตรขนมเยลลี่เคลือบน้ำตาลโดยลดปริมาณน้ำตาลในสูตรลง 0 (สิ่งทดลองควบคุม) 25 50 และ 75 เปอร์เซ็นต์ของปริมาณน้ำตาลทั้งหมด และใช้วิธีไรทอลทดแทนระดับความหวานของน้ำตาลที่ลดลงเป็นปริมาณ 0, 87.86, 175.71 และ 263.57 กรัม ตามลำดับ นำผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่ที่ได้มาทำการวิเคราะห์ผลดังนี้

คุณภาพทางกายภาพ ได้แก่ วัดสีด้วยเครื่องวัดสี Handy Colorimeter (Model BYK, Garner, Germany) วัดลักษณะเนื้อสัมผัสของเจลโดยวัดค่าแรงที่ทำให้เจลแตก (Gel strength) ค่าแรงที่ทำให้อาหารเสียรูป (hardness) ค่าแรงยึดเกาะกันภายใน (cohesiveness) และค่าการคืนตัวกลับของอาหาร (springiness) ด้วยเครื่อง texture analyzer รุ่น TA-XT2 ใช้หัววัดรูปทรงกระบอกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 20 มิลลิเมตร (p/20) และวิเคราะห์ค่าพลังงานอาหาร ด้วยเครื่องบอมบ์แคลอรีมิเตอร์ (Bombcalories meter)

คุณภาพทางด้านประสาทสัมผัสด้วยวิธี 9-point hedonic scale ทดสอบความชอบทางด้านเนื้อสัมผัส สี กลิ่นรส รสชาติ และความชอบโดยรวม โดยใช้ผู้ทดสอบที่ไม่ผ่านการฝึกฝนจำนวน 15 คน

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาสูตรพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับปะรด

จากการศึกษาสูตรพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับปะรด โดยดัดแปลงจากสูตรทางการค้าด้วยการแปรปริมาณโปแตสเซียมซีเตรท 3 ระดับ คือ 0.5 0.4 และ 0.3 เปอร์เซ็นต์ และปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด (TSS) 3 ระดับ คือ 30 33 และ 36 องศาบริกซ์ ให้ค่า Gel strength ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่า Gel strength (g.mm) ของขนมเยลลี่สับปะรด

TSS	ปริมาณโปแตสเซียมซีเตรท (เปอร์เซ็นต์)		
	0.5	0.4	0.3
30	1691.24±1.06	1063.42 ±1.17	687.02±1.13
33	2016.23 ±0.91	1412.94±0.47	751.78±0.87
36	2390.87±1.76	1853.69±1.96	798.28±0.62

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาค่า Gel strength ของขนมเยลลี่สับปะรดสูตรที่ได้จากการดัดแปลงเปรียบเทียบกับขนมเยลลี่คาร์ราจีเนนผสมน้ำส้ม 15 เปอร์เซ็นต์ (ทางการค้า) พบว่าขนมเยลลี่สับปะรดที่ใช้ปริมาณโปแตสเซียมซีเตรท 0.3 เปอร์เซ็นต์ และมีปริมาณ TSS 30 33 และ 36 องศาบริกซ์ มีค่า Gel strength ใกล้เคียงกับขนมเยลลี่ทางการค้า (Gel strength 764.41±0.50 g.mm) ดังนั้นจึงเลือกสูตรการผลิตขนมเยลลี่สับปะรดที่ใช้ปริมาณโปแตสเซียมซีเตรท 0.3 เปอร์เซ็นต์ ที่มีปริมาณ TSS ทั้ง 3 ระดับ เพื่อใช้ในการทดสอบคุณภาพทางด้านประสาทสัมผัสต่อไป โดยผลการทดสอบแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนความชอบของขนมเยลลี่สับปะรดที่เติมโปแตสเซียมซีเตรท 0.3 เปอร์เซ็นต์ และมีปริมาณ TSS 30 33 และ 36 องศาปริกซ์

TSS (องศาปริกซ์)	ลักษณะ ปรากฏ	สี	กลิ่นรส ^{ns}	รสชาติ ^{ns}	เนื้อสัมผัส	ความชอบ โดยรวม
30	6.33±0.82 ^a	6.33±0.90 ^a	7.20±0.86	7.53±0.83	6.87±1.13 ^a	7.00±1.07 ^a
33	7.87±1.06 ^b	7.73±0.96 ^b	7.53±0.74	7.87±0.63	7.87±0.74 ^b	8.00±0.65 ^b
36	7.40±1.21 ^b	7.47±1.06 ^b	7.13±1.25	7.87±0.74	7.93±1.10 ^b	7.80±1.01 ^b

^{ns} ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ($p \geq 0.05$)

^{a-b} ตัวอักษรที่แตกต่างกันตามแนวตั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

จากการวิเคราะห์ผลทางประสาทสัมผัสตั้งตารางที่ 2 และผลวิเคราะห์ทางสถิติของขนมเยลลี่สับปะรดที่ผลิตจากสูตรดัดแปลงที่ใช้ปริมาณโปแตสเซียมซีเตรท 0.3 เปอร์เซ็นต์ โดยทำการเคี้ยวให้มีค่า TSS ของขนมเยลลี่สับปะรด 3 ระดับ คือ 30 33 และ 36 องศาปริกซ์ พบว่า ขนมเยลลี่สับปะรดที่ผลิตโดยสูตรดัดแปลงที่กำหนดค่า TSS 33 และ 36 องศาปริกซ์ ได้รับคะแนนความชอบด้านความชอบโดยรวมสูงกว่าขนมเยลลี่สับปะรดที่ผลิตโดยสูตรดัดแปลงที่กำหนดค่า TSS 30 องศาปริกซ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จึงเลือกขนมเยลลี่สับปะรดสูตรที่ใช้โปแตสเซียมซีเตรท 0.3% และปริมาณ TSS 36 องศาปริกซ์ สำหรับการศึกษารุ่นต่อไป

ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับปะรดแคลอรีต่ำ

จากการวิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพด้านสี เนื้อสัมผัส การวิเคราะห์ค่าพลังงานอาหาร และคุณภาพทางด้านประสาทสัมผัสของขนมเยลลี่สับปะรดที่ใช้สารให้ความหวานอีริทริทอลทดแทนน้ำตาลบางส่วนในการผลิต ได้ผลการวิเคราะห์ตั้งตารางที่ 3 4 5 และ 6

ตารางที่ 3 ค่าสีของขนมเยลลี่สับปะรดแคลอรีต่ำ

ปริมาณอีริทริทอล (กรัม)	ค่าสี		
	L*	a*	b*
0	40.48±0.10 ^a	1.12±0.41 ^c	12.29±0.13 ^c
87.86	41.39±0.34 ^b	-1.41±0.24 ^b	11.11±0.12 ^{bc}
175.71	41.92±0.54 ^b	-1.94±0.09 ^a	10.51±0.29 ^b
263.57	50.19±0.55 ^c	-2.33±0.16 ^a	4.64±1.29 ^a

^{a-c} ตัวอักษรที่แตกต่างกันตามแนวตั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ตารางที่ 4 ลักษณะเนื้อสัมผัสด้านต่าง ๆ ของขนมเยลลี่สับปะรดแคลอรีต่ำ

ปริมาณอีริทริทอล (กรัม)	Gel strength (g.mm)	Hardness (g)	Springiness	Cohesiveness
0	800.97±0.56 ^d	96.95±0.26 ^c	0.955±0.01 ^b	0.611±0.01 ^d
87.86	748.22±0.31 ^c	92.23±1.00 ^b	0.995±0.01 ^c	0.596±0.01 ^c
175.71	710.62±0.40 ^b	87.56±0.58 ^a	1.077±0.00 ^d	0.584±0.00 ^b
263.57	600.77±0.67 ^a	114.72±0.19 ^d	0.907±0.03 ^a	0.572±0.01 ^a

^{a-d} ตัวอักษรที่แตกต่างกันตามแนวตั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ตารางที่ 5 ค่าพลังงานของขนมเยลลี่สับปะรดแคลอรีต่ำที่ใช้อิริโทรทอลทดแทนน้ำตาลในระดับต่างๆกัน

ปริมาณอิริโทรทอล (กรัม)	ค่าพลังงานอาหาร (แคลอรี/กรัม)
0	1135.49±13.17 ^d
87.86	897.18±3.09 ^c
175.71	668.06±2.35 ^b
263.57	439.76±2.36 ^a

^{a-d} ตัวอักษรที่แตกต่างกันตามแนวตั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ตารางที่ 6 คะแนนความชอบของขนมเยลลี่สับปะรดแคลอรีต่ำที่ใช้สารให้ความหวานอิริโทรทอลทดแทนน้ำตาลในระดับต่างๆกัน

ปริมาณอิริโทรทอล (กรัม)	ลักษณะปรากฏ	สี	กลิ่นรส	รสชาติ	เนื้อสัมผัส	ความชอบโดยรวม
0	7.60±0.83 ^b	7.73±0.88 ^b	7.40±0.83 ^{ab}	7.40±0.83 ^{ab}	7.60±0.74 ^b	7.53±0.74 ^b
87.86	7.80±0.77 ^b	7.87±0.64 ^b	7.60±0.74 ^b	7.73±0.80 ^b	7.87±0.64 ^b	7.93±0.88 ^b
175.71	7.47±0.92 ^b	7.73±0.80 ^b	7.33±1.05 ^{ab}	7.60±0.83 ^{ab}	7.53±0.74 ^b	7.47±0.64 ^b
263.57	6.67±1.05 ^a	6.80±0.94 ^a	6.93±1.22 ^a	7.07±1.22 ^a	5.40±0.91 ^a	5.53±0.83 ^a

^{a-d} ตัวอักษรที่แตกต่างกันตามแนวตั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากตารางที่ 1 และ 2 พบว่า ขนมเยลลี่สับปะรดที่ใช้ปริมาณโปแตสเซียมซีเตรท 0.3 เปอร์เซ็นต์ และมีปริมาณ TSS 30 33 และ 36 องศาบริกซ์ มีค่า Gel strength ในช่วง 687-798 g.mm ซึ่งใกล้เคียงกับขนมเยลลี่ทางการค้า (Gel strength 764.41±0.50 g.mm) และเมื่อพิจารณาคะแนนความชอบ พบว่าขนมเยลลี่สับปะรดที่ผลิตโดยสูตรดัดแปลงที่กำหนดค่า TSS 33 และ 36 องศาบริกซ์ ได้รับคะแนนความชอบด้านลักษณะปรากฏ สี เนื้อสัมผัส และความชอบโดยรวม สูงกว่าขนมเยลลี่สับปะรดที่ผลิตโดยสูตรดัดแปลงที่กำหนดค่า TSS 30 องศาบริกซ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ส่วนคะแนนความชอบด้านกลิ่นรสและรสชาติของทั้งสามสูตรไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \geq 0.05$) สำหรับการศึกษาขั้นต่อไปซึ่งจะต้องมีการลดปริมาณน้ำตาลในสูตรลงและใช้สารให้ความหวานอิริโทรทอลเข้ามาแทนที่ ผลจากการทำการทดลองเบื้องต้น พบว่า การลดปริมาณน้ำตาลจะส่งผลให้ค่า Gel strength ของขนมเยลลี่ลดลง จึงเลือกตัวอย่างขนมเยลลี่ที่ระดับ TSS 36 องศาบริกซ์ ซึ่งมีค่า Gel strength สูงกว่าตัวอย่างที่มี TSS 33 องศาบริกซ์ สำหรับการศึกษาขั้นต่อไป ดังนั้น สูตรพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับปะรดที่เหมาะสม คือ สูตรดัดแปลงที่ใช้ปริมาณโปแตสเซียมซีเตรท 0.3 เปอร์เซ็นต์ และกำหนดค่าปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด 36 องศาบริกซ์

จากผลการวิเคราะห์ค่าสีของขนมเยลลี่ที่ใช้สารให้ความหวานอิริโทรทอลทดแทนระดับความหวานของน้ำตาลที่ลดลงดังตารางที่ 3 พบว่า ค่าสี L* a* b* ของทุกตัวอย่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังนี้คือ ค่าความสว่าง L* มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อระดับการทดแทนอิริโทรทอลเพิ่มขึ้น หมายความว่า การเพิ่มขึ้นของระดับการทดแทนอิริโทรทอลมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับปะรดมีความโปร่งแสงมากขึ้น ส่วนค่าสีแดง a* มีแนวโน้มลดลงเมื่อระดับการทดแทนอิริโทรทอลเพิ่มขึ้น หมายความว่า การเพิ่มขึ้นของระดับการทดแทน อิริโทรทอลมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับปะรดมีสีเขียวมากขึ้น ส่วนค่าสีเหลือง b* มีแนวโน้มลดลงเมื่อระดับการทดแทนอิริโทรทอลเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของระดับการทดแทนอิริโทรทอลมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับปะรดมีความเข้มของสีเหลืองน้อยลง การเปลี่ยนแปลงค่าสีของขนมเยลลี่เกิดจากระดับของน้ำตาลทรายในสูตรที่ลดลง ทั้งนี้เนื่องจากน้ำตาลทรายมีส่วนช่วยให้เจลของผลิตภัณฑ์แยมและเยลลี่มีสีสดใส (เข้มทอง นิ่มจินดา, 2538) ดังนั้นเมื่อระดับการทดแทนอิริโร

ทอลเพิ่มขึ้น ทำให้ใช้น้ำตาลที่เป็นส่วนผสมในขนมเยลลี่สับปะรดแคลอรีต่ำลดลง จึงเป็นการลดความสดใและความวาวของเจลลง

เมื่อพิจารณาผลการวัดลักษณะเนื้อสัมผัสในตารางที่ 4 พบว่าลักษณะเนื้อสัมผัสด้านต่างๆของขนมเยลลี่สับปะรดแคลอรีต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยระดับการทดแทนของอิรีไซทอลที่ 0, 87.86, 175.71 และ 263.57 กรัม ค่า Gel strength, Hardness และ Cohesiveness มีแนวโน้มลดลง ยกเว้นที่ระดับการทดแทนของอิรีไซทอล 263.57 กรัม จะมีค่า Hardness สูงที่สุด เนื่องจากขนมเยลลี่สับปะรดที่ระดับการทดแทนของอิรีไซทอล 263.57 กรัม จะเกิดผลึกอิรีไซทอลปกคลุมบริเวณผิวหน้าของเจลทำให้ต้องใช้แรงที่ใช้ในการทำให้เจลผสมเสียรูปมากขึ้นกว่าเดิม ส่วนค่า Springiness มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงของลักษณะทางเนื้อสัมผัสเช่นนี้เนื่องจากน้ำตาลซูโครสเป็นส่วนผสมสำคัญที่ทำให้เกิดความหนืด การลดปริมาณน้ำตาลซูโครสในส่วนผสมจึงเป็นการลดความหนืดของผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สับปะรดลง ทำให้โครงสร้างตาข่ายโพลีเมอร์ในการเกิดเจล มีการยึดเกาะตัวกันต่ำ ส่งผลให้เจลมีความแข็งแรงลดลง ค่า Gel strength Hardness และ Cohesiveness จึงมีแนวโน้มลดลง แต่เจลมีการคืนรูปดีขึ้นทำให้ ค่า Springiness มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

เมื่อนำตัวอย่างขนมเยลลี่มาวัดค่าพลังงานอาหาร (ตารางที่ 5) พบว่า เมื่อระดับการทดแทนของอิรีไซทอลเพิ่มขึ้นมีผลให้ค่าพลังงานอาหารลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยขนมเยลลี่สับปะรดที่ระดับการทดแทนของอิรีไซทอล 0 กรัม (สูตรควบคุม) มีค่าพลังงานสูงสุดเท่ากับ 1135.49 แคลอรีต่อกรัม และที่ระดับการทดแทนของอิรีไซทอล 175.71 กรัม มีค่าพลังงานเท่ากับ 668.06 แคลอรีต่อกรัม ซึ่งมีลักษณะเนื้อสัมผัสด้านต่างๆที่เหมาะสม ไม่เกิดการตกผลึกอิรีไซทอล แต่ที่ระดับการทดแทนของอิรีไซทอล 263.57 กรัม มีลักษณะเนื้อสัมผัสด้านต่างๆที่ไม่เหมาะสมเกิดการตกผลึกอิรีไซทอลถึงแม้ว่าจะมีค่าพลังงานน้อยที่สุดเท่ากับ 439.76 แคลอรีต่อกรัมก็ตาม

คะแนนความชอบของผู้ทดสอบชิมในตารางที่ 6 พบว่า ลักษณะปรากฏ ลักษณะด้านสี กลิ่นรส รสชาติ เนื้อสัมผัส และความชอบโดยรวม ผู้ทดสอบให้คะแนนความชอบเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยลักษณะด้านเนื้อสัมผัส และลักษณะด้านความชอบโดยรวมของตัวอย่างที่ใช้อิรีไซทอล 263.57 กรัม ผู้ทดสอบให้คะแนนความชอบเฉลี่ยต่ำสุด คือ 5.40 และ 5.53 ตามลำดับ เนื่องจากเกิดการตกผลึกของอิรีไซทอลบนผิวหน้าของตัวอย่างส่วนการใช้อิรีไซทอลที่ระดับ 0 87.86 และ 175.71 กรัม ได้รับคะแนนความชอบด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \geq 0.05$) โดยมีความชอบโดยรวมอยู่ในระดับชอบปานกลางถึงชอบมาก

จากผลการวิเคราะห์คุณภาพด้านต่างๆของขนมเยลลี่สับปะรดแคลอรีต่ำ สามารถคัดเลือกสูตรที่ให้ระดับการทดแทนน้ำตาลที่เหมาะสม คือ การใช้อิรีไซทอล 175.71 กรัม โดยสามารถลดพลังงานอาหารได้ 41.16 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบกับขนมเยลลี่ที่ใช้น้ำตาล 100 เปอร์เซ็นต์ (ตัวอย่างควบคุม)

เอกสารอ้างอิง

กล้าณรงค์ ศรีรอด. 2542. **สารให้ความหวาน SWEETENERS**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : จาร์พา เท็คเซินเตอร์. หน้า 93-95.

เข็มทอง นิมจินดา. 2538. **ทฤษฎีอาหาร**. กรุงเทพฯ : การศาสนา กรมศาสนา. หน้า 51. อ้างถึงใน

เทวัญ สุภาพศิริ. 2543. การใช้สารผสมที่ทำให้เกิดเจล และแอสพาเทมในผลิตภัณฑ์เยลลี่วานหางจะเชลด์แคลอรี. ปัญหาพิเศษ ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ภาควิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

จิราฎ ดิษฐ์ปัญญา. 2548. **การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมเยลลี่สละ**. ปัญหาพิเศษ ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ภาควิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- เทวีญู สุภาพศิริ. 2543. การใช้สารผสมที่ทำให้เกิดเจล และแอสพาเทมในผลิตภัณฑ์เยลลี่ว่านหางจระเข้ลดแคลอรี. ปัญหาพิเศษ ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ภาควิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เบญจพร พรหมมา. 2547. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกบริโภคสารให้ความหวานทดแทนน้ำตาลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ธุรกิจการเกษตร) สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร. หน้า 2.
- วิภาพร สกุลครุ. 2547. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เยลลี่มะม่วง. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อดิศักดิ์ เอกโสวรรณ. 2541. เยลลี่แป้งบุกผสมน้ำส้ม: การผลิตและการทดแทนน้ำตาลด้วยอะเซซัลเฟม-เค. วารสารอาหาร: ปีที่30 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม หน้า 274-282.
- AOAC. 1990. **Official Methods of Analysis**. 15th ed. Washington DC: Association of Official Analytical Chemists.
- Goossens, Jo and Gonze, Michel 2000. The American dietetic association: Use of nutritive sweeteners. **J Am Diet Asoc.** 104:255
- Nabors, L.O. and Gelardi, R.C. 1991. **Alternative Sweeteners an Overview**. In : Alternative sweeteners, ed.L.O.Nabors and R.C.Gelardi, pp. 39-70. Marcel Dekker, Inc., New York.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทอดมันปลาไขมันต่ำ Development of Low-fat Fish Cake Product

ปนัดดา สุพินพง, สิริมา ชินสาร

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทอดมันปลาไขมันต่ำ โดยใช้ไอโอตา-คาร์ราจีแนนในระดับร้อยละ 0.10 0.15 และ 0.20 โดยน้ำหนักเนื้อปลา และเมทิลเซลลูโลสที่ระดับร้อยละ 0.25 0.50 และ 0.75 โดยน้ำหนักเนื้อปลา ผลการทดลองพบว่า การเติมไอโอตา-คาร์ราจีแนนและเมทิลเซลลูโลสในระดับที่สูงขึ้นการดูดซึมน้ำมันและการสูญเสียความชื้นของผลิตภัณฑ์มีแนวโน้มลดลง โดยการใช้เมทิลเซลลูโลสความเข้มข้นร้อยละ 0.75 ผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณน้ำมันต่ำสุด เท่ากับร้อยละ 4.47 ปริมาณร้อยละการดูดซึมน้ำมันต่ำสุดเท่ากับร้อยละ -56.62 มีค่าแรงเฉือนสูงสุด คือ 2.94 นิวตัน และได้รับคะแนนความชอบโดยรวมจากผู้บริโภคอยู่ในระดับชอบมาก สมการความสัมพันธ์ของปริมาณไฮโดรคอลลอยด์กับปริมาณไขมัน และปริมาณไขมันกับความเข้มของคุณลักษณะด้านการอมน้ำมันมีความน่าเชื่อถือสำหรับการทำนาย โดยมีค่า R^2 (สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ) มากกว่า 0.75

Abstract

This research was to develop the low-fat fish cake product by using iota-carrageenan at levels of 0.10, 0.15 and 0.20% (fish paste basis) and methyl cellulose at levels of 0.25, 0.50 and 0.75% (fish paste basis). Results revealed that oil absorption and moisture loss decreased as the level of iota-carrageenan and methyl cellulose increased. Fish cake added with 0.75% methyl cellulose had the lowest oil absorption of 4.47%, the lowest oil uptake relative variation of -56.62% and the highest shear force value of 2.94 N. The sensory evaluation showed that the overall liking score of the 0.75% methyl cellulose added sample was very much level. The mathematical models for the functions of hydrocolloids and fat content, and fat content and the intensity rating of oil absorption attribute were satisfied with the R^2 (Coefficient of determination) > 0.75.

คำสำคัญ (Keywords): iota-carrageenan, methyl cellulose, fish cake, low-calorie

บทนำ

ปัจจุบันคนไทยหันมาสนใจเรื่องสุขภาพกันมากมีการเลือกรับประทานอาหารมากขึ้น การรับประทานไขมันมากเกินไปจนทำให้ผู้บริโภคเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่างๆสูงขึ้น เช่น โรคอ้วน โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง และโรคไขมันอุดตัน เป็นต้น (สมาคมแพทย์โรคหัวใจแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2550) ทอดมันเป็นอาหารทอดอีกชนิดหนึ่งที่มีความนิยมจากผู้บริโภค การทำทอดมันเริ่มจากการนำเนื้อปลา เช่น ปลาทราย ปลาอินทรี มาบดผสมให้เข้ากันกับพริกแกงที่ทำจากเครื่องเทศและสมุนไพร เช่น พริก ตะไคร้ หอมแดง กระเทียม พริกไทย รากผักชี ใบผักชี ปูรุกรสด้วยเครื่องปรุงรส เช่น เกลือ น้ำปลา อาจเติมส่วนประกอบอื่น เช่น ถั่วฝักยาว ใบมะกรูด นวดจนเหนียว ก่อนบริโภคต้องนำไปทอดให้สุก ถึงแม้ว่าทอดมันจะมีคุณค่าทางอาหารสูงจากเนื้อปลาและเครื่องเทศแต่ก็มีผลเสียจากการอมน้ำมันขณะทอด เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่รักสุขภาพ งานวิจัยนี้จึงได้ศึกษาหาแนวทางลดการอมน้ำมันของผลิตภัณฑ์ทอดมันปลา

วิธีการเพื่อลดการอมน้ำมันในผลิตภัณฑ์อาหารทอดมีหลายวิธี เช่น การใช้ฟิล์มที่รับประทานได้เคลือบอาหารก่อนนำไปทอดเพื่อให้อาหารมีปริมาณไขมันต่ำลง (Gracia และคณะ, 2002) หรือการเตรียมวัตถุดิบขั้นต้นก่อนการทอด เช่น การเคลือบขึ้นอาหารด้วยสารละลายที่ทำให้เกิดฟิล์มเพื่อป้องกันการระเหยของน้ำในอาหาร การใช้สารไฮโดรคอลลอยด์ซึ่งมีคุณสมบัติในการเกิดเจลได้เมื่อมีความชื้นและความร้อนเกิดขึ้นในระหว่างการทอดผสมลงในอาหารก็เป็นทางเลือกหนึ่งในการลดการดูดซึมน้ำมัน Bloukas และคณะ (1997) รายงานว่าการใช้คาร์ราจีแนนในผลิตภัณฑ์เนื้อ คาร์ราจีแนนสามารถเกิดเจลและเก็บกักน้ำไว้ จึงช่วยให้ได้ลักษณะเนื้อสัมผัสที่ต้องการ คาร์ราจีแนนสามารถที่จะใช้ร่วมกับส่วนผสมอื่นๆ ได้โดยเฉพาะเนื้อสัตว์ไขมันต่ำ Garcia และคณะ (2002) ศึกษาการใช้สารไฮโดรคอลลอยด์ ได้แก่ เมธิลเซลลูโลส (Methylcellulose) และไฮดรอกซีโพรพิลเมธิลเซลลูโลส (Hydroxypropylmethylcellulose) ผสมในมันฝรั่งแห้งและโดขนมปัง ก่อนนำไปทอดเพื่อลดการอมน้ำมันในผลิตภัณฑ์ จากผลการทดลองพบว่า เมธิลเซลลูโลส มีประสิทธิภาพในการลดการอมน้ำมันได้ดีกว่าไฮดรอกซีโพรพิลเมธิลเซลลูโลส การใช้เมธิลเซลลูโลสในมันฝรั่งแห้งและโดขนมปังร้อยละ 0.5 และ 0.75 สามารถลดการอมน้ำมันในมันฝรั่งทอดและโดขนมปังได้ร้อยละ 40.6 และ 35.2 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวอย่างที่ไม่ใช้สารไฮโดรคอลลอยด์ นอกจากนี้การเติมสารไฮโดรคอลลอยด์ยังทำให้มันฝรั่งทอดและขนมปังมีปริมาณความชื้นเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 และ 25.7 ตามลำดับ เช่นเดียวกับสุทธิพงษ์ เข้มทอง (2543) ได้ศึกษาการใช้คาร์บอกซิลเมธิลเซลลูโลส (CMC) และเมธิลเซลลูโลส (MC) ในการลดการดูดซึมไขมันของผลิตภัณฑ์ไก่ทอด พบว่า การใช้เมธิลเซลลูโลสร้อยละ 2 ผลิตภัณฑ์มีความชื้นมากที่สุดร้อยละ 58.60 ส่วนค่า oil uptake ต่ำที่สุดคือร้อยละ 1.17 ในด้านคุณภาพทางประสาทสัมผัสพบว่าคะแนนความชอบทางด้านกรอมน้ำมันและเนื้อสัมผัส ผลิตภัณฑ์ที่ใช้เมธิลเซลลูโลสมีคะแนนความชอบมากกว่าผลิตภัณฑ์ที่ใช้คาร์บอกซิลเมธิลเซลลูโลส และไพลิน พันธุ์ (2543) ศึกษาการลดการดูดซึมไขมันของโดนัทเค้กโดยใช้คาร์บอกซิลเมธิลเซลลูโลสและไอโอต้า-คาร์ราจีแนนโดยการเติมที่ระดับความเข้มข้นต่างๆ พบว่า การเติมไอโอต้า-คาร์ราจีแนนร้อยละ 0.15 มีปริมาณการดูดซึมไขมันน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 10.22 และมีการสูญเสียความชื้นเพียงร้อยละ 8.85

จากข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าว จึงมีความเป็นไปได้ในการใช้สารไอโอต้า-คาร์ราจีแนนและเมธิลเซลลูโลสเพื่อลดการอมน้ำมันในผลิตภัณฑ์ทอดมันปลา เนื่องจากคุณสมบัติในการจับกับน้ำและการเกิดเจลเมื่อได้รับความร้อนของไฮโดรคอลลอยด์ทั้งสองชนิด จึงสามารถช่วยลดปริมาณน้ำที่ระเหยออกจากผลิตภัณฑ์ระหว่างการทอดและลดปริมาณของรูพรุนที่เกิดขึ้นในผลิตภัณฑ์ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีการดูดซับน้ำมันน้อยลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของไอโอต้า-คาร์ราจีแนนและเมธิลเซลลูโลสต่อการดูดซึมไขมันในผลิตภัณฑ์ทอดมันปลา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การเตรียมทอดมันปลา (ตัดแปลงจากวิธีของนลินพรรณ อิมสาระพวงค์, 2549)

เตรียมหน้าพริกแกงโดยผสมพริกแห้ง 5 กรัม พริกไทย 3 กรัม ตะไคร้ 26 กรัม ข่า 6 กรัม หอมแดง 38 กรัม กระเทียม 38 กรัม ผีวมะกรูด 4 กรัม รากผักชี 10 กรัม และ ผีวมะกรูด 16 กรัมเข้าด้วยกัน ปั่นรวมกันในเครื่องปั่นของแห้ง (Super blender จากบริษัท National ประเทศไทย) ใช้ความเร็วระดับ 1 นาน 5 นาที

เตรียมทอดมันปลาโดยบดเนื้อปลาอินทรีขูด 500 กรัมผสมกับเกลือ 4 กรัมด้วยเครื่องสับผสมอาหาร (Food processor รุ่น K55E จากบริษัท Ditosama) ความเร็วระดับ 2 นาน 3 นาที จากนั้นนำไอโอต้า-คาร์ราจีแนน หรือเมธิลเซลลูโลสมาผสมกับน้ำร้อน 12 กรัม อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส แล้วผสมลงในพริกแกง 50 กรัมด้วยเครื่องสับผสมความเร็วระดับ 1 นาน 1 นาที ผสมพริกแกงและน้ำตาลทราย 20 กรัมกับเนื้อปลาด้วยเครื่องสับผสมความเร็วระดับ 1 นาน 3 นาที นำส่วนผสมทอดมันมาแผ่เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าด้วยที่นวดขนมปังขนาดความกว้าง 30 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร ความหนา 0.5 เซนติเมตร ตัดแบ่งให้ได้ขนาดความกว้างชิ้นละ 5 เซนติเมตร ยาว 5 เซนติเมตร ทอดใน

น้ำมันอุณหภูมิ 170 องศาเซลเซียส ทอดด้านละ 1 นาที โดยใช้ไขมัน 1 ลิตรต่อการทอดครั้งละ 6 ชิ้นเปลี่ยนน้ำมันทุก 5 ครั้งที่ใช้ทอด ตักขึ้นพักบนตะแกรงเป็นเวลา 3 นาที

การศึกษาผลของไอโอดีน-คาร์ราจีแนนและเมธิลเซลลูโลสต่อการดูดซึมไขมันและคุณภาพของทอดมันปลาทอดแบบน้ำมันท่วม

- การศึกษาผลของไอโอดีน-คาร์ราจีแนนต่อการดูดซึมไขมันและคุณภาพของทอดมันปลา

เติมไอโอดีน-คาร์ราจีแนนลงในทอดมันที่ระดับความเข้มข้น 3 ระดับคือ ร้อยละ 0.10 0.15 และ 0.20 โดยน้ำหนักเนื้อปลา ตามลำดับ จากนั้นนำไปทอดที่อ่างน้ำมันควบคุมอุณหภูมิ (oil bath) 170 องศาเซลเซียส นานด้านละ 1 นาที

- การศึกษาผลของเมธิลเซลลูโลสต่อการดูดซึมไขมันและคุณภาพของทอดมันปลา

เติมเมธิลเซลลูโลสลงในทอดมันที่ระดับความเข้มข้น 3 ระดับคือ ร้อยละ 0.25 0.50 และ 0.75 โดยน้ำหนักเนื้อปลา ตามลำดับ จากนั้นนำไปทอดที่อ่างน้ำมันควบคุมอุณหภูมิ 170 องศาเซลเซียส นานด้านละ 1 นาที

ตัวอย่างควบคุม คือ ทอดมันที่ไม่ได้ผสมไฮโดรคอลลอยด์

- การประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์

การตรวจสอบคุณภาพทางเคมี โดยหาปริมาณความชื้น (AOAC, 1990) ปริมาณไขมัน (AOAC, 1990) และปริมาณร้อยละการดูดซับน้ำมัน (Oil uptake relative variation) (Garcia และคณะ, 2002)

การตรวจสอบคุณภาพทางกายภาพ โดยวัดค่าสี (ค่า lightness (L^*) redness (a^*) และ yellowness (b^*)) ด้วยเครื่องวัดสีแบบตั้งโต๊ะ (Colorimeter) และการวิเคราะห์ลักษณะเนื้อสัมผัส ด้วยเครื่อง Texture analyzer (TA-XT2) ค่าที่วิเคราะห์คือ ค่าแรงเฉือน (Shear force) หรือการเปลี่ยนแปลงการเคี้ยวของมนุษย์ โดยวัดค่าแรงสูงสุดที่ทำให้ทอดมันเกิดการแยกตัว (Peak force) โดยการเลื่อนออกจากกันซึ่งส่วนหนึ่งของทอดมันจะเคลื่อนแยกออกจากส่วนเดิม ใช้หัววัดใบมีดตัด (Knife blade; HDP/BS) load cell 25 กิโลกรัม โดยใช้ทอดมันปลาขนาดกว้างและยาว 2 เซนติเมตรหนา 0.5 เซนติเมตร

การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสประเมินความชื้นของคุณลักษณะด้านการอมน้ำมันและเนื้อสัมผัสด้านความเหนียว ด้วยวิธี Scoring test โดย 1 หมายถึง ความชื้นของคุณลักษณะต่ำสุด และ 5 หมายถึง ความชื้นของคุณลักษณะสูงสุด และประเมินความชอบด้านความชอบโดยรวม ด้วยวิธี 5-point hedonic scale โดย 1 คะแนนหมายถึง ไม่ชอบมากที่สุด และ 5 คะแนน หมายถึงชอบมากที่สุด ใช้ผู้ทดสอบจำนวน 30 คน

สร้างสมการความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นของคุณลักษณะด้านการอมน้ำมัน (y) กับปริมาณไขมันที่ได้จากการวิเคราะห์ (x) สมการความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นด้านความเหนียว (y) กับค่าแรงเฉือน (x) ด้วยวิธีรีเกรสชัน (Regression) และสร้างกราฟแสดงความสัมพันธ์ของทั้งสองสมการด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

การวิเคราะห์ผล

ค่าคุณภาพทางเคมีและกายภาพของทอดมันวางแผนการทดลองแบบ Completely Randomized Design (CRD) ส่วนการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสด้วยวิธี Scoring test และ 5-point hedonic scaleวางแผนการทดลองแบบ Randomized Completed Block Design (RCBD) การวิเคราะห์ความแปรปรวนของข้อมูล (ANOVA) โดยใช้โปรแกรม SPSS version 13 และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้วิธี Duncan's New Multiple Range Test ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผลการวิจัย

ปริมาณความชื้น ไขมัน และร้อยละการดูดซับน้ำมันของผลิตภัณฑ์ทอดมันปลา

ผลการวิเคราะห์ปริมาณความชื้น ไขมัน และร้อยละการดูดซับน้ำมันของผลิตภัณฑ์ทอดมันที่ผสมไอโอดีน-คาร์ราจีแนนและเมธิลเซลลูโลสที่ความเข้มข้นต่างๆ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปริมาณความชื้น ไขมัน และร้อยละการดูดซับน้ำมันในผลิตภัณฑ์ทอดมันที่ผสมไอโอดีน-คาร์ราจีแนและเมธิลเซลลูโลสที่ความเข้มข้นต่างๆ

ผลิตภัณฑ์	ความชื้น (ร้อยละ)	ไขมัน (ร้อยละ)	ร้อยละการดูดซับน้ำมัน
ตัวอย่างควบคุม	56.33±1.22 ^b	10.33±0.67 ^a	-
ไอโอดีน-คาร์ราจีแน ร้อยละ 0.10	61.33±3.09 ^{ab}	8.55±0.35 ^b	-17.54±0.50 ^f
ไอโอดีน-คาร์ราจีแน ร้อยละ 0.15	61.90±3.63 ^a	7.58±0.50 ^c	-26.65±0.03 ^g
ไอโอดีน-คาร์ราจีแน ร้อยละ 0.20	62.21±3.37 ^a	6.13±0.39 ^d	-40.55±0.10 ^d
เมธิลเซลลูโลส ร้อยละ 0.25	62.87±3.29 ^a	6.02±0.43 ^d	-41.71±0.05 ^c
เมธิลเซลลูโลส ร้อยละ 0.50	66.70±0.10 ^a	5.53±0.37 ^d	-46.36±0.09 ^b
เมธิลเซลลูโลส ร้อยละ 0.75	62.12±3.80 ^a	4.47±0.80 ^e	-56.62±0.11 ^a

a, b, c... ตัวอักษรต่างกันแนวตั้งเดียวกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ค่าสีของผลิตภัณฑ์ทอดมันปลา

ผลการวิเคราะห์ค่าสีของผลิตภัณฑ์ทอดมันปลาผสมไอโอดีน-คาร์ราจีแนและเมธิลเซลลูโลสที่ระดับความเข้มข้นต่างๆ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสีของผลิตภัณฑ์ทอดมันผสมไอโอดีน-คาร์ราจีแนและเมธิลเซลลูโลสที่ระดับความเข้มข้นต่างๆ

ผลิตภัณฑ์	ค่าสี		
	L ^{ns}	a ^{ns}	b ^{ns}
ตัวอย่างควบคุม	44.90±2.95	17.99±1.58	27.54±1.60
ไอโอดีน-คาร์ราจีแน ร้อยละ 0.10	43.19±3.24	17.73±1.30	27.85±2.02
ไอโอดีน-คาร์ราจีแน ร้อยละ 0.15	42.12±3.29	18.72±1.06	28.90±0.75
ไอโอดีน-คาร์ราจีแน ร้อยละ 0.20	44.86±2.31	19.05±1.87	29.41±1.68
เมธิลเซลลูโลส ร้อยละ 0.25	40.68±4.47	18.91±1.15	29.92±0.95
เมธิลเซลลูโลส ร้อยละ 0.50	42.60±3.03	18.63±1.39	28.55±0.93
เมธิลเซลลูโลส ร้อยละ 0.75	43.95±3.16	18.86±1.01	28.80±1.36

^{ns} ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \geq 0.05$)

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสีของผลิตภัณฑ์ที่ผสมไอโอดีน-คาร์ราจีแนและเมธิลเซลลูโลสในความเข้มข้นในระดับต่างๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \geq 0.05$) แสดงถึง ไอโอดีน-คาร์ราจีแนและเมธิลเซลลูโลส ไม่มีผลต่อค่าสีผลิตภัณฑ์ทอดมันปลา

ลักษณะเนื้อสัมผัสของผลิตภัณฑ์ทอดมันปลา

ผลการวิเคราะห์ลักษณะเนื้อสัมผัสโดยการวิเคราะห์ ค่าแรงเฉือน (Shear force) หรือการเสียนแบบการเคี้ยวของมนุษย์ โดยวัดค่าแรงสูงสุดที่ทำให้ทอดมันปลาเกิดการแยกตัว (Peak force) ออกจากกัน ของผลิตภัณฑ์ทอดมันปลาผสมไอโอดีน-คาร์ราจีแนและเมธิลเซลลูโลสที่ระดับความเข้มข้นต่างๆ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าแรงเฉือนของผลิตภัณฑ์ทอดมันผสมไอโอด้า-คาร์ราจีแนนและเมธิลเซลลูโลสที่ระดับความเข้มข้นต่าง ๆ

ผลิตภัณฑ์	ค่าแรงเฉือน (นิวตัน)
ตัวอย่างควบคุม	2.32±0.26 ^e
ไอโอด้า-คาร์ราจีแนน ร้อยละ 0.10	2.45±0.07 ^{de}
ไอโอด้า-คาร์ราจีแนน ร้อยละ 0.15	2.56±0.03 ^d
ไอโอด้า-คาร์ราจีแนน ร้อยละ 0.20	2.61±0.04 ^{cd}
เมธิลเซลลูโลส ร้อยละ 0.25	2.73±0.04 ^{bc}
เมธิลเซลลูโลส ร้อยละ 0.50	2.83±0.04 ^{ab}
เมธิลเซลลูโลส ร้อยละ 0.75	2.94±0.23 ^a

^{a,b,c...} หมายถึงตัวอักษรต่างกันในแต่ละแถวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p < 0.05$)

คุณภาพทางประสาทสัมผัส

ผลการวิเคราะห์คุณภาพทางประสาทสัมผัสด้านการร่อนน้ำมันและเนื้อสัมผัสด้านความเหนียวแบบ Scoring test และการวิเคราะห์คุณภาพทางประสาทสัมผัสด้านความชอบโดยรวมแบบ 5 – point hedonic scale ของผลิตภัณฑ์ทอดมันที่ผสมไอโอด้า-คาร์ราจีแนนและเมธิลเซลลูโลสที่ระดับความเข้มข้นต่าง ๆ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คุณภาพทางประสาทสัมผัส ของผลิตภัณฑ์ทอดมันที่ผสมไอโอด้า-คาร์ราจีแนนและเมธิลเซลลูโลสที่ระดับความเข้มข้นต่าง ๆ

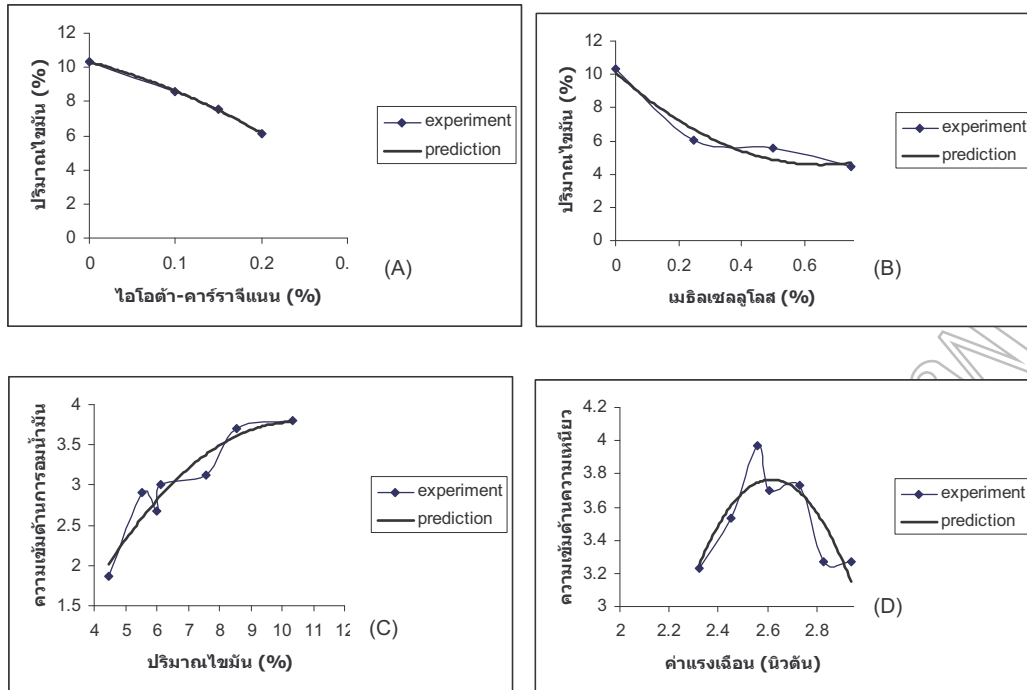
ผลิตภัณฑ์	การร่อนน้ำมัน	ความเหนียว	ความชอบโดยรวม
ตัวอย่างควบคุม	3.80±1.06 ^a	3.23±0.77 ^c	3.10±1.03 ^c
ไอโอด้า-คาร์ราจีแนน ร้อยละ 0.10	3.70±1.06 ^a	3.53±0.94 ^b	3.33±0.80 ^{bc}
ไอโอด้า-คาร์ราจีแนน ร้อยละ 0.15	3.13±1.01 ^b	3.97±0.81 ^a	3.53±0.68 ^b
ไอโอด้า-คาร์ราจีแนน ร้อยละ 0.20	3.00±1.11 ^b	3.70±0.70 ^{ab}	3.50±0.63 ^b
เมธิลเซลลูโลส ร้อยละ 0.25	2.67±1.00 ^c	3.73±0.74 ^{ab}	3.37±0.85 ^{bc}
เมธิลเซลลูโลส ร้อยละ 0.50	2.90±0.96 ^b	3.27±0.78 ^c	3.53±0.68 ^b
เมธิลเซลลูโลส ร้อยละ 0.75	1.87±0.63 ^d	3.27±0.87 ^c	4.03±0.61 ^a

^{a,b,c...} หมายถึงตัวอักษรต่างกันในแต่ละแถวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p < 0.05$)

เมื่อนำปริมาณไฮโดรคอลลอยด์กับปริมาณไขมัน ปริมาณไขมันกับความเข้มของคุณลักษณะด้านการร่อนน้ำมัน และค่าแรงเฉือนกับความเข้มของคุณลักษณะด้านความเหนียวมาสร้างสมการความสัมพันธ์โดยวิธีเรกเรชันพบว่า มีสมการที่มีความน่าเชื่อถือสำหรับการทำนายที่ระดับของไอโอด้า-คาร์ราจีแนนและเมธิลเซลลูโลสปริมาณต่าง ๆ แสดงดังตารางที่ 5 และกราฟความสัมพันธ์ของทั้งสองสมการ แสดงดังภาพที่ 1

ตารางที่ 5 สมการความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณไฮโดรคอลลอยด์ (x) กับปริมาณไขมัน (y) ปริมาณไขมัน (x) กับความเข้มของคุณลักษณะด้านการร่อนน้ำมัน (y) และค่าแรงเฉือน (x) กับความเข้มของคุณลักษณะด้านความเหนียว (y) ของผลิตภัณฑ์ทอดมันที่ผสมไอโอด้า-คาร์ราจีแนนและเมธิลเซลลูโลสที่ระดับความเข้มข้นต่าง ๆ

x	y	Equation	R ²
ไอโอด้า-คาร์ราจีแนน	ปริมาณไขมัน	$y = -37.818x^2 - 13.204x + 10.318$	0.99
เมธิลเซลลูโลส	ปริมาณไขมัน	$y = 13x^2 - 16.978x + 10.111$	0.95
ปริมาณไขมัน	การร่อนน้ำมัน	$y = -0.05x^2 + 1.0417x - 1.639$	0.90
ค่าแรงเฉือน	ความเหนียว	$y = -5.9028x^2 + 30.89x - 36.648$	0.73

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณไฮโดรคอลลอยด์กับปริมาณไขมัน (A และ B) ปริมาณไขมันกับความเข้มข้นของคุณลักษณะด้านการร่อนน้ำมัน (C) และค่าแรงเฉือนกับความเข้มข้นของคุณลักษณะด้านความเหนียว (D) ของผลิตภัณฑ์ทอดมัน

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ปริมาณความชื้น ไขมัน และร้อยละการดูดซับน้ำมันของทอดมันที่ผสมไอโอดีน-คาร์บอเนตและเมธิลเซลลูโลสปริมาณต่างๆ (ตารางที่ 1) พบว่า ทอดมันที่ผสมไอโอดีน-คาร์บอเนตและเมธิลเซลลูโลสมีความชื้นสูงกว่าตัวอย่างควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และปริมาณไขมันของทอดมันที่ผสมไฮโดรคอลลอยด์มีแนวโน้มลดลงเมื่อปริมาณไฮโดรคอลลอยด์เพิ่มขึ้น เนื่องจากไฮโดรคอลลอยด์ทั้งสองชนิดมีสมบัติในการจับกับน้ำและสามารถเกิดเจลได้เมื่อได้รับความร้อนในระหว่างการทอด โดยเมื่อระดับความเข้มข้นของไฮโดรคอลลอยด์เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้สารละลายเกิดเจลที่แข็งแรงมากขึ้นด้วย ซึ่งชั้นเจลที่เกิดขึ้นนี้สามารถป้องกันการเคลื่อนที่ของน้ำมันเข้าสู่ผลิตภัณฑ์ระหว่างการทอดและหลังการทอดได้ (นิธิยา รัตนพานนท์, 2539) โดยปริมาณไขมันมีความสัมพันธ์กับร้อยละการดูดซับน้ำมันในทอดมัน ซึ่งพบว่า เมื่อเติมไอโอดีน-คาร์บอเนตและเมธิลเซลลูโลสในปริมาณเพิ่มขึ้นทำให้ร้อยละการดูดซับน้ำมันของทอดมันลดลง แสดงให้เห็นว่าปริมาณไขมันของผลิตภัณฑ์ทอดมันที่เติมไอโอดีน-คาร์บอเนตและเมธิลเซลลูโลสนี้น้อยกว่าผลิตภัณฑ์ทอดมันที่ไม่เติมไอโอดีน-คาร์บอเนตและเมธิลเซลลูโลสผลที่ได้สอดคล้องกับผลการประเมินทางประสาทสัมผัสด้านการร่อนน้ำมัน ด้วยวิธี Scoring test ซึ่งผู้ทดสอบให้ระดับความเข้มข้นของคุณลักษณะด้านการร่อนน้ำมันลดลงสำหรับตัวอย่างที่มีการเติมไอโอดีน-คาร์บอเนตและเมธิลเซลลูโลสในปริมาณมากขึ้น โดยตัวอย่างที่เติมเมธิลเซลลูโลสมีระดับความเข้มข้นของการร่อนน้ำมันต่ำกว่าตัวอย่างที่เติมไอโอดีน-คาร์บอเนตในทุกทริทเมนต์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพ พบว่า ค่าสีของผลิตภัณฑ์ทอดมันที่ผสมไอโอดีน-คาร์บอเนตและเมธิลเซลลูโลสไม่มีความแตกต่างกันและไม่แตกต่างกับตัวอย่างควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \geq 0.05$) แต่เมื่อพิจารณาค่าแรงเฉือน พบว่า ค่าแรงเฉือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อปริมาณของไอโอดีน-คาร์บอเนตและเมธิลเซลลูโลสในทอดมันเพิ่มขึ้น โดยทอดมันที่ผสมเมธิลเซลลูโลสมีค่าแรงเฉือนสูงกว่าทอดมันที่ผสมไอโอดีน-คาร์บอเนต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปริมาณของเมธิลเซลลูโลสที่ใช้มากกว่าปริมาณของไอโอดีน-คาร์บอเนต และโดยธรรมชาติแล้วเจลของไอโอดีน-คาร์บอเนตจะมีสมบัติยืดหยุ่นและอ่อนนุ่มจึงส่งผลให้ค่าแรงเฉือนมีค่าต่ำกว่า (Sharma, 1981) แต่

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการประเมินความชอบด้านความชอบโดยรวม พบว่า ผลิตภัณฑ์ทอดมันที่ผสมเมธิลเซลลูโลสร้อยละ 0.75 ได้รับคะแนนความชอบโดยรวมสูงที่สุด

จากตารางที่ 5 ความน่าเชื่อถือของสมการพิจารณาจาก ค่า R^2 บ่งบอกถึงสัมประสิทธิ์การตัดสินใจซึ่งควรมีค่าอย่างน้อย 0.75 (Aleksandar, Juliana, Ljubinko และ Zoltan, 2007) พบว่า ปริมาณไขมันมีความสัมพันธ์เชิงลบแบบกำลังสองกับปริมาณไอโอดีน-คาร์ราจีแนน เช่นเดียวกับความเข้มข้นการอมน้ำมันมีความสัมพันธ์เชิงลบแบบกำลังสองกับปริมาณไขมัน ส่วนปริมาณไขมันมีความสัมพันธ์เชิงบวกแบบกำลังสองกับปริมาณเมธิลเซลลูโลส จากภาพที่ 1 พบว่า เมื่อปริมาณไอโอดีน-คาร์ราจีแนนและเมธิลเซลลูโลสเพิ่มขึ้นปริมาณไขมันมีแนวโน้มลดลง

จากผลการทดลองสรุปได้ว่า การใช้เมธิลเซลลูโลสปริมาณร้อยละ 0.75 ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความชื้นสูงซึ่งมีปริมาณไขมันต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 4.47 มีปริมาณร้อยละการดูดซับน้ำมันต่ำสุดเท่ากับร้อยละ -56.62 และได้รับคะแนนความชอบโดยรวมสูงสุดในระดับชอบมาก การผสมเมธิลเซลลูโลสปริมาณร้อยละ 0.75 ในส่วนผสมจึงมีความเหมาะสมต่อการผลิตผลิตภัณฑ์ทอดมันปลาไขมันต่ำ

เอกสารอ้างอิง

- นิธิยา รัตนานนท์. 2539. เคมีอาหาร. ภาควิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร. คณะอุตสาหกรรมเกษตร, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นลินพรรณ อิมสาระพวงค์. 2549. การผลิตและการเสริมเซลลูโลสผงจากเปลือกข้าวโพดเพื่อลดการอมน้ำมันในทอดมันปลา. ปัญหาพิเศษวิทยาศาสตร์บัณฑิต, ภาควิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุทธิพงษ์ เข้มทอง. 2543. ผลของการใช้ฟิล์มซุบเคลือบที่รับประทานได้จาก Carboxymethyl cellulose (CMC) และ Methyl cellulose (MC) ต่อการดูดซึมน้ำมันของผลิตภัณฑ์ไก่ทอด. ปัญหาพิเศษวิทยาศาสตร์บัณฑิต, ภาควิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมาคมแพทย์โรคหัวใจแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. โรคไขมันอุดตันเส้นเลือดและหัวใจ. [On line]. เข้าถึงได้จาก http://www.thaiheart.org/board_doctor/board.php?id=626&use_file=view. 2550.
- ไพลิน พันธุ์. (2543). การลดการดูดซึมน้ำมันของโดนัทเด็กในระหว่างการทอดแบบน้ำมันท่วมโดยใช้คาร์บอกซีเมธิลเซลลูโลสและไอโอดีน-คาร์ราจีแนน. ปัญหาพิเศษวิทยาศาสตร์บัณฑิต, ภาควิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Aleksandar J. Juliana G., Ljubinko L. and Zoltan Z. 2007. Osmotic dehydration of sugar beet in combined aqueous solutions of sucrose and sodium chloride. **Journal of Food Engineering**. 76: 47-51.
- AOAC. 1990. **Official Method of Analysis**, 15th ed. Washington DC: Association of Official Analytical Chemists.
- Boukas, J.G., Paneeras E.D., and Papadima S. 1997. Effect of carragenan on processing and Quality characteristics of low-fat frankfurter. **Journal Mucle foods**. 63-83.
- Garcia, M.A., Ferrero, C., Bertola, N., Martino, M. and Zaritzky, N. 2002. Edible coating from cellulose derivatives to reduce oil uptake in fried product. **Innovative food science&Emerging technologies**. 3: 391-397.
- Sharma, S.C. 1981. Gums and Hydrocolloids in Oil-Water Emulsions. **Food Technologies**. 35: 59-67.

การประยุกต์ใช้กัมเมล็ดสำรองเป็นสารให้ความคงตัวในซอสพริก The Application of Malva Nut Gum as Stabilizer in Chilli Sauce

นัตรดาณั์ เรืองบุรพ, สิริมา ชินสาร

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการใช้กัมจากเมล็ดสำรองเป็นสารให้ความคงตัวในซอสพริก โดยทำการสกัดกัมจากผลสำรองแห้ง กัมที่ได้จากการสกัดมีองค์ประกอบทางเคมีประกอบด้วย ไขมัน 1.19% โปรตีน 9.15% เถ้า 9.91% ความชื้น 10.01% เส้นใย 23.82% และคาร์โบไฮเดรต 45.92% จากนั้นทำการศึกษาการใช้กัมผงแห้งเป็นสารให้ความคงตัวในซอสพริก โดยเติมกัมผงแห้งลงในซอสพริกที่ระดับความเข้มข้น 0 0.1 0.2 และ 0.3% โดยน้ำหนักของซอสพริก พบว่า เมื่อปริมาณกัมเพิ่มขึ้นค่าความหนืดของซอสพริกมีค่ามากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แต่คะแนนความชอบด้านสีและค่าสี L^* , a^* และ b^* มีค่าลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สร้างสมการความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความชอบด้านสีกับค่าสีโดยใช้วิธีเกรสชัน พบว่า สมการความสัมพันธ์ของคะแนนความชอบด้านสีมีความน่าเชื่อถือสำหรับการทำนาย โดยมีค่า R^2 (สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ) มากกว่า 0.75 ซอสพริกทุกพรีทเมนต์สามารถเก็บรักษาไว้ได้อย่างน้อย 5 สัปดาห์ที่อุณหภูมิห้อง (30 องศาเซลเซียส) โดยค่าความหนืดไม่เปลี่ยนแปลง การทำนายอายุการเก็บรักษาซอสพริกโดยใช้สภาวะเร่ง พบว่าอายุการเก็บรักษาของซอสพริกที่เติมกัม 0 0.1 0.2 และ 0.3% โดยน้ำหนักของซอสพริก คือ 54 60 67 และ 74 วัน ตามลำดับ

Abstract

This research was to study the using of malva nut gum as stabilizer in chilli sauce. Malva nut gum was extracted from dried fruits. The extracted gum contained 1.19% fat, 9.15% protein, 9.91% ash, 10.01% moisture, 23.82% fiber and 45.92% carbohydrate. The next step, the using of dried gum as stabilizer in chilli sauce was studied. Dried gum at 0, 0.1, 0.2 and 0.3% (w/w) was added in chilli sauce. Results showed that viscosity of chilli sauce significantly increased as the level of dried gum increased ($p < 0.05$). In contrary, colour liking score and the L^* , a^* and b^* value were significantly decreased as the level of dried gum increased ($p < 0.05$). The mathematical models for colour liking score were fitted as a function of colour value by using the regressions analysis. It was found that all models were satisfied with the R^2 (Coefficient of determination) > 0.75 . All treatments of Chilli sauce could be kept for 5 weeks at room temperature (30°C) without the viscosity change. Prediction of shelf-life by accelerating the storage temperature indicated that chilli sauce could be stored for 54, 60, 67 and 74 days at room temperature for the 0, 0.1, 0.2 and 0.3% (w/w) of dried gum-added samples, respectively.

Keywords: malva nut gum, gum, extraction, chilli sauce, stabilizer

บทนำ

สารรองเป็นไม้ยืนต้น มีชื่อเรียกพื้นเมืองว่า พุงทลาย หรือจอง มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Scaphium macropodium Beume* พบมากในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ผลแห้งหรือผลสารรองมีลักษณะแผ่เป็นแผ่นขนาดใหญ่แตกออกขณะยังอ่อนอยู่ทำให้มีลักษณะคล้ายเรือ เมล็ดมีรูปร่างรีและเป็นสีน้ำตาล เปลือกหุ้มเมล็ดชั้นนอกมีสารเมือกประเภทมิวซิเลจ (Mucilage) เป็นจำนวนมาก (ประเภทศรี เทพรักษา, นนีน อ่อนหวาน และอุทัยวรรณ) ทองทั้งวงศ์, 2549) มีคาร์โบไฮเดรตเป็นองค์ประกอบสูง มีความสามารถในการดูดน้ำสูงมาก จึงเป็นที่น่าสนใจในการนำมาผลิตเป็นกัมผงและใช้เป็นสารให้ความคงตัวในผลิตภัณฑ์อาหารชนิดต่างๆ (วรัญญา ศุภมิตร, ภาวินี ภูศรี และปริญดา เพ็ญโรจน์, 2549) โดย Somboonpanyakul, et al. (2005) พบว่า การสกัดกัมเมล็ดสารรองด้วยสารละลายต่างเจือจางจะได้กัมที่มีปริมาณคาร์โบไฮเดรตสูงถึง 62 เปอร์เซ็นต์และมีน้ำหนักโมเลกุลสูงมากถึง 6.65×10^6 Da ซึ่งเหมาะแก่การใช้เป็นสารให้ความคงตัวในอาหาร

จากสรรพคุณดังกล่าว จึงมีความเป็นไปได้ในการใช้กัมเมล็ดสารรองเป็นสารให้ความคงตัวในผลิตภัณฑ์ซอสพริกซึ่งเป็นเครื่องปรุงรสที่คนไทยนิยมซื้อ คุณลักษณะของซอสพริกที่ดีนั้นต้องมีสีสดใสตามธรรมชาติ มีส่วนผสมที่เข้ากัน เมื่อเทลงบนภาชนะผิวราบควรมีการไหลที่ดี ผิวหน้าของซอสพริกจะต้องเรียบเท่ากันและเป็นเนื้อเดียวกัน ไม่มีส่วนที่เป็นน้ำใสแยกออกมา การที่ซอสจะมีคุณสมบัติที่ดีดังกล่าวได้นั้นต้องมีสารให้ความคงตัว เนื่องจากปัญหาที่พบในผลิตภัณฑ์ซอสพริกคือ มักเกิดการแยกตัวหลังจากการผลิต ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่ดีและไม่เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ละอองดาว ว่องเอกลักษณ์ (2544) ได้ศึกษาการใช้มิวซิเลจที่เตรียมจากเมล็ดแมงลักเพื่อนำมาใช้เป็นสารให้ความคงตัวในผลิตภัณฑ์ซอสพริกและมายองเนสซึ่งมีลักษณะเป็นผงสีน้ำตาล และให้สารละลายที่มีความหนืดสูง การเติมมิวซิเลจจากเมล็ดแมงลักปริมาณ 0 0.1 0.2 0.3 0.4 และ 0.5 เปอร์เซ็นต์ (น้ำหนักโดยน้ำหนัก) ในซอสพริก พบว่า ซอสพริกมีความหนืดสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เมื่อปริมาณของมิวซิเลจจากเมล็ดแมงลักเพิ่มขึ้น และเมื่อนำไปศึกษาอายุการเก็บรักษาของซอสพริกพบว่าสามารถเก็บรักษาได้นาน 6 เดือน เมื่อเก็บที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสมบัติของกัมจากเมล็ดสารรองและการใช้กัมผงแห้งเป็นสารให้ความคงตัวในซอสพริก

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การสกัดกัมจากเมล็ดสารรอง (ดัดแปลงจากวิธีการหาปริมาณเส้นใย (AOAC, 1990) และวิธีสกัดกัมเมล็ดสารรองของ Somboonpanyakul, et al. (2005))

นำผลสารรองแห้ง 100 กรัม มาต้มด้วยน้ำร้อนปริมาตร 2,000 มิลลิลิตร ที่อุณหภูมิ 90 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 2 ชั่วโมง กรองแยกส่วนที่ละลายน้ำเก็บไว้เป็นส่วนที่ 1 แล้วนำส่วนที่ไม่ละลายน้ำมาสกัดต่อด้วยกรดไฮโดรคลอริกความเข้มข้น 0.05 โมลาร์ ปริมาตร 2,000 มิลลิลิตร ที่อุณหภูมิ 85 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 30 นาที กรองแยกส่วนที่ละลายได้เก็บไว้เป็นส่วนที่ 2 นำตะกอนส่วนที่ไม่ละลายมาสกัดต่อด้วยโซเดียมไฮดรอกไซด์ความเข้มข้น 0.05 โมลาร์ ปริมาตร 2,000 มิลลิลิตร ที่อุณหภูมิ 85 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 30 นาที กรองแยกส่วนที่ละลายเก็บไว้เป็นส่วนที่ 3 แล้วแยกตะกอนส่วนที่เหลือทิ้งไป นำส่วนที่ละลายได้ของการสกัดด้วยกรดและด่างมาปรับพีเอชให้เป็น 4.5 ด้วยกรดไฮโดรคลอริกความเข้มข้น 2 โมลาร์ หรือโซเดียมไฮดรอกไซด์ความเข้มข้น 2 โมลาร์ นำสารละลายทั้งสามส่วนมารวมกันแล้วตกตะกอนด้วยเอทานอล 95 เปอร์เซ็นต์ อัตราส่วนของส่วนที่ละลายได้ต่อเอทานอลเป็น 1 : 3 โดยปริมาตร ล้างตะกอนด้วยเอทานอล 100 เปอร์เซ็นต์ 3 ครั้ง ทำแห้งด้วยตู้อบลมร้อนที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 1 ชั่วโมง เมื่อแห้งแล้วนำมาบดเป็นผงด้วยเครื่องบดผสมได้เป็นกัมผงแห้ง จากนั้นวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมี

(AOAC, 1990) และวัดค่าความหนืดของกัม โดยวัดความหนืดของกัมเมล็ดสำรองที่ความเข้มข้น 5 เปอร์เซ็นต์ เปรียบเทียบกับกัวร์กัม (กัมทางการค้า) ที่ความเข้มข้นเท่ากัน โดยใช้เครื่องวัดความหนืด Brookfield viscometer รุ่น DV-III หัววัดเบอร์ 4 แปรระดับอัตราเร็วรอบเป็น 50 100 150 200 และ 250 รอบต่อนาที ที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส อ่านค่าทุก ๆ 10 วินาที เป็นเวลา 3 นาที และหาค่าเฉลี่ย ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

ศึกษาปริมาณกัมเมล็ดสำรองที่เหมาะสมในการใช้เป็นสารให้ความคงตัวในซอสพริก

เติมกัมเมล็ดสำรองลงในซอสพริก (ผลิตตามสูตรซอสพริกของสกุลคุณ มากคุณ, 2541) โดยแปรปริมาณของกัม 4 ระดับคือ 0 0.1 0.2 และ 0.3 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก จากนั้นวัดค่าสี L^* , a^* และ b^* ด้วยเครื่องวัดสี (Handy colorimeter, รุ่น BYK Gardner, Germany) ค่าความหนืด และทดสอบลักษณะทางด้านประสาทสัมผัสของซอสพริก โดยประเมินการยอมรับทางประสาทสัมผัสในด้านสี กลิ่นรส ความหนืด และความชอบโดยรวมด้วยวิธี 9 – point hedonic scale (1 = ไม่ชอบมากที่สุด และ 9 = ชอบมากที่สุด) ใช้ผู้ทดสอบที่ไม่ผ่านการฝึกฝนจำนวน 30 คน และเปรียบเทียบความแตกต่างในด้านความหนืดของแต่ละตัวอย่างด้วยวิธี Triangle Test ใช้ผู้ทดสอบที่ผ่านการฝึกฝนจำนวน 30 คน

สร้างสมการความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความชอบด้านสี (y) กับค่าสีที่วัดได้จากเครื่องวัดสี (x) ด้วยวิธีรีเกรสชัน (Regression) และสร้างกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความชอบด้านสีและค่าสี ด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

ศึกษาอายุการเก็บรักษาของซอสพริกที่ใช้กัมเมล็ดสำรองเป็นสารให้ความคงตัว

ศึกษาอายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์ซอสพริกในข้อ 2 ทุกสูตร โดยนำซอสพริกแต่ละสูตรมาวัดความหนืดหลังจากการเก็บเป็นเวลา 0 1 2 3 4 และ 5 สัปดาห์ ที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส

ทำนายอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ซอสพริกทุกสูตรในขวดแก้วปิดฝาสนิทที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส ใช้วิธีเร่งการเก็บรักษาตามวิธีของ Labuza (1982) ทำการทดลอง 2 ซ้ำ

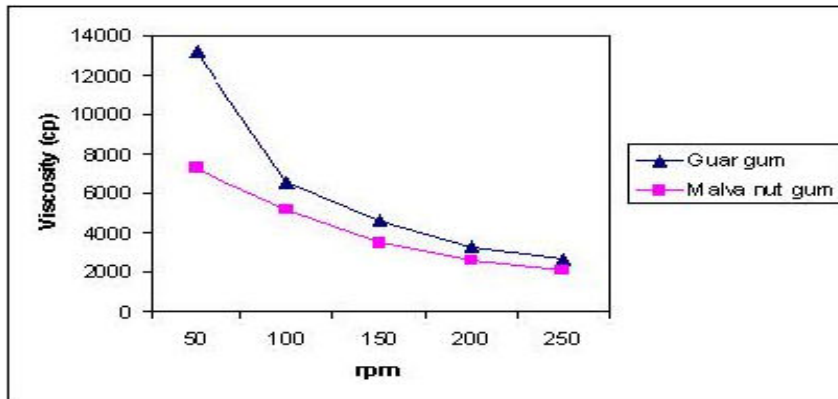
ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสมบัติของกัมเมล็ดสำรอง

องค์ประกอบทางเคมีของกัมเมล็ดสำรองในรูปแบบผงแห้งจากการสกัดด้วยวิธีการข้างต้นแสดงได้ดังตารางที่ 1 และความหนืดของกัมเมล็ดสำรองที่ความเข้มข้น 5 เปอร์เซ็นต์ เปรียบเทียบกับกัวร์กัม (กัมทางการค้า) ที่ความเข้มข้นเท่ากัน แสดงดังภาพที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบทางเคมีของกัมเมล็ดสำรอง

Chemical composition	(%, wet basis)
Fat	1.19±0.15
Protein	9.15±0.17
Ash	9.91±0.06
Moisture	10.01±0.89
Fiber	23.82±0.62
Carbohydrate	45.92±0.43

ภาพที่ 1 ความหนืดของกัมเมล็ดสำรองและกั้วร์กัมที่ความเข้มข้น 5% (w/v)

ผลการศึกษาปริมาณกัมเมล็ดสำรองที่เหมาะสมในการใช้เป็นสารให้ความคงตัวในซอสพริก

เมื่อเติมกัมเมล็ดสำรองลงในซอสพริกปริมาณต่างๆกัน พบว่าซอสพริกที่ได้มีคุณภาพด้านต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณภาพของซอสพริกที่เติมกัมเมล็ดสำรองในปริมาณต่างๆ กัน

Characteristics	Malva nut gum quantity (% by weight)			
	0	0.1	0.2	0.3
Colour				
- L*	19.85 ^a ±0.65	18.54 ^b ±0.26	18.44 ^b ±0.18	17.25 ^c ±0.19
- a*	22.31 ^a ±0.50	21.50 ^b ±0.25	21.25 ^b ±0.24	20.81 ^b ±0.37
- b*	28.19 ^a ±0.36	26.74 ^b ±0.11	26.41 ^b ±0.33	25.46 ^c ±0.36
Viscosity (Viscometer, 50 rpm)	1,172 ^d ±5.01	1,313 ^c ±3.36	1,480 ^b ±8.82	1,668 ^a ±3.84
Sensory evaluation				
- Colour	7.20 ^a ±1.03	7.00 ^a ±1.36	6.87 ^{ab} ±1.46	6.50 ^b ±1.20
- Flavor ^{ns}	5.73±1.31	6.07±1.26	6.00±1.36	5.57±1.14
- Viscosity ^{ns}	5.97±1.38	6.30±1.12	6.27±1.11	6.37±1.38
- Overall acceptance ^{ns}	6.33±1.32	6.37±1.03	6.37±1.03	6.30±0.92

^{a-d} ตัวอักษรต่างกันแถวเดียวกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

^{ns} ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \geq 0.05$)

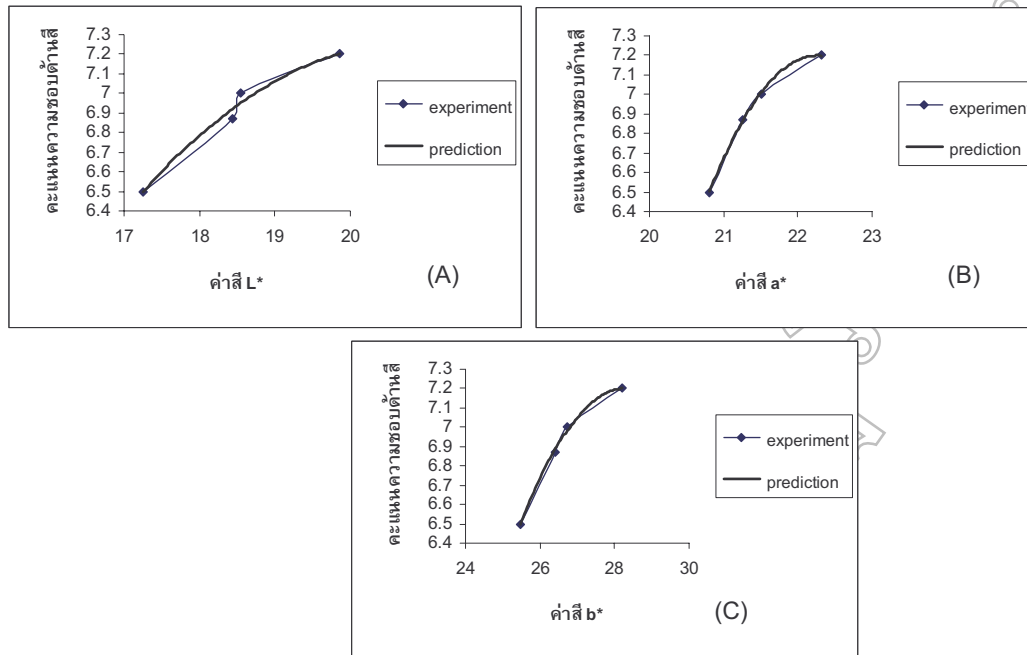
เมื่อนำตัวอย่างซอสพริกทุกสูตรมาทำการเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความหนืดด้วยวิธี Triangle test พบว่า ผู้ทดสอบไม่สามารถแยกความแตกต่างด้านความหนืดระหว่างซอสพริกแต่ละสูตรได้ ถึงแม้ว่าผลการวิเคราะห์ความหนืดด้วยเครื่อง Brookfield viscometer ให้ค่าความหนืดที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) (ตารางที่ 2) เช่นเดียวกับผลการทดสอบในด้านความชอบของผู้บริโภคซึ่งพบว่า ผู้บริโภคให้คะแนนความชอบด้านความหนืดของซอสพริกทุกสูตรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \geq 0.05$)

เมื่อพิจารณาค่าสีของซอสพริก พบว่า ค่าสีของซอสพริกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) โดยเมื่อมีการเติมกัมจากเมล็ดสำรองลงในซอสพริกทำให้ค่าสีของซอสพริกมีค่าลดลงทั้งค่า L*, a* และ b* ส่งผลให้คะแนนความชอบด้านสีจากผู้บริโภคมีระดับคะแนนที่ลดลงด้วย

จากการนำค่าสีที่วัดได้จากเครื่องมือมาสร้างสมการความสัมพันธ์กับคะแนนความชอบด้านสีโดยวิธีรีเกรสชัน พบว่าสมการมีความน่าเชื่อถือสำหรับการทำนายที่ระดับของกัมปริมาณต่างๆ แสดงดังตารางที่ 3 และกราฟความสัมพันธ์ของค่าสีและคะแนนความชอบด้านสี แสดงดังภาพที่ 2

ตารางที่ 3 สมการความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความชอบด้านสี (y) และค่าสี (x) ของซอสพริกที่เติมกัมเมิลด์สำรอง ปริมาณ 0 ถึง 0.3 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก

Colour (x)	Equation	R ²
L*	$y = -0.0603x^2 + 2.5094x - 18.834$	0.97
a*	$y = -0.3305x^2 + 14.716x - 156.61$	0.99
b*	$y = -0.0851x^2 + 4.8229x - 61.137$	0.99

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความชอบด้านสี และค่าสี L* (A), a* (B), b* (C) ของซอสพริก ที่เติมกัมเมิลด์สำรองปริมาณต่างๆ

ผลการศึกษาอายุการเก็บรักษาของซอสพริกที่ใช้กัมเมิลด์สำรองเป็นสารให้ความคงตัว

จากการทดลองเก็บรักษาซอสพริกไว้เป็นเวลา 0 - 5 สัปดาห์ ที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส พบว่า ซอสพริกทุกสูตรสามารถเก็บรักษาไว้ได้อย่างน้อย 5 สัปดาห์โดยไม่ทำให้ค่าความหนืดเปลี่ยนแปลง และสามารถทำนายอายุการเก็บรักษาโดยใช้สมการที่ได้ตั้งตารางที่ 3

ตารางที่ 4 อายุการเก็บรักษาซอสพริกที่เติมกัมเมิลด์สำรองในระดับต่างๆ

Treatment	Synerasis time (days)		Shelf-life prediction (days)
	50°C	60°C	
0	23	15	54
0.1	26	17	60
0.2	30	20	67
0.3	33	22	74

สรุปและอภิปรายผล

จากผลในตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบทางเคมีส่วนใหญ่ของกัมจากผลสำรองเป็นคาร์โบไฮเดรตมากถึง 45.92 ± 0.43 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Somboonpanyakul, et al. (2005) ที่พบว่าคาร์โบไฮเดรตเป็นองค์ประกอบหลักของกัมเมล็ดสำรองซึ่งประกอบด้วยน้ำตาลหลายชนิด เช่น อะราบินอส กาแลคโตส แรมโนส และมีน้ำตาลชนิดอื่นปนอยู่เล็กน้อย คือ กลูโคส โซโลส และแมนโนส

จากการวิเคราะห์ค่าความหนืดของกัมที่สกัดได้ (ภาพที่ 1) พบว่า กัมเมล็ดสำรองที่ระดับความเข้มข้น 5 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักมีค่าความหนืดเริ่มต้นค่อนข้างสูง คือ 7,248 เซนติพอยส์ แต่ยิ่งต่ำกว่าความหนืดของกัวกัมที่ระดับความเข้มข้นเท่ากัน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อความเร็วรอบของการวัดความหนืดเพิ่มขึ้น กัมเมล็ดสำรองซึ่งมีสมบัติเป็น Non-newtonian มีการเปลี่ยนแปลงความหนืด (ความหนืดลดลง) น้อยกว่ากัวกัม แสดงว่ากัมของเมล็ดสำรองมีความคงตัวสูงกว่า

เมื่อทดลองเติมกัมลงในซอสพริกที่ระดับ 0 0.1 0.2 และ 0.3 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก พบว่า ปริมาณกัมเมล็ดสำรองมีผลต่อค่าความหนืดของซอสพริก โดยเมื่อปริมาณกัมในสูตรเพิ่มขึ้นซอสพริกมีค่าความหนืดสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เนื่องจากกัมเมล็ดสำรองเป็นสารให้ความคงตัวที่เป็นโพลีแซคคาไรด์ โมเลกุลมีกิ่งก้าน ทำให้โซลชันหนืดอยู่ตัว (ณรงค์ นิยมวิทย์, 2538) แต่เมื่อนำตัวอย่างซอสมาทดสอบความแตกต่างด้านความหนืดด้วยวิธี Triangle test พบว่า ผู้ทดสอบไม่สามารถแยกความแตกต่างด้านความหนืดของซอสในแต่ละสูตรได้ และให้คะแนนการยอมรับด้านความหนืด กลิ่นรส และความชอบโดยรวมไม่แตกต่างกันเมื่อทดสอบด้วยวิธี 9-point hedonic scale มีเพียงคะแนนการยอมรับในด้านสีเท่านั้นที่ผู้บริโภคมีความชอบลดลงเมื่อปริมาณกัมเพิ่มมากขึ้น โดยเมื่อนำซอสพริกมาวัดค่าสีด้วยเครื่องวัดสี พบว่า การเติมกัมจากเมล็ดสำรองลงในซอสพริกทำให้ค่าสีของซอสพริกมีค่าลดลงทั้งค่า L^* , a^* และ b^* เนื่องจากกัมเมล็ดสำรองที่สกัดได้มีสีน้ำตาลเข้ม ทำให้สีของซอสพริกเป็นสีแดงคล้ำเมื่อเติมกัมในปริมาณมากขึ้น

จากตารางที่ 3 ความน่าเชื่อถือของสมการพิจารณาจาก ค่า R^2 บ่งบอกถึงสัมประสิทธิ์การตัดสินใจซึ่งควรมีค่าอย่างน้อย 0.75 (Aleksandar, Juliana, Ljubinko และ Zoltan, 2007) พบว่า สมการมีแนวโน้มคล้ายกัน คะแนนความชอบด้านสีมีความสัมพันธ์เชิงลบแบบกำลังสองกับค่า L^* , a^* และ b^* จากภาพที่ 2 พบว่า เมื่อค่าสีทั้ง L^* , a^* และ b^* มีค่าลดลงทำให้ผู้บริโภคให้คะแนนความชอบด้านสีของซอสพริกลดลง ดังนั้นการเติมกัมสำรองในปริมาณเพิ่มสูงขึ้นจึงทำให้ความชอบด้านสีของซอสพริกลดลงด้วย

เมื่อทำการเก็บรักษาซอสพริกไว้เป็นเวลา 0 - 5 สัปดาห์ ที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส พบว่า ซอสพริกทุกสูตรสามารถเก็บรักษาไว้ได้อย่างน้อย 5 สัปดาห์โดยไม่ทำให้ค่าความหนืดเปลี่ยนแปลง และการทำนายอายุการเก็บรักษาซอสพริกโดยใช้สภาวะเร่ง พบว่าอายุการเก็บรักษาของซอสพริกที่ไม่เติมกัม คือ 54 วัน ซึ่งน้อยกว่าซอสพริกที่เติมกัมเมล็ดสำรอง 0.1 0.2 และ 0.3 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักของซอสพริก ซึ่งมีอายุการเก็บรักษา 60 67 และ 74 วันตามลำดับ แสดงว่ากัมเมล็ดสำรองสามารถช่วยเพิ่มความคงตัวให้กับซอสพริกได้ โดยปริมาณกัมที่มากขึ้นทำให้ซอสพริกมีความคงตัวมากขึ้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ นียมวิทย์. 2538. องค์ประกอบและการเปลี่ยนแปลงทางเคมีกายภาพเคมีของอาหาร. คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ประภาศรี เทพรักษ์า, นณีน อ่อนหวาน และอุทัยวรรณ ทองทั้งวงศ์. 2549. การใช้ลูกสำรองทดแทนไขมันในผลิตภัณฑ์หมุยอ. *อาหาร*. 36 (3): 238 – 246.
- ละอองดาว ว่องเอกลักษณ์. 2544. การใช้มิวซิเลจแห้งจากเมล็ดแมงลักเป็นสารช่วยให้คงตัวในผลิตภัณฑ์ซอสพริกและมายองเนส. ปัญหาพิเศษ ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ภาควิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วรัญญา สุภมิตร ภาวินี ภูศรี และปริญญา เพ็ญโรจน์. 2549. การศึกษาคุณสมบัติทางกระแสวิทยาของกัมผงจากผลสำรอง, ภาควิชาเทคโนโลยีอาหาร คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, นครปฐม.
- สกุลคุณ มากคุณ. 2541. การใช้ไคโตแซนเป็นสารช่วยให้ความคงตัวในผลิตภัณฑ์ซอสพริก. ปัญหาพิเศษ ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ภาควิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- Aleksandar J. Juliana G., Ljubinko L. and Zoltan Z. 2007. Osmotic dehydration of sugar beet in combined aqueous solutions of sucrose and sodium chloride. *Journal of Food Engineering*. 76: 47-51.
- AOAC. 1990. **Official Method of Analysis**, 15th ed. Washington DC: Association of Official Analytical Chemists.
- Labuza, T.P. 1982. **Shelf-life dating of foods**. Westport: Food & Nutrition Press Inc.
- Somboonpanyakul, P., Wang, Q., Cui, W., Barbut, S., and Jantawat, P. 2006. Malva Nut Gum. (Part I) : Extraction and Physicochemical Characterization. *Carbohydrate Polymers*. 64: 247-253.

การผลิตฟิวเร่ผลไม้แช่แข็งและการนำมาใช้ในการผลิตผลไม้แผ่น Frozen Fruit Puree Production and Utilization on Fruit Leather Production

ณัฐภัค ปฐมดำรงสถิต¹ วิชมนิ ยืนยงพุทธกาล²

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา¹

อาจารย์ภาควิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาการผลิตฟิวเร่ผลไม้แช่แข็ง โดยวัตถุดิบที่ใช้คือสับประรดและมะละกอ ดำเนินการหาเวลาที่เหมาะสมในการลวกด้วยไอน้ำก่อนการแช่แข็ง พบว่า สับประรดใช้เวลาลวกนาน 17 นาที และมะละกอใช้เวลาลวกนาน 8 นาที ศึกษาผลของอัตราส่วนการใช้สับประรดและมะละกอต่ระยะเวลาในการอบผลไม้แผ่น แปรอัตราส่วนระหว่างสับประรดและมะละกอ เท่ากับ 30:70 40:60 50:50 60:40 และ 70:30 ตามลำดับ พบว่า ใช้เวลาในการอบผลไม้แผ่นนาน 195-252 นาที โดยสิ่งทดลองที่มีการใช้ปริมาณมะละกอนั้นมีแนวโน้มใช้เวลาในการอบแห้งน้อยกว่าสิ่งทดลองที่ใช้มะละกอน้อยศึกษาผลของการใช้สารปรับปรุงเนื้อสัมผัสต่อระยะเวลาในการอบผลไม้แผ่น พบว่า เมื่อใช้อัตราส่วนระหว่างสับประรดและมะละกอ เท่ากับ 40 : 60 การใช้สารปรับปรุงเนื้อสัมผัสทำให้เวลาในการอบแห้งอยู่ในช่วง 108 - 141 นาที การเติมกลีเซอรอลมีผลทำให้ระยะเวลาในการอบแห้งลดลง และการใช้สารที่ช่วยทำให้เกิดเจลร่วมกันระหว่างเพคตินกับโซเดียมแอลจีเนตมีผลทำให้ระยะเวลาในการอบแห้งน้อยกว่าการใช้สารที่ทำให้เกิดเจลเพียงชนิดเดียว

คำสำคัญ : สับประรด, มะละกอ, ฟิวเร่ผลไม้แช่แข็ง, ผลไม้แผ่น

Abstract

Frozen fruit puree production was studied. The raw materials used were pineapple and papaya. Pre-freezing steam blanching time was carried out. It was found that blanching time for 17 min and 8 min were optimum for pineapple and papaya, respectively. Effect of pineapple and papaya ratio on fruit leather drying time was studied. The ratio of pineapple to papaya of 30:70 40:60 50:50 60:40 and 70:30, respectively, were carried out. It was found that fruit leather drying time ranged between 195 and 252 min. The treatment composed high amount of papaya had a trend for short time drying process. Effect of texture improvement ingredient on fruit leather drying time was studied. It was found that for pineapple: papaya, 40:60 ratios, glycerol adding was decreased in fruit leather drying time. Moreover, combination of gelling agent between pectin and sodium alginate was effected to decrease in fruit leather drying time than using single gelling agent.

Keywords: pineapple, papaya, frozen fruit puree, fruit leather

บทนำ

ประเทศไทยมีสภาพภูมิประเทศและอากาศที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกผลไม้หลายชนิด จากสถิติการปลูกผลไม้ในประเทศไทย พบว่าผลไม้จำพวกเขตร้อน ได้แก่ สับประรด และมะละกอ มีปริมาณผลผลิตเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ โดยในปี 2550 มีปริมาณผลผลิตของสับประรด 2,598,000 ตันและ มะละกอ 134,443 ตัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2550) แต่ผลไม้จำพวกนี้มีอายุการเก็บค่อนข้างสั้น มีโอกาสเน่าเสียง่าย นอกจากนี้ประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาการขาดแคลนผลไม้ตากแห้ง เนื่องจากเกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกผลไม้มีไม่มาก เมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยว ผลผลิตที่ได้จึงมากเกินความต้องการ เกิดภาวะผลไม้ล้นตลาด เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการส่งออกอย่าง

ต่อเนื่อง เพื่อระบายผลไม้ไทยออกสู่ตลาดต่างประเทศ มีทั้งการส่งออกผลไม้สดและผลไม้แปรรูป แต่การส่งออกผลไม้สดจำเป็นต้องมีการขนส่ง การเก็บรักษาที่ดี อีกทั้งคุณภาพของผลไม้ต้องผ่านมาตรฐานการส่งออกทำให้ผลไม้บางส่วนไม่สามารถจำหน่ายได้หรือต้องจำหน่ายในราคาต่ำกว่าทุน และมักมีเศษเหลือทิ้งเป็นจำนวนมาก จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นการนำผลไม้ไทยมาแปรรูปจึงเป็นทางออกที่มีศักยภาพ สามารถใช้ผลไม้ไทยที่มีตลอดปี ซึ่งบางครั้งมีมากเกินไป ความต้องการของตลาดช่วยลดการสูญเสียทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างมาก

การแช่แข็งเป็นการแปรรูปที่นิยมวิธีหนึ่ง เพราะทำให้ผลิตภัณฑ์มีอายุการเก็บนานขึ้นและมีผลให้จุลินทรีย์ไม่สามารถเจริญเติบโตได้ ซึ่งข้อดีประการสำคัญของการแช่แข็งคือการเคลื่อนย้ายน้ำออกจากเซลล์อย่างรวดเร็ว โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลงสถานะจากน้ำกลายเป็นไอเหมือนกับการทำแห้งแบบลมร้อน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านคุณค่าโภชนาการและคุณภาพทางประสาทสัมผัส น้อยมาก ทั้งนี้สามารถนำผลไม้ที่มีตำหนิหรือมีขนาดไม่เหมาะสมสำหรับการนำมาบริโภคสด มาตีป่นเป็นพิวเร่ (puree) แล้วนำมาแช่แข็งได้ อย่างไรก็ตามกระบวนการแช่แข็งยังมีข้อด้อยบางประการคือในระหว่างการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์แช่แข็งมีผลให้คุณภาพของผลิตภัณฑ์ลดลง โดยเฉพาะคุณภาพด้านเนื้อสัมผัสที่นุ่มลง คุณภาพด้านสีที่มีโอกาสคล้ำขึ้นจากกิจกรรมของเอนไซม์ โดยเอนไซม์ที่มีความสำคัญในการแปรรูปผักและผลไม้ ได้แก่ คตะเลส (catalase) เพอร์ออกซิเดส (peroxidase) เพคตินเนส (pectinase) โพลีฟีนอลออกซิเดส (polyphenol oxidase) การลดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพดังกล่าวอาจทำได้โดยการใช้เทคนิคการเตรียมขั้นต้นก่อนการแช่แข็งที่เหมาะสม เช่น การลวก เป็นต้น การลวกทำได้โดยให้ความร้อนแก่ผลิตภัณฑ์เพื่อทำลายระบบเอนไซม์ที่มีอยู่สำหรับวัตถุประสงค์ของการลวกได้แก่ การลดจำนวนจุลินทรีย์ การทำความสะอาด การไล่ก๊าซออกจากเนื้อเยื่อของผัก และการตรึงสีของผลไม้รวมทั้งทำลายเอนไซม์ซึ่งทำให้เกิดการเสื่อมคุณภาพด้านรสชาติ และเนื้อสัมผัสในระหว่างการเก็บระยะยาว มีรายงานว่า การลวกด้วยน้ำร้อนจะทำให้เกิดการสูญเสียไปกับน้ำที่ไหลลงเป็นจำนวนมาก และมีปัญหาจากน้ำที่ไหลลง การลวกด้วยไอน้ำจะช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตามต้องดำเนินการให้เพียงพอเพื่อทำลายเอนไซม์ได้ (นิธิยา รัตนานนท์, 2543; นธิยา รัตนานนท์, 2549)

การนำผลิตภัณฑ์ผลไม้แช่แข็งมาแปรรูปต่อโดยใช้เป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์อื่นที่เหมาะสม ก็จัดเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ได้อีกทางหนึ่งด้วย ผลิตภัณฑ์หนึ่งที่มีความน่าสนใจคือ ผลไม้แผ่น ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้จากการนำเนื้อผลไม้ มาตีป่น ให้เป็นเนื้อเดียวกันซึ่งอาจมีการเติมวัตถุเจือปนอาหาร เช่น น้ำตาล กรดและเพคติน นำมาให้ความร้อน ทำให้เป็นแผ่นบางก่อนนำไปผ่านกระบวนการทำแห้ง (Rabb and Oehler, 2000; อนุวัตร แจ่มชัด, 2546) จากกรรมวิธีการผลิตที่ไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีที่ยุ่งยากซับซ้อน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผลไม้แผ่นโดยใช้ผลไม้จริงเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจ สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลไม้ไทยได้อีกทางหนึ่ง ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นทางเลือกของผู้บริโภค ยืดอายุการเก็บรักษาและมีความสะดวกในการขนส่ง ในการผลิตผลไม้แผ่นต้องให้ความสำคัญกับสูตรและกรรมวิธีการผลิตซึ่งมีผลต่อการเกิดเจลที่เหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นกับปัจจัยต่างๆ เช่น ปริมาณผลไม้ สารที่ทำให้เกิดเจล สารปรับปรุงเนื้อสัมผัส เป็นต้น โดยการเปลี่ยนแปลงสูตรในการผลิตจะมีผลต่อเวลาในการอบแห้งที่จะลดความชื้นในผลิตภัณฑ์ลง (ศิริลักษณ์ สินธวาลัย, 2520; ผุสดี บุรณะอำนวย, 2547; Mancini & McHugh, 2000)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การศึกษาหาเวลาที่เหมาะสมในการลวกด้วยไอน้ำก่อนการแช่แข็งพิวเร่สับปะรดและมะละกอ
2. การศึกษาการผลิตผลไม้แผ่นจากพิวเร่สับปะรดและมะละกอแช่แข็ง

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาหาเวลาที่เหมาะสมในการลวกด้วยไอน้ำก่อนการแช่แข็งพิวเร่สับปะรดและมะละกอ

วัตถุดิบผลไม้ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยได้แก่ สับปะรดพันธุ์ปัตตาเวีย และมะละกอพันธุ์แขกดำ นำสับปะรดและมะละกอสุก มาปอกเปลือก ตัดแต่งและแยกเมล็ดออก หั่นผลไม้เป็นชิ้น โดยสับปะรดตัดตามขวางผลเป็นชิ้นหนา 1 นิ้ว แล้วหั่นแบ่งออกเป็น 8 ส่วน และมะละกอตัดตามขวางผลเป็นชิ้นหนา 1 นิ้ว แล้วหั่นแบ่งออกเป็น 6 ส่วน นำชิ้น

ผลไม้ไปให้ความร้อนโดยลวกด้วยไอน้ำ โดยการนึ่งในรังถึงเพื่อยับยั้งเอนไซม์โพลีฟีนอลออกซิเดส (polyphenol oxidase:PPO) ในผลไม้ก่อนการแช่แข็ง หาระยะเวลาที่ใช้ในการให้ความร้อนเพื่อยับยั้งเอนไซม์ PPO โดยสุ่มตัวอย่างผลไม้ที่ผ่านการนึ่งทุกนาที่มาทดสอบการยับยั้งเอนไซม์ PPO ตามวิธีของ JosLYN (1946) ลวกชิ้นผลไม้ตามเวลาที่หาได้แล้วนำมาตีปั่นโดยเครื่องปั่นผสม แบ่งบรรจุลงใน Nylon LDPE ปิดผนึกด้วยเครื่องบรรจุแบบสุญญากาศ ปริมาณถูละ 200 กรัม นำไปแช่ในตู้เย็นที่อุณหภูมิ 4-6 องศาเซลเซียส จนอุณหภูมิถึงกลางถูละเป็น 5 องศาเซลเซียส แล้วนำไปแช่แข็งโดยเครื่องแช่แข็ง (Air freezer, Revco, USA) จนอุณหภูมิถึงกลางถูละลดลงถึง -18 องศาเซลเซียส เก็บรักษาในตู้แช่แข็งที่อุณหภูมิ -18 องศาเซลเซียส เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบตลอดการทดลอง สุ่มตัวอย่างเนื้อผลไม้และผิวผลไม้แช่แข็งมาวิเคราะห์คุณภาพด้านต่าง ๆ ดังนี้ ค่าความเป็นกรด – ด่าง โดยใช้เครื่อง pH meter ปริมาณกรดทั้งหมดโดยวิธีไตเตรท (AOAC, 1990) ปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด โดยใช้ Hand refractometer ปริมาณน้ำตาลรีดิวซิง ตามวิธีของ Lane and Eynon (AOAC, 1990) ปริมาณความชื้น โดยวิธีการอบในตู้อบลมร้อน (AOAC, 1990) ค่าสี L^* a^* และ b^* โดยเครื่อง Handy colorimeter

ตอนที่ 2 การศึกษาการผลิตผลไม้แผ่นจากผิวเร่สับประดและมะละกอแช่แข็ง

2.1 การศึกษาผลของอัตราส่วนการใช้สับประดและมะละกอต่ระยะเวลาในการอบผลไม้แผ่นโดยแปรอัตราส่วนของสับประดและมะละกอที่ใช้ในการผลิตผลไม้แผ่นมันผสม เป็น 5 สิ่งทดลองแสดงดังตารางที่ 1 กำหนดให้ใช้ปริมาณเนื้อผลไม้รวมในสูตรการผลิตเท่ากันคือ 40 เปอร์เซ็นต์ สูตรพื้นฐานในการผลิตแสดงดังตารางที่ 2 กรรมวิธีการผลิตผลไม้แผ่น (ดัดแปลงจากผุสดี บุรณะอำนวย, 2547) เริ่มจากนำผิวเร่ผลไม้แช่แข็งมาละลายโดยตั้งทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งส่วนผสมตามสูตรกำหนด นำส่วนผสมทั้งหมดมาให้ความร้อนที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส ในอ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ กวนจนส่วนผสมมีปริมาณของของแข็งทั้งหมดที่ละลายน้ำได้ 60 องศาบริกซ์ เทส่วนผสมครั้งละ 35 กรัม ลงในพิมพ์วงกลมพลาสติกใส เส้นผ่าศูนย์กลาง 6.5 นิ้ว ที่มีแผ่นพลาสติกใสทนความร้อนชนิดโพลีพรพิลีนรองเกลี่ยให้เรียบสม่ำเสมอ เพื่อให้มีความหนา 1 ± 0.5 มิลลิเมตร นำไปอบแห้งในตู้อบลมร้อนที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส จนผลไม้แผ่นมีความชื้น 15 ± 1 เปอร์เซ็นต์ หาระยะเวลาในการอบผลไม้แผ่นทำการทำกราฟการอบแห้ง (Drying Curve) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นของตัวอย่างกับเวลาในการทำแห้ง พิจารณาความน่าเชื่อถือของสมการจากค่า R^2 ดำเนินการโดยใช้โปรแกรม SPSS version 15

2.2 การศึกษาผลของการใช้สารปรับปรุงเนื้อสัมผัสต่อระยะเวลาในการอบผลไม้แผ่น

ในการทดลองนี้ศึกษาการใช้สารปรับปรุงเนื้อสัมผัส คือ สารที่ทำให้เกิดเจล (Gelling agent) ได้แก่ เพคติน และโซเดียมแอลจิเนต และสารคงความชื้น (Humectants) ได้แก่ กลีเซอรอล แปรปริมาณการใช้สารปรับปรุงเนื้อสัมผัสแสดงดังตารางที่ 3 โดยกำหนดการใช้สารที่ทำให้เกิดเจลทั้งหมดในสูตรการผลิตเป็น 1.4 เปอร์เซ็นต์ (โดยน้ำหนัก) และเติมกลีเซอรอล เพิ่มอีก 10 และ 20 เปอร์เซ็นต์ของส่วนผสมทั้งหมด เปรียบเทียบกับสิ่งทดลองควบคุม ที่มีการใช้สารที่ทำให้เกิดเจลคือ เพคติน เพียงอย่างเดียวและไม่เติมกลีเซอรอลตามสูตรพื้นฐานเดิม จะได้สิ่งทดลองทั้งหมด 7 สิ่งทดลอง ผลิตผลไม้แผ่นและหาระยะเวลาในการอบผลไม้แผ่นตามวิธีในข้อ 2.1

ตารางที่ 1 อัตราส่วนของสับประดและมะละกอที่ใช้ในการผลิตผลไม้แผ่น

สิ่งทดลองที่	อัตราส่วนของผลไม้ (เปอร์เซ็นต์)	
	สับประด	มะละกอ
1	30	70
2	40	60
3	50	50
4	60	40
5	70	30

ตารางที่ 2 สูตรพื้นฐานในการผลิตผลไม้แผ่น

ตารางที่ 3 ปริมาณการใช้เพคติน (P) โซเดียมแอลจีเนต (S) และกลีเซอรอล (G) ในการผลิตผลไม้แผ่น

สิ่งทดลองที่	P*	S*	G**
1	1.4	-	-
2	1.4	-	10
3	-	1.4	10
4	0.7	0.7	10
5	1.4	-	20
6	-	1.4	20
7	0.7	0.7	20

* คิดเป็นเปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักในสูตรการผลิต

** คิดเป็นเปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักที่เพิ่มขึ้นจากส่วนผสมทั้งหมด

ส่วนผสม	ร้อยละโดยน้ำหนัก
เนื้อผลไม้	40
น้ำ	22
น้ำตาลทราย	27
กลูโคสไซรัป	9
โซเดียมแอลจีเนต	1.4
กรดมาลิก	0.1
กรดซิตริก	0.4
กรดแอสคอร์บิก	0.1

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการหาเวลาที่เหมาะสมในการลวกด้วยไอน้ำก่อนการแช่แข็งผิวเร็วสับปรดและมะละกอ

เอนไซม์โพลีฟีนอลออกซิเดส (Polyphenol oxidase: PPO) เป็นเอนไซม์ที่มีความสำคัญในการเร่งปฏิกิริยาการเกิดสีน้ำตาลแดงซึ่งมีกลไกการเกิดจากสารประกอบโมโนฟีนอลอยู่ในเซลล์พืช มาสัมผัสกับออกซิเจนในอากาศและมีเอนไซม์ PPO ทำปฏิกิริยาไฮดรอกซิเลชันได้เป็นออร์โท-ไดฟีนอล (o-diphenol) สารนี้จะถูกออกซิไดส์ต่อไปเป็นออร์โท-ควิโนน (o-quinone) ซึ่งมีสีน้ำตาลแดง (นิธิยา รัตนาปนนท์, 2549) ก่อนนำวัตถุดิบไปแช่เยือกแข็งจำเป็นจะต้องยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ PPO เสียก่อน เพราะอุณหภูมิที่ใช้ในการแช่แข็งไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะทำลายเอนไซม์ได้ จึงเกิดสีน้ำตาลแดง ในการวัด activity ของเอนไซม์ PPO ทำได้โดยนำตัวอย่างที่ผ่านการลวกมาทำปฏิกิริยากับ guaiacal และ hydrogenperoxide หากยังมีเอนไซม์ PPO หลงเหลืออยู่จะเกิดปฏิกิริยาทำให้เกิดสีน้ำตาลแดง แต่ถ้าความร้อนสามารถยับยั้ง activity ของเอนไซม์ PPO ได้จะไม่พบสีน้ำตาลแดงที่ขึ้นเนื้อผลไม้ (นิธิยา รัตนาปนนท์, 2543) จากผลการทดลองพบว่าสับปรดและมะละกอใช้ระยะเวลาในการให้ความร้อนเพื่อยับยั้งเอนไซม์ PPO ต่างกัน แสดงดังตารางที่ 4 พบว่าระยะเวลาที่ใช้ในการยับยั้งเอนไซม์ PPO ในสับปรดและมะละกอโดยวิธีการลวกด้วยไอน้ำใช้ระยะเวลาอยู่ในช่วง 15 - 17 นาที และ 7-8 นาที ตามลำดับ ดังนั้นจึงใช้เวลาในการลวกผลไม้ด้วยไอน้ำ ดังนี้ คือ สับปรดใช้เวลาลวกนาน 17 นาที และมะละกอใช้เวลาลวกนาน 8 นาที

ตารางที่ 4 ระยะเวลาที่ใช้ในการยับยั้งเอนไซม์ PPO ในสับปะรดและมะละกอโดยการลวกด้วยไอน้ำ

ชนิด ผลไม้	ซ้ำ ที่	เวลาในการนึ่ง (นาที)																	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
สับปะรด	1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	
	2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	-	-
	3	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗
มะละกอ	1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

✓ หมายถึง สังเกตเห็นสีน้ำตาลแดงบนชิ้นผลไม้ นั่นคือ ยับยั้งเอนไซม์ PPO ไม่หมด

✗ หมายถึง ไม่พบสีน้ำตาลแดงบนชิ้นผลไม้ นั่นคือ ยับยั้งเอนไซม์ PPO หมด

- หมายถึง ไม่ได้ทำการทดลอง

ในการผลิตพิวเร่ผลไม้แช่แข็งนี้ต้องผ่านกระบวนการต่างๆ ได้แก่ การลวกด้วยไอน้ำการตีปั่นเพื่อลดขนาดและการแช่แข็ง มีผลให้คุณภาพผลไม้บางประการเปลี่ยนแปลงไปจากผลไม้สด ผลการวิเคราะห์คุณภาพทางเคมีและทางกายภาพของผลไม้สดและพิวเร่ผลไม้แช่แข็งที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตแสดงดังตารางที่ 5 จากการวิเคราะห์คุณภาพของสับปะรดและมะละกอ พบว่ามีค่าคุณภาพที่แตกต่างกันในเกือบทุกด้าน เนื่องจากธรรมชาติของสับปะรดมีรสเปรี้ยวและหวานจัดกว่ามะละกอ มีผลทำให้ค่าความเป็นกรด-ด่าง ต่ำกว่ามะละกอ ปริมาณกรดทั้งหมดและปริมาณของแข็งที่ละลายได้สูงกว่ามะละกอ ซึ่งใกล้เคียงกับผลการรายงานอื่นที่พบว่า สับปะรดมีค่าความเป็นกรด-ด่าง 3.5-3.7 ปริมาณกรดทั้งหมดร้อยละ 0.59-0.64 และปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมดร้อยละ 13.1-15.2 (ศิริลักษณ์ ปิยพรไพบูลย์, 2545)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์คุณภาพทางเคมีและกายภาพของผลไม้สดและพิวเร่ผลไม้แช่แข็ง

ค่าคุณภาพ	ค่าเฉลี่ย±ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน			
	สับปะรด		มะละกอ	
	ผลไม้สด	พิวเร่แช่แข็ง	ผลไม้สด	พิวเร่แช่แข็ง
ค่าความเป็นกรด-ด่าง	3.92 ± 0.01	3.56 ± 0.07	4.98 ± 0.14	4.81 ± 0.09
ปริมาณกรดทั้งหมด (เปอร์เซ็นต์)	0.47 ± 0.02	0.53 ± 0.01	0.07 ± 0.01	0.15 ± 0.01
ปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด (องศาบริกซ์)	14.36 ± 1.27	16.05 ± 0.35	10.67 ± 0.94	10.75 ± 0.35
ปริมาณน้ำตาลรีดิวซิง (เปอร์เซ็นต์)	4.51 ± 0.15	4.59 ± 0.03	3.27 ± 0.19	3.39 ± 0.17
ปริมาณความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	84.90 ± 1.82	85.75 ± 0.20	89.32 ± 0.84	89.98 ± 0.12
ค่าสี L*	56.83 ± 1.77	57.15 ± 0.22	45.00 ± 3.66	34.56 ± 1.72
a*	1.32 ± 0.53	0.73 ± 0.55	21.30 ± 0.09	26.81 ± 1.78
b*	25.58 ± 6.71	34.31 ± 1.93	37.28 ± 2.86	31.11 ± 2.24

ส่วนมะละกามีค่าความเป็นกรด-ด่าง 5.08 ± 0.45 และปริมาณกรดทั้งหมดร้อยละ 0.18±0.09 (รังสรรค์ เมืองใจ, 2550) ปริมาณน้ำตาลรีดิวซิงของสับปะรดมีมากกว่ามะละกอ ปริมาณความชื้นของสับปะรดและมะละกามีปริมาณใกล้เคียงกัน โดยพบว่าสับปะรดมีปริมาณความชื้น ต่ำกว่ามะละกอ ซึ่งใกล้เคียงกับการรายงานอื่นที่พบว่า สับปะรดและ

มะละกามีปริมาณความชื้นร้อยละ 81.82-86.69 และ 88.23 ตามลำดับ (สุธีรา เลิศวุฒิชัยกุล, 2540) ส่วนค่าสีของ สับปะรดและมะละกอสอดค่าสี L^* a^* และ b^* มีลักษณะธรรมชาติของผลไม้ อาหารที่ผ่านการแช่แข็ง ผลึกน้ำแข็งจะทำลายเซลล์ของอาหาร ทำให้เมื่อหลอมละลายอาจทำให้ คุณภาพอาหารลดลงหรือมีโอกาสเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผล ต่อคุณภาพอาหารมากขึ้น (จิตรนา แจ่มเมฆ, 2539) ดังนั้นพิวเร่สับปะรดและมะละกอแช่แข็งจึงมีปริมาณกรดทั้งหมด และปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมดและปริมาณความชื้นมีแนวโน้มสูงกว่าสับปะรดและมะละกอสอดและมีค่าความเป็นกรด-ด่างลดลง ทั้งนี้เนื่องมาจากพิวเร่แช่แข็งต้องผ่านกระบวนการให้ความร้อน ซึ่งการให้ความร้อนมีผลทำให้น้ำซึมผ่านเนื้อเยื่อของผลไม้ได้ดีส่งผลให้น้ำเชื่อมของผลไม้ชุ่มน้ำมากขึ้น และการตีปั่นเป็นการทำลายเนื้อเยื่อผลไม้ เพื่อให้สารธรรมชาติประเภทกรดและน้ำตาลที่ยึดเกาะในเนื้อเยื่อผลไม้ละลายน้ำได้มากขึ้น (นิริยา รัตนานนท์, 2543) ค่าสีของพิวเร่สับปะรดและมะละกอแช่แข็งแตกต่างกันกับผลไม้สด โดยพบว่ากรแช่แข็งจะทำให้ค่าความเป็นสีเหลือง (b^*) ของสับปะรดเพิ่มขึ้น ค่าความเป็นสีแดง (a^*) ของมะละกอเพิ่มขึ้น และค่าความสว่าง (L^*) ของผลไม้ทั้ง 2 ชนิดลดลง สรุปได้ว่าการผลิตพิวเร่ผลไม้แช่แข็งทำให้คุณภาพเปลี่ยนแปลงไปจากผลไม้สดบ้างแต่จะสามารถเก็บรักษาได้นานและสามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลไม้แผ่นได้ดี ตามการรายงานของ Kalra and Tandon (1985) ที่ศึกษาอายุการเก็บมะม่วงตีปั่นโดยนำเนื้อมะม่วงมาทำให้ร้อนก่อนการแช่แข็ง พบว่าสามารถเก็บได้นาน 1 ปี โดยไม่เสื่อมเสีย แต่ความเป็นกรดลดลงเล็กน้อย และยังมีปริมาณน้ำตาลรีดิวซิงเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการผลิตผลไม้แผ่นจากพิวเร่สับปะรดและมะละกอแช่แข็ง
 2.1 ผลของอัตราส่วนการใช้สับปะรดและมะละกต่อระยะเวลาในการอบผลไม้แผ่น

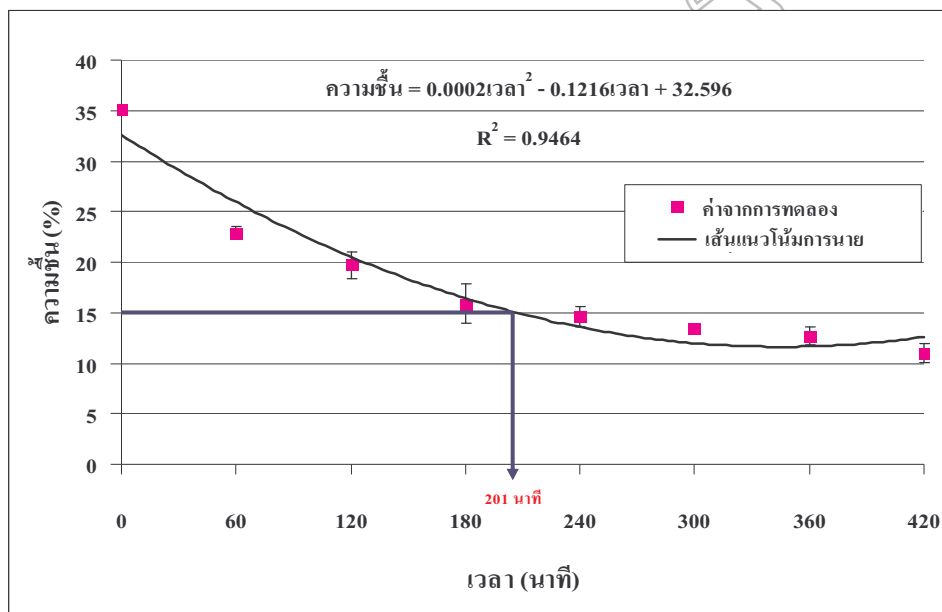
เมื่อสร้างสมการคณิตศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นและเวลาในการอบแห้งเมื่อใช้อัตราส่วน สับปะรดและมะละกอในปริมาณต่างๆ พบว่าค่า R^2 (Coefficient of Determination) ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ ของทุกสมการมีค่าสูง ($R^2 = 0.91-0.98$) แสดงว่าทุกสมการมีความน่าเชื่อถือที่จะทำนายค่าได้สูง เพื่อควบคุมให้ผลไม้ แผ่นมีน้ำหนักผสมมีปริมาณความชื้นสุดท้ายเท่ากันและเป็นไปตามกำหนดคือ 15 ± 1 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นสามารถใช้ทำนาย เวลาในการอบแห้งได้ แสดงดังตารางที่ 6 ซึ่งพบว่าการใช้เวลาในการอบแห้งอยู่ในช่วง 195-252 นาที และเมื่อทดสอบ ความใช้ได้ของการทำนายโดยได้ดำเนินการอบผลิตภัณฑ์ตามเวลาที่ทำนายได้ พบว่าค่าความชื้นสุดท้ายของผลิตภัณฑ์ มีค่าอยู่ในช่วงร้อยละ 14.73-16.18 ซึ่งคลาดเคลื่อนจากช่วงที่กำหนดเล็กน้อย คือประมาณ 15 ± 1 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น ผลิตภัณฑ์ผลไม้แผ่นมีปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดเจล ได้แก่ ปริมาณที่เหมาะสมของเพคติน น้ำตาล และกรด โดยปริมาณ ที่สมดุลจะทำให้ได้เจลที่แข็งแรงโดยเพคตินจะสร้างความต่อเนื่องของโครงสร้าง (Continuity of structure) น้ำตาลและ กรดจะมีผลต่อความแข็งแรงของโครงสร้าง (Rigidity of structure) (ไพบูลย์ ธรรมรัตน์วาลิก, 2532) โดยสภาวะความ เป็นกรดมากจะทำให้แนวโน้มความแข็งแรงของเจลต่ำและการมีปริมาณเพคตินสูงจะมีแนวโน้มให้ได้เจลที่แข็งแรง (King, 1983) มะละกอสุกจัดเป็นผลไม้ประเภทกรดน้อยเพคตินมากในขณะที่สับปะรดสุกจัดเป็นผลไม้ประเภทกรดมาก เพคตินน้อย (ศิริลักษณ์ สินธวาลัย, 2520) ดังนั้นสิ่งทดลองที่มีการใช้มะละกอมักจะเป็นการเพิ่มปริมาณเพคตินให้กับ ส่วนผสมมากกว่าการใช้สับปะรด ส่วนผสมจึงมีความสามารถในการสร้างลักษณะเจลได้แข็งแรง มีผลให้แนวโน้มเวลาใน การอบแห้งน้อยกว่าสิ่งทดลองที่ใช้มะละกอน้อย

ตารางที่ 6 สมการ เวลาการอบแห้งที่ได้จากการทำนาย และความชื้นสุดท้ายของผลไม้แผ่นที่ใช้สับปะรดและ มะละกอปริมาณต่างๆ

สิ่ง ทดลอง ที่	สับปะรด: มะละกอ	สมการ ¹	R^2	เวลาที่ได้จาก การทำนาย (นาที)	ความชื้นสุดท้าย ของผลิตภัณฑ์ (เปอร์เซ็นต์)
1	30:70	$y = 0.0002x^2 - 0.1328x + 33.025$	0.9288	195	16.17 ± 0.60
2	40:60	$y = 0.0002x^2 - 0.1216x + 32.596$	0.9464	201	16.18 ± 0.56
3	50:50	$y = 0.0002x^2 - 0.1146x + 31.437$	0.9352	201	14.73 ± 0.21
4	60:40	$y = 0.0001x^2 - 0.0908x + 30.263$	0.9818	252	15.62 ± 0.09
5	70:30	$y = 0.0002x^2 - 0.1107x + 30.896$	0.9149	204	15.70 ± 0.15

¹ สมการทางคณิตศาสตร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นและเวลาในการอบแห้ง โดย y หมายถึง ปริมาณความชื้น และ x หมายถึง เวลาที่ใช้ในการอบแห้ง

จากการทดสอบทางประสาทสัมผัส (ไม่ได้แสดงข้อมูลไว้) พบว่า พบว่าสิ่งทดลองที่ 2 ที่ใช้อัตราส่วนระหว่าง สับปะรด:มะละกอ เท่ากับ 40:60 ได้รับคะแนนความชอบสูงสุดในระดับชอบเล็กน้อยถึงปานกลาง จึงเลือกใช้สิ่งทดลองดังกล่าวไปศึกษาในขั้นตอนต่อไป กราฟความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นและเวลาในการอบแห้งเมื่อใช้อัตราส่วนสับปะรดและมะละกอเท่ากับ 40: 60 แสดงดังรูปที่ 1 โดยพบว่ากราฟความสัมพันธ์ดังกล่าวมีแนวโน้มที่คล้ายกันแม้ใช้อัตราส่วนสับปะรดและมะละกอต่างกัน กล่าวคือ ในช่วงเวลาที่แรกความชื้นค่อยๆ ลดลง เนื่องจากอุณหภูมิที่ผิวหน้าของอาหารค่อยๆ เพิ่มขึ้นจนใกล้เคียงกับอุณหภูมิในตู้อบ ความชื้นจึงระเหยออกจากอาหารน้อย หลังจากนั้นความชื้นจะลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นช่วงที่ความชื้นระเหยออกจากอาหารอย่างรวดเร็ว จากการเคลื่อนที่ของความชื้นแบบการไหลผ่านช่องแคบ (Capillary flow) และในช่วงท้ายของการอบแห้งความชื้นจะค่อยๆ ลดลงอย่างช้าๆ จนกระทั่งมีค่าใกล้ศูนย์ เนื่องจากเป็นช่วงที่ความชื้นเคลื่อนที่ออกจากภายในชั้นอาหารมาที่ผิวด้วยการแพร่ที่ช้าลงมาก การระเหยจึงเกิดได้ช้าลงจนกระทั่งความชื้นไม่ระเหยออกมา (ไพบูลย์ ธรรมรัตน์วาลิก, 2532; นิธิยา รัตนาปนนท์, 2543; วิไล รังสาทอง, 2546)

รูปที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นและเวลาในการอบแห้งผลไม้แผ่นที่ใช้สับปะรดกับมะละกอเท่ากับ 40 :60

2.2 ผลของการใช้สารปรับปรุงเนื้อสัมผัสต่อระยะเวลาในการอบผลไม้แผ่น

เมื่อสร้างสมการคณิตศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นและเวลาในการอบแห้งเมื่อใช้อัตราส่วนสับปะรดและมะละกอในปริมาณต่างๆ พบว่าค่า R^2 (Coefficient of Determination) ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของทุกสมการมีค่าสูง ($R^2 = 0.94-0.99$) แสดงว่าทุกสมการมีความน่าเชื่อถือที่จะทำนายค่าได้สูง เพื่อควบคุมให้ผลไม้แผ่นมีน้ำหนักและมีปริมาณความชื้นสุดท้ายเท่ากันและเป็นไปตามกำหนดคือ 15 ± 1 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นสามารถทำนายเวลาในการอบแห้งได้ แสดงดังตารางที่ 6 ซึ่งพบว่าการใช้เวลาในการอบแห้งอยู่ในช่วง 108 -141 นาที และเมื่อทดสอบความใช้ได้ของการทำนายโดยได้ดำเนินการอบผลิตภัณฑ์ตามเวลาที่ทำนายได้ พบว่าค่าความชื้นสุดท้ายของผลิตภัณฑ์มีค่าอยู่ในช่วงร้อยละ 15.08 -16.20 ซึ่งคลาดเคลื่อนจากช่วงที่กำหนดเล็กน้อย คือประมาณ 15 ± 1 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น โดยผลจากการทำนายระยะเวลาที่ใช้ในการอบแห้งผลิตภัณฑ์ผลไม้แผ่น พบว่า การเติมกลีเซอรอลมีผลทำให้ระยะเวลา

ในการอบแห้งลดลง โดยเปรียบเทียบระหว่างสิ่งทดลองที่ 1(1.4P)และสิ่งทดลองที่ 2(1.4P, 10G) พบว่าการเติมกลีเซอรอลทำให้ระยะเวลาในการอบแห้งลดลงอย่างมากจาก 201 นาที เหลือ 124 นาที และเมื่อเพิ่มปริมาณกลีเซอรอลจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 20 ต่อส่วนผสมทั้งหมด ในสิ่งทดลองที่มีการใช้เพคตินหรือโซเดียมแอลจีเนตเท่ากันเวลาในการอบแห้งลดลง โดยเปรียบเทียบระหว่างสิ่งทดลองที่ 2 (1.4P, 10G) และสิ่งทดลองที่ 5(1.4P, 20G) พบว่าการเติมกลีเซอรอลมากขึ้นทำให้ระยะเวลาในการอบแห้งลดลงจาก 124 นาที เหลือ 111 นาที ในทำนองเดียวกันระหว่างสิ่งทดลองที่ 3 (1.4S, 10G) และสิ่งทดลองที่ 6 (1.4S, 20G) ใช้เวลาลดลงจาก 141 นาที เหลือ 132 นาที และระหว่างสิ่งทดลองที่ 4(0.7 P, 0.7S, 10G) และสิ่งทดลองที่ 7 (0.7 P, 0.7S, 20G) ใช้เวลาอบแห้งลดลงจาก 120 นาที เหลือ 108 นาที เนื่องจากกลีเซอรอลเป็นสารที่มีสายโมเลกุลสั้นและน้ำหนักโมเลกุลต่ำ (94.04 กรัม/โมล) คุณสมบัติที่สำคัญในอาหารคือ การลดปริมาณน้ำอิสระในผลิตภัณฑ์ลง จึงช่วยลดค่า a_w ส่งผลให้ระยะเวลาในการทำแห้งลดลง (จิภา สุโรจนะเมฆากุล, 2546; Regina et al., 2007) นอกจากนี้การใช้สารที่ช่วยทำให้เกิดเจลร่วมกันระหว่างเพคตินกับโซเดียมแอลจีเนตที่มีผลทำให้ระยะเวลาในการอบแห้งน้อยกว่าการใช้สารที่ทำให้เกิดเจลเพียงชนิดเดียวเนื่องจากการผสมกันระหว่างเพคตินกับโซเดียมแอลจีเนตจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเกิดเจลทำให้เหลือปริมาณน้ำอิสระที่มีในผลิตภัณฑ์น้อย (Regina et al., 2007) มีผลให้เวลาที่ใช้ในการอบแห้งต่ำกว่าตัวอย่างอื่น

ตารางที่ 7 สมการ เวลาการอบแห้งที่ได้จากการทำนาย และความชันสุดท้ายของผลไม่แผ่นที่ใช้สารปรับปรุงเนื้อสัมผัสระดับต่างๆ

สิ่งทดลองที่	สารปรับปรุงเนื้อสัมผัส			สมการ ¹	R ²	เวลาที่ได้จากการทำนาย (นาที)	ความชันสุดท้ายของผลิตภัณฑ์ (เปอร์เซ็นต์)
	P*	S*	G**				
1	1.4	-	-	$y = 0.0002x^2 - 0.1216x + 32.596$	0.9464	201	15.08 ± 0.08
2	1.4	-	10	$y = 0.001x^2 - 0.2877x + 35.234$	0.9931	124	15.18 ± 0.11
3	-	1.4	10	$y = 0.0005x^2 - 0.2203x + 35.109$	0.9950	141	15.62 ± 0.79
4	0.7	0.7	10	$y = 0.001x^2 - 0.2994x + 36.093$	0.9929	120	16.20 ± 0.17
5	1.4	-	20	$y = 0.0011x^2 - 0.3165x + 36.825$	0.9973	111	15.46 ± 0.08
6	-	1.4	20	$y = 0.0006x^2 - 0.2445x + 36.411$	0.9969	132	15.99 ± 0.49
7	0.7	0.7	20	$y = 0.001x^2 - 0.301x + 36.133$	0.9988	108	15.27 ± 0.32

¹ สมการทางคณิตศาสตร์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นและเวลาในการอบแห้ง โดย y หมายถึง ปริมาณความชื้น และ x หมายถึง เวลาที่ใช้ในการอบแห้ง

* คิดเป็นเปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักในสูตรการผลิต

** คิดเป็นเปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักที่เพิ่มขึ้นจากส่วนผสมทั้งหมด

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

1. สามารถผลิตพิวเร่สับปะรดและมะละกอแช่แข็งได้ โดยเวลาที่เหมาะสมในการลวกด้วยไอน้ำก่อนการแช่แข็ง พิวเร่สับปะรดและมะละกอคือ 17 นาที และ 8 นาที ตามลำดับ

2. สามารถใช้ฟิวเร่สับปะรดและมะละกอแช่แข็งมาผลิตผลไม้แผ่นได้โดย อัตราส่วนการใช้สับปะรดและมะละกามีผลต่อระยะเวลาในการอบผลไม้แผ่น โดยการใช้อัตราส่วนระหว่างสับปะรดและมะละกอ เท่ากับ 30:70 40:60 50:50 60:40 และ 70:30 ตามลำดับ ใช้เวลาในการอบผลไม้แผ่นนาน 195-252 นาที โดยสิ่งทดลองที่มีการใช้ปริมาณมะละกามากมีแนวโน้มใช้เวลาในการอบแห้งน้อยกว่าสิ่งทดลองที่ใช้มะละกอน้อย และการใช้สารปรับปรุงเนื้อสัมผัสมีผลต่อระยะเวลาในการอบผลไม้แผ่น โดยพบว่า เมื่อใช้อัตราส่วนระหว่างสับปะรดและมะละกอ เท่ากับ 40 : 60 การใช้สารปรับปรุงเนื้อสัมผัสทำให้เวลาในการอบแห้งอยู่ในช่วง 108 -141 นาที การเติมกลีเซอรอลมีผลทำให้ระยะเวลาในการอบแห้งลดลง และการใช้สารที่ช่วยทำให้เกิดเจลร่วมกันระหว่างเพคตินกับโซเดียมแอลจินเนตมีผลทำให้ระยะเวลาในการอบแห้งน้อยกว่าการใช้สารที่ทำให้เกิดเจลเพียงชนิดเดียว

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาการผลิตผลไม้แผ่นผสมกับผลไม้ไทยชนิดอื่นเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้กับผลไม้ไทย เช่น กล้วย มะขาม ทุเรียน ฝรั่ง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2550. สถิติการผลิตการเกษตรตามชนิดพืช เลือกพืช10 อันดับแรกปีเพาะปลูก
ทั้งประเทศ. [Online]. เข้าถึงได้จาก :<http://production.doae.go.th> 2550.
- นิธิยา รัตนานนท์. 2543. ผลของกระบวนการแปรรูปต่ออาหารและสารอาหาร. ภาควิชาวิทยาศาสตร์ และ
เทคโนโลยีการอาหาร. คณะอุตสาหกรรมเกษตร. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิธิยา รัตนานนท์. 2549. เคมีอาหาร. กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์.
- ดุสิต บูรณะอำนาจ. 2547. การพัฒนาผลไม้แผ่นม้วนผสม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขา พัฒนา
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไพบุลย์ ธรรมรัตน์วาลิก. 2532. กรรมวิธีการแปรรูปอาหาร. กรุงเทพฯ:โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์.
- รังสรรค์ เมืองใจ. 2550. โครงการกระเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อมะละกอแขกดำ. [Online]. เข้าถึงได้จาก
http://school.obec.go.th/jaikhao_lks/proj1.htm 2550
- วิไล รังสาดทอง. 2546. เทคโนโลยีการแปรรูปอาหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แทกซ์ แอนด์ เจอร์นัล
พับลิเคชั่น.
- วิภา สุโรจนะเมธากุล. 2546. คุณสมบัติและประโยชน์ของกลีเซอรอล. อาหาร. 33(2). 87-89.
- จิตธนา แจ่มเมฆ. 2539. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร. กรุงเทพฯ: แท็ก แอนด์ เจอร์นัล
พับลิเคชั่น.
- สุวีรรา เลิศวุฒิชัยกุล. 2540. การลดเวลาในการผลิตสับปะรดแช่อิ่มอบแห้ง. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริลักษณ์ ปิยพรไพบุลย์. 2545. การพัฒนาผลิตภัณฑ์สับปะรดแผ่น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริลักษณ์ สินธวาลัย. 2520. ทฤษฎีอาหาร : หลักการถนอมอาหาร และ การควบคุมคุณภาพอาหาร.
เล่ม2. กรุงเทพฯ: วรุณการพิมพ์.
- อนุวัตร แจ่มชัด. 2546. ผลไม้แผ่น ผลงานวิจัยสู่อุตสาหกรรม. [Online]. เข้าถึงได้จาก<http://www.ku.ac.th/e-magazine/april46/agri/fruit.html>. 2546
- AOAC.1990. **Official Methods of Analysis**. Association of official Analytical Chemists, Washington DC.
- JosLYN, M. A. 1946. Enzyme activity-index of quality of frozen vegetables. **Food Indo**. 18: 1204-1334